Hrvatski enciklopedijski rječnik

Lo-Ner

Jutarnji list

Novi Liber

HRVATSKI ENCIKLOPEDIJSKI RJEČNIK

Hrvatski enciklopedijski rječnik sadrži:

110.000	osnovnih riječi i izvedenica
47.000	hrvatskih imena, prezimena i lokaliteta njihove rasprostranjenosti
18.000	obrađenih imena iz zemljopisa, povijesti, mitologije i opće kulture

ISBN 953-6045-35-4

9 789536 045358

HRVATSKI ENCIKLOPEDIJSKI RJEČNIK

Lo-Ner

Autori:
prof. dr. Vladimir Anić, dr. Dunja Brozović Rončević,
prof. dr. Ivo Goldstein, Slavko Goldstein, mr. Ljiljana Jojić
(glavna urednica), prof. dr. Ranko Matasović (glavni urednik),
prof. dr. Ivo Pranjković

Stručni suradnici:
dipl. inž. Antun Alegro, mr. Sanja Brbora, Hrvoje Brozović,
Silvana Brozović, Ljiljana Cikota, prof. dr. Tomislav Cvitaš,
Lara Černicki, prof. dr. Radovan Erben, dr. Nada Gašić,
dr. Pavle Goldstein, Mate Kapović, Iva Körbler, mr. Vlasta
Kovač, Igor Kusin, Jadranka Pintarić, prof. dr. Dražen Poje,
dr. Mirna Sentić, mr. Tomislav Stojanov, prof. dr. Juraj Šiftar,
dr. Nada Vajs-Vinja, Čedomir Višnjić, dr. Vesna Zečević,
prof. dr. Tomislav Živković

Zajedničko izdanje:
EPH d.o.o. Zagreb i Novi Liber d.o.o. Zagreb

Za izdavače:
Stipe Orešković, Sanja Petrušić Goldstein

ISBN 953-6045-28-1 (cjelina)
ISBN 953-6045-35-4

HRVATSKI ENCIKLOPEDIJSKI RJEČNIK

Lo-Ner

Jutarnji LIST

NOVI LIBER

L

lòa *ž* ⟨G lòē⟩ *pov. kazal.* **1.** u srednjovjekovnom španjolskom kazalištu **a.** kratak uvodni komad ili dijalog o sadržaju komada koji će se prikazivati **b.** pohvala autoru ili osobi kojoj je komad posvećen **2.** gluma, ob. vesela, kao uvod u dramsku izvedbu
✧ *šp.*

load (*izg.* lȍud) *m inform.* naredba u računalnim programima za učitavanje nekog sadržaja s kakvog vanjskog medija, tvrdog diska ili interneta u memoriju // **loudírānje** *sr inform. žarg.* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* loudirati **2.** učitavanje; **loudírati** *dv.* ⟨*prez.* loùdīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *inform. žarg.* učitavati
✧ *engl.*

lôb *m* ⟨N *mn* lòbovi, G lòbōvā⟩ *sport* **1.** u tenisu i badmintonu, loptica bačena u visokom luku tako da je protivnik ne može dosegnuti reketom **2.** u nogometu, rukometu, odbojci lopta udarena u visokom luku **3.** u hokeju na travi dizanje lopte u zrak, dopušteno samo ako ne ugrožava druge igrače; inače se tretira kao prekršaj // **lȍbati** (koga) *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *sport* upraviti/upravljati loptu ili lopticu (u nogometu, tenisu itd.) tako da se protivnik prebaci, tako da mu lopta padne iza leđa; lobovati; **lȍbovati** (koga) *dv.*, *v.* lobati
✧ *engl.*

Lobačevski (*izg.* Lobačèvskī), **Nikolaj Ivanovič** (1792–1856), ruski matematičar, jedan od osnivača neeuklidske (hiperbolične) geometrije

lobektòmija *ž med.* kirurško otklanjanje režnja bolesnog organa (npr. pluća, jetre)
✧ *v.* lobus + *v.* ektomija

lobêlija *ž bot.* tropski biljni rod (*Lobelia*) iz porodice lobelija (*Lobeliaceae*) (npr. vrtna biljka *L. erinus*, američka vrsta *L. inflata* sadrži lobelin, *v.*)
✧ *lat.* Lobelius, latinizirano ime flamanskog botaničara M. de l'Obela (1538–1616)

lobèlīn *m* ⟨G lobelína⟩ *kem.* alkaloid koji se dobiva iz lobelije, služi za liječenje astme i za poticanje rada dišnih organa
✧ *v.* lobelija

lȍbi *m* ⟨G -ja, N *mn* -ji⟩ **1.** utjecajna skupina ljudi koja zastupa određene interese; skupina za pritisak [*antinuklearni* ~] **2.** u parlamentarnoj političkoj praksi prostor i aktivnost izvan dvorane u kojoj se traži podrška za važne odluke ili programe; kuloari // **lobírati** (∅, za koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* lòbīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** raditi ili djelovati kao lobi u parlamentu ili u javnom životu **2.** promicati, promovirati neku ideju, politički pokret, državne interese i sl. među nekim osobama ili u nekim krugovima (ob. utjecajnim); **lòbist** (**lobȉst**) *m* onaj koji nastoji pridobiti zastupnike u parlamentu i drugim tijelima za neku politiku ili ograničen program; **lòbistica** *ž*, *v.* lobist; **lobìstičkī** *prid.* koji se odnosi na lobi i lobiste; **lobìstički** *pril.* kao lobist, na način lobista
✧ *engl.* lobby: predvorje parlamenta, kuloari ← *srlat.* lobia: trijem

lòboda *ž bot.* **1.** biljni rod (*Chenopodium*), zeleni, rjeđe grmovi iz porodice loboda s o. 300 vrsta **2.** (*mn*) porodica dvosupnica (*Chenopodiaceae*), jednogodišnje i trajne zeleni ili grmovi s malim cvjetovima, o. 600 vrsta, neke su biljke kulture (blitva, šećerna repa, špinat, loboda) **3.** povrće (*Atriplex hortensis*), lišće se priređuje kao špinat ili salata; pepeljuga

♦ *pr.* (prema zanimanju): **Lòboda** (Osijek)
✧ *prasl.* *leboda (*rus.* lobodá, lebedá, *polj.* łoboda, lebioda) ? ≃ *lat.* albus: bijel

Lòbor *m* naselje u Hrvatskom zagorju, 585 stan.; od 1941–1942/1943 koncentracioni logor za židovske i srpske žene i djecu (Loborgrad) // **Lòborac** *m* (**Lòbōrka** *ž*) ⟨G -ōrca, V -ōrče, N *mn* Lòbōrci, G Lòbōrācā⟩ stanovnik Lobora; **lȍborskī** *prid.* koji se odnosi na Lobor i Loborce
♦ *pr.* (etnici): **Lòbor** (110, Zagreb, Zagorje, *Z* Slavonija), **Lobòrčec** (Zagorje, Slavonija), **Lobórec** (380, Zagorje, Prigorje, Moslavina), **Lobornínec** (Zagreb, Đurđevac)

lobotòmij|a *ž* **1.** *med.* neurokirurški zahvat na mozgu s posljedicom različitih promjena u duševnom životu čovjeka, *usp.* lobektomija **2.** *pren.* utjecaj na čovjeka ponavljanjem uvijek istih klišcja i predodžaba ili laži s konačnom težnjom da misli u skladu s onim što se od njega želi postići; pranje mozga [*proživjeti (doživjeti) kolektivnu ~u* biti podvrgnut pokušaju prisilnog zaboravljanja dijela prošlosti] // **lobotòmičar** *m* onaj koji provodi proces lobotomije; **lobotòmičārka** *ž*, *v.* lobotomičar; **lobotòmičārskī** *prid.* koji se odnosi na lobotomičare; **lobotòmičārski** *pril.* kao lobotomičar, na način lobotomičara
✧ *v.* lobus + -TOMIJA

lóbus *m* ⟨G *mn* lôbūsā⟩ *anat.* režanj, ob. u anatomiji režanj jetre, pluća, mozga
✧ *lat.*: režanj ← *grč.* lobós

lȍc *m* ⟨G *mn* lôcā⟩ onaj koji vodi, pelja, provodi brod u luku ili iz luke; peljar, pilot
✧ *njem.* Lotse

locírati, *v.* lokacija

Locke (*izg.* Lȍk), **John** (1632–1704), engleski filozof, empirist, svojim djelom utvrdio epistemološke (spoznajno-teoretske) temelje modernih znanosti (*Rasprava o ljudskom razumu*)

locker (*izg.* lòker) *m pom.* u pomorskom prijevozu naziv za zatvoreno i zaključano skladište za vredniji teret
✧ *engl.*

lock-out (*izg.* lòkāut) *m* zatvaranje pogona i tvornica koje vlasnik sprovodi kao odgovor na štrajk zaposlenih ili kao prisilu da odustanu od svojih zahtjeva
✧ *engl.*

loco (*izg.* lȍko) **1.** *pril.* u mjestu, na mjestu (u adresama ako se pismo upućuje u isto mjesto) **2.** *m ekon.* u vanjskoj trgovini cijena koja se određuje za robu u datom mjestu, a kupac snosi troškove prijevoza, rizika i dr. △ ~ ***citato*** (*izg.* ~ citáto) na navedenom mjestu, u navedenoj knjizi (*krat.* l. c.); u tekstovima, ob. znanstvenog sadržaja stavlja se pri kontinuiranom citiranju, kako se ne bi ponavljao isti naslov djela; ~ ***roba*** *trg.* roba koju kupac preuzima na skladištu ili u tvornici; ~ ***sigilli*** (*izg.* ~ sigìli) mjesto pečata (na prijepisima isprava); oznaka mjesta gdje je na originalu pečat (*krat.* L. S.); ~ ***vožnja*** *term.* u putnim nalozima i sl., izraz za vožnju unutar jednog (ob. većeg) grada (za razliku od putovanja u druga mjesta ili gradove)
✧ *lat.* ← locus: mjesto

loculus (*izg.* lȍkulus) *m pov.* duguljaste niše u zidovima katakomba, katno poredane, u njima su pokapani mrtvi
✧ *lat.*: mjestance; lijes

locus (*izg.* lȍkus) *m* mjesto △ ~ ***communis*** (*izg.* ~ komúnis) »opće mjesto«, izraz kojim se označuje neki poznat, uobičajen, banalan misaoni pojam; ~ ***delicti*** (*izg.* ~ delìkti) mjesto počinjena zločina
✧ *lat.*

lòčina *ž bot.* biljka (*Leontodon*) iz porodice glavočika (*Compositae*); lavlji zub

lòćika *ž* ⟨D L -ici⟩, *v.* salata
✧ *prasl.* *lot'ika (*rus.* ločíga, *polj.* łocycha) ← *srlat.* lactuca

lȍćkav *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg.* koji je uveo; sparložen, sparušen

lóden *m* **1.** gusta dlakava vunena tkanina, izrađuje se od čiste grebenane vune, od devine dlake i od smjese vune, pamuka i lana; isključivo zelene boje; darovac **2.** *meton.* kaput od te tkanine; hubertus
✧ *njem.* Loden

lodȉkātor (**lodikâtor**) *m pom.* aparat koji registrira svijanje na pojedinim točkama trupa broda te stabilnost broda
✧ *engl.* load indicator

lȍđa *ž* ⟨G *mn* lôđā⟩ *arhit.* **1.** prizemni poluotvoren trijem s vidikom na jednu, dvije ili tri strane [*gradska ~*]; loža, luža **2.** otvoren natkriven prostor na pročelju zgrade, balkon zatvorenih bočnih strana
✧ *tal.* loggia

lôfas *m reg.* **1.** konjsko spolovilo **2.** *pren.* u zn. ništa, nema od toga ništa, ma kakvi, brus
✧ *mađ.* ≃ ló: konj + fasz: spolovilo

Lo-Fi (*izg.* Lôu-Fâj) *m glazb.* glazbena produ-

kcija (posebice hardcore grupa 1980-ih) koja se protivi uporabi sofisticirane »visoke« studijske tehnologije u korist spontanosti i »prljavosti« izvornog zvuka

✧ *engl.*: niska vrijednost (parafraza oznake hi-fi: visoka vrijednost)

lȍft *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ bivši poslovni prostor (skladište, radionica) preuređen u stan

✧ *engl.* loft

-LOG, **-LOGIčKI**, **-LOGIJA**, **-LOGIJSKI**, **-LOGIZAM** kao drugi dio riječi znači govor, znanje, raspravljanje o; -slovan, -znanac, -znanstvo, -slovlje [*geologija*; *monolog*; *panlogizam*]

✧ *grč.* -logos: koji govori; -logia: znanje; lógos: riječ

lôg, *v.* ležati

LOG-, **LOGO-** kao prvi dio riječi znači govor, mišljenje, pojam, smisao, razum; koji se odnosi na riječ [*logomahija*; *logopedija*]

✧ *grč.* logo-; lógos: riječ

log[1] *krat. mat.* logaritam

log[2] (*izg.* lȍg) *m* **1.** kronološki zapis relevantnih aspekata putovanja broda ili aviona **2.** *inform.* bilo koji od kronoloških zapisa u kojima se evidentiraju npr. upotreba kompjuterskog sistema, promjene podataka i sl. △ ~ ***off (out)*** (*izg.* ~ ȍf (ȁut)) *inform.* **1.** isključiti se iz višekorisničkog sustava **2.** isključiti se s interneta; ~ ***on*** (*izg.* ~ ȍn) *inform.* **1.** unijeti korisničko ime i lozinku u višekorisnički sustav **2.** priključiti se na internet **3.** *rij.* unijeti ili pridodati podatak u dokument, račun i sl. // **logírati se** *dv.* ⟨*prez.* lògīrām se, *pril. sad.* -ajūći se, *pril. pr.* -āvši se, *gl. im.* -ānje⟩ *inform. žarg.* provesti log in

✧ *engl.* unositi, upisati

lóga, *v.* ležati

logàēdskī *prid.*, ob. u: △ ~ ***stih*** *knjiž.* stih sastavljen od troheja i daktila ili od jamba i anapesta

✧ LOG- + *grč.* aoidḗ: pjesma

logarìtam *m* ⟨G -tma, N *mn* -tmi⟩ *mat.* logaritam nekog pozitivnog realnog broja x u odnosu na zadanu bazu a jest onaj broj y kojim treba potencirati bazu a da se dobije x ($a^y = x$), oznaka $\log_a x = y$ // **logarìtamsk|ī** *prid.* koji se odnosi na logaritme △ ~***a funkcija*** *mat.* funkcija koja pozitivnim realnim brojevima pridružuje njihove logaritme u odnosu na zadanu bazu, inverzna je eksponencijalnoj funkciji; ~***e tablice*** *mat.* tablice logaritama brojeva uz čiju se pomoć, na temelju svojstava logaritamske funkcije, olakšava izvođenje množenja i dijeljenja realnih brojeva; ~***o računalo*** sprava za približno računanje na temelju poučaka o logaritmima (prevođenje množenja i zbrajanje i dijeljenja u odbijanje); logaritmar; **logarìtamski** *pril.* pomoću logaritama; **logarìtmand** *m mat.* broj koji se logaritmira; **logarìtmār** *m* ⟨G logaritmára⟩ *mat. zast.* naprava za mehaničko i brzo računanje logaritamskih brojeva i funkcija; **logaritmírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* logarìtmīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ odrediti/određivati logaritme posebnih brojeva, *opr.* eksponirati

✧ *nlat.* logarithmus ← LOG- + *grč.* arithmós: broj

lȍger *m pom.* mali obalni jedrenjak s jednim do tri jarbola

✧ *nizoz.* logger

loggia *ž*, *v.* lođa

-LOGIJA, *v.* -LOG

lògi|ka *ž* ⟨D L -ici, G *mn* lȍgīkā⟩ **1.** filozofska disciplina, znanost o mišljenju, o metodi zaključivanja; proučava oblike, zakonitosti i uvjete razložitih misli i opće metode *spoznaje* istine **2.** način razmišljanja, zaključivanja, u skladu ili suprotno zakonima logike [*dječja ~ka*; *po toj ~ci*; *protiv svake ~ke*] **3.** zakonitost prema kojoj se odvijaju određene pojave, događaji [*~ka tržišta*; *~ka politike*] △ ***formalna ~ka*** disciplina koja proučava sudove i dokaze na principima deduktivnog rasuđivanja, bez obzira na njihovo značenje // **logicìzam** *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ *fil.* **1.** doktrina koja drži da se čitava matematika može svesti na logiku (zastupali su je G. Frege i B. Russell); logizam **2.** gledište prema kojemu je logika osnovna filozofska disciplina; **lògič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji je u skladu s logikom; jasan, očit [*~no pitanje*]; **lògičār** *m* **1.** onaj koji se bavi logikom **2.** *razg.* onaj koji logično misli; razuman, razborit čovjek koji ima smisla za logiku; **lògičārev** (**lògičārov**) *prid.* koji pripada logičaru; **lògičārka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* logičar; **lògičk|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na logiku [*~i zadatak*] **2.** po logici, koji je u skladu s logikom; logičan **3.** koji je razuman △ ~***a bomba*** *inform. žarg.* logička pogreška u kompjuterskom programu koja uzrokuje pad čitavog sustava; ~***a odluka*** *log.* bilo koja odluka koja

može imati jedan od dva ishoda (da/ne, točno/netočno i sl.); ~*e* ***konstante*** *lingv.* jezični elementi koji nemaju vlastito značenje i koji služe za povezivanje ili mijenjanje izvornog značenja riječi; ~***i atomizam*** *fil.* teorija B. Russella prema kojoj su zadnji ostaci analize logički, a ne fizički atomi; ~***i empirizam*** suvremeni filozofski smjer koji naglašava strogu znanstvenu metodu u filozofiji; ~***i odnosi*** *lingv.* odnosi koji se temelje na sličnosti pojmova; ~***i operator*** simbol logičke operacije (I, ILI, NILI itd.); ~***i pozitivizam*** filozofski smjer koji drži da postoje dvije vrste sudova – provjerljivi aposteriorni sudovi empirijskih znanosti i apriorni sudovi logike i matematike (Wittgenstein, Russell); ~***i sklop*** element i sklop namijenjen izvođenju logičkih operacija [*I, ILI, NILI ~i sklop*]; ~***o zbrajanje*** *log.* način ne-silogističkog dokazivanja kada se više pojedinačnih tvrdnji objedinjuju u jednu; **lògično** *pril.* na logičan način [*zvuči ~*]; **lògičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je logičan ili svojstvo onoga što je logično; **logìzam** *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ **1.** *fil.* učenje prema kojemu je svijet sačinjen na načelima logike te sve u njemu ima svoj smisao **2.** *v.* logicizam

✧ *lat.* logica ← *grč.* logikós ≃ lógos: riječ, um

logìstika *ž* ⟨D L -ici⟩ **1. a.** *vojn.* ukupnost znanja i tehničkih sredstava, ob. za strateško i drugo djelovanje vojske; opskrbništvo **b.** *ekon.* fizička distribucija proizvoda **2.** *pren.* potpora, pomoć **3.** *mat. pov.* u starogrčkoj matematici, umijeće praktičnog računanja **//** **logìstica** *ž*, *v.* logističar; **logìstičar** *m vojn.* onaj koji se bavi logistikom, onaj koji je u službi pozadine; **logìstičārev** (**logìstičārov**) *prid.* koji pripada logističaru; **logìstičkī** *prid.* koji se odnosi na logistiku; opskrbnički [~ *logos*]; **logìstički** *pril.* pomoću logistike, logistikom [*pripremiti rat ~; pobijediti u ratu ~*]

✧ *njem.* Logistik ← *fr.* logistique: posao opskrbnika ← *grč.* logistikós: vješt, iskusan u procjenjivanju

lôgo[1] *m inform.* jednostavan grafički programski jezik

✧ *engl.*

lôgo[2] *m*, *v.* logotip (**2**)

logòfēt *m*, *v.* logotet

lȍgograf *m* ⟨N *mn* -i⟩ *pov.* **1.** grčki prozaik u Joniji, onaj koji piše o »onome što se dogodilo«; preteča povjesničara **2.** u antičkoj Ateni, profesionalni sastavljač sudbenih govora za plaću i prema narudžbi

✧ *grč.* logográphos ≃ LOGO- + -GRAF

lȍgogram *m* ⟨N *mn* -i⟩ znak ili slovo koje predstavlja čitavu riječ

✧ LOGO- + -GRAM

lȍgogrif *m* ⟨N *mn* -i⟩ zagonetka u kojoj se smisao riječi mijenja dodavanjem ili oduzimanjem slova

✧ LOGO- + *grč.* grîphos: zagonetka

logoklònija *ž pat.* grčevito ponavljanje završetaka riječi ili rečenica, posljedica je psihoorganskih poremećaja

✧ LOGO- + *grč.* klónos: metež

logomàhija *ž* **1.** nadmetanje riječima, prepiranje **2.** *pren.* beskrajna i beskorisna rasprava koja ne vodi bilo kakvom korisnom zaključku

✧ *grč.* logomakhía

logomànija *ž psih.* pretjerana sklonost govorljivosti; logoreja

✧ LOGO- + -MANIJA

logoneuróza *ž pat.* neurotične smetnje u govoru

✧ LOGO- + *v.* neuroza

logopàtija *ž pat.* smetnja u govoru

✧ LOGO- + -PATIJA

logopèdija *ž* grana medicine, psihologije i fonetike, bavi se proučavanjem i otklanjanjem govornih mana, ob. kod djece **//** **logòpēd** *m* ⟨G logopéda⟩ stručnjak za logopediju; **logopètkinja** *ž*, *v.* logoped

✧ LOGO- + -PEDIJA

lôgor *m* **1.** uređeno privremeno prebivalište u prirodi istraživača, planinara, vojnika itd. [*posljednji ~*] **2.** *pov.* **a.** mjesto sakupljanja velikog broja na silu dovedenih ljudi radi iskorištavanja njihova rada i likvidacije [*koncentracijski ~; sabirni ~*] **b.** *pov.* jedinica u organizaciji ustaškog pokreta, odgovara području kotara u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj **//** **logòrāš** *m* ⟨G logoráša, V lȍgorāšu⟩ zatočenik u logoru, *usp.* logor (**2a**); **logorášev** *prid.* koji pripada logorašu; **logoràšica** *ž*, *v.* logoraš; **logoràšičin** *prid.* koji pripada logorašici; **logòrāškī** *prid.* koji se odnosi na logor i logoraše; **lôgorīšte** *sr* mjesto na kojem se nalazi logor (**1**); **lôgōrnica** *ž*, *v.* logornik; **lôgōrnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *pov.* onaj koji je u NDH bio na čelu ustaškog logora (**2b**); **lôgorovati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -rujēm, *pril. sad.* -rujūći, *gl. im.* -ānje⟩ boraviti u logoru, živjeti logorskim životom istraživača, plani-

nara, vojnika itd., *usp.* logor (**1**); **lôgorsk|ī** *prid.* koji se odnosi na logor, koji je u logoru [*~a vatra*]
✧ *njem.* Lager

logoréja *ž pat.* bolesna sklonost pretjeranom govorenju, patološka brbljavost; laloreja // **logorèič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji boluje od logoreje, koji počiva na logoreji [*bilo je pripitih ljudi s ~nim napadima*]
✧ LOGO- + -REJA

lôgos *m fil.* jedan od osnovnih pojmova grčke, a zatim i drugih filozofija, najčešće u zn. uma, riječi, istine, zakona svijeta, Boga, Sina Božjeg
✧ *grč.* lógos: govor, riječ, kazivanje; omjer, pojam, misao, razum

lògoška *ž* ⟨D L -šci, G *mn* -ī⟩ *reg.* sjenica (od vinove loze ili biljke penjačice); odrina, loza, pergola
✧ *mađ.* lugas

logoteràpija *ž psih.* psihoterapijska metoda u liječenju neuroza
✧ LOGO- + *v.* terapija

logòtēt (**logòfēt**, **logòpēt**) *m* ⟨G logotéta⟩ *pov.* u Bizantu, srednjovjekovnoj Srbiji, Bosni i Dubrovniku (i u Italiji), visoki državni činovnik
✧ *grč.* logothétēs

lògotīp *m* ⟨N *mn* -tipovi⟩ **1.** *tipogr.* više slova ili i čitavih riječi livenih zajedno **2.** posebno konstruiranim slovima i grafičkim znakovima ispisano ime poduzeća ili proizvoda, koje služi kao zaštitni znak; logo
✧ LOGO- + *lat.* typus: bas-reljef ← *grč.* týpos: udarac, dojam; lik, slika

lògōv *m* ⟨G logóva⟩ *reg.* konj koji se preže kao treći uz druga dva konja
✧ *mađ.* lógó

lòhan *m* budistički svetac najvišeg stupnja, poštovan kao božanstvo
✧ *skr.*

lóhati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* lôhām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* izbušiti u koži cipele rupice koje služe kao ukras; rupčati // **lôhan** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg. reg.* ukrašen rupicama, izbušen za ukras (o kapici cipele) [*~a koža*; *~e cipele*]
✧ *njem.* Loch: rupa

lòhija *ž fiziol.* iscjedak iz maternice nakon poroda; babinje pranje
✧ *grč.* lokheía: rađanje, porod

Löhr (*izg.* Lêr), **Alexander** (1885–1947), njemački general, u 2. svjetskom ratu upravljao njemačkim vojnim operacijama na Balkanu, poslije rata u Beogradu osuđen kao ratni zločinac i strijeljan

loìpe *m* ⟨G -ea⟩ *sport* posebno pripremljena staza za natjecanje u skijaškom trčanju
✧ *norv.*

Loire (*izg.* Loâr) *ž geogr.* najdulja rijeka u Francuskoj (1012 km), izvire u gorju Cévennes, utječe u Atlantski ocean

lôj *m* ⟨G lòja⟩ **1.** masnoća u tkivu i oko tkiva nekih životinja (ob. ovce, koze i goveda) **2.** izlučina, sekret lojne žlijezde // **lòjan** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je od loja [*~a svijeća*]; **lojànica** *ž* svijeća izrađena od loja; **lòjast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je nalik loju **2.** koji je od loja; **lòjiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -jēći, *gl. im.* -jēnje⟩ nanositi loj, premazivati lojem; **lôjn|ī** *prid.* koji se odnosi na loj, koji izlučuje loj [*~a žlijezda*]; **lójnica** *ž* žlijezda u koži koja luči loj
◆ *pr.* (nadimačka ili etnici): **Lòjan** (Koprivnica, Sisak, Bjelovar), **Lòjen** (300, Zagreb, Klanjec, Pregrada) ◇ *top.* naselje: **Zàloj** (Glina, 92 stan.)
✧ *prasl.* *lojь (*rus.* i *sl.* loj), *v.* liti

lòjālan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji se pokorava zakonima, koji ispunjava obveze; ispravan, propisan **2.** koji je vjeran, odan (poretku, zemlji, ustanovi, prijatelju ili ideji) // **lojàlist** (**lojalȉst**) *m* **1.** onaj koji ostaje vjeran postojećem državnom uređenju **2.** *pov.*, *pol.* pristalica Republike u Španjolskom građanskom ratu, protivnik generala Franca; **lojàlistica** *ž*, *v.* lojalist; **lòjālno** *pril.* vjerno, privrženo, odano; pouzdano, pošteno, iskreno [*~ služiti vlasti*]; **lojálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je lojalan
✧ *fr.* loyal ← *stfr.* loial, leial ← *lat.* legalis, *v.* legalan

lôjka *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *zool.* anadromna riba koštunjača (*Alosa fallax*) iz porodice sleđeva
✧ *v.* taj

lójtra *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* **1.** ljestve **2.** dio seljačkih kola po uzdužnoj strani (kad je načinjen u obliku ljestava) **3.** *pren.* muškarac ili žena visoka rasta
✧ *njem.* Leiter

lokácij|a *ž* mjesto, položaj [*odrediti ~u*] // **lòcīrān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je smješten, određen, pronađen; **locírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* lòcīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** pobliže označiti/označavati ili odrediti/određivati mjesto, smještaj ili gra-

nice čega **2.** (po)tražiti što i naći/nalaziti [~ *kvar*]; **lokácījsk|ī** *prid.* koji se odnosi na lokaciju [~*a dozvola*]; **lokácījski** *pril.* prema lokaciji, putem lokacije [~, *to je najbolji stan*]; **lòkāl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji je ograničen mjestom, svojstven određenom mjestu; mjesni [~*ni vlak*; ~*no tržište*; ~*na vlast*; ~*na agresija*] △ ~***na anestezija*** *med.* prekidanje provođenja osjeta kroz živce na određenom dijelu tijela; ~***na boja*** *lik.* u slikarstvu, stvarna boja nekog predmeta, primijenjena u čistom tonu, bez međutonova ili chiaroscura; ~***na linija*** linija koja povezuje terminal s područnom centralom; ~***na mreža*** područna mreža koja povezuje različite uređaje na maloj udaljenosti (računalo u jednoj zgradi, telefoni neke tvrtke), *usp.* LAN; ~***na petlja*** telefonska veza od pretplatnika do lokalne telefonske centrale; ~***na samouprava*** *sociol.* stupanj samostalnosti regionalnih, mjesnih tijela uprave u odnosu prema središnjoj vlasti, zajamčena ustavom dotične zemlje; ~***na veza*** *tehn.*, *v.* lokal (**2**); **lokàlist** (**lokalìst**) *m* onaj koji je privržen nekom mjestu, onaj koji zastupa interese nekog mjesta; **lokàlistica** *ž*, *v.* lokalist; **lokalìstičkī** *prid.* koji se odnosi na lokalizam i lokaliste; **lokalìstički** *pril.* kao lokalist, na način lokalista; **lokalìtēt** *m* ⟨G lokaliéta⟩ **1.** mjesto, predio, kraj s obzirom na njegove naročite prilike; položaj itd., *usp.* lokacija **2.** mjesto na kojem se što traži, na kojem je što pronađeno [*arheološki* ~]; **lokalizácija** *ž* **1.** ograničenje neke pojave na određeno mjesto, sprečavanje širenja [~ *upale*] **2.** *kazal.* preradba teksta na način da se uvedu lokalizmi (u radnju, govor, imena mjesta i likova); **lokalìzam** *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ **1.** *lingv.* govorna ili kakva druga osobitost nekoga kraja **2.** zagovaranje i promicanje lokalnih, mjesnih interesa često na štetu širih (općedržavnih) društvenih interesa; **lokalìzīrān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je određen; koji je ograničen na kakvo mjesto; **lokalizírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* lokalìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** ograničiti/ograničavati na određeno mjesto, zadržati/zadržavati na određenom mjestu [~ *požar*] **2.** *kazal.* provesti/provoditi lokalizaciju teksta **3.** odrediti/određivati lokaciju; locirati [~ *mjesto potresa*]; **lokálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je lokalno, *opr.* univerzalnost; **lòkātor** (**lokâtor**) *m tehn.* elektronički uređaj koji služi za otkrivanje pokretnih i nepokretnih objekata i za određivanje njihova položaja (pomoću radiovalova ili ultrazvuka)

✧ *lat.* locatio; localis: lokalan; locator: onaj koji locira, *v.* locus

lòkāl *m* ⟨G lokála⟩ **1.** prostorija trgovačke, obrtničke, ugostiteljske ili druge djelatnosti [*ulični* ~; *noćni* ~; *ekskluzivni* ~] **2.** *razg.* kućni telefonski broj (ob. u većim ustanovama i poduzećima); lokalna veza // **lòkālskī** *prid.* koji se odnosi na lokal, *usp.* lokacija, lokalan

✧ *njem.* Lokal ≃ *lat.* locus: mjesto

lokalpatriotìzam *m* ⟨G -zma⟩ *reg.* ljubav, privrženost prema mjestu ili kraju u kojem je netko rođen ili živi (najčešće u odnosu prema širem nacionalnom domoljublju) // **lokalpatrìot** *m* onaj koji izražava ljubav, privrženost prema mjestu ili kraju u kojem je rođen ili živi; **lokalpatrìotskī** *prid.* koji se odnosi na lokalpatriote i lokalpatriotizam; **lokalpatrìotski** *pril.* na način lokalpatriotizma, na način lokalpatriota

✧ *njem.* Lokalpatriotismus

lòkānda (**lokânda**) *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* gostionica, krčma; prenoćište // **lokandìjēr** *m* ⟨G lokandijéra⟩ *reg.* gostioničar; **lokandijéra** *ž*, *v.* lokandijer

✧ *tal.* locanda; locandiero

lòkārda *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *zool.* morska plava riba (*Scomber colias*) iz porodice skušovki (*Scombridae*); lancarda, grancat, plavica // **lokàrdara** *ž rib.* mreža potegača izrađena od debljeg tega

✧ *tal.* lacerto ← *lat.* lacerta

lòkati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* lòčēm, *pril. sad.* lòčūći, *imp.* lòči, *prid. rad.* lòkao, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *pejor.* **a.** piti naglo, uz popratni zvuk, *usp.* laptati **b.** *žarg.* neumjereno piti (ob. alkoholna pića) **2.** odnositi dio tla svojim tokom (o rijeci, potoku); podlokavati

✧ *prasl.* lokati (*rus.* lokát', *polj.* łokać), *lit.* lakti: laptati ? ≃ *grč.* láptein: lizati

l̏okatīv *m gram.* padež indoeuropske deklinacije, u hrvatskome šesti padež, odgovara na pitanje o mjestu (*gdje?*) ili *o kome, o čemu?* i slaže se s prijedlozima *u, na, o, po, prema, pri* // **l̏okatīvnī** *prid.* koji ima svojstva lokativa [~ *oblik*]

✧ *nlat.* locativus ≃ *lat.* locus: mjesto

lòkāut *m*, *v.* lock-out

lokayāta (*izg.* lokajàta) *ž fil. pov.* indijsko fi-

lozofsko materijalističko učenje o 4 osnovna elementa (vatra, voda, zemlja, zrak); negira tradicionalne autoritete i život poslije smrti
✧ *skr.*

lòker *pril. reg.* tako da nije priljubljeno (uz tijelo), tako da ne steže (o odjeći), općenito labavo, rasklimano, rasklimatano, *opr.* knap
✧ *njem.* locker

lòkma *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī/-āmā⟩ *reg.* **1.** zalogaj **2.** okruglica od slatkoga tijesta, *usp.* lokum
✧ *tur.* lukma ← *arap.* luqmä

lòkna *ž* ⟨G *mn* lóknā/-ī⟩ *reg.* uvojak, kovrča // **lȍknast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima oblik lokne; kovrčav; **lòknica** *ž dem.* od lokna
✧ *njem.* Locke

lôko *pril.* i *m*, *v.* loco

lokomòbīl *m* ⟨G lokomobíla⟩ pokretni ili nepokretni parni uređaj, spojen u jednu cjelinu s parnim kotlom i pomoćnim napravama; služi za stavljanje u pogon drugih strojeva, npr. u poljoprivredi i građevinarstvu
✧ *lat.* locus: mjesto + mobilis: pokretan

lokomócija *ž* **1.** *sociol.* selidba stanovništva; preseljavanje, migracija **2.** *sport* promjena položaja, kretanje s jednog mjesta na drugo (hodanje, trčanje, plivanje, veslanje i sl.)
✧ *lat.* locus: mjesto + movere: micati, kretati

lokomotíva *ž* transportni stroj na kotačima za vuču željezničkih vlakova po tračnicama [*parna* ~; *električna* ~]
✧ *njem.* Lokomotive ≃ *lat.* locus: mjesto + movere: micati, kretati

lokomòtōr *m* ⟨G lokomotóra⟩ *zast.* električna lokomotiva // **lokomòtōr|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji omogućuje kretanje, gibljivost △ ***~ni organi*** *anat.* tjelesni sustav za kretanje sastavljen od kostiju, mišića i vezivnih tkiva
✧ *lat.* locus: mjesto + *v.* motor

lȍkot *m* ⟨N *mn* -i⟩ *term.* sigurnosna naprava koja nije uglavljena u vrata, nego samostalno visi i zaključava lanac, kračun i sl.; katanac [*staviti* ~; *zaključati* ~*om*]
♦ *pr.* (prema zanimanju): **Lȁkat** (Pula, Valpovo, ← *mađ.*), **Lȁkatoš** (Baranja, Slavonija, Banovina, Međimurje, ← *mađ.*), **Lȍkotār** (Daruvar, Kutina)
✧ *tal.* lucchetto

Lòkrīda *pov.* pokrajina u sred. Grčkoj, razdvojena na *Z* i *I* Lokridu // **lòkrījskī** *prid.* koji se odnosi na Lokridu △ ~ ***način*** *glazb. pov.* temelji se na jednoj od najstarijih grčkih glazbenih ljestvica (kao jonska i eolska) koju su postupno istisnule dorska, frigijska i eolska
✧ *grč.* Lokrís: dva okruga u središnjem dijelu antičke Grčke

loksodróma *ž geogr.* linija na zemaljskoj kugli koja siječe sve meridijane pod istim kutom; loksodromom plove brodovi kad drže stalno isti kurs; rumb // **loksòdromskī** *prid.* koji se odnosi na loksodromu [~ *kurs*]
✧ *grč.* loksós: kos + -DROM(A)

lokúcija *ž lingv.* **1.** način izražavanja **2.** izričaj, sintagma
✧ *lat.* locutio ≃ loqui: govoriti

lòkum *m reg.* orijentalni slatkiš od škroba, oraha, šećera, voćnog koncentrata, *usp.* rahatlokum
✧ *tur.*

lókus *m biol.* mjesto na kromosomu što ga zauzima određeni gen
✧ *lat.* locus

lȍkva *ž* ⟨G *mn* lȍkāvā/-ī⟩ **1.** voda koja se zadrži u udubljenju zemlje, bez stalnog izvora napajanja **2.** velika količina prolivene tekućine [~ *krvi*] // **lȍkānj** *m reg.* mala lokva; lokunja; **lokùnja** *ž*, *v.* lokanj
♦ *pr.* (etnik): **Lòkvičić** (Brač) ◇ *top.* (često u *mikrotop.* osobito na sjevernojadranskim otocima, za zemljišta, vrela, uvale i lokve koje služe i kao pojila za stoku): **Lȍka**, **Lȍkaj**, **Lòkajne**, **Lòkānj**, **Lòkanja**, **Lokánjac**, **Lokánjak**, **Lòkanjić**, **Lòkāvje**, **Lȍki**, **Lȍkice**, **Lokùnja**, **Lȍkva** (na otocima često ime za umjetna sabirališta vode, Brač, Dugi otok, Iž, Kornati, Rab, Senj, Silba, Vis, Zadar itd.): **Lòkvaji** (Istra), **Lòkvānj** (sjevernodalmatinski otoci, Istra), **Lokvánji** (Istra), **Lòkvārka** (potok, Gorski kotar), **Lȍkve**, **Lȍkvica** (Brač, Istra, Krk, Molat, Omišalj, Pag, Rab), **Lȍkvice**, **Lȍkvić** (Žirje, Istra), **Lȍkvina** (Brač, Rab, Zadar), **Lȍkvine**, **Lòkvīšća** (Krk) i sl. te složena imena tipa: **Mȁlokve** (Brač), **Trolȍkve** (Brač, Kaštela, Senj), **Zȁloke** (Žirje), **Zȁlokva** (Šolta) itd.; često se javlja uz neki pridjevak: **Bȁbina lȍkva**, **Cȁreva lȍkva**, **Cȑljena lȍkva**, **Cȓna lȍkva**, **Dùliba lȍkva**, **Mȍdra lȍkva**, **Súho lȍkva**, **Trî lȍkvice**, **Vêljā lȍkva**, **Vȍdene lȍkve**, **Zèlenā lȍkva** i sl.; (naselja): **Lȍkva** (Omiš, 283 stan.), **Lȍkvica** (Delnice, 52 stan.), **Lȍkvičić** (Imotski, 773 stan.)
✧ *prasl.* i *stsl.* loky (*bug.* lókva, *češ. dijal.* lokáč) ← *ie.* *loku- (*grč.* lákkos, *stir.* loch: jezero)

lokvacìtēt *m* ⟨G lokvacitéta⟩ *knjiš.* brbljavost
✧ *lat.* loquacitas

lòkvānj *m* ⟨G lokvánja⟩ *bot.* vodena biljka žutih cvjetova (*Nuphar luteum*) iz porodice lopoča (*Nymphaeceae*), s drugim vodenim biljem čini biljnu zajednicu voda stajačica; plutnjak
✧ *v.* lokva

Lȍkve *ž mn* naselje (u blizini Delnica), 748. stan. // **Lokvánjanin** *m* (**Lokvánjānka** *ž*) ⟨N *mn* Lȍkvanjani⟩ stanovnik Lokava; Lokvarac; **lȍkvanjskī** *prid.* koji se odnosi na Lokve; **Lokvárac** *m* (**Lȍkvārka** *ž*) ⟨G -rca, V -rče, N *mn* Lokvárci⟩, *v.* Lokvanjanin
♦ *v.* lokva

lóla (**lála**) *m* **1.** momak, dragi **2. a.** *hip.* koji je sklon veselju i piću, trošenju vremena na tjelesne užitke; ženskar **b.** besposličar, skitnica [*ta/velika* ~] **3.** *fam.* onaj koji je iz Vojvodine; Vojvođanin // **lólati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* lôlām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ bećariti (se)
♦ *pr.* (nadimačko): **Lólić** (570, Split, sred. Dalmacija, *Z* Slavonija, Lika)
✧ *tur.* lâle ← *perz.* lāle

lolàrdi *m mn* ⟨G -ījā⟩ *pov.* **1.** pučki naziv za laička vjerska društva koja su se bavila njegovanjem bolesnika i pokapanjem mrtvih, prvobitno u Nizozemskoj (14. st.), a kasnije i u Njemačkoj **2.** u Engleskoj i Škotskoj, sljedbenici predreformacijske vjerske sekte Johna Wycliffa koje su progonili kao heretike (14–15. st.)
✧ *engl.* Lollard ← *srnizoz.* lolaert: koji mumlja (molitve) ≃ lollen: mumlati

lolíta *ž* ⟨G *mn* lolítā⟩ *žarg.* maloljetna zavodljiva djevojka koja privlači starije muškarce
✧ prema naslovnoj junakinji romana *Lolita* (1950) V. Nabokova

lô-lô *m pom.* sustav ukrcaja kontejnera na brod vertikalnim transportom
✧ *engl.* **l**ift **o**n/**l**ift **o**ff: podigni/spusti

lôm *m* ⟨G lòma, N *mn* lòmovi, G lòmōvā⟩ **1.** lomljenje i mjesto gdje se što slomilo; prijelom [~ *ruke*] **2.** ono što je dobiveno nakon lomljenja; lomna ploha **3.** prodoran kratak zvuk koji se čuje kad se lomi što kruto ili čvrsto **4. a.** *pren.* žestoka svađa; prekid, raskid (koga s kim) [*došlo je do ~a*; *dovesti do ~a*; *pred ~om*] **b.** *žarg.* nekontrolirano slavlje, razuzdana zabava **5.** *fiz.* promjena smjera gibanja valova (npr. svjetlosti) pri prolazu kroz granicu dvaju sredstava; refrakcija **6.** *zast.* riječni zavoj ~ ili △ ***lom-zlato*** zlato za ponovnu obradu // **lamàtati** (∅, čime) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *ekspr.* pojačan oblik od lamati; **lámati** (čime) *nesvrš.* ⟨*prez.* lâmām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ u očaju, žestokom dokazivanju i sl. izvoditi kretnje rukama, naglo ih širiti; kršiti, lamatati [~ *rukama*]; **lôm|an** *prid.* ⟨*odr.* -mnī⟩ **1.** koji je slab od bolesti; nježan; krhak (o osobi) [*~na djevojka*] **2.** *v.* lomljiv [*~an kamen*]; **lòmilica** *ž* stroj za lomljenje (npr. suhih stabljika konoplje); **lòmiti** (što, koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* lòmēći, *prid. trp.* lȍmljen, *gl. im.* lòmljēnje⟩ **1.** primjenom sile dijeliti na dva ili više komada što kruto ili tvrdo [~ *kamen*; ~ *kruh, pogaču* dijeliti objema rukama bez rezanja; komadati] **2.** *pren.* vršiti pritisak na koga da postupi drugačije nego što želi [~ *kičmu (kome)*] **3.** *lov. žarg.* kretanjem kroz grmlje ostavljati slušni dojam lomljenja (o kretanju divlje svinje ili druge divljači); **lòmiti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. sad.* lòmēći se, *gl. im.* lòmljēnje⟩ **1.** pucati, kidati se **2.** *pren.* **a.** prisiljavati se na postupak suprotan vlastitoj volji **b.** biti neodlučan; dvoumiti se [~ *u duši*; ~ *između dviju mogućnosti*] **3.** mijenjati smjer (o svjetlu); **lòmljava** (**lòmnjava**) *ž* **1.** prodorni zvukovi koji se čuju kad se što veliko lomi; lomot **2.** *pren.*, *v.* lom (**4**); **lomljènīk** *m* ⟨G lomljeníka, V lȍmljenīče, N *mn* lomljeníci⟩ kamen nepravilna oblika dobiven lomljenjem ili miniranjem velikog kamenja ili stijena; **lòmljiv** (**lòmiv**) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se lako lomi; loman; **lòmljivo** *pril.* na lomljiv način; krhko, osjetljivo; **lòmljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je lomljiv ili svojstvo onoga što je lomljivo; **lȍmōt** *m* jednokratni ili višekratni zvuk loma, ono što se čuje kad se što lomi; lomljava
♦ *pr.* (uglavnom etnici): **Lôm** (Kutina, Moslavina), **Lomnìčkī** (Kutina) ◊ *hidronim.*: **Dônja** i **Gôrnja Lȍmnica** (Turopolje), **Lôm** (oranice s vodom), **Lȍmnica** (desni pritok Odre; bara kod Zagreba, potok kod Samobora), **Lȍmnica Drȁga** (Turopolje), **Lȍmskī pòtok**, **Pòdlomščica** (potok)
✧ *prasl.* *lomъ (*rus.* lom, *polj.* łom) ≃ *lit.* limti: lomiti

LOM- kao prvi dio riječi označuje, u zlatarstvu, plemeniti metal kao repromaterijal i oblik u kojem se otkupljuje [*lom-zlato*, *lom-srebro* (za razliku od zlata i srebra obrađenog u nakit)]

lòmač|a *ž* 〈G *mn* lȍmāčā〉 velika vatra od drva i granja na kojoj se javno spaljuje (knjige, ljudi)

✧ *v.* lom (prvotno značenje: suho izlomljeno granje)

Lombàrdija *ž geogr.* pokrajina uz središnji tok rijeke Pada (Italija), 23.859 km², 8.856.100 stan., glavni grad Milano // **lòmbārd** *m ekon.* kredit kod kojega dužnik daje vjerovniku u zalog određenu pokretnu imovinu (u Lombardiji je postojala još od srednjeg vijeka trgovačka tradicija u obavljanju ovakvih transakcija); **lombardírati** (što) *dv.* 〈*prez.* lombàrdīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje〉 dati/davati vrijednosne papire ili pokretnine u zakup; **lòmbardnī** *prid.* koji se odnosi na lombard; **lòmbārdskī** (**lòmbārdījskī**) *prid.* koji se odnosi na Lombardiju i Lombarđane (Lombardijce) △ ~ ***posao*** *bank.* kreditni posao po kojem banka odobrava zajam na osnovi zaloga pokretnina, ob. vrijednosnih papira ili robe; ~ ***stil*** *pov. umj.* stil ranoromaničke arhitekture (11–13. st.), dijelom i skulpture, temeljen na antičkim uzorima, iz Lombardije se širi prema *J* dijelovima Italije; **lòmbārdski** (**lòmbārdījski**) *pril.* kao Lombarđanin (Lombardijac), na način Lombarđana (Lombardijaca); **Lombárđanin** (**Lombardíjac**) *m* (**Lombárđānka**, **Lombàrdījka** *ž*) 〈N *mn* Lombárđani〉 stanovnik Lombardije

♦ *pr.* (etnik): **Lombàrdić** (Split, Brač)

Lombàrdījka *ž*, *v.* Lombarđanin, Lombardija

Lombroso (*izg.* Lombrôzo), **Cesare**, *v.* lombrozizam

lombrozìzam *m* 〈G -zma〉 zločinački postupak u najgorem smislu // **lombrôzovsk|ī** *prid.*, ob. u: △ ~***o lice*** lice koje izgledom podsjeća na zločinca

✧ prema talijanskom liječniku Cesareu Lombrosu (1836–1909) koji je dokazivao genetsku zasnovanost zločina i zastupao teoriju o prepoznatljivoj konstituciji zločinca

Lomonosov (*izg.* Lomonòsov), **Mihail Vasiljevič** (1711–1765), ruski književnik i znanstvenik, utemeljitelj Moskovskog sveučilišta (1755)

lôn *m*, *v.* laun

lòn|ac *m* 〈G lónca, V lônče, N *mn* lônci, G lȍnācā〉 **1.** posuda za kuhanje, veće visine od promjera **2.** *meton.* sadržaj lonca **3.** udubljenje u zemlji koje nastaje mehaničkim djelovanjem vode potoka [~*ac je dubok dva metra*] △ ***bosanski*** ~***ac*** **1.** *kulin.* orijentalno jelo; nekoliko vrsta mesa (bez svinjskoga) kuhano s puno povrća u zemljanoj posudi (loncu) čvrsto zaklopljenoj **2.** *pren.* specifične i na poseban način složene političke okolnosti u Bosni // **lončànica** *ž bot.* biljka (ob. ukrasna) koja se uzgaja u loncu; sobna biljka; **lònčār** *m* 〈G lončára〉 onaj koji izrađuje lonce; **lončàrija** *ž* **1.** posude od gline, roba koju proizvodi lončar **2.** lončarski zanat; **lònčārnica** *ž* mjesto gdje se izrađuju lonci; **lònčārskī** *prid.* koji se odnosi na lončare; **lončārstvo** *sr* 〈G *mn* lȍnčārstāvā〉 zanimanje, obrt lončara; **lònčast** *prid.* 〈*odr.* -ī〉 koji nalikuje na lonac, koji je načinjen u obliku lonca; **lònčić** *m dem.* od lonac; **lònčina** *ž* 〈G *mn* lȍnčīnā〉 *augm.* od lonac

♦ *pr.* (prema zanimanju i nadimačka): **Lònac** (Dubrovnik, *J* Dalmacija), **Lònčār** (6600, Imotski, Dalmacija, Kordun, Lika, Banovina), **Lončárec** (Klanjec), **Lònčarek** (330, Zagorje, Podravina), **Lončárević** (1710, Banovina, Slavonija), **Lončàrica** (Dubrovnik), **Lònčarić** (3150, Primorje, Zagorje, Podravina, Međimurje), **Lónčić** (Zagreb), **Lònčina** (Osijek, Banovina) ◇ *top.* (naselja): **Lònčār Bȑdo** (Duga Resa, 45 stan.), **Lončàrica** (Grubišno Polje, 199 stan.)

✧ ≃ *slov.* lona, lonica

lôndīner *m reg. zast.* kućni sluga, poslužitelj

✧ *njem.* Lohndiener

London (*izg.* Làndn), **Jack** (1876–1916), američki pisac pustolovnih i socijalnih romana i realističkih priča iz životinjskog svijeta

Lòndōn *m* 〈G Londóna〉 glavni grad Engleske, Ujedinjenog Kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske i britanskog Commonwealtha, 5,2 mil. stan. (Veliki London 6,8 mil. stan.) // **Londónac** *m* (**Lòndōnka** *ž*) 〈G -nca, V Lȍndōnče, N *mn* Londónci〉 stanovnik Londona; **lòndōnskī** *prid.* koji se odnosi na London i Londonce △ ***Londonski sporazum*** *pov.* tajni ugovor kojim su sile Antante 1915. obećale Italiji, za njezin ulazak u 1. svjetski rat, među ostalim, i veliki dio hrv. teritorija

londóneri *m mn* 〈N londóner〉 *kulin.* domaći kolačići od prhkog tijesta preliveni s orasima i bjelanjcima utučenim sa šećerom; londonski prutići

✧ *njem.* Londonerstangen, prema Londonu, glavnom gradu Velike Britanije

lôndža *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* **1.** trijem, balkon; sjenica; lođa **2.** mjesto gdje se održavaju sastanci; skupština, vijeće
✧ *v.* lođa

lônga *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *glazb. pov.* u menzuralnoj notaciji, notni znak za trajanje od četiri cijele note
✧ *lat.*: dugačka ← longus: dugačak

long drink (*izg.* lòng drȉnk) *m term.* mješavina koja sadrži veću količinu bezalkoholnog pića, a manju količinu alkohola
✧ *engl.*

longèta *ž* ⟨G *mn* longétā⟩ *med. tehn.* naprava od tvrda materijala za imobilizaciju povrijeđenih ekstremiteta; udlaga
✧ *fr.* longuette ≃ *lat.* longus: dugačak

longevȉtēt *m* ⟨G longevitéta⟩ dugovječan život; dugovječnost
✧ *lat.* longaevitas, longus: dugačak + aevum: dob, vijek

Longfellow (*izg.* Longfèlou), **Henry Wadsworth** (1807–1882), američki pjesnik, preveo *Božansku komediju* (*Evangelina*, *Pjesma o Hiawathi*, *Udvaranje Milesa Sandisha*)

Lòngīn m. os. ime (danas samo kao prezime); *hip.*: **Đȋno** ◇ *pr.*: **Lòngīn**, **Mišolòngīn** (Zadar)
✧ *lat.* longus: dugačak

Long Island (*izg.* Lȍng Àjlend) *m* **1.** *geogr.* otok pred *I* obalom SAD, 4436 km², 6,9 mil. stan. **2.** dio New Yorka na tom otoku povezan mostovima s kopnom

longitúda *ž* **1.** *geogr.* dužina, koordinata na Zemljinoj površini **2.** *astron.* koordinata koja definira ekvatorsku kutnu udaljenost nebeskog tijela od osnovne ravnine // **lȍngitudināl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji se odnosi na dužinu; dužinski, uzdužni △ *~**na građevina*** *arhit.* objekt u kojem je glavni prostor formiran tako da njegova duljina bitno nadmašuje širinu (središnji je prostor produženi pravokutnik); *~**ni valovi*** *fiz.* valovi kod kojih se čestice medija kojim val prolazi pomiču u smjeru širenja vala (npr. valovi zvuka u plinu ili u tekućini), *opr.* transverzalni valovi, *v.* transverzalan △
✧ *lat.* longitudo: dužina

long play (*izg.* lòng plȇj) *prid. glazb.* LP ili dugosvirajuća vinilna gramofonska ploča promjera 30 cm, okreće se brzinom 33 1/3 okreta u minuti; do pojave CD-a vodeći diskografski format za kompleksnija glazbena djela; longplejka // **longplȅjka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ā/-ī⟩ *žarg.*, *v.* long play
✧ *engl.*

longplȅjka, *v.* long play

lontènis (**lòun tènis**) *m*, *v.* lawn tennis

lônza *ž reg.* pečenica, dio svinjskoga mesa uz rebra, krmenadl
◆ *pr.*: **Lônza** (Dubrovnik), **Lonzàrić** (Buje, Istra)
✧ *tal.* lonza

lônž *m* (**lônža** *ž*) *sport* dugačko uže koje se koristi kod podučavanja konja u jahanju (konju kojega se tjera uokrug uže je svezano oko vrata)
✧ *fr.* longe

Lȍnja *ž geogr.* rijeka u Hrvatskoj, lijevi pritok Save duga 132 km // **Lónjanin** *m* (**Lónjānka** *ž*) ⟨N *mn* Lónjani⟩ stanovnik uz Lonju; **lȍnjskī** *prid.* koji se odnosi na Lonju △ ***Lonjsko polje*** *geogr.* dio plavljene doline između Save i Moslavačke gore, park prirode, u *JI* dijelu ornitološki rezervat; **lȍnjskopōljskī** *prid.* koji se odnosi na L. Polje
◆ *pr.* (etnici): **Lònjāk** (140, Zagorje, Podravina, *I* Slavonija), **Polònščak** (**Polonščâk**) (Dugo Selo), **Polònšćak** (**Polonšćâk**) (Sveti Ivan Zelina) ◇ *top.* (naselja): **Pòlonje** (Sveti Ivan Zelina, 387 stan.), **Pòlonje Tomaševèčkō** (Sveti Ivan Zelina, 47 stan.)

Lȍnjica *ž* naselje (u blizini Vrbovca), 878 stan. // **Lȍnjičanin** *m* (**Lȍnjičānka** *ž*) ⟨N *mn* Lȍnjičani⟩ stanovnik Lonjice; **lȍnjičkī** *prid.* koji se odnosi na Lonjicu i Lonjičane

look (*izg.* lȕk) *m* izgled, stil u modi △ ***casual*** ~ (*izg.* kèžual ~) svakodnevno oblačenje, *usp.* casual (I); ***military*** ~, *v.* military △; ***new*** ~, *v.* new look; ***nude*** ~, *v.* nude look; ***safari*** ~, *v.* safari △
✧ *engl.*

looping *m*, *v.* luping

Lòpār *m* ⟨G Lopára⟩ naselje na *S* dijelu otoka Raba, 1215 stan. // **Lopárac** *m* (**Lòpārka** *ž*) ⟨G -rca, V -rče, N *mn* Lòpārci⟩ stanovnik Lopara; **lòpārskī** *prid.* koji se odnosi na Lopar i Loparce

lòpār[1] *m* ⟨G lopára⟩ drvena lopata kojom se vadi kruh iz krušne peći // **lòpārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *lokal.* vrsta lepinje
✧ *prasl.* *loparь (*slov.* lopar, *sl.* lopárь) ≃ *v.* lopata

lòpār[2] *m* ⟨G lopára⟩ *bot.* biljka (*Biarum tenuifolium*) iz porodice kozlaca (*Araceae*)
✧ ? *rus.* lópar': crvenperka

Lòpašić, Radoslav (1835–1893), hrv. povjesničar i sakupljač važne povijesne građe (*Oko Kupe i Korane* i brojni drugi radovi)

lòpat|a *ž* ⟨G *mn* lȍpātā⟩ ručno oruđe s dugom držalicom i donjim metalnim dijelom nešto ukošenim, služi za grtanje i premještanje zemlje i čega sipkoga [*na ~e* vrlo mnogo, u velikoj količini] // **lòpatār**[1] *m* onaj koji je na lopate, koji ima lopate (mlin); **lòpatast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* lopatičast; **lopàtāš** *m* ⟨G lopatáša⟩ **1.** *pov. žarg.* pripadnik mobilizirane radne službe NDH (koji radi lopatom i ne nosi oružje) **2.** (+ *potenc.*) *pejor.* onaj koji radi lopatom; **lòpatic|a** *ž* **1.** *dem.* od lopata; mala lopata **2.** plosnat dio kakve sprave, pomagala i sl. (vesla, vodeničkog kola itd.) **3.** *anat.* **a.** široka plosnata trokutasta kost, smještena na gornjem lateralnom dijelu stražnje strane prsnog koša; skapula **b.** trokutasta kost na leđima uz prednju nogu životinje; **lòpatičast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je nalik na lopatu ili lopaticu; lopatast; **lòpatičica** *ž dem.* od lopatica; **lòpatičnī** *prid.* koji se odnosi na lopaticu [*~ zglob*]
♦ *pr.* (prema zanimanju, nadimačka i etnici): **Lòpār** (Osijek, Virovitica), **Lopárac** (Podravska Slatina), **Lòparić** (180, Zagorje, Međimirje, Podravina), **Lòpatić** (Zaprešić), **Lòpatko** (Županja), **Lòpatnī** (Ivanec, Šibenik, Zagorje), **Lòpatnīk** (Koprivnica, Prigorje)
✧ *prasl.* i *stsl.* lopata (*rus.* lopáta, *polj.* łopata), *lit.* lopeta

lòpatār[2] *m zool.* jelen plosnatih rogova bez izraženih parožaka (*Dama dama*)
✧ *v.* lopata

Lopatínec *m* ⟨G Lopatínca⟩ naselje (u blizini Čakovca), 868 stan. // **lopatínečkī** *prid.* koji se odnosi na Lopatinec i stanovnike Lopatinca

Lope de Vega, *v.* Vega y Carpio (Lope Felix de)

lòpica *ž* ⟨G *mn* lȍpīcā⟩ *arhit.* otvoreni trijem pred crkvenim pročeljem, uobičajen u Istri u doba baroka

lȍpōč *m bot.* **1.** rod trajnih vodenih biljaka (*Nymphaea*) iz porodice lopoča, od o. 35 vrsta najčešći je bijeli l. (*N. alba*); nimfeja, vodencvijet **2.** (*mn*) porodica dvosupnica (*Nymphaeceae*), vodene trajne zeleni raširene u tropskim i umjerenim krajevima (lopoč, lokvanj i dr.)
✧ *v.* lopuh

lopòčika *ž* ⟨D L -ici⟩ *bot.*, *v.* bekovina

lópov *m* onaj koji krade, onaj koji to čini tajno i bez upotrebe sile; kradljivac, tat, varalica // **lòpina** *m* ⟨G *mn* lȍpīnā⟩ *augm.* od lopov; **lòpovčād** *ž zb.* od mali lopovi; **lopòvčić** *m dem.* od lopov; **lopòvčin|a** *m pejor.*, *v.* lopuža [*ta/ taj ~a*; *te/ti ~e*]; **lopòvina** *m* **1.** *pejor.* veliki lopov, lopuža **2.** *hip.* od lopov, ob. u zn. simpatičan nevaljalac, sposoban da nadmudri koga, onaj koji lijepim načinom zna postići sve što želi, onaj koji zna s ljudima; **lopòvluk** *m* ⟨N *mn* -uci⟩ *ekspr.*, *v.* lopovština; **lópovskī** *prid.* koji se odnosi na lopove; **lópovski** *pril.* kao lopov, na način lopova; **lopóvština** *ž* lopovski postupak, lopovski čin; lopovluk; **lòpuža** *m* ⟨N *mn* -e, G lȍpūžā⟩ *pejor.* lopov, veliki lopov, lopovčina; veliki kradljivac, pljačkaš
✧ *mađ.* lopó

lȍpt|a *ž* ⟨G *mn* lôptā/-ī⟩ **1.** *v.* kugla **2.** elastičan predmet od plastike, gume i sl. ispunjen zrakom, ima oblik kugle [*nogometna ~a*; *teniska ~a*] **3.** *sport* **a.** dodavanje u sportskim igrama [*dao mu je dugu ~u*] **b.** dio igre ili pokušaj u nekim sportovima ili društvenim igrama [*ima još 2 ~e*] △ ***Zemljina ~a*** *ekspr. knjiš.* Zemljina kugla // **lòptāč** *m* ⟨G loptáča⟩ onaj koji se igra loptom; **lȍptast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je nalik lopti; okruglast, debeljuškast; **lòptāš** *m* ⟨G loptáša⟩ igrač loptom; **loptàšica** *ž*, *v.* loptaš; **lȍptati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) igrati se loptom **2.** (s kim) *pren.* proizvoljno se ponašati, izvrgavati neugodnostima, zavlačiti koga; igrati se s kim; **lȍptica** *ž* **1.** *dem.* od lopta **2.** *sport* mala lopta [*~ za stolni tenis*]
✧ *prasl.* *lopъta (*rus. dijal.* laptá, *češ.* lopta) ≈ *lopъ: list (*lit.* lapas) ≈ *v.* lopata

Lòpud *m geogr.* otok u skupini Elafitskih otoka *SZ* od Dubrovnika // **lòpudskī** *prid.* koji se odnosi na Lopud i Lopuđane; **Lòpuđanin** *m* (**Lòpuđānka**, **Lòpūjka** *ž*) ⟨N *mn* Lòpuđani⟩ stanovnik Lopuda

lòpūh *m* ⟨G lopúha, N *mn* lopúsi⟩ *bot.* zeljasta biljka (*Petasites albus*) iz porodice glavočika (*Compositae*)
♦ *pr.* (nadimačko): **Lòpuh** (Zagreb, Baranja, Cres-Lošinj), **Lòpušić** (Valpovo)
✧ *prasl.* *lopъ: list (*lit.* lapas) ≈ *lat.* lappa

Lòpūjka *ž*, *v.* Lopuđanin, Lopud

lòpušnīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *bot.* **1.** biljka (*Tragus racemosus*) iz porodice trava (*Gramineae*); toričina **2.** *v.* čičkovac
✧ *v.* lopuh

lôra *ž reg.* komad drveta na kojem se zarezima bilježi račun; rovaš

lòran *m tehn.* sustav hiperbolične navigacije za određivanje položaja broda ili zrakoplova s velike udaljenosti; uređaj na brodovima i avionima koji hvata radiosignale s posebnih stanica smještenih uz obale oceana i tako određuje položaj na kojem se nalazi
✧ *engl.* **Lo**ng **Ra**nge **N**avigation

lorârīj *m pov.* **1.** izvršitelj kazne (šibanja) nad robovima **2.** onaj koji je u gladijatorskim igrama udarcima koplja tjerao na borbu gladijatore koji su je nastojali izbjeći
✧ *lat.* lorarius ≃ lorum: uzda, remen

lòrber *m reg.*, *v.* lovor // **lòrberov** *prid.* koji pripada lorberu [~ *list*]
♦ *pr.* (nadimačka): **Lòrbek** (Varaždin, Primorje), **Lòrber** (Koprivnica, Velika Gorica, Valpovo, Pula)
✧ *njem.* Lorbeer ← *lat.* laurus + *njem.* Beer(e): bobica

Lorca (*izg.* Lòrka), **Federico Garcia**, *v.* Garcia Lorca (Federico)

lòrd *m* ⟨N *mn* lòrdovi, G lòrdōvā⟩ naslov pripadnika višeg plemstva i imenovanih uglednih osoba u Engleskoj [*(plaća, živi) k(a)o pijani* ~ ponaša se pretjerano rastrošno, izvan svojih mogućnosti] // **lòrdovskī** *prid.* koji se odnosi na lorda; **lòrdovski** *pril.* kao lord, na način lorda
✧ *engl.*: gospodar, gospodin; Bog ← *stengl.* hlaford, hlafweard: čuvar kruha

lordóza *ž pat.* iskrivljenje kralješnice s konveksitetom prema naprijed // **lordòtičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji ima lordozu
✧ *grč.* lórdōsis ≃ lordós: iskrivljen + -OZA

Loredóna ž. os. ime
✧ *tal.* Loredana, *v.* lovor

Lorelei (*izg.* Lorelȁj) *ž* **1.** *geogr.* litica u suženoj dolini Rajne, visoka 132 m **2.** *mit. knjiž.* zlatokosa vila drevnih bajki, svojom pjesmom s litice iznad Rajne zavodi lađare koji, zaboravivši kormilariti, razbijaju brodove o grebene **3.** pjesma H. Heinea, jedna od najpopularnijih lirskih balada europske književnosti

Lorêna *ž geogr.* povijesna pokrajina u *SI* Francuskoj, o. 24.000 km², o. 250.000 stan.; Lotaringija // **Lorénac** *m* (**Lòrēnka** *ž*) ⟨G -nca, V -nče, N *mn* Lorénci⟩ stanovnik Lorene

lòrēnsīj (**lorènsīj**) *m*, *v.* lawrencij

Lorentz (*izg.* Lòrenc), **Hendrik Antoon** (1853–1928), nizozemski fizičar, Nobelova nagrada 1902.

Lorenz (*izg.* Lôrenc), **Konrad** (1903–1989), austrijski prirodoslovac, etolog, posebno istraživao fenomen agresivnosti, Nobelova nagrada za medicinu 1973.

lorèta *ž* ⟨G *mn* lorétā⟩ *reg.* bludnica
✧ *fr.* lorette

lôri[1] *m* ⟨G -ja, N *mn* -ji⟩ *zool.* mala šarena australska papiga iz porodice *Loriidae*
✧ *engl.* lory ← *nizoz.* loeri ← *mal.*

lôri[2] *m* ⟨G -ja, N *mn* -ji⟩ *zool.* bezrepi polumajmun (*Loris gracilis*)
✧ *fr.* lori ← *nizoz.* loeris ≃ loer: glupan

lôri[3] *m* ⟨G -ja, N *mn* -ji⟩ niski otvoreni vagon, upotrebljava se u izgradnji željezničke pruge
✧ *engl.* lorry

lòrika *ž* ⟨D L -ici⟩ *pov.* oklop rimskih vojnika-pješaka, spleten od remenja
✧ *lat.* lorica ≃ lorum: remen

Lórković **1. Blaž** (1839–1892), ekonomist i pravnik, utemeljitelj hrv. političke ekonomije **2. Ivan** (1876–1926), hrv. političar liberalne orijentacije, osnivač Hrvatske napredne stranke (1904) **3. Melita** (1907–1987), hrv. pijanistica i glazbeni pedagog **4. Mladen** (1909–1945), ministar najprije vanjskih, zatim unutarnjih poslova u vladi NDH, ubijen po naređenju poglavnika Pavelića zbog sudjelovanja u neuspjelom pokušaju političkog prevrata **5. Zdravko** (1900–1998), hrv. entomolog, genetičar, evolucionist, biolog sistematičar

lòrnjet (**lornjȇt**) *m* kazališni dalekozor
✧ *fr.* lorgnette

lòrnjōn (**lornjôn**) *m* ⟨G lornjóna⟩ optičko pomagalo za vid; prinosi se očima pomoću drška
✧ *fr.* lorgnon

lȍro *m bank.* oznaka za račun druge banke △ ~-**račun** *bank.* račun inozemne banke kod domaće banke
✧ *tal.* loro (conto): njihov (račun)

Lorrain (*izg.* Lorên), **Claude** (pravo ime C. Gellée) (1600–1682), francuski slikar, klasicist, jedan od najvećih majstora »idealnog pejzažnog slikarstva«

lȍs *m* ⟨N *mn* lȍsovi, G lòsōvā⟩ *zool.* jelen (*Alces alces*) iz roda *S* jelena (*Alces*), lopatasta rogovlja, srodan sobu [*divovski ~*; *europski ~*]
✧ *rus.* los' ← *prasl.* *olsь ≃ *stengl.* eolh

Los Alamos (*izg.* Lȍs Èlemes) *m* gradić u državi New Mexico, SAD, o. 15.000 stan.; za vrijeme 2. svjetskog rata kompleks istraživačkih laboratorija u kojima je proizvedena i iskušana prva atomska bomba

Los Angeles (*izg.* Lȍs Ènđeles) *m* luka i grad na obali Tihog oceana (California, SAD), 3,5 mil. stan. (veliki L. A. 14,5 mil. stan.), jaka filmska industrija (Hollywood)

loser (*izg.* lúzer) *m* *publ.* *žarg.* gubitnik (ob. o uspjehu u životu ili u karijeri) [*životni ~*] △ ***lucky*** ~ (*izg.* lȁki ~) *žarg.* **1.** onaj koji se usprkos gubitku ipak na kraju nekako izvuče i spasi; sretni gubitnik, srećković **2.** *sport* u tenisu, igrač koji je izgubio meč u kvalifikacijama, ali zbog odustajanja jačih igrača ipak uđe u glavni turnir
✧ *engl.*

losìōn *m* ⟨G losióna⟩ tekuće kozmetičko ili ljekovito sredstvo koje se primjenjuje na kožu [*~ za čišćenje*; *~ poslije brijanja*]
✧ *fr.* lotion ← *lat.* lotio: pranje

lȍsos *m* *zool.* anadromna riba (*Salmo salar*) iz porodice pastrva, mrijesti se u gornjim tokovima *S* rijeka; laks
✧ *rus.* losós' ← *prasl.* *lososь (*češ.* losos), *lit.* lašis ≃ *njem.* Lachs

lòstura *ž* *zool.* morski mekušac (*Pinna nobilis*) iz razreda školjkaša u obliku lepeze (najveći u Jadranu); ljuštura, periska

lȍš *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* lȍšijī⟩ **1.** koji je slabe kvalitete, koji ima malu ili nikakvu vrijednost [*~ proizvod*; *~ krevet*] **2.** koji malo donosi, koji nije unosan [*~ posao*; *berba je bila ~a*] **3.** koji je bez estetske ili sadržajne vrijednosti [*~a knjiga*; *~ film*] **4.** koji nije u skladu s pravilima logike [*~e rasuđivanje*; *~ proračun*] **5.** koji ne ispunjava pravilno svoju ulogu, koji ne radi dobro [*~ učenik*; *~ pjesnik*] **6.** koji je slabo odabran, koji ne odgovara namjeni [*~a metoda*] **7.** koji je moralno pokvaren [*~ čovjek*]; zao, *usp.* gori (**1**) // **gȍre**[1] *pril.* ⟨*komp.*⟩ **1.** *v.* loše **2.** *v.* zlo (II); **gȍrī** *prid.* ⟨*komp.*⟩ **1.** *v.* loš [*još ~ sir*; *~ kruh*; *~ posao*]; lošiji **2.** *v.* zao [*još ~ tiranin*]; više zao; **gòrīš** *m* ⟨G goríša⟩ *razg.*, ob. u: [*od crniša na ~a* od zla na gore, od lošega na lošije]; **lȍše** *pril.* ⟨*komp.* gȍre⟩ slabo, krivo, zlo, nevaljalo, pokvareno [*~ mi ide*; *nije ~* u dijaloškoj situaciji kao odgovor: vrlo dobro, odlično, bolje od očekivanoga; *~ postupati*; *stvari stoje ~*]; **lȍšije** *pril.* na lošiji način; slabije nevaljalije [*izgledati ~ nego prije*]; **lošòtinja** *ž* *pat.* *reg.*, *v.* epilepsija
✧ ≃ *bug.* loš, *slov.* lošen *got.* lasiws: slab

Lòšīnj *m* ⟨G Lošínja⟩ *geogr.* otok u Kvarneru, 75 km^2, 8134 stan., glavna naselja Mali i Veli Lošinj // **Lošínjac** *m* (**Lòšīnjka** *ž*) ⟨G -njca, V Lȍšīnjče, N *mn* Lošínjani⟩ stanovnik Lošinja; **lȍšīnjskī** *prid.* koji se odnosi na V. Lošinj i Lošinjane

Lȍt *m* *bibl.* nećak Abrahamov, jedini pravednik koji je zajedno s obitelji spašen za uništenja Sodome i Gomore; pri bijegu njegova se žena, usprkos zabrani, osvrnula i tako bila pretvorena u stup soli
✧ *hebr.* lōṭ

lȍt[1] *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *ekon.* **1.** hrpa, svežanj, bala robe koja na aukcijskom tržištu nije ujednačene kvalitete **2.** na robnoj burzi označava uvijek određenu, istu količinu **3.** temeljna količina vrijednosnih papira kojima se trguje
✧ *engl.*

lȍt[2] *m* ⟨G *mn* lôtā⟩ *pov.* stara mjera za plemenite kovine (17,5 grama)
✧ *njem.* Lot

Lòtar ime dvojice franačkih kraljeva (9. st.), jednog francuskog kralja (10. st.) i jednog cara Svetog njemačko-rimskog Carstva (12. st.)

Lotarìngija *ž*, *v.* Lorena

lȍtati (**lȅtati**) (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* spajati dvije kovine lemom, ob. kositrom; lemiti
✧ *njem.* löten

Loti (*izg.* Lotȋ), **Pierre** (1850–1923), francuski pomorski časnik, romanopisac i putopisac, pisao i o ljepotama jadranske obale

lȍto *m* ⟨N *mn* -a, G lôtā⟩ **1.** igra na sreću koja se sastoji od izvlačenja brojeva; novčana lutrija **2.** tombola
✧ *tal.* lotto

lȍtofāg *m* ⟨N *mn* -āzi/-i⟩ *mit.* onaj koji se hrani lotosom
✧ *grč.* lōtophágos ≃ *v.* lotos + -FAG

lȍtos *m* **1.** *bot.* vodena biljka iz roda *Nelumbo*, porodica *Nymphaeceae* (indijski sveti l. *N. nucifer*, žuti američki l. *N. lauteum*) **2.** lotosov cvijet, *v.* lotosov △ // **lȍtosov** *prid.* koji pripada lotosu △ ~ ***cvijet*** prema istočnjačkom običaju, položaj tijela u sjedećem stavu

(na podu, prekriženih nogu i raširenih koljena) [*zauzeti ~-položaj (položaj ~)*]; lotos ✧ *lat.* lotus ← *grč.* lōtós

Lotȑšćāk (**Lotršćâk**) *m pov.* toranj na zagrebačkom Gornjem gradu (12. st.), njegovo zvonce (*Campanula latrunculorum*) zvonilo je u određeno doba dana – znak da se gradska vrata zatvaraju (danas se svakog podneva oglašava topovskim pucnjem)

louis d'or *m*, *v.* lujdor

Lourdes (*izg.* Lȕrd) *m* grad u *J* Francuskoj, 17.300 stan., znamenito svjetsko proštenište // **lȕrdskī** *prid.* koji se odnosi na Lourdes i na Majku Božju Lurdsku

loure (*izg.* lûr) *m glazb. pov.* **1.** srednjovjekovni normandijski instrument, srodan gajdama **2.** francuski ples umjerena tempa (17. i 18. st.) ✧ *fr.*

Louvre (*izg.* Lúvr) *m* nacionalni muzej i umjetnička galerija Francuske u Parizu; jedan od najvećih i najbogatijih na svijetu, otvoren 1793. u kraljevskoj palači

lôv *m* ⟨G lòva, N *mn* lòvovi, G lòvōvā⟩ **1. a.** hvatanje ili odstreljivanje životinja u prirodi **b.** *meton.* lovina, ulov **2. a.** potraga za osumnjičenim za zločin **b.** progon (ob. politički) nepoćudnih ljudi [*~ na čovjeka*] // **lòv|ac** *m* ⟨G lóvca, V lôvče, N *mn* -vci, G lòvācā⟩ **1.** onaj koji lovi životinje **2.** *pren. pejor.* onaj koji oko čega živo nastoji [*~ac na miraz; ~ac na nagrade*] **3.** *vojn.* **a.** ratni borbeni avion **b.** (ob. *mn*) rod vojske [*planinski ~ci*] **4.** *šah* figura koja se kreće dijagonalno [*crnopoljni/bjelopoljni ~ac; raznobojni ~ci*]; **lòvačk|ī** *prid.* koji se odnosi na lovce [*~i šešir; ~a puška*] △ ***~a priča*** laž, maštarija, pretjerivanje; **lòvački** *pril.* kao lovac, na način lovaca; **lóvčev** *prid.* koji pripada lovcu; **lòvdžija** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *zast.* lovac, *v.* [*»Hrvatski ~«*]; **lòvica** *ž*, *usp.* lovac (**1**) u zn. da dobro lovi ili da zaista lovi (o mački); **lovìc|a** *ž* dječja igra u kojoj se djeca u trčanju love (lovi onaj koji je posljednji dodirnut) [*igrati se ~e*]; **lȍvina** *ž* ono što se ulovi; ulov [*mršava ~* slab ulov]; **lȍvīšte** *sr* mjesto, područje izdvojeno za lov [*ograđeno ~*] △ ***slobodno ~*** *pren. pejor.* neograničene mogućnosti za bogaćenje, pljačku itd.; **lòviti** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -vēći, *gl. im.* -vljēnje⟩ **1.** hvatati ili ubijati životinje u prirodi **2.** *pren.* **a.** paziti da što ne promakne, nastojati se kome približiti ili što dobiti [*~ muža*] **b.** tražiti koga da ga se uhapsi [*~ čovjeka*] **c.** *pren.* nastojati pridobiti što; tražiti; **lȍvkinja** *ž*, *v.* lovac; **lôvn|ī** *prid.* koji se odnosi na lov [*~i turizam; ~a divljač*]; **lôvnički** *pril.* kao lovnik, na način lovnika; **lôvnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci, G -ā⟩ onaj koji vodi i organizira lov u lovištu; vođa lova; **lòvstvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā⟩ cjelokupna djelatnost u vezi s lovom, zaštitom i prehranjivanjem divljači

◆ *pr.* (prema zanimanju ili nadimačka): **Lòvač** (*I* Slavonija), **Lòvak** (Donji Miholjac), **Lovnìčkī** (110, Ogulin, Pokuplje, Podravina) ◇ *mikrotop.*: **Lòišća**, **Lòvišća** (uz obalu, ob. za ribarske pošte) ◇ *top.* (naselja): **Lȍvča** (Hrvatska Kostajnica, 107 stan.), **Lòvčić** (Slavonski Brod, 118 stan.), **Lóvić Prekriški** (Ozalj, 146 stan.), **Lȍvište** (Korčula, 242 stan.)

✧ *prasl.* i *stsl.* lovъ (*rus.* i *češ.* lov), *lit.* laviti ← *ie.* *law- (*lat.* lucrum, *grč.* leía: plijen)

lóva *ž žarg.*, *v.* novac // **lòvāš** *m* ⟨G lováša⟩ *žarg.* onaj koji posjeduje mnogo novca; bogataš; **lovàšica** *ž*, *v.* lovaš; **lòvaškī** *prid.* koji se odnosi na lovu i lovaše

✧ *rom.* lova

lòvas *m reg.* konjušar

◆ *pr.* (prema zanimanju): **Lȍvās** (Đakovo, Rovinj, Slavonija, *v.* i Lovas), **Lòvasić** (170, Zagorje, Pokuplje, Podravina), **Lòvašen** (Đurđevac, Zagreb), **Lòvašić** (Karlovac, Garešnica), **Lȍvašin** (Đurđevac, Ludbreg)

✧ *mađ.* lovász

Lȍvās *m* naselje (u blizini Vukovara), 1681 stan. // **lȍvāskī** *prid.* koji se odnosi na Lovas; **Lovášanin** *m* (**Lovášānka** *ž*) ⟨N *mn* Lovášani⟩ stanovnik Lovasa

Lòvćen *m geogr.* planina u Crnoj Gori, najviši vrh 1749 m; nacionalni park i grob P. P. Njegoša // **lòvćenskī** *prid.* koji se odnosi na Lovćen

love story (*izg.* lȁv stȍri) *m term.* ljubavna priča, ljubavni roman

✧ *engl.*

Lòvinac *m* ⟨G -īnca⟩ **1.** naselje (u blizini Gračaca), 533 stan. **2.** naselje (u blizini Zadra), 617 stan. // **lòvinačkī** *prid.* koji se odnosi na Lovinac i Lovinčane; **Lòvinčanin** *m* (**Lòvinčānka** *ž*) ⟨N *mn* Lòvinčani⟩ stanovnik Lovinca

◆ *pr.* (etnik): **Lòvīnčić** (Karlovac, Otočac)

lovočùvār *m* ⟨G lovočuvára⟩ onaj kojemu je

povjereno čuvanje lovišta, onaj koji čuva lovište od lovokradica; lovopazitelj // **lovočùvārskī** *prid.* koji se odnosi na lovočuvara; **lovočùvārski** *pril.* kao lovočuvar, na način lovočuvara

✧ *v.* lov + *v.* čuvati

lovokràdic|a *m* ⟨N *mn* -e⟩ onaj koji krade divljač iz lovišta raznim sredstvima (oružjem, zamkama, lovnom pticom) [*taj ~a*; *ti/te ~e*] // **lovokràdičin** *prid.* koji pripada lovokradici

✧ *v.* lov + *v.* krasti

lovopàzitelj *m*, *v.* lovočuvar

✧ *v.* lov + *v.* paziti, pazitelj

lȍvōr *m bot.* **1.** mediteranski grm ili nisko drvo (*Laurus nobilis*) iz porodice lovorki (*Lauraceae*), ima zimzelene aromatične listove; javorika, lovorika **2.** dodan jelu, list se koristi kao začin; lorber // **lovòrīk** *m* ⟨G lovoríka, N *mn* lovoríci⟩ skupina lovorova grmlja; **lovòrika** *ž* ⟨D L -ici⟩, *v.* lovor; **lȍvōrnica** *ž*, *v.* lovornik; **lȍvōrnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *pov. retor.* onaj koji je ovjenčan lovorovim vijencem (ob. umjetnik), *usp.* laureat; **lȍvorov** *prid.* koji je od lovora, koji pripada lovoru [*~ list*; *~ vijenac*] △ ***ovjenčati ~im vijencem*** *retor.* proslaviti koga, dati komu priznanje koje donosi slavu (ob. za pjesnike); **lȍvorovina** *ž* lovorovo drvo

♦ **Lȍvōr** m. os. ime (narodno), *zast.*; **Lȍvōrka** ž. os. ime ◊ *pr.*: **Lȍvōrka** (Zadar), **Lȍvorova** (Split) ◊ *top.* (naselja): **Lȍvorje** (Metković, 84 stan.), **Lȍvorno** (Dubrovnik, 213 stan.)

✧ *lat.* laurus

lȍvorvišnja *ž* ⟨G *mn* -šānjā/-ī⟩ *bot.* zelenčica (**2**)

✧ *v.* lovor + *v.* višnja

lȍvostāj *m* razdoblje zabrane lova na neku divljač

✧ *v.* lov + *v.* stati

lovozákupnīk *ž* ⟨N *mn* -īci⟩ onaj koji uzima u zakup lovište

✧ *v.* lov + *v.* zakupiti, zakupnik

lôvra *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* popodnevni obrok, užina (osobito ljeti, kad su dugi dani, a rade se teški poljski poslovi)

✧ *mađ.* lórant

Lȍvrāk, Mato (1899–1974), učitelj, hrv. pisac romana i pripovijetki za djecu (*Vlak u snijegu*, *Družba Pere Kvržice*)

Lòvran *m* grad na *I* obali Istre, 3640 stan. // **Lovránac** *ž* (**Lòvrānka** *ž*) ⟨G -nca, V -nče, N *mn* Lovránci⟩ stanovnik Lovrana; **lòvranskī** *prid.* koji se odnosi na Lovran [*~ maruni*] △ ***Lovranska Draga*** naselje (u blizini Opatije), 3640 stan.

♦ *v.* Lovro

lòvrata *ž zool.*, *v.* orada

✧ *dalmat.*, *lat.* aurata

Lòvrēć *m* ⟨G Lovréća⟩ naselje (u blizini Imotskoga), 1249 stan. // **Lovréćanin** *m* (**Lovréćānka** *ž*) ⟨N *mn* Lovréćani⟩ stanovnik Lovreća; **lòvrēćkī** *prid.* koji se odnosi na Lovreć i Lovrećane

♦ *v.* Lovro

Lòvrēnčić, Ivan (1917), hrv. slikar i grafičar

Lóvro 1. *v.* ♦ **2.** (**Lóvre**), **Sv.** rimski mučenik iz 3. st., pogubljen 258, jedan od sedmorice rimskih đakona, odgovoran za crkvene riznice // **Lòvrenča** *ž* blagdan Sv. Lovre (10. kolovoza); Lovrinja; **Lòvrinja** *ž*, *v.* Lovrenča

♦ m. os. ime (svetačkoga podrijetla); isto: **Lavrèntije** *zast.* (← *grč.*, 14. st.), **Lavrónac** (Istra), **Lóvre**, **Lovrèncij** (← *lat.*); *hip.*: **Énco** (← *tal.*) ◊ *pr.* (od imena i etnici): **Làvrenčić** (Rijeka, Slavonski Brod), **Lávrić** (Brač, *J* i sred. Dalmacija, Banovina), **Làvrinić** (Podravska Slatina, Lika), **Làvrnja** (140, Otočac, Lika, Banovina), **Lèrenc** (Bjelovar, ← *mađ.*), **Lèrinc** (Baranja, Podravina, ← *mađ.*), **Lòkošek** (Baranja, ← *mađ.*), **Lórenc** (Ogulin, Slavonija), **Lorèncin** (250, Pula), **Lórenz** (*I* Slavonija, Prigorje), **Lorènzin** (Pula), **Lórincz** (Rijeka, Samobor, Split, ← *mađ.*), **Lovákovič** (440, Slavonski Brod, Slavonija, *v.* i lov), **Lóvić** (250, Posavina, Primorje), **Lòvrāk** (110, Đurđevac), **Lovrákovič** (Otočac, Duga Resa), **Lòvras** (Ozalj), **Lóvre** (Jastrebarsko, Pregrada), **Lòvrec** (150, Međimurje, Zagreb, Prigorje, Zagorje), **Lòvreček** (Jastrebarsko), **Lòvrečić** (270, Cres, Lošinj, Istra, Zagorje), **Lovrèčkī** (Klanjec, Zagorje, Podravina), **Lòvrek** (450, Međimurje, Zagorje), **Lovrékovič** (1130, Banovina, Prigorje, Podravina), **Lòvren** (Pag, Primorje), **Lòvrenc** (Virovitica, *Z* Slavonija), **Lovrènčec** (Đurđevac, Sesvete), **Lovrónčevič** (Prigorje), **Lòvrenčić** (1030, Međimurje, Zagorje, Moslavina), **Lòvrenćić** (Međimurje), **Lòvrenić** (Sisak), **Lovrénović** (140, Virovitica, Banovina, Posavina), **Lovrènšćāk**(**Lovrenšćâk**)(Krapina,Zagorje), **Lovrènšćák** (**Lovrenšćâk**) (Krapina, Petrinja, Valpovo), **Lòvreta** (Makarska), **Lòvretić** (140, Vinkovci), **Lòvretin** (Jastrebarsko), **Lóvrič** (Rijeka, Vinkovci, Ivanić Grad),

Lovrìček (Koprivnica, Podravina, Prigorje), **Lovríčević** (Split, Korčula), **Lòvričić** (Rijeka, Varaždin, Đakovo, Novska), **Lóvrić** (6010, Zagora, sred. Dalmacija, Banovina, *I* Slavonija), **Lóvrin** (130, Zadar, Bjelovar, Đurđevac, Primorje), **Lovrínčević** (340, Split, sred. Dalmacija), **Lòvrīnčić** (Banovina, Primorje), **Lòvrinić** (130, Ozalj, Pazin), **Lòvrīnov** (Zadar), **Lovrínović** (130, Zagora, Istra, *I* Slavonija), **Lòvrīš** (Dugo Selo, Ivanić Grad), **Lòvriša** (Križevci, Podravina), **Lòvrišec** (Dugo Selo), **Lóvro** (Osijek), **Lòvrović** (Rijeka, Zadar) ◇ *top.* (često ime lokaliteta na kojem je crkvica Sv. Lovre, *v.* Stobreč): **Lovrèčina**, **Lòvreć**, **Lovrènčevica**, **Lòvreški**, **Lòvrinac**, **Stȍbrēč** i sl.; (naselja): **Lòvrēč** (Poreč, 288 stan.), **Lòvrečan** (Ivanec, 515 stan.; Zlatar, 455 stan.), **Lòvrečica** (Buje, 324 stan.), **Lòvrečka Város** (Vrbovec, 134 stan.), **Lòvrečkā Vèlika** (Vrbovec, 190 stan.), **Lòvrēć** (Imotski, 1249 stan.), **Lòvrećā Sèla** (Zabok, 267 stan.), **Lovrèntovec** (Novi Marof, 148 stan.), **Lòvrīn** (**Lovrȋn**) (Pazin, 306 stan.), **Mȃlī Lòvrečan** (Varaždin, 65 stan.), **Vȅlikī Lòvrečan** (Varaždin, 393 stan.)
✧ *lat.* Laurentius

Loyola (*izg.* Lòjola), **Ignacije** (1491–1556), španjolski plemić, ratnik, vitez lutalica; obuzet vjerskim zanosom od 1524. živi asketski, studira teologiju, osniva (1540) red Družbe Isusove (isusovci, jezuiti), postaje njen prvi starješina (general) i uspostavlja stroga pravila Družbe

lȏz *m* ⟨N *mn* lózovi⟩ *reg.*, *v.* srećka
✧ *njem.* Los

lȍz|a *ž* ⟨N *mn* lȍze, G lózā, *zb.* lȏzje⟩ **1.** *bot.* trajna biljka puzavica (*Vitis*) iz porodice lozica (*Vitaceae*), plod joj je grožđe [*divlja ~a*; *pitoma ~a*] **2.** obiteljska strana, grana porodice, naraštaji koji slijede jedan za drugim [*ženska (muška) ~a*; *po ženskoj/muškoj ~i* po majčinoj (očevoj) i bakinoj (djedovoj) obitelji itd.] △ ***divlja ~a*** (*Vitis silvestris*); loznica; ***vinova ~a*** *bot.* vinska loza (*Vitis vinifera*) i vinjaga (*Vitis labrusca*) // **lóza** *ž* *žarg.*, *v.* lozovača; **lòzica** *ž* **1.** *dem.* i *hip.* od loza **2.** *v.* vriježa; **lȏzje** *sr zb.* ⟨G -ā⟩, *v.* loza; **lòznī** *prid.* koji se odnosi na lozu; **lòznica** *ž* *bot.* **1.** divlja loza, *v.* loza △ **2.** trs, čokot; brajda, čardaklija, odrina; **lòzov** *prid.* koji pripada lozi [*~o lišće*]; **lòzovača** *ž* rakija ispečena od koma loze; lóza; **lòzovina** *ž* lozovo lišće

◆ **Lózo** m. os. ime (narodno); **Lóza** ž. os. ime (staro narodno); isto: **Lòzana**, **Lòzuša** *rij. zast.* ◇ *pr.*: **Lòzānčić** (510, Omiš, Imotski, Sinj, sred. Dalmacija), **Lòzanov** (Baranja, Sesvete), **Lozánović** (Baranja), **Lòzār** (Zaprešić), **Lòzēj** (Zagreb, Pakrac), **Lòzer** (Podravska Slatina, Međimurje, Delnice, Županja), **Lòzica** (100, Korčula, *J* Dalmacija, Primorje), **Lózić** (630, Omiš, sred. Dalmacija, *I* Slavonija), **Lòzina** (360, Imotski, Split), **Lozìnskī** (Sesvete, Novska), **Lòzinjāk** (Slavonski Brod), **Lózo** (240, Imotski, *J* i sred. Dalmacija), **Lozòvina** (Trogir, Seget Donji, sred. Dalmacija), **Lòzušić** (Duvno, Osijek)
✧ *prasl.* i *stsl.* loza (*rus.* lozá: šiba, *polj.* łóza), *lit.* lazda: štap

Lòzan *m* naselje (u blizini Virovitice), 559 stan. // **lòzanskī** *prid.* koji se odnosi na Lozane; **Lòzanjanin** *m* (**Lòzanjānka** *ž*) ⟨N *mn* Lòzanjani⟩ stanovnik Lozana

Lòzica, **Ivo** (1910–1943), hrv. kipar iz Lumbarde, strijeljan kao talac od talijanskih okupatorskih vlasti

lòzice *ž* *mn* *bot.* porodica dvosupnica, uglavnom drvenih penjačica

lòzika *ž* ⟨D L -i⟩ *bot.* ukrasna puzavica (*Parthenocissus*) iz porodice *Ampelidaceae* slična bršljanu; l. bršljanasta
✧ *v.* loza

lòzīnka *ž* ⟨D L -nci, G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** sažeto izražena osnovna ideja ili vodeća misao; geslo, parola, deviza **2.** ugovorena tajna riječ kao znak prepoznavanja
✧ *njem.* Lösungswort

lòzung *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ *reg. zast.* utržak, novac u blagajni na dan, na tjedan, na mjesec
✧ *njem.* Losung

lóža *ž* **1.** odijeljen prostor za nekoliko gledatelja u kazalištu ili drugdje gdje se održavaju priredbe [*svečana ~*] **2.** naziv jedinice u organizaciji slobodnih zidara [*masonska ~*] **3.** *v.* lođa // **lóžnica** *ž* *knjiš.* **1.** *retor.* spavaća soba; spavaonica **2.** ležaj, postelja
✧ *fr.* loge: sklonište od granja, lišća (prvotno značenje), *usp.* loga

lȍžānjka *ž*, *v.* lužarka

lòžiti (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* lȍžīm, *pril. sad.* lȍžēći, *prid. trp.* lȍžen, *gl. im.* lȍžēnje⟩ potpaljivati i održavati vatru dodavanjem goriva; kuriti // **lòžāč** *m* ⟨G ložáča⟩ onaj kojemu je posao da loži, da se brine za loženje peći i parnih

kotlova, za uključivanje uređaja za grijanje i sl.; ložitelj; **ložáčev** *prid.* koji pripada ložaču; **ložàčica** *ž*, *v.* ložač; **lòžāčkī** *prid.* koji se odnosi na ložače; **lȍžēnje** *sr* ⟨*gl. im.*⟩, *v.* ložiti, ob. u: △ ***ulje za*** ~ ulje koje služi kao gorivo za izvor topline; **ložiónica** *ž* prostorija s uređajima za grijanje, s kotlovima itd., u kojoj se loži; ložiona; **lȍžīšte** *sr* mjesto u peći gdje se potpaljuje, gdje se ubacuje gorivo; **lòžitelj** *m*, *v.* ložač; **ložitèljica** *ž*, *v.* ložitelj; **lòživ** *prid.* koji služi za loženje, koji može gorjeti; ložni △ ***~o ulje*** tekuća smjesa ugljikovodika visokog vrelišta, služi za loženje u industriji, kućanstvima i dr.; **lȍžnī** *prid.*, *v.* loživ

✧ *prasl.* *ložiti: polagati (*rus.* ložít', *češ.* ložit) ≃ *v.* ležati, leći

lp *krat.* znak za lipu, stoti dio kune, novčane jedinice u Republici Hrvatskoj, *usp.* kn[1], HRK

Lr *kem. zast.*, *v.* lawrencij

LSD *m kem. krat.* jak otrov i snažan halucinogen koji izaziva psihotične simptome i ponašanje kao što su halucinacije, iluzije, poremećena shema tijela, vremena i prostora, te paniku i mistična iskustva, *usp.* lizerginska kiselina, *v.* lizerginski △

✧ prema dietilamid lizerginske kiseline

Ltd *krat. ekon.* oznaka za društvo s ograničenom odgovornošću; »d.o.o.«

✧ *engl.* limited

Lu *kem.* simbol za element lutecij

Lùānda *ž* glavni grad Angole i luka na obali Atlantskog oceana, 1.544.000 stan. // **lùāndskī** *prid.* koji se odnosi na Luandu i Luanđane; **Lùānđanin** *m* (**Lùanđānka** *ž*) ⟨N *mn* Lùānđani⟩ stanovnik Luande

luàu *m* ⟨*indekl.*⟩ *etnol.* havajski svečani banket; uz tradicionalna jela, svira se i pleše

✧ *havaj.*

lûb *m* ⟨N *mn* lùbovi, G lùbōvā⟩ **1.** vanjski dio kore drva, skida se u velikim komadima **2.** (+ *potenc.*) vanjski dio čega tomu nalik (ojačanje u nekim krojevima cipela) // **lùbanja** *ž* ⟨G *mn* lùbānjā⟩ *anat.* koštani dio glave koji obavija mozak; **lùbanjskī** *prid.* koji se odnosi na lubanju; **lúbiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -bēći, *gl. im.* -bljēnje⟩ dijeliti ono što čini cjelinu s podlogom, uklanjati lub; **lùbura** *ž* **1.** košarica od luba mladog drveta u koju se bere šumsko voće (jagode, maline, kupine) **2.** koliba pokrivena korom drveta, lubom

◆ *pr.* (nadimačka): **Lubènjak** (Zagreb, Zagorje), **Lúbin** (Zagreb), **Lùbina** (340, Imotski, duž obale, Slavonija, *v.* i lubin), **Lùbura** (Dubrovnik), **Lùburić** (150, Zagreb, Metković, *I* Slavonija), **Lúpić** (140, Rab, Primorje, *v.* i lupus)

✧ *prasl.* *lubъ (*rus.* lub, *polj.* łub), *lit.* luba: daska ≃ *stengl.* leap: košara

lùbārda *ž*, *v.* lumbarda

lubènica *ž bot.* jednogodišnje voće (*Citrullus vulgaris*, *Citrullus aedulis*) iz porodice bundeva (*Cucurbitaceae*) velika okrugla ploda zelene ili prugaste kore, iznutra crvena; četrun, čentrun, sladun, *usp.* bostan // **lubènīčār** *m* **1.** onaj koji uzgaja i prodaje lubenice **2.** onaj koji voli jesti lubenice; **lubèničārev** (**lubèničārov**) *prid.* koji pripada lubeničaru; **lubèničast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je nalik lubenici; **lubèničica** *ž dem.* od lubenica; **lubèničīšte** *sr* dio vrta/polja na kom rastu lubenice

✧ *v.* lub

lùbīn *m* ⟨G lubína⟩ *zool.*, *v.* brancin

✧ *dalmat.* ← *lat.* lupus

Lubìnskī, Rudolf (1873–1935), hrv. arhitekt, secesionist, u kasnijoj fazi naginje modernizmu (zgrada Sveučilišne knjižnice u Zagrebu, danas Hrvatski državni arhiv)

Lùblīn *m* ⟨G Lublína⟩ **1.** grad u *I* Poljskoj, 350.400 stan. **2.** *pov.* za vrijeme 2. svjetskog rata u Majdaneku, predgrađu Lublina, bio zloglasni koncentracioni logor // **lùblīnskī** *prid.* koji se odnosi na Lublin

lubrikácija *ž* podmazivanje // **lubrikáncije** *ž mn* ⟨N lubrikáncija⟩ sredstva za podmazivanje (ulja, vazelin, vosak i dr.), smanjuju trenje između dvaju čvrstih tijela; maziva; **lubrìkātor** (**lubrikâtor**) *m tehn.* automatski uređaj za podmazivanje strojeva; mazalica

✧ *lat.* lubricus: sklizav ≃ lubricare: podmazivati

lȕc[1] *m* ⟨N *mn* -i, G lȕcā⟩ *zool.* tražena morska riba koštunjača (*Euthynnus thunnina*) iz porodice skušovka (*Scombridae*)

✧ *tal.* lucco

lȕc[2] *m* ⟨N *mn* -i, G lȕcā⟩ *sport* u umjetničkom klizanju, skok s jednim ili više okreta

✧ navodno, prema švedskom klizaču G. Lussiu (r. 1898)

lúcanj *m* ⟨G -cnja, N *mn* -cnji⟩ *agr.* mladica trsa vinove loze obrezana na put i više oka

lùcērna[1] (**lùcērka**) *ž bot.* vrsta djeteline (*Medicago*

sativa) iz porodice leptirnjača (*Papilionaceae*); meteljika, vija
✧ *fr.* luzerne ← *port.* luzerno (zbog svijetlog sjemena) ← *lat.*, *v.* lucerna²

lùcērna² *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *pov.* svjetiljka uljanica
✧ *lat.* lucerna

Lùcić, Hanibal (1485–1553), plemić s otoka Hvara, pjesnik pod utjecajem petrarkizma (*Jur ni jedna na svit vila*), autor prve hrv. svjetovne drame (*Robinja*)

lucida intervalla (*izg.* lûcida intervàla) svijetli trenuci, kod umno poremećenih ljudi vraćanje, na mahove, svijesti i razuma
✧ *lat.*

lȕcīdan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji je sjajan, jasan, svíjetao (o pojavama i idejama) **2. a.** koji je bistar; oštrouman, pronicav (o ljudima) **b.** *med.* koji je svjestan; priseban (povremeno, kad je riječ o psihijatrijskim bolesnicima) // **lucidìtēt** *m* ⟨G luciditéta⟩ lucidnost; **lȕcīdno** *pril.* na lucidan način, s lucidnošću; pronicljivo [~ *razmišljati*]; **lucídnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina onoga koji je lucidan; luciditet **2.** oštroumnost i pronicljivost ideja; luciditet **3.** jasnoća i bistrina svijesti; luciditet
✧ *lat.* lucidus ≃ lux: svjetlo

Lùcifer *m mit.* **1.** *kršć.* pali arkanđeo koji se pobunio protiv Boga i zbog toga bio bačen u pakao; često poistovjećivan sa Sotonom; »Svjetlonoša« **2.** personifikacija zvijezde Danice **3.** *pren.* zao čovjek, oličenje vraga // **luciferìzam** *m* ⟨G -zma⟩ poredak u kojem vlada Lucifer; sotonizam; **lȕciferskī** *prid.* koji se odnosi na Lucifera
✧ *lat.* lucifer: jutarnja zvijezda ≃ *lat.* lux: svjetlo + -FER

Lùcija 1. *v.* ♦ **2. Sv.** mučenica iz doba cara Dioklecijana, slavi se 13. prosinca u Dalmaciji, s posebnim ceremonijalom u Švedskoj kao početak božićnih svečanosti; zaštitnica je vida
♦ ž. os. ime (svetačkoga podrijetla *usp.* Jasna, Klara, Svjetlana); isto: **Lucijána**; *hip.*: **Lúca**, **Lúce**; **Lùcijān** m. os. ime ◊ *pr.*: **Lȕc** (Međimurje, *I* Slavonija, ← *mađ.*), **Lúca** (Grubišno Polje, sred. Dalmacija), **Lùcek** (Đurđevac, Novi Marof), **Lúcić** (**Lȕcić**) (1450, Drniš, Kordun, Posavina), **Lùcija** (Županja, Kaštela), **Lucìjanić** (100, Karlovac, Pokuplje), **Lucìjetić** (Makarska), **Lúcin** (150, Zadar, *S* Dalmacija), **Lûcović** (Rijeka, Slavonija), **Lúčić** (3300, Dalmacija, Posavina, Primorje, *v.* i Luka)
✧ *lat.* Lucia ← lux: svjetlost

Lùcīlije, Gaj (o.180–102. pr. Kr.), rimski književnik, satiričar

lȕckast, *v.* lud

lùcprda *ž* ⟨G *mn* lùcprdā⟩ *žarg.* površna i nepouzdana ženska osoba, ob. jeftino i uzaludno koketna, *usp.* picmilka
✧ *ekspr.*

lucrum (*izg.* lùkrum) *m* dobitak, korist △ ~ ***cessans*** (*izg.* ~ cèsans) u rimskom pravu, šteta nastala gubitkom zarade što bi je oštećeni mogao ostvariti da nije bilo kažnjivog čina neke druge osobe; izmakla dobit
✧ *lat.*

lûč *ž* ⟨I -i⟩ **1.** borovina u obliku klade ili iverja, služi za potpalu vatre **2.** *arh.* **a.** *jez. knjiž.* svjetlo **b.** *pren.* prosvjeta // **lȕča** *ž* ⟨G *mn* lûčā/lûčī⟩ *ekspr.* **1.** baklja, zublja **2.** zraka △ ~ ***prosvjete, znanja itd.*** *retor.* (slika svjetla koje se širi u mraku); **lùčevina** *ž* **1.** *v.* luč (**1**) **2.** *lokal.* hladetina
♦ *pr.*: **Lûč** (Nova Gradiška), **Lúčev** (230, Šibenik, *J* i sred. Dalmacija, *v.* i luka (**3**))
✧ *prasl.* i *stsl.* lučь (*rus.* luč, *polj.* łuczywo: zublja) ← *ie.* *lowk- (*lat.* lux: svjetlo, *skr.* rocate: svijetli)

lúčac, *v.* lȕk

Lúčāne *ž mn* naselje (u blizini Sinja), 720 stan. // **Lúčanin¹** *m* (**Lúčānka¹** *ž*) ⟨N *mn* Lúčani⟩ stanovnik Lučana; Lučanjanin; **lúčanskī** *prid.* koji se odnosi na Lučane i Lučanjane; **Lučánjanin** *m* (**Lučánjānka** *ž*) ⟨N *mn* Lučánjani⟩, *v.* Lučanin¹
♦ *v.* luka (**3**)

Lȕčić 1. Franjo (1889–1972), hrv. skladatelj, orguljaš i pedagog, neoromantik **2.** (**Lȕcić**) (*lat.* Lucius) **Ivan** (1604–1679), začetnik hrv. znanstvene historiografije (*O kraljevini Dalmaciji i Hrvatskoj u šest knjiga*)

lúčiti *nesvrš.* ⟨*prez.* lûčīm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -čēnje⟩ **1.** (što od čega) **a.** *arh.* dijeliti (što od čega) **b.** uočavati da što nije jednako s čim drugim; razlikovati **2.** (što) u procesu davati iz sebe; ispuštati iz žlijezda s unutrašnjim i vanjskim lučenjem
✧ *prasl.* *lǫčiti (*rus.* lučít', *češ.* loučiti), *lit.* lankoti: kriviti

Lûčkō *sr* ⟨G Lûčkōg(a)⟩ naselje (u blizini Zagreba), 2013 stan.; sportska zračna luka

// **Lúčanin²** *m* (**Lúčānka²** *ž*) ⟨N *mn* Lúčani⟩ stanovnik Lučkog
♦ *v.* luka (**3**)

lučònoša *m retor.* **1.** onaj koji nosi luču, koji (što) osvjetljava; svjetlonoša **2.** onaj koji nosi luču prosvjete, znanja itd.; bakljonoša
✧ *v.* luč + *v.* nositi

lùćērna *ž zool.*, *v.* kokot
✧ *mlet.* lucerna

lùćum *m reg.* ljepljiva smjesa slična kitu, ali mnogo tvrđa i trajnija, upotrebljava se u vodoinstalaterskim radovima
✧ *tur.* lökün

lûd *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* lȕđī⟩ **1.** *pat.* koji je duševno obolio, koji je umno poremećen [*kao ~*; *nisam tako ~ da*] **2.** koji je izvan sebe; izbezumljen, žestok [*~ od uzbuđenja*] **3.** koji jako koga ili što voli [*biti ~ za kim*; *~ za sportom*; *~ za novcem*; *~ za umjetnošću*] **4. a.** koji je besmislen [*~a ideja*; *~a sreća*]; neočekivan, neshvatljiv **b.** *žarg.* koji je jako dobar, odličan, vrstan [*~a stvar*] // **lȕckast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je pomalo lud, sulud, koji odudara od općih pravila ponašanja [*~a ideja*]; **lȕckasto** *pril.* na luckast način; **lȕckastōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je luckast; **lȕda** *ž* i *m* ⟨G *mn* lûdā⟩ ublaženo od luđak(inja) [*ona/ta ~*; *on je velika ~*]; **lùdača** *ž* ⟨G *mn* lȕdāčā⟩ *razg.*, *v.* glupača; **lùdara¹** *ž* ⟨G *mn* lȕdārā⟩ ona koja luduje, koja se odlikuje ludim ponašanjem, ona koja pravi velike gluposti, koja poduzima koješta što je ludo; **lùdāš** *m* ⟨G ludáša⟩ ludonja; **lùdil|o** *sr* **1.** *pat.* stanje onoga koji je lud **2.** nekontroliranost, bezumlje, nepromišljenost, besmislenost [*~o rata*] △ ***kravlje ~o (goveđe ~o)*** *pat.* bolest, otkrivena 1994. u Britaniji, prenosi se hranom (govedinom) na čovjeka, s teškim posljedicama (BSE ili *spongiloformni encelomielitis*); **ludírati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* lùdīrām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* ludovati, komedijati; **lúditi** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -ēći, *prid. rad.* lúdio/lúdila *ž*, *gl. im.* lúđēnje⟩ činiti ludim, izluđivati; ludovati; **lúdjeti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -ēći, *gl. im.* lúđēnje⟩ postajati (sve više) lud, biti žrtva nastajanja ludila; **lúdnica** *ž* **1.** bolnica za liječenje umno poremećenih; umobolnica **2.** *pren.* bezumlje, nered, kaos; **lúdničkī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na ludnicu; **lûdo** *pril.* **1.** na lud način, kao luđak **2.** neumjesno, neodmjereno, neprilično **3.** *žarg.* vrlo privlačno, odlično, izvanredno [*~ smo se zabavljali*] **4.** u najvećoj mjeri [*voljeti se ~*; *~ se baciti na posao*]; **lúdonja** *m* ⟨N *mn* -e⟩ **1.** ludov **2.** vrlo neugodna osoba sklona svađi i kavzi, nezgodan tip; **ludòrija** *ž* **1.** nerazuman postupak, bezumnost (npr. loše ulaganje novca, uludo gubljenje vremena) **2.** ludovanje u veselju, luda radost, veliki nestašluk u ponašanju; **lȕdōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** svojstvo onoga koji je lud **2.** nemanje razboritosti, nepromišljen čin; nezrelost i sl. [*činiti/praviti ~i*]; **lùdov** *m* ⟨G ludòva, V lȕdove, N *mn* ludòvi, G ludóvā⟩ *ekspr.* onaj koji luduje, onaj koji je sklon neodgovornim postupcima; ludonja; **ludòvati** *nesvrš.* ⟨*prez.* lùdujēm, *pril. sad.* lùdujūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) činiti ludosti, nerazumno se ponašati; luditi, ludirati se **2.** (za kim, za čim) biti vrlo zagrijan za što, zanositi se kim ili čim [*~ za djevojkom*]; **lùđačk|ī** *prid.* koji je svojstven, koji se odnosi na luđake, koji je namijenjen luđacima [*~a košulja*]; **lùđāčki** *pril.* kao luđak, na način luđaka; **lùđāk** *m* ⟨G luđáka, V lȕđāče, N *mn* luđáci⟩ onaj koji je lud (**1**,**2**) △ ***božanski ~*** *rel. psih.* u budizmu onaj koji živi i postupa po prirodnim zakonima izvan kanona; ludi svetac; **luđàkinja** *ž*, *v.* luđak
✧ *prasl.* i *stsl.* ludъ (*rus.* lud, *polj.* łudzić: ludovati) ? ≃ *lit.* liusti: tugovati

lùdara² *ž* ⟨G *mn* lȕdārā⟩ *bot.* otrovna gljiva (*Boletus satanas*) iz porodice vrganja
✧ *v.* lud

Lùdbreg *m* naselje u *Z* Podravini, 3327 stan. // **lùdbreškī** *prid.* koji se odnosi na Ludbreg i Ludbrežane; **Lùdbrežanin** *m* (**Lùdbrežānka** *ž*) ⟨N *mn* Lùdbrežani⟩ stanovnik Ludbrega

lùdičkī *prid.* koji je razigran, domišljat [*predstava je imala ~ karakter*] // **luđìzam¹** *m* ⟨G -zma⟩ razigranost (na sceni), domišljatost (u glumi); ekstemporacija
✧ *fr.* ludique ≃ *lat.* ludere: igrati se

luđìzam² *m* ⟨G -zma⟩ *pov.* pokret organiziranih grupa engleskih radnika koji su se pobunili (1811–1816) protiv strojnog načina proizvodnje (uništavali su strojeve koji su im oduzimali posao) // **lùdist** *m* ⟨G *mn* lȕdīstā⟩ *pov.* pristaša ludizma, pripadnik ludističkog pokreta; ludit; **lùdistica** *ž*, *v.* ludist; **luđìstičkī** *prid.* koji se odnosi na ludizam i ludiste; **luđìstički** *pril.* kao ludost, na način ludista; **lùdit** *m* ⟨G *mn* lȕdītā⟩, *v.* ludist
✧ *engl.* Luddism, prema radniku Nedu

Luddu iz engleske pokrajine Leicestershirea, poznatom kao kralj Ludd

ludòglāvka *ž bot.*, *v.* kovara

✧ *v.* lud + *v.* glava

Lùdolfov *prid.*, ob. u: △ ~ ***broj*** *mat.* približna vrijednost broja π (pi) s točne 32 decimale (3,14159...)

✧ prema nizozemskom matematičaru Ludolfu van Ceulenu (1540–1610)

ludoteràpija *ž med.* u dječjoj psihijatriji, liječenje igrom

✧ *lat.* ludere: igrati se + *v.* terapija

Lȕdvig **1.** *v.* ♦ **2.** ime četvorice bavarskih kraljeva (19. i 20. st.)

♦ m. os. ime (njemačkog podrijetla): **Lùdovik**; isto: **Lâjoš** (← *mađ.*); *hip.*: **Lâjči** (← *mađ.*), **Lújo** (← *tal.* Luigi) ◊ *pr.*: **Lȁjk** (Osijek, ← *mađ.*), **Lâjko** (Vukovar, Osijek, Velika Gorica, ← *mađ.*), **Lâjoš** (*I* Slavonija, ← *mađ.*), **Lâjšić** (Zagreb, Primorje, Banovina, okolica Zagreba, ← *mađ.*), **Làuš** (570, Pokuplje, Podravina, Prigorje, ← *mađ.*), **Làušić** (200, Omiš, sred. Dalmacija, Lika, ← *mađ.*), **Lùdvig** (Zagreb, Slavonija, Pokuplje), **Lùetić** (310, Split, *J* i sred. Dalmacija, Primorje, ← Lujo), **Lùi** (Rijeka, Pula, ← *fr.*), **Lúić** (160, Slavonski Brod, Karlovac, Dubrovnik), **Lȕjāk** (Dubrovnik), **Lujánac** (140, Pakrac), **Lujánović** (Kaštela, Garešnica), **Lùjetić** (Imotski, sred. Dalmacija), **Lújić** (490, Lika, Posavina), **Lújo** (Dubrovnik), *usp.* Ljudevit

✧ *njem.* Ludwig

lùes *m pat.*, *v.* sifilis // **luètičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji boluje od luesa; **luètičār** *m* onaj koji boluje od luesa; **luètičārka** *ž* ⟨D L -ki, G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* luetičar

✧ *nlat.* lues ← *lat.*: pomor, kuga

lȕfa *ž bot.* afrička i azijska tropska biljka (*Luffa cylindrica*), vegetabilna spužva iz porodice bundeva, od spužvastog tkiva izrađuju se spužve, ulošci itd.

✧ *arap.* lūf

lȕft *m reg.* zrak // **lȕftati** *dv.*, *v.* luftirati; **lȕfter** *m reg.* besposličar, skitnica; **luftírati** *nesvrš.* ⟨*prez.* lùftīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** (što) puštati svjež zrak u prostoriju; zračiti, prozračivati **2.** (∅) *žarg. pejor.* ništa ne željeti raditi; besposličariti, dangubiti

✧ *njem.* Luft

lȕftbremzer *m reg.* onaj koji ne želi ništa korisno raditi; luftinšpektor

✧ *njem.* Luft: zrak + bremsen: kočiti

lȕftgevēr *m reg. zast.* zračna puška

✧ *njem.* Luftgewehr

lȕftigūz (**lȕftikus**) *m reg. pejor.* **1.** onaj koji ništa nema: siromah, sirotinja, goljo, golać **2. a.** onaj koji ništa ne radi, koji luftira **b.** *žarg.* onaj koji je nestalan i lakomislen; vjetrogonja

✧ *njem.* Luft: zrak + *v.* guz ≃ *njem.* Luftikus

lȕftinšpektor *m reg. žarg.* onaj koji ne želi ništa ozbiljno raditi; besposličar; luftbremzer, lufter // **lȕftēr** *m*, *v.* luftinšpektor

✧ *njem.* Luft: zrak + Inspektor: inspektor

lȕftlīnija *ž reg.* zračna linija, najkraći put zrakom od jednog mjesta do drugoga

✧ *njem.* Luftlinie

Lûg *m* naselje (u blizini Belog Manastira), 1036 stan. △ ~ ***Poznanovečki*** naselje (u blizini Zaboka), 663 stan.; ~ ***Samoborski*** naselje (u blizini Samobora), 660 stan.; ~ ***Subotički*** naselje u *I* Slavoniji, 581 stan. // **lûškī** *prid.* koji se odnosi na Lug i Lužane; **Lúžanin** *m* (**Lúžānka** *ž*) ⟨N *mn* Lúžani⟩ stanovnik Luga (Poznanovečkog, Samoborskog, Subotičkog)

♦ *v.* lug[1]

lûg[1] *m* ⟨N *mn* lùgovi/lûzi *knjiš.*, G lùgōvā⟩ **1.** šumica, gaj **2.** močvarna šuma // **lùgār** *m* ⟨G lugára⟩ služba i zanimanje onoga koji čuva šumu; šumar; **lugárev** (**lugárov**) *prid.* koji pripada lugaru; **lugàrica** *ž*, *v.* lugar; **lugàričin** *prid.* koji pripada lugarici; **lugàrija** *ž* **1.** *v.* lugarstvo **2.** *v.* lugarnica; **lùgārnica** *ž* kuća koja služi za potrebe lugara i njegove službe; lugarija; **lùgārskī** *prid.* koji se odnosi na lugare; **lugárstvo** *sr* ⟨G *mn* lùgārstāvā⟩ služba i obveze lugara; lugarija; **lùžina**[1] *ž* ⟨G *mn* lȕžīnā⟩ *augm.* od lug; šumetina

♦ *pr.* (prema zanimanju i etnici): **Lògār** (Ogulin, Primorje, ← *slov.*), **Lùgār** (120, Ozalj, Pokuplje, Zagorje), **Lugárec** (Jastrebarsko, Pokuplje, Prigorje), **Lugarìček** (Vrbovec), **Lùgarić** (550, Zagorje, Prigorje, Banovina), **Lugárov** (Đurđevac, Istra, Primorje), **Lùščić** (Duga Resa), **Lúškī** (Kutina, Donja Stubica), **Lužáić** (240, Otočac, *Z* Slavonija, Banovina, Posavina), **Lužájić** (Grubišno Polje, Slavonija), **Lužánac** (Slavonski Brod), **Lùžanić** (Grubišno Polje, *Z* Slavonija), **Lùžar** (Zagreb), **Lùžavec** (Rijeka, Zadar), **Lȕžina** (Krk, Pula, Primorje) ◊ *mikrotop.* (kod nekih imena preklapanje s *v.* luža): **Lûg**, **Lûžac**, **Lúžak**, **Lȕžane**, **Lȕžani**, **Lùžina**,

Lúžnica, **Mèđulūžje**, **Tùropoljskī lûg** i sl.
◊ *top.* (naselja): **Pòdlūg** (Benkovac, 340 stan.), **Pòdlūžan** (Vrbovec, 167 stan.), **Zàlug** (Pregrada, 103 stan.), **Zàlužje** (Ivanec, 211 stan.), **Zàlužnica** (Otočac, 518 stan.)
✧ *prasl.* i *stsl.* lǫgъ (*rus.* lug, *polj.* łąg, łęg), *lit.* lengė

lûg² *m* ⟨N *mn* lùgovi, G lùgōvā⟩ **1.** pepeo **2.** voda u kojoj je prokuhan pepeo; cijeđ, lukšija, lužnica // **lùkšija** *ž* ⟨G *mn* lùkšījā⟩, *v.* lug² (**2**); **lukšìjati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ prati u lukšiji; **lùžina**² *ž* ⟨G *mn* lùžīnā⟩ **1.** *kem.* spoj koji s kiselinama daje soli **2.** (*mn*) otopine alkalijskih hidroksida, *usp.* baza; **lȕžiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -žēći, *gl. im.* -žēnje⟩ **1.** natapati u lugu **2.** dobivati lužinu; **lùžnat** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se odnosi na lužinu [*~a reakcija*]; **lȕžnī** *prid.* ⟨*neodr.* lȕžan⟩ koji se odnosi na lug i lužine; **lȕžnica** *ž* **1.** posuda u kojoj se vrši luženje **2.** *v.* lug (**2**)
♦ *pr.* (nadimačka, prema pepeljastoj boji kose): **Lúgić** (Split, Ploče), **Lúgonja** (Vukovar, Primorje, Banovina, Podravina), **Lùgonjić** (Trogir, Osijek), **Lúgović** (130, Šibenik), **Lùgušić** (Županja, Brač), **Lùžija** (Makarska)
✧ *srvnjem.* louge

lûg³ *m agr.* bolest vinove loze *Oidium Tuckeri*

lùgāl *m* ⟨G lugála⟩ *pov.* kraljevski naslov u Sumeru; »veliki čovjek«
✧ *sumerski* lu gal

lùgānda (**lùgandskī**) *m lingv.* jezik bantu skupine nigersko-kordofanskih jezika, govori se u Ugandi

lȕgubre *pril. glazb.* oznaka za interpretaciju; tužno, tugaljivo, žalobno, turobno
✧ *tal.* ← *lat.* lugubris

luìzīt *m* ⟨G luizíta⟩ *kem.* bojni otrov iz skupine plikavaca
✧ *engl.* lewisit, prema američkom kemičaru W. L. Lewisu (1878–1943)

Lȕj (*fr.* Louis) **1.** ime osamnaestorice francuskih (od 9. do 19. st.), četvorice njemačko-rimskih i trojice njemačko-istočnofranačkih kraljeva Napulja i Sicilije, po jednog španjolskog i portugalskog kralja, te vladara i namjesnika nižega ranga (vojvode, kneževi) **2. IX Sveti** (1214–1270), francuski kralj (od 1226), pokretač dvaju križarskih ratova, glasovit po religioznosti **3. XIV** (zvan i Kralj Sunce) (1638–1715), francuski kralj (od 1643), u Francuskoj, vrhunac apsolutizma, ojačao francuske položaje u doba opadanja **4. XV** (1710–1774), francuski kralj (od 1715), rastakanje ugleda i snage monarhije **5. XVI** (1754–1793), francuski kralj (1774–1792), saziva generalne staleže 1789. koji potiču revoluciju, kasnije uhićen, zbačen i giljotiniran, *usp.* Marija (Antoaneta)

lȕjdor *m pov.* francuski novac od 20 zlatnih franaka (nazvan po kralju Luju XIII)
✧ *fr.* louis d'or

lȕj-filìp *m pov.* građanski stil u umjetnosti sličan bidermajeru
✧ prema francuskom kralju Louisu Philippeu (1773–1850), zvanom »građanski kralj«

lȕj-katȍrz *m pov.* stil francuske umjetnosti u doba Luja XIV (17–18. st.), iako raskošniji, srodan talijanskom baroku
✧ *fr.* Louis-quatorze

lȕj-kênz *m pov. umj.* stil u francuskoj umjetnosti u doba Luja XV (18. st.); rokoko
✧ *fr.* Louis-quinze

Lújo m. os. ime, *hip.* od *v.* Ludovik
✧ *tal.* Luigi

lȕj-sȅz *m pov. umj.* stil u doba Luja XVI (18. st.) kao reakcija na rokoko; mirniji i skladniji oblici za koje se traže uzori u antici
✧ *fr.* Louis-seize

lùjzīnskī *prid.*, ob. u: △ ***Lujzinska cesta (Lujzijana)*** *pov.* stari naziv za cestu između Karlovca i Rijeke
✧ prema Mariji Lujzi, ženi Napoleona I prema kojoj je cesta dobila ime

-LUK (**-LIK**) kao drugi dio riječi, ob. u riječima turskog postanja, označava imenicu [*lendohanluk*]
✧ *tur.* -lık, -luk, -lūk

lûk *m* ⟨N *mn* lúkovi, G lúkōvā⟩ **1.** savijen i elastičan dio napregnut tetivom **a.** jednostavno oružje [*strijelac ~om*] **b.** sportski rekvizit [*strijeljanje iz ~a*] **c.** igračka za odapinjanje strijela **2.** *mat.* dio kružnice ili druge krivulje omeđen dvjema točkama **3.** *arhit.* gornji, nadsvođeni završetak otvora u zidu [*polukružni ~*; *šiljasti ~*] // **lȕčar** *m* ⟨G lučára⟩ onaj koji izrađuje lukove; **lȕčarev** *prid.* koji pripada lučaru; **lùčina** *m* ⟨G *mn* lȕčīnā⟩ *augm.* od luk; **lûčn|ī** *prid.* koji je u obliku luka, koji ima svojstva luka (**2**,**3**) [*~i dio sedla* = oblučje] △ *~**a peć*** industrijska električna peć u kojoj se među elektrodama stvara električni luk visoke temperature (o. 3000 °C); elektrolučna

peć; ~*a* ***svjetiljka*** evakuirana staklena cijev s ugrađenim elektrodama koja proizvodi jako svjetlo s električnim lukom

✧ *prasl.* i *stsl.* lǫkъ (*rus.* luk, *polj.* łęk), *lit.* lankus: savitljiv

lȕk *m bot.* rod višegodišnjih zeljastih biljaka s lukovicom (*Allium*) iz porodice ljiljana (*Liliaceae*), karakterističnog oštrog mirisa, s nekoliko važnih kultiviranih vrsta (npr. poriluk *A. porum*) △ ***crveni*** ~ *bot.* kultivirana vrsta luka (*A. cepa*), troši se svjež i kao začin; kapula, sogan; ***bijeli*** ~ *bot.*, *v.* češnjak // **lúčac** *m* 〈G -čca, N *mn* -čci〉 *bot.*, *v.* češnjača; **lȕčica**[1] *ž* 〈G *mn* lȕčīcā〉 sjeme luka u oblíku lukovice; **lùkica** *ž bot. Peltaria alliacea*; **lȕkovica** *ž* 〈G *mn* -īcā〉 *bot.* podzemna stabljika, obavijena mesnatim listovima, biljci služi kao pričuva hrane; **lȕkovičārka** *ž* 〈D L -i, G *mn* -ā/-ī〉 **1.** *bot.* biljka koja se uzgaja zbog hranjive lukovice **2.** *pren.* ono što je prema obliku nalik lukovici (krov ruske crkve)

♦ *pr.* (nadimačka i prema zanimanju): **Lȕk** (Pazin, Istra), **Lȕkar** (Ivanić Grad), **Lȕkarić** (160, Krk, Primorje, *v.* i luka (3))

✧ *prasl.* i *stsl.* lukъ (*rus.* luk, *polj.* łuk) ← *germ.* *laukaz (*njem.* Lauch)

lúka *ž* 〈D L lúci〉 **1.** *pom.* uređen dio obale za pristajanje brodova **2. a.** utočište, pribježište za brodove **b.** *pren.* utočište, pribježište (koje pruža spas, duševni mir i sl.) [~ *spasa*] **3. a.** livada **b.** zemlja za obradu (ob. uz vodu) **c.** vlažna riječna dolina △ ***zračna*** ~ *prom.* aerodrom // **lȕčica**[2] *ž* 〈G *mn* lȕčīcā〉 **1.** *dem.* od luka **2.** malo pristanište za čamce i manja plovila; **lûčkī** *prid.* **1.** koji se odnosi na luku [~ *kapetan*] **2.** koji se odnosi na mjesto koje se zove Luka ili mu je Luka jedno od sastavnih dijelova imena [*Vela Luka (Velaluka)* → *reg. lokal.* lučki, *knjiš.* velalučki]

♦ *pr.* (etnici): **Lúčak** (Nova Gradiška), **Lȕčan** (310, Velika Gorica), **Lúčanin** (Vinkovci, Novska), **Lučánović** (Slavonski Brod), **Lȕčenčić** (Valpovo), **Lûčkī** (Križevci, Prigorje), **Lúka** (Đakovo, Zadar, sred. Dalmacija), **Lukavèčkī** (250, Ivanec, Varaždin, Zagorje), **Lùkavećkī** (Vukovar), **Lukàvskī** (100, Ivanec, Slavonija), **Lúke** (Karlovac), **Lúkovac** (Zadar), **Lukovèčkī** (Čazma, Križevci) ◇ *mikrotop.* (ime mnogobrojnih uvala i zaljeva, ali i dolina te manjih potoka; kod nekih dolina moguće preklapanje s *v.* lȕk), **Lȕčica**, **Lȕčice**, **Lȕčina**, **Lȕčīšće**, **Lúka**, **Lȕkāvci**, **Lȕkavec** (ob. potoci), **Lúke** (ob. potoci), **Lȕkovac**, **Nȁluče**, **Trȍluke** i sl.

✧ *prasl.* *lǫka: zavoj, obala uz zavoj rijeke (*rus.* luká, *polj.* łąka), *lit.* lanka: livada, *v.* lûk

Lûka **1.** *v.* ♦ **2. Sv.** (1. st.), liječnik, pratilac apostola Pavla na velikim misijskim putovanjima; pripisuju mu se treće *Evanđelje* i *Djela apostolska*; zaštitnik liječnika i slikara; ikonografski mu je simbol krilati bik

♦ m. osobno ime (svetačkoga podrijetla); isto: **Lúko** (Dubrovnik), **Lùkomir** (tvoreno naknadno po uzoru na narodna imena); *hip.*: **Lȕkša** (Dubrovnik), isto: **Lȕčīn**, **Lučínac**, **Lûče**, **Lȕketa**, **Lùkēnda** ◇ *pr.* (etnici): **Lûčić** (**Lȕčić**) (3300, Dalmacija, Posavina, Primorje, *v.* i Lucija), **Lûčin** (330, Split, Trogir), **Lúkac** (120, Gospić, Velika Gorica, Slavonija), **Lùkāč** (1650, Kordun, Banovina, Slavonija), **Lukàčec** (Ivanić Grad), **Lȕkaček** (210, Varaždin, Zagorje, Podravina), **Lȕkačev** (Baranja, Zadar), **Lukáčević** (1410, Banovina, Slavonija), **Lùkačić** (1130, Biograd, Prigorje, Zagorje, Pokuplje), **Lȕkačin** (150, Zagreb, Podravina), **Lùkāć** (Garešnica, Bjelovar, Virovitica), **Lukadínović** (Vinkovci), **Lukájić** (Knin, Krk), **Lùkan** (Split), **Lukánec** (Đurđevac), **Lùkanić** (140, Zaprešić, Vrbovsko, Primorje), **Lukánović** (180, Rijeka, Primorje, *I* Slavonija), **Lȕkās** (Kaštela, sred. Dalmacija), **Lȕkaš** (100, Daruvar, *Z* Slavonija), **Lȕkašek** (Valpovo, Drniš), **Lùkašić** (Pula, Pakrac, Rijeka), **Lúkec** (140, Donja Stubica), **Lùkek**, **Lùkēnda** (140, Zaprešić, *I* Slavonija), **Lȕkeš** (Rijeka), **Lȕkešić** (Karlovac, Pokuplje), **Lȕketa** (150, Šibenik, sred. Dalmacija, Istra), **Lȕketić** (1520, Ogulin, Pokuplje, Lika, Kordun), **Lȕketin** (100, Kaštela, Split), **Lukètina** (Makarska, Vinkovci), **Lúkež** (200, Labin, Istra, Moslavina), **Lùkežić** (260, Rijeka, Ozalj), **Lȕkica** (Zaprešić), **Lúkič** (Buje, Đurđevac, Vinkovci), **Lȕkiček** (Jastrebarsko, Velika Gorica, Osijek), **Lukíčević** (Slavonski Brod), **Lȕkičić** (Vukovar), **Lúkić** (5230, *I* Slavonija, Lika, *S* Dalmacija, Pokuplje), **Lúkin** (500, Zadar, sred. i *S* Dalmacija), **Lùkina** (150, Jastrebarsko, Donja Stubica), **Lùkinac** (100, Vinkovci), **Lukínec** (100, Varaždin, okolica Zagreba), **Lùkinić** (410, Velika Gorica, Pokuplje), **Lukínović** (140, Prigorje, Posavina), **Lȕkman** (170, Međimurje, Prigorje, Zagorje), **Lûković** (130, priobalje, *I* Slavonija), **Lùkovšek**, **Lùksetić**

(Opatija), **Lȕkša** (480, Međimurje, Zagorje, Podravina), **Lȕkšec** (Virovitica), **Lȕkšić** (1280, Samobor, Brač, Istra, Slavonija, šira okolica Zagreba), **Zȁlokar** (Zagreb, Slavonski Brod), **Zȁlukar** (Zagreb, Zabok) ◊ *top.* (naselja): **Zȁluka** (Ozalj, 104 stan.), **Zȁluka Lȉpničkā** (Ozalj, 159 stan.), **Zȁluki** (Opatija, 73 stan.)

Lukacs (*izg.* Lűkāč), **György** (1885–1971), mađarski filozof, kritičar i estetičar, jedan od najpoznatijih marksističkih filozofa 20. st. (*Povijest i klasna svijest*, *Mladi Hegel*)

Lùkačić, **Ivan** (1584–1648), najistaknutiji hrv. skladatelj na prijelazu iz kasne renesanse u barok, dirigent i orguljaš katedrale u Splitu

Lùkan, **Marko Anej** (39–65), rimski pjesnik i povjesničar (ep *Farsalija*)

Lȕkarīšće *sr* naselje (u blizini Dugog Sela), 579 stan.

♦ *v.* luka (**3**)

lùkārna *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *arhit.* otvor na krovu u obliku izbočena prozora; posebno na građevinama sa strmim i visokim krovištem

✧ *fr.* lucarne ≃ *lat.* lux: svjetlo

lȕkati, *v.* luknja

lȕkav *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji krije misli i osjećaje s namjerom da nadmudri ili prevari; prepreden // **lȕkavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ lukava osoba, prefriganac, prepredenjak, previjanac; **lȕkavica** *ž*, *v.* lukavac; **lȕkavo** *pril.* na lukav način; prepredeno; **lȕkavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/ošću⟩ osobina onoga koji je lukav; **lȕkāvstvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/lukávstvā⟩ lukavo smišljen postupak; prijevara, podvala, lukavština; **lukávština** *ž*, *v.* lukavstvo

♦ *pr.* (nadimačka, moguće preklapanje s etnicima od *v.* luka (**3**)): **Lȕkavac** (Drniš, *S* Dalmacija), **Lȕkavec** (Osijek)

✧ *prasl.* i *stsl.* *lǫkavъ (*rus.* lukávyj) ≃ *v.* luk (prvotno značenje: dovitljiv)

Lȕkavec *m* ⟨G Lȕkāvca⟩ naselje (u blizini Velike Gorice), 1023 stan. // **Lȕkavečanin** *m* (**Lȕkavečānka** *ž*) ⟨N *mn* Lȕkavečani⟩ stanovnik Lukavca

♦ *v.* luka (**3**)

✧ *v.* lûk

Lúkić, **Darko** (1922–1974), hrv. pijanist, pedagog i glazbeni publicist

Lȕkiján (o.120–180), grčki pisac, jedan od najduhovitijih satiričara antičke književnosti

lùkijērna *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* svjetiljka na ulje; uljanica, žižak // **lukijèrnār** *m* ⟨G lukijernára⟩ *reg.* **1.** svijećnjak **2.** u starom Dubrovniku, mjedeni stolni svijećnjak s 2–4 svijeće na ulje

✧ *v.* lucerna[2]

lúkno *sr* ⟨G *mn* lȕkānā/-ā⟩ *pov.* davanje Crkvi u novcu ili u proizvodima, propisima ili obvezama utvrđen crkveni porez

✧ *prasl.* *lǫkъno (*rus.* luknó: košara od pruća, *češ.* lukno: mjera žita)

lȕknja *ž* ⟨G *mn* lûknjā/-ī⟩ *reg.* rupa // **lȕkati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* potajno gledati, viriti (kroz rupicu u plotu, iza zastora, kroz bravu), *usp.* ćiribimbiti, ćirikiriti; **lȕknjast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg.* koji je pun rupa, rupičast; **lȕknjati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* bušiti rupice, rupičati

✧ *njem.* Luke: okance; Lücke: rupa

lȕkobrān *m* umjetna zaštita luke od valova načinjena od betonskih blokova, stupova i kamenog nasipa

✧ *v.* luka + *v.* braniti

Lȕkorān *m* naselje na otoku Ugljanu nasuprot Zadru, 687 stan. // **Lukoránac** *m* (**Lȕkorānka** *ž*) ⟨G -nca, V -nče, N *mn* Lukoránci, G -ācā⟩ stanovnik Lukorana; **lȕkorānskī** *prid.* koji se odnosi na Lukoran i Lukorance

lȕkratīv|an *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji omogućuje veliku zaradu; unosan [*~no (radno) mjesto*; *~an položaj*] △ ***~ni ugovor*** *pravn.* ugovor koji je u korist jednog ugovarača (darovni ugovor, beskamatni zajam i sl.) // **lȕkratīvno** *pril.* unosno [*uložiti ~*]

✧ *lat.* lucrativus ≃ lucrum: bogatstvo

Lùkrēcija (**Lukrêcija**) (*lat.* Lucretia) *ž* prema rimskoj legendi, žena koja se ubila kada ju je obeščastio Seksto, sin posljednjeg rimskog kralja tiranina Tarkvinija Ohologa; to je dovelo do pobune Rimljana, rušenja monarhije i uspostavljanja republike (? 509. pr. Kr.)

Lùkrēcije (*lat.* Titus Lucretius Carus) (98–55. pr. Kr.), rimski filozof i pjesnik, epikurovac (*De rerum natura*: *O prirodi*)

lȕks *m* ⟨G -a, N *mn* -i, G lûksā⟩ *fiz.* SI jedinica osvijetljenosti (simbol lx, lx = lm/m^2)

✧ *lat.* lux: svjetlo

luksácija *ž pat.* iščašenje [*~ kukova*]

✧ *srlat.* luxatio ← luxare: iščašiti

Lȕksemburg *m geogr.* država u *Z* Europi, 2586 km^2, 385.300 stan., glavni grad Luxembourg // **lȕksemburškī** *prid.* koji se odnosi na Luksemburg i Luksemburžane;

Luksembúržanin *m* (**Luksembúržānka** *ž*) ⟨N *mn* Luksembúržani⟩ stanovnik ili državljanin Luksemburga

lùksomētar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *tehn.* uređaj za mjerenje jakosti svjetla (u fotografiranju, pri filmskom snimanju i sl.); svjetlomjer
✧ *v.* luks + -METAR

lùksus (**lùksuz**) *m* **1.** raskoš, sjaj **2.** ono što je nepotrebno, suvišno; rastrošnost **3.** *ekon.* skupa i prestižna, ali ne i nužna dobra visoke kvalitete // **lùksuzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji je raskošan [~ *stan*]; **luksuzírati** *dv.* ⟨*prez.* luksùzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ proživjeti/živjeti raskošno, bogato, rastrošno; **lùksuzno** *pril.* na luksuzan način; raskošno, bogato
✧ *lat.* luxus: sjaj ≃ lux: svjetlo

lùkšija, *v.* lug²

Lùkul, Lucije Licinije (117–56. pr. Kr.), rimski vojskovođa, kao uvjereni epikurejac vodio raskošan život okružen filozofima, pjesnicima i umjetnicima // **lùkulovsk|ī** *prid.* **1.** (doslovno) koji se odnosi na Lukula **2.** *pren.* koji je vrlo rastrošan i raskošan, koji je nalik Lukulu po obilju i skupoći [~*a gozba*]; **lùkulovski** *pril.* kao Lukul, na način Lukula [~ *pogošćen*]
✧ *lat.* Lucullus

lùl|a *ž* ⟨G *mn* lûlā⟩ **1.** predmet koji služi za pušenje, sastoji se od cijevi i glave u koju se stavlja duhan **2.** jedno punjenje lule [*popušiti ~u*] **3.** *meton.* cjevasta naprava i dijelovi sprava nalik luli, dio kotla za rakiju // **lùlār** *m* ⟨G lulára⟩ onaj koji proizvodi lule; **lùlāš** *m* ⟨G luláša, V lùlāšu⟩ **1.** onaj koji puši lulu **2.** duhan za lulu; **lulášev** *prid.* koji pripada lulašu; **lùlica** *ž dem.* od lula
✧ *tur.* lüle ← *perz.* lūle

lúle *m reg.* onaj koji se odlikuje nerazumnim i neuravnoteženim postupcima, onaj koji je pomalo lud; lulina // **lùlav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg.* koji je lule, koji ima svojstva kao lule; luckast; **lùlavo** *pril. reg.* na lulav način, s lulavošću; **lùlavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *reg.* osobina onoga koji je lulav, svojstvo onoga što je lulavo; **lùlina** *ž reg.*, *v.* lule
♦ *pr.* (nadimačko): **Lúlić** (1730, Gospić, Podravina, Dalmacija, Primorje, *v.* i Luka, lula)

lùlek *m* ⟨N *mn* -i⟩ *reg. žarg.* (ob. u šali), *usp.* pimpek
✧ *ekspr.*

Lully (*izg.* Lilî), **Jean-Baptiste** (1632–1687), francuski skladatelj u doba baroka, tvorac klasične francuske opere (*Kadmo i Hermina*) i, u suradnji s Molièreom, komičnog baleta

lùmbāgo (**lumbâgo**) *m pat.* jaka bol u donjem slabinskom (lumbalnom) dijelu leđa (u križima), javlja se naglo zbog prehlade ili nezgodne kretnje; križobolja // **lùmbāl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji je svojstven slabinama, koji se nalazi u predjelu slabina; slabinski [~*ni kralješci*] △ ~***na anestezija*** *med.* lokalna anestezija, izvodi se ubrizgavanjem anestetika u visini lumbalnih kralješaka; ~***na punkcija*** *med.* uvođenje šuplje igle između 3. i 4. lumbalnog kralješka u kralješnički kanal radi dobivanja likvora u dijagnostičke svrhe ili radi ubrizgavanja lijekova
✧ *nlat.* lumbalis ≃ *lat.* lumbus: bedro, bok, kuk

lumbàlgija *ž pat.* kronična bol u slabinskom području; križobolja
✧ *lat.* lumbus: bok + -ALGIJA

lùmbārda (**lùbārda**) *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *vojn. pov.*, *v.* bombarda¹ △ ***ispucana*** ~ *iron.* onaj koji više ništa ne može, čijoj je moći došao kraj, koji je odslužio (o osobi) // **lumbàrdati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* pucati iz lumbarde (ob. u vezi s lokalnim običajima i svečanostima); **lùmbārdnī** *prid.* koji se odnosi na lumbardu
✧ *srlat.* lumbarda

Lùmbārda *ž* naselje i luka na *I* obali otoka Korčule, 1102 stan. // **lùmbārdskī** *prid.* koji se odnosi na Lumbardu i Lumbarđane; **Lùmbārđanin** *m* (**Lùmbarđānka** *ž*) ⟨N *mn* Lùmbarđani⟩ stanovnik Lumbarde

lumberjack (*izg.* làmberdžek) *m* vrsta kaputa od toplog sukna ili kože
✧ *engl.*: drvosječa

lumboishijàlgija *ž pat.* bolovi duž ishijatičnog živca od križa, stražnjim dijelom noge ka peti; ishialgija, išijas (ishijas)
✧ *lat.* lumbus: bok + *v.* ishialgija

lùmbrāk *m* ⟨G lumbráka, N *mn* lumbráci⟩ *zool.* morska riba lijepih boja (*Crenilabrus pavo*) iz porodice usnača (*Labridae*); smokvica
✧ *dalmat.* ← *grč.* lábraks

lùmbrela *ž reg.* kišobran
✧ *v.* ambrela

lumbrìcīn *m* ⟨G lumbricína⟩ *agr.* kvalitetan organski gnoj (humus), *usp.* lumbrikultura
✧ *lat.* lumbricus: zemni crv + -IN

lùmbrikultūra *ž agr.* uzgoj kalifornijske gliste

(*Eisenia foetila*) na organskim otpacima radi dobivanja humusa
✧ *lat.* lumbricus: zemni crv + *v.* kultura

lûmen *m* **1.** *fiz.* SI izvedena jedinica svjetlosnog toka (simbol lm); svjetlosni tok točkastog izvora intenziteta jedne kandele (cd) u prostorni kut od jednog prostornog radijana (lm = cd·sr) **2.** *anat.* prostor unutar organa cjevasta ili vrećasta oblika (u želucu, crijevima itd.) **3.** *pren.* vrlo bistra glava, velik duh; um [~ *na tom području*; ~ *za to*] △ ***lumen mundi*** (*izg.* lûmen mùndi) svjetlo svijeta // **lùminōzan** *prid.* 〈*odr.* -znī〉 koji zrači svjetlom; svijetao, jasan [~ *prizor* (u prirodi)]; **luminóznōst** *ž* 〈G -osti, I -osti/-ošću〉 **1.** svojstvo onoga što je luminozno **2.** *psih.* opažen, subjektivan intenzitet svjetla
✧ *lat.* lumen: svjetlo

lùmet|a *ž* 〈G *mn* lùmētā〉 *reg.* petrolejska svjetiljka [*upaliti/ugasiti ~u*; *prituliti/utuliti ~u*]; petrolejka
✧ *tal.* lumiera, *dijal.* lumetta

Lumière (*izg.* Limjȇr), **Auguste** (1862–1954) i **Louis** (1864–1948), braća, kemičari i proizvođači fotografskog materijala, izumili su kinokameru (1895) i projektor; u Parizu u kavani Grand Café prikazali nekoliko kratkih filmova što je bila prva kinopredstava u povijesti

lùmīn *m* 〈G lumína〉 *reg.* stijenj koji pliva u ulju (užiže se prigodno na smrtni dan i sl.); dušica
✧ *tal.* lumino

lumìnāl[1] *m* 〈G lumnála〉 *farm.* feniletilbarbiturna kiselina, hipnotik; propisuju ga liječnici za umirenje živaca i za dobar san
✧ *v.* lumen + -AL

lumìnāl[2] *m* 〈G lumnála〉 *reg. term.* svjetlarnik (osobito na tavanu kuće primorske gradnje); lihthof
✧ *v.* lumin

luminàncija *ž fiz.* fizikalna veličina (simbol L_V ili L), svjetlosna jakost (koju neki izvor svjetlosti emitira ili reflektira) po jedinici površine; jedinica: kandela po kvadratnom metru (cd/m^2); svjetljivost, luminanca, sjaj // **luminànca** *ž*, *v.* luminancija
✧ *fr.* luminance ← *lat.*, *v.* lumen

luminescèncija *ž fiz.* emisija elektromagnetskog zračenja (ob. vidljive svjetlosti) kao posljedica nekog netoplinskog procesa; hladna svjetlost različitih uzroka, *usp.* fluorescencija, fosforescencija
✧ *fr.* luminescence, *tal.* luminescenza ← *lat.*, *v.* lumen

luminìzam *m* 〈G -zma〉 *lik.* u slikarstvu, primjena boje kao nositelja svjetlosti i svjetlosnih efekata; posebno u slikarstvu impresionizma i neoimpresionizma
✧ *v.* lumen + -IZAM

lùminofōr *m* tvar koja bez povišenja temperature pretvara apsorbiranu energiju izravno u elektromagnetsko zračenje
✧ *v.* lumen + -FOR(I)

lùmp *m* 〈N *mn* -ovi/-i, G -ōvā/lûmpā〉 *reg.* odrpanac, propalica, pijanica // **lùmpāč** *m* 〈G lumpáča〉 *razg.* onaj koji lumpa; **lumpàčica** *ž*, *v.* lumpač; **lùmpačkī** *prid.* koji se odnosi na lumpovanje i lumpače; **lùmpati** *nesvrš.* 〈*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje〉 *reg.* bučno se veseliti i predavati raspojasanom raspoloženju uz piće i pjesmu; lumpovati; **lumpèraj** (**lumperȁj**) *m reg.* pijanka, terevenka [*prirediti* ~]; **lùmpovati** *nesvrš.* 〈*prez.* -pujēm, *pril. sad.* -pujūći, *gl. im.* -ānje〉 *reg.*, *v.* lumpati
✧ *njem.* Lump: odrpanac, propalica

LUMPEN- *reg. ekspr. rij.* kao prvi dio riječi znači da je što propalo, degenerirano, na nižoj razini (zato što se pokvarilo u društvu i sl.) [*lumpenproletarijat*]
✧ *njem.* Lump: skitnica

lumpenproletarìjāt *m* 〈G lumpenproletarijáta〉 *ideol.* deklasirani, propali ljudi; ukupnost onih koji su bez zanimanja, skitnice; probisvijeti
✧ *njem.* Lumpenproletariat, *konstr.* (Karla Marxa) ≃ LUMPEN- + *v.* proletarijat

lùmpsum *m pom.* cjelovita cijena, vozarina za čitav brod
✧ *engl.*

Lumumba (*izg.* Lumȕmba), **Patrice** (1925–1961), predvodnik borbe za slobodu Konga, prvi predsjednik vlade nezavisnog Konga (1960), ubijen u prevratu 1961.

lúna *ž* 〈G *mn* lúnā〉 **1.** *astron.* Mjesec **2.** (Luna) **a.** *mit.* starorimska božica Mjeseca, poistovjećena s grčkom Selenom, rjeđe s Dijanom **b.** serija sovjetskih automatskih svemirskih stanica za ispitivanje površine Mjeseca // **lùnār|an** *prid.* 〈*odr.* -rnī〉 koji se odnosi na lunu [*~na godina*; *~na Nova godina*]; Mjesečev △ ***~ni kalendar*** kalendar (u isla-

mu, židovstvu itd.) u kojem mjesec traje 28 dana, koliko i jedna Mjesečeva mijena; *~**ni mjesec*** vrijeme trajanja rotacije Mjeseca oko Zemlje (4 tjedna, 28 dana); **lùnārīj** (**lunârīj**) *m* uređaj za prikazivanje Mjesečeva kretanja oko Zemlje; **lunàtičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji pati od lunatizma, koji je lunatik; **lunàtik** *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici⟩ **1.** *pat.* onaj koji pati od mjesečarstva, somnambulizma, osoba koja u snu ustaje i hoda; mjesečar **2.** *iron.* **a.** onaj čije su ideje izvan realnosti, koji se zanosi velikim nemogućim vizijama; zanesenjak, fantast, sanjar **b.** onaj koji je ćudljiv, hirovit; **lunatȉzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** hodanje u snu; mjesečarstvo **2.** *iron.* nesnalaženje u stvarnosti, zidanje kula u zraku, hodanje po oblacima, držanje glave u oblacima

✧ *lat.* luna i homonimno *prasl.* *luna (*rus.* luná)

Lunačarski (*izg.* Lunačàrskī), **Anatolij Vasiljevič** (1875–1933), ruski političar i književnik, prvi komesar za narodnu prosvjetu boljševičke vlade (1917–1929)

Lȕnaček, Vladimir (1873–1927), hrv. književnik i kritičar u doba moderne

lȕnapark *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ zabavište na otvorenom s uređajima, napravama (vrtuljcima, streljanama i sl.) za razonodu

✧ *engl.*

lunch (*izg.* lȁnč) *m term.* manji podnevni obrok △ *~**-paket*** hladni obrok, daje se u različitim turističkim uslugama

✧ *engl.*

lùndehūnd *m kinol.* norveški pas, gonič pataka

✧ *norv.* lunnehund

lunèta *ž* **1.** *arhit.* **a.** polukružno okno nad vratima ili prozorom, obrubljeno kamenim okvirom **b.** oslikani polukružni završetak zida ispod svoda ili stropa **2.** *pov.* **a.** *vojn.* polukružna utvrda ispred vlastitih rovova **b.** okrugli otvor na giljotini kroz koji osuđenik provlači glavu **3.** *tehn.* uređaj za zaštitu radnika od otpadaka obrađivanog materijala // **linèta** *ž reg. zast.* dalekozor, povećalo; naočale

✧ *fr.* lunette ← *lat.*, *v.* luna

lùngenbrātn *m reg.* goveđa pisana pečenka; lungić, pisanica, biftek

✧ *njem.* Lungenbraten

lungomâre *m* ⟨*indekl.*⟩ *reg.* šetalište uz morsku obalu [*šetati po ~*]

✧ *tal.*

lùnker *m* ⟨G *mn* lùnkērā⟩ *reg.* nepoželjna šupljina u metalnom odljevku

✧ *njem.* Lunker

lunnehund *m*, *v.* lundehund

lunològija *ž znanstv.* dio astronomije, bavi se proučavanjem Mjeseca // **lunòlog** *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ stručnjak za lunologiju

✧ *v.* luna + -LOGIJA

lûnta *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* **1.** upaljač, traka za paljenje; fitilj, stijenj **2.** *pov.* vatreno oružje koje se palilo na fitilj

✧ *njem.* Lunte

lȕnula *ž* **1.** *anat.* bijeli korijen nokta, polumjesečasta zona između slobodnog i pokrivenog dijela nokta **2.** **a.** naziv za svaki predmet koji ima osnovni oblik polumjeseca **b.** mali polumjesec od zlatnog lima koji u monstranci drži hostiju // **lȕnulāran** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ polumjesečast, ob. u stilizacijama kao mjesečev srp, onako kako se u grbovima itd. kao simbol crta i oblikuje mladi Mjesec

✧ *lat.* lunula: mali mjesec ≃ luna: mjesec

lúnjati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* lûnjām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ besciljno lutati; potucati se, tumarati, klatariti se // **lúnjalo** *sr*, *v.* lunjo; **lúnjo** *m* ⟨G lúnjē⟩ onaj koji rado i mnogo luta (ob. o psu); lunjalo

lúnje *ž mn* ⟨G -ā⟩ *zool.* rod ptica grabljivica (*Milvus*) iz porodice jastrebova (npr. crna l. *M. migrans*, crvena l. *M. milvus*)

lúp|a *ž* ⟨G *mn* -ā⟩ *tehn.* **1.** povećalo (na stalku) koje ostavlja ruke slobodne za rad, bilježenje, crtanje itd. **2.** općenito, povećalo

✧ *njem.* Lupe ← *fr.* loupe

lùpāč, *v.* lȕpiti

lupànār *m* ⟨G lupanára⟩ *reg.* javna kuća, bordel

✧ *lat.*: brlog vučice

lùpar *m zool.*, *v.* priljepak

lúpati, *v.* lȕpiti

luperkâlije *ž mn pov.* svetkovine rimskoga boga Fauna, održavale su se 15. veljače

✧ *lat.* Lupercalia

lúpež *m* ⟨N *mn* -i⟩ onaj koji krade; lopov, kradljivac, tat // **lúpeščić** *m dem.* od lupež; **lúpeškī** *prid.* koji se odnosi na lupeža; **lúpeški** *pril.* kao lupež, na način lupeža; **lúpeština** *ž* krađa; lupeštvo i lopovluk; **lúpeštvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā⟩ **1.** *v.* lupeština **2.** osobina lupeža **3.** skupina lupeža; **lúpežica** *ž*, *v.* lupež

✧ *prasl.* *lupežь (*češ.* loupež: grabež) ≃ *v.* lupiti

Lupin (*izg.* Lipȅn), **Arsène** *m* popularni lik lupeža galantnih manira iz romanâ francuskog pisca M. Leblanca (1864–1941)

lùpina *ž* ⟨G *mn* lȕpīnā⟩ *bot.*, *v.* vučika

lȕpina, *v.* lúpiti

lùping *m* ⟨N *mn* -nzi, G lùpīngā⟩ akrobatski let avionom, sastoji se u opisivanju okomite kružnice [*izvesti/izvoditi* ~]; petlja

✧ *engl.* looping

lupínus *m kem.* otrov u sjemenkama različitih vrsta biljke iz roda *Lupinus*

✧ *v.* lupulin + *v.* alkaloidi

Lúpis, Ivan (1814–1875), pomorski oficir iz Rijeke, izumitelj torpeda (1860)

lúpiti (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* lûpīm, *pril. sad.* lúpēći, *gl. im.* lúpljēnje⟩ skidati površinski sloj ili lupinu čega; guliti, ljuštiti // **lȕpina** *ž* **1.** ljuska jajeta i nekih plodova **2.** vanjski dio koji nije potpuno različit od unutrašnjeg, kao kora [~ *krumpira*; ~ *luka*]; **lùpinast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nalikuje na lupinu; **lùpinav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima lupine

✧ *v.* lùpiti (u značenju: ljuštiti)

lȕpiti (∅, po čemu, po kome, što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* lȕpio, *prid. trp.* lȕpljen⟩, *v.* lupati // **lȕpa** *ž* jaki zvukovi koji nastaju udaranjem ili sudaranjem teških i tvrdih predmeta; **lùpāč** *m* ⟨G lupáča⟩ onaj koji lupa; **lupàčica** *ž*, *v.* lupač; **lúpānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* lupati **2.** u nekim vezama riječi [~ *srca* pojačan rad srca kao nepoželjna pojava]; **lúpati** (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* lûpām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1. a.** proizvoditi buku udarajući po čemu **b.** jako kucati [~ *po ulaznim vratima*] **2.** (po čemu, po kome) **a.** napadati koga fizičkom silom; udarati **b.** napadati koga riječima na grub, ob. neodmjeren ili beskompromisan način **3.** (što) govoriti besmislice, koještarije; lupetati; **lupètalo** *sr* i *m* onaj koji priča gluposti, besmislice; **lupètati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* govoriti besmislice, gluposti; **lȕpkati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ lagano lupati, udarati čime dulje vrijeme [~ *prstima po stolu*]; **lȕpnūt** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *razg.* koji se ne ponaša suvislo i odgovorno, koji je pomaknut, udaren, koji je u pomaku, *opr.* uravnotežen, staložen, sređen, normalan; **lȕpnuti** (∅, po čemu, po kome, što) *svrš.* ⟨*prez.* lȕpnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* lȕpnuo⟩, *v.* lupati

✧ *prasl.* *lupiti (*rus.* lupít', *polj.* łupić), *lit.* laupyti: ljuštiti ← *ie.* *lowp- (*skr.* lopayati: oštećuje)

Lȕpoglav *m* naselje (u blizini Dugog Sela), 820 stan. // **Lȕpoglavljanin** (**Lupoglávac**) *m* (**Lupoglávljānka**, **Lùpoglāvka** *ž*) ⟨N *mn* Lupoglávljani⟩ stanovnik Lupoglava; **lȕpoglavskī** *prid.* koji se odnosi na Lupoglav i Lupoglavljane

♦ *pr.*: **Lupoglávac** (Novska, Kutina)

lupómi *m mn* ⟨N lùpōm, G lupóma⟩ žućkaste pjege, ob. na licu, odraz lupusa

✧ *v.* lupus + -OM(I)

lupùlīn *m* ⟨G lupulína⟩ hmeljno brašno; gorka smolasta tvar koja se upotrebljava u proizvodnji piva

✧ *nlat.* Humulus lupulus: hmelj

lupus (*izg.* lùpus) *m* **1.** *zool.*, *v.* vuk (**1a**) **2.** *pat.* upala kože s karakterističnim leptirastim crvenilom lica (obraza) **3.** *pat.* sistemska autoimuna bolest koja zahvaća kožu, zglobove, bubrege i jetru **4.** *bot.* vrsta raznobojnog poljskog i vrtnog cvijeća (*Lupinus*) △ ~ ***in fabula*** (*izg.* ~ ȉn fâbula) »vuk u priči«, kaže se kad se tko pojavi u trenutku dok se o njemu govori: »Mi o vuku, a vuk na vrata«; ~ ***pernio*** (*izg.* ~ pȅrnio) *pat.* oblik kožne tuberkuloze koja razara veće dijelove nosa, obraza i dr.

♦ *pr.* (ponekad prevedena prezimena tipa Vuković, Vučina, *usp.* vuk): **Lûpi** (Hvar, sred. Dalmacija, ← *tal.*), **Lûpis** (Korčula, *J* Dalmacija)

✧ *lat.*

lûr *m* ⟨N *mn* lúrovi⟩ *glazb.* prethistorijsko puhaće glazbalo sjevernoeuropskih naroda; vrsta brončanog roga

✧ *norv.*

lȕrdskī, *v.* Lourdes

Lurex (*izg.* Lùreks) *m* tkanina ili pređa dobivena miješanjem pamučnih, najlonskih, svilenih ili vunenih vlakana; osebujnog je metalnog odsjaja

✧ *engl.*

lusingando (*izg.* luzinjândo) *pril. glazb.* oznaka za interpretaciju; zavodljivo, zamamljivo, umiljato

✧ *tal.*

lùstar *m* ⟨G *mn* lȕstārā⟩ **1.** *pov.* u antičkom Rimu, žrtva što ju je cenzor s narodom prinosio bogovima svake pete godine; lustrum **2.** razdoblje od pet godina; petoljeće

✧ *lat.* lustrum: razdoblje

lùster *m* ⟨G *mn* lùstērā⟩ veliki viseći svijećnjak s jednom ili više svijeća ili svjetiljki rasvjetne i dekorativne funkcije; svjetiljnjak
✧ *njem.* Luster ≃ *fr.* lustre: sjaj

lustrácij|a *ž* **1.** *pov.* u starih Rimljana, obred čišćenja od grijeha **2.** *pol.* postupak kojim se iz javnih službi i političkog života isključuju predstavnici stare vlasti (posebno policije) u postkomunističkim zemljama u razdoblju tranzicije [*provesti ~u*]
✧ *lat.* lustratio: čišćenje ≃ lustrare: čistiti žrtvom pomirbe

lùstrum *m*, *v.* lustar

Lúščani *m mn* naselje (u blizini Petrinje), 670 stan. // **lúščanskī** *prid.* koji se odnosi na Luščane i Luščanjane: **Lúščanjanin** (**Luščánac**) *m* (**Lúščanjānka**, **Lúšćānka** *ž*) ⟨N *mn* Lúščanjani⟩ stanovnik Luščana
♦ *v.* lug[1]

lȕštrati *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām/luštrájēm, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* čišćenjem usjajiti [*~ cipele*; *~ pribor za jelo*; *~ parkete*]; svjetlati, glancati // **lȕštrān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg.* koji je blistav, izglačan
✧ *tal.* lustrare

lùštrika *ž* ⟨G *mn* lùštrīkā⟩ *bot.* biljka (*Periploca graeca*) iz porodice svilenica (*Asclepiadaceae*), uzgaja se kao ukrasna penjačica
✧ ≃ *v.* luštrati

lútati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* lûtām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** kretati se čas ovamo čas onamo ne znajući puta **2.** hodati bez cilja; tumarati, potucati se **3.** *pren.* ne snalaziti se u čemu, ne znati pravi odgovor, rješenje itd. [*lutaju tražeći odgovor*] // **lútalac** *m* ⟨G -aōca, V -aoče, N *mn* -aoci⟩, *v.* lutalica; **lútalačkī** *prid.* koji se odnosi na lutalice; **lútalica** *m* ⟨N *mn* -e⟩ **1.** onaj koji voli lutati, koji rado luta; lutalac **2.** (o psima i mačkama) životinja koja se ne drži po propisima uz kuću nego luta po lovištu odnosno van kuće [*pas ~*]; **lútaličin** *prid.* koji pripada lutalici; **lútaōčev** *prid.* koji pripada lutaocu
✧ *prasl.* *lutati (*slov.* lutati, *češ. dijal.* loutati: žvakati, polako jesti)

lùtēcīj (**lutêcīj**) *m kem.* element iz grupe lantanoida (simbol Lu, atomski broj 71)
✧ *nlat.* lutetium ≃ *lat.* Lutetia: Pariz

lutèīn *m* ⟨G luteína⟩ *biol.* žuta boja u lišću biljaka i u žumanjku
✧ *lat.* luteum: žumanjak + -IN

luteòlīn *m* ⟨G luteolína⟩ *biol.* flavonski pigment, aglukon galuteolina (npr. kod *Euphorbia cyparissias*, *Galega officinalis*, *Genista tinctoria*, *Reseda lutea*, *Digitalis spp.*)
✧ *lat.* luteum: žumanjak + -OL + -IN

Luther (*izg.* Lùtēr), **Martin** (1483–1546), njemački teolog, objavljivanjem 95 reformatorskih teza (1517) pokrenuo protestantizam u Njemačkoj; ekskomuniciran 1521, protjeran u izolaciju, piše teološke rasprave, prevodi *Bibliju* čime snažno utječe na formiranje jedinstvenog njemačkog književnog jezika // **lutèrān** *m* ⟨G luterána⟩ sljedbenik Martina Luthera; **lutèrānka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* luteran; **luteranìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *rel.* protestantska vjera koju je u 16. st. osnovao Martin Luther u Njemačkoj; protestantizam; luteranstvo; **lutèrānskī** *prid.* koji se odnosi na luterane [*Luteranska crkva*]; **luteránstvo** *sr* ⟨G *mn* lutèrānstāvā/-ā⟩, *v.* luteranizam

lȕtka *ž* ⟨D L -i, G *mn* lȕtākā/-ī⟩ **1. a.** igračka za djecu; beba **b.** figura trupa odrasle osobe, krojački model i sl. **2.** *pren.* osoba kojom drugi upravljaju; figura (**1b**) **3. a.** *hip.* naziv odmila **b.** mlađa osoba slatkaste ljepote // **lútak** *m* ⟨G -tka, V lûče, N *mn* lúci, G lûtākā⟩, *v.* lutka; **lùtan** *m* ⟨G *mn* lùtānā⟩ *hip.* od lutak; **lȕtkār** *m* glumac ili stručnjak za umjetnički izraz kazališta lutaka; **lȕtkarica** *ž*, *v.* lutkar; **lȕtkarskī** *prid.* koji se odnosi na lutkarstvo lutkarstvo i lutkare [*~film*]; **lutkárstvo** *sr* ⟨G *mn* lùtkārstāvā/-ā⟩ djelatnost lutkara, djelatnost kazališta lutaka; **lȕtkast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je nalik lutki, koji je kao lutka; **lȕtkica** *ž* **1.** *hip.* i *dem.* od lutka **2.** *pren.* ljepuškasta ženska osoba; **lȕtkičin** *prid.* koji pripada lutkici
✧ *prasl.* *lǫtъka (*rus. dijal.* lutká, *polj.* łątka) ≃ *prasl.* *lǫtъ: lipova kora (*rus.* lut), *lit.* lenta: daska

lútnja *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *glazb. pov.* starinski žičani instrument kruškolika tijela, zvuk proizvodi trzanjem žica; lauta, leut // **lùtnjist** *m* onaj koji svira na lutnji
✧ *v.* leut[1]

lutoteràpij|a *ž med.* liječenje u kupkama ljekovitim blatom [*ići na ~u*; *provoditi ~u*]
✧ *lat.* lutum: blato + *v.* terapija

lùtrija *ž* ⟨G *mn* lùtrījā⟩ **1.** igra na sreću s izvlačenjem numeriranih srećaka [*novčana ~*; *robna ~*] **2.** *žarg.* sreća [*dobiti njega na telefon, to ti je ~*] // **lutrìjāš** *m* ⟨G lutrijáša⟩ onaj koji prodaje lutriju; **lutrìjāšica** *ž*, *v.* lutrijaš; **lùtrijskī** *prid.* koji se odnosi na lutriju i lutrijaše
✧ *fr.* loterie ← *nizoz.* loterie, *usp.* loto

lùtrōn *m* ⟨G lutróna⟩ *pov.* u starogrčkom gimnaziju, prostorija u kojoj se nalazilo umivalište
✧ *grč.* loutrón

lux (*izg.* lùks) *m*, *v.* luks

Luxemburg (*izg.* Lùksemburg), **Rosa** (1871–1919), poljska i njemačka političarka, teoretski razvijala humanističke i demokratske varijante marksizma; ubijena u atentatu (zajedno s K. Liebknechtom) prilikom gušenja »Spartakovskog« ustanka berlinskih radnika

Luxor (*izg.* Lùksor) **1.** grad u Gornjem Egiptu, na *I* obali Nila, 148.000 stan. **2.** *pov. arhit.* ostaci mnogobrojnih svetilišta (Amonov hram, aleja sfinga)

lux veritatis (*izg.* lùks veritátis) svjetlo istine
✧ *lat.*

lúzer *m*, *v.* loser

Luzìtānija *ž pov.* zemlja u kojoj su živjeli Luzitanci // **Luzitánac** *m* (**Luzìtānka** *ž*) ⟨G -nca, V -nče, N *mn* Luzitánci, G -ācā⟩ **1.** stanovnik Luzitanije **2.** (*mn*) *etn.* **a.** iberski narod, u antičko doba naseljen na *Z* Pirenejskog poluotoka **b.** sinonimni naziv za Portugalce **3.** (*mn*) naslov poznatog epa L. de Camõesa; **luzitanìstika** *ž* ⟨D L -ici⟩ proučavanje jezika, književnosti i kulture naroda portugalskog jezika; **luzitanìzam** *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ *lingv.* prepoznatljiva pojedinost iz portugalskog jezika usvojena u drugom jeziku; **luzìtānskī** *prid.* koji se odnosi na Luzitaniju i Luzitance
✧ *lat.* Lusitania: Portugal

lúža *ž*, *v.* lođa

lȕža *ž* ⟨G *mn* lúžā⟩ blatište, glib, kaljuža
♦ *mikrotop.* (ob. imena vrela, manjih potoka, blatišta): **Lúžac**, **Lužàrica**, **Lužènjak**, **Lȕžin**, **Lȕžina**, **Lûžje**, **Lúžnica** i sl.
✧ *prasl.* i *stsl.* *luža (*rus.* luža, *češ.* louže)

Lùžan *m* naselje (u blizini Zagreba), 642 stan. // **lùžanskī** *prid.* koji se odnosi na Lužan i Lužanjane; **Lùžanjanin**[1] (**Lužánac**) *m* (**Lùžanjānka**, **Lùžānka** *ž*) ⟨N *mn* Lùžanjani⟩ stanovnik naselja Lužan
♦ *v.* lug[1], luža

Lúžani *m mn* naselje (u blizini Slavonskog Broda), 1275 stan. // **lúžanskī** *prid.* koji se odnosi na Lužane i Lužanjane; **Lùžanjanin**[2] (**Lužánac**) *m* (**Lùžanjānka**, **Lùžānka** *ž*) ⟨N *mn* Lùžanjani⟩ stanovnik naselja Lužani

lùžārka *ž bot.* biljka (*Sternbergia lutea*) iz porodice *Amaryllidaceae*; ložanjka

Lȕžica *ž geogr.* u *JI* Njemačkoj, regija u kojoj žive Lužički Srbi (Sorabi) [*Gornja ~*; *Donja ~*] // **Lȕžičanin** *m* (**Lȕžičānka** *ž*) ⟨N *mn* Lȕžičani⟩ stanovnik Lužica; **lȕžičkī** *prid.* koji se odnosi na Lužicu i Lužičane △ ~ ***Srbi (~ Sorabi)*** slavenski narod sa svojim jezikom lužičkim ili sorapskim (gornjolužičkim i donjolužičkim) nastanjen u Lužici u Njemačkoj oko grada Budišina (Bautzen); **lȕžičkosrpskī** *prid.*, ob. u: △ ~ ***jezici*** *lingv.* dva blisko srodna zapadnoslavenska jezika koji se govore u Lužici
✧ prema *njem.* Lausitz: Lužice

lùžina[1], *v.* lug[1]

lùžina[2], *v.* lug[2]

lȕžnjāk *m* ⟨V -āče, N *mn* -āci⟩ *bot.* vrsta hrasta (*Quercus robur*) iz porodice bukava (*Fagaceae*); dub
✧ *v.* lug[1]

Lw *kem.* simbol za element lawrencij, *usp.* Lr

lx *fiz.* znak za jedinicu osvjetljenja luks

ly *fiz.* znak za jedinicu astronomske udaljenosti, svjetlosna godina

lycos (*izg.* làjkos) *m int.* web stranica, jedan od najpoznatijih pretraživača interneta prema ključnoj riječi i uz korištenje sintakse s logičkim operatorima [*http:www.~.com*]

Lycra (*izg.* Lìkra) *ž* rastezljivo umjetno vlakno koje se koristi za izradu kupaćih kostima, sportske opreme, rublja i sl.
✧ tvorničko ime proizvoda ®

Lyell (*izg.* Làiel), **Charles** (1797–1875), škotski geolog, osnivač moderne geologije, evolucionist

Lyotard (*izg.* Lijotâr), **Jean-Françis** (1925–1998), francuski filozof, tvorac pojma »postmodernizam«

LJ

lj, **Lj** ⟨*indekl.*⟩ *lingv.* **1.** (*m*) *fon.* bočni (lateralni), nepčani (palatalni), tekući (likvidni), usni (labijalni), poluotvorni (sonantni) glas [*ovaj lj*] **2.** (*sr*) sedamnaesto slovo hrv. latinice kojim se piše taj glas [*malo lj*; *veliko Lj*] **3.** (*sr*) izvan konteksta [*ovo elj*; ⟨*mn*⟩ *ova elj*]

ljȁg|a *ž* ⟨D L ljȁzi/-i⟩ **1.** *zast.* mrlja **2.** sramotni pečat; sramota
✧ *rus.* ljága: bara, lokva

ljȁma *ž* ⟨G *mn* ljâmā⟩ *zool.* južnoamerička bezgrba deva (*Lama glama* i *L. pacos*), u andskim se predjelima uzgaja kao domaća životinja radi mesa, mlijeka, vune i nošenja tereta; lama
✧ *šp.* llama ← *egz.*

ljânos *m geogr.* područje ravnica u Španjolskoj i Južnoj Americi
✧ *šp.* llanos: ravnica

ljȁpavica *ž*, *v.* lapavica

ljèčilīšte *sr* **1.** ustanova za liječenje ljekovitom vodom ili zrakom uz odgovarajuću stručnu njegu **2.** mjesto u kojem se nalazi takva ustanova // **ljèčilīšnī** *prid.* koji se odnosi na lječilište [~ *način života*]
✧ *v.* lijek

ljèkārna, *v.* lijek

ljekòvit, *v.* lijek

Ljèlja ž. os. ime (narodno)
✧ prema nazivu starije sestre u dječjem govoru

ljéljak *m* ⟨G -ljka, N *mn* ljéljci⟩ *bot. reg.*, *v.* lješnjak
✧ *v.* lijeska

Ljéljo *m mit.* sin Lade, zaštitnik braka i ljubavi te navodno bog proljeća u slavenskoj mitologiji

ljȅmēz *m reg.* letva s utezima kojom se odozgo pritisne stog slame da je vjetar ne raznosi
✧ *prasl.* *lemęzь (*slov.* lemez, *češ.* lemíz)

ljènjivac[1], *v.* lijen

ljènjivac[2] *m* ⟨G -īvca, G *mn* ljènjivācā⟩ (ob. *mn*) *zool.* porodica šumskih sisavaca (*Bradypodidae*) iz reda krezubica, žive na drveću Srednje i Južne Amerike (npr. troprsti l. *Bradypus tridactylus*, dvoprsti l. *Bradypodus didactylus*); tipavci
✧ *v.* lijen

ljȅpāk *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *bot.* polunametnički listopadni grm (*Loranthus europaeus*) iz porodice imela; žuta imela
✧ *v.* lijep[2], lijepiti

ljèpēnka, *v.* lijepiti

ljèpika *ž* ⟨D L -ici⟩ *bot.* biljka (*Adenostyles glabra*) iz porodice glavočika (*Compositae*); lepen
✧ *v.* lijepiti

ljèpilo, *v.* lijepiti

ljeporjèčiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji spretno barata riječima (ob. u ispraznom sadržaju ili prikrivajući zle namjere) // **ljeporjèčivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo ili postupak onoga koji je ljeporječiv; ljeporječje; **ljȅporjēčje** *sr*, *v.* ljeporječivost
✧ *v.* lijep[1] + *v.* riječ

ljepòta, *v.* lijep[1]

Ljêrka, *v.* lijer ♦

Ljermontov (*izg.* Ljèrmontov), **Mihail Jurjevič** (1814–1841), ruski pjesnik, romanopisac i dramatičar; romantizmom i Byronom nadahnuta poezija sjete, osamljenosti i pobune protiv sredine, ruska verzija romantičarskog Weltschmerza, *v.*; u romanu *Junak našeg doba* (1840) glavni lik Pečorin prototip je »suvišnog čovjeka« koji se često i kasnije susreće u ruskoj književnosti; česti motivi s Kavkaza kamo je Lj. kao carski oficir dva puta bio prognan zbog političkog buntovni-

štva i nediscipline; poginuo u dvoboju kao i Puškin kojem je posvetio svoju najpopularniju pjesmu *Smrt poeta*

ljèsa, *v.* les[1]

ljèskati se *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *knjiš.* lagano odbijati sjaj (od sunca i sl.; o površini vode, ledu, pokorici snijega); svjetlucati se // **ljeskùtati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *knjiš.* pomalo se ljeskati, ljeskati se uz prekide (npr. površina mora na povjetarcu); **ljèsnuti se** *svrš.* ⟨*prez.* ljèsnēm se, *pril. pr.* -ūv(ši) se, *prid. rad.* ljèsnuo se⟩, *v.* ljeskati se

✧ analogijom prema bljeskati, *v.* od *prasl.* lьskъ: sjaj (*rus.* losk, *češ.* lesk) ? ≃ *v.* luč

ljèskov, *v.* lijeska

ljèstve[1] *ž pl. tantum* ⟨G -tāvā/-ī⟩ pomagalo za penjanje i silaženje, sastoji se od dva usporedna, jednako dugačka komada spojena prečkama na pravilnim razmacima [*popeti se na* ~] △ ***soboslikarske*** ~ ljestve s dva kraka, omogućuju hodanje; ***viseće*** ~ one kojima uzdužni oslonci vise (od konopa i sl.) // **ljèstvast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima oblik ljestava; **ljèstvica** *ž term.* **1.** niz uzastopnih stupnjeva; raspon, skala **2.** gradacija △ ***glazbena*** ~ niz od 8 poredanih tonova unutar jedne oktave [*dijatonska* ~; *kromatska* ~]; **ljèstvice** *ž pl. tantum dem.* od ljestve; **ljèstvičnī** *prid.* **1.** koji se zasniva na ljestvici, koji je unutar neke ljestvice (glazbene itd.) **2.** *rij.* koji se odnosi na ljestvice

✧ *v.* lijes: drvo (ljestve su se izrađivale od drveta)

ljèstve[2] *ž mn zool.* morski bijeli šiljasti puževi iz porodice ljestvanki (*Scalidae*)

✧ *v.* ljestve

ljèšina *ž*, *v.* lešina

ljèšnjāk, *v.* lijeska

ljèštārka *ž zool.* ptica (*Bonasa bonasia*) iz potporodice tetrijeba

ljèto *sr* ⟨G *mn* ljētā⟩ **1.** kalendarsko doba od 21. lipnja do 22. rujna [*žarko* ~]; jedno od četiri godišnja doba [*poslije proljeća dolazi* ~] **2.** *arh. knjiš.* (ob. u ustaljenim izrazima) godina [~ *Gospodnje 1848*] △ ***bablje*** ~, *v.* babljі △; ***Novo*** ~, ***Staro*** ~ Nova (Stara) godina // **ljèti** *pril.* za vrijeme ljeta; **ljètina** *ž* plodovi zemlje u jednoj godini, godišnji urod [*dobra* ~; *loša* ~]; **ljètīšte** *sr* **1.** mjesto gdje se u nomadskom stočarenju ljeti napasa stoka; ljetne trave, *usp.* trava (5) **2.** *zast.*, *v.* ljetnikovac; **ljètnī** *prid.* koji se odnosi na ljeto; **ljètnikovac** *m* ⟨G -ōvca, N *mn* -ōvci, G -vācā⟩ ladanjska kuća izvan grada; ljetište; **ljètōs** *pril.* u najbližem ljetu koje je prošlo ili koje još traje; prošlog ljeta, ovoga ljeta (koje prolazi); **ljètošnjī** *prid.* koji je od ljetos, koji se odnosi na proteklo ljeto, koji se odnosi na ljeto koje traje; **ljètovalīšn|ī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na ljetovalište [*~a atmosfera*; *~i ugođaj*; *~i način života*]; **ljètovalīšte** *sr* mjesto u kojem se provode ljetni praznici; **ljètovānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* ljetovati **2.** ljetni odmor ob. u klimatski odabranim mjestima [*ići na* ~]; **ljetòvatelj** *m* onaj koji ljetuje; **ljetòvateljev** *prid.* koji pripada ljetovatelju; **ljetovatèljica** *ž*, *v.* ljetovatelj; **ljètovati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* ljètujēm, *pril. sad.* ljètujūći, *gl. im.* -ānje⟩ provoditi ljetne praznike, odmarati se ljeti

♦ *pr.* (nadimačko): **Lètina** (170, Zadar, Samobor, Zagorje, *v.* i Léto)

✧ *prasl.* i *stsl.* lěto: godina (*rus.* léto, *polj.* lato) ← *ie.* *leh$_1$t- (*stir.* laithe: dan, *šved. dijal.* låding: proljeće)

ljètopīs *m* **1.** knjiga u kojoj se događaji opisuju od godine do godine (povijest); anali **2.** knjiga povijesnih zapisa po godinama; kronika △ ***Ljetopis popa Dukljanina*** kronika anonimnoga autora nastala u 12. st.; važan izvor za hrv. i srp. povijest iako su mnogi podaci pretežno legendarnog karaktera // **ljetopísac** *m* ⟨G -sca, G *mn* -sācā⟩ onaj koji piše ljetopis; kroničar, pametar; **ljètopīsnī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na ljetopis

✧ *v.* ljeto + *v.* pisati

ljètorāst *ž* ⟨I -i/-āšću⟩ *agr.* mladica koja izraste za jedno ljeto

✧ *v.* ljeto + *v.* rasti

ljèvāč, *v.* liti

ljèvāk, *v.* lijevi

Ljevákovič, Zvonimīr (1908–1981), hrv. prikupljač i istraživač folklorne umjetnosti; začetnik koreografiranog folklornog plesa

ljevaónica, *v.* liti

ljèvica, *v.* lijevi

ljèvokrīlnī *prid.*, *opr.* desnokrilni

ljevòruk *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se vještije služi lijevom rukom, *opr.* desnoruk // **ljevòrukōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ ukupnost svojstava i mogućnosti onoga tko je ljevoruk

✧ *v.* lijev + *v.* ruka

ljȉgav *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji svojom sluzavošću pobuđuje osjećaj gađenja **2.** *pren.* onaj koji osjećaj gađenja pobuđuje karakterom, ponašanjem, vanjštinom itd. // **ljȉga** *ž* ⟨D L -i⟩ **1.** *razg.*, *v.* ljigavac **2.** *žarg.* od posebne ljepljive i elastične tvari izrađena igračka (imitacija kakvog gmaza, odvratne životinje, kukca; strelica koja se baci i zalijepi ljepljivim vrhom na zid itd.): **ljȉgavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, G *mn* -vācā⟩ onaj koji karakterom ili ponašanjem izaziva odbojnost, gađenje; ljiga; **ljȉgāvčev** *prid.* koji pripada ljigavcu; **ljȉgavica** *ž*, *v.* ljigavac; **ljȉgavičin** *prid.* koji pripada ljigavici; **ljȉgaviti** (∅, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* ljȉgavēći, *gl. im.* ljȉgavljēnje⟩ postajati ljigav; **ljȉgavo** *pril.* na ljigav način; **ljigavòća** *ž*, *v.* ljigavost; **ljȉgavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga koji je ljigav ili onoga što je ljigavo; ljigavoća

✧ *ekspr.*, *v.* ljaga

ljíljak *m* ⟨G ljíljka, N *mn* -ljci, G ljȋljākā⟩ *zool.* **1.** leptir dugih sisala, živih boja iz porodice *Sphingidae*; sumračnik, oleandrov (kalinov) lj. **2.** *knjiš. arh.*, *v.* šišmiš

♦ *pr.* (nadimačko): **Ljíljak** (470, Glina, Banovina, Lika, Posavina)

✧ *tur.* leylak ← *arap.* līlak ← *perz.* līlāg

ljìljan *m* ⟨N *mn* -i⟩ **1.** *bot.* ukrasna biljka velikih bijelih, žutih, ružičastih ili crvenih cvjetova i opojna mirisa (*Lilium candidum*) iz porodice ljiljana (*Liliaceae*), ob. bijeli ljiljan [*ruke su joj bijele poput ~a*]; lijer, lilija, krin, džilj **2.** *pren.* simbol nevinosti i moralne čednosti i kreposti // **ljìljanskī** *prid.* **1.** koji se odnosi na ljiljane **2.** koji se sastoji od ljiljana [~ *ukras*; ~ *grb* (takav kojemu je ljiljan uzorak ili prepoznatljiv osnovni motiv)]

♦ **Ljìljana** ž. os. ime (narodno); isto: *v.* Ljerka; *hip.*: **Ljílja** ◇ *pr.* (od imena i nadimačka): **Lìlijan** (Kutina, Osijek), **Lìlion** (Valpovo, ← *mađ.*), **Ljìljana** (Zadar, Omiš), **Ljìljanić** (Dubrovnik, Daruvar, *Z* Slavonija)

✧ *lat.* lilium ≃ *grč.* leírion

ljȍh (ob. ljȍh-ljȍh) *uzv.* izgovor i konvencija pisanja za jednokratno ili dvokratno jako kašljanje

✧ *onom.*

ljȍs *uzv.* izražava buku pri padu kakvog tijela bez posljedica // **ljȍskati** (∅, o što) *nesvrš.* ⟨*prez.* ljȍskām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* ljosnuti; **ljȍsnuti** (∅, o što) *svrš.* ⟨*prez.* ljȍsnēm, *pril. pr.* -ūv(ši), *prid. rad.* ljȍsnuo⟩ *razg.* pasti udarivši jako ili bučno o tlo pruživši se (pasti koliko je dug i širok); tresnuti

✧ *ekspr.* ≃ *rus.* lëskat': udarati, zveckati

ljȍskavac *m* ⟨G -āvca, N *mn* -āvci⟩ *bot.*, *v.* mjehurica

✧ *v.* ljos

Ljȍtić, Dimìtrije (1981–1945), srp. političar, predstavnik militantne nacionalističko-fašističke ideologije među Srbima; 1941–1945. jedan od predvodnika suradnje s nacističkim okupatorom u Srbiji // **ljȍtićevac** *m* ⟨G -ēvca, G *mn* -vācā⟩ *pov.* pripadnik organizacije »Zbor« koju je između dva svjetska rata po uzoru na Hitlerovu Nacionalsocijalističku radničku stranku osnovao u Srbiji D. Ljotić; zboraš

Ljùbač *m* ⟨G Ljȕpča⟩ naselje (u blizini Zadra), 703 stan. // **ljùbačkī** *prid.* koji se odnosi na Ljubač i Ljupčane; **Ljùpčanin** (**Ljupčánac**) *m* (**Ljùpčānka** *ž*) ⟨N *mn* Ljùpčani⟩ stanovnik Ljubača

♦ *v.* ljubiti

Ljȕbavac, Šȉmun (1608–1663), hrv. povjesničar, proučavao povijest Dalmacije, osobito Zadra

Ljùbek, Matija (1953–2000), hrv. kanuist, olimpijski pobjednik 1976. u disciplini kanu jednoklek na 1000 m, više puta svjetski prvak

Ljùbelj *m geogr.* prijevoj na Karavankama na slov.-austrijskoj granici, visok 1370 m

Ljùbešćica *ž* naselje (u blizini Novog Marofa), 1369 stan. // **Ljùbešćanin** (**Ljubešćánac**) *m* (**Ljùbešćānka** *ž*) ⟨N *mn* Ljùbešćani/Ljubešćánci⟩ stanovnik Ljubešćice; **ljùbešićkī** *prid.* koji se odnosi na Ljubešćicu i Ljubešćane

ljȕbica *ž bot.* rod malih zeljastih biljaka (*Viola*) iz porodice ljubica (*Violaceae*) (vrste: mirisna lj., *V. odorata*bijela lj., *V. alba*); lubica, fijola, fijolica △ ***pčelinja*** ~ *bot.*, *v.* matičnjak[2] // **ljȕbičast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je boje ljubice, boje koja se dobiva miješanjem plave s crvenom; **ljȕbičica** *ž dem.* i *hip.* od ljubica; **ljubičíca** *ž razg.* (+ *srp.*), *usp.* ljubica

✧ *v.* ljubiti

ljȕbičār *m zool.* okrugli morski puž (*Janthina nitens*) iz porodice ljubičarki (*Janthinidae*); splavaš

✧ *v.* ljubica

ljȕbičina *ž bot.* zeljasta biljka (*Matthiola incana*) iz porodice krstašica *Cruciferae*; bijela ljubica

✧ *v.* ljubiti

Ljúbić 1. Pere (1901–1952), hrv. pjesnik, pisao na čakavskom (*Bodulske pjesme*) **2. Šíme** (1882–1896), hrv. povjesničar i arheolog, postavio temelje hrv. modernoj numizmatici

ljubìdraga *ž bot.* korovna biljka (*Coronilla scorpioides*) iz porodice leptirnjača *Papilionaceae*; grašar
✧ *v.* ljubiti + *v.* drag

Ljubimov (*izg.* Ljubímov), **Jurij Petrovič** (1917), ruski kazališni redatelj i glumac, dvadeset godina umjetnički ravnatelj eksperimentalnog Teatra na Taganke u Moskvi; nastavljajući tradiciju Mejerholda, *v.*, usprkos političkim represijama uspijevao je održavati visoki nivo kazališnih predstava

Ljȕbiša, Stjȅpan Mȉtrov (1824–1878), samouki književnik iz Budve, poslanik u bečkom parlamentu i predsjednik Dalmatinskog sabora (1870), pisao prigodne pjesme i pripovijesti iz prošlosti svoga kraja po uzoru na narodnu književnost

ljúbiti (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* ljûbīm (se), *pril. sad.* ljúbēći (se), *prid. trp.* ljûbljen, *gl. im.* ljúbljēnje⟩ **1.** dodirom usana izražavati ljubav, poštovanje ili naklonost [~ *u lice*]; cjelivati (se) **2. a.** osjećati ljubav (naklonost, privrženost, vezanost) prema osobi suprotnoga spola [~ *djevojku*] **b.** *bibl. knjiš.* osjećati solidarnost, vezanost [~ *Isusa*; ~ *bližnjega svoga*]; voljeti, poštovati, slijediti // **ljúba** *ž* **1.** *arh. knjiš.* voljena ženska osoba; dragana, ljubavnica, ljubovca **2.** *etnol.* žena, supruga; **ljȕbak** (**ljȕpka** *ž*) *prid.* ⟨*odr.* ljȕpkī, *komp.* ljȕpkijī/ljȕpčī *rij.*⟩ umilan; **ljubàkati** (s kim) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *pejor.* udvarati se slobodno i bez obveza, imati prolazne ljubavi; flirtati; **ljúbav** *ž* ⟨G -i, I -i/-lju⟩ **1.** snažan osjećaj naklonosti, strastvene privrženosti, duhovna i/ili spolna privlačnost jednog bića prema drugome [~ *na prvi pogled*; *nesretna* ~] **2.** *meton.* ljubljena osoba **3.** jaki osjećaj privrženosti što ga jedni za druge osjećaju članovi iste obitelji ili iste zajednice [*majčinska* ~] **4.** jaka sklonost prema čemu [~ *prema poslu*; ~ *prema domovini*; *radim iz ~i*; *vene od ~i*] **5. a.** *rel.* osjećaj bliskosti i pripadnosti Bogu; svaka sklonost prema dobru **b.** *kat.* jedna od teoloških vrlina (uz vjeru i ufanje) △ ***platonska*** ~ duhovna, neerotska, netjelesna ljubav; **ljúbāvnī** *prid.* kojemu je ljubav uzrok, koji se odnosi na ljubav [~ *odnosi*; ~ *jadi*] △ ~ ***napitak*** magični napitak koji izaziva zaljubljenost; **ljúbāvnica** *ž*, *v.* ljubavnik; **ljúbāvničin** *prid.* koji se odnosi na ljubavnicu; **ljúbāvničkī** *prid.* koji je svojstven, koji se odnosi na ljubavnike; **ljúbāvnički** *pril.* kao ljubavnik, na način ljubavnika; **ljúbāvnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** onaj koji održava ljubavne odnose koji nisu formalizirani **2. a.** onaj koji ima uspjeha u ljubavi **b.** onaj koji vodi ljubav; **ljúbāvnikov** *prid.* koji se odnosi na ljubavnika; **ljȕbazan** (**ljȕbezan**) *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji je u ophođenju ugodan; srdačan, susretljiv; **ljȕbaznīk** *m* ⟨N *mn* ljȕbaznīci⟩ *zast.* ljubavnik; **ljȕbazno** (**ljȕbezno**) *pril.* na ljubazan način, s ljubaznošću; srdačno, susretljivo; **ljȕbaznōst** (**ljȕbeznōst**) *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je ljubazan; **ljúbica** *ž eufem.* draga ženska osoba; **ljȕbić** *m žarg.* ljubavni roman ili film laganog i nezahtjevnog sadržaja; **ljubímac** *m* ⟨G -mca, G *mn* ljȕbīmācā⟩ omiljena, najdraža osoba ili životinja △ ***kućni*** ~ životinja koja se drži u kući (pas, mačka i sl.); ~ ***publike*** medijski poznata osoba koja se rado gleda; **ljubímčev** *prid.* koji pripada ljubimcu; **ljubìmica** *ž*, *v.* ljubimac; **ljubìmičin** *prid.* koji pripada ljubimici; **ljȕbitelj** *m* onaj koji ima sklonosti prema čemu; poklonik [~ *umjetnosti*; ~ *prirode*]; **ljȕbiteljev** *prid.* koji pripada ljubitelju; **ljubitèljica** *ž*, *v.* ljubitelj; **ljȕbiteljsk|ī** *prid.* koji se odnosi na ljubitelje [~*a sklonost*; ~*a strast*]; **ljȕbiteljski** *pril.* kao ljubitelj, na način ljubitelja; **ljubitéljstvo** *sr* ⟨G *mn* ljubìtēljstāvā/-ā⟩ ukupnost svojstava i odnosa ljubitelja prema svojim objektima; pasija; **ljûbljenī** *m* onaj koji je drag, voljen; **ljȕbnuti** (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* ljȕbnēm, *pril. pr.* -ūv(ši), *imp.* ljȕbni, *prid. rad.* ljȕbnuo⟩ *knjiš.*, *v.* poljubiti; **ljubòvati** (∅, s kim) *nesvrš.* ⟨*prez.* ljȕbujēm, *pril. sad.* ljȕbujūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* voditi ljubav (o mladiću i djevojci kad druguju duže vrijeme s izgledima da će sklopiti brak); **ljúbōvca** *ž arh.*, *v.* ljuba; **ljȕpko** *pril.* na ljubak način, s ljupkošću; dražesno, umiljato; **ljȕpkōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je ljubak, svojstvo onoga što je ljupko; ljupkoća, dražest

♦ m. os. imena (narodna): **Ljȕban**, **Ljȕbibrat** *zast.*, **Ljȕbimīr**, **Ljȕbivoj**, **Ljȕbmīr**, **Ljȕbomil**, **Ljȕbomīr** (te imena kojima je ta osnova drugim članom): **Bȍgoljub**, **Drȁgoljub**, **Rȍdoljub**; *hip.*: **Ljȕbiša**, **Ljúbo**; ž.

os. imena: **Ljȕbica** (ne od imena cvijeta); *hip.*: **Ljúba** ◊ *pr.* (od imena i etnici): **Júbić** (Ivanić Grad, Hvar), **Ljúba** (110, Šibenik, sred. Dalmacija, Zagorje), **Ljȕbāj** (Zagreb, Krapina), **Ljȕban** (Dubrovnik, *J* Dalmacija), **Ljȕbanić** (Vukovar, Zadar), **Ljubánović** (340, *S* Dalmacija, Pokuplje, *Z* Slavonija), **Ljȕbas** (380, *I* Slavonija, Primorje, sred. Dalmacija), **Ljȕbej** (160, Zabok, *I* Slavonija), **Ljȕbek** (310, Varaždin, Zagorje, Pokuplje), **Ljubénko** (100, Dubrovnik, Pokuplje), **Ljubénkov** (Kaštela, sred. Dalmacija, Zagorje), **Ljubénković** (Kostajnica, Banovina, Posavina), **Ljȕbešić** (100, Poreč, Petrinja, Istra, Banovina), **Ljȕbetić** (230, Split, sred. Dalmacija, Pokuplje, Primorje), **Ljȕbibratić** (Dubrovnik, Split), **Ljȕbica** (170, Split, sred. Dalmacija), **Ljȕbičić** (2630, Imotski, Dalmacija, Zagora, Banovina, Kordun), **Ljȕbić** (**Ljúbić**) (2390, Zagorje, sred. Dalmacija, Podravina), **Ljȕbićić** (Rijeka, Vinkovci, Imotski), **Ljubìjankić** (Slunj, Velika Gorica), **Ljȕbimīr** (Dubrovnik), **Ljúbin** (Zadar), **Ljubisávljević** (Jastrebarsko, *I* Slavonija, Primorje), **Ljȕbišić** (470, Dvor, Dubrovnik, Banovina), **Ljȕbković** (Šibenik, sred. i *S* Dalmacija), **Ljubljánović** (Našice, Zaprešić), **Ljúbo** (Osijek, Kaštela, Pula), **Ljubobrátović** (140, Otočac, Gorski kotar, Primorje), **Ljȕboja** (Vinkovci, Istra, Zagora, Slavonija), **Ljubójević** (590, Lika, Banovina, Posavina, Slavonija), **Ljȕbomīr** (Split, Županja, *S* Dalmacija), **Ljubomírac** (Dubrovnik), **Ljubomírović** (Osijek, Zadar), **Ljubòtina** (100, Otočac, Lika, Primorje, Posavina), **Ljûbović** (150, Knin, Lika, *S* Dalmacija, Primorje), **Ljȕbūnčić** (Sesvete, Split) ◊ *top.*: **Ljȕbāč** (Zadar, Knin, Dubrovnik, moguće je i hidronimijsko tumačenje), **Ljubánović** (Karlovac), **Ljȕbaš** (Gorski kotar), **Ljȕbča** (Karlovac), **Ljúbići** (sred. Dalmacija), **Ljȕbičići** (Makarska), **Ljȕbovac** (Split) itd.

✧ *prasl.* i *stsl.* ljubiti (*rus.* ljubít', *polj.* lubić), *lit.* liaupsinti: hvaliti ← *ie.* *lewbh- (*lat.* libet, lubet: odgovara, *skr.* lubhyati: žudi)

Ljȕbitovica *ž* naselje (u blizini Trogira), 675 stan. // **Ljȕbitovičanin** *m* (**Ljȕbitovičānka** *ž*) ⟨N *mn* Ljȕbitovičani⟩ stanovnik Ljubitovice; **ljȕbitovičkī** *prid.* koji se odnosi na Ljubitovicu i Ljubitovičane

Ljubljàna *ž* glavni grad Slovenije, 273.000 stan. // **Ljubljánčanin** *m* (**Ljubljánčānka** *ž*) ⟨N *mn* Ljubljánčani⟩ stanovnik Ljubljane; **ljȕbljanskī** *prid.* koji se odnosi na Ljubljanu i Ljubljančane

ljubòmora *ž* **1.** osjećaj duševne boli onoga koji sumnja u osobu od koje traži vjernost **2.** osjećaj suparništva u odnosu prema drugim osobama, na poslu, u traženju uspjeha, koristi itd. [~ *u poslu*] △ ***bolesna*** ~ ljubomora izražena tako jako da se može smatrati bolešću // **ljȕbomōr|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji pati od ljubomore [*~na žena*] **2.** koji je ispunjen ljubomorom [*~an ispad*]; **ljubòmōrnica** *ž*, *v.* ljubomornik; **ljubòmōrničin** *prid.* koji pripada ljubomornici; **ljubòmōrnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je ljubomoran; **ljȕbomōrno** *pril.* na ljubomoran način; **ljȕbomōrnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je ljubomoran

✧ *v.* ljubiti + *v.* moriti

ljȕbopītan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩, *v.* znatiželjan

ljȕbor *m bot.* biljka (*Lindernia pyxidaria*) iz porodice *Scrophulariaceae*

✧ *v.* ljubiti

ljȕbōvka *ž* ⟨G *mn* -ovākā/-ī⟩ *bot.* biljka (*Malcolmia*) iz porodice krstašica (*Cruciferae*); bezokrilka

✧ *v.* ljubiti

Ljȕbuškī *m* ⟨G -kōga⟩ naselje u *Z* Hercegovini, 4100 stan. // **Ljubȕšāk** *m* (**Ljubȕšānka** *ž*) ⟨G Ljubušáka, N *mn* Ljubušáci, G Ljubušákā⟩ stanovnik Ljubuškog; **ljȕbuškī** *prid.* koji se odnosi na Ljubuški i Ljubušake

-LJUDAN kao drugi dio riječi kazuje nešto o brojnosti ljudi kao stanovništva, naseljenosti pojedinih krajeva i sl. prema značenju prvoga dijela riječi [*bezljudan kraj* kraj u kojem nema ljudi ili je vrlo rijetko naseljen, nenapučen; *mnogoljudan kraj* kraj s brojnim stanovništvom, napučen]

✧ *v.* ljudi

ljȕde *m lingv.* ime slova l u glagoljičkoj i ćiriličkoj azbuci, *usp.* l (**2**)

ljudèskara, *v.* ljudi

Ljudèvit *m* **1.** *v.* ◆ **2.** hrv. ime za strane vladare; Ludovik, *usp.* Ludvig, Luj **3. Posavski** knez Posavske Hrvatske (817–823), zemlje između Save i Drave sa sjedištem u Sisku, digao ustanak protiv Franaka (819–822), poražen i pogubljen

◆ m. os. ime (narodno), *usp.* Ludovik; *hip.*: **Lújo**

✧ *v.* ljudi

ljûdi *m mn* ⟨G ljúdī⟩ **1.** ⟨*mn*⟩, *v.* čovjek **2.** *razg.* riječ za pojačavanje neovisno o mjestu u rečenici, za izražavanje čuđenja, za upozoravanje itd. [~ *moji*; ~ *što je to*; *zamislite* ~] // **ljudèskara** *m augm.* i *hip.* krupan muškarac visoka stasa i velike snage; div, kolos, gorostas, ljudina; **ljùdina** *m augm.* i *hip.* **1.** *usp.* ljudeskara **2.** čovjek najboljih odlika; hrabar, nesebičan, čestit; **ljùdsk|ī** *prid.* ⟨*komp.* ljùdskijī *razg.*⟩ koji se odnosi na ljude △ *~a riječ* sućut, suosjećanje ili razumijevanje upućeno kako dolikuje ljudima (**1**); *~i jezik* verbalni jezik, glasovni jezik, sposobnost upućivanja i primanja poruke riječima; *učiniti što ~i* (onako) kako treba; čestito, svojski, kao čovjek (čovjeku); **ljùdski** *pril.* na način ljudi, kako dolikuje ljudima; **ljùdskōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je čovječan; plemenitost, čovječnost, duševnost, humanost; **ljùdstvo** *sr* sastav vojske ili vojne jedinice; posada

✧ *prasl.* *ljudъ: narod, ljudi (*rus.* ljud, *polj.* lud, ludzie), *lit.* liaudis ← *ie.* *$h_1$lewdh- (*lat.* liber: slobodan, *grč.* eleútheros)

ljudòžder *m* koji jede ljudsko meso; kanibal // **ljudòžderskī** *prid.* koji se odnosi na ljudoždere; kanibalski; **ljudòždērstvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩, *v.* kanibalizam

✧ *v.* ljudi + *v.* žderati

ljùdskī, *v.* ljudi

ljûlj *m bot.* trava iz roda *Lolium*, najvažniji sastojak travne mješavine za njegovane travnjake [*engleski* ~]

♦ *pr.* (nadimačko): **Ljûlj** (130, Našice, Sinj, Slavonija)

✧ *lat.* lolium

ljúljati (se, koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* ljûljām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ činiti da se tko ili što ravnomjerno kreće naprijed-natrag ili s jedne strane na drugu; njihati, zibati // **ljùljāčka** *ž* ⟨G *mn* -čākā/-ī⟩ **1.** viseća naprava za ljuljanje; ljuljaška, njihaljka **2.** stolica napravljena tako da se u njoj može ljuljati; **ljùljāška** *ž* ⟨G *mn* -ašākā/-ī⟩, *v.* ljuljačka; **ljȕljkati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* ljȕljkām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ lagano, nježno ljuljati (dijete na rukama ili u kolijevci); nanati, nunati; njihati, zibati; **ljȕljnuti** (se, koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* ljȕljnēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *imp.* ljȕljni (se), *prid. rad.* ljȕljnuo (se)⟩ **1.** *v.* ljuljati, ljuljkati **2.** (koga) *sport žarg.* jakim udarcem zanijeti koga, učiniti da se zanese; **ljuljùškati** (se, koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ pomalo, lagano ljuljati; **ljuljúšnuti** (se, koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* ljùljūšnēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *imp.* ljuljúšni (se), *prid. rad.* ljuljùšnuo (se)⟩ jednom ili kratko izvesti radnju ljuljuškanja

✧ *prasl.* *ljuljati (sę) (*ukr.* ljúljati, *češ.* lilati)

ljuljòlika *ž bot.* biljka (*Catapodium loliaceum*) iz porodice trava (*Gramina*)

✧ *v.* ljulj + *v.* lik

ljùpčac *m* ⟨G ljupčàca, G *mn* ljupčácā⟩ *bot.* aromatična začinska i ljekovita biljka (*Levisticum officinale*) iz porodice štitarki (*Umbelliferae*), listovi služe kao začin; veleštika

✧ *v.* ljubiti

Ljùpina *ž* naselje (u blizini Nove Gradiške), 1343 stan. // **Ljùpinskī** *prid.* koji se odnosi na Ljupinu i Ljupinjane; **Ljùpinjanin** *m* (**Ljùpinjānka** *ž*) ⟨N *mn* Ljùpinjani⟩ stanovnik Ljupine

ljȕpko, *v.* ljubiti

ljȕska *ž* ⟨D L -sci/-i, G *mn* -sākā/-i⟩ **1.** vanjski omotač nekih plodova, jajeta i sl., ob. drobiv i lomiv [~ *jajeta*; *bademova* ~; *orahova* ~]; lupina **2.** (*mn*) rožnate pločice kojima je pokrivena koža mnogih riba i gmazova // **ljȕskati** (∅, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** jesti sjemenke (buće itd.) jednu po jednu i odbacivati ih ustima (»pljuckati«); grickati sjemenke **2.** (se), *v.* ljuštiti; **ljȕskav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je pokriven ljuskama; **ljȕskavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je ljuskavo; **ljȕskica** *ž hip.* od ljuska; **ljuščètina** *ž augm.* od ljuska, *pejor.* u zn. predebela ljuska ploda koji se jede, ljuska koja se teško skida i sl.; **ljȕščica** *ž dem.* od ljuska u zn. slaba, tanka ljuska, nježna ljuska; **ljȕštidb|a** *ž* komušanje kukuruza [*vrijeme* ~*e*]; **ljȕštilica** *ž* stroj za ljuštenje (ob. graška iz mahuna, sjemena i sl.); **ljȕština** *ž augm.* od ljuska u zn. jaka, velika ljuska; **ljúštiti** (što, koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* ljûštīm (se), *pril. sad.* -tēći (se), *gl. im.* -tēnje⟩ **1.** (što) skidati ljusku **2.** *pren. razg.* **a.** (koga) zarađivati na čiji račun **b.** (što) mnogo piti alkoholna pića **3.** (se) gubiti obamrle čestice (o ljudskoj koži); ljuskati se; **ljȕštur|a** *ž* **1.** *zool.* zaštitni oklop školjkaša i morskih puževa **2.** *pren.* oklop, zabran

♦ *pr.* (nadimačka): **Ljȕština** (250, Otočac, Lika, Z Slavonija, Primorje) ◊ *mikrotop.*: **Ljȕska** (Osijek)

✧ *prasl.* *luska, *ljuska (*rus.* luská, *polj.* łuska), *lit.* lauskas: prhut

ljȕskāri *m mn zool.* podrazred malih nižih morskih i riječnih rakova (*Ostracoda*); dvoljušturci // **ljȕskāvke** *ž mn* ⟨N ljȕskāvka⟩ *zool.* morske ribe koštunjače (*Sparidae*) (npr. arbun, gera, podlanica, zubatac); **ljuskáši** *m mn* ⟨N ljùskāš⟩ *zool.* red *Squamata* (npr. gušteri, zmije); **ljȕskāvci** *m mn* ⟨N ljùskavac, G -āvca, G *mn* -avācā⟩ *zool.* životinje kojih je tijelo pokriveno velikim rožnatim ljuskama (*Pholidota*) (npr. golemi ljuskavac *Manis gigantea*)

✧ *v.* ljuska

ljȕspa *ž* ⟨G *mn* -sāpā/-ī⟩ odlijepljene ili opale površine kože čovjeka ili drugog živog bića koje se ljušti, najčešće od sušenja ili nekih oblika bolesti // **ljȕspica** *ž dem.* od ljuspa; **ljȕspičav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ kojemu su ljuspe bitno obilježje, koji je u ljuspama [*~a koža*]

✧ *prasl.* *ljuspa, *luspa (*rus.cslav.* luspa, *polj.* łuspina) ≃ *v.* ljuska

ljȗt *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* ljȕćī⟩ **1.** koji okusom jako nadražuje jezik i druge organe (paprika, hren, luk), *opr.* blag **2.** *pren.* koji je vrlo nezadovoljan [*~ (na koga) zbog čega*]; zlovoljan, srdit, gnjevan, bijesan **3.** surov, neumoljiv, oštar, strašan [*~i krš*; *~a zima*] △ ***~o gvožđe*** *jez. knjiž.* čelik // **ljȕtac** *m* ⟨G ljȕca, G *mn* ljȗtācā⟩ **1.** onaj koji je oštar, *usp.* ljut (**3**) [*~ kamen*, *usp.* stanac] **2.** *agr.* sorta dalmatinske loze i vino od te loze; ljutun; **ljutȉna** *ž* **1.** svojstvo onoga što je ljuto [*osjeća se ~*] **2.** osobina onoga koji je ljut [*uhvatila me ~*] **3.** žgaravica [*došla mi neka ~*]; **ljȕtit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* ljut (**2**); **ljútit|i** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* ljȗtīm, *pril. sad.* ljútēći, *gl. im.* ljúćēnje⟩ **1. a.** (se) biti obuzet jakom emocijom zbog čega lošega, nepravde, greške itd.; srditi se, gnjeviti se **b.** (se na koga) zamjerati, neodobravati, protiviti se komu [*ne ~e se* nemojte zamjeriti, oprostite] **2.** (koga) izazivati jake emocije zbog čega lošega; srditi; **ljȕtitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je ljutit; **ljȕtkast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *razg.* koji ima lagano izražen ljut okus, pomalo ljut; naljut; **ljȕtkastōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je ljutkasto; **ljȕtnuti se** *svrš.* ⟨*prez.* ljȕtnēm se, *pril. pr.* -ūv(ši) se, *prid. rad.* ljȕtnuo se⟩ nakratko pokazati ljutnju (ob. na neposredan povod); **ljútnja** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ vidljivo izraženo nezadovoljstvo; srdžba, gnjev; **ljȗto** *pril.* ⟨*komp.* ljȕćē⟩ **1.** s ljutnjom, ljutito **2.** žestoko, ogorčeno, uporno **3.** za pojačavanje tvrdnje: žestoko, gadno, grdno, u najvećoj mjeri nepoželjnih radnji, jako [*~ mu se osvetilo to što se dao u ta lagana oduševljenja*; *~ se ražestio*; *~ se prevariti*]; **ljútōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** svojstvo onoga što je ljuto **2.** *usp.* ljutnja (o osobi); **ljȕtūn** *m* ⟨G ljutúna⟩, *v.* ljutac (**2**)

♦ *pr.* (nadimačka): **Ljútak** (Valpovo, Daruvar, Orahovica), **Ljútić** (290, Benkovac, S Dalmacija, Primorje) ◇ *mikrotop.*: **Ljȗt** (Split), **Ljȕtač** (Zadar), **Ljȕtava** (potok, Pakrac), **Ljȗt gȃj** (Split), **Ljȕtica** (Lika), **Ljȕtica pȍlje** (Bjelovar), **Ljȗtō káme** (Split) i sl.

✧ *prasl.* i *stsl.* ljutъ (*rus.* ljútyj, *polj.* luty) ≃ *velš.* llid: bijes, ljutnja

ljútak *m* ⟨G ljútka, N *mn* ljúci, G ljȗtākā⟩ *bot.*, *v.* šipak (**1b**)

✧ *v.* ljut

ljȕtica *ž* **1.** *zool.* otrovna zmija [*zmija ~*] **2.** (*mn*) porodica otrovnih zmija (*Viperidae*) (npr. riđovka, poskok); cjevozubice **3.** *pren.* zla osoba

✧ *v.* ljut

ljȕtīč *m* ⟨G ljutíča⟩ *bot.* visoka livadna biljka sa zlatnožutim cvjetovima (*Ranunculus acer*) iz porodice žabnjaka (*Ranunculaceae*); žabljak

✧ *v.* ljut

ljȕtika *ž bot.* vrsta višegodišnjeg luka (*Allium ascalonicum*); kozjak

✧ *v.* ljut

M

m, M 1. ⟨*indekl.*⟩ *lingv.* **a.** (*m*) *fon.* dvousneni (bilabijalni), tekućni (likvidni), poluotvorni (sonantni) glas [*ovaj m*] **b.** (*sr*) osamnaesto slovo hrv. latinice i dvanaesto (ili trinaesto) slovo u većini drugih latiničnih sustava kojim se piše taj glas [*malo m*; *veliko M*] **c.** (*sr*) izvan konteksta [*ovo em*; ⟨*mn*⟩ *ova em*] **2.** *pov.* u glagoljici oznaka za brojčanu vrijednost 60, a u bosančici 40 **3.** *gram.* znak za muški rod (*masculinum*) **4.** simbol za metar **5.** simbol dekadskog prefiksa MILI- **6.** *glazb.* oznaka za riječ *mezzo* **7.** *log.* u formalnoj logici oznaka za srednji termin **8.** (M) simbol dekadskog ili binarnog prefiksa MEGA- **9.** (M) u rimskom označivanju brojeva, znak za brojku 1000 (tisuća) **10.** (M) u zrakoplovstvu oznaka za klasu aviona s okretnim krilima i motorima **11.** (M ili Mx) oznaka za staru jedinicu magnetskog toka meksvel (*engl.* maxwell) **12.** (M) u međunarodnom diplomatskom rječniku oznaka za gospodin (*fr.* Monsieur) △ ***m²*** oznaka za kvadratni metar; ***m³*** oznaka za kubični metar

Ma *krat. fiz.* oznaka za Machov broj, *v.*

mȁ² *čest. reg.* (u dijaloškoj situaciji odnos otklanjanja ili sumnje u vezi ma che) [A: *Uskoro će doći do poskupljenja* B: ~ *che!* = da ne bi, ma kakvi]
✧ *tal.* ma

mȁ¹ (I) *vezn.* **1.** (često u vezi: *ma i*) **a.** u dopusnim izrazima; makar i, pa i, pa baš i [~ *i smrt*] **b.** u dopusnim rečenicama [*otići ću onamo* ~ *i nikoga ne našao*] **2.** u sastavu općih zamjenica i priloga [~ *tko* bilo tko; ~ *što* bilo što; ~ *kada* bilo kada; ~ *kuda* bilo kuda] **// mȁ¹** (II) *riječca* (na prvom mjestu u rečenici u izravnom obraćanju) za poticanje ili naglašavanje [~ *uzmi!* uzmi; ~ *nemoj(te)* (u iznenađenju) nemoj(te), nije moguće, nemoguće, nije valjda itd.]; **mȁ¹** (III) *čest.* (u samostalnoj upotrebi, na riječi sugovornika u dijalogu ili kao zaključak ili komentar svoga izlaganja) u zn. odbijanja ili negiranja onoga što je rečeno [A: *Od ovoga ti raste kosa kad samo jednom namažeš glavu* B: ~*!*]; bježi molim te; hajde bježi; ma nemoj; ma kakvi; pazi da ne bi; ostavi; pusti (molim te); ah
✧ ukrštanjem nekoliko čestica ≃ *tal.* ma: ali, *ngrč.* má

maài *m sport* tehnika održavanja razmaka između dva borca, razmak između njih (u karateu i sl.)
✧ *jap.*

maâr *m geol.* vulkanska udubina u tlu, većinom ispunjena vodom
✧ *njem.* Maar ← *nizoz.*

Maar (*izg.* Mâr), **Dora** (pravo ime Henriette Théodora Markovich) (1907–1997), francuska slikarica i fotografkinja hrv. porijekla; živjela s Picassom u Parizu 1936–1943, fotografski dokumentirala njegov rad na *Guernici*; Picasso ju je često portretirao

Maastricht (*izg.* Mâstriht) **1.** grad u Nizozemskoj, 111.000 stan.; mjesto u kojem je u prosincu 1991. potpisan ugovor o osnivanju EU **2.** *publ. pol.* sinonim za odredbu o uvođenju eura kao jedinstvenog sredstva plaćanja u EU

Maat (*izg.* Mât) *ž mit.* egipatska božica općega reda, harmonije, istine i pravde, kći boga Ra, žena Totova (boga Mjeseca)

Mabuse (*izg.* Mabúze) **1. Dr.** lik iz istoimenog filma (1922) njemačkog redatelja Fritza Langa, zločinac koji uz pomoć hipnoze čini ljude ubojicama **2. Jan** (1478–1532), fla-

manski slikar koji je utjecaj razvijene talijanske renesanse prenio u Nizozemsku

mȁc *m* ⟨N *mn* -evi⟩ *reg.* garnitura igraćih karata, špil
✧ *tal.* mazzo

Mac (*izg.* Mèk) u keltskom jeziku sin; prvi dio mnogih irskih i škotskih prezimena, često u pismu sveden na Mc ili M' [*Macleod*; *McMahon*]

macȁ *ž* ⟨G *mn* mâcā⟩ *jud.* beskvasni kruh od tanko izvaljanog i na ploči pečenog tijesta koji Židovi jedu na praznik Pesah u spomen na bijeg iz Egipta; maces
✧ *jidiš* matse ← *hebr.* maccāh

máca, *v.* mačka

mȁca *ž reg.* bat za razbijanje kamena; macola, malj
✧ *tal.* mazzo

macàkān *m* ⟨G macakána⟩ *reg.* strvoder, živoder, šinter
♦ *pr.* (prema zanimanju): **Macàkanja** (200, Glina, Banovina, *S* Dalmacija)
✧ *tal.* amazzare: ubiti + cane: pas

macakavȁi u *prid.* službi ⟨*indekl.*⟩ *reg.* koji je vrlo jak, koji je takav »da bi ubio konja« (o vrlo jakom i teškom vinu i njegovu nepoželjnom svojstvu)
✧ *tal.* mazzo: ubojica + cavalli: konj

macàklīn *m reg.* vrsta tesarskog oruđa
✧ *v.* macaklini

macaklíni *m mn* ⟨G macàklīn⟩ *zool.*, *v.* gekoni
✧ *tal.*, *dijal.*

Macánović[1] dalmatinska obitelj graditelja (17. i 18. st.), gradili u Trogiru, Sinju, Zadru, Imotskome, crkvene zvonike u Kaštel Novome i u Donjem Humcu (otok Brač), župne crkve u Nerežišćima i u Kaštel Štafiliću, obnavljali kninsku tvrđavu

Macánović[2], **Hrvoje** (1904–1980), istaknuti hrv. sportski novinar, putopisac i reporter, jedan od pionira radijskog i TV sportskog novinarstva

Macao (*izg.* Makȁo) *m geogr.* portugalski prekomorski teritorij u *J* Kini, 16,9 km², 378.000 stan., glavni grad Macao

MacArthur (*izg.* MakÀrtur), **Douglas** (1880–1964), američki general, vrhovni zapovjednik savezničkih vojnih snaga na Dalekom istoku i Pacifiku 1941–1945, zapovjednik savezničke okupacione uprave u Japanu 1945–1951, zapovjednik snaga UN u Korejskom ratu 1950–1951.

mȁcast *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima po sebi sitna vlakna u tkanju [*~a vuna*]

Macbeth (*izg.* Mekbȅt) **1.** (?–1057), škotski kralj (1040–1057); prigrabio prijestolje ubivši kralja Duncana I, pobijedio ga i ubio Duncanov sin Malcolm III **2.** *književ.* glavni lik istoimene Shakespeareove tragedije: Macbeth i njegova supruga, lady Macbeth, od početnih vlastoljubivih ambicija postaju kraljoubojice, pa čudovišni tirani, napokon i masovni ubojice; drama o nastajanju i posljedicama zločina

macchiato (*izg.* makijâto) *m* espreso kava s malo mlijeka
✧ *tal.*

Macdonald (*izg.* Mekdònald), **John** (**Alexander**), **Sir** (1815–1891), kanadski političar, prvi premijer Dominiona Kanada 1867–1873. i 1878–1891; vodio Kanadu u ranim godinama njezina rasta; sudjelovao u izgradnji pacifičke željeznice, optuživan zbog zaplotnjačkih i beskrupuloznih metoda, ali uspio ostvariti zadane ciljeve

MacDonald (*izg.* Mekdònald), **James Ramsay** (1866–1937), britanski političar, organizator i vođa laburističke stranke; 1924. predsjednik i ministar vanjskih poslova prve laburističke vlade, ponovno premijer 1929–1931.

macédoine *ž*, *v.* makedonija

macerácija *ž* **1.** *pat.* razmekšanje tkiva zbog dugotrajna vlaženja **2.** *med.* uklanjanje organskih dijelova kosti **3.** *bot.* prožimanje biljaka ekstrakcijskom tekućinom kako bi se izlučile određene tvari **4.** *kem.* natapanje različitog materijala radi omekšavanja **//** **macerírati** (se) *dv.* ⟨*prez.* macèrīrām (se), *pril. sad.* -ājūći (se), *pril. pr.* -āvši (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) smekšati/smekšavati namakanjem **2. a.** (se) *rel.* trapiti se postom **b.** *pren.* (na)mučiti se, trapiti se
✧ *lat.* maceratio ≃ macerare: smekšati, oslabiti, iscijediti

mȁces *m*, *v.* macȁ

Mach (*izg.* Màh), **Ernst** (1838–1916), austrijski filozof i fizičar, empiriokriticist **//** **mach** (*izg.* mȁh) *m* **1.** *pat.* eksacerbacija svakog psihičkog procesa koji se nije sasvim smirio **2.** *fiz.* SI jedinica brzine zvuka; **Machov** (*izg.* Màhov) *prid.* koji pripada Machu [~ *efekt*] △ ~ ***broj*** *fiz.* (simbol Ma), omjer između brzine tijela u fluidu i brzine zvuka u tom flui-

du (tijelo se kreće brzinom od jednog macha = kreće se brzinom zvuka)

Machado (*izg.* Mačâdo), **Bernardino Luis** (1851–1944), portugalski političar, dvaput predsjednik Portugala (1915–1917. i 1925–1926), svrgnut u vojnom puču; u 1. svjetskom ratu stao na stranu Velike Britanije

Machado de Asis (*izg.* Mašâdu di Asîs), **Joaquim Mària** (1839–1908), brazilski pjesnik, pisac romana i kratkih priča, ubrajaju ga među najbolje prozne pisce portugalskog jezika; urbani kozmopolit, svoj literarni svijet gradio na tradiciji evropske kulture (*Posthumni memoari Brasa Cubasa*, *Dom Casmurro*)

Machado y Ruiz (*izg.* Mačâdo i Rùiz), **Antonio** (1875–1939), španjolski pjesnik, pisao filozofsku prozu i drame; republikanac, emigrirao 1939, opjevao kastiljanske krajolike i ljude, cijenjen kao jedan od najvećih španjolskih pjesnika novijeg vremena (*Campos de Castilla*)

Machiavelli (*izg.* Makijavèli), **Niccolò** (1469–1527), talijanski državnik, politički filozof i pisac, jedan od preteča moderne politologije; u glavnom djelu *Vladar* zastupa tezu da su interesi države nadređeni interesima pojedinca // **makijavèlist** (**makijavelȉst**) *m* onaj koji postupa ili se ponaša u duhu makijavelizma; **makijavelȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na makijavelizam i makijaveliste; **makijavelȉstički** *pril.* kao makijavelist, na način makijavelista; **makijavèlistkinja** *ž*, *v.* makijavelist; **makijavelȉzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** *pov. pol.* politička teorija iznesena u djelu *Vladar* N. Machiavellija **2.** *pren.* **a.** politička praksa koja Machiavellijevu uvjetno datu tezu »cilj opravdava sredstvo« dovodi do krajnosti te se služi intrigama, manipuliranjem i drugim nedozvoljenim sredstvima da bi se osvojila ili zadržala vlast **b.** *razg.* intrigiranje, manipuliranje, podmetanje u osobnim i društvenim odnosima općenito, npr. u poslovnoj konkurenciji i sl.

machicotage (*izg.* makikotâž) *m glazb. pov.* melizmatični melodijski ukras u gregorijanskim koralnim napjevima (raširen u Francuskoj od 14. do 19. st.)

✧ *fr.*

Machiedo vrlo razgranata hrv. obitelj porijeklom s otoka Hvara; načelnici Hvara Ante i Jerko (19. st.), Julije i Jerko (poč. 20. st.); velik broj istaknutih javnih radnika u hrv. društvenom životu 20. st. (političke, kulturne, znanstvene i druge profesionalne djelatnosti)

macho *m*, *v.* mačo

Machu Picchu (*izg.* Mȁču Pȉkču) *m arheol.* arheološki lokalitet istoimenoga grada, ruševine iz doba civilizacije Inka (Peru)

macintosh (*izg.* mèkintoš) *m inform.* model računala tvrtke Apple Computer Corp. čija su svojstva grafičko korisničko sučelje i vrlo jednostavna uporaba; prvo računalo te vrste proizvedeno je 1984.

máciti se, *v.* mačka

màckati *nesvrš.*, *v.* mazati

Mackenzie (*izg.* Mekènzi) *m geogr.* rijeka u *SZ* Kanadi, duga 1841 km, izvire iz Velikog ropskog jezera, utječe u Beaufortovo more

Mackenzie King (*izg.* Mekènzi Kȉng), **William Lyon** (1874–1950), kanadski premijer 1921–1930. i 1935–1948; liberal, odlučni antinacist, uveo Kanadu u 2. svjetski rat na strani antifašističke koalicije; uspješnim upravljanjem održao i učvrstio državno jedinstvo između frankofonskog i engleskog dijela i stvorio uvjete za ekonomski prosperitet zemlje

mackintosh (*izg.* mèkintoš) *m term.* vodootporni ogrtač od posebno obrađene vunene tkanine; od pojave krajem 19. st. doživio brojne modne preinake, *usp.* burberry, trenčkot

✧ *engl.*, prema škotskom izumitelju Ch. Mackintoshu (1766–1843)

Maclean (*izg.* Meklîn), **Fitzroy** (1911–1996), britanski general i političar, šef britanske vojne misije pri VŠ NOV i POJ (1943–1945)

Macleod (*izg.* Meklàud), **John James Richard** (1876–1935), kanadski fiziolog, za otkriće inzulina Nobelova nagrada 1923 (s F. G. Bantingom)

Macmillan (*izg.* Mekmȉlan), **Maurice Harold** (1894–1986), britanski političar, premijer konzervativne vlade 1957–1963; jedan od važnijih političkih suradnika W. Churchilla u 2. svjetskom ratu, vođa konzervativaca od 1957; dao ostavku nakon što je propao njegov pokušaj da Veliku Britaniju uključi u EEZ

màcōla *ž* **1.** *v.* màca **2.** *žarg. reg.* udarac stisnutom šakom po glavi (u dječačkom žargonu); koks

♦ *pr.* (nadimačko): **Màcōla** (Biograd, Primorje)

✧ *tal.* mazzo: ubojica

Macpherson (*izg.* Mekfêrsen), **James** (1736–1796), škotski književnik, proslavio se obra-

dom starih gaelskih pjesama za koje je tvrdio da pripadaju drevnom bardu Ossianu; utjecao na europski romantizam

macramé (*izg.* makramê) *m* **1.** umijeće uzlanja, vezivanja konopa, kreativna tehnika prepletanja i stvaranja čvorova u dekorativne svrhe; podrijetlom iz Arabije **2.** *meton.* sam proizvod takvog uzlanja
✧ *fr.* ← *tal.* macrame: vrsta resice na ručniku ← *arap.* miqrama: izvezen rubac

macship (*izg.* mȅkšip) *m pov.* *pom.* tanker ili brod za prijevoz žita opremljen privremenom palubom za uzlijetanje i slijetanje lovačkih aviona; upotrebljavan u britanskoj mornarici 1940/1, zamijenio ga eskortni nosač aviona
✧ *krat.*, *engl.* ← merchant aircraft carrier, MAC(-carriers)

mȁč *m* ⟨G màča, N *mn* màčevi/-i *jez. knjiž.*, G mȁčēvā⟩ **1.** hladno ručno oružje za bodenje i sječenje s dugim ravnim sječivom s dvije oštrice usađenim u balčak [*trgnuti* ~; *staviti* ~ *u korice*] **2.** *sport* mačevalačka disciplina, borba sportskim mačem △ ***crveni*** ~ *bot.* biljka (*Scorpiurus subvillosus*) iz porodice leptirnjača (*Papilionaceae*); ***Damoklov*** ~ stalna, neprekidna opasnost // **mačèvalac** *m* ⟨G -aoca, V -aoče, N *mn* -aoci⟩ **1.** onaj koji se u borbi služi mačem **2.** *sport* onaj koji se bavi mačevanjem; **mačèvalačkī** *prid.* koji se odnosi na mačevanje i mačevaoce; **mačèvalački** *pril.* kao mačevalac, na način mačevalaca; **mȁčevānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* mačevati **2.** *sport* borilački sport u tri oružja: maču, sablji i floretu; **mȁčevati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mȁčujēm (se), *pril. sad.* màčujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** boriti se mačem **2.** baviti se mačevanjem
✧ *prasl.* *mьčь (*stsl.* mečь, *rus.* meč, *polj.* miecz) ← *got.* *mēkeis

máčak, *v.* mačka

Màče *sr* naselje (u blizini Zlatar Bistrice), 710 stan. // **Mačénac** *m* (**Màčēnka** *ž*) ⟨G -nca, N *mn* Mačénci⟩ stanovnik Mača; **màčenskī** *prid.* koji se odnosi na Mače i Mačence

Màček **1.** **Ivo** (1914), hrv. kompozitor, istaknuti pijanist i profesor Glazbene akademije u Zagrebu **2.** **Vladko** (1879–1964), hrv. političar, pravnik; od 1928. vođa Hrvatske seljačke stranke, zatvaran u Kraljevini Jugoslaviji 1930. i 1933–1934; vođa Udružene opozicije na izborima 1935. i 1938; potpredsjednik jugoslavenske vlade 1939–1941; u ustaškom konclogoru Jasenovac i u kućnom zatvoru za vrijeme NDH 1941–1945, politički pasivan; od 1945. u emigraciji // **màčekovac** *m* ⟨G -ōvca, V -ōvče, N *mn* -ōvci⟩ *pov.* sljedbenik politike Vladka Mačeka; **màčekovskī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na V. Mačeka i mačekovce; **màčekovski** *pril.* kao V. Maček i mačekovac, na način V. Mačeka i mačekovaca; **màčekōvstvo** *sr* ukupnost političke prakse i ideologije V. Mačeka; **mačekóvština** *ž pejor.* slabosti u parlamentarnoj i političkoj praksi mačekovstva

mačénac *m* ⟨G -nca, V -nče, N *mn* -nci⟩ *zool.* riba koštunjača (*Cepola macrophthalmus*) iz porodice mačenaca, pridnena riba, jestiva; m. crveni, huj
✧ *v.* mač

mačèta *ž* ⟨G *mn* mačétā⟩ nož široke oštrice za sječenje šećerne trske i šikare u zemljama Latinske Amerike
✧ *šp.* machete ≃ macho: muško

mȁčica[1] *ž bot.* biljka (*Phleum*) iz porodice trava (*Gramineae*), najpoznatija livadna m. (*Ph. pratense*), upotrebljava se kao stočna hrana; pahulja

mȁčk|a *ž* ⟨D L -i, G *mn* -čākā/-ī⟩ **1.** *zool.* domaća životinja (*Felis catus*), sisavac s pandžama, lovi miševe (oličenje spretnosti, umiljatosti i dvoličnosti) [*sijamska* ~*a*; *angorska* ~*a*]; maca, mica, mica-maca **2.** (*mn*) *zool.* **a.** porodica grabežljivih sisavaca (*Felidae*) iz reda zvijeri **b.** *Scyliorhinus*, rod morskih hrskavičnih riba žutosive boje kože prekrivene gustim sitnim zubićima (npr. *Scyllium canicula*) **3. a.** *etnol.* dugačak željezni klin ispod stražnjeg dijela kola, služi kao kočnica **b.** mačak (2) **4.** *žarg.* ženska, djevojka (ob. zgodna); komad **5.** (+ *potenc.*) grudasta nakupina prašine, smjesa prašine, dlaka itd.; gvalja, skoba **6.** *razg.* dlake pod pazuhom **7.** *v.* prijeklad △ ***divlja*** ~***a*** **1.** divlja zvijer iz porodice mačaka (*Felis silvestris*) **2.** *pren.* osoba nagle ćudi // **máca** *ž hip.* od mačka; **màcan** *m* **1.** *hip.* od mačak **2.** *žarg.* **a.** čvrst, snažan muškarac **b.** onaj koji je u nečemu dobar, koji se u nešto odlično razumije; autoritet; **màcanski** *pril.* kao macan, na način macana; **mácin** *prid.* koji pripada maci △ ~***a trava***, *v.* tetrljan; **máciti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* mâcīm se, *pril. sad.* mácēći se, *gl. im.* mácēnje⟩ donositi na svijet mlado mačke; **mȁčād** *ž zb.* ⟨I -i⟩, *v.* mače; **máčak** *m* ⟨G -čka, V mâčku, N *mn* -čci, G mâčākā/máčkōvā⟩ **1.** mužjak mačke

2. pomagalo s kukama na konopu, služi da se dohvati kad što padne u bunar; skoba **3.** *pren.* vrlo iskusan čovjek, snalažljiv, lukav, svemu dorastao; prepredenjak (s pozitivnom konotacijom); **mȁče** *sr* ⟨G -ta, *zb.* -ād, N *mn* mȁčići⟩ mlado mačke; **mȁčica**[2] *ž, v.* mačkica; **mȁčić** *m* **1.** *dem.* od mače; mlado mačke **2.** *reg. zast.* **a.** duša preminulog nekrštenog malog djeteta koje se povampiri **b.** avet, duh, vražićak; macić; **mȁčj|ī** *prid.* **1.** koji je svojstven mački, koji joj pripada **2.** koji je poput mačke △ *~a **metvica*** gorka metvica, *v.* metvica △; *~e **oči*** *prom.* fluorescentne pločice na cestovnim graničnim stupićima, na vozilima itd.; *~e **uho*** *bot.* biljka (*Herminium monorchis*) iz porodice orhideja (*Orchidaceae*); *~i **hod*** gipki, tihi hod; *~i **kašalj*** sitnica, trica, neznatna briga, lak posao; **mȁčkast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je nalik mački, koji ima svojstva mačke (spretan, koji se umiljava, umiljavajući) [*~o ophođenje*]; **mačkètina** *ž augm.* i *pejor.* od mačka; mačurina; **mȁčkica** *ž dem. hip.* od mačka; mačica, máca; **mȁčkōvke** *ž mn zool.* porodica riba hrskavičnjača (*Scyliorhinidae*) iz nadreda morskih pasa (npr. mačka bljedulja, mačka mrkulja); morske mačke, *usp.* mačka (**2b**); **mȁčor** *m ekspr.* **1.** jak, dobro njegovan mačak **2.** *pren.* iskusan muškarac u odnosu na žene, stari mačak; **mačȕrina** *m, v.* mačketina

◆ *pr.* (nadimačka): **Màcakić** (Ivankovo kod Vinkovaca), **Màcan** (860, Pula, Sinj, Zagorje), **Màcanić** (Donji Miholjac, Slavonija), **Macánović** (130, Split, Pula, sred. Dalmacija), **Màcek** (Daruvar, Požega), **Màceković** (130, Zagreb, *I* Slavonija, Pokuplje, Prigorje), **Mȁcko** (Županja, *I* Slavonija), **Máčak** (330, Grubišno Polje, Benkovac, Banovina), **Màček** (1110, Ivanec, Čakovec, Zagorje, Posavina, Banovina), **Mȁčić** (Cres-Lošinj, Kaštela), **Mȁčkić** (120, Novska, Virovitica, Grubišno Polje, Donji Lapac), **Mȁčković** (430, Novska, Sisak, Sveti Ivan Zelina, Zlatar Bistrica)

✧ *onom.* ≃ *bug.* i *slov.* mačka

màčkara *ž, v.* maškara

Máčkovec *m* ⟨G -ōvca⟩ naselje (u blizini Čakovca), 1535 stan. // **Máčkovečanin** *m* (**Máčkovečānka** *ž*) ⟨N *mn* Máčkovečani⟩ stanovnik Mačkovca; **máčkovečkī** *prid.* koji se odnosi na Mačkovec i na Mačkovečane

◆ *v.* mačka

màčkula *ž, v.* maškula

mȁčo *m* ⟨N *mn* -i, G mâčā⟩ *žarg. publ.* tipičan muškarac, kao tip njeguje se u osrednjoj španjolskoj i latinskoameričkoj filmskoj proizvodnji (ob. tamnoputost, dlakavost, sklonost avanturama i uvjerenje u superiornost muškarca nad ženom) △ *~-**stil*** stil i način odijevanja i njegovanja tijela kakav priliči (mačo) muškarcu // **mačȉzam** *m* ⟨G -zma⟩ naglašavanje muškosti, tjelesne snage i hrabrosti, »odisanje muškošću«; mužjaštvo

✧ *šp.* macho: muški ← *lat.* masculus

mȁčofīlan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ *žarg. rij.* koji podržava mačizam

✧ *v.* mačo + -FILAN

mačònoša *m pov.* onaj koji obavlja određenu dužnost na dvoru, onaj koji nosi mač u ratu [*ti mačonoše/te mačonoše*]

✧ *v.* mač + *v.* nositi

mȁća *ž* ⟨G *mn* mâćā⟩ *reg.* mrlja, fleka // **màćati** (što, se) *dv.* ⟨*prez.* màćām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* màćān (se), *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* onečistiti/onečišćavati tako da se napravi mrlja; (za)mrljati, (za)mazati, (za)prljati

✧ *tal.* macchia ≃ macchiare: zamrljati

mȁćeha *ž* ⟨D L -i⟩ očeva žena njegovoj djeci iz prethodnog braka; pomajka // **màćehīnskī** *prid.* koji je svojstven maćehi i maćehama; maćuhinski; **màćehīnski** *pril.* kao maćeha, na način maćehā; **mȁćuha** *ž* ⟨D L -i⟩ *reg., v.* maćeha; **mȁćuhīnskī** *prid., v.* màćehīnskī

◆ *pr.*: **Mȁćešić** (410, Vojnić, Kordun, Pokuplje, Primorje, Slavonija)

✧ *prasl.* *matjexa (*rus.* máčexa, *polj.* macocha), *v.* mati

mȁći, *v.* maknuti

màćuhica *ž bot.* ukrasni cvijet bez mirisa (*Viola tricolor*) iz porodice *Violaceae*; daninoć

mȁda *vezn.* iako, premda, i pored toga što [*~ je mlad, dosta je zreo*; *~ plače, nitko joj ne prilazi*]

✧ *v.* ma[1] + *v.* da

Madagàskār *m geogr.* otok i država uz *JI* obalu Afrike (Indijski ocean), 587.041 km², 11.872.000 stan., glavni grad Tananarive; Malgaška Republika // **madagȁskārskī** *prid.* koji se odnosi na Madagaskar; malgaški; **Madègas** *m* (**Madegàskinja** *ž*) ⟨N *mn* Madegási⟩ stanovnik ili državljanin Madagaskara, *usp.* Malgašanin (Malgas)

mađàm *ž* ⟨*indekl.*⟩ **1. a.** udata ženska osoba, gospođa; oslovljavanje za suprugu uz njeno prezime [~ *Maigret nije dočekala muža*; *dozvolite da vam predstavim ~ Charlota Glembay*] **b.** odrasla ženska osoba općenito, bez spominjanja imena [~ *je upravo otputovala*; *izvolite* ~] **2.** *iron. knjiš.* o ženi koja vodi neki mutni posao, npr. javnu kuću
✧ *fr.* madame

madaróza *ž pat.* ispadanje trepavica ili obrva
✧ *grč.* madárōsis ≃ madarós: ćelav + -OZA

made in (*izg.* mȇjd ȉn) oznaka koja pokazuje odakle je (iz koje zemlje) roba, proizvedeno, izrađeno u inozemstvu; proizvedeno u
✧ *engl.*

Madèira *ž geogr.* portugalsko otočje u Atlantskom oceanu, 794 km^2, 253.000 stan., najveći otok Madeira

madeleine *m*, *v.* madlen

mademoiselle (*izg.* madmoazȅl) *ž* mlađa, neudata ženska osoba iz građanskog društva; gospođica
✧ *fr.* mademoiselle ← *srfr.* ma damoisele: moja plemenita mlada gospo

madêra *ž agr.* slatko jako vino s otoka Madeire
✧ *port.* madeira

mȁdež *m* urođena ili nastala točkica, mrljica ili kvržica tamnije boje na koži; znamenka, nevus, mladež // **mlȁdež** *m razg.*, *v.* bên
✧ *prasl.* *madežь (*rus.* mádež, *slov.* madež)

màdija *ž bot.* jednogodišnja biljka (*Madia sativa*) iz porodice glavočika (*Compositae*), uzgaja se u zemljama Južne Amerike, sjemenke sadrže jestivo ulje
✧ *nlat.* madia ← *šp.*

Màdijev, **Miha Barbazanis** (1284–poslije 1358), hrv. povjesničar, splitski patricij; sačuvan drugi dio knjige *O djelima rimskih careva i papa*, koji je glavni izvor podataka za povijest Splita 1290–1330.

Màdijevci *m mn pov.* zadarska patricijska obitelj (10–12. st.) kojoj je rodonačelnik bio prior Majo, prokonzul (namjesnik) Dalmacije (986), iz koje je potekao prokonzul Dalmacije Grgur (11. st.) te biskup Stjepan (11. st.), više zadarskih priora i dugogodišnji niz predstojnica samostana Sv. Marije, među njima i Čika, *v.*

madison *m*, *v.* medison

Madison (*izg.* Mèdison), **James** (1751–1836), četvrti predsjednik SAD-a (1809–1817): vrstan govornik i diplomat; jedan od tvoraca američkog Ustava i osnivača Federacije na Ustavotvornoj konvenciji 1787; napisao dopune i komentare prvih deset amandmana (sloboda vjeroispovijesti, govora i štampe)

màdlēn (**madlên**) *m* **1.** *kulin.* francuski kolačić ugodna mirisa i okusa, načinjen od maslaca, brašna, šećera, s dodatkom ekstrakta vanilije i limuna **2.** *meton.* otvoreni prostor asocijacija, sjećanja i nostalgije
✧ *fr.* madeleine, prema kulinarki Madeleine Paulmier, postao poznat zbog obrade u Proustovu romanu *U potrazi za izgubljenim vremenom*

màdlin *m bot.*, *v.* maglen

Madȍna *ž* **1.** *kršć.* Djevica Marija **2.** umjetničko djelo koje prikazuje Djevicu Mariju, odnosno Majku Božju **3.** (madona) *zast. reg.* **a.** svećenikova majka **b.** gospođa
◆ ž. os. ime, *zast.* ◇ *pr.* (od imena ili od naziva za svećenikovu majku): **Màduna** (Slavonski Brod, *I* Slavonija), **Màdunić** (890, Cista Provo, Imotski, sred. Dalmacija), **Madúnović** (Osijek, Split, Zabok, Baranja)
✧ *tal.* Madonna: moja gospa

màdrac *m* ⟨G madràca, N *mn* madràci⟩ elastični opružni uložak za krevet [*feder-*~; *zračni* ~]
✧ *tal.* materassa ← *njem.* Matratze ← *arap.* al-materah: jastuk

Màdras *m* luka i grad u Bengalskom zaljevu (Indija), 3.795.000 stan. (šire područje 5,4 mil. stan.) // **màdras** *m* **1.** prirodno bojana pamučna pređa tkana rukom **2.** tkanina od takve pređe; **màdraškī** *prid.* koji se odnosi na Madras i Madražane; **Madrážanin** *m* (**Madrážānka** *ž*) ⟨N *mn* Madrážani⟩ stanovnik Madrasa

madrepêrla *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* **1.** sedef, *usp.* perlmuter **2.** brušen poludragi kamen blagog odsjaja (ob. u venecijanskom draguljarstvu)
✧ *tal.*

Màdrīd *m* ⟨G Madrída⟩ glavni grad Španjolske, 2.909.800 stan. // **màdrīdskī** *prid.* koji se odnosi na Madrid i Madriđane; **Madríđanin** *m* (**Madríđānka** *ž*) ⟨N *mn* Madríđani⟩ stanovnik Madrida

madrìgāl *m* ⟨G madrigála⟩ **1.** *knjiž.* pjesma ljubavnog ili šaljivog karaktera u jampskom metru, od 6 do 13 stihova **2.** *glazb.* višeglasna vokalna kompozicija (14. st.), za renesanse, najvažniji oblik svjetovne vokalne muzike // **madrigàlist** *m* onaj koji pjeva madrigale, koji proučava i interpre-

tira madrigale; **madrigàlistica** *ž*, *v.* madrigalist; **madrigalìstičk|ī** *prid.* koji se odnosi na madrigal i madrigaliste △ *~a* ***komedija*** *glazb.* veća vokalna zborna skladba s dramskom radnjom (16. st.); **madrigalìstički** *pril.* kao madrigalist, na način madrigalista; **madrigalìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *glazb. pov.* u madrigalu isticanje značenja nekih riječi i pojmova (oponašanje pojava iz prirode i sl.); **madrìgālskī** *prid.* koji se odnosi na madrigale, koji je svojstven madrigalu; **madrìgālski** *pril.* na način kako traže svojstva madrigala

✧ *tal.* madrigale ← *srlat.* matricale: elementarno, jednostavno ← *lat.* matricalis: koji pripada maternici

maduramikóza *ž pat.* kronično oboljenje uzrokovano gljivicama i aktinomicetama, javlja se na stopalima i šakama, ali može zahvatiti i unutarnje organe; madura-stopala

✧ Madura, grad u južnoj Indiji + *v.* mikoza

Madžárevo *sr* naselje (u blizini Novog Marofa), 984 stan. // **madžárevačkī** *prid.* koji se odnosi na Madžarevo i Madžarevčane; **Madžárevčanin** *m* (**Madžárevčānka** *ž*) ⟨N *mn* Madžárevčani⟩ stanovnik Madžareva

Màdžarska *ž*, *v.* Mađarska

màdžūn *m* ⟨G madžúna⟩ *reg.* **1.** ukuhan šećer, ukuhan voćni sok **2.** komad ukuhanog šećera kao vrsta bombona, mješavina dviju ili više stvari, smjesa, pasta i sl.

✧ *tur.* macun ← *arap.* maʻǧūn

mađarólac *m* ⟨G -lca, V -lče, N *mn* -lci, G mađàrōlācā⟩ *pov. pol.* u tekstovima A. Starčevića, onaj koji služi Mađarima i Nijemcima, njihov sluga (prema svećenicima isusovcima iz Tirola koji su poslani u Hrvatsku za vrijeme Bachova apsolutizma u 19. st. da germaniziraju hrv. svećenički pomladak)

✧ *mađ.* Magyar: Mađar + *njem.* Tiroler: Tirolac

Màđarskā (**Màdžarskā**) *ž geogr.* država u srednjoj Europi, 93.033 km^2, 10.355.000 stan., glavni grad Budimpešta // **Màđār** (**Màdžār**) *m* (**Mađàrica** *ž*) ⟨G Mađára, N *mn* Mađári⟩ stanovnik ili državljanin Mađarske; Ugar; **mađárac** *m* ⟨G -rca, N *mn* -rci, G màđārācā⟩ *razg.*, *v.* čardaš; **mađàrice** *ž mn razg.* mađarske karte, *v.* mȁđarskī △; **mađarizácija** *ž* **1.** čin mađariziranja **2.** proces, stanje rezultat mađariziranja [*njegova ~* **1.** on mađarizira **2.** on je mađariziran]; **mađarizírati** (koga, što) *dv.* ⟨*prez.* mađarìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* mađarìzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ provesti/provoditi ili proizvesti/proizvoditi postupke kojima tko postaje Mađar, ili kojima se nameće mađarski jezik; **mađàrōn** *m* ⟨G mađaróna⟩ *pov. pejor.* član, sljedbenik **1.** Hrvatsko-ugarske stranke (1841–1848), koja se zalagala za tijesne odnose Hrvatske s Ugarskom **2.** Unionističke stranke (od 1860) koja potpisuje 1868. Nagodbu s Ugarskom **3.** član, sljedbenik Khuenove Narodne stranke (1883–1905) koja bespogovorno sluša režim; **mađàrōnskī** *prid.* koji se odnosi na mađarone; **mađarónstvo** *sr* ⟨G *mn* mađàrōnstāvā/-ā⟩ ukupnost svojstava i djelovanja, te politički stav mađarona; **mȁđarsk|ī** *prid.* koji se odnosi na Mađare △ *~a* ***obrana*** *šah* otvaranje iz grupe otvorenih igara (nakon poteza 1. e4, e5); *~e* ***karte*** garnitura karata (loza = *žarg.* zelje; praporac = *razg.* bundeva; srce, žir = Doppeldeutsche); mađarice; *~i* ***jezik*** *lingv.* jezik ugarskog ogranka ugrofinske grane uralske jezične porodice; *~i* ***ovčar***, *v.* mudi, puli, pumi; *~i* ***pastirski pas***, *v.* kuvas; *~i* ***ptičar***, *v.* vižla; **mȁđarski** *pril.* kao Mađar, na način Mađara; **mađárstvo** *sr* osjećaj pripadnosti mađarskom narodu; **mađárština** *ž pejor. zast.* mađarski duh i jezik (ob. u jeziku 19. st.)

♦ *pr.* (etnonimi ili etnici, u nekim dijelovima Bosne tako nazivaju Hrvate katolike, Ugarska): **Màdjār** (Osijek, Međimurje), **Madjárac** (Vukovar, Karlovac), **Madjárević** (Vinkovci, Vukovar), **Màdžār** (380, Knin, Zagora, sred. i *S* Dalmacija, Kordun), **Madžárac** (260, Glina, Banovina, Kordun, Pokuplje, Prigorje), **Madžárević** (240, Županja, Posavina, *I* Slavonija, Kordun), **Màđār** (370, Osijek, Ivanec, Đurđevac, Baranja), **Mađárac** (220, Vukovar, Banovina, Pokuplje), **Mađárević** (470, Slavonija), **Màđarić** (560, Međimurje, Donji Miholjac, Koprivnica), **Màgjār** (Vinkovci), **Màgjer** (Osijek, Samobor), **Màžār** (610, Vukovar, Lika, *Z* Slavonija, Posavina), **Màžer** (Rijeka, Zadar)

màđija *ž*, *v.* magija

mađiòničār *m* onaj čije vještine ostavljaju dojam natprirodnih moći; opsjenar // **mađiòničārev** (**mađiòničārov**) *prid.* koji pripada mađioničaru; **mađiòničārka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* mađioničar; **mađiòničarskī** *prid.* koji se odnosi na mađioničare [*~ trikovi*]; **mađiòničarski** *pril.* kao mađioničar, na način mađioničara

✧ *njem.* Magier ← *fr.* magicien ← *lat.* magice ← *grč.* magikḗ: čarobnjaštvo, *usp.* magija

Màđupak *m* ⟨G -pka, V -pče, N *mn* -pci⟩ *zast.* Ciganin // **màđupačkī** *prid.* koji se odnosi na Mađupke; **Màđupka** *ž* ⟨D L -pci, G *mn* -ī/-pākā⟩, *v.* Mađupak

m̏ae gèri *m sport* u karateu, osnovni udarac nogom prema naprijed, ob. vrhom stopala ili petom

✧ *jap.*

maestoso (*izg.* maestôzo) *pril. glazb.* oznaka za interpretaciju; naznačeni stavak valja izvoditi svečano i dostojanstveno

✧ *tal.* ≃ *lat.* maiestas: veličanstvo

maèstrāl *m* ⟨G maestrála⟩ **1.** *meteor.* umjeren do jaki ljetni *SZ* vjetar koji puše u popodnevim satima (Egejsko i Jadransko more); smorac, zmorac **2.** (Maestral) *vojn. pov.* akcija HVO i Armije BiH (rujan 1995) oslobađanja dijelova srednje i *Z* Bosne // **maestràlūn** *m* ⟨G maestralúna⟩ *meteor.* jaki maestral; majstralun; **majstràlūn** *m*, *v.* maestralun

✧ *tal.* maestrale ← *lat.* magistralis: glavni

maèstro *m glazb.* **1.** izvorno: učitelj, majstor **2.** *pov.* **a.** pratilac na čembalu **b.** zborovođa **3.** *razg.* titula uglednih glazbenika, osobito dirigenata // **maestrál|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ *ekspr.* koji je izvrstan [~*na izvedba*; ~*an potez*]

✧ *tal.* maestro ← *lat.* magister

Maeterlinck (*izg.* Mèterlink), **Maurice** (1862–1949), belgijski dramatičar, pjesnik i esejist francuskog izraza; neosimbolist, mistik (*Mudrost i sudbina*, *Život pčela*, *Plava ptica*); Nobelova nagrada 1911.

mafènīd *m* ⟨G mafenída⟩ *farm.* kemoterapijsko sredstvo iz grupe sulfonamida, služi za lokalnu primjenu kod cijeljenja opekotina

✧ tvorničko ime proizvoda[ž], *v.* sulfonamidi + *v.* benzen

màfija *ž* ⟨G *mn* -ījā⟩ **1. a.** *pov.* tajna klanovska nasilnička organizacija na Siciliji **b.** organizacija za ovladavanje ilegalnim i legalnim poslovanjima raznih unosnih djelatnosti (prenesena u Ameriku) **2.** *pren.* klika, klan koji ne bira sredstva za postizanje svojih ciljeva // **mafìjāš** *m* ⟨G mafijáša⟩ **1.** član mafije **2.** *razg.* onaj koji djeluje na mafijaški, klanovski ili protuzakonit način; mafiozo; **mafijášev** (**mafijášov**) *prid.* koji pripada mafijašu; **mafijàšica** *ž*, *v.* mafijaš; **mafijàšičin** *prid.* koji pripada mafijašici; **mafijášiti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* mafìjāšīm, *pril. sad.* -šēći, *gl. im.* -šēnje⟩ baviti se mafijaštvom, biti mafijaš; **mafìjāškī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na mafijaše; **mafìjāški** *pril.* kao mafijaš, na način mafijaša [~ *ucjenjivati*]; **mafijáštvo** *sr* ⟨G *mn* mafìjāštāvā/-ā⟩ djelatnost mafijaša, ono što rade mafijaši; mafijašenje; **màfījskī** *prid.* koji se odnosi na mafiju; **màfījski** *pril.* kao mafija, na način mafije [~ *postupati*]; **mafiózo** *m žarg.*, *v.* mafijaš

✧ *tal.* mafia ← *sicil.*: elegancija, hrabrost

mafiokràcija *ž publ. žarg.* vladavina mafije, stanje u društvu kome mafija preuzima bitne poluge vlasti, sastavni je dio političke klase ili ima utjecaj na nju

✧ *v.* mafija + -KRACIJA

màfiš *m reg.* **1.** ništa, prazno **2.** ukusan, mek, slatkiš, koji se brzo topi u ustima

✧ *tur.* mafi ← *arap.* māfīhi šäy': nema u njemu ništa

màforīj *m* žensko oglavlje od tekstila, pokriva glavu i ramena (ob. u Bizantu); pokrov (u Rusiji)

✧ *grč.* maphoríon

mâg *m* ⟨N *mn* mâgi, G mágā⟩ **1.** *pov.* član svećeničke kaste u starih naroda; učenjak, astrolog, svećenik, mudrac **2.** onaj kome se pripisuju nadnaravna svojstva; vrač, čarobnjak **3.** *zast.* prosvijetljen čovjek, mudrac **4.** *retor.* vrlo utjecajna osoba, obdarena izuzetnim profesionalnim sposobnostima **5.** *bibl.* u evanđeljima, svaki kralj, odnosno mudrac s Istoka koji se došao pokloniti novorođenom Isusu // **màgič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji ima natprirodna svojstva i djelovanje **2.** koji djeluje velikom privlačnom snagom i dojmljivošću; očaravajući, čaroban [~*an pogled*] △ ~***ni brojevi*** u nuklearnoj fizici, naziv za određene brojeve; jezgre koje imaju te brojeve neutrona ili protona odlikuju se posebnim svojstvima [~*ne jezgre*]; ~***ni četverokut*** *sport zast.* varijante zastarjelog WH sistema u nogometu, zajednička igra dva pomagača i dviju spojki; ~***ni realizam*** **1.** *umj.* u slikarstvu, naturalistički prikaz objekta osvijetljenog tako da dobiva privid nestvarnog i vizionarskog **2.** *knjiž.* pripovijedanje u kojem se prepliću stvarno i izmišljeno (fantastično); ~***no oko*** elektronička cijev za optičko naznačavanje malih napona (npr. pri namještanju frekvencije na radioprijemnicima); **màgičār** *m* onaj koji se bavi magijom; mag; **màgično** *pril.* na način magije, očaravajući

[*djelovati* ~]; magijski; **màgičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je magičan ili svojstvo onoga što je magično; **màgija** *ž* **1.** bavljenje tajanstvenim, natprirodnim, očaravajućim moćima i silama; čaranje, mađija **2.** takva sila ili moć [~ *glume*] △ ***bijela*** ~ postupci (molitve, bajanje), obredi zazivanja dobra i pobijede nad zlom, *opr.* ***crna*** ~; ***crna*** ~ dozivanje zlih sila, *usp.* negromantija; **màgījsk|ī** *prid.* koji se odnosi na magiju [~*a snaga*]; **màgījski** *pril.*, *v.* magično

♦ *pr.* (prema zanimanju): **Màgušić** (130, Valpovo, Slavonija uz Dravu)

✧ *lat.* magus ← *grč.* mágos ← *perz.* maguš; *lat.* magia: magija ← *grč.* mageía

magaciònēr, *v.* magazin

mȁgadis *m glazb. pov.* starogrčki žičani instrument podrijetlom iz Lidije, vrsta harfe ili psaltira, sa 20 žica

✧ *grč.* mágadis

magàldrāt *m* ⟨G magaldráta⟩ *kem. farm.* sol magnezija, upotrebljava se oralno kao antacid

✧ *lat.* mag(nesium): magnezij + aldrat, prema imenu njemačkog kemičara i nobelovca K. Aldera (1902–1958)

màganja *ž reg.* stanje u kome kome/čemu što nedostaje, manjka u odnosu na drugoga, kada je tko/što lošiji, nekvalitetniji u odnosu na drugoga/drugo; mana, nedostatak

♦ *pr.* (nadimačka): **Màganja** (Rijeka, Duga Resa), **Màganjić** (Sinj, sred. Dalmacija, okolica Zagreba)

✧ *tal.* magagna

màgar|ac *m* ⟨G -ārca, V -ārče, N *mn* -ārci⟩ **1.** *zool.* kopitar neparnoprstaš (*Equus asinus*) iz porodice konja, dugouha domaća životinja za nošenje tereta; sivac, osao, tovar **2.** *pren.* onaj komu je upućen blaži prijekor zbog samovolje, neposlušnosti i dr. [~*ac jedan*] **3.** *pejor.* bena, glupan, budala, kenjac // **màgarād** *ž zb.* ⟨I -āđu/-i⟩, *v.* magare; **màgārčev** *prid.* koji pripada magarcu; **magàrčić** *m dem.* i *hip.* od magarac; magarence; **magàrčin|a** *m* **1.** *augm.* od magarac **2.** *ekspr. pejor.* od magarac [*ta* ~*a*; *taj* ~*a*; *te* ~*e*; *ti* ~*e*]; **màgārčiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -čēnje⟩ **1.** vući, nositi se kakvim poslom poput magarca **2.** činiti koga **a.** magarcem, budalom, kenjcem **b.** tjerati ga da radi kao magarac; **màgare** *sr* ⟨G -ta, *zb.* -ād⟩ **1.** mlado magarca; pule **2.** magarac bez obzira na spol; **magarèć|ī** *prid.* **1.** koji je od magareta, koji se odnosi na magarad **2.** kao u magarca △ ~***a klupa*** *zast.* klupa u kojoj se u školi sjedilo za kaznu; ~***e godine*** razdoblje odrastanja, pubertet; ~***e uši*** **1.** uši magarca ili kao u magarca **2.** *razg.* ružno uvijeni listovi knjige ili bilježnice; ~***i hod*** hod osobe koja pravi male korake, ima pognutu glavu koju miče gore-dolje; ~***i kašalj*** *razg.* dječji kašalj, hripavac; ~***i otok*** *reg.* nenastanjen otok ili školj gdje se bolesni i za rad nesposobni magarci ostavljaju da uginu; ~***i trn*** *bot.* biljka (*Onopordon acanthium*) iz porodice glavočika (*Compositae*); kravačac; **magarénce** *sr* ⟨G -ta⟩, *v.* magarčić; **magaréština** *ž* nevaljali, nekorektan postupak ili čin; nepodopština; **màgarica** *ž* **1.** ženka magarca **2.** *v.* magarac (2); **màgaričin** *prid.* koji pripada magarici

✧ *ngrč.* gomári ≃ gómos: tovar, teret

magàza *ž* ⟨G *mn* magázā⟩ *reg.* **1.** skladište ili trgovina građena od masivnog kamena, smještena u prizemlju ili na najnižoj etaži **2.** podrum

✧ *tur.* mağaza ← *arap.* ⟨*mn*⟩ mäḫāzin: skladišta, spremišta

mȁgazīn *m* **1. a.** robna kuća [*modni* ~] **b.** skladište **2.** ilustrirani list, ob. u svesku, usmjerena, raznolika (zabavnog, društvenog itd.) sadržaja [*ilustrirani* ~; *modni* ~; *zabavni* ~] **3.** TV-emisija koja informira o nizu događaja, ob. zabavnog, društvenog karaktera **4.** *rij.* dio vatrenog oružja u koji dolaze oštri naboji; spremnik, »sanduk«, šaržer // **magaciònēr** *m* ⟨G magacionéra, V mȁgacioneru⟩ *reg. zast.* (+ *srp.*) onaj koji radi u magazinu, u skladištu; skladištar; **mȁgazīnskī** *prid.* koji se odnosi na magazin [~ *prostor*]; **mȁgazīnski** *pril.* na način kako se radi u magazinu [*smjestiti* ~ štedjeti prostor, štiti od vlage itd.]

♦ *pr.*: **Magàzīn** (130, Šibenik, Primorje, Dalmacija), **Magazínović** (Split, Dubrovnik), **Màgzan** (Metković, *J* Dalmacija)

✧ *fr.* magasin, *njem.* Magasin ← *tal.* magazzino ← *arap.* maḫzän

Magdaléna ž. os. ime (*bibl.* podrijetla); isto: **Madaléna** (← *tal.*), **Madléna** (← *fr.*), **Mȁgdalina**, **Mandaléna** (← *tal.*); *hip.*: **Àlēnka**, **Léna**, **Lénka**, **Lína**, **Màgda**, **Mája**, **Mâjda** (*v.* i Marija), **Mânča**, **Mânda**, **Mànduša**, **Mànja**, **Máša**, **Mȉnja** ◇ *pr.*: **Mága** (Nova Gradiška, Pula), **Mȁgda** (Osijek, Podravska Slatina), **Màgdalek** (Podravska Slatina, Virovitica), **Mȁgdalenić** (**Magdalènić**) (450, Međimurje, Zagorje, okolica Zagreba),

Màgdić (2060, Slunj, Lika, Ogulin, Đurđevac, Nova Gradiška), **Mágić** (760, Varaždin, Zagorje, *S* Dalmacija, Prigorje), **Màgoč** (Vukovar, Ozalj, ← *mađ.*), **Màjdek** (110, Zagreb, Ivanić Grad), **Màjdenić** (300, Donji Miholjac, Slavonija uz Dravu), **Mâjdić** (Trogir, sred. i *S* Dalmacija), **Mânda** (Nova Gradiška, Posavina), **Màndac** (280, Sinj), **Mandáković** (Vis, sred. Dalmacija), **Mandalínić** (100, Omiš, sred. Dalmacija, Istra), **Màndičić** (Pag, Primorje), **Màndić** (6540, Lika, Kordun, sred. i *S* Dalmacija, Slavonija, Pokuplje), **Mándin** (Koprivnica, Sesvete), **Màndinić** (Knin, *J* Hrvatska), **Màndušić** (305, sred. Dalmacija, Posavina, Istra) ◊ *top.* (naselja): **Mandalénčići** (Pazin, 247 stan.), **Màndići** (nekoliko zaselaka po Lici i Ravnim kotarima), **Màndić Sèlo** (Vojnić, 134 stan.), **Mandíćevac** (Đakovo, 348 stan.), *usp.* i **Mandúševac** (fontana na Jelačićevom trgu u Zagrebu)

✧ *lat.* Magdalene ← *grč.* Magdalḗnē: žena iz Magdale, grada u Galileji, Magdalka

magdalènien *m geol.* posljednje razdoblje mlađeg europskog paleolitika, vremenski situiran između solitrejena i srednjeg kamenog doba

✧ *fr.* magdalénien, po arheološkom nalazištu La Madeleine u *JZ* Francuskoj

Magellan (*izg.* Màgeljan), **Ferdinand** (*port.* Fernȅo de Magalhȅes, *šp.* Fernando Magallanes) (o.1480–1521), portugalski moreplovac, poveo španjolsku ekspediciju koja je prva oplovila svijet (1519–1522) // **Magellanov** (*izg.* Màgeljanov) *prid.* koji pripada Magellanu △ ~ ***prolaz*** *geogr.* prolaz između Ognjene Zemlje i Patagonije na *J* Južne Amerike; **mȁgeljansk**|**ī** *prid.*, ob. u: △ ~***a rasa*** *antrop.* ogranak loze amerikanida iz Ognjene Zemlje; fuegidi

Magen David (*izg.* Màgen Dàvid) *m* štit (kralja) Davida, šesterokraka zvijezda, od 7. st. pr. Kr., jedan od simbola židovskog naroda (uz menoru, *v.*), sastavni dio zastave države Izrael

✧ *hebr.* māgēn: štit + dāwidh

magfiret *m isl.* oprost od grijeha

✧ *tur.* mağfiret ← *arap.* magfirä

maggiolata (*izg.* mađolâta) *ž glazb. pov.* talijanska pučka pjesma izvodila se kao podoknica osobito u Toskani

✧ *tal.*

màgičan, *v.* mag

Maginot (*izg.* Mažinȍ), **André** (1877–1932), francuski ministar rata i drugih resora // **Maginotov** (*izg.* Mažinȍov) *prid.* koji pripada Maginotu △ ~***a linija*** *pov.* sustav obrambenih utvrda na granici između Francuske i Njemačke kojega su, na Maginotov zahtjev, Francuzi izgradili 1927–1936; smatrana neprobojnom, njemačke su je armije u proljeće 1940. zaobišle prodorom kroz Belgiju i u petotjednom Blitzkriegu prisilile Francusku na kapitulaciju; Maginotova linija postala sinonim loše smišljene vojne obrambene strategije

màginja (**mèginja**) *ž bot.* plod, jestiva crvena boba, mediteranske vrste planike (*Arbutus unedo*)

màgistar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ **1.** (magister) *pov.* **a.** u antičkom Rimu, glavar, javni službenik, učitelj **b.** u starom vijeku, ravnatelj, nastavnik, umjetnik **2.** onaj koji je stekao prvi znanstveni stupanj (napisao i obranio magisterij) **3.** *term.* titula ljekarnika, *usp.* magistra // **màgistarsk**|**ī** *prid.* koji se odnosi na magistra i magistre △ ~***a radnja***, ~***i rad*** rad (radnja) koja se izrađuje i brani pred komisijom radi postizanja naslova magistra, završni ispit na postdiplomskom studiju; **màgistarski** *pril.* kao magistar, na način magistara; **magìster** *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩, *v.* magistar, ob. u: △ ***magister bibendi*** (*izg.* ~ bibèndi) ravnatelj stola; ***magister dicit*** (*izg.* ~ dȉcit) učitelj kaže (*Evanđelje* po Mateju); **magìstērij** (**magistêrij**) *m* **1.** postupak stjecanja zvanja magistra [*upisao sam* ~] **2.** znanstveni stupanj magistra [*on ima* ~] **3.** znanstveni rad kojega izrada i obrana omogućuju stjecanje naslova magistra, *usp.* magistarska radnja, *v.* màgistarskī △ **4.** upraviteljska nadzornička služba **5. a.** upravljanje, naučavanje **b.** *kat.* službeno crkveno učenje koje se nalazi u dogmatskim formulacijama, papinskim i koncilskim dokumentima; **màgistra** (**magìstra**) *ž* zanimanje i u oslovljavanju titula; ljekarnica, apotekarica; apotekarka [*(gospođo)* ~] △ ***magistra vitae*** (*izg.* magìstra vîte) učiteljica života (misli se na povijest); **magìstrāl** *m* ⟨G magistrála⟩ *jez. knjiž.* zadnji, petnaesti sonet sonetnog vijenca, sastoji se od zadnjih stihova prethodnih četrnaest soneta; **magistrál**|**a** *ž prom.* glavna prometna veza, ob. najvažnija prometnica od koje se granaju sporedne [*voziti* ~*om*; *ići preko* ~*e* (a ne drugim

cestama); *Jadranska ~a*]; **m̏agistrālan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji je ključan; bitan, glavni [~ *pravac*; ~ *plinovod*] **2.** koji otvara nove putove, koji prednjači, koji razmiče vidike; **m̏agistrālno** *pril.* na magistralan način; majstorski; **magìstrant** (**magistrȁnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ onaj koji se priprema da stekne titulu magistra; **magistratúra** *ž* **1.** magistarski ispit **2.** služba člana magistrata, *v.*; **magistrírati** (∅) *dv.* ⟨*prez.* magìstrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** položiti/polagati ispit kojim se stječe zvanje magistra **2.** steći/stjecati zvanje magistra

✧ *lat.* magister: učitelj; magistralis: učiteljski, majstorski, glavni

magìstrāt *m* ⟨G magistráta⟩ **1.** *pov.* u antičkom Rimu, visoka državna funkcija i osoba koja tu funkciju obavlja **2.** u Njemačkoj i Austro-Ugarskoj, gradska uprava, gradsko poglavarstvo **3.** gradska vijećnica, gradska kuća // **magìstrātskī** *prid.* koji se odnosi na magistrat

✧ *lat.* magistratus

màgl|a *ž* **1.** *meteor.* sloj zraka u kojem je voda prisutna u obliku sitnih kapljica ili kristalića leda pa je vidljivost smanjena na manje od 1 km [*(vidjeti) kao kroz ~u* nejasno (vidjeti); *~a da je možeš nožem rezati* vrlo gusta magla; *spustila se ~a* smanjila se vidljivost itd. zbog magle, *opr.* *podigla se ~a*; *razišla se ~a*] **2.** *pren. pejor.* oni pojmovi, shvaćanja, sudovi koji su nejasni, neodređene predodžbe s kojima tko nastupa △ ***advektivna ~a*** magla koja nastaje u donjem sloju vlažnog zraka koji struji preko hladnije podloge (vode ili tla); ***ledena ~a*** magla sitnih ledenih čestica koje smanjuju vidljivost pri tlu // **màglēnka** *ž* ⟨D L -nci/-i, G *mn* -enākā/-ī⟩ svjetiljka kojom je opremljeno vozilo radi povećanja vidljivosti (vožnja kroz maglu i sl.); **màglic|a** *ž* **1.** *dem.* od magla; sumaglica **2.** daleki zvjezdani sustav; maglina △ ***svemirske ~e*** *astron.* oblaci prašine i (ili) plina u međuzvjezdanom prostoru; **màgličast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** pomalo u magli, obavijen prorijeđenom maglom; zamagljen **2.** *pren.* nejasan, nestvaran, prozračan (s pozitivnom konotacijom); **màglina** *ž* daleki zvjezdani sustav; maglica (2); **màgliti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. sad.* màglēći se, *gl. im.* màgljēnje⟩ **1.** skupljati se, stvarati se (o magli) **2.** *pren.* gubiti svijest [*magli mi se pred očima*]; **maglòvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je u magli, koji je obavijen maglom, pun magle, u kom se često pojavljuje magla [~ *kraj*] **2.** *pren. pejor.* koji je mutan, nejasan (o sjećanjima, u izlaganju i sl.); **maglòvito** *pril.* kao kroz maglu; nejasno, mutno [~ *se sjećati*]; **maglòvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** svojstvo onoga što je maglovito **2.** *meteor.* učestalost pojavljivanja magle, obično se izražava srednjim brojem dana u nekom razdoblju; **maglúština** *ž* teška, neprozirna, gusta magla

♦ *pr.* (nadimačka): **Màglica** (300, Rijeka, Istra, sred. Dalmacija), **Màgličić** (240, Duga Resa, Pokuplje, Slavonija), **M̏aglić** (300, Duga Resa, Imotski, Petrinja, Slavonski Brod), **Màglov** (300, Knin, Nova Gradiška, sred. i *S* Dalmacija, *Z* Slavonija), **Mègla** (110, Zagreb, Međimurje, Prigorje, Podravina), **Mèglaj** (Zagreb, Sesvete), **Meglájec** (120, Zagreb, Nova Gradiška), **Méglić** (210, Zabok, Međimurje, Zagorje, okolica Zagreba)

✧ *prasl.* i *stsl.* mьgla (*rus.* mgla, *polj.* mgła), *lit.* migla ← *ie.* *$h_3$mighleh$_2$ (*grč.* omíkhlē)

Màglaj *m* naselje u dolini rijeke Bosne (BiH), 8000 stan. // **Maglájac** *m* (**Màglājka** *ž*) ⟨G -jca, V Màglājče, N *mn* Màglājci⟩ stanovnik Maglaja; **màglajskī** *prid.* koji se odnosi na Maglaj i Maglajce

♦ *pr.* (etnici): **Magláić** (Orahovica, Banovina, Slavonija), **Maglájić** (Požega, BiH), **Maglàjlīć**

m̏aglēn *m bot.* jestiva gljiva rupičavka (*Polyporus pes-caprae*); madlin, patri

màgma *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ *geol.* užarena žitka masa u utrobi Zemlje; kad se erupcijom vulkana izlije na površinu, zove se lava // **màgmatsk|ī** *prid.* koji se odnosi na magmu △ ***~e stijene*** *min.* stijene nastale skrućivanjem ili kristalizacijom magme; **màgmen|ī** *prid.* koji ima svojstva magme [*~a masa*]

✧ *grč.* mágma ≃ mássein: mijesiti

Magna Charta (puni naslov **Magna Charta Libertatum**) (*izg.* Màgna Kȁrta Libertátum) isprava o feudalnim povlasticama što ju je engleski kralj Ivan Bez Zemlje potpisao 1215, od 17. st. pristaše parlamentarizma smatraju je temeljem engleskog državnog uređenja

✧ *lat.*: velika povelja slobodâ

màgnālīj (**magnâlīj**) *m* lagana legura magnezija i aluminija; koristi se u izradi zrakoplova

✧ *v.* magn(ezij) + *v.* al(umin)ij

Magnani (*izg.* Manjâni), **Anna** (1908–1973), talijanska filmska i kazališna glumica, velika zvijezda neorealizma (*Rim, otvoreni grad*, *Tetovirana ruža*)

Magnasco (*izg.* Manjàsko), **Alessandro** (zvan Lussandrino) (1667–1749), talijanski slikar genoveške škole (*Sv. Jeronim*, galerija Piperata, Mali Lošinj)

màgnāt *m* ⟨G magnáta⟩ **1.** *pov.* u srednjem vijeku, pripadnik visokog plemstva u Hrvatskoj i Ugarskoj; velikaš **2.** financijski vrlo moćna osoba [*industrijski ~; petrolejski ~*] // **màgnātskī** *prid.* koji se odnosi na magnate; **màgnātski** *pril.* kao magnat, na način magnata
✧ *lat.* magnates: vođe, predradnici ≃ magnus: velik

màgnēt *m* ⟨G magnéta⟩ **1.** *fiz.* tijelo koje, oko sebe stvara magnetsko polje, privlači željezo ili čelik, a odbija dijamagnetike, ima *S* i *J* pol **2.** *pren.* onaj koji privlači pozornost [*bila je ~ za novinare*] // **magnètičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji ima svojstva magneta **2.** *pren.* koji ima privlačnu snagu, koji privlači; privlačan; **magnètičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je magnetičan ili svojstvo onoga što je magnetično; **magnètika** *ž* ⟨D L -ici⟩ *fiz.* disciplina koja se bavi proučavanjem magnetizma; **magnetìzam** *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ **1.** *fiz.* skup pojava povezanih uzajamnim djelovanjem materije i magnetnih polja (dijeli se na feromagnetizam, paramagnetizam i dijamagnetizam) **2.** *pren.* privlačna snaga koga/čega [*~ ženske ljepote*]; **magnetizíránje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* magnetizirati **2.** *term.* stvaranje trajnog magneta (npr. ulaganjem komada čelika u zavojnicu kroz koju teče istosmjerna struja); **magnetizírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* magnetìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* magnetìzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** prenijeti/prenositi na neko tijelo svojstva magneta **2.** *pren.* izazvati/izazivati interes; privući/privlačiti, očarati/očaravati; **màgnetn|ī** *prid.* koji sadrži magnet, koji ima svojstva magneta [*~a privlačnost*] △ *~**a igla*** lagani magnet, igla koja se sama postavlja u smjeru Zemljinog magnetskog polja; *~**a oluja*** *meteor.* nagla promjena magnetskog polja Zemlje, nastaje zbog aktivnosti Sunca; *~**a vrpca*** plastična, metalna ili papirna vrpca obložena ili impregnirana feromagnetskim slojem; *~**e zvijezde*** *astron.* zvijezde kojima su izmjerena magnetska polja; *~**i mediji*** *inform.* magnetna sredstva (disk, disketa, magnetna vrpca) za spremanje podataka na računalu (za razliku od optičkih); *~**o paljenje*** električno paljenje u motorima s unutarnjim izgaranjem; **màgnētsk|ī** *prid.* koji se odnosi na magnet △ *~**a glava*** dio uređaja za magnetsko zapisivanje; pretvara električne signale u magnetski zapis i obrnuto; briše podatke s magnetne vrpce; *~**a indukcija***, *v.* indukcija △; *~**a kartica*** *inform.* sredstvo za identifikaciju podataka; sastoji se od dijela obloženog magnetnim materijalom (primjenjuje se u bankarstvu, zdravstvenom osiguranju i sl.); *~**a permeabilnost***, *v.* permeabilnost △; *~**a rezonancija*** *med.* dijagnostička metoda, temelji se na principu nuklearne magnetske rezonancije kod koje jezgre pojedinih atoma (nukleusi) u snažnom vanjskom magnetskom polju dolaze u rezonanciju s elektromagnetskim zračenjem, na taj način nastaje signal koji se koristi za tomografski prikaz tijela; *~**a susceptibilnost***, *v.* susceptibilnost △; *~**i disk*** *inform.* ploča prekrivena feromagnetskim materijalom, služi za zapisivanje informacija u kompjuterskim sustavima; *~**i fluks*** = *~**i tok***; *~**i krug*** zatvorena staza magnetskog toka u elektromagnetskim napravama i u napravama s permanentnim magnetima, kako ne postoji čestica koja bi bila izvor magnetskog polja (izvor električnog polja su nabijene čestice, to su električni monopoli, magnetski monopol ne postoji), magnetski tok mora biti uvijek zatvoren; *~**i moment*** *fiz.* **1.** svojstvo permanentnog magneta ili zavoja kojim teče struja, definiran momentom torzije kada je os magneta ili zavoja postavljena okomito na magnetsko polje jedinične jakosti (simbol m) **2.** svojstvo elementarnih čestica uzrokovano spinom (simbol μ), *usp.* magneton **3.** svojstvo sustava čestica uzrokovano kruženjem električki nabijenih čestica; *~**i monopol*** *fiz.* hipotetička čestica koja nosi magnetski naboj (analogno elektronu ili protonu koji nose električni naboj), postojanje magnetskih monopola se u nekim suvremenim teorijama elementarnih čestica postulira zbog simetrije (usprkos intenzivnom traženju, magnetski monopol nije do sada pronađen); *~**i tok*** *fiz.* (simbol Φ), mjera ukupne gustoće magnetskog toka koji prolazi kroz neku površinu; veličina koja opi-

suje magnetno polje, umnožak je magnetne indukcije i presjeka toga toka, jedinica: weber (simbol Wb); ~*o **polje** fiz.* polje magnetskih sila koje nastaje oko polova magneta ili oko električnih struja; **màgnētski** *pril.* kao magnet, na način magneta

✧ *grč.* Magnêtis (líthos): magnezijski (kamen), prema gradu Magneziji (Manisa) u Turskoj

MAGNET-, MAGNETO- kao prvi dio riječi znači da se što odnosi na magnet [*magnetsko*; *magnetično*]

✧ *lat.* magneticus: magnetski ≃ *grč.*, *v.* magnet

magnètīt *m* ⟨G magnetíta⟩ *min.* $FeO \cdot Fe_2O_3$, željezov oksid, željezni spinel, željezom najbogatija željezna ruda, prirodni magnet // **magnètītskī** *prid.* koji se odnosi na magnetit

✧ MAGNET- + -IT

magnetodètektor *m tehn.* uređaj koji na bazi promjena u magnetskom polju otkriva objekte pod morem (npr. podmornice)

✧ MAGNETO- + *v.* detektirati, detektor

magnetòfōn *m* ⟨G magnetofóna⟩ *tehn.* **1.** uređaj za snimanje glasova i zvukova na vrpcu elektromagnetskim putem te njihovu reprodukciju **2.** usavršeni tip mikrofona, prijemnik u kojemu se zvuk pretvara u električne titraje elektromagnetskim postupkom // **magnetòfōnsk|ī** *prid.* koji se odnosi na magnetofon [~*a vrpca*; ~*i snimak*]; **magnetòfōnski** *pril.* magnetofonom, uz pomoć magnetofona [*snimiti* ~]

✧ MAGNETO- + -FON

magnetògraf *m* instrument za mjerenje magnetnih polja na Suncu i zvijezdama

✧ MAGNETO- + -GRAF

magnetohidrodinàmika *ž* ⟨D L -ici⟩ *fiz.* grana fizike, proučava gibanje vodljivog fluida kroz magnetno polje (npr. ioniziranog plina, plazme, nabijenih čestica)

✧ MAGNETO- + *v.* hidrodinamika

magnetokémija *ž fiz. kem.* grana fizikalne kemije; proučava odnose između magnetizma i kemijske strukture tvari

✧ MAGNETO- + *v.* kemija

mȁgnetometar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ instrument za mjerenje intenziteta magnetskog polja ili magnetskog momenta // **magnetomètrija** *ž* metoda mjerenja odstupanja magnetskoga polja Zemlje

✧ MAGNETO- + -METAR

mȁgnetōn *m fiz.* jedinica za mjerenje magnetnog dipolnog momenta u atomskoj fizici (simbol μ) △ ***Bohrov*** ~ μ_B, ima iznos klasičnog magnetnog momenta elektrona; ***nuklearni*** ~ μ_p, magnetni moment protona

✧ MAGNET- + -ON

magnetosféra *ž* **1.** *astron.* prostor oko nekog nebeskog tijela u kojem djeluje njegovo magnetno polje **2.** *meteor.* područje razrijeđenog ioniziranog plina koje se pruža u atmosferi iznad otprilike 100 km prema van sve do granice koja označava početak međuplanetarnog prostora; u tom području kretanje iona i elektrona kontrolirano je Zemljinim magnetnim poljem

✧ MAGNETO- + -SFERA

magnetòskop *m tehn.* uređaj koji snima i reproducira TV-program na magnetskoj vrpci // **magnetòskopsk|ī** *prid.* koji se odnosi na magnetoskop [~*a snimka*]; **magnetòskopski** *pril.* pomoću magnetoskopa [*snimiti* ~]

✧ MAGNETO- + -SKOP

magnetostrȉkcija *ž fiz.* promjena dimenzija nekih feromagnetnih tijela pod utjecajem magnetnog polja u kojem se tijelo nalazi i obrnuto: mijenja se magnetno polje unutar i oko takvih tijela ako na njih djeluju fizičke sile (npr. brujanje transformatora posljedica je magnetostrikcije)

✧ MAGNETO- + *lat.* strictio: stezanje

magnetoteràpija *ž med.* primjena magneta u svrhu izlječenja, liječenje se izvodi uvođenjem bolesnika u magnetsko polje

✧ MAGNETO- + *v.* terapija

mȁgnetrōn *m* ⟨G magnetróna⟩ *fiz.* elektronska cijev koja proizvodi visoko frekventne mikrovalne oscilacije, koristi se kao izvor signala kod radara

✧ MAGNET- + *v.* (elekt)ron

màgnēzij *m kem.* element (simbol Mg, atomski broj 12), osmi element po masenom udjelu u Zemljinoj kori (dolomit, magnezit, soli i dr.), u prirodi samo u spojevima, potreban ljudskom i životinjskom organizmu i biljkama (klorofil) // **màgnēzijev** *prid.* koji pripada magneziju [~ *sjaj*] △ ~ ***oksid*** *kem.* MgO, vatrostalni materijal; u medicini se koristi protiv hiperaciditeta; ~ ***sulfat*** *kem.* $MgSO_4 \cdot 7H_2O$, služi za impregnaciju tkanina i sl.; u medicini kao laksativ, gorka sol; **màgnēzījskī** *prid.* koji se odnosi na magnezij

✧ *nlat.* magnesium, prema gradu Magneziji (Manisa) u Turskoj

magnèzīt *m* ⟨G magnezíta⟩ *min.* $MgCO_3$, magnezijev karbonat bijele, žute ili smeđe boje; koristi se u proizvodnji vatrostalnog materijala, umjetnog gnojiva i dr. // **magnèzit|an** *prid.* koji pripada magnezitu, koji ima svojstva magnezita △ ~***no kamenje*** opeke dobivene od magnezita

✧ *v.* magnezij + -IT

magnìfice *m* (vokativ) *pov.* obraćanje ljudima s plemićkom titulom (grof) i u obraćanju časnim, poštovanim osobama (npr. rektoru); uzvišeni

✧ *lat.*

magnìfikāt *m kat.* evanđeoski kantik, pjeva se ili moli svaki dan u brevijaru na vesperama

✧ *lat.* Magnificat: veliča (duša moja Gospodina; po prvoj riječi kantika)

magnilokvèncija *ž* isprazan govor, upotrebljavanje praznih fraza, razmetanje riječima, gomilanje riječi; pretjerana pričljivost, emfatičnost // **magnilòkventan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji je razmetljiv, pretjerano patetičan, koji sadrži suviše velikih riječi s obzirom na sadržaj; pompozan, bombastičan

✧ *lat.* magniloquentia ≃ magnus: velik + loqui: govoriti

magnitúda *ž* **1.** mjera za energiju potresa oslobođenu u obliku elastičnih valova; mjeri se stupnjevima Richterove ljestvice **2.** *astron.* mjera sjaja zvijezde **3.** *mat.* veličina broja bez obzira na predznak; apsolutna vrijednost

✧ *lat.* magnitudo

màgnōlija *ž bot.* ukrasno stablo s velikim cvjetovima (*Magnolia grandiflora*) iz porodice magnolija (*Magnoliaceae*)

✧ *nlat.* magnolia, prema botaničaru P. Magnolu (1638–1715)

magnovénje *sr razg. arh.* (÷ *srp.*) trenutak, hip, čas

✧ *stsl.* mьgnovenьje

Màgnum *m publ.* agencija slobodnih novinskih fotoreportera koju su 1947. u Parizu osnovali R. Capa, H. Cartier-Bresson, D. Seymour i dr.; 1948. otvoren je ured u New Yorku

Magnus (*izg.* Màgnus), **Heinrich Gustav** (1802–1870), njemački fizičar i kemičar // **Màgnusov** *prid.* koji pripada Magnusu △ ~ ***efekt*** *fiz.* zasniva se na činjenici da je brzina gibanja struje zraka uz rotirajući valjak veća na onoj strani gdje se smjerovi obaju gibanja podudaraju, a manja na strani gdje su oni suprotni

Màgnus ime sedmorice norveških i dvojice švedskih kraljeva (11–14. st.) // **Màgnus VI** zvan **Zakonodavac** (1238–1280), norveški kralj od 1263, uspostavio i razradio cjelovito zakonodavstvo koje se kao temelj norveške države održalo o. 400 godina

Màgog *m bibl.* **1.** u biblijskoj i apokrifnoj literaturi neprijateljska sila **2.** zemlja kojom vlada Gog, *v.*

mȁgot *m zool.* uskonosi bezrepi majmun (*Macaca sylvanus*), jedina vrsta majmuna u Europi, živi na gibraltarskim stijenama

✧ *fr.*, prvotno značenje Magog: narod (potomci Jafeta) pod Satanovom vlašću; u srednjovjekovnim se legendama tim imenom pogrdno označavalo Istočnjake, dakle nekršćane, te se i ovu vrstu majmuna imenovalo kako bi se pokazala navodna grotesknost takvih rasa

Magrȅb *m geogr.* *Z* dio arapsko-muslimanskog svijeta **1.** u prvotnom značenju: zemlje *Z* od Egipta **2.** danas: Maroko, Alžir i Tunis, u širem značenju još Libija i Mauretanija

✧ *arap.* el maghrib: Zapad

mâh *m* ⟨N *mn* máhovi⟩ **1.** zamah, kretnja **2.** tren [*u taj* ~] △ ~ ***vjetra*** *meteor.* naglo i kratkotrajno povećanje brzine vjetra popraćeno zatišjem ili slabljenjem vjetra; udar vjetra // **màhāč** *m* **1.** onaj koji maše **2.** ono čime se maše; **màhāljka** *ž*, *v.* mahač; **máhati** *nesvrš.* ⟨*prez.* mâšēm, *pril. sad.* mášūći, *imp.* máši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (kome) izvoditi rukom lagane i ravnomjerne pokrete (u znak pozdrava i sl.) **2.** (čime) **a.** izvoditi snažne pokrete rukom, ob. čime u ruci [~ *sabljom*] **b.** izvoditi snažne pokrete krilima, repom i sl. **3.** (čime) praviti se važan pokazujući kakve zasluge, priznanja i slično [~ *zaslugama*; ~ *diplomom*]; **máhnuti** *svrš.* ⟨*prez.* mâhnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* máhnuo⟩, *v.* mahati; **mâhom** *pril.* **1.** odreda, većinom, u većini, gotovo svi [*gosti* ~ *ustanu*] **2.** najčešće, obično, ponajviše [*ljudi su* ~ *pošteni*]; **mahòvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je na mahove, koji djeluje na mahove; **mahòvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** svojstvo onoga što je mahovito **2.** *meteor.* značajka vjetra koji je mahovit; pulzivnost; **mánuti** (se) *svrš.* ⟨*prez.* mânēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *imp.* máni (se), *prid. rad.* mánuo (se)⟩ ostaviti se čega, kloniti se čega, izbjeći

što [*mani probleme*; *manimo se spekulacija, držimo se činjenica*]; **mȁšati se** (čega) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* mašiti se; **màšice** *ž pl. tantum reg.* dvokrako metalno pomagalo za razgrtanje i hvatanje žeravice; mokete; **mȁšiti se** (čega) *svrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* màšio se⟩ posegnuti za čim

♦ *pr.* (nadimačka): **Màhāč** (Dugo Selo, Bjelovar), **Mahálec** (Zagreb, Donja Stubica)

✧ *prasl.* *maxati (*rus.* máxat’, *polj.* machać) ≃ *lit.* moti: kretati

mȁh *m*, *v.* mach

Mahābharāta (*izg.* Mahabharâta) *ž knjiž.* staroindijski junački ep, nastajao od 10–4. st. pr. Kr., sadrži herojske mitove, legende i filozofsko-religijske traktate (tijekom stoljeća brojne dopune, najpoznatija *Bhagavad Gita*)

✧ *skr.* mahābhārata: velika pjesma o plemenu Bharata

Mahadéva *m hind.* nadimak božanstava Šive i Vinua; veliki bog

✧ *skr.*

mahàgōnīj (**mahagônīj**) *m* ⟨G -a⟩ *bot.* stablo (*Swietenia mahagoni*) tvrdog, lakog i vrlo trajnog drva, porodica *Meliaceae*, podrijetlom iz *J* Afrike i *Z* Indije // **mahagonijèvina** *ž* **1.** crvenkastosmeđe drvo mahagonija kao građa **2.** crvenkastosmeđa boja poput boje tog drveta

✧ *amer.engl.* mahogany ← *egz.*

mahajàna *ž fil. rel.* pravac u kasnom budizmu, ističe spoznaju i samilost prema svim bićima

✧ *skr.* mahāyāna mahā: velika + yāna: kola

Mahakàla *m hind.* personifikacija boga Šive

màhala *ž* ⟨G *mn* mȁhālā⟩ **1.** *reg.* **a.** dio grada (gradska četvrt); dio sela (zaselak) **b.** ulica, sokak **2.** *pov.* u razdoblju Korejšita (6/7. st.), zajedničko gradsko vijeće u Meki

✧ *tur.* mahalle ← *arap.* māḥallä

mȁhalbaša *m pov.* starješina jedne mahale; malbaša

♦ *pr.*: **Mȁlbaša** (510, Sinj, *Z* Slavonija, Kordun, *S* Dalmacija), **Mȁlbašić** (240, Banovina, Moslavina, Posavina)

✧ *v.* mahala + *v.* baš², baša

mȁharadža *m pov.* titula velikih indijskih knezova; vladarski naslov u Indiji

✧ *skr.* mahārāja: veliki kralj

maharàni *ž* ⟨N *mn* -e, G maharánā⟩ maharadži na žena

✧ *hind.* mahārānī: velika kraljica

Maharishi Mahesh Yogi (*izg.* Maharìši Màheš Jògi) (1918), indijski guru, 1958. osnovao je u Madrasu Pokret duhovne regeneracije i 1960-ih i 1970-ih uveo transcendentalnu meditaciju u Europu

mahàtma *m* **1.** titula koja se u Indiji daje značajnoj i uglednoj ličnosti **2.** indijski pustinjak, asket posebnog stupnja znanja, duhovne čistoće i usavršenosti

✧ *skr.* mahātma: veliki duh

Mahavastu (*izg.* Mahavȁstu) *m Knjiga velikih događaja*, popularna priča o Buddhinu životu s poukama i pjesmama (nastajalo od 2. st. pr. Kr. do 2. st.), prerada legende u duhu mahajanskog budizma

✧ *skr.* mahāvastu: veliki događaj

Mahdi, **al-** (*izg.* al-Màhdi) (1844–1885), mistični interpretator islama koji se 1881. proglasio Božjim izaslanikom Mahdijem; poveo mase naroda, protjerao Engleze iz Sudana, uspostavio veliku teokratsku sudansku državu koju su Englezi pokorili tek 10 godina poslije Mahdijeve smrti // **mahdȉsti** *m mn rel.* sljedbenici Mahdijeve interpretacije islama, djeluju i danas

Màhdi *m mit.* prema islamskom pučkom vjerovanju, otkupitelj, vjerski i svjetovni vođa koji će se uoči sudnjega dana pojaviti kako bi dovršio djelo Muhamedovo i stvorio savršeno, pravedno kraljevstvo

✧ *arap.*

mȁher *m* ⟨N *mn* -i⟩ *reg.* **1.** majstor u čemu, odličan poznavalac čega, stručnjak, vrstan znalac čega; »pravi majstor« **2.** snalažljiva osoba, onaj koji je spreman što postići malverzacijama, poslovnom okretnošću i nalaženjem slabih mjesta u zakonu i propisima // **mahèraj** (**maherȁj**) *m* postupak mahera (ob. u zn. maher (**2**)); **mȁherica** *ž*, *v.* maher; **mȁherskī** *prid.* koji se odnosi na mahere i maheraj; **mȁherski** *pril.* kao maher, na način mahera

✧ *njem.* Macher

màhfil *m isl.* galerija u džamiji; mjesto za vladara i mujezina u toku molitve, a često i mjesto za žene

✧ *tur.* ← *arap.* maḫfil

Mahfus (*izg.* Màhfuz), **Nagib** (1911), egipatski književnik, piše u tradiciji kritičkog realizma (*Djeca naše četvrti*); prvi arapski književnik koji je dobio Nobelovu nagradu 1988; sukobio se s fundamentalističkim islamskim

grupacijama pa je 1994. na njega pokušan atentat

mȁhinālan *prid.*, *v.* makinalan

mahjong (*izg.* mȁh-džȍng) *m* kineska igra slična dominu, različito označene pločice treba složiti u suvislu cjelinu; danas česta u različitim izvedbama kao kompjuterska igra
✧ *engl.* ← *kin.*

Mahler (*izg.* Máler), **Gustav** (1860–1911), austrijski skladatelj i dirigent, »posljednji od velikih romantičara austro-njemačke glazbe i jedan od prvih najavljivača moderne«, uveo lied (*njem.*: pjesma, pjev) u simfonijsku kompoziciju (devet simfonija, *Pjesma zemlje*)

mȁhmetar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ brzinomjer nadzvučnih letjelica, brzinu iskazuje u mahima
✧ *v.* màh + -METAR

Màhmud 1. *v.* ♦ **2.** ime dvojice osmanskih sultana (18. i 19. st.), jednog malajskog sultana (sultan od Mabake, 16. st.) i jednog afganistanskog sultana (sultan od Gazne, 11. st.) **3. od Gazne** (971–1030), sultan iz dinastije Gaznavida (10–12. st.); pod svojom vlašću objedinio područja današnjeg Afganistana, II dio današnjeg Irana i *SZ* dio Indije, prijestolnicu Gaznu uzdigao u kulturni i znanstveni centar konkurentan Bagdadu i potakao prenošenje islama u dijelove Indije
♦ m. os. ime (*musl.*); isto: **Màhmut**; *hip.*: **Máho**, **Mášo** ◊ *pr.*: **Máhić** (Banovina, Prigorje), **Màhmut** (Zagreb), **Màhmutagić** (Sisak), **Màhmutović** (260, Primorje, Istra, Kordun, Moslavina), **Màhović** (140, Samobor, Zagreb, Istra, Podravina), **Màmut** (220, Zagora, sred. i *S* Dalmacija)
✧ *tur.* Mahmud ← *arap.* Maḥmūd

mahmùdija *ž pov.* dukat u Osmanskom Carstvu kovan u prvoj pol. 19. st.
✧ *tur.* mahmudiye ← *arap.* maḥmūdiyyä, prema osmanskom sultanu Mahmudu II (1808–1839)

màhnit (**mànit** *razg.*) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je sulud; lud, bijesan, pomaman // **mahnìtati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ biti pomaman, lud; **màhnito** *pril.* na mahnit način; suludo, ludo, bijesno, pomamno [~ *se svađati*]; **màhnitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** stanje onoga koji je mahnit; pomama, suludost **2.** *psih.* emocionalno stanje intenzivne, ali neosnovane euforije, praćeno povećanom govorljivošću, aktivnošću i nemogućnošću koncentracije
✧ ukrštanjem *tur.* muannit i *v.* mah, mahati

màhōnija *ž bot.* ukrasni zimzeleni sjevernoamerički grm (*Mahonia aquifolium*) iz porodice žutika (*Berberidaceae*)
✧ *nlat.* mahonia, prema američkom botaničaru B. McMahonu (1775–1816)

màhovin|e *ž mn* ⟨N màhovina⟩ *bot.* skupina malenih biljaka (*Bryophyta*) s o. 30.000 vrsta, građa vegetativnog tijela slična talofitima (steljnjačama), a rasplodnih organa kormofitima (stablašicama); nalaze se pretežito na vlažnim staništima, na kamenju, (pioniri vegetacije) i drveću △ ***zmijina ~a***, *v.* crvotočina[2]
♦ *pr.* (nadimačko): **Màhat** (Daruvar, Slavonski Brod)
✧ *prasl.* *mъxъ (*rus.* mox, *polj.* mech), *lit.* ⟨*mn*⟩ musos: plijesan ← *ie.* *mus-: mahovina (*lat.* muscus, *stvnjem.* mios)

mahovnjáci *m mn* ⟨N mahòvnjāk, G *mn* -ákā⟩ *zool. Bryozoa*, razred združenih morskih i slatkovodnih bentonskih životinja lovkaša (*Lophophorata*), žive pričvršćene za dno
✧ *v.* mahovine

màhrama *ž*, *v.* marama

màhsūz (I) (**màksūz**) *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg.* koji se čime izdvaja, koji ima posebne odlike, koji je drukčiji od ostalih; naročit, osobit [~ *selam* naročit pozdrav] // **màhsūz** (II) (**màksūz**) *pril.* s određenom namjerom, baš radi toga [*došao sam ~, a ne onako*]; **mahsùzija** (**maksuzíja**) *ž reg. ekspr.* osobit poklon, birani dar
✧ *tur.* mahsus ← *arap.* maḫṣūṣ

màhšer *m* **1.** *isl.* mjesto okupljanja na sudnjemu danu **2.** *reg.* mnoštvo, gomila, velika gužva
✧ *tur.* maher ← *arap.* maḥšär

màhuna *ž* ⟨G *mn* màhūnā⟩ *bot.* jednoplodnički suhi plod pucavac, otvara se na trbušnom šavu i leđnom rebru (biljke mahunarke) // **màhunārke** *ž mn* ⟨N màhunārka, D L -rci, G *mn* -ī⟩ *bot.* red drvenastih ili zeljastih biljaka dvosupnica (*Fabales* ili *Leguminosae*) plod im je mahuna (porodice mimoze, cezalpinke i lepirnjače *Papilionaceae*); legiminoze; **màhunast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je nalik mahuni ili kojemu je plod mahuna; **màhune** *ž mn razg.* mahunasto povrće (mladi grah u mahuni); fažolete, zeleni grah, boranija
✧ ≈ *v.* mijeh, unakrštanjem s mah(ovine), *v.*

màhzār *m* ⟨G mahzára⟩ *reg. zast.* **1.** kolektivna molba ili tužba, peticija **2.** izvještaj, izvješće
✧ *tur.* ← *arap.* maḥḍar

Maigret (*izg.* Megrȅ) *m* glavno lice brojnih kriminalističkih romana Georgesa Simenona; komesar Maigret

mailbox (*izg.* méjlboks) *m int.* poštanski sandučić za e-mail poruke
✧ *engl.*

Mailer (*izg.* Méiler), **Norman** (1923), američki književnik, društveno kritički snažno angažiran, u djelima često spaja elemente žurnalizma, autobiografije, političkog komentara i fikcije (*Goli i mrtvi*, *Američki san*)

mailing list (*izg.* méjling lìst) *m int.* adresar e-mail adresa
✧ *engl.*

Maillol (*izg.* Majȍl), **Aristide** (1861–1944), francuski kipar i grafičar, poznat po skulpturama iz bronce i kamena, poglavito ženskih aktova

mailspiel (*izg.* mèlspil) *m sport pov.* igra slična golfu, igra se u Francuskoj od 14. st.; danas gotovo nestala
✧ *stfr.*: mail ← *lat.* macula: okce na mreži + *njem.* Spiel: igra

màina *ž reg.* tišina nad vodom; bonaca
✧ *tal.* ammainare: spustiti

mainframe (*izg.* mèinfreim) *m inform.* kompjuter velikog kapaciteta i brzine; koristi se kao središnji komjuter neke mreže i/ili za obradu podataka
✧ *engl.*

mainstream (*izg.* mèinstrim) *m žarg.* **1.** najšire prihvaćen način mišljenja ili djelovanja **2.** *glazb.* umjerena struja u jazzu i pop-glazbi, dopadljiva širem krugu slušatelja [*rock* ~]
✧ *engl.*

maiordomus (*izg.* mȁjor dȍmus) *m*, *v.* majordom

Maitreya (*izg.* Majtrèja) *bud.* budući Buddha, peti i posljednji čije se pojavljivanje očekuje
✧ *skr.*: maitri-: prijateljstvo, onaj koji voli

maitta (*izg.* maìta) *ž sport* znak, gesta ili izjava kojom borac u džudu priznaje poraz
✧ *jap.*

mȁj *m* ⟨N *mn* -evi⟩ peti mjesec u godini; svibanj // **mȁjsk|ī** *prid.* svibanjski, koji cvate, pojavljuje se u maju [*~i cvijet*; *~e ruže*]
✧ *lat.* Maius (Maius mensis): Majin mjesec, prema staroitalskoj božici Maji, *v.*

maja (*izg.* màha/ob. mája) *ž*, ob. u: △ ***Gola*** ~/ ***Odjevena*** ~ naslovi slika F. Goye
✧ *šp.*: kaćiperka

mȁja, *v.* majica

Mája *ž mit.* **1.** nimfa, kći titana Atlanta; majka Hermesa kojeg je u Arkadiji zanijela sa Zeusom; nakon smrti, zajedno sa šest njezinih sestara, Zeus ju je prenio na nebo i pretvorio u zviježđe Plejade **2.** staroitalska božica prirode, majka Merkura
♦ ž. os. ime, može biti i *hip.* od Marija, *v.*

Majakovski (*izg.* Majakòvskī), **Vladimīr Vladimirovič** (1893–1930), ruski pjesnik futurist, zatim pjesnik nove revolucionarne poezije; pisao i satirične komedije (*Stjenica*, *Hladan tuš*); razočaran u ljubavi i u ostvarenju komunističkog režima, pošto mu je uskraćena viza za putovanje u inozemstvo počinio samoubojstvo u Moskvi

majàles *m* svečanost u prirodi vezana uz majske pobožnosti
✧ *lat.* maialis, majski, svibanjski

mȁjānskī, *v.* Maya

majàsīl *m* ⟨G majasíla⟩ *reg. pat.* **1.** kožna bolest **2.** hemoroidi, šuljevi
✧ *tur.* mayasıl ← *arap.* bāwāsīr

májati se *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* kretati se bez cilja, gubiti vrijeme
✧ ≃ *v.* mah, mahati

mâjčīn, *v.* majka

Mȁjdāk *m* ⟨N *mn* -aci⟩ *reg.* onaj koji je iz Gorskog kotara ili s područja oko Jastrebarskoga // **mȁjdāčkī** *prid.* koji se odnosi na Majdake
♦ *pr.* (etnici): **Mȁjdačić** (Zagreb), **Mȁjdāk** (770, Zagreb, Zagorje, Prigorje)

màjdān *m reg.* **1.** *pov.* **a.** rudnik **b.** kamenolom **2.** *pren.* izvor vrlo velike zarade// **màjdanskī** *prid.* koji se odnosi na majdan
♦ *pr.* (etnici i prema zanimanju): **Majdánac** (Rijeka, Županja), **Màjdančić** (Đakovo, Vis, Posavina), **Màjdandžić** (440, Osijek, *Z* Slavonija, Primorje), **Màjdanđić** (Novska, Slavonija) ◇ *top.* (naselje): **Màjdan** (Dvor, 98 stan.)
✧ *tur.* maden ← *arap.* maʿdān

Màjdanek *m* nacistički koncentracioni logor na rubu grada Lublina (Poljska); 1941. logor za ruske ratne zarobljenike, 1942–1944. logor za masovno ubijanje (plinske komore) Židova iz Poljske, Češke, Nizozemske, Grčke i dr.

Máje *m mn*, *v.* Maya

Màjer, Vjekoslav (1900–1975), hrv. književnik, prisno opisuje likove sa zagrebačke periferije (*Dnevnik Očenašeka*)

Majerhold (*izg.* Màjerhold), **Vsevolod Emil-**

jevič (1874–1940), ruski avangardni kazališni producent, redatelj i glumac čiji su provokativni eksperimenti prokrčili puteve modernom kazalištu (režije Majakovskog, Maeterlincka, Čehova); optužen zbog misticizma, žrtva staljinističkih čistki

Màjērje *sr* naselje (u blizini Varaždina), 820 stan.
♦ *pr.* (etnik): **Majèrskī** (Vukovar, Međimurje)

majestètičan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji je veličanstven; dostojanstven (ob. o osobi, stilu u graditeljstvu, pisanju itd.) // **majestètičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je majestetičan ili onoga što je majestetično; veličanstvenost, uzvišenost
✧ *lat.* majestas: veličanstvenost ≃ magnus: velik

majeùtika *ž* ⟨D L -ici⟩ *fil. pov.* Sokratova metoda filozofskog raspravljanja; pomoć sugovorniku (ob. učeniku) da dođe do jasnih spoznaja istine i znanja koja samo, kao slutnju, nosi u sebi; protreptika
✧ *grč.* maieutikḗ: primaljska vještina ≃ maía: primalja

mȁjica *ž* **1.** pojedinačni komad rublja koje se nosi ispod košulje; maja, potkošulja **2.** rublje koje se nosi umjesto košulje [~ *s dugim/kratkim rukavima*] // **mȁja** *ž* ⟨G *mn* mâjā⟩, *v.* majica; **mȁjičica** *ž dem.* i *hip.* od majica
✧ *fr.* maillot, *tal.* maglia

mâj|ka *ž* ⟨D L -jci/-i *hip.*, G *mn* -ī/-ā⟩ **1. a.** žena koja je rodila jedno ili više djece **b.** ona koja je rodila u odnosu na one koje je rodila; mama **c.** ženka koja je donijela na svijet u odnosu na mladunčad **2.** *pren.* **a.** ono od čega što potječe [~*ka priroda*] **b.** onaj koji štiti i pomaže [*sirotinjska ~ka*] **3.** ⟨D L mâjci⟩ *razg.* za pojačavanje prijetnje [*nećeš (hoćeš) ~ci*] △ ***časna ~ka*** predstojnica među časnim sestrama; ***~ka Božja*** *kat.* Marija, majka Isusa Krista, prihvaćeno kao dogma, *usp.* Bogorodica (u istočnim crkvama) // **màjčica** *ž* ⟨G *mn* mȁjčīcā⟩ *dem.* i *hip.* od majka; majkica △ ~ ***Rusija***, *v.* Rusija △; **mâjčīn** *prid.* koji pripada majci; majkin △ ***~a dušica*** *bot.*, *v.* timijan; ~ ***dan*** blagdan u čast majki; slavi se druge nedjelje u svibnju; **mâjčīnskī** *prid.* koji se odnosi na majke i majčinstvo, koji je svojstven majci ili majkama [~ *instinkt*]; **mâjčīnski** *pril.* na način majke, kao majka [*brinuti se* ~]; **mâjčīnstvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ stanje ili svojstvo majke (u odnosu na dijete); materinstvo; **màjkica** *ž*, *v.* majčica; **mâjkīn** *prid. hip.*, *v.* majčin [~*o dijete*]
♦ *pr.* (nadimačka): **Mája** (Omiš, Zadar), **Màjčica** (Metković, *J* Dalmacija, Istra), **Májica** (Filip-Jakov kod Biograda), **Májić** (1860, *J* i sred. Dalmacija, Slavonija), **Mâjkić** (400, Zagreb, Dvor, Banovina), **Májko** (Vinkovci, *I* Slavonija, Podravina)
✧ od starijega *matka, *v.* mati

màjler *m sport žarg.* konj koji najbolje trči na srednje dugim prugama (1600–2000 m)
✧ *engl.* miler ≃ mile: milja

Majmònid (**Maimonídes**) *m* (pravo ime Mojsije ben Majmon, *hebr.* Mošeh ben Majmon, nadimak Rambam) (1135–1204), španjolsko-židovski filozof, učenjak, pravnik, liječnik i teolog, vodeća intelektualna figura srednjovjekovnog judaizma; snažan utjecaj na kasnije židovske i nežidovske mislioce (npr. na Tomu Akvinskog, Spinozu, Leibniza); pisao na arapskom i hebrejskom

màjmun *m* ⟨N *mn* -i, G mȁjmūnā⟩ **1.** *zool.* čovjekoliki sisavac iz reda *Primates*, po veličini mozga najrazvijeniji predstavnik životinjskog svijeta **2.** *pren. pejor.* **a.** onaj koji oponaša koga ili što kao majmun [*spretan kao* ~] **b.** koji je glup [*glup kao* ~ jako glup] **3.** *int. žarg.* znak @ koji se koristi u e-mail adresama i koji razdvaja korisničko ime od imena poslužitelja na kojem se nalazi korisnički račun △ ***čovjekoliki ~i*** *zool.* porodica majmuna (*Pongidae*) // **majmunàrij|a** *ž pejor.* velika glupost, smiješna nedostojnost, prenemaganje, kerefeka, besmislica [*praviti ~e*]; **màjmunast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je sličan majmunu u licu, koji ima majmunsku fizionomiju; majmunolik; **màjmunčād** *ž zb.* ⟨I -i⟩, *v.* majmunče; **màjmunče** *sr* ⟨*zb.* -ād⟩ mlado majmuna; **màjmunčić** *m dem.* od majmun; **majmùnica** *ž* ženka majmuna; **majmùničin** *prid.* koji pripada majmunici; **majmunírati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* majmùnirām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *pejor.* **1.** oponašati koga kao majmun **2.** ponašati se glupo i nedostojno, ob. o kretnjama i grimasama; **majmùnisati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -išēm, *pril. sad.* -išūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* (+ *srp.*) *pejor.* **1.** imitirati koga kao majmun **2.** praviti glupe kretnje, izigravati budalu, praviti budalu od sebe; majmunirati; **màjmunsk|ī** *prid.* koji se odnosi na majmuna [~*o ponašanje*; ~*a posla* gluposti, bezvezarije] △ ***~a ruka*** *pat.* progresivna spi-

nalna mišićna atrofija; *~a* ***šaka*** *pat.* deformiranost nastala atrofijom određenih mišića šake; *~i* ***pinč*** *kinol.* patuljasti kućni pas, podrijetlom iz Njemačke; **màjmunski** *pril.* kao majmun, na način majmuna [*kreveljiti se ~*]
✧ *tur.* maymun ← *arap.* maimūn

majmunòlik *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je po općim svojstvima građe nalik majmunu **2.** *razg.*, *v.* majmunast // **majmunòlikōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ izgled onoga koji je nalik majmunu
✧ *v.* majmun + *v.* lik

majòlika *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** *kem.* posebnim postupkom pečena i pocakljena glina **2.** (*mn*) predmeti od toga materijala
✧ *tal.* maiolica, prema otoku Majorki (Mallorca), gdje se izrađivala

majonéz|a *ž kulin.* hladni tučeni umak od žumanjka, gorčice, ulja te limunova soka ili octa [*salata s ~om*]
✧ *fr.* mayonnaise, po gradu Mahón na španjolskom otoku Menorki

màjōr *m* ⟨G majóra, V màjōre⟩ *vojn.* **1.** prvi viši časnički čin kopnene vojske i avijacije u raznim vojskama **2.** *razg.*, *v.* bojnik (2) // **majòrčić** *m dem.* od major *pejor.*; **majòrčina** *m augm.* od major *pejor.*; **majòrev** (**majòrov**) *prid.* koji pripada majoru; **majòrica** *ž* **1.** *razg.* majorova supruga; majorovica **2.** *vojn.* ženska osoba koja ima čin majora; bojnica; **majòričin** *prid.* koji pripada majorici; **màjōrskī** *prid.* koji se odnosi na majore [*~ čin* čin majora]
♦ *pr.* (prema zanimanju): **Màjor** (330, Baranja, Slavonija, majur, ← *mađ.*)
✧ *njem.* Major ← *šp.* mayor ← *lat.* maior: veći, viši, stariji ← magnus: velik

majorána *ž bot.*, *v.* mažurana

majòrāt *m* ⟨G majoráta⟩ *pravn.* nasljedni red u feudalnom pravu prema kojem nasljedstvo pripada rođaku najbližeg srodstva, *usp.* seniorat, primogenitura
✧ *srlat.* maioratus, *v.* major + -AT

majòrdōm (**majordómus**) *m* ⟨G majordóma⟩ *pov.* predstojnik kraljevskog dvora, ministar dvora i glavni opskrbnik kraljevske kuće; dvornik
✧ *srlat.* maiordomus: glava kuće ≃ maior: veći, stariji + domus: kuća

majorìtēt *m* **1.** ⟨G majoritéta⟩ veći dio, veći broj; većina **2.** *šah* nadmoć u broju pješaka na kraljevu ili daminu krilu △ *~* ***glasova*** onaj dio koji brojem nadmašuje ostale // **majorizácija** *ž* osvajanje većeg broja glasova protiv koga, nadvladavanje većinom; nadglasavanje; **majorizírati** (koga, što) *dv.* ⟨*prez.* majorìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* majorìzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** stvoriti/stvarati većinu nad kim **2.** onemogućiti/onemogućavati donošenje drugačijih odluka od onih koje donosi organizirana većina glasača; nadglasati/nadglasavati
✧ *srlat.* majoritas ≃ *lat.* maior: veći

Màjske Pòljane *ž mn* naselje (u blizini Gline), 602 stan. // **Majskopoljánac** *m* (**Majskopòljānka** *ž*) ⟨G -nca, V -nče, N *mn* Majskopoljánci⟩ stanovnik Majske Poljane; **majskopòljanskī** *prid.* koji se odnosi na Majske Poljane i Majskopoljance

màjsterštik *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* **1.** *ekspr.* remek-djelo **2.** najbolje djelo nekog autora; uzoran rad **3.** *zast.* ispitni rad šegrta za prijelaz u status kalfe
✧ *njem.* Meisterstück

màjsterzinger *m*, *v.* Meistersinger

mâjstor *m* ⟨N *mn* -i⟩ **1.** onaj koji ima takvo zvanje i ispit stručnosti u obrtu; najviša razina stručne osposobljenosti u obrtničkoj djelatnosti **2.** onaj koji se osobito ističe u nekoj umjetnosti, znanju ili vještini [*~ kista*; *~ pera*] **3.** *šah* najviša titula koju dodjeljuje nacionalni šahovski savez [*šahovski ~*] **4.** *pren.* onaj koji se snalazi, koji je svemu dorastao, koji će sve znati okrenuti u svoju korist [*~ je to*; *veliki je to ~*]; maher **5.** riječ za obraćanje majstoru i obrtniku, *usp.* meštar △ *~* ***s mora*** **1.** *sport* stalne riječi priznanja vrijednosti i nadimak nogometnog kluba »Hajduk« iz Splita **2.** *pren. iron.* onaj koji se dobro snalazi i taktizira (ob. u politici prema pripisanim osobinama i predrasudama o Dalmatincima i Dubrovčanima), onaj koji se ne gubi ni u kojoj situaciji, vješt diplomat; *~* ***sporta*** *pov. ideol.* u SSSR-u počasno zvanje zaslužnim sportašima // **majstòrica** *ž sport* određivanje redoslijeda dviju najboljih momčadi koje su u ligaškom natjecanju bile izjednačene odigravanjem jedne utakmice na neutralnom terenu; **mâjstorica** *ž* **1. a.** *v.* majstor **b.** majstorova supruga **2.** *žarg.* snalažljiva, spretna ženska osoba; **mâjstoričin** *prid.* koji pripada majstorici; **majstòrija** *ž* **1.** majstorsko djelo, djelo izrađeno na majstorski način; majstorstvo, majstorluk **2.** *pren. pejor.* lukavost, do-

vitljivost; **majstòrluk** *m* ⟨N *mn* -uci⟩ *reg.* **1.** *v.* majstorija (**1**) **2.** snalažljivost; **mâjstorskī** *prid.* koji se odnosi na majstore △ ~ ***kandidat*** šahovska titula između prvokategornika i majstora; **mâjstorski** *pril.* kao majstor, na način majstora; **mâjstorstvo** *sr*, *v.* majstorija

♦ *pr.* (prema zanimanju i nadimačka, *usp.* meštar): **Mâjsterić** (Osijek, Slavonija), **Mâjstor** (Đurđevac, Osijek), **Mâjstorić** (Slavonski Brod, Kordun, Banovina), **Majstórović** (2230, Lika, *S* Dalmacija, Podunavlje, Podravina), **Màjstrović** (210, Vrgorac, *J* i sred. Dalmacija)

✧ *njem.* Meister ← *lat.* magister: učitelj

màjūr *m* ⟨G majúra⟩ *reg.* imanje s poljima i gospodarskim zgradama; salaš // **majùrdžija** *m reg.* gazda na majuru

♦ *pr.* (prema zanimanju i etnici): **M̀ajer** (1340, Istra, Primorje, Lika, Podravina, Slavonija), **M̀ajerhof** (Baranja, Međimurje, ← *njem.*), **Màjerić** (440, Zagreb, Međimurje, Zagorje), **Majérović** (Gospić, Lika, Primorje), **Majúrac** (Našice), **Màjurdžić** (Vukovar), **Majúrec** (220, Velika Gorica, *Z* Slavonija, Prigorje) ◊ *top.* (naselja): **Màjūr** (Vrbovec, 117 stan.), **Majúrec** (Križevci, 472 stan.)

✧ *mađ.* major ← *njem.* Meierhof

majùskula *ž* **1.** najstariji oblik grčkog ili latinskog pisma, sastoji se od velikih slova; kapitala, uncijala, *opr.* minuskula **2.** tekst pisan takvim pismom // **majuskùlārn|ī** *prid.* koji je svojstven majuskuli, koji je u majuskuli [~*o pismo*]

✧ *lat.* rnaiuscula (littera): nešto veće (slovo) ← maiusculus: poveći

m̀ajūšan, *v.* mal[1]

màjuška *ž* ⟨G *mn* -šākā/-ī⟩ *bot.* biljka (*Centunculus minimus*) iz porodice jaglaca (*Primulaceae*)

m̀ak *m* ⟨N *mn* màkovi⟩ *bot.* **1.** biljni rod (*Papaver*) iz porodice makova **2.** (*mn*) biljna porodica dvosupnica (*Papaveraceae*) s o. 600 vrsta (npr. mak, rosopas, dimnjača, makovica, šupaljka) △ ***bijeli*** ~ *bot.* jednogodišnja biljka *Papaver somniferum*, plod u obliku čahure sadrži sivoplave sitne sjemenke; iz nezrelih plodova dobiva se opijum; afion, veliki mak; ~ ***turčinak*** *bot.* mak (*Papaver rhoeas*), raste u žitnim poljima, ima jarkocrvene cvjetove; divlji mak, ciganka, bulka // **màkov** *prid.* **1.** koji pripada maku [~*o zrno*] **2.** koji je od maka [~ *kolač*]; **m̀akovica** *ž* **1.** *bot.* **a.** zeljasta dvosupnica (*Glaucium sp.*) iz porodice makova (*Papaveraceae*); rožinac **b.** čahura maka **2.** pecivo u obliku okrugle pletenice posuto makom; **makòvnjača** *ž kulin.* kolač od dizana tijesta punjena mljevenim makom, savijača s makom; makovača

♦ *pr.* (nadimačka i etnici): **M̀ak** (330, Osijek, Zabok, Slavonija, Zagorje, *v.* i Makarij), **M̀akovac** (220, Buje, Istra, Banovina, Moslavina), **M̀akovec** (290, Ivanec, Međimurje, Zagorje, Slavonija), **Màkovica** (Dugo Selo, Prigorje, *Z* Slavonija), **M̀akovičić** (Nova Gradiška), **M̀aković** (140, Zagreb, okolica Zagreba, Slavonija, *v.* i Makarij, Maksimilijan), **Makòvšek** (Zagreb) ◊ *top.* (naselja): **M̀akov Hrîb** (Čabar, 103 stan.), **M̀akōvci** (Buje, 50 stan.)

✧ *prasl.* *makъ (*rus.* i *polj.* mak) ← *ie.* *meh$_2$ko- (*grč.* mḗkōn, *stvnjem.* maho)

Makabéjci *m mn* ⟨N Makabéjac⟩ **1.** *pov. jud.* **a.** ustanici koji su se pod vodstvom Jude Makabija i njegovih četvero braće 167. pr. Kr. pobunili protiv helenističke tuđinske vlasti Seleukida (Sirijaca), te u borbama sve do 140. pr. Kr. postupno oslobodili cijelu Judeju i obnovili njenu nezavisnost koja se održala sve do invazije Rimljana 63. pr. Kr. **b.** hasmonejska dinastija u doba političke samostalnosti Judeje (140–63. pr. Kr.) **2.** *bibl.* dvije starozavjetne knjige o ustanku i borbama Makabejaca pisane s religioznim interpretacijama, kršćani ih uključuju u *Bibliju*, a Židovi ne

✧ *hebr.* makkabbī: kladivo, malj

makabijáda *ž sport* natjecanje članova židovskih općina i saveza na nacionalnoj, kontinentalnoj ili svjetskoj razini

✧ *hebr.* makkabbī: kladivo + *v.* Olimpija, (olimp)ijada

makabrìstičān *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji nalikuje ili podsjeća na mrtvaca; jezovit

✧ *fr.* macabre

màkadam *m* **1.** *građ.* sloj ceste od nabijena pijeska, šljunka, kamena i vezivnog sredstva **2.** *meton.* tako izgrađena cesta // **makadamizírati** *dv.* ⟨*prez.* makadamìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ (iz)graditi cestu nasipavanjem tucanikom; **màkadamsk|ī** *prid.* koji se odnosi na makadam, na koji je položen sloj makadama [~*a cesta*]

✧ *engl.* macadam, prema škotskom graditelju J. L. McAdamu (1756–1836)

màkako (**makàko**) *m* ⟨N *mn* -i⟩ **1.** *zool*., *v.* rezus **2.** smiješna figura, pajac koji skače iz kutije na pritisak dugmeta (starinska igračka) **3.** *podr.* spadalo, arlekin, redikul (**1**) **4.** *lokal.* limeni pijetao ili slična figura koja na krovu pokazuje smjer vjetra; vjetrokaz // **makàkāda** *ž reg.* postupak ili ponašanje makaka; lakrdija, lakrdijašenje, cirkus, gluparenje [*u kinu igra neka* ~], *usp.* arlekinada
✧ *tal.* macaco ← *port.*

makalùba *ž geol.* blatni vulkan; za erupcije izbacuje plinove, blato i slanu vodu
✧ *tal.* maccaluba

makàma *ž* **1.** u arapskoj književnosti, rimovana proza, protkana stihovima **2.** *glazb.* naziv za pedesetak arapskih tonskih načina
✧ *arap.* mäqāmä

Makánec Milan (1843–1883), hrv. političar, odvjetnik, novinar, pisac, protivnik Hrvatsko-ugarske nagodbe; zalagao se za federalističko preuređenje monarhije (*Moja izpovjed narodu*)

makào[1] *m* ⟨G -àa⟩ igra kartama; svaka karta nosi toliko poena kolika je njezina brojčana vrijednost; za dobitak je potrebno 9 poena
✧ *fr.* macaou, prema kineskom lučkom gradu Makau

makào[2] *m* ⟨G -àa⟩ *zool.* crvena ara, tropska papiga iz porodice *Psittacidae*
✧ *port.* macao, prema kineskom gradu Makau

màkar (I) *pril.* bar, barem, najmanje [*razveseliti se ~ malo*] // **màkar** (II) *vezn.* **1.** u dopusnim izrazima [~ *i smrt* pa i sama smrt] **2.** u dopusnim zavisnim rečenicama [*idem ~ stradao*] **3.** u sastavu općih zamjenica i priloga [~ *tko* bilo tko; ~ *koliko* ma koliko]
✧ balkanizam ≃ *ngrč.* makári *alb.* makar

makàra *ž reg.* **1.** naprava koja se okreće, a služi za namatanje ili podizanje tereta; vitao, koturača **2.** špula s namotanim koncem
✧ *tur.* makara ← *arap.* bäkrä

màkar da *vezn.* mada

Makârij (1481–1563), moskovski mitropolit (od 1542), okrunio Ivana IV (Vasiljeviča Groznog) za cara i kao njegov savjetnik sudjelovao u upravnim reformama

Màkārij m. os. ime, *rij. zast.*; isto: **Màkar**; *hip.*: **Máko** ◇ *pr.*: **Màkar** (630, Zagorje, Međimurje, Prigorje), **Makárević** (Požega, Županja), **Màkarić** (200, Jastrebarsko, Osijek, Ludbreg, Pokuplje, *Z* Slavonija), **Màkarin** (Šibenik, Zadar), **Makárović** (Osijek, Split), **Máko** (Beli Manastir, Daruvar)
✧ *lat.* Macarius ← *grč.* Makários

Makârios III (**Mihail Hristodulos Muskos**) (1913–1977), ciparski arhiepiskop i političar, borac za nezavisnost Cipra; osnovao neovisnu Ciparsku republiku i bio njen prvi predsjednik (1959–1977)

Màkārka *ž*, *v.* Makaranin, Makarska

makaróni *m mn* ⟨N makàrōn, G makaróna⟩ **1.** suho tijesto cjevasta oblika **2.** *kulin.* jelo od takva tijesta // **makaronáda** *ž pejor.* makaronski jezik; **makàrōnsk|ī** *prid.* koji se odnosi na makarone △ *~a poezija* *pov.* šaljiva poezija u kojoj je jezik pretrpan riječima iz stranih jezika, u Italiji u doba renesanse; *~i jezik* **1.** *pov.* mješavina latinskog i talijanskog jezika, ob. dijalekta **2.** *pejor. razg.* općenito miješanje jezika, govora ili narječja dvaju jezika, u nas u nekim oblicima lascivne ili podrugljive poezije koja se u pisanom obliku širi od ruke do ruke
◆ *pr.* (nadimačko): **Makàrūn** (200, Samobor, Pokuplje, Primorje, Kordun)
✧ *tal.* maccharone ← *srgrč.* makarōnía: pogrebna glazba ≃ makários: blažen

Màkarskā *ž* ⟨D L Màkarskōj⟩ grad i luka u središnjoj Dalmaciji, podno Biokova, 11743 stan. // **Makárac** *m* ⟨G -rca, V -rče, N *mn* Makárci⟩, *v.* Makaranin; **Màkaranin** (**Makárac**) *m* (**Màkarānka**, **Màkārka** *ž*) ⟨N *mn* Màkarani⟩ stanovnik Makarske; **màkarskī** *prid.* koji se odnosi na Makarsku i Makarane [*Makarsko primorje*]

makartìzam, *v.* McCarthy (Joseph Raymond)

màkaze *ž pl. tantum reg.* (+ *srp.*) škare, nôžice // **màkazice** *ž pl. tantum dem.* od makaze
✧ *tur.* makas ← *arap.* maqaṣṣ, miqaṣṣ

makèdonija (**makedònija**) *ž* desertno dobro ohlađeno jelo, sačinjeno od raznih vrsta voća, začinjeno limunovim sokom, šećerom, šampanjcem; voćna salata
✧ *fr.* macédoine, po Makedoniji

Makèdōnija *ž geogr.* država na *JI* Europe, 25.713 km², 1.936.800 stan., glavni grad Skoplje // **Makedónac** *m* (**Makèdōnka** *ž*) ⟨G -nca, V -nče, N *mn* -nci, G Makèdōnācā⟩ stanovnik ili državljanin Makedonije; **Makedónčev** *prid.* koji pripada Makedoncu; **makèdōnsk|ī** *prid.* koji se odnosi na Makedoniju i Makedonce △ *~a pastrva* pastrva (*Salmo macedonicus*) iz Ohridskog jezera; *~i jezik*

lingv. južnoslavenski jezik, genetski najbliži staroslavenskom jeziku; **makedónstvo** *sr* ⟨G *mn* makèdōnstāvā/-ā⟩ **1. a.** osjećaj pripadnosti makedonskom narodu **b.** ukupnost osobina Makedonaca **2.** (Makedonstvo) ukupnost Makedonaca, svi Makedonci
✧ *grč.* makedon(ikós)

makedonijánci *m mn* ⟨G makedonìjānācā⟩ *kršć. pov.* pripadnici heretičkog nauka nijekali su božanstvo Duha Svetoga; pneumatomasi
✧ prema Macedoniju, carigradskom patrijarhu, 4. st.

makèta *ž* ⟨G *mn* makétā⟩ plastičan model u smanjenom mjerilu, prema originalu ponekad obojen, izrađen od različitih materijala, građevina, stroja, kazališna scena, itd. // **makètār** *m* ⟨G maketára⟩ onaj koji izrađuje makete; **maketárstvo** *sr* ⟨G makètārstāvā/-ā⟩ djelatnost maketara
✧ *fr.* maquette ← *tal.* machietta (macchia): mala skica (skica) ≃ *lat.* macula: okce (mreže), točka

make-up (*izg.* mȇjk-ȁp) *m* **1.** kozmetička sredstva za uljepšavanje lica [*kvalitetan* ~] **2.** izgled nakon primjene tih sredstava [*dobar ti je* ~] **3.** *pren.* dotjerivanje nekog mjesta, neke zgrade i sl.
✧ *engl.*

màki (**makȉ**) *m* ⟨G makìja, N *mn* -iji⟩ *pov.* **1.** pripadnik francuskog pokreta otpora za njemačke okupacije 1940–1944. **2.** jedinica francuskog pokreta otpora u 2. svjetskom ratu
✧ *fr.* maquis (makis): šikara ← *tal.* macchia: guštara

mȁki *m* ⟨G -ja, N *mn* -ji⟩ *zool.*, *v.* lemur
✧ *egz.*

màkija *ž bot.* gusta, teško prohodna zimzelena šikara miješanog raslinja, karakteristična za mediteransko područje // **màkījskī** *prid.* koji se odnosi na makiju, koji se sastoji od makije, koji čini makija
✧ *tal.* macchia

makijâto *m*, *v.* macchiato

makijavèlist, *v.* Machiavelli

makijavelìzam, *v.* Machiavelli

makijáža *ž* **1.** sredstva za nanošenje šminke **2.** izgled nakon nanošenja šminke **3.** *pren.* obilježavanje igraćih karata
✧ *fr.* maquillage ≃ maquiller: šminkati

makimòno *m* ⟨G *mn* makimónā⟩ *lik.* u Kini i Japanu, slika na svitku svile ili papira pričvršćena na letvice, čuva se kao svitak
✧ *jap.* ≃ maki: vjetar + mono: stvar

màkina *ž reg.* **1.** automobil **2.** stroj; (šivaća) mašina // **makìnist** *m reg.* strojar, *v.*; **makìnjeta** *ž reg.* **1.** pisaći stroj **2.** *zast.* upaljač
✧ *tal.* macchina

makinácija *ž* lukavo smišljen postupak; iznošenje, izmišljanje ili prikazivanje činjenica o kome; potajno podmuklo huškanje; lukavost, intriga, spletka, smutnja, podmetanje, rovarenje, smicalica // **mȁkinālan** (**mȁhinālan**) *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji je bez udjela volje [*~an pokret*; *~na reakcija*]; nehotičan, nesvjestan, mehanički; **mȁkinālno** *pril.* na makinalan način; nesvjesno, mehanički; **makinálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je makinalno; **makìnātor** (**makinâtor**) *m* ⟨N *mn* -i⟩ onaj koji izmišlja, iznosi činjenice o kome; spletkar, intrigant
✧ *lat.* machinatio ≃ machina: sprava, stroj ← grč. mēkhanḗ

mȁkler *m term.* **1.** posrednik u sklapanju poslova **2.** onaj koji na burzi izravno prati kretanje dionica i drugih vrijednosnih papira, njima trguje ili posreduje pri njihovoj kupnji i prodaji; mešetar, broker, agent, senzal
✧ *njem.* Makler, Mäkler

maklúra *ž bot.* listopadni, trnoviti sjevernoamerički grm ili drvo (*Maclura pomifera*) iz porodice dudova; ukrasna biljka jestivih plodova
✧ prema botaničaru W. Maclureu

mȁklja *ž* ⟨G *mn* -kāljā/-ī⟩ alat u obliku blago savinutog sječiva i s dršcima s oba kraja služi za izrađivanje dugā za bačve // **màkljati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ *žarg.* tući koga, tući se međusobno, imati običaj tući se; **makljáža** *ž žarg.* tučnjava; maravela

màkljen *m bot.*, *v.* klen

màknuti (se) *svrš.* ⟨*prez.* mȁknēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *imp.* màkni (se), *prid. trp.* mȁknūt⟩ **1.** (što, koga) **a.** promijeniti čemu mjesto, učiniti da se nađe na drugom mjestu **b.** *razg.* ukloniti, odstraniti **2.** (čime) učiniti pokret dijelom tijela ili tijelom **3.** (se) krenuti, pokrenuti se s jednoga na drugo mjesto // **mȁći** (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* mȁknēm, *pril. pr.* mȁkāvši, *prid. rad.* mȁkao⟩, *v.* maknuti; **màkac** (I) *uzv. žarg.* makni se!; **màkac** (II) *m.* ob. u: [*ne mogu ni ~ (mak)*] **a.** ne mogu se ni pomaknuti (jer mi je tijelo ukočeno, jer osjećam bolove pri gibanju) **b.** ne mogu nikuda (iz kuće: zato što sam zauzet poslovima i

sl.)]; **mȉc**[1] *čest.*, ob. u: △ ~ ***po*** ~ *razg.* malo-pomalo, vrlo polagano, u sitnim pomacima (napredovati, obavljati poslove, razvijati neki posao itd.) [*sve to ide slabo i ~ po ~*]; **mȉcati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mȉčēm (se), *pril. sad.* mȉčūći (se), *imp.* mȉči (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* maknuti; **mȉcavica** *ž rib.* pribor za lov na lignje

✧ *prasl.* *mъknǫti (*rus.* za-mknút': zatvoriti, *polj.* mknąć), *lit.* maukti: glatko pokretati ≈ *skr.* mucati: oslobađa

màko (**makô**) *m* ⟨G -òa⟩ vrsta finog pamuka podrijetlom iz Egipta; upotrebljava se za donje rublje [*~-konac*; *majica od ~a*]

✧ prema Mako Beyju, egipatskom uzgajivaču pamuka iz 19. st.

mȁkovica, *v.* mak

makòvnjača, *v.* mak

makràme (**makramê**) *m*, *v.* macrame

màkrō (**makrô**) *m* ⟨G makròa⟩ osoba, ob. muškarac koji osigurava prostitutkama klijentelu, uzima dio zarade; vlasnik bordela; svodnik

✧ *fr.* maquereau

mȁkro *m inform.* **1.** u aplikacijama, niz zabilježenih pritisaka tipaka i naredbi; makronaredba, makroinstrukcija **2.** datoteka koja služi za dodatno automatiziranje postupaka △ ~ ***virusi*** *inform.* računalni virusi koji se nalaze u datotekama s makronaredbama

✧ *v.* MAKRO-

MAKRO- kao prvi dio riječi znači veliko po prostiranju ili dugo po trajanju, *opr.* MIKRO- (u mnogim riječima slaže se s vele-) [*makrovrijeme*]

✧ *grč.* makrós: dugačak, velik, visok, dalek, dubok

makroanalíza *ž ekon.* ekonomska analiza koja mnogobrojne varijable ekonomskog sustava svodi na mali broj društvenih globalnih veličina, velikih agregata

✧ MAKRO- + *v.* analiza

makroasèmbler *m inform.* asembler koji dopušta upotrebu makroinstrukcija

✧ MAKRO- + *v.* asembler

makrobiòtika *ž* ⟨D L -ici⟩ znanost koja proučava sredstva i metode unapređivanja kvalitete života i održavanja zdravlja putem uravnotežene zdrave prehrane (voće, povrće, žitarice) // **makrobiòtičār** *m* onaj koji živi i hrani se prema načelima makrobiotike; onaj koji zastupa ideje makrobiotike; **makrobiòtičarskī** *prid.* koji se odnosi na makrobiotičare; **makrobiòtičarski** *pril.* kao makrobiotičar, na način makrobiotičara; **makrobiòtičk|ī** *prid.* koji se odnosi na makrobiotiku [*~a hrana*]; **makrobiòtički** *pril.* kao što traži makrobiotika [*hraniti se ~*]

✧ MAKRO- + -BIOTIK(A)

makrocefàlija *ž*, *v.* makrokefalija

makrocíti *m mn* ⟨N makròcīt, G makrocíta⟩ *fiziol.* eritrociti većeg volumena i promjera // **makròcitn|ī** *prid.* koji ima osobine makrocita, koji pripada makrocitima ili od njih potječe △ ~***a anemija*** *pat.* slabokrvnost uzrokovana poremećajem sazrijevanja eritrocita

✧ MAKRO- + -CIT(I)

makroćèlija *ž tehn.* postaja mobilnih telekomunikacija s opslužnim područjem od nekoliko kilometara

✧ MAKRO- + *v.* ćelija

makroekonòmija *ž* dio ekonomske znanosti; bavi se proučavanjem ekonomskih kretanja na nacionalnoj i internacionalnoj razini (nacionalni dohodak, stopa rasta, proizvodnost, ukupna potrošnja, zaposlenost i nezaposlenost, monetarna politika, stabilnost valute i inflatorne pojave, životni standard i sl.); analizira i preporučuje sistemska rješenja na državnoj i međudržavnoj razini, *opr.* mikroekonomija // **makroekonòmist** *m* osoba koja se bavi makroekonomijom; **makroekònomsk|ī** *prid.* koji se odnosi na makroekonomiju i makroekonomiste △ ~***a politika*** politika koja nastoji ostvariti poželjne promjene određenih realnih makroekonomskih varijabli

✧ MAKRO- + *v.* ekonomija

makrofági *m mn* ⟨N makròfāg, G makrofága⟩ *biol.* velike fagocitne stanice; primarni su nosioci nespecifične imunosti, fagocitiraju strane tvari i čestice

✧ *nlat.* macrophagus ≈ MAKRO- + *grč.* phageîn: pojesti

mȁkrofauna *ž zool.* skup svih životinja tla većih od jednog centimetra, ali ne većih od gujavice (stonoge, pauci, puževi i dr.)

✧ MAKRO- + *v.* fauna

makrogamèta *ž* ⟨G *mn* makrogamétā⟩ *biol.* ženska spolna stanica jednostaničnih organizama (veća jedinka za vrijeme kopulacije jednostaničnih organizama); nepokretna je i puna pričuvnih tvari

✧ MAKRO- + *v.* gameta

makrogenitosòmija *ž pat.* oboljenje pretpubertetskog doba izazvano tumorom pinealne žli-

jezde; karakterizira ga brz tjelesni i duševni razvoj djeteta
✧ MAKRO- + *lat.* genitalis: spolni + -SOMIJA
makrogìrija *ž pat.* poremećaj u razvoju mozga; očituje se u loše formiranim moždanim vijugama; praćen je određenim stupnjem mentalne retardacije
✧ MAKRO- + *grč.* gyrós: kriv, zavinut
makroglìja *ž anat.* zajednički naziv za astrogliju i oligodendrogliju, stanice u živčanom sustavu
✧ MAKRO- + *v.* ganglion, (gan)glija
makroglobulinèmija *ž pat.* prisutnost homogenog imunoglobulina M u krvi zbog nekih bolesti (jetrena ciroza i dr.)
✧ MAKRO- + *v.* globulini + -EMIJA
makroglòsija *ž pat.* znatno povećanje jezika (kod tumora jezika i sl.)
✧ MAKRO- + *grč.* glôssa: jezik
makrogràfija *ž* **1.** *psih.* postupak koji znanstveno nastoji, prema rukopisu, odrediti karakterne osobine, raspoloženja, kolebanja ličnosti, *usp.* mikrografija **2.** pisanje prevelikih slova
✧ MAKRO- + -GRAFIJA
makroheìlija *ž pat.* povećanje usnica kod različitih patoloških stanja
✧ MAKRO- + *grč.* kheîlos: usna
makrohematùrija *ž pat.* prisutnost krvi u mokraći, vidljiva golim okom
✧ MAKRO- + *v.* hematurija
makroinstrùkcija *ž inform.*, *v.* makro
✧ MAKRO- + *v.* instruirati, instrukcija
makrokefàlija (**makrocefàlija**) *ž pat.* izrazito povećanje lubanje kao posljedica razvojne mane, *usp.* hidrocefalus
✧ MAKRO- + -KEFALIJA
m̀akroklīma *ž geogr.* općenito, klima velike skale, obuhvaća neku zemlju ili kontinent ili čitavu Zemlju, *opr.* mikroklima // **makroklìmatskī** *prid.* koji se odnosi na makroklimu
✧ MAKRO- + *v.* klima
makrokòzmos *m* **1.** čitava priroda; svemir, univerzum, *opr.* mikrokozam (mikrokozmos) **2.** sistem koji umnogome odražava jedan od svojih dijelova
✧ *srlat.* macrocosmus ≃ MAKRO- + *v.* kozmos
makrokrànija *ž term.* prekomjerna veličina lubanje pa lice izgleda maleno
✧ MAKRO- + *grč.* kraníon: lubanja
makròlid *m* ⟨G makrolída⟩ *farm.* antibiotik, dobiva se iz različitih vrsta gljivice *Streptomyces*, polusintezom ili sintezom
✧ MAKRO-
makrolíti *m mn* ⟨N makròlīt, G makrolíta⟩ *pov.* veliko, teško kameno oruđe mezolitskih ljudi
✧ MAKRO- + -LIT[1]
makrològija *ž psih.* razliven ili preopširan govor
✧ MAKRO- + -LOGIJA
makrolokácija *m*, *v.* makropoložaj
✧ MAKRO- + *v.* lokacija
makromàstija *ž pat.* abnormalno velike dojke
✧ MAKRO- + *grč.* mastós: dojka
makromolèkula *ž kem.* velika molekula sa svojstvima koloida (sastavni dio škroba, proteina, celuloza itd.) // **makromòlekulār|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji ima svojstva makromolekula △ ~***na kemija*** novija grana kemije, bavi se proučavanjem spojeva sastavljenih od makromolekula
✧ MAKRO- + *v.* molekula
makronáredba *ž* ⟨G *mn* -dābā/-ī⟩ *inform.*, *v.* makro
✧ MAKRO- + *v.* naredba
makróni *m mn* ⟨N màkrōn, G makróna⟩ *kulin.* kolačići od mljevenih badema ili lješnjaka, maslaca, brašna, šećera
✧ *njem.* Makronen
makropòdija *ž term.* pretjerana razvijenost nogu
✧ MAKRO- + -PODIJA
m̀akropoložaj *m geogr.* položaj geografskog mjesta u odnosu prema široj okolici; makrolokacija, makropozicija
✧ MAKRO- + *v.* položaj
makropozícija *m*, *v.* makropoložaj
✧ MAKRO- + *v.* pozicija
makroprosòpija *ž pat.* pretjerana veličina lica u odnosu na druge dijelove glave i tijela
✧ MAKRO- + *grč.* prósōpon: lice
makròpsija *ž pat.* poremećaj vida, viđeni predmeti izgledaju znatno veći no što su u prirodi; dismorfopsija
✧ MAKRO- + -OPSIJA
makroradiogràfija *ž med.* rendgenski uvećano snimanje i prikazivanje stanovite strukture
✧ MAKRO- + *v.* radiografija
m̀akrorēgija *ž geogr.* velika homogena cjelina koju odlikuju zajedničke značajke (klimatske, privredne i dr.), *opr.* mikroregija
✧ MAKRO- + *v.* regija[2]

makrosituácija *ž* ukupnost stanja na nekom većem području (u državi, u ekonomiji i sl.) // **makrosituácījskī** *prid.* koji se odnosi na makrosituaciju
✧ MAKRO- + *v.* situacija

màkroskopskī *prid.* koji se može gledati, opaziti golim okom bez mikroskopa
✧ MAKRO- + -SKOPSKI

makrosociològija *ž* sociologija trajnih i globalnih procesa // **makrosociòlog** *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ stručnjak za makrosociologiju; **makrosociòloškī** *prid.* koji se odnosi na makrosociologiju i makrosociologe
✧ MAKRO- + *v.* sociologija

makrosòmija *ž pat.* gigantski rast, ob. karakteristika novorođenčadi dijabetičnih majki
✧ MAKRO- + -SOMIJA

makrospóra *ž bot.* velika spora iz koje se razvija ženski gametofit (kod paprati i sl.)
✧ MAKRO- + -SPORA

makrostruktúra *ž* **1. a.** struktura višeg reda, sadržava strukture nižeg reda **b.** struktura materijala vidljiva bez pomagala ili uz povećanje do deset puta **2.** *lingv.* opće ustrojstvo jezika
✧ MAKRO- + *v.* struktura

makròtija *ž term.* pretjerano velike ušne školjke
✧ MAKRO- + *grč.* oûs: uho

makrovaskulatúra *ž anat.* žile i arterije koje u promjeru imaju više od 0,1 mm (vidljive su golim okom)
✧ MAKRO- + *v.* vaskularni, vaskulatura

makrovrijéme *sr* ⟨G -vrèmena⟩ *meteor.* vrijeme na širem području u duljem periodu; određeno je tlakom zraka i strujanjima u visini
✧ MAKRO- + *v.* vrijeme

màksi (u *prid.* službi) *žarg. publ.* **1.** ženska odjeća koja seže do gležnja **2.** *meton.* stil u modi za koji je karakteristična dužina odjevnih predmeta do gležnja **3.** koji je duži ili veći od uobičajenog [~ *hamburger*], *opr.* mini △ ~ ***singl*** *glazb. žarg.* proširena kompozicija (extended play) u manjem izdanju, *usp.* long play; ~***-suknja*** suknja do gležnjeva ili do poda, popularna koncem 1960-ih; odgovor na mini-suknju
✧ *engl.* maxi(mal) ← *lat.* maximus: najveći

maksìla *ž* ⟨G *mn* -ílā⟩ *anat.* parna kost lica na kojoj se razlikuju trup i 4 nastavka; čeljust, vilica △ ***maxilla inferior*** (*izg.* ~ infèrior) donja čeljust; ***maxilla superior*** (*izg.* ~ supèrior) gornja čeljust // **màksilār|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ *anat.* koji pripada maksili, koji ima njezina svojstva; vilični, čeljusni △ ~***ni sinus*** *anat.* pneumatizirana, prazna šupljina u gornjoj čeljusti; ~***ni sinusitis*** *pat.* upala sluznice maksilarnog sinusa
✧ *lat.* maxilla

maksilofàcijāl|ān *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ *anat.* koji se odnosi na čeljust i lice △ ~***na kirurgija*** *med.* grana medicine, proučava i liječi prirođene mane i bolesti usne šupljine i čeljusti
✧ *v.* maksila + *v.* facijes, facijalan

maksíma (**màksima**) *ž* **1.** sažeto iskazana misao izriče neku opću tvrdnju ili načelo koje uglavnom svi prihvaćaju, premda nema neposrednu sigurnost poput aksioma; sentenca, mudra izreka [*Mens sana in corpore sano* = u zdravom tijelu zdrav duh] **2.** *v.* maxima
✧ *lat.* maxima (propositio): najveća (pretpostavka), aksiom

màksimālan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji doseže maksimum **2.** koji se ostvaruje u najvećoj mjeri u odnosu na visinu, težinu, dužinu, broj itd.; najveći, najviši, vrhovni, *opr.* minimalan // **màksim** *m* **1.** *žarg.* (ruski) mitraljez starijeg tipa; Maxim **2.** *pren.* glupa, ograničena osoba; **maksimála** *ž* gornja granica, najviša razina čega; **maksimàlist** (**maksimalìst**) *m* onaj koji želi postići najviše, koji ima maksimalan program, *opr.* minimalist; **maksimalìstički** *pril.* na način maksimalista, kao maksimalist; **maksimàlistkinja** *ž*, *v.* maksimalist; **maksimalìzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** težnja za najvećim postignućima za najboljim rezultatom; svojstvo osobe ili skupine koji uvijek postavljaju pred sebe i druge najveće zahtjeve **2.** pregovaračka pozicija koja postavlja najveće zahtjeve za svoju stranu, *opr.* minimalizam; **màksimālno** *pril.* u najvećoj mjeri, do krajnje granice [~ *se truditi*]; **maksimálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je maksimalno; **maksìmīran** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je određen i ograničen vrijednošću čega △ ~***e cijene*** *ekon.* gornja granica cijena koja se pod prijetnjom sankcija ne smije prekoračiti; propisuje ih vlada ili njezini nadležni organi; **maksimírati** *dv.* ⟨*prez.* maksìmīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* maksìmīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *ekon.* utvrditi/utvrđivati gornju granicu (cijene, vrijednosti) **2.** povisiti/povisivati do najvišeg stupnja; **màksimum** *m* **1.** najveća količina, veličina, mjera itd., najveća vrijednost pro-

mjenljive veličine [*izvući ~ iz neke situacije*] **2.** gornja granica koju propisuje neko tijelo [*zemljišni ~*], *opr.* minimum **3.** *mat.* najveća vrijednost, ob. u skupu vrijednosti koje poprima neka funkcija ili općenito u nekom uređenom skupu

✧ *lat.* maximus: najveći

Maksimìlijan 1. *v.* ♦ **2.** ime trojice bavarskih izbornih kneževa (17. i 18. st.) i dvojice kraljeva Bavarske (19. st.), dvojice njemačko-rimskih careva i hrv.-ugarskih kraljeva (15. i 16. st.), jednog meksičkog cara (19. st.) **3. I** (1459–1519), kralj (od 1493) i car (od 1508), ujedinitelj svih habsburških zemalja **4. I** (1832–1867), brat Franje Josipa I, austrijski nadvojvoda, meksički car od 1864, potom uhvaćen, osuđen i strijeljan **5. II** (1527–1576), rimsko-njemački car, 1563. okrunjen za hrv.-ugarskog kralja; za njegova vladanja dogodio se pad Sigeta (1566), te buna Matije Gupca (1573)

♦ m. os. ime; isto: **Màksim**; *hip.*: **Màka, Màks**; **Maksimilijána** ž. os. ime ◇ *pr.*: **Màksan** (240, Biograd), **Màksić** (390, Križevci, *I* Slavonija), **Maksimiljánović** (Šibenik), **Màksimov** (Opatija), **Maksímović** (1200, Vukovar, Istra, Primorje, Banovina, Slavonija), **Màkšan** (Varaždin, Baranja, i Makarij, ← *mađ.*), **Màkšijan** (Ivanić Grad) ◇ *top.* (prema titularu obližnje crkve): **Màjsan** (otočić, nekoć Sumaksim), **Sùmaksīn** (Poljica)

✧ *lat.* Maximilianus ← maximus: najveći

Maksímović, Desanka (1898–1994), srp. pjesnikinja, najznačajnija poetesa cjelokupne srp. književnosti; intimna »ženska lirika« (*Ja i ja*), snažan doživljaj prirode (*Gozba na livadi*), balade ratnih stradanja (*Krvava bajka*), pjesme za djecu, rodoljubna i misaona poezija (*Tražim pomilovanje*); u dubokoj starosti, posljednjih godina života, javnim istupima podržavala politiku i režim S. Miloševića

màksum *m reg.* **1.** nejako dijete **2.** *pren.* nezrela, nedorasla osoba, ali ne pejorativno

✧ *tur.* masum ← *arap.* maʿṣūm: nevin

maksúra ž *isl.* ograđeni i nešto uzdignuti dio u džamiji gdje za vrijeme obreda stoje službene osobe

✧ *tur.* maksure ← *arap.* maqṣūrä

màksūz (I) *prid.*, *v.* mahsuz (I)

màksvel (**mèksvel**) *m*, *v.* maxwell

màkula ž **1.** *min.* tamna mrlja na mineralu **2.** *med.* tamna pjega na koži **3.** *astron.* tamna pjega na Suncu // **makulatúra** ž **1.** *tisk.* loše otisnuti i neupotrebljivi primjerci **2.** *term.* preostali, neprodani primjerci novina i časopisa; remitenda **3.** *pren.* loše i beznačajno pisanje; **màkulatūrnī** *prid.* koji ima svojstva makulature [*~ otisak*]

✧ *lat.* macula ≃ maculare: zamrljati

makuuchi (*izg.* makuȕči) *m sport* najviša i najcjenjenija kategorija profesionalnih sumo boraca

✧ *jap.*

mâl[1] *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* mȁnjī⟩, *v.* malen **1.** koji je sitan; malen, malecak, malešan **2.** (u samostalnoj upotrebi *m*) **a.** mališan, dječak **b.** nemoćan, nedorastao, nesposoban [*~i si ti za to*] **3.** kao stalni atribut u sintagmama i terminima u zn.: nevelikih dimenzija [*~a soba*; *~i broj cipele i sl.*], *opr.* velik **4.** (*mn*) *pol.* male zemlje, *opr.* velike zemlje, *v.* velik (5) **5.** oznaka uz neku riječ samostalnog značenja u trodiobi pojma na veliko, srednje i malo (ob. u općenitijem određenju ili pak određeno posebnim propisom) [*~a privreda*; *~o poduzetništvo*] △ *~**a braća*** (*lat. fratres minores*) *rel.* naziv za franjevački red; *~**a privreda*** *ekon.* dio privrede kojem pripadaju obrtničke radionice i poduzeća koja zapošljavaju manji broj radnika; *~**a voda*** *hidr.* **1.** stanje oseke, kada je razina vode najniža za bilo koji plimni ciklus **2.** najniža razina (protok) dostignuta u vodotoku ili jezeru; *~**i čovjek (ljudi)*** **1.** *sociol.* običan čovjek (ljudi), koji živi skromno od rada **2.** sitna duša (sitne duše); *~**i mozak*** *anat.* neparna tvorba smještena u lubanjskoj jami ispod zatiljnih režnjeva velikog mozga // **màjūšan** *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ *fam. dem.* i *hip.* od malen; vrlo malen, sitan; malašan, majušan; **màjušnōst** ž ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *fam.* osobina onoga koji je majušan ili svojstvo onoga što je majušno; **mâlā** ž poimenični pridjev u značenju mlada djevojka; **mález** *m* ⟨G -lca, V mâlče, N *mn* -lci, G mâlācā⟩ *fam. hip.* mladić, mali dečko [*čuj~*; *dohvati to*]; **màlāčak** *prid.* ⟨*odr.* -čkī⟩, *v.* malašan; **màlāšan** (**màlāhan**) *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ *hip.* od malen; malešan, majušan, malačak, malečak, malacak, malecak; **màlāšnōst** ž ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je malašan ili svojstvo onoga što je malašno; **málčev** *prid.* koji pripada malcu;

málčicē *pril.*, *v.* malko; malkice; **malécak** *prid.* ⟨*odr.* malèčkī⟩, *v.* mal[1], malešan; **màlen** *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* mȁnjī⟩ **1.** koji ima male mjere (visinu, dužinu, površinu, volumen itd.) u svojoj vrsti; sićušan, neznatan, *opr.* velik **2.** koji nema odgovarajuću veličinu ili veličinu koja se očekuje; premalen, *opr.* prevelik **3.** (*mn*) djeca, nejaki, oni koji nisu odrasli [*to je dar za ~e*]; **malénkōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** vrlo mala količina **2.** beznačajna stvar; sitnica △ ***moja*** ~ formula skromnosti u pisanju (upotrebljava se samo za sebe); **mȁlēšan** *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ *reg. hip.* od malen; mal, malecak; **mâlī** *m* ⟨G mâlog/mâloga⟩ poimeničeni pridjev u značenju **1.** mali dječak, dječarac **2.** mali na brodu △ ~ ***od kužine*** **1.** *reg. pom.* dječak koji radi u kuhinji **2.** *pren. pejor.* potrkalo, potrkuša; **màlica** *ž*, *v.* malac; **malȉna**[1] *ž* svojstvo onoga što je malo ili premaleno, *opr.* veličina; **màliša** *m reg.* (+ *srp.*) *fam.* mališan; **malȉšān** *m* ⟨G mališána⟩ mali dječak; **málkicē** *pril. dem.* od malko; vrlo malo, samo malo, malčice; **málko** *pril. dem.* od malo, vrlo malo; malčice, malkice; **mȁlo** *pril.* ⟨*komp.* mȁnjē, *superl.* nâjmanjē⟩, *opr.* mnogo **1. a.** neznatna, nedovoljna količina, u neznatnoj, nedovoljnoj količini [~ *mi je kruha*; ~ *malčice* toliko da jedva ima, jedva jedvice] **b.** donekle, unekoliko [~ *se snašao*] **2.** neko vrijeme, na kratko vrijeme [*pričekaj* ~] **3.** zajedno s da, te, što, ne, znači: zamalo, umalo, gotovo, skoro [~ *da nisam*] **4.** zajedno s odnosnim zamjenicama koji, što, znači: rijetko koji, rijetko što [~ *koji*] **5.** *pejor.* za naglašivanje male vrijednosti, skromnosti čega [~ *kuće i imanja*] **6.** za ublaživanje značenja riječi koje znače intenzitet, snagu i sl., osobito u superlativu [~ *previše*] **7.** *čest.* u zn. da se što učini u nekoj potrebnoj količini ili trajanju [*razmisli ~ pa će ti biti jasno*; ~ *radim* ~ *se odmaram* = neko vrijeme; ~ *ste bili drski* = donekle, u nekoj mjeri] **8.** za ublažavanje značenja uz pridjev ili uz prilog [~ *neobičan*; *to je već bilo ~ drsko izvedeno s naše strane*]; **mȁljūšan** *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ *hip.* od malen; **mȁljūšnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je maljušan ili svojstvo onoga što je maljušno; **mánjak** *m* ⟨G -njka, N *mn* -njci, G mânjākā⟩ *ekon.* svaka negativna količinska razlika između stvarnog stanja i onog koji je u dokumentima; deficit; **mȁnjē** *pril.* **1.** ⟨*komp.*⟩, *v.* malo **2.** izraz za računsku radnju oduzimanja; minus; **manjȉn|a** *ž* ⟨G *mn* manjínā⟩ **1.** manji dio iz brojive cjeline ili broja [*glasačka ~a*; *saborska ~a*; *parlamentarna ~a*], *opr.* većina **2.** *pol. sociol.* skupina ljudi koji su državljani zemlje u kojoj žive, ali se od ostalih stanovnika razlikuju prema određenim osobinama (nacionalnim, rasnim, religijskim i sl.) [*nacionalna ~a*]; **mànjīnsk|ī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na manjinu ili manjine [*~i problemi*; *~i glasovi* glasovi manjine], *opr.* vèćīnskī △ ~***a politika*** *pol. sociol.* **1.** način uređenja života u višeetničkoj, višenacionalnoj ili višekulturnoj zajednici **2.** opće usmjerenje i stav prema manjinskim zajednicama i manjinskom pitanju općenito; ~***a prava*** *sociol. pravn.* sustav pravnih normi i posebnih mjera koje manjinskim skupinama i njihovim pripadnicima omogućuju da izraze, sačuvaju i razvijaju svoj identitet; ~***o pitanje*** *pol. sociol.* problemi vezani uz nacionalne manjine u okviru neke zemlje ili države; **mánj|iti** (se, ∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* mânjīm (se), *pril. sad.* -njēći (se), *gl. im.* -njēnje⟩ *razg.* činiti manjim [*~e mi se noge kao u kornjače*]; smanjivati; **mȁnjkav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je nedostatan; **mànjkati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) nedostajati, ne biti na mjestu, ne biti ondje gdje se očekuje **2.** (koga, čega) ponestajati, faliti, činiti manji dio od onoga što se očekuje, biti prisutan u manjem broju; **mȁnjkavo** *pril.* na manjkav način; **mȁnjkavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je manjkavo

♦ brojna stara narodna os. imena izvode se od te osnove: **Màleša**, **Màleta**, **Málić**, **Màlik**, **Màlin**, **Màlina**, **Màliša** i sl. ◇ *pr.* (od imena i etnici): **Màjcen** (820, Varaždin, Zagorje, Banovina), **Màjcenić** (170, Pregrada, Zagreb, Zagorje, Slavonija), **Màjcenović** (130, Varaždin, Pokuplje, Prigorje, Slavonija), **Màjcunić** (Ozalj, Pokuplje), **Màlacko** (Pula), **Màlašić** (Čakovec, Zagorje, Istra), **Màlčec** (100, Varaždin, Podravina), **Mâlčević** (Velika Gorica), **Mâlčić** (560, Otočac, Požega, Bjelovar, Čazma), **Màlec** (240, Zagreb, Zagorje), **Malèčkī** (Vukovar), **Màlečić** (150, Zlatar Bistrica, Našice, Podravina), **Màlēnčić** (Sisak, Banovina), **Malènica** (1210, Drniš, sred. Dalmacija, *v.* i mlin), **Màleničić** (Omiš, Županja), **Màlenić** (Zagreb, Pakrac, *I* Slavonija, Pokuplje), **Malènjāk** (Podravska Slatina, Našice, Rijeka), **Malénović** (Kaš-

tela, Međimurje, sred. Dalmacija), **Mâleš** (1120, Split, Zagora, sred. Dalmacija), **Maléševac** (Đakovo, Vinkovci), **Malééević** (830, Kordun, Zagora, Banovina, Primorje), **Màlešić** (130, Jastrebarsko, Pokuplje, okolica Zagreba), **Màleta** (Ploče, *J* Dalmacija, Slavonija), **Màletić** (970, Đurđevac, Zadar, *Z* Slavonija), **Mâlī** (Karlovac, *I* Slavonija), **Malíčević** (Donji Miholjac, Novska, Kaštela), **Màličić Véić** (Solin, Split), **Mâlić** (910, *J* i *S* Dalmacija, Pokuplje, Primorje), **Màliš** (240, Krapina, Vrbovec, Orahovica, Ivanić Grad), **Màliša** (120, Pazin, Varaždin, Istra, Zagora), **Malíšević** (Pula, Osijek), **Màlišić** (Valpovo, Pula), **Malòbabić** (370, Gvozd, Kordun, Pokuplje, Banovina, *v.* i bàba), **Màloča** (390, Knin, Virovitica), **Malóševac** (Vinkovci, *I* Slavonija), **Màlovec** (Požega, Klanjec), **Mâlović** (820, Sisak, Duga Resa, Banovina, Primorje, Moslavina), **Máljac** (Rijeka) ◇ *top.* (naselja, preko sto dvočlanih ojkonima): **Màlešnica** (Zagreb), **Màlička** (Gvozd, 129 stan.), **Màlik** (Duga Resa, 71 stan.), **Màlunje** (Jastrebarsko, 292 stan.), **Mâljevac** (Slunj, 388 stan.), **Máljkovo** (Sinj, 153 stan.), *usp. pr.* Klein (← *njem.*), Piccolo (← *tal.*), Picula (← *mlet.*), Kiss, Kiš (← *mađ.*) i sl.
✧ *prasl.* i *stsl.* malъ (*rus.* mályj, *polj.* mały) ← *ie.* *meh₂lo- (*lat.* malus: loš, *grč.* mêlon: mala domaća životinja, ovca)

mâl² *m reg.* **1.** ono što se posjeduje, ob. kao pokretna imovina **2.** imanje sadržano u broju domaćih životinja; blago, stoka, živina [*došlo zlo na ljude i na ~*] // **malìna²** *ž reg.*, *v.* mal²
✧ *tur.* ← *arap.* māl

Mâlā Âzija *ž geogr.* poluotok između Crnog i Egipatskog mora te Sredozemlja, područje središnje i zapadne Turske o. 500.000 km²; Anatolija // **maloâzījskī** *prid.* koji se odnosi na Malu Aziju [*~ poluotok*]

malàbarsk|ī *prid.*, ob. u: △ ***~a braća*** *rel.* skupina kršćana u *JZ* dijelu Indije; Tomini kršćani; ***Malabarska obala*** *geogr.* naziv za *JZ* obalu Dekanskog poluotoka (Indija); ***~a rasa*** *antrop.* ogranak loze paleoindida; stanovnici krajnjeg *JZ* Indije

málac, *v.* mal¹

màlācija *ž pat.* omekšanje tkiva pojedinih organa, najčešće zbog ishemijske nekroze [*~ mozga*]
✧ *nlat.* malacia ← *grč.* malakía: mekoća

mala fide (*izg.* màla fìde) *pril.* u zloj namjeri; zlonamjerno, *opr.* bona fide
✧ *lat.*

màlafōn *m vojn. pom.* protupodmornički raketni lansirni sustav

Màlaga *ž* glavni grad istoimene pokrajine u *J* Španjolskoj, 534.700 stan. // **màlaga** *ž* ⟨D L -gi⟩ **1.** *agr.* **a.** vrsta grožđa **b.** jako slatko vino od toga grožđa **2.** sladoled s grožđicama natopljenim rumom

malagènja *ž*, *v.* malaguena

Mâlā Gòrica *ž* naselje (u blizini Zagreba), 579 stan. // **Malogòričanin** *m* (**Malogòričānka** *ž*) ⟨N *mn* Malogòričani⟩ stanovnik Male Gorice; **malogòrički** *prid.* koji se odnosi na Malu Goricu i Malogoričane
◆ *pr.*: **Malogòrskī** (380, Krapina, Zagorje, *Z* Slavonija)

malagueña (*izg.* malagènja) *ž glazb.* tri tipa španjolske narodne glazbe u pokrajinama Malagi i Murciji **a.** ples, lokalna varijanta fandanga **b.** pjesma vrlo čuvstvena sadržaja, bez određena stila i ritma **c.** stariji tip plesne pjesme u molu
✧ *šp.* malagueña, po Malagi, *v.* malaga

màlāhan *prid.*, *v.* malašan

malàhīt *m* ⟨G malahíta⟩ *min.* bazični bakreni karbonat zelene boje $CuCO_3 \cdot Cu(OH)_2$ // **malàhītn|ī** *prid.* koji se odnosi na malahit [*~o zelenilo* organsko bojilo]
✧ *lat.* malachitis ≃ *grč.* malákhē: sljez

Malája *ž geogr.* Malajski poluotok, poluotok u *JI* Aziji, 237.000 km² // **Malájac** *m* (**Màlājka** *ž*) ⟨G -jca, V Màlājče, N *mn* Malájci, G Màlājācā⟩ **1.** pripadnik malajskog naroda, stanovnik Malajskog arhipelaga o. 33 mil. pripadnika **2.** (*mn*) *etn.* narod *JI* Azije nastanjen pretežno na Malajskom poluotoku; **màlajskī** *prid.* koji se odnosi na Malaju i Malajce △ ***Malajski arhipelag*** *geogr.* otočna skupina između australijskog i azijskog kopna, o. 2,5 km², 200 mil. stan.; ***~ jezik*** *lingv.* varijanta indonezijskoga sa službenim statusom u Maleziji, *usp.* bahasa; ***Malajski prolaz*** *geogr.* morski prolaz između Malajskog poluotoka i otoka Sumatre s glavnom lukom Singapurom (dug o. 800 km i širok do 250 km)

malakològija *ž* grana zoologije, bavi se proučavanjem mekušaca; ukupnost znanja o mekušcima (školjkama) // **malakòlog** *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ onaj koji proučava školjke, koji se bavi malakologijom; **malakològījskī** *prid.* koji se

odnosi na malakologiju; **malakòlošk|ī** *prid.* koji se odnosi na malakologiju i malakologe △ ~**e** ***provincìje*** područja svjetskog mora prema rasprostranjenosti mekušaca; ~***i muzej*** ustanova u kojoj se pohranjuju i izlažu školjke
✧ *grč.* malakós: mekan + -LOGIJA
malakosteíde *m mn zool.* ribe mekorepke
✧ *grč.* malakós: mekan + ostea: kost
malàksati (∅) *dv.* ⟨*prez.* -ām/màlakšēm, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* malàksao, *gl. im.* -ānje⟩ izgubiti/gubiti snagu, polet, zamah, zanos; posustati/posustajati // **malàksalo** *pril.* na malaksao način; iscrpljeno, klonulo [~ *izgledati*]; **malàksalōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je malaksao; iscrpljenost, klonulost; **malaksávati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* malàksāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* malaksati
✧ *grč.* emálaksa: smekšao sam ≃ malakós: mekan
Mâlā Mlàka *ž* naselje (u blizini Velike Gorice), 587 stan. // **Malomlàčanin** *m* (**Malomlàčānka** *ž*) ⟨N *mn* Malomlàčani⟩ stanovnik Male Mlake; **malomlàčanskī** *prid.* koji se odnosi na Malu Mlaku i Malomlačane
malàmok *m* ⟨N *mn* -oci⟩ *pom.* motorni ribarski čamac u zapadnoj Bretagni
✧ *bret.* mulumoc
Malamud (*izg.* Mèlemed), **Bernard** (1914–1986), američki književnik; spaja tradiciju realističkog romana s atmosferom svog djetinjstva u židovskom miljeu Brooklyna, piše o otuđenosti i izolaciji suvremenog čovjeka i problemu očuvanja moralnog integriteta
màlamut *m kinol.* aljaški polarni pas, aljaški malamut, pas za vuču saonica
✧ *inuit*: maliut, naziv plemena koje uzgaja takve pse
Malaparte (*izg.* Malapárte), **Curzio** (pravo ime Kurt Erich Suckert) (1898–1957), talijanski pisac i novinar, privukao pažnju nakon 2. svjetskog rata svojim izazovnim i polemičkim ratnim i poratnim romanima (*Koža*)
malapsòrpcija *ž pat.* nedovoljna apsorpcija hranjivih tvari u tankom crijevu; javlja se kod mnogih bolesti
✧ *lat.* malus: loš, loše + *v.* apsorpcija
Mâlā Ràkovica *ž* naselje (u blizini Zagreba), 585 stan. // **Maloràkovičanin** *m* (**Maloràkovičānka** *ž*) ⟨N *mn* Maloràkovičani⟩ stanovnik Male Rakovice; **maloràkovičkī** *prid.* koji se odnosi na Malu Rakovicu i Malorakovičane
màlārija *ž pat.* zarazna bolest česta u močvarnim krajevima, prati je visoka temperatura i groznica; prenosi je komarac *Anopheles maculipennis*, uzročnik je nametnik *Plasmodium*, parazit u crvenim krvnim stanicama; barska groznica // **malàričan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** *med.* koji je bolestan od malarije, koji je zaražen malarijom **2.** »koji ima«, koji »nosi« i prenosi malariju [~ *komarac*]; **malàrīčar** *m* onaj koji boluje od malarije
✧ *tal.* mala aria: loš zrak
Mâlā Sùbotica *ž* naselje (u blizini Čakovca), 2269 stan. // **Malosùboticanin** *m* (**Malosùbotičānka** *ž*) ⟨N *mn* Malosùbotičani⟩ stanovnik Male Subotice; **malosùbotičkī** *prid.* koji se odnosi na Malu Suboticu i Malosuboticane
Malatesta (*izg.* Malatèsta) talijansko-gvelfska obitelj, vladala Riminíjem od 13. do 15. st., *usp.* Francesca da Rimini
málati, *v.* mäler
malatìōn *m* ⟨G -ióna⟩ *kem.* organofosforni spoj $C_{10}H_{19}O_6PS$; insekticid, za ljude nije posebno otrovan
✧ *engl.* Malathion®, tvorničko ime proizvoda
Malâvi *m* ⟨G Malávija⟩ *geogr.* država u *JI* Africi (prije Njasa), 118.484 km², 9.080.000 stan., glavni grad Lilongwe // **malâvījskī** *prid.* koji se odnosi na Malavi
mȁlbaša *m*, *v.* mahalbaša
mȁlc *m reg.* slad, provreli ječam; služi u proizvodnji piva
✧ *njem.* Malz
mâlcajt (I) *m reg. zast.* doba objeda, ručka // **mâlcajt** (II) *uzv. reg. zast.* dobar tek!
✧ *njem.* Mahlzeit (ob. u sintagmi gesegnete Mahlzeit: blagoslovljen ručak)
mȁlc-bòmbōn *m* ⟨G mȁlc-bombóna⟩ *reg.* bombon protiv kašlja
✧ *v.* malc + *v.* bombon
malčírati (što) *dv.* ⟨*prez.* màlčīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *agr.* pokriti/pokrivati tlo oko uzgajanih biljaka radi čuvanja vlage
✧ *engl.* mulch
màldane *pril.*, *v.* zamalo, umalo
Màlec, Ivo (1925), prvi hrv. skladatelj konkretne glazbe, glazbeni eksperimentator i pedagog, stekao međunarodni ugled; djeluje u Parizu

Maledîvi (**Maldîvi**) *m* ⟨G Maledívija⟩ *geogr.* država i otočje u Indijskom oceanu, 298 km^2, 231.000 stan., glavni grad Male // **malèdīvskī** *prid.* koji se odnosi na Maledivi

màlen, *v.* mal[1]

màleol *m anat.* zglob u kojem se spajaju potkoljenica i stopalo; gležanj, čukalj // **màleōlnī** *prid. med.* koji pripada maleolu, koji ima svojstva maleola [~ *prijelom* prijelom gležnja]

✧ *lat.* malleolus: mali čekić

màlēr (**malêr**) *m* ⟨G maléra⟩ *reg.* nesreća, neprilika; smola, peh [*prati ga* ~ ima stalne neprilike] // **mȁlerōzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ *reg.* kome se događaju maleri; baksuzan

✧ *fr.* malheur

mȁler *m reg.* soboslikar, ličilac; pitur // **málati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* mâlām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* bojati, ličiti zidove, drveninu i sl.; piturati, farbati, maljati; **malèraj** (**malerȁj**) *m* **1.** slikarstvo, soboslikarstvo, ličilački radovi **2.** *pejor.* mazarija, loše slikarstvo; **máljati** (što) *nesvrš.*, *v.* malati

♦ *pr.* (prema zanimanju): **Màlarić** (130, Krapina, Valpovo, Zagorje), **Mȁler** (Đakovo, Novska)

✧ *njem.* Maler ≃ malen: slikati

mȁlēšan, *v.* mal[1]

Màletić, Ana (1904–1986), hrv. plesna pedagoginja i koreografkinja, osnovala je prvu Školu za suvremeni ples u Hrvatskoj

màleus[1] *m anat.* jedna od tri sitne kosti unutarnjeg uha koja ima oblik čekića

✧ *lat.* malleus: čekić

màleus[2] *m pat.* infekcija konja, mula i magaraca koju uzrokuje bacil *Pseudomonas mallei*, rijetko se prenosi na čovjeka; sakagija, sopolina, gunturač, bale, slinavka, saradža, šap

✧ *grč.* mâlis

malevoléncij|a *ž* želja ili nastojanje da se nekom drugom dogodi zlo; zlonamjernost, zluradost, zloba, zavist [*pokazati ~u*], *opr.* benevolencija

✧ *lat.* malevolentia ← malus: loš + volens: koji želi

Màlez, Mirko (1924–1990), hrv. paleontolog i speleolog, istraživao je paleolitička nalazišta u Veternici, Vindiji, Šandalji

Màlēzija *ž geogr.* država u *JI* Aziji s izlazom na Južnokinesko more i Malajski prolaz, 329.758 km^2, 17.567.000 stan., glavni grad Kuala Lumpur // **Malezíjac** *m* (**Malèzījka** *ž*) ⟨G -jca, V Malèzījče, N *mn* Malezíjci, G Malèzījācā⟩ stanovnik ili državljanin Malezije; **màlezījskī** *prid.* koji se odnosi na Maleziju i Malezijce

malformácija *ž* prirođeno odstupanje od normalnog oblika u građi cijeloga tijela, pojedinog njegovog dijela, organa ili njihovih dijelova

✧ *lat.* malus: loš + *v.* forma, formacija

Màlgāška Repùblika *ž*, *v.* Madagaskar // **Malgášanin** *m* (**Malgášānka** *ž*) ⟨N *mn* Malgási⟩ domorodački stanovnik Madagaskara; **màlgāškī** *prid.* koji se odnosi na Malgase; madagaskarski △ ~ ***jezik*** *lingv.* jezik austronezijske porodice koji se govori na Madagaskaru

Malherbe (*izg.* Malêrb), **François de** (1555–1628), francuski pjesnik i kritičar, zagovornik strogo normiranog francuskog književnog jezika i stroge versifikacije

mâlī, *v.* mal[1]

Mâli *m* ⟨G Mâlija⟩ *geogr.* država u *SZ* Africi, 1.240.142 km^2, 8.646.000 stan., glavni grad Bamako // **Malíjac** *m* (**Màlījka** *ž*) ⟨G -jca, V -ijče, N *mn* Malíjci, G Màlījācā⟩ stanovnik ili državljanin Malija; **mâlījskī** *prid.* koji se odnosi na Mali i Malijce

Mâlī Bùkovec *m* naselje (u blizini Ludbrega), 942 stan. // **malobùkovāčkī** *prid.* koji se odnosi na Mali Bukovec i Malobukovčane; **Malobùkovčanin** *m* (**Malobùkovčānka** *ž*) ⟨N *mn* Malobùkovčani⟩ stanovnik Malog Bukovca

màlīcija *ž* želja da se naškodi, napakosti drugima; zloba, zloća, pakost // **mȁliciōzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji se odnosi na malicioznost; zloban, zlonamjeran, pakostan; **mȁliciōzno** *pril.* na maliciozan način, zlobno, pakosno [~ *se naslađivat* i]; **maliciózņōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili postupak onoga koji je maliciozan

✧ *lat.* malitia ≃ malus: loš

malìgān *m* ⟨G maligána⟩ **1.** jedinica za određivanje jakosti vina, postotka alkohola u vinu; Malligandov stupanj **2.** sprava za tu svrhu

✧ *fr.*, prema francuskom vinarskom stručnjaku Malligandu koji je spravu konstruirao i odredio stupnjeve

màlīg|an *prid.* ⟨*odr.* -gnī⟩ **1.** koji iskazuje stalnu zlobu, malevolenciju, koji je zao po prirodi, nakani ili utjecaju [~*na zamisao*]; opak, zloćudan, *opr.* benigan **2.** koji je iznimno škodljiv [~*ni plan*]; opasan **3.** *pat.* **a.** koji iskazuje

abnormalnu tendenciju da metastazira [*~ni tumor*] **b.** koji je po život opasan; virulentan, štetan // **malignìtēt** *m* ⟨G malignitéta⟩ postojanje malignoga kao mjera ili količina [*visok/ nizak ~*]; malignost, zloćudnost; **màlīgno** *pril.* na maligan način; opako, zloćudno; **mȁlīgnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je maligno
✧ *lat.* malignus

màlik *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici⟩ *reg. zast.* gospodar, vladar [*~ Tintilinić* lik iz pripovijetke I. Brlić; Mažuranić, gospodar Domaćih (kućnih, ognjišnjih); duhova iz slavenske mitologije]
♦ **Màlik** m. os. ime (narodno), *zast.* ◊ *pr.*: **Màlek** (390, *Z* Slavonija, Zagorje, *v.* i mal[1]), **Malèkin** (Samobor, Osijek), **Maléković** (260, Zaprešić, Prigorje, Moslavina, *Z* Slavonija, *v.* i mal[1]), **Màlik** (Rijeka, Pakrac, Rovinj), **Màlikić** (Rijeka, Labin, Primorje), **Malíković** (Rijeka, Pula)
✧ *tur.* ← *arap.* māl: imanje

malikíti *m mn* ⟨N malìkīt, G malikíta⟩ u islamskom pravu, sljedbenici pravne škole iz 8. st.
✧ *arap.* Mālikī, prema utemeljitelju škole Mālik ibn Anasu (o.715–795)

Mâlī Lòšīnj *m* grad na *JI* dijelu otoka Lošinja, 6566 stan. // **Malološínjac** *m* (**Malolòšīnjka** *ž*) ⟨G -njca, V -njče, N *mn* Malološínjci⟩ stanovnik Malog Lošinja; **malolòšīnjskī** *prid.* koji se odnosi na Mali Lošinj i Malološinjce

malimèjit *m reg. pravn. pov.* **1.** ostavština umrloga **2.** rasprodaja zaostavštine umrloga
✧ *tur.* malimeyyit

màlina *ž bot.* voćni grm (*Rubus idaeus*) iz porodice ruža (*Rosaceae*), daje ukusan plod u obliku svijetlocrvene bobice // **màlinov** *prid.* koji je od maline; **màlinovac** *m* ⟨G -ōvca, V -ōvče, N *mn* -ōvci⟩ malinov sok (ob. sirup razblažen vodom)
♦ **Màlina** ž. os. ime, *rij.* ◊ *pr.*: **Màlina** (Daruvar, *Z* Slavonija), **Màlīnka** (Zadar, Požega, *v.* i mlin)
✧ *prasl.* *malina (*rus.* malína, *polj.* malina) ≃ *latv.* melns: crn ← *ie.* *meh$_2$l-: crn (*grč.* mélas, *srvnjem.* mâl: mrlja)

Malíno *sr* naselje (u blizini Slavonskog Broda), 653 stan. // **Malínac** *m* (**Màlīnka** *ž*) ⟨G -nca, V -nče, N *mn* Malínci⟩ stanovnik Malina; **malȉnskī** *prid.* koji se odnosi na Malino i Malince

Màlinskā *ž* naselje i turističko središte na otoku Krku, 999 stan. // **Màlinskār** *m* (**Màlinskārka** *ž*) ⟨N *mn* Màlinskari⟩ stanovnik Malinske; **màlinskī** *prid.* koji se odnosi na Malinsku i Malinskare

Malȉsōr *m* (**Malȉsōrka** *ž*) ⟨N *mn* Malisóri⟩ *etn.* Albanac katoličke vjere, pripadnik jednog od pet fisova (plemena, rodova) na graničnom području Crne Gore i Albanije, djelomično dvojezičan

malȉšān, *v.* mal[1]

Mallarmé (*izg.* Malarmê), **Stéphane** (1842–1898), francuski pjesnik, esejist, prevoditelj, protagonist simbolizma (*Poslije podne jednog fauna*); zagovornik »čiste poezije«, »orfičke eksplikacije Zemlje«; u svoje vrijeme nazivan »princ pjesnika«; značajan utjecaj na pjesništvo 20. st.

Malle (*izg.* Màl), **Louis** (1932–1995), francuski filmski redatelj, predstavnik francuskog »novog vala« (*Lift za gubilište*)

Mallinger (*izg.* Màlinger), **Matilda** (1847–1920), hrv. sopranistica i glazbeni pedagog, prvakinja berlinske Opere

Mallorca (*izg.* Majòrka) najveći otok među španjolskim Balearima, 390.560 stan., svjetska turistička destinacija

mȁlm *m geol.* gornja jura
✧ *engl.* ≃ *stvnjem.* Melm: prašina

malmìnjat *m zool.* pauk (*Latrodectes mactans tridecimguttatus*) podvrsta crne udovice, za čovjeka ugriz može biti smrtonosan
✧ *tal.* malmignatta

mȁlne (**mȁltene**) *pril.* gotovo, umalo, zamalo, skoro

malnùtrīcija *ž pat.* manjak esencijalnih hranjivih tvari u organizmu; rezultat je radikalnih dijeta ili psihičkih inhibicija
✧ *lat.* malus: loš + nutrire: hraniti

mȁlo, *v.* mal[1]

MALO- **1.** kao prvi dio imenice znači da se što obavlja namalo [*maloprodaja*], *opr.* VELE- **2.** kao prvi dio pridjeva znači **a.** da što pripada ili da se odnosi prema takvoj jedinici [*maloprodajni*] **b.** da pripada ili da se odnosi na ono što je malo ili ograničeno u odnosu na ono što je rečeno osnovnom riječju [*maloprivredni* (mala privreda); prema; *privredni*]
✧ *v.* mal[1]

maloâzījskī, *v.* Mala Azija

malòbraćanin *m* ⟨N *mn* malòbraćani⟩ član crkvenoga reda male braće
✧ MALO- + *v.* brat

màlobrōjan *prid.* ⟨*odr.* -jnī⟩ koji se javlja u malom broju, koga/čega ima malo na broju // **malobrójnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je malobrojno, čega je neznatan broj
✧ MALO- + *v.* broj

màločas *pril. reg.* (+ *srp.*) pred kratko vrijeme // **màločašnjī** *prid.*, *v.* maločas
✧ MALO- + *v.* čas

maločekinjáši *m mn* ⟨N maločekìnjāš⟩ *zool. Oligochaeta* red malokolutićavaca (*Annelida*) obraslih čekinjama (npr. gujavica, glibnjača)
✧ MALO- + *v.* čekinja

màlodōban *prid.* ⟨*odr.* -bnī⟩, *v.* maloljetan // **màlodōbnica** *ž*, *v.* malodobnik; **màlōdobničin** *prid.* koji pripada malodobnici; **màlodōbničkī** *prid.*, *v.* maloljetnički; **màlodōbnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩, *v.* maloljetnik
✧ MALO- + *v.* dob

malòdušan *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ koji nema samopouzdanja ni ustrajnosti, koji preza i sustaje pred teškoćama // **malòdūšje** *sr*, *v.* malodušnost; **malòdušnica** *ž*, *v.* malodušnik; **malòdušničkī** *prid.* koji se odnosi na malodušnike i malodušnost; **malòdušnički** *pril.* kao malodušnik, na način malodušnika; **malòdušnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je malodušan; **malòdušno** *pril.* na malodušan način; **malòdušnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je malodušan; malodušje
✧ MALO- + *v.* duh

malofagóza *ž pat.* kožna bolest kopitara, pasa i drugih životinja, uzrokovana tekutima (*Mallophaga*)
✧ *lat.* malus: loš + FAGO- + -OZA

malògrađanin *m* ⟨N *mn* malògrađani⟩ *pejor.* pripadnik građanstva nesposoban za javnu djelatnost izvan svoga izravnog interesa i sigurnosti; filistar, klajnbirger // **malògrađānka** *ž* ⟨D L -i⟩, *v.* malograđanin; **malògrađanskī** *prid.* koji se odnosi na malograđane; **malògrađanski** *pril.* kao malograđanin, na način malograđana; **malograđánština** *ž pejor.* malograđanski duh, mentalitet malograđana
✧ MALO- + *v.* grad[1] *kalk.* (prema, *njem.* Kleinburger)

malòka *ž* primitivna kuća velikih dimenzija, grade je Indijanci koji obitavaju u prašumskim predjelima Brazila
✧ *braz.port.* maloca ← *egz.*

màlokad (način pisanja uz: malo kad) *pril.* rijetko kad, u rijetkim zgodama, u rijetkim prilikama, tek ponekad, ponekad, tu i tamo, povremeno, od vremena do vremena, s vremena na vrijeme
✧ MALO- + *v.* kad

malokalíbarsk|ī *prid.* koji je malog kalibra △ ~***a puška*** *lov. sport* u lovu i sportu puške s promjerom cijevi 5,6 mm i 6 mm; malokalibarka; ~***i pištolj*** *sport* pištolj s promjerom cijevi ob. 5,6 mm
✧ MALO- + *v.* kalibar

maloklúzija (∅, čega) *ž term.* nenormalan odnos između gornjih i donjih zuba; može biti urođen ili stečen
✧ *lat.* malus: loš + occludere: zatvoriti

malokolùtićavci *m mn zool. Oligomeria*, tjelesna organizacija pretežno morskih sjedilačkih beskralješnjaka (koljena: lovkaši *Lophophorata*, crijevodisači *Branchiotremata*, bodljikaši *Echinodermata*, bradnjaci *Pogonophora* i četinoljusci *Chaethognata*); oligomeri
✧ MALO- + *v.* kolut

màlokrvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji ima premalo crvenih krvnih zrnaca ili nedovoljnu količinu hemoglobina; koji je anemičan, slabokrvan // **malokȑvnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili stanje onoga koji je malokrvan
✧ MALO- + *v.* krv

malolìtrāžnī *prid.* koji za rad troši relativno malo litara benzina [~ *motor automobila*; ~ *automobil*]
✧ MALO- + *v.* litra[1], litraža

màloljetan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji nema zakonom predviđene godine za pravnu odgovornost (ob. manje od 18 ili do 21); malodoban, *opr.* punoljetan // **màloljetnica** *ž*, *v.* maloljetnik; **màloljetničin** *prid.* koji pripada maloljetnici; **màloljetničkī** *prid.* koji se odnosi na maloljetnike [~ *kriminalitet*]; malodobnički; **màloljetnički** *pril.* kao maloljetnik, na način maloljetnika; **màloljetnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je maloljetan; malodobnik, adolescent; **màloljetnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje, osobina onoga koji je maloljetan; maloljetstvo, *opr.* punoljetnost; **màloljetstvo** *sr*, *v.* maloljetnost
✧ MALO- + *v.* ljeto

malomìšćanin *m* ⟨N *mn* malomìšćani⟩ *reg.* onaj koji je iz maloga mista // **malomìšćānka** *ž* ⟨D L -i⟩, *v.* malomišćanin; **malomìšćanskī** *prid.* koji se odnosi na malo misto (u zn.

dalmatinskog kampanilizma maloga mjesta), *usp.* kampanilizam, malomišćanin; **malomìšćanski** *pril.* kao malomišćani, na način malomišćana
✧ MALO- + *v.* mjesto

malonáti *m mn* ⟨N malònāt, G malonáta⟩ *kem.* soli i esteri jabučne kiseline
✧ *lat.* malum: jabuka + -AT(I)

mȁlone *pril.* gotovo

malonògometnī *prid.* koji pripada malom nogometu, koji ima svojstva malog nogometa [~ *turnir* turnir u malom nogometu] // **malonogomètāš** *m* ⟨G malonogometáša⟩ *sport* onaj koji igra mali nogomet, *usp.* nogomet
✧ MALO- + *v.* nogomet

mȁlo-pòmalo *pril.* umjerenom brzinom, umjereno svladavajući (prostor; znanje itd.); pomalo, postupno, postepeno [~ *sve je naučio*]

malopósjednīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ vlasnik malog posjeda (zemlje), vlasnik malog imanja // **malopósjednica** *ž*, *v.* maloposjednik; **malopósjedničin** *prid.* koji pripada maloposjednici; **malopósjednički** *prid.* koji se odnosi na maloposjednike; **malopósjednički** *pril.* kao maloposjednik, na način maloposjednika
✧ MALO- + *v.* posjesti, posjed

mȁloprije (način pisanja uz: malo prije) *pril.* prije kratkog vremena // **maloprìjašnjī** *prid.* koji je od malo prije
✧ MALO- + *v.* prije

maloprìvrednīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji se bavi malom privredom // **maloprìvrednī** *prid.* koji pripada maloj privredi; **maloprìvrednica** *ž*, *v.* maloprivrednik
✧ MALO- + *v.* privreda

malopròdaja *ž* **1.** *lokal.* trgovina koja prodaje na malo **2.** trgovanje na malo, *opr.* veleprodaja // **malopròdājn|ī** *prid.* koji je dio postupka maloprodaje, koji ima svojstva maloprodaje [~*e cijene*]; **maloprodàvāč** *m* ⟨G maloprodaváča⟩ onaj koji se bavi maloprodajom; **maloprodavaónica** *ž* mjesto/prostor na kojem se obavlja maloprodaja
✧ MALO- + *v.* prodati, prodaja

malòrepka *ž* ⟨D L -i/-pci, G *mn* -pākā/-ī⟩ *bot.* biljka (*Myosurus*) iz porodice žabnjaka (*Ranunculaceae*)
✧ MALO- + *v.* rep

malorjèčiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je od malo riječi, koji malo govori // **malorjèčivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je malorječiv
✧ MALO- + *v.* riječ

Malorùsija *ž pov.* u carskoj Rusiji, službeni naziv za Ukrajinu // **Mȁlorus** *m* (**Mȁloruskinja** *ž*) ⟨N *mn* Mȁlorusi⟩ stanovnik Malorusije *zast.* Ukrajinac; **mȁloruskī** *prid.* koji se odnosi na Malorusiju i Maloruse

maloslòvčan *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se sastoji od malo slova
✧ MALO- + *v.* slovo

mȁlošta (način pisanja uz: malo šta; malošto, malo što) *zam.* ⟨G maločèga⟩ malo (stvari, pojmova itd.); rijetko što, malo toga [~ *me još može oduševiti ili razveseliti*]
✧ MALO- + *v.* što

mȁlotko (način pisanja uz: malo tko) *zam.* ⟨G malokòga⟩ rijetko tko, samo ponetko, malo ljudi, samo rijetki ljudi [~ *se pokazao dorastao prilikama*]
✧ MALO- + *v.* tko

mȁloūman *prid.* ⟨*odr.* -mnī⟩ koji je umno nerazvijen; slabouman, ograničen// **mȁloūmnica** *ž*, *v.* maloumnik; **mȁloūmničin** *prid.* koji pripada maloumnici; **mȁloūmnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je malouman; **mȁloūmnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je malouman ili svojstvo onoga što je maloumno
✧ MALO- + *v.* um

màlovica *ž bot.* biljka (*Malope malacoides*) iz porodice sljezova (*Malvaceae*)

mȁlovjek *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je kratkog vijeka; malovječan // **mȁlovječan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩, *v.* malovjek, *opr.* dugovječan; **mȁlovječnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je malovjek
✧ MALO- + *v.* vijek

mȁlovrijēdan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji malo vrijedi // **mȁlovrijednica** *ž*, *v.* malovrijednik; **mȁlovrijēdnik** *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici⟩ onaj koji malo vrijedi; **mȁlovrijēdnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je malovrijedan ili svojstvo onoga što je malovrijedno
✧ MALO- + *v.* vrijediti, vrijedan

Malpighi (*izg.* Malpígi), **Marcello** (1628–1694), talijanski anatom i fiziolog, utemeljitelj embriologije i mikroskopske anatomije

Malraux (*izg.* Malrô), **André** (1901–1976), francuski književnik, svestrani kulturolog, političar, čovjek akcije; sudionik kineske revolucije 1926, pilot na strani Republike u

Španjolskom građanskom ratu 1936–1938, zapovjednik u jedinicama francuskog Pokreta otpora 1940–1944, ministar kulture 1959–1969 (romani *Osvajači*, *Ljudska sudbina*, *Nada*, povijest i filozofija umjetnosti *Glasovi tišine*, *Metamorfoza bogova*, memoarska literatura *Antimemoari*)

mâlšpahtla *ž reg.* slikarska lopatica za skidanje uljanih boja s platna; špahtla
✧ *njem.* malen: bojati + Spachtel: lopatica

mâlštrom *m reg. zast.* **1.** jak vodeni vrtlog, morska pijavica **2.** *pren.* bezizlazan položaj
✧ *njem.* Malstrom

mâlta *ž pov.* **1.** mjesto na ulazu u određeno područje, posjed ili grad na kojem se ubire taksa za ulazak robe ili osobe; carina, carinarnica **2.** rampa, brklja, zapreka na cesti kako bi se spriječio prolaz bez plaćanja daće; mitnica // **mȁltār** *m pov.* onaj koji naplaćuje maltarinu; **maltàrina** *ž pov.* pristojba što su je u feudalno doba ubirali vlasnici područja za prolaz kroz maltu
♦ *pr.* (prema zanimanju i etnici): **Mâlta** (Zadar), **Màltar** (430, Novi Marof, Međimurje, Valpovo), **Màltarić** (240, Zagreb, Koprivnica, Zagorje, Prigorje), **Maltàrskī** (Varaždin, Kutina), **Màltašić** (Osijek, Slavonija)
✧ *njem.* Maut ← *lat.* muta

Mâlta *ž geogr.* država u Sredozemnom moru *J* od Sicilije, 315,6 km², 363.000 stan., glavni grad La Valetta // **màltēšk|ī** *prid.* koji se odnosi na Maltu i Maltežane △ *~a* ***groznica*** *pat.* mediteranska varijanta bruceloze; *~i* ***jezik*** poseban arapski dijalekt ili poseban jezik stanovnika Malte; *~i* ***križ*** **1.** križ s osam jednakih krakova koji se šire prema van **2.** *tehn.* mehanički dio za prekidno kružno gibanje izrađen je u obliku križa s jednakim krakovima koji se šire vani; *~i* ***red***, *v.* hospitalac (**1**); **Maltéžanin** *m* (**Maltéžānka** *ž*) ⟨N *mn* Maltéžani⟩ stanovnik ili državljanin Malte; **mâltskī** *prid.* koji se odnosi na Maltu
♦ *pr.* (etnik): **Maltêž** (Zadar, sred. Dalmacija)

màltene *pril.* zamalo, umalo

màlter *m reg.* građevinski materijal, žbuka // **màlterskī** *prid.* koji se odnosi na malter, koji je od maltera, koji je s malterom
✧ *njem.* Mörtel

maltézer *m kinol.* kućni patuljasti pas svilene bijele dlake; mljetski psić (jer potječe s otoka Mljeta, a ne s Malte)
✧ *njem.* Malteser

maltóza *ž kem.* disaharid $C_{12}H_{22}O_{11} \cdot H_2O$, nastaje razgradnjom škroba putem dijastaze; hrana za pčele, sladilo, sladni šećer (sastojak piva)
✧ *njem.* Maltoze ≃ *engl.* malt: slad + -OZA

maltretírati (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* maltrètīrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ loše postupati s kim, zlostavljati koga; mučiti se // **maltretácija** *ž razg.*, *v.* maltretaža; **maltretáža** (∅, koga) *ž* loše postupanje, gnjavaža; maltretacija
✧ *njem.* malträtieren ← *fr.* maltraiter ≃ mal: loše + traiter, *v.* tretirati

maltuzijanìzam *m* ⟨G -zma⟩ *ekon. sociol.* teorija prema kojoj izvori hrane rastu aritmetičkom, a broj stanovništva geometrijskom progresijom, pa se bijeda i siromaštvo mogu spriječiti samo smanjenjem populacije, odn. sprečavanjem siromašnih slojeva da rađaju djecu
✧ prema engleskom ekonomistu i svećeniku T. R. Malthusu (1766–1834)

malum (*izg.* mȁlum) *m* loš, ružan čin, ružno djelo, loša djela; zlo, *opr.* dobro[1] (I) △ ~ ***necessarium*** (*izg.* ~ necesárium) nužno zlo; ~ ***omen*** (*izg.* ~ ômen) loš predznak, zao znak
✧ *lat.*

màlus *m ekon.* povećanje premije osiguranja, ako ima tzv. negativan tehnički rezultat
✧ *lat.* malus: loš

Malus (*izg.* Malȉs), **Étienne Louis** (1775–1812), francuski fizičar, otkrio polarizaciju svjetlosti

màlvāzija (**malvàzija**) *ž agr.* **1.** sorta vinove loze **2.** vino od istoimenog grožđa (domaće vino primorskog pojasa)
♦ *pr.* (nadimačko): **Màlvāsija** (Split, Brač)
✧ *tal.* malvasia, prema grčkom gradu Monemvasiji gdje se prvotno proizvodilo

malverzácij|a *ž* **1.** pronevjera, utaja [*izvršiti ~u*] **2.** *pravn.* zloupotreba službenog položaja // **malverzácījskī** *prid.* koji se odnosi na malverzaciju; **malverzácījski** *pril.* tako da se posluži malverzacijom, uz pomoć malverzacije; **malvèrzātor** (**malverzâtor**) *m* onaj koji zlorabi službeni položaj; pronevjeritelj, krivac, zločinac; **malvèrzātorskī** *prid.* koji se odnosi na malverzatora i malverzaciju; **malvèrzātorski** *pril.* kao malverzator, na način malverzatora

✧ *fr.* malversation ≃ malverser: pronevjeriti ≃ *lat.* male versari: ružno se ponašati

mâlj *m* ⟨G málja, N *mn* máljevi⟩ veliko ručno oruđe, alat s valjkastim i dugim drškom, drveno ili željezno, kojim se nabija, razbija ili snažno udara kako bi se dobio željeni oblik; bat

✧ *lat.* malleus: čekić

mȁlja *ž* ⟨G *mn* mâljā⟩ (ob. *mn*) **1.** mekane dlačice koje rastu prije nego što mladiću počne rasti prava brada **2.** dlake na tijelu koje rastu do ograničene dužine (na nogama, prsima itd.) i ne pokrivaju svu površinu kože // **mȁljast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** *v.* maljav **2.** koji je nalik na malje; **mȁljav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima mnogo malja, koji je pokriven maljama; maljast; **mȁljavo** *pril.* obraslo maljama, pokriveno maljama; **mȁljavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je maljav; **mȁljica** *ž dem.* od malja; **mȁljičast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima mnogo maljica, koji je prekriven maljicama

♦ *pr.* (nadimačka): **Mȁljavac** (Rijeka, Opatija), **Mȁljković** (1130, Lika, Banovina, *v.* i mal[1])

✧ *ngrč.* mallí

Maljevič (*izg.* Maljèvič), **Kazimir Severinovič** (1878–1935), ruski slikar, začetnik suprematizma, jedan od prvih slikara apstrakcije (*Crni kvadrat na bijeloj pozadini*, *Crni krug*, *Crni i crveni kvadrat*)

mȁljūšan, *v.* mal[1]

mȁm *pril. reg.*, *v.* odmah

mȁma *ž* **1.** *fam.*, *v.* majka **2.** *anat.* dojka, sisa **3.** *meteor.* obilježje nekih rodova oblaka (kumulonimbusa, cirusa, stratokumulusa i dr) onda kad se na donjoj strani oblaka vide izrasline u obliku dojki ili vrećastih izbočina // **mȁmica** *ž* ⟨V mȁmice⟩ *hip.* od mama; **mȁmičin** *prid.* koji pripada mamici; **mȁmin** *prid.* koji pripada mami, majčin [~*a kći*; ~*o dijete*] △ ~ ***sin*** onaj koji je razmažen, koji nije navikao na ozbiljne napore, teškoće i odgovornosti

♦ *pr.* (nadimačko): **Màmek** (Križevci, Koprivnica)

✧ **(1)** *prasl.* *mama (*slov.* mama, *rus.* máma); **(2)** *lat.* mamma

mámac, *v.* mamiti

màmālije *ž mn zool.* kralješnjaci koji se rađaju nesposobni za samostalan život pa sišu majčino mlijeko; sisavci

✧ *nlat.* mammalia ← mammalis: koji pripada sisi ≃ mamma: sisa

mamalȉngus *m psih.* potreba muškarca da tijekom ljubavne igre usnama dotiče ženine grudi

✧ *v.* mama + *lat.* lingus: lizanje

mamàljuga *ž reg. kulin.* jelo od kukuruznog brašna; žganci, palenta, pura, kačamak

✧ *rum.* mamalýga

mȁmb|e *ž mn* ⟨N mȁmba⟩ *zool.* rod otrovnih zmija (*Dendroaspis*) △ ***crna*** ~***a*** živi na tlu, najotrovnija zmija na svijetu; ***zelena*** ~***a*** živi na drveću

✧ *engl.* mamba ← *egz.*

mȁmbo *m glazb.* ples latinskoameričko-kubanskog podrijetla, nakon 1945. pod utjecajem jazza; kao društveni ples širi se po SAD-u i nakon 1955. po Europi

✧ *amer.šp.*

mamèa *ž bot.* vazdazeleno drvo (*Mammea americana*) podrijetlom s Haitija ukusnih plodova; kultivirana u tropskim predjelima Amerike

✧ *nlat.* mammea

mamektòmija *ž med.*, *v.* mastektomija

✧ *v.* mama + *v.* ektomija

mamèluk *m* ⟨V -uče, N *mn* -uci⟩ **1.** *pov.* **a.** pripadnik garde egipatskog sultana **b.** pripadnik Napoleonove carske tjelesne garde **2.** *pren. pejor.* odani sluga koji sluša bez pogovora (u političkim organizacijama) // **mamèlučkī** *prid.* koji se odnosi na mameluke; **mamèlučki** *pril.* kao mameluk, na način mameluka

✧ *tur.* memlûk ← *arap.* mämlūk

mȁmen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je zahvaćen pomamom, koji se pomamio // **mamenȉjati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ biti mamen, ludovati, *usp.* đapati se, džapati se; **mâmnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *zast.* onaj koji je zahvaćen pomamom

✧ *v.* mamiti

mamȉla *ž anat.* bradavica dojke

✧ *lat.* mammilla ≃ mamma, *v.* mama

màmipara *m* onaj koji nastoji izmamiti novac, koji hvata na brzinu ili na trikove, koji se služi laskavim riječima i sl. da dođe do novca ili da nešto proda

✧ *v.* mamiti + *v.* para

mámiti (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* mâmīm, *pril. sad.* -mēći, *gl. im.* -mljēnje⟩ **1.** privlačiti čime, činiti da tko dođe, da izađe, da se približi s namjerom da se provede neki cilj, namjera i sl. (o osobama) **2.** privlačiti na prevaru upotrebljavajući mamac da bi bile uhvaćene

(o životinjama) **3.** nastojati dobiti prošenjem, tražiti načina da se što dobije raznim uvjeravanjima, nalaženjem razloga i sl.; kamčiti, musti od koga, drančiti, cijediti što od koga [~ *novac*]; cincati, cincariti, žicati // **mâm** *m* **1.** ono što mami, mamljenje, velika privlačnost čega, neodoljivost koja privlači **2.** čin, radnja, zvuk itd. koji mami [*legenda o sirenama počiva na vjerovanju u ~ muzike i njeno opojno djelovanje*]; **mámac** *m* ⟨G -mca, V -mče, N *mn* -mci, G mâmācā⟩ **1.** ono što je priređeno kao zalogaj za životinju, divljač ili ribu, koja se želi uhvatiti, ono na što se ona mami; mamilo, omeka **2.** ono što privlači, ono što nekoga treba zavesti [*uhvatiti na ~*; *pružiti (komu) ~*; *pokazati ~ (komu)*]; **màmitelj** *m* onaj koji mami; **màmiteljev** *prid.* koji pripada mamitelju; **mamitèljica** *ž*, *v.* mamitelj; **mamitèljičin** *prid.* onaj koji pripada mamiteljici

✧ *prasl.* *mamiti (*slov.* mamiti, *polj.* mamić)

màmlaz *m reg. pejor.* **1.** onaj koji je glup, blesav; bezobraznik, klipan **2.** onaj koji je nespretan, neupotrebljiv; trapavac // **màmlaskī** *prid.* koji se odnosi na mamlaze [~ *postupak*]; **màmlaski** *pril.* kao mamlaz, na način mamlaza [~ *govoriti*]

✧ *mađ.* mamlasz

mamogràfija *ž med.* rendgensko snimanje dojke; ob. pomaže u otkrivanju tumora u početnom stadiju

✧ *v.* mama + -GRAFIJA

Màmōn *m* ⟨G Mamóna⟩ **1.** *rel. bibl.* zli bog ili odbjegli anđeo, stvoritelj materijalnog svijeta, princip zla; Sotona (za razliku od dobrog boga u dualističkim učenjima) **2.** *mit.* u semitskoj mitologiji, personifikacija bogatstva, pohlepe

✧ *lat.* mammon ← *grč.* mammōnâs ← *hebr.* māmōn: novac, kapital ← *aram.* māmōnā: bogatstva

mamoplàstik|a *ž* ⟨D L -ici⟩ *med.* plastična rekonstruktivna operacija dojke [*izvesti ~u*]

✧ *v.* mama + -PLASTIKA

mamotròpīn *m* ⟨G mamotropína⟩ hormon prednjeg dijela hipofize; osnovna funkcija stvaranje i lučenje mlijeka (prolaktin, galaktin, laktogeni hormoni, laktotropin)

✧ *v.* mama + *v.* tropin

m̏āmūran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji je u bunovnu, dremovnu stanju nakon neumjerena uživanja alkohola ili iznenadna ili teška buđenja; bunovan // **mamùrluk** *m* ⟨V -uče, N *mn* -uci⟩, *v.* mamurnost; **m̏āmūrno** *pril.* na mamuran način, u mamurluku [*osjećati se ~*]; **m̏āmūrnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je mamuran; mamurluk

✧ *tur.* mahmur ← *arap.* maḫmūr, vinom opijen

màmut *m zool.* izumrli slon iz ledenog doba (*Elephas primigenius*) // **màmutica** *ž* **1.** ženka mamuta **2.** *pren. sport* mamutska skakaonica **3.** građevina mamutske (**2**) veličine; **màmutsk|ī** *prid.* **1.** koji pripada mamutima, koji se odnosi na mamute **2.** *pren.* koji je najveće kategorije u vrsti [*~a skakaonica* skijaška skakaonica građena za postizanje što dužih skokova, skijaških letova]; **màmutski** *pril.* kao mamut, na način mamuta

✧ *rus.* mámont ← *egz.* (*jakutski*)

MAMUT-, *v.* mamut, màmutskī (**2**)

màmutovac *m* ⟨G -ōvca, V -ōvče, N *mn* -ōvci⟩ *bot.* crveno kalifornijsko drvo (*Sequoia gigantea*), doseže visinu od 135 m, živi i do 3000 godina, koristi se u industriji; sekvoja, redwood, velingtonija

✧ *v.* mamut

màmuza *ž* metalna naprava na obući jahača, kojom podbada konja; ostruga // **mamùzati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** poticati, podbadati konja mamuzama **2.** *pren. ekspr.* natjerivati koga na što (ob. na neku veću aktivnost, na jače djelovanje); **màmuznuti** (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* màmuznēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* màmuznuo⟩, *v.* mamuzati

♦ *pr.* (nadimačka): **Màmuza** (Dugo Selo, okolica Zagreba), **Màmuzić** (280, Sinj, Banovina, Kordun, Lika, *I* Slavonija), **Màmužić** (Šibenik, Makarska)

✧ *tur.* mahmuz ← *arap.* mihmāz, mihmez

-MAN, **-MANIČKI**, **-MANIJA** kao drugi dio riječi označuje ludost, pomamu, pretjeranost za nečim (*potenc. razg.* lako se kombinira s riječima koje znače novije pojmove) [*televizi(j)(a) + o + man → televizioman*; *strip* (∅) + *o* + *man → stripoman*], *opr.* -FOB

✧ *grč.* manía: ludost, pomama, bijes; manikós: bijesan, pomaman

mán|a *ž* nedostatak, pogreška, neispravnost [*bez ~e*; *pun ~a*; *sa svim ~ama*] △ ***govorna ~a*** *razg.* smetnja u govoru; ~ ***na srcu*** *razg.* srčana smetnja, smetnja na srcu

✧ *prasl.* *mana (*rus.* maná: prijevara) ≃ *v.* obmana

mȁna[1] *ž* **1.** *bibl.* čudotvorna hrana koja je padala s neba da bi nahranila Židove za vrijeme izbjeglištva u Sinajskoj pustinji **2.** općenito, nešto neočekivano što stiže u najbolji čas [~ *s neba*] **3.** osušeni slatki sok crnog jasena, blagi laksativ
✧ *lat.* manna ← *grč.* mánna ← *hebr.* mānā: obrok

mȁna[2] *ž mit.* u melanezijskom i polinezijskom vjerovanju nadnaravna sila i magična moć što je posjeduju duhovi mrtvaca
✧ *engl.* ← *egz.* (*polinez.*)

manager (*izg.* mènadžer) *m* **1.** *v.* menadžer **2.** *inform.* program koji upravlja nekim softverskim ili hardverskim sustavom [*program* ~]
✧ *engl.*

manáni *m mn* ⟨N mànān, G manána⟩ *kem.* polisaharidi koji se jávljaju u nekim biljnim dijelovima, nemaju svojstva šećera, ali se hidrolizom cijepaju u monosaharid manozu
✧ *nlat.* mannani ≃ *v.* mana[1]

mȁnastīr *m* **1.** *pravosl.* samostan **2.** crkva sa zgradama u kojima, prema utvrđenim pravilima, u zajednici žive pravoslavni monasi ili monahinje [*u* ~*u*]; namastir // **manastírac** *m* ⟨G -rca, V -rče, N *mn* -rci, G manàstirācā⟩ onaj koji živi u manastiru; **manastírčev** *prid.* koji pripada manastircu; **manastȉrčić** *m dem.* od manastir; **mȁnastīrka** *ž*, *v.* manastirac; **mȁnastīrsk|ī** *prid.* koji se odnosi na manastir [~*o imanje*]; **mȁnastīrski** *pril.* kao što je običaj itd. u manastiru, na način kao u manastiru [*živjeti* ~]
♦ *top.*: **Manastȉrine** (obično za položaje gdje su ruševine nekog samostana ili crkve), **Mòjster** (otočić kod Pirovca), **Mòjstir** (Pag)
✧ *lat.* monastērium ← *grč.* monastḗrion: kuća monaha (pustinjakova ćelija) ≃ mónos: sam

Manàus *m* glavni grad brazilijanske države Amazona, 1.010.000 stan., luka na rijeci Rio Negro iznad ušća u Amazonu do koje plove prekooceanski brodovi; od 1967. slobodna carinska zona; u doba procvata eksploatacije kaučuka izgrađene brojne reprezentativne zgrade

manàvāl *m* ⟨G manavála⟩ *pom. pov.* onaj koji u brodogradilištu, u arsenalu i sl. radi rukama neki kvalificiran posao i obično čini srednji sloj u radnoj hijerarhiji
✧ *tal.* manovale ← *lat.* manualis: ručni ≃ manus: ruka

màncēra *ž pom.* mletački naziv za vrstu dalmatinskog trabakula (17. i 18. st.)
✧ *mlet.* manzèra

Manchester (*izg.* Mènčester/ob. Mànčester) *m* luka i grad (*SZ* Engleska, Velika Britanija), 448.600 stan. (2.600.000 stan. s predgrađima) // **mànčesterskī** *prid.* koji se odnosi na Manchester

mancipácija *ž pravn.* u rimskom pravu, svečani čin kojim se prenosi vlasništvo uz stroge formalnosti
✧ *lat.* mancipatio

Mânča *ž geogr.* povijesna pokrajina u Novoj Kastilji, Srednja Španjolska, zavičaj Cervantesova Don Quijotea (Don Quijote od Manche)
✧ *šp.* La Mancha

mânć|a (**mânča**) *razg.* *ž reg.* napojnica [*dati* ~*u* dati napojnicu]
✧ *tal.* mancia

màndal *m reg.* prečaga preko vrata s lokotom; prijevornica, zasovnica, zasun // **mandáliti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* màndālīm, *pril. sad.* -lēći, *gl. im.* -áljēnje⟩ stavljati mandal, zatvarati mandalom
✧ *tur.* mandal

mandàla (**mȁndala**) *ž* budistički mistični dijagram u obliku kruga ili višekutnika, okružen likovima i simbolima; služi pri meditaciji
✧ *skr.* mandala-: krug

mȁndara *ž*, *v.* cicvara
✧ *tur.* mandra: mjesto u planini gdje se nalaze torovi za stoku i kolibe u kojimase spravlja sir ← *grč.* mandrá

mandàrīn *m* ⟨G mandarína⟩ **1.** *pov.* najviši civilni ili vojni državni dostojanstvenik i činovnik za vrijeme carstva u Kini; kvan **2.** *pren.* *pejor.* poslušnik vlasti ili slične hijerarhije u osobi višeg činovnika, službenika, funkcionara ili dužnosnika // **mandàrīnsk|ī** *prid.* koji se odnosi na mandarine △ ~***a jakna*** kineska ravna široka jakna ili kaput s bogatim ukrasima, kopčanjem sprijeda ili na ramenu te malim uspravnim ovratnikom; ~***i jezik*** **1.** *lingv.* kineski jezik, službeni jezik NR Kine **2.** *iron.* izvještačen, pretjerano uglađen govor i način izražavanja koji se ograničava na više krugove (ob. o drugim jezicima); **mandàrīnski** *pril.* kao mandarin, na način mandarina; **mandarínstvo** *sr* ponašanje i djelatnost mandarina
✧ *port.* mandarim (asocijacijom prema man-

dar: narediti) ← *mal.* mantari ← *hind.* mantri ← *skr.* mantrin-: znalac svetih knjiga, savjetnik kralja

mandarína (**mandàrīnka**) *ž bot.* stablo i plod iz porodice rutvice, skupina agruma (*Citrus reticulata*, *C. deliciosa*, *C. nobilis*)

✧ *tal.* mandarino ≃ *v.* mandarin (asocijacijom prema narančasto-žutoj boji kore)

màndāt *m* ⟨G mandáta⟩ **1.** ovlaštenje dato komu da može zastupati koga, raditi što u čije ime [*na kraju ~a*; *po isteku ~a*; *u drugom ~u*] **2.** *pravn. pov.* isprava administrativnog karaktera koju viša vlast upućuje nižoj, a sadržava naredbu koju treba primijeniti **3.** kolonijalno područje pod posebnom upravom međunarodnih organizacija ili velikih sila // **mandàtār** *m* ⟨G mandatára⟩ onaj koji je dobio mandat; opunomoćenik, zastupnik [~ *za sastav vlade*]; **mandatárev** (**mandatárov**) *prid.* koji pripada mandataru; **mandàtārka** *ž*, *v.* mandatar; **mandàtārskī** *prid.* koji se odnosi na mandatara i mandatare; **mandàtārski** *pril.* kao mandatar, na način mandatara; **màndātn|ī** *prid.* **1.** koji je svojstven mandatu [*~i rok*; *~o razdoblje*] **2.** koji je pod mandatom, koji je pod upravom koja ima mandat [*~o područje Društva naroda*, *pov.* npr. zemlje Bliskog istoka] △ *~i* ***postupak*** *pravn.* izvanparnični postupak po kojem sud, na temelju same tužbe, a bez rasprave i saslušanja stranaka, donosi odluku o tužbenom zahtjevu; **màndātor** (**mandâtor**) *m* onaj koji je dao mandat; opunomoćitelj; **màndātorov** *prid.* koji pripada mandatoru; **màndātorskī** *prid.* koji se odnosi na mandatora i mandatore; **màndātorski** *pril.* kao mandator, na način mandatora

✧ *lat.* mandatum ← mandare: dati nekome u ruku, povjeriti

mandeìzam *m* ⟨G -zma⟩ *rel.* gnostičko-baptistička vjerska sljedba u Iraku i Iranu, postoji još od 4. st. zasnovana na sinkretizmu orijentalnih vjerovanja // **mandéjac** *m* ⟨G -jca, V -jče, N *mn* -jci, G màndējācā⟩ *rel.* pripadnik mandeizma

✧ *aram.* mandajja: oni koji znaju

Mandela (*izg.* Mandȅla), **Nelson** (1918), južnoafrički političar, crnački vođa, borac za jednakost rasa; 1964. osuđen na doživotni zatvor, 1990. oslobođen; na prvim višerasnim izborima izabran za predsjednika Južnoafričke Republike; Nobelova nagrada za mir 1993 (s F. W. de Klerkom)

Mandeljštam(**Mandelstam**)(*izg.* Màndeljštam) **1. Leonid Isaakovič** (1879–1944), sovjetski fizičar, jedan od osnivača teorije nelinearnih titranja **2. Nadežda** (1899–1980), ruska književnica, supruga pjesnika Osipa, pratila ga je u progonstvo; njezini memoari pružaju autentičan uvid u životne prilike ruske inteligencije u doba Staljina **3. Osip Emiljevič** (1891–1938), ruski pjesnik, esejist, pripadao skupini akmeista, žrtva Staljinovih čistki (*Kamen*, *Huka vremena*)

mandȉbula *ž anat.* jedina pokretna kost glave, sudjeluje pri govoru, žvakanju i mimici; donja čeljust // **mandibùlār|an** (**mȁndibulāran**) *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji pripada mandibuli, koji ima svojstva mandibule; donječeljusni [*~ni refleks*]; **mandȉbulskī** *prid.* koji se odnosi na mandibulu

✧ *lat.* mandibula ≃ mandere: žvakati

Màndić **1. Dominik** (1889–1973), hrv. povjesničar, franjevac (*Rasprave iz povijesti srednjovjekovne Bosne*) **2. Leopold, Sv.** (1866–1942), hrv. svećenik, rođen u Herceg Novom, tijekom 40 godina karizmatični ispovjednik u padovanskom kapucinskom samostanu čijim su se molitvama i zagovoru pripisivala čudotvorna svojstva; proglašen svetim 1983.

màndit (**mòndet**) *m pom.* indonezijski ribarski čamac s jedrom u obliku trapeza

✧ *mal.*

màndola (**màndora**) *ž glazb. pov.* žičani instrument, varijanta lutnje sa 4–5 pari žica, u Europi od 13. do 19. st.

✧ *tal.* ← *lat.* pandura: lutnja sa 3 žice ← *grč.* pandoûra

mandòlāt (**mandùlāt**) *m* ⟨G mandoláta⟩ slastičarska i tvornička poslastica s bademom; nugat, bademnjak

✧ *tal.* mandorlato

mandolína *ž glazb.* žičani instrument kruškasta oblika s četiri para žica, zvuk se proizvodi trzanjem, narodni instrument u Italiji i nekim dijelovima Hrvatske // **mandolȉnist** (**mandolinȉst**) *m* onaj koji svira mandolinu; **mandolȉnistica** (**mandolȉnistkinja**) *ž*, *v.* mandolinist; **mandolinȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na mandoliniste; **mandolinȉstički** *pril.* kao mandolinist, na način mandoliniste; **mandòlīnskī** *prid.* koji se odnosi na mandoline [~ *orkestar*]

✧ *tal.* mandolino, *usp.* mandola

màndora *ž*, *v.* mandola

màndōrla *ž kat.* aureola; svjetlosni simbol što oblikom badema okružuje tijelo lika koji je prikazan
✧ *tal.*: badem

màndrač *m pom.* ograđeno manje obalno privezište za čamce; lučica
♦ *top. mikrotop.* (za manje uvale): **Màndrać** (Dalmacija)
✧ *tal.* mandracchio

mandràgora *ž bot.* biljka (*Mandragora officinarum*) iz porodice pomoćnica (*Solanaceae*), korijen joj je nalik obličju čovjeka, nekoć joj se pripisivala velika moć; alrauna, okoločep, bunovina, nadliška
✧ *srlat.* mandragoras ← *grč.* mandragóras

màndril *m* **1.** *zool.* afrički čovjekoliki majmun (*Mandrillus sphinx*) iz porodice zamoraca; veliki babun **2.** (mandrilo) *pren. razg. iron.* neuglađena, neodgojena osoba; klipan, neotesanac // **mandrìluša** *ž pejor.*, *v.* mandril (**2**)
✧ *njem.* Mandrill ← *tal.* mandrillo ← *šp.* mandril

mândskī *prid.*, ob. u: △ ~ ***jezici*** *lingv.* skupina jezika nigersko-kongoanske grane nigerskokordofanske porodice, govore se u *Z* Africi

mȁndula *ž* **1.** *bot. reg.*, *v.* badem **2.** (*mn*) *anat.* parni limfni organ oblika badema, smješten između nepčanih lukova, na prijelazu usne šupljine u ždrijelo; krajnici, tonzile
✧ *tal.* mandorla ← *lat.* amandula ← *grč.* amygdálē

mandùlāt *m*, *v.* mandolat

Màndžūrija *ž pov.* naziv za današnji dio *SI* regije u Kini, o. 756.000 km², glavni grad Shenyang (pr. Mukden) // **Màndžūr** (**Mandžúrac**) *m* (**Màndžūrka** *ž*) ⟨N *mn* Mandžúr(c)i⟩ stanovnik Mandžurije; **màndžūrskī** *prid.* koji se odnosi na Mandžuriju i Mandžurce [~ *tigar*] △ ~ ***jezik*** nekoć dvorski i književni jezik Kine, svrstava se u južnu jezičnu granu tungusko-mandžurske porodice jezika; izumro u 20. st.

mȁnđati *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* jesti/pojesti, klopati // **mânđa** *ž reg.* hrana, jelo
✧ *tal.* mangiare, *v.* MANJA-

manèkēn *m* ⟨G manekéna⟩ **1.** osoba kojoj je posao da u reklamne svrhe prikazuje nove modele odjevnih predmeta **2. a.** drvena lutka pokretnih udova; služi umjetnicima za skiciranje poza **b.** krojačka lutka za probne radove na tkaninama // **manèkēnka** *ž* ⟨D L -i⟩, *v.* maneken; **manèkēnskī** *prid.* koji se odnosi na manekenstvo i manekene; **manèkēnski** *pril.* kao maneken, na način manekena △ ***hodati*** ~ hodati stiliziranim kretnjama kao manekeni na pisti; ***oblačiti se*** ~ oblačiti se pretjerano brižljivo, previše elegantno s obzirom na potrebu ili priliku; **manekénstvo** *sr* zanimanje i posao manekena
✧ *fr.* mannequin: model ← *nizoz.* mannekijn: čovječuljak

mànestra *ž*, *v.* manistra

Manet (*izg.* Manê), **Édouard** (1832–1883), francuski slikar, začetnik impresionizma; odlučujuće utjecao na hrv. slikare J. Račića i M. Kraljevića (*Doručak na travi*, *Olimpija*)

mànēv|ar *m* ⟨G -vra, N *mn* -vri⟩ **1.** *vojn.* **a.** pokret vojne jedinice na ratnom zadatku **b.** (ob. *mn*) vježbe velikih vojnih jedinica [*na ~rima*; *otići na ~re*] **2.** kretanje lokomotiva i vagona radi sastavljanja kompozicije vlaka i sl. **3.** *šah* cjelina sastavljena od dvaju ili više poteza radi osvajanja protivničkih figura ili poboljšanja položaja vlastitih **4.** *pren.* postizanje kakve svrhe (prema kontekstu može imati negativnu konotaciju, kao smicalica i sl.) // **mànēvarka** *ž* ⟨D L -i⟩ lokomotiva za ranžiranje vagona; **mànēvarsk|ī** *prid.* koji se odnosi na manevre [*~i prostor*] △ ***~i igrač*** *sport* u nogometu, igrač sredine terena, vezni igrač; ***~o streljivo*** *vojn.* streljivo pomoćne namjene, služi za imitiranje pucnja, koristi se na manevrima, vježbama i za počasnu paljbu; **mànēvarski** *pril.* na manevarski način; **manevrírati** (∅, čime) *nesvrš.* ⟨*prez.* manèvrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ izvoditi manevar ili manevre; **manèvrist** (**manevrȉst**) *m* **1.** onaj koji sudjeluje na manevrima **2.** onaj koji upravlja manevarkom
✧ *fr.* manoeuvre ← *lat.* manu operare: raditi rukom ← manus: ruka + operare: raditi

mànēž (**manjêž**) *m* ⟨G manéža⟩ *sport* u konjičkom sportu, pokriven, ograđen ili otvoren pravokutni prostor na kojem se obavlja dresura, obuka jahanja, natjecanja u dresuri i sl.
✧ *fr.* manège ← *tal.* maneggio

màngal *m* (**màngala** *ž*) *reg.* metalna posuda u koju se stavlja žar služi za zagrijavanje sobe; žeravnik, škaldin
✧ *tur.* ← *arap.* mängal: prenosilo

mangàlica *ž agr.* domaća svinja, uzgaja se radi masti [*bijela ~*; *crno-smeđa ~*]; mangulac,

mangulica // **mangúlac** *m* ⟨G -lca, N *mn* -lci, G màngūlācā⟩, *v.* mangalica; **mangùlica** *ž*, *v.* mangalica

màngān *m* ⟨G mangána⟩ *kem.* element (simbol Mn, atomski broj 25), tvrd i vrlo krt metal; spojevi mangana koriste se u medicini kao antiseptici itd. // **mangànīn** *m* ⟨G manganína⟩ *kem.* legura električnih otpornika; sastoji se od nikla, bakra, mangana; **mangànīt** *m* ⟨G manganíta⟩ *min.* smeđa manganska ruda, manganov oksid hidroksid, pseudorompski, odnosno monoklinski; **manganìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *pat.* trovanje manganom; profesionalna bolest; **màngānsk|ī** *prid.* koji se odnosi na mangan [*~a kiselina*]
✧ *njem.* Mangan. ≃ *tal.* manganese ≃ *srlat.* magnesia, *v.* magnezij

manganomètrija *ž kem.* volumetrijska metoda u analitičkoj kemiji
✧ *v.* mangan + -METRIJA

mȁngovac *m* ⟨G -vca, V -vče, N *mn* -ōvci⟩ *bot.* tropsko drvo (*Mangifera indica*) iz porodice vonjača, daje žute ili crvenkasta sočne plodove; mango // **mȁngo** *m* ⟨G -a⟩ plod mangovca
✧ *port.* manga ← *mal.* mariria

màngrov *m bot.* vegetacija zaklonjenih muljevitih obala tropskih i suptropskih mora, blizu riječnih ušća [*~e šume*]
✧ *engl.* mangrove ← *port.* mangue

mànguc *m zool. reg.*, *v.* mungo

màngup *m* ⟨G *mn* mȁngūpā, *zb.* mangupàrija⟩ **1.** *pejor.* skitnica, besposličar **2.** *hip.* nestašan ili neozbiljan mladić; vragolan, lola // **mangupàrija** *ž* **1.** ⟨*zb.*⟩, *v.* mangup (**1**) **2. a.** postupak mangupa (**2**), neozbiljan ili prevrtljiv postupak **b.** podmetanje; **màngupčād** *ž zb.* ⟨I -adi⟩, *v.* mangupče; **màngupče** *sr* ⟨G -ta, *zb.* -ād⟩ *reg.*, *v.* mangupčić; **màngupčić** *m dem.* od mangup; mangupče; **màngupčina** *m augm.* od mangup; **màngupica** *ž*, *v.* mangup; **màngupičin** *prid.* koji pripada mangupici; **màngupskī** *prid.* koji se odnosi na mangupe; **màngupski** *pril.* kao mangup, na način mangupa
✧ *tur.* menkup ← *arap.* mänkūb: unesrećen

manhattan (*izg.* menhètn) *m* piće, koktel od viskija i vermuta
✧ *amer.engl.* po njujorškoj četvrti Manhattanu

mȁni *m* ⟨*indekl.*⟩ *žarg.* novac, lova
✧ *engl.* money

Mâni *m mn mit.* dobri duhovi; prema rimskom vjerovanju stanuju u podzemlju, štite grobove, štuju se u obredu kulta pokojnika // **manìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *rel. pov.* kult pokojnika razvijen u mnogim primitivnim religijama, posebno kod Etruščana i Rimljana
✧ *lat.* manes: duše mrtvih

manibus pedibusque (*izg.* mànibus pedibùskve) rukama i nogama
✧ *lat.*

màničan, *v.* manija

manìfest *m* **1.** proglas kulturnog, političkog ili kakvog drugoga pokreta namijenjen javnosti, koji, ob. ima svojstva dugoročnog programa [*~ nadrealizma*; *izdati ~*; *objaviti ~*] **2.** *pom.* u pomorskom pravu **a.** isprava sa svim potrebnim podacima koja prati kontingent robe od ukrcavanja do iskrcavanja; carinska isprava **b.** kolektivna putovnica za sve članove posade; lista putnika ili pošiljki (u zračnom, pomorskom prometu i sl.) **3.** u zrakoplovstvu, lista pošiljki i putnika što se prevoze zrakoplovom △ ***Manifest komunističke partije*** *pol. pov.* programska deklaracija K. Marxa i F. Engelsa u kojem su izložili načela i ciljeve komunističkog pokreta (1848) // **manifestácija** *ž* **1.** javni čin ili proces manifestiranja; demonstracija [*~ moći*; *~ narodnog raspoloženja*] **2.** ono što otkriva nešto drugo; simptom, znak, iskaz [*~ bolesti*] **3.** događaj, priredba [*sportska ~*]; **manifestácījskī** *prid.* koji se odnosi na manifestacije; **manìfestan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji je vrlo prepoznatljiva svojstva prema drugom ili drugima, koji neke odlike ima u velikoj mjeri, koji jasno o čemu govori, koji se jasno ističe; jasan, izrazit, vidljiv **2.** *med.* koji je jasno izražen (simptomi i kliničke slike), *opr.* latentan; **manifèstant** (**manifestȁnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā/-ā⟩ onaj koji manifestira; **manifèstantica** (**manifèstantkinja**) *ž*, *v.* manifestant; **mȁnifestatīvan** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji je u obliku manifesta; **mȁnifestatīvno** *pril.* ispoljava se tako da djeluje kao manifest; **manifestatívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je manifestativno; **manifestírati** (se) *dv.* ⟨*prez.* manifèstīrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* manifèstīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) sudjelovati u manifestaciji **2.** (što, se) očitovati raspoloženje, mišljenje itd. na svima vidljiv način;

manȉfestnī *prid.* koji ima oblik, značenje ili sadržaj manifesta [~ *tekst*; ~ *javni govor*]
✧ *lat.* manifestus, manufestus: očigledan, vidljiv

maniheȉzam *m* ⟨G -zma⟩ *rel.* dualističko učenje i religija nastala u 3. st. u Perziji, raširena po Bliskom istoku i Sredozemlju do 6. st.; svijet tumači kao borbu dvaju kozmičkih principa: Dobra (duhovnost, svjetlost i Bog) i Zla (tama, kuga, Sotona s demonima); na osnovu *Starog* i *Novog zavjeta*, Buddhe i Zaratustre nastoji postići novu religijsku sintezu // **manihéjac** *m* ⟨G -jca, V -jče, N *mn* -jci, G manȉhējācā⟩ **1.** pripadnik manihejske hereze ili pobornik manihejskog učenja **2.** *pren.* osoba koja promatra činjenice u krajnostima; **manȉhējskī** *prid.* **1.** koji se odnosi na maniheizam i manihejce, koji je kao u maniheizmu ili kod manihejaca **2.** *razg.* koji je takav da gleda činjenice u krajnostima, bez smisla za nijanse, prožimanja i proturječnosti, koji gleda crno-bijelo, koji zna samo za ili-ili; **manȉhējski** *pril.* gledajući crno-bijelo; **manihéjstvo** *sr* ⟨G *mn* manȉhējstāvā/-ā⟩ **1.** maniheizam **2.** *razg.* gledanje na stvarnost bez smisla za nijanse, crno-bijelo gledanje
✧ *grč.* Manikhaïsmós, prema Maniju (o.216–o.276), iransko-babilonskom mudracu i vjerskom reformatoru, osnivaču maniheizma

mànija *ž* **1.** *pat.* endogena psihoza, karakteristične smetnje mišljenja (bijeg ideja), afekata i motorike (psihomotorna hiperaktivnost); ludilo, mahnitost, bijes **2.** *razg.* pretjerano izražena sklonost prema čemu [~ *urednosti*] **3.** *fil. pov.* prema Platonu, inspiracija koja navodi umjetnika da komunicira s božanskim elementom // **mànič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji pripada maniji, ima svojstva manije, potječe od manije △ ~***no-depresivna (cirkularna) psihoza*** *pat.* endogena duševna bolest u kojoj se smjenjuju manične i depresivne faze; **mànijačkī** *prid.* koji se odnosi na manijake koji je kao kod manijaka; **mànijački** *pril.* kao manijak, na način manijaka; **mànijāk** (∅/čega) *m* ⟨V -āče, N *mn* -āci⟩ **1.** onaj koji pati od manije **2.** *pren.* onaj koji pretjerano izražava sklonost prema čemu; **mȁnijakālan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji se ponaša kao manijak; **mȁnijakālno** *pril.* na manijakalan način; mahnito, bijesno; **manijakálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili postupak onoga koji je manijakalan, svojstvo onoga što je manijakalno
✧ *grč.* manía: bijes, ludilo ≃ manikós: bijesan, sklon ludilu

manikírati *dv.* ⟨*prez.* manȉkīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* manȉkīrān, *gl. im.* -ānje⟩ higijenski i kozmetički njegovati i dotjerati/dotjerivati ruke i nokte // **manikérstvo** *sr* djelatnost manikera; **manȉkīr (manȉker)** *m* ⟨G -íra⟩ **1.** onaj koji se bavi manikiranjem **2.** *razg.* manikiranje [*obaviti* ~]; **manikírānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* manikirati **2.** kozmetička i higijenska njega ruku i noktiju; manikir; **manȉkīrka (manȉkērka)** *ž*, *v.* manikir (**1**)
✧ *njem.* maniküren ← *fr.* manucurer ← *lat.* manus: ruka + cura: njega

Mȁnila (Manȉla) *ž* luka i glavni grad Filipina, 1.987.100 stan. (Velika Manila o. 7,2 mil. stan.) // **mànilskī** *prid.* koji se odnosi na Manilu

manȉluk *m* ⟨V -uče, N *mn* -uci⟩ *reg.* teško podnošenje tuđeg uspjeha, tuđeg dobra ili boljeg položaja u društvu, ostvarenih i postignutih ciljeva; zavist, potajno neprijateljstvo
✧ *tur.* mânilik ≃ *arap.* mānīʿ + -LUK

manȉnka *m lingv.* jezik mandske skupine niger-sko-kordofanskih jezika, govori se većinom u Gvineji

maniòka *ž* ⟨D L -i⟩ *biol. kem.*, *v.* tapioka
✧ *fr.* manioc ← *egz.* (*tupi*) mandioca

manȉpul *m* **1.** *pov.* dio starorimske legije od 120 ili 60 vojnika (trećina kohorte) **2.** *kat.* dio liturgijske odjeće, uzak komad svilene tkanine na lijevoj podlaktici; rubac, naručnik
✧ *lat.* manipulus

manipulácija *ž pol.* **1.** rukovanje ili baratanje predmetima ili robom **2. a.** *pol. ideol.* postupak podčinjavanja pojedinaca, društvenih skupina, javnosti, komunikacijske procedure, komunikacijskih kanala, medija i subjekata određenoj vrsti interesa **b.** *psih.* model ponašanja obilježen pokušajima da se iskoriste međuljudski kontakti **3.** *pren.* smišljeno baratanje krivim podacima, izvrnutim činjenicama, lažnim interpretacijama, vješto podmetanje **4.** *ekon.* utjecanje na porast ili pad cijena umjetnim putem u čemu sudjeluje neki investitor ili u dogovoru više njih // **manipulácījskī** *prid.* koji se odnosi na manipulacije; **manipùlant (manipulȁnt)** *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ **1.** službenik koji unutar ustanove ili poduzeća premješta, donosi ili doprema

predmete za obradu [~ *u knjižnici*] **2.** *razg.* manipulator (3) **3.** *pov.* vježbenik, pripravnik; **manipùlantica** (**manipùlantkinja**) *ž*, *v.* manipulant; **manipùlantičin** *prid.* koji pripada manipulantici; **manipùlantskī** *prid.* koji se odnosi na manipulante; **manipùlantski** *pril.* kao manipulant, na način manipulanata; **mànipulatīv|an** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji je svojstven manipulaciji (1) △ ***~ne kartice*** međunarodno prihvaćeni znakovi reguliraju i skraćuju postupak sporazumijevanja u svim signalizacijskim i telekomunikacijskim sustavima; ***~ni troškovi*** svakodnevni troškovi u poduzećima, troškovi koje naplaćuje neko poduzeće ili banka za obavljanje neke transakcije; **manipùlātor** (**manipulâtor**) *m* **1.** onaj koji izvodi razne vještine i trikove u varijeteima, u cirkusima itd. **2.** uređaj za prenošenje pokreta ruku na predmete koji se ne smiju ili ne mogu dodirivati **3.** *pren.* onaj koji manipulira, *usp.* manipulirati (2,3); **manipùlātorica** (**manipùlātorka**) *ž*, *v.* manipulator (3); **manipùlātoričin** *prid.* koji pripada manipulatorici; **manipùlātorov** *prid.* koji pripada manipulatoru; **manipùlātorskī** *prid.* koji se odnosi na manipulatore; **manipùlātorski** *pril.* kao manipulator, na način manipulatora; **manipulírati** *nesvrš.* ⟨*prez.* manipùlīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (čime) rukovati, baratati **2.** (koga, što, kim, čim) *pren.* upravljati čijim postupcima, postizati da netko radi ono što odgovara onome koji upravlja [~ *medijima*] **3.** smišljeno izvrtati činjenice, smišljati pravne smicalice i druge obmane [~ *statističkim podacima*; ~ *paragrafima*; ~ *istinom*]

✧ *fr.* manipulation ≃ manipule: rukovet, pregršt (zrna pšenice i sl.) ← *srlat.* manipulus ≃ *lat.* manus: ruka + pulus (≃ plenus): pun

manír|a *ž* **1. a.** *lik.* ustaljen način oblikovanja karakterističan za neko umjetničko djelo, umjetničku školu ili razdoblje **b.** način kako se što radi **2.** (*mn*) vanjski oblik ponašanja, ophođenja [*imati/nemati ~e*]; forma **3.** *pejor. umj.* ishitren ili rutinski tretman, oprečan iskrenom i spontanom stvaralaštvu **//** **manìrist** (**manirìst**) *m* stvaralac u duhu manirizma, onaj koji slijedi manirizam (2); **manìristkinja** (**manìristica** *neob.*) *ž*, *v.* manirist; **manirìstičkī** *prid.* koji se odnosi na manirizam, koji ima svojstva manirizma; **manirìstički** *pril.* kao manirist, na način manirista; **manirìzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** umjetnički stil na prijelazu od renesanse prema baroku (16. st.); prevladavaju patos, uznemirenost, koloristički kontrasti **2.** *psih.* **a.** afektacija i oponašanje pomodnog **b.** izraženo oponašanje i ustaljenost izraza do usiljenosti i jednoličnosti, čime se pojedinac ističe među ostalima; nedostatak prirodnosti

✧ *njem.* Manier ← *fr.* manière *njem.* Manierismus ≃ *fr.* maniérisme ≃ *tal.* manierismo

mànistra *ž* ⟨G *mn* -tārā⟩ **1.** *reg.* tjestenina **2.** *kulin.* jelo od tjestenine ili s tjesteninom kao bitnim dijelom (gusto ukuhana juha od povrća s tjesteninom i sl.); manestra

✧ *tal.* manestra

mànit *prid. razg.*, *v.* mahnit

manìtōl (**mànit**) *m* ⟨G manitóla⟩ *kem.* šesteroatomni alkohol, heksahidroksiheksan, glavni sastojak mane, dodatak farmaceutskim pripravcima, *usp.* mana[1] (3)

Manitû *m* ⟨G Manitùa⟩ *mit.* u vjeri američkih Indijanaca snaga koju posjeduju duhovi; nalazi se u prirodnim pojavama i stvarima, a mogu je posjedovati i ljudi

✧ *amer.engl.* manitou ← *egz.* (*algonkijski*): koji nadilazi; tajanstven, svet

manìzam, *v.* Mani

mànlihērka *ž* vojnička puška

✧ prema njemačkom konstruktoru oružja F. von Mannlicheru (1848–1904)

Mann (*izg.* Màn) **1. Erika** (1905–1969), njemačka književnica i glumica, žena pjesnika W. H. Audena, od 1936. u SAD-u kao novinarka; upravljala ostavštinom svog oca Th. Manna **2. Golo** (1909–1994), povjesničar i publicist, sin Thomasa, 1933. pratio oca u emigraciju **3. Heinrich** (1871–1950), njemački pisac socijalno i politički angažiranih romana, zajedljivi kritičar vilhelminske Njemačke i pojave nacizma; stariji brat Thomasov, emigrirao 1933. **4. Klaus** (1906–1949), njemački književnik, sin Thomasa; u emigraciji od 1933; počinio samoubojstvo, djelomično i pod utjecajem negativnih reakcija i sudskih presuda zbog njegova romana *Mefisto* **5. Thomas** (1875–1955), klasik njemačkog romana 20. st.; teme su mu raslojavanje njemačke građanske obitelji, odnos između umjetnosti, duhovnog života i životne stvarnosti (*Buddenbrookovi*, *Smrt u Veneciji*,

Čarobni brijeg, *Dr. Faust*); emigrirao 1933. u Švicarsku; Nobelova nagrada 1929.

Mannerheim (*izg.* Mànerhājm), **Carl Gustaf** (1867–1951), finski maršal i političar; regent Finske i zapovjednik njene vojske u ratu za uspostavljanje nezavisnosti 1918–1919; zapovjednik finske vojske u ratu protiv SSSR-a 1939–1940. i 1941–1944; kao predsjednik Republike Finske (1944–1946) sklopio separatni mir sa SSSR-om (1944) i sačuvao nezavisnost svoje države △ ~***ova linija*** sustav utvrda na Karelskoj prevlaci gdje se finska vojska uspješno branila protiv agresije SSSR-a 1939–1940.

Mannheim[1] (*izg.* Mànhajm), **Karl** (1893–1947), njemački sociolog i filozof, jedan od osnivača sociologije spoznaje (*Ideologija i utopija*)

Mannheim[2] (*izg.* Mànhajm) *m* grad i luka na Rajni, Njemačka, 312.200 stan. // **mànhajmsk|ī** *prid.* koji se odnosi na Mannheim △ ~***a škola*** *glazb.* grupa glazbenika koja je u Mannheimu sredinom 18. st. bila povezana s dvorskim orkestrom; razvili su stil orkestralne skladbe i izvedbe koji je izravno prethodio J. Haydnu i W. A. Mozartu

Mànōjlo m. os. ime, *v.* Emanuel ♦

mȁnometar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ **1.** instrument za mjerenje tlaka u tekućinama, parama i plinovima **2.** *med.* instrument za mjerenje tlaka krvi ili likvora; tlakomjer
✧ *fr.* manomètre ≃ *grč.* manós: rijedak, tanak, lak + -METAR

manóza *ž kem.* monosaharid $C_6H_{12}O_6$, bijeli kristali slatkasta okusa, u biljkama pretežno vezan u polisaharidima mananima
✧ *v.* mana[1] + -OZA

manȑiki gusâri *m* tradicionalno japansko obrambeno oružje, lanac dužine od 30 cm do 1 m s utezima na oba kraja
✧ *jap.* manriki: 10.000 + kusari: željezni lanac

mànsārda *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ **1.** *arhit.* tip krova, krov na prijelom **2.** čitav kat ili stan u potkrovlju; potkrovnica // **mànsārdnī** *prid.* koji pripada mansardi, koji je na mansardi, koji je svojstven mansardi [~ *stan*]
✧ *fr.* mansarde, prema francuskom arhitektu N. F. Mansartu (1598–1666)

Mànsur zvan **Ùstad** (majstor) indijski slikar iz 17. st., prvo ime među slikarima pod patronatom indijskog vladara Jahangira, čuven po slikama ptica, životinja i cvijeća; na zahtjev Jahangira u Kašmiru naslikao sto različitih cvjetova

manšèta *ž* **1.** posuvraćen donji dio rukava košulje ili bluze, ob. se zakopčava; posuvratak, polša **2.** posuvraćen donji dio nogavice
✧ *fr.* manchette

-MANT, -MANTIČKI, -MANTIJA, -MANTSKI kao drugi dio riječi označava ono što se tiče proricanja ili vračanja [*hiromantija*]
✧ *grč.* mántis: prorok, vrač; manteía: proricanje, vračanje; mantikós: proročki, vračarski

mânta *ž zool.* vrsta divovske raže (*Manta birostris*)
✧ *šp.* manta ← *port.*: pokrivač

màntati se (**màntrati se**) (komu) *nesvȓš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *ekspr.* vrtjeti se u glavi, magliti se (komu) **2.** *iron.* ne biti pri sebi, ne govoriti razborito
♦ *pr.* (nadimačko): **Màntalica** (Dubrovnik)
✧ *srlat.* martyrare, *v.* martir

Mantegna (*izg.* Mantènja), **Andrea** (1431–1506), talijanski renesansni slikar i bakrorezac; u slikarstvo uveo antičke motive i novi tretman perspektive (freske u kapeli Eremitani u Padovi i u kneževoj palači u Mantovi)

màntel *m*, *v.* mantil

mantèlet *m reg.* **1.** *dem.* od mantel **2.** dio gornje odjeće bez rukava, grimizne ili ljubičaste boje, nose ga kardinali, nadbiskupi i biskupi [*staviti/obući* ~; *navući* ~]
✧ *tal.* mantelletto

màntij|a *ž* duga svećenička halja // **mantìjāš** *m* ⟨G mantijáša⟩ *pejor. razg.* onaj koji nosi mantiju; svećenik, pop; **mantijášev** *prid.* koji pripada mantijašu
✧ *lat.* mantellum: kabanica ≃ *grč.* mandýas

màntika *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** *pov. rel.* u starom vijeku, umijeće bogoštovanja **2.** vještina gatanja i umijeće proricanja budućnosti pomoću prirodnih znakova (npr. prema letu ptica, zvijezdama i sl.)
✧ *grč.* mantikḗ

màntīl *m* ⟨G mantíla⟩ *reg.* **1.** laganiji dug kaput za proljeće i jesen kao zaštita od vjetra i kiše; ogrtač **2.** *pov.* ženski ogrtač s kapuljačom, seže do bokova; mantel, mantl, *usp.* burnus
✧ *njem.* Mantel ≃ *tal.* mantello

mantinèl|a *ž* **1.** presvlaka na bilijarskom stolu **2.** ograda (37 mm visoka) kojom je obrubljen bilijarski stol **3.** ograda klizališta, nekih nogometnih terena i sl. [*igra na* ~*u*]
✧ *njem.* Mantinelle ← *fr.*

mantìsa *ž mat.* **1.** razlomljeni dio dekadskog logaritma nekog broja, apsolutna vrijednost razlike dekadskog logaritma i njegovog cjelobrojnog dijela (karakteristike) **2.** decimalni oblik pravog razlomka
✧ *lat.* mantissa: dodatak, prilog

màntl *m*, *v.* mantil

Mànto *ž mit.* **1.** grčka proročica, kći vrača Tirezije **2.** kod Rimljana nimfa, žena boga Tibera; utemeljiteljica grada Mantove

Mantoux (*izg.* Mantô), **Charles** (1877–1947), francuski fiziolog, uveo test za dijagnosticiranje tuberkuloze (*Mantouxova reakcija*)

mȁntra *ž rel.* **1.** obredni sveti vedski tekst; pripisuje mu se osobita, magična moć **2.** ritualna i mistična formula, sastavljena od više slogova koja se višekratno ponavlja i služi kao instrument meditacije u hinduizmu i budizmu
✧ *skr.* mantra-

manu (*izg.* mȁnu), ob. u: △ ~ ***militari*** (*izg.* ~ militári) vojničkom silom; ~ ***propria*** (*izg.* ~ prȍpria) vlastitom rukom
✧ *lat.*: manus: ruka

Mànu *m mit.* u indijskoj mitologiji praotac ljudskog roda, legendarni autor važnog sanskrtskog zakonika koji propisuje zakone za pripadnike pojedinih kasta; prinio prvu žrtvu; pojavljuje se u Vedama i u priči o potopu kao spoj Noe i Adama
✧ *skr.* manu: čovjek ≃ *ie.* man

MANU- kao prvi dio riječi označuje da se što odnosi na ruku [*manuskript*]; ruko-
✧ *v.* manu

manùāl *m* ⟨G manuála⟩ **1.** priručnik, zbirka podataka, uputa **2.** *glazb.* klavijatura na orguljama na kojoj se svira rukama (za razliku od pedala na kojima se svira nožno)
✧ *lat.* manuale ≃ manus: ruka

mȁnuāl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji se odnosi na ruke, koji se radi rukama **2.** koji koristi ili zahtijeva fizičku snagu △ ~***na kontrola*** ručno upravljanje; ~***na medicina*** *med.* tehnika kojom se manipulacijama kralješnice i udova nastoje ukloniti funkcionalne smetnje pokretljivosti zglobova; ~***ni radnik*** onaj koji radi rukama, ob. teže fizičke poslove // **manuálac** *m* ⟨G -lca, V -lče, N *mn* -lci, G manùālācā⟩ *razg.* onaj koji radi rukom ili rukama, kojemu je djelatnost ili rad u prvom redu u ruci i pokretu rukom (npr. drvosječa, zidar, kirurg); **manuálčev** *prid.* koji pripada manualcu; **manùālka** *ž*, *v.* manualac; **mȁnuālno** *pril.* na manualan način, ručno, fizičkom snagom
✧ *fr.* manuel ← *lat.* manualis ≃ manus: ruka

manùbrīj *m* **1.** *anat.* tvorba na prsnoj kosti i maleusu **2.** *glazb.* sprava u obliku poluge (ručice), nalazi se na na prednjoj strani sviraonika orgulja; služi za otvaranje, odnosno uključivanje pojedinih registara i njihovih kopula
✧ *lat.* manubrium: ručka ≃ manus: ruka

Mànuel **1.** *v.* ♦ **2.** ime dvojice bizantskih careva (12. i 15. st.) i dva portugalska kralja (15/16. i 20. st.) **3. I Kȍmnen** (1122–1180), bizantski car (od 1143), htio obnoviti Rimsko Carstvo, 1167. osvojio Dalmaciju, Bosnu i Srijem
♦ m. os. ime, *v.* Emanuel; **Manuèla** ž. os. ime, *v.* Emanuel

manufaktúra *ž* **1.** ručni rad u proizvodnji nekog predmeta, osobito u tekstilnoj industriji **2.** *pov.* od srednjega vijeka do 18. st. proizvodni pogon zasnovan na unutrašnjoj podjeli rada; prijelaz od cehovske proizvodnje prema krupnoj industriji // **manufaktùrist** (**manufakturȉst**) *m* **1.** onaj koji je vlasnik manufakture; tvorničar **2.** onaj koji radi u manufakturi; radnik, proizvođač; **manufaktùristica** (**manufaktùristkinja**) *ž*, *v.* manufakturist; **manufàktūrnī** *prid.* koji je svojstven manufakturi, koji je proizveden u manufakturi; **manufàktūrno** *pril.* kao što se radi u manufakturi [*proizvesti* ~]
✧ *srlat.* manufactura ≃ *lat.* manufactus: koji je načinjen rukom

mànula (**mènula**) *ž zool.*, *v.* gira
✧ *lat.* maena ← grč. mainís

manumìsija *ž pov.* u antičkom rimskom pravu davanje slobode robu
✧ *lat.* manumissio ≃ manumittere = manu emittere: otposlati od svojih ruku, osloboditi

mànus (**mȁnus**) *m anat.* dio ruke od zglavka do vrha prstiju; šaka
✧ *lat.* manus

mànuskript *m* ⟨G *mn* -pātā⟩ **1.** stari rukopis kao predmet proučavanja; rukopis posebna oblika [~ *notnog teksta*] **2.** *pov.* knjiga pisana rukom na mekanom materijalu (npr. svila, pergamena) crnilom ili bojom **3.** kompjuterski, pisaćim strojem otisnut ili rukom ispisan tekst (knjige i sl.); rukopis
✧ *srlat.* manuscriptus: koji je rukom napisan ≃ MANU- + *lat.* scriptus: napisan

manustuprácija *ž zast.*, *v.* masturbacija
manutèrgīj *m kat.* laneni rubac kojim se svećenik kod oltara služi za brisanje ruku
✧ *lat.* manutergium
mánuti (se), *v.* mâh
mànzera *ž pov.* dalmatinski trabakul iz 17–18. st.
Manzoni (*izg.* Mancôni), **Alessandro** (1785–1873), talijanski pjesnik, dramatik i romanopisac, utemeljitelj realističkog romana (*Pjesme*, tragedije *Grof od Carmagnole* i *Adelchi*, roman *Zaručnici*, eseji *Povijest stupa sramote*, *O talijanskom jeziku*)
MANJA- *reg.* kao prvi dio riječi kazuje da postoji odnos jedenja ili žderanja u doslovnom ili prenesenom smislu onoga što znači drugi dio [*manjaomini*; *manjamukte*; *manjamerda*]
✧ *tal.* mangiare: jesti
mánjak, *v.* mal[1]
manjamêrda *ž reg. žarg. pejor.* onaj koji škrtošću izaziva prezir, onaj koji je štedljiv u najgoroj mjeri i obliku, onaj koji bi »pojeo svoje govno« [*onaj/ona ~*]
✧ MANJA- + *tal.* merda: govno
manjamùkte *m* ⟨*indekl.*⟩ *reg. pejor.* onaj koji živi na tuđi račun, koji se časti na tuđi račun; muktaš, muktedžija [*taj/ta ~*; *veliki/velika ~*]
✧ MANJA- + *v.* mukte
manjaȍmini *ž* ⟨*indekl.*⟩ *reg. žarg. ekspr.* ona koja je nezajažljiva u odnosu na muškarce, koja osjeća neutaživu erotsku glad; nimfomanka [*ta/ona ~*]
✧ *tal.* mangianomini ≃ MANJA- + uomo: čovjek
mȁnjē, *v.* mal[1]
mànjērka *ž* ⟨D L -i⟩ *zast.* vojnička posuda za dopremu hrane na borbeni položaj
✧ *fr.* manne: puna košara
mànjīć *m* ⟨G manjíća⟩ *zool.* **1.** slatkovodna riba koštunjača (*Lota lota*); menka **2.** morska riba koštunjača (*Molva elongata*) iz porodice *Gadidae*
✧ *v.* manje
manjìna, *v.* mal[1]
mȁnjkav, *v.* mal[1]
manjùrica *ž reg.* ona koja nosi odjeću redovnice, a ne živi u samostanu // **manjùrīčkī** *prid.* koji se odnosi na manjurice; **manjùrički** *pril.* kao manjurica, na način manjurica
✧ *lat.* minor: manji, manja, ukrštanjem s *v.* manji
Mao Ce-tung (*izg.* Mȁo Cê-tùng) (**Tse-tung**, **Mao Zedong**) (1893–1976), kineski komunistički vođa i marksistički teoretičar; primijenio je najradikalnije interpretacije totalitarnog komunizma na kineske prilike i time utjecao na revolucionarne i radikalne pokrete u svijetu; jedan od osnivača KP Kine (1921) i od 1931. do smrti njezin predsjednik; predsjednik Republike Kine 1949–1959, glavni protagonist »kulturne revolucije« △ ***mao-odijelo*** *razg.* hlače u kompletu s jednorednom ravnom jaknom podignuta ovratnika // **maòist** *m* pristaša maoizma; **maȍistica** *ž*, *v.* maoist; **maoȉzam** *m* ⟨G -zma⟩ *pol. ideol.* kineski model komunističke vlasti (1949–1976); apsolutni kult vođe, radikalna kolektivizacija i diktatura maksimalizirana u tzv. kulturnoj revoluciji, *usp.* revolucija
màona *ž*, *v.* mauna
Mȁor *m* (**Mȁōrka** *ž*) *etn.* pripadnik autohtonog polinezijskog naroda na Novom Zelandu, o. 300.000 pripadnika // **mȁorskī** *prid.* koji se odnosi na Maore △ ~ ***jezik*** *lingv.* jezik polinezijske grane austronezijskih jezika
Mȁovice *ž mn* naselje (u blizini Sinja), 889 stan. // **Mȁovičanin** *m* (**Mȁovičānka** *ž*) ⟨N *mn* Mȁovičani⟩ stanovnik Maovica; **mȁovičkī** *prid.* koji se odnosi na Maovice i Maovičane
mȁpa *ž* **1.** po određenim pravilima izrađen crtež koji predočuje veći ili manji prostor; karta, zemljovid **2.** *lik.* zbirka radova koja po temi, formatu, čini cjelinu [~ *grafika i crteža*] **3.** korice za papire i spise // **mapíranje** *sr inform.* postupak preslikavanja grafičkih podataka; mapping
✧ *srlat.* mappa mundi: karta svijeta ← *lat.*: ubrus ← *egz.* (*punski*)
<u>**mapping**</u> (*izg.* màping) *m inform.*, *v.* mapiranje
✧ *engl.*
màpula *ž kat.* platneno pokrivalo za ruke; pokriva ruke nižega po crkvenoj hijerarhiji kad što prima od višeg službenika
✧ *lat.* mappula: mali ubrus
<u>**maquis**</u> *m*, *v.* màki
Mâr *m* **1.** *hind.* bog smrti ponekad shvaćen kao jedan vid Dobra dok mu je drugi vid Kama, tj. erotska žudnja **2.** *bud.* Sotona koji je pokušao navesti Buddhu na Zlo u vrijeme njegova Prosvjetljenja
✧ *hind.* Mara
mâr[1] *m* volja da se što dobro i temeljito radi [*raditi s ~om*]; marljivost, prilježnost // **mâran** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji se odlikuje marom; marljiv, priležan; **máriti** (koga, za koga, što)

nesvrš. ⟨*prez.* mârīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ osjećati naklonost, ljubav, želju, brigu, sklonost itd.; hajati [*baš on puno mari za mene, iron.* nije ga briga, ne haje za mene]; **màrljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se odlikuje marom, radinošću; maran; **màrljivo** *pril.* na marljiv način; **màrljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je marljiv; **mârnica** *ž, v.* marnik; **mârnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji se ističe samoprijegorom i marom, ob. u javnoj djelatnosti; radenik, djelatnik; **márnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je maran

✧ *prasl.* (samo južnoslavenski) *marъ, *mara (*stsl.* mara: osjećaj)

mâr² *m mit.* noćni duh, zao vampir germanske mitologije

✧ *stvnjem.* merren: priječiti

maràbū (**marabû**) *m* ⟨G marabúa⟩ **1.** *zool.* ptica (*Leptoptilos crumeniferus*) iz porodice tropskih roda jaka kljuna i gola vrata **2.** vrsta ženskog šala načinjenog od različitih materijala u živim bojama, moderan 1920-ih i 1930-ih

✧ *fr.* marabout, *v.* marabut

maràbut *m* **1.** *isl.* sveti čovjek; asket, pustinjak **2.** *arhit.* u *SZ* Africi nadgrobna građevina jajastog oblika

✧ *fr.* marabout ← *port.* marabuto ← *arap.* murābit

m̀arač *m* ⟨G m̀arča, G *mn* màrāčā⟩ *reg.* treći mjesec u godini; mart, ožujak // **màrčen|ī** *prid. reg.* koji je u martu (maraču) △ ~***a bura*** jedna od tri bure koje pušu u ožujku (7, 17. i 27. ožujka »sette, diciassette, ventisette« *reg.*) i donose proljeće

♦ *pr.* (nadimačka, prema mjesecu u kojem je netko rođen): **M̀arač** (Rijeka), **Màrača** (Šibenik, Split), **Màračić** (280, Rijeka, Primorje, *v.* i Marija)

✧ *tal.* marzo

marakȕja *ž bot.* kiselkasti plod nekih vrsta iz tropskog roda *Passiflora*

✧ *šp.* maracuya ← *egz.*

màrama *ž reg.* dio ženske odjeće kojim se pokriva glava, prema običajima može imati različite boje i vezati se na različite načine; peča, rubac, mahrama // **màramica** *ž* **1.** *dem.* od marama **2.** džepni rupčić, nosi se i kao ukras u vanjskom džepu **3.** (+ *srp.*) *anat.* mekana plosnata i tanka opna koja ovija neki plod ili tjelesni organ [*plućna* ~]; ovojnica

✧ *tur.* mahrama ← *arap.* miqrām

màrān *m* ⟨G marána⟩ *pov. rel.* prisilno pokršteni Židov u Španjolskoj od kraja 15. st. koji nije iskreno primio katolicizam, već potajno prakticirao judaizam

✧ *šp.* marrano: svinja

maranȁo *m lingv.* jezik zapadne malajsko-polinezijske grane australonezijskih jezika, govori se na Filipinima

maràngūn *m* ⟨G marangúna⟩ *reg.* stolar

♦ *pr.* (prema zanimanju): **Maràngon** (Rovinj, Istra), **Marangôni** (Rijeka, Poreč), **Maràngunić** (Split, Poreč)

✧ *tal.* marangone

màraska (**maràška**) *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ *bot.* primorska višnja (*Prunus cerasus marasca*) iz porodice ruža (*Rosaceae*), daje manji plod od kontinentalne, ali veće slatkoće // **màraskin** *prid.* koji je od maraske [~ *plod*]; **màrašnjāk** *m* ⟨V -āče, N *mn* -āci⟩ mjesto gdje se uzgaja maraska, voćnjak maraske; **maràština** (**marèština**) *ž* **1.** *agr.* sorta grožđa **2.** vino od tog grožđa sušenog na suncu

✧ *tal.* amarasca ≃ *lat.* amarus: gorak

maràskīno (**maraskîno**) *m* liker od maraske

✧ tvorničko ime proizvoda[ž] ≃ *tal.* maraschino

Marat (*izg.* Marâ), **Jean-Paul** (1743–1793), francuski revolucionar, radikalni jakobinac, član Konventa; kao izdavač lista *L'Ami du People* (*Prijatelj naroda*) postao popularan u narodu; ubila ga je Charlotte Corday

m̀aratōn *m* **1.** (Maraton) *pov.* poprište velike bitke (490. pr. Kr.) odakle je glasnik trčao u Atenu da javi pobjedu nad Perzijancima **2.** *sport* **a.** najduža olimpijska trkačka disciplina (42.195 m); maratonska trka **b.** staza u kajakaškom spustu dulja od 20 km **3.** *pren. ekspr.* sve ono što dugo traje [*ta diskusija, to je bio* ~] // **maratónac** *m* ⟨G -nca, V -nče, N *mn* -nci, G maràtōnācā⟩ *sport* natjecatelj u maratonu; **maratónčev** *prid.* koji pripada maratoncu; **maràtōnka** *ž, v.* maratonac; **m̀aratōnsk|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na maraton (**1,2**) **2.** *pren.* koji vrlo dugo traje [~*i govori*; ~*i pregovori*] △ ~***a trka***, *v.* maraton (**2a**); ~***i autoreli*** *sport* višednevno/višetjedno automobilističko natjecanje; ~***o plivanje*** svladavanje velikih udaljenosti na moru, jezeru ili rijeci; ustrajno plivanje; **m̀aratōnski** *pril.* kao na maratonu, kao maratonac

✧ *grč.* Marathṓn, Maraton, grčko mjesto odakle je Filipid trčao do Atene (o. 42 km) donijeti vijest o pobjedi Atenjana nad Perzijancima

maravèdi *m pov.* stari portugalski (zlatni, srebrni pa bakarni) novac
✧ *šp.* maravedi ← *arap.* mūrabitīn

maravèla *ž žarg.* tučnjava, batinanje; makljaža

maràzam *m* ⟨G -zma⟩ **1.** *term.* opća iscrpljenost tijela, oronulost, svenulost općeg izgleda osobe, iznemoglost od starosti ili od trajne bolesti **2.** *pren.* atmosfera opće apatije; ustajalost, stagnacija [*politički* ~]
✧ *nlat.* marasmus ← *grč.* marasmós: uganuće ≈ maraínein: gasiti

Màrbūrg *m* **1.** sveučilišni grad u Njemačkoj, 69.500 stan. **2.** (marburg) *med.* smrtonosni virus koji izaziva fatalnu hemoragijsku groznicu; prvi put identificiran 1967. u Marburgu, *usp.* ebola // **màrburšk|ī** *prid.* koji se odnosi na Marburg △ ~***a škola*** *fil.* jedna od najznačajnijih neokantovskih filozofskih škola

marcato (*izg.* markâto) *pril. glazb.* oznaka koja upućuje da neki ton, melodiju ili odlomak treba posebno istaknuti (izvodeći ih jasnom artikulacijom i dinamički jače)
✧ *tal.*

Marceau (*izg.* Marsō̂), **Marcel** (1923), veliki francuski umjetnik pantomime u koju je unio osebujnu poetičnu interpretaciju

Màrcel 1. *v.* ♦ **2.** ime dvojice papa (4. i 16. st.)
♦ m. os. ime; **Marcèla** ž. os. ime; isto: **Màrčela** (← *tal.*) ◊ *pr.*: **Màrcelić** (200, Zadar), **Màrcelja** (Požega), **Màrčelan** (Varaždin, Međimurje), **Màrčelić** (Zadar, Pula), **Màrčelja** (320, Rijeka, Primorje, Banovina, *v.* i mirta)
✧ *tal.* Marcello ← *lat.* Marcellus

Màrcijal, **Marko Valerije** (o.40–104), rimski književnik, sa svojih 1557 sačuvanih epigrama najveći i najutjecajniji epigramatičar svjetske književnosti

màrcijālan, *v.* Mars

Màrcijan Kapèla (4. st.), rimski retoričar, autor enciklopedijskog djela u prozi i stihu (*Vjenčanje Filologije i Merkura*) u kojem izlaže 7 slobodnih vještina (osnova naobrazbe u srednjem vijeku)

marcionìzam *m* ⟨G -zma⟩ *pov. rel.* dualističko učenje i heretička sekta (od 2. do 6. st.) prema kojoj je Stvoritelj Jahve gnjevni bog materije koja je Zlo, a Isus svojom objavom simbol vrhovnog Dobrog Boga; markionizam
✧ prema začetniku, kršćanskom gnostiku Marcionu (o.80–o.165)

marcìpān *m* ⟨G marcipána⟩ *kulin.* poslastica od smjese badema i šećera
✧ *njem.* Marzipan ← *tal.* marzapane ← *arap.* marṭabān: porculan iz indijskog grada Martaban

Marconi (*izg.* Markôni), **Guglielmo** (1874–1937), talijanski inženjer, od 1897. u Engleskoj; poznat po otkrićima iz područja bežične telegrafije; Nobelova nagrada za fiziku 1909 (s F. Braunom)

Marco Polo (*izg.* Mârko Pôlo) (1254–1324), venecijanski trgovac, najznamenitiji srednjovjekovni putnik-istraživač središnje Azije i Kine (1271–1295); prema jednom dokumentu iz 15. st. porijeklom s Korčule; njegova sjećanja s putovanja zapisao je Rustichelli iz Pise u knjizi *Milijun*

Marcuse (*izg.* Markûze), **Herbert** (1898–1979), njemački filozof i sociolog, poslije 1933. živio u SAD-u; pripadnik frankfurtske filozofske škole, protivnik dogmatskih interpretacija marksizma, utjecao na studentske pokrete (*Um i revolucija*)

Màrčan *m* naselje (u blizini Varaždina), 652 stan. // **Marčánac** *m* (**Màrčānka** *ž*) ⟨G -nca, V -nče, N *mn* Marčánci⟩ stanovnik Marčana; **màrčānskī** *prid.* koji se odnosi na Marčan i Marčance
♦ *pr.* (etnik): **Màrčan** (Zagreb, Rijeka, Moslavina)

màrčenī, *v.* marač

Màrduk *m mit.* vrhovni bog Babilona, u mezopotamskoj religiji tvorac čovjeka i svijeta; junak mita *Emuna Eliš* o stvaranju Babilona; njegovo svetište bilo je u Kuli babilonskoj
✧ *hebr.* merodak

marèlic|a *ž* **1.** *bot.* stablo i voćka (*Prunus armeniaca*) iz porodice ruža (*Rosaceae*), daje okrugle plodove žute boje s velikom glatkom košticom; barakokola, kajsija, natipijerka **2.** plod te voćke
✧ *njem.* Marille ← *tal.* armellino ← *lat.* Armeniacum (pomum): armenska jabuka

màrēna *ž reg.* voćni sok od višnje (maraske), ob. razrijeđen vodom
✧ *tal.*

màrēnda *ž reg.* obrok između doručka i ručka; užina // **marèndati** (∅, što) *dv.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ uzeti/uzimati marendu, (po)jesti marendu; **marendávati** (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* marèndāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.*, *v.* marendati
✧ *mlet.* marenda ← *tal.*

marèng|o *m* 1. tkanina od češljanog ili grebenanog prediva [*suknja od ~a*] 2. *pov.* francuski zlatnik iz Napoleonova doba
✧ prema talijanskom gradu Marengu, gdje je Napoleon pobijedio Austrijance 1800.

mare nostrum (*izg.* màre nȍstrum) *pov.* naše more, rimski izraz za Sredozemno more
✧ *lat.*

Marenzio (*izg.* Marèncio), **Luca** (o.1553–1599), talijanski skladatelj, majstor kasnorenesansnoga madrigala

mareogràfija *ž* grana oceanografije; bavi se proučavanjem uzroka i mjerenjima promjena morske razine kao posljedice morskih mijena // **mareògraf** *m* ⟨N *mn* -i⟩ instrument koji automatski i kontinuirano prati i ucrtava krivulju morskih mijena; **mareògrafsk|ī** *prid.* koji se odnosi na mareografiju △ *~a* ***stanica*** uređeno mjesto za mjerenje i registriranje morskih mijena
✧ *lat.* mare: more + -GRAFIJA

mareògram *m* ⟨N *mn* -i⟩ papirna vrpca mareografa na kojoj su registrirane promjene morskih mijena
✧ *fr.* marée: plima i oseka + -GRAM

mȁreometar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ instrument za motrenje promjena morske razine
✧ *fr.* marée: plima i oseka + -METAR

màreta *ž reg.* djelovanje morskog vala pod utjecajem umjerenog vjetra [*bacit će ga ~* val će; brod odbaciti tako da onemogući mirno pristajanje]
✧ *tal.* maretta

Màretić, Tomislav (1854–1938), hrv. slavist, jedan od glavnih predstavnika tzv. hrv. »vukovaca«, autor velike gramatike i stilistike hrv. jezika; više od 30 godina urednik *Rječnika JAZU*; prevodio djela klasične književnosti (*Ilijada, Odiseja, Eneida*)

màrevina *ž bot.* *Marrubium*

margàreta (margàrita) *ž bot.*, *v.* ivančica
✧ *fr.* marguerite ≃ *lat.* margarita: biser

margàrīn *m* ⟨G margarína⟩ namaz načinjen od biljnih ulja uz dodatak emulgatora, vitamina A i D te obranog mlijeka; umjetni maslac // **margàrīnsk|ī** *prid.* koji je s margarinom, koji se odnosi na margarin △ *~a* ***kiselina*** *kem.* bezbojna, kristalična, u vodi topljiva masna kiselina, dobiva se iz lišajeva ili sintetski
✧ *fr.* margarine ≃ *grč.* márgaron: biser, zbog boje kiseline

margaríta *ž* meksički koktel od tekile i narančinog soka, serviran sa solju
✧ *engl.* ← *šp.*

Margàrita 1. *v.* ♦ 2. ime deset europskih plemkinja, regentkinja i kraljica (Danska, Škotska, Njemačka, Francuska i Austrija) 3. **I** (1353–1412), dansko-norveško-švedska kraljica, provela Kalmarsku uniju (ujedinjenje Danske, Švedske i Norveške) 4. **Tirolska (Koruška)** (1318–1369), koruška vojvotkinja; morala predati Habsburgovcima Korušku, Kranjsku i Slovensku krajinu, a 1363. i Tirol 5. **od Navarre (od Angoulemea)** (1492–1549), sestra francuskog kralja Franje I, žena navarskog kralja Henrika; gorljiva kršćanka; najutjecajnija žena Francuske u svoje doba, mecena renesansnih umjetnika i humanista; napisala zbirku novela *Heptameron* 6. **Anžuvinska** (1430–1482), u Ratu ruža, *v.* na strani Lancastera 7. **od Valoisa (Francuska, Margot, Kraljica Margot)** (1553–1615), kći Katarine Medici i Henrika II Francuskog; njezina udaja za protestanta Henrika Navarskog (potonjeg francuskog kralja Henrika IV) povod pokolju protestanata u Bartolomejskoj noći, *v.* 1572; sudjelovala posredno u tzv. religijskom ratu (1562–1598); zanimljivi su njeni *Memoari*
♦ ž. os. ime (svetačkoga podrijetla, širi se štovanjem Margarite iz Antiohije, 3–4. st., zaštitnice seljaka i rodilja); isto: **Margaréta** (← *njem.*), **Màrgeta** (← *mađ.* Marget), **Màrgita** (← *tal.*); *hip.*: **Grêta** (← *njem.*) ◊ *pr.*: **Grétić** (260, Zagreb, Zagorje, ← *njem.*), **Margàletić** (Nova Gradiška, Rijeka), **Margàretić** (180, Dubrovnik, Lika), **Màrgeta** (420, Slavonski Brod, Senj, Imotski, Metković), **Màrgetić** (1230, Zagorje, Prigorje, Podravina, ← *mađ.*), **Màrgić** (190, Županja, *I* Slavonija, Zagorje), **Màrgit** (Beli Manastir, Osijek), **Màrgitić** (Rijeka, Primorje, Gorski kotar, ← *tal.*), **Màrgoš** (Slavonski Brod), **Màrgotić** (Bjelovar, Rovinj, ← *fran.*)
✧ *lat.* Margarita ← *grč.* margaritēs: biser, *usp.* biser (Biserka)

margaritas ante porcos (*izg.* margarítas ȁnte pȍrkos) izlagati nešto vrijedno pred nedostojne ljude
✧ *lat.* dio navoda iz *Evanđelja* po Mateju (*Neque mittatis margaritas ante porcos*: ne izlažite biserje pred svinje)

margètān *m* ⟨G -ána⟩ *reg. zast.* kantiner, vojnički ugostitelj

♦ *pr.* (prema zanimanju): **Margètan** (Čazma), **Margetínac** (Garešnica, Prigorje)

✧ *njem.* Marketender

margína *ž* **1.** dio rubne površine papira ili stranice knjige između teksta i ruba papira; bjelina oko teksta, rubna bilješka; rubnica **2.** *pren. pejor.* periferija, rub (društva, događaja itd.) **3.** veličina koja je dopuštena [*~ pogreške*]; granica // **marginálac** *m* ⟨G -lca, V -lče, N *mn* -lci, G margìnālācā⟩ onaj koji je na rubu društva, onaj koji je dio onih što rade loše plaćene poslove, koji su siromašni, oni koji ne čine dio društva koji donosi odluke; **m̀rgināl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji se odnosi na marginu, koji pripada margini **2. a.** koji je na rubu, na kraju; graničan **b.** koji nije važan, koji je sporedan; nebitan [*~an problem*] △ *~**na kontribucija** ekon.* razlika između ukupnog prihoda i ukupnih varijabilnih troškova poduzeća; *~**ne grupe** sociol.* skupine unutar društva koje ne uživaju sva prava, koje su diskriminirane po rasnoj, nacionalnoj, vjerskoj, seksualnoj i sl. osnovi; **marginálčev** *prid.* koji pripada marginalcu; **marginàlije** *ž mn* **1.** bilješke ispisane na marginama **2.** usputne misli, opaske uz neki tekst, asocijacije uz ono što se čita **3.** crteži što ih uz rukopis izvodi autor kao ilustracije; **marginalizácija** *ž* postupak, proces i rezultat marginaliziranja; **marginalìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *ekon.* teorija prema kojoj je vrijednost razmjene nekog proizvoda određena korisnošću posljednjeg neprodanog primjerka i sl.; objašnjava načela marginalne (granične) korisnosti i produktivnosti; **marginalizírati** (koga, što, se) *dv.* ⟨*prez.* marginalìzīrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* marginalìzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ potisnuti/potiskivati, svesti/svoditi na sporednost; onemogućavanjem, prešućivanjem i zaobilaženjem umanjiti/umanjivati važnost koga ili čega; **margìnālka** *ž, v.* marginalac; **m̀rginālno** *pril.* na marginalan način; rubno, periferno, sporedno [*~ spomenuti*]; **marginálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina onoga koji je marginalan, svojstvo onoga što je marginalno **2.** *sociol.* stanje osobe koja se nalazi djelomično unutar i djelomično izvan neke društvene grupe

✧ *lat.* margo: rub; marginalis: rubni

margin-póziv (*izg.* màrđin-~) *m ekon.* zahtjev klijentu da dostavi novac na svoj račun kod brokera

✧ *engl.* margin call: sporedni poziv

margin-ràčūn (*izg.* màrđin-~) *m ekon.* račun na koji klijent polaže određeni postotak prodajne cijene, a ostatak podmiruje broker

✧ *engl.* margin account: sporedni račun

mârha *ž reg. zast.* stoka, marva

✧ *mađ.* ← *stvnjem.* mariha

mariàči *m* **1.** *glazb.* ulični bend u Meksiku koji svira domaću glazbu **2.** *meton.* **a.** glazba koju izvode mariači **b.** glazbenik koji svira u mariačiju

✧ *meks.šp.* mariachi ≃ *fr.* mariage: vjenčanje, ova se glazba svirala na vjenčanjima u državi Jalisco, odakle je potekla

Marianne (*izg.* Marjàn) *ž* **1.** *pov.* tajno društvo francuskih republikanaca poslije državnog udara Napoleona III (1851) **2.** kasnije simbol slobode i Francuske prikazivan u liku žene s frigijskom kapom i trikolorom **3.** *pren.* često ironični naziv za republikansku Francusku

✧ *fr.*

mariàvīt *m* ⟨G mariavíta⟩ *pov.* pripadnik poljske asketsko-mističke kršćanske sljedbe druge pol. 19. st.

✧ *polj.* Mariawit

Màribōr *m* grad u *SI* Sloveniji, na rijeci Dravi, 106.500 stan. // **Maribórčanin** *m* (**Maribórčānka** *ž*) ⟨N *mn* Maribórčani⟩ stanovnik Maribora; **màriborskī** *prid.* koji se odnosi na Maribor i Mariborčane

m̀rica *ž žarg.* policijski kamionet, služi za prijevoz uhićenika i zatvorenika

M̀rica *ž geogr.* rijeka na Balkanskom poluotoku (*J* Bugarska), duga 525 km, utječe u Egejsko more

mar̀ifet *m reg. ekspr.* **1.** poznavanje činjenica, upućenost u što, obaviještenost; znanje, umijeće **2.** varka ili trik da se što ostvari ili da do čega dođe; smicalica, lukavština, ujdurma // **marifètluk** *m* ⟨V -uče, N *mn* -uci⟩ *reg. ekspr.* **1.** dobro snalaženje u nevolji ili prema potrebi; vještina, majstorija, dovitljivost [*izvoditi/praviti ~e*] **2.** izvlačenje od obveza, izbjegavanje izravnog izjašnjavanja ili preuzimanja odgovornosti; izmotavanje, smicalica

✧ *tur.* ← *arap.* ma'rifä

marihuàna *ž, v.* kanabis // **marihuanìzam** *m*

⟨G -zma⟩ uživanje, odnosno ovisnost o marihuani
✧ *meks.šp.* marijuana, mariguana, tradicijski u vezi s vlastitim imenom Maria Juana

Màrija 1. *v.* ♦ **2.** ime šesnaest europskih regentkinja i kraljica **3. Antoaneta** (1755–1793), francuska kraljica, žena kralja Luja XVI, kći carice Marije Terezije, giljotinirana za vrijeme Francuske revolucije (izjava »Ako nemaju kruha, neka jedu kolače«) **4. Anžuvinska** kći Ludovika I, hrv.-ugarska kraljica 1382–1396. **5. de Medici** (1573–1642), regentkinja za malodobnosti svojeg sina Luja XIII (1610–1617); žena francuskog kralja Henrika IV; Richelieu onemogućio njezin utjecaj, umrla u progonstvu u Kölnu **6. Laskaris** (o.1205–o.1270), žena hrv.-ugarskog kralja Bele IV; kao regentkinja vladala umjesto sina Bele (1260–1267) **7. Lujza** (1791–1847), kći austrijskog cara Franje I, žena Napoleona I (1810) i majka Napoleona II **8. Magdalena, Sv.** *bibl.* preobraćena grešnica koja je pratila Isusa od Galilejskog jezera u Jeruzalem; pod križem ga oplakivala, kasnije joj se Isus ukazao **9.** (*engl.* Mary) **Stuart** (*izg.* Stjùart) (1542–1586), škotska kraljica, protivnica reformacije, pokušala ponovno katolicizirati Škotsku, abdicirala 1567; 1585. optužena za urotu protiv Elizabete I Engleske, uhićena i smaknuta **10. Sv.** *bibl.* Majka Božja, majka Isusa Krista iz Nazareta; na ekumenskom koncilu 431. u Efezu dogmatskom je definicijom proglašena Bogorodicom; doktrina o njenom djevičanskom materinstvu oslanja se na izvještaj iz evanđelja (*v.* Anuncijata) te na proročanstvo Izaije: »evo djevica će začeti i roditi sina«; njezin kult posebno je raširen u Hrvatskoj katoličkoj crkvi gdje se slavi kao Blažena Djevica Marija, Gospa, Bogorodica kojoj su posvećene brojne crkve (Bogorodica od Sv. Ružarija, Gospa Snježna, Crna Gospa, Marija Bistrička i dr.) **11. Terezija** (1717–1780), njemačko-rimska carica, hrv.-ugarska kraljica; vladala apsolutistički i centralistički, provodila germanizaciju, ali i socijalne reforme; unaprijedila školstvo i zakonodavstvo, ukinula progon vještica; u Hrvatskoj uvela Kraljevsko vijeće; imala 10 kćeri i 6 sinova koje je sve udavala i ženila prema političkim interesima Monarhije **12. Tudor** (**Katolička** ili **Krvava**) (1516–1558), engleska kraljica (od 1553); kći Henrika VIII i Katarine Aragonske; žena infanta, poslije španjolskog kralja Filipa II; ponovno uvela katolicizam, progonila protestante // **màrijānsk|ī** *prid.* koji se odnosi na Blaženu Djevicu Mariju, koji pripada Blaženoj Djevici Mariji △ ~***a godina*** *kat.* godina u čast Blažene Djevice Marije označena posebnim događajima, molitvama, pokorom i papinskim indulgencijama; ~***i kult*** *kat.* slavljenje Blažene Djevice Marije, dolazi do izražaja u mnogobrojnim svetkovinama i hodočasničkim crkvama Marijina ukazanja (Fatima, Lurd, Međugorje i dr.); **mȁrijāš**² *m pov.* ugarski novac s likom Majke Božje, upotrebljavao se od 14. do 17. st.; vrijedio 17 krajcara; marjaš; **mȁrjaš** *m*, *v.* marijaš²
♦ ž. os. ime (svetačkoga podrijetla); isto: **Marijàna**, **Marijèla** (← *tal.* Mariella); *hip.*: **Mára**, **Máre**, **Mȁruša** (pučki lik); m. os. imena izvedena od Marija: **Mȁrijan**, **Marínko** (*v.* i Marin), **Mârio** (← *tal.*); srodno: **Mariòfil** (*grč.* María + phílos: prijatelj) ◊ *pr.*: **Crnomárić** (Slavonija), **Demarìa** (Vis, Split), **Máca** (Vrbovec, *v.* i mačka), **Mȁcinić** (Poreč, Pazin, *v.* i mačka), **Mȁjačić** (100, Vukovar, *I* Slavonija, Moslavina), **Majánović** (Nova Gradiška, Posavina), **Màjetić** (1370, Vrbovsko, Gorski kotar, Lika, Posavina, *v.* i Marko), **Mára** (Kaštela), **Màrec** (Zabok), **Màrečić** (140, Pazin, Istra, Pokuplje, Prigorje), **Mârević** (590, Metković, *J* Dalmacija), **Maríčević** (430, Nova Gradiška, *J* Dalmacija, Primorje), **Màričić** (2800, *S* Dalmacija, Lika, Primorje, *J* Dalmacija), **Maríčković** (Glina, Banovina), **Márić** (9650, Istra, Zagora, *S* Dalmacija, Slavonija, *v.* i Maro), **Màrija** (270, Omiš, sred. Dalmacija, Istra), **Marìjačić** (Benkovac, *S* Dalmacija), **Mȁrijan** (530, Otočac, Hvar, Đurđevac, Zadar), **Marijàna** (Omiš, sred. Dalmacija), **Marijánac** (Baranja, Osijek), **Marijánčević** (120, Županja, Brač, Slavonija), **Marìjančić** (**Marijànčić**) (Koprivnica, Zagreb), **Marìjanić** (**Marijànić**) (Rijeka, Krk), **Marijánov** (Baranja, Vukovar), **Marijánović** (1530, Drniš, *I* Slavonija, Posavina, Kordun, sred. Dalmacija), **Marijášević** (Petrinja, Osijek, Moslavina), **Màrijić** (250, Slavonski Brod), **Márin** (1410, Zagora, sred. i *S* Dalmacija, *Z* Slavonija), **Màrīnkić** (Županja, Labin), **Marínko** (Split, Đakovo, sred. Dalmacija), **Marínkov** (Zadar,

Rijeka, Delnice), **Marínković** (2720, Brač, Vis, sred. i *S* Dalmacija, Lika, Posavina, *v.* i Marin), **Mârio** (Omiš, sred. Dalmacija), **Márion** (Rijeka, Istra), **Màrjan** (Hvar, *S* Dalmacija), **Marjánac** (Primorje, Posavina), **Marjánčević** (Našice, Slavonija), **Màrjančić** (Šibenik, Koprivnica), **Marjànica** (Trogir, sred. Dalmacija), **Màrjanić** (Sisak, Ivanić Grad), **Màrjanov** (Baranja, *I* Slavonija), **Marjánović** (3590, Nova Gradiška, Banovina, Kordun, *S* Dalmacija, Posavina), **Màrušić** (3440, Omiš, priobalje), **Marušínac** (Vinkovci, *I* Slavonija), **Màruškić** (Pula) ◇ *top.* (prema titularu obližnje crkve): **Stȍmorica** (Brač, Pag, Split, Zadar i dr.), **Stȍmorija** (Kaštela), **Stȍmorina** (otočić kod Lastova), **Stȍmorska** (Šolta) itd.

✧ *lat.* Maria, *grč.* Mariám, *hebr.* Miryām

Màrija Bȉstrica *ž* naselje u Hrvatskom zagorju, 1057 stan.; najpoznatije katoličko proštenište u Hrvatskoj // **Bȉstričanin** *m* (**Bȉstričānka** *ž*) ⟨N *mn* Bȉstričani⟩ stanovnik Marije Bistrice; **bȉstričkī** (**marijabȉstričkī**) *prid.* koji se odnosi na Mariju Bistricu i Bistričane △ ***bogec (bogac)*** ~ jadnik, jadničak, koji je jadan, sirotan, koji je vrijedan sažaljenja; **bȉstrički** *pril.* kao Bistričanin, na način Bistričana

Marijàna *ž*, *v.* Marianne (**2**)

◆ ž. os. ime

✧ *v.* Marija + *v.* Ana

Marijánci *m mn* naselje (u blizini Donjeg Miholjca), 982 stan. // **Marijánčanin** *m* (**Marijánčānka** *ž*) ⟨N *mn* Marijánčani⟩ stanovnik Marijanaca; **marijánskī** *prid.* koji se odnosi na Marijance i Marijančane

mȁrijāš[1] *m reg.* vrsta kartaške igre

✧ *fr.* mariage: vjenčanje

mȁrijāš[2], *v.* Marija

marikultúra *ž agr.* dio akvakulture, umjetni uzgoj morskih organizama

✧ *lat.* mare: more + *v.* kultura

marȉmba *ž glazb.* udaraljka sa 16 do 19 drvenih pločica slična ksilofonu; podrijetlom afričko narodno glazbalo

✧ *port.* ← *egz.*

marin (*izg.* marȅn) *m meteor.* *J* do *JI* topli i vlažni vjetar koji puše na obalama *J* Francuske, često uz kišu i grmljavinu

✧ *fr.*

Mȁrīn m. os. ime (svetačkoga podrijetla); *hip.*: **Marínko**; **Marína** ž. os. ime; isto: **Marinèla** (← *tal.*) ◇ *pr.*: **Demàrin** (Pula), **Màrina** (Beli Manastir, Omiš), **Marínac** (520, Buzet, Primorje, Lika), **Marínčević** (Velika Gorica), **Màrīnčić** (690, Ozalj, Istra, Primorje, Kordun, *I* Slavonija), **Marinèlić** (Brač, sred. Dalmacija), **Màrīni** (**Marîni**) (Split, sred. Dalmacija, Primorje), **Màrinić** (1710, Lika, Gorski kotar, Primorje, Posavina, Slavonija), **Mȁrīnov** (300, Šibenik, sred. Dalmacija), **Marínović** (3850, *J* i *S* Dalmacija, Zagora)

✧ *lat.* Marinus ← marinus: morski

Marína *ž* naselje (u blizini Trogira), 879 stan. // **màrīnskī**[1] *prid.* koji se odnosi na Marinu i Marinjane (i na marinu[2] i marince); **Marínjanin** *m* (**Marínjānka** *ž*) ⟨N *mn* Marínjani⟩ stanovnik Marine

marína[1] *ž lik.* slika s motivom mora // **marìnist**[1] *m* slikar marina

✧ *lat.* marinus: morski ≃ mare: more

marína[2] (**màrīna**) *ž pom.* lučica za manje brodove, jahte, opremljena opskrbnim i ugostiteljskim objektima // **màrīnskī**[2] *prid.* koji se odnosi na marine

✧ *tal.* ← *lat.* marinus: morski ≃ mare: more

marínac *m* ⟨G -nca, V -nče, N *mn* -nci, G màrīnācā⟩ *vojn.* **1.** pripadnik posebnog roda vojske pomorskog pješaštva **2.** *zast.* mornar ratne mornarice; matroz // **màrīnsk|ī**[3] *prid.* koji se odnosi na marince [*~o odijelo*, *usp.* marinera]; **màrīnski** *pril.* kao marinac, na način marinaca

✧ *engl.* marine

marináda, *v.* marinirati

marìnēr *m* ⟨G marinéra⟩ *vojn.* mornar ratne mornarice (ob. u vojskama njemačkog službenog jezika)

✧ *njem.* Mariner

marìnēra *ž reg.* odijelo dječaka ili djevojčice u mornarskom stilu; mornarsko odijelo »matrozica«, matrosko odijelo // **marínerica** *ž*, *v.* marinera

✧ *tal.* marinera

Marinetti (*izg.* Marinȅti), **Filippo Tommaso** (1876–1944), talijanski pjesnik, romanopisac, dramatičar, začetnik futurizma (*Manifest futurizma*)

Marìnići *m mn* naselje (u blizini Rijeke), 2741 stan. // **Marìnićanin** *m* (**Marìnićānka** *ž*) ⟨N *mn* Marìnićani⟩ stanovnik Marinića; **marìnićkī** *prid.* koji se odnosi na Mariniće i Marinićane

marinírati (što) *dv.* ⟨*prez.* marìnīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* marìnīrān, *gl.*

im. -ānje⟩ **1.** prirediti/priređivati ribu ili kuhano meso sa solju, octom, lukom i začinima **2.** staviti/stavljati namirnicu u marinadu da odleži prije kuhanja // **marináda** *ž kulin.* **1.** mješavina vinskog octa, ulja, soli, začina; služi za konzerviranje ribe i mesa i za postizanje posebne arome **2.** marinirana riba ili meso, marinirano jelo

✧ *mlet.* marinàr ≃ *tal.* (pesce) marinato: (riba) u salamuri

marinìzam, *v.* Marino (Giambattista)

Marínković, **Ranko** (1913–2001), hrv. književnik, pisac novela o osebujnim likovima i provincijskom životu rodnog otoka (Vis), psihološko analitične kratke proze (*Ruke*), drame-mirakula (*Glorija*) u kojoj problematizira sukob pojedinca s dogmatizmom, romana (*Kiklop*) u kojem ocrtava duhovnu atmosferu Zagreba uoči 2. svjetskog rata te romana iz ratnog vremena (*Never more*); suptilna ironija, crni humor, groteska, stilski kalamburi, igra riječi te bogatstvo literarnih aluzija i citata

Marino (*izg.* Marîno), **Giambattista** (1569–1625), talijanski književnik; svojom dotjeranom i kićenom poezijom utjecao na mnoge europske pjesnike svoga vremena (u nas na pjesnike dubrovačkoga kruga) // **marìnist**[2] *m* sljedbenik marinizma; **marìnistica** (**marìnistkinja**) *ž*, *v.* marinist; **marinìzam** *m* ⟨G -zma⟩ kićeni način pisanja u talijanskoj poeziji 17. st.

marinoteràpija *ž*, *v.* talasoterapija

✧ *lat.* marinus: morski + *v.* terapija

Mârio, *v.* Marija ♦

mariològija *ž* dio teologije, bavi se proučavanjem života Djevice Marije i djela o njoj, *usp.* màrijānskī // **mariòlog** *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ onaj koji proučava život Djevice Marije i djela o njoj; **mariòloškī** *prid.* koji se odnosi na mariologiju i mariologe

✧ *v.* Marija + -LOGIJA

marionèta *ž* **1.** lutka koju pokreće čovjek na različite načine i s kojom se igra u kazalištu lutaka; lutka **2.** *pren. pejor.* onaj kojim tko drugi upravlja jer nema svojih načela ni svoje volje; slabić // **mariònetsk|ī** *prid.* **1.** koji pripada, koji se odnosi na marionete **2.** koji nema svoje volje ni načela [*~i režim*: *~a vlada*]

✧ *fr.* marionnette ← mala Marija

máriti, *v.* mar[1]

m̏aritīm|an *prid.* ⟨*odr.* -mnī⟩ koji se odnosi na more i pomorstvo; pomorski, obalni, primorski △ *~**na klima*** *meteor.* klima područja koja se nalaze blizu mora, a karakterizirana je malim dnevnim ili godišnjim amplitudama temperature te visokoj vlazi; *~**na medicina*** medicina koja se bavi proučavanjem i liječenjem bolesti koje se pojavljuju u odnosu čovjeka s morem; brodska medicina // **maritímnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *meteor.* ukupnost svojstava klimatskih područja koja su izložena utjecaju mora, a očituju se u malim dnevnim i godišnjim temperaturnim rasponima, povećanoj vlazi zraka i većoj količini oborina u hladnom negoli u toplom dijelu godine

✧ *lat.* maritimus ≃ mare: more

Marivaux (*izg.* Marivô), **Pierre de** (1688–1763), francuski novinar, romanopisac i autor kazališnih komedija koje su, pored Molièreovih, do danas najizvođenije na francuskim pozornicama; cijenjen kao svojevrsna važna spona između francuske književnosti iz doba racionalizma i romantizma

Marjánović **1. Milan** (1879–1955), hrv. književnik, istaknuti kritičar hrv. moderne **2. Branko** (1909–1994), sin Milana, hrv. filmski redatelj, scenarist i montažer; jedan od veterana hrv. kinematografije (*Zastava*, *Ciguli miguli*, *Opsada*, te višestruko nagrađivani dokumentarni filmovi o prirodi)

màrka[1] *ž* ⟨D L -rci/-i, G *mn* mārākā⟩ **1.** *pov.* srednjovjekovna franačka i njemačka pogranična vojno-administrativna jedinica pod upravom markgrofa **2.** novčana jedinica u Njemačkoj i Finskoj, sadrži 100 pfeninga ili penija **3.** *pren. razg.* onaj koji je u struci ili znanju na glasu, koji ima dobru reputaciju

✧ *njem.* Mark: granična zemlja, jedinica za težinu

màrka[2] *ž* ⟨D L -rci/-i, G *mn* mārākā⟩ **1.** službeni znak u određenoj novčanoj vrijednosti, lijepi se na pisma i dokumente **2.** *razg.* oznaka porijekla proizvoda, tipa, tvornice itd. // **markácija** *ž* **1.** stavljanje biljega, znaka na što; obilježavanje, označavanje **2.** *term.* **a.** u planinarstvu označavanje planinarskih puteva (ob. crvenim i bijelim znakovima po stablima) **b.** označavanje skijaških staza obojenim štapovima; **màrkic|a** *ž* **1.** *dem.* i *hip.* od marka **2.** (+*potenc.*) **a.** naljepnica **b.** posebno izrađena oznaka, ob. kao dokaz neke obavljene rad-

nje, plaćene članarine itd. △ ***pasja (pseća) ~a*** privjesak na ogrljaku kao oznaka registracije, cijepljenja i sl.; **markìrant** (**markirȁnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ **1.** onaj koji ima dužnost da naglašava važnost dijelova teksta tehnikom obilježavanja, podcrtavanja i sl.; marker **2.** onaj koji markira (izbjegava) školu, koji bježi od škole; **markìrantica** (**markìrantkinja**) *ž*, *v.* markirant; **markìrantičin** *prid.* koji pripada markirantici; **màrkiranōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je markiran, svojstvo onoga što je markirano; označenost, obilježenost; **markírānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* markirati **2.** stavljanje biljega, znaka na što, činjenje čega vidljivim; označavanje, obilježavanje **3.** *med. kem.* unošenje markiranih radioaktivnih atoma u živi organizam radi ispitivanja puta i uloge pojedinih supstanci **4.** *zool.* obilježavanje životinja radi proučavanja načina njihova života **5.** *žarg.* bježanje iz škole; **markírati** *dv.* ⟨*prez.* màrkīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* màrkīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) simulirati neku djelatnost ili neki posao **2. a.** (∅) *žarg.* pobjeći/bježati, izostajati iz škole; markati **b.** (koga) *sport* pokriti/pokrivati, (za)držati protivnika (u sportskim igrama) **3.** (što) označiti/označavati [*~ planinarski put*; *~ skijašku stazu*]

✧ *tal.* marca; *fr.* marque: znak ≃ marquer: označavati

màrkal|e *ž mn reg.* gradska tržnica (u Sarajevu) [*ove ~e*; *ići u ~e*; *dogodilo se kod ~a*]

✧ *njem.* Markthalle

markànt|an *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji se ističe i lako pamti skladnom pojavom i izražajnošću pojave, koji je uočljiv [*~na osoba*; *~na figura u javnom životu*] // **markàntno** *pril.* na markantan način; izrazito, očito, napadno [*izgledati ~*]; **markàntnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je markantan ili svojstvo onog što je markantno

✧ *fr.* marquant

màrkati *dv.*, *v.* markirati (**2a**)

markàzīt *m* ⟨G markazíta⟩ *min.* željezni sulfid FeS_2, žute je boje; nastaje hidrotermalnim procesima

✧ *njem.* Markasit ← *srlat.* marcasita ← *arap.* marqashiṭā ← *aram.* marqashitā

màrkēr *m* ⟨G markéra⟩ **1.** predmet koji služi kao znak (zastavica, kolčić) **2.** onaj koji označuje što, stavlja oznaku na što; označitelj, bilježitelj **3.** flomaster kojim se vuku debele crte tako da su lako uočljive i s veće daljine

✧ *engl.* marker

màrket *m term.* **1.** trg, sajam; tržište; trgovanje, poslovanje **2.** dućan, najčešće samoposluga namirnicama, kućnim potrepštinama i drugim predmetima [*super~*; *mini~*] // **màrketing** *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ *term.* ukupnost radnji i organizacije rada na propagandi, reklami i osvajanju tržišta ili javnog mišljenja; proces kojim su usuglašeni i zajednički osmišljeni svi elementi prodaje nekog proizvoda; **marketingírati** *dv.* ⟨*prez.* marketìngīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *žarg.* obraditi/obrađivati tržište radi prodaje i plasmana robe; **màrketinšk|ī** *prid.* koji se odnosi na marketing [*~a koncepcija*; *~a strategija*; *~i informacijski sustav*]; **màrketinški** *pril.* onako kako traži marketing, prema pravilima marketinga [*ponašati se ~*]

✧ *engl.* market

marketènder *m pov. zast.* prodavač pića, hrane i sl. koji prati vojsku na pohodu; vojni sitničar

✧ *njem.* Marketender ← *tal.* mercatante: trgovac

marketèrija *ž* drveni mozaik; intarzija

✧ *fr.* marqueterie

mȁrkgrof *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *pov.* u srednjem vijeku, feudalac na čelu marke (**1**), markgrofovije

✧ *njem.* Markgraf

markìđānskī *prid.*, ob. u: △ ~ ***dijalekti*** *lingv.* svi talijanski dijalekti koji se ne mogu ubrojiti u sjevernotalijanske ili južno-srednjotalijanske dijalekte ili čine prijelaz između jednih i drugih

✧ *tal.* marchigiano, isprva dijalekt pokrajine Marche

markionìzam *m*, *v.* marcionizam

markírati, *v.* marka[2]

màrkīz *m* ⟨G markíza⟩ **1.** *pov.* u srednjem vijeku, feudalac kojem je bila povjerena briga nad nekom markom **2.** plemićki naslov; po značenju stoji ispod vojvode, a iznad earla i grofa // **màrkīškī** *prid.* koji se odnosi na markize [*~ naslov*]; **markíza** *ž*, *v.* markiz; **markìzāt** *m* ⟨G markizáta⟩ područje kojim upravlja markiz, *usp.* marka[1]; **markìzin** *prid.* koji pripada markizi

◆ *pr.* (prema službi ili nadimačka, preklapanje s *v.* Marko): **Màrkez** (Samobor), **Màrkezić** (Labin, Korenica, okolica Za-

greba), **Màrkež** (Ivanić Grad, Zlatar Bistrica), **Màrkežić** (120, Buje, Istra)

✧ *fr.* marquis

markìzet (markizȅt) *m* laka poluprozirna, pamučna, svilena ili vunena sitasta rijetka tkanina, izrađena od fine pređe

✧ *fr.* marquisette

Mârko 1. *v.* ◆ **2. Sv.** (?–68), *bibl.* jedan od četvorice evanđelista, pratilac Petra i Pavla s kršćanskim ikonografskim atributom – lavom; pripisuje mu se drugo, najkraće i najstarije sačuvano evanđelje u kojem je naglasak na opisu Isusova života (prema Petrovu učenju o Isusu); Egipatska crkva ga smatra svojim osnivačem (prvi biskup Aleksandrije gdje je umro kao mučenik); zaštitnik Venecije u koju su prema legendi iz 9. st. preneseni njegovi zemni ostaci **3. Aurelije** (121–180), rimski car od 161, istaknuti stoički filozof, ratovao protiv barbara **4. Kraljević** (Kraljević Marko) (o.1335–1395), srp. feudalac, poslije poraza srp. vojske na Marici 1371. osmanski vazal koji je vladao gradom Prilepom i okolicom, poginuo u borbi na strani otomanske vojske; predaja i narodna pjesma pretvorila ga u epskog junaka, snažnog i neustrašivog borca protiv Osmanlija **5. Križevčanin, Sv.** (1588–1619), mučenik, ostrogonski kanonik, rođen u Križevcima, studirao teologiju u Rimu, od 1616. djeluje u Slovačkoj (u Košicama su ga ubili kalvinski vojnici jer se nije htio odreći svoje vjere); proglašen blaženim 1905, a papa Ivan Pavao II 1995. proglasio ga je svecem // **Mârkov** *prid.*, ob. u: △ ~ ***trg* 1.** gornjogradski trg u Zagrebu na kojem se nalaze Sabor, Vlada i neke druge državne ustanove R. Hrvatske **2.** *meton.* hrv. politika općenito

◆ m. os. ime (*bibl.* podrijetla, bilježi se preko 200 imenskih inačica) ◇ *pr.*: **Crnomárković** (120, Knin, Banovina), **Demȁrk** (120, Pazin, Opatija), **Kȁramarko (Karamârko)** (440, Obrovac, *S* Dalmacija), **Karamárković** (180, Pokuplje, Kordun), **Mȁrak** (Karlovac, Banovina), **Mȁraković** (320, Karlovac, Pokuplje, Banovina, Posavina), **Màrčac** (150, Duga Resa, Istra, Pokuplje, Primorje), **Màrčan** (Zagreb, Rijeka, Moslavina), **Màrčec** (770, Međimurje, Zagorje, Banovina), **Màrček** (Našice, Istra, Slavonija), **Marčínko** (390, Dubrovnik, Đurđevac, Vinkovci, Pregrada), **Marčínković** (170, Dvor, Banovina, Pokuplje, Primorje), **Marčínović** (Požega), **Mȁrčun** (Varaždin, Zagorje), **Mȁrkač** (400, Međimurje, Podravina, Zagorje), **Mȁrkać** (Sisak, Sesvete), **Mȁrkaj** (Bjelovar, Rovinj), **Markalàus** (Daruvar, Kutina), **Mȁrkan** (140, Međimurje, Koprivnica, Baranja), **Màrkanović** (410, *I* Slavonija, Prigorje, Podravina), **Markánjević** (160, Požega), **Mȁrkas** (Sesvete), **Markásović** (Vinkovci, *I* Slavonija), **Mȁrkati** (Međimurje, Županja), **Màrkek** (Moslavina, Podravina, Prigorje), **Màrkelić** (Knin, *I* Slavonija, *S* Dalmacija), **Màrkelja** (dinarski prostor), **Màrkeljević** (Slavonski Brod), **Markèsina** (Bjelovar), **Màrkeš** (Zagreb, Moslavina, Zagorje), **Màrkešić** (320, Bjelovar, Jastrebarsko, *v.* i markiz), **Màrket** (Dubrovnik), **Marketánović** (Požega), **Màrketić** (Drniš, sred. Dalmacija, *I* Slavonija), **Mȁrketīn** (110, Biograd, sred. i *S* Dalmacija, Primorje), **Márki** (Rijeka), **Markíčević** (Omiš, sred. Dalmacija, Posavina), **Mȁrkić** (920, *I* Slavonija, sred. Dalmacija), **Markiôli** (Sinj, Zagora, *I* Slavonija), **Mȁrkiš** (Petrinja, Progorje, Moslavina, Primorje), **Màrkišić** (Dubrovnik), **Mârko** (170, Omiš, Slavonija), **Markòbašić** (Vinkovci, Vukovar), **Markòci** (Samobor), **Mȁrkoč** (240, Šibenik, sred. i *S* Dalmacija, Istra), **Markóčević** (Rijeka, Pazin), **Mȁrkoć** (Split, sred. i *S* Dalmacija), **Mȁrkoja** (Buje, Bjelovar), **Markòlīn (Makolîn)** (Varaždin, Karlovac), **Markólović** (Nova Gradiška), **Markóljević** (Županja), **Mȁrkon** (Poreč, Istra), **Màrkōni (Markôni)** (Dubrovnik), **Màrkonić** (Vrbovec, Čazma), **Mȁrkoš** (130, Knin, *I* Slavonija, sred. Dalmacija), **Mȁrkota** (460, Požega, *J* Dalmacija, Slavonija), **Màrkotić** (440, Vrgorac, Zaprešić, *J* i sred. Dalmacija, *Z* Slavonija), **Màrkov** (560, Šibenik, Đurđevac, sred. Dalmacija), **Márkovac** (180, Slavonski Brod), **Markovánović** (Posavina, okolica Zagreba), **Màrkōvčić** (140, Čabar, Gorski kotar, Zagorje), **Màrkovec** (Novi Marof, Zagorje, Prigorje), **Márkovica** (Đurđevac), **Márković** (10210, Lika, Zagorje, Gorski kotar, Primorje, Banovina, Slavonija), **Markòvina** (270, Split, *J* i sred. Dalmacija, Primorje), **Markovínović** (510, Bjelovar, *I* Slavonija, Posavina), **Mȁrks** (Osijek, Slavonija), **Mȁrkulak** (Osijek), **Mȁrkulić** (100, Našice, Primorje, Posavina), **Mȁrkulija** (Međimurje), **Mȁrkulj**

(Dubrovnik), **Markúljević** (Slavonski Brod, *I* Slavonija), **Màrkulov** (Podravska Slatina), **Màrkus** (170, Zagreb, Donja Stubica, Donji Miholjac, Zagorje), **Markúsi** (Slavonski Brod, Posavina), **Markúsović** (Brač, sred. i *S* Dalmacija), **Màrkuš** (650, Zlatar Bistrica, Pokuplje, Prigorje, Moslavina), **Màrkušić** (440, Jastrebarsko, Koprivnica, Prigorje), **Markútović** (Vukovar, *I* Slavonija), **Šimrak** (120, Zagreb i okolica, ← *alb.*) ◊ *top.* (naselja): **Márkovac** (Daruvar, 307 stan; Knin, 242 stan.; Poreč, 156 stan.; Požega, 29 stan.), **Márkovac Krìževačkī** (Križevci, 161 stan.), **Márkovac Nàšičkī** (Našice, 1657 stan.), **Márković Sèlo** (Ogulin, 69 stan.), **Márkovići** (Poreč, 30 stan.), **Márkovo Pòlje** (Grad Zagreb, 971 stan.), **Márkovo Sèlo** (Gospić, 136 stan.), **Màrkušbrījeg** (Zlatar, 754 stan.), **Markúševec Tùropoljskī** (Velika Gorica, 216 stan.), **Markùšica** (Vinkovci, 1371 stan.), **Márkušići** (Jastrebarsko, 25 stan.)

Márkovac, Pavao (1903–1941), hrv. muzikolog, organizator glazbenog života među radnicima; strijeljan nakon neuspjelog bijega iz ustaškog logora Kerestinec

Márkovac Nàšičkī *m* naselje (u blizini Našica), 1657 stan. // **márkovačkī** *prid.* koji se odnosi na Markovac (Našički) i Markovčane; **Márkovčanin** *m* (**Márkovčānka** *ž*) ⟨N *mn* Márkovčani⟩ stanovnik Markovca (Našičkoga)

Màrković 1. Franjo (1845–1914), hrv. književnik, profesor filozofije na Sveučilištu u Zagrebu, zaslužan za uvođenje stručnog filozofskog nazivlja u Hrvatskoj (epovi *Kohan i Vlasta*, *Dom i svijet*) **2. Svetozar** (1846–1875), srp. publicist i političar, propagator socijalističkih ideja (*Srbija na istoku*)

Màrkovljev *prid.*, ob. u: △ ~ ***lanac*** matematički model nizova događaja u kojem vjerojatnost jednog događaja ovisi o prethodnom događaju; često se koristi u računalnoj simulaciji; ~ ***model*** *mat.* matematički model ili simulacija koja se temelji na Markovljevim postupcima; ~ ***postupak*** *mat.* proces u kojem se niz događaja može opisati Markovljevim lancem

Màrks, Aleksandar (1922), hrv. redatelj i crtač animiranih filmova, jedan od vodećih autora Zagrebačke škole crtanog filma (glavni crtač filmova V. Mimice *Samac*, *Mala kronika*, *Tifusari* i dr., redatelj i glavni crtač filmova *Pauk*, *Muha*, *Ecce homo*, *Mòra* i dr.)

marksìstičkī, *v.* Marx² (Karl)

marksìzam, *v.* Marx² (Karl)

marksològija *ž ideol.* disciplina koja se bavi proučavanjem života i djela Karla Marxa // **marksòlog** *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ onaj koji se bavi marksologijom; **marksològijski** *prid.* koji se odnosi na marksologiju; **marksòloškī** *prid.* koji se odnosi na marksologiju i marksologe; **marksòloški** *pril.* kao marksolog, na način marksologa

✧ *v.* Marx + -LOGIJA

Mark Twain (*izg.* Mârk Tvéin) (pravo ime Samuel Langhorne Clemens) (1835–1910), prvi tipično američki književnik, jedan od najvećih humorista svjetske književnosti; glavna djela *Pustolovine Toma Sawyera* i *Pustolovine Huckleberryja Finna* popularna su i danas širom svijeta, osobito kod mladih čitatelja; u SAD-u cijenjena kao svojevrsne nacionalne sage

markùlīn *m* ⟨G markulína⟩ *reg. pov.* sitan novac

♦ *pr.* (nadimačka, *v.* i Marko): **Markùlīn** (1080, Gvozd, Banovina, Zagora, okolica Zagreba), **Markùlīnčić** (110, Ludbreg, Đakovo, Prigorje, Istra), **Markùlinić** (Jastrebarsko, Križevci, Velika Gorica)

✧ *tal.* marco: marka

Màrkušbrijēg *m* naselje (u blizini Zlatar Bistrice), 704 stan. // **màrkušbrijēškī** *prid.* koji se odnosi na Markušbrijeg

♦ *v.* Marko +, brijeg

Marley (*izg.* Mârli), **Bob** (1945–1981), jamaički rock glazbenik, 1970-ih kultna figura reggae glazbe; pisao je politički angažirane stihove

Marlowe (*izg.* Mârlou), **Christopher** (1564–1593), engleski pjesnik, prevoditelj i najveći dramatičar prije Shakespearea (*Tamerlan Veliki*, *Tragična povijest doktora Fausta*, *Židov s Malte*)

màrljiv, *v.* mâr¹

màrmalja *ž reg. pejor.* ljudi koji se u velikom broju kreću bez reda, neuglađeni ljudi koji su se sjatili na jedno mjesto; ljudska masa, svjetina [*navalila ~ u slastičarnicu kao gladni vuci*]

✧ *tal.* marmaglia ← *fr.* marmaille ≃ marmot: majmun

marmeláda *ž kulin.* smjesa protiještenog voća gusto ukuhanog sa šećerom

✧ *port.* ← marmelo: dunja ← *lat.* melimelum ← *grč.* melímēlon ← méli: med + mêlon: voće

Marmont (*izg.* Marmôn), **Auguste Frédéric Louis Viesse de, vojvoda od Dubrovnika** (1774–1852), francuski maršal, vojni zapovjednik Dalmacije 1806, prvi guverner Ilirskih provincija; zaslužan za gradnju cesta i uvođenje hrv. jezika u škole

marmorírānje *sr umj.* imitiranje mramora slikarskim sredstvima, izvodilo se na zidovima dvorana, stubišta i sl.

✧ *njem.* Marmorierung ≃ *lat.* marmoreus: mramorni

Máro m. os. ime; *hip.* od Marin, Marijan, Marko; isto: **Màroje** ◇ *pr.*: **Màras** (1680, Sinj, Lika, Istra, Gorski kotar), **Màrasović** (**Marásović**) (1490, Zagora, sred. i *S* Dalmacija), **Màraš** (270, Zadar, sred. Dalmacija, Primorje), **Màročić** (Delnice, Đurđevac, Sesvete), **Maróević** (100, Hvar, *J* i sred. Dalmacija, Zagorje), **M̀aroja** (Zadar, Virovitica, Karlovac), **Màrojčić** (Slavonski Brod), **Màrojević** (**Marójević**) (220, Županja, *I* Slavonija), **M̀arojica** (Dubrovnik), **Márov** (Šibenik, Korčula)

màrōd *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *pov. vojn.* koji je iznemogao; nemoćan, slab // **maròdēr** *m* ⟨G marodéra⟩ **1. a.** vojnik koji pljačka poginule i ranjene poslije bitke **b.** općenito, pljačkaš koji se vuče za vojnim jedinicama **2.** *pren. pejor.* onaj koji jeftino kupuje od osoba koje su prisiljene prodati ili im daje skupe kredite; strvinar; **marodèrizam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** pljačkanje umrlih i ranjenih na bojišnici **2.** pljačkanje općenito; **marodírati** *dv.* ⟨*prez.* maròdīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ ići/otići na pljačkaški pohod; pljačkati/opljačkati

✧ *njem.* marode ← *fr.* maraud

màrof *m pov. reg.* imanje s poljima i gospodarskim zgradama; majur, salaš

◆ *pr.* (prema zanimanju): **Màrof** (Vrbovsko, Osijek)

✧ *njem.* Meierhof

maròkēn *m* ⟨G marokéna⟩ crno obojena glatka kozja koža štavljena biljnim ekstraktima; koristi se za izradu finijih odjevnih predmeta [*od ~a*]

✧ *fr.* (crêpe) marocain: marokanska koža, prema Maroku *S* Afrika

Maròko *m geogr.* država u *SZ* Africi s izlazom na Sredozemno more i Atlantski ocean, 458.730 km², 26.249.000 stan., glavni grad Rabat // **Marokánac** *m* (**Maròkānka** *ž*) ⟨G -nca, V -nče, N *mn* Marokánci, G Maròkānācā⟩ stanovnik ili državljanin Maroka; **maròkanskī** *prid.* koji se odnosi na Maroko i Marokance

màrōn (**màrūn**) *m* ⟨G maróna⟩ **1.** *bot.* **a.** *reg.* pitomi kesten, *v.* kesten △ **b.** pitomi kesten izrazito velikog ploda [*lovranski ~i*] **2.** nijansa smeđe boje // **maronáda** (**marunáda**) *ž* društvena ili javna priredba na kojoj se kao lokalni specijalitet i sezonsko posluženje jedu maroni (maruni)

✧ *tal.* marrone

maroníti *m mn* ⟨N maròniīt, G maroníta⟩ *rel.* kršćani istočnog obreda uglavnom rašireni u Siriji, Libanonu; na čelu im je antiohijski patrijarh

✧ *lat.* Maronita, prema osnivaču sekte Sv. Maronu, svećeniku (4. st.)

Marquez, *v.* Garcia Marquez (Gabriel)

M̀ars *m* **1.** *mit.* rimski bog rata, zaštitnik rimske države, jedan od najvažnijih rimskih bogova, otac Romula i Rema, sin Jupitera i Junone, grčki Ares; posvećen mu je mjesec ožujak, *usp.* mart **2.** *astron.* četvrti planet Sunčeva sustava **3.** u vezama riječi [*pasti s ~a*, *žarg.* reći što ili ponašati se u nekoj situaciji potpuno neprimjereno, zbog nepoznavanja situacije i sl.; *biti na ~u*, *žarg.* biti potpuno isključen, nesvjestan situacije, biti u nekom svom svijetu] // **m̀arcijālan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji pripada bogu rata Marsu; vojnički, ratnički, ratoboran, divlji; **Marsijánac** *m* (**Marsìjānka** *ž*) ⟨G -nca, V -nče, N *mn* Marsijánci, G Marsìjānācā⟩, *v.* Marsovac; **M̀arsovac** *m* (**Màrsōvka** *ž*) ⟨G -ōvca, V -ōvče, N *mn* M̀arsōvci⟩ stanovnik Marsa u književnosti, filmovima, stripovima; Marsijanac; **m̀arsovskī** *prid.* koji se odnosi na Mars i na Marsovce; **m̀arsovski** *pril.* kao Marsovac, na način Marsovaca

marsàla *ž agr.* talijansko slatko i jako vino

✧ *tal.*, prema sicilijanskoj luci Marsala

Marseille (*izg.* Marsèj) *m* grad i luka na obali Lionskog zaljeva (Sredozemno more, *JI* Francuska), 800.500 stan. (šire područje 1,2 mil. stan.) // **màrsejsk|ī** *prid.* koji se odnosi na grad Marseille △ ***~a groznica*** *pat.* akutna infektivna bolest, prenosi je krpelj koji se hrani na psu; mediteranski pjegavac; ***~i atentat*** *pov.* atentat na Aleksandra Karađorđevića, kralja Jugoslavije, u Marseillu 1934.

Marseljéza *ž* francuska revolucionarna pjesma i državna himna (tekst i glazbu napisao C.-J.

Rouget de Lisle, 1792); Francuskom su je pronijeli dobrovoljci iz Marseillea

marshal (*izg.* mâršal) *m* **1.** državni službenik SAD-a koji provodi sudske odluke (za razliku od šerifa koji ima policijske ovlasti) **2.** *v.* maršal (**1**,**2**)

✧ *engl.* ← *stfr.* maréchal ← *germ.*

Marshall (*izg.* Mâršal), **George Catlett** (1880–1959), američki general i političar, tvorac Marshallova plana, Nobelova nagrada za mir 1953. // **Marshallov** (*izg.* Màršalov) *prid.* koji pripada Marshallu △ ~ ***plan*** program američke i kanadske pomoći za oporavak Europe (nakon 2. svjetskog rata) što ga je 1947. potaknuo general G. Marshall, državni tajnik SAD-a

Mârsija *m mit.* frigijski pastir, svira frulu

Màrsōnia (**Marsónija**) *ž ant.* ime za Slavonski Brod, *usp.* Slavonski Brod

marsupijalizácija *ž med.* izvanjska drenažna operacija ciste

✧ *lat.* marsuppium ← *grč.* marsíppion: vrećica

mȁrš (I) *m* ⟨N *mn* màrševi⟩ **1. a.** ritmički, složan i ravnomjeran hod organizirane kolone; stupanje **b.** *vojn.* savlađivanje udaljenosti hodom kao osnovnim načinom kretanja [*dug* ~; *naporan* ~] **2.** *glazb.*, *v.* koračnica △ ~***-bataljun*** *pov.* bataljun koji se sprema na frontu (u vojsci Habsburške Monarhije s njemačkim službenim jezikom); ~***-kolona*** vojna jedinica na maršu; ~***-kompanija*** *pov.* jedinica određena za bojište; ~***-manevar*** *vojn. zast.* veći pokret kopnenih jedinica vojske; ***paradni*** ~ posebno stiliziran marš prema posebnim običajima u raznim zemljama i u svakoj vojsci [*rimski* ~ *(marcia di Roma)/pruski* ~ = rimski/pruski korak] // **mȁrš** (II) *uzv.* **1.** *pov. vojn.* zapovijed kojom je počinjao vojnički hod u austrougarskoj i jugoslavenskoj vojsci [ob. uz drugu pripremnu riječ: *naprijed* ~*!* (danas samo: na-prijed!)] **2.** *ekspr.* u zn.: van!, odlazi! riječ kojom se vrlo grubo tjera koga [~ *van!*]; mrš; **màrševskī** *prid.* koji se odnosi na marš (I) [~ *korak*]; **maršírati** (I) (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* màršīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ kretati se u maršu; stupati; **maršírati** (II) (koga) *dv.* ⟨*prez.* màršīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (o)tjerati koga riječju »marš (odavde)« **2.** grubo otpustiti/otpuštati koga iz službe, otkazati/otkazivati komu milost, baciti/bacati koga u nemilost, dati/davati pakrački dekret, dati/davati nogu, škartirati koga

♦ *pr.* (nadimačko): **Mȁrš** (Karlovac, Zaprešić, Crikvenica)

✧ *fr.* marche ≃ marcher ← *fran.* markon: korakom označavati (granicu), *usp.* marka[1]

màršāl *m* ⟨G maršála⟩ **1.** *zast.* **a.** sluga koji se bavio oko konja; mušir **b.** *zast.* u Francuskoj, potkivač **2.** *pov.* oznaka visokih dostojanstvenika u Francuskoj i Njemačkoj **3.** *vojn.* **a.** najviši čin u nekim vojskama (npr. nekad u SSSR-u, sada u Rusiji), čin iznad generalskog **b.** čin vrhovnog komandanta JNA, Josipa Broza Tita // **maršàlāt** *m* ⟨G maršaláta⟩ *vojn.* ured maršala [*žaliti se na* ~]; **màršālskī** *prid.* koji se odnosi na maršale; **màršālski** *pril.* kao maršal, na način maršala; **maršálstvo** *sr* ⟨G *mn* màršālstāvā⟩ dužnost i privilegija obnašanja funkcije maršala

♦ *pr.* (prema službi ili nadimačka): **Màršāl** (Vrbovsko, Rijeka, Samobor), **Màršalek** (Osijek, Vrbovec), **Maršálko** (Vukovar, Županja)

✧ *njem.* Marschall ← *fr.* maréchal, *engl.* marshal

Maršálovi Ȍtoci *m mn geogr.* država u *Z* dijelu Tihog oceana (Mikronezija), 181 km², 50.000 stan., glavni grad Dalap-Uliga-Darrit (na atolima Bikini (1946) i Eniwetok (1952) izvedeni su pokusi nuklearnim oružjem)

màršberajt *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg. zast.* koji je spreman za polazak

✧ *njem.* marschbereit, *v.* mȁrš (I)

maršrúta *ž reg.* planirani i programirani smjer kretanja neke grupe [*planinarska* ~] // **màršrūtnī** *prid.* koji pripada maršruti

✧ *njem.* Marschroute ← *fr.*, *v.* marš + *v.* ruta

mȁrt *m reg.* treći mjesec u godini; ožujak // **mȁrtovsk|ī** *prid.* ožujski [~*e Ide*]

♦ *pr.* (nadimačka, prema mjesecu u kojem je netko rođen, *usp.* marač): **Màratović** (120, Slavonski Brod, Lika, Posavina), **Mȁrc** (Duga Resa), **Màrcijuš** (Međimurje, Baranja, Varaždin), **Màrciuš** (530, Međimurje, Zagorje), **Mȁrt** (Sisak, Labin, Banovina)

✧ *lat.* Martius (mensis): mjesec boga Marsa

Mârta ž. os. ime (svetačkoga podrijetla) ◊ *pr.* (kod nekih moguće preklapanje s *v.* Martin): **Màrtak** (Križevci, Prigorje), **Màrtan** (370, Zagorje, Međimurje, Prigorje, *v.* i Martin), **Mártič** (Baranja), **Màrtičić** (Ploče), **Mârtić** (2080, Slavonski Brod, Zagora, *S* Dalmacija,

Banovina), **Mârtin** (150, Baranja, *I* Slavonija) ◊ *top.* (obično prema titularu obližnje crkve, preklapanje s *v.* Martin): **Stòmbrata** (Kaštela)
✧ *lat.* Martha

martellato (*izg.* martelâto) *pril. glazb.* način sviranja kojim se izvode kratki, oštri tonovi (na gudačkim instrumentima i na klaviru)
✧ *tal.*

marténovka *ž* ⟨D L -i/-vci⟩ *tehn.* Siemens-Martinova peć za dobivanje lijevanog čelika; martenka
✧ prema francuskom inženjeru P. E. Martinu, *usp.* Martin

martènzīt *m* ⟨G martenzíta⟩ *kem.* nestabilna struktura u legurama željeza i ugljika
✧ prema njemačkom kemičaru A. Martensu + -IT

Martí (y Pérez) (*izg.* Martî), **José Julián** (1853–1895), kubanski pjesnik, esejist, novinar i domoljub; organizator i ujedinitelj kubanskog pokreta za neovisnost; pjesme i proza tematski vezane uz slobodnu i ujedinjenu Ameriku (*Slobodni stihovi*); predsjednik Kubanske revolucionarne partije (1892)

Mârtić, **Grgo** (1822–1905), hrv. književnik, franjevac i pjesnik, pripadao ilirskom pokretu, slavljen za života kao nastavljač I. Mažuranića i kao istaknuti hrv. narodni preporoditelj u Bosni

màrtin *m zool.*, *v.* galeb △ ***smrdljivi*** ~ *zool.* kukac (*Pentatome baccarum*); smrdibuba

Martin (*izg.* Martên), **Pierre Émile** (1824–1915), francuski metalurg, izumio postupak za dobivanje čelika iz sirovog i starog željeza (*Siemens-Martinov postupak*)

Màrtin[1] **1.** *v.* ◆ **2.** ime četvorice papa (7–15. st.), jednog španjolskog kralja (14–15. st.) i jednog kralja Sicilije (14–15. st.) **3. od Toursa**, **Sv.** (316–397), biskup grada Toursa; po kršćanskoj tradiciji zaštitnik Francuske, osnovao prve samostane u Galiji, prvi veliki vođa samostanskog pokreta u Z Europi **4. V** (1368–1431), papa od 1417, izabran na koncilu u Konstanci čime je okončana zapadna shizma (u jednom trenutku izabrane 3 pape); kasnije ojačao crkvu **5.** *m razg.* galeb (određen prema izgledu) **//** **Màrtīnje** (**Martínje** *reg.*) *sr* dan Sv. Martina, u vezi s blagdanom, narodni običaj krštenja mošta; **màrtīnjskī** *prid.* koji se odnosi na Martinje
◆ m. os. ime (svetačkoga podrijetla); **Martína** ž. os. ime ◊ *pr.*: **Demartîni** (Pakrac, *Z* Slavonija), **Martínac** (310, Vrbovsko, Pokuplje, *J* Dalmacija, Primorje), **Màrtinaga** (Koprivnica, *v.* i aga), **Martìnāš** (Požega, Bjelovar, Rijeka), **Martìnček** (Samobor), **Martínčević** (1120, Ivanec, Zagorje, Prigorje), **Màrtīnčić** (1160, Pula, Križevci, Istra, Primorje, Podravina), **Martínec** (710, Zagreb, Zagorje, Međimurje), **Màrtinek** (180, Donja Stubica, Prigorje, Moslavina), **Martínes** (Đurđevac), **Martìnēz** (**Martinêz**) (290, Varaždin, Zagorje, Prigorje), **Màrtīni** (**Martîni**) (Slavonski Brod, *I* Slavonija), **Màrtinić** (1390, Brač, sred. Dalmacija, Zagorje, Moslavina), **Martínis** (180, Komiža na Visu, Brač, sred. Dalmacija, Istra, Primorje, ← *tal.*), **Martìnkec** (Pregrada), **Martínko** (400, Zagreb, Pregrada, Zagorje, *I* Slavonija), **Martínković** (290, Ludbreg, Jastrebarsko, Vinkovci, Podravska Slatina), **Martìnolić** (Cres-Lošinj, Krapina, Primorje), **Màrtinov** (150, Zadar, Baranja), **Martínović** (5160, Kordun, Banovina, *S* Dalmacija, Slavonija), **Martinòvskī** (Novska, Posavina), **Màrtinuš** (140, Zagorje, *I* Slavonija), **Martìnušić** (Virovitica, Podravina), **Martìnjāk** (**Martinjâk**) (690, Sveti Ivan Zelina, Zagorje, Prigorje, Moslavina), **Martìnjāš** (**Martinjâš**) (Međimurje, Pokuplje), **Màrton** (190, Baranja, Novska, Kutina, Međimurje, ← *mađ.*), **Martònja** (Virovitica, Đurđevac), **Mràtinić** (Split, Vis), **Mratínović** (Dubrovnik, Kaštela), **Mrátović** (Dubrovnik, Split) ◊ *top.* (naselja, obično prema titularu obližnje crkve, preklapanje s *v.* Marta): **Màrtīn** (Našice, 1129 stan.), **Martína** (Opatija, 54 stan.), **Martínac** (Bjelovar, 185 stan.; Čazma, 139 stan.), **Màrtīnci** (Buzet, 20 stan.), **Màrtīnci Mihòljačkī** (Donji Miholjac, 63 stan.), **Màrtinčići** (Buje, 207 stan.), **Martínec Oréhovičkī** (Zabok, 418), **Màrtinić** (Ludbreg, 176 stan.), **Màrtinišće** (Zabok, 343 stan.), **Martínkovec** (Novi Marof, 66 stan.), **Martínovići** (Glina, 290 stan.), **Màrtinovo Sèlo** (Rijeka, 131 stan.), **Màrtinska Vês** (Vrbovec, 472 stan.), **Martìnskī** (Labin, 201 stan.), **Màrtinski Vȑh** (Ozalj, 38 stan.), **Martínšćica** (Cres-Lošinj, 186 stan.), **Martínšćina** (Zlatar, 530 stan.), **Martinūševec** (Čakovec, 147 stan.), **Màrtiša**

Vês (Pregrada, 35 stan.), **Sùmartin** (Brač, 618 stan.)

✧ *lat.* Martinus, *v.* Mars

Màrtin² *m* naselje (u blizini Našica), 1129 stan. // **màrtinskī** *prid.* koji se odnosi na Martin i Martinjane; **Màrtinjanin** *m* (**Màrtinjānka** *ž*) ⟨N *mn* Màrtinjani⟩ stanovnik Martina

màrtīnčica *ž bot.* jestiva gljiva (*Clitocybe geotropa*)

Martin du Gard (*izg.* Martên di Gâr), **Roger** (1881–1958), francuski esejist, dramatičar, romanopisac (ciklus romana o obitelji Thibault *Thibaultovi*, roman *Jean Barois*); Nobelova nagrada 1937.

martìngāl (martingȁl) *m* ⟨G martingála⟩ *sport* u konjičkom sportu poseban dio jahaće opreme; nose ga konji koji pri preskakanju prepona suviše zabacuju glavu

✧ *port.* martegalo (Martigue, mjesto na *J* Francuske) ← almartaga: konjska oprema ← *arap.* almartʿah: žila

martíni *m* ⟨G -ja⟩ koktel pripremljen od 2/3 džina i 1/3 vermuta, pomiješan s ledom i ukrašen maslinom i limunom

✧ prema imenu proizvođača Martini&Rossi®

Martini (*izg.* Martîni) **1. Giovanni Battista** (zvan padre Martini) (1706–1784), talijanski glazbeni teoretičar, pedagog i skladatelj, učitelj J. S. Bacha i W. A. Mozarta (*Povijest glazbe*, priručnik o kontrapunktu) **2. Simone** (o.1284–1344), talijanski gotički slikar, pripadnik idealističke škole trecenta u Sieni (*Navještenje*)

martìnisti *m mn* ⟨N martìnist⟩ teozofska ezoterična skupina u zajednici sa slobodnim zidarima u 18. st.; danas još u SAD-u

✧ prema markizu Claude de St. Martineu

Martin Luther King, Jr., *v.* King

Martínović, Ignjat (1755–1795), franjevac, filozof, profesor prirodnih znanosti na Lavovskoj akademiji, znanstvenik europske reputacije, član hessenske, münchenske, stockholmske i petrogradske akademije; pristaša anticrkvenih reformi Josipa II i ideja Francuske revolucije, pokušava organizirati ugarsko-hrv. demokratsku revoluciju; uhapšen, osuđen na smrt kao »jakobinac« i strijeljan u Pešti

màrtir *m* **1.** *pov. kršć.* onaj koji izabire smrt ne želeći se odreći vjerskih nazora; mučenik **2. a.** onaj koji čini velike žrtve da bi promicao vlastite stavove ili načela **b.** onaj koji prolazi kroz velike patnje; patnik // **màrtīrīj (martîrīj)** *m* **1.** veliko stradanje; patnja, mučeništvo [*proći* ~] **2.** patnje kroz koje je prošao kršćanski mučenik ne želeći se odreći vjere **3.** kovčeg s moćima smješten iza oltara; **màrtīrījskī** *prid.* koji se odnosi na martirij; mučenički

✧ *lat.* martyr ← *grč.* mártyr = mártys: svjedok; *lat.* martyrium ← *grč.* martýrion: svjedočenje

martiròlōgij (martirolôgīj) *m kat.* liturgijska knjiga, sadrži po danima službeni popis mučenika, svetaca i blaženika, kratak opis njihova mučeništva i smrti; hagiologij, *usp.* menologij

✧ *srlat.* martyrologium ← *grč.* martyrológion ≃ mártyr: svjedok + -LOG

martirològija *ž teol.* disciplina koja se bavi istraživanjem i opisivanjem života kršćanskih mučenika i svetaca // **martiròlog** *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ onaj koji se bavi martirologijom; **martirològijskī** *prid.* koji se odnosi na martirologiju; **martiròloškī** *prid.* koji se odnosi na martirologe i martirologiju

✧ *v.* martir + -LOGIJA

martòloz *m pov. vojn.* plaćeni vojnik u pograničnim vojnim formacijama Osmanskog Carstva na Balkanu (15. do 19. st.); u početku ob. regrutirani među lokalnim kršćanima, kasnije gotovo isključivo muslimani // **martòloškī** *prid.* koji se odnosi na martoloze; **martòloški** *pril.* kao martoloz, na način martoloza

◆ *pr.* (prema zanimanju): **Martùlaš (Mȁrtulaš)** (Senj, Primorje)

✧ *tur.* ← *ngrč.* amartōlós: grešnik

martùrina *ž* **1.** *reg. zast.* krzno, koža kune; kunovina **2.** *pravn. pov.* porez na zemlju u *S* Hrvatskoj, prvotno plaćan u kuninim kožama, poslije u novcu

✧ *srlat.* martur: kuna

Màrul m. os. ime ◇ *pr.*: **Màrulić** (Rijeka, Primorje)

✧ *lat.* Marulus

Màrulić, Marko (1450–1524), hrv. književnik, pisao na latinskom i hrv. jeziku; hrv. stihovima stekao naslov »oca hrv. književnosti« (spjev *Judita*); a svjetsku slavu latinskim proznim spisima (*Pouke za čestit život po primjerima svetaca*, *Evanđelistar* i *Pedeset priča*) objavljenima diljem Europe više od 90 puta; u svoje doba središnja ličnost splitskog humanističkog kruga

màrulja *ž bot.* **1.** *v.* tetrljan **2.** gorska metvica, *v.* metvica △
✧ *srgrč.* marólion ← *lat.* marrubium

màrūn *m*, *v.* maron

Màrun, Lujo (1857–1939), hrv. arheolog amater, franjevac, istraživanjima u Kapitulu i Biskupiji postavio temelje starohrvatske arheologije; osnivač Muzeja hrv. spomenika u Kninu (1893)

Marúševec *m* ⟨G -ēvca⟩ naselje u Hrvatskom zagorju, 550 stan. // **Marúševčanin** *m* (**Marúševčānka** *ž*) ⟨N *mn* Marúševčani⟩ stanovnik Maruševca; **marúševečkī** *prid.* koji se odnosi na Maruševec i Maruševčane

mârva *ž reg.* **1. a.** volovi za vuču **b.** tegleće životinje; stoka, marha **2.** *pren. pejor.* **a.** onaj koji vrlo nepriličnopostupa, bez osjetljivosti za druge ljude i za ono što radi **b.** ljudi nedostojni poštovanja [*ljudska* ~] // **màrvenī** *prid.* koji je svojstven marvi; **màrvensk|ī** *prid.* koji se odnosi na marvu [*~a zaprega*]; **màrvenski** *pril.* kao marva, na način marve [*namučiti se* ~]; **marvènjāčkī** *prid.* koji se odnosi na marvenjaka; **marvènjāčki** *pril.* kao marvenjak, na način marvenjaka; **marvènjāk** *m* ⟨G marvenjáka, V màrvenjāče, N *mn* marvenjáci⟩ *zast.* veterinar; **màrvinčād** *ž zb.* ⟨I -i⟩, *v.* marvinče; **marvínče** *sr* ⟨G -ta, *zb.* màrvinčād⟩ grlo marve, grlo stoke
✧ *mađ.* marha ← *stvnjem.*: mariha

Marvell (*izg.* Mârvl), **Andrew** (1621–1678), engleski književnik, metafizičar (*Svojoj stidljivoj gospi*, *Vrt*)

marvogójstvo *sr zast.* stočarstvo
✧ *v.* marva + *v.* gojiti

Marx[1] (*izg.* Mârks) braća **Leonard-Chico** (1886–1961), **Adolph Arthur-Harpo** (1888–1964), **Julius Henry-Groucho** (1890–1977) i **Herbert-Zeppo** (1901–1979), američki glumci-komičari (filmovi: *Majmunski posli*, *Ludi rat braće Marx*, *Noć u operi*, *Jedan dan na utrkama*)

Marx[2] (*izg.* Màrks), **Karl** (**Heinrich**) (1818–1883), njemački filozof, ekonomist i društveni teoretičar; razvio dijalektički/historijski materijalizam na osnovi Hegelove dijalektike; zajedno s F. Engelsom autor *Komunističkog manifesta* (1848); u svom glavnom i najopširnijem djelu *Kapital* analizirao kapitalistički društveno-ekonomski sustav i pogrešno predvidio njegovo slabljenje i propast; vodeća ličnost Prve internacionale // **màrksist** *m* (**marksìst**) sljedbenik marksizma; **màrksistica** (**màrksistkinja**) *ž*, *v.* marksist; **marksìstičkī** *prid.* koji se odnosi na marksiste i marksizam [~ *sljedbenik*]; **marksìstički** *pril.* kao marksist, na način marksista; **marksìzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** *pov. ideol.* ekonomističko, filozofsko i političko učenje Karla Marxa i Friedricha Engelsa, njihovih suradnika i sljedbenika; dijalektički materijalizam **2.** *pol.* **a.** ideologija koju su u različitim interpretacijama prihvaćale neke socijalističke, socijaldemokratske i sve komunističke stranke i partije u 19. i 20. st. **b.** službena ideologija, u lenjinističkoj interpretaciji (marksizam-lenjinizam) u komunističkim partijama poslije 1919. i u državama pod njihovom vlašću

màrzdēnija *ž bot.* biljni rod povijuša (*Marsdenia*) iz porodice svilenica (*Asclepiadaceae*), one toplih krajeva Ekvadora i Perua služe za dobivanje vlakna, a azijska (*M. tinctoria*) za dobivanje indiga
✧ *nlat.* marsdenia, prema *engl.* orijentalistu Williama Marsdenu (18–19. st.)

mârža *ž ekon.* **1.** razlika između kupovne i prodajne cijene neke robe, ob. obračunata u postotku od prodajne cijene (u trgovačkom lancu i sl.) **2.** razlika između cijena robe, novca, vrijednosnica i sl. na različitim tržištima, burzama **3.** *term.* **a.** razlika između tržišne vrijednosti zaloga kao pokrića zajma i nominalnog iznosa zajma **b.** iznos koji ulagač polaže kod brokera, kada koristi njegov zajam da bi na burzi kupio vrijednosne papire
✧ *fr.* marge ← *lat.* margo: rub, *v.* margina

màs|a[1] *ž* **1.** *fiz.* **a.** količina materije sadržane u nekom tijelu, mjera inercije tijela odn. mjera otpora tijela koje pod utjecajem sile povećava odn. smanjuje brzinu [*inercijalna ~a*] **b.** težina izražena u kilogramima kao osnovnim jedinicama mjerenja **c.** u modernoj fizici, Einstein je pokazao pomoću specijalne teorije relativnosti (1905) da masa svakog tijela raste s brzinom i da postoji ekvivalent mase i energije ($E = mc^2$) **d.** masa se može definirati i preko gravitacijske sile kojom tijela privlače jedno drugo (Sunce Zemlju, Zemlja tijela na površini Zemlje itd.) [*gravitacijska ~a*]; (Roland Eötvös (1848–1919) je eksperimentalno pokazao da se inercijalna i gravitacijska masa ne razlikuju, princip ekvivalentnosti inercijalne i gravitacijske mase

Einstein je (1916) uzeo kao ishodišni princip opće teorije relativnosti) **2.** *sociol.* **a.** veliko mnoštvo ljudi, svjetina, gomila; mnoštvo pojedinaca koji nisu organizacijski povezani [*~a bjegunaca*; *~a izletnika*] **b.** organizirana grupa velikog broja ljudi [*~a demonstranata*] **c.** široki slojevi stanovništva [*široke narodne ~e*, *ideol.*; *~e birača*; *~a sirotinje*] **3.** *kem.* smjesa tvari ili tvar koja služi za proizvodnju čega **4.** bezobličan predmet, nešto što je neodređenih oblika **5.** *razg.* **a.** tromost, nepokretnost, glomaznost **b.** velika količina čega [*~a stvari*] △ ***kritična ~a*** **1.** *fiz.* minimalna količina fisionog materijala koja može podržavati nuklearnu reakciju **2.** *pren.* potreban broj ljudi da bi što bilo priznato prema nekim mjerilima (npr. najmanji broj predlagača za pokretanje nekog postupka ili isticanje nečije kandidature) ili potreban broj čega za korisnu konkurenciju i postizanje kvalitete (broj klubova u prvenstvu, broj poduzetnika u djelatnosti, poduzetnih pojedinaca u narodu itd.) [*imati/nemati kritičnu ~u*] // **màsen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se odnosi na masu [*~i umnožak*] △ ***~a spektroskopija*** proces razdvajanja atoma različitih masa na temelju različitog skretanja atoma u elektromagnetnom polju; ***~i broj*** broj nukleona u nuklidu (piše se kao lijevi gornji indeks uz oznaku elementa, npr. za ugljik ^{12}C); **màsīv** *m* ⟨G masíva⟩ *geogr.* **1.** planina koja ostavlja dojam široke osnove, s visoravni, bez grebena, bez izraženih manjih vrhova **2.** više planinskih visova koji se mogu opisati, doživjeti ili shvatiti kao cjelina; **m̀āsīv|an** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ **1.** koji se sastoji ili koji sadržava značajnu masu; golem, velik **2.** koji je velik ili nametljiv po opsegu, veličini ili intenzitetu; čvrst, jak, robustan [*~an ormar*; *~na škrinja*]; **m̀āsīvno** *pril.* na masivan način; veliko, golemo; **masívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je masivan ili svojstvo onoga što je masivno; **m̀āsōv|an** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji se događa u masi, koji je namijenjen masi, koji je svojstven masi [*~ni izlet*; *~ni posjet*] △ ***~na kultura*** predmeti, skladbe, stripovi, filmovi, TV programi itd. koji se proizvode za tržište u skladu sa zahtjevima i ukusom širokih krugova; ***~na pjesma*** *pov.* tip pjesme za zbor ili za zbor i orkestar (ob. s političkom porukom antifašizma i radnih akcija poslije 1945); ***~na proizvodnja*** *ekon.* specijalizirana proizvodnja jednog ili nekoliko proizvoda u velikim količinama (serijama); ***~ne demonstracije*** okupljanje velikog broja građana radi potpore nekoj ideji, pokretu, odluci; ***~ni marketing*** *ekon.* program koji se obraća cjelokupnom tržištu, *opr.* ciljani marketing, *v.* ciljan △; ***~ni mediji*** komunikacijska sredstva, sredstva javnog priopćavanja i ustanove koje djeluju na velik broj konzumenata; ***~ni sastanak*** *ideol. neol.* oblik idejnog rada i indoktrinacije s velikim brojem ljudi (ob. u komunističkom sustavu); ***~ni start*** *sport* način započinjanja trka na duže staze s velikim brojem sudionika (u trčanju, plivanju, skijanju i sl.); svi kreću istovremeno, ali u prvim redovima su najbolji natjecatelji; ***~no društvo*** *ekon.* društvo zasnovano na masovnoj proizvodnji i ustaljenoj potrošnji velikih količina istovrsnih proizvoda; potrošačko društvo; **màsōvka** *ž* ⟨D L -vci/ ob. -i, G *mn* -ī⟩ *film.* masovna scena u filmu; prizor u kome nastupa veliki broj statista; **m̀āsōvno** *pril.* u masi, u velikoj skupini; **masóvnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je masovno; **màsu** *pril. razg.* vrlo mnogo [*~ ljudi*; *~ problema*]

✧ *lat.* massa: tijesto, gruda ← *grč.* mâza: sušeno tijesto, ječmeni kolač ≃ mássein: mijesiti

màsa² *m žarg.* u žargonu crnaca u Africi i SAD u doba robovlasništva, izraz za osobu višeg ranga, ob. za bijelce (često se čuje u filmovima i u domaćem žargonu, *podr.*)

✧ *engl.* master: gospodar

Masaccio (*izg.* Mazàčo) (1401–1428), talijanski slikar, prvo ime rane toskanske renesanse

Masáda *ž pov.* Herodova palača na litici iznad Z obale Mrtvog mora, bila je posljednje uporište židovske obrane protiv Rimljana u tzv. Judejskom ratu 66–73; kad je pala, preostali branitelji su se međusobno poubijali zajedno sa ženama i djecom; za Židove Masada je simbol posljednje tragične bitke i junačkog otpora

✧ *hebr.* mecada: tvrđava

Mas̀āi *m* narod iz istočnosudanske skupine nilsko-saharskih naroda, u Keniji i Tanzaniji, o. 700.000 pripadnika // **mas̀āi** (**màsajskī**) *prid.* koji se odnosi na Masaie △ ***~ jezik*** *lingv.* jezik šari-nilske grane nilosaharske porodice, govori se u Keniji i Tanzaniji

masàkr *m* ⟨G *mn* masákrā⟩ *ekspr.* okrutno ubojstvo većeg broja ljudi; pokolj, krvoproliće // **masakrírati** (koga, što) *dv.* ⟨*prez.*

masàkrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* masàkrīrān, *gl. im.* -ānje⟩ (iz)vršiti masakr
✧ *fr.* massacre ≃ massacrer ← *lat.* matteucculare ← matteuca: malj

Masaryk (*izg.* Màsarik) **1. Jan** (1886–1948), češki političar i diplomat, sin T. G. Masaryka; ministar vanjskih poslova čehoslovačke emigrantske ratne vlade u Londonu, te ponovno u zemlji od 1946. do ožujka 1948. kada se u danima komunističkog državnog udara bacio kroz prozor pod nerazjašnjenim okolnostima **2. Tomáš Garrigue** (1850–1937), češki državnik i filozof, 1918. objavio deklaraciju o neovisnosti Čehoslovačke i bio njen prvi predsjednik, triput ponovno biran; 1935. odstupio i povukao se; poč. 20. st. snažno utjecao na onodobnu mladu intelektualnu generaciju u Hrvatskoj

masáža *ž* **1.** mehaničko djelovanje (trljanje, gnječenje i sl.) na dijelove tijela radi liječenja i njege **2.** *žarg.* gnjavaža // **masírati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* màsīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** izvoditi masažu, primjenjivati masažu **2.** *žarg.* gnjaviti koga, dosađivati komu; **màsēr** *m* ⟨G maséra⟩ onaj koji obavlja masažu, onaj koji masira; **màsērka** *ž* ⟨G *mn* -ī⟩, *v.* maser; **masérov** *prid.* koji pripada maseru
✧ *fr.* massage ← *arap.* massa: rukovati

Mascagni (*izg.* Maskànji), **Pietro** (1863–1945), talijanski skladatelj, inicijator verizma u operi (*Cavalleria rusticana*)

mascarpone (*izg.* maskarpône) *m* kratkotrajni sir iz talijanske pokrajine Lombardije
✧ *tal.*

mascherata (*izg.* maskerâta) *ž* **1.** *v.* maskerata (**1**) **2.** *glazb.* višeglasna kompozicija raširena u 16. st. u Italiji, najviše u Firenci, po obliku slična frottoli, villanelli i villotti
✧ *tal.*

màsēr, *v.* masaža

màseter *m anat.* žvačni mišić; pri žvakanju podiže mandibulu // **màseterskī** *prid.* koji se odnosi na maseter [~ *refleks*]
✧ *nlat.* masseter ← *grč.* massētḗr: žvakač ← masâthai: žvakati

màsikot *m kem.* žuta modifikacija oksida olova PbO; služi kao pigmentna boja, punilo za gumu
✧ *srfr.* masicot ← *tal.* massicotto ← *arap.* mashaqūniyā

Masina (*izg.* Mazîna), **Giulietta** (1920–1994), talijanska filmska glumica, glavni lik i snažna osobnost Fellinijevih filmova (*Cesta*, *Cabirijine noći*, *Giulietta i duhovi*)

masírati, *v.* masaža

màsīv, *v.* masa[1]

màsk|a *ž* ⟨D L -sci/-i, G *mn* -ī/màsākā/máskā⟩ **1. a.** *pov.* figura glave koju su nosili antički glumci u Grčkoj i Rimu kako bi dočarali odgovarajući lik **b.** predmet koji pokriva lice i prikriva identitet; krinka, obrazina **2.** *pren.* prividan, vanjski izraz [*imati ~u boli*]; prikrivanje, kamuflaža **3.** navlaka na licu ili dijelu lica radi zaštite od prašine, otrovnih plinova itd. [*plinska ~a*] **4.** *sport* **a.** u mačevanju, dio opreme koji štiti glavu i vrat **b.** u ronilaštvu, dio opreme za nesmetano gledanje pod vodom **5.** *med.* smjesa, naslage koje se stavljaju na lice radi njege ili liječenja **6.** *tehn.* prednji ili vanjski dio oplate na vozilima △ ***posmrtna ~a*** gipsani otisak pokojnikova lica // **maskaráda** *ž*, *v.* maškarada; **maskàrōn** (**maskarôn**) *m* ⟨G maskaróna⟩ maska u obliku ljudskog lica, groteskna i fantastična izgleda, dekoracija u arhitekturi; maskeron; **màskēr** *m* ⟨G maskéra⟩ kazališni, televizijski i sl. stručnjak za maskiranje; **maskèrāta** (**maskerâta**) *ž* **1.** povorka maskiranih ljudi, osoba pod maskama; maškarada (**1**), mascherata **2.** *knjiž.* drama u stihovima, često s glazbom, plesom i bogatim kostimima; izvodila se najčešće u renesansi u vrijeme karnevala **3.** *glazb.*, *v.* mascherata (**2**); **maskèrōn** *m*, *v.* maskaron; **maskírati** (se, što) *dv.* ⟨*prez.* màskīrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* màskīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1. a.** staviti/stavljati masku **b.** obući/oblačiti (se) u drugu odjeću s namjerom da se ostane neprepoznat; prerušiti (se) **2.** dati/davati čemu drugačiji izgled; prikrivati, kamuflirati [~ *topnički položaj*, *vojn.*]; **màskīrka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩ *žarg.* maskirna uniforma; **màskīrnī** *prid.* koji se odnosi na masku i maskiranje; **màskīrno** *pril.* na maskirni način [~ *obojen*]
✧ *fr.* masque ← *tal.* maschera ? ← *arap.* mashara: šala

maskàleōn (**maškàleōn**) *m* ⟨G maskaleóna⟩ *reg. ekspr.* nevaljalac, nevaljalčina, farabut
✧ *tal.* malcalcia

màskara *ž* kozmetičko sredstvo služi za bojenje obrva i trepavica
✧ *tal.* mascara, *usp.* maska

maskarpône *m*, *v.* mascarpone
màskenbāl *m* bal pod maskama; maskirani, krabuljni ples
✧ *njem.* Maskenbal
maskòta *ž* ⟨G *mn* maskótā⟩ predmet, figurica, lutka, životinjica i sl. koji što simbolizira ili za koji se smatra da donosi sreću ili da štiti od nesreće
✧ *fr.* mascotte ← *port.* mascoto: talisman ← masco: čarobnica, vračar
maskulínōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *psih.* ponašanje, karakteristike i stavovi neke osobe koji su karakteristični za muškarce i koji se tradicionalno pripisuju muškarcima // **maskulinìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *fiziol.* pojava muških spolnih osobina u žene uz istodobno smanjenje ženskih; **maskulinizírati** *svrš.* ⟨*prez.* maskulinìzīrām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* maskulinìzīrān⟩ pomuškarčiti, *opr.* feminizirati
✧ *lat.* masculinus ≃ masculus: muški ← mas: muškarac
maskulínum *m gram.* muški rod
✧ *lat.* masculinum: muško
mȁslac *m* prehrambeni mliječni proizvod, dobiva se mehaničkom preradbom slatkog vrhnja // **mȁslačn|ī** *prid.* koji je svojstven maslacu, koji se sastoji od maslaca △ **~*a kiselina*** *kem.* masna kiselina C_3H_7COOH, u maslacu vezana glicerolom, njezini esteri služe u parfumeriji; butirna kiselina; **maslènica** *ž*, *v.* maslenjača; **maslènjača** *ž kulin.* vrsta pite; masnica, maslenica; **maslènjāk** *m* ⟨G maslenjáka, V mȁslenjāče, N *mn* maslenjáci⟩ lonac za maslo; **mȁslo** *sr* **1.** masnoća koja se dobiva topljenjem maslaca **2.** *pren.* ono što je sumnjive kvalitete ili što je stečeno mutnim poslovanjem [*to je tvoje (njegovo)* ~ to si ti (on) zamislio, ti si iza toga (u kakvoj smicalici, podvali, postupku protiv toga itd.)]
◆ *pr.* (nadimačka, *v.* i maslina): **Másle** (100, Sinj, *J* i sred. Dalmacija), **Mȁslek** (100, Karlovac, Pokuplje, Primorje, Prigorje), **Mȁsleša** (Garešnica, Dubrovnik, sred. Dalmacija), **Mȁslić** (250, Gvozd, Kordun, Primorje, sred. Dalmacija), **Mȁslo** (Labin, sred. Dalmacija)
✧ *prasl.* *maslo: maslac (*rus.* máslo, *polj.* masło) ← *maz-slo, *v.* mazati
masláčak *m* ⟨G -čka, N *mn* -čci, G màslāčākā⟩ *bot.* trajna zelen (*Taraxacum officionale*) iz porodice glavočika (*Compositae*), nazubljenih listova, žuta cvijeta koji se dozrijevanjem pretvara u bijeli rastresit klobuk; jergot, *usp.* radič (**2**) // **masláčkov** *prid.* koji pripada maslačku
✧ *v.* maslac
Màslenica *ž* naselje uz Masleničko ždrilo i Novigradsko more // **màslenički** *prid.* koji se odnosi na Maslenicu △ ***Maslenički most*** *geogr.* ključna spojnica preko Masleničkog ždrila na Jadranskoj magistrali između *S* i sred. Dalmacije, srušen u ratu 1991, ponovno sagrađen na novoj lokaciji 1994–1997; ***Masleničko ždrilo*** *geogr.* tjesnac koji spaja Novigradsko more i Velebitski kanal
màslić *m* mjera za tekućinu, četvrtina inča, *v.* // **maslíćak** *m* ⟨G -ćka, N *mn* -ćci, G màslīćākā⟩ *reg. dem.* od maslić, mjera za količinu tekućine
màslin|a *ž bot.* **1.** primorsko zimzeleno stablo (*Olea europaea*) iz porodice maslina, daje plod u obliku crnih ili zelenih boba s košticom od kojega se dobiva ulje; ulika, oliva **2.** (*mn*) porodica dvosupnica (*Oleaceae*), grmovi ili stabla umjerenih ili toplih područja s jednostavnim ili sastavljenim listovima (npr. maslina, jasen, čemin, jorgovan, forzitija, kalina, zelenika) △ ***crna ~a*** maslina koja zrela i priređena za jelo ima tamnu boju; ***pojas ~e*** područje na kojemu uspijeva maslina; Sredozemlje, Mediteran; ***zelena ~a*** **1.** nezrela maslina **2.** maslina koja zrela i priređena za jelo ima zelenu boju // **màslinār** *m* onaj koji se bavi uzgojem masline; **màslinārka** *ž*, *v.* maslinar; **màslinārskī** *prid.* koji se odnosi na maslinare; **màslinārski** *pril.* kao maslinar, na način maslinara; **maslinárstvo** *sr* uzgajanje masline [~ *kao privredna djelatnost*]; **màslinast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je boje maslinova ploda (nijanse smeđozelene i sivozelene); **màslinica** *ž* **1.** *dem.* i *hip.* od maslina **2.** zimzelena biljka (*Daphne mezereum*); **màslinīk** *m* ⟨V mȁslinīče, N *mn* -īci⟩ prostor zasađen stablima maslina; maslinjak; **màslinov** *prid.* koji je od masline, koji je svojstven maslini △ ***~a grančica*** simbol mira; ***~a mušica*** nametnik na maslini; ***~o ulje*** ulje dobiveno od masline rabi se u prehrani te u kozmetičkim i farmaceutskim preparatima; mješoviti triglicerid s 83,5% oleinske kiseline; **màslinovina** *ž* drvo masline kao građa; **màslinskī** *prid.* koji se odnosi na maslinu △ ***Maslinska gora*** *bibl.* gora na istočnom rubu Jeruzalema, mjesto gdje je Isus propovijedao i odakle je uza-

šao na nebo; **màslinjāk** *m* 〈V mȁslinjāče, N *mn* -āci〉, *v.* maslinik

◆ **Màslina** ž. os. ime ◇ *top.* (naselje): **Màslinica** (Split, 69 stan.) ◇ *mikrotop.*: **Màslinovac**

✧ ≃ *v.* maslac, maslo

mȁsmēdiji *m mn* sredstva javnih komunikacija; masovni mediji (televizija, novine, radio) koji djeluju na velik broj osoba // **mȁsmēdijsk|ī** *prid.* koji se odnosi na sredstva javne komunikacije [*~a promocija*]

✧ *engl.* mass media

màsnica[1] *ž bot.*, *v.* tustica

mâsno, *v.* mast

Mason (*izg.* Méison), **James** (1909–1984), britanski kazališni i filmski glumac, zapamćen po brojnim sjajno odigranim karakternim ulogama; tijekom 50-godišnje karijere glumio je u 106 filmova (*Sedmi veo*, *Pustinjska lisica*, *Julije Cezar*, *Sjever-sjeverozapad*)

masóni *m mn* 〈N màsōn, G masóna〉 **1.** pripadnici međunarodnog tajnog i ekskluzivnog udruženja framasona (slobodnih zidara); održavaju mistične obrede primanja u članstvo i u drugim prigodama; glavni ciljevi: uzajamno potpomaganje, zajedničko zastupanje cehovskih, građanskih i političkih interesa, u novije vrijeme modernizirali organizaciju, pojednostavnili i liberalizirali proceduru primanja u članstvo; framason **2.** *pov.* **a.** u srednjem vijeku pripadnici ceha kvalificiranih zidara koji su imali tajne znakove i lozinke **b.** članovi udruge takvih obrtnika koja je uključivala i počasne članove koji nisu bili vezani uz zidarstvo // **masonèrija** *ž* ukupnost masona, općenito masoni u svijetu; masonstvo, framasonstvo, »slobodni zidari«; **màsōnsk|ī** *prid.* koji se odnosi na masone △ *~**a loža*** teritorijalna organizacija masona; **màsōnski** *pril.* kao mason, na način masona; **masónstvo** *sr* 〈G *mn* màsōnstāvā〉, *v.* masonerija

✧ *fr.* franc-maçon ← *engl.* Free mason: slobodni zidar, pripadnik udruženja Free and Accepted Masons

masóra *ž jud. bibl.* prijepis i konačna redaktura starozavjetnih biblijskih tekstova koju su od 7. do 10. st. obavili židovski teolozi (masoreti) u Palestini i Babiloniji; prihvaća se i danas (podjela u stihove i poglavlja, numeracija, ortografija, akcentuacija)

✧ *hebr.* mācūr: dati, predati

masoréti *m mn* 〈N masòret, G masoréta〉 *jud.* palestinski i babilonski židovski rabini, biblijski redaktori (od 7. do 10. st.)

✧ *hebr.* mācōreth: tradicija, običaj

masòvīk *m* 〈G masovíka, V mȁsovīče, N *mn* masovíci〉 *pov. ideol. žarg.* dobar organizator, onaj koji zna djelovati na mase, povesti za sobom (ob. u okviru narodnjačkog i komunističkoga pokreta u Rusiji)

✧ *rus.* massovík, *v.* masa[1], masovan

mȁsōvno, *v.* masa[1]

màspok *m pov. pol.* naziv za reformistički pokret koji je vodilo nacionalno i liberalno orijentirano vodstvo SKH 1969–1971. // **màspokovac** *m* 〈G -ōvca, V -ōvče, N *mn* -ōvci〉 pristalica ili pripadnik maspoka; **màspokōvčev** *prid.* koji pripada maspokovcu; **màspokōvka** *ž*, *v.* maspokovac

✧ riječ nastala od »masovni pokret«, *v.* masa[1] + *v.* pokrenuti, pokret

masque (*izg.* mȁsk) *m pov.* engleski scensko-muzički oblik, alegoričkog ili mitološkog sadržaja, bogato insceniran; njegovao se na engleskom dvoru u 16. i 17. st.

✧ *engl.* ← *stfr.*, *usp.* maska

Massenet (*izg.* Masnȅ), **Jules** (1842–1912), francuski skladatelj, kasnoromantičarskih opera, sentimentalnih i intimno lirskih (*Manon*, *Werther*)

Massenware (*izg.* Mȁsenvāre) *ž* roba koja se proizvodi i prodaje u velikim količinama, *opr.* pojedinačno, komadna roba, na komad

✧ *njem.*

mâst *ž* 〈I -i/mâšću〉 **1.** netopiva tvar u tkivu životinja i biljaka **2.** ono što se dobije topljenjem svinjskog sala **3.** masna gusta tvar koja se uzima za liječenje mazanjem [*ljekovita ~*] **4.** gusta tvar koja služi za održavanje strojeva **5.** *knjiš. zast.* boja puti [*crne ~i* tamnoga tena, crnomanjast] // **màsnica**[2] *ž* **1.** *v.* modrica[1] **2.** *reg.*, *v.* maslenjača; **mâsno** *pril.* **1.** s mnogo masti ili masnoće (prirediti jelo) **2.** *razg.* pretjerano, obilno (zarađivati, lagati, okoristiti se) [*~ je varao na kartama*] **3.** *pren.* neukusno, vulgarno; **masnòć|a** *ž* **1.** svojstvo onoga što sadrži mast **2.** (*mn*) tvari koje obiluju mastima, masne tvari ili masno tkivo [*zasićene (nezasićene) ~e*, *kem.*]; **más|tan** (**másan**) *razg. prid.* 〈*odr.* mâsnī, *komp.* màsnijī〉 **1.** koji sadrži masti, masnoće, *opr.* postan **2.** *pren.* koji donosi velike prihode; obilan, unosan **3.** koji je izvana zamašćen, koji se ljeska kao da je namazan mašću [*~na kosa*] **4.** koji prelazi uobič-

ajene granice pristojnosti (u šalama, riječima); neukusan, vulgaran [~*ni vic*] △ ~***ne kiseline*** *kem.* jednobazične zasićene alifatske kiseline (npr. mravlja, maslačna, propionska i sl.); ~***no tkivo*** vezivno tkivo koje ima sloj masnih tvari, sudjeluje u regulaciji tjelesne topline; **mástiti** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mâstīm (se), *pril. sad.* -tēći (se), *prid. trp.* mâšten/mâšćen, *gl. im.* mášćēnje⟩ **1.** začinjati mašću, podmazivati, trljati mašću **2.** (se) **a.** biti pun masti, obilovati mašću **b.** presijavati se (u licu)

♦ *pr.* (nadimačka): **Màsnec** (200, Križevci, Zagorje, Moslavina, Prigorje), **Másnić** (110, Sinj, sred. i *S* Dalmacija, *I* Slavonija), **Màsnikosa** (160, Knin, *S* Dalmacija, Lika, Bukovica), **M̀asnjāk** (210, Zagreb, okolica Zagreba, Moslavina), **M̀asten** (Međimurje, Zagorje, *Z* Slavonija), **Màstikosa** (Krk, Primorje)

✧ *prasl.* i *stsl.* mastь (*rus.* mast', *polj.* maść) ≃ *v.* mazati

mastàba *ž pov.* staroegipatska grobnica (3. tisućljeće pr. Kr.) visokih državnih funkcionara, građena od opeke ili kamena u obliku četverostrane krnje piramide; grobnica

✧ *arap.* maṣṭabah

mastàlgija *ž*, *v.* mastodinija

✧ *grč.* mastós: dojka + -ALGIJA

mastektòmij|a *ž med.* operativni zahvat kojim se odstranjuje dojka (ob. zbog patološkog procesa) [*obaviti/izvesti ~u*]; mamektomija

✧ *grč.* mastós: dojka + *v.* ektomija

màster *m* **1.** *žarg.* gospodar, poslodavac, gazda **2.** vlasnik, kućevlasnik, brodovlasnik **3.** *term.* **a.** matrica za umnožavanje zvuka, slike i nekih tiskanih materijala **b.** mjesto na kojem su skupljeni svi tzv. signali koji se proizvode ili koriste u nekom tzv. centru **4.** *inform.* glavni ili nadređeni uređaj [*primarni ~*; *sekundarni ~*], *opr.* slave △ ~***-kompjuter*** *inform.* u sustavu međusobno povezanih kompjutera, središnji kompjuter koji kontrolira cijeli sustav; ~***-proračun*** ukupni financijski plan poduzeća

✧ *engl.* master: gospodar ← *lat.* magister: učitelj

màsters *m sport* **1.** turnir najboljih golf-igrača 58 posljednjih turnira **2.** teniski turnir najboljih igrača s niza turnira △ ***svjetski*** ~ turnir najboljih 8 sa svjetske rang-liste tenisača

✧ *engl.* Masters: koji pripada najboljima

màstif *m kinol.* veliki kućni pas čuvar, svjetložute do smeđe boje [*engleski ~*; *tibetski ~*; *španjolski ~*]; mastin

✧ *engl.* mastiff ≃ *lat.* (canis) mansuetus: krotak, blagi (pas)

màstika *ž* ⟨D L -ici⟩ rakija kojoj je dodan plod mastiksa // **màstiks** *m* smola balzama mediteranskog drveta trišlje (*Pistacia lentiscus*), koristi se u izradbi lakova, prehrambenoj industriji; sakaz

✧ *grč.* mastikhḗ: mastika, smola drveta trišlje

mastikácija *ž term.* usitnjavanje hrane u ustima sjeckanjem (sjekutići) i mljevenjem (kutnjaci); žvakanje // **mastìkātor** (**mastikâtor**) *m tehn.* stroj za usitnjavanje, drobilica

✧ *lat.* masticare: žvakati

màstilo[1] *sr* **1.** *jez. knjiž. zast.* (+ *srp.*) tiskarska boja **2.** crnilo, tinta, inkjoštar

✧ *strcsl.*

màstilo[2] *sr reg.* posuda u kojoj se masti, gdje se tiješti (maslina itd.); maštilo // **m̀astiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -tēći, *gl. im.* m̀ašćēnje⟩ tiještiti što, ob. ulje iz određenog ploda/sjemena; **màštel** (**màstel**) *m reg.* kabao, drvena kaca, vedro; škaf, maštelo; **màštelo** *sr reg.*, *v.* maštel; **màštilo** *sr*, *v.* mastilo

♦ *pr.* (nadimačka): **Màstela** (Pula, Dubrovnik), **Màstelica** (47, Osijek, Korenica), **Màstelić** (350, Sinj, sred. Dalmacija, Pokuplje, Banovina), **Màstilica** (Dubrovnik, Kutina, sred. Dalmacija), **Mastílović** (Split, Virovitica, Istra)

✧ *tal.* mastello, unakrštanjem s mast, *v.*

màstin *m kinol.* vrsta psa; mastif, *usp.* španjolski mastif, *v.* mastif

✧ *šp.* mastin español

mastìtis *m pat.* upala mliječne žlijezde dojke, ob. za vrijeme dojenja, najčešće uzrokovana streptokokom

✧ *grč.* mastós: dojka + -ITIS

mastocíti *m mn* ⟨N mastòcīt, G mastocíta⟩ *fiziol.* tkivne stanice koje sadrže mnoge aktivne tvari; umnažaju se kod kroničnih upala i dr.

✧ *grč.* mastós: dojka + -CIT(I)

mastocitóza *ž pat.* prekomjerno nakupljanje mastocita u koži i brojnim organima; sistemska bolest nepoznata uzroka

✧ *grč.* mastós: dojka + -CITOZA

mastodínija *ž term.* bol u dojki bez organskih promjena; mastologija, mastalgija

✧ *grč.* mastós: dojka + *grč.* odýnē: bol

mastòdont (**mastodȍnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ **1.** *zool.* izumrla životinja (iz miocena i pliocena) nalik slonu, s kljovama u gornjoj i donjoj vilici **2.** *pren. pejor.* ono što je pretjerano velikih omjera, vrlo glomazno, nepraktično i neskladno [*privredni* ~] // **mastòdontskī** *prid.* **1.** koji se odnosi na mastodonte **2.** *pren.* koji je vrlo velik, glomazan, neprikladan, nepraktičan; **mastòdontski** *pril.* **1.** na način mastodonta kao mastodont **2.** *pren.* ogromno, neprikladno, golemo

✧ *nlat.* mastodon ≃ *grč.* mastós: dojka + -ODONT

mastoidȉtis *m pat.* akutna upala mastoidnih stanica u kosti mastoidnog nastavka (iza ušne školjke)

✧ *nlat.* ← *grč.* mastoeidḗs: nalik dojci ← mastós: dojka + -ID + -ITIS

mastopàtija *ž pat.* u parenhimu dojki benigno stvaranje brojnih malih cista okruženih vezivnim tkivom

✧ *grč.* mastós: dojka - + -PATIJA

mastopèksija *ž med.* operacija kojom se ispravlja spuštenost dojke

✧ *grč.* mastós: dojka + pêksis: učvršćivanje

Mastroianni (*izg.* Mastrojâni), **Marcello** (1923–1996), talijanski filmski glumac; nosilac brojnih glavnih uloga u rasponu od ljubavnika i komičara do depresivnih intelektualaca i tragičnih dramskih likova (*Slatki život*, *Osam i pol*, *Noć*)

masturbácija *ž* **1.** diranje genitalnih organa radi postizanja seksualnog užitka; seksualno samozadovoljavanje; onanija, manustupracija, drkanje **2.** *pren. pejor. iron.* uzaludno, neinventivno ulaganje napora; sterilnost (ob. o intelektualnoj djelatnosti) [*verbalna* ~] // **mastùrbant** (**masturbȁnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ **1.** onaj koji masturbira; drkaroš **2.** *pren. podr.* onaj koji se isprazno čime bavi, koji se gubi u dosadnim pojedinostima, sitničav pedant, nekreativna, sterilna osoba; **mastùrbantica** (**mastùrbantkinja**) *ž*, *v.* masturbant; **mastùrbantskī** *prid.* koji se odnosi na masturbaciju i masturbante; **masturbírati** (∅) *dv.* ⟨*prez.* mastùrbīrām. *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** seksualno se samozadovoljiti/samozadovoljavati; onanirati **2.** *žarg. iron.* uzaludno, jalovo što (u)raditi

✧ *njem.* masturbieren ≃ *lat.* masturbari

mȁsula *ž pom.* otvoren čamac s I obala Indijskoga poluotoka; sagrađen od drvenih platica

mȁša[1] *ž reg.* lopatica s dugim drškom za vađenje žara i luga iz peći // **màšice** *ž pl. tantum reg.* dvokrako metalno pomagalo za razgrtanje i hvatanje žeravice; mokete

✧ *tur.* maa ← *perz.* māše

mȁša[2] *ž reg.* misa

✧ *lat.* missa

mášak *m* ⟨G -ška, N *mn* -šci, G mâšākā⟩ dašak, omaglica na voću; rudež

mâšalah *uzv. reg.* **1.** riječ dobrodošlice, divljenja, čuđenja i odobravanja **2.** zapis protiv uroka na odjeći male djece

♦ *pr.* (nadimačko): **Mâšala** (Kutina, Karlovac)

✧ *tur.* maallah ← *arap.* mā šā'llāh: ono što Bog hoće

màšānka *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *bot.* **1.** biljka (*Moenchia*) iz porodice klinčića (*Caryophyllaceae*) **2.** sorta jabuke (borsfordska jabuka)

maščòba *ž žarg. ekspr.* **1.** biljna ili životinjska masnoća **2.** zamašćenost, nečistoća

✧ *slov.*, *mak.*

màšet (**màšat**, **mèćit**) *m* ⟨N *mn* -i⟩ *reg. zast.* u jeziku Bošnjaka-muslimana **1.** stećak **2.** kamen općenito

✧ *tur.* meşhed ← *arap.* mašhad: grob junaka

màšice, *v.* maša[1]

Mâšić, **Nikola** (1852–1902), hrv. realistički slikar

Mȁšić *m* naselje (u blizini Nove Gradiške), 649 stan. // **Mašićánac** *m* (**Mȁšićānka** *ž*) ⟨G -nca, N *mn* Mašićánci⟩ stanovnik Mašića; **mȁšićkī** *prid.* koji se odnosi na Mašić i Mašićance

mašína *ž reg.* (+ *srp.*) **1.** stroj [*šivaća (parna, pisaća)* ~ šivaći (parni, pisaći) stroj] **2.** motorno vozilo (ob. snažno) [*jaka* ~] **3.** *pren.* **a.** čvrsta organizacija; mašinerija **b.** onaj koji radi sve po naredbi, ne opterećuje se razmišljanjem **c.** onaj koji radi brzo i dobro △ ***glasačka*** ~ oni koji poslušno glasuju kako im je naređeno // **mašinèrija** *ž* **1. a.** unutarnji uređaj, mehanizam stroja **b.** skup strojeva **2.** *pren.* ono što se radi organizirano, povezani ljudi; organizacija; **mašìnist** (**mašinȉst**) *m reg.* radnik koji se brine oko stroja [*brodski* ~ strojar, »makinista«, *reg.*; *pom.*]; strojar; **mašinizácija** *ž reg. zast.* uvođenje strojeva u proizvodnju; **mȁšīnskī** *prid.* koji se odnosi na mašinu; strojni, strojarski; **mȁšīnski** *pril.* kao mašina, poput mašine; na stroju, strojevima, strojno

✧ *njem.* Maschine ← *fr.* machine ← *lat.* machina ← *grč.* (*dorski*) makhaná

mašíngevēr *m pov. vojn.* u 1. i 2. svjetskom ratu **1.** mitraljez (oružje koje izbacuje naboje u serijama) **2.** puškostrojnica; gevermašina // **màšīnka** *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ *vojn.* automatska mašinska puška raznih tipova; strojnica

✧ *njem.* Maschine: stroj + Gewehr: puška

mašìnovođa *m reg.* onaj koji upravlja lokomotivom; strojovođa

✧ *njem.* Maschinist, *v.* mašina + *v.* voditi, vođa

m̀àšiti se, *v.* mâh

maškàdūr *m*, *v.* muškadur

maškàlcūn (**maškàlcōn**) *m* ⟨G maškalcúna⟩ *reg. ekspr.* onaj koji je sklon nepodopštinama, manjim prevarama; nevaljalac, fakin

✧ *tal.* mascalzone

màškara *ž* ⟨G *mn* m̀àškārā⟩ *reg.* **1.** maskirana osoba u stiliziranoj odjeći s maskom ili bez nje u karnevalskim običajima; mačkara **2.** *iron.* napadno ili neukusno odjevena osoba // **maškaráda** *ž* **1.** maskirana povorka, skup maškara (**1**); maskerata, maskarada **2.** *pejor.* **a.** karnevalsko maškaranje **b.** loše prikrivena nepodopština, prenemaganje, ruglo (o pojedinim postupcima ljudi, ob. prikrivenim); **màškarān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se sastoji u maškaranju, koji je u maškarama, koji je sam maškara [~*a noć*; ~*a povorka*; ~*a zabava*] **2.** *pren. podr.* koji se smiješno, neukusno ili vrlo neprikladno i napadno odjenuo, koji se odjećom i neukusom iznakazio ili učinio sebe smiješnim

♦ *pr.* (nadimačka): **Màskarić** (Osijek, Dubrovnik), **Màškarić** (Dubrovnik)

✧ *mlet.* màscara, *tal.* maschera, *v.* maska

màšklīn *m* ⟨G mašklína⟩ *reg.* trnokop, budak (kraćeg drška i veće težine željeznog dijela)

✧ *mlet.* màscolo ≃ *tal.* maschio: muški ≃ *lat.* masculus

m̀àškula *ž reg.* naprava za pucanje, domaće izrade, proizvodi prasak (bez hica); mačkula, mužar (**2**)

✧ *mlet.*, *tal.* mascolo

màšna *ž reg.* (+ *srp.*) **1.** ukrasna vrpca vezana u uzao s krajevima koji slobodno padaju; uzica (u kosi i sl.) **2.** ukrasni dio muške odjeće, traka od svile ili platna koja se veže oko ovratnika košulje u uzao [*leptir* ~ leptirka]

✧ *njem.* Masche

màšt|a *ž* sposobnost stvaranja novih predodžbi neovisno o izravnim opažanjima; fantazija [*dati maha* ~*i*; *pokvarena* ~*a*; *zagolicati* ~*u*] // **màštāč** *m* ⟨G maštáča⟩ onaj koji mašta; **maštáčev** *prid.* koji pripada maštaču; **màštalac** *m* ⟨G -aoca, V -aoče, G *mn* m̀àštalācā⟩ onaj koji mašta, koji voli maštati; **màštalačkī** *prid.* koji se odnosi na maštu i maštače, sanjarski, vizionarski; **màštānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* maštati **2.** *psih.* slijed zamišljenih događaja ili psihičkih želja koje za cilj imaju izraziti nesvjesne sukobe, zadovoljenje nesvjesnih želja ili pripremanje na očekivane neugodne događaje; **màštaōčev** *prid.* koji pripada maštaocu; **maštàrija** *ž* rezultat maštanja, fantaziranja; izmišljotina; **maštáriti** *nesvrš.* ⟨*prez.* màštārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩, *v.* maštati; **màštati** (o komu, čemu) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ predavati se mašti, misliti na što daleko ili nedostupno, sanjariti o čemu; maštariti; **maštòvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je pun mašte, ponesen maštom; nadahnut; **maštòvito** *pril.* na maštovit način; sanjarski, vizionarski, izmišljeno; **maštòvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je maštovit ili svojstvo onoga što je maštovito

✧ *prasl.* *mьčьta *stsl.* mьčьtь (*rus.* mečtá)

màštel, *v.* mastilo²

màštrafa *ž reg.* posebno ukrašena staklena čaša iz koje se pije šerbe; čaša uopće

✧ *tur.* maraba ← *arap.* mišräbä

m̀àt¹ *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg.* bez sjaja [~ *lak*], *opr.* glanc // **matírati¹** *dv.* ⟨*prez.* màtīrām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* màtīrān, *gl. im.* -ānje⟩ (u)činiti da što ne dobije neželjen sjaj, da jest/bude mat¹

✧ *njem.* matt ≃ *fr.* mat ← *lat.* mattus: vlažan, mekan, slab

m̀àt² *m šah* završni potez kojim se dobiva partija [*dati* ~] △ ~ ***pozicija*** **1.** *šah* šahovska partija završena matom **2.** *pren.* pozicija iz koje nema izlaza (u politici, životu i sl.) // **matírati²** (koga) *dv.* ⟨*prez.* màtīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* màtīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *šah* dati/davati mat, pobijediti/pobjeđivati matom **2.** *pren.* poraziti/poražavati koga u diskusiji; **m̀àtn|ī** *prid.* koji se odnosi na mat, koji prijeti matom [~*a pozicija*] △ ~***a slika*** *šah* završna ili matna pozicija u kojoj figura ili pješak zadaje neobranjivi mat; ~***i napad*** *šah* akcija s ciljem matiranja protivničkog kralja

✧ *tur.* mat, ah mat ← *perz.* šāhmāt: kralj je mrtav ← *arap.* māt, māta: umrijeti

Màtačić, Lovro (1899–1985), hrv. dirigent svjetskog ugleda, posebno cijenjen kao interpretator Wagnerove i Brucknerove glazbe

màtādōr (matàdōr) *m* ⟨G matadóra⟩ **1.** onaj koji u koridi mačem probada bika i zadaje mu smrt **2.** *pren.* onaj koji u nekoj individualnoj igri ili vještini zaslužuje najveće priznanje, onaj koji je pravi majstor u čemu, onaj s kojim nema šale [*ona je ~ u preferansu*]

✧ *šp.* matador ≃ matar: ubiti

Mata Hari (*izg.* Màta Hȃri) (pravo ime Margaretha Geertruida Zelle) **1.** (1876–1917), njemačka plesačica, kurtizana i špijunka tijekom 1. svjetskog rata; vjerojatno dvostruka agentica; strijeljali je Francuzi kao njemačku špijunku **2.** *pren.* sinonim za zavodljivu špijunku, ženu koja promišljeno ulazi u ljubavne veze zbog špijunskih ciljeva

✧ *mal.*: kći zore

màtara *ž reg.* čutura // **matàrel** *m reg.* valjak za tijesto; valjalo, rasukač, oklagija

◆ *pr.* (nadimačko): **Màtarić** (Zagreb)

✧ *tur.* ← *arap.* mățarä

matàsīn (matasên) *m* ⟨G matasína⟩ *glazb.* ples, vjerojatno arapskog podrijetla koji su francuski kompozitori 16. i 17. st. često umetali u balete

✧ *tal.* matassine ← *šp.* matachin

Màtasović, Josip (1892–1962), hrv. povjesničar, sveučilišni profesor, ravnatelj Državnog arhiva u Zagrebu, osnivač i urednik časopisa *Narodna starina*

Màtavulj, Simo (1852–1908), srp. književnik, rođen u Šibeniku, učitelj u Dalmaciji, Crnoj Gori i Srbiji, pripovjedač u čijem su djelu snažno prisutni zavičajni motivi (*Bakonja fra Brne*)

match-ball *ž* meč-lopta, *v.* meč △

màte *m* ⟨G -a⟩ **1.** *bot.* lišće južnoameričke planinske biljke (*Ilex paraguariensis*); paragvajski čaj **2.** piće te biljke, popularno u Južnoj Americi, danas i u Europi

✧ *amer.šp.*: posuda za namakanje trava ← *egz.* mati

Máte *m* ⟨G Mátē⟩ **1.** *v.* ◆ **2.** *pov.* **a.** torbar koji iz posebno izrađene torbe pričvršćene preko ramena na trbuh prodaje sitne predmete (češljeve, ogledala itd.) **b.** uopćeno ime za čovjeka iz pasivnih krajeva Dalmatinske zagore

◆ m. os. ime, *hip.* od Matej, Matija; isto: **Màtan**, **Mȁtas**, **Màtek**, **Mátić**, **Mȁtok**, **Mȁtoš**, **Mȁtula**, **Màtūn**, **Mȁtura**, **Mȁtuš**, **Matùtina** i sl. ◇ *pr.*: **Karamátić** (400, Zagreb, *J* Dalmacija, okolica Zagreba), **Mȁčaš** (Osijek, ← *mađ.*), **Mátac**, **Matàcin** (Zadar, Primorje), **Matàcun** (Zagreb, Posavina, Moslavina, *Z* Slavonija), **Mȁtačić** (100, Požega, Šibenik, *Z* Slavonija), **Mȁtaga** (150, Metković), **Mȁtagić** (110, Sisak, Banovina, *I* Slavonija), **Matáić** (200, Slavonski Brod, Lika, Posavina), **Matàija** (630, Crikvenica, Primorje, Lika), **Màtaja** (110, Delnice, Primorje, Gorski kotar), **Matájčević** (Našice, Nova Gradiška), **Màtājčić** (Delnice, Orahovica), **Matájić** (Novska, Požega, Posavina), **Mȁtajs** (Velika Gorica, Đakovo), **Màtak** (670, Zadar, Zagorje, Prigorje, Primorje), **Matáković** (410, Karlovac, Pokuplje), **Màtan** (300, Karlovac, Pokuplje, Podravina, Istra, sred. Dalmacija), **Màtana** (270, Dubrovnik, Primorje), **Matánčević** (Vinkovci), **Màtānči** (Podravska Slatina, Podravina), **Màtančić** (100, Đurđevac, Podravina), **Màtanić** (620, Kordun, Lika, Primorje, Posavina), **Màtanov** (Beli Manastir), **Màtanovac** (Đakovo), **Màtanović** (1320, Županja, Slavonija), **Mȁtas** (1230, sred. Dalmacija, Pokuplje, Istra), **Màtasić** (640, Otočac, Pokuplje), **Màtasović** (**Matásović**) (330, Slavonski Brod, Slavonija), **Mȁtassi** (Buje, Zadar), **Mȁtaša** (Dubrovnik), **Màtašić** (Rijeka, Koprivnica, Primorje), **Màtašin** (Garešnica, Bjelovar), **Matàušić** (140, Samobor, okolica Zagreba), **Mȁtaz** (Našice, Donji Miholjac, Podravina), **Máte** (120, Zagora, sred. Dalmacija, *I* Slavonija), **Matèašić** (Valpovo), **Mȁtec** (Rijeka, Županja), **Matèčāk (Matečāk)** (Varaždin), **Màteček** (Koprivnica), **Màtečić** (120, Zagreb, Klanjec, Čabar), **Matéčko** (Varaždin, Zagorje, Podravina), **Màteić** (Split), **Màtek** (380, Obrovac, Orahovica, *S* Dalmacija, Slavonija), **Matékalo** (Novska, Knin, Posavina), **Màtekić** (Nova Gradiška), **Màtekov** (Đurđevac, Bjelovar), **Màteković** (**Matéković**) (330, Novi Marof, Kostajnica, Banovina, Prigorje), **Màtelić** (Labin, Istra), **Matèljak** (280, Ploče, Metković), **Màteljan** (430, Ozalj, Hvar, sred. Dalmacija), **Màteljić** (Zagreb, Županja, okolica Zagreba), **Màtēnda** (120, Solin, Split), **Màterljan** (Rijeka, Labin), **Màtērni** (Velika Gorica, Sesvete),

Mȁtes (Poreč, Karlovac), **Mȁteš** (Pakrac, Poreč, *Z* Slavonija), **Mȁteša** (590, Duga Resa, Pokuplje, Kordun, *Z* Slavonija), **Màtešan** (Split, Omiš), **Matéševac** (Ozalj, Rijeka), **Màtešić** (1590, Pokuplje, *S* Dalmacija, Primorje), **Màtešin** (Čazma, Rijeka), **Matéšković** (110, Ogulin, Novska, Donji Miholjac), **Mȁteta** (Kaštela), **Mȁtetić** (210, Primorje, Zagora, sred. Dalmacija), **Màteuš** (Virovitica, Vrbovec, Ivanec), **Màtezić** (Požega, Split), **Matézović** (Slavonski Brod, Sisak, Slunj), **Mȁti** (100, Zagreb, Čakovec), **Mátic** (Metković, Velika Gorica, *J* Dalmacija), **Màtica** (200, Zagreb, Đurđevac, Podravina, Moslavina), **Mátič** (Metković, Karlovac), **Màtičec** (Bjelovar, Koprivnica), **Màtiček** (Osijek, Jastrebarsko), **Mátičev** (Šibenik), **Matíčević** (320, Slavonski Brod, Posavina), **Màtičić** (320, Duga Resa, Primorje, *Z* Slavonija), **Mȁtička** (Daruvar), **Mátić** (8430, Zagora, Dalmacija, Slavonija), **Mátićev** (Šibenik), **Matíćević** (Metković, *J* Dalmacija), **Mátin** (110, Osijek, *I* Slavonija, *J* Dalmacija), **Mȁtina** (Koprivnica, Daruvar), **Mȁtinac** (Županja), **Màtinović** (**Matínović**) (Bjelovar), **Mȁtiša** (Podravina, Posavina), **Matišénko** (Nova Gradiška, ← *ukr.*), **Màtišev** (Đurđevac), **Màtišić** (**Matíšić**) (470, Našice, Podravina, Slavonija), **Màtišin** (Virje, Podravina), **Mȁtkan** (Sveti Ivan Zelina, Dugo Selo), **Mȁtker** (Ivanić Grad), **Màtkerić** (Ivanić Grad), **Mȁtko** (250, Jastrebarsko, Pokuplje, Zagorje), **Mȁtkov** (Đurđevac, sred. Dalmacija), **Mȁtkovac** (Vis, sred. Dalmacija), **Mȁtković** (4560, sred. Dalmacija, okolica Zagreba), **Mȁtkun** (Zabok, Novi Marof), **Màtleković** (**Matléković**) (170, Sisak, Posavina, Prigorje), **Mâto** (posvuda), **Màtoc** (Zaprešić, Zagorje), **Matòčec** (Đurđevac, Čazma, okolica Zagreba), **Màtoic** (Sesvete, Prigorje), **Màtoić** (Križevci, Prigorje), **Màtok** (170, Slavonski Brod, Zagorje), **Matokánović** (120, Nova Gradiška), **Màtokić** (Požega, Nova Gradiška), **Matóković** (530, Slavonija uz Dravu), **Màtole** (Duga Resa, Zagorje, Pokuplje), **Màtolić** (Ludbreg, Županja), **Matósević** (Nova Gradiška, Istra), **Matósović** (Križevci, Podravina), **Mȁtoš** (380, Međimurje, okolica Zagreba, Zagorje, Prigorje, *I* Slavonija), **Mȁtoša** (160, Čakovec, Križevci, Pazin), **Matóšćević** (Slavonski Brod, Rijeka), **Matòšec** (Klanjec), **Matóševec** (Sveti Ivan Zelina, Kutina), **Matóševic** (Lastovo), **Matóšević** (1800, Nova Gradiška, Istra, *J* Dalmacija), **Màtošić** (660, Split, Slavonski Brod, Primorje, Posavina), **Màtošin** (150, Šibenik), **Matòšina** (Virovitica), **Matóšković** (Vukovar, Sisak), **Matóšović** (Poreč, Rovinj), **Mȁtota** (Koprivnica, Osijek, Podravina), **Mȁtotan** (Koprivnica), **Mȁtotek** (210, Međimurje), **Matòušek** (Daruvar, *Z* Slavonija), **Mátov** (Šibenik), **Mátovac** (Omiš, Osijek, sred. Dalmacija), **Mátović** (160, Dubrovnik, Beli Manastir), **Matòvina** (680, Ogulin, Lika, Primorje, Podravina), **Matovínović** (110, Lika, *I* Slavonija, Primorje), **Matújec** (Čazma, Prigorje, Moslavina), **Mȁtula** (Bjelovar, Daruvar), **Matúlec** (Đurđevac), **Màtulic** (Međimurje, Koprivnica), **Màtulić** (850, Brač, sred. i *S* Dalmacija), **Matùlīn** (**Matulȋn**) (250, Međimurje, Pokuplje, *I* Slavonija), **Matùlina** (Zadar, Cres-Lošinj), **Màtulj** (Zadar, *S* Dalmacija), **Màtulja** (Opatija), **Matúlović** (200, Korčula, Dalmacija), **Màtura** (Šibenik, sred. Dalmacija), **Maturánec** (100, Đurđevac, Zagreb), **Màturić** (Valpovo, Zadar, Podravska Slatina), **Mȁtus** (Križevci, Posavina), **Matùsina** (Sinj, sred. Dalmacija, *I* Slavonija), **Matusínović** (sred. Dalmacija, *I* Slavonija), **Mȁtuš** (110, Vukovar, Bjelovar, *I* Slavonija), **Màtuša** (Donja Stubica), **Màtušan** (240, Rab, Primorje), **Màtušek** (Daruvar, Koprivnica), **Màtušić** (120, Dubrovnik, Primorje), **Màtušin** (**Matušȋn**) (270, Novi Marof, okolica Zagreba, Zagorje), **Matušȉnskī** (*I* Slavonija), **Màtuška** (Požega, Sisak, Prigorje), **Màtuško** (150, Dubrovnik, Zagorje, Prigorje, Posavina) ◊ *top.* (naselja, bilježi se još mnoštvo manjih zaselaka): **Mȁtase** (Drniš, 172 stan.), **Maténci** (Donja Stubica, 472 stan.), **Mȁteše** (Duga Resa, 81 stan.), **Màteško Sèlo** (Duga Resa, 87 stan.), **Mátići** (Vrbovsko, 19 stan.), **Màtijaši** (Rovinj, 58 stan.), **Matíjevići** (Dvor, 844 stan.), **Mȁtković Mâla** (Slavonski Brod, 36 stan.), **Matohánci** (Rovinj, 62 stan.), **Màtulini** (Poreč, 6 stan.)

Màtej **1.** *v.* ♦ **2. Sv.** (1. st.), carinik, zatim pozvan u zbor dvanaestorice apostola, zvan i Levi; prvi evanđelist, iako suvremena biblijska egzegeza drži *Evanđelje* po Marku najstarijim (o.70); *Evanđelje* po Mateju naj-

potpuniji je izvor o Isusovim propovijedima i njegovoj muci; ikonografski atribut Mateja je dijete (ili anđeo)

♦ m. os. ime (svetačkoga podrijetla); isto: **Matèo** (← *tal.*) ◊ *pr.*: **Matèjak** (**Matejâk**) (170, Novi Marof, *Z* Slavonija, Podravina, Prigorje), **Matèjāš** (**Matejâš**) (190, Zlatar Bistrica, Zagorje, Prigorje), **Matèjašić** (Osijek, Klanjec), **Màtējček** (Slavonski Brod, Vukovar, *Z* Slavonija), **Màtējčić** (510, Rijeka, Primorje, Istra), **Màtejić** (Pokuplje, Istra, Primorje), **Matèjina** (Pregrada, Petrinja), **Màtejka** (Daruvar, Kutina)

✧ *lat.* Matthaeus ≃ *v.* Matija

matemàtika *ž* ⟨D L -ici⟩ znanost koja se bavi apstraktnim i kvantitativnim odnosima među čistim veličinama (brojevima) i prostornim (geometrijskim) oblicima i pojmovnim tvorevinama i njihovim simbolima, uključuje i kvantitativne operacije i rješavanje kvantitativnih problema u primjeni; fundamentalna matematika, kao metodološki aparat, prisutna je u svim egzaktnim znanostima (fizika, kemija, astronomija i dr.) i neophodna kao primjena u brojnim društvenim i, općenito, modernim znanostima (ekonomija, kibernetika informatika, statistika, statika, elektronika, psihologija, sociologija itd.) [*apstraktna* ~; *teoretska* ~; *viša* ~; *primijenjena* ~] // **matemàtičār** *m* **1.** stručnjak u matematici; matematik **2.** *razg.* **a.** onaj koji studira matematiku **b.** onaj koji dobro zna matematiku **c.** *iron.* onaj koji je proračunat, koji sve radi s računom; račundžija; **matemàtičārev** (**matemàtičārov**) *prid.* koji pripada matematičaru; **matemàtičārka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* matematičar; **matemàtičarskī** *prid.* koji se odnosi na matematiku i matematičare; matematički; **matemàtički** *pril.* kao matematičar, na način matematičara [~ *misliti*]; **matemàtik** *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici⟩ *zast.*, *v.* matematičar; **matematìzam** *m* ⟨G -zma⟩ učenje koje nastoji da se matematički pojmovi i metode prošire na shvaćanje svih stvarnih procesa i odnosa; **matèmatskī** *prid.*, *v.* matematički

✧ *lat.* mathematica ← *grč.* mathēmatikḗ ≃ manthànein: učiti

mater (*izg.* mâter) *ž* ⟨*indekl.*⟩ mati, majka △ ~ **dolorosa** (*izg.* ~ doloróza) *rel.* Majka puna boli, žalosna Majka Božja, Pieta // **màteričnī** *prid.*, *v.* maternični; **màternica** *ž* *anat.* unutarnji spolni organ žene, u kojem se razvija plod; plodnica, uterus; **màterničnī** *prid.* koji pripada, koji je dio maternice, koji se odnosi na maternicu; materični, *opr.* izvanmaternični, vanmaternični; **maternìtēt** *m* ⟨G maternitéta⟩ *term.* stanje ili svojstvo majke; materinstvo, majčinstvo

✧ *lat.*

màtērija *ž* **1.** *fiz.* **a.** tvar koja se nalazi u svemiru i očituje svojstva inercije i gravitacije **b.** materijal (**1**) **2.** *fil.* sadržaj, tvar, općenito suprotna formi ili obliku **3.** predmet interesa, brige, osjećaja ili djelovanja [*to je ~ za daljnju diskusiju*] △ **materia prima** (*izg.* matèria prîma) *fil.* načelo koje je u sebi potpuno neodređeno i koje predstavlja čistu potenciju; prva tvar (materija), *usp.* ***materia secunda***; ***materia quantitate signata*** (*izg.* matèria kvantitáte signáta) *fil.* formirana tvar (materija), koja ima svoj obujam, težinu i mjesto u prostoru; ***materia secunda*** (*izg.* matèria sekùnda) *fil.* načelo koje objedinjuje prvu tvar i supstancijalnu formu koji zajedno čine materijalne supstance koje mogu primiti dodatna određenja ili forme; druga tvar (materija), *usp.* ***materia prima*** // **materìjāl** *m* ⟨G materijála⟩ **1.** *term.* građa, gradivo, sirovina od koje je što izgrađeno ili se izrađuje; tvorivo [*pogonski* ~; *građevinski* ~] **2.** oprema, pribor [*sanitetski* ~; *uredski* ~] **3.** spisi, dokumenti itd. [*sudski* ~] **4. a.** *vojn.* ljudi shvaćeni kao snaga i količina [*ljudski* ~] **b.** *pren.* *šah* figure shvaćene kao prednost [*prednost u ~u*]; **màterijāl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji pripada ili koji postoji u obliku materije [*~ni svijet*] **2. a.** koji je fizički, suprotan spiritualnom i intelektualnom [*~na zadovoljstva*]; tvarni **b.** koji je imovinski, novčani [*~na sredstva*] **3.** *fil.* koji je bitan, temeljan, objektivan, stvaran [*~na razlika*], *opr.* formalan △ ***~na istina*** *pravn.* načelo modernog procesnog prava, istinitost činjenica utvrđuje se na temelju slobodnog sudačkog uvjerenja, *opr.* formalna istina, *v.* formalan △; ***~na osnova*** *ekon.* ukupnost prirodnih bogatstava i proizvodnih sredstava za rad i predmeta rada kojima raspolaže određena gospodarska organizacija ili društvena zajednica; ***~na točka*** *fiz.* zamišljena točka kojom se, radi pojednostavljivanja, u fizikalnim razmatranjima nadomješta tijelo kada ne treba voditi računa o razlikama u gi-

banju njegovih djelova; ~***ni troškovi*** *ekon.* troškovi što ih jedna tvrtka odvaja za nabavu sirovina i drugih reprodukcijskih materijala, za usluge drugih poduzeća (komunalni troškovi i sl.) i dio popratnih troškova poslovanja (putni troškovi i sl.); ~***no bogatstvo*** *ekon.* ukupnost materijalnih dobara što su ih proizveli članovi društva svojim radom u materijalnoj proizvodnji; ~***no knjigovodstvo*** *ekon.* analitičko knjigovodstvo sirovina i materijala; **materijalizácija** *ž* materijaliziranje, *usp.* materijalizirati; **materijalizírati** (što, se) *dv.* ⟨*prez.* materijalìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* materijalìzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ (u)činiti da što dobije opipljiv oblik, da se vidi kao činjenica koja se može uočiti, koja se prima osjetilima, uobličiti/uobličavati neku ideju u pravila, zakone, tekst i sl.; **màterijālno** *pril.* na materijalan način; novčano, imovno [~ *odštetiti*]; **materijálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je materijalno

✧ *lat.* materia: drveni dio stabljike, srž, tvar ← mater: majka

materijalìzam *m* ⟨G -zma⟩ **1.** *fil.* zajednički naziv za filozofske sisteme (od Demokrita do Marxa i dr.) koji materiju vide kao objektivno postojeću i realno spoznatljivu temeljnu vrijednost, izvorište svega, bitka; duhovni život izveden je iz materije, dakle, sekundaran, *opr.* idealizam **2.** velika ili značajna briga za materijalno **a.** u suprotnosti prema spiritualnom i intelektualnom **b.** u smislu traženja isključivo materijalnih zadovoljstava, odnosno financijske i imovinske koristi △ ***dijalektički*** ~ *fil. pov.*, *v.* marksizam; ***historijski*** ~ *fil. ideol.* marksističko tumačenje povijesti, krajnje simplificirano u Staljinovoj interpretaciji, prema kojem su sva bitna povijesna zbivanja i sveukupni povijesni razvoj determinirani napretkom proizvodnih snaga i od toga zavisnim formiranjem proizvodnih odnosa // **materijàlist** (**materijalìst**) *m* **1.** *term.* onaj koji zastupa ideje materijalizma u filozofiji **2.** *razg.* onaj koji sve promatra prema svojim materijalnim interesima; sebičnjak, koristoljubac, srebroljubac; **materijalìstičkī** *prid.* koji se odnosi na materijalizam i materijaliste [~ *svjetonazor*]; **materijalìstički** *pril.* kao materijalist, na način materijalizma

✧ *njem.* Materialismus, *fr.* matérialisme, *v.* materija

màterīnskī, *v.* mati

Màtetić-Rònjgov, Ivan (1880–1960), hrv. skladatelj i folklorist, istraživao i bilježio istarske napjeve, pridonio tumačenju istarske glazbene ljestvice (*Ćaće moj*, *Roženice*)

mathema (*izg.* matéma) *ž fil.* predmet spoznaje (prema Platonu, najveća matema je ideja dobra)

✧ *lat.* ← *grč.* máthēma

màti *ž* ⟨G màterē, D L màteri, A màtēr⟩ majka (**1**) // **materèšina** *ž razg. pejor.*, *v.* materetina; **materètina** *ž razg. pejor.* bezobrazna, prosta žena (koja je prema kome u odnosu majke) [*njezina* ~]; materusina, materešina; **màterice** *ž mn etnol.* narodni običaj, blagdan na koji dijete tobože veže majku, koja se »otkupljuje« darom; **màterin** *prid.* koji pripada materi [~*a maza* razmaženo dijete]; majčin; **màterīnsk|ī** *prid.* koji se odnosi na matere, koji je kao u matere, svojstven materi [~*a ljubav*]; materinji, maternji, majčinski △ ~***i jezik*** *sociol.* idiom što ga dijete stječe u najranijoj dobi bez svjesnog učenja, najčešće od majke; majčinski jezik; **màterīnski** *pril.* kao mati, na način matere [*voljeti* ~]; majčinski; **màterīnstvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ stanje, svojstvo žene koja je majka; majčinstvo; **màterinjī** *prid.*, *v.* materinski; **màtērnjī** *prid.*, *v.* materinski; **materùsina** *ž augm.* od mater *pejor.*, *usp.* očetina[2]

✧ *prasl.* i *stsl.* mati (*rus.* mat', *polj.* matka), *lit.* motė: žena ← *ie.* *meh$_2$tēr (*lat.* mater, *grč.* mḗtēr)

màtica *ž* **1.** kod društvenih insekata (pčela, osa, mrava, termita) ženka koja nosi jajašca iz kojih se legu mladi insekti **2.** glavna, središnja, najsnažnija struja u vodenom toku, rijeci **3.** *pren.* ono što je središnje, glavno, oko čega se nešto skuplja ili od čega što potječe **4.** matična kuća; središnjica, centrala **5.** (Matica) kulturna organizacija s nacionalnim ili regionalnim imenima u slavenskom svijetu [~ *hrvatska*; ~ *slovenska*; ~ *dalmatinska*] **6.** *tehn.* šuplji valjak s unutarnjim navojima; zavrtanj, navrtka, matični vijak **7.** *tehn. rij.* kalup **8.** knjiga u koju se sustavno upisuju određeni podaci; registar, matična knjiga △ ***riječna*** ~ sredina vodotoka u koritu rijeke gdje je struja najjača // **màtičār** *m* **1. a.** službenik koji obavlja građansko vjenčanje i upisuje mladence u matičnu knjigu **b.** općenito, službenik koji vodi matične knjige **2.** član

Matice; **màtičārev** (**màtičārov**) *prid.* koji pripada matičaru; **màtičārka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* matičar; **màtičarskī** *prid.* koji se odnosi na matičare; **màtičarski** *pril.* kao matičar, na način matičara; **màtičn|ī** *prid.* koji pripada matici, koji je svojstven matici [*~a knjiga rođenih*; *~o poduzeće*] △ *~a* ***divljač*** *lov.* divljač koja čini osnovni lovni fond i ima stanište u lovištu (npr. fazan, jarebica, zec), *opr.* prolazna (npr. divlja svinja); *~a* ***država*** *sociol.* izraz koji se odnosi na državu iz koje potječe narod, etnos ili etnička skupina; domovina; *~a* ***kobila*** kobila u ergeli određena za rasplod; *~a* ***mliječ*** proizvod žlijezda mladih pčela radilica kojim se hrane ličinke i matica; upotrebljava se u medicini; *~a* ***ploča*** (*engl.* motherboard, *izg.* màderbōrd) *inform.* glavna tiskana ploča na kojoj se nalazi procesor, memorija i upravljački sklopovi s raznim utorima za umetanje sastavnih i dodatnih računalnih komponenti; glavna (osnovna) ploča; **màtičnjā|k**[1] *m* ⟨N *mn* -āci⟩ (+ *potenc.*) ono što je matično, glavno, ono od čega se što širi dalje (npr. nasad vinove loze) [*državni ~ci podižu se 1894. na Silbi, pa u Novalji itd.*]

◆ *top.* uglavnom hidronimi: **Màtica** (nekoliko tekućica i kanala u močvarnom donjem toku Neretve; nekoliko potoka, Čazma, Mljet, Makarska), **Màtica-jȅzero** (Metković), **Màtičina**

✧ *prasl.* *matica, *v.* mati

màtičnjāk[2] *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *bot.* trajna zelen (*Melissa officinalis*) iz porodice usnatica (*Labiatae*), bogata eteričnim uljem koje miriše po limunu, služi u pučkoj medicini; pčelinja ljubica, medenka, melisa

✧ *v.* mati

Mátić, Tomo (1877–1968), hrv. povjesničar književnosti, istraživao hrv. književnu baštinu Slavonije, Dalmacije i Dubrovnika

Mátić-Halle (*izg.* ~-Hȁle), **Mirjana** (1912–1986), hrv. književnica, realistički strukturirane pripovijetke i romani, često s motivima iz stare Bosne i položaja žene u patrijarhalnoj obitelji (poetsko-psihološka drama *Teške sjene*)

Màtija 1. *v.* ◆ **2.** (1577–1619), hrv.-ugarski (od 1608) i češki (od 1611) kralj, njemački car od 1612. **3. Sv.** (1. st.), *bibl.* Isusov učenik; kockom izabran za apostola da se popuni broj dvanaest nakon Judine izdaje; propovijedao evanđelje u Etiopiji i Judeji, umro mučeničkom smrću; zaštitnik stolara i tesara

◆ *pr.*: **Màtija** (130, Donja Stubica, Podravska Slatina, Ivanić Grad), **Màtijaca** (120, Kaštela, *J* i sred. Dalmacija), **Matìjačić** (100, Zagreb, Čakovec, Beli Manastir, Benkovac), **Màtijak** (Kutina, Bjelovar, Garešnica), **Matijáković** (Đakovo, Podravina, Prigorje), **Màtijan** (Velika Gorica, Sisak), **Matijánec** (Čakovec, Ogulin), **Matìjanić** (Požega, Slavonija), **Matijánović** (Čazma, Koprivnica), **Màtijas** (sred. Dalmacija, *I* Slavonija), **Màtijāš** (910, Trogir, sred. Dalmacija, Istra), **Matìjaščić** (210, Samobor), **Matìjašec** (**Matijášec**) (450, Ludbreg, Zagorje), **Matijášević** (1560, Nova Gradiška, sred. Dalmacija), **Matìjašić** (840, Istra, Pokuplje, Gorski kotar), **Matijàško** (130, Koprivnica, Podravina, Zagorje), **Màtijek** (Zlatar Bistrica, Virovitica, Križevci), **Matíjevac** (Slavonski Brod, Jastrebarsko, *I* Slavonija), **Matíjević** (5040, Kordun, Primorje, Lika, Pokuplje, sred. Dalmacija), **Màtijić** (Dubrovnik), **Màtjačić** (160, Čakovec, Kutina), **Màtjan** (Čakovec), **Matjánec** (Čakovec, Sesvete), **Matjášec** (Čakovec, Vrbovsko), **Màtjašić** (Čakovec, Brač, Ozalj, Grubišno Polje)

✧ *lat.* Matthias ← *hebr.* mattiyāhū: Jahve je darovao

Màtijaš Kòrvin (1440–1490), hrv.-ugarski kralj od 1458, organizirao prvu centralističku državu u srednjoj Europi; njegov dvor u Budimu bio je središte humanističke djelatnosti

Matíjević, Pavao (1867–1901), hrv. skladatelj, svećenik, među prvima pobornik cecilijanskoga pokreta u Hrvatskoj

Matíjevići *m mn* naselje (u blizini Dvora), 844 stan. // **Matíjevičanin** *m* (**Matíjevičānka** *ž*) ⟨N *mn* Matíjevičani⟩ stanovnik Matijevića; **matíjevićkī** *prid.* koji se odnosi na Matijeviće i Matijevičane

matinéj|a *ž* koncertna, filmska i sl. priredba koja se održava u prijepodnevnim satima [*ići na ~u*]

✧ *fr.* matinée

Matisse (*izg.* Matìs), **Henri** (1869–1954), francuski slikar, vodeća osobnost fovizma o. 1900; majstor dojmljivih boja (»boja nije sredstvo ekspresije, već ekspresija sama po sebi«), često nadahnut mediteranskim ozračjem; najutjecajniji francuski slikar prve pol. 20. st.

Màtković, Marijan (1915–1985), hrv. književnik, pisac drama i dramaturg; u mladosti pod utjecajem Krleže (*Slučaj maturanta Wagnera*), kasnije posiže za antičkim mitovima da bi progovorio o suvremenim dvojbama; u posljednjim dramama zaokupljen slomom iluzija poslijeratne generacije (*Vašar snova*)

matlàsē (**matlasê**) *m* ⟨G matlasèa⟩ dvostruka ili višeslojna pamučna tkanina, svilenkastog sjaja, mekanog naličja
✧ *fr.* matelassé

mȁtor *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *razg. iron.* (+ *srp.*) koji je zašao u godine; vremešan, vremenit, star
♦ *pr.* (nadimačko): **Màtorić** (Vinkovci, Osijek)
✧ *prasl.* *materъ, *matorъ (*rus.* materōj: golem, jak, *polj.* zamotrzały: otvrdnuo) ≃ *lat.* maturus: zreo

Mȁtoš, Antun Gustav (1873–1914), hrv. književnik, svestrano nadareni pisac pripovijetki, poezije, eseja, feljtona, književnih ogleda, glazbene i kazališne kritike; duhovit i krajnje britki polemičar, u hrv. književnost unio dah suvremenih europskih strujanja; središnja osobnost hrv. književnog života 1908–1914, svojevrsni učitelj (»rabi«) mladih generacija hrv. modernista

Mȁtoš-Strzeszewska (*izg.* ~-Stršešèvska), **Dana** (1876–1962), hrv. pjevačica, sestra A. G. Matoša, sopran velikog opsega; nastupala u europskim opernim središtima i bila pedagog u Rigi, Petrogradu i Zagrebu

matovíl|ac *m* ⟨G -lca, V -lče, N *mn* -lci, G matòvīlācā⟩ *bot.* jednogodišnja biljka (*Valerianella locusta*) iz porodice odoljena (*Valerianaceae*), prizemni listovi bogati željezom i vitaminom C [*salata od ~ca*]; repušac

Matres (*izg.* Mátres) (Matronae) *ž mn mit.* latinski naziv za keltska ženska božanstva obilja i plodnosti
✧ *lat.*

matrìca *ž* **1.** svaka tablica u kojoj se u redovima i stupcima pokazuju podaci pomoću brojeva ili drugih simbola **2.** *mat.* pravokutna tablica s *m* redaka i *n* stupaca kojom su prikazane vrijednosti funkcije zadane na uređenim parovima prirodnih brojeva tako da je vrijednost pridružena paru (*i*, *j*) zapisana na mjestu u *i*-tom retku i *j*-tom stupcu **3.** kalup pomoću kojega se lijevaju slova, novac, medalje i sl. **4.** *tisk.* različite vrste papira, folija i sl. montirane na ploče s kojih se može tekst ili crtež umnožiti različitim postupcima **5.** *psih.* specifičan definiran, ali općenit sklop relativno stalnih karakteristika [*~ mišljenja*; *~ ponašanja*] **6.** *pren.* način na koji se što promatra, okolnosti koje prevladavaju u načinu života dijela društva i oblikuju smjerove njegova mišljenja i interesa [*kulturna ~*]
△ ***kvadratna*** ~ matrica s jednakim brojem redaka i stupaca; ~ ***procesora*** *inform.* skupina istovrsnih povezanih procesora u sinkronom radu, obično pod nadzorom središnjeg procesora // **màtričn|ī** *prid.* koji pripada matrici koji ima svojstva matrice [*~a organizacijska struktura*]
✧ *njem.* Matrize ← *fr.* matrice ← *lat.* matrix: ženka za rasplod, matica ≃ mater: majka

matrìcīd *m* ⟨G matricída⟩ *term.* materoubojstvo, ubojstvo majke
✧ *lat.* matricidium ≃ mater: majka + -CID

matrìjarh *m* ⟨N *mn* -rsi⟩ žena kao glava obitelji, roda ili plemena [*ona je ~*] // **mȁtrijarhāln|ī** *prid.* koji se odnosi na matrijarha i matrijarhat [*~a zajednica*]; **matrijàrhāt** *ž* ⟨G matrijarháta⟩ *pov.* **1.** *sociol.* sustav društvenih odnosa koji se zasniva na važnom, ključnom položaju žene u društvu, odnosno vladavini žena **2.** prvenstvo pri nasljeđivanju i društvenom položaju zadobivenu po ženskoj lozi
✧ *lat.* mater: majka + -ARH, *v.* patrijarh

mȁtriks *m* ⟨G *mn* -īksā⟩ *fiziol.* u cistologiji i histologiji, tvorbe u kojima su druge tvorbe
✧ *lat.* matrix

matrìkula *ž* **1.** *admin.* knjiga u koju se sustavno upisuju podaci (o rođenima i umrlima, o funkcioniranju društava i sl.); registar, matična knjiga **2.** *pom.* isprava koja omogućava plovidbu; »moreplovnica« **3.** *vojn.* u nekim vojskama pločica s imenom i prezimenom koju nose vojnici **4.** na sveučilištu, popis studenata // **matrikulácija** *ž* **1.** prijemni ispit **2.** unošenje u popis radi neke namjene; upisivanje; **matrikulírati** *dv.* ⟨*prez.* matrikùlīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* matrikùlīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** upisati/upisivati, unijeti/unositi podatke na matrikulu **2.** upisati/upisivati se na visoku školu, stupiti na sveučilište
✧ *lat.* matricula ≃ mater: majka

matrìmōnīj (**matrimônīj**) *m term.* bračno stanje; supružništvo, brak // **mȁtrimonijālan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji je svojstven braku, koji

pripada braku; supružnički; **matrimònījskī** *prid.* koji se odnosi na matrimonij
✧ *lat.* matrimonium

matróna *ž* **1.** *pov.* u antičkom Rimu, udana žena iz viših staleža, odlična gospođa **2. a.** *razg.* udata žena, posebno zrela žena s društvenim ugledom **b.** *pren. iron.* postarija žena, jače istaknutih oblina // **màtrōnskī** *prid.* koji se odnosi na matronu
✧ *lat.* matrona: udata žena ≃ mater: majka

matrònej *m* ⟨G matronèja⟩ *kršć.* u ranokršćanskim i srednjovjekovnim crkvama, odijeljen prostor za žene
✧ *srlat.* matroneum, *v.* matrona

matronìmik (**matrònim**) *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici⟩ *lingv.* **1.** ime po majci **2.** prezime prema majčinu imenu, *opr.* patronimik
✧ *v.* mater + -ONIM(IK)

màtrōz *m* ⟨G matróza⟩ *reg. zast.*, *v.* marinac (**2**) // **màtrōskī** *prid.* koji se odnosi na matroza; mornarski
✧ *njem.* Matrose ← *nizoz.* matros

màtrūn (**màdrūn**) *m* ⟨G matrúna⟩ *reg. pat.* mučnina u želucu s povraćanjem
✧ *tal.* matrone, madrone

Matteoti (*izg.* Mateòti), **Giacomo** (1885–1924), talijanski političar, socijalist, odlučan protivnik fašizma; mučki umoren uz znanje B. Mussolinija

mátuh (**mátuv**, **mátuf**) *m* **1.** onaj koji je zahvaćen staračkom demencijom, koji je u starosti izgubio duševne sposobnosti; senilac, rebambio, otišao na kvasinu, otišao na mufu **2.** *pren. pejor.* onaj koji pogrešno prosuđuje, koji se ne snalazi; zbunjenko, blesavac // **mátuha** (**mátuva**, **mátufa**) *ž reg.*, *v.* matuh
✧ *tur.* ← *arap.* maʻtūh

Màtūlji *m mn* naselje (u blizini Opatije), 3495 stan. // **Matúljac** *m* (**Matúljānka** *ž*) ⟨G -ljca, V -ljče, N *mn* Matúljci, G Màtūljācā⟩ stanovnik Matulja; **màtuljskī** *prid.* koji se odnosi na Matulje i Matuljce

màtūn *m* ⟨G matúna⟩ **1.** *reg.* opeka, cigla, tikul **2.** *pren. reg. podr.* glupa osoba, osoba koja teško shvaća, tvrda glava [*glup kao ~*; *on je teški ~*]
♦ *pr.* (nadimačka, *v.* i Mate). **Màtūn** (180, Zagreb, Velika Gorica, Bjelovar), **Màtunci** (Koprivnica, Podravina), **Matúnec** (Zagreb), **Màtunić** (Zadar, Nova Gradiška, Dubrovnik)
✧ *tal.* mattone

matúra *ž* ispit koji se polaže po završenom srednjem školovanju; ispit zrelosti △ ***mala*** ~ *pov.* ispit nakon četiri (niža) razreda gimnazije; ***velika*** ~ *pov.* ispit nakon (svih) osam razreda gimnazije // **maturácija** *ž* ostvarivanje ili postizanje stupnja razvoja karakterističnog za neku dob; zrenje, sazrijevanje; **maturálac** *m* ⟨G -lca, V -lče, N *mn* -lci, G matùrālācā⟩ *žarg.* **1.** maturalno putovanje **2.** maturalni ples; **màturāln|ī** *prid.* koji se odnosi na maturu [*~i ispit*; *~o putovanje*; *~a večer*]; **matùrant** (**maturȁnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ učenik završnog razreda srednje škole, učenik pred maturom; **matùrantica** (**matùrantkinja**) *ž*, *v.* maturant; **matùrantičin** *prid.* koji pripada maturantici; **matùrantskī** *prid.* koji se odnosi na maturante; **matùrantski** *pril.* kao maturant, na način maturanta; **maturírati** *dv.* ⟨*prez.* matùrirām, *pril. sad.* -ājući, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ položiti/polagati maturu; **maturìtēt** *m* ⟨G maturitéta⟩ dosegnuti, ob. visoki stupanj psihičkog i intelektualnog razvoja; zrelost
✧ *njem.* Matur(a) ≃ *lat.* maturus: zreo, dorastao; maturitas: zrelost

matùtīn *m* ⟨G matutína⟩ *kat.* dio liturgije, koji se nekada pjevao u noći i završavao zorom, a kasnije se izvodio uoči pojedine svetkovine; sastojao se od tri dijela; velika hora
♦ *pr.* (nadimačko): **Matutínović** (150, Makarska, *J* i sred. Dalmacija, Istra, i Mate)
✧ *lat.* matutinus: jutarnji, rani

Matz (*izg.* Màc) **1. Margita** (1906–1999), glasovirska pedagoginja i čembalistica, supruga Rudolfa **2. Rudolf** (1901–1988), hrv. skladatelj, violončelist i dirigent (kantata *Život Hrvata*)

Maugham (*izg.* Môm), **William Somerset** (1874–1965), engleski književnik, pisac romana, drama i kratkih priča, ponekad cinični analitičar ljudske prirode (*Oštrica brijača*, *Ljudsko robovanje*, *Piščeva bilježnica*)

màuna (**màona**) *ž pom.* **1.** teretno plovilo s otvorenom ili zatvorenom palubom, nema svoga pogona; teglenica **2.** *pov.* **a.** galija arapskih pirata **b.** manji turski jedrenjak
✧ *arap.*

màuntinbājk *m*, *v.* mountain bike

Maupassant (*izg.* Mopasân), **Guy de** (1850–1893), francuski književnik naturalističkog, ponekad šokantnog izričaja; veliki majstor

kratke pripovijetke s neočekivanim, efektnim obrtima i poantama (o. 300 naslova)

maurèska *ž, v.* moreska

Maurètānija *ž geogr.* država u *SZ* Africi na Atlantskom oceanu, 1.030.700 km², 2.038.000 stan., glavni grad Nouakchott // **Mauretánac** *m* (**Maurètānka** *ž*) ⟨G -nca, V -nče, N *mn* Mauretánci⟩ stanovnik ili državljanin Mauretanije; **maurètānskī** *prid.* koji se odnosi na Mauretaniju i Mauretance

Màuri *m mn* ⟨N Màur⟩ (**Màūrka** *ž*) **1.** stanovnici *Z* Sahare, nastali miješanjem Berbera, Arapa i crnaca **2.** *pov.* na Zapadu, tim se imenom označavalo islamsko stanovništvo koje je u 8. st. osvojilo najveći dio Iberskog poluotoka // **màurskī** *prid.* koji se odnosi na Maure △ ~ ***stil (arapski stil)*** *umj.* islamska umjetnost koja se javila na Pirenejskom (Iberskom) poluotoku u 11. st.; **M̏āvari** *m mn* ⟨N M̏āvar⟩ (**M̏āvārka** *ž*) *razg., v.* Mauri

Mauriac (*izg.* Morjàk), **François** (1885–1970), francuski pisac, moralist katoličkog svjetonazora, osudio fašizam u Italiji i Španjolskoj, sudjelovao u francuskom pokretu otpora; Nobelova nagrada 1952.

Maurîcijus *m geogr.* otočna država u *Z* dijelu Indijskog oceana, 2039,6 km², 1.142.000 stan., glavni grad Port Louis // **maurîcijskī** *prid.* koji se odnosi na Mauricijus i stanovnike Mauricijusa

Maurìkije (539–602), bizantski car od 582, vodio teške ratove protiv Perzijanaca i Slavena na Dunavu, vojno-administrativnim reformama (*v.* egzarhati) nastojao osposobiti Carstvo za obranu

maùrist (**maurȉst**) *m kat.* član kongregacije francuskih benediktinaca iz 17. st.

✧ prema Sv. Mauru, francuskom svećeniku, učeniku Sv. Benedikta (6. st.)

Maurois (*izg.* Moroà), **André** (1885–1967), francuski esejist, romanopisac i povjesničar; najpoznatiji po brojnim romansiranim biografijama engleskih i francuskih pisaca među kojima su najuspješnije o Shelleyju, Byronu, Victoru Hugou, George Sandovoj, Balzacu i Proustu

Maúrović, Andrija (1901–1981), hrv. slikar i crtač, pionir stripa u Hrvatskoj, autor popularnih stripova *Posljednja pustolovina Starog Mačka*, *Trojica u mraku* i dr.

m̏āuš *m* društvena igra na talijanske karte

✧ *jidiš*

Mauthausen (*izg.* Màthauzn) *m* grad na obali Dunava u gornjoj Austriji, 4500 stan.; u blizini grada bio je od kolovoza 1938. do svibnja 1945. nacistički koncentracioni logor

màuzer *m vojn.* vojnička puška sistema Mauser; mauzerka

✧ *njem.* Mauser, prema konstruktorima Paulu i Wilhelmu Mauser

mauzòlej *m* **1.** *pov.* monumentalni grob satrapa Mauzola izgrađen u 4. st. pr. Kr. u Halikarnasu **2.** svaka grobnica monumentalnih razmjera // **mauzòlejskī** *prid.* koji se odnosi na mauzolej

✧ *lat.* mausoleum ← *grč.* Mausōleîon: grob karijskog kralja Mauzola

mavàši *m sport* kružni pokret u karateu pri napadu, obrani, blokadi ili udarcu △ ~ ***geri*** udarac nogom; ~ ***zuhi*** udarac rukom

✧ *jap.* mawashi

mâvi *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg. ekspr.* koji je plav kao nebo // **mavìjāš** *m* ⟨G mavijáša⟩ *reg.* golub plava perja; **máviti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* mâvīm se, *pril. sad.* -vēći se, *gl. im.* -vljēnje⟩ *reg. ekspr.* plaviti se

◆ *pr.* (nadimačko): **Mâvić** (Rijeka, Dugo Selo)

✧ *tur.* ← *arap.* mā'ī: boja vode ← *arap.* mā': voda

màvonj *m bot.* cvijet (*Centranthus ruber*) iz porodice odoljena (*Valerianaceae*)

Mavrínac *m, v.* Mavrinčanin, Mavrinci

Mavrínci *m mn* naselje (u blizini Rijeke), 1070 stan. // **Mavrínčanin** (**Mavrínac**) *m* (**Mavrínčānka**, **Màvrīnka** *ž*) ⟨N *mn* Mavrínčani⟩ stanovnik Mavrinaca; **màvrīnskī** *prid.* koji se odnosi na Mavrince i Mavrinčane/ Mavrince

◆ *pr.*: **Mavrínac** (350, Rijeka, Primorje), *v.* Mavro

Màvrīnka *ž, v.* Mavrinčanin, Mavrinci

Mávro m. os. ime (svetačkoga podrijetla); isto: **Màuro**, **M̏āvar** ◇ *pr.* (od imena ili nadimačka, prema tamnoj boji puti, moro ili etnici, *v.* Mauri): **Maúrac** (Našice, Baranja), **M̏āurić** (Buje, Istra), **M̏āurin** (Zadar, Međimurje), **Maurínac** (Koprivnica), **Màuro** (Labin, Istra), **Maúrović** (250, Istra, okolica Zagreba, Podravina), **Màurus** (Osijek, Požega, Karlovac), **M̏āvar** (170, Zadar, Primorje, Istra), **M̏āver** (Cres-Lošinj, *S* Dalmacija), **Mávra** (100, Zadar), **M̏āvračić** (280, Zagreb, Podravina, Pokuplje), **M̏āvrak** (Pazin, Pula),

Màvrek (190, Ivanec, Međimurje, Zagorje), **Màvretić** (Ozalj, Pokuplje, *I* Slavonija), **Mȁvriček** (Varaždin, Međimurje), **Mavríčević** (Bjelovar, Garešnica, Sisak), **Mȁvričić** (Opatija, Valpovo), **Mávrić** (370, Primorje, Istra, Zagorje), **Mávrin** (150, Čakovec, Gorski kotar, *I* Slavonija), **Mâvrović** (270, Primorje, Pokuplje), **Móvre** (Duga Resa), **Móvrić** (Otočac, Lika, Posavina), **Móvrin** (Osijek) ◊ *top.* (prema titularu obližnje crkve): **Môvaršćica** (uvala na Čiovu), **Môvra** (uvala, Pag) i sl.; (naselje): **Mòvrač** (Klanjec, 171 stan.)

✧ *lat.* Maurus

mawashi *m*, *v.* mavaši

maxima (*izg.* mȁksima) *ž glazb.* u menzuralnoj notaciji, nota u trajanju od osam cijelih

✧ *lat.*

maxixe (*izg.* mašìše) *m* stari brazilski gradski ples iz druge pol. 19. st.; umjerenog tempa, jedan od prvih egzotičnih plesova koji su postali popularni u razvijenim zemljama (o.1890. proširio se Europom)

✧ *braz.port.*: ime karnevalskog lika prema kojemu je nazvan ples

Maxwell (*izg.* Mȅksvel), **James Clerk** (1831–1879), škotski fizičar; znamenit po otkrićima i radovima o elektromagnetnoj teoriji svjetlosti i kinetičkoj teoriji plinova // **maxwell** (*izg.* mȅksvel) *m fiz. zast.* jedinica magnetnog toka (toka magnetne indukcije) (simbol Mx ili M), sada zamijenjena weberom (Wb), *v.* (1 Mx = 10^{-8} Wb)

May (*izg.* Mȁj), **Karl** (1842–1912), njemački pisac pustolovnih romana za mlade; stekao je popularnost romanima o američkim Indijancima i Divljem Zapadu (*Winnetou*, *Blago u srebrnom jezeru*)

maya (*izg.* mája) *ž fil.* **1.** u indijskoj mitologiji i filozofiji, pojavnost, realnost koja istovremeno i prikriva i lažno svjedoči o biti prabića **2.** stvarateljska moć

✧ *skr.* māyā

Maya (**Máje**) *m mn etn.* srednjoamerički Indijanci većim dijelom nastanjeni u *J* Meksiku, Gvatemali, Hondurasu, Salvadoru i *S* Beliseu // **mȁjānskī** *prid.* koji pripada narodu Maya (Maja), koji se odnosi na narod Maya, ono što je (od) Maya △ *~a civilizacija pov.* civilizacija naroda Maja u *J* Meksiku i susjednim državama (jedna od najnaprednijih civilizacija *Z* hemisfere, na vrhuncu u 9. st., nakon 1524. iščezava dolaskom španjolskih konkvistadora); *~i jezici lingv.* jezična porodica koja obuhvaća brojne indijanske jezike Srednje Amerike (jukatečki, čolski, celtalski itd.)

Mayer (*izg.* Màjer) **1. Antun** (1883–1957), hrv. lingvist, klasični filolog, indoeuropeist (*Jezik starih Ilira*) **2. Julius Robert von** (1814–1879), njemački fizičar i liječnik, jedan od osnivača klasične termodinamike

Mayerling (*izg.* Màjerling) *m* dvorac blizu Beča; jedini sin Franje Josipa II, austrijski prestolonasljednik Rudolf zajedno sa svojom 17-godišnjom ljubavnicom Marijom Vetscherom 1889. ovdje je počinio samoubojstvo

Mayflower (*izg.* Mêjflāuer) *m pom. pov.* engleski jedrenjak kojim su 1620. prebačeni kolonisti iz Plymoutha (Engleska) na obale Sjeverne Amerike gdje su utemeljili prvu stalnu doseljeničku naseobinu

Ma Yûan (*izg.* Mà Jùan) **1.** (49–14. pr. Kr.), kineski general, doveo na vlast dinastiju Han (23–220), guverner *J* Kine, nakon smrti štovan kao bog **2.** (o.1160/1165–1225), kineski slikar pejzaža, utemeljitelj slikarske škole Ma Hsia (zajedno sa slikarom Hsia Kueijem), rođen u obitelji dvorskih slikara na dvoru careva Sung

máza *ž* **1.** razmaženo dijete, dijete kome se čini sve po njegovoj volji **2.** mezimče, mazno dijete **3.** *pejor.* razmažena osoba // **mázan** *prid.* ⟨*odr.* mâznī⟩ koji se voli maziti, koji se mazi; **máziti** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mâzīm (se), *pril. sad.* -zēći (se), *gl. im.* mážēnje⟩ **1.** (koga) postupati s kim nježno **2.** (se) izmjenjivati nježnosti (poljupce, zagrljaje) s kim; **mâzno** *pril.* mazeći se, kao maza, nježno, s ljubavlju [~ *govoriti*]; **máznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili ponašanje onoga koji je mazan

♦ *pr.* (nadimačka): **Mȁzan** (Zlatar Bistrica), **Máznik** (Kutina, Posavina)

✧ *v.* mazati

Mazarin (*izg.* Mazarên), **Jules** (1602–1661), francuski političar, kardinal, prvi ministar za kralja Luja XIV; učvrstio moć monarhije, uspostavljao hegemoniju Francuske u Europi

mazaštàđūn *m* ⟨G mazaštađúna⟩ *reg.* **1.** *v.* mezzastagione **2.** odijelo i odjeća za polusezonu; polusezonska, prijelazna odjeća [*obući* ~]

✧ *tal.* mezzastagione

mȁzati (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mȁžēm (se), *imp.* mȁži (se), *pril. sad.* mȁžūći (se), *gl. im.* -ānje⟩

1. (koga, se) prevlačiti ili trljati sredstvom za mazanje (kremom, mašću) **2.** (∅, što) *pren. pejor.* **a.** loše slikati; mackati **b.** loše bojiti **3.** (koga) *žarg.* **a.** tući **b.** lagati **4.** (-se) *razg.* šminkati se, mackati se // **mâz** *m* **1.** *v.* mazivo **2.** *rij.* premaz **3.** *arh. jez. knjiž.* žbuka; **màzāč** *m* ⟨G mazáča, V màzāču⟩ onaj koji maže; mazatelj; **mazáčev** *prid.* koji pripada mazaču; **mazàčica** *ž, v.* mazač; **mȁzalica** *ž* **1.** (+ *potenc.*) ono što služi za mazanje **2. a.** uređaj za podmazivanje stroja [*Staufferova ~*] **b.** četka za podmazivanje **c.** zidarska žlica; **mȁzalo** *m pejor.* loš slikar; **mȁzānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* mazati **2.** upotreba i namjena nekih jela ili priloga jelu [*sir za ~*]; **mazàrija** *ž* **1.** loša slika **2.** loše izveden ličilački ili soboslikarski posao; mackarija, packarija; **mȁzatelj** *m, v.* mazač; **mȁzateljev** *prid.* koji pripada mazatelju; **mazatèljica** *ž, v.* mazatelj; **mazatèljičin** *prid.* koji pripada mazateljici; **mȁziv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se može mazati, koji služi za mazanje [*~i sir*] **2.** *kem.* koji ima svojstva maziva; **mȁzīvo** *sr kem.* sredstvo za podmazivanje (ulje, mast, masna tvar u zglobu tijela itd.); maz (**1**); **mȁznuti** *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* mȁzni, *prid. trp.* mȁznūt⟩ **1.** (koga) *žarg.* udariti **2.** (što) *žarg.* ukrasti **3.** (što) *žarg.* sa slašću brzo pojesti ili s užitkom popiti (o jelu i piću)

♦ *pr.* (nadimačka): **Mȁzalica** (110, Pakrac, Banovina, *Z* Slavonija), **Mȁzalin** (120, Drniš, sred. Dalmacija, okolica Zagreba), **Mazálović** (Županja), **Mȁzavac** (Dubrovnik), **Mȁžibrada** (210, Knin, Podravska Slatina, *S* Dalmacija), **Zmȁzek** (Zagreb, Sveti Ivan Zelina, Koprivnica)

✧ *prasl.* i *stsl.* mazati (*rus.* mázat', *polj.* mazać) ← *ie.* *meh$_2$g'- (*grč.* mássein: mijesiti, *stvnjem.* mahhôn: slagati, skladati)

màzbata *ž reg. pov.* zapisnik ili protokol koji sadrži zaključak kakvog skupa, vijeća i sl.; opširan izvještaj

✧ *tur.* ← *arap.* maḍbaṭa

mázd|a *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** *pov.* plaća koju dobiva običan vojnik u domobranstvu za najnužnije potrebe (do 1918. i 1941–1945) [*dobiti ~u*] **2.** *pren. pejor.* mala plaća, sitna para

✧ *prasl.* i *stsl.* mьzda ← *ie.* *misdhos (*grč.* misthós: plaća, *got.* mizdo)

mazdaìzam *m* ⟨G -zma⟩ *pov. rel.* vjera starih Iranaca (od 7. st. pr. Kr. do 8. st.), konačno ju je oblikovao Zaratustra, naučava dualizam – borbu između dobra i zla; zoroastrizam // **mazdàznan** *m rel.* vjerska sljedba s poč. 20. st. u SAD-u; želi obnovu mazdaizma

✧ *perz.* Ahura Mazda (Ormuzd), stvoritelj svijeta i čovjeka, suprotstavljeno mu je načelo zla Angra Maunya (Ariman)

Màzdak (5–6. st.), osnivač religijsko-gnostičke manihejske sljedbe mazdakita i vođa protufeudalnog pokreta u Perziji

màzga *ž* ⟨D L -i, G *mn* mázgā/-ī⟩ **1.** *Equus hinnus*, domaća životinja u primorskim krajevima, križanac između pastuha i magarice **2.** *pren.* **a.** *razg.* vrlo jaka i izdržljiva osoba [*snažan kao ~*] **b.** *pejor.* tvrdoglava osoba, onaj kojemu je nemoguće što dokazati [*tvrdoglav kao ~*] // **mȁšče** *sr* ⟨G -ta, *zb.* mȁščād⟩ mlado mazge; **mȁščād** *ž zb.* ⟨I -i⟩, *v.* mašče; **màzgār** *m* ⟨G mazgára⟩ gonič mazgi, onaj koji se bavi time da prenosi teret na mazgama; **mazgárev** (**mazgárov**) *prid.* koji pripada mazgaru; **màzginski** *pril.* kao mazga, na način mazge; **màzgōv** *m* ⟨G mazgòva, N *mn* mazgòvi⟩ **1.** mužjak mazge **2.** *pejor.* tvrdoglava muška osoba, osoba kojoj se ništa ne može dokazati, *usp.* mazga (**2b**); **màzgovski** *pril.* kao mazgov, na način mazgova

♦ *pr.* (prema zanimanju): **Mȁzgar** (Velika Gorica)

màzgāl *m* ⟨G mazgála⟩ *reg. pov. arhit.* puškarnica na kuli ili tamnički prozorčić; izvana uzak, iznutra širok

✧ *tur.*

màzija *ž reg. knjiš.* čelik

♦ *pr.*: **Mázić** (180, Zadar, Dalmacija, okolica Zagreba), **Màzija** (110, Zadar)

✧ *tur.* mazı ← *perz.* māzū ← *fr.* mazer: pročišćavati, čeličiti

mazìndōl (**mazindôl**) *m* ⟨G mazindóla⟩ *farm.* sredstvo koje uzrokuje smanjenje apetita

✧ tvorničko ime proizvoda®

mȁznuti, *v.* mazati

mazohìzam *m* ⟨G -zma⟩ **1.** *pat.* spolna nastranost, osoba spolno uživa samo ako trpi bol ili poniženje, *usp.* sadizam **2.** *pren.* ponašanje osobe koja se redovito upušta u situacije koje su za nju štetne ili ponižavajuće // **mazòhist** (**mazohȉst**) *m* onaj koji je sklon mazohizmu; **mazòhistica** (**mazòhistkinja**) *ž, v.* mazohist; **mazòhističin** *prid.* koji pripada mazohistici; **mazohìstičkī** *prid.* koji se odnosi na mazohiste; **mazohìstički** *pril.* kao mazohist, na način mazohista

✧ prema L. von Sacher-Masochu (1835–1895), austrijskom romanopiscu koji ga je opisao

mazopàtija *ž pat.* oboljenje placente
✧ *grč.* mâza: ječmeni kolač, gruda + -PATIJA

màzūrka (mazûrka) *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ *glazb.* **1.** poljski narodni ples u tročetvrtinskom taktu **2.** društveni ples, u modi osobito u 19. st. // **màzūrskī** *prid.* **1.** koji se odnosi na mazurku [~ *plesovi*] **2.** koji se odnosi na Mazuriju i Mazurane [*Mazuranska jezera* jezera u Poljskoj]
♦ *pr.* (nadimačka ili kao oznaka podrijetla iz Mazurije): **Màzūr** (190, Osijek, Ivanić Grad, Slavonija), **Màzurek** (Slavonski Brod, Vukovar)
✧ *polj.* mazurek, po poljskoj pokrajini Mazuriji

màzut *m kem.* ostaci nafte pri destilaciji, žitko gorivo visoke kalorične vrijednosti // **mazùtara** *ž* pogon u kojem se dobiva/prerađuje mazut
✧ *rus.* ← *turkm.*

Mazzini (*izg.* Macíni), **Giuseppe** (1805–1872), talijanski republikanski borac protiv Austrije za slobodu Italije; osnivač tajne revolucionarne organizacije Mlada Italija (1832); idejni vođa pokreta za ujedinjenje Italije (Risorgimento)

Mazzura (*izg.* Màcura), **Šime** (1840–1918), hrv. političar i pravnik, jedan od osnivača Neodvisne narodne stranke, sudjelovao u pripremanju Riječke rezolucije

mažòretkinja (mažorètkinja) *ž* djevojka u propisanoj i prepoznatljivoj odori, u organiziranoj povorci uljepšava svečane događaje uz posebnu koreografiju i pratnju glazbe (ob. u tempu marša)
✧ *fr.* i *amer.engl.* majorette

mažurána *ž* (**màžurān** *m*) *bot.* mediteranska začinska biljka (*Origanum majorana*) iz porodice usnatica (*Labiatae*), ugodna mirisa; majorana, sanseg
♦ **Mažurána** ž. staro os. ime (narodno) ◇ *pr.*: **Màžurān** (260, Zagreb, Pokuplje, Lika), **Mažurána** (18, Korčula, Split), **Mažùranić** (Crikvenica, Zagreb, okolica Zagreba)
✧ *tal.* maggiorana ← *srgrč.* maezarána

Mažùranić 1. Antun (1805–1888), hrv. književnik i lingvist (*Temelji ilirskog i latinskog jezika, Slovnica hrvatska*) **2. Fran** (1859–1928), hrv. književnik (crtice *Lišće*, *Novo Lišće*, *Od zore do mraka*) **3. Ivan** (1814–1890), hrv. književnik i političar, prvi hrv. ban-pučanin; za njegova banovanja osnovano je Sveučilište u Zagrebu (1874), prvo u južnih Slavena; u mladosti podržava ideje Ilirskog preporoda; autor klasičnog hrv. epa *Smrt Smail-age Čengića*, dopunio Gundulićeva *Osmana* **4. Matija** (1817–1881), hrv. književnik (putopis *Pogled u Bosnu*) **5. Vladimir** (1845–1928), hrv. povjesničar prava (*Prinosi za hrvatski pravno-poviestni rječnik*)

MB *krat. inform.* oznaka za količinu podataka megabajt, *usp.* GB

mbâr *m* jedinica za mjerenje tlaka, 1 mbar = 1 hPa
✧ MILI- + *v.* bar²

Mbps *krat. int.* znak za jedinicu brzine prijenosa podataka megabit u sekundi

McCarthy (*izg.* Mekârti) **1. Eugene** (1916), istaknuti i povremeno utjecajni američki političar, demokratski senator SAD 1958–1970. **2. Joseph Raymond** (1908–1957), američki političar, od 1946. republikanski senator; 1950. pokrenuo veliku kampanju s iskonstruiranim optužbama za »antiameričku djelatnost« i komunizam protiv više stotina istaknutih javnih ličnosti, uglavnom slobodoumnih i kritički orijentiranih intelektualaca; stvorenu atmosferu »lova na vještice« 1954. obuzdao Senat SAD-a odlukom (67:22 glasa) kojom djelatnost McCarthyja proglašava »suprotnom tradiciji Senata« **3. Mary** (1912–1989), američka književnica i kritičarka, pisac britkih tekstova, često satiričkih, o braku, seksualnosti, položaju žena u suvremenoj, urbanoj Americi i jalovosti suvremenih intelektualaca // **makartìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *pol. pejor.* sinonim za paranoičnu atmosferu političke hajke na neistomišljenike kakvu je 1950–1954. stvorio senator McCarthy; **makartističkī** *prid.* koji se odnosi na makartizam

McDonald's (*izg.* Mekdònalds) *m* najveći međunarodni lanac od o. 29.000 restorana tzv. brze hrane (fast-food) // **mekdònaldskī** *prid.* **1.** koji se odnosi na McDonald's **2.** *pejor. iron.* koji karakterizira (američki) potrošački način života
✧ prema imenu prvih vlasnika takvog restorana u SAD-u

McKinley (*izg.* Mekk̀inli), **William** (1843–1901), predsjednik SAD-a od 1896; zastupao protekcionizam u privrednoj politici i kontrolu trustova; ubijen u atentatu

McLaren (*izg.* Meklâren), **Norman** (1914–1987), kanadski animator i redatelj; primjenom originalnih tehničkih postupaka stvorio niz zapaženih apstraktnih i glazbenih animiranih filmova

McLuhan (*izg.* Meklùen) (**Herbert**), **Marshall** (1911–1980), kanadski stručnjak za komunikacije, pisao kulturno-kritičke studije o posljedicama koje će u međuljudskoj komunikaciji izazvati prevlast elektronskih medija nad tiskovinama

Md *kem.* simbol za element mendelevij

MD *m krat. tehn.*, *v.* minidisk △ ***~-player*** (*izg.* ~ plèjer), *v.* minidisk (**2**)

mea (*izg.* mèa), ob. u: △ ~ ***culpa*** (*izg.* ~ kùlpa) moj grijeh, moja krivnja; ~ ***maxima culpa*** (*izg.* ~ màksima kùlpa) moj preveliki grijeh; ~ ***parvitas*** (*izg.* ~ pàrvitas) moja malenkost; ~ ***tenuitas*** (*izg.* ~ tenùitas) moja neznatnost
✧ *lat.* meus: moj

Mead (*izg.* Mîd) **1. Margaret** (1901–1978), američka etnologinja i socijalna antropologinja; proučavala narode Oceanije (Samoa, Nova Gvineja, Bali) (*Spol i temperament u trima primitivnim društvima*) **2. James Edward** (1907), engleski ekonomist (*Teorija međunarodne ekonomske politike*), Nobelova nagrada 1977 (s B. Ohlinom)

meàndar *m* ⟨G -dra, N *mn* -dri⟩ **1.** *geogr.* zavojito korito rijeke nalik na slovo S **2.** antički ukras izlomljenih linija koji se ponavlja u neprekinutom nizu na tkanini, keramici i sl. // **meàndričan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji ima oblik meandra; **meandrírati** *nesvrš.* ⟨*prez.* meàndrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** krivudati (o toku rijeke, o cesti, o vozaču) **2.** *pren.* oportunistički taktizirati, priklanjati se čas jednoj čas drugoj strani
✧ *lat.* maeander ← *grč.* maíandros: zavoj ← Maíandros: rijeka Meandar ispod Troje, zapažena po zavojitom toku

meárif *m reg. sociol.* društvena djelatnost školstva; prosvjeta △ ***~-sanduk*** prosvjetna zaklada
✧ *tur.* ← *arap.* mäaʿrif

meatocisternogràfija *ž med.* rendgenska metoda prikaza unutrašnjeg slušnog kanala
✧ *lat.* meatus: kanal, prolaz + *v.* cisternografija

mébl *m* ⟨G *mn* -ā⟩ *reg.* upotrebni pokretni predmeti kojima se oprema stan (ormari, stol, stolice i dr.); pokućstvo, namještaj // **mébler** *m kazal.* scenski radnik koji oprema pozornicu pokućstvom; **meblírati** *dv.* ⟨*prez.* mèblīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* mèblīrān, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* namjestiti/namještati stan, nabaviti/nabavljati pokućstvo
✧ *njem.* Möbel

méblštik *m reg.* pojedinačan komad pokućstva, vrijedan i cijenjen kao primjerak stila (npr. bidermajer-stolica)
✧ *njem.* Möbelstück

méblštof *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* tkanina za presvlačenje, tapeciranje namještaja
✧ *njem.* Möbelstoff

mecéna *ž* onaj koji novcem i materijalnim dobrima pomaže napretku umjetnosti, znanosti, sporta itd.; pokrovitelj // **mecènāt** *m* ⟨G mecenáta, V mècenāte⟩, *v.* mecenatstvo; **mecènātskī** *prid.* koji se odnosi na mecenat i mecene; **mecènātski** *pril.* kao mecena, na način mecena; **mecenátstvo** *sr* ⟨G *mn* mecènātstāvā/-ā⟩ djelatnost mecena; mecenat
✧ prema rimskom bogatašu Gaju Cilniju Mecenatu (1. st. pr. Kr.) koji se proslavio pomaganjem pjesnika i umjetnika

mȅč *m* ⟨N *mn* mèčevi⟩ *sport* izravan susret dvaju suparnika ili dviju momčadi [*boksački* ~]; utakmica, borba △ ***~-lopta*** (*engl.* matchball) *sport* rezultat u tenisu (badmintonu, odbojci, stolnom tenisu) kod kojeg igrač, par ili momčad mora dobiti samo jedan bod za konačnu pobjedu
✧ *engl.* match: ogledati se, mjeriti se s kim

mȅčk|a *ž* ⟨D L -i, G *mn* -čākā/-ī⟩ *razg.* **1.** ženka medvjeda; medvjedica **2.** dresiran medvjed koji se prikazuje po sajmovima // **mȅče** *sr* ⟨G -ta, *zb.* -ād⟩ *ekspr.*, *v.* mečić, medvjedić; **mȅčić** *m* mlado od medvjeda; meče; **mȅčkār** *m* ⟨V mȅčkāru⟩ onaj koji po sajmovima nastupa s mečkom, s dresiranim medvjedom △ ***ciganin*** ~ (za razliku od koritara, kovača, čergara, svirača)
✧ *prasl.* *mečьka (*rus.* méčka), *v.* medvjed

Mečnikov (*izg.* Mèčnikov), **Ilja Iljič** (1845–1916), ruski biolog, jedan od utemeljitelja poredbene patologije, mikrobiologije, embriologije i imunologije; Nobelova nagrada za medicinu 1908.

mèćava *ž* ⟨G *mn* mȅćāvā⟩ *meteor.* padanje snijega uz jak vjetar i smanjenu vidljivost; vijavica

♦ **Mèćava** m. os. ime (narodno), *zast.* ◊ *pr.*: **Mèčava** (Sisak), **Mèćava** (120, Sisak, Banovina, *J* Dalmacija)

✧ *v.* metati

mêd *m* ⟨G mȅda⟩ **1.** *pčel.* sladak gust sok što ga pčele tvore od nektara koji skupljaju na cvjetovima [*bagremov ~*; *livadski ~*; *~ od maslačka (maslačkov ~)*; *šumski ~*] **2.** *pren.* slast, ugoda // **mȅd|an** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji je sladak kao med [*~no vino*] **2.** koji je pun meda, koji nosi med △ *~**na rosa*** kapi na lišću nekih biljaka (npr. *Melligo*); medljika; *~**na usta*** *jez. knjiž.* usta koja (se) ljube; **mȅdār** *m* pčelar koji skuplja i prodaje med; **medàrica** *ž ekspr.* pčela što daje med [*pčela ~*]; **medàričin** *prid.* koji pripada medarici; **mȅden** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji sadrži med, koji je od meda, koji je s medom **2.** *pren.* **a.** koji je zgodan, lijep, sladak [*~o dijete*] **b.** *iron.* koji se prikazuje sladak [*baš si ~*]; sladunjav, licemjeran △ *~**i mjesec*** prvi dani, prvi mjesec u braku, ob. se provodi na putovanju; **mȅdēnka**[1] *ž* ⟨D L -nci, G *mn* -ī⟩, *v.* matičnjak[2]; **mȅdeno** *pril.* **1.** kao med (po slatkoći) **2.** *pren.* slatko, *usp.* meden (**2**); **medènjača**[1] *ž* **1.** *lokal.* sorta jabuke ili kruške **2.** rakija zaslađena medom; **medènjāk** *m* ⟨G medenjáka, V mȅdenjāče, N *mn* medenjáci⟩ *kulin.* kolač umiješan s medom; **mèdica** *ž reg.* osvježavajuće piće od vode i meda, ob. se uzima s ledom (na sajmovima i proštenjima); gverc.; **mèdičār** *m etnol.* obrtnik koji izrađuje i prodaje slatkiše s medom (medenjake), ukrasne kolače (licitarska srca itd.) i medicu; **mèdičārev** (**mèdičārov**) *prid.* koji pripada medičaru; **mèdičārka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* medičar; **mèdičarskī** *prid.* koji se odnosi na medičare; **mèdičarski** *pril.* kao medičar, na način medičara; **mèdičārstvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ zanat medičara kao djelatnost i dio narodnih običaja; **mȅdljika**[1] *ž* ⟨D L -ici, G *mn* mȅdljīkā⟩ medna rosa, *v.* medan △; **mèdnik** *m* ⟨G mèdnika, N *mn* mèdnici⟩ *bot.*, *v.* nektarij; **mȅdno** *pril.* puno meda, slatko kao med; **medònos|an** *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ koji daje med, od kojega se dobiva puno meda [*~ni cvijet*]; **mèdovina** *ž* nefermentirano ili fermentirano (alkoholno) piće od vode i meda

♦ *pr.* (nadimačka i prema zanimanju, preklapanje s *v.* medvjed): **Mȅdar** (110, Metković, Rovinj, Dalmacija, Prigorje), **Mèdara** (Vrbovec), **Medárac** (Novska, Sisak), **Medárević** (Sisak, Gospić), **Mèdarić** (130, Velika Gorica, Primorje, Lika, Pokuplje, Banovina), **Mèden** (110, Pula, Istra, Primorje, Podravina), **Medénec** (Velika Gorica, Sisak, Ivanić Grad), **Medènjāk** (**Medenjâk**) (170, Ivanec, Koprivnica, Zagorje, Slavonija), **Mèdica** (290, Buje, Istra, Primorje), **Mèdōvka** (Osijek, Đakovo), **Mèdūr** (Sisak, Jastrebarsko, Zadar), **Mèdurić** (Rijeka, Šibenik), **Mèdven** (Jastrebarsko, Zagreb), **Medvérec** (Vrbovec, Prigorje, Posavina)

✧ *prasl.* i *stsl.* medъ: med, medovina (*rus.* mëd, *polj.* miód, *lit.* medus) ← *ie.* *medhu: medovina (*grč.* méthy: vino, *skr.* madhu: medovina)

Mèdak *m* ⟨G Mètka⟩ naselje (u blizini Gospića), 563 stan. // **Mèčanin** *m* (**Mèdačkīnja** *ž*) ⟨N *mn* Mèčēnčāni/Méčani, G Mȅčānā⟩ stanovnik Medaka; **mèdačkī** *prid.* koji se odnosi na Medak i Mečenčane

♦ *v.* med

mèdalj|a *ž* pločica kružna oblika od kovine s kakvim reljefnim prikazom, dodjeljuje se kao znak počasti ili ima prigodno značenje [*zlatna (srebrna, brončana)~a*; *nosilac ~e*; *osvojiti ~u*]; kolajna // **medaljárstvo** (**medaljérstvo**) *sr* djelatnost kreiranja i izrađivanja medalja; **medàljēr** *m* ⟨G medaljéra⟩ umjetnik specijalist za kreiranje medalja

✧ *fr.* médaille

medaljérstvo *sr*, *v.* medaljarstvo

medàljōn *m* ⟨G medaljóna⟩ **1.** ženski nakit različitog oblika, nosi se o vratu **a.** u obliku veće medalje **b.** oval s poklopčićem koji služi kao okvir za sliku **2.** okrugle oslikane površine ili reljefi **3.** okrugli ili ovalni odrezak mesa [*teleći ~*]

✧ *fr.* médaillon ← *tal.* medaglione: velika medalja

medàngara *ž pom.* teretna brodica sa Sumatre s dva jarbola i dva bočna kormila

✧ *jav.*

Medèja *ž* **1.** *mit.* čarobnica, žena Jazonova, kojemu je pomogla ugrabiti zlatno runo **2.** glavni lik istoimene Euripidove, Ovidijeve i Senekine tragedije

medènika *ž* ⟨D L -ici⟩ *bot.* ljekovita biljka (*Melittis melissophyllum*) iz porodice usnatica (*Labiatae*), pčelinjak

✧ *v.* med

mèdēnka[2] *ž* ⟨D L -nci⟩ *bot.* jestiva gljiva (*Hygrophorus russula*)
✧ *v.* med

medènjača[2] *ž bot.*, *v.* puza
✧ *v.* med

Medici (*izg.* Mêdiči) talijanska plemićka obitelj koja je vladala Firencom i poslije Toskanom od 1434–1737. i odigrala vodeću ulogu u doba najvećeg procvata Firenze od 15. do 17. st. (Lorenzo il Magnifico u 15. st., Cosimo I Veliki u 16. st. i dr.); dala četiri pape, pojedinci stupali u bračne veze s europskim kraljevskim obiteljima (dvije francuske kraljice); bili vjerojatno najveći europski kolekcionari i pokrovitelji umjetnika (Michelangelo, Botticelli); na njihovoj zbirci osnovana je čuvena Galerija Uffizi u Firenzi // **medìčejskī** (**medìčȅjskī**) *prid.* koji se odnosi na obitelj Medici △ ~ ***ovratnik*** uškrobljen laneni ovratnik koji se lepezasto diže od ramena

medicín|a *ž* **1.** znanost o prevenciji, dijagnosticiranju, tretiranju, zbrinjavanju i liječenju tjelesnih ili duševnih bolesti ili ozljeda [*teoretska ~a:* anatomija, fiziologija, patofiziologija, farmakologija i dr.; *praktična ~a:* pedijatrija, interna, kirurgija, ginekologija, stomatologija; *socijalna ~a*; *~a rada*; *kurativna ~a*; *preventivna ~a* i dr.] **2.** način liječenja, medicinska praksa **3.** profesija liječnika **4.** *razg. zast.* lijek [*uzmi ~u prije spavanja*] △ ***alternativna ~a*** liječenje tradicionalnim metodama, domaćim lijekovima, travama itd. (znanja koja nisu obuhvaćena studijem na fakultetima) // **medicìnār** *m* ⟨G medicinára, V mèdicināru⟩ **1.** onaj koji se bavi medicinom kao strukom **2.** *razg.* student medicine; **medicinárev** (**medicinárov**) *prid.* koji pripada medicinaru; **medicìnārka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* medicinar; **medìcīnka** (**medicínka**) *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩ *term.* teška, punjena lopta većeg obujma, služi u fizioterapiji i u posebnim vježbama za jačanje; **mèdicīnsk|ī** *prid.* koji se odnosi na medicinu [*~i centar*; *~i fenomen*; *~a informatika*] △ ***~a ekologija*** grana ekologije, proučava uzročne veze između pojave bolesti u čovjeka i činitelja iz njegove okoline; ***~a klimatologija*** *meteor.* proučavanje utjecaja klime na zdravlje čovjeka; ***~a meteorologija*** dio meteorologije, proučava utjecaj vremenskih prilika na zdravlje čovjeka; ***~a sestra*** zdravstvena radnica, ob. srednje stručne spreme, obrazovana za samostalno njegovanje bolesnika; ***~i centar*** zdravstvena ustanova koja pruža cjelokupnu izvanbolničku i bolničku zdravstvenu zaštitu; ***viša ~a sestra*** zdravstvena radnica više stručne spreme; **mèdicīnski** *pril.* na način medicine, kao medīcīna
✧ *lat.* medicina (ars): iscjeliteljsko, liječničko umijeće ≃ medicus: liječnik, liječnički ≃ medēri: liječiti, iscjeljivati

medìčejskī (**medìčȅjskī**), *v.* Medici

mèdić *m bot.* biljni rod (*Lamium*) s nekoliko vrsta (*L. album*, *L. purpureum*); kopriva (mrtva), pijukavac
✧ *v.* med

mȅdievālan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji pripada srednjem vijeku, koji se odnosi na srednji vijek; srednjovjekovan // **medievalìstika** *ž* ⟨D L -ci⟩, *v.* medievistika; **medievàlist** *m* onaj koji proučava srednji vijek, stručnjak za srednji vijek; medievist; **medièvist** *m*, *v.* medievalist; **medièvistica** *ž*, *v.* medievalist; **medievìstika** *ž* ⟨D L -ici⟩ dio povijesnih znanosti (povijesti, povijesti umjetnosti, arheologije) koji se bavi proučavanjem srednjega vijeka; medievalistika; **medièvistkinja** *ž*, *v.* medievistica
✧ *nlat.* medium aevum: srednji vijek

mêdīj *m* ⟨N *mn* -i⟩ **1.** sredina u kojoj se što nalazi, sredina i način na koji se što iskazuje, ukupnost uvjeta u kojima što živi ili djeluje **2. a.** sredstvo i (usmeni, pismeni) način iskazivanja čega, sredstvo komunikacije [*glazba je najbolji ~ za iskazivanje ljubavi*] **b.** suvremeno sredstvo za prenošenje informacija (novine, radio, TV., Internet i sl.) **3.** u okultizmu, osoba kojoj se javljaju mrtvi i bića s onu stranu realnosti **4.** *gram.* **a.** glagolski rod koji označuje stanje ili proces što se zbiva u samome subjektu [*bojati se*] ili u korist subjektu [*kupiti sebi*] **b.** u nekim indoeuropskim jezicima (npr. u grčkom), srednje glagolsko stanje, različito od aktiva i pasiva **5.** *podr.* onaj koji lako nasjeda glasinama [*ona je pravi ~*] **6.** *tehn.* radna tvar koja je nosilac energije u nekom radnom procesu (npr. vodena para kod parnih strojeva) // **medijácija** *ž pravn.* posredovanje trećega u sporu između dviju stranaka; **medìjatōr** (**medijâtor**) *m* **1.** onaj koji posreduje, treća osoba u medijaciji; posrednik **2.** *inform.* u teoriji informacija, sistem koji intervenira između primaoca i davaoca; **mêdījskī** *prid.* koji se odnosi na medije △ ~ ***rat*** borba mišljenja, razmjenji-

vanje oštrih riječi, upotreba argumenata ili propagandnih metoda u političke ili druge svrhe u medijima (novinama, na televiziji i sl.); **mêdījski** *pril.* putem medija, pomoću medija, tako da djeluju mediji, da se oglasi u medijima
✧ *lat.* medium: posrednik, sredstvo ← medius: središnji

mêdija *ž anat.* krvne žile
✧ *lat.* media

meďìjān *m* ⟨G medijána⟩ *mat. ekon.* srednja vrijednost koja redoslijedni ili numerički niz dijeli na dva istobrojna dijela // **medijána** *ž* **1.** ono oko čega se sve okuplja, čemu sve teži; središte, centar **2.** *mat.* **a.** *v.* težišnica **b.** jedna od brojevnih karakteristika razdiobe vjerojatnosti
✧ *lat.* medianus: koji je u sredini

medijànta *ž* ⟨G *mn* medìjanātā/medìjāntī⟩ *glazb.* treći stupanj dijatonske dur i mol ljestvice
✧ *tal.* mediante ← *lat.* medians: središnji ← mediare: biti u sredini

medijàpān (**medijapân**) *m* ⟨G medijapána⟩ *term.* polutvrde drvene ploče; uporaba u građevinarstvu i drvnoj industriji
✧ tvorničko ime proizvoda ®

medijastinoskòpija *ž med.* endoskopski postupak pregleda i biopsije limfnih čvorova u medijastinumu
✧ *srlat.* mediastinus ≃ medius: srednji + -SKOPIJA

medijastinotòmija *ž med.* kirurški pristup u medijastinum, otvaranje pleure
✧ *v.* medijastinum + -TOMIJA

medijastínum *m anat.* prostor u prsnoj šupljini između plućnih krila, u njemu su smješteni srce, aorta, dušnik, jednjak, prsna žlijezda; sredoprsje
✧ *srlat.* mediastinum: ono što je u sredini ← *lat.* mediastinus: rob koji obavlja najniže poslove

medijatéka *ž* ⟨D L -éci⟩ bibliotečno-informacijski centar u obrazovnim institucijama
✧ *v.* medij + -TEKA

mèdikus *m zast.* onaj koji liječi, onaj koji po zakonu ima pravo liječenja; liječnik // **medikácija** *ž* liječenje, primjena lijekova i ljekovitih sredstava; **medikàment** (**medikamȅnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ *farm.* lijek, ljekarija, pomoćno sredstvo; **medikàmentn|ī** *prid.* koji je svojstven medikamentu [~*a terapija*]
✧ *lat.* medicus ≃ medicari: liječiti

Medína *ž isl.* sveti muslimanski grad u *Z* Saudijskoj Arabiji (290.000 stan.) s Muhamedovim grobom; nakon Muhamedova bijega iz Meke 622. prvi grad u kojem su Muhameda priznali kao Alahova proroka // **mèdīnskī** *prid.* koji se odnosi na Medinu

MEDIO- kao prvi dio riječi znači ono što se odnosi na sredinu [*medioplatonizam*]; srednjo-
✧ *lat.* medius: srednji

mediokràcija *ž* vladavina mediokriteta
✧ MEDIO- + -KRACIJA

meďìokris *m* **1.** *meteor.* oblak vertikalnog razvoja **2.** *rij. knjiš.* mediokritet
✧ *nlat.* mediocris

mediokrìtēt *m* ⟨G mediokritéta⟩ *pejor.* čovjek osrednjih ili ograničenih umnih sposobnosti i vrijednosti; mediokris // **mediokrìtētskī** *prid.* koji se odnosi na mediokritete; **mediokrìtētski** *pril.* kao mediokritet, na način mediokriteta; **mediokritétstvo** *sr* osrednja sposobnost ili nadarenost, osrednjost
✧ *njem.* Mediokrität ← *lat.* mediocritas: sredina, osrednjost

medioplatonìzam *m* ⟨G -zma⟩ *fil. pov.* platonizam 1. i 2. st., predstavlja prijelaz iz razdoblja akademičkog platonizma na neoplatonizam, *usp.* neoplatonizam
✧ MEDIO- + *v.* Platon, platonizam

mȅdison *m glazb.* grupni ples temeljen na popularnoj muzici i jazzu, stekao popularnost sredinom 1960-ih
✧ *amer.engl.* madison, prema gradu Madisonu

meditácija *ž* **1.** *fil. rel.* udubljivanje, uronjavanje u sebe, stanje susreta sa svojim bićem (ob. u molitvi), često put za shvaćanje apsoluta **2.** *razg.* **a.** razmišljanje o čemu **b.** rezultat takvog razmišljanja // **meditácījskī** *prid.* koji se odnosi na meditaciju [~ *postupci*]; **meditácījski** *pril.* pomoću meditacije, prema pravilima meditacije; **meďìtant** (**meditȁnt**) *m* ⟨G -nātā⟩, *v.* meditator; **mȅditatīv|an** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ **1.** koji je sklon meditaciji [~*na osoba*] **2.** koji proizlazi iz meditacije, koji je rezultat meditacije; misaon, mislilački; **mȅditativno** *pril.* na meditativan način; **meditatívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je meditativan ili svojstvo onoga što je meditativno; **meďìtātor** (**meditâtor**) *m* onaj koji meditira; meditant; **meditírati** (∅) *dv.* ⟨*prez.* medìtīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.*

-āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** zadubiti/zadubljivati se, uroniti/uronjavati u sebe **2.** duboko razmisliti/razmišljati o čemu, pomno razmotriti/razmatrati što **3.** *žarg. iron.* tobože razmisliti/razmišljati, a zapravo se praviti važan, isprazno (po)trošiti vrijeme (izolacijom od okoline, ispraznim razgovorima i sl.)

✧ *lat.* meditatio ≃ meditari: meditirati

Meditèrān *m* ⟨G Mediteràna⟩ Sredozemlje, Sredozemno more, *v.* sredozemni △ // **Mediteránac** *m* (**Meditèrānka** *ž*) ⟨G -nca, V Mèditerānče, N *mn* Mediteránci, G Meditèrānācā⟩ stanovnik Mediterana; Sredozemac; **Mediteránčev** *prid.* koji pripada Mediterancu; **meditèrānsk|ī** *prid.* koji se odnosi na Mediteran i Mediterance △ ~***a klima*** *meteor.* klima koju karakteriziraju duga i suha ljeta i blage zime, ob. vlada na prostorima gdje uspijeva maslina; ~***a kultura*** ukupnost materijalnih i duhovnih ostvarenja u sveukupnom razvoju ili u pojedinim razdobljima u mediteranskom pojasu, na području koje je u doba antike potpadalo pod grčki i/ili rimski utjecaj; ~***a rasa*** rasa europidske loze, obuhvaća berbersku, litoralnu i paleosardsku podrasu; ***Mediteranske igre*** *sport* natjecanja državnih selekcija mediteranskih zemalja; ~***e zemlje*** države koje su teritorijalno smještene na području Mediterana; ~***i duh*** ponašanje i duhovno stanje koje se pripisuje Mediterancima; ~***i gradovi*** urbana središta smještena uz mora koja pripadaju Mediteranu; ~***i mentalitet*** *psih.* osobitosti u ponašanju koje se pripisuju Mediterancima; naglašena emocionalnost i otvorenost; ~***i pojas*** *geogr.* usko područje zemalja na Sredozemnom moru i oko njega; ~***i supstrat*** *lingv.* pretpostavljeni jezični sloj koji se prije dolaska Indoeuropljana govorio na Mediteranu; **meditèrānski** *pril.* kao Mediteranac, na način Mediteranaca; **mediteránstvo** *sr* ukupnost svojstava Mediterana (klimatskih, privrednih, psiholoških i sl.)

✧ *lat.* Mediterraneus: sredozemni

medium-size (medium-sized) (*izg.* mìdiumsȁjz(d)) *prid. term.* koji je srednje veličine

✧ *engl.*

mèdljika[2] *ž* ⟨D L -ici, G *mn* mèdljīkā⟩ *bot.*, *v.* pepelnica

✧ *v.* med

medòglāvka *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ā/-ī⟩ *bot.* biljka (*Jurinea mollis*); srebrna pilica

✧ *v.*. med + *v.*. glava

Mèdović, Celestin (1857–1920), hrv. slikar, franjevac, minhenski đak; u početku slika pompozne kompozicije iz hrv. prošlosti i religiozne teme, kasnije, pod utjecajem V. Bukovca, portrete, mrtve prirode i pejzaže (*Splitski sabor, Krunidba kralja Zvonimira*)

medrèsa *ž isl.* **1.** islamsko vjersko učilište, ranga srednje i visoke škole **2.** *pov.* staro sveučilište

✧ *tur.* medrese ← *arap.* mädräsä

mèdula (medùla) *ž anat.* unutrašnji, središnji dio organa ili njegova dijela, okruženog drugačijim vanjskim dijelom; srž, moždina, nutrina [~ *spinalis* kralježnična moždina] // **mèdulār|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji pripada meduli, koji je svojstven meduli [~*na cijev*; ~*na ploča*]

✧ *lat.* medulla

Mèdulić, Andrija (o.1500–1563), hrv. renesansni slikar i grafičar, jedan od najistaknutijih predstavnika manirizma u Veneciji i jedan od prvih pejsažista; radio crteže, bakropise, uljene slike i freske povijesnih, religioznih, mitoloških i alegorijskih motiva s dinamičkim likovima i neobičnim svjetlosnim efektima

Mȅdulīn *m* naselje (u blizini Pule), 1885 stan. // **Medulínac** *m* (**Mȅdulīnka** *ž*) ⟨G -nca, V -īnče, N *mn* Medulínci⟩ stanovnik Medulina; **mȅdulīnskī** *prid.* koji se odnosi na Medulin i Medulince

meduloepitelìōm *m* ⟨G meduloepitelióma⟩ *pat.* zloćudni tumor; javlja se u mozgu djece

✧ *v.* medula + *v.* epiteliom

meduloktòmija *ž med.* operativno odstranjenje medule jednog organa

✧ *v.* medula + *v.* ektomija

medúnac *m* ⟨G -nca, V -nče, N *mn* nci, G mèdūnācā⟩ *bot.* vrsta hrasta (*Quercus lanuginosa*) iz porodice bukava (*Fagaceae*)

✧ *v.* med

mèdunica *ž bot.*, *v.* plućnjak

medùnika *ž* ⟨D L -ici⟩ *bot.* **1.** biljka (*Filipendula ulmaria*) iz porodice ruža (*Rosaceae*) **2.** *v.* plućnjak

◆ *pr.*: **Mèdūn** (Obrovac, Crikvenica), **Mèdunić** (130, Lika, Posavina, okolica Zagreba), **Medúnović** (Đakovo, Slavonski Brod)

✧ *v.* med

Medúza *ž mit.* jedina smrtna od triju Gorgona; namjesto kose imala zmije otrovnice; rodila Pegaza; ubio je Perzej; Atena i Zeus njezinu su glavu nosili na štitu, od čije bi se grozote, ugledavši je, svatko skamenio

medúze *ž mn* ⟨N medúza⟩ *zool.* pelagički žarnjaci (*Cnidaria*) zvonolika ili štitasta oblika (npr. uhati klobuk, morska mjesečina, morski klobuk)
✧ *v.* Meduza

Mèdvedgrād *m pov. arheol.* srednjovjekovna utvrda na *I* obroncima Medvednice // **mèdvedgradskī** *prid.* koji se odnosi na Medvedgrad

Mèdvednica *ž geogr.* planina *S* od Zagreba, najviši vrh Sljeme 1033 m; Zagrebačka gora, Sljeme // **mèdvednīčkī** *prid.* koji se odnosi na Medvednicu

mèdvjed *m* ⟨G *mn* mědvjēdā⟩ **1.** *zool.* zvijer planinskih krajeva, guste runjave smeđe dlake (*Ursus arctos*) **2.** *pren.* **a.** osoba neuglađena ponašanja **b.** *podr.* nezgrapna osoba zdepaste tjelesne građe △ ***bijeli (sjeverni)*** ~ *zool.* medvjed polarnih krajeva; ***Veliki*** ~, ***Mali*** ~ *astron.* zviježđa (Velika kola, Mala kola) // **mèdek** *m* ⟨N *mn* -i⟩ *reg.*, *v.* medvjedić, medo; **médo** *m* ⟨G -ē⟩ *hip.* od medvjed; medek, *usp.* meče; **mèdvjedak** *m* ⟨G -etka, V mědvječe⟩ *hip.* od m; **mèdvjedast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je nalik medvjedu u stasu ili hodu; zdepast; **mèdvjedica**[1] *ž* ženka medvjeda; **mèdvjedičin** *prid.* koji pripada medvjedici; **mèdvjedić** *m dem.* od medvjed; meče, medek; **mèdvjedina** *m* **1.** *augm.* od medvjed **2.** meso od medvjeda; **mèdvjediti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. sad.* -dēći se, *gl. im.* -eđēnje⟩ *knjiž. zast.* kotiti se (o medvjedici); **mèdvjedov** *prid.* koji pripada medvjedu; **mèdvjedskī** *prid.* koji se odnosi na medvjede (**1**,**2**); **mèdvjeđ|ī** *prid.* **1.** koji pripada medvjedu, koji je svojstven medvjedu [~*a jazbina*] **2.** koji je od medvjeda [~*a koža*] △ ~***i hod (izgled itd.)*** zdepast, nezgrapan (hod, izgled itd.); ~***i dlan***, ~***a stopa***, ~***e uho*** (+ *potenc.*) imena raznih biljaka; ~***a usluga*** *pren.* šteta pričinjena kome u dobroj namjeri, u želji da bude usluga, nespretno ukazana pomoć; **mèđed** *m reg. ekspr.*, *v.* medvjed (**2**)
♦ m. os. imena (narodno, profilaktička ili nadimačka prema boji meda), *zast.*: **Mèdak**, **Mèdoje**, **Mèdoš** i sl. ◇ *pr.* (od imena, nadimačka, *usp.* Oršić, Ursić, Vrsaljko, ← *tal. lat.* i etnici): **Mèdāč** (130, Križevci, Čazma, Prigorje), **Médak** (690, Ploče, Dalmacija, Prigorje), **Mèdan** (Dubrovnik), **Mèdančić** (120, Pula, Istra, Primorje), **Mèdanić** (110, Zadar, Rijeka, Poreč), **Medánović** (Trogir, Dugo Selo, Sisak), **Mèdek** (Karlovac, Požega, Rijeka), **Médić** (3030, Donji Lapac, Lika, *S* i sred. Dalmacija), **Mèdjed** (Petrinja, Sisak), **Mèdjedović** (Krk, Sisak), **Médo** (Dubrovnik, Vinkovci, okolica Zagreba), **Mèdojević** (Buje, Dubrovnik), **Mèdoš** (150, Knin, Duga Resa, sred. Dalmacija, Primorje), **Mèdović** (Dubrovnik, Valpovo), **Mèdved** (2620, Slunj, Vrbovsko, Međimurje, Zagorje, Podravina, Slavonija), **Medvédec** (420, Zagorje, Moslavina), **Mèdvedić** (Rijeka), **Medvédović** (150, Novska, Podravska Slatina, Posavina, Gorski kotar), **Medvèšek** (Zagreb, sred. Dalmacija, Podravina, Moslavina), **Mèdvid** (120, Sinj, Istra, sred. Dalmacija, Primorje), **Mèdvidović** (450, Imotski, *J* i sred. Dalmacija), **Mèđaković** (Ivanić Grad, Osijek), **Mèđan** (Križevci, Bjelovar), **Mèđed** (Zagreb, okolica Zagreba, Posavina), **Mèđedović** (Samobor, Osijek, Sisak), **Mèjak** (Buzet, Čabar, Istra, Primorje, *v.* i mejaš), **Méjić** (Dubrovnik, Osijek, Bjelovar, *v.* i mejaš) ◇ *top.* (naselja): **Médaki** (Poreč, 21 stan.), **Mèdančići** (Pula, 26 stan.), **Mèdāri** (Nova Gradiška, 452 stan.), **Mèdīnci** (Slatina, 395 stan.), **Mèdov Dôlac** (Imotski, 382 stan.), **Medvéja** (Opatija, 177 stan.), **Medvéje** (Buzet, 45 stan.), **Mèdven Drȁga** (Jastrebarsko, 54 stan.), **Mèdvidići** (Poreč, 34 stan.), **Mèdvidovića Drȁga** (Imotski, 377 stan.), **Mèdviđa** (Obrovac, 688 stan.)
✧ *prasl.* *medvědь (*rus.* medvéd’, *češ.* medvěd, nedvěd) ≃ *v.* med + *v.* jesti

mèdvjedica[2] *ž zool.* **1.** morska životinja iz porodice tuljana **2.** (*mn*) *Monachinae*, potporodica sisavaca iz porodice tuljana (npr. sredozemna medvjedica *Monachus monachus*)

mèdvjetka *ž* ⟨D L -tki, G *mn* -tākā/-ī⟩ *bot.* ljekovita biljka (*Arctostaphylos uva ursi*) iz porodice vrijesova (*Ericaceae*), od lišća se dobiva uvin čaj za liječenje upala mokraćnih puteva; mlivnjak, opernik
✧ *v.* medvjed

medžidíja *ž pov.* srebrni i zlatni novac u Osmanskom Carstvu (19. st.)
✧ *tur.* mecidiye ← *arap.* Măǧīdiyyă, prema osmanskom sultanu Abdul-Medžidu

mèdžlis *m* **1.** *pov.* vijeće starješina arapskih plemena ili naroda, simbol i glavni organ plemena ili naroda ili narodne skupine **2.** *reg. zast.* grupa osoba koja obavlja određeni zadatak, donosi, provodi ili potvrđuje odluke; savjet,

odbor **3.** parlament (suvremene Republike Turske)
✧ *tur.* meclis ← *arap.* mäğlis
mèđa *ž* ⟨N *mn* mȅđe, G mêđā⟩ **1.** granica između dvaju imanja **2.** *pren.* svaka granica između čega ili do koje što seže **3.** *v.* granica (**1**) // **mèđāš** *m* ⟨G međáša⟩ kamen ili druga materijalna oznaka kojom je obilježena ili međa između dvaju imanja ili granica; granični kamen, međašnik △ ***(kamen)*** ~ **1.** oznaka za među **2.** *pren.* prekretnica; **mèđāškī** *prid.* koji se odnosi na među; **mèđašnī** (**mèđašnjī**) *prid.* koji pripada međi △ ~ ***sudac*** *sport* u nogometu, pokrajni sudac; **mèđašnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ međaš, kamen međaš, *v.* međaš △; **mèđica** *ž* ⟨G mȅđīcā⟩ **1.** *dem.* od međa **2.** *anat.* područje između stražnjeg dijela spolnog organa i anusa
✧ *prasl.* *medja (*stsl.* mežda, *rus.* mežá, *polj.* miedza) ← *ie.* *medhyo-: srednji (*lat.* medius, *grč.* méssos)
mèđed, *v.* medvjed
mèđer *vezn. reg. ekspr. zast.* kazuje zaključak ili posljedicu; dakle, prema tome, bogme
✧ *tur.* meğer ← *perz.* meger
Međìmūrje *sr geogr.* kraj između Drave i Mure (Hrvatska), 724 km^2, 120.000 stan., glavno naselje Čakovec // **Međìmurac** *m* (**Međìmūrka** *ž*) ⟨G -ūrca, V -ūrče, N *mn* Međìmūrci⟩ stanovnik Međimurja; **međìmurskī** *prid.* koji se odnosi na Međimurje i Međimurce
♦ *pr.* (etnici, prema podrijetlu doseljenja): **Medjimórec** (Rijeka, Ludbreg), **Međìmorac** (Bjelovar, Virovitica), **Međimórec** (570, Koprivnica, Prigorje, Podravina, Zagorje), **Međìmurac** (Kutina, Valpovo, Zadar), **Međimúrec** (380, Međimurje, Zagorje, Moslavina, *Z* Slavonija), **Međùmurac** (Podravska Slatina, Brač)
mȅđu *prij.* s imenskom riječju **1.** u akuzativu (cilj, smjer kretanja) znači dospijevanje [*pogoditi ~ oči*] **2.** uz instrumental znači da se tko ili što nalazi između više predmeta ili pojmova, *usp.* između [*nalaziti se ~ ljudima*]
✧ *prasl.* *medju, lokativ dvojine od *v.* međa
MEĐU- kao prvi dio riječi znači **1.** da se nešto nalazi između dijelova onoga što je rečeno drugim dijelom ili između toga i drugoga čega [*međuigra*; *međukat*] **2.** da se ono što je označeno drugim dijelom odnosi na više takvih jedinki [*međunarodni*; *međuzonski*]
✧ *v.* među

mȅđučīn *ž* **1.** dio kazališne predstave koji se odigrava između potpuna dva čina **2.** *pren.* događaj između dva duža zbivanja [*u ~u su smijenili sve nepoželjne*]
✧ MEĐU- + *v.* čin
mȅđudjelovānje *sr* međusobno djelovanje dviju ili više sila, namjera, radnji itd., djelovanje jedne na drugu, recipročno djelovanje, povratno djelovanje
✧ MEĐU- + *v.* djelo, djelovanje
mȅđudōb *ž* (**mȅđudoba** *sr*) duže razdoblje između dva takva razdoblja, doba između dva doba [*propadanje Carstva je kao neka ~*]
✧ MEĐU- + *v.* dob
međudȑžāvnī *prid.* koji se odnosi, uspostavlja između dviju ili više država [*~ razgovori*; *~ susret*]
✧ MEĐU- + *v.* država
Mȅđugōrje *sr* naselje u *Z* Hercegovini, 1300 stan., od 1981. katoličko hodočasničko mjesto // **Međugórac** *m* (**Mȅđugōrka** *ž*) ⟨G -rca, V Mȅđugōrče, N *mn* Međugórci⟩ stanovnik Međugorja; **mȅđugorskī** *prid.* koji se odnosi na Međugorje i Međugorce
♦ *pr.* (etnik, prema podrijetlu doseljenja; postoji nekoliko istoimenih naselja): **Međugórac** (160, Zagreb, Osijek, Slavonija)
mȅđugradsk|ī *prid.* koji se uspostavlja između gradova [*~i promet*; *~a telefonska veza*]
✧ MEĐU- + *v.* grad[1], gradski
međuìgra *ž* ⟨G *mn* međuigárā⟩ **1.** kratka igra između dijelova neke veće igre **2.** *pren. razg.* događaj manje važnosti i trajnosti u slijedu drugih većih i značajnijih
✧ MEĐU- + *v.* igra
međuinduktívnōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *fiz.* svojstvo sloga dvaju vodiča da promijene struju koja teče jednim od njih i uzrokuje indukciju u drugome (jedinica henri, oznaka H)
✧ MEĐU- + *v.* indukcija, induktivnost
mȅđukat *m* prostor između dva kata, ob. odmorište na stubištu, u starijoj gradnji s ugrađenim klupama
✧ MEĐU- + *v.* kat[1]
međukoljénce *sr bot.* dio stabljike između dva koljenca; članak
✧ MEĐU- + *v.* koljeno, koljence
međuljùdskī *prid.* koji se uspostavlja među ljudima △ ~ ***odnosi*** *sociol. psih.* naziv za prirodu i kvalitetu socijalnih odnosa, stupanj suradnje, povjerenja i međusobnog poštovanja

(uvažavanja), specifičnu psihološku atmosferu i emocionalnu vezanost među ljudima
✧ MEĐU- + *v.* ljudi, ljudski

međumèmorija *ž inform.* brza memorija u računalu, služi za trenutačan pristup često korištenim podacima; cache
✧ MEĐU- + *v.* memorija

mȅđumjesnī *prid.* koji se uspostavlja između naseljenih mjesta, *usp.* međugradski
✧ MEĐU- + *v.* mjesto, mjesni

mȅđumozak *m anat.* nakupina sive tvari oko treće moždane kore; talamus, epitalamus, hipotalamus, metatalamus
✧ MEĐU- + *v.* mozak[1]

međunárodn|ī *prid.* koji se tiče odnosa među narodima, koji se odnosi na zajednicu više naroda, koji je zajednički za više naroda [~*a solidarnost*]; internacionalni △ ~***a organizacija*** razne političke, pravne, gospodarske, kulturno-obrazovne, zdravstvene i humanitarne i druge vrste udruga čiji su djelokrug i članstvo u međunarodnom okruženju; ~***e rijeke*** naziv za plovne rijeke koje protječu kroz više država (npr. Dunav); ~***i odnosi*** svi prekogranični odnosi jedne zemlje (politički, vojni, gospodarski i dr.); ~***i ugovori*** *pravn.* poslovi kojim se uređuju politički, gospodarski, vojni i sl. odnosi među subjektima međunarodnog prava; ~***o kazneno pravo*** *pravn.* disciplina međunarodnog prava, bavi se prekršajima u međunarodnoj zajednici; ~***o (javno) pravo*** *pravn.* sustav pravila koji uređuje odnose među državama i drugim subjektima u međunarodnoj zajednici; ~***o privatno pravo*** *pravn.* skup pravila koji uređuju građanskopravne odnose s međunarodnim (stranim) subjektima
✧ MEĐU- + *v.* narod, narodni

međunáslov *m* **1.** istaknut dio teksta koji razbija jednoličnost sloga, naslov u tekstu, *usp.* naslov (**1**), podnaslov **2.** *film.* u nijemom filmu, ispisani tekst dijaloga
✧ MEĐU- + *v.* naslov

međuòdnos *m* **1.** *v.* odnos **2.** odnos dviju ili više strana koje djeluju jedna na drugu, koje jedna na drugu usmjeravaju svoje djelovanje, koje se mijenjaju jedna pod utjecajem druge ili bitno ovise jedna o drugoj
✧ MEĐU- + *v.* odnositi, odnos

međuòvisan *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩, *v.* međuzavisan // **međuòvisnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ uzajamna ovisnost; međuzavisnost
✧ MEĐU- + *v.* ovisiti, ovisan

međupàluba *ž pom.* najniža paluba u unutrašnjosti brodskog trupa // **međupàlūblje** (**međupàlūbje**) *sr* prostor između dviju paluba
✧ MEĐU- + *v.* paluba

mȅđuplanetārn|ī *prid.* koji se uspostavlja među planetima [~*a letjelica*] △ ~***a tvar*** plin, plazma i prašina koji lebde u svemiru; interplanetarna materija, međuzvjezdana tvar; ~***i prostor*** prostor koji se nalazi između planeta
✧ MEĐU- + *v.* planet, planetaran

mȅđupostaja *ž* **1.** zaustavnica između dviju postaja **2.** manja i sporedna postaja između dviju većih i važnijih postaja
✧ MEĐU- + *v.* postaja

međupróstor *m* prostor između dva prostora ili drugačije definirane cjeline u prostoru, razmak između dva ili više prostora
✧ MEĐU- + *v.* prostor

mȅđuratnī *prid.* koji je u vremenu između dva rata, koji je iz međuraća // **mȅđurāće** *sr* **1.** razdoblje između dva rata, odlikuje se jasnim obilježjima neke djelatnosti ili stvaranja, u slijedu prije ili poslije toga (u književnosti, umjetnosti) **2.** *refer.* takvo razdoblje između 1. i 2. svjetskog rata
✧ MEĐU- + *v.* rat, ratni

mȅđuregionāl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji se razvija ili odvija, organizira itd. između dvije ili više regija [~*na suradnja*]
✧ MEĐU- + *v.* regija[2], regionalan

Mȅđurič *m* naselje (u blizini Kutine), 570 stan. // **Mȅđuričanin** *m* (**Mȅđuričānka** *ž*) ⟨N *mn* Mȅđuričani⟩ stanovnik Međuriča; **mȅđurički** *prid.* koji se odnosi na Međuriče i Međuričane

mȅđurijēčnī *prid.* **1.** koji se nalazi između rijeka **2.** koji se odnosi na međurječje, koji je svojstven međurječju // **mȅđurijēčje** *sr* prostor koji zatvaraju dvije rijeke
♦ *pr.* (etnik): **Međuréčan** (210, Đurđevac, Primorje, Slavonija, Međimurje)
✧ MEĐU- + *v.* rijeka, riječni

mȅđusoban *prid.* ⟨*odr.* -bnī⟩ koji se tiče odnosa između dviju ili više osoba [~ *utjecaj*] // **međùsobica** *ž arh. ekspr.* ono što tinja kao pritajen sukob ili neraščišćen račun između dvije ili više osoba ili strana; razmirica, račun koji tko ima s kim; spor, raspra; **mȅđusobno** *pril.* na međusoban način, recipročno, jedan prema drugome [~ *se isključivati*];

mȅđusobnōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je međusobno
✧ MEĐU- + *v.* sebe

međustrànačkī *prid.* koji se tiče odnosa između dviju ili više stranaka [~ *sukob*]
✧ MEĐU- + *v.* stranka, stranački

međùtīm *pril.* (rečenični) koji nije vezan mjestom u rečenici, prema kontekstu može odgovarati suprotnim veznicima ali, dok i dopusnom ipak [*rekao je da će doći, ~ nije*], *usp.* međuvrijeme (**1**)

međuùsjev *m agr.* usjev koji se sije između dva glavna usjeva
✧ MEĐU- + *v.* usjev

međuvládin *prid. publ.* koji se ugovara, uspostavlja ili dogovara između dviju ili više vlada, koji čini dvije ili više vlada [*~a delegacija*; *~ dogovor*]
✧ MEĐU- + *v.* vladati, vlada

međùvlāšće *sr* vrijeme nepostojanja vlasti između dva razdoblja u kojima vlast postoji; interregnum
✧ MEĐU- + *v.* vladati, vlast

mȅđuvrāće *sr* dio kuće, ob. pregrađen u kojoj je ognjište; vatrenica, ognjenica
✧ MEĐU- + *v.* vrata

međuvr|ijéme *sr* ⟨G međùvremena, N *mn* međuvremèna, G međuvreménā⟩ **1.** kraće razdoblje ili ukupnost zbivanja i okolnosti između dva događaja (ob. iz svakodnevnog zbivanja ili zbivanja po trajanju primjerenih uobičajenim mjerama u svakodnevnom životu) [*u ~emenu sam skočio po kruh i mlijeko*] **2.** *sport* vrijeme u okviru konačnog vremena (npr. vrijeme koje je utrošeno za 1.000 m u dužoj trci)
✧ MEĐU- + *v.* vrijeme

međuzávisan *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ koji je zavisan od onoga koji od njega zavisi, koji zavisi od drugoga kao što drugi zavisi od njega [*odnos znanosti i umjetnosti uvijek je bio isti: ~*]; međuovisan // **međuzávisnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ zavisnost jednoga o drugome ili svakoga o svakome; međusobna, uzajamna zavisnost
✧ MEĐU- + *v.* zavisiti, zavisan

me-e-e-e izgovor i konvencija pisanja kako se glasaju koza i jare // **mȅka** *ž* ⟨D L -i⟩ isprekidano oglašavanje koza i jaradi; meket, meketanje; **mȅkēt** *m*, *v.* mȅka; **mekètati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* mèkećēm, *pril. sad.* mèkećūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** oglašavati se kao koza ili jare **2.** *podr.* imati takvu boju glasa (o osobi); **mekètav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ čija je osobina meketavost; **mekètavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ *podr.* onaj koji govori kao da mekeće, potisnutom i visokom artikulacijom, onaj koji govori visokim isprekidanim glasom, feminiziran muškarac; **mekètāvčev** *prid.* koji pripada meketavcu; **mekètāvka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* meketavac; **mekètavo** *pril.* na meketav način; **mekètavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je meketav
✧ *onom.*

Mèfisto (**Mefȉsto**) **1.** u srednjovjekovnoj demonologiji, jedan od sedam glavnih đavola; Mefistofeles **2.** u srednjovjekovnoj njemačkoj pučkoj legendi, utjelovljenje đavola kojem starac Faust prodaje dušu, a zauzvrat dobiva mladost i bogatstvo **3.** u Goetheovoj interpretaciji u *Faustu*, po kojoj je najpoznatiji, Mefisto je duh negacije, cinizma, skepse, ali i đavolskog iskušenja // **mèfistovskī** *prid.* koji se odnosi na postupke ili svojstva Mefista i na odnose koji se s njim mogu uspostaviti, *usp.* faustovski; **mèfistovski** *pril.* kao Mefisto

MEGA- kao prvi dio riječi kazuje **1. a.** da dekadski prefiks (simbol M), kao prvi dio riječi, znači 10^6 (milijun) puta jedinica koja je drugi dio te riječi [*megavat*; *megavolt*] **b.** da je binarni prefiks ($M = 2^{20}$) jedinica mjere uzeta milijun puta **2.** *žarg.* da se radi o nečem iznimno, strašno velikom (ob. u reklami i sl.) [*megaiznenađenje*; *megaopasnost* i sl.]; MEGALO-
✧ *grč.* mégas: velik

mȅgabajt *m* ⟨N *mn* -i⟩ *inform.* jedinica za mjerenje kapaciteta memorijskog prostora ili količinu računalnih podataka (iznosi 1024 kilobajtova; oznaka MB), *usp.* bajt, gigabajt
✧ *engl.* megabyte ≃ MEGA- (**1b**) + *v.* bajt

mȅgabit *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *int.* jedinica za mjerenje količine podataka koja se prenosi komunikacijskim kanalom, iznosi približno milijun bitova [~ *u sekundi* – oznaka Mbps]
✧ MEGA- (**1b**) + *v.* bit

megacéros *m zool.* izumrli jelen iz pleistocena
✧ *nlat.* megacervus

mȅgačip *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *inform.* čip koji prima velik broj informacija
✧ *engl.* megachip ≃ MEGA- + *v.* čip

megaduodénum *m term.* trajna dilatacija dvanaesnika, *usp.* dilatacija (**3**)
✧ MEGA- + *lat.* duodenum: dvanaestnik

megaezofágus *m term.* jednako i trajno proširenje jednjaka
✧ MEGA- + *grč.* oisophágos: jednjak

mȅgafōn *m* ⟨N *mn* -i⟩ **1.** *tehn.* naprava koja pojačava glas pri sporazumijevanju, obavještavanju i sl. na veću udaljenost; zvučnik **2.** naprava za pojačavanje zvuka, u obliku lijevka; doglasnik
✧ MEGA- + -FON

megahertz (*izg.* mȅgaherc) *m fiz.* jedinica frekvencije, 10^6 (milijun) hertza; koristi se osobito kao jedinica za radiofrekvencije i brzine računalnih procesora (simbol MHz), *usp.* gigahertz
✧ MEGA- (**1a**) + *v.* herc[1]

megakariocíti *m mn* ⟨N megakariòcīt, G megakariocíta⟩ *fiziol.* orijaške stanice koštane srži iz kojih nastaju zreli trombociti
✧ MEGA- + KARIO- + -CIT(I)

mȅgakolōn *m pat.* prirođeno ili stečeno proširenje ili hipertrofija jednog dijela debelog crijeva praćena konstipacijom i opstipacijom
✧ MEGA- + *grč.* kólon: debelo crijevo

megàlīt *m* ⟨G megalíta⟩ **1.** *pov.* prapovijesni grobni i kultni okomiti spomenik građen od velikih kamenih ploča i blokova **2.** golem kamen, monolit // **megalìtičk|ī** *prid.* koji pripada megalitima, koji se odnosi na megalite △ **~*a kultura*** neolitička kultura *S* i *Z* Europe (4. do 2. milenij pr. Kr.)
✧ MEGA- + -LIT[1]

MEGALO-, *v.* MEGA- (**2**)

megalòblasti *m mn* ⟨N megalòblast⟩ *pat.* velike stanice s jezgrom, nezrele forme iz kojih nastaju patološki promijenjeni eritrociti // **megaloblàstič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji pripada megaloblastima, koji se odnosi na megaloblaste △ **~*na anemija*** *pat.* anemija koja nastaje zbog poremećene sinteze DNK zbog manjka vitamina B_{12}, nasljednih poremećaja i sl.
✧ MEGALO- + -BLAST

megalocèlija *ž term.* debljina donjega dijela tijela; trbušavost
✧ *grč.* megalokaílios: sa širokim trbuhom ≃ MEGALO- + koilía: trbuh

megalocíti *m mn* ⟨N megalòcīt, G megalocíta⟩ *fiziol.* veliki ovalni eritrociti povećana volumena
✧ MEGALO- + -CIT(I)

megalodaktìlija *ž pat.* malformativna prekomjerna razvijenost jednog ili više prstiju; makrodaktilija
✧ MEGALO- + *grč.* dáktylos: prst

megalòdonti *m mn* ⟨N megalodont, G -nātā⟩ *zool. geol.* krupni fosilni školjkaši debelih ljuštura
✧ MEGALO- + -ODONT(I)

megalofòbija *ž psih.* poseban osjećaj jake odbojnosti i bolesnog straha od velikih predmeta
✧ MEGALO- + -FOBIJA

megalogràfija *ž* slikanje u naravnoj veličini
✧ *grč.* megalographía MEGALO- + -GRAFIJA

megalomànija *ž* **1.** *psih.* psihopatološko stanje karakteristično po fantazijama o snazi, bogatstvu ili svemoći **2.** *razg.* pretjerivanje i neumjerenost u željama i planovima; grandomanija // **megalòmān** *m* ⟨G megalomána⟩ onaj koji pati od megalomanije, umišljena veličina; **megalòmanskī** *prid.* koji se odnosi na megalomane; **megalòmanski** *pril.* kao megaloman, na način megalomana
✧ MEGALO- + -MANIJA

megalomèlija *ž pat.* nenormalno veliki udovi
✧ MEGALO- + *grč.* mélos: ud

megalòniks *m zool.* rod velikih izumrlih krezubih sisavaca (*Edentata*) iz pliocena i pleistocena
✧ MEGALO- + *grč.* ónyks: nokat

megalopénis *m pat.* urođena i rijetka anomalija veoma velikog, prekomjerno razvijenog penisa u djeteta
✧ MEGALO- + *v.* penis

megalòpolis *m geogr.* kontinuirano izgrađena urbana zona koja obuhvaća više velikih gradova
✧ *grč.* megalópolis: veliki grad ≃ MEGALO- + pólis: grad

megalosàur *m zool. geol.* veliki dvonožni gmaz iz porodice dinosaura, mesožder
✧ *nlat.* Megalosaurus ≃ MEGALO- + *grč.* saûros: gušter

megalosindaktìlija *ž pat.* veliki, manje-više srasli prsti
✧ MEGALO- + *v.* sindaktilija

mȅgametar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *fiz.* jedinica duljine, 10^6 (milijun) metara (simbol Mm)
✧ MEGA- (**1a**) + -METAR

mȅgapōd *m zool.* velika australska ptica s velikim prstima
✧ *nlat.* megapodius ≃ MEGA- + -POD

mȅgapond *m* ⟨N *mn* -i⟩ *fiz.* jedinica za silu, 10^6 (milijun) ponda
✧ MEGA- (**1a**) + *v.* pond

megaráni *m mn* ⟨N megàrān, G megarána⟩ *fil. pov.* pripadnici starovjekovne filozofske škole Euklida Megaranina
✧ prema gradu Megari

mȅgarōn *m arhit. pov.* **1.** u homersko doba, reprezentativna dvorana grčke kneževske palače **2.** antička nastamba u obliku megarona; pačetvorina koja na jednoj, užoj strani ima trijem
✧ *grč.* mégaron ≃ MEGA-

megasekùnda *ž fiz.* jedinica vremena, 10^6 (milijun) sekundi (simbol Ms)
✧ MEGA- (**1a**) + *v.* sekunda

Megàsten (4–3. st. pr. Kr.), grčki povjesničar, napisao djelo o Indiji (4 knjige)

mȅgatērīj (**megatêrīj**) *m zool.* rod izumrlih krezubica (*Megatherium*) iz miocena-pleistocena (Južna Amerika)
✧ *lat.* megatherium ≃ MEGA- + *grč.* thēríon: zvijer

mȅgatona *m fiz.* energija nuklearne eksplozije, eksplozivna snaga ravna 1.000.000 tona trinitrotoluola (simbol MT)
✧ MEGA- (**1a**) + *v.* tona

megauréter *m term.* urođena dilatacija uretera, jednostrana ili obostrana
✧ MEGA- + *v.* ureter

mȅgavolt *m fiz.* decimalna jedinica napona, 10^6 (milijun) volta, *usp.* volt
✧ MEGA- (**1a**) + *v.* Volta, volt

megawatt (*izg.* mȅgavāt) *m* ⟨N *mn* -i⟩ *fiz.* jedinica snage, 10^6 (milijun) watta (simbol MW), *usp.* watt
✧ MEGA- (**1a**) + *v.* wat

mègdān (**mèjdan**) *m* ⟨G megdána⟩ **1.** *pov.* tjelesno vježbanje i nadmetanje, organizirano uz narodne i vjerske skupove u balkanskim zemljama Osmanskog Carstva, od srednjega vijeka (u skakanju, jahanju, bacanju koplja, kamena i sl.) **2.** *reg. ekspr.* (u narodnoj poeziji i usmenoj književnosti) **a.** boj između dvije osobe; dvoboj [*izaći na* ~] **b.** *meton.* sraz, sukob dviju vojski; boj, bitka // **megdàndžija** *m* onaj koji sudjeluje u megdanu
◆ *pr.* (prema zanimanju i nadimačko): **Megdánac** (Đakovo)
✧ *tur.* meydan ← *arap.* mäydān

mȅgestrol *m farm.* sintetski spoj progesterona, ženskog spolnog hormona, hormona jajnika i posteljice
✧ MEGA- + *lat.* oestrus: obad

Megido (*izg.* Megído) *m bibl.*, *v.* Armagedon

mèginja *ž bot.*, *v.* maginja

Meglenorùmūnj *m* (**Meglenorùmūnjka** *ž*) ⟨N *mn* Meglenorumúnji⟩ Rumunj (Vlah) iz *S* Grčke, *S* od Soluna // **meglenorùmūnjskī** *prid.* koji se odnosi na Meglenorumunje

mehàna *ž* **1.** *reg.* gostionica **2.** *razg. pejor.* ugostiteljsko mjesto vrlo skromne ponude i usluga što ih pruža gostu; betula, pajzl // **mehàndžija** *m* ⟨G -e⟩ gostioničar, krčmar; **mehàndžījka** *ž*, *v.* mehandžija
◆ *pr.* (prema zanimanju): **Meàndžija** (160, Glina, Banovina), **Meànđija** (Rijeka, Šibenik), **Mèhadžić** (Šibenik, Pula), **Mehàndžija** (Slavonski Brod)
✧ *tur.* meyhane ← *perz.* meyhāne

mehanicìzam *m* ⟨G -zma⟩ *fil.* filozofska deterministička, fatalistička doktrina u 17. i 18. st.; naučava da se sve vrste kretanja i promjena mogu svesti na mehaničke, a čitav kozmos tretirati poput nekog velikog stroja // **mehanìcist** (**mehanicȉst**) *m* sljedbenik mehanicističkog materijalizma
✧ *v.* mehanika + -IZAM

mehànika *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** *fiz.* dio fizike, znanost koja proučava zakonitosti u ponašanju, kretanju (gibanju) i ravnoteži čvrstih tijela, tekućina i plinova kada na njih djeluju različite sile [~ *fluida*; *klasična* ~; *kvantna* ~] **2.** *pren.* mehanički (**1b**) dijelovi nekog stroja; mehanizam [*precizna* ~] **3.** *pren.* tehnički dio nekog posla, neke aktivnosti [~ *događanja*; ~ *pokreta*] // **mehàničār** *m* onaj koji sklapa i održava strojeve, upravlja strojevima, koji se bavi primijenjenom mehanikom; **mehàničārev** (**mehàničārov**) *prid.* koji pripada mehaničaru; **mehàničārka** *ž* ⟨G *mn* -ī⟩, *v.* mehaničar; **mehàničarskī** *prid.* koji se odnosi na mehaničare [~ *zanat*]; **mehàničarski** *pril.* kao mehaničar, na način mehaničara; **mehàničk|ī** *prid.* **1. a.** koji se odnosi na mehaniku **b.** koji ima mehanizam, koji radi na mehanizam **2.** koji je bez udjela volje, ne misleći; automatski [~*i postupak*; ~*a kretnja*] △ ~***a energija*** sposobnost obavljanja mehaničkog rada nekog sustava koji miruje; ~***a glazba*** *glazb.* glazba kod koje izvođače zamjenjuje mehanizam; ~***a kočnica*** *tehn.* kočnica u kojoj se sila potrebna za izazivanje trenja

prenosi pomoću polužja i koja služi najčešće za održavanje vozila u stanju mirovanja; *~e **orgulje*** *glazb.* stariji tip orgulja u kojima se spoj između sviraonika i zračnica za sviraie odvija mehaničkim putem (umjesto pneumatičkim odnosno električnim); ***~i instrumenti*** naprave namijenjene reprodukciji glazbenih djela, izvođača zamjenjuje posebni mehanizam [*~i pijanino*]; ***~i valovi*** *fiz.* valno gibanje povezano s pomicanjem materije (npr. valovi na vodi, zvučni valovi); ***~o tkivo*** *bot.* vrsta biljnog staničja koje osigurava čvrstoću i otpornost na pregib i pritisak; **mehànično** *pril.* na mehaničan način, kao stroj; automatski; **mehanizácija** *ž* **1.** ukupnost strojeva u proizvodnji i radnom procesu; strojni park **2.** mehaniziranje, *usp.* mehanizirati; **mehanizácījskī** *prid.* koji se odnosi na mehanizaciju; **mehanìzam** *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ **1.** mehanički aparat; stroj, mašina **2.** unutarnji sklop stroja, uređaja ili sprave **3.** sustav interaktivnih dijelova [*~ funkcioniranja mozga*] **4.** sredstva ili procesi po kojima se nešto događa ili razvija [*~ zločina*] **5.** *fil.* teorija koja sve pojave u prirodi tumači kretanjem atoma (začetnici *grč.* filozofi Leukip i Demokrit) △ ***zaštitni*** *~* **1.** *tehn.* sve što djeluje kao mehanizam, a služi za zaštitu čega **2.** *ekon.* posebno poduzimane financijske i druge mjere da se uspori ili ukloni neka neželjena pojava (subvencije, porezne olakšice i sl.); **mehanizírati** (što, se) *dv.* ⟨*prez.* mehanìzīrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* mehanìzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** uvesti/uvoditi mehanizaciju **2.** (u)činiti mehaničkim; automatizirati

✧ *grč.* mēkhanikḗ: strojarska vještina *lat.* mechanicus ← *grč.* mēkhanikós: umjetni, strojni ≃ mēkhanḗ: stroj

MEHANO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na stroj [*mehanoterapija*]; strojo-

✧ *grč.* mēkhanḗ: stroj

mehanogràfija *ž tehn.* ukupnost tehnika i tehnologija temeljenih na mehaničkim pomagalima za prikupljanje, obradu i distribuciju podataka

✧ MEHANO- + -GRAFIJA

mehanorèceptor *m anat.* receptor, prihvatač raspoređen u koži (osjetljiv na tlak ili dodir), u krvnim žilama (osjetljiv na krvni tlak) i u plućima (osjetljiv na rastezanje tkiva)

✧ MEHANO- + *v.* recepcija, receptor

mehanoteràpija *ž med.* upotreba primjerene mehaničke sile u terapijske svrhe, rukom ili aparatom (kineziterapija, masaža, biserne kupke, vibracijska masaža i sl.)

✧ MEHANO- + *v.* terapija

mehatrònika *ž* ⟨D L -ici⟩ disciplina koja se bavi proučavanjem interakcije strojarskih i elektroničkih uređaja, naročito mjernih i kontrolnih uređaja koji se temelje na preciznoj mehanici

✧ *v.* mehanika + *v.* elektron, elektronika

mèhlem *m*, *v.* melem

Mèhmed **1.** *v.* ♦ **2.** ime šestorice osmanskih sultana (od 15. do 20. st.) **3. II Osvajač** (1429–1481), osvojio Carigrad i dokrajčio Bizantsko Carstvo (1453); pokorio veći dio Srbije (1456), Bosne (1463) i druge dijelove Balkanskog poluotoka **4. Ali** (o.1769–1849), Arbanas porijeklom, paša u Kairu od 1805, uspostavio veliki stupanj samostalnosti Egipta unutar Osmanskog carstva, osvojio Sudan i druge dijelove Bliskog istoka, potkralj Egipta od 1841. **5. Fuat Köprülü** (*izg.* Keprìli) (1890–1966), turski povjesničar, kulturolog i političar s velikim utjecajem na intelektualni i politički život Turske poslije 1922. sve do smrti **6. paša Sokolović** (1506–1579), veliki vezir Osmanskog Carstva od 1565; kao dječak odveden od kuće u janjičare iz bosanskog sela Sokolovići kraj Višegrada (»danak u krvi«); istakao se učenjem i ratničkim sposobnostima, brzo došao do visokih položaja u Carstvu; kao veliki vezir pomagao rodni kraj, dao izgraditi Višegradski most na Drini, svom bratu Makariju Sokoloviću pomogao obnoviti patrijaršiju Srpske pravoslavne crkve u Peći; ubijen u atentatu

♦ m. os. ime (*musl.*); *hip.*: **Mého**, **Méšo**

◊ *pr.*: **Mèhak** (Osijek, Vinkovci, Koprivnica), **Mèhaković** (Dubrovnik), **Mehánović** (Rijeka, Pula, Primorje), **Mèhičić** (Osijek, Slavonski Brod, Dubrovnik), **Méhić** (310, Dubrovnik, Osijek, Istra), **Mèhinagić** (Poreč, Trogir), **Mehínović** (110, Sisak, Beli Manastir, Banovina, Primorje), **Mèhmed** (Rijeka, Vinkovci, Rovinj, Varaždin), **Mèhmedagić** (Zagreb, Sisak, Banovina, Pokuplje), **Mèhmedbašić** (Rijeka, sred. Dalmacija), **Mèhmedbegović** (Đakovo), **Mèhmedi** (Osijek, Buje, Vinkovci), **Mèhmedović** (240, Delnice, Sesvete, Istra, Banovina), **Mèhmeti** (110, Slavonski Brod,

Rijeka, Primorje), **Mèmed** (Dubrovnik, Karlovac), **Memédović** (Požega, Slavonski Brod, Istra), **Mèmet** (Vukovar, Đurđevac), **Memétović** (Osijek, Buje), **Mémić** (130, Dubrovnik, Labin, priobalje, Banovina), **Memíšević** (*J* Hrvatska), **Mémović** (Slavonski Brod, Delnice, Makarska), **Mésić** (1960, Otočac, Lika, Banovina, Moslavina, Slavonija, *v.* i meso), **Mešánović** (140, Labin, Istra, Primorje, Kordun, *I* Slavonija), **Mȅščić** (Pula, Rijeka, *I* Slavonija, *v.* i mijeh), **Méšić** (300, Zagreb, Primorje, Istra, Dalmacija, Lika), **Méšin** (310, Split, Zagora, sred. Dalmacija), **Mešínović** (Županja, Istra, sred. Dalmacija), **Mèško** (Valpovo, Osijek, Bjelovar, *v.* i Mihovil), **Mèšković** (Rijeka, Dugo Selo, Istra)
✧ *tur.* Mehmed, *v.* Muhamed

Mehring (*izg.* Mêring) **1. Franz** (1846–1919), njemački socijaldemokratski političar i povjesničar, jedan od osnivača KP Njemačke **2. Walter** (1896–1981), njemački pisac i filmski stvaratelj, jedan od utemeljitelja dadaističkė skupine, antinacist, emigrant (*Politički kabaret*, *Berlin-Dada*)

Meir (*izg.* Mȅjr), **Golda** (1898–1978), izraelska političarka, jedna od ključnih ličnosti u borbi za stvaranje države Izrael, bliska suradnica Ben Guriona; predsjednica vlade (1969–1974)

Meistersinger (*izg.* Màjsterzinger) *m glazb. pov.* pjesnik i pjevač, član bratovštine koja se u Njemačkoj u 15. st. nastavlja na tradiciju Minnesängera; uglavnom pripada građanskom sloju, pretežno obrtničkom
✧ *njem.*

Mèja Gâj *m* naselje (u blizini Rijeke), 568 stan.

mèjāš *m* ⟨G *mn* mejášā⟩ *reg.* **1.** kamen međaš između imanja, kamen koji obilježava seoski posjed, *usp.* međaš **2.** *ekspr.* onaj koji na sudu istjeruje pravdu, koji se rado parniči; pravdaš **3.** vlasnik susjednog imanja, zemljišta // **mèjāškī** *prid.* koji se odnosi na mejaše (**2**); **mèjāški** *pril.* kao mejaš, na način mejaša (**2**)
◆ *pr.*: **Mèašić** (130, Ogulin, *Z* Slavonija, okolica Zagreba), **Mèaškī** (120, Pakrac, Kutina, okolica Zagreba), **Méić** (380, Šibenik, Pokuplje, Dalmacija, *v.* i medvjed), **Mèjāš** (Donja Stubica, Čakovec, Split), **Mèjašić** (Karlovac, Pokuplje, Moslavina), **Mèjaškī** (150, Duga Resa, Karlovac)

✧ *prasl.* *medja (s čakavskim odrazom skupine *dj), *v.* međa

mèjdān *m* ⟨G mejdána⟩ *reg.* **1. a.** veći prazan prostor u gradu (orijentalnog tipa); polje, trg **b.** *meton.* stočni sajam **2.** *v.* megdan **3.** *pren.* iznošenje na vidjelo, na javnost
◆ *pr.* (etnik, nekoliko naselja u BiH, *v.* i megdan), **Mejdánac** (Đakovo, Osijek)
✧ *tur.* meydan ← *arap.* mäydān, *usp.* megdan

mèjit *m reg. ekspr.* mrtvo tijelo; mrtvac
✧ *tur.* meyyit ← *arap.* mäyyit

mêjk-ȁp *m*, *v.* make-up

mejóza *ž biol.* dioba kojom od stanica zametnog epitela nastaju spolne stanice (spermij, jajna stanica) uz redukciju kromosoma od diploidnog na haploidni broj // **mejòtičk|ī** *prid.* koji se odnosi na mejozu [~*a dioba*]
✧ *grč.* meíōsis: smanjivanje

mèjtāš *m* ⟨G mejtáša⟩ *isl.* **1.** kamen na koji se spušta mrtvac da bi mu se klanjala dženaza **2.** prostor na kojem se nalazi takav kamen
✧ *tur.* meyyit taı

méjtef *m*, *v.* mekteb

mȅk *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* mȅkšī⟩ **1.** koji je podatan na pritisak, koji se lako ugiba pod pritiskom [~*a fotelja*], *opr.* tvrd **2.** koji se lako obrađuje, reže, ne pruža otpor alatu i oruđu [~*o drvo*] **3.** *pren.* koji ne draži osjetila; blag, *opr.* jak, opor, ȍštar, žestok **4.** koji je lak, gibak [~ *korak*] **5.** *pren.* koji je popustljiv, pomirljiv [*čovjek ~a srca*] △ ~***a ruka*** **1.** ruka laganih, neusiljenih pokreta [*ovo je slikala ~a ruka*] **2.** *sport* lagana ruka, ruka igrača koji lagano pogađa (ob. u košarci); ~***a valuta*** *bank.* nekonvertibilna valuta, služi samo u domaćem platnom prometu; ~***a voda*** slatka prirodna voda bez minerala, kišnica, *opr.* tvrda voda, *v.* tvrd △; ~***a šljivovica*** šljivovica s niskim postotkom alkohola, *opr.* ljuta (jaka) rakija, *v.* rakija △; ~***i čankir*** *pat.* čir kojeg na koži ili sluznici izaziva streptobacil *Ducrey-Unna* // **mȅkāč** *m* ⟨G -i⟩ krtina, pûpa (**1**); **mȅkahan** *prid.*, *v.* mekušan; **mȅkan** *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* mekàniјī⟩ mek △ ~***a linija*** pomirljiv stav u politici, *opr.* tvrda linija; ~***i totalitarizam*** *sociol. pol.* oblik društva kakav je bio u SFRJ, jugoslavenska verzija socijalizma u vrijeme samoupravljanja; **mȅkano** *pril.* **1.** na mekan način **2.** *pren.* **a.** tako da bude ili ostane gibljivo, elastično, *opr.* tvrdo **b.** neborbeno, neodlučno, pomirljivo, popustljivo, *opr.* tvrdo, grubo; **mȅkanōst**

ž ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mekan i svojstvo onoga što je mekano; **mȅko** *pril.* ⟨*komp.* mȅkšē⟩ **1.** na mek način; blago, nježno, lako, nečujno, *opr.* grubo, kruto **2.** tako da bude ili ostane meko, *opr.* tvrdo [~ *kuhano*]; **mekòća** *ž* svojstvo onoga što je meko; mekota; **mekòta** *ž* **1.** *ekspr.* ono što je meko, što se odlikuje time da je meko ili odiše tim svojstvom **2.** *agr.* površinski sloj kultiviranog tla, koji se redovito obrađuje i gnoji **3.** *v.* mekoća; **mèkšati** (što, koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ činiti ili postajati mekšim; razmekšavati, omekšavati; **mekúšac**[1] *m* ⟨G -šca, V mȅkūšče, G *mn* mèkūšācā⟩ *pren. pejor.* onaj koji je slabe volje, previše mekan za životnu borbu; **mekùšački** *pril.* kao mekušac, na način mekušaca, *usp.* mekušac[1]; **mȅkušan** *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ **1.** koji je sasvim mek; mekahan, mekušast **2.** *pren.* koji je slab; krhak, neotporan; **mekùšast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* mekušan

◆ *pr.* (nadimačka): **Mȅhkek** (160, Koprivnica, Podravina), **Mekánović** (Petrinja, Banovina), **Mȅkīš** (Poreč, Istra, Primorje, *J* Dalmacija), **Mekíšić** (Dubrovnik), **Mȅkota** (Varaždin, Zagorje), **Mȅkovec** (150, Križevci, Čakovec, Zagorje, Istra)

✧ *prasl.* i *stsl.* *mękъkъ (*rus.* mjágkij, *polj.* miękki), *lit.* minkštas ≃ *skr.* macate: mrvi

méka *ž* ⟨D L -i⟩ *rib.* prirodan ili umjetni mamac u ribolovu, posebno u lovu udicom; omeka

✧ ? ≃ *v.* mek

Méka *ž* ⟨D L -i⟩ **1.** glavni grad Hedžasa (Saudijska Arabija), 550.000 stan.; Muhamedovo rodno mjesto iz kojeg je morao pobjeći u Medinu; duhovno središte islama i mjesto hodočašća **2.** (meka) *pren.* **a.** sakupljalište, privlačno mjesto **b.** *razg.* mamac △ ***turistička*** ~ *pren.* znamenito, popularno turističko odredište // **mèkānskī** (**mèkkānskī**) *prid.* koji se odnosi na Meku

✧ *arap.* Mekka

mèkača *ž bot.* biljka (*Malaxis aquaticum*) iz porodice orhideja *Orchidaceae*

✧ *v.* mek

mèkām *m* ⟨G mekáma⟩ *reg.* **1.** *rel.* način harmoničnog učenja *Kur'ana* ili ezana **2.** *glazb.* niz zvukova koji tvore glazbenu frazu, zaokruženi tonski oblik; arija, melodija, glas **3.** *zast.* položaj u nekom zvanju

✧ *tur.* ← *arap.* māqām: mjesto

mèkčina *ž bot.* biljka (*Ludwigia palustris*) iz porodice pupoljki (*Oenotheraceae*)

mȅkēt, *v.* me-e-e-e

mèkinjāk *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *bot.* biljka (*Drypis spinosa*) iz porodice klinčića (*Caryophyllaceae*)

mèkinj|e *ž pl. tantum* ⟨G mȅkīnjā⟩ ljuske samljevenog zrnja žita koje se sijanjem odvajaju od brašna // **mèkinjast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je nalik na mekinje; **mèkinjav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima odlike mekinja

◆ *pr.* (nadimačko): **Mèkinić** (110, Omiš, sred. Dalmacija, Istra)

✧ *v.* mek

MEKO- kao prvi dio riječi označuje da je ono što je iskazano drugim dijelom meko [*mekokrilac*]

✧ *v.* mek

mȅkoćūtan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji je osjetljiv, tankoćutan

✧ MEKO- + *v.* ćutjeti

mekokrílac *m* ⟨G -lca, V mekòkrīlče, N *mn* -lci, G mekòkrīlācā⟩ *zool.* **1.** onaj koji ima meka krila [*leptir* ~] **2.** (*mn*) *Cantharidae*, porodica kukaca kornjaša mekih krila; kantaride // **mekokrílčev** *prid.* koji pripada mekokrilcu

✧ MEKO- + *v.* krilo

mȅkometar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *med.* instrument za mjerenje dužine novorođenčeta

✧ *grč.* mêkos: dužina + -METAR

Mèkong *m geogr.* rijeka u *JI* Aziji, duga 4500 km, izvire u *I* Tibetu, utječe u Južnokinesko more // **mèkonškī** *prid.* koji se odnosi na Mekong

mèkōnīj (**mekônīj**) *m* **1.** *fiziol.* tamnozeleni sluzavi sadržaj u crijevima zrelog fetusa, oslobađa se iz crijeva prvih 3–4 dana nakon poroda **2.** sok nezrele čahure maka od kojeg se spravlja opijumska smola

✧ *lat.* meconium ← *grč.* mēkónion ≃ mḗkōn: mak, makov soka

mekòpērke *ž mn* ⟨N mekòpērka, D L -i, G *mn* -erākā/-ī⟩ *zool.* *Isospondyli*, red riba iz nadreda koštunjača (sleđevke, štuke, šaranke, jegulje, resoškržnjače), plivaći im je mjehur zrakovodom spojen sa ždrijelom; zrakovodnice

✧ MEKO- + *v.* pero

mȅkopūtan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji je meke puti **2.** *pren.* koji je neotporan, nježan, slabašan, osjetljiv // **mȅkopūtnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mekoputan

✧ MEKO- + *v.* put

mekòrun *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima meko runo, pogodno za predenje kvalitetne vune (o ovci)
✧ MEKO- + *v.* runo

mȅkoštītke *ž mn zool.* podred gmazova (*Trionychoidea*) iz reda kornjača, noćne grabežljive životinje Azije, Afrike i *S* Amerike
✧ MEKO- + *v.* štit

Mèksiko (*meks.šp.* Mexico) *m geogr.* država na *J* Sjeverne Amerike s izlazom na Karipsko more i Tihi ocean, 1.972.574 km², 81.249.000 stan., glavni grad Ciudad de México (9,9 mil. stan., šire područje 15,0 mil. stan.) // **mèksičkī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na Meksiko; **Meksikánac** *m* (**Meksìkānka** *ž*) ⟨G -nca, V Mȅksikānče, N *mn* Meksikánci⟩ stanovnik ili državljanin Meksika; **meksìkānskī** *prid.* koji se odnosi na Meksikance; **meksìkānski** *pril.* kao Meksikanac, na način Meksikanaca

mȅksvel *m*, *v.* maxwell

mèkšati, *v.* mek

mèkteb *m isl.* osnovna vjerska škola; mejtef
✧ *tur.* ← *arap.* mäktäb ← mäkäbä: pisati

mèkter *m reg.* svirač na orijentalnim instrumentima, muzikant
♦ *pr.* (prema zanimanju): **Mèkterović** (Ravni kotari)
✧ *tur.* mehter ← *perz.* mihter: velikan

mekúnac *m* ⟨G -nca, V -nče, N *mn* -nca, G mèkūnācā⟩ *bot.* podvrsta škrobnatoga kukuruza (*Zea mays amylacea*) meka zrna
✧ *v.* mek

mèkūš *m* ⟨G mekúša⟩ *bot.* biljka (*Melica*) iz porodice trava (*Gramineae*)
✧ *v.* mek

mekúšac² *m* ⟨G -šca, V -šče, N *mn* -šci, G mèkūšācā⟩ (*mn*) *zool.* veliko koljeno životinja (*Mollusca*), meka tijela bez zglobova i članaka obavijena plaštom koji u većine mekušaca izlučuje ljušturu (npr. školjkaši, puževi, glavonošci)
✧ *v.* mek

mêl¹ *m fiz.* jedinica akustičke ljestvice subjektivnog osjeta visine glazbenih tonova (0 mela = 50 Hz, 1000 mela = 1000 Hz)
✧ *grč.* mélos: pjesma

mêl² *m* pličina, pješčani sprud
♦ *pr.* (etnici): **Mèlnik** (Novska, Zadar, Posavina), **Mèlnjak** (280, Varaždin, Zagorje, Prigorje) ◇ *mikrotop.* (uglavnom pješčane uvale): **Mȅl** (Iž), **Mèlak** (Rab), **Mélić**, **Mȅlina**, **Mȅline** (Krk, Rab), **Mèlišća** (Rijeka), **Mêlna** (Rab), **Mélnica** (Pag), **Mèlnik** (Primorje), **Mèlska** (Krk), **Mȉla** (Žirje), **Mȋlna** (Brač, Hvar, Vis, Omiš), **Mílnica** (Zagorje) itd. ◇ *top.* (naselja): **Mèlinovac** (Donji Lapac, 43 stan.), **Mèlnica** (Pula, 192 stan.), **Mèlnice** (Senj, 129 stan.), **Mȋlna** (Hvar, 73 stan.)
✧ *prasl.* *mělъ (*češ.* měl, *slov.* mel), *v.* mljeti

mèlafir *m min.* vulkanska stijena slična bazaltu; služi za popločavanje i posipanje cesta
✧ *grč.* mélos: crn + *v.* (por)fir

mèlamed *m jud.* učitelj u židovskoj vjerskoj školi; učitelj općenito
✧ *hebr.* mělammēdh

melàmīn *m* ⟨G melamína⟩ *kem.* triamid cijanitske kiseline, bezbojni kristali topljivi u vodi i alkoholu
✧ *njem.* Melamin, *grč.* mélos: crn + AMINO-

melàncāna (**melancâna**) *ž bot. reg.*, *v.* patlidžan
✧ *tal.* melanzana

Melànēzija (**Melanêzija**) *ž geogr.* naziv za otočne skupine u *JZ* dijelu Tihog oceana, o. 960.000 km², 5.638. 000 stan. // **Melanézijac** *m* (**Melànēzijka** *ž*) ⟨G -jca, V -ījče, N *mn* Melanèzijci⟩ stanovnik Melanezije; **melànēzījskī** *prid.* koji se odnosi na Melaneziju i Melanezijce

melànīn *m* ⟨G melanína⟩ *fiziol.* tamnosmeđi do crni pigment u čovjeka i životinja; daje boju koži, kosi i očima, štiti od štetnog djelovanja Sunčevih zraka // **melanìzam** *m* ⟨G -zma⟩ prekomjerni razvitak tamnog pigmenta (melanina), *opr.* albinizam
✧ *grč.* mélas: crn + -IN

melankòlija *ž* **1.** *pat.* bolesno stanje tuge, žalosti i potištenosti, osjećaja krivnje, samooptuživanja, neodlučnosti, u osnovi depresivno; nerijetko sa suicidalnim nakanama **2.** *razg.* stanje opće potištenosti, slabljenja volje, neambicioznosti // **melankòlič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji boluje od melankolije (**1**) **2.** koji je potišten; sjetan, snužden, nujan [~*no raspoloženje*]; **melankòličār** *m*, *v.* melankolik; **melankòličārka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* melankoličar; **melankòličārev** (**melankòličārov**) *prid.* koji pripada melankoličaru; **melankòlično** *pril.* na melankoličan način, potišteno, žalosno, depresivno; **melankòličnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je melankoličan; **melankòlījskī** *prid.* koji se odnosi na melankoliju [~ *simptomi*]; **melankòlik** *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici⟩ **1.** *pov.* pre-

ma Hipokratovoj klasifikaciji, jedan od četiri osnovna tipa ličnosti, *usp.* melankolija **2.** *pat.* onaj koji boluje od melankolije, koji pati od melankolije; melankoličar **3.** *razg.* potištena, bezvoljna osoba

✧ *lat.* melancholia ← *grč.* melagkholía ≃ mélas: crn + kholḗ: žuč (vjerovalo se da je crna žuč simptom melankolije)

MELANO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na crno, tamno [*melanocitom*]

✧ *grč.* mélas: crn, taman

melanoakàntōm *m* ⟨G melanoakantóma⟩ *pat.* miješani tumor; jako pigmentiran, bradavičast

✧ MELANO- + *grč.* ákanthe: trn, bodlja + -OM

melanocíti *m mn* ⟨N melanòcīt, G melanocíta⟩ *fiziol.* razgranjene stanice iz osnovnog sloja epiderme, sintetiziraju melanin

✧ MELANO- + -CIT(I)

melanocìtōm *m* ⟨G melanocitóma⟩ *pat.* tumor ili hamartom građen od melanocita

✧ *v.* melanociti + -OM

melanocitóza *ž med.* naziv za više vrsta madeža

✧ MELANO- + -CITOZA

melanodermìtis *m pat.* taloženje melanina u koži s velikim crnim pjegama i gnojnim prištićima [*senilni ~* pigmentacija kože u starosti]

✧ MELANO- + DERM- + -ITIS

melanoeritrodèrmija *ž pat.* varijanta eritrodermije uz brončanu pigmentaciju cijele kože

✧ MELANO- + *v.* eritrodermija

melanofóre *m mn* ⟨N melanofóra⟩ *fiziol.* tamne pigmentne stanice vezivnog tkiva; u citoplazmi sadrže brojna zrnca melanina

✧ *grč.* melanophóros: koji nosi crno ≃ MELANO- + -FOR(E)

melanogèneza *ž fiziol.* biosinteza melanina u melanocitima kože, pigmentiranom epitelu mrežnice i pigmentnim stanicama vezivnog tkiva, *usp.* albinizam

✧ MELANO- + -GENEZA

melànōm *m* ⟨G melanóma⟩ *pat.* zloćudni tumor neuroepitelnog dijela kože, ponekad mrežnice oka

✧ MELANO- + -OM

melanosàrkōm *m* ⟨G melanosarkóma⟩ *pat.* maligni kožni tumor, polukuglasta oblika, intenzivno smeđe boje

✧ MELANO- + *v.* sarkom

melanotròpīn *m* ⟨G melanotropína⟩ *fiziol.* hormon hipofize, stimulira sintezu melanina u melanocitima

✧ MELANO- + *v.* tropin

melanóza *ž pat.* **1.** neprirodni razvoj crnog pigmenta (melanina) u tkivu **2.** bezbojnost uzrokovana tim procesom

✧ MELANO- + -OZA

melantèrīt *m* ⟨G melanteríta⟩ *min.* $FeSO_4.7H_2O$, svijetlozeleni kristalni sulfat željeza; zelena galica

✧ *grč.* melantēría: crnilo + -IT ≃ mélas: crn

mèlānž (**melânž**) *m* **1.** tkanina od melanž-pređe, ispredena od dvije ili više boja vune **2. a.** mješavina dviju ili više elemenata; mišung **b.** *kulin.* smjesa (dviju sladolednih aroma, umućenih jaja i sl.)

✧ *fr.* mélange: mješavina

melàsa *ž kem.* crni sirup, sporedni proizvod u industriji šećera, upotrebljava se kao stočna hrana i za proizvodnju alkohola

✧ *njem.* Melasse ← *fr.* mélasse ≃ *lat.* mel ≃ *grč.* méli: med

melàzma *ž* ⟨G *mn* mèlāzmā/-ī⟩ *fiziol.* hiperpigmentacija, najčešće na čelu, obrazima i sljepoočicama u djevojaka i žena, *usp.* melanodermitis △ ~ ***gravidarum*** tamne mrlje na obrazima trudnice, »maska trudnoće«

✧ *nlat.* melasma ≃ *grč.* mélas: crn

Melbourne (*izg.* Mèlburn) *m* luka i glavni grad savezne države Victorije (*JI* Australija) 3.080.900 stan.

mèldār *m* ⟨G meldára⟩ *jud.* osnovna vjerska škola kod sefardskih Židova u kojoj se učio hebrejski jezik i molitve, čitala *Biblija* i neki drugi vjerski tekstovi

✧ *hebr.*

Meleàgar *m* **1.** *mit.* sin Ojnejev, ubio kalidonskog vepra **2.** (o.140–70. pr. Kr.), grčki pjesnik iz Gadare, sastavio prvu zbirku epigrama koja je kasnije postala osnovicom *Palatinske antologije*

mèleć *m*, *v.* melek

mêlée (*izg.* melê) *m* **1.** tučnjava, gužva **2.** *sport* u ragbiju, skupina igrača oko lopte na zemlji

✧ *fr.*

mèlek (**mèleć**) *m* ⟨N *mn* -eci⟩ *isl.* anđeo

✧ *tur.* melek ← *arap.* mäläk

mèlem *m* **1.** *farm.* ljekovit pripravak za vanjsku upotrebu, lijek koji se privija na ranu; pomast **2.** *pren. reg. ekspr.* ono ili onaj koji djeluje blagotvorno [*blag kao ~*]; mehlem

♦ *pr.* (nadimačko): **Mèhle** (Karlovac, Kutina)
✧ *tur.* melhem, merhem ← *arap.* märhäm ← *grč.* málagma
melèna *ž pat.* stolica crna poput katrana; ukazuju na krvarenje iz jednjaka, želuca ili duodenuma
✧ *grč.* mélaina (sc. noûsos): crna (bolest)
meletijánci *m mn* ⟨N meletijánac, V -nče, N *mn* -nci, G meletìjānācā⟩ *teol. pov.* članovi dviju različitih shizmatičkih skupina u 4. st. koje su se borile unutar arijanizma
mèlez *m* onaj koji ima pretke različitih rasa (o čovjeku ili životinjama); križanac, mješanac, bastard, polutan // **mèleskinja** *ž*, *v.* melez
✧ *tur.* ← *arap.* mäläs
Méliès (*izg.* Mel-jès), **Georges** (1861–1938), francuski filmski redatelj i producent, pionir igranog filma, osobito žanra fantastike i triksnimanja
mêlija *ž bot.* stablo (*Melia azederach*) iz porodice *Meliaceae*, uzgaja se kao ukrasna vrsta; iz plodova se dobiva industrijsko ulje, drvo služi za izradu puhačkih instrumenata
✧ *nlat.* melia ≃ *grč.* melía: jasen
mèlik *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici⟩ **1.** *pov.* vladar, sultan **2.** poglavar u nekim arapskim krajevima
✧ *tur.* ← *arap.* mälik
mèlika *ž* ⟨D L -ici⟩ *pov.* starogrčko lirsko pjesništvo pjevano uz glazbu
✧ *grč.* melikós: pjesnički ≃ mélos: pjesma
meliorácija *ž* **1.** *agr.* poboljšavanje kvalitete obradivog tla isušivanjem, navodnjavanjem, zaštitom od erozije itd. **2.** *lingv.* semantičko pomicanje u nekih riječi koje dovodi do poboljšanja značenja // **meliorácījskī** *prid.* koji se odnosi na melioraciju; **meliorírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* meliòrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ provesti/provoditi melioraciju
✧ *lat.* melioratio ≃ *lat.* meliorare: poboljšati ≃ melior: bolji
meliorìzam *m* ⟨G -zma⟩ stav prema kojem život društva, razvijajući se neprekidno, postaje sve bolji; naučavanje o općem usavršavanju svijeta // **meliòrist** (**meliorȉst**) *m* onaj koji vjeruje i propovijeda da svijet uvijek može biti bolji; **meliorìstičkī** *prid.* koji se odnosi na meliorizam; **meliòristkinja** *ž*, *v.* meliorist
✧ *lat.* melior: bolji + -IZAM
melírati *dv.* ⟨*prez.* mèlīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ sastaviti/sastavljati ono što je različito, spojiti/spajati u jednu cjelinu; (pro)miješati, smiješati // **mèlīran** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ šaren, miješan (ob. o tkaninama od različitih niti); **melírānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* melirati **2.** *tehn.* dodavanje vlakana papirnoj masi pri izradi papirne konfekcije
✧ *njem.* melieren ← *fr.* mêler
melȉsa *ž bot.*, *v.* matičnjak
✧ *nlat.* melissa ← *grč.* mélissa: pčela
melitokokóza *ž pat.* zarazna bolest ovaca i koza, uzrokuje je bakteriokok *Brucella melitensis*
melȉzam *m* ⟨G -zma⟩ *glazb. pov.* dulji niz tonova koji se pjeva nad jednim slogom teksta, čime se ukrašuje i obogaćuje melodijska linija; čest u gregorijanskim liturgijskim melodijama, osobito u liturgičkoj glazbi Pravoslavne crkve // **melizmàtičk|ī** *prid.* koji se odnosi na melizam △ **~o pjevanje** *glazb.* dio srednjovjekovne crkvene gregorijanske glazbe
✧ *lat.* melismus ← *grč.* melismós ≃ mélos: pjesma
Mèlkart *m mit.* fenički bog, zaštitnik grada Tira, Grci ga poistovjetili s Heraklom
✧ *fen.*: kralj grada
Mèlkior **1.** *v.* ♦ **2.** jedan od trojice maga (uz Baltazara i Kaspara)
♦ m. os. ime; *hip.*: **Mélko** ◇ *pr.*: **Mèlki** (Solin, Split), **Mèlkić** (Zagreb, Vojnić, Istra, Prigorje)
✧ *lat.* Melchior
melkíti *m mn* ⟨N mèlkīt, G melkíta⟩ *pov. rel.* pripadnici onih istočnih crkava i oni dijelovi istočnih crkava koje su u kristološkim raspravama u srednjem vijeku ostajale uz stajališta carigradskog dvora
✧ *srlat.* Melchita ← *srgrč.* Melkhítēs: rojalist ← *arap.*: malkā: kralj
mèlōdija *ž glazb.* niz zvukova koji tvore muzičku frazu, zaokružen tonski oblik, slijed raspoređenih i ritmički organiziranih tonova; melos // **melòdičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji stvara melodiju, koji se odlikuje tonovima ugodnima za uho; blagozvučan; **melòdičkī** *prid.* koji se odnosi na melodiku; **melòdično** *pril.* na melodičan način; blagozvučno, milozvučno; **melòdičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je melodično; melodioznost; **melódījskī** *prid.* koji se odnosi na melodiju; **melòdika** *ž* ⟨D L -ici⟩ *glazb.* **1.** odlike melodija jedne stilske epohe, narodnog stvaralaštva, autora itd. **2.** svojstva melodije (u govoru, jezi-

ku itd.) **3.** duhački instrument s klavijaturom; **mȅlodiōzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji se odlikuje melodijom; melodičan, blagozvučan [~ *jezik*]; **melodióznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je melodiozno; melodično
✧ *srlat.* melodia ← *grč.* melōidía: (korsko) pjevanje, pjesma ≃ mélos: napjev + -ODIJA

mȅlodrāma *ž* **1.** *pov.* dramski tekst u kojem su monolozi i dijalozi popraćeni muzikom **2.** *književ.* tekst ili događaj prožet pretjeranom patetikom i emotivnošću, teži izazivanju potresnih efekata preko prenaglašenih likova i senzacionalnih, nevjerojatnih situacija i zapleta // **melodramàtičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji ima izraženija svojstva melodrame, koji sadrži melodramske elemente; **melodramàtičar** *m* pisac melodrama; **melodramàtičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je melodramatično; **mȅlodrāmskī** *prid.* koji se odnosi na melodramu; **mȅlodrāmski** *pril.* kao u melodrami, na način melodrame
✧ *fr.* mélodrame ≃ *grč.* mélos: pjesma + *v.* drama

melogràfija *ž glazb.* disciplina koja se bavi zapisivanjem narodnih melodija i plesova // **melògraf** *m* ⟨N *mn* -i⟩ **1.** sakupljač i zapisivač narodnog melosa; etnomuzikolog **2.** mehanički uređaj koji posebnim znakovima registrira glazbu na glasoviru
✧ *grč.* melographía: pisanje pjesama ≃ mélos: pjesma + -GRAFIJA

melomànija *ž* obožavanje muzike // **melòmān** *m* ⟨G melomána⟩ *ekspr.* onaj koji jako voli melos i muziku, pasionirani ljubitelj muzike; **melòmānka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* meloman; **melomànījskī** *prid.* koji se odnosi na melomaniju i melomane
✧ *v.* melos + -MANIJA

melóna *ž* (**mèlon**, **mlùn** *m*) *bot. reg.*, *v.* dinja
◆ *pr.* (nadimačko): **Mèlon** (Buje, Istra)
✧ *lat.* melo ≃ *grč.* mēlopépōn: tikva u obliku jabuke ≃ mêlon: jabuka + pépōn: zreo

melopéja *ž glazb. pov.* u grčkoj muzičkoj teoriji, znanost o umjetničkom oblikovanju melodije
✧ *grč.* melopoîa: skladanje pjesama ≃ *v.* melos + poieîn: činiti

mȅlopiāno *m glazb.* glasovir s ugrađenim sustavom malih batića koji proizvodi posebno duge tonove; konstruiran 1873. u Torinu
✧ *tal.*, tvorničko ime proizvoda ≃ *v.* melos + *tal.* piano

meloplàstika *ž* ⟨D L -ici⟩ *med.* plastična operacija, rekonstrukcija obraza
✧ *grč.* mēla: obrazi + -PLASTIKA

meloreostóza *ž fiziol.* površinska nadogradnja na dugim kostima; kost ima izgled svijeće niz koju teče vosak
✧ *nlat.* melorheostosis ≃ *grč.* mélos: ud + rheîn: teći + ostéon: kost + -OZA

mêlos *m* **1.** *razg.* (+ *srp.*) melodika (**1**) (ob. u narodnom stvaralaštvu) [*narodni* ~] **2.** *v.* melodija
✧ *grč.* mélos: pjesma

meloteràpija *ž psih.* liječenje glazbom, uz ritmičko plesanje i zborno pjevanje, posebno u depresivnih i retardiranih
✧ *v.* melos + *v.* terapija

mèlšpajz *m reg. kulin.* slastica od pečenog slatkog tijesta, ob. s nadjevom; kolač
✧ *njem.* Mehlspeise

mèltem *m meteor.* redoviti ljetni jaki *SI* vjetar koji puše na bugarskoj obali Crnoga mora
✧ *tur.*: onaj koji se redovito vraća

melting pot (*izg.* mèlting pȍt) *m* **1.** posuda za taljenje, npr. legura **2.** *pren.* **a.** zemlja u kojoj se asimiliraju doseljenici raznih rasa i narodnosti i s vremenom stapaju u jednu naciju (ob. o SAD) **b.** proces miješanja raznih stilova i sl., kao u loncu za taljenje
✧ *engl.*: lonac za taljenje

mèltōn *m* ⟨G meltóna⟩ gusta meka vunena tkanina popularna u 19. st.
✧ po mjestu Melton Mowbray u engleskoj pokrajini Leicestershire

Melville (*izg.* Melvȉl), **Herman** (1819–1891), američki pjesnik, pripovjedač i romanopisac (*Moby Dick*, *Billy Budd*)

mèljava, *v.* mljeti

méljzgati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* mêljzgām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ ružno premetati u rukama (nešto što gubi oblik ili se mijesi), dugo i lijeno žvakati hranu, premetati po ustima, mučiti se sa zalogajima
✧ *onom.*

mêm *m* **1.** *lingv.* trinaesto slovo hebrejskog alfabeta **2.** *pov.* u hebrejskom obilježavanju brojeva oznaka za broj četrdeset (40)
✧ *hebr.* mēym

members only (*izg.* mèmbrs ònli) samo za članove (natpis na vratima klubova zatvorenog tipa)
✧ *engl.*

membrána *ž* **1.** tanka zategnuta elastična pregrada koja dijeli neki prostor, odjeljuje dvije

komore, obavija neki organ, prima i prenosi kolebanja tlaka i sl. [*slušna* ~; *mikrofonska* ~]; opna **2.** *tehn.* tanka opna koja čini sastavni dio zvučnika [*niskotonska* ~] △ ~ ***stanice*** *biol.* membrana što obavija citoplazmu izvana; granica je između unutrašnje sredine stanice i stanične okoline; ~ ***timpani*** *anat.* opna koja zatvara medijalnu stranu zvukovoda; bubnjić // **mèmbrānsk|ī** *prid.* koji se odnosi na membranu [~*a kost*]
✧ *lat.* membrana

mȅmbranofōnī *prid.*, ob. u: △ ~ ***instrumenti*** *glazb.* udaraljke u kojih se ton proizvodi titranjem napete kože (membrane): bubanj, timpani, tamburin i sl.
✧ *v.* membrana + -FON(I)

memento (*izg.* memènto) *m* **1.** dio katoličke mise na latinskom u spomen živih i spomen mrtvih **2.** opomena, upozorenje; sjeti se **3.** *rij.* sažeti preglednik kakve građe; podsjetnik △ ~ ***mori*** (*izg.* ~ mȍri) sjeti se smrti, sjeti se da ćeš umrijeti, označavanje prolaznosti života
✧ *lat.* ← meminisse: sjećati se

Mèmfis *m pov.* najstarija faraonska rezidencija, danas ruševine u selu Badrashayu, 30 km *J* od Kaira

memikenáva *ž pom.* ribarski sampan u *S* Japanu uska trupa s dva jarbola i četvrtastim jedrima
✧ *jap.* memikenawa

mèmla *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* **1.** vlažan, ustajao zrak **2.** *pren.* nezdrava duhovna atmosfera // **mèmljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je pun memle, vlage; koji je ustajao; **mèmljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je memljivo
✧ *tur.* nemli ← *perz.* nem: vlaga + -LI

mèmleće *sr* (**mèmlećet** *m*) ⟨G -ta⟩ *reg. ekspr.* mjesto, prostor života i čovjekove djelatnosti; država, zemlja, zavičaj, rodni kraj
✧ *tur.* memleket ← *arap.* mämläkä

Memling (*izg.* Mèmling), **Hans** (o.1433–1494), nizozemski slikar, ostvario niz idealiziranih likova bogorodice s anđelima i svecima, te donatorima (ciklus slika u bolnici Sv. Ivana u Bruggeu)

memòār (**memoâr**) *m* ⟨G memoára⟩ *pol. dipl.* pismena obavijest, izvještaj, podsjetnik, ponekad uz druge priloge (geografske karte, popise stanovništva, statistike itd.); memorandum (**2**)
✧ *fr.* (aide-)mémoire

memoári *m pl. tantum* tekst u kojem pisac bilježi svoja sjećanja na ljude i događaje // **memoàrist** *m* pisac memoara; **memoàristica** (**memoàristkinja**) *ž*, *v.* memoarist; **memoarìstičkī** *prid.* koji se odnosi na memoare i memoariste; **memoarìstika** *ž* ⟨D L -ici⟩ *knjiž.* žanr, memoari kao tema i način pisanja teksta; **memòārsk|ī** *prid.* koji se odnosi na memoare [~*a literatura*; ~*i stil*]; **memòārski** *pril.* kao u memoarima, na način memoara
✧ *fr.* mémoires ≃ *lat.* memoria: pamćenje

memoràndum *m* **1.** spis od posebne važnosti, u njemu se iznose pogledi na neko pitanje (često namijenjen budućoj upotrebi, npr. kao dokument); predstavka **2.** kratka pismena obavijest, izvještaj, podsjetnik **3.** *meton.* službeni listovni papir sa zaglavljem // **memoràndumsk|ī** *prid.*, ob. u: △ ~***a politika*** *pol.* politika zastupanja srp. interesa u bivšoj Jugoslaviji kako ih je formulirala Srpska akademija nauka i umetnosti svojim *Memorandumom* iz 1985.
✧ *lat.* ← memorandus: koji treba biti zapamćen ← memorare: spomenuti, reći

memorìcīd *m* ⟨G memoricída⟩ *pol.* uništavanje sjećanja, zatiranje prošlosti nekog naroda
✧ *v.* memorija + -CID

mèmōrij|a *ž* **1.** psihološki proces usvajanja i zadržavanja novih sadržaja ili novih oblika znanja i/ili ponašanja; pamćenje [*vizualna* ~*a*] **2.** oživljavanje u svijesti predodžbe o čemu; sjećanje **3.** sve čega se pojedinac (ili skupina) sjeća [*povijesna* ~*a jednog naroda*] **4.** *inform.* dio računala koji se koristi za brzi pristup podacima i njihovu brzu obradu [*računalna* ~*a*], *usp.* RAM △ ***flash*** ~***a*** (*izg.* flȅš ~a) *inform.* memorija u elektroničkim uređajima koja trajno pohranjuje podatke; ***in memoriam*** (*izg.* ȉn memòriam) u spomen (komu), radi sjećanja (koga); ***količina*** ~***e*** *inform.* fizički kapacitet memorijskih modula, namijenjen je pohranjivanju podataka // **memorìjāl** *m* ⟨G memorijála⟩ **1.** pismeni podnesak, podsjetnik, predstavka **2.** *sport* natjecanje u spomen na zaslužnog i preminulog sportaša [*Hanžekovićev* ~] **3.** popis spomen-dana; **mȅmorijālnī** *prid.* koji služi za sjećanje △ ~ ***centar*** ustanova različitih kulturnih i društvenih sadržaja posvećena imenom i dijelom programa uspomeni na zaslužnog čovjeka, na osnivača ili na povijesni događaj; ~ ***park*** prigodno uređeni prostor

posvećen uspomeni na zaslužnog čovjeka ili na povijesni događaj; **memorírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* memòrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* memòrīrān, *gl. im.* -ānje⟩ (za-)pamtiti, zadržati/zadržavati u pamćenju
✧ *lat.* memoria ≃ memor: koji pazi, koji pamti

mên *m* ⟨N *mn* mȅnovi⟩ *sport* u kendu i drugim istočnjačkim vještinama, zaštitni kožnati ili platneni šljem sa čeličnim štitnikom za lice
✧ *jap.*

Menáde *ž mn mit.* Dionizove pratilice, sudjeluju u Dionizovu orgijastičkom kultu; bakantice

mènadžer (**mènedžer**) *m* **1.** stručni voditelj i organizator koji svojom kreativnošću i idejama upravlja poduzećem, nekom organizacijom, sportskim klubom i sl.; poslovođa, upravitelj, ravnatelj **2.** organizator priredaba, nastupa, koncerata i sl. **3.** *v.* posrednik **4.** *razg.* poslovan čovjek, poslovnjak, poduzetnik // **menadžerírati** *nesvrš.* ⟨*prez.* menadžèrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* **1.** voditi poduzeće; upravljati **2.** iskazivati sposobnost vođenja poslova; **mènadžersk|ī** *prid.* koji se odnosi na menadžere △ ~***a bolest*** *razg.* ukupnost zdravstvenih tegoba koje se pripisuju načinu života menadžera; ~***i kredit*** kredit koji banka daje menadžeru da kupi dionice i postane vlasnik ili dioničar poduzeća; **mènadžerski** *pril.* kao menadžer, na način menadžera; **mènadžerstvo** *sr* **1.** ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ bavljenje menadžerskim poslovima, obavljanje menadžerske funkcije **2.** znanje i vještine potrebne za obavljanje menadžerskog posla; **mènadžment** (**mènedžment**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ *ekon. sociol.* **1.** znanstvena disciplina čija je svrha postići kako na najracionalniji način upravljati društvenim odnosno privatnim sredstvima u okviru specifično društveno-političkog uređenja i ekonomskog položaja neke zemlje [*poslijediplomski studij ~a u hotelijerstvu*] **2.** *razg.* praksa i proces vođenja poduzeća, organizacije i sl.; menadžeriranje **3.** svi oni koji vode poduzeće; upravljački tim [*naš ~ je vrlo mlad*]
✧ *engl.* manager

mènafton *m kem. biol.* vitamin K, nedostatak u čovjekovu organizmu uzrokuje krvarenje; naftokinon
✧ *engl.* menaphtone, britansko farmaceutsko ime za kemijski spoj menadion

Mènard m. os. ime; *hip.*: **Méne**, **Nárdo**
✧ *njem.* Meinhard

menàrhe *m fiziol.* prva menstruacija; početak spolne zrelosti žene
✧ *grč.* mḗn: mjesec + arkhḗ: početak

menáža *ž pov.* poseban prostor u sklopu kakvog kolektiva gdje se može objedovati [*časnička ~; službenička ~*]
✧ *fr.* ménage

menažèrija *ž* **1.** zbirka i izložba raznih vrsta životinja; mali zoološki vrt u cirkusu **2.** *meton.* životinjski svijet (često u *pren.* smislu za zločestu djecu)
✧ *fr.* ménagerie: domaćinstvo

Mènčetić (**Vláhović**), **Šišmundo** (**Šiško**) (1457–1527), hrv. književnik, pripadao prvom naraštaju dubrovačkih pjesnika koji je pisao pod utjecajem trubadurske i petrarkističke lirike, pučkih strambotta i naše narodne poezije

Mendel (*izg.* Mèndel), **Johann Gregor** (1822–1884), češki redovnik, prirodoslovac, osnivač moderne genetike; na osnovi pokusa s hibridizacijom graška otkrio zakone nasljeđivanja // **Mendelov** (*izg.* Mèndelov) *prid.* koji pripada Mendelu △ ~***i zakoni*** **1.** zakon istotipnosti prve generacije **2.** zakon cijepanja svojstava u drugoj generaciji **3.** zakon neovisnosti nasljednih faktora

Mendele (*izg.* Mèndele), **Mojcher Sforim** (1835–1917), istočnoeuropski židovski pisac, klasik pripovijetke na jidišu, *v.* i prvi pisac novije hebrejske proze; njegove priče su dragocjen izvor znanja o tradicionalnom židovskom životu u istočnoj Europi (*Očevi i djeca*, *Mali čovjek*, *Putovanja i doživljaji Benjamina Trećeg*)

mendèlēvij (**mendelêvīj**) *m kem.* umjetno proizveden transuranski element (simbol Md, atomski broj 101) iz aktinoidske skupine, *usp.* Mendeljejev
✧ *nlat.* mendelevium, prema D. I. Mendeljejevu, *v.*

Mendelssohn (*izg.* Mèndlzsōn), **Moses** (1729–1786), židovsko-njemački filozof, prevoditelj *Biblije* s hebrejskog na njemački; začetnik i glavni promotor prosvjetiteljske ideje među njemačkim Židovima (*hebr.* haskala) s tezom da se Židovi moraju integrirati u njemačku kulturu i društvo i pri tome dalje njegovati židovsku kulturu i tradiciju; Lessing je prema njemu stvorio svog *Nathana Mudrog*

Mendelssohn-Bartholdy (*izg.* Mèndelsōn-Bartóldi), **Felix** (1809–1847), njemački skladatelj, dirigent i pijanist, istaknuti predstavnik glazbenog romantizma, vrlo popularan u Engleskoj; unuk filozofa M. Mendelssohna

Mendeljejev (*izg.* Mendeljèjev), **Dmìtrij Ivánovič** (1824–1907), ruski kemičar, otkrio periodni sustav elemenata, *v.* i tako predvidio svojstva u to doba još neotkrivenih elemenata // **Mendeljèjevljev** *prid.* koji pripada Mendeljejevu △ ~ ***sustav elemenata*** periodni sustav elemenata, *v.*. periodni △

Mendès-France (*izg.* Mêndes-Frâns), **Pierre** (1907–1982), francuski političar i državnik, premijer i ministar vanjskih poslova (1954–1955); za njegova mandata Francuska se povukla iz Indokine; u 2. svjetskom ratu uz de Gaullea

mendìkant *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ *kat.* redovnik, član prosjačkog reda (Sv. Franje, Sv. Dominika)
✧ *lat.* mendicare: prosjačiti

mêndula *ž bot.*, *v.* badem

mènedžer *m*, *v.*. menadžer

menefregìzam *m* ⟨G -zma⟩ *reg. publ.* pojava opće ravnodušnosti i neodgovornosti u društvu, opća nebriga i pomanjkanje volje za što; šlamperaj, javašluk
✧ *tal.* (me ne frego: nije me briga)

Menèhmo (4. st. pr. Kr.), grčki matematičar, otkrio parabolu i hiperbolu, spoznao da se krivulje mogu dobiti presijecanjem stošca ravninom

Menèlaj (**Mȅnelaj**) **1.** *mit.* prema Homerovoj *Ilijadi* spartanski kralj, Agamemnonov brat i muž Helenin, koju je oteo Paris, sin trojanskog kralja; zbog toga je došlo do rata grčkih država protiv Troje; junak Homerove *Ilijade* **2. Aleksandrijski** (1. st.), grčki astronom i matematičar, jedan od začetnika sferne trigonometrije

Mènes (o.2880. pr. Kr.), prema tradiciji, prvi egipatski faraon, osnivač prve dinastije, ujedinitelj zemlje i osnivač Memfisa, *v.*

mènestrel *m glazb. pov.* **1.** srednjovjekovni profesionalni muzičar (instrumentalist), ob. na plemićkim dvorovima; minstrel **2.** kasnije, svi narodni svirači
✧ *fr.* ménestrel ≃ *lat.* ministerialis: sluga

mène-tèkel (**mène**, **tèkel**, **ufarsȉn**) *m* **1.** *bibl. pov.* misteriozni aramejski tekst koji se prema *Bibliji* (*Knjiga proroka Daniela*) za jedne noćne gozbe pojavio na zidu u dvorcu babilonskog kralja Belšarusura (Baltazara, 6. st. pr. Kr.) najavljujući mu propast **2.** *knjiš. pren.* navještaj katastrofe nečije skore propasti, prijetnja [*Staljingrad je bio ~ Hitlerovu Trećem Reichu*]
✧ *aram.* mene: izmjereno + tekel: odvagnuto + ufarsin: podijeljeno, rastvoreno

Mengelberg (*izg.* Mènglberg) (**Josef**), **Willem** (1871–1951), nizozemski dirigent pod čijim se vodstvom (1895–1945) amsterdamski Concertgebouw orkestar razvio u jedan od najboljih na svijetu; 1945. osuđen u Nizozemskoj kao nacistički kolaborator na doživotni egzil

mèngele *ž pl. tantum reg.* obrtnička drvena sprava za stezanje i prešanje; škripac, stega, *usp.* šrafštok
✧ *tur.* mengene ← *grč.* mágganon: kolotumik

Mengele (*izg.* Mèngele), **Josef** (1911–1979), nacistički liječnik u Auschwitzu i Birkenauu, provodio na logorašima pseudoznanstvene medicinske eksperimente; obavljao selekciju logoraša na radno sposobne i one koje će ugušiti u plinskim komorama; pobjegao u Južnu Ameriku, živio u Brazilu pod lažnim imenom, umro prirodnom smrću

menhàden *m zool.* riba koštunjača iz porodice *Clupeidae*, prerađuje se u riblje brašno
✧ *engl.* ← *egz.* (*algonkijski*)

mènhīr *m* ⟨G menhíra⟩ prapovijesni grubo klesani uspravni kameni blok (u Cornwallu i Bretanji); megalit
✧ *bret.* men hir ≃ men: kamen + hir: dugačak

mènī (**menî**) *m* ⟨G menìja, N *mn* menìji⟩ *term.* **1.** utvrđen izbor jela ugostiteljskog objekta u okviru jednoga obroka (za razliku od jela po narudžbi) [*dnevni ~*] **2.** popis jela; jelovnik **3.** (+ *potenc.*) *inform.* popis ponuđenih izbora u programu koji su uvršteni pod zajedničku skupinu [*glavni ~*]; izbornik
✧ *fr.* menu

mȅni *zam.* ⟨D L⟩, *v.* ja

mèninge *ž mn anat.* moždane ovojnice: dura mater, arahnoideja i pia mater
✧ *nlat.* meninges ← *grč.*. mḗnigges ← mênigks: opna

meningèōm *m* ⟨G meningeóma⟩ *pat.* pretežno dobroćudni i oštro ograničeni intrakranijski tumor
✧ *v.* meninge + -OM

meningìtis *m pat.* upala moždanih opni koju

većinom uzrokuju bakterije i virusi [*oboljeti od ~a*]
✧ *v.* meninge + -ITIS

meningìzam *m* ⟨G -zma⟩ *pat.* **1.** simptomi i znaci meningitisa koji se javlja u tijeku akutnih febrilnih stanja i dehidracije, bez upale moždanih opni **2.** histerična simulacija meningitisa
✧ *v.* meningitis + -IZAM

meningoencefalìtis *m pat.* upala koja zahvaća mozak i moždanu opnu
✧ *v.* meninge + *v.* encefalitis

meningoencefalokéla *ž pat.* hernijsko izbočenje mozga i moždanih ovojnica kroz defekt u kostima lubanje
✧ *v.* meninge + ENCEFALO- + *grč.* kḗlē: izraslina

meningokéla *ž pat.* hernijsko izbočenje moždanih ovojnica kroz defekt u kostima lubanje
✧ *v.* meninge + *grč.* kḗlē: izraslina

meningòkōk (**meningokôk**) *m* ⟨G meningokóka⟩ *biol.* aerobni, nepokretni, gama-negativni bakteriokok; izaziva meningitis, meningokoknu sepsu i metastatske lezije u mnogim organima; oboljenja se javljaju u obliku epidemija ili sporadično
✧ *v.* meninge + *v.* koki

meniscektòmija *ž med.* kirurško odstranjenje dijela ili cijelog meniska iz koljenskog zgloba
✧ *v.* menisk + *v.* ektomija

mènisk (**mèniskus**) *m* ⟨N *mn* -sci, G mĕnīskā⟩ **1.** figura slična polumjesecu **2.** *anat.* srpasta polukružna hrskavica u zglobu koljena; služi kao amortizer zgloba **3.** *fiz.* konkavno-konveksne leće
✧ *lat.* meniscus ← *grč.* mēnískos: mladi mjesec; polumjesec

mênka *ž zool.*, *v.* manjić

mêno *pril. glazb.* izraz koji se upotrebljava uz oznake za tempo, dinamiku i sl. da bi se umanjilo njihovo osnovno značenje; manje [~ *allegro*]
✧ *tal.* ← *lat.* minus: manje

menòlōgīj *m crkv.* liturgijska knjiga (životopisi svetaca i dr.) Istočne crkve sređena po danima i blagdanima
✧ *lat.* menologium ← *grč.* mēnológion ≃ mḗn: mjesec + *v.* log²

menomìni *m lingv.* američki indijanski jezik, svrstava se u algonkijsku porodicu, govori se na *S* SAD-a

Mènon, **Krišna** (1897–1974), jedan od predvodnika borbe za oslobođenje Indije od britanske kolonijalne vlasti, bliski suradnik J. P. Nehrua; poslije 1947. dugogodišnji i vrlo zapaženi predstavnik Indije u UN i u drugim diplomatskim misijama

menoníti *m mn* ⟨N menònīt, G menoníta⟩ *rel.* vjerska sekta nastala u Nizozemskoj u 16. st. na temelju učenja S. Menna, danas najsnažnija u SAD-u; dio anabaptističkog pokreta
✧ *njem.* Mennoniten, prema osnivaču Simonu Menno Simonsu (1492–1559), frizijskom vjerskom vođi

menopàuz|a *ž fiziol.* prestanak menstruacije kod žena u klimakteriju [*biti u ~i*; *imati ~u*]
✧ *njem.* Mênopause *fr.* ménopause ≃ *grč.* mḗn: mjesec + *v.* pauza

menóra *ž jud.* svijećnjak sa sedam čašica za svijeće u jednom redu; simbol duha Božjeg i Tore, koja je i sama svjetlost; od vremena drugoga jeruzalemskog hrama tradicionalni simbol židovstva i židovskog naroda, danas dio grba države Izrael
✧ *hebr.* mĕnōrāh: svijećnjak

menoràgija *ž fiziol.* menstruacija koja traje dulje od 7 dana bez obzira na njezinu obilnost
✧ *grč.* mḗn: mjesec + rhēgnýnai: trgati

menoréja *ž term. zast.*, *v.* menstruacija
✧ *grč.* mḗn: mjesec + -REJA

menostáza *ž fiziol.* izostanak menstruacije
✧ *grč.* mḗn: mjesec + -STAZA

Menotti (*izg.* Menòti), **Gian Carlo** (1911), talijanski skladatelj; od 1930. živi u Americi, piše opere na vlastita libreta i suvremene teme, stilski pod utjecajem Verdija

mens (*izg.* mèns) *m* **1.** *fil.* duša, duh **2.** *rij.* mozak
✧ *lat.*

mens sana in corpore sano (*izg.* mèns sâna ˋin kȍrpore sâno) *posl.* zdrav duh u zdravu tijelu
✧ *lat.*

menstruácija *ž fiziol.* periodično krvarenje iz maternice spolno zrelih ženskih osoba, izostaje za vrijeme trudnoće, dojenja, klimakterija i nekih bolesti; mjesečnica, menga, menses, menzes, menoreja, mjesečno pranje, perioda, katamenije // **mȅnga** *ž razg.*, *v.* menstruacija; **mènses** (**mènzes**) *m razg.*, *v.* menstruacija; **menstruácījskī** *prid.* koji se odnosi na menstruaciju △ ~ ***ciklus*** periodično krvarenje iz maternice spolno zrelih žena; nastupa svaka 4 tjedna

✧ *nlat.* menstruatio ≃ *lat.* menstruare: imati mjesečnicu ≃ menstruus: mjesečni

mènšura *ž pov. reg.* sultanski dekret, izdavao se visokim državnim ili vjerskim djelatnicima u Osmanskom Carstvu kao ovlaštenje da mogu obavljati povjerenu im dužnost

✧ *tur.* menur ← *arap.* mänšūr ← näšr: rasprostirati

mênta *ž bot., v.* metvica

✧ *lat.* ment(h)a ← *grč.* míntha

mèntāln|ī *prid.* **1.** koji se odnosi na svijest i duh; duševni, duhovni [*~i poremećaj*] **2.** koji se odnosi na intelektualne ili kognitivne procese [*~i sklop*] △ *~a* ***bolest*** *pat.* poremećaj na planu doživljavanja i/ili ponašanja, funkcionalnog i organskog podrijetla koji zahtijeva psihijatrijsku intervenciju; *~a* ***higijena*** *med.* grana medicine koja se bavi sprečavanjem duševnih poremećaja i čuvanjem duševnog zdravlja; *~a* ***retardacija*** *pat.* urođena ili u najranijem djetinjstvu stečena duševna zaostalost; *~a* ***rezervacija*** izjašnjavanje u kojem se neka misao ne izriče do kraja čime se slušatelja dovodi u zabludu; *~o* ***zdravlje*** stanje dobre čuvstvene i socijalne prilagodbe // **mentalìtēt** *m* ⟨G mentalitéta⟩ **1.** duhovno stanje, način mišljenja i ukupnost duhovnih osobina i sklonosti pojedinca ili zajednice i njezinih pripadnika [*mediteranski ~*] **2.** intelektualna sposobnost ili moć; **mentalìtētn|ī** *prid.* koji pripada mentalitetu, koji ide uz mentalitet, koji je svojstven mentalitetu [*~e razlike*]; **mentalìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *fil.* tumačenje ljudskog ponašanja pomoću mentalnih stanja i procesa koji nisu vidljivi izvana; **mèntālno** *pril.* na mentalan način; duševno [*~ labilan; ~ zaostao*]; **mentálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mentalan; duševnost

✧ *lat.* mentalis: duhovni ← mens: duh, um

mente captus (*izg.* mènte kàptus) ograničen (duševno), zaglupljen

✧ *lat.*

mentìcīd ⟨G menticída⟩ *m* organizirani sustav psihološkog djelovanja na veći ili manji broj osoba radi prisilne promjene mišljenja i životnih stajališta

✧ *lat.* mens: duh, um + -CID

mèntōl *m* ⟨G mentóla⟩ **1.** *kem.* sekundarni terpenski alkohol, osvježavajuća i ljekovita tvar iz eteričnog ulja metvice (*Mentha piperita*) **2.** bombon s jakim okusom mentola // **mentólov** *prid.* koji pripada mentolu [*~a voda*]

✧ *lat.* menta: metvica + -OL

mentoplàstika *ž* ⟨D L -ici⟩ *med.* kirurški zahvat kojim se ispravljaju mane ili disproporcije mandibule i neskladnost profila prema profilu brade

✧ *lat.* mentum: brada + -PLASTIKA

mêntor *m* **1.** (Mentor) u *Odiseji*, lojalni Odisejev prijatelj i odgojitelj njegova sina Telemaha **2.** *pren.* voditelj, odgojitelj, nastavnik **3.** *term.* sveučilišni nastavnik zadužen za nadgledanje rada kandidata pri izradi magistarske ili doktorske radnje // **mȅntorica** *ž, v.* mentor; **mȅntoričin** *prid.* koji pripada mentorici; **mȅntorov** *prid.* koji pripada mentoru; **mȅntorskī** *prid.* koji se odnosi na mentora i mentorstvo; **mȅntōrstvo** *sr* ⟨G *mn* mèntōrstāvā⟩ skrbništvo, pokroviteljstvo, tutorstvo

✧ *grč.* Méntōr

mêntum *m, v.* podbradak

✧ *lat.* mentum

menùet (**menuȅt**) *m* ⟨G menuèta⟩ *glazb.* **1.** starinski ples (od 16. st.) u tročetvrtinskom taktu, pleše se u parovima **2.** muzička skladba, dio suite, sonate ili simfonije

✧ *njem.* Menuett ← *fr.* menuet, pas menu: mali korak

Menuhin (*izg.* Menùhin), **Jehudi** (1916–1999), židovsko-britanski violinist, jedan od najvećih virtuoza 20. st.; umjetnik velikog međunarodnog društvenog ugleda, istaknuti promotor humanitarnih i mirotvornih akcija

mènula *ž zool., v.* oštrulja

mȅnza *ž* **1.** *pov.* javna kuhinja **2.** javno ili interno ugostiteljsko mjesto, ob. za članove po pogodnijim cijenama [*studentska ~*] **3.** *crkv.* glavni dio oltara prekriven kamenom pločom s relikvijom u sredini // **mènzāš** *m* ⟨G menzáša⟩ *žarg.* onaj koji se hrani u menzi; **menzàšica** *ž, v.* menzaš; **mènzāšk|ī** *prid.* koji pripada menzi △ *~a* ***hrana*** *podr.* loša i jednolična hrana

✧ *lat.* mensa: stol

mènzes *m, v.* menstruacija

mènzīl *m* ⟨G menzíla⟩ *pov.* **1.** tatarska pošta u Osmanskom Carstvu **2.** tatarski konj na kojem se pošta prenosila

✧ *tur.* ← *arap.* mänzil

mênzola *ž građ.* izbočeni kamen koji ima fun-

kciju uporišta nekom drugom građevnom elementu; potporanj, serklaž
✧ *tal.* mensolak *lat.* mensula: stolić ← mensa: stol

mênzula *ž tehn.* geodetski instrument; stolić, podnožje
✧ *lat.* mensula

menzúra *ž* **1.** *tehn.* gràduirana cilindrična posuda za mjerenje volumena tekućine **2.** *sport* u mačevanju, razmak između boraca prije i za vrijeme borbe **3.** *glazb.* **a.** u gradnji muzičkih instrumenata, odnos veličine određenih dijelova (kod orgulja, kod gudačkih instrumenata) **b.** u menzuralnoj notaciji odnos između duljina pojedinih notnih trajanja // **menzuràlisti** *m mn* ⟨N menzuràlist⟩ *glazb. pov.* **1.** teoretičari koji su potkraj srednjega vijeka zastupali proporcionalnu ràzdiobu notnih vrijednosti **2.** u novije vrijeme, pristaše interpretacije napjeva gregorijanskog korala u određenim i pravilnim muzičkim mjerama; **mȅnzuraln|ī** *prid.* koji je svojstven menzuri; mjerni △ ~***a glazba*** *glazb.* višeglasna glazba zapisana menzuralnom notacijom (13. do 16. st.); ~***a notacija*** *glazb. pov.* sustav kvadratnih notnih znakova; prikazuje i ritmičku vrijednost tonova (13. do 18. st.)
✧ *lat.* mensura: mjerenje

menjšèvīk *m* ⟨G menjševíka, V mȅnjševīče, N *mn* menjševíci⟩ *pol.* sljedbenik menjševizma, pripadnik umjerenog dijela Ruske socijaldemokratske radničke stranke (1903–1919); nakon raskola 1903, menjševici su se odvojili od znatno radikalnijih boljševika, *usp.* boljševik // **menjšèvičkī** *prid.* koji se odnosi na menjševike; **menjševìzam** *m* ⟨G -zma⟩ pokret i program menjševika
✧ *rus.* men'ševík

meo voto (*izg.* mèo vôto) po mojoj želji
✧ *lat.*

meprobàmāt *m* ⟨G meprobamáta⟩ *farm.* sredstvo za smirenje i uspavljivanje, relaksira tjelesnu muskulaturu
✧ tvorničko ime proizvoda®, *v.* me(til) + *v.* pro(pil) + *engl.* (kar)bamat: karbonat

-MER, -MERAN, -MERIJA, -MERIJSKI kao drugi dio riječi označava ono što se odnosi na dio, -dijelan, -dijelnost [*metamerija*]
✧ *grč.* méros: dio

mèra *ž* ⟨G mérā⟩ *reg.* utrina koja je javno dobro; ledina, pašnjak, livada // **merája** *ž, v.* mera
✧ *tur.* ← *arap.* mārā'

mèrāk *m* ⟨G meráka, N *mn* meráci⟩ *reg.* **1.** želja za čim, užitak u čemu (ob. u kakvu jelu ili piću) [*imati ~ (na što)*] **2.** *rij.* zanos, strast, žudnja; melankolija **3.** *rij.* opsesivna briga, zebnja // **meráčiti** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mèrāčīm (se), *pril. sad.* -čēći (se), *gl. im.* -čēnje⟩ jako što željeti (ob. o jelu i piću); **meràklija** *m reg.* onaj koji se odaje meraku, koji strasno uživa u čemu; **meràklījskī** *prid.* koji se odnosi na merak i meraklije
✧ *tur.* ← *arap.* märiqı: hipohondrija

mèrala *ž bot.* listopadni šumski grm (*Amelanchier ovalis*) iz porodice ruža (*Rosaceae*); aronika

mèrām *m* ⟨G meráma⟩ *reg. ekspr.* **1.** težnja za postizanjem, ostvarenjem čega; želja, volja **2.** zamisao koja će se ostvariti radnjom ili činom; cilj, namjera
✧ *tur.* ← *arap.* mārām

Mercator (*izg.* Merkátor), **Gerard** (pravo ime G. Kremer) (1512–1594), flamanski geograf i matematičar; osnivač moderne kartografije, prvi konstruirao valjkastu projekciju (Mercatorova projekcija), konstruirao i objavio kartu svijeta, zemaljski i nebeski globus, izmislio i termin atlas

Mercédes *ž* model automobilske tvrtke Daimler (od 1926. Daimler-Benz) nakon 1902.
✧ prema imenu kćeri Daimlerova predstavnika za Francusku i Austriju, Mercedes Jellinek

mercèdōnīj (**marcedônīj**) *m pov.* mjesec u starom rimskom kalendaru; računao se svake druge godine kako bi se mjesečeva godina izravnala sa Sunčevom
✧ *lat.* Mercedonius: koji podmiruje dug

mercènār *m* ⟨G mercenára⟩ *vojn. pov.* vojnik koji je plaćen; plaćenik, najamnik
✧ *lat.* mercen(n)arius

mercerizácija *ž kem.* lužnato tretiranje pamučnih tkanina i pletiva radi poboljšanja kvalitete // **mercerizírati** *dv.* ⟨*prez.* mercerìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* mercerìzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ dati/davati pamučnoj robi svilen sjaj, čvrstoću i bolju prijemčivost za boje
✧ prema engleskom kemičaru J. Merceru (1791–1866)

mȅrdevine *ž pl. tantum reg.* (+ *srp.*) ljestve
✧ *tur.* merdiven ← *perz.* nerdubān

mèrdžān *m* ⟨G merdžána⟩ *reg. ekspr.* koralj

◆ *pr.*: **Mèrdžān** (*J* Dalmacija, *I* Slavonija, Pokuplje), **Mérdžo** (Split, Rijeka), **Mèrđan** (Metković, *J* Dalmacija)
✧ *tur.* mercan ← *arap.* märğān

Meredith (*izg.* Mèredit), **George** (1828–1909), engleski pjesnik i romanopisac, predstavnik psihološkog realizma s jakim osloncem na prirodne znanosti (*Egoist*, *Kušnja Richarda Feverela*)

merèdov *m* ⟨G *mn* meredóvā⟩ *rib.* mreža na okruglom drvenom okviru kojom se služe ribiči za vađenje upecane riječne ribe
✧ *mađ.* meredó

Merežkovski (*izg.* Mereškòvski), **Dmitrij Sergejevič** (1866–1941), ruski pjesnik, romanopisac i esejist, filozof religije; 1920. emigrirao u Pariz; pod kraj života iskazivao simpatije za Hitlera i Mussolinija kao glavne protivnike komunizma

mȅrhāba *uzv.* *reg.* muslimanski pozdrav i odzdrav (najčešće poslije džume)
✧ *tur.* ← *arap.* märḥabā

Merhàmet *m* **1.** naziv islamske dobrotvorne organizacije **2.** (merhamet) *isl.* samilost, milosrđe prema bližnjemu // **merhamètluk** *m* ⟨N *mn* -uci⟩, *v.* merhamet (**2**)
✧ *tur.* ← *arap.* märḥamä

mèrhum *m reg.* *isl.* umrli, pokojni; pokojnik
✧ *tur.* ← *arap.* märḥūm

mericìzmus *m psih.* bolesna pojava voljnog vraćanja hrane iz želuca natrag u usta, gdje se ponovo žvače i uživa u njezinom okusu; kod pojedinih životinjskih vrsta preživača to je normalna pojava; ruminacija
✧ *grč.* mērykismós: preživljavanje

meridìjān *m* ⟨G meridijána⟩ **1.** *geogr.* zamišljena linija koja dijeli Zemlju prolazeći kroz oba pola; služi za obilježavanje geografskih dužina; podnevnik, podnevnica, *usp.* paralela (**3**) **2.** *astron.* najveća kružnica na nebeskom svodu, prolazi kroz polove i zenit opažača i siječe astronomski horizont u *S* i *J* točki // **meridìjānsk|ī** *prid.* koji je dio meridijana, koji se odnosi na meridijan △ *~**a cirkulacija*** *meteor.* strujanje velike skale uzduž meridijana, tj. približno u smjeru *S-J*; *~**i instrumenti*** *astron.* instrumenti postavljeni tako da slijede određeni meridijan; *~**i krug*** *astron.* osnovni instrument u astronomskom opservatoriju, služi za određivanje koordinata zvijezda
✧ *lat.* meridianus: podnevni ≃ meridies: podne

Mérimée (*izg.* Merimê), **Prosper** (1803–1870), francuski pjesnik, autor zbirke tobožnjih ilirskih balada (*Gusle*), novela i kratkih romana (*Colomba*, *Carmen*); sklon egzotici

mèrīno (**merȋno**) *m* **1.** *agr.* pasmina ovaca raširena u Španjolskoj, Australiji i Sjevernoj Americi, posebne svilenkaste vune [*~-vuna*; *~-tkanina*] **2.** *meton.* tkanina od vune te ovce, tkana kosim dijagonalnim vezom // **meriníránje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* merinirati **2.** *agr.* križanje s merino ovcama; **merinírati** *dv.* ⟨*prez.* merinīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *agr.* obavljati križanje s merino ovcama
✧ *šp.* merino ← *arap.* (banu) marin: berbersko pleme koje uzgaja takve ovce

mèristem *m bot.* tvorno tkivo kod biljaka građeno od stanica koje trajno zadržavaju sposobnost diobe
✧ *grč.* meristḗs: djelitelj

merìta|ti (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* zasluživati što, zavređivati što [*kad dijete uči, ~ nagradu*]
✧ *tal.* meritare

meritokràcija *ž sociol.* **1.** projekt društva u kojem odlučnu ili vrlo utjecajnu snagu čine oni koji se smatraju meritornima (ob. intelektualci ili poslovni ljudi na visokim položajima, nosioci titula) **2.** vladajuća, elitistička grupa ljudi zaslužnih po svojim sposobnostima, a ne po porijeklu ili bogatstvu // **meritòkrat** *m* onaj koji formulira i pristaje uz meritokraciju
✧ *v.* meritum + -KRACIJA

mȅritōr|an *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji vrijedi, koji se uvažava, koji je uvažavan; pravovaljan [*~na ocjena*] **2.** koji ima određena znanja, koji može presuditi; mjerodavan, kompetentan [*~na osoba*] △ *~**na odluka*** *pravn.* presuda ili rješenje kojim se konačno odlučuje o samom zahtjevu stranaka // **mȅritōrno** *pril.* na meritoran način; pravovaljano [*~ prosuditi*]; **meritórnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je meritoran ili svojstvo onoga što je meritorno
✧ *lat.* meritorius

mèritum *m* **1.** ono što se izriče i cijeni kao djelo ili postupak; zasluga, odlika, vrijednost **2.** ono što je najvažnije u čemu; bit, srž [*~ stvari*] **3.** *pravn.* glavni predmet spora
✧ *lat.*: čin vrijedan hvale (ili pokude) ← meritus: zaslužan ← merēre: zaslužiti

mèrkālīj (**merkâlīj**) *m* mjerna jedinica kojom se na Merkalijevoj ljestvici (od 12 stupnjeva)

mjeri jačina potresa s obzirom na učinak na ljude, građevine i prirodu
✧ prema talijanskom seizmologu G. Mercalliju (1850–1914)

mèrkantīlan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji se odnosi na trgovinu; trgovački, unosan // **merkantìlist** (**merkantilȉst**) *m* pristalica ili tumač merkantilizma; **merkantìlistica** (**merkantìlistkinja**) *ž*, *v.* merkantilist; **merkantilȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na merkantilizam i merkantiliste; **merkantilȉstički** *pril.* kao merkantilist, na način merkantilista; **merkantilȉzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** *ekon.* doktrina i praksa u razvijenim dijelovima Europe (16. do 18. st.), u prvi je plan stavljala razvoj trgovine, osobito međunarodne, kao najefikasniji način stjecanja novčanog suficita kojim se jača država **2.** *razg.* u novijem ekonomističkom žargonu merkantilizam se poistovjećuje s komercijalizmom
✧ *fr.* mercantile, *tal.* ← *lat.* mercans: kupac ← mercari: kupiti

merkaptáni *m mn* ⟨N merkàptān, G merkaptána⟩ *kem.* tioalkoholi, tj. alkoholi u kojima je kisik u hidroksilnoj skupini zamijenjen sumporom; tekućine jaka i neugodna mirisa, pripravljaju se sintezom i dodaju rasvjetnom plinu da bi se otkrila prisutnost plina; tioli
✧ *njem.* Merkaptan ≃ *lat.* (corpus) mercurium captans: (tijelo) koje lovi živu

merkaptopùrīn *m* ⟨G merkaptopurína⟩ *farm.* antikancerogeno sredstvo, najčešće se daje oralno u oboljenjima leukemijskog tipa
✧ *v.* merkaptani + *njem.* Purin, osnovni sastojak nukleinskih kiselina

mèrka|ti (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* gledati koga sa željom da ga se procijeni, da se ocijeni, da se uoče želje i namjere [*~ju se i šute, nešto se katkad priupitaju* M. Božić]
♦ *pr.* (nadimačko): **Mèrkāš** (740, Zabok, Zagorje, *I* Slavonija, Gorski kotar, može i od *mađ.* ojkonima)
✧ *njem.* merken

merkurijalȉzam *m* ⟨G -zma⟩ *pat.* kronično otrovanje živom, profesionalno oboljenje radnika u rudnicima žive; hidrargirizam
✧ *lat.* mercurium: živo srebro, živa + -IZAM

Merkúrije *m mit.* rimski bog trgovine (predstavlja načelo veze, razmjene. kretanja i prilagođavanja), kasnije se poistovjetio s grčkim bogom Hermesom, glasnik bogova i pratilac duša u Podzemlje // **Mèrkūr** *m* ⟨G Merkúra⟩ *astron.* prvi i najmanji (najbliži Suncu) planet Sunčeva sustava

Merleau-Ponty (*izg.* Merlò-Pontȉ), **Maurice** (1908–1961), francuski filozof, fenomenolog, kritički radovi o staljinizmu i marksizmu (*Humanizam i teror*, *Avantura dijalektike*)

Mèrlin *m mit.* lik iz srednjovjekovnih anglosaksonskih legendi o kralju Arthuru i vitezovima Okruglog stola; mudrac, čarobnjak i vidovnjak iznimnih moći

mèrlīn[1] *m* ⟨G merlína⟩ *pom.* tanki konopac za podizanje zastave na jarbol (na brodu)
♦ *pr.* (nadimačka): **Mèrlić** (Buzet, Istra, Lika, Zagorje, Međimurje), **Mèrlīn** (**Merlȋn**) (160, Zagreb, Donja Stubica, Istra, Prigorje, može i ← *njem.* merlin: mrkva)
✧ *tal.* merlino ← *nizoz.* meerlijn

mèrlīn[2] *m* ⟨G merlína⟩ *zool.* mali sjeverni sokol (*Falcon columbarius*)
✧ *stfr.* merilun, esmerillon

mèrl|o[1] *m* ⟨G -a, N *mn* -i⟩ *reg.* **1.** čipkast i vezen ukras na platnu, ob. na posteljini [*napraviti ~o; jastuk s ~ama*] **2.** *ekspr.* onaj kojem je glavna osobina lukavost; lisac, prefriganac [*a, i on je veliki ~o*]
✧ *tal.* merlo

mèrlo[2] (**merlô**) *m* ⟨G merlòna⟩ *građ. pov.* zupci na kruništu tvrđave
✧ *fr.* merlon ← *tal.* merlone

mèrlōn *m* ⟨G merlóna⟩ prozirni materijal; koristi se za izradu sigurnosnih stakala; leksan
✧ tvorničko ime proizvoda[ž]

mèrlot (**merlȍt**) *m* ⟨G merlòta⟩ **1.** *agr.* vrsta grožđa **2.** vino crvenorubinske boje dobiveno od tog grožđa
✧ *fr.* merlot: mladi kos; radi guste tamne boje vina veza s bojom ptice ≃ merle: kos

mȅrmer *m reg.* (+ *srp.*) mramor[1], *v.*
✧ *tur.* ← *arap.* märmär ← *grč.* mármaros

meroblàstičkī *prid.*, ob. u: △ ~ ***razvoj*** *biol.* razvoj zametka iz jednog dijela jajeta, *opr.* holoblastički razvoj, *v.* holoblastički △
✧ *grč.* méros: dio, red, zglob + -BLASTIČKI

merogàmija *ž biol.* način spolnog razmnožavanja u praživotinja i nekih algi
✧ *grč.* méros: dio + -GAMIJA

merògōn *m* ⟨G merogónā⟩ *biol.* organizam nastao aktiviranjem dijela jajne stanice, ima haploidan broj kromosoma // **merogònija** *ž biol.* u embriologiji, razvitak nekog organizma
✧ *grč.* méros: dio + -GON[2]

mero iure, merum ius (*izg.* mèro jûre, mèrum jûs) po izričitom pravu, izričito pravo
✧ *lat.*

merospèrmija *ž biol.* izuzetan oblik partenogenetskog razmnožavanja; ginogeneza
✧ *grč.* méros: dio + *v.* sperma

Mèrovinzi *m mn* ⟨N Mèroving, G *mn* Mèrovīngā⟩ *pov.* vladarska dinastija u Franačkoj 486–751, osnovao ju je Klodvig // **merovìngika** *ž* ⟨D L -ici⟩ *pov.* vrsta latiničkog pisma nastala u franačkoj državi za dinastije Merovinga, upotrebljavana u knjigama i dokumentima od 6. do 8. st.; merovinško pismo; **mèrovīnšk|ī** *prid.* koji pripada Merovinzima, koji se odnosi na Merovinge △ *~a umjetnost* predromanička faza nastala na tlu Franačke za vrijeme Merovinga; *~o pismo*, *v.* merovingika

Mersenne (*izg.* Mersên), **Marin** (pseudonim Sieur de Sermes) (1588–1648), francuski matematičar, fizičar, filozof i teoretičar glazbe; prvi je definirao ton i zvuk kao titranje zraka te izmjerio brzinu zvuka (1636)

mèrtek *m* ⟨N *mn* -eci⟩ *reg.* greda, traverza, stup
✧ *tur.*

Merton (*izg.* Mêrtn), **Robert King** (1910), američki sociolog, funkcionalist; uveo pojam disfunkcije (*Društvena teorija i društvena struktura*, *Društvena teorija i društvena analiza*)

mȅrzer *m* **1.** *vojn. pov.* teški top s kratkom cijevi za gađanje zaklonjenih ciljeva **2.** *pren.* vrlo krupna, snažna osoba robusne građe // **mȅrzerica** *ž*, *v.* merzer (2)
✧ *njem.* Mörser

mesalijáni (**mesalijánci**) *m mn* ⟨N mesalìjān, G mesalijána⟩ *rel. pov.* pripadnici mistične kršćanske sljedbe u Mezopotamiji i Siriji (4. i 5. st.); prezirali rad i sakramente, tvrdili da se askezom za života može spoznati Boga; euhiti // **mesalijánstvo** *sr rel. pov.* vjersko učenje koje odbacuje štovanje križa, Bogorodice, svetaca i njihovih slika
✧ *armen.* mesallin: oni koji mole

mȅsār, *v.* meso

mèsdžid *m isl.* **1.** islamska bogomolja bez minareta (npr. prostorija ili kuća koja je građena u neke druge svrhe, a ne kao džamija) **2.** u širem smislu, svako mjesto gdje se za molitvu pada ničice
✧ *tur.* mescid ← *arap.* mäsğid

Mésić 1. Marko (1640–1713), svećenik, župnik u Brinju, istaknuti borac u Velikom ratu za oslobođenje (1683–1699) **2. Matija** (1826–1878), prvi rektor modernog Sveučilišta u Zagrebu (1874–1875), povjesničar (bavio se 15/16. st.) **3. Stjepan** (1934), predsjednik hrv. vlade 1990, posljednji predsjednik Predsjedništva SFR Jugoslavije 1990–1991, predsjednik Republike Hrvatske od veljače 2000.

mesìdōr (**mesidôr**) *m* ⟨G mesidóra⟩ *pov.* deseti mjesec francuskoga revolucionarnog kalendara; od 19/20. lipnja do 19/20. srpnja
✧ *fr.* messidor

Mésij|a *m* **1.** *bibl. rel.* **a.** *jud.* u *Starom zavjetu*, pomazanik Božji koji će se pojaviti da bi izbavio narod izraelski, obnovio Kraljevstvo izraelsko i uspostavio Kraljevstvo Božje **b.** *kršć.* u *Novom zavjetu*, Sin Božji, Isus Krist **2.** (mesija) *pren.* **a.** onaj koji je predodređen da obavi kakvu veliku, značajnu misiju **b.** *iron.* onaj koji sebi umišlja da je predodređen da obavi kakvu veliku, značajnu misiju △ *lažni ~a* onaj za koga se smatra da se lažno predstavlja kao spasitelj // **mesijanìzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** ukupnost učenja o dolasku Mesije, vjerovanje u dolazak Kraljevstva Božjeg na zemlju što će ga navijestiti Mesija **2.** *pren.* željena ili tobožnja spasiteljska misija (jednog naroda prema drugim narodima, pojedinca prema narodu i sl.); mesijanstvo; **mesìjānskī** *prid.* koji se odnosi na Mesiju odnosno na one koji prihvaćaju ulogu/misiju Mesije; **mesìjānski** *pril.* na način Mesije, kao Mesija; **mesijánstvo** *sr* spasilačka, izbaviteljska misija ili namjera, *usp.* mesijanizam
✧ *lat.* Messias ← *grč.* Messias ← *hebr.* māšīaḥ.: koji je primio pomast (od Boga)

mèsing *m reg.* legura bakra i cinka; mjed △ *bijeli ~ razg.* alpaka, kina-srebro, novo srebro, argentan // **mèsingan** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji pripada mesingu, koji ima svojstva mesinga; mjeden; **mèsingast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je poput mesinga
✧ *njem.* Messing

Mèsīnskī prólaz *m geogr.* tjesnac između Sicilije i obale Apeninskog poluotoka, spaja Tirensko i Jonsko more

mèskāl (**meskȁl**) *m* ⟨G meskála⟩ rakija od agave // **meskàlīn** (**meskalîn**) *m* ⟨G meskalína⟩ alkaloid meksičkog kaktusa *Anhalonium lewinii*; izaziva intenzivne vizualne halucinacije; halucinogena droga; pejotl
✧ *meks.šp.* mescal, mezcal, mexal ← *nahuatl* mexcalli: opojna tekućina, dobiva se destilacijom iz agave

Mesmer (*izg.* Mesmêr), **Franc Anton** (1734–1815), njemački liječnik, osnivač teorije animalnog magnetizma, preteča hipnotizma // **mesmerìzam** *m* ⟨G -zma⟩ učenje o navodnom animalnom magnetizmu koji posjeduju neki ljudi, a koji im omogućuje liječenje najrazličitijih bolesti

mêso *sr* ⟨G mêsa⟩ **1. a.** mišićno tkivo (između kože i kostiju) tijela čovjeka i životinja **b.** mišićno tkivo životinja kao hrana [*mljeveno* ~] **2.** mekani i sočni dijelovi voća (osim koštice i kore ili ljuske) △ ***debelo*** ~ stražnjica, zadnjica; guzica; ***divlje*** ~ *razg.* deformirana izraslina tkiva (takva koja nije upaljena); izrast, guka, tvrdina; ***topovsko*** ~ mrtvi ljudi na bojnom polju, oni koji su bili žrtvovani da poginu, topovska hrana // **mȅsār** *m* **1. a.** onaj kome je zanimanje klanje stoke i prodavanje svježeg mesa na malo **b.** prodavač mesa na malo **2.** *pejor.* onaj čija se surovost može povezati s krvlju i mesom; krvoločna osoba **3.** *pejor.* loš kirurg; **mȅsārev** (**mȅsārov**) *prid.* koji pripada mesaru; **mȅsarica** *ž*, *v.* mesar; **mȅsarskī** *prid.* koji se odnosi na mesare; **mesáriti** *nesvrš.* ⟨*prez.* mèsārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ **1.** rezati meso, tranširati; baviti se mesarskim obrtom **2.** *pren.* mrcvariti što/koga, gnjaviti, mučiti, ranjavati; **mȅsarski** *pril.* kao mesar, na način mesara; **mesárstvo** *sr* djelatnost mesara; **mèsina** *ž* **1.** *augm.* od meso (u smislu količine, mnogo mesa) **2.** *pejor.* od meso (u smislu nepoželjne hrane); **mèsnat** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1. a.** obložen, potkožen mesom (o osobi) **b.** sastavljen od mesa (dio tijela) **2.** kod kojega preteže meso nad mašću (o svinji) **3.** koji ima mnogo tkiva; zadebljao, sočan (o lišću i plodovima); **mesnàtica** *ž kulin.* vrsta kobasice; **mèsnato** *pril.* s puno mesa, tako da je puno [*jesti* ~]; **mèsnatōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mesnat ili svojstvo onoga što je mesnato; **mésn|ī** *prid.* ⟨*neodr.* mésan *rij. indiv. neob.*⟩ **1.** koji je svojstven mesu **2.** koji je od mesa △ ~***a hrana*** hrana koja sadrži meso; ~***a industrija*** industrija mesa; **mésnica** *ž* trgovina u kojoj se prodaje meso; **mésničkī** *prid.* koji se odnosi na mesnicu i mesnice; **mésnjača** *ž kulin.* pita od mesa; burek

◆ *pr.* (prema zanimanju i nadimačka): **Mȅsār** (450, Zlatar Bistrica, Čazma, Banovina, Prigorje, *I* Slavonija), **Mèsarek** (**Mesárek**) (260, Međimurje, Primorje, Podravina, *I* Slavonija), **Mèsarič** (Međimurje, Rijeka, Baranja), **Mèsarić** (1530, Međimurje, Zagorje, *I* Slavonija), **Mèsāroš** (280, Baranja, *I* Slavonija, ← *mađ.*), **Mesárov** (160, Đurđevac, Podravina, Prigorje)

✧ *prasl.* i *stsl.* męso (*rus.* mjáso, *polj.* mięso), *latv.* miesa ← *ie.* *mēmso- (*skr.* mās-, *alb.* mish)

mȅsojēd *m* onaj koji se za opstanak i održanje života hrani mesom jedino ili djelomično (o životinjama i čovjeku); mesožder, karnivora // **mȅsojēdskī** *prid.* koji se odnosi na mesojede; **mȅsojēdski** *pril.* kao mesojed, na način mesojeda; **mȅsojēđe** *sr* vrijeme između Nove godine i korizmenog posta

✧ *v.* meso + *v.* jesti

mȅsopust *m etnol.* posljednji dani mesojeđa // **mȅsopusnī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na mesopust

✧ *v.* meso + *v.* pust²

mȅsožděr *m* **1.** *v.* mesojed **2.** *ekspr. pejor.* onaj koji pretjerano voli meso, koji težište u ishrani stavlja na meso // **mȅsoždērskī** *prid.* koji se odnosi na mesoždere; **mȅsoždērski** *pril.* kao mesožder, na način mesoždera; **mȅsoždēr|an** *prid.*, ob. u: △ ~***ne biljke*** *bot.* biljke sposobne za hvatanje i probavljanje manjih životinja; insektivorne biljke

✧ *v.* meso + *v.* žderati

messel (*izg.* mèsel) *m glazb.* akustička mjerna jedinica u arapskoj teoriji o intervalima

✧ *arap.*

Messiaen (*izg.* Mesjân), **Olivier Eugène** (1908–1992), francuski skladatelj i orguljaš, među najutjecajnijim skladateljima 20. st.; inspiriran katoličkom vjerom, proučavanjem istočnjačkog ritma i ptičjega pjeva

messidor *m*, *v.* mesidor

mȅsti (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* mètēm, *pril. sad.* mètūći, *imp.* mèti, *gl. im.* mètēnje⟩ **1.** čistiti prostor upotrebom metle ili sličnog pomagala **2.** jako padati s vjetrom (o snijegu); vitlati, kovitlati (o vjetru) **3.** *pren.* odstranjivati nepoželjne ljude s pozicija moći i vlasti; čistiti // **mètla¹** *ž* ⟨G *mn* mètālā/-ī⟩ kućansko priručno pomagalo za čišćenje poda ili drugih površina po kojima se hoda, npr. dvorišta △ ***brezova*** ~ metla od brezova šiblja za metenje zemljane površine; brezovača; ***željezna (čelična)*** ~ *pren.* onaj koji nesmiljeno provodi represiju prema političkim protivnicima ili nepouzdanim sljedbenicima, onaj koji čisti;

čvrsta ruka; **mȅtlār** *m* obrtnik koji izrađuje i ob. prodaje metle; **mètlica** *ž* **1.** *dem.* od metla **2.** (+ *potenc.*) dio kakve naprave koji izravno briše ili je nalik metli (dio brisača automobila koji izravno briše staklo); **mètličast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je u obliku metlice, koji je kao metlica, koji oblikom podsjeća na metlicu [~ *cvat biljke mravinac*]; **mètličica** *ž dem.* i *hip.* od metlica; **metlùrina** *ž pejor. augm.* od metla, ob. u zn. stara, ružna, nespretna metla
♦ *pr.* (prema zanimanju i nadimačka): **Métić** (Požega, Slavonski Brod, Slavonija), **Mètikoš** (410, Glina, Banovina, Posavina, nadimak prema slabom imovinskom stanju, i koš), **Mètlar** (Rijeka, Požega), **Mètličić** (Split, sred. Dalmacija), **Métlić** (Nova Gradiška)
✧ *prasl.* *mesti, *metati: bacati (*rus.* metát', *polj.* pomiatać: razbacivati), *lit.* mesti

mèstik *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici⟩ *antrop.* **1.** u Americi, mješanac između Indijanca i došljaka bijelca **2.** potomak bijelca i čovjeka druge rase
✧ *šp.* mestizo ← *lat.* mixticius: pomiješan

mestnìčestvo *sr sociol. pov.* sustav feudalne hijerarhije ruskog aristokratskog društva od poč. 15. st.
✧ *rus.* mestníčestvo

mȅstve *ž mn reg.* duboka obuća od meke kože, tankog poplata, bez potpetice; kućne papuče
✧ *tur.* mest ← *perz.* mes: koža

mešètār *m* ⟨G mešetára⟩ **1.** *ekon.* **a.** posrednik u sklapanju poslova; agent, menadžer **b.** senzal na burzi **2.** *pejor.* **a.** onaj koji sitnim doskočicama u poslu izvlači posebnu dobit od onih s kojima radi **b.** onaj koji se snalazi na tuđi račun; mutikaša, mutivoda // **mešetárev** (**mešetárov**) *prid.* koji pripada mešetaru; **mešetàrica** *ž, v.* mešetar; **mešetàrina** *ž ekon.* **1.** provizija koju zaračunava posrednik, mešetar za usluge učinjene svom klijentu **2.** *pov.* u mletačkom pravu, daća na trgovačke poslove i ugovore; **mešetáriti** (∅, čime) *nesvrš.* ⟨*prez.* mešètārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ biti ili ponašati se kao mešetar; **mešètārskī** *prid.* koji se odnosi na mešetare; **mešètārski** *pril.* kao mešetar, na način mešetara
✧ *mlet.* messeto *tal. dijal.* messetar ← *grč.* mesítēs

mešìhāt *m* ⟨G mešiháta⟩ *isl.* teritorijalna organizacija vjerske zajednice
✧ *tur.* meihat ← *arap.* mäšīẖa

meškòljiti se *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. sad.* -ljēći se, *gl. im.* -ljēnje⟩ micati se, gnijezditi se na mjestu u neprilici, dosadi, nervozi itd.
✧ *ekspr.*

mȅštar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *reg.* **1. a.** majstor u svom poslu (ob. u obrtu) **b.** prema mediteranskim običajima, riječ za oslovljavanje (bez imena ili samo uz ime) obrtnika **2.** učitelj △ ~ ***fuga*** *reg. ekspr.* onaj koji izbjegava obaveze, onaj koji se zna izgubiti, kojega nema onda kad je potrebno da što učini ili preuzme na sebe; ~ ***od...*** općenito, onaj koji je nadređen drugima, koji je viši u hijerarhiji ili donošenju odluka [~ *od kužine*] // **mȅštarskī** *prid.* koji se odnosi na meštra; **mȅštrica** (**mȅštrovica**) *ž, v.* meštar; **mȅštričin** *prid.* koji pripada meštrici; **mȅštrija** (**meštríja**) *ž reg.* **1.** predmeti za obavljanje kakvog posla; alat, oruđe **2. a.** izučena proizvođačka ili prerađivačka djelatnost; obrt, majstorija **b.** *žarg.* spretnost u brzu i točnu obavljanju posla; vještina, snalažljivost; **mȅštrov** *prid.* koji pripada meštru
♦ *pr.* (prema zanimanju i nadimačka, *usp.* majstor): **Mȅšter** (Našice, Slavonija, Primorje, ← *mađ.*), **Meštérović** (Požega, Split), **Mȅštrić** (550, Novi Marof, Zagorje, *S* Dalmacija, Prigorje), **Mȅštrov** (130, Šibenik, sred. i *S* Dalmacija, *I* Slavonija), **Mȅštrović** (2050, Split, Dalmacija, Primorje, okolica Zagreba, Zagorje)
✧ *njem.* Meister ← *lat.* magister

Mȅštrović, Ivan (1883–1962), hrv. kipar svjetskog glasa, graditelj; u bronci, mramoru i drvu ostvario brojna djela monumentalne snage, a ponekad i poetičnog izraza; između dva svjetska rata jedna od središnjih ličnosti u hrv. kulturnom životu; emigrirao 1942. i do smrti živio u SAD-u (nacionalna povijest i legende *Domagojevi strijelci*, portreti *Moja majka*, *Autoportret*, aktovi i grupe *Zdenac života*, *Psiha*, spomenici *M. Marulić*, *Grgur Ninski*, *J. J. Strossmayer*, *Indijanci*, arhitektonska rješenja *Dom likovnih umjetnosti*)

mešùga *m reg.* onaj koji nerazumno postupa i izaziva podsmijeh; luda, budala
✧ *jidiš* mešugas ← *hebr.* mĕšuggāʿ

MET-, META- kao prvi dio riječi znači: s(a), uz, među, za, po, iz [*metafizika*; *metajezik*]
✧ *grč.*

méta *ž* **1.** umjetni ili prirodni predmet, obilježeno mjesto u koje se gađa [*streljačka* ~; *pokretna* ~; *živa* ~] **2.** u nuklearnoj fizici, objekt izvrgnut bombardiranju ili zračenju **3.** *pren.*

osoba koju se napada putem medija ili izravno, verbalno [~ *napada*; ~ *izrugivanja*]
✧ *tal.* meta: cilj ← *lat.*: čunj, okretište; u starom Rimu, na svakom kraju trkaće staze bili su postavljeni stupovi koji su označavali okretište

metaamfetàmīn *m* ⟨G metaamfetamína⟩ *farm.* derivat amfetamina koji se u obliku kristaličnog hidroklorida koristi kao stimulans
✧ META- + *v.* a (lfa) + *v.* m(etil) + *v.* f(enil) + *v.* et(il) + *v.* amini

metaanalíza *ž* metodološki postupak; naknadna analitička provjera rezultata dobivenih u prethodnim analizama
✧ META- + *v.* analiza

metabáza *ž psih.* logička pogreška prelaženja iz jednog pojmovnog područja u drugo
✧ *grč.* metábasis: prijelaz ≃ META- + básis: korak, hodanje

metàbola *ž književ.* **1.** vrsta tautologije, ponavljanje iste stvari različitim riječima; igra riječi **2.** sinonimija
✧ *grč.* metabolḗ: izmjena

metabolȉzam *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ **1.** *biol.* sveukupnost kemijskih i fizikalnih procesa koji su uključeni u održavanje života **2.** *fiziol.* proces izmjene tvari u organizmu, sastoji se od anabolizma i katabolizma [*bazalni* ~]; mijena tvari △ ~ ***lijekova*** proces transformacije lijekova u organizmu // **metabòličan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji je svojstven metabolizmu, koji je promjenjiv; **metabòlīt** *m* ⟨G *mn* metabolítā⟩ *biol.* produkt ili poluprodukt u procesu metabolizma
✧ *grč.* metabolḗ: izmjena + -IZAM

mȅtacentar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *fiz.* idealna točka, definirana u odnosu prema središtu gravitacije i središtu uzgona; prema njoj se određuje ravnoteža plovećih objekata
✧ META- + -CENTAR

metadatotéka *ž* ⟨D L -eci⟩ *inform.* datoteka koja sadrži ili određuje druge datoteke

metàdōn (**metadôn**) *m* ⟨G metadóna⟩ *farm.* jak sintetski narkoanalgetik, bržeg i duljeg djelovanja od morfina; koristi se i u terapiji odvikavanja od heroina // **metàdōnsk|ī** *prid.* koji se odnosi na metadon △ ~***a terapija*** *med.* terapija ovisnika o drogi; primjenjuje se kad detoksikacija i apstinencija nemaju izgleda na uspjeh
✧ tvorničko ime prozvoda [ž]

mètaetika *ž* ⟨D L -ici⟩ *fil.* proučavanje naravi, opravdanja, razložnosti i uvjeta istine, te studiranje kodeksa, kriterija i moralnih sudova općenito
✧ META- + *v.* etika

metafáza *ž biol.* druga faza u diobi somatskih stanica, karakteristična po raspoređivanju kromosoma koji stvaraju ekvatorijalni prsten, *usp.* mitoza
✧ META- + -FAZA

mètafilm *m term.* film o filmu
✧ META- + *v.* film

metafíza *ž anat.* dio duge kosti na prijelazu iz dijafize u epifizu; mjesto najintenzivnijeg rasta kosti u dužinu
✧ META- + *grč.* phýesthai: rasti

metafȉzika *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** *fil.* grana filozofije, od Aristotela do danas, prema mnogima, smatrana središnjom; raspravlja o prvim i temeljnim stvarima, o smislu i bitku i prapočecima bitka; teži za razumskim spoznavanjem stvari (pojmova) i njihove biti, neovisno o načinu na koji ih osjetilima precipiramo; obuhvaća ontologiju, kozmologiju i teologiju **2. a.** nadnaravnost, natprirodnost **b.** svaka opća apstraktna teorija // **metafȉzičār** *m* onaj koji zastupa ideje metafizike, sljednik metafizike; metafizik; **metafȉzičārev** (**metafȉzičārov**) *prid.* koji pripada metafizičaru; **metafȉzičārka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* metafizičar; **metafȉzičk|ī** *prid.* koji se odnosi na metafiziku; koji je natprirodan, nadnaravan, koga nema u iskustvenoj stvarnosti, koji je »iza« fizike [~*i pojam*; ~*o razmišljanje*] △ ~***o pjesništvo*** smjer (u engleskoj književnosti 17. st.) koji teži poetskom izrazu teoloških, etičkih i metafizičkih načela i osjećaja; utjecao na neke od najvažnijih pjesnika 20. st. (T. S. Eliot); ~***o slikarstvo*** smjer u modernoj umjetnosti (de Chirico) prve pol. 20. st.; od fragmenata stvarnosti gradi se nestvarni, antilogičan, apsurdan likovni svijet koji se odlikuje statičnošću, geometrijskom pravilnošću i atmosferom tajanstvenosti; preteča nadrealizma; **metafȉzički** *pril.* na metafizički način [~ *misliti*]; **metafȉzik** *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici⟩, *v.* metafizičar
✧ *srlat.* metaphysica ← *srgrč.* metaphysiká(tá) ← tà metà tà physiká: djela iza fizike, misli se na Aristotelova djela

metafònija *ž lingv.* promjena samoglasnika pod

utjecajem glasa ispred ili iza njega; prijeglas
✧ META- + -FONIJA

metàfora *ž knjiž.* stilska figura, jezični izraz prenesenog značenja, koji se upotrebljava za objekt različit od onoga kojemu prvotno pripada [*rosa* – mlad kao rosa]; skraćena, skrivena poredba // **metafòričan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji se izražava u metaforama, koji je iskazan u metaforama, koji obiluje metaforama [~ *stil*] **2.** koji ima svojstva metafore [~ *izraz*]; **metafòrički** *prid.* koji se odnosi na metafore [~ *postupci*]; **metafòrički** *pril.* metaforama, pomoću metafora [*izraziti se* ~]; **metafòrično** *pril.* na metaforičan način [~ *slikati*]; **metafòričnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je metaforično; **metafòrika** *ž* ⟨D L -ici⟩ način prenesenog izražavanja; asocijativnost iskaza prema sličnosti; **metaforizácija** *ž lingv.* stilistički i terminološki postupak prenošenja značenja jedne riječi na nov pojam po sličnosti, *usp.* metonimizacija
✧ *lat.* metaphora ← *grč.* metaphorá: prenošenje ≃ META- + -FORA

metagalàktika *ž* ⟨D L -ici⟩ *astron.* sveukupni svijet galaktika i intergalaktička materija
✧ META- + *v.* galaktika

metagèneza *ž biol.* pravilna izmjena spolne i nespolne generacije u načinu razmnožavanja kod nekih biljaka i nekih životinja (npr. polip i meduza)
✧ META- + -GENEZA

metageomètrija *ž mat.* čitava geometrija, mnogo šira od euklidske geometrije
✧ META- + *v.* geometrija

mȅtagram *m* enigmatska igra s više odgovora koji se razlikuju jedan od drugoga samo po jednom slovu
✧ META- + -GRAM

metahìstōrija *ž rij.* filozofija historije
✧ META- + *v.* historija

metajèzik *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici⟩ **1.** *lingv.* jezik više razine nadređen prirodnome jeziku koristi se za opisivanje bilo kojeg prirodnoga jezika, »jezik o jeziku« **2.** *term.* jezik neke znanosti ili struke (npr. termin »element« je termin kemije s točno određenom definicijom, dok u prirodnome jeziku znači »dio«) **3.** *razg.* **a.** jezik sa specifičnim, za šire krugove relativno nepoznatim rječnikom [~ *političara*; ~ *medicine*] **b.** *pejor.* jednoličan, opširan i kvaziznanstven jezik, nerazumljivošću izaziva dosadu kod slušatelja ili čitatelja [*govoriti nekome ~om*]
✧ META- + *v.* jezik

mȅt|ak *m* ⟨G -tka, N *mn* mȅci⟩ **1.** pojedini komad streljiva vatrenog oružja sa zrnom (glavom) [*do posljednjeg ~ka*; *dobiti ~ak*; *zalutali ~ak*] **2.** *žarg. vulg.* spolni čin doveden do orgazma [*uvaliti ~ak*] △ ***srebrni ~ak*** **1.** prema legendi, metak kojim se tjeraju duhovi **2.** *vojn. pol.* pravo jedne oružane sile da smjesta svim raspoloživim sredstvima odgovori na provokaciju, ugrožavanje ili napad; ***zlatni ~ak*** *žarg.* hotimično uzeta prevelika doza, droga sa samoubilačkim namjerama
✧ *v.* metati

metakàrpus *m anat.* pet malenih kostiju šake koje se uzglobljuju s člancima prstiju; sredopešće
✧ *lat.* metacarpium ← *grč.* metakárpion ← META- + korpós: ručni zglob

metakompìlātor (**metakompilâtor**) *m inform.* kompjuterski program-kompilator koji stvara druge kompilatore
✧ META- + *v.* kompilirati, kompilator

metakomunikácija *ž* u teoriji komunikacije, učenje koje za predmet ima samo komuniciranje, njegove različite razine, načine priopćavanja i značenja kodova itd.
✧ META- + *v.* komunikacija

metakromatìzam *m* ⟨G -zma⟩ *biol.* **1.** promjena boje pokrova (kože i sl.) nekih životinja pod različitim utjecajima **2.** *med.* **a.** svojstvo nekih tkiva da različito reagiraju na bojila (ne oboje se sukladno primijenjenoj boji) **b.** bojenje kojim iste boje razlikuju tkiva u raznim oboljenjima
✧ META- + -KROMATIZAM

mètāl *m* ⟨G metála⟩ **1.** *kem.* zajednički naziv za niz kemijskih elemenata (npr. zlato, željezo, bakar, živa, natrij); dobar su vodič topline i elektriciteta; kovina **2.** (*mn*) tvari koje imaju svojstva metala (sjaj, kovnost, obradivost, električna i toplinska provodnost i sl.), metalni kemijski elementi i njihove legure **3.** *meton. žarg.* metalni novac △ ***crni ~i*** željezo, mangan i njihove legure; ***laki ~i*** aluminij i dr.; ***obojeni ~i*** svi teški metali, osim željeza i mangana; ***plemeniti ~i*** zlato, srebro i platina; ***teški ~i*** metali veće gustoće (željezo, bakar, olovo, cink, kositar, nikal, krom, mangan, živa, srebro, zlato) // **metálac** *m* ⟨G -lca, V -lče, N *mn* -lci, G mètālācā⟩ onaj koji

po struci obrađuje metal, radnik u industriji metala; **mètāl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji je od metala △ ~***na nit*** metalno vlakno, žica i vrpca koje se dodaje tekstilu radi ukrasnih efekata ili radi suzbijanja statičkog elektriciteta; ~***na veza*** *kem.* veza koja vanjskim elektronima koji su zajednički za cijeli kristal na okupu drži pozitivne ione metala u kristalnoj strukturi omogućuje slobodno kretanje elektrona, otud su metali dobri vodiči struje; ~***ni novac*** novac manjih apoena, različit od papirnog novca; **metàlik** *prid.* ⟨*indekl.*⟩ **1.** koji je od metala, koji je presvučen metalom; metaliziran [~ *karoserija*] **2.** *razg.* koji izgleda kao da je presvučen metalom (ob. o motornim vozilima); **metalizácija** *ž* zaštita površine predmeta prevlačenjem ili oblaganjem slojem metala; **metalizírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* metalìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* metalìzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ (iz)vršiti metalizaciju; **mètālsk|ī** *prid.* koji se odnosi na metal i metalce [~*a struka*; ~*i radnik*]
✧ *lat.* metallum ← *grč.* métallon: rudnik, ruda; metallikós: rudarski

metalantropìzam *m* ⟨G -zma⟩ sposobnost pronalaženja vode ili metala pod zemljom uz pomoć specijalnih rašlji
✧ *v.* metal + *v.* tropizam

metàlist *m ekon.* onaj koji u teoriji ekonomije najveći utjecaj i važnost daje plemenitim metalima (zlatu i srebru) // **metalìstičk|ī** *prid.*, ob. u: △ ~***a teorija*** *ekon.* teorija koja objašnjava vrijednost novca količinom odnosno vrijednošću metala koji on posjeduje; **metàlistkinja** (**metàlistica**) *ž*, *v.* metalist; **metalìzam** *m* ⟨G -zma⟩ učenje, teorija metalista
✧ *engl.* metal(l)ist

metalkeràmika *ž* ⟨D L -ici⟩ suvremeni postupak proizvodnje metalnih predmeta od stlačenih i ugrijanih prašaka teško taljivih metala i njihovih spojeva
✧ *v.* metal + *v.* keramika

METALO- kao prvi dio riječi znači ono što se odnosi na metal, metalni [*metalotehnika*]
✧ *grč.* métallon: rudnik, ruda

metalocéni *m mn* ⟨N metalòcēn, G metalocéna⟩ *kem.* spojevi u kojima su atomi metala vezani preko dvostrukih veza nezasićenih ugljikovodika; služe kao katalizatori
✧ META- + *grč.* kainós: nov

metalofòbija *ž psih.* poseban osjećaj jake odbojnosti i patološkog straha od metala
✧ META- + -FOBIJA

metalòfōn *m* ⟨G metalofóna⟩ *glazb.* instrument, udaraljka srodna ksilofonu
✧ METALO- + -FON

metalògika *ž* ⟨D L -ici⟩ *fil.* disciplina koja proučava područje što leži izvan logičke sfere, što logici može dati osnovu, ali samo nije logičke prirode // **metalògičkī** *prid.* koji se odnosi na metalogiku
✧ META- + -LOGIKA

metalogràfija *ž* **1.** *kem.* znanost o strukturi metala i legura **2.** *graf.* postupak proizašao iz tehnike litografije, u kojem se kamen zamjenjuje pocinčanom ili aluminijskom pločom
✧ METALO- + -GRAFIJA

metaloídi *m mn* ⟨N metalòīd, G metaloída⟩ *kem.* skupina elemenata od čijih su atoma izgrađene elementarne tvari koje nemaju izrazita svojstva ni metala ni nemetala; polumetali
✧ METALO- + -ID(I)

metalokémija *ž kem.* disciplina kemije, znanost koja se bavi metalima
✧ METALO- + *v.* kemija

metalokròmija *ž kem.* postupak bojenja metala umjetnom oksidacijom, ob. elektrolitičkim postupkom
✧ METALO- + -KROMIJA

metaloplàstika *ž* ⟨D L -ici⟩ djelatnost koja proizvodi metaloplastične materijale // **metaloplàstičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji ima svojstva i metala i nekog plastičnog materijala
✧ METALO- + -PLASTIKA

metaloprerađivāčk|ī *prid.* koji se odnosi na preradbu metala [~*a proizvodnja*]
✧ METALO- + *v.* preraditi, prerađivački

metaloradiogràfija *ž* **1.** *med.* postupak koji omogućava da se na metalnoj ploči dobije dokaz o obavljenoj radiografiji **2.** radiografija nekog metala
✧ METALO- + *v.* radiografija

metalotèrmija *ž kem.* redukcija kovinskog oksida u kovinu drugom kovinom koja ima veću tendenciju stvaranja oksida
✧ METALO- + -TERMIJA

metalùrgija *ž* **1.** grana tehnologije, bavi se dobivanjem, proizvodnjom metala iz ruda **2.** proizvodnja slitina (legura) **3.** prerada slitina (legura) u poluproizvode i poboljšavanje njihovih svojstava daljom obradom (toplinskom, površinskom i sl.) △ ***crna*** ~

proizvodnja crnih metala // **metàlurg (metalȕrg)** *m* ⟨V -rže, N *mn* -rzi⟩ onaj koji se bavi metalurgijom, stručnjak za metalurgiju; **metalùrgījskī** *prid.* koji se odnosi na metalurgiju; **metàlurškī** *prid.* koji se odnosi na metalurgiju i metalurge [~ *kombinat*]; **metàlurški** *pril.* kao metalurzi, na način metalurgije
✧ *nlat.* metallurgia ≃ *grč.* metallourgós: rudar ≃ METALO- + érgon: rad

metamatemàtika *ž* ⟨D L -ici⟩ *mat.* ukupnost matematičkih sredstava i metoda pomoću kojih se opisuju i proučavaju pojedine, aksiomatski zasnovane matematičke teorije
✧ META- + *v.* matematika

metamèrija *ž* **1.** *zool.* segmentna građa tijela; kolutićavost; segmenti se ponavljaju jedan za drugim duž osovine tijela, karakteristika člankonožaca i kolutićavaca **2.** *kem.* poseban oblik izomerije
✧ META- + -MERIJA

metamorfòpsija *ž pat.* pojava svojevrsne obmane osjetila; dešava se intoksiciranim osobama
✧ META- + MORFO + -OPSIJA

metamorfóza *ž* **1.** *mit.* u grčkoj mitskoj predodžbi, preobrazba ljudi u životinje, cvijeće, zvijezde voljom bogova **2.** *zool.* niz promjena u tijeku postembrionalnog razvoja **3.** *bot.* pojavljivanje određenog organa u različitim oblicima kod jedne jedinke ili kod različitih vrsta; preobličenje **4.** *geol.* preobrazba stijena u dubljim dijelovima Zemljine kore **5.** općenito, promjena oblika, preobrazba // **metamòrf|an** *prid.* ⟨*odr.* -fnī⟩ koji mijenja oblik; promjenjiv △ ***~ne stijene*** *geol.* stijene nastale modifikacijom eruptivnih i sedimentnih stijena pod utjecajem povišenog tlaka, visokih temperatura, različitih otopina i plinova
✧ *nlat.* metamorphosis ← *grč.* metamórphōsis ≃ META- + -MORFOZA

metampicìlīn *m* ⟨G metampicilína⟩ *farm.* polusintetički antibiotik proizveden iz penicilina
✧ META- + *v.* penicilin

mètān *m* ⟨G metána⟩ *kem.* CH_4, zapaljiv plin bez boje i mirisa koji se obično stvara u močvarama
✧ *njem.* Methan ← *fr.* méthane, *v.* met(il) + -AN

metandiènōn *m* ⟨G metandienóna⟩ *farm.* doping, povećava skeletnu masu, retenciju vode i rast kostiju
✧ *amer.engl.* **met**(hyl) + AMINO- + **dy**(phenil) + (h)**e**(pta)**none**

metànefros *m anat.* konačno oblikovani bubreg kod embrija u svih kralješnjaka osim vodozemaca
✧ *nlat.* metanephros ≃ META- + nephrós: bubreg

metanìjēr *m* ⟨G metanijéra⟩ *pom.* specijalan brod za prijevoz prirodnog plina
✧ *fr.* méthanier, *v.* uretan

metanója *ž teol. kat.* cjelovita i temeljita promjena osjećaja, mentaliteta i načina življenja; obraćenje, usmjerenje prema Bogu
✧ *grč.* metanoía ≃ META- + noûs: um

metànōl *m* ⟨G metanóla⟩ *kem.* najjednostavniji alkohol, CH_3OH, bezbojna vrlo otrovna tekućina, dobiva se suhom destilacijom drveta; metilni alkohol
✧ *v.* metan + *v.* (alkoh)ol

metaplàzija *ž biol.* pretvorba jedne vrste tkiva u drugu, iz različitih uzroka
✧ META- + *grč.* plásis: oblikovanje

metaplàzma *ž* ⟨G *mn* metaplázmā/-ī⟩ *fiziol.* vlaknate tvorbe u citoplazmi nekih stanica
✧ META- + -PLAZMA

metapòslovi *m mn ekon. razg.* poslovi koje *ad hoc* sklapaju dvije ili više osoba s trećim osobama
✧ META- + *v.* posao

metapsihijàtrija *ž* granično područje između psihijatrije i takvih psihičkih pojava kao što su parapsihologija, misticizam, nemedicinsko liječenje i sl.
✧ META- + *v.* psihijatrija

metapsihològija *ž* grana teorijske (spekulativne) psihologije, bavi se značenjem psihičkih procesa; prirodom odnosa tijela i psihe i dr. pretpostavkama koje su izvan dosega empirijske provjere
✧ META- + *v.* psihologija

-METAR, -METRIČKI, -METRIJA, -METRIJSKI kao drugi dio riječi označava ono što se odnosi na metar, mjerenje [*manometar*; *geometrijski*]
✧ *grč.* métron: mjera

mȅt|ar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ **1.** *fiz.* SI jedinica duljine (simbol m) [*četvorni ~ar*; *kubični ~ar*; *krojački ~ar*; *na ~re*; *pola ~ra*] **2.** *meton.* **a.** pomagalo, naprava za mjerenje koja pokazuje metre, centimetre i milimetre **b.** *žarg.* mjera vrijednosti [*valja imati za sve kriminalce isti ~ar*] **3.** *jez. knjiž.* (u poeziji) stopa stiha, mjera ritma [*klasični ~ar*] **4.** *žarg.* ono što je veliko, čega ima mnogo, velik broj

[*izrekao je ~ar gluposti*] // **mȅtarskī** *prid.* koji se odnosi na metar i metre; **mȅtarski** *pril.* u metrima [*izraziti ~*]; **metrâž|a** *ž* **1.** dužina kojoj je mjera metar [*izraziti u ~i*] **2.** metražna roba, ob. tkanina ili platno koji se prodaju na metar; **mètrāžnī** *prid.* koji se odnosi na metražu
✧ *grč.* métron: mjera

metasekvòja *ž bot.* crnogorično drvo (*Metasequoia glyptostroboides*); poznata kao fosilna, a zatim su otkriveni i živi primjerci u sred. Kini
✧ *nlat.* metasequoia ← *amer.engl.* ≃ META- + sequoia: drvo nazvano prema indijanskom učenjaku Sequoi

metasomatóza *ž geol.* promjena koja se događa u stijeni
✧ META- + SOMAT- + -OZA

metastàbīl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji nije stabilan, koji postaje nestabilan **2.** *fiz.* koji je relativno stabilan △ *~**no stanje** fiz.* stanje sustava u kojem ovaj ima višu energiju od one koju zahtijeva stabilno stanje, a ipak nije nestabilan, npr. voda se može vrlo sporim hlađenjem dovesti na temperaturu ispod °C a da se ne zaledi (stanje tako pothlađene vode je metastabilno), doda li se mali komadić leda u tu vodu, doći će do gotovo trenutačnog zamrzavanja (prelaz iz metastabilnog u stabilno stanje)
✧ META- + *v.* stabilan

Metastasio (*izg.* Metastâzio), **Pietro** (1698–1782), talijanski pjesnik, dramatičar, najveći operni libretist 18. st.

metastáza *ž* **1.** *pat.* pojava bolesnog procesa na mjestu udaljenom od početnog žarišta; prenosi se krvnim ili limfnim putem, najviše kod zloćudnih tumora **2.** *lingv.* faza popuštanja u artikulaciji okluziva // **metastàtskī** *prid.* koji se odnosi na metastazu [*~ procesi*]; **metastazíra|ti** (∅) *dv.* ⟨*prez.* metastàzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* metastàzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (pro)širiti se kao metastaza, (pro)širiti se u obliku metastaze **2.** *pren.* (pro)širiti se (o zlu) [*mržnja ~*]; (pro)širiti se
✧ *grč.* metástasis: premještanje ≃ META- + -STAZA

metatàksa *ž gram.* premještanje akcenta iste vrste sa sloga na slog
✧ *grč.* metátaksis: promjena bojnog reda ≃ META- + *grč.* táksis: red

metatàlamus *m anat.* dio mozga priključen uz stražnju stranu talamusa
✧ META- + *v.* talamus

metatàrza *ž* **1.** *anat.* dio koštane osnove stopala, pet metatarzalnih kostiju koje se broje od palca prema malom prstu; donožje, sredostoplje **2.** *zool.* dio životinjske noge ili šape, različit kod različitih grupa, ali uvijek blizu kraja donjih udova
✧ META- + *grč.* tarsós: taban

metatarzàlgija *ž pat.* bol u prednjem dijelu stopala, urođenoga ili stečenog uzroka
✧ META- + *v.* tarzalgija

mȅtatekst *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ tekst nastao pod utjecajem drugoga teksta
✧ META- + *v.* tekst

mètateōrija *ž* teorija koja za svoj objekt proučavanja ima neku teoriju
✧ META- + *v.* teorija

metàteza *ž* **1.** *lingv.* mijenjanje poretka glasova ili skupova glasova u riječi [*vas* – sav; *mogila* – gomila] **2.** *kem.* stavljanje jednog elementa u unutrašnjost kemijskog spoja
✧ *lat.* metathesis: premještanje slova u riječi ← *grč.* metáthesis: premještanje

mètati, *v.* metnuti

metatònija *ž lingv.* promjena vrste naglaska uz premještanje s jednog sloga na drugi ili na istom slogu
✧ META- + -TONIJA

metatropìzam *m* ⟨G -zma⟩ *psih.* situacija u spolnom odnosu: muškarac preuzima ulogu žene, a žena muškarca
✧ META- + -TROPIZAM

metazòa *ž mn zool.* životinje kojima je tijelo sastavljeno od većeg broja stanica razlučenih u tkiva koja tvore organske sustave; mnogostanične ili višestanične životinje
✧ *nlat.* ≃ META- + -ZOON

mètek *m* ⟨V -eče, N *mn* -eci⟩ **1.** *pov.* u antičkoj Ateni, stranac, stalni naseljenik koji nema pravo glasa **2.** *rij.* stranac u zemlji stalnog boravka čije se ponašanje smatra nedoličnim
✧ *grč.* métoikos: ≃ META- + oikeîn: stanovati

metèlčica *ž lingv. pov.* vrsta latinične grafije, fonetsko pismo što ga je 1825. F. S. Metelko (1789–1860) sastavio za potrebe slov. jezika koju je ubrzo zamijenila gajica

metèlik *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici⟩ *pov.* osmanski bakreni novac s nešto srebra
✧ *tur.* ← *fr.* métallique ← *grč.* *v.* metal

metèljika *ž* ⟨D L -ici⟩ *bot.*, *v.* lucerna[1]

metempìrījskī *prid.* koji je s one strane isku-

stva, koji prelazi granice empirije; nadiskustveni, prekoiskustveni
✧ MET- + *v.* empirija, empirijski

metempsihóza *ž rel. fil.* učenje o selidbi duše nakon smrti iz tijela u tijelo; postoji u mnogim religijama i filozofskim postavkama; transmigracija duša, reinkarnacija
✧ *lat.* metempsychosis ← *grč.* metempsýkhōsis ≃ MET- + EM- + psykhḗ: duša

metenkefàlōn (**metencefàlōn**) *m* ⟨G metenkefalóna⟩ *anat.* dio živčanog sustava koji obuhvaća moždani most i mali mozak; srednji je dio romboičnog mozga
✧ MET- + *grč.* egképhalos: mozak ≃ EN- + kephalḗ: glava

metensomatóza *ž rel.* prijelaz jednog tijela u drugo
✧ META- + EN- + SOMAT- + -OZA

metèōr *m* ⟨G meteóra⟩ **1.** *zast.* svi događaji u atmosferi **2.** *astron.* dio svemirskog tijela koje, padajući kroz atmosferu, ostavlja svijetleći trag // **metèorskī** *prid.* **1.** koji se odnosi na meteor **2.** *pren.* koji je nagloga, uspješnog postignuća △ ~ ***rojevi*** pojava velikog broja meteora u određeno doba godine; ~ ***uspon*** *pren.* brz i blistav uspon; **metèorski** *pril.* poput meteora, kao meteor (u osnovnom i prenesenom značenju)
✧ *grč.* metéōros: uzdignut u zrak, lebdeći ≃ MET- + aeírein: dizati

meteoríti *m mn* ⟨N meteòrīt, G meteoríta⟩ *astron.* meteori koji kao veće gromade stignu do površine Zemlje ne sagorjevši u atmosferi // **meteòrītskī** *prid.* koji se odnosi na meteorite
✧ *v.* meteor + -IT

meteorìzam *m* ⟨G -zma⟩ *fiziol.* prisutnost plinova u abdomenu ili crijevu; posljedica je flatulencija // **meteorizácija** *ž min.* promjene koje se događaju na stijenama u kontaktu s atmosferom
✧ *grč.* meteōrismós: dizanje uvis

METEORO- kao prvi dio riječi znači ono što se odnosi na meteorologiju [*meteoropatija*]
✧ *grč.* metéōros: koji je u zraku, *v.* meteor

meteorobiològija *ž znanstv.* disciplina koja proučava povezanost meteoroloških i bioloških pojava
✧ METEORO- + *v.* biologija

meteorògraf *m* ⟨N *mn* -i⟩ *meteor.* uređaj za kontinuirano bilježenje temperature, vlage i tlaka zraka, ob. podizan u atmosferu avionom, balonom ili zmajem
✧ METEORO- + -GRAF

meteorògram *m meteor.* vrpca na kojoj su zapisani podaci meteorografa
✧ METEORO- + -GRAM

meteorològija *ž* skup znanstvenih disciplina koje se bave proučavanjem fizičkih i kemijskih svojstava atmosfere, procesima u njoj te predviđanjem vremena; vremenoslovlje △ ***primijenjena*** ~ dio meteorologije koji se odnosi na znanje o atmosferi za dobrobit ljudskih aktivnosti (agrometeorologija, zrakoplovna meteorologija, tehnička meteorologija, biometeorologija, pomorska meteorologija, radarska meteorologija i dr.) // **meteoròlog** *m* ⟨V -ože, N *mn* -ozi⟩ stručnjak koji se bavi meteorologijom; vremenoslovac; **meteorològījskī** *prid.* koji se odnosi na meteorologiju; **meteoròlošk|ī** *prid.* koji se odnosi na meteorologiju i meteorologe △ ~***a akustika*** disciplina koja se bavi proučavanjem zvukova u atmosferi kao utjecaja atmosferskih uvjeta na širenje i čujnost zvukova iz bilo kojeg izvora; ~***a karta*** vremenska karta, *v.* vrèmenskī △; ~***a mreža*** sve meteorološke postaje na nekom prostoru; ~***a navigacija*** *pom.* plovidba brodom po ruti koja je meteorološki optimalna, vremenski najkraća i navigacijski najsigurnija; ~***a postaja*** mjesto gdje se obavljaju redovita mjerenja i motrenja meteoroloških elemenata a opskrbljeno je meteorološkim instrumentima; ~***a raketa*** raketa kojom se izvode meteorološka mjerenja u visokoj atmosferi; ~***a služba*** organizacija koja na sustavan način provodi meteorološka mjerenja i opažanja, izvještava o sadašnjim i budućim vremenskim prilikama, bavi se i proučavanjem klime; ~***i balon*** specijalno konstruiran balon za određivanje visinskih vjetrova te za podizanje meteoroloških mjernih uređaja (*usp.* radiosonda i dr.) na visini od 40–50 km; ~***i brod*** *meteor.* specijalno opremljen brod za meteorološka i oceanografska mjerenja i opažanja, ob. lociran na oceanima; vremenski brod; ~***i elementi*** veličine (tlak, temperatura i dr.) kojima se prikazuju fizikalno stanje atmosfere i fizikalne pojave u njoj; ~***i radar*** radar posebno konstruiran za mjerenje i praćenje atmosferskih procesa; ~***i rat*** djelovanje na vremenske prilike kako bi se protivniku otežalo ili onemogućilo vo-

đenje ratnih operacija (osvjetljavanje oblaka, stvaranje magle i dr.); *~i* ***satelit*** umjetni Zemljin satelit koji mjeri i dojavljuje podatke značajne za meteorologiju (slika oblaka, temperature i vlage i dr.); *~i* ***stup*** *tehn.* konstrukcija na kojoj se smještaju meteorološki instrumenti radi mjerenja u najdonjem sloju atmosfere; *~i* ***uvjeti*** ukupnost stanja vremena ili klimatskih prilika na nekom području ili mjestu u određenom razdoblju; *~i* ***zaklon*** termometrijska kućica, *v.* termometrijski △; **meteoròloški** *pril.* kao meteorolog, na način meteorologa

✧ *grč.* meteōrología: rasprava o pojavama na nebu ≃ METEORO- + -LOGIJA

meteoropàtija *ž psih.* preosjetljivost na promjene meteoroloških stanja // **meteoròpāt** *m* onaj koji je izrazito osjetljiv na promjene vremenskih stanja, onaj na čije zdravlje i raspoloženje osobito utječu vremenske prilike; **meteoròpatkinja** *ž*, *v.* meteoropat

✧ METEORO- + -PATIJA

meteoropatològija *ž med.* dio medicinske znanosti koji proučava utjecaj elemenata klime na postanak, učestalost i težinu bolesti

✧ METEORO- + *v.* patologija

meteorotropìzam *m* ⟨G -zma⟩ *med.* osjetljivost organizma na promjene meteoroloških stanja

✧ METEORO- + -TROPIZAM

mètēr *m* ⟨G metéra⟩ *tisk.* slagar koji složeni slog prelama na zadani format stranice, stavlja naslove i dr.

✧ *fr.* metteur

metèriz *m reg.* prokop u zemlji, opkop; rov

✧ *tur.* metris ← *perz.* meters

métež, *v.* metnuti

methemoglòbīn *m* ⟨G methemoglobína⟩ *fiziol.* oksidacijski oblik hemoglobina na koji je kisik čvrsto vezan pa je stoga neupotrebljiv za prijenos kisika krvlju

✧ MET- + *v.* hemoglobin

methemoglobinèmija *ž pat.* povišena razina methemoglobina u krvi

✧ *v.* methemoglobin + -EMIJA

methemoglobinùrija *ž pat.* nalaženje methemoglobina u urinu, koji je zbog toga smeđe boje

✧ *v.* methemoglobin + -URIJA

Mètida *ž mit.* prva žena Zeusova, mati Atenina, personifikacija mudrosti

métier (*izg.* metjê) *m publ.* **1. a.** obrt, zvanje, profesija, struka **b.** stručna vještina, majstorstvo, umijeće **2.** *umj.* iskustvo, rutina, profesionalna vještina autora (pisca, slikara, kompozitora i dr.) koja mu pomaže izraziti ideju, ostvariti zamišljeno djelo

✧ *fr.*

mètīl *m* ⟨G metíla⟩ *kem.* CH_3-, jednovalentni radikal ugljikovodika, ostatak metana // **metilírati** *dv.* ⟨*prez.* metìlīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *kem.* uvesti/uvoditi metil u organske spojeve; **mètīlnī** *prid.* **1.** koji sadrži metil [~ *alkohol*] **2.** koji je svojstven metilu

✧ *fr.* méthylène ← *grč.* méthy: vino + hýlē: drvo: alkohol iz drva

metilmòrfīn *m* ⟨G metilmorfína⟩ *farm.* alkaloid opijuma, služi za umirenje kašlja; kodein

✧ *v.* metil + *v.* morfij + -IN

mètīlj *m* ⟨G metílja⟩ *zool.* **1.** nametnik u tijelu domaćih životinja i čovjeka; plosnati crv **2.** (*mn*) *Trematodes*, razred parazitskih plošnjaka (jetreni m. *Fasciola hepatica*, mali m. *Dicrocoelium dendriticum* ili *D. lanceolatum*) // **metìljav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *pat.* koji je zaražen metiljavošću; **metìljavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *pat.* stanje onoga koji je napadnut metiljima, *usp.* fascioloza

♦ *pr.* (nadimačko): **Mètulj** (Karlovac)

✧ *prasl.* *metyljь, *motyljь: leptir, crv (*rus.* motýl', *polj.* motyl) ≃ *prasl.* i *stsl.* motylo: izmet

mètīljka *ž* (**metilj** *m*) ⟨G *mn* -iljākā/-ī⟩ *bot.* biljka (*Lysimachia*) iz porodice jaglaca (*Primulaceae*); protivak

✧ *v.* metilj

metiònīn *m* ⟨G metionína⟩ *kem. biol.* prirodna aminokiselina, sastavni dio bjelančevina, sadrži sumpor; neophodni sastojak ljudske ishrane

metisàzōn *m* ⟨G metiosazóna⟩ *farm.* antivirusno sredstvo

Mȅtkovčanin *m*, *v.* Metkovac

Mȅtković *m* luka i grad na obali donjeg toka rijeke Neretve, 12026 stan. // **Mȅtkovac** (**Mȅtkovčanin**) *m* (**Mȅtkōvka**, **Mȅtkovčānka** *ž*) ⟨G -ōvca, V -ōvče, N *mn* Mȅtkōvci⟩ stanovnik Metkovića; **mȅtkovačkī** *prid.* koji se odnosi na Metkovce/Metkovčane; **mȅtkovićkī** *prid.* koji se odnosi na Metković; metkovski; **mȅtkovskī** *prid. lokal.*, *v.* metkovićki

♦ *pr.* (etnik): **Mȅtković** (Dubrovnik, *v.* i Metod)

mȅtla[1], *v.* mesti

mètla[2] *ž bot.* biljka (*Osyris alba*) iz porodice *Santalaceae*; šćucica, žukvica △ ***poljska*** ~ *bot.*, *v.* nevenka
✧ *v.* mesti
mètlača *ž bot.* biljka (*Aïra*) iz porodice trava (*Gramineae*)
✧ *v.* metla
mètlika *ž* ⟨D L -ici⟩ *bot.*, *v.* tamaris
✧ *v.* metla
mètnuti (što, koga) *svrš.* ⟨*prez.* mȅtnēm, *pril. pr.* ūvši, *imp.* mètni, *prid. rad.* mètnuo, *prid. trp.* mȅtnūt⟩ staviti, položiti na neko mjesto [*metni to tamo*; *metni očale*; ~ *na stranu* = stavi/staviti]; smjestiti, *usp.* staviti // **mètati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* mȅćēm, *pril. sad.* mȅćūći, *imp.* mȅći, *gl. im.* -ānje⟩ stavljati, polagati, *usp.* metnuti; **métež** *m* gužva, pometnja, komešanje
♦ *pr.* (nadimačka): **Mèteš** (Županja, Posavina), **Mètež** (11, Požega)
✧ *v.* mesti
metóda *ž* **1.** *fil.* način, put, postupak u logičkom razmišljanju koji pomaže ispravnom zaključivanju i spoznaji; principi logičnog razmišljanja i zaključivanja [*induktivna* ~; *deduktivna* ~] **2.** način, put, postupak koji pomaže ostvarenju željenog rezultata u nekom praktičnom poslu, znanstvenom istraživanju, društvenoj akciji, sportskoj igri itd.; metodika [*audiovizualna ~ učenja stranih jezika*; *empirijska (iskustvena) ~ znanstvenog istraživanja*; *marketinška ~ planiranja proizvodnje*; *heuristička* ~; *didaktička* ~] △ ***analitička*** ~ metoda koja vrši raščlanjivanje od cjeline prema dijelovima, *opr.* ***sintetička*** ~; ***sintetička*** ~ metoda koja polazi od dijelova prema složenijem, *opr.* ***analitička*** ~ // **metòdičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji se odlikuje jasnom metodom; sustavan [~ *razum*] **2.** koji se obavlja prema određenoj metodi; **metòdičār** *m* onaj koji se bavi metodikom, koji primjenjuje načela metodike; **metòdičārev** (**metòdičārov**) *prid·* koji pripada metodičaru; **metòdičārka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* metodičar; **metòdičarskī** *prid.* koji se odnosi na metodičara; **metòdičk|ī** *prid.* koji je utemeljen na načelima metodičnosti; sustavan △ ~***a sumnja*** *fil. pov.* polazni kritički stav neprihvaćanja unaprijed dokazanih teza kao osnove spoznavanja (Descartes); **metòdički** *pril.* na metodičan način, s metodom; metodično; **metòdično** *pril.*, *v.* metòdički; **metòdičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je metodično; sustavno, sistematično postupanje; **metòdika** *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** dio pedagogije, bavi se metodama poučavanja i predavanja u sustavu obrazovanja **2.** način svrhovitog rješavanja praktičnih problema; metoda (**1**); **mètōdsk|ī** *prid·* koji se odnosi na metodu △ ~***a jedinica*** dio nastavnog gradiva koji predstavlja zaokruženu cjelinu, a može se obraditi u jednom nastavnom satu; **mètōdski** *pril.* po metodi, kako traži metoda
✧ *lat.* methodus ← *grč.* méthodos: traženje, istraživanje ≃ META- + hodós: put, staza
Mètōdij (**Metôdij**, **Mètōdije**, **Metôdije**) **1.** *v.*
♦ **2.** *v.* Ćiril
♦ m. os. ime; *hip.*: **Mȅtko**
✧ *grč.* Methódios
metodȉzam *m* ⟨G -zma⟩ naučavanje Protestantske kršćanske crkve; temelji su joj *Sveto pismo* (osobito *Novi zavjet*), vjerska tradicija, iskustvo vjere, njezino potvrđivanje u praksi i razum; ime prema metodi unutarnje duhovne analize na kojoj se temelji učenje Crkve // **metòdist** *m* ⟨N *mn* -i⟩ *rel.* pripadnik Protestantske kršćanske crkve čija se teologija razvila iz učenja J. Wesleya (1703–1791); **metòdistkinja** (**metòdistica**) *ž*, *v.* metodist
✧ *engl.* Methodism
metodològija *ž* **1.** znanost o metodama, sustav metoda i načela koji se koriste u nekoj znanstvenoj disciplini, znanosti ili znanstvenoj grani **2.** dio logike, bavi se općim načelima stvaranja znanja // **metodòlog** *m* ⟨V -ože, N *mn* -ozi⟩ onaj koji se bavi metodologijom; **metodologijskī** *prid.* koji se odnosi na metodologiju; **metodòloškī** *prid.* koji se odnosi na metodologiju i metodologe; **metodòloški** *pril.* na način metodologa i metodologije
✧ *nlat.* methodologia ≃ *v.* metoda + -LOGIJA
mètoh *m* ⟨N *mn* -osi, G mȅtōhā⟩ **1.** *pov.* zajednica, zajedničko poljoprivredno dobro **2.** *pravosl.* zemlja koja pripada manastiru i koju obrađuju kaluđeri; metohija // **metòhija** *ž* **1.** *v.* metoh **2.** (Metohija) naziv koji upotrebljavaju Srbi za regiju oko Peći i Dečana na Kosovu; **Metohíjac** *m* (**Metòhījka** *ž*) ⟨G -ījca, V -ījče, N *mn* Metohíjci, G Metòhījācā⟩ stanovnik Metohije; **metòhījskī** *prid.* koji se odnosi na Metohiju i Metohijce
✧ *grč.* metokhḗ: dioništvo, zajednica; zajedničko dobro

Mèton (5. st. pr. Kr.), grčki astronom iz Atene, korigirao pogreške lunarno-solarnog kalendara u Grčkoj na temelju ciklusa od 19 godina (*Metonov ciklus*), koji je Atena 432. pr. Kr. službeno prihvatila

metonìmija *ž knjiž.* stilska figura koja omogućuje da se jedan pojam zamijeni drugim bliskim pojmom [četiri milijuna vojnika →; *četiri milijuna bajuneta*; *popiti čašicu*; *okrenuti leđa*] // **metonìmičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji ima oblik metonimije; **metonìmījskī** *prid.* koji se odnosi na metonimiju; **metonìmījski** *pril.* na način metonimije, kao metonimija; **metonimizácija** *ž lingv.* stilistički i terminološki postupak prenošenja značenja jedne riječi na nov pojam po bliskosti, *usp.* metaforizacija

✧ *lat.* metonymia ← *grč.* metōnymía ≃ MET- + -ONIMIJA

metonomàzija *ž lingv.* promjena prezimena prijevodom osnovnog značenja na drugi jezik

✧ *grč.* metonomasía: promjena imena ≃ MET- + onomázein: imenovati

metòpa *ž arhit. pov.* kvadratni mramorni reljef između triglifa na frizu dorskoga hrama, iznad arhitrava

✧ *grč.* métōpon: čelo ≃ MET- + ṓps: oko

metopomàncija *ž*, *v.* metoposkopija

metòpōn *m* ⟨G metopóna⟩ *farm.* opijatni, polusintetski analgetik

✧ MET- + *v.* opijat

metoposkòpija *ž* tumačenje svojstava čovjekova karaktera na osnovi proučavanja oblika i brazda čela; metopomancija

✧ *grč.* métōpon: čelo + -SKOPIJA

metotrèksāt *m* ⟨G metotreksáta⟩ *farm.* antagonist folne kiseline, koristi se kao citostatik, antikancerogeno sredstvo

metráža, *v.* metar

metrèsa *ž* ⟨G *mn* metrésa⟩ suložnica čovjeka iz visokog društva, ljubavnica; priležnica, milosnica [*kraljeva* ~]

✧ *fr.* maîtresse

mètrika *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** *jez. knjiž.* disciplina koja se bavi proučavanjem ritma u poeziji i strukturi stiha **2.** *mat.* funkcija udaljenosti na nekom skupu // **mètričk|ī** *prid.* koji se odnosi na metriku i metre [*~a centa*; *~a mjera*] △ *~i* ***prostor*** *mat.* skup na kojem je zadana metrika, važna matematička struktura čiji je poseban slučaj, npr., euklidski prostor; *~i* ***sustav SI jedinica*** moderni sustav mjernih jedinica; uključuje: metar (dužina), kilogram (masa), sekundu (vrijeme), amper (električna struja), kelvin (termodinamička temperatura), kandeli (svjetlost) i mol (količina tvari, množina); **mètrički** *pril.* kao u metrici, prema načelima metrike

✧ *grč.* metrikḗ (tékhnē) ≃ métron: mjera

metrìtis *m pat.* upala maternice

✧ *nlat.* ← *grč.* mḗtra: maternica + -ITIS

mètrō (**metrô**) *m* ⟨G metròa⟩ gradska ili prigradska podzemna željeznica koja rasterećuje promet na ulicama i drugim prometnicama [*pariški* ~; *u ~u*; *voziti se ~om*]

✧ *fr.* métro ← chemin de fer **métro**politain: (vele)gradska željeznica

METRO- kao prvi dio riječi koji označava ono što se odnosi na metar, mjerenje [*metronom*]

✧ *grč.* métron: mjera

metrològija *ž* **1.** *pov.* pomoćna povijesna znanost, proučava različite mjere i mjerne sustave u prošlosti **2.** znanost koja se bavi preciznim mjerenjem triju osnovnih veličina: mase, duljine i vremena // **metròlog** *m* ⟨V -ože, N *mn* -ozi⟩ stručnjak u metrologiji; mjeritelj; **metròloškī** *prid.* koji se odnosi na metrologiju i metrologe; mjeriteljski

✧ METRO- + -LOGIJA

metrònom *m glazb.* sprava kojom se mjeri takt i točno određuje brzina izvođenja glazbenog djela; taktomjer

✧ METRO- + -NOM

metròōn *m* ⟨G metroóna⟩ *pov.* u antičkoj Grčkoj, hram posvećen majci bogova Kibeli

✧ *grč.* Mētraîon ≃ mḗtēr: majka

metròpola *ž* **1.** *pov.* u staroj Grčkoj, grad koji ima svoje kolonije **2.** matična država u odnosu prema kolonijama **3. a.** glavni i najveći grad države sa znatnom koncentracijom vlasti **b.** grad koji se smatra središtem neke aktivnosti [~ *zabave*] // **metropòlija** *ž crkv.* sjedište i djelokrug rada i časti nadbiskupa, metropolita; **metropòlījskī** *prid.*, *v.* metropolitanski; **metropòlīt** (**metropolíta**) *m* ⟨G metropolíta⟩ *kat.* biskup koji upravlja biskupijom glavnog grada neke pokrajine, države i sl., a istodobno je po časti nadređen ostalim biskupima biskupija te pokrajine; nadbiskup; **metropolìtānsk|ī** *prid.* koji se odnosi na metropoliju [*~a knjižnica*]; metropolijski; **metropòlītsk|ī** *prid.* koji se odnosi na metropolite [*~a čast*]; **metropòlītski** *pril.* kao metropolit, na način metropolita; **metropo-**

lítstvo *sr* dužnost i privilegija metropolita; **metropolizácija** *ž* čin i proces metropoliziranja, metropoliziranje; **metropolìzam** *m* ⟨G -zma⟩ težnja za koncentriranjem ekonomskog, političkog i kulturnog razvoja države u jednom gradu, metropoli; **metropolizírati** (što, se) *dv.* ⟨*prez.* metropolìzīrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* metropolìzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ urediti/uređivati državu tako da bude centralizirana prema glavnom gradu koji veličinom i koncentracijom administracije dominira životom zemlje, *opr.* regionalizirati; **metròpolskī** *prid.* koji se odnosi na metropolu [~ *život*]; **metròpolski** *pril.* kao u metropoli, na način metropole [~ *živjeti*]

✧ *grč.* mētrópolis ≃ mḗtēr: majka + pólis: grad; mētropolítēs: stanovnik metropole

metroràgija *ž pat.* svako krvarenje iz maternice izvan menstruacijskog ciklusa

✧ *lat.* metrorhagia ≃ *grč.* mḗtra: maternica + rhēgnýnai: kidati

Metternich (*izg.* Mètērnih), **Clemens Wenzel Lothar, knez** (1773–1859), austrijski političar i državnik, ministar vanjskih poslova (1809–1848) koji je zapravo držao svu vlast u svojim rukama; zagovornik doktrine ravnoteže velikih europskih sila // **Metternichov** (*izg.* Mèternihov) *prid.* koji pripada Metternichu △ *~o doba* *pov.* tri desetljeća nakon Bečkog kongresa (1814–1815) tijekom kojih je Metternich bio vodeća politička ličnost Europe

metteur *m*, *v.* meter

Metùzalem *m* **1.** *bibl.* sin Henohov, doživio je 969. i tako postao legendarni najdugovječniji čovjek **2.** (metuzalem) *razg. pejor.* stara osoba kojoj je vrijeme prošlo, vrlo stara i prestara osoba; drevni starac, onaj koji je u vrlo visokoj dobi [*star kao ~*] // **metùzalemskī** *prid.* koji se odnosi na Metuzalema i metuzaleme; **metùzalemski** *pril.* kao Metuzalem, na način Metuzalema i metuzalema

♦ *pr.* (nadimačka, od **2.**, *v.* i Mate): **Màtuza** (Ivanec, Međimurje), **Matùzalem** (Virovitica, Podravina), **Màtuzić** (110, Duga Resa, *Z* Slavonija, Pokuplje), **Matúzović** (Županja, Vinkovci)

✧ *hebr.* mĕthūšelaḥ

mȅtva *ž bot.*, *v.* metvica △ ***gorka*** ~, *v.* limundžik

mètvica *ž bot.* ljekovita biljka (*Mentha piperita*) iz porodice usnatica (*Labiatae*), sadrži aromatično ulje kojem je glavni sastojak mentol; janješka metvica, nana, menta, metva △ ***divlja*** ~ ljekovita biljka (*Mentha pulegium*); pulež, veremot; ***gorka*** ~ mačja metvica (*Nepeta*); ***gorska*** ~ mediteranska biljka (*Calamintha officinalis*); marulja; ***paprena*** ~ ***(menta)***, *v.* metvica; ***turska*** ~, *v.* kaloper

✧ *prasl.* *męta, *mętva (*rus.* mjáta, *polj.* mięta) ← *lat.* mentha ← *grč.* mínthē, *v.* menta

mètvulja *ž bot.* sjevernoamerička mirisna trajnica (*Monarda*) iz porodice usnatica (*Labiatae*)

✧ *v.* metvica

MeV *krat.fiz.* simbol za decimalnu jedinicu megaelektronvolt

mevlána *m pov.* počasna titula za glasovite islamske učenjake

♦ *pr.*: **Mèvlan** (280, Split, sred. Dalmacija, Zagora)

✧ *tur.* mevlana ← *arap.* mäwlānā: naš gospodin

Mèvlūd *m* ⟨G Mevlúda⟩ *isl.* **1.** blagdan, rođendan Muhamedov **2.** (mevlud) hvalospjev Muhamedu u čast njegova rođendana, recitira se u džamiji i po vjerskim školama

✧ *tur.* mevlit ← mevlût ← *arap.* mäwlid: rođenje

México *m*, *v.* Meksiko

Meyerbeer (*izg.* Majerbêr), **Giacomo** (1791–1864), njemački skladatelj, djelovao u Italiji i Francuskoj; izgradio tip francuske romantične velike opere

Meyerhof (*izg.* Màierhof), **Otto** (1884–1951), njemački biokemičar i fiziolog; od 1940. u SAD-u, Nobelova nagrada za medicinu 1922 (s A. V. Hillom)

Meyrink (*izg.* Mèjrink), **Gustav** (do 1917. Meyer) (1868–1932), austrijski pisac, bankar u Pragu; u romanima iz starog Praga obrađuje mistične religijske, kabalističke i budističke predaje; sklon groteski, utjecao na Kafku (*Golem*)

MEZ-, MEZO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na srednje, sredinu [*mezosfera*]

✧ *grč.* mésos: srednji

mèza *ž*, *v.* meze

mezaortìtis *m pat.* upala srednjeg sloja aorte; najčešće posljedica sifilisa

✧ MEZ- + *v.* aortitis

mezalìjansa *ž* **1.** *pov.* nepriličan i nepoželjan brak zbog razlike u društvenom položaju supružnika **2.** *pren.* loša mješavina, neprirodan

spoj (o idejama, djelatnostima, pojmovima, državama)
✧ *fr.* mésalliance
mezànīn (**mezanîn**) *m* ⟨G mezanína⟩ **1.** *arhit.* dio stambene zgrade ili robne kuće između prizemlja i prvoga kata; polukat **2.** niz sjedala ili loža u polukatu kina ili kazališta
✧ *tal.* mezzanino
mèzār *m* ⟨G mezára⟩ *isl.* grob, raka // **mèzārje** *sr zb. reg.*, *v.* mezarluk; **mezàrluk** *m* ⟨G -uci⟩ muslimansko groblje, groblje uređeno po propisima islama; mezarje
✧ *tur.* ← *arap.* mäzār
mezàrtāš *m* ⟨G mezartáša⟩ *reg.* nadgrobni kamen; nišan
✧ *tur.* mezar taı
mèze *sr* (**mèza** *ž*) ⟨G -ta⟩ *reg.* zakuska izvan redovnih obroka, ob. uz piće // **mèzetiti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -tēći, *gl. im.* -ećēnjē⟩ uzimati meze, prigristi; meziti; **mèziti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* mèzēći, *gl. im.* mèzēnje⟩, *v.* mezetiti
♦ *pr.* (nadimačka): **Mèzak** (280, Zagreb, Zagorje, Moslavina), **Mèze** (Duga Resa, Osijek)
✧ *tur.* ← *perz.* slastica
mezektòderm *m anat.* mezenhim u području glave i vrata; nije mezodermnog podrijetla
✧ MEZ- + *v.* ektoderm
mèzenhim *m anat.* embrionalno vezivno tkivo iz kojeg se razvijaju sve ostale vrste vezivnoga i potpornog tkiva // **mèzenhīmnī** *prid.* koji sadrži karakteristike mezenhima, koji pripada mezenhimu, koji je svojstven mezenhimu; kolagenozan △ ~ ***tumori*** *pat.* neoplazme koje potječu od mezenhimnih tkiva; tumori mekih tkiva (mišića, vezivnoga i masnog tkiva, krvnih i limfnih žila i sl.)
✧ MEZ- + EN- + *grč.* khýma: tekućina
mezenhimatóza *ž pat. zast.* sistemska bolest vezivnog tkiva; kolagenoza
✧ *v.* mezenhim + -OZA
mezenterektòmija *ž med.* operacija kojom se uklanja dio mezenterija
✧ *v.* mezenterij + *v.* ektomija
mezèntērīj (**mezentêrīj**) *m anat.* nabor potrbušnice, spaja crijeva s trbušnom stijenkom
✧ MEZ- + *grč.* énteron: crijeva, utroba
mèzet *m reg. zast.* javna prodaja s početnom cijenom i nadmetanjem zainteresiranih; dražba, licitacija
✧ *tur.* müzayede, mezad ← *arap.* muzāyädä
mȅzgotōč *m zool.* kukac kornjaš (*Amphotis*)
✧ *v.* mezga + *v.* tokariti, točiti
mézgra (**mézga** *rij.*) *ž* ⟨G *mn* mȅzgārā/-ī⟩ **1.** tkivo između kore i srži drveta; bjeljika **2.** sok koji se u proljeće kupi pod korom drveća (*Succus arboris*) **3.** *v.* limfa // **mezgròvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je pun mezgre (**2**)
♦ *pr.* (nadimačka): **Mézdić** (Donja Stubica), **Mȅzdjić** (Sesvete, Donja Stubica), **Mȅzga** (300, Međimurje), **Mȅzgec** (Poreč, Rijeka, Istra)
✧ *prasl.* *mězga (*rus.* mezgá, *polj.* miazga) ≃ *srvnjem.* meisch: kom, vinski mulj
mèzheb (**mèdheb**) *m* pravna škola u šerijatskom pravu
✧ *tur.* ← *arap.* mädhäb
mèzimac *m* ⟨G -īmca, V mȅzīmče, N *mn* -īmci⟩ **1.** dijete koje roditelji najviše vole **2.** miljenik [~ *publike*] **3.** mali prst // **mèzimačkī** *prid.* koji se odnosi na mezimce; **mèzimački** *pril.* kao mezimac, na način mezimaca; **mèzimčād** *ž zb.* ⟨I -i⟩, *v.* mezimče; **mèzīmče** *sr* ⟨G -ta, *zb.* mèzimčād⟩, *v.* mezimac; **mèzīmčev** *prid.* koji pripada mezimcu; **mèzimica** *ž*, *v.* mezimac; **mèzimičin** *prid.* koji pripada mezimici
✧ *prasl.* *mězinьcь: najmlađi sin (*rus.* mezínec, *polj.*) *dijal.* (mizinec) ≃ *lit.* mažas: malen
mèziti, *v.* meze
MEZO-, *v.* MEZ-
mezociklóna *ž meteor.* ciklona manjih razmjera (10–100 km u promjeru) koju je teško otkriti na sinoptičkim kartama
✧ MEZO- + *v.* ciklon, ciklona
mȅzoderm *m biol.* srednji listić u početnoj fazi razvoja embrija; osnova je razvoja vezivnog tkiva i kostiju
✧ MEZO- + -DERM
mezòfīl *m* ⟨G mezofíla⟩ *bot.* parenhimsko tkivo lista smješteno između gornje i donje epiderme; u njemu se odvija fotosinteza
✧ MEZO- + *grč.* phýllon: list
mezòfīt *m mn* ⟨G mezofíta⟩ *bot.* biljka prilagođena životu na umjereno vlažnim staništima
✧ MEZO- + -FIT
mezogàstrīj *m anat.* srednji dio trbušne šupljine
✧ *nlat.* mesogastruim ≃ MEZO- + *grč.* gastḗr
mezògnāt *m* ⟨G mezognáta⟩ *term.* osoba u koje su čeljusti naprijed izbačene, a zubi usađeni ukoso
✧ MEZO- + *grč.* gnáthos: čeljust

mezohalínōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *term.* pojava prisutnosti sloja mora više slanosti između slojeva niže slanosti
✧ MEZO- + *grč.* háls: sol

mȅzokarp *m biol.* dio plodnog ovoja
✧ MEZO- + *grč.* karpós: plod

mȅzoklīma *ž meteor.* klima prirodnog područja ograničene veličine, kao npr. doline, šume, nasada i dr.
✧ MEZO- + *v.* klima

mezokòlōn *m* ⟨G mezokolóna⟩ *anat.* dio mezenterija koji pripada debelom crijevu (kolonu)
✧ MEZO- + *v.* kolon²

mezolìtik *m geol.* srednje kameno doba, prijelaz između starijega u mlađe kameno doba; pojava luka i strijele, elementarni začeci poljoprivrede
✧ MEZO- + -LITIK

mezomèrija *ž kem.* prikaz stvarne raspodjele valentnih elektrona u molekuli ili ionu dvjema ili više strukturnih formula, kad se ona ne može prikazati jednom strukturnom formulom; naziva se i rezonancijom između dviju ili više raspodjela valentnih elektrona u molekuli ili ionu
✧ MEZO- + -MERIJA

mezometeorològija *ž meteor.* dio meteorologije koji proučava meteorološke uvjete na ograničenom području unutar nekoliko km² do nekoliko desetaka km²
✧ MEZO- + *v.* meteorologija

mezomòrfnōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *term.* skladna proporcionalna građa tijela; ona koja odgovara prosječnoj tjelesnoj konstituciji
✧ MEZO- + -MORFAN

mèzōn *m* ⟨G mezóna⟩ *fiz.* elementarna čestica koja sudjeluje u jakim interakcijama (mezoni su hadroni) i koja ima cijeli kvantni broj spina (mezoni su također i bozoni); sastoji se od kvarka i antikvarka; primjeri mezona su pion i kaon, proizvode se umjetno u velikim akceleratorima △ μ-~, *v.* mion
✧ MEZO- + -ON

mezonèfros *m biol.* drugi bubreg u embrionalnom razvitku bubrega, konačni bubreg u riba i vodozemaca; prabubreg
✧ *nlat.* mesonephros ≃ MEZO- + *grč.* nephrós: bubreg

mȅzopauza *ž meteor.* prijelazni sloj između mezosfere i termosfere na visini od 86–90 km
✧ MEZO- + *v.* pauza

Mezopotâmija (**Mezòpotāmija**) *ž geogr.* nizina u *JI* Aziji između rijeka Eufrata i Tigrisa, 350.000 km²; većim dijelom pripada Iraku; mjesto nastanka najstarijih civilizacija Sumeraca i Akađana // **Mezopotámac** *m* (**Mezopòtāmka** *ž*) ⟨G -mca, V Mèzopotamče, N *mn* Mezopotámci⟩ stanovnik Mezopotamije; **mezopòtāmskī** *prid.* koji se odnosi na Mezopotamiju

mezosféra *ž meteor.* sloj atmosfere iznad stratosfere, između 50 i 85 km, u kojem temperatura opada visinom te u najgornjim slojevima doseže vrijednosti od -85 do -90 °C
✧ MEZO- + -SFERA

mȅzotel *m anat.* jednoslojni pločasti epitel koji oblaže serozne ovojnice
✧ MEZO- + *v.* (epi)tel

mezotelìōm *m* ⟨G mezotelióma⟩ *pat.* tumor (ob. maligni), nastaje iz mezotelnih stanica što oblažu tjelesne šupljine
✧ *v.* mezotel + -OM

mezotèrmija *ž hidr.* pojava sloja mora više temperature između slojeva niže temperature
✧ MEZO- + -TERMIJA

mezòtōrīj (**mezotôrīj**) *m kem.* radioaktivni izotop, produkt prirodnog radioaktivnog raspada torija
✧ MEZO- + *v.* torij²

mezòvārij (**mezovârīj**) *m anat.* kratak nabor potrbušnice smješten u sagitalnoj ravnini
✧ MEZO- + *nlat.* ovarium: jajnik ← *lat.* ovum: jaje

mezozòi *m mn zool. Mesozoa*, životinjski parazitski organizmi građeni od nekoliko stanica u kojima postoji podjela rada, ali ne postoje tkiva niti višestanični organi
✧ *nlat.* mezozoa ≃ MEZO- + ZOON

mezozòik *m geol.* treća era u geološkoj prošlosti Zemlje (dijeli se na tri razdoblja: trijas, juru i kredu); trajao je preko 100 milijuna; za nj su karakteristični veliki reptili (dinosauri i sl.) // **mȅzozojskī** *prid.* koji se odnosi na mezozoik
✧ MEZO- + -ZOIK

mezúza *ž jud.* svitak s hebrejskim tekstom nekog biblijskog odlomka, u malom metalnom ili drvenom omotu, koji se stavlja na desni dovratak ulaznih vrata židovskih kuća
✧ *hebr.* mězūzāh: dovratak

mezzastagione (*izg.* medzastađône) *m reg.* vrijeme prije ili poslije velikih turističkih gužvi; polusezona, mazaštađun
✧ *tal.*

mezzo (*izg.* mèdzo) *pril. glazb.* pobliža oznaka za dinamiku, artikulaciju i interpretaciju; srednje
✧ *tal.*

mezzoforte (*izg.* medzofôrte) *pril. glazb.* polujako, polujakim glasom
✧ *tal.*

mezzopiano (*izg.* medzopiâno) *pril. glazb.* polutiho, polutihim glasom
✧ *tal.*

mezzosopran (*izg.* medzosòprān) *m glazb.* ženski ili dječački glas između soprana i alta
✧ *tal.*

mezzotinto (*izg.* medzotînto) *m* **1.** bakropis s mekim i nijansiranim tonalitetima sjena **2.** *lik.* u slikarstvu polutonovi ili tonovi koji nastaju prijelazom iz jedne glavne boje u drugu
✧ *tal.*

mȅžnār *m reg.* onaj koji se brine za održavanje crkve i pomaže u svakodnevnim poslovima u crkvi; crkvenjak, zvonar
♦ *pr.* (prema zanimanju): **Mèznarić** (**Meznàrić**) (130, Međimurje, Đakovo, Zagorje, ← *njem.*)
✧ *njem.* Messner ← *srlat.* mansionarius

mežȕrati se *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ dobivati mreške na površini od sušenja, sitno se brazdati, na povjetarcu izgubiti potpunu glatkoću (npr. o površini vode) [*lice se mežura*; *voće se mežura*], *usp.* smežurati se

Mg *kem.* simbol za element magnezij

MH *krat.* Matica hrvatska

MHAT *krat.* Moskovsko umjetničko akademsko kazalište koje su 1898. osnovali K. S. Stanislavski i V. I. Njemirovič Dančenko; visokom kvalitetom produbljenog scenskog realizma i brojnim gostovanjima po svijetu izvršilo velik utjecaj na kazališnu umjetnost prvih desetljeća 20. st.
✧ *rus.* **M**oskóvskij **H**udožéstveni **A**kademíčeskij **T**eátr

MHz *krat. fiz.* oznaka za jedinicu frekvencije megahertza

MI-, MIO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na mišić [*mialgija*; *miotonija*]
✧ *grč.* mýs: miš; mišić

mȋ¹ *zam.* ⟨G A nâs, D L I nàma⟩ (lična za *1. l. mn*) **1.** zamjenica kojom se označuje skupina osoba u koju je uključena ili kojoj pripada i osoba koja govori **2.** zamjenjuje zamjenicu *ja* radi izražavanja skromnosti **3.** *razg.* zamjenjuje zamjenice *ti* i *vi* [*bili smo dobri* bio si dobar ili bili ste dobri; *što tražimo?* što tražite] // **nȁš²** *zam.* (posvojna prema mi); **našijénac** *m* ⟨G -nca, V -nče, N *mn* -nci, G našìjēnācā⟩ *ekspr. retor.* osoba rodom iz naših krajeva, našeg roda; naše gore list; našinac; **našijénčev** *prid.* koji pripada našijencu; **našȉjēnka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* našijenac; **našijénačkī** *prid.* koji se odnosi na našijence; **našijénački** *pril.* kao našijenac, na način našijenaca; **nȁškī** *prid.* koji je iz naših krajeva, našeg roda, koji je karakterističan za nas (naš narod ili našu regiju); **nȁški** *pril.* na naš način, kao mi [*govoriti* ~]
✧ *prasl.* i *stsl.* my (*rus.* i *polj.* my), *lit.* mes *prasl.* *našь (*rus.* naš, *polj.* nasz) ≃ *lat.* nos: mi

mȋ² *sr lingv.* **1.** dvanaesto slovo grčkog alfabeta **2.** *pov.* u grčkom sustavu bilježenja brojeva oznaka za 40
✧ *grč.* mŷ

mȋ³ *m glazb.* u solmizacijskoj ljestvici treća nota u nizu (enharmonijski ton e)

miàlgija *ž pat.* bol u mišićima
✧ MI- + -ALGIJA

Miami (*izg.* Majàmi) *m* luka, grad i turističko sjedište u *JI* Floridi (SAD), 358.600 stan.

mȉào-jȁo *m lingv.* jezična porodica koja obuhvaća nekoliko jezika koji se govore većinom u *J* Kini; hmong-mien

miastènija *ž pat.* mišićna slabost općenito, bez naznake razloga ili uzroka △ ~ ***gravis*** *pat.* kronična progresivna bolest velike zamorljivosti i slabosti mišića uzrokovana poremećajem prijenosa impulsa sa živaca na mišiće
✧ MI- + *v.* astenija

miatònija *ž pat.* smanjenje ili potpuni nestanak tonusa mišića
✧ MI- + *v.* atonija

mȉc² *uzv.* kojim se dozivlju mačke // **míca** *ž* mačka, *v.* △ **~-*maca*** *fam.* maca, *usp.* mačka

mȉca *ž reg. rij.* kačket
✧ *njem.* Mütze

mȉcati, *v.* maknuti

micèla *ž kem.* primarna čestica disperzne faze u nekim koloidnim otopinama
✧ *nlat.* micella ≃ *lat.* mica: mrvica, zrno

mìcēlīj (**micêlīj**) *m bot.* vegetativno tijelo gljiva, sastavljeno je od tankih niti (hifa)
✧ *nlat.* mycelium ≃ *grč.* mýkēs: gljiva + hêlos: čavao

micetìzam *m* ⟨G -zma⟩ *pat.* otrovanje gljivama
✧ *grč.* mýkēs: gljiva + -IZAM

micètōm *m* ⟨G micetóma⟩ *pat.* gljivična kronična i duboka upala s brojnim čvorićima, najčešće na stopalima i šakama
✧ *grč.* mýkēs: gljiva + -OM

Michaux (*izg.* Mišô), **Henry** (1899–1984), belgijsko-francuski pjesnik i slikar; stvarnom svijetu suprotstavljao svijet snova, mašte i halucinogenih droga (*Vjetrovi i prašine*)

Michelangelo Buonarroti (*izg.* Mikelânđelo Buonaròti) (1475–1564), talijanski renesansni kipar, slikar, graditelj i pjesnik, jedan od najvećih likovnih umjetnika svih vremena; freske (*Stvaranje svijeta* i *Sudnji dan* u Sikstinskoj kapeli), kiparska djela (*David*, *Bakho*, *Mojsije*, *Pietà*), zahvati u arhitekturi (završni oblik crkve Sv. Petra u Rimu) i dr.

Michell (*izg.* Mìčel), **John** (1724–1793), engleski geolog i astronom, osnivač seizmologije

Michelson (*izg.* Màikelsn), **Albert Abraham** (1852–1931), američki fizičar, istraživanjem svjetlosti pridonio razvoju teorije relativnosti, Nobelova nagrada 1907.

Michielli (*izg.* Mikijêli), **Valerije** (1922–1981), hrv. kipar i slikar, u izrazu blizak A. Giacomettiju (*Talac*); ciklusi pasa i konja; izlagao s grupom Biafra

Michigan (*izg.* Mìšigen) *m* **1.** *geogr.* jezero u *S* dijelu SAD-a, 57.757 km², duboko do 81 m **2.** savezna država SAD-a, 251.493 km², 9.295.000 stan., glavni grad Lansing

-MICIN kao drugi dio riječi označava gljivičasto podrijetlo [*streptomicin*]
✧ *grč.* mýkēs: gljiva

Mickiewicz (*izg.* Mickjȅvič/ob. Mickíjevič), **Adam** (1798–1855), poljski književnik, prvo ime poljskog romantizma; pisao poeme, poetske drame i balade, publicistiku; veliki borac i ideolog, »apostol borbe za nacionalno oslobođenje Poljske« (*Gospodin Tadija*)

MICRO-, *v.* MIKRO-

Microsoft (*izg.* Màjkrosoft) *m inform.* ime jedne od najvećih svjetskih tvrtki za proizvodnju kompjutorske programske opreme, *usp.* software; osnovali su je 1975. Paul Allen i Bill Gates

mìcva *ž jud.* zapovijed koju prema *Starom zavjetu* (5. knjiga Mojsijeva) nameće židovska vjerska tradicija; 248 zapovijedi zahtijevaju izvršenje i 365 onih koje zapovijedaju zabranu (ukupno 613)
✧ *hebr.* micwāh: propis, Božji zakon, Zapovijed

Míčevec *m* ⟨G -ēvca⟩ naselje (u blizini Zagreba), 1225 stan. // **Míčevčanin** *m* (**Míčevčānka** *ž*) ⟨N *mn* Míčevčani⟩ stanovnik Mičevca; **míčevečkī** *prid.* koji se odnosi na Mičevec i Mičevčane

Mičurin (*izg.* Mičùrin), **Ivan Vladimirovič** (1855–1935), ruski botaničar, razvio je preko 300 biljnih vrsta kako bi dokazao da se stečena svojstva nasljeđuju; njegove teorije hibridizacije uglavnom su odbačene

Míćo m. os. ime, *hip.* od Bratimir, Dimitrije, Dragomir, Mihovil, Mitar, Milivoj, Miroslav, Tihomir, Velimir i sl.; isto: **Míco** ◊ *pr.*: **Mìcak** (Ivanić Grad, Donja Stubica), **Mìcan** (Vukovar, Velika Gorica), **Mìcek** (110, Zagreb, Međimurje, Donji Miholjac, Zagorje, Prigorje), **Mícić** (100, Glina, posvuda), **Mìculinić** (260, Rijeka, Primorje), **Mìčanović** (**Mičánović**) (Požega, Varaždin, *I* Slavonija), **Mìčetić** (380, Rijeka), **Mîčević** (130, Požega, Posavina), **Míčić** (790, Zadar, Primorje, *I* Slavonija), **Míčin** (Šibenik, Primorje, Zagorje), **Mìćan** (Đakovo, Našice), **Mìćanović** (170, Vukovar, *I* Slavonija, Istra), **Míćić** (220, *I* Slavonija, Primorje), **Míćin** (Šibenik), **Míćović** (Rijeka, Varaždin, Pula), **Mìćūnović** (**Mićúnović**) (Osijek, priobalje)

Mída *m mit.* frigijski kralj, pretvarao u zlato sve čega bi se dotaknuo, prema predaji je imao magareće uši

middle-of-the-road (*izg.* mídlofdrōud) *glazb.* izrazito komercijalna produkcija pop glazbe koja podilazi ukusu široke publike
✧ *engl.* prema imenu sastava koji je izvodio takvu glazbu

middle-sized *prid.*, *v.* midl-sajz

míder *m reg.* **1.** dio ženskog rublja koji služi stezanju struka zbog estetskih ili terapeutskih razloga [*nositi/obući* ~; *skinuti* ~]; steznik **2.** *med.* oklop od kože ili sadre koji se stavlja oko trupa, najčešće kod tuberkuloze, prijeloma i deformacije kralješnice
✧ *njem.* Mieder

mìdi *m žarg.* modni stil u odijevanju koji karakterizira umjerenost △ ~ ***suknja*** suknja dužine do lista noge, popularna koncem 1960-ih
✧ *engl.* mid: srednji

MIDI *krat. inform.* standardno serijsko sučelje koje omogućava povezivanje kompjutera i

elektroničkih muzičkih instrumenata; ujedno i format datoteka

mìdl-sâjz *prid.* koji je srednje veličine (ob. na odjeći i sl.)

✧ *engl.* middle-sized

mìdraš *m* **1.** *jud.* zbornik pouka, zapisanih narodnih legendi i priča o drevnim učiteljima u židovstvu, kojim se objašnjava pojedini odjeljak *Biblije* **2.** *teol.* židovska i židovsko-kršćanska metoda tumačenja pojedinih odlomaka u svetim tekstovima usporedbom s drugim tekstovima

✧ *hebr.* midrāš: ispitivanje, istraživanje

midrijàtici *m mn* ⟨N midrijàtik⟩ *farm.* sredstva koja šire zjenicu u dijagnostičke i terapijske svrhe

✧ *v.* midrijaza

midrijáza *ž pat.* bolesno širenje zjenice

✧ *lat.* mydriasis ← *grč.* mydríasis: proširenje zjenice

Midway (*izg.* Mìdvej) *m geogr.* atol u Tihom oceanu *SZ* od Havajskog otočja (SAD), 5 km^2, o. 450 stan.; u 2. svjetskom ratu mjesto pomorsko-zračne bitke (2. 6. 1942) između SAD i Japana, prvi značajniji poraz japanskih snaga i prekretnica rata na Tihom oceanu // **mìdvejskī** *prid.* koji se odnosi na Midway

Mies van der Rohe (*izg.* Mîs fan der Róe), **Ludwig** (1886–1969), njemački arhitekt i dizajner, voditelj umjetničke škole Bauhaus u Dessauu; od 1938. u SAD-u; jedan od vodećih arhitekata 20. st.; u arhitekturi primjenjivao metalnu konstrukciju i staklene stijene

mîg *m* ⟨N *mn* mìgovi⟩ **1.** brzi pokret, stisak kapka oka kojim se daje neki znak **2.** *pren.* neizravni nalog, znak da se što učini [*dati (komu)* ~] // **mìgati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūćī, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** stiskati kapak oka, *usp.* namigivati **2.** *pren.* davati komu kakav nalog; **mìgavica** *ž rib.* mreža potegača za lov manje plave ribe (ob. noću uz svjećarice); **mìgnuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* mìgnēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* mìgni, *prid. rad.* mìgnuo⟩ dati znak okom, napraviti mig; **migòljav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji ima svojstvo da migolji, koji se kreće migoljavo **2.** *pren.* koji izmiče dužnostima; **migòljiti se** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. sad.* -ljēći se, *gl. im.* -ljēnje⟩ **1.** kretati se uvijajući se **2.** *pren.* izvlačiti se od obveza, dužnosti, itd.; izmicati

♦ *pr.* (nadimačka, prema osobini nositelja): **Mìgāč** (Ivanec, Podravina, Prigorje), **Mìgalić** (Karlovac)

✧ *prasl.* *migъ (*rus.* i *polj.* mig), *lit.* miegas: san ≃ *srnnjem.* micken: opaziti

mìgma *ž* ⟨G *mn* mîgmā/-ī⟩ *geol.* rastaljena silikatna tvar, nastaje taljenjem segmentnih stijena u dubokim slojevima litosfere, ali još nije usijana tekućina – magma

✧ *grč.* meîgma, mîgma: mješavina

migmàtīt *m* ⟨G migmatíta⟩ *min.* metamorfna stijena nastala djelovanjem migme na eruptivne ili sedimentne stijene

✧ *v.* migma + -IT

migrácija *ž* **1.** *sociol.* seoba velikih grupa stanovništva s jednog područja na drugo ili iz jedne zemlje u drugu **2.** *biol.* izvanredna ili periodička seoba mnogih životinjskih vrsta zbog osiguranja hrane ili života potomstva △ ***dnevna (pogranična)*** ~ *sociol.* dnevno i povratno premještanje stanovnika iz prebivališta u mjesto zaposlenja; cirkulacija; ***ekonomska*** ~ *sociol.* oblik prostorne pokretljivosti u kojoj su gospodarski motivi najvažniji; ***perverzna*** ~ *sociol.* neuobičajeno seljenje iz gospodarski razvijenih u manje razvijena područja // **migrácījsk|ī** *prid.* koji se odnosi na migraciju △ ~***a politika*** skup smjernica, pravnih zakona i ostalih mjera koje donose državne vlasti, a koje izravno ili posredno utječu na kretanje i sastav migracijskih tokova; ~***a zemlja*** *sociol.* država zahvaćena migracijom, useljavanjem; ~***i saldo*** *sociol.* brojno stanje migrantske populacije na kakvom području nastalo nakon oduzimanja emigrantske od imigrantske populacije; ~***i troškovi*** *sociol.* gubici koje migrant i njegova obitelj snosi kao posljedicu odlaska u drugi kraj; **migrácījski** *pril.* na način migracije, kao u migraciji; **mìgraciōnī** *prid.* koji je svojstven migraciji; **mìgrant** *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ onaj koji je obuhvaćen migracijom, onaj koji migrira; **mìgrantkinja** *ž*, *v.* migrant; **migrírati** (∅) *dv.* ⟨*prez.* mìgrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ promijeniti/mijenjati mjesto stalnog boravka, konačno ili privremeno; (pre)seliti se, (ot)putovati

✧ *lat.* migratio ≃ migrare: kretati se od mjesta do mjesta

migréna *ž pat.* jaki bolovi glave (ob. u jednoj polovini) koje ob. prati mučnina // **migrènāš** *m* ⟨G migrenáša⟩ *razg.* onaj koji često pati od migrene

✧ *fr.* migraine ← *lat.* hemicrania: pola glave ≃ HEMI- + *grč.* kraníon: lubanja

mìhača *ž zool.*, *v.* kostorog
Mìhael, *v.* Mihovil
Mihàilović, Dragoljub (Draža) (1893–1946), srp. general, organizator i zapovjednik srp. četničkih odreda 1941–1945; zastupao monarhiju i ideju Velike Srbije, odgovoran za »etnička čišćenja«, osobito muslimanskog stanovništva; u početku uživao podršku Engleza, ali ju je izgubio zbog kolaboracije s talijanskim i kasnije njemačkim okupatorskim trupama; 1946. osuđen kao ratni zločinac i strijeljan
Mìhājlo 1. *v.* ♦ **2.** ime devetorice bizantskih careva (9–14. st.), jednog bugarskog (14. st.) i jednog ruskog cara (17. st.), jednog kralja Zete (11. st.), jednog rumunjskog (16. st.) i jednog srp. kneza (19. st.) **3. Hrabri** (1557–1601), rumunjski knez, gospodar Vlaške, predstavnik borbe protiv osmanskih vlasti, nacionalni junak Rumunjske; ubijen u atentatu po nalogu bečkoga dvora **4. Obrenović** (1823–1867), knez Srbije (1839–1842 i od 1860); autokrat, ali i prosvjetitelj, zauzimao se za uspostavu i jačanje pravnog sustava; postigao potpuno povlačenje osmanske vojske s područja tadašnje kneževine Srbije; ubijen u atentatu od pristaša dinastije Karađorđević, *v.*
♦ m. os. ime
Mìhalić 1. Franjo (1921), hrv. atletičar, dugoprugaš, na Olimpijskim igrama u Melbourneu 1956. osvojio srebrnu medalju u maratonu **2. Slavko** (1928), istaknuti hrv. pjesnik »krugovaške« generacije, sin Stjepana **3. Stjepan** (1901–1984), hrv. književnik, pripovijetke i romani s motivima i licima iz rodnoga grada (Karlovac)
Mihánović, Antun (1796–1861), hrv. književnik, autor pjesme *Hrvatska domovina* koja je pod nazivom *Lijepa naša* postala hrv. himnom
mihòljica *ž bot.*, *v.* ciklama
Mihòvil (Mìhael) 1. *v.* ♦ **2. Sv.** *bibl.* arkanđeo, vojskovođa vojske nebeske, pobjednik u borbi protiv pobunjenih anđela; voditelj blaženih duša u raj // **mihòljača** *ž bot. reg.* **1.** voćka što dozrijeva o Miholju **2.** *v.* ciklama; **Mìholje** *sr kat.* svetkovina Sv. Mihovila; **mìholjsk|ī** *prid.* koji se odnosi na Miholje, koji je o Miholju △ ~**o ljeto**; **mihóljština** *ž pov.* daća što su je kmetovi davali o Miholju
♦ m. os. ime (svetačkoga podrijetla;jedno od najplodnijih u hrv. antroponimiji); isto: **Mìhael** (← *lat.*), **Mìhājlo** (uglavnom *pravosl.*); *hip.*: **Mìha** (**Mího**), **Míjo**, **Mìško**, **Míšo** ◊ *pr.* (od imena ili etnici): **Demikéli** (Split, Zlatar Bistrica), **Hàlec** (Ludbreg, Čakovec), **Hálić** (270, Čakovec), **Míhac** (Koprivnica, Međimurje), **Mìhāč** (Dubrovnik, Pula, okolica Zagreba), **Mìhačić** (Slavonski Brod, Valpovo, sred. Dalmacija), **Mihàica** (Dubrovnik), **Mìhaić** (Brač, Primorje), **Mihàilović** (160, Pokuplje, Gorski kotar, Primorje, Istra, *J* Dalmacija), **Mìhajica** (Dubrovnik), **Mìhajić** (100, Rijeka, Krk), **Mihàjilica** (Rijeka), **Mihàjlic** (Križevci, Prigorje), **Mihàjlica** (Rijeka, Banovina), **Mihàjlija** (Požega, Slavonija), **Mihàjlov** (Zadar, Donji Lapac), **Mihájlović** (2150, Kordun, Pokuplje, *I* Slavonija), **Mihajlòvski** (Vinkovci, Posavina), **Mihálac** (Međimurje), **Mìhalak** (Osijek), **Mìhālčić** (Našice, Vukovar, Sisak), **Mìhālčik** (Kutina), **Mihaldínec** (Zagreb, Podravina, okolica Zagreba), **Mihálec** (210, Međimurje, Koprivnica, Slavonija), **Mìhalek** (100, Našice, Orahovica), **Mìhalic** (290, Međimurje, Prigorje, Zagorje), **Mìhalič** (Ivanić Grad, Varaždin, Međimurje, Rijeka), **Mihalìček** (Zagreb, okolica Zagreba), **Mìhalić** (2560, Duga Resa, Pokuplje, *Z* Slavonija, Primorje), **Mìhalik** (Našice, Đakovo, Slavonija), **Mìhalina** (130, Ivanec, Zagorje, Slavonija), **Mihalínac** (Garešnica), **Mihàlīnčić** (110, Zagreb, Velika Gorica, Međimurje), **Mihalínec** (490, Zaprešić, okolica Zagreba, Zagorje, Prigorje), **Mihálković** (Međimurje), **Mihálović** (Međimurje, Požega, Zagorje, Slavonija), **Mìhalj** (410, Zagora, Slavonija), **Miháljac** (Međimurje, Sesvete), **Miháljčević** (Valpovo, Varaždin), **Mìhaljčić** (Split, Vukovar, Makarska, Ivanec), **Mihàljčuk** (Vukovar, Slavonski Brod), **Miháljec** (Baranja), **Mìhaljek** (**Miháljek**) (Novi Marof, Zagorje, Prigorje, Primorje), **Mihaljénović** (Osijek, Virovitica, Orahovica), **Miháljev** (Đurđevac, Baranja, Podravina), **Miháljević** (3900, Vrgorac, Ogulin, sred. Dalmacija, Moslavina, Slavonija), **Mìhālji** (Velika Gorica, ← *mađ.*), **Mihàljica** (Labin, Biograd, Istra, *Z* Slavonija), **Mihaljìček** (Valpovo, Zabok), **Mìhaljić** (Valpovo, Sinj, Slavonija), **Mìhaljik** (Đakovo, Slavonija), **Mihaljínac** (Garešnica),

Mihaljínec (150, Zabok, Zagreb), **Mihàljinić** (Nova Gradiška), **Miháljković** (Vinkovci, Međimurje), **Mìhaljuš** (Međimurje), **Mìhanić** (Sisak, Ogulin, Rijeka, Kutina), **Mihánović** (650, Split, Velika Gorica), **Mihátov** (Zadar), **Mihátović** (Garešnica, Dubrovnik, Istra), **Mìhel** (Delnice, Rijeka), **Mìhela** (Zabok, Sesvete), **Mìhelac** (Senj, Primorje), **Mìhelc** (Osijek), **Mìhelčić** (910, Delnice, Gorski kotar, Primorje, Podravina, Moslavina), **Mihélec** (Samobor, Požega, Rijeka, okolica Zagreba), **Mìheličnik** (Petrinja), **Mìhelić** (640, Samobor, Pokuplje, Primorje, Gorski kotar), **Mìhelin** (Velika Gorica, Klanjec), **Mìhelj** (170, Zagreb, Gvozd, Zagorje, Istra, Pokuplje), **Mìhelja** (110, Zagreb, Zabok, okolica Zagreba, Moslavina), **Mihélko** (Jastrebarsko, Poreč), **Mìhetec** (150, Zagreb, Vinkovci, Sisak, Pregrada), **Mìhetić** (Vinkovci, Ivanić Grad), **Mìhevc** (**Mihȅvc**) (sred. Dalmacija, Podravina), **Mìhica** (Ludbreg, Velika Gorica, Zagorje), **Mìhičić** (Rijeka), **Mihičínac** (Ozalj, Kutina), **Mı̏hić** (1230, Slavonski Brod, Posavina, Lika, Primorje), **Mı̏hin** (110, Varaždin, Prigorje, Zagorje, Podravina), **Mìhina** (**Mihína**) (Samobor, Pokuplje), **Mihínac** (Novska, Velika Gorica), **Mihínec** (Vrbovec, Ivanić Grad), **Mihìnica** (Velika Gorica), **Mihìnjač** (**Mihinjâč**) (Međimurje, Varaždin), **Mìhnjāk** (*I* Slavonija, sred. Dalmacija), **Mìhocek** (Međimurje, Buje), **Mìhōci** (360, Međimurje, Zagreb, Zagorje, Podravina, ← *mađ.*), **Mìhōč** (Sinj, Lastovo, Split), **Mìhoček** (Međimurje), **Mihóčević** (110, Dubrovnik, *J* Dalmacija), **Mìhočić** (Opatija, Rijeka), **Mihočínec** (Samobor), **Mihòčka** (Đurđevac, Primorje), **Mihójević** (Split, Hvar), **Mìhōk** (Zaprešić, okolica Zagreba), **Mihóković** (520, Đurđevac, Podravina, Prigorje), **Miholànčan** (Đurđevac), **Mìholček** (Međimurje, Zagorje), **Mìholčić** (Varaždin, Međimurje), **Mìholek** (Đurđevac), **Mìholić** (670, Zagreb, okolica Zagreba, Zagorje), **Mihólović** (Karlovac, Virovitica), **Mihóljac** (Osijek, *I* Slavonija), **Mihóljčević** (Valpovo, Osijek), **Mìholjek** (Varaždin, Đakovo), **Mihóljević** (Petrinja, Rijeka), **Mihóljković** (Vinkovci), **Mìhota** (Bjelovar, Požega), **Mìhotan** (Koprivnica), **Mìhotek** (Koprivnica), **Mìhotić** (Makarska, sred. Dalmacija), **Mihótović** (Split), **Míhov** (Dugo Selo, Međimurje), **Mihóvec** (Zagreb, Velika Gorica, Vrbovec), **Mìhović** (Dubrovnik, Rijeka, Slavonija), **Mihovílčević** (Hvar), **Mihòvilić** (260, Zabok, Primorje, Slavonija), **Mihovíljac** (Duga Resa, Karlovac), **Mihovílović** (690, sred. i *S* Dalmacija, Istra, Kordun), **Mihovljánec** (Pregrada, Zagorje, Prigorje), **Mìhulja** (Zagreb, okolica Zagreba), **Mìjacek** (Vrbovec), **Mìjāč** (130, Split, *J* i sred. Dalmacija), **Mijáčević** (100, Vinkovci, Pakrac, *I* Slavonija), **Mijàčika** (Makarska, sred. i *S* Dalmacija), **Mijàčković** (Novska, Banovina, Moslavina), **Mijadínović** (Đakovo, Osijek), **Mijaílović** (priobalje, Lika, *I* Slavonija), **Mijàjlović** (Pula, Rijeka, Osijek), **Mìjāk** (Vrbovec, Benkovac), **Mìjakić** (150, Đakovo, Vinkovci), **Mijákovac** (150, Knin, *I* Slavonija), **Mijáković** (130, Duga Resa, Pokuplje, Primorje, *I* Slavonija), **Mìjalica** (Šibenik, Biograd), **Mìjalić** (160, Šibenik, sred. i *S* Dalmacija, Primorje), **Mijálković** (Vukovar, Pula, Split), **Mijáljević** (130, Zadar, *S* Dalmacija), **Mijàljica** (Šibenik, Vinkovci, sred. i *S* Dalmacija), **Mìjān** (Split), **Mìjančić** (Poreč), **Mìjanić** (Split), **Mìjanović** (**Mijánović**) (120, Dubrovnik, Istra, Banovina), **Mìjāt** (120, Šibenik, Buje), **Mìjatov** (Valpovo, Primorje, *S* Dalmacija), **Mìjātović** (**Mijátović**) (1990, *I* Slavonija), **Mìjetić** (Vinkovci), **Mı̏jic** (Metković, Baranja), **Mı̏jič** (Metković, Split), **Mı̏jić** (1750, Dalmacija, *I* Slavonija), **Mı̏jo** (Omiš, Split), **Mìjoč** (190, Metković, *J* i sred. Dalmacija, *Z* Slavonija), **Mijóčević** (Kostajnica, Rijeka, Kutina), **Mìjōk** (Vukovar), **Mijóković** (190, Požega, Slavonija, Banovina), **Mijólović** (300, Zadar, Rijeka), **Mijóljević** (Vrbovec, Opatija), **Mìjonić** (Vukovar), **Mìjōš** (Karlovac, Pokuplje), **Mìjošek** (Poreč, Pregrada, Prigorje), **Mijóšević** (Đakovo, Sesvete), **Mìjota** (Virovitica, Garešnica), **Mìjović** (100, Dubrovnik, *S* Dalmacija, Istra, Moslavina), **Mìjuk** (Sisak, Rijeka, Podravska Slatina), **Mìjuković** (Novska, Posavina), **Mìjušković** (**Mijúšković**) (Split, Osijek, Rijeka), **Mìk** (Daruvar, *Z* Slavonija), **Mìka** (Daruvar, Zadar, Našice, *v.* i Nikola), **Mìkać** (Nova Gradiška, Osijek, *S* Dalmacija), **Mikájević** (Slavonski Brod, *v.* i Nikola), **Mìkala** (Požega, Beli Manastir, Metković), **Mìkan** (260, Ozalj, Pokuplje, *v.* i Nikola),

Mìkanović (**Mikánović**) (250, Nova Gradiška, Banovina, *Z* Slavonija), **Mìkas** (270, Biograd, sred. i *S* Dalmacija, *v.* i Nikola), **Mikásović** (Split), **Mìkašek** (Našice), **Mikašínović** (180, Ogulin, Pokuplje, Primorje, Posavina, *v.* i Nikola), **Mìkek** (Samobor), **Mìkel** (Požega), **Mìkela** (Zadar), **Mikélec** (Zaprešić, Pazin), **Mikèlenić** (**Mikelènić**) (Rijeka, Zadar), **Mìkelić** (510, Solin, Rab, sred. Dalmacija), **Mìkelīn** (Šibenik, Zadar), **Mìkelj** (Dubrovnik, Bjelovar, Kutina), **Mikelòti** (Novska), **Mìkēndić** (Slavonski Brod), **Mikérević** (Vukovar, *I* Slavonija), **Mìkerić** (Nova Gradiška, Požega), **Mìkeš** (Daruvar), **Mìkešić** (100, Đakovo, Slavonski Brod, Lika), **Mìkešina** (Vrbovec, Slavonski Brod), **Mȉketa** (Požega, Županja), **Mìketek** (210, Novi Marof, Donji Miholjac, Delnice), **Mìketić** (160, Donja Stubica, Zagorje, Prigorje), **Miketínac** (Ozalj), **Mìkez** (Slavonski Brod, Garešnica, Gospić), **Mìkičić** (280, Našice, Banovina, Primorje, Slavonija), **Míkić** (2210, Zagorje, Slavonija), **Míkin** (Šibenik, *S* Dalmacija, Primorje), **Mìkīna** (**Mikîna**) (Sveti Ivan Zelina, Podravina), **Mikínac** (170, Županja, *I* Slavonija), **Mìkīnčić** (Slavonski Brod, okolica Zagreba), **Mikínović** (Varaždin), **Mìkita** (Velika Gorica, Županja, Pakrac), **Mȉkjel** (Dubrovnik, Primorje), **Mȉmica** (750, Omiš, *J* i sred. Dalmacija), **Mímić** (210, Benkovac, Novska), **Mȉōč** (440, *J* Dalmacija, Zagora, *I* Slavonija), **Mìočev** (Biograd, *S* Dalmacija), **Mióčević** (320, Makarska, Biograd), **Mȉočić** (990, Zadar, Primorje), **Miočínović** (280, Petrinja, Banovina), **Míša** (Kutina, Bjelovar), **Mišàdin** (Split), **Mìšak** (580, Varaždin, Zagorje, ← *češ.*), **Mìšan** (110, Pula, Primorje), **Mišánac** (Slavonski Brod), **Mišánec** (Slavonski Brod), **Mišánović** (120, Vukovar, *I* Slavonija, Banovina), **Mìšćević** (920, Ogulin, Gvozd, Lika, *Z* Slavonija), **Míšćin** (Jastrebarsko, Zagorje, Istra, Pokuplje), **Mìšćenić** (Opatija), **Míšćević** (Đakovo, Lika, *Z* Slavonija), **Míšćin** (Karlovac, Varaždin, Međimurje), **Míše** (580, Trogir, sred. Dalmacija), **Mȉšerda** (Split, sred. Dalmacija), **Mìšerić** (110, Velika Gorica), **Mȉšeta** (100, Dubrovnik, Omiš, Istra), **Mìšetić** (410, Brač, sred. Dalmacija, *I* Slavonija), **Míšević** (150, Imotski, sred. Dalmacija, *I* Slavonija, *v.* i miš), **Mȉšin** (*I* Slavonija), **Mȉšina** (Sinj, sred. Dalmacija, *v.* i mijeh), **Mȉšir** (100, Bjelovar, *Z* Slavonija), **Miškátović** (Sisak, Osijek), **Mȉškec** (170, Zlatar Bistrica, Zagreb, Ivanić Grad), **Mȉškić** (340, Šibenik, Zagorje, Moslavina, Slavonija), **Mȉško** (Novska, Karlovac, Križevci), **Mìškolci** (Vinkovci, *I* Slavonija), **Mȉškov** (Biograd, sred. i *S* Dalmacija), **Mȉšković** (2030, *I* Slavonija, Primorje), **Miškùlin** (1170, Primorje, Lika, Kordun, *I* Slavonija), **Míšnić** (Virovitica, Buje), **Míšović** (Rijeka, Split), **Mìšulić** (Zadar, *S* Dalmacija), **Mišùlīn** (Đurđevac) ◇ *top.* (naselja): **Mìhalić Sèlo** (Duga Resa, 146 stan.), **Mìhalj** (Metković, 220 stan.), **Miháljekov Járek** (Krapina, 469 stan.), **Miháljevac** (Korenica, 98 stan.), **Miháljevci** (Požega, 714 stan.), **Miháljevići** (Požega, 5 stan.), **Mìhanići** (Dubrovnik, 157 stan.), **Mihánovićev Dôl** (Klanjec, 365 stan.), **Mihátovići** (Poreč, 66 stan.), **Mìhelići** (Poreč, 36 stan.), **Miholàšćica** (Cres-Lošinj, 23 stan.), **Mihólec** (Križevci, 467 stan.), **Mihòljačkī Pòreč** (Donji Miholjac, 215 stan.), **Miholjánec** (Đurđevac, 437 stan.), **Mìholjsko** (Vojnić, 298 stan.), **Mìhotići** (Opatija, 901 stan.), **Mȉočić** (Drniš, 415 stan.), **Miočínovići** (Petrinja, 153 stan.) ◇ *mikrotop.* (prema titularu obližnje crkve): **Smȉjovača** (kod Splita), **Sòtmihōjskā** (uvala na Mljetu) i sl., **Sutòmišćica** (Zadar, 441 stan.), *v.* i Eufemija
✧ *lat.* Michael ← *grč.* ← *hebr.*

Mihovílović, Ive (1905–1988), jedan od najistaknutijih i najplodnijih hrv. novinara i publicista, čuven po svom enciklopedijskom znanju iz međunarodnih odnosa i brojnih drugih područja; pokretač i prvi urednik *Vjesnika u srijedu* (1952), preko četvrt st. (1961–1987) u *Večernjem listu* gotovo svakodnevno pisao vanjskopolitičku rubriku pod pseudonimom *Spectator*

Mȉhovljan *m* **1.** naselje (u blizini Čakovca), 1098 stan. **2.** naselje (u blizini Zlatar Bistrice), 1325 stan. // **Mihovljánac** *m* (**Mȉhovljānka** *ž*) ⟨G -nca, V -nče, N *mn* Mihovljánci⟩ stanovnik Mihovljana; **mȉhovljanskī** *prid.* koji se odnosi na Mihovljane i Mihovljance
◆ *v.* Mihovil

mìhrāb *m* ⟨G mihrába⟩ *isl. arhit.* središnja niša u zidu džamije okrenuta u smjeru Ćabe; ispred nje stoji imam za vrijeme molitve
✧ *tur.* mihrab, mihrap ← *arap.* miḥrāb

mìjàu izgovor i konvencija pisanja za način kako se glasa mačka // **mijàūk** *m* ⟨V -uče, N *mn* -uci⟩, *v.* mjauk; **mjȁūk** *m* ⟨V -uče, N *mn* -ūci⟩ izgovor i jedna od konvencija pisanja za oglašavanje mačke; mijauk; **mjaùkati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* mjàūčēm, *pril. sad.* mjàučūći, *imp.* mjaúči, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** glasati se kao mačka **2.** *podr.* govoriti ili pjevati pretjerano visokim tankim glasom (o muškoj i ženskoj osobi); **mjaúknuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* mjàūknēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* mjaúkni, *prid. rad.* mjaúknuo⟩ oglasiti se kao mačka; zamjaukati
✧ *onom.*

mijáza *ž pat.* parazitiranje ličinki muha, štrkova i nekih drugih insekata u tijelu životinja i čovjeka
✧ *grč.* myîa: muha + -AZA

mijàzam *m* ⟨G -zma⟩ kužno isparavanje, štetne isparine
✧ *nlat.* miasma ← *grč.* míasma: skrnavljenje

mijêh *m* ⟨N *mn* mjȅhovi⟩ **1.** životinjska koža (ob. jareća) priređena u obliku vreće za držanje tekućina i namirnica; mješina **2.** naprava od kože koja se puni i prazni zrakom i služi za raspirivanje vatre u kovačnici **3.** naprava kojom se puše u neke muzičke instrumente (gajde i dr.) // **mjȅščić** *m dem.* i *hip.* od mijeh; **mjȅšina** *ž augm.* od mijeh **1.** vreća od životinjske kože u kojoj se drže brašno, voda, vino, sir i sl. **2.** *pren. pejor.* veliki trbuh; trbušina
◆ *pr.* (nadimačka): **Mèšina (Mešína)** (Klanjec, Zaprešić), **Mjȅhović** (Dubrovnik, Brač)
✧ *prasl.* i *stsl.* měxъ (*rus.* mex, *polj.* miech), *lit.* maišas: vreća ← *ie.* *moyso- (*skr.* meša-: koža, *srvnjem.* meisa: naprtnjača)

mijektòmij|a *ž med.* operacija kojom se potpuno ili djelomično odstranjuje mišić [*izvesti ~u*]
✧ MI- + *v.* ektomija

MIJEL-, MIJELO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na moždinu [*mijelin*]
✧ *grč.* myelós: moždina

mijelencefàlōn *m* ⟨G mijelencefalóna⟩ *anat.* dio živčanog sustava koji obuhvaća produženu moždinu; sastavni je dio rombencefalona
✧ MIJEL- + *v.* encefalon

mijèlīn *m* ⟨G mijelína⟩ *fiziol.* složena tvar, sastavni dio mijelinske ovojnice; obavija živčana vlakna kao izolator // **mijelinizácija** *ž* bitan proces u funkcionalnom sazrijevanju živčanog tkiva; nastanak mijelinske ovojnice; **mijèlīnsk|ī** *prid.* koji se odnosi na mijelin △ ~***a ovojnica*** proteinsko-lipidni omotač zaštitno-izolacijske funkcije, obavija veliki broj živčanih vlakana
✧ MIJEL- + -IN

mijelȉtis *m pat.* lokalizirana ili difuzna upala leđne moždine ili leđne moždine i mozga
✧ MIJEL- + -ITIS

mijeloarhitektònika *ž* ⟨D L -ici⟩ *anat.* prostorni raspored mijeliziranih živčanih vlakana u središnjem živčanom sustavu
✧ MIJELO- + *v.* arhitektura, arhitektonika

mijelòblast *m* **1.** *fiziol.* početni razvojni oblik leukocita, nastaje u koštanoj srži **2.** *pat.* pojava mijeloblasta u krvi, znak oboljenja
✧ MIJELO- + -BLAST

mijeloblàstōm *m* ⟨G mijeloblastóma⟩ *pat.* tumorske nakupine mijeloblasta u koštanoj srži ili drugim organima
✧ *v.* mijeloblast + -OM

mijelocìsta *ž pat.* cista nastala proširenjem kanala kralješnične moždine
✧ MIJELO- + *v.* cista[2]

mijelodisplázija *ž pat.* različiti oblici anemije s karakterističnim promjenama u koštanoj srži
✧ MIJELO- + *v.* displazija

mijelofibróza *ž pat.* zloćudna bolest iz grupe mijeloproliferativnih bolesti
✧ MIJELO- + *v.* fibroza

mijelogràfija *ž med.* dijagnostička metoda rendgenske pretrage leđne moždine uz pomoć kontrastnih sredstava
✧ MIJELO- + -GRAFIJA

mijelògram *m med.* utvrđivanje broja stanica s jezgrom i njihove kvalitete u koštanoj srži
✧ MIJELO- + -GRAM

mijelokèla *ž pat.* izbočenje kralješnične moždine kroz urođeni defekt kralješka
✧ MIJELO- + *grč.* kḗlē: izraslina, hernia

mijèlōm (mijelôm) *m* ⟨G mijelóma⟩ *pat.* tumor izgrađen od stanica koštane moždine, javlja se istodobno na više kostiju; plazmocitom
✧ MIJELO- + -OM

mijelomalácija *ž pat.* razmekšanje leđne moždine zbog nekog patološkog procesa
✧ MIJELO- + *grč.* malakí: omekšanje

mijeloproȉferatīvnī *prid.*, ob. u: △ ~ ***sindrom*** *pat.* grupa bolesti matične stanice, hematopoeze
✧ MIJELO- + *v.* proliferirati, proliferacija

mijelotòmija *ž med.* **1.** presijecanje struktura moždine kralješnice **2.** uzimanje sadržaja koštane moždine radi pregleda ili presađivanja
✧ MIJELO- + -TOMIJA

mijelóza *ž pat.* degenerativna bolest leđne moždine, praćena parestezijom u ekstremitetima, umorom i osjećajem težine u nogama
✧ MIJEL- + -OZA

mijén|a *ž* ⟨G *mn* mijênā⟩ **1.** promjena, izmjena **2. a.** razdoblje i faza kad je Mjesec okrenut Zemlji neosvijetljenom stranom **b.** svaka faza Mjeseca [*Mjesečeve ~e*] △ *~**a tvari** biol.*, *v.* metabolizam // **mijénjati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mijênjām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (koga, što) činiti drugačijim u odnosu na sadržaj, oblik, vanjštinu, jačinu itd., unositi izmjene; pretvarati, preobražavati, preinačivati [*~ raspored namještaja*; *~ jačinu tona*; *~ programe na TV*; *~ ponašanje*] **2.** (koga, što) umjesto jednoga uzimati drugo ili drugoga; zamjenjivati, nadomještati [*~ čarape*; *~ partnere za ples*; *~ stan*] **3.** (što, s kim) davati kome jedno, a uzimati drugo; izmjenjivati, razmjenjivati [*~ informacije*] **4.** (se) **a.** dobivati drugačiji oblik, doživljavati promjenu [*mijenja se vrijeme*] **b.** (za koga ili što) ustupiti jedno, a dobiti drugo [*~ se za mjesto*]; **mjènjāč** *m* ⟨G mjenjáča⟩ **1.** *refer.* onaj koji mijenja **2.** onaj koji radi u mjenjačnici novca **3.** *tehn.* **a.** uređaj na vozilu kojim se usklađuje brzina okretaja kotača i rada motora; kuplung **b.** naprava za mijenjanje napona istosmjerne ili frekvencije izmjenične struje; konvertor; **mjenjáčev** *prid.* koji pripada mjenjaču; **mjenjàčica** *ž*, *v.* mjenjač; **mjènjāčkī** *prid.* koji se odnosi na mjenjače i mjenjačnicu [*~ poslovi*]; **mjènjāčnica** *ž* poslovnica u kojoj se mijenja novac, gdje se razmjenjuje jedna valuta za drugu
✧ *prasl.* i *stsl.* měna (*rus.* ména, *stpolj.* miana), *lit.* mainas ← *ie.* *moyno- (*lat.* com-munis: zajednički, *got.* ga-mains)

mijésiti (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* mijêsīm, *pril. sad.* -sēći, *imp.* mijési, *prid. trp.* mȉješen, *gl. im.* mijéšēnjē⟩ **1.** rukama uobličavati i ustrajnim pokretima gnječenja postizati potrebnu tvrdoću neke mase, npr. tijesta prije pečenja kruha, ilovače prije oblikovanja **2.** (koga) *pren.* podvrgavati pritisku, tražiti (od koga) da postupa po volji moćnijega // **mijésilica** *ž* naprava ili stroj za miješenje
✧ *prasl.* i *stsl.* měsiti (*rus.* mesít', *polj.* miesić), *lit.* maišyti: miješati ← *ie.* *mik'-/*moyk'- (*lat.* miscere: miješati, *skr.* mekšayati: miješa)

mijéšati (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mijêšām (se), *imp.* mijêšāj (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *prid. trp.* mijêšān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** lijevanjem ili sipanjem sastavljati ono što je različito, praviti smjesu, spajati u mješavinu [*~ kuhačom*] **2.** kružnim pokretima činiti da se što izmijeni ili prožme s čim drugim **3.** (se) **a.** (u što) upletati se, htjeti utjecati na što riječima ili djelom [*~ u razgovor*] **b.** (s kim) nalaziti se ili prožimati se s drugim ljudima **4.** (∅) *žarg.* uočljivo micati bokovima, ljuljati se u bokovima **5.** (što s čim) brkati, pogrešno shvaćati zamjenjujući pojmove, upotrebljavati jedno značenje ili pojam umjesto drugoga značenja ili pojma [*~ pojmove*; *~ kruške i jabuke*, *pren.* = miješati dvije stvari, dva pojma, značenja ili problema] // **mijéšalica** *ž* naprava ili stroj za miješanje; mikser; **mijéšānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* miješati **2.** jedan krug u igri na karte (onoliko koliko svaki igrač po pravilu promiješa karte) [*igramo još jedno ~*]; **mješánac** *m* ⟨G -nca, V -nče, N *mn* -nci, G mjèšānācā⟩ **1.** osoba potekla od roditelja različitih rasa **2.** životinja nastala križanjem vrsta; križanac; **mješánčev** *prid.* koji pripada mješancu; **mjèšānka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* mješanac; **mješàrija** *ž* loša mješavina čega; paštroć, mišung; **mjèšavina** *ž* ono što je nastalo miješanjem; smjesa; **mješòvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je dobiven miješanjem, koji je miješan △ *~**a komisija*** komisija koju čine predstavnici dviju ili više strana, zemalja itd.; *~**a roba*** namirnice uz industrijske proizvode; *~**i brak** sociol.* bračna zajednica između ljudi koji ne pripadaju istim rasnim, vjerskim, nacionalnim, etničkim i dr. zajednicama
✧ *prasl.* i *stsl.* měšati (*rus.* mešát', *polj.* mieszać), *v.* mijesiti

mikâdo *m* **1.** *pov.* stari naziv japanskih bogova i vladara **2.** u Japanu, car i carski dvor **3.** društvena igra sa štapićima koji leže jedan preko drugoga, a moraju se izdvajati jedan po jedan bez pomicanja ostalih
✧ *engl.* mikado ← *jap.* ≃ mi: uzbuđen + kado: vrata (carske palače)

Mìkalja (**Micaglia**), **Jakov** (o.1600–1654), hrv.-talijanski leksikograf, objavio hrv.-talijansko-latinski rječnik s malom gramatikom (*Blago jezika slovinskoga*)

mìkcija *ž fiziol.* pražnjenje mokraćnog mjehura; uriniranje, mokrenje // **mìkcījsk|ī** *prid.* koji pripada mikciji, koji se odnosi na mikciju △ *~**a uretrocistografija*** rendgenska metoda

prikazivanja mokraćnog mjehura kontrastnim sredstvom
✧ *lat.* mictio ≃ mingere: mokriti

Mikéna *ž pov.* antički grad na Peloponezu (Grčka), sjedište kralja Agamemnona // **mìkēnsk|ī** *prid.* koji pripada Mikeni, koji se odnosi na Mikenu △ ~***a kultura*** jedna od srodnih kultura unutar egejske, obuhvaćala je Peloponez i grčko kopno u 2. tisućljeću pr. Kr.; ~***i grčki*** *lingv.* najraniji zabilježeni grčki dijalekt, pisan linearom B (13. st. pr. Kr.); **Mikénjanin** *m* (**Mikénjānka** *ž*) ⟨N *mn* Mikénjani⟩ stanovnik Mikene

mȉki-mȁja *ž* vrsta majice od baršunastog pamučnog materijala, dugih je rukava, bez kopčanja
✧ po Mikiju, junaku Disneyevih crtanih filmova *engl.* Mickey Mouse

Mȉklavec *m* ⟨G -āvca⟩ naselje (u blizini Čakovca), 607 stan. // **Mȉklavčanin** *m* (**Mȉklavčānka** *ž*) ⟨N *mn* Mȉklavčani⟩ stanovnik Miklavca; **mȉklavečkī** *prid.* koji se odnosi na Miklavec i Miklavčane
♦ *v.* Nikola

Mȉkleuš *m* naselje (u blizini Ploča), 1072 stan. // **Miklèušanin** *m* (**Miklèušānka** *ž*) ⟨N *mn* Miklèušani⟩ stanovnik Mikleuša; **mȉkleuškī** *prid.* koji se odnosi na Mikleuš i Mikleušane
♦ *v.* Nikola

Mȉklošič, Franc (1813–1891), slov. slavist, jedan od osnivača moderne slavistike (*Usporedna gramatika slavenskih jezika*)

Miklúševci *m mn* ⟨G -vācā⟩ naselje (u blizini Vukovara), 673 stan. // **miklúševačkī** *prid.* koji se odnosi na Mikluševce i Mikluševčane; **Miklúševčanin** *m* (**Miklúševčānka** *ž*) ⟨N *mn* Miklúševčani⟩ stanovnik Mikluševca
♦ *v.* Nikola

MIKO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na gljive, plijesan [*mikoriza*]
✧ *grč.* mýkēs: gljiva

mikobàktērije *ž mn* ⟨N mikobàktērija⟩ ravni ili zavinuti aerobni bacili; za medicinu najzanimljiviji oni koji izazivaju tuberkulozu, gubu
✧ MIKO- + *v.* bakterija

Mìkola m. os. ime, *v.* Nikola ♦

mikològija *ž* znanost koja se bavi proučavanjem gljiva; gljivarstvo, gljivoznanstvo // **mikòlog** *m* ⟨V -ože, N *mn* -ozi⟩ stručnjak u mikologiji; **mikològijskī** *prid.* koji se odnosi na mikologiju; **mikòloškī** *prid.* koji se odnosi na mikologiju i mikologe
✧ MIKO- + -LOGIJA

mikoplàzme *ž mn* ⟨N mikoplàzma⟩ *zool.* primitivni polimorfni, najsitniji mikroorganizmi bez stanične stijenke; paraziti u goveda, koza i čovjeka
✧ MIKO- + -PLAZMA

mikoplazmóza *ž pat.* zarazna bolest uzrokovana patogenim mikroorganizmima koji se razmnažaju na površini dišnoga ili mokraćnog sustava
✧ *v.* mikoplazma + -OZA

mikoríza *ž bot.* simbioza između gljiva i korijenja viših biljaka
✧ MIKO- + *grč.* rhíza: korijen

mikotoksikóza *ž pat.* otrovanje čovjeka i nekih životinja otrovima saprofitskih plijesni i nekih parazitskih gljivica koje žive na zrnju žitarica, kukuruzu, soji i sl. ili na njihovim prerađevinama
✧ MIKO- + *v.* toksikoza

mikotoksíni *m mn* ⟨N mikotòksīn, G mikotoksína⟩ *kem. biol.* otrovne kemijske supstance što ih stvaraju otrovne gljive ili plijesni
✧ MIKO- + *v.* toksin(i)

mikóza *ž pat.* bolest izazvana gljivama u biljaka, životinja i čovjeka
✧ MIKO- + -OZA

mȉkro *m*, *v.* mikrokompjuter

MIKRO- (**MICRO-**) **1.** kao prvi dio riječi znači **a.** vrlo malen [*mikroorganizam*]; sitan **b.** ono što je u vezi s tim prema značenju drugoga dijela [*mikroskop*], *opr.* MAKRO- **2.** dekadski prefiks (simbol m), kao prvi dio riječi znači 10^{-6} (milijunti) dio jedinice koja je drugi dio te riječi
✧ *grč.* mikrós: malen, sitan

mikroanalíza *ž* **1.** *kem.* analiza izvedena s malim uzorcima mikrokemijskim metodama **2.** *sociol.* analiza primijenjena u istraživanju pojedinaca, kućanstava, poduzeća itd.
✧ MIKRO- + *v.* analiza

mikroangiogràfija *ž med.* rendgenski prikaz finih žilnih struktura organa kontrastnim sredstvima
✧ MIKRO- + *v.* angiografija

mìkrōb *m* ⟨G mikróba⟩ *razg.*, *v.* mikroorganizam // **mȉkropskī** *prid.* koji se odnosi na mikrobe

mikrobarògraf *m meteor.* osjetljivi barograf kojim se mogu registrirati male promjene tlaka zraka
✧ MIKRO- + *v.* barograf

mikrobarògram *m* grafički zapis mikrobarografa
✧ MIKRO- + *v.* barogram

mikrobàrometar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ instrument koji u uvećanom mjerilu pokazuje male promjene stanja živina stupca
✧ MIKRO- + *v.* barometar

mikrobiològija *ž* znanost koja se bavi graničnim istraživanjem između botanike i zoologije, proučava bakterije, gljivice i plijesni // **mikrobiòlog** *m* ⟨V -ože, N *mn* -ozi⟩ stručnjak za mikrobiologiju; **mikrobiòlogijskī** *prid.* koji se odnosi na mikrobiologiju; **mikrobiòloškī** *prid.* koji se odnosi na mikrobiologiju i mikrobiologe
✧ MIKRO- + *v.* biologija

mikroblefàrija *ž term.* prirođeno kratke vjeđe
✧ MIKRO- + *grč.* blépharon: vjeđa

mikrocefàlija *ž pat.* abnormalno malena glava zbog zastoja rasta lubanje, praćena je često slaboumnošću različita stupnja // **mikrocèfalus** *m pat.* onaj koji pati od mikrocefalije
✧ *grč.* mikroképhalos: koji je male glave ≃ MIKRO- + -CEFAL

mikrocíti *m mn* ⟨N mikròcīt, G mikrocíta⟩ *fiziol.* eritrociti manjeg volumena i promjera od normalnih vrijednosti
✧ MIKRO- + -CIT(I)

mȉkročip *m inform.* čip na koji je ugrađen mikroprocesor
✧ *engl.* microchip ≃ MIKRO- + *v.* čip

mikroćèlija *ž tehn.* postaja za mobilne telekomunikacije dosega nekoliko stotina metara (u zgradama i sl.)
✧ MIKRO- + *v.* ćelija

mikrodisèkcija *ž med.* mikrokirurški zahvati pod disekcijskim mikroskopom
✧ MIKRO- + *v.* disekcija

mikroekonòmija *ž* grana ekonomske znanosti o pojavama, procesima i odnosima u ekonomskim djelatnostima individualnih proizvođača, potrošača, poduzetnika i poduzeća, *opr.* makroekonomija // **mikroekonòmist** *m* onaj koji se bavi mikroekonomijom; **mikroekonòmistica** *ž*, *v.* mikroekonomist; **mikroekònomskī** *prid.* koji se odnosi na mikroekonomiju i mikroekonomiste
✧ MIKRO- + *v.* ekonomija

mikroelektrònika *ž* ⟨D L -ici⟩ *znanstv.* grana elektronike, bavi se razvojem i proizvodnjom minijaturnih komponenti // **mikroelektròničk|ī** *prid.* koji se odnosi na mikroelektroniku △ **~a revolucija** radikalni tehnički i tehnološki prevrat izazvan pronalaženjem mikroprocesora (čipova)
✧ MIKRO- + *v.* elektron, elektronika

mikroelèmenti *m mn* ⟨N mikroelèment, G *mn* -nātā⟩ elementi koji su potrebni biljkama, životinjama i čovjeku u vrlo malim količinama; oligoelementi
✧ MIKRO- + *v.* element

mikroevolúcija *ž biol.* osnovni evolucijski procesi, sastoje se u promjeni genetskih frekvencija između dviju generacija
✧ MIKRO- + *v.* evolucija

mikrofàrad *fiz.* jedinica električnog kapaciteta, 10^{-6} (milijunti) dio farada (simbol μF)
✧ MIKRO- + *v.* farad

mikrofàuna *ž zool.* skup najsitnijih životinja, vidljivih tek pod mikroskopom, *opr.* makrofauna
✧ MIKRO- + *v.* fauna

mikrofìlija *ž bot.* pojava sitnog lišća na biljkama
✧ MIKRO- + *grč.* phýllon: list

mȉkrofilm *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ fotografski crno-bijeli perforirani ili neperforirani materijal na koji se radi lakšeg spremanja i uporabe dokumenti mogu snimiti znatno umanjeno; često se koristi u arhiviranju
✧ MIKRO- + *v.* film

mȉkrofiš *m* mikrofilmski list za pohranu većeg broja dokumenata, odnosno informacija na ograničenom prostoru
✧ *fr.* microfiche ≃ MIKRO- + fiche: lista

mȉkrofōn *m tehn.* uređaj za pretvaranje zvučnih valova u elektromagnetske i obratno // **mȉkrofōnskī** *prid.* koji ide uz mikrofon, koji se odnosi na mikrofon
✧ *grč.* mikróphōnos: slaba glasa ≃ MIKRO- (u smislu uvećavanja, analogno mikroskopu) + -FON

mikrofòtometar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *tehn.* instrument koji prema stupnju potamnjenja lika nebeskog tijela na fotoploči mjeri stupanj njegova sjaja i određuje njegovu veličinu
✧ MIKRO- + *v.* fotometrija, fotometar

mikroftàlmus *m term.* smanjenje očne jabučice
✧ *grč.* mikróphtalmos: s malim očima ≃ MIKRO- + ophtalmós: oko

mikrogràfija *ž* **1.** tehnika pripremanja predmeta za mikroskopsku pretragu i opisivanje viđenoga **a.** *med.* prikaz i opisivanje mikrostruktura **b.** mikroskopsko istraživanje

metala i legura **2.** fotografski prikaz neke mikrostrukture **3.** skup metoda i oblika za izradu mikrooblika **4.** *psih.* bolesno stanje u kojem bolesnik piše sve sitnijim slovima do potpune nečitljivosti // **mikrogràfika** *ž* ⟨D L -ici⟩ ukupnost tehnika i postupaka snimanja podataka na mikrofilm
✧ *grč.* mikrographía: pisanje s kratkim vokalima ≃ MIKRO- + -GRAFIJA

mikrohematùrija *ž pat.* nalaz krvi u mokraći, makroskopski nevidljiv
✧ MIKRO- + *v.* hematurija

mikrohìstōrija *ž* grana historijske znanosti razvijena u 20. st.; bavi se poviješću manjih sredina i nastoji obuhvatiti društvene odnose u cjelini
✧ MIKRO- + *v.* historija

mikrokàmera *ž tehn.* fotografski aparat maloga formata
✧ MIKRO- + *v.* kamera

mikrokàrtica *ž* zbirka mikrosnimaka jednog ili više tekstova koji se čitaju pomoću mikročitača
✧ MIKRO- + *v.* karta, kartica

mikrokémija *ž znanstv.* grana kemije, bavi se izoliranjem, identificiranjem i analizom vrlo malenih količina uzoraka; služi se minijaturnom opremom i mikroskopima
✧ MIKRO- + *v.* kemija

mikrokirùrgija *ž med.* disciplina koja se bavi izvođenjem kirurških zahvata pod kontrolom operacijskoga mikroskopa i posebno finim instrumentima // **mikrokìrurg** *m* ⟨V -rže, N *mn* -rzi⟩ liječnik specijalist mikrokirurgije; **mikrokìrurškī** *prid.* koji se odnosi na mikrokirurgiju i mikrokirurge
✧ MIKRO- + *v.* kirurgija

mìkroklima *ž meteor.* klima malog prostora pod jakim utjecajem okoliša (npr. klima sobe, staklenika, biljnog sklopa i dr.), *opr.* makroklima // **mikroklȉmatskī** *prid.* koji se odnosi na mikroklimu
✧ MIKRO- + *v.* klima

mikroklimatològija *ž meteor.* disciplina koja se bavi proučavanjem mikroklime, posebno promjena temperature, vlage i vjetra u najdonjem sloju zraka kao i utjecaja vegetacije i djelovanja čovjeka
✧ MIKRO- + *v.* klimatologija

mikroklimatoteràpija *ž* terapijsko djelovanje faktora neposrednog čovjekova okruženja
✧ MIKRO- + *v.* klimatoterapija

mȉkrokōd *m* ⟨N *mn* mikrokódovi⟩ *inform.* kôd vrlo niske razine (na nižoj od strojnoga koda) koji određuje rad procesora; njime se određuje što radi procesor kada izvodi naredbe strojnoga koda
✧ MIKRO- + *v.* kod

mikrokòmpjuter *m inform.* maleni kompjuter kod kojega je centralni procesor smješten na jednom ili manjem broju čipova; mikro // **mikrokòmpjuterskī** *prid.* koji se odnosi na mikrokompjutere
✧ MIKRO- + *v.* kompjuter

mikrokòzam (**mikrokòzmos**) *m* ⟨G -zma⟩ **1.** svijet u malom kao cjelina, umanjena slika ukupnosti svijeta, kozmos u malom **2.** *fiz.* svijet molekula, atoma i subatomskih čestica, nevidljiv ljudskom oku, a često i mikroskopima **3.** *fil.* **a.** subjekt koji egzistira kao svijet za sebe, sadržavajući svijet u sebi sa svom njegovom ukupnošću i kompliciranošću **b.** *pov.* ono što je oprečno makrokozmosu // **mikrokòzmičkī** *prid.* koji se odnosi na mikrokozam
✧ MIKRO- + *v.* kozmos

mȉkrokrūg *m inform.* jedan od sitnih elektroničkih krugova građenih od spojenih tranzistora, otpornika i drugih elemenata
✧ MIKRO- + *v.* krug

mikrolèstes *m zool.* fosilni sisavac Europe iz gornjeg trijasa, najstariji poznati sisavac
✧ *nlat.* microlestes ≃ *grč.* mikrós lēistês

mikrolíti *m mn* ⟨N mikròlīt, G mikrolíta⟩ **1.** *pov. antrop.* minijaturno kremeno oruđe različitih oblika iz mezolitika **2.** *min.* sitni, mikroskopski kristalići nekog minerala raznih oblika u početnom stadiju kristalizacije
✧ MIKRO- + -LIT(I)[1]

mikrolitijáza *ž pat.* stvaranje vrlo sitnih kamenaca u organima
✧ *nlat.* microlithiasis ≃ MIKRO- + *v.* litijaza

mikrològika *ž* ⟨D L -ici⟩ *inform.* skup elektroničkih logičkih krugova ili naredbi pohranjenih u binarnom obliku, određuju i upravljaju operacijama unutar mikroprocesora
✧ MIKRO- + *v.* logika

mȉkroman *m term.* TV ili filmski tehničar, onaj koji se brine o položaju i radu mikrofona
✧ *njem.* **Mikro**(phon)**mann**

mikromànija *ž pat.* sustav sumanutih ideja bolesnika koji misli da mu se tijelo smanjuje i konačno nestaje
✧ MIKRO- + -MANIJA

mikromàstija *ž term.* nenormalno mala dojka
✧ MIKRO- + *grč.* mastós: dojka

mikromèlija *ž pat.* urođena nakaznost, očituje se u neprirodno malim udovima
✧ *grč.* mikromelés: s malim udovima ≃ MIKRO- + *grč.* mélos: ud

mȉkrometar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ **1.** instrument za mjerenje malih duljina odnosno kutova; sastoji se od nepomičnog okvira i pomične ljestvice **2.** *fiz.* jedinica duljine, 10^{-6} (milijunti) dio metra (simbol μm); mikron
✧ MIKRO- + -METAR

mikrometeorològija *ž* grana meteorologije koja izučava meteorološke uvjete malih razmjera uz Zemljinu površinu i u kratkim razdobljima
✧ MIKRO- + *v.* meteorologija

mikrominijaturizácija *ž* težnja za smanjivanjem tehničkih dijelova, sprava i naprava
✧ MIKRO- + *v.* minijatura, minijaturizacija

mìkrōn *m* ⟨G mikróna⟩ *fiz.* stari naziv za mikrometar // **mikronizácija** *ž fiz.* operacija koja se obavlja da bi se neki objekt solidne strukture razbio na čestice veličine mikrona; **mìkrōnskī** *prid.* **1.** koji se odnosi na mikrone **2.** *pren. razg.* koji je **a.** iznimno malen **b.** iznimno precizan; **mìkrōnski** *pril.* pomoću mikrona, u mikronima [*izraziti* ~]
✧ *grč.* mikrón ← mikrós: mali

Mikrònēzija (Mikronêzija) *ž geogr.* **1.** zajednički naziv za otočne skupine u *Z* dijelu Tihog oceana, o. 2200 otoka, 3200 km², 370.000 stan. **2.** država u *Z* dijelu Tihog oceana, 707 km², 111.000 stan. // **mikronèzījskī** *prid.* koji se odnosi na Mikroneziju; **Mikronéžanin** *m* (**Mikronéžānka** *ž*) ⟨N *mn* Mikronéžani⟩ **1.** stanovnik Mikronezije **2.** (*mn*) *etn.* narodi koji obitavaju na Mikroneziji (Trukanci, Pohompeanci i dr.); **mikronéžanskī** *prid.* koji se odnosi na Mikronežane

mikroòblīk *m* ⟨N *mn* -ici⟩ *tehn.* pohrana većeg broja dokumenata ili publikacija uz pomoć redukcije, najčešće fotografskom tehnikom
✧ MIKRO- + *v.* oblik

mikroorganìzam *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ *biol.* mikroskopski sitan biljni ili životinjski organizam; mikrob
✧ MIKRO- + *v.* organ, organizam

mikropaleontològija *ž* grana paleontologije, proučava male fosilne ostatke stereoskopskom lupom ili mikroskopom
✧ MIKRO- + *v.* paleontologija

mikropìla *ž* **1.** *zool.* otvor na jajnim opnama nekih životinja **2.** *bot.* otvor na biljnom sjemenom zametku kroz koji ulazi pelud kod golosjemenjača, odn. peludna mješinica kod kritosjemenjača
✧ MIKRO- + *grč.* py'lē: vrata

mikropìlula *ž farm.* kontracepcijsko sredstvo treće generacije
✧ MIKRO- + *v.* pilula

mikroplàstika *ž* ⟨D L -ici⟩ *lik.* kiparska ostvarenja malog formata, najčešće u bronci, zlatu, srebru, bjelokosti i sl.
✧ MIKRO- + -PLASTIKA

mikropolifònija *ž glazb.* način višeglasja u kojem se mnogo melodijskih crta malih intervala stapa u zvuk cjeline osebujne zvučne boje
✧ MIKRO- + *v.* polifonija

mikropròcesor *m inform.* centralna obradbena jedinica postavljena na samo jedan čip u kojoj se izvode naredbe napisane u programu // **mikropròcesorskī** *prid.* koji se odnosi na mikroprocesore
✧ *engl.* microprocessor ≃ MIKRO- + *v.* procesor

mikroprogramírānje *sr inform.* pisanje mikrokoda za procesor
✧ MIKRO- + *v.* program, programirati

mikròpsija *ž psih.* opažanje predmeta u veličini znatno manjoj nego što oni u stvari jesu
✧ MIKRO- + -OPSIJA

mȉkropskī, *v.* mikrob

mikroràjōn *m* ⟨G mikrorajóna⟩ manja stambena i upravna jedinica u pojedinoj gradskoj četvrti
✧ MIKRO- + *v.* rajon[1]

mȉkrorēgija *ž* uža regija koja se od šireg okruženja izdvaja po geografskim, industrijskim, agrarnim ili drugim značajkama
✧ MIKRO- + *v.* regija[2]

mikrosekùnda *ž fiz.* jedinica vremena, 10^{-6} (milijunti) dio sekunde (simbol μs)
✧ MIKRO- + *v.* sekunda

mikrosituàcija *ž* ukupnost svih okolnosti u nekom ambijentu, u konkretnoj situaciji (npr. u gradskoj četvrti), *opr.* makrosituacija // **mikrosituácījskī** *prid.* koji se odnosi na mikrosituaciju
✧ MIKRO- + *v.* situacija

mikroskála *ž meteor.* dimenzije procesa u atmosferi od nekoliko cm do nekoliko km a u visinu od tla do o. 100 m gdje prestaju utjecaji tla
✧ MIKRO- + *v.* skala

mȉkroskop *m fiz.* optička sprava, kombinacija sabirnih leća za promatranje predmeta koji se ne vide golim okom; sitnozor [*pod ~om; za ~om*] △ ***elektronski*** ~ mikroskop koji, uporabom elektronskih zraka ostvaruje velika povećanja i veću jasnoću // **mikroskòpija** *ž* tehnika promatranja sitnih objekata pomoću mikroskopa; **mikroskopírati** *dv.* ⟨*prez.* mikroskòpīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ vidjeti ili promatrati što pod mikroskopom; **mȉkroskopsk|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na mikroskop **2.** koji se odnosi na ono što se promatra mikroskopom [*~a čestica*] △ *~**i sitan*** koji je tako sitan da se vidi samo pomoću mikroskopa; **mȉkroskopski** *pril.* pomoću mikroskopa, mikroskopom

✧ *nlat.* microscopium ≃ MIKRO- + -SKOP

mȉkrosnīmka *ž* ⟨D L -mci, G *mn* -mākā/-ī⟩ fotografska snimka dokumenta dobivena s mikrofilma

✧ MIKRO- + *v.* snimati, snimka

mìkrosociologija *ž* poseban pravac razvoja sociologije, proučava društvene skupine uskog segmenta, *opr.* makrosociologija

✧ MIKRO- + *v.* sociologija

mȉkrosom *m biol.* čestica u protoplazmi životinjskih i biljnih stanica, izolirana posebnim centrifugiranjem

✧ MIKRO- + -SOM

mikrosporàngij *m bot.* sporangij u kojem nastaju mikrospore koje kliju u muški gametofit

✧ MIKRO- + *v.* sporangij

mikrospòrija *ž pat.* zarazna gljivična infekcija kože, vlasišta, stopala i ponekad noktiju

✧ MIKRO- + -SPORIJA

mikrostruktúra *ž* **1.** *fiz.* struktura tvari i predmeta vidljiva samo mikroskopom **2.** u urbanizmu, suma detaljnih elemenata urbane topografije, *opr.* makrostruktura **3.** *lingv.* organizacija podataka u članku nekog rječnika

✧ MIKRO- + *v.* struktura

mȉkrosuknja *ž* izrazito kratka suknja popularna 1960-ih i 1990-ih, *usp.* minisuknja, *v.* mini △

✧ MIKRO- + *v.* suknja

mikròtija *ž term.* prirođena malformacija izvanjskog uha

✧ MIKRO- + *grč.* oûs: uho

mȉkrotom *m tehn.* uređaj pomoću kojega se dobivaju tanki presjeci biljnih i životinjskih stanica, tkiva ili organa radi mikroskopskog istraživanja

✧ MIKRO- + -TOM

mikrotoponomàstika *ž* ⟨D L -ici⟩ *lingv.* znanost o imenima i značenjima imena pojedinih dijelova zemljišta (njiva, livada, pašnjaka, draga i sl.)

✧ MIKRO- + *v.* toponomastika

mikroválovi *m mn fiz.* elektromagnetske zrake s valnom duljinom između 1 mm i 0.1 m, spadaju u interval između infracrvenih zraka i radiovalova (preklapaju se s radiovalovima), koriste se u radarima, visokofrekventnoj komunikaciji i za brzo kuhanje hrane // **mȉkrovālka** *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ *žarg.* mikrovalna pećnica, *v.* mikrovalni △; **mȉkrovāln|ī** *prid.* koji ima osobine mikrovalova, koji je svojstven mikrovalovima △ *~**a dijatermija*** *med.* primjena elektromagnetnog zračenja u terapijske svrhe; *~**a pećnica*** uređaj za brzo kuhanje i pečenje na visokofrekventnom magnetnom polju; mikrovalka

✧ MIKRO- + *v.* val

mikrovaskulatúra *ž anat.* dio krvožilnog sustava vidljiv samo mikroskopom

✧ MIKRO- + *v.* vaskularni, vaskulatura

mȉks *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *reg.* **1.** rezultat miksanja; mješavina, masa, mišung **2.** *tehn.* **a.** rezultat usklađivanja različitih zvukova (glasova, muzike, šumova i sl.) u filmskoj, TV i radiotehnici; pravljenje zvučne kulise **b.** posao disk-džokeja; sastavljanje, usklađivanje nekoliko skladbi u jedinstvenu zvučnu cjelinu [*dobar ~*] // **mȉksān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je nastao miješanjem, pretapanjem [*~a melodija*]; **mȉksa|ti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** upotrebljavati mikser **2. a.** temeljito izmiješati, pomiješati različite tvari, sastojke u cjelinu **b.** *žarg.* pobrkati [*~ju mu se ideje*] **3.** miješati pića u koktel **4.** u filmskoj i radijskoj tehnici koordinirati spajanje zvukova iz različitih izvora; upravljati pretapanjem slike i zvuka; **mȉkser** *m term.* **1.** mali kućanski električni aparat za miješanje ili za usitnjavanje; miješalica **2.** tehničar na TV i filmu zadužen za ton ili sliku [*~ tona; ~ slike*] **3.** dio sustava za snimanje odnosno emitiranje glazbe, zvukova ili govora iz raznih izvora **4.** (+ *potenc.*) **a.** osoba koja miješa različite sastojke da bi se dobila mješavina željena okusa i izgleda (pića u baru itd.) **b.** građevinsko vozilo s velikim rotirajućim bubnjem u kojem se nalazi smjesa za beton; miješalica

✧ *engl.* mix, mixing ← *lat.* mixus: pomiješan ← miscere: miješati

mȉksakūzis *m psih.* zadovoljenje postignuto prisluškivanjem seksualnog odnosa drugih; miksoskopija

✧ *grč.* mîksis: općenje + akoúsis: slušanje

mȉksedēm *m pat.* otok kože uz tjelesnu i duhovnu usporenost zbog nedovoljne funkcije štitne žlijezde; hipotireoza

✧ *grč.* mýksa: sluz + oýdēma: oteklina

mìksōm *m* ⟨G miksóma⟩ *pat.* benigni mezenhimni tumor

✧ *grč.* mýksa: sluz + -OM

miksomatóza *ž pat.* akutna, virusna bolest kunića i divljih zečeva

✧ *grč.* mýksa: sluz + -OZA

miksomijáza *ž* unutrašnja nametnička bolest nekih vrsta pastrva

✧ *grč.* mýksa: sluz + *v.* mijaza

miksoskòpija *ž psih.* zadovoljavanje vlastitog seksualnog poriva promatranjem seksualnog odnosa drugih; miksakuzis

✧ *grč.* mîksis: općenje + -SKOPIJA

mȉkspult *m term.* u TV i filmskoj proizvodnji, aparat za miješanje zvukova i njihovo usklađivanje sa značenjem slike koju prate; mišpult

✧ *v.* miks + *njem.* Pult (≃ Mischpult)

mikstúra *ž farm.* tekući lijek od nekoliko sastojaka; mješavina, pripravak

✧ *lat.* mixtura

miktùrija *ž pat.* bolesno tjeranje na mokrenje

✧ *lat.* micturire: htjeti mokriti

mȉkve *sr* ⟨G -ea⟩ *jud.* obredno kupalište pri židovskim općinama; potpuno uranjanje u vodu simbolizira pročišćenje

✧ *hebr.* miqweh: spremnik za vodu, rezervoar

mȉlać (**mȉljać**) *m* ⟨G mȉlća⟩ *reg.* **1.** mjesto predviđeno za gradnju **2.** prostor na kojem se gradi; gradilište

✧ *tur.* mülk ← *arap.* milk

milady (*izg.* milèjdi) *ž* **1.** engleska plemkinja **2.** otmjena dama **3.** udata ženska osoba; gospođa

✧ *engl.* ← my lady: moja gospođa, *v.* milord

Mìlan m. os. ime, *v.* mio ♦

Milâno *m* grad u *S* Italiji, 1.369.200 stan. // **milanêze** *m* **1.** fina, često zlatnim nitima ukrašena pletena roba **2.** *kulin.* uz nazive nekih jela upućivanje na način pripravljanja tih jela [*špageti* ~; *pizza* ~]; **mìlānsk|ī** *prid.* koji se odnosi na Milano [~*a opera La Scala*]

♦ *top.* (naselje prema etniku): **Milanézi** (Poreč, 17 stan.)

Milánovac *m* ⟨G -ōvca⟩ naselje (u blizini Virovitice), 1612 stan. // **milánovačkī** *prid.* koji se odnosi na Milanovac i Milanovčane; **Milánovčanin** *m* (**Milánovčānka** *ž*) ⟨N *mn* Milánovčani⟩ stanovnik Milanovca

Milánović, Božo (1890–1980), istarski svećenik, crkveni pisac, prosvjetitelj i hrv. domoljub, pisac teoloških priručnika; zaslužan za pripojenje Istre Hrvatskoj na temelju argumenata crkvenog stanja u Istri

mìlava *ž bot.* biljka (*Calamagrostis*) iz porodice trava (*Gramineae*); šašuljica

✧ *v.* mio

milefjôri *m* tehnika pravljenja stakla

✧ *tal.* millefiori ← mille: tisuća + fiori: cvjetovi

mìlēnīj (**milênīj**) *m* **1.** razdoblje od 1000 godina (mjereno tom veličinom i imenovano rednim brojem prije i poslije rođenja Isusa Krista); tisućljeće, tisućljetna obljetnica **2.** *kat.* simbolički, neodređeno razdoblje mira i ispunjenja, koje obično dolazi nakon dužih razdoblja patnje // **milenàrist** *m* ⟨N *mn* -i⟩ *kršć.* pristaša sljedbe unutar kršćanstva, vjeruje u iznenadan Kristov povratak koji bi vjernike izbavio iz nevolja ovoga svijeta i uspostavio tisućljetno Kraljevstvo Božje u kojem će vladati pravednost i dobrota; hilijast; **milenarìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *teol.* **1.** *bibl.* vjerovanje zasnovano na starozavjetnim tekstovima proroka Danijela i novozavjetnom tekstu »Otkrivenja« (»Apokalipsa«) prema kojem čovječanstvu predstoje teške patnje i kataklizmičke katastrofe nakon kojih dolazi Gospodin (prema *Starom zavjetu*) ili se vraća Krist (prema *Novom zavjetu*) koji uspostavlja tisućljetno Kraljevstvo Božje u kojem vlada pravednost i dobrota, *usp.* hilijazam **2.** *kršć.* učenje i vjerovanje milenarista; **mìlēnijskī** *prid.* koji pripada mileniju, koji je milenijskog trajanja, koji je trajao milenij; tisućugodišnji, tisućljetni, hiljadugodišnji

✧ *nlat.* millennium ≃ *lat.* mille: tisuću + annus: godina *lat.* millenarius: koji ima tisuću godiaa

mìleram *m reg.* gornji masni sloj što se hvata na mlijeku; obire se i priređuje za uporabu; vrhnje, skorup

✧ *njem.* Milchrahm

milèrīt *m* ⟨G mileríta⟩ *min.* niklov sulfid u obliku igličastih do vlasatih kristala
✧ *njem.* Millerit, prema britanskom mineralogu W. H. Milleru (1801–1880)
mìlet *m reg.* narod, nacija △ ***Latin-~*** *reg.* katolici; ***Rum-~*** *reg.* pravoslavci // **mìletskī** *prid.*, ob. u: △ ~ ***sustav*** *pov. sociol.* društveno-politički sklop u Osmanskom Carstvu, temeljio se na svojevrsnoj autonomiji vjerskih i etničkih skupina
✧ *tur.* millet ← *arap.* millä
Mílet *m* starogrčki grad u Z Maloj Aziji, središte grčke kulture; najveći uspon doživio u 7. i 6. st. pr. Kr.
Mìletić 1. Oktavijan (1902–1987), hrv. filmski snimatelj i redatelj, pionir hrv. filma između dva rata (igrani film *Lisinski*); nakon 2. svjetskog rata posvećuje se snimateljskom radu **2. Stjepan** (1868–1908), reformator hrv. kazališta, kritičar i dramatičar (*Hrvatsko glumište*) **3. Svetozar** (1826–1901), srp. publicist, od 1848. panslavist, borac protiv mađarske hegemonije u Vojvodini; u brošuri *Istočno pitanje* zauzeo se za oružani ustanak balkanskih naroda protiv Osmanlija i za uspostavljanje balkanske federacije; poslanik u hrv.-ugarskom Saboru
Milhaud (*izg.* Mijö), **Darius** (1892–1974), jedan od najznačajnijih francuskih skladatelja 20. st.; tvorac bogatog opusa u kojem je osobito razvio modernu politonalnost; o. 450 komornih i vokalnih skladbi, koncerata, simfonija, baleta, opera filmske i scenske glazbe
mȉlhbrōt (mȉlibrōt) *m reg. kulin.* kolač od dizana tijesta s grožđicama, ekstraktom limuna i ruma; mliječni kruh
✧ *njem.* Milchbrot
MILI- dekadski prefiks (simbol m), kao prvi dio riječi znači 10^{-3} (tisućiti) dio jedinice koja je drugi dio te riječi [*milimetar*]
✧ *lat.* mille: tisuća
mìlibār *m fiz.* jedinica tlaka (u CGS sustavu), 10^{-3} (tisućiti) dio bara, često se koristi u meteorologiji
✧ MILI- + *v.* bar²
mìlica *ž bot.* biljni rod (*Gratiola*) s o. 35 vrsta iz porodice strupnikovica (*Scrophulariaceae*) (u nas otrovna vrsta *G. officinalis*)
✧ *v.* mio, milo
Mìlica ž. os. ime, *v.* mio ◆
mȉlīcija *ž* **1.** *pov.* organizirana vojska građana u zemljama ili u prilikama bez stalne ili bez prisutne vojske [~ *talijanskih srednjovjekovnih gradova*; ~ *švicarskih kantona*] **2.** *pov.* 1945–1991. služba javnog reda, sigurnosti i zaštite državnog poretka u SFRJ, *usp.* policija (**1**) // **milicájac** *m* ⟨G -jca, V -jče, N *mn* -jci, G milìcājācā⟩ *razg. zast.* milicionar, *usp.* policajac; **mìlīcījsk|ī** *prid.* koji se odnosi na miliciju [~*a stanica*]; **miliciònār** *m* ⟨G milicionára⟩ **1.** *zast.* pripadnik milicije, *usp.* policajac **2.** *pov.* naziv za pripadnika milicije u SFRJ; **miliciònārka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩ *pov.*, *v.* milicionar
✧ *lat.* militia ≃ miles: vojnik
Milíčević, Paskoje (o.1440–1516), dubrovački graditelj, zaposlen na gradnji utvrda u Dubrovniku i Stonu, projektirao dubrovačku gradsku luku i palaču Divonu (Sponza)
Milićević 1. Niko (1887–1963), hrv. svećenik, astronom, u Blacama na Braču uredio zvjezdarnicu, ostavio bogatu znanstvenu zbirku i astronomsku opremu **2. Nikola** (1922–1999), hrv. pjesnik i esejist, plodan prevodilac s romanskih jezika i antologičar
milieu *m*, *v.* milje
mìligram *m* mjera težine (simbol mg); tisućiti dio grama
✧ MILI- + -GRAM
mȉlijār|an *prid.* ⟨*odr.* -nī⟩, ob. u: △ ~***na tuberkuloza*** *pat.* oblik opće tuberkuloze koja se krvlju širi po cijelom tijelu
✧ *lat.* miliarius: koji pripada prosu
milijārda *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ broj 10 na devetu potenciju, 10^9; tisuću milijuna // **milijārdama** *pril.* na milijarde, u tako velikim neodređenim količinama koje bi se mogle iskazati pomoću milijardi; **milijàrdēr** *m* ⟨G milijardéra⟩ onaj čije se bogatstvo izraženo u novcu može mjeriti milijardama; **milijardérov** *prid.* koji pripada milijarderu; **milijàrdērka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* milijarder; **milijārditi** *redni br.* broj koji u redoslijedu dolazi na mjesto broja milijarda; **milijardskī** *prid.* koji se odnosi na milijardu; **milijārdu** (čega) *pril.*, ob. u: [~ *ljudi*]
✧ *fr.* milliard ≃ *lat.* mille: tisuća
milijàrija *ž pat.* osip u obliku sitnih mjehurića na izvodima žlijezda znojnica
✧ *lat.* miliarius: proseni ≃ milium: proso (zbog osipa nalik zrncima prosa)
mîlije *ž mn fiziol.* minijaturne epitelne ciste ispunjene bjelkastim rožnatim materijalom
✧ *lat.* milia ← mille: tisuća

milȉjūn (**milȉōn** *razg.* + *srp.*) *m* ⟨G milijúna⟩ broj 10 na šestu potenciju; 10^6 // **milijùnāš** *m* ⟨G milijunáša⟩ onaj čije se bogatstvo izraženo u novcu može mjeriti milijunima, milioner; **milijunášev** *prid.* koji pripada milijunašu; **milijunàšica** (**milijùnārka**) *ž*, *v.* milijunaš; **milijunàšičin** *prid.* koji pripada milijunašici; **milijùnāškī** *prid.* koji se odnosi na milijunaše; **milijùnāški** *pril.* kao milijunaš, na način milijunaša; **milijúnima** *pril.* na milijune, u tako velikim neodređenim količinama koje bi se mogle iskazati pomoću milijuna; **milȉjūnskī** *prid.* u vrlo velikim, neodređenim količinama [*u ~m količinama*]; u predodžbi približno doživljenoj u milijunima; **milȉjūntī** *br.* (redni) broj koji u redoslijedu dolazi na mjestu broja milijun [*~ posjetitelj*]; **milijuntínka** *ž* ⟨D L -i⟩ milijuniti dio sekunde; **milijuntnìna** *ž* jedan milijun kao dio veće cjeline; **miliònēr** *m* ⟨G milionéra⟩ *razg.* (+ *srp.*), *v.* milijunaš

✧ *tal.* millione: velika tisuća ← mille: tisuća ← *lat.*

mìlilitar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ mjera za tekućinu; tisućiti dio litre

✧ MILI- + *v.* litra[1] (litar)

mìlimetar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *fiz.* jedinica duljine, 10^{-3} (tisućiti) dio metra (znak mm) [*~ živina stupca* stara jedinica tlaka] // **mìlimetarskī** *prid.* koji se odnosi na milimetar [*~ papir*]

✧ MILI- + -METAR

milȉna, *v.* mio

milȉōn *m*, *v.* milijun

milisekùnda *ž fiz.* jedinica vremena, 10^{-3} (tisućiti) dio sekunde (simbol ms)

✧ MILI- + *v.* sekunda

mȉlitāran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji pripada vojsci; vojni, vojnički // **militàntan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji se angažira u vojnim aktivnostima, u svakovrsnoj uporabi vojske (u politici i sl.) **2.** *meton.* koji zagovara radikalna, često i nasilna rješenja; bojovan, ratoboran; **militàntno** *pril.* na militaran način; vojnički nastrojeno, bojovno, ratoborno, agresivno; **militàntnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je militantan ili svojstvo onoga što je militantno; **militàrist** (**militarȉst**) *m* onaj koji provodi ili odobrava militarizam; **militarȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na militarizam i militariste; **militarȉstički** *pril.* kao militarist, na način militarista; **militàristkinja** *ž*, *v.* militarist; **militarizácija** *ž* **1.** militariziranje, *usp.* militarizirati **2.** rezultat militariziranja, opće naoružavanje i porast utjecaja vojske; **militarȉzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** politika, državni sustav koji se oslanja na vojsku ili u kojem prevladava i gospodari vojska **2.** mišljenje i vrednovanje koje u civilne sfere i cjelokupan život nacije unosi vojni mentalitet i način odlučivanja i djelovanja postavljajući vojne institucije izvan i iznad institucije civilnog života; **militarizírati** (što, koga, se) *dv.* ⟨*prez.* militarìzīrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* militarìzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** uvesti/uvoditi vojsku kao odlučnu snagu u državni sustav ili u dijelove društvenog sustava **2.** organizirati na vojnički način; (po)vojačiti, (po)vojničiti

✧ *lat.* militaris ← militare: služiti kao vojnik ≃ miles: vojnik

military (*izg.* mìlitari) *prid. term.* koji se odnosi na vojsku; vojni △ ~ ***look*** (*izg.* ~ lùk) *term.* moda nadahnuta vojnim uniformama (s epoletama, vanjskim džepovima, pojasevima), poslije 1990, koriste se tkanine s uzorkom maskirnih šara

✧ *engl.*

míliti (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -ēći, *gl. im.* -ljēnje⟩ **1.** kretati se polagano, laganim dodirom i nečujno kao neki kukci [*mrav mili*; *uš mili*; *nešto mi po tijelu mili* osjećam neodređen lagan dodir na koži] **2.** polagano se kretati, kretati se sporije od potrebne ili željene brzine [*vlak mili*; *autobus mili*] // **míljeti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* mílīm, *pril. sad.* mílēći, *gl. im.* -ēnje⟩ **1.** lagano se kretati kao kukac **2.** polako promicati; gmizati

✧ *prasl.* *mьl-/*mol-/*mil- (*slov.* moleti: stršati) ≃ *grč.* moleîn: ići

militolàtrija *ž* propagiranje vojnih vrijednosti i ideala

✧ *lat.* miles: vojnik + -LATRIJA

milk shake (*izg.* mȉlk šȇjk) *m* napitak od mlijeka i voća ili voćnog sirupa; frape

✧ *engl.*

Mill (*izg.* Mȉl), **John Stuart** (1806–1873), engleski filozof i ekonomist, svestranošću interesa i prodornošću ideja postao najutjecajniji engleski mislilac 19. st.; utemeljitelj liberalizma kao teorije (*O slobodi*); u ekonomiji zastupa liberalni kapitalizam uz umjerena ograničenja, u filozofiji utilitarizam i nove poglede na logiku, u društvenom životu veća prava žena

Miller (*izg.* Mìler) **1. Arthur** (1915), američki pisac kazališnih drama u kojima vrlo dojmljivo izražava svijest o nesigurnosti suvremene egzistencije; njegova *Smrt trgovačkog putnika* jedno je od najcjenjenijih i najizvođenijih kazališnih djela 20. st. **2. Glenn** (1904–1944), američki trombonist, dirigent i skladatelj Chicago stila i swinga, u svojem orkestru osnovanom 1937. razvio prepoznatljivu boju zvuka (četiri saksofona i vodeći klarinet) s obilježjima jazza (*Serenada na mjesečini*) **3. Henry** (1891–1980), američki književnik i boem čiji su romani zbog seksualne iskrenosti bili zabranjeni u SAD-u i Velikoj Britaniji sve do poslije 1960 (*Rakova obratnica*; *Jarčeva obratnica*; *Sexus*, *Plexus*, *Nexus*) **4. Merton** (1923), američki ekonomist, objasnio odnos između početnoga kapitala i gotova proizvoda (*Mondigliani-Millerov poučak*) za što je dobio Nobelovu nagradu za ekonomiju 1990 (s H. Markovitzem i W. Sharpeom)

Millikan (*izg.* Mìliken), **Robert Andrews** (1868–1953), američki fizičar; Nobelova nagrada 1923.

Mîlna *ž* naselje na *Z* obali Brača 875 stan. // **Mílnjanin** *m* (**Mílnjānka** *ž*) ⟨N *mn* Mílnjani⟩ stanovnik Milne; **mílnjanskī** *prid.* koji se odnosi na Milnu i Milnjane

♦ *v.* mel²

MILO- kao prvi dio riječi znači da je milo, ugodno ono što stoji u drugom dijelu [*milovidan*; *milozvučan*]

✧ *v.* mio

mȉlodār *m* dar iz milosrđa; milostinja

✧ MILO- + *v.* dar

milòduh¹ *m* ⟨N *mn* -usi⟩ *bot.* grmolika mirisna biljka modrih i ljubičastih cvjetova (*Hyssopus officinalis*) iz porodice usnatica (*Labiatae*), rasprostranjena po Sredozemlju i središnjoj Aziji, koristi se u farmaciji i kao začin; izop, sipan

✧ MILO- + *v.* duh

milòduh² *prid. ekspr.* **1.** koji je ugodna mirisa **2.** koji odiše milinom; milodušan

✧ *v.* miloduh¹

milògled *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji milo gleda

✧ MILO- + *v.* gledati

mȉloglēd *m bot.*, *v.* zdravčica

✧ *v.* milògled

milòlaža *m* ulizica, laskavac

♦ *pr.* (nadimačka): **Milòlaža** (Metković, Dubrovnik), **Milòloža** (170, Prigorje, sred. Dalmacija, Slavonija)

✧ MILO- + *v.* lagati

mȉlōm, *v.* mio

Mìlon (druga pol. 6. st. pr. Kr.), grčki atletičar iz Krotona, prema antičkoj predaji 6 puta pobjednik na Olimpijskim i više puta na Pitijskim, Istamskim i Nemejskim igrama

milònga *ž glazb.* **1.** argentinski narodni ples **2.** društveni ples srodan tangu

✧ *šp.*

miloníti *m mn* ⟨N milònīt, G miloníta⟩ *min.* zdrobljene ili potpuno samljevene stijene nastale u epizoni za vrijeme pokretanja većih kompleksa kamenih masa

✧ *grč.* mylón: mlin + -IT

mìlord *m* **1.** engleski plemić **2.** otmjeni gospodin

✧ *engl.* ← my lord: moj gospodar, *usp.* milady

mȉlosr̄d|an *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji je prožet milosrđem, koji pruža milosrđe △ ~***na braća*** *kat.* laička religiozna družba za njegu bolesnika // **mȉlosr̄dnica** *ž*, *v.* milosrdnik △ ***sestra*** ~ *rel.* pripadnica istoimenog katoličkog reda [*Bolnica sestara* ~]; **mȉlosr̄dnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji iskazuje milosrđe; **mȉlosr̄dno** *pril.* na milosrdan način, karitativno, dobrotvorno; **mȉlosr̄dnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je milosrdan; **mȉlosr̄đ|e** *sr* **1.** osjećaj sućuti, sažaljenja prema onom tko pati **2.** djelo potaknuto tim osjećanjem [*čin* ~*a*]

✧ MILO- + *v.* srce

mȉlōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** naklonost, zaštitnički odnos, pažnja koja se ukazuje kome **2.** sućut, samilost, milosrđe **3.** oproštaj, pomilovanje [*imati* ~*i*] **4.** *rel.* nezasluženi nadnaravni dar što ga Bog pruža bićima da bi ih vodio spasenju, Božja naklonost [*ukazati* ~] // **mȉlosnica** *ž* **1.** *v.* milosnik (**1**, 3) **2.** *pov.* najmilija i prva među zakonitim suprugama (u islamu, koji dopušta mužu da pored prve pod određenim pravilima dovede u kuću drugu ženu); **mȉlosničin** *prid.* koji pripada milosnici; **mȉlosnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *arh. jez. knjiž.* **1.** ljubavnik **2.** onaj koji udjeljuje milost **3.** ljubimac, favorit; proteže; **mȉlostan** *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ **1.** *v.* mio [~ *pogled*] **2.** *v.* milostiv [~ *gospodar*]; **milòstinj|a** *ž* **1.** ono što se iz milosrđa daje prosjaku, siromahu **2.** škrto, oskudno pružena naklonost ili pomoć [*udijeliti* ~*u*]; **milostȉnjār** *m* ⟨G milostinjára⟩ *kat.* istaknuti član svećeničkog zbora koji

kupi milostinju i upravlja prihodima od crkvenih dobrovoljnih priloga; **mȉlostīv** *prid.* **1.** ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima milosti, koji ima srca **2.** *meton.* koji se čini iz milosti, iz dobrote, iz samilosti, iz sućuti; milostan; **milostȋva** *ž reg. lokal.* (u Zagrebu) **1.** oslovljavanje starije ugledne dame, imenuje se samostalno ili uz prezime [*ljubim ruke ~*] **2.** *pov.* starija domaćica kad je oslovljava kućna pomoćnica; **milòstivo** *pril.* na način milosti, s razumijevanjem; sućutno, zaštitnički [*~ se osmjehnuti*]; **milòstivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je milostiv

✧ *prasl.* *milostь (*rus.* mílost', *polj.* miłość), *v.* mio

Miłosz (*izg.* Mìloš), **Czesław** (1911), poljski pjesnik i prozni pisac, od 1951. u emigraciji, od 1970. američki državljanin; opisuje položaj intelektualaca u staljinističkoj Poljskoj; u lirici zaokupljen egzistencijalnim filozofskim problemima; Nobelova nagrada 1980.

Mȉloš (1780–1860), srp. knez i osnivač dinastije Obrenovića; 1815. vođa 2. srp. ustanka

Milóšević, Slobodan (1941), srp. politički i državni vođa i vlastodržac 1988–2000; začetnik novog srp. nacionalizma i ekspanzionizma; smatra se najodgovornijim za agresivne ratove na prostoru bivše SFRJ 1991–1995. i 1999; od 2001. zatočenik Tribunala u Den Haagu

mȉlōvka *ž min.* vrlo mekana i sipka kreda, služi u razne svrhe, npr. za posipanje površina protiv klizanja; talk

✧ *v.* mio

mȉlozvūčan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ *ekspr.* koji lijepo zvuči, koji ima ugodan glas ili zvuk // **mȉlozvūčje** *sr* sklad onoga što se odlikuje zvukom ugodnim uhu, sklad zvukova; milozvučnost; **mȉlozvūčno** *pril.* na milozvučan način; skladno, harmonično, ugodno; **mȉlozvūčnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je milozvučno; milozvučje

✧ MILO- + *v.* zvuk, zvučan

Milstein (*izg.* Milstèin/ob. Mìlštajn), **Nathan** (1904–1992), američki violinist, vrhunski izvođač Bachove glazbe

Mȉltijad (o.550–489. pr. Kr.), atenski vojskovođa i političar, pobjednik nad perzijskom vojskom u bitki kod Maratona 490. pr. Kr.

Milton (*izg.* Mȉltn), **John** (1608–1674), engleski pjesnik i politički polemičar; veliki majstor engleskog stiha, puritanski borac za civilne i religiozne slobode, oslijepio u 43, ali je nastavio pisati (ep *Izgubljeni raj*)

mȋlj|a *ž* naziv mnogih starih jedinica duljine [*hrvatska ~a*; *utrka na jednu ~u*] △ ***anglosaksonska ~a*** = 1609 m; ***nautička ~a*** morska milja, 1852 m, koristi se u pomorskom i zračnom prometu

✧ *engl.* mile ← *lat.* milia (passuum): tisuću (koraka)

Mȉljacka *ž* ⟨D L -i⟩ *geogr.* 36 km duga rijeka (protječe kroz Sarajevo, Bosna), izvire ispod Romanije, utječe u rijeku Bosnu

mȉljāk *m* ⟨N *mn* mȉljkovi⟩ *reg.* **1.** *v.* dobro¹ (I) (**1**); imanje, posjed **2.** nepokretna imovina; nekretnina

mìljē (**miljȇ**) *m* ⟨G miljèa⟩ sredina u kojoj se tko kreće, okolina za koju je tko vezan i čijem je djelovanju izložen

✧ *fr.* milieu ≃ mi: srednji (← *lat.* medius) + lieu: mjesto (← *lat.* locus)

mȉljeti, *v.* militi

Mȉljevci *m pl. tantum* ⟨G *mn* -vācā⟩ *geogr.* visoravan između Drniša i doline Krke (Miljevački plato); skupina naselja na toj visoravni // **mȉljevačkī** *prid.* koji se odnosi na Miljevce i Miljevčane △ ***Miljevačka akcija*** *pov.* oslobodilačka akcija HV-a 1992; **Mȉljevčanin** *m* (**Mȉljevčānka** *ž*) ⟨N *mn* Mȉljevčani⟩ stanovnik Miljevaca

Míljković, Branko (1934–1961), srp. pjesnik bujnog temperamenta, buntovnog nadahnuća »patetike uma«, snažnog neosimbolističkog izričaja u strogim pjesničkim oblicima (zbirke *Poreklo nade*, *Vatra i ništa*); predvodnik svoje generacije srp. pjesnika, blizak hrv. pjesnicima sličnih orijentacija; skončao samoubojstvom

mȉljokāz *m* oznaka, ob. na prometnici i križanjima koja pokazuje udaljenost između pojedinih mjesta (ob. veće udaljenosti *dosl.* izraženo u miljama)

✧ *v.* milja + *v.* kazati

mȉm¹ *m pov.* antički kratki igrokaz s prizorima iz svakidašnjeg života, ili temom parodije mita i sl.; isprva improvizacija, kasnije autorsko djelo // **mìmičār** *m* glumac koji se služi isključivo mimičkim sredstvima (mimikom), bez govorenog ili pjevanog teksta; pantomimičar; **mìmički** *pril.* mimikom, pomoću mimike; **mȉmika** *ž* ⟨D L -ici⟩ sposobnost da se izrazom lica i pokretima tijela izraze emo-

cionalna stanja; u kazališnoj umjetnosti jedan od čimbenika glume, *opr.* amimija
✧ *lat.* mimus ← *grč.* mîmos: koji oponaša, imitator ≃ mimeîsthai: oponašati

mȉm² *m lingv.* dvadesetpeto slovo arapskog alfabeta
✧ *arap.* mīm

mimàmsa *ž fil.* jedan od šest sustava indijske filozofije; prvobitno značio raspravljanje, interpretaciju Veda
✧ *skr.* mīmamsā

mìmār *m* ⟨G mimára⟩ *reg.* školovani graditelj; neimar
✧ *tur.* ← *arap.* miʿmār

mìmbēr *m* ⟨G mimbéra⟩ *isl.* propovjedaonica u džamiji s koje se drži propovijed petkom i na Bajram
✧ *tur.* minber ← *arap.* minbär

MIME *krat. int.* standard za kodiranje i dekodiranje binarnih datoteka (slike, audio, video) kod prijenosa elektronskom poštom
✧ *engl.* **M**ultipurpose **I**nternet **M**ail **E**xtensions

mìmeza *ž* **1.** *pov. umj.* stav prema kojem je kreativno oponašanje stvarnosti bit umjetničkog stvaranja; osnovni je pojam antičke estetike odnosno teorije umjetnosti; mimezis **2.** *min.* savršenstvo simetrije nekih kristala u odnosu na simetriju lamela od kojih su sastavljeni **//** **mìmetskī** *prid.* koji oponaša neku funkciju, akciju ili svojstvo [~ *kristali*]
✧ *grč.* mímēsis: oponašanje ≃ mimētḗs: oponašatelj

Mìmica, Vatroslav (1923), hrv. filmski redatelj crtanih filmova (*Samac*, *Mala kronika* i dr.) i cjelovečernjih igranih filmova (*Prometej s otoka Viševice*, *Ponedjeljak ili utorak*, *Kaja, ubit ću te!*)

mȉmika, *v.* mim¹

mimìkrija *ž* **1.** *biol.* zaštitno prilagođavanje životinja i biljaka (bojom i izgledom) svojem okolišu **2.** *pren.* prikrivanje, skrivanje (često o nacionalnom, vjerskom podrijetlu i sl. u većinski drugačijem okruženju), često ksenofobično **//** **mimìkričan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji je svojstven mimikriji **a.** koji se prilagođava u svrhu zaštite **b.** koji se prikriva radi prevare, navođenja na pogrešan zaključak; **mimìkrījskī** *prid.* koji se odnosi na mimikriju
✧ *engl.* mimicry, *v.* mim¹

Mimnèrmo (7. st. pr. Kr.), grčki pjesnik iz Kolofona, tvorac ljubavne elegije (*Nanno*)

mȉmo (koga, čega; što) *prij.* označuje **1.** kretanje pored onoga što je u genitivu ili akuzativu [~ *kuće*; ~ *kuću*] **2.** *pren.* protivno od čega, drugačije od koga ili čega [~ *običaja (dogovora, drugih ljudi)*]
✧ *prasl.* i *stsl.* mimo (*rus.* mímo, *polj.* mimo), *v.* minuti

mȉmodrāma *ž* vrsta pantomime s naglašenom dramskom akcijom i stiliziranim plesovima i pokretima
✧ *v.* mim¹, mimika + *v.* drama

mȉmogrēd *pril.* u prolazu; uzgred, usput **//** **mȉmogrecē** *pril.*, *v.* mimogred

mȉmohōd *m* svečana povorka, defile
✧ *v.* mimo + *v.* hod

mimòīći (se) *svrš.* ⟨*prez.* mimòīđēm (se), *aor.* mimoíđoh (se), *pril. pr.* -išāvši (se), *prid. rad.* -išao/-išla (se) *ž*, *prid. trp.* mimòīđen⟩ **1.** (se s kim) proći u suprotnim smjerovima bez dodira **2.** (što, koga) *pren.* ne spomenuti, ne uzeti kao temu; svjesno zanemariti, zaobići **//** **mȉmoilāz|an** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩, ob. u: △ ~***ni pravci*** *mat.* pravci u prostoru koji nemaju zajedničkih točaka i nisu paralelni; **mimòilaziti** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. sad.* -zēći (se), *gl. im.* -ažēnje⟩, *v.* mimoići
✧ *v.* mimo + *v.* ići

mimóza *ž bot.* **1.** stablo ili grm (*Mimosa pudica*), cvjeta žutim sitnim mirisnim grozdastim cvjetovima **2.** (*mn*) *Mimosaceae*, porodica dvosupnica, tropskog ili suptropskog drveta ili grmovi s perastim listovima, cvjetovi skupljeni u glavice ili klasove s mnogobrojnim živo obojenim prašnicima, sadrže smole, trijelovine i eterična ulja, u nas ukrasne biljke **3.** *pren. razg.* ob. osjetljiva ili preosjetljiva osoba [*prava je* ~]
✧ *nlat.* mimosa ≃ *lat.* mimus, *v.* mim¹

mîna¹ *ž* **1.** *vojn.* **a.** eksploziv smješten u metalni (ili plastični) oklop stavljen u zemlju, na zemlju ili u vodu s ciljem uništenja neprijatelja [*nagazna* ~; *protupješačka* ~; *protutenkovska* ~; *plutajuća* ~] **b.** minobacački projektil; granata **2.** *pren.* čin, prepad kao izraz namjere da se kome što pokvari, da se što uništi; bomba [*njegova je izjava prava* ~] **//** **mìnēr** *m* ⟨G minéra⟩ **1.** onaj koji u rudniku, kamenolomu itd. obavlja miniranje **2.** *vojn.* vojnik specijalist za postavljanje ili uklanjanje mina; **mìnērskī** *prid.* koji se odnosi na minere; **mìnērski** *pril.* kao miner, na način minera; **minérstvo** *sr* teorija i praksa radova uz upo-

trebu minsko-eksplozivnih sredstava; **mìnírānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* minirati **2.** razaranje i drobljenje stijena, građevina, tla detonacijom eksploziva; primjena u rudarstvu, građevinarstvu, poljoprivredi, u vojne svrhe **3.** *pren. razg.* minirati (**2**); **minírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* mìnīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* mìnīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** razoriti/razarati što paljenjem mina **2.** *pren. razg.* (po)kvariti, uništiti čije napore ili djelo [~ *sastanak*]; **mînsk|ī** *prid.* **1.** koji je svojstven mini, koji se odnosi na minu [~*i upaljač*] **2.** koji je pun mina, posut minama [~*o polje*]

✧ *fr.* mine ← *gal.roman.* *mina: rov ← *gal.*

mîna[2] *ž term.* uložak za kemijsku ili tehničku olovku

✧ *njem.* Mine

mîna[3] *ž zast.* u Atici, mjera za težinu (šestina talenta) i računska novčana jedinica

✧ *lat.* ← *grč.* mnâ ≃ *hebr.* mānāh: izbrojan

minamáta *ž pat.* trovanje živinim organskim spojevima uzrokovano prehranom iz mora zagađenog živom

✧ prema istoimenom japanskom zaljevu gdje su 1950-ih zatrovane ribe prouzročile bolest

mináret *m* (**minára** *ž*) *m arhit.* **1.** prvobitno naziv za signalne tornjeve i svjetionike **2.** *isl.* toranj džamije s kojeg mujezin poziva muslimane vjernike na molitvu; munara // **munára** *ž*, *v.* minaret (**2**)

✧ *tur.* minare ← *arap.* mänārä

mìnćūn *m zool.*, *v.* inćun

mìndel *m geol.* drugi glacijal alpskoga područja; nastao u doba kvartara snažnim oscilacijama klime

✧ *njem.* Mindel, prema istoimenoj rijeci u Bavarskoj

mìnder *m reg.* **1.** jastuk-strunjača punjen vunom, stavlja se na široko sjedalo duž zidova sobe **2.** *meton.* klupa po kojoj se prostire minder // **mindèrluk** *m* ⟨N *mn* -uci⟩ *reg.* divan, sofa

✧ *tur.*

mínđa *ž vulg. žarg.* ženski spolni organ; vagina

✧ *rom.* ≃ *tal.* mingere: mokriti

mìnđuša (**mìnđuha**) *ž reg.* naušnica, rinčica

♦ *pr.*: **Mènđušić** (Drniš, sred. Dalmacija, Zagora, *I* Slavonija)

✧ *tur.* mengû ← *perz.* mengūš

mìnēj *m* ⟨G minéja⟩ *pravosl.* liturgijska knjiga u kojoj su službe svim svetiteljima i blagdanima raspoređene kalendarski po mjesecima; mjesecoslov

✧ *grč.* mēnaîon ← mḗn: mjesec

minèrāl *m* ⟨G minerála⟩ *min.* **1.** anorgansko tijelo koje se nalazi u zemlji ili na njezinoj površini, kemijski i fizički jedinstvena prirodna tvar stalnoga sastava, dio Zemljine kore **2. a.** mješavina anorganskih spojeva (granit i sl.) **b.** derivat organskih spojeva (ugljen i sl.) **3.** kovina, metal // **mineralizácija** *ž* **1.** razgradnja organskih tvari u jednostavne anorganske spojeve **2.** dodavanje mineralnih soli tlu, gnojivu, vodi za piće i sl.; **mineralìzātori** (**mineralizâtori**) *m mn* plinovi i pare kojima je natopljena magma; potpomažu kristalizaciju i diferencijaciju u njoj; **mìnerāln|ī** *prid.* koji sadrži minerale [~*a voda*]; koji se sastoji od minerala, kojemu su minerali bitan ili važan dio [~*i sastav tla*] △ ~***a bogatstva*** anorganska prirodna bogatstva kojima raspolaže neka zemlja; ~***a gnojiva*** *agr.* mineralne tvari koje sadrže biljna hraniva kojih u tlu nema u dovoljnoj količini; ~***a sirovina*** industrijska sirovina nastala prirodnim procesom mineralizacije u Zemljinoj kori (ugljen, rude kovina i nemetali, tekuća nafta, zemni plin); ~***a voda*** **1.** voda koja sadrži povećan sadržaj otopljenih minerala i plinova, ljekovita je **2.** *razg.* neke vrste gaziranih bezalkoholnih pića; ~***o ulje*** uljasta tekućina sastavljena od tekućih ugljikovodika, dobiva se destilacijom katrana, ugljena i sl., služi kao mazivo

✧ *srlat.* minerale ≃ *lat.* minera: rudnik, ruda

mineralògija *ž* znanost koja proučava sastav i druga svojstva minerala // **minerὰlog** *m* ⟨V -ože, N *mn* -ozi⟩ stručnjak koji proučava minerale; **mineralògījskī** *prid.* koji se odnosi na mineralogiju; **minerὰloškī** *prid.* koji se odnosi na mineralogiju i mineraloge; **minerὰloški** *pril.* kao mineralog, na način mineraloga

✧ *v.* mineral + -LOGIJA

mineralokortikoídi *m mn* ⟨N mineralokortikòīd⟩ *fiziol.* grupa steroidnih hormona kore nadbubrežne žlijezde

✧ *v.* mineral + *v.* kortiko(stero)id

Mìnērva (**Minêrva**) *ž* **1.** *mit.* rimska božica mudrosti i zaštitnica umjetnosti i obrta; zaštitnica Rima, s Jupiterom i Junonom tvori trojstvo tzv. kapitolijskih božanstava; odgovara grčkoj Ateni **2.** (minerva) *med.* sadreni zavoj za imobilizaciju ozlijeđenih vratnih kralješaka

✧ *lat.* Minerva

minèstrel *m glazb. pov.* profesionalni svirač

glazbala, ob. u službi trubadura i truvera; minstrel
✧ *stfr.* menestrel

minestrône *m* gusta juha od povrća, sadrži grahorice i tjesteninu
✧ *tal.* minestrone

mìnet *m min.* **1.** tamnosmeđa eruptivna stijena **2.** smeđa željezna ruda
✧ *njem.* Minette ← *fr.* minette

mìnezenger *m*, *v.* Minnesänger

Mîng 1. kineska dinastija 1368–1644, dokrajčila vladavinu Mongola, stvorila trgovačke veze s indijskim državama i Europljanima; srušila ih je mandžurska dinastija Ch'ing **2.** (ming) *pov.* razdoblje u kineskoj umjetnosti (nazvano prema vladajućoj dinastiji)
✧ *kin.* ming: svijetla, prosvijetljena

mìnhauzenovskī, *v.* Münchhausen

mȉni *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *žarg.publ.* koji je kraći, koji je manjih dimenzija nego što je uobičajeno za neke predmete ili pojmove; minijaturan, *opr.* maksi △ ~ ***suknja*** kratka suknja iznad koljena; popularna od kraja 1960-ih; minica // **mȉnica** *ž žarg.* **1.** mini suknja, *v.* mini △ **2.** mini akcija
✧ *engl.* ← *lat.* minor: manji

MINI- kao prvi dio riječi znači da je drugi dio malen, umanjen [*minibus*]
✧ *v.* mini

mȉnibus *m* autobus malih dimenzija, za prijevoz od 6 do 12 putnika
✧ MINI- + -BUS

mȉnidisk *m tehn.* **1.** optički medij za pohranu zvučnih podataka **2.** *pren.* naziv za uređaj koji može reproducirati takve medije; minidisk-player
✧ tvorničko ime proizvoda® ≃ MINI- + *v.* disk

mȉnifōn *m tehn.* sićušni aparat za prisluškivanje i bilježenje
✧ MINI- + *v.* (tele)fon

mȉnigolf *m* igra slična golfu; igra se na manjem, posebno građenom betonskom terenu (ne na travi)
✧ *engl.*

mînīj *m kem.* Pb_3O_4, jedan od tri oksida olova, crveni pigment; koristi se za zaštitu željeznih predmeta od korozije
✧ *lat.* minium: crveno olovo, cinabar

minijatúr|a *ž* **1.** *pov.* ukrašeno slovo ili ukrasni početak teksta, poglavlja u srednjovjekovnom rukopisu; sličica **2.** ono što je u kategoriji maloga u svojoj vrsti (slika malog formata, često prilagođena materijalu kao što je emajl, bjelokost i sl.) [*u ~i* umanjeno, smanjeno u velikoj mjeri] **3.** *šah* **a.** kratka partija (ob. koja je završila do 20. poteza) **b.** šahovski problem u kojem se na ploči nalazi najviše 7 figura **4.** *glazb.* kratka skladba // **mȉnijatūr|an** *prid.* ⟨*odr.* -nī⟩ koji je izrazito malen u vrsti, koji je kao minijatura; koji je vrlo mali, sićušan, *usp.* džepni △ ~***ni terijer***, ~***ni foksterijer*** *kinol.* patuljasti terijeri podrijetlom iz Velike Britanije; **minijatùrist** *m* onaj koji izrađuje minijature, onaj koji stvara minijature, onaj koji je specijalist za minijature; **minijatùristkinja** (**minijatùristica**) *ž*, *v.* minijaturist; **minijaturizácija** *ž* svođenje, izdjeljivanje na sitne dijelove ili jedinice; usitnjavanje, cjepkanje [~ *kompjuterske tehnike*]; **mȉnijatūrn|ī** *prid.* koji je svojstven minijaturi [~*o slikarstvo*]; **mȉnijatūrno** *pril.* na minijaturan način, sićušno, maleno, ljupko; **minijatúrnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je minijaturan, svojstvo onoga što je minijaturno
✧ *tal.* miniatura ← *srlat.* miniatura

minikòmpjuter *m inform.* kompjuter srednje veličine stvoren za složena izračunavanja i djelotvoran rad s velikim brojem izlaza i ulaza korisnika priključenih na terminale
✧ MINI- + *v.* kompjuter

mìnima *ž glazb. pov.* u menzuralnoj notaciji, notno trajanje koje odgovara današnjoj polovinki, *usp.* maxima
✧ *lat.*: najmanja

mȉnimaks *prid.*, ob. u: △ ~ ***pravilo*** *ekon.* načelo odlučivanja prema kojem se od najlošijih mogućnosti odabire ona koja donosi najmanje štete
✧ MINI- + *v.* maksimalan, maks(imum)

minimàrket *m trg.* mala prodavaonica mješovite robe
✧ *engl.* minimarket

mìnimi *m mn kat.* pokornički red s pooštrenim pravilima franjevačkog reda
✧ *lat.* ⟨*mn*⟩ najmanji

mìnimum *m* **1.** najmanja količina, veličina, mjera itd. [*svesti na* ~ učiniti da ostane najmanja moguća količina čega], *opr.* maksimum **2.** *mat.* najmanja vrijednost, ob. u skupu vrijednosti koje poprima neka funkcija ili općenito u nekom uređenom skupu △ ***egzistencijalni*** ~ **1.** *sociol.* raznim metodama dobiveni re-

zultati izračuna količine novca potrebne za održanje života najsiromašnijeg društvenog sloja **2.** *razg.* vrlo skroman, skučen život [*živjeti na egzistencijalnom ~u*] // **minimál|ac** *m* ⟨G -lca, V -lče, N *mn* -lci⟩ *žarg.* najniža legalna nadnica, minimalna nadnica [*biti na ~cu*]; **mȉnimāl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ najmanji mogući, u najmanjem iznosu; najsitniji, *opr.* maksimalan △ ***~na nadnica***, *v.*. minimalac; ***~na umjetnost*** u suvremenom kiparstvu djelo svedeno na jednostavne (najčešće geometrijske) oblike uvećanih dimenzija (predstavnici: D. Judd, A. Caro, S. LeWitt); ***~ne cijene*** donja granica cijena kojima se različitim sredstvima intervencionizma sprečava daljnji pad; **minimàlist** (**minimalȉst**) *m* **1.** onaj koji se zadovoljava najmanjim, koji ima minimalan program, *opr.* maksimalist **2.** *umj.* sljedbenik minimalizma (**1b**); **minimalȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na minimaliste i minimalizam; **minimalȉstički** *pril.* kao minimalist, na način minimalista; **minimalȉzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1. a.** težnja ili izraz koji se ostvaruju najmanjim mogućim sredstvima, izražavanje oskudnim sredstvima **b.** *umj.* pravac u modernoj likovnoj umjetnosti, elementi djela svedeni su na jednostavne, najčešće geometrijske oblike **2.** sklonost malome ili najmanjem u zahtjevima, željama, ambicijama, ostvarenjima prava itd. **3.** *glazb.* rock žanr nadahnut estetikom suvremene klasične glazbe, naglašenog elektronskog pulzirajućeg ritma, uz ponavljanje jednostavne i kratke melodijske fraze; **minimalizírati** *dv.* ⟨*prez.* minimalìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* minimizirati; **minìmālke** *ž mn žarg.* donje rublje najmanjeg mogućeg kroja, ob. kupaće gaćice; **mȉnimālno** *pril.* na minimalan način [~ *se približiti*]; **minimálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je minimalno; **minimizírati** *dv.* ⟨*prez.* minimìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** svesti/svoditi na najmanju moguću mjeru; smanjiti/smanjivati, umanjiti/umanjivati [~ *štetu*]; minimalizirati **2.** *pren.* podcijeniti/podcjenjivati, omalovažiti/omalovažavati, umanjiti/umanjivati [~ *zasluge*]

✧ *lat.* ← minimus: najmanji

minipìlula *ž farm.* kontracepcijsko sredstvo bez estrogena i s minimumom potrebnog progesterona

✧ MINI- + *v.* pilula

mȉnisērija *ž* TV obrada neke teme ili u sažetom obliku obrade nekoga književnog djela; ob. se emitira u nekoliko epizoda, nekoliko dana za redom

✧ MINI- + *v.* serija

mìnistar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ najviši državni službenik, član vlade na čelu jedne grane državne uprave, resora [~ *vanjskih poslova*] // **mìnistārka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩ *podr.* supruga ministra koja ponašanjem i kaćiperstvom izaziva podsmijeh (prema djelu srp. komediografa B. Nušića *Gospođa ministarka*); **mìnistarsk|ī** *prid.* koji se odnosi na ministre; **mìnistarski** *pril.* kao ministar, na način ministra; **minìstàrstvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ **1.** odjel državne administracije koji vodi ministar [~ *pravosuđa*] **2.** *meton.* zgrada u kojoj je smješten taj odsjek; **minìstrant** (**ministrȁnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ *kat.* onaj koji pomaže svećeniku za vrijeme mise i drugih liturgijskih obreda; **minìstrantskī** *prid.* koji se odnosi na ministrante; **minìstrantski** *pril.* kao ministrant, na način ministranata; **mìnistrica** *ž konstr.*, *v.* ministar; **mìnistričin** *prid.* koji pripada ministrici; **ministrírati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* minìstrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** biti ministrant, obavljati službu ministranta **2.** *razg.* ministrovati **3.** *pren. podr.* podržavati koga u postupcima, izjavama; **mìnistrovati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -rujēm, *pril. sad.* -rujūći, *gl. im.* -ānje⟩ biti ministar, biti na dužnosti ministra; **mìnistrovica** *ž razg.* ministrova supruga

✧ *lat.* minister: sluga ≃ ministrare: služiti

minìstērīj (**ministêrij**) *m kršć.* služenje drugima ili udovoljavanje potrebama drugih (donedavno samo u protestanata, danas i osobe u Katoličkoj crkvi koje nadopunjavaju rad svećenika i redovnika) // **ministerijálac** *m* ⟨G -lca, V ministerìjālče, N *mn* -lci, G ministerìjālācā⟩ **1.** *pov.* pripadnik službeničko-zemljoposjedničkog plemstva u srednjoj Europi (od kraja 9. st.) **2.** *kršć.* onaj koji obavlja službu ministerija

✧ *lat.* ministerium ≃ ministeriales: velikodostojanstveni

Minnesänger (*izg.* Mìnezenger) *m glazb. pov.* pjesnik, skladatelj i pjevač, pripadnik dvorskog viteškog staleža, ali i profesionalni putujući pjevač; od sredine 12. do 14. st. na njemačkim viteškim dvorovima pjevao o lju-

bavi, ženi, križarskoj vojni; izvor te lirike je u pjesništvu provansalskih trubadura
✧ *njem.* ← Minne: ljubav + Sänger: pjevač

MINO- kao prvi dio riječi označava da je drugi dio u vezi s minama [*minobacač*; *minopolagač*]
✧ *fr.* mine, *v.* mina[1]

minobàcāč *m* ⟨G minobacáča⟩ *vojn.* oružje s kratkom cijevi iz kojeg se ispaljuju mine razornog djelovanja; služi za gađanje zaklonjenih ciljeva [*laki/srednji/teški* ~] // **minobàcāčkī** *prid.* koji se odnosi na minobacač, koji ima svojstva minobacača [~ *vod*]
✧ MINO- + *v.* baciti, bacač

mȉnojskī, *v.* Minos

minolóvac *m* ⟨G -vca, V minòlōvče, N *mn* -vci, G minòlōvācā⟩ *vojn.* brod za traženje, otkrivanje i uništavanje morskih mina // **mȉnolōvka** *ž* ⟨D L -vci/-i, G *mn* -ī⟩ *tehn.* uređaj za otkrivanje i uništavanje morskih i riječnih mina
✧ MINO- + *v.* lov, lovac

minopolàgāč *m* ⟨G minopolagáča⟩ brod, podmornica ili zrakoplov namijenjen i opremljen za polaganje mina // **minopolàgāčkī** *prid.* koji se odnosi na minopolagač
✧ MINO- + *v.* polegnuti, polagač

mȉnōran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji je drugorazredan po duhovnim, moralnim ili stručnim odlikama, osoba drugoga itd. reda u struci [~ *stručnjak*; ~ *čovjek*; ~ *znanstvenik*] **2.** koji je manji po količini, veličini, stupnju ili važnosti [~ *problem*]; subalteran, manje važan // **mȉnor** (**mȉnora**) *ž* **1.** u logici donja, druga premisa **2.** *prid.* koji je manji, slabiji, neznatniji **3.** *mat.* poddeterminanta; **minorizírati** *dv.* ⟨*prez.* minorìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ dati/davati manju vrijednost; zanemariti/zanemarivati; **mȉnōrno** *pril.* na minoran način, inferiorno, beznačajno, manje vrijedno; **minórnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili stanje onoga koji nema značenja, koji ne znači mnogo po vrijednosti, koji nema važnosti; ispodprosječnost, zanemarivost, nepriznatost, beznačajnost
✧ *lat.* minor: manji, manje; (terminus) minor: niži (pojam)

minòrāt *m* ⟨G minoráta⟩ *pravn.* u nekim pravnim sustavima pravo naslijeđa ostavštine ide najmlađem sinu ostavitelja
✧ *v.* minoran, minor + -AT

minòrīt *m* ⟨N *mn* minoríti⟩ *crkv.* franjevac reda Male braće; sinonim za franjevca
✧ *srlat.* minorita, *v.* minoran, minor

Mînos *m mit.* kretski kralj; sin Zeusa i Europe; mudar i pravedan vladar; njegova nevjerna žena rodila je Minotaura za kojeg je Dedal sagradio Labirint // **mȉnojsk|ī** *prid.*, ob. u: △ **~a kultura** *pov.* egejska kultura brončanog doba na otoku Kreti (2600–1400. pr. Kr.)

Minotàur *m mit.* čudovište s ljudskim tijelom i glavom bika iz Labirinta u Knososu; sin Minosove žene i svetog, bijelog bika; Atenjani su mu morali davati ljudske žrtve; ubio ga Tezej uz pomoć Arijadne

Mȉnsk *m* glavni grad Bjelorusije, 1.634.000 stan.

mȉnstrel *m glazb.* **1.** *pov.*, *v.* menestrel **2.** svirač i pjevač u srednjovjekovnoj Engleskoj, putujući ili stalno na dvoru; u širem smislu zabavljač, pripovjedač, žongler, akrobat **3.** šoumen u SAD-u, obično kombinira pjevanje, komiku i humor △ ~ ***show*** (*izg.* ~ šȍu) *glazb.* vrsta muzičke predstave u 19. st. u SAD i V. Britaniji; sastojala se od niza pjesama, plesova, pantomima iz života američkih crnaca
✧ *engl.* ← *stfr.* menestrel ← *lat.* ministerialis: sluga

mȉntān *m* ⟨G mintána⟩ *reg. zast.* haljetak do pasa od čohe s uskim rukavima i preklopom na prsima
✧ *tur.* ← *perz.* mīnten

minúcija *ž* **1.** *zast.* mali kalendar **2.** potankost, podrobnost, mali detalj; detaljčić
✧ *lat.* minutia: sitnica ≃ minutus: razdijeljen, umanjen ← minuere: umanjiti

mȉnuciōz|an *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ **1.** koji uzima u obzir svaku sitnicu; podroban, temeljit **2.** koji je izrađen s puno detalja, s puno preciznosti [~*na analiza*] // **mȉnuciōzno** *pril.* na minuciozan način, s minucioznošću; podrobno, temeljito; **minucióznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je minuciozan; precizan, iscrpan
✧ *njem.* minuziös ← *fr.* minutieux ≃ minutia, *v.* minucija

mȉnuend *m mat.* u računskoj operaciji odbijanja broj od koga se odbija, koji se smanjuje za suptrahend; umanjenik
✧ *lat.* minuendus (numerus): (broj) koji treba umanjiti

mínus (I) *pril.* manje, *opr.* plȕs (više) // **mínus** (II) *m* ⟨N *mn* -i⟩ **1.** *razg.* nedostatak [*to mu je veliki* ~] **2.** *mat.* **a.** negativan predznak, znak minus »–« **b.** oznaka za operaciju oduzimanja
✧ *lat.* minus: manje ← minor: manji

minùskula *ž* **1.** *pov.* oblik grčkog ili latinskog pisma sa slovima nejednake veličine, *opr.* majuskula **2.** mala slova // **minuskùlārn|ī** *prid.* koji je u minuskuli [*~o pismo*]

✧ *lat.* minusculus: sićušan ← minor: manji

minút|a *ž* **1.** *fiz.* jedinica za mjerenje vremena, iznosi 1/60 sata [*iz ~e u ~u*; *točno na ~u*] **2.** *mat.* šezdeseti dio stupnja u mjerenju kuta **3.** *pren. razg.* neodređeno kratko vrijeme [*dolazim za ~u*]; trenutak, čas // **mȉnūtnī** *prid.* koji se događa u minuti, po minuti △ ~ ***volumen disanja*** (MVD) količina zraka koju osoba udahne i izdahne u 1 min. izražena u litrama; ~ ***volumen srca*** količina krvi koju srčana komora izbaci tijekom 1 minute (ob. o. 5 l); **minutáž|a** *ž* trajanje nekog događaja, djela, odlomka, izvještaja, dijela programa ili trajanje nečijeg sudjelovanja u cjelini događanja izraženo u minutama [*kratka ~a*; *duga ~a*; *rijetko se koji skladatelj kao Berg izražavao u tako kratkoj ~i*]

✧ *srlat.* minuta ← *lat.* minutus: smanjen, razdijeljen ← minuere: smanjiti

mínuti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* mînēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* mínuo, *prid. trp.* mînūt⟩ **1. a.** proći, prestati, isteći (o pojavama, godišnjim dobima, stanjima, bolovima, željama i sl.) [*njegovo vrijeme je minulo*] **b.** utihnuti, izgubiti se, prestati [*vjetar je minuo*] **2.** *arh. ekspr.* proći kraj koga, mimoići se s kim // **mínulī** *prid.* koji je prošao △ ~ ***rad*** vrijeme provedeno u radnom odnosu; **mínulōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je minulo

✧ *prasl.* *minuti (*rus.* minút', *češ.* minout) ← *ie.* *mey- (*lat.* meare: ići)

mȉnjan (**minjȁn**) *m jud.* propis u židovstvu prema kojem se redovna javna molitva može obaviti samo ako prisustvuje najmanje 10 vjerski punoljetnih muškaraca (starijih od 13)

✧ *hebr.* minyān: broj, dovoljan broj, kvorum

mȉnjōn (**minjôn**) *m* ⟨G minjóna⟩ **1.** vrsta slastičarskog kolača **2.** *podr.* onaj koji je pod čijom zaštitom; štićenik, miljenik, proteže

✧ *fr.* mignon

mȉo *prid.* ⟨*odr.* mȉlī⟩ **1.** koji se voli, koji je voljen [*mili moj*]; drag, umiljat, milostan **2.** koji je ugodan oku; ljubak, dražestan // **milȉna** *ž* **1.** osjećaj ugodnosti, dragosti; uživanje [*~ ih je gledati*] **2.** ljupkost, draž; **mȉlīnje** *sr* stanje kad je sve milo, okruženje i ispunjenje miljem; **mílkiti** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. sad.* -kēći (se), *gl. im.* -kēnje⟩ *hip.* od milovati; **mȉliti se** (komu) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. sad.* mȉlēći se, *gl. im.* mȉlēnje⟩ **1.** sviđati se, biti rad čemu, voljeti što (činiti) **2.** biti obuzet samilošću [*ne jedem meso nekih životinja, mili mi se*]; **mȉlo** *pril.* na mio način; ljupko, ljubazno [*~ za drago*]; **milòća** *ž* umilnost, ljupkost; ljubaznost; **mȉlōm** *pril.* vlastitom dobrom voljom; dobrovoljno [*~ ili silom*]; **mȉlošta** *ž* **1.** *ekspr.* razdraganost od naklonosti; umilnost **2.** *reg.* dar od milja; **mȉlovati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -lujēm (se), *pril. sad.* -lujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** nježno prelaziti rukom, gladiti s nježnošću **2.** *pren. ekspr.* nježno postupati [*vjetar joj miluje kosu*] **3.** *arh. jez. knjiž.* voljeti; **míljak** *m* ⟨G míljka⟩ *ekspr. knjiš. indiv.* milina, milje; **mîlj|e** *sr* ⟨G -a⟩ ob. *jez. knjiž. ekspr.* milina, razdraganost, ushićenje, ugoda oku [*topiti se od ~a*]; **miljénac** *m* ⟨G -nca, V mȉljenče, N *mn* -nci, G mìljēnācā⟩, *v.* miljenik; **mȉljēnčād** *ž zb.* ⟨I -adi⟩, *v.* miljenče; **mȉljēnče** *sr* ⟨*zb.* -ād⟩ ono što je komu milo, rečeno s nježnošću i mazno; **mȉljēnčev** *prid.* koji pripada miljencu; **mȉljenica** *ž*, *v.* miljenik; **mȉljenīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je naročito (komu) mio, onaj koji je (komu) draži od ostalih; miljenac

♦ iznimno plodna osnova u tvorbi antroponima, *usp.* drag; m. os. imena: **Milàdin**, **Mȉlan**, **Míle**, **Mȉleta**, **Mílić**, **Mȉloslav**, **Mȉliša**, **Mȉlivoj**, **Mílko**, **Mȉloje**, **Mȉlorad**, **Mȉloš**, **Mȉlovan**, **Mȉlūn** *zast.*, **Milùtin**, **Mȉljan**, **Mȉljen**, **Mȉljēnko**, **Mȉodrag**, **Mȉoljub**, **Mȉomil**, **Mȉomir**; ž. os. imena: **Mȉla**, **Mȉlena** (**Miléna**), **Miléva**, **Mȉlica**, **Mȉloslava**, **Mílka**, **Mȉljana**, **Mȉljena** ◇ *pr.* (od imena ili etnici): **Mîl** (Osijek), **Mȉla** (*I* Slavonija, sred. Dalmacija), **Mȉlača** (Zagreb, Samobor, Slavonski Brod), **Mȉlačić** (100, Zagreb, Biograd, Dalmacija), **Mȉladić** (Valpovo, Osijek, Koprivnica, Velika Gorica), **Milàdin** (140, Jastrebarsko, Dubrovnik), **Milàdinov** (Rijeka, Vukovar, Virovitica, Sinj), **Miladínović** (400, Osijek, Kordun, Banovina, priobalje, Slavonija), **Mȉlāj** (Bjelovar, Daruvar), **Mȉlājčić** (Sisak), **Mȉlak** (420, Ludbreg, Knin, Zagorje, Posavina), **Milàkara** (Glina, Banovina), **Mȉlakić** (Osijek), **Miláković** (1550, Orahovica, Banovina, Lika, Zagora, Slavonija), **Mȉlan** (230, Kaštela, Zagora, *J* i sred. Dalmacija, Podravina), **Milánko** (500, Obrovac, *S* Dalmacija, Lika),

Milánković (750, Drniš, Banovina, Posavina, *Z* Slavonija), **Mȉlanov** (Pula, Novska, Šibenik), **Mȉlanović** (**Milánović**) (2640, Sinj, Vrbovsko, Istra, Primorje), **Mȉlanja** (110, Zadar), **Mȉlās** (1050, Imotski, Osijek, sred. Dalmacija, *I* Slavonija), **Mȉlāš** (100, Knin, sred. Dalmacija), **Milášević** (Dubrovnik, Požega, Slavonski Brod), **Mȉlašić** (Pazin, Istra), **Milàšin** (160, Karlovac, Slavonski Brod, Virovitica, Daruvar), **Milàšinčić** (200, Zagreb, Jastrebarsko, Pokuplje), **Milašínović** (580, Novska, Vojnić, Posavina, Banovina), **Mȉlat** (750, Trogir, Korčula, priobalje), **Mȉlatić** (190, Hvar, sred. Dalmacija, Primorje), **Milátović** (180, Velika Gorica, Banovina), **Mȉlavec** (Rijeka, Požega), **Mȉlavić** (150, Omiš, sred. Dalmacija, Primorje), **Mȉlčec** (Zagreb), **Mȉlčetić** (Krk), **Mȋlčić** (600, Karlovac, Pokuplje, okolica Zagreba), **Milčínović** (Ozalj, Split), **Mȋle** (Split, Karlovac), **Mȉlec** (240, Varaždin, Zagorje, okolica Zagreba, Slavonija), **Mȉlečkī** (**Milèčkī**) (Samobor, okolica Zagreba), **Mȉlek** (330, Donja Stubica, Zagorje, okolica Zagreba, Moslavina, *Z* Slavonija), **Mȉlekić** (200, Daruvar, Gospić, Rijeka), **Miléković** (260, Glina, Banovina, Moslavina), **Milénković** (350, Primorje, Istra, okolica Zagreba), **Miléšević** (180, Zagreb, Daruvar, Banovina, Podravina), **Mȉlešić** (Ivanec, Kutina, Split, Zagorje), **Mȉleta** (390, Labin, sred. Dalmacija), **Mȉletić** (4830, Labin, *S* Dalmacija, Zagora, Lika, Primorje), **Milétković** (Sisak), **Milétović** (Rijeka, Primorje, Dalmacija), **Milèusnić** (690, Otočac, Lika, Primorje, nadimačko, *v.* i usta), **Mȉlēvčić** (Hvar, Ivanić Grad), **Mȉlevoj** (430, Labin, Istra), **Mȉlica** (Kaštela, sred. Dalmacija, *Z* Slavonija), **Mȋlič** (Split, Metković, Rovinj), **Milíčević** (2240, *I* Slavonija, Banovina, Kordun, sred. Dalmacija), **Mȉličić** (1080, Županja, Hvar, *J* i sred. Dalmacija, Slavonija, *v.* Milica), **Milȉčkī** (Donja Stubica, okolica Zagreba), **Mȉlić** (4510, Obrovac, sred. i *S* Dalmacija, Banovina, Primorje), **Mȋlićev** (Podravska Slatina, Donji Lapac, Rijeka, Buje), **Milíćević** (Vinkovci, Rijeka, Dubrovnik, *I* Slavonija), **Mȉlićić** (Osijek), **Mȉlidrag** (Vinkovci, *I* Slavonija), **Mȉlih** (Rijeka, Opatija), **Milijánčević** (Sisak, Split), **Mȉlijaš** (Knin, Zaprešić), **Milijášević** (Osijek, Rijeka, Vukovar), **Milȋjević** (Rijeka, Nova Gradiška, Knin), **Mȉlikić** (Drniš, sred. Dalmacija, Istra), **Mȉlikšić** (Nova Gradiška, Moslavina, Podravina), **Mȋlin** (580, Zadar, Dalmacija), **Mȋlina** (370, Korčula, sred. Dalmacija), **Milínčević** (Osijek, Otočac, Slavonija), **Mȉlīnčić** (Zaprešić), **Mȉlīng** (Osijek, Nova Gradiška, Podravina), **Mȉlinić** (Dubrovnik, Jastrebarsko), **Milínković** (1610, Gospić, Lika, Banovina), **Milínović** (1230, sred. Dalmacija, Primorje, *Z* Slavonija), **Mȉlisav** (Osijek, Split), **Milȉsavić** (Požega, Nova Gradiška), **Milisávljević** (120, Pula, Podravina, *I* Slavonija, Primorje, Lika), **Mȉliša** (190, Šibenik, sred. Dalmacija), **Mȉlišić** (420, Solin, Dalmacija, *I* Slavonija), **Milivójac** (Crikvenica, Koprivnica, Primorje), **Milivójević** (740, Knin, Kordun, Slavonija), **Mȋlka** (Osijek, Donji Lapac, Garešnica), **Mȋlkić** (Vukovar, Čakovec, Prigorje), **Mȋlko** (Dubrovnik), **Mȋlković** (2790, Lika, Dalmacija, Zagora, Banovina, *Z* Slavonija), **Mȋlnović** (120, Podravska Slatina, Podravina, Banovina), **Milòbratović** (Petrinja, Banovina, *v.* i brat), **Milòglav** (Dubrovnik, *v.* i glava), **Mȉlohanić** (170, Pazin, Istra), **Milohánović** (Poreč, Istra, Primorje), **Mȉlohnić** (Rijeka, Krk), **Mȉlojčić** (Slavonski Brod), **Mȉlojević** (**Milójević**) (750, Gvozd, Primorje, Podravina, Banovina, Lika), **Mȉlojica** (Orahovica, Labin, Sisak), **Milójković** (100, Delnice, Pula, Rijeka, Split, Našice), **Milokánović** (Poreč, Istra, Primorje), **Mȉlorād** (Beli Manastir, *I* Slavonija), **Milòradić** (Kostajnica, Banovina), **Milorádović** (Rijeka, Gospić, Osíjek, Pula), **Mȉlos** (Buje), **Milosávčević** (Osijek, Beli Manastir), **Milòsavić** (Petrinja, Beli Manastir), **Milosávljević** (680, Nova Gradiška, Vis, Slavonija), **Milòslavić** (300, Dubrovnik), **Mȉlostić** (Korčula, Dalmacija), **Mȉloš** (1650, Gorski kotar, Primorje, Zagora, sred. Dalmacija, Posavina), **Milòšāk** (**Milošâk**) (Zabok, okolica Zagreba), **Mȉlošćić** (Velika Gorica, okolica Zagreba), **Mȉlošev** (Pula, Petrinja, Ludbreg), **Milóšević** (3850, Lika, Kordun, Gorski kotar, Primorje, Slavonija), **Mȉlošić** (300, Sisak, Donja Stubica, Banovina), **Milòšīnčić** (Jastrebarsko), **Mȉlotić** (360, Pazin, Pula), **Mȋlovac** (630, Zadar, Orahovica, Zagora, sred. Dalmacija), **Mȉlovān** (230, Pula), **Milovánčević** (Petrinja, Pula), **Milovánov**

(Petrinja, Vukovar), **Milovánović** (1040, Lika, Banovina, Primorje, Istra, *I* Slavonija), **Milóvčević** (Kostajnica, Dubrovnik), **Mìlovčić** (85, Dubrovnik, Primorje, Pokuplje), **Mìlovec** (140, Varaždin, Garešnica, okolica Zagreba), **Mîlović** (570, Šibenik, *J* i sred. Dalmacija), **Milovúković** (Požega, Slavonija, Banovina, *v.* i vuk), **Mìložić** (Osijek), **Mîlūn** (230, Sinj, Split), **Mìlunić** (170, Sisak, Posavina), **Mìlunović** (**Milúnović**) (110, Makarska, Primorje, Slavonija), **Mìlušić** (Đakovo, *I* Slavonija, Primorje), **Milùtin** (280, Šibenik, Zadar), **Milùtina** (Pag, Zagorje), **Milutínović** (250, Dubrovnik, Istra), **Mìljak** (670, Zagora, sred. Dalmacija, Posavina), **Mìljan** (320, Krapina, Moslavina), **Mìljānčić** (Čakovec), **Mìljanić** (360, Zadar, *J* i *S* Dalmacija, *Z* Slavonija), **Miljánović** (620, Kordun, Primorje, *I* Slavonija, Prigorje), **Mîljās** (Dubrovnik), **Miljátović** (160, Banovina, Slavonija), **Mìljavac** (**Miljávec**) (Pazin, Ozalj, Istra, Pokuplje), **Miljénović** (340, Karlovac, Pokuplje, Kordun), **Mìlješić** (Sisak, Sveti Ivan Zelina, Virovitica, Vukovar), **Mîljev** (Osijek), **Mîljević** (1390, Glina, Banovina, Kordun), **Míljić** (140, Podravska Slatina, Lika, Slavonija), **Míljković** (820, Lika, Kordun, *I* Slavonija, *J* Dalmacija), **Mîljuš** (560, Donji Lapac, Lika, Podravina, *I* Slavonija, sred. Dalmacija), **Miljúšević** (Slunj, Karlovac, Kordun), **Mîodrāg** (270, Šibenik, Zagora, *S* Dalmacija, Banovina, *v.* i drag), **Miodrágović** (Čazma, Posavina, *I* Slavonija) ◇ *top.* (naselja): **Milàdini** (Jastrebarsko, 79 stan.), **Mìlani** (Duga Resa, 35 stan.), **Mìlanlūg** (Požega, 297 stan.), **Milánovac** (Orahovica, 155 stan.; Virovitica, 1612 stan.; Požega, 62 stan.), **Miláševac** (Čazma, 205 stan.), **Mîlāši** (Rijeka, 60 stan.), **Mìlčetići** (Krk, 62 stan.), **Mìlekovo Sèlo** (Donja Stubica, 140 stan.), **Mìličani** (Koprivnica, 173 stan.), **Mílići** (nekoliko zaselaka, Ravni kotari), **Mîličići** (Istra), **Mìlinac** (Đakovo, 64 stan.), **Milínovac** (Orahovica, Virovitica), **Milivójevci** (Požega, 60 stan.), **Mìlohnići** (Krk, 77 stan.), **Milóševac** (Duga Resa, 42 stan.), **Milòši** (Rijeka, Labin), **Mìlotskī Brêg** (Pazin, 123 stan.), **Mîlōvčići** (Krk, 51 stan.)
✧ *prasl.* i *stsl.* milъ (*rus.* mílyj, *polj.* miły), *lit.* mielas ← *ie.* *meyl- (*grč.* meília: mirovni darovi)

MIO-, *v.* MI-

mìoblasti *m mn* ⟨N mìoblast⟩ *biol.* ishodišne embrijske stanice mišićnog tkiva
✧ MIO- + -BLAST

mìocēn *m geol.* mlađe tercijarno razdoblje u razvoju Zemlje; u pet epoha tercijara, smješten između oligocena i pliocena
✧ *grč.* meíōn: manji + -CEN

miofibríli *m mn* ⟨N miofìbrīl, G miofibríla⟩ *biol.* mišićne stanice
✧ MIO- + *v.* fibra², fibrili

miogelóza *ž anat.* vretenasto tvrdo odebljanje u skeletnom mišiću; geloza
✧ MIO- + *lat.* gelare: zamrznuti

miogèneza *ž biol.* diferencijacija mišićnog tkiva
✧ MIO- + -GENEZA

mioglòbīn *m* ⟨G mioglobína⟩ *fiziol.* dišni protein, mišićni pigment, sadrži željezo, prijenosnik kisika koji se pohranjuje u mišićima
✧ MIO- + *v.* (hemo)globin

mioglobinùrija *ž fiziol.* izlučivanje mioglobina u urinu
✧ *v.* mioglobin + -URIJA

miogràfija *ž* snimanje i registriranje mišićnih aktivnosti prilikom mirovanja i prilikom rada
✧ MIO- + -GRAFIJA

mìogram *m* ⟨N *mn* -i⟩ snimka mišićne aktivnosti
✧ MIO- + -GRAM

mìokārd *m* ⟨N *mn* -ardi⟩ *anat.* srčani mišić // **mìokārdnī** *prid.* koji ima svojstva miokarda, koji pripada miokardu [~ *infarkt* srčani infarkt]
✧ MIO- + *grč.* kardía: srce

miokardìtis *m pat.* akutna ili kronična upala srčanog mišića
✧ MIO- + *v.* karditis

mioklónus *m term.* nenadani, munjeviti trzaj mišića ili mišićne grupe
✧ MIO- + *grč.* klónos: metež; trešnja

Miókovićevo *sr* naselje (u blizini Daruvara), 646 stan. // **Miókovićanin** *m* (**Miókovićānka** *ž*) ⟨N *mn* Miókovićani⟩ stanovnik Miokovićeva; **miókovićevskī** *prid.* koji se odnosi na Miokovićevo i na Miokovićane

mìōm *m* ⟨G mióma⟩ *pat.* benigni tumor mišićnih tkiva [~ *maternice*]
✧ MI- + -OM

miomìrīs *m* vrlo ugodan i opojan miris (bez posebna određenja) // **miomìrīsan** *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ koji se odnosi na miomiris; **miomìrīsno**

pril. na miomirisan način; ugodno, prijatno; **miomìrīsnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je miomirisan, svojstvo onog što je miomirisno
✧ *v.* mio + *v.* miris

mìōn *m* ⟨G mióna⟩ *fiz.* elementarna čestica, lepton, nosilac negativnog elementarnog električnog naboja; identičnih svojstava kao elektron, samo o. 200 puta veće mase (simbol μ), otkriven je 1937. u kozmičkim zrakama, pogrešno se držalo da je mezon, te je bio nazvan μ-mezon
✧ MI- + -ON

miopàtija *ž pat.* opći naziv za oboljenja mišića
✧ MIO- + -PATIJA

miòpija *ž med.* stanje ili osobina onoga kojega ostavlja sposobnost da dobro vidi na daljinu; kratkovidnost
✧ *nlat.* myopia ← *grč.* myōpía ≃ mýōps: koji trepće, kratkovidan ≃ mýein: zatvarati (oči) + -OPIJA

miòtici *m mn* ⟨N miòtik⟩ *farm.* sredstva koja suzuju zjenicu; upotrebljavaju se u liječenju glaukoma
✧ *grč.* mýein: zatvarati oči

miotòmija *ž med.* operativno presijecanje jednog mišića ili grupe mišića
✧ MIO- + -TOMIJA

miotònija *ž pat.* bolest mišića; očituje se u produženoj kontrakciji uz smanjenu sposobnost relaksacije mišića pri jačim spontanim ili izazvanim pokretima
✧ MIO- + -TONIJA

mióza *ž fiziol. pat.* kontrakcija i suženje zjenice; normalno pri gledanju u svjetlo, inače znak neke bolesti ili otrovanja
✧ *grč.* mýein: zatvarati oči + -OZA

miòzīn *m* ⟨G miozína⟩ *biol.* kontraktilna proteinska molekula, funkcionalni dio mišićnih stanica; omogućuje stezanje mišićnih vlakana i kretanje drugih stanica
✧ MIO- + -OZA + -IN

miozìtis *m pat.* mišićna upala, različitih uzroka
✧ MIO- + -ITIS

mȉps (**MIPS**) *m inform.* oznaka za milijun instrukcija u sekundi, uobičajena mjera brzine kompjuterskog procesora
✧ *engl.* **m**illions of **i**nstructions **p**er **s**econd

mȋr *m* ⟨N *mn* mírovi⟩ **1.** stanje **a.** bez rata, sukoba [*međunarodni ~*], *opr.* rat **b.** javnog reda [*javni ~*], *opr.* nered **c.** bez svađe, gloženja, prepirke; sloga, slaganje [*društveni ~*; *kućni ~*] **d.** bez buke; tišina **e.** bez suvišnog i neželjenog uzbuđenja; spokojstvo [*duševni ~*; *iz čistog ~a*; *~ s tobom!*; *na ~u*; *u ~u*], *opr.* nemir **2.** poziv da se prekine s bukom, žamorom, svađom ili tučom [*~!*] **3.** stanje nakon završetka radnog vijeka [*profesor u ~u* umirovljeni profesor], *usp.* mirovina (**1**) **//** **mír|an** *prid.* ⟨*odr.* mȋrnī, *komp.* mìrnijī⟩, *v.* mir **1.** koji se ne miče, koji stoji nepokretno [*~no more*; *~na slika*] **2.** koji nije uzbuđen, koji se ne uzbuđuje, koji se ne brine [*~an karakter*] **3.** koji je u miru, koji/kojega ne napadaju, ne smetaju [*~an vikend*]; **mìritelj** *m* onaj koji se zalaže za postizanje mira, onaj koji intervenira kako bi došlo do mira; **míriti** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mȋrīm (se), *pril. sad.* -rēći (se), *gl. im.* -rēnje⟩ **1.** (koga) činiti da se slože zavađene strane, uspostavljati mir **2.** (se) **a.** (s čim) prihvaćati što, prestati se opirati čemu; pomiriti se [*~ se sa sudbinom*] **b.** (s kim) prestati ratovati, biti u svađi i sl.; pomiriti se [*~ se sa susjedom*]; **mȋrno** (I) *uzv. pov. vojn.* zapovijed zauzimanja uspravnog stava i ruku uz tijelo, do 1918. u vojsci Kraljevine Srbije, od 1918. Kraljevine Jugoslavije, partizanskih jedinica i NOV u 2. svjetskom ratu i u J(N)A u SFRJ, *usp.* pozor; **mȋrno** (II) *pril.* s mirom, smireno, bez nervoze ili uzbuđenja, mirne savjesti; **mirnòća** *ž* stanje duševne sređenosti i reda, stanje duha bez nemira i uzbuđenja, *opr.* nemir, nervoza, tjeskoba; **miròvati** *nesvrš.* (∅) ⟨*prez.* mìrujēm, *pril. sad.* mìrujūći, *imp.* mìrūj, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** biti miran, ne kretati se, ne gibati se **2.** ništa ne poduzimati, ne nastojati ni na čemu, ne raditi ništa; **mȉrōvn|ī** *prid.* koji pripada, koji je dio mira, koji pridonosi miru, koji se odnosi na mir [*~i proces*; *~i posrednici*; *~i sporazum*] △ ***~e snage (UN-a)*** vojne i policijske postrojbe Ujedinjenih naroda; plave kacige; ***~i pokreti*** pokreti koji djeluju u velikom broju zemalja zalažući se za miroljubivu koegzistenciju, razoružavanje, zabranu eksperimenta nuklearnim oružjem, očuvanje životne sredine itd.; ***~i ugovori*** međunarodni sporazumi kojima se okončava ratno stanje, rješavaju sporna pitanja i reguliraju budući odnosi između država koje su se nalazile u ratu; ***~o vijeće*** institucija sudstva kojemu je svrha posredovanje između zavađenih strana radi postizanja sporazumnog dogovora; **miròvnjāk** *m* ⟨G mirovnjáka, V -āče, N *mn*

mirovnjáci⟩ borac za mir, aktivist mira; **mirovnjáštvo** *sr* pokret za mir; **mȋrskī** *prid.*, ob. u: △ ~ ***svećenik*** *crkv.* u Pravoslavnoj crkvi, svećenik koji nije monah, nego vrši službu među narodom; svjetovni svećenik
◆ m. os. imena: **Mìran**, **Mȉrčeta** *zast.*, **Mírko**, **Mȉroljub**, **Mȉroslav**; *hip.*: **Míro** (i od imena tipa: Branimir, Budimir, Čedomir, Gojmir, Kazimir, Ljubomir, Miomir, Radimir, Velimir, Vitomir, Želimir i sl.); ž. os. imena: **Mȋrna**, **Mȉroslava**; *hip.*: **Míra** ◇ *pr.*: **Mȉrak** (Sesvete), **Miránović** (Zadar, Beli Manastir, Rijeka), **Mȉrčeta** (280, Zagora, *S* Dalmacija, Lika), **Mìrčetić** (200, Drniš, Banovina, *S* Dalmacija), **Mȋrčić** (Karlovac, Trogir, *J* Dalmacija), **Mìrenić** (100, Velika Gorica), **Mírić** (970, Lika, Pokuplje, Primorje), **Mȋrkić** (Vukovar, Rovinj), **Mírko** (Ploče, *J* i sred. Dalmacija), **Mírkov** (Zadar, Pokuplje), **Mírković** (2390, Slavonski Brod, Knin, Pula, Primorje, Lika, Banovina), **Mȋrnić** (Split, Vukovar, Sisak), **Míro** (Vukovar, Omiš), **Mìroić** (Zlatar Bistrica, Šibenik), **Mirólović** (Pakrac, Slavonija), **Mȉrosav** (Požega, Pula), **Miròsavac** (**Mirosávac**) (Jastrebarsko, Križevci, Vukovar, Omiš), **Mirosávljević** (540, Slavonski Brod, Slavonija, Banovina, Prigorje), **Mȉroslav** (Ludbreg, Zagorje), **Miròslavić** (Kutina, Garešnica, Duga Resa), **Mȋroš** (Crikvenica, Primorje), **Mȋrović** (Dubrovnik, Đurđevac, Zagorje, Prigorje, Podravina)
✧ *prasl.* i *stsl.* mirъ: mir, svijet (*rus.* i *polj.* mir), *lit.* mieras: mir ? ≃ *alb.* i mirë: dobar

mȋra *ž*, *v.* mirha

Míra ž. os. ime, *hip.* od Miroslava, *v.* mir, Marija, Mirjana

Mirabeau (*izg.* Mirabô), **Honoré-Gabriel, grof** (1749–1791), francuski političar, znamenit govornik, istaknuta ličnost Francuske revolucije; kao kratkotrajni predsjednik Jakobinskog kluba i Narodne skupštine zastupao kompromisna rješenja između Revolucije i Monarhije; optuživan za dvostruku igru i izdaju, umro prije nego je Revolucija ušla u fazu terora

mirabèla *ž* *agr.* okrugla žuta šljiva; žutica, mirabelka // **mirabelka** *ž*, *v.* mirabela
✧ *fr.* mirabelle

mirabile (*izg.* mirábile) čudno, ob. u: △ ~ ***auditu*** (*izg.* ~ audítu) čudno je čuti, čudo za uho; ~ ***dictu*** (*izg.* ~ dȉktu) čudno je reći; ~ ***visu*** (*izg.* ~ vȋzu) čudno je vidjeti, čudo za oko
✧ *lat.*

miràdōr *m* ⟨G miradóra⟩ *arhit.* **1.** nadogradnja na krovu kuće koja služi kao promatračnica **2.** balkon ili lođa zatvorena prozorima u gornjem dijelu kuće
✧ *šp.* ← *katal.* mirar: gledati ← *lat.* mirari: diviti se

mìrākul (**mirâkul**) *m* **1.** *pov.* srednjovjekovna sakralna drama u kojoj se prikazuje život Majke Božje, svetaca i mučenika; prikazanje **2.** *reg.* *iron.* **a.** čudo (u zn. pretjerivanja i pravljenja čudesa od neznatnih sitnica) **b.** smiješna, zapletena situacija // **mȉrakulōzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ **1.** koji nastaje čudom, koji je rezultat čuda, neovisan o prirodnim zakonima; nadnaravan, čudesan **2.** koji pobuđuje divljenje, koji najbolje odlike ima u najvećoj mjeri; divan
✧ *lat.* miraculum ≃ mirari: diviti se, čuditi se

miràlaj *m* *pov.* *reg.* **1.** pukovnik (u Osmanskom Carstvu) **2.** sinonim za alajbeg
✧ *tur.* miralay ← ’ämīr-i alay ← *arap.* ’ämīr: zapovjednik + *tur.* alay: puk

Mìrānda (**Mirànda**) ž. os. ime
✧ *lat.* Miranda

mȉrāz *m* ⟨G mȉrāza⟩ pokretna i nepokretna imovina koju žena od roditeljske kuće donosi u brak; dota, prćija // **mȉrāznī** *prid.* koji pripada mirazu, koji je svojstven mirazu; **miràždžījka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ijākā/-ī⟩ *reg.* dotarica, prćijašica
✧ *tur.* miras ← *arap.* mīrāt

mìra-zvijézde *ž* *mn* *astron.* naziv za zvijezde promjenjiva sjaja; idu u red zvijezda giganata i supergiganata
✧ *lat.* mirus: čudnovat + *v.* zvijezda

mìrāž *m* *mn* ⟨G miráža, N *mn* miráži⟩ optička pojava nastala lomom svjetlosnih zraka na zračnim slojevima u vrlo niskim slojevima zraka kad pri tlu postoje velike promjene gustoće zraka pa se udaljeni predmeti na obzoru vide kao uspravne ili obrnute i podignute slike; zračna zrcaljenja prema dolje ili gore, zrcaljenje, *usp.* fatamorgana
✧ *fr.* mirage ≃ *lat.* mirari: čuditi se

mìrcēn *m* ⟨G mircéna⟩ *kem.* terpen $C_{10}H_{16}$, uljasta tekućina ugodna mirisa, netopljiva u vodi; dobiva se iz ulja lovora i hmelja te umjetno

Mirèla ž. os. ime
✧ *tal.* Mirella, *hip.* od Mira ← Palmira

mȉrha *ž* crvenosmeđa smola drveta *Commiphora abbysinica* i drugih stabala iz roda *Commiphora*, podrijetlom iz Somalije; od davnine služi za balzamiranje i za kađenje; mira
✧ *lat.* myrrha ← *grč.* mýrha; *hebr.* mor; *arap.* murr

Miridíti (**Mirdíti**) *m mn* ⟨N Mirìdīt⟩ pripadnici nekadašnjeg albanskog plemena, tj. stanovnici albanske pokrajine Mirditë (planina oko Drima), po vjeri su katolici

mírija *ž pov.* **1.** u Osmanskom Carstvu, zemljišne nekretnine u državnome vlasništvu **2.** državna, carska imovina **3.** porez, danak
✧ *tur.* mirî ← *perz.* mīrī: ono što pripada vladaru ← *arap.* 'ämīr: vladar

mȋrija *ž zast.* stari predmetak u nazivu decimalne jedinice; značio je deset tisuća (10^4) [~ *metar* 10.000 m = 10 km] // **mirijáda** *ž ekspr.* vrlo velika, neograničena količina, nešto čega ima u neizbrojivoj količini jedinki; količina koja se može opisati kao »na milijarde« ili »na milijune«
✧ *grč.* myriás: 10.000

mìrika *ž bot.*, *v.* kobrač

mìrila *ž etnol.* od kamenih ploča nazidana podloga na kojoj umrli ostaje do ukopa
♦ *pr.* (etnici): **Mìrilo** (Obrovac, Vinkovci), **Mìrilović** (**Mirílović**) (190, Gvozd, Kordun, Banovina, Pokuplje, *I* Slavonija, i mir, od imena tipa Miran)
✧ ≃ *lat.* murus: zid

mìrina *ž* zidina
✧ *lat.* murus: zid

miringìtis *m pat.* upala bubnjića
✧ *nlat.* myringa: opna bubnjića ← *srlat.* meringa ≃ *grč.* mēnigks: opna + -ITIS

mȉrīs *m* **1. a.** osjet koji nastaje podraživanjem sluznice nosne školjke; njuh [*osjet ~a*] **b.** ugodan nadražaj osjeta njuha [~ *cvijeća*], *opr.* smrad (**1**) **c.** nadražaj osjeta njuha nastao isparavanjem organskih i anorganskih materija [~ *ruže*; ~ *djeteta*; ~ *krvi*; ~ *boje*] **2.** hlapljiva tvar ugodna vonja, služi **a.** za njegu tijela; parfem **b.** u proizvodnji slatkiša, napitaka itd. [~ *ruma*]; aroma **3.** *pren. razg.* asocijacija, podsjećanje na što; dah čega [~ *zločina*] △ ~ ***baruta*** prijeteći znak ratne opasnosti // **mȉrīsan** *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ **1.** koji se odnosi na miris, koji pripada mirisu **2.** koji je pun ugodna mirisa, koji ugodno miriše; mirisav, mirišljav, mirišljiv; **mirìsati** (∅, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mìrišēm (se), *pril. sad.* mìrišūćī (se), *imp.* mirìši (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) širiti oko sebe miris **2.** (što) osjetilom njuha reagirati na nadražaj mirisa **3.** (na, po) **a.** odisati nekim mirisom [*miriše po mošusu*] **b.** *pren. razg.* podsjećati na što, odavati neku sličnost s čim [*to mi miriše na prevaru*] **4.** *pren. razg.* imati sklonosti prema čemu; željeti, mariti **5.** (se) stavljati miris, parfem; **mirìsav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* mirisan; **mȉrīsnica** *ž neodom.*, *v.* parfimerija; **mȉrīsno** *pril.* šireći miris, kao miris, ugodno, prijatno; **mȉrīsnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mirisan, svojstvo onoga što je mirisno; **mirìšljav** (**mirìšljiv**) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* mirisan (**2**); **mirìšljavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je mirišljavo
✧ od starijega *myrь ← *grč.* mýron: sveto, mirisavo ulje, *v.* mirodija

mirìsāvka *ž* ⟨G *mn* -vākā/-ī⟩ *bot.* mirisna trava (*Anthoxanthum odoratum*) iz porodice trava (*Gramineae*); mirisavo koljeno, zlatno koljeno
✧ *v.* miris

mirìstīnsk|ī *prid.*, ob. u: △ *~a* ***kiselina*** *kem.* $C_{14}H_{28}O_2$, bijeli kristali, pretežiti sastojak maslaca kokosova oraha; sastavni dio gotovo svih biljnih i životinjskih masti
✧ *nlat.* myristicous ← *grč.* myristikós: miomirisan ≃ mýron: mirisavo ulje, pomast

mirìšljiv *prid.*, *v.* mirišljav

Mìrjam *ž* **1.** *bibl.* sestra Aronova i Mojsijeva **2.** u *Evanđeljima*, *usp.* Marija (**10**)
♦ ž. os. ime (*bibl.* podrijetla); isto: **Mìrjana**; *hip.*: **Míra** ◊ *pr.*: **Mìrjana** (Omiš, Zadar, Osijek), **Mìrjanić** (110, Gorski kotar, *I* Slavonija, Primorje, Banovina)
✧ *hebr.* Miryam

Mírko m. os. ime, *v.* mir (nije od Emerik)

Mírković, **Mijo** (1898–1963), hrv. ekonomist i književnik, sveučilišni profesor; objavio brojne radove iz ekonomike narodne privrede, agrara, teorije unutarnje i vanjske trgovine, te hrv. kulturne povijesti; pod pseudonimom Mate Balota na čakavštini pisao vrlo zapažene pjesme o istarskom čovjeku i zemlji (*Dragi kamen*)

mìrlitōn *m glazb.* membranofoni instrument koji se sastoji od cijevi s jedne strane otvorene, s druge zatvorene; u otvorenu stranu se pjeva, mumlja ili govori
✧ *fr.*: svirala od trske

Mȋrlović Zàgora *ž* naselje (u blizini Drniša),

657 stan. // **Zàgorac** *m* (**Zàgōrka** *ž*) ⟨G -ōrca, V -ōrče, N *mn* Zàgōrci⟩ stanovnik Mirlović Zagore; **zàgorskī** *prid.* koji se odnosi na Mirlović Zagoru

mirmekofìlija *ž zool.* različiti oblici simbioze nekih insekata i mrava
✧ *grč.* mýrmēks: mrav + -FILIJA

mirmekofíti *m mn* ⟨N mirmekòfīt, G mirmekofíta⟩ *bot.* biljke u čijim su se šupljim organima nastanili mravi koji zaštićuju te biljke od drugih insekata
✧ *grč.* mýrmēks: mrav + -FIT(I)

mirmekohòrija *ž biol.* širenje biljnoga sjemena uz pomoć mrava
✧ *grč.* mýrmēks + khorós: kolo, krug

Mîrna *ž geogr.* rijeka u Istri duga 53 km, izvire kod Buzeta, utječe u Jadransko more blizu Novigrada

mirnòdopskī *prid.* koji se zbiva u mirno doba, u doba kada nije rata
✧ *v.* mir, miran + *v.* dob, doba

Miró (*izg.* Mirȍ), **Joan** (1893–1983), španjolsko-katalonski slikar, kipar i keramičar, od 1919. u Parizu; nadrealist, zatim apstraktist; slika apstraktni svijet grafičkih oblika, prožet radošću i lirizmom, uz notu ironije i humora (dekoracije u palači UNESCO u Parizu)

mirobaláni *m mn* ⟨N mirobàlān, G mirobalána⟩ plodovi slični šljivi, roda *Terminalia*; upotrebljavaju se za štavljenje lagane kože
✧ *lat.* myrobalanum ← *grč.* myrobálanos: vrsta voća ≃ mýron: balzam (pomast) + bálanos: žir

mìrod *m bot.* biljka (*Ptychotis ammoides*) iz porodice štitarki (*Umbelliferae*)

miródija *ž kulin.* aromatični začin što se dodaje jelu i piću radi boljeg okusa i mirisa (papar, cimet, oraščić i sl.)
✧ *ngrč.* myrōdía: ugodan miris ≃ *grč.* mýron: balzam, pomast

miroljùbiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji želi mir, *opr.* ratoboran // **miroljùbivo** *pril.* na miroljubiv način [~ *se ponašati*]; **miroljùbivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je miroljubiv, *opr.* ratobornost

Mìron *m* (prva pol. 5. st. pr. Kr.), grčki kipar iz Atike, u bronci izradio statue pobjednika na igrama u Olimpiji i Delfima, prvi u grčkoj plastici fiksirao pokrete ljudskog tijela

mironósac *m* ⟨G -sca, V -šče, N *mn* -sci, G mirònōsācā⟩ *retor.* onaj koji pronosi osjećaj mira i mir među ljudima

Mìroslav **1.** (945–949), hrv. vladar, sin Krešimira I, ubio ga ban Pribina **2.** (12. st.), humski knez, brat Stefana Nemanje, sklopio mir s Dubrovnikom 1186, poslije 1190. izgubio upravu nad Humom // **Miroslavljev** *prid. arh.* (+ *srp.*) koji pripada Miroslavu; Miroslavov △ ~***o evanđelje*** najstariji srp. ćirilički spomenik (ustavno pismo, 12. st.), pisan za humskog kneza Miroslava

mȉrotvōran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji se trudi oko čuvanja ili uspostavljanja mira // **mirotvórac** *m* ⟨G -rca, V mȉrotvōrče, N *mn* -rci, G miròtvōrācā⟩ onaj koji je mirotvoran; pacifist; **mirotvòračkī** *prid.* koji se odnosi na mirotvorce i mirotvorstvo; **miròtvōrka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -rākā/-ī⟩, *v.* mirotvorac; **mȉrotvōrno** *pril.* na mirotvoran način [*djelovati* ~]; **mirotvórnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mirotvoran; **mirotvórstvo** *sr* djelatnost mirotvoraca u društvu
✧ *v.* mir + *v.* tvoriti

miròvin|a *ž* **1.** stanje osobe koja je prestala obavljati svoj profesionalni posao, uz redovitu novčanu naknadu, stanje nakon završetka radnog vijeka [*liječnik u ~i*; *biti u ~i*]; penzija, mir **2.** takva novčana naknada [*primiti ~u*; *invalidska ~a*; *prijevremena ~ a*; *starosna ~a*] // **mȉrovīnsk|ī** *prid.* koji se odnosi na mirovinu; penzioni △ ~***o osiguranje*** pravni propisi koji uređuju prava osobe koja odlazi u mirovinu
✧ *v.* mir

mȉrozōv *m pov.* **1.** u domobranstvu: povečerje, *usp.* budnica (**1**) **2.** znak da nastupa noćni mir
✧ *v.* mir + *v.* zov

mîrta (**mȑta**, **mȑtva**) *ž bot.* zimzelena sredozemna biljka (*Myrtus communis*) iz porodice mirta (*Myrtaceae*) sitnih bijelih cvjetova; bogata eteričnim uljima; mrča, mrčela, mrtvina, murta
◆ **Mîrta** ž. os. ime ◇ *pr.*: **Mîrt** (540, Donja Stubica, Zagorje), **Mîrtić** (Dvor, Križevci, Banovina), **Mȑčavić** (Dubrovnik), **Mȑčela** (520, Drniš, sred. Dalmacija), **Mȑčelić** (Omiš, sred. Dalmacija) ◇ *top.* (uglavnom *mikrotop.*): **Mȑtva**
✧ *lat.* myrtus ← *grč.* mýrtos

mirum caput (*izg.* mīrum kàput) čudna glava; čudna osoba; čudaković
✧ *lat.*

mȉs|a *ž* ⟨G *mn* mîsā⟩ **1.** *kršć.* središnji i najvažniji čin bogoslužja [*mala ~a*; *velika ~a*; *slu-*

žiti ~u] **2.** *glazb.* **a.** ordinarij mise, odnosno naziv za one dijelove mise koji se pjevaju **b.** od 1400, muzička forma, vrlo često komponirana i izvođena △ ***crna ~a***, *v.* zadušnica; ***mlada ~a*** prva misa novog svećenika (mladomisnika) poslije njegovog ređenja; ***tiha ~a*** **1.** *crkv.* misa bez pjevanja **2.** *razg.* (ob. u ležernijoj komunikaciji ili u šali) stanje u kući kad muž ženi ili žena mužu daje na znanje svoje nezadovoljstvo i stalno šuti; ***zlatna ~a*** *crkv.* misa o pedesetogodišnjici zaređenja, svećeništva // **mȉsiti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* mȉsēći, *gl. im.* -sēnje⟩ *razg.* služiti misu; **mȉsn|ī** *prid.* koji ide uz misu, koji je svojstven misi [*~o ruho*; *~o vino*; *~o posuđe*] △ ***~a nakana*** *kršć.* molitvena intencija kada misa nije namijenjena isključivo za zajednicu, nego za druge, specifične potrebe; ***~i stipendij*** *kršć.* nagrada svećeniku za obavljanje misnog slavlja u povodu neke nakane; **mȉsnica** *ž crkv.* gornji dio odjeće koji nose biskupi i svećenici za vrijeme slavljenja mise; **mȉsničk|ī** *prid.* koji se odnosi na misnike [*~a dužnost*]; **mȉsnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *crkv.* svećenik, katolički duhovnik; **mȉsnīštvo** *sr* **1.** čin i dužnost misnika **2.** skup misnika

♦ *pr.* (prema zanimanju): **Mèšnjak** (170, Zlatar Bistrica, Zagorje, *Z* Slavonija, Prigorje)

✧ *lat.* missa: poslana (žrtva Bogu) ← missus: poslan ← mittere: poslati

mìsāl *m* ⟨G misála⟩ *crkv.* knjiga iz koje se čita misa [*rimski ~*] △ ***Misal kneza Novaka*** jedan od najljepših očuvanih spomenika hrv. (uglate) glagoljice, liturgijska knjiga što ju je »vlastitom rukom« prepisao knez Novak na dvoru Ludovika I. Anžuvinca 1368, u njoj su zabilježeni prvi stihovi na hrv. jeziku; ***Misal po zakonu rimskoga dvora*** prva hrv. tiskana knjiga hrv. glagoljicom; na kolofonu zapisano: »ljet gospodnji 1483 meseca pervara ti misali biše svršeni«

✧ *srlat.* missale: misno ← missalis: misni ≃ missa: misa

mîsao, *v.* misliti

miscelánea *sr mn* ⟨G *mn* -ā⟩ **1.** zbirka radova s različitih područja znanosti ili umjetnosti **2.** u publicistici, zajednički naslov pod kojim se objavljuju manji prilozi **3.** u bibliotekarstvu, skupina manjih djela koja su zbog jednaka formata zajedno svrstana

✧ *lat.* miscellanea ← miscellaneus: izmiješan, od svake vrste

mȉsečar *m zool.*, *v.* bucanj

miserere (*izg.* mizerére) *m* ⟨*indekl.*⟩ **1.** *med.* povraćanje fekalnog sadržaja kod uzetosti ili zapletaja crijeva **2.** *kat.* početak pokajničkog psalma, čest motiv u glazbi i slikarstvu; mizerere

✧ *lat.*: smiluj se

Mishima (*izg.* Mišìma), **Yukio** (1925–1970), japanski književnik, povezuje japansku tradiciju i europske utjecaje, piše o suvremenim moralnim dilemama; kao vođa nacionalističke paramilitarne grupe počinio ritualno samoubojstvo

mȉsica, *v.* miss

mȉsij|a *ž* **1.** *kršć.* **a.** *pov.* otkupiteljska zadaća Crkve i Isusa u svijetu **b.** zadaća Crkve i kršćana da naviještaju vijest i Kristovu spasonosnu prisutnost i izvan kršćanske zajednice **c.** pojačano razdoblje propovijedanja i pastoralne aktivnosti među članovima Crkve [*katoličke ~e*] **d.** *meton.* zgrada namijenjena misijskom radu **2. a.** političko ili vojno izaslanstvo s posebnim zadacima [*obaviti ~u*] **b.** *dipl.* vrijeme trajanja službe diplomatskog agenta u jednom diplomatskom predstavništvu **3.** zadatak većeg značenja koji je od općeg interesa [*imati ~u*] △ ***stalna ~a*** *dipl.* diplomatsko predstavništvo zemlje članice akreditirano pri međunarodnoj organizaciji // **mȉsījskī** *prid.* koji se odnosi na misiju i misije; **misiònār** *m* ⟨G misionára, V mȉsionāru⟩ **1.** član misije (**2a**) **2.** onaj koji propovijeda evanđelje u dalekim krajevima, koji širi vjeru; **misionárev** (**misionárov**) *prid.* koji pripada misionaru; **misionáriti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* misiònārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ ići u misiju, baviti se misionarstvom; **misiònārka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* misionar; **misiònārskī** *prid.* koji se odnosi na misiju i misionare; **misiònārski** *pril.* kao misionar, na način misionara; **misionárstvo** *sr* organizirana djelatnost vjerskih zajednica na pridobivanju (obraćanju) nevjernika i pripadnika drugih religija; djelatnost misionara

✧ *lat.* missio: poslanje ≃ mittere: poslati

Mȉsīr *m* ⟨G Misíra⟩ turski i arapski (iz hebrejskoga) naziv za Egipat // **Misírac** (**Misìrlija**) *m* (**Mȉsīrka** *ž*) ⟨G -rca, V Mȉsīrče, N *mn* Misírci, G Mìsīrācā⟩ stanovnik Misira; **misìrača** *ž reg.* velika bundeva; misirka; **mȉsīrka** *ž* ⟨D

L -i, G *mn* -ī⟩ **1.** *v.* misirača **2.** kokoš biserka; **mìsīrskī** *prid.* koji se odnosi ma Misir i Misirce

♦ *pr.* (etnonimi ili nadimačka; može biti i od *reg.* značenja: klip kukuruza, šišmiš): **Mìser** (Čakovec, Beli Manastir), **Mìsir** (210, Županja, Imotski, Karlovac, Vojnić, Dubrovnik), **Misìrača** (100, Kutina, Banovina, *Z* Slavonija), **Mìsirić** (Ivanić Grad)

✧ *tur.* Mısır ← *arap.* Miṣr: Egipat

Misìrlija *m*, *v.* Misirac, Misir

mìskīn *m* ⟨G miskína⟩ *reg.* onaj koga pritišće nevolja, koji se muči s neimaštinom; nevoljnik, sirotan, siromašak

✧ *tur.* ← *arap.* miskīn

Mìslav **1.** *v.* ♦ **2.** hrv. knez (o.835–845), sklapa mir s mletačkim duždem i gradi crkvu Sv. Jurja na Putalju

♦ m. os. ime (narodno); **Mìslava** ž. os. ime

◊ *pr.*, *v.* misliti

✧ stegnuto od Mislislav (*Myslislavъ), od *imp.* misli, *v.* misliti + *v.* slava

mísli *m mn* mješavina žitarica, sušenog voća, meda; arhetip zdrave ishrane

✧ *njem.* Müesli, tvorničko ime proizvoda®

mìslite *m lingv.* ime slova m u glagoljičkoj i ćiriličkoj azbuci, *usp.* m (**2**)

mìsliti *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* mìslēći, *prid. rad.* mìslio, *prid. trp.* mìšljen, *gl. im.* mìšljēnje⟩ **1.** (∅) radom mozga oblikovati misao, oblikovati pojmove i sudove; rasuđivati, zaključivati **2.** (na koga/što, o kome/čemu) nositi u mislima, imati na umu, razmišljati o kome ili o čemu **3. a.** (što) smatrati, pretpostavljati, zamišljati, držati **b.** (što komu) željeti kome što **4.** (∅) *razg.* namjeravati, imati namjeru, programirati, projektirati [*sutra mislimo započeti izlijevanje deke na kući*; *ovoga ljeta ne mislim na more*] // **mîsao** *ž* ⟨G mîsli, I mîsli/mîšlju, N *mn* mîsli, G míslī⟩ **1. a.** rezultat, proizvod razmišljanja [*potaknuti* ~; *prekinuti* ~] **b.** *meton.* uvjerenje, ideja, shvaćanje, namjera, zamisao, želja, mišljenje [*vodila ga je ~ da će im pomoći*] **c.** *meton.* sjećanje, pamćenje [*kroz glavu mu je proletjela ~ o ocu*] **2.** sažeto razmišljanje; maksima △ ~ ***vodilja*** ono što koga vodi kao glavna ideja; ***slobodna*** ~ neovisan odnos prema dogmatskim shvaćanjima; **mîsaōn** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji izražava misao, koji je svojstven mislima [*~i proces*]; **mîsaōno** *pril.* na misaon način; umno; **misaónōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je misaon; **mìslēć|ī** *prid.* (**mìslēćā** *ž*, **mìslēćē** *sr*) koji misli, kojemu je svojstveno da misli [*~i ljudi*; *čovjek je ~e biće*]; **mìslen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji izražava misao; apstraktan △ *~**a imenica*** imenica koja označuje pojam; **mìslilac** *m* ⟨V -ioče, G -ioca, N *mn* -ioci⟩ onaj koji je sposoban duboko i stvaralački misliti [*veliki* ~]; mislitelj; **mìslilačkī** *prid.* koji se odnosi na mislioce [~ *posao*] △ ***Rodinov »Mislilac«*** **a.** naziv skulpture A. Rodina **b.** *pren. podr.* lažni mislilac, onaj koji uzima pozu mislioca, onaj koji izigrava mudru osobu; **mìslitelj** *m konstr.*, *v.* mislilac; **mìšljēnje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* misliti **2.** proces oblikovanja misli, *usp.* misliti (**1**,**3a**) **3.** rezultat procesa mišljenja; pojam, sud, zaključak itd. **4.** *log.* zaključak o kome se ne mogu dati valjani dokazi ili na što se ne mogu primjenjivati kriteriji provjerljivosti △ ***javno*** ~ mišljenje javnosti o nekom problemu ili pitanju, javno mnijenje (mnjenje); ***odvojeno (izdvojeno)*** ~ službeno izraženo drugačije mišljenje potpisnika kakva izvještaja i sl. prema ostalim potpisnicima; **mìšljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *fil.* koji se može shvatiti i objasniti tako da se podvrgne mišljenju, koji je dostupan mišljenju, koji je takav da bi mogao biti predmet mišljenja, *opr.* nemišljiv; **mnìti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* mnìjēm, *pril. sad.* mnìjūći, *gl. im.* mnijénje⟩ *zast.* misliti; **mnjénje** (**mnijénje**) *sr* rezultat procesa mišljenja; stav, sud, zaključak itd. △ ***javno*** ~ mišljenje, stav javnosti o nekom problemu ili pitanju, javno mišljenje

♦ *pr.* (nadimačka): **Míslić** (Daruvar), **Mislivèček** (Garešnica, *Z* Slavonija), **Mìslović** (Varaždin, Međimurje, Baranja)

✧ *prasl.* i *stsl.* mysliti (*rus.* mýslit’, *češ.* mysliti) ≃ *lit.* mausti: čeznuti ← *ie.* *mowdh- (*grč.* mŷthos: priča, *got.* ga-maudjan: sjećati se)

miso (*izg.* mîzo) *m* ⟨G mîza⟩ fermentirano tijesto dobiveno od zrnja soje, morske soli i integralnog zrnja riže ili neke žitarice; služi se na razne načine

✧ *jap.* ← *kor.* meyu: sojin slad

miss (*izg.* mìs) *ž* ⟨*indekl.*⟩ **1.** u engleskom govornom području uvriježen način obraćanja mlađoj ženskoj osobi, neudanoj ženi ili udanoj ženi koja se služi isključivo svojim djevojačkim prezimenom; gospođica **2.** (Miss) titula koja se dodjeljuje pobjednici natjecanja

u ljepoti [~ *Hrvatske za ~ svijeta*]; misica // **mìsica** *ž žarg.*, *v.* miss (**2**)
✧ *engl.*

missing link (*izg.* mìsing lȉnk) *m* ⟨*indekl.*⟩ *antrop.* **1.** pretpostavljeni, zamišljeni antropološki dokaz koji nedostaje u evolucijskom razvoju čovjeka od čovjekolikog majmuna; karika koja nedostaje, veza **2.** *pren.* bitni nedostatak, nešto bez čega se ne može
✧ *engl.*

Mississippi (*izg.* Misisìpi) *m geogr.* **1.** rijeka u SAD-u duga 3.779 km, izvire iz jezera Itasca, utječe u Meksički zaljev **2.** savezna država na *J* SAD-a, 123.514 km², 2,6 mil. stan., glavni grad Jackson

Missouri (*izg.* Mizûri) *m* **1.** *geogr.* rijeka u SAD-u, duga 3725 km, izvire ispod Stjenjaka, ulijeva se u Mississippi **2.** savezna država u središnjem dijelu SAD-a, 180.514 km², 5.177.000 stan., glavni grad Jefferson City // **mìsūrskī** *prid.* koji se odnosi na Missouri

mistàgog *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ **1.** *pov. rel.* svećenik koji je vjerničke duše uvodio u antičke poganske misterije **2.** *kršć.* onaj koji uvodi u tajnu Božju // **mistagògīnja** *ž*, *v.* mistagog
✧ *grč.* mystagōgós ≃ mýstēs: posvećen + -AGOG

mìster *m* **1.** na engleskom govornom području gospodin **2.** titula koja se dodjeljuje muškarcu koji je prema nekom kriteriju najistaknutiji u nekoj skupini ili natjecanju [~ *univerzum*]
✧ *engl.* mister

mìstērīj (**mistêrīj**) *m* **1.** ono što se u potpunosti ne može razumjeti ili nije razumljivo; tajna **2.** misteriozna, tajnovita odlika čijeg karaktera **3.** *rel.* **a.** vjerska istina koja je objavljena samo izabranima **b.** *kršć.* ono o čemu ne postoji potpuna i odgovarajuća spoznaja (npr. postojanje triju osoba u Bogu); otajstvo **4.** kasniji razvojni oblik liturgijske drame (od 14. do 17. st.); bila je vrlo omiljena nabožna pučka priredba △ ***poganski (antički)*** ~ *pov. rel.* kultovi koji su postojali u vrijeme ranog kršćanstva (misteriji Izide, Mitre, Dioniza itd.) u kojima su sudjelovali samo posvećeni; u nekim aspektima slični kršćanstvu (mitska sudbina Boga predstavlja se i izvršava u anamnezi); ***~i života Isusova*** *kat.* **1.** u užem smislu inkarnacija, križ i uskrsnuće **2.** u širem smislu, svi događaji Isusova života koji potom predstavljaju izjavu vjere i slavljenja // **mȉsteriōzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ **1.** koji je svojstven misteriju, koji pripada, koji sadrži misterij **2.** koji je težak ili ga je nemoguće shvatiti ili objasniti; tajanstven, zagonetan, nerazumljiv; **mȉsteriōzno** *pril.* na misteriozan način; tajnovito, zagonetno [~ *se držati*]; **misterióznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je naklonjen misteriji; **misticìzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** *fil.* učenje koje se temelji na pretpostavci o mogućnosti sjedinjavanja čovjeka s božanskim u zanosu; težnja da se vjerom spozna ono što nije spoznatljivo metodama izgrađenima na samome razumu **2.** okultizam, mistika (**2**); **mìstič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji je prožet mistikom; otajstven, tajanstven **2.** koji pripada, koji proizlazi iz neposrednog sjedinjavanja s Bogom ili posljednjom istinom **3.** koji sadrži duh misterija; misteriozan △ ***~no tijelo Kristovo*** *kat.* narod Božji; zajednica kršćanskih vjernika; **mìstičkī** *prid.* koji se odnosi na mistiku i mistike; **mìstički** *pril.* kao mistik, na način mistika; **mìstično** *pril.* na mističan način [~ *izgledati*]; **mìstičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je mistično; **mìstik¹** *m* ⟨V -iče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je prožet misticizmom, koji je sljedbenik misticizma; **mìstika** *ž* ⟨D L -ici⟩ **1. a.** stanje kao posljedica misticizma **b.** skup postupaka i spoznaja vezanih uz misticizam **2.** u širem smislu, vjera u tajanstveno i nadnaravno **3.** *rel.* teološka znanost koja raspravlja o tajanstvenim putovima kršćanskog savršenstva **4.** vjerovanje u realnost nevidljivih sila koje obitavaju u životinjama, biljkama, nebeskim tijelima i sl.; vjerovanje da postoje duhovi i da živi ljudi pod određenim uvjetima mogu s duhovima komunicirati
✧ *lat.* mysterium ← *grč.* mystḗrion: tajna svetkovina ≃ mýstēs: posvećen; mystikós: koji je u vezi s misterijama

misterioso (*izg.* misteriôzo) *pril. glazb.* uputa na muzičkoj partituri da se svira ili pjeva tajanstveno
✧ *tal.*

mistificírati (što, koga) *dv.* ⟨*prez.* mistifìcīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** obaviti/obavijati tajanstvenošću **2.** namjerno što (u)činiti nerazumljivim, nepristupačnim, (u)činiti nešto mističnim // **mistifikácija** *ž* **1. a.** čin mistificiranja **b.** stanje onoga koji je mistificiran ili onoga što je mistificirano [*njegova* ~ **a.** on mistificira **b.**

on je mistificiran] **2.** namjerno zavođenje koga u bludnju; opsjena, prevara, obmana △ ***književna*** ~ književno djelo koje se može smatrati prijevarom ili zavođenjem u bludnju; **mistifikātor** (**mistifikâtor**) *m* onaj koji mistificira; **mistifikātorka** (**mistifikātorica**) *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* mistifikator; **mistifikātorov** *prid.* koji pripada mistifikatoru

✧ *v.* misterij + -FIKACIJA

mìstik[2] *m* ⟨V -če, N *mn* -ici⟩ *pom.* sredozemni trgovački obalni jedrenjak

✧ *tal.* mistico

mìstrāl *m* ⟨G mistrála⟩ *meteor.* suhi i mahoviti *S* vjetar koji najčešće zimi i u proljeće puše dolinom rijeke Rhone, u Provansi i na francuskoj sredozemnoj obali, može doseći i olujnu jačinu

✧ *srfr.* ← *prov.* maistral ← *lat.* magistralis: glavni, *usp.* maestral

Mistral[1] (*izg.* Mistrâl), **Frederic** (1830–1914), francuski pjesnik, obnovitelj provansalskog jezika i književnosti (zbirka lirskih pjesama *Zlatni otoci*); Nobelova nagrada za književnost i filologiju 1905.

Mistral[2] (*izg.* Miztrâl), **Gabriela** (1889–1957), čileanska pjesnikinja i diplomatkinja; prva žena u Latinskoj Americi koja je dobila Nobelovu nagradu za književnost (1945); u mladosti seoska učiteljica, zaokupljena djecom, majčinstvom i ljudskom patnjom (lirika *Očaj*, *Nježnost*)

mìstrija *ž* zidarska žlica, zidarski alat kojim se prevlači žbuka

✧ *tal.* mestrola *ngrč.* mystri ← *grč.* mýstros: žlica

mȉš *m* ⟨N *mn* -evi/-i *reg. knjiš.*⟩ **1.** *zool.* **a.** kućni glodavac (*Mus musculus*) iz porodice miševa **b.** (*mn*) *Muridae*, rasprostranjen mali glodavac šiljaste njuške i duga repa [*šumski* ~; *klâsni* ~ više vrsta štakora] **c.** naziv za nekoliko vrsta morskih riba (*Callionymus maculatus*, *Blennius sp. Lophius piscatorius*, *Mortella sp. Paracentropristis Nepatus*) i za školjku *Cyprea spurca* **2.** *fam.* **a.** dječačić **b.** njegov spolni organ; miško **3.** *inform.* vanjska računalna komponenta koja upravlja kursorom (strelicom ili sl.) na ekranu, služi za komunikaciju korisnika sa softverom △ ***morski*** ~ *zool.* vrsta morskog psa (*Centrina salviani*); ***slijepi*** ~, *v.* šišmiš // **mȉšica**[1] *ž* ženka miša; **mȉšić** *m dem.* i *hip.* od miš; **mȉšjāk** *m zb.* izmetine miša; miševina, mišinjak; **mȉšj|ī** *prid.* koji pripada mišu [~*a rupa*] △ ~***e uho*** *bot.*, *v.* modrica[2]; **mìšur** *m reg.* šišmiš

♦ *pr.* (nadimačka): **Mȉš** (170, Rab, Dubrovnik, Primorje), **Míšić** (1730, Samobor, Dubrovnik, *I* Slavonija, Banovina, *v.* i Mihovil), **Mìšur** (Metković, *J* i sred. Dalmacija, *v.* i Mišo, Mihovil), **Mìšura** (420, Šibenik, sred. i *S* Dalmacija, Prigorje), **Mišúrac** (*J* i sred. Dalmacija, Banovina)

✧ *prasl.* i *stsl.* *myšь (*rus.* myšž, *polj.* mysz) ← *ie.* *muh$_2$s (*lat.* mus, *grč.* mŷs)

mȉšār *m zool.* ptica grabljivica (*Buteo buteo*) iz porodice sokolova; škanjac

♦ *pr.* (nadimačko): **Mìšār** (Zabok, Ivanić Grad)

✧ *v.* miš

mišćáfl *m* ⟨N *mn* -i⟩ *reg.* lopata za smeće; škovacera, đubrovnik

✧ *njem.* Mistschaufel

Míše, **Jerolim** (1890–1970), hrv. slikar u prvoj fazi zaokupljen karakternim portretima i figurama (težaci, pralje, skitnice, djeca), u kasnijoj fazi kolorist (primorski pejsaži u suncu, mrtve prirode); pisao i umjetničke kritike i prikaze u književnim časopisima

mìšīć *m* ⟨G mišíća, *zb.* mìšīćje⟩ *anat.* elastično tkivo koje omogućava pokrete tijela, radi kao organ ili dio organa [*srčani* ~; *leđni* ~] // **mȉšic|a**[2] *ž* ⟨*zb.* mȉšīčje⟩ *anat.* mišić i splet mišića od ramena do lakta na prednjoj strani; miška, nadlaktica; **mȉšīčje** *sr zb.*, *v.* mišica[2]; **mȉšičnī** *prid.* koji pripada mišici; **mȉšićav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima jake i izražene mišiće; muskulozan; **mȉšićavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mišićav; **mȉšīćje** *sr zb.* ukupnost mišića tijela; splet mišića; **mȉšīćn|ī** *prid.* koji pripada mišićima, koji je svojstven mišićima, koji čini mišiće [~*o tkivo*] △ ~***i želudac*** *zool. anat.* dio želuca u ptica u kome se hrana mrvi uz pomoć progutanih kamenčića; nalazi se nakon žljezdanog želuca; **mȉšk|a** *ž* ⟨G *mn* -šākā/-ī⟩, *v.* mišica

✧ *v.* miš ≃ *lat.* musculus

mìšjāk *m bot.* biljka (*Cynoglossum*) iz porodice oštrolista (*Boraginaceae*); pasji jezik

✧ *v.* miš

mišjàkinja *ž bot.*, *v.* crijevac

✧ *v.* miš

mìšjānca *ž reg.* **1.** mješavina, *v.*; mišung **2.** *pejor.* loša mješavina čega; mješarija **3.** *žarg.* miješanje (**2**), *v.* **4.** *kulin.* mješavina povrća

za kuhanje i začinskih biljaka koje se kuhaju (koromača i dr.), služi se kao prilog jelu
✧ *mlet.* missiànza, *tal.* mescolanza

Miškîna, *v.* Pavlek (Mihovil)

mȉšljēnje, *v.* misliti

mȉš-mȁš *m* ⟨G mȉš-mȁša⟩ *razg.* neskladna, ružna, loša smjesa čega; smješarija, zmešarija
✧ *njem.* Mischmasch

Mȉšna *ž jud.* osnovni dio *Talmuda*, *v.* nazvan i *Druga Tora*
✧ *hebr.* Mišnah ≃ lišnot: učiti na pamet

Míšo m. os. ime, *hip.* od *v.* Mihovil, rjeđe od nekih imena tvorenih od osnove mio, *v.* npr. Milivoj, Miodrag

mìšolōvka *ž* ⟨D L -i/-vci, G *mn* mišòlovākā/mišòlōvkī⟩ stupica, klopka u koju se love miševi
✧ *v.* miš + *v.* lov, loviti

mȉšomor *m kem.* sredstvo kojim se truju miševi
✧ *v.* miš + *v.* moriti

mìšung *m* ⟨N *mn* -nzi/-i⟩ *reg.* **1.** *žarg.* mješavina dviju ili više tvari, ono što je nastalo miješanjem [~ *kave*]; mješavina, smjesa, mišjanca, *usp.* miks **2.** *ekspr.* loša ili neskladna mješavina čega; zmešarija, paštroć, papazjanija [*bio je to ~ kojekakvih kvazisocioloških ideja*]
✧ *njem.* Mischung

mît *m* **1.** *pov.* priča iz narodne tradicije, govori o nadnaravnim bićima, precima ili junacima koji služe kao praiskonski tipovi i obrasci ponašanja u primitivnom gledanju na svijet **2.** stvarna ili izmišljena priča koja se obraća svijesti naroda uključujući njegove kulturne obrasce ili izražavajući duboke, općeprihvaćene osjećaje (često predrasude i sl.); neutemeljeno uvjerenje ili vjerovanje, suprotstavljeno znanosti [~ *o genocidnosti Hrvata*] **3.** glas o komu ili čemu, ono što se priča s preuveličavanjem [~ *o nepobjedivosti reprezentacije*] // **mîtos** *m zast.*, *v.* mit; **mîtsk|ī** *prid.* koji je iz mita, koji se odnosi na mit △ ~***a kritika*** u teoriji književnosti, vrsta strukturalističkoga pristupa: u djelu se traga za prvobitnom strukturom, najstarijim mitom u tekstu (C. Lévi-Strauss)
✧ *grč.* mŷthos: priča, riječ

mȉta *ž pov.* prisilni rad indijanskog stanovništva u rudnicima Latinske Amerike (ob. u 16. st.)
✧ *šp.*

Mȉtar m. os. ime, *hip.* od Dimitar, *v.*

mitáriti (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mìtārīm (se), *pril. sad.* -rēći (se), *gl. im.* -rēnje⟩ *zool.* prolaziti kroz razdoblje mitarenja // **mìtar** *m* ⟨G mìtra, N *mn* -tri⟩ ptica koja je izgubila perje; **mitárēnje** *sr zool.* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* mitariti **2.** periodičko obnavljanje vanjskog omotača ili pokrova kod životinja (perja)
✧ *lat.* mutare: mijenjati

Mitchell (*izg.* Mìčel) **1. Margaret** (1900–1949), američka književnica (roman *Prohujalo s vihorom*) **2. Peter Dennis** (1920–1992), engleski biokemičar, Nobelova nagrada 1978.

mitèla *ž med.* trokutasti ili četverokutasti rubac za privremenu imobilizaciju ozlijeđene ruke
✧ *lat.* mitella: mala mitra

mìteser *m fiziol.* začepljenje izvodnog kanala žlijezde lojnice; sujedica, bubuljica, bećaruša
✧ *njem.* Mitesser ← mit: s, sa + essen: jesti

mȉtgepek *m reg.* **1.** prtljaga koju putnik na željeznici predaje za prijevoz u posebnom vagonu **2.** *pren.* osoba ili stvar koja je u društvu, pošiljci zajedno s kim/čim važnijim, vrednijim ili većim [*bila mu je samo ~*]
✧ *njem.* Mitgepäck

mȉti (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mȉjēm (se), *imp.* mîj (se), *pril. sad.* mȉjūćī (se), *prid. rad.* mȉo (se), *prid. trp.* mȉven/mît, *gl. im.* mȉjēnjē/mìvēnjē⟩ *ekspr. jez. knjiž.* **1.** (koga, što) prati ruke i lice, osvježavati vodom; umivati **2.** (se) umivati se, prati sebi lice i ruke

mitilikultúra *ž* uzgoj dagnji u gospodarske svrhe
✧ *lat.* mytilus: dagnja + *v.* kultura

mìting *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ **1.** širi zbor na kojem se raspravlja o javnim pitanjima; politički skup, zbor **2.** *sport* natjecanje u atletici, plivanju, zrakoplovstvu i sl. [*atletski ~*] // **mitìngāš** *m* ⟨G mitingáša⟩ *pejor.* **1.** onaj koji nastupa na mitinzima i često govori **2.** onaj koji se služi pojednostavljenim predodžbama i načinima izražavanja kao na mitingu; **mitingášev** *prid.* koji pripada mitingašu; **mitingàšica** *ž*, *v.* mitingaš; **mitingàšičin** *prid.* koji pripada mitingašici; **mitingášiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* mitìngāšīm, *pril. sad.* -šēći, *gl. im.* -šēnje⟩, *v.* mitingovati; **mitìngāškī** *prid.* koji se odnosi na miting i mitingaše; **mìtingovati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -gujēm, *pril. sad.* -gujūći, *gl. im.* -ānje⟩ (+ *pejor.*) *iron.* **1.** govoriti na stereotipan način, kao na mitingu **2.** često ići na mitinge; mitingašiti
✧ *engl.* meeting

míto *sr* ⟨N *mn* -a⟩ **1.** novac ili druga vrsta nagrade koja se daje kriomice, a namijenjena je onome tko je u mogućnosti iskoristiti svoj po-

ložaj i nešto odlučiti, učiniti u korist davaoca, ob. mimo zakona i etike **2.** *pov.* carina, porez, maltarina koja se plaćala pri uvozu robe ili prijelazu preko određenog teritorija // **mȉćenik** *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici⟩ onaj koga mite; **mítiti** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* mȋtīm, *pril. sad.* mítēći, *gl. im.* mićénje⟩ davati mito kome, novcem ili drugim dobrima postizati da tko čini ono što nije u skladu sa zakonom ili nije časno, a što onaj tko daje želi; potkupljivati, podmićivati; **mìtitelj** *m* onaj koji miti; **mȉtnica** *ž pov.* mjesto gdje se na ulazu u grad naplaćuju pristojbe ili trošarine [*gradska ~, pleon.*]; **mȉtničār** *m pov.* onaj koji na mitnici naplaćuje pristojbe; **mítničkī** *prid.* koji se odnosi na mitnicu

✧ *prasl.* *myto (*rus.* mýto, *polj.* myto: plaća) ← *stvnjem.* mūta

MITO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na priču, riječ, legendu, bajku [*mitologija*]

✧ *grč.* mŷthos: riječ, priča

mitògrafi *m mn* ⟨N mitògraf⟩ *pov.* antički pisci koji su skupljali i tumačili mitološku građu

✧ *grč.* mythográphos ≃ MITO- + -GRAF

mitòhōndrīj (**mitohôndrīj**) *m biol.* stanična organela nitasta ili zrnata oblika, specijalizirana za proizvodnju energije potrebne za odvijanje metaboličkih procesa u stanici; hondriosom

✧ *grč.* mítos: nit + khondríon: zrno

mitològēm *m* ⟨G mitologéma⟩ *lingv.* riječ, pojam, misaona konstrukcija itd., stvorena mitom ili služi održavanju mita

✧ *grč.* mythológēma: mitska pripovijest, *v.* mitologija

mitològija *ž* **1.** ukupnost mitova jedne civilizacije ili naroda **2.** znanost koja skuplja, proučava i objašnjava mitove neke religije i kulture [*klasična ~*] **3.** *žarg.* mito, podmićivanje // **mitòlog** *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ **1.** onaj koji se bavi mitologijom **2.** *žarg.* onaj koji prima mito ili podmićuje; **mitològījskī** *prid.* koji se odnosi na mitologiju; **mitòloškī** *prid.* koji se odnosi na mitologe i mitologiju; **mitòloški** *pril.* na način mitologije, kao u mitologiji

✧ *lat.* mithologia ← *grč.* mythología: pričanje priča ≃ MITO- + -LOGIJA

mitomànija *ž psih.* **1.** bolesna sklonost izmišljanju i pretjerivanju u opisivanju različitih događaja **2.** *razg.* sklonost mitskom načinu razmišljanja i tumačenja događaja // **mitòmān** *m* ⟨G mitomána⟩ **1.** onaj koji boluje od mitomanije, koji pokazuje sklonost izmišljanju i pretjerivanju **2. a.** onaj koji stvara mitove **b.** onaj koji je sklon mitskom načinu razmišljanja i tumačenja događaja; **mitòmānka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* mitoman

✧ MITO- + -MANIJA

mȉtotvōran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji je prikladan da se od njega načini mit; koji može postati mit (o činjenicama, događajima i sl.) **2.** koji proizvodi mitove, koji stvara mitove od istinitih ili izmišljenih događaja ili ljudi

✧ MITO- + *v.* tvoriti

mitóza *ž biol.* dioba somatskih stanica, kroz sve generacije stanica broj kromosoma je stalan

✧ *grč.* mítos: nit + -OZA

mȉtra *ž* ⟨G *mn* -tārā/-ī⟩ **1.** *pov.* **a.** kod antičkih Grka, kožnati povez ispod oklopa za zaštitu slabina **b.** u orijentalnih vladara, kapa s dvije trake na zatiljku; znak vladarske časti **2.** *kršć.* stilizirana stožasta kapa biskupa, opata, kardinala, papa i episkopa; nose je pri bogoslužju **3.** *kulin.* trtica peradi kao pozicija pri posluživanju jela; mitrija, biskup, trtak, trcak **4.** *med.* specijalan zavoj za glavu

✧ *lat.* mitra ← *grč.* mítra: pojas (turban), rubac (za glavu)

Mȉtra *m rel.* indoiransko (Mithra) i indijsko vedsko božanstvo (Mitra) Sunca, svjetlosti, hrabrosti // **mitraìzam** *ž* ⟨G -zma⟩ *rel.* Mitrin kult, religija koja štuje Mitru kao boga ratnika, ugovora, Sunca, ima zajedničkih elemenata s kršćanstvom, ali je kršćanstvo odbacuje, a 391. Teodozije I zabranjuje

mitràljēz *m* ⟨G mitraljéza⟩ *vojn.* **1.** *pov.* automatsko vatreno oružje, ob. na postolju ili s nogarima; omogućuje veliku brzinu gađanja, a puni se s neprekidne trake ili iz šaržera; strojnica **2.** *žarg.* svaka automatska puška suvremene izrade // **mitràljēsk|ī** *prid.* koji se odnosi na mitraljez [*~i dio*; *~o zrno*; *~a paljba*] △ ***~o gnijezdo*** *vojn. pov.* dobro utvrđen i ob. dominantan položaj s kojeg djeluje teški mitraljez; **mitraljèta** *ž* mali mitraljez, automatska puška; **mitraljéščev** *prid.* koji pripada mitraljescu; **mitraljézac** *m* ⟨G -ésca, V -éšče, N *mn* -ésci, G mitràljēzācā⟩ onaj koji rukuje mitraljezom; strojničar; **mitraljírati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* mitràljīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānjē⟩ izravno gađati vatrom iz mitraljeza

✧ *fr.* mitrailleuse

mȉtre *ž mn zool.* morski puževi iz porodice mitranki (*Mitridae*), žive u Mediteranu
✧ *v.* Mitra

mìtrēj *m* ⟨G mitréja⟩ *pov.* svetilište antičkog boga Mitre
✧ *lat.* Mithraeum ← *grč.* Mithraîon ≃ Míthras: Mitra, perzijski bog svjetla i istine ← *perz.* Mithra, *v.* Mitra

mitridàtik *m* ⟨N *mn* -ici⟩ smjesa različitih otrova, upotrebljavala se u srednjovjekovnoj medicini u preventivne svrhe
✧ *lat.* Mithridaticum, prema pontskom kralju Mitridatu (131–63. pr. Kr.) koji je uzimanjem nekih otrova stekao imunitet protiv otrovanja

mitropòlija *ž* **1.** *pravosl.* veća crkvena oblast s nekoliko episkopija **2.** crkveno sjedište mitropolita // **mitropòlīt** *m* ⟨G mitropolíta⟩ *pravosl.* najviše zvanje pravoslavnih episkopa; **mitropòlitskī** *prid.* koji se odnosi na mitropolite
✧ *v.* metropola, metropolija

Mìtrović, **Ančica** (1894–1986), hrv. operna pjevačica, mezzosopran; najveće kreacije ostvarila u Wagnerovim operama, te kao Bizetova Carmen, Puccinijeva Tosca i Verdijeva Amneris

Mitterrand (*izg.* Miterân), **François** (1916–1996), dugogodišnji predsjednik Socijalističke partije Francuske i protivnik Ch. de Gaullea, prvi socijalist koji je izabran za predsjednika Francuske (1981–1995); vodio pragmatičnu politiku centra

mȉva *ž reg. zast.* **1.** stablo na kojem raste voće; voćka **2.** pojedinačni plod s takva stabla; voće
✧ *tur.* meyve ← *perz.* meywa

mixed doubles (*izg.* mi̇̀kst dàbl) *sport* mješoviti parovi (žena i muškarac) u tenisu: stolnom tenisu
✧ *engl.*

mixed grill (*izg.* mi̇̀kst grȉl) miješano meso kao posluženje i narudžba u restoranu
✧ *engl.*

MIZ-, **MIZO-** kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na mržnju [*mizantrop*]
✧ *grč.* miseîn: mrziti; mîsos: mržnja

mizagàtija *ž* mržnja prema dobroti, preziranje dobrote
✧ *grč.* misagathía ≃ MIZ- + agathós: dobar

mizàndrija *ž psih.* patološka mržnja žene prema muškarcima // **mizàndra** *ž* žena koja iskazuje neprijateljstvo prema muškarcima, *usp.* mizogin
✧ *grč.* misandría ≃ MIZ- + anḗr: muškarac

mizanscèna *ž* raspored i kretanje glumaca na pozornici ili pred kamerom; scenski aranžman, inscenacija
✧ *fr.* mise en scène

mizàntrop *m* onaj koji mrzi ljude i koji zazire od društva; čovjekomrzac // **mizantròpija** *ž* mržnja prema ljudima; negativno vrednovanje ljudi kao polazište moralnog držanja; **mizàntropskī** *prid.* koji se odnosi na mizantropiju i mizantrope; **mizàntropski** *pril.* kao mizantrop, na način mizantropa
✧ *grč.* misánthrōpos ≃ MIZ- + ánthrōpos: čovjek

mìzdrāk, *v.* mizrak

mizdràklija *m*, *v.* mizraklija

mizêr *m reg.*, *v.* betl
✧ *fr.* misère: siromaštvo, krajnja bijeda

mȉzerabīlan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** *v.* mizeran **2.** koji izaziva sažaljenje // **mȉzēr|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** bijedan, jadan, ubog, mizerabilan [*~na plaća*] **2.** beskarakteran, ništavan [*~no ponašanje*]; **mìzērija** *ž* **1.** stanje krajnjeg siromaštva; bijeda, uboštvo **2.** bijedan karakter [*ti si obična ~*]; ništarija, nesreća, jad; **mȉzērno** *pril.* na mizeran način **1.** bijedno, siromaški, jadno, ubogo, ubogarski **2.** beskarakterno, ništavno; **mizérnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mizeran ili svojstvo onoga što je mizerno
✧ *lat.* miserabilis ≃ miserari: sažaljevati ← miser: bijedan

mizerêre *m*, *v.* miserere (**2**)

mȉzidi *m mn zool.* red malih planktonskih rakova rašljonožaca (*Mysidacea*), nalik na kozice; riblja hrana
✧ *nlat.* Mysidacea

mizòfīl *m* ⟨G mizofíla⟩ *psih.* osoba koja osjeća bolesnu privlačnost prema nečistoći
✧ *grč.* mýsos: nečistoća + -FIL

mizofóbija *ž psih.* bolestan strah od prljavštine, klica i mogućnosti infekcije // **mizòfob** *m* onaj koji boluje od mizofobije
✧ MIZO- + -FOBIJA

mizogàmija *ž psih.* mržnja prema braku, česta pojava kod psihijatrijskih bolesnika // **mizogàmist** *m* mrzitelj braka
✧ MIZO- + -GAMIJA

mizogínija *ž psih.* **1.** općenito, bolesna mržnja muškarca prema ženama **2. a.** bolestan strah

od ženskog tijela i otpor prema njemu kao izvoru mogućeg onečišćenja **b.** strah muškarca pred normalnim seksualnim životom // **mizògīn** *m* ⟨G mizogína⟩ *psih.* muškarac koji osjeća odbojnost ili nesklonost prema ženama

✧ *grč.* misogynía ≃ MIZO- + -GINIJA

Mizoguchi (*izg.* Mizogùči), **Kenji** (1899–1956), japanski filmski redatelj (*Elegija iz Osake*, *Legenda o Ugetsu*)

mizokòzmija *ž* mržnja prema nakitu, kićenju

✧ MIZO- + *v.* kozmetika

mizològija *ž* opiranje racionalnom poimanju, opiranje zaključivanju

✧ *grč.* misología ≃ MIZO- + -LOGIJA

mizoneìzam *m* ⟨G -zma⟩ odbojnost prema svemu što je novo, prema svakoj promjeni

✧ MIZO- + *grč.* néos: nov + -IZAM

mizopèdija *ž psih.* mržnja prema djeci; često je osnova incestuozni konflikt

✧ MIZO- + -PEDIJA²

Mizrahȉ *krat. pol.* na poč. 20. st. religiozna struja unutar cionističkog pokreta, naročito utjecajna među Židovima *I* Evrope; u Izraelu najprije politički pokret, od 1955. jaka religiozna parlamentarna stranka

✧ *hebr.* merkaz ruhani: duhovni centar ≃ mizrah: istok

mȉzrāk *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *reg. zast.* koplje čiji bodež ima bridove; mizdrak // **mȉzdrāk** *m* ⟨N *mn* -āci⟩, *v.* mizrak; **mizràklija** *m reg. zast.* kopljanik (ob. u vojsci Osmanskog Carstva); mizdraklija

♦ *pr.* (nadimačko): **Mȉzdrak** (230, Knin, Dalmacija, Zagora, *I* Slavonija)

✧ *tur.* mızrak ← *arap.* mizrāq

mizzia (*izg.* mìzia) *ž bot. geol.* fosilni rod vapnenačkih zelenih algi iz perma

✧ *nlat.*

mȉžērija *ž reg.* mizerija (**1**), *v.*

Mjȁnma (**Myanma**, **Myanmar**) *ž geogr.* država na obali Bengalskog zaljeva i Andamanskog mora, 676.577 km², 44.613.000 stan., glavni grad Rangoon, *usp.* Burma

mjȁūk, *v.* mijau

mjȅd *m* ⟨I -i/-đu⟩ *kem.* legura od bakra i cinka; mesing // **mjȅden** *prid.* koji ima svojstva mjedi, pripada mjedi; **mjedènica** *ž*, *v.* klepetuša (**1**)

♦ *pr.* (nadimačka): **Medénica** (Osijek, Nova Gradiška, *v.* i med), **Mjȅda** (Zagreb, Primorje, Podravina), **Mjedènjak** (Drniš, Rijeka)

✧ *prasl.* i *stsl.* *mědь (*rus.* med’: bakar, *polj.* miedź)

mjȅhūr *m* **1.** nabubren ili ispupčen dio veće površine, sastoji se od opne i tekućine ili zraka koji ga napinje **a.** (na vodi) klobuk, balon **b.** (na koži) *term.* plik **2.** *anat.* mišićno-opnasta vrećica u kojoj se sakuplja mokraća, žuč i sl. [*mokraćni ~*; *žučni ~*] △ ~ ***(balon) od sapunice*** **1.** balončić što se dobije puhanjem u razvodnjenu sapunicu **2.** *pren.* ono o čemu se mnogo priča, što se napuhuje, preuveličava, a brzo nestaje **3.** nerealno veliki plan ili vizija, krhka zamisao // **mjehùrast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je kao mjehur, koji ima svojstva mjehura; **mjehùrav** *prid.* ⟨odr. -ī⟩ koji ima mjehur(e); **mjehùričast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je kao mjehurić; **mjehùričav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je u mjehurićima, koji je na mjehuriće; **mjehùrić** *m dem.* od mjehur

✧ *v.* mijeh

mjehùrica *ž bot.* zeljasta biljka (*Physalis alkekengi*) iz porodice pomoćnica (*Solanaceae*), s crvenim jestivim bobama obavijenim narančasto-crvenom čaškom nalik na lampion; jagodina, ljoskavac, pogančeva trava

✧ *v.* mjehur

mjehùrnjača *ž bot.* biljka (*Physocaulis nodosa*) iz porodice štitarki (*Umbelliferae*)

✧ *v.* mjehur

mjȅnica *ž bank.* zakonska isprava kojom se tko obvezuje da drugoj strani isplati upisanu svotu u ugovorenom roku // **mjȅničnī** *prid.* koji se odnosi na mjenicu

✧ *v.* mijena

mjènjāč, *v.* mijena

mjȅr|a *ž* ⟨G *mn* mjērā⟩ **1.** *term.* standard ili sustav koji se upotrebljava za mjerenje veličine, količine ili stupnja **2.** *mat.* funkcija s posebnim svojstvima, zadanim na temelju apstrahiranja intuitivnih pojmova duljine, ploštine, obujma itd. [*prostor ~e*; *teorija ~e*] **3.** *glazb.* ritmička jedinica ili dio ritmičke jedinice [*četvrtinska ~a*]; metar, takt **4. a.** dimenzija dijela tijela pri izradi rublja, odjeće i obuće; veličina **b.** *dosl.* mjerenjem odrediti dužinu i širinu odijela itd. koje će biti šivano (»šivano po mjeri«) **5.** *žarg.* **a.** pobijediti koga u izravnom takmičenju, dobiti igru s lakoćom, lako svladati otpor protivnika [*uzeti ~u (komu)*] **b.** učiniti koga nemoćnim u borbi argumenata, pobijediti dobrim razlozima u borbi mišljenja **6.** količina izmjerene robe (ako se radi o težini); vaga **7.** *v.* gra-

nica [*do neke ~e*; *izgubiti (prevršiti) ~u*; *preko svake ~e*; *u znatnoj ~ i*; *ne znati ~u*] **8.** (*mn*) potezi u skladu s nekim propisima; primjena propisa, pravila, zakona itd. s određenom svrhom ili namjerom; primjena zakona i pravila [*poduzeti ~e*; *poduzeti zakonske ~e*; *primijeniti ~e*; *pooštriti ~e*], *usp.* korak (**3**) △ ***najveća zajednička ~a dvaju prirodnih brojeva*** *mat.* njihov najveći zajednički djelitelj // **mjȅrāč** *m* ⟨G mjeráča,V mjȅrāču⟩ **1.** onaj koji mjeri **2.** ono čime se mjeri, sprava za mjerenje; mjerilo; **mjȅrāčkī** *prid.* koji se odnosi na mjerače; **mjȅrica** *ž* **1.** *dem.* od mjera **2.** posuda iz koje se prodaje zrnato voće (borovnice, kupine, maline) ili mliječni proizvodi [*velika ~*; *mala ~*; *~ vrhnja*]; **mjȅrilac** *m* ⟨G -ioca, V -ioče, N *mn* -oci⟩ onaj koji mjeri, *usp.* mjeritelj (**1**); **mjȅrilo** *sr* **1.** kriterij, mjera, ljestvica, skala, znak koji služi za ocjenu ili procjenu čega ili koga **2.** pomagalo za mjerenje; mjerač **3.** omjer ucrtane dužine u planu, nacrtu ili zemljovidu s odgovarajućom dužinom u prirodi [*linearno ~*; *brojčano ~*]; **mjȅritelj** *m* **1.** *refer.* onaj koji (sada) mjeri, mjerilac **2.** onaj koji se bavi mjerenjem, kojem je mjerenje zanimanje ili specijalnost u struci; **mjeritȅljica** *ž*, *v.* mjeritelj; **mjeritȅljičin** *prid.* koji pripada mjeriteljici; **mjeritéljstvo** *sr* znanstvena disciplina o mjerenju, mjernim postupcima i sredstvima; mjerništvo, metrologija; **mjȅriti** (što, koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. sad.* -rēći (se), *gl. im.* -rēnje⟩ **1.** uspoređivati s utvrđenom jedinicom mjere [*~ visinu*; *~ težinu*; *~ jačinu*] **2.** *razg.* imati visinu ili težinu izraženu jedinicom mjere (o osobi) **3.** (se s kim/s čim) uspoređivati se; **mjȅrljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može mjeriti; **mjȅrljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je mjerljivo; **mjêrn|ī** *prid.* koji pripada, koji je svojstven mjeri i mjerenju [*~i instrument*] △ ***~a jedinica*** utvrđena vrijednost neke fizikalne veličine s kojom se uspoređuju sve druge istovrsne fizikalne veličine; ***~e jedinice*** skup mjernih jedinica propisanih zakonima ili normama pojedinih zemalja (danas temeljem međunarodnih dogovora); ***~i sustav*** skup mjernih jedinica koje su u kakvoj međusobnoj vezi; **mjêrničkī** *prid.* koji se odnosi na mjernike; **mjêrnički** *pril.* kao mjernik, na način mjernika; **mjêrnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *term.* onaj koji mjeri zemlju, koji mjeri parcele; geometar; **mjêrnīštvo** *sr*, *v.* mjeriteljstvo; **mjȅrstvo** *sr zast.* geometrija

♦ *pr.* (nadimačka): **Mérnjak** (Virovitica), **Mjȅrtan** (Požega)

✧ *prasl.* i *stsl.* *měra (*rus.* méra, *polj.* miara) ← *ie.* *meh_1-: mjeriti (*lat.* metiri, *skr.* māti: mjeri)

mjȅrodāvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ **1.** koji donosi punovažna i konačna rješenja; ovlašten, nadležan **2.** koji donosi ili sadrži konačnu ocjenu čega; kompetentan, pozvan, stručan // **mjȅrodāvno** *pril.* na mjerodavan način; kompetentno, ovlašteno, stručno; **mjerodávnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili položaj onoga koji je mjerodavan; kompetencija, nadležnost, stručnost

✧ *v.* mjera + *v.* dati

mjȅsec *m zool.* petrovo uho, *v.* Petrov △

Mjȅsēc *m* ⟨V -ēče, G *mn* mjesécī/-ā (od mjesec)⟩ **1.** *astron.* nebesko tijelo koje kruži oko Zemlje, površina 37,900.000 km², masa 81 puta manja od Zemljine; prirodni Zemljin satelit [*iskrcati se na ~*; *na ~u*] **2.** (mjesec) satelit drugoga planeta [*Jupiterov mjesec*] **3.** (mjesec) **a.** vrijeme za koje Mjesec jednom obiđe oko Zemlje, duljina mjeseca mjeri se različito, ovisno o polazištu [*anomalistički mjesec*; *drakonički mjesec*; *siderički mjesec*; *sinodički mjesec*; *tropski mjesec*] **b.** dvanaesti dio građanske (gregorijanske) godine, također kalendarski mjesec (svaki ima svoje ime), traje 28–31 dan [*u (mjesecu) siječnju*] △ ***medeni mjesec*** **1.** dani putovanja mladenaca neposredno nakon vjenčanja **2.** (*dosl.* i *pren.*) početno razdoblje entuzijazma i dobre volje; ***mladi*** ~ položaj u kome je vidljiv Mjesečev srp; ***plavi*** ~ optička pojava pri kojoj se zbog velike količine suspendiranih čestica u atmosferi koje selektivno uklanjaju vidljive svjetlosti duže valne dužine Mjesec pojavljuje plavičaste boje, analogno Sunce u zelenkastoj boji; ***pun*** ~ položaj u kome se Mjesec na nebu vidi kao cijeli krug // **mjesécima** *pril.* u neodređeno dugom trajanju koje se proteže u vremenu više mjeseci ili se čini da je tako dugo trajalo ili bi u budućnosti moglo trajati [*čekao sam ~*; *to će se protegnuti ~*], *usp.* satima; **mjȅsečār** *m* **1.** onaj koji hoda u snu, koji pati od mjesečarstva **2.** *pren.* onaj čije su ideje izvan realnosti, koji se zanosi velikim, nemogućim vizijama; **mjesečárēnje** *sr* zanošenje fantazijama itd., *usp.* mjesečarstvo; **mjȅsečārka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩ **1.** *v.* mjesečar **2.** *bot.* biljka koja cvjeta ili voćka koja daje

plod svaki mjesec [*kupina* ~]; **mjȅsečārskī** *prid.* koji se odnosi na mjesečare; **mjȅsečārski** *pril.* kao mjesečar, na način mjesečara; **mjesečárstvo** *sr* **1.** *psih.* osobina ili stanje mjesečara (**1**); somnabulizam **2.** *pren.* stanje osobe ili pojava u društvu; zanošenje čime (ob. nerealnim idejama i sl.), zanošenje fantazijama, hodanje po oblacima, hodanje s glavom u oblacima; **Mjȅsečev** *prid.* **1.** koji pripada Mjesecu, koji je na Mjesecu [*~a tamna strana* = tamna strana Mjeseca] **2.** koji se mjeri po kretanju Mjeseca [*~a godina* = lunarna godina]; lunaran △ *~e **mijene (faze)*** promjene su vidljive Mjesečeve plohe, posljedica prividnog gibanja Mjeseca nebeskom sferom i njegova različita položaja prema Suncu i Zemlji; **mjȅsečina** *ž* **1.** noćno osvjetljenje atmosfere nastalo difuzijom sunčanih zraka koje se reflektiraju s vidljive Mjesečeve površine **2.** *razg.* svjetlost što je noću širi Mjesec △ ***goloritna*** ~ *žarg.* (ob. među djecom) gola, potpuno ošišana glava, glava bez kose; **mjȅsečn|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na kalendarski mjesec, na vrijeme od mjesec dana [*~o pranje*] **2.** koji se daje, ostvaruje i sl. svakog mjeseca [*~i izvještaj*]; **mjȅsečnica²** *ž* **1.** *fiziol.*, *v.* menstruacija **2.** stalna, sigurna mjesečna plaća; **mjȅsečnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *publ.* časopis, publikacija koja izlazi jedanput mjesečno; **mjȅsečno** *pril.* **1.** svaki mjesec, svakoga mjeseca **2.** na mjesec, po jednome mjesecu, *usp.* dnevno; **mjȅsečnjāk** *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *min.* vrsta kristalizirane magme

✧ *prasl.* i *stsl.* měsęcь (*rus.* mésjac, *polj.* miesiąc), *lit.* mėnuo ← *ie.* *meh$_1$n-: mjesec dana (*lat.* mensis, *grč.* mḗn)

mjȅsečinac *m* ⟨G -īnca, N *mn* -īnci⟩ *bot.* biljka (*Botrychium lunaria*) iz porodice *Ophioglossaceae*

✧ *v.* mjesec

mjȅsečnica¹ *ž bot.* biljka (*Lunaria rediviva*) iz porodice krstašica (*Cruciferae*); srebrenka

✧ *v.* mjesec

mjȅsečnica², *v.* Mjesec

mjȅst|o (I) *sr* ⟨G *mn* mjêstā⟩ **1.** ograničeni dio prostora na kojem se što odvija [*~o radnje filma*] **2. a.** prostor gdje se može što smjestiti [*molim malo ~a*] **b.** položaj u redoslijedu [*prvo ~o*] **c.** točka, pozicija na površini **3.** služba, posao, namještenje [*(radno) ~o*] **4.** grad, gradić, trgovište i sl. [*veliko ~o; malo ~o*] △ ***bolno ~o*** **1.** dio koji boli na tijelu **2.** *pren.* slabost neke zamisli i sl.; ***opća ~a*** banalno poznate činjenice koje se često pojavljuju; riječi, tvrdnje, stilski efekti i sl. koji se mehanički ponavljaju u raznim tipovima tekstova ili načina razmišljanja // **mjȅsn|ī** *prid.* koji pripada, koji je svojstven mjestu (**1, 4**) [*~i promet*; *~a zajednica*]; **mjȅsno** *pril.* lokalno; **mjestánce** *sr* ⟨G -ánca/-ánceta⟩ *dem.* od mjesto; mjestašce; **mjestàrina** *ž*, *v.* mjestovina; **mjestášce** *sr* ⟨G -šca/-šceta⟩ *dem.* i *hip.* od mjesto; mjestance; **mjèstimicē** *pril.* na nekim mjestima, ovdje-ondje, tu i tamo; mjestimično; **mjèstimič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji se nalazi ili se javlja samo na nekim mjestima, ovdje-ondje, tu i tamo [*~na naoblaka*]; **mjèstimično** *pril.* na nekim mjestima, ovdje-ondje, tu i tamo; mjestimice; **mjȅsto** (II) *prij.* (s G) kazuje da je ono što stoji u genitivu nečim zamijenjeno [*reći ću ~ tebe*]; umjesto; **mjestòvina** *ž služb. konstr. zast.* pristojba koja se plaća za prodajno mjesto na tržnici; placovina; mjestarina; **mjèštanin** *m* ⟨N *mn* mjèštani⟩ **1.** stanovnik mjesta (za razliku od seljanin i građanin) **2.** onaj koji je iz istoga mjesta kao i tko drugi (*dosl.* bi bilo sumještanin *konstr.*, za razliku od suseljanin *konstr. refer.* i sugrađanin *razg.*); **mjèštānka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* mještanin; **mjèštanskī** *prid.* koji se odnosi na one koji su jedan drugomu mještani, koji su iz istoga mjesta

✧ *prasl.* i *stsl.* město (*rus.* mésto, *polj.* miasto: grad) ≃ *lit.* misti: približiti se

mjȅstopīs *m* pisani opis života nekoga manjeg mjesta (grada, sela) mjesna kronika, opis života u tom mjestu i njegove povijesti

✧ *v.* mjesto + *v.* pisati

mješánac, *v.* miješati

mjèšina, *v.* mijeh

mjèšinārke *ž mn* ⟨G -ī⟩ *zool.*, *v.* askomicete

mjèšīnci *m mn* ⟨N mjèšinac, G -īnca⟩ *zool.* u staroj sistematizaciji, skupina jednostavno građenih vodenih organizama (*Coelenterata*) s jednim otvorom na tijelu (obrubnjaci, režnjaci, koralji i rebraši)

✧ *v.* mijeh

mjèšinka *ž* ⟨D L -i⟩ *bot.* rod vodenih biljaka (*Ultricularia*), rasperjani listovi često preobraženi u mjehuriće (lovke) na koje se lijepe vodeni organizmi, mesožderna biljka

✧ *v.* mijeh

mjùzikl *m* ⟨G *mn* -īklā⟩ *glazb.* kazališna pred-

stava ili film u kojima se izmjenjuju glazbene točke (u pravilu popa i drugih glazbenih trendova 20. st.) s govornim tekstom
✧ *engl.* musical

MKSA-sústav *krat.* sustav mjernih jedinica osnovan na metru, kilogramu, sekundi i ampereu; predložio ga G. Giorgi 1901, međunarodno usvojen 1948.

mlaćènica, *v.* mlat

mlâd *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* mlȁđī⟩ **1.** koji nije proživio mnogo vremena, koji je u prvoj dobi života, prema zreo i star (o ljudima i životinjama) **2.** koji još nije dosegao pun razvitak, koji nije sasvim izrastao; zelen, nezreo (o biljkama) [*~i grah*] **3.** koji nije prošao potpun proizvodni proces [*~i sir*] **4.** koji je nedavno nastao ili postao, koji nema iskustva △ ***Mlada Bosna*** *pov.* politička nacionalistička organizacija u BiH u posljednjem desetljeću prije 1. svjetskog rata, pod jakim utjecajem velikosrpskog nacionalizma; teži rušenju Austro-Ugarske Monarhije; organizator Sarajevskog atentata u kojemu je ubijen austrijski prestolonasljednik Franjo Ferdinand, što je poslužilo kao povod 1. svjetskom ratu; ***~o vino*** ovogodišnje vino, vino u prvim mjesecima nakon previranja // **mlâda** *ž* ⟨D L mlâdi, D L *mn* mlâdama (po imeničkoj promjeni)⟩ djevojka na dan vjenčanja i prvo vrijeme nakon toga; **mládac** *m* ⟨G mláca, V mlâče, N *mn* mláci, G mlȁdācā⟩ *pejor. hip. iron.* mladić, mlad čovjek sa svojstvima koja idu uz mladost (nezrelost, neiskustvo itd.); **mlàdački** *pril.* kao mladac, na način mlaca; **mlàdalačkī** *prid.* koji je svojstven mladosti; mladenački; **mlàdalački** *pril.* na način svojstven mladosti; **mlàdalaštvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ mladalačko doba, doba rane mladosti, mladenaštvo, adolescencija; **mlàdenac** *m* ⟨G -ēnca, V -ēnče, N *mn* -ēnci⟩ **1.** mladoženja **2.** (*mn*) mladoženja i mladenka; **mlàdenačk|ī** *prid.* **1.** koji pripada, koji se odnosi na mladce **2.** *v.* mlàdalačkī △ ***~o ludilo***, *v.* shizofrenija; **mlȁdenāštvo** *sr*, *v.* mladalaštvo; **mlàdēnka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩ djevojka na dan vjenčanja i svečanosti svadbe; **mlàdēnkin** *prid.* koji pripada mladenki; **mlȁdeškī** *prid.* koji se odnosi na mladež; **mládež** *ž* mladi ljudi, mladići i djevojke, mladi naraštaj; omladina [*hrvatska ~*]; **mlàdica**[2] *ž* **1. a.** mlada voćka ili ono što je priređeno da se zasadi na onome mjestu na kojem će se razviti **b.** izdanak, mlada grančica biljke; hvoja **2.** *pren.* mlado žensko čeljade; djevojka; **mlàdičav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji obiluje mladicama; **mlàdičin** *prid.* koji pripada mladici (**2**); **mlàdīć** *m* ⟨G mladíća, V mlȁdīću⟩ **1.** mlad čovjek koji još nije zašao u zrelu dob **2.** mlađi neoženjen čovjek [*stari ~* stari momak, onaj koji se nije oženio do starije dobi, koji se nije oženio onda kad se smatra da je vrijeme]; **mladíćev** *prid.* koji pripada mladiću; **mlàdīćkī** *prid.* koji se odnosi na mladiće; **mlàdīćki** *pril.* kao mladić, na način mladića; **mlàdika** *ž* ⟨D L -ici⟩ mladica (**1 b**), mlada grančica; **mlàdikovina** *ž reg.* mlada šuma, mladi gaj, mlada stabla; **mlađȉn|a** *ž* **1.** *lokal.* perad, živina **2.** (+ *potenc.*) *rij.* ono što je mlado **3.** vrijeme mlađaka, mladog mjeseca [*kod zdravog i harmoničnog čovjeka dah ulazi prvog dana ~e po izlasku Sunca na lijevu nosnicu, a nakon dva sata prelazi na desnu stranu*] **4.** (*mn*) pješčana plićina, oplavljeno mjesto pokraj rijeke; **mláditi** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mlâdīm (se), *pril. sad.* -dēći (se), *gl. im.* mláđēnje⟩ postajati mlad; **mlâd|ō** *sr* (osamostaljen *prid.*, u *mn* mlâdī) mladunče životinje (ob. one koja nema posebne riječi kao tele, ždrijebe, lane ili za cijelu skupinu u podjeli životinja) [*~o ptice*; *~o jastreba*; *~o lava*; *~o deve*; *~o tigra*]; često se zamjenjuje deminutivnom tvorbom [*jastrepčić*; *lavić*; *tigrić*]; **mlȁdōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina onoga koji je mlad [*~-ludost* mladosti je svojstvena lakomislenost i nerazboritost] **2.** razdoblje života između djetinjstva i početka zrelog doba **3.** mladi ljudi, mladež, omladina △ ***druga ~*** osjećaj obnovljene energije u odmakloj dobi; **mladòvati** *nesvrš.* ⟨*prez.* mlàdujēm, *pril. sad.* -dujūći, *gl. im.* -ānje⟩ provoditi mladost, uživati u mladosti; **mladúnac** *m* ⟨G -nca, V mlȁdūnče, N -nci, G mlàdūnācā⟩ **1.** *pejor.* mladac **2.** (ob. *mn*) mladunče; **mlàdūnčād** *sr* ⟨I -i⟩, *v.* mladunče; **mladúnče** *sr* ⟨G -ta, *zb.* mlàdūnčād⟩ mlado od životinje od časa kad se okoti (izleže itd.) dok ne postane sposobno za samostalan opstanak; **mlâđ** *m* i *ž* ⟨G -a/-i⟩ **1.** riblji podmladak, mlada riba kojom se poribljuje jezero ili druga voda **2.** mlada četvrt; mlađak; **mlȁđāhan** *prid.* ⟨*odr.* -hnī⟩ **1.** koji ostavlja dojam da je mlad i čio **2.** koji je previše poletan i naivan zbog mladosti; zelen, žutokljunac; **mlȁđāhno** *pril.* poput mlade osobe; lako, nestašno; **mlȁđāhnōst** *ž* ⟨G

-osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je mlad, svojstvo onoga što je mlado; **mlàđak**[2] *m* ⟨N *mn* -āci⟩ mladi Mjesec, prva četvrt; mlađ (**2**); **mlȁđan** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *jez. knjiž. ekspr.* mlad; **mlađàrija** *ž zb. razg.* oni koji su vidljivo obilježeni odlikama mladeži (veselost, površnost, lakomislenost itd.); **mlȁđī** *prid.* ⟨*komp.* ⟩, *v.* mlad

♦ **Mlȁden** m. os. ime; **Mlȁdēnka** ž. os. ime ◊ *pr.* (od imena ili nadimačka): **Mlàčak** (102, Karlovac, Pokuplje), **Mlȁčić** (210, Trogir, sred. Dalmacija, *I* Slavonija, *v.* i mlat), **Mlȁdār** (110, Slavonski Brod, sred. Dalmacija), **Mlȁden** (Vrbovec, Prigorje, sred. i *S* Dalmacija), **Mlàdenić** (280, Rijeka, Istra, Primorje), **Mlȁdenov** (Labin, Primorje, Istra), **Mlȁdenović** (**Mladénović**) (400, Vukovar, Pula, Vojnić, Split), **Mlȁdiček** (Sesvete, Ivanić Grad), **Mládić** (310, Zabok, Zagreb, Zagorje), **Mlȁdīn** (170, Omiš, sred. Dalmacija, Primorje, okolica Zagreba), **Mlȁdina** (250, Sinj, Split, *I* Slavonija), **Mladinèo** (210, Vis, sred. Dalmacija), **Mlàdinić** (320, Split, *J* i sred. Dalmacija), **Mlàdinov** (120, Split, *J* i sred. Dalmacija), **Mladínović** (Nova Gradiška, Posavina, Pokuplje), **Mladóšević** (Dubrovnik), **Mlàdošić** (Dubrovnik, Poreč, Varaždin), **Mlàđan** (190, Kordun, Pokuplje, Posavina, Prigorje), **Mlàđanović** (**Mlađánović**) (Rijeka, Brač), **Mlȁđen** (120, Knin, Nova Gradiška, Slunj, Korenica, *I* Slavonija), **Mlađénović** (360, Požega, Vrbovsko, Banovina) ◊ *top.* (uglavnom *mikrotop.*): **Mlâdī** (pritok Neretve), **Mlȁdine** (otočić kod Lastova), **Mlàdinica** (uvale na Pagu i Rabu), **Mlȁdīnj** (rt, Molat), **Mlâj** (uvala, Senj)

✧ *prasl.* *moldъ (*stsl.* mladъ, *rus.* molodój, *polj.* młody), *stprus.* maldai: mladići ← *ie.* *$h_2$mold-/*$h_2$mld- (*lat.* mollis: mekan, *grč.* amaldýnein: slabiti)

Mladènići *m mn* naselje (u blizini Rijeke), 613 stan. // **Mladènićanin** *m* (**Mladènićānka** *ž*) ⟨N *mn* Mladènićani⟩ stanovnik Mladenića; **mladènićkī** *prid.* koji se odnosi na Mladeniće i Mladenićane

mlàdica[1] *ž zool.* slatkovodna riba (*Hucho hucho*) iz porodice lososa (npr. neretvanska glavatica *Salmo marmoratus*, *Trutta genivittata*); velika pastrva, glavatica

✧ *v.* mlad

mlàdica[2], *v.* mlad

mladogramàtičari *m mn* ⟨N mladogramàtičar⟩ *lingv. pov.* pripadnici škole (u poredbeno-povijesnoj lingvistici) koja razvoj jezika tumači specifičnim fonetskim zakonima i analogijom (A. Leskien, H. Paul i dr.)

✧ *v.* mlad + *v.* gramatika, gramatičar

mladohègelovci *m mn* ⟨N mladohègelovac, G -vca⟩ *fil.* skupina učenika G. F. Hegela koja je pokušala kritički tumačiti njegovo učenje (D. F. Strauss, K. Marx i dr.)

✧ *v.* mlad + *v.* Hegel, hegelovac

mladòlik *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima lik svojstven mladosti, koji je u liku mlad ili mlađi nego što jest // **mladòliko** *pril.* na mladolik način [~ *izgledati*]; **mladòlikōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ izgled onoga koji je mladolik

✧ *v.* mlad + *v.* lik

mladòmisnīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *crkv.* zaređenik koji služi mladu misu // **mladòmisnīčkī** *prid.* koji se odnosi na mladomisnike

✧ *v.* mlad + *v.* misa, misnik

mladotúrci *m mn pov.* članovi turske političke organizacije osnovane potkraj 19. st. // **mladotùrskī** *prid.* koji se odnosi na mladoturke

✧ *v.* mlad + *v.* Turska, Turčin

mladòženja *m*, *v.* mlad

✧ *v.* mlad + *v.* ženiti

mladúnac, *v.* mlad

mlâđ, *v.* mlad

mlàđak[1] *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *bot.* rod šumskih cvjetova (*Corydalis*) iz porodice *Fumariaceae*; raširene vrste *C. cava* i *C. solida*; šupaljka

✧ *v.* mlad

mlàđak[2], *v.* mlad

mlâk *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* mlȁčī⟩ **1.** koji je ni topao ni hladan, jedva topao (o tekućinama) **2.** *pren.* **a.** koji je tome nalik [~*i zrak*] **b.** koji je neodlučan; mlitav, neodrešit [~*a reakcija*] // **mláčan** *prid.* ⟨*odr.* mlâčnī⟩, *v.* mlak; **mláčiti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* mlâčīm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -čēnje⟩ činiti mlakim (ono što je bilo nedovoljno mlako ili hladno); **mláčnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mlačan i svojstvo onoga što je mlačno; **mlâko** *pril.* na mlak način; mlitavo, tromo, nepoduzetno; **mlákonja** *m pejor.* mlaka, mlitava, troma, nepoduzetna osoba; **mlákōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mlak i svojstvo onoga što je mlako

✧ samo u južnoslav. jezicima (*slov.* mlačen) ≈ *ukr.* mlavyj: slab ← *ie.* *ml(e)h_2(k)- (*lat.* flaccus, *grč.* malakós: mekan)

mr̀aka *ž* ⟨D L mlàci/-i, G *mn* mlâkā⟩ **1.** voda koja se zadrži u udubljenju zemlje, bez stalnog je izvora napajanja; lokva, bara **2.** *hidr.* manja voda stajačica na podvodnom tlu

♦ *pr.* (etnici): **Mlàkar** (480, Čabar, Zagorje, Podravina), **Mlàker** (Zagreb), **Mlàkić** (Đakovo, *I* Slavonija) ◊ *top.* (uglavnom *mikrotop.*, često na granici između imena i apelativa): **Mr̀čica**, **Mr̀čina** (Gorski kotar), **Mr̀aka** (često ime za lokve ili manje potoke, osobito na području *S* Hrvatske), **Mr̀ake** (vrelo, lokva, zemljišta), **Mljàke** (uvala, Silba), **Zàmlaka** i česta dvočlana imena tipa: **Cr̄nā mr̀aka** (jezero kod Samobora, potok kod Vinkovaca), **Čìstā Mr̀aka** (zemljište, voda i naselje kod Zagreba), **Cr̄nā mr̀aka** (potok kod Varaždina), **Mr̀čina járak** (pritok Ričine, Rijeka), **Mr̀aka Rijéka**, **Vàrgina mr̀aka** (*I* Slavonija), **Vèlikā mr̀aka** (vrelo u Istri, pusta u Slavoniji), **Zmîjskā mr̀aka** (*I* Slavonija), **Žîvā mr̀aka** (potok, Čakovec) itd.; (naselja): **Cr̄nā Mr̀aka** (Jastrebarsko, 61 stan.), **Čìstā Mr̀aka** (Dugo Selo, 237 stan.), **Mâlā Mr̀aka** (Grad Zagreb, 587 stan.), **Mr̀aka** (Vrbovec, 135 stan.), **Mr̀aka** (Novska, 358 stan.), **Mr̀aka Àntīnskā** (Vinkovci, 126 stan.), **Mr̀akovac** (Karlovac, 138 stan.), **Mr̀akva** (Gospić, 114 stan.), **Sûhā Mr̀aka** (Orahovica, 130 stan.), **Vèlikā Mr̀aka** (Grad Zagreb, 2925 stan.), **Zàmlaka** (Varaždin, 462 stan.)

✧ *prasl.* *molka (*strus.* molokita: močvara, *češ.* mláka) ≃ *lit.* malkas: gutljaj

mlât *m* ⟨N *mn* mlàtovi⟩ **1.** oruđe kojim se pri vršidbi ručno mlati žito (komad drveta na užetu); mlatilica, mlatilo **2.** bat, malj // **mlaćènica** *ž* tekućina koja se dobiva kad se tuče vrhnje u stapu i izrađuje maslac; stepka; **mlatàrati** (∅, čime) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānjē⟩ nesuvislo i nekontrolirano živo pokretati čime amo-tamo; razmahivati (s mogućnošću da udari ili udara) [~ *rukama*; ~ *repom*]; **mlàtilac** *m* ⟨G -ioca, V -īoče, N *mn* -iocā⟩ onaj koji mlati; mlatitelj; **mlàtitelj** *m*, *v.* mlatilac; **mlàtiteljev** *prid.* koji pripada mlatitelju; **mlatitèljica** *ž*, *v.* mlatitelj; **mlàtilica** *ž*, *v.* mlat; **mlàtilo** *sr* **1.** *knjiš. neob.*, *v.* isprašivač **2.** *v.* mlat (**1**); **mlátiti** (∅, po čemu, što, koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* mlâtīm, *pril. sad.* -tēći, *gl. im.* mláćēnje⟩ **1.** istresati zrnje udarajući mlatilom; vrći **2.** snažno tući, snažno zamahivati čime; udarati; **mr̀ātnuti** (∅, po čemu, što, koga) *svrš.* ⟨*prez.* mlȁtnēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* mlȁtni, *prid. rad.* mlȁtnuo⟩, *v.* mlatiti

♦ *pr.* (nadimačka): **Mlátac** (Rijeka, Pula), **Mr̄tilik** (Bjelovar, Podravina), **Mr̀ātković** (Daruvar, Posavina)

✧ *prasl.* *moltъ (*stsl.* mlatъ, *rus.* mólot, *polj.* młot) ← *ie.* *molt- (*lat.* malleus: čekić)

mlàtōvke *ž mn* ⟨N mlàtōvka, D L -i⟩ *zool.* suptropske i tropske ribe hrskavičnjače iz porodice mlatovki (*Sphyrnidae*), opasne po čovjeka

✧ *v.* mlat

mr̀āviti (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -vēći, *gl. im.* -vljēnje⟩ **1.** drobiti, mrskati tako da se uništava prvobitan oblik ili vanjštinu čega, uništavati drobljenjem ili mrskanjem **2.** *pren.* uništavati čiju snagu, iscrpljivati koga naporom, radom, brigama ili nevoljama

✧ *prasl.* *molviti, ≃ *v.* mlat ≃ *lit.* malvinti: udarati

mlâz *m* ⟨N *mn* mlàzovi⟩ struja tekućine koja odnekud curi ili istječe [~ *krvi*; ~ *vode*; *teći* ~*om*] // **mlàščić** *m dem.* od mlaz; **mlâzn|ī** *prid.* koji je svojstven mlazu, koji radi na mlaz △ ~***a struja*** džet strim, *v.* džet[2] △; ~***i motor*** motor s unutarnjim izgaranjem, toplinska energija dobivena izgaranjem goriva pretvara se u kinetičku energiju struje plinova (mlaza); ~***i pogon*** pogon strojeva (aviona i sl.) turbinama koje usisavaju i izbacuju mlaz zraka; ~***i propulzor*** reaktivni uređaj koji usisava vodu i izbacuje je pod visokim tlakom u smjeru suprotnom kretanju plovila; **mr̀āznica** *ž* sapnica, brizgaljka; **mlâžnjāk** *m* ⟨N *mn* -āci⟩ avion na mlazni pogon

✧ *prasl.* *molzъ (*rus.* molózivo: prvo pomuzeno mlijeko, *polj.* młodziwo) ≃ *v.* musti

Mr̀ēci *m mn* ⟨G Mlètākā⟩ *pov.*, *v.* Venecija // **Mr̀ēčanin** *m* (**Mr̀ēčānka** *ž*) ⟨N *mn* Mlèčani⟩ stanovnik Mletačke Republike; Mlečić; **Mr̀ēčić** *m* ⟨G *mn* Mlèčīćā⟩, *v.* Mlečanin; **mr̀ētačkī** *prid.* **1.** koji se odnosi na Mletke i Mlečane **2.** *pov.* venecijanski u povijesnom smislu [~ *duždž*] △ ***Mletačka Republika*** *pov.* pomorska i trgovačka država (od 7. st.) kojoj je Venecija glavni grad; od 10. st. započinje s osvajačkim pohodima na istočnu obalu Jadrana, ovladala Istrom, jadranskim otocima i najvećim djelom Dalmacije, što je ostavilo vidnih tragova u civilizaciji, kulturi i jeziku; poražena od Napoleona 1796, a 1797. pripa-

la Austriji; **mlètački** *pril.* kao Mlečanin, na način Mlečana

♦ *pr.*: **Bnètić**

✧ od starjega *Bneci ← Vьnetьci ← Veneti

mlijêč *ž* **1.** *bot.* biljni rod trajnih zeleni (*Cicerbita*) iz porodice glavočika (*Compositae*) (u nas vrste: *C. alpina*, *C. Pancicii*) **2.** *zool.* **a.** u riba, tekućina koja sadrži muške spolne stanice **b.** u pčela, cvjetni prah koji pčela prerađuje u izlučinu ždrijelne žlijezde kojom pčele hraniteljice hrane ličinke, osobito onu iz koje će se razviti matica [*matična* ~] **c.** sitna riba

✧ *v.* mlijeko

mlijêčnica *ž bot.* **1.** *v.* paprenjača **2.** (*mn*) rod gljiva listićarki (*Lactarius*), na prerezu ispušta mliječni sok

✧ *v.* mlijeko

mlijêčnjāk[1] *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *bot.* **1.** biljka (*Hedypnois rhagadioloides*) iz porodice glavočika (*Compositae*) **2.** mladi kukuruz

✧ *v.* mlijeko

mlijék|o *sr* **1.** *fiziol.* hranjiva bijela neprozirna tekućina slatkasta okusa koju luče mliječne žlijezde, hrana dojenčadi i mladunčadi sisavaca [*majčino ~o*; *kozje ~o*; *kravlje ~o*] **2.** *bot.* bijeli sok nekih biljaka, tekućina u plodu i sjemenu △ ***braća po ~u*** oni koje je dojila ista dojilja; ***med i ~o*** raj, blagostanje; ***zmijsko ~o*** *bot.*, *v.* mlječika // **mlijêč|nī** *prid.* **1.** koji se odnosi na mlijeko, koji je od mlijeka, u kojemu ima mlijeka [*~ni proizvod*] **2.** koji je bijel ili neproziran kao mlijeko [*~no staklo*] △ ***~na kiselina*** *kem.* $CH_3 \cdot CHOH \cdot COOH$, gusta bezbojna tekućina koja se stvara vrenjem šećera i dr. ugljikohidrata pod utjecajem bakterija u kiselom mlijeku, siru, kupusu; u mišićima nastaje raspadanjem glikogena; oksipropionska kiselina; ***Mliječna staza (Mliječni put, Kumova slama)*** *astron.* naziv za galaktiku u kojoj se nalazi Sunčev sustav; ***~ni zub*** *anat.* zub djeteta kojeg će zamijeniti trajni zub; mliječnjak; **mlijéčnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** svojstvo da što u sastavu ima mlijeko ili tekućinu bijele boje sličnu mlijeku (neke biljke) **2.** sposobnost davanja mlijeka u domaćih životinja [*visoka ~*; *niska ~*]; **mlijêčnjāk**[2] *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *anat.* mliječni zub, *v.* mliječni △; **mljȅč|an** *prid.* ⟨*odr.* mljȅčnī⟩ koji se odlikuje time što daje mnogo mlijeka, koristan po količini mlijeka koju daje [*~na krava (koza, ovca)*]; **mljèčār** *m* ⟨G mlječára⟩ drvena gospodarska zgradica u kojoj se čuvaju mliječni proizvodi; **mljèčin|a** *ž* **1.** *knjiš.*, *v.* emulzija **2.** *razg.* mlijeko u velikim količinama, mlijeko koje se pije u pravi čas i obilno [*napiti se ~e*]; **mljèkār** *m* ⟨G mljekára⟩ **1.** onaj koji raznosi mlijeko **2.** (+ *potenc.*) onaj koji radi s mlijekom (proizvodi, prerađuje), koji se bavi mljekarstvom **3.** *reg.* mlječar, *v.*; **mljèkara** *ž* ⟨G *mn* mljȅkārā⟩ **1.** mjesto gdje se od proizvođača sakuplja mlijeko i odvozi na preradu i standardizaciju **2.** tvornica mliječnih proizvoda; **mljekárev** (**mljekárov**) *prid.* koji pripada mljekaru; **mljekàrica** *ž*, *v.* mljekar; **mljekàričin** *prid.* koji pripada mljekarici; **mljèkārnica** *ž* trgovina u kojoj se prodaju mliječni proizvodi; **mljèkārskī** *prid.* koji se odnosi na mljekare i mljekarstvo; **mljekárstvo** *sr* **1.** djelatnost proizvodnje mlijeka i mliječnih proizvoda **2.** *razg.* trgovina mlijeka, kruha i peciva (prema *pov.* zadruga s o.j. »Mljekarstvo«), *usp.* mljekarnica; **mljèkulja** *ž* krava koja daje puno mlijeka

✧ *prasl.* *melko (*stsl.* mlěko, *rus.* molokó, *polj.* mleko) ← *germ.* *melka- (*njem.* Milch)

mlȉn *m* ⟨N *mn* mlìnovi⟩ **1.** sprava za mljevenje (žitarica, mesa, ruda i sl.) **2.** zgrada u kojoj se melju žitarice, *usp.* mlinica, vodenica, vjetrenjača **3.** zabavna igra sa žetonima na ploči // **mlȉnac** *m* ⟨G mlȉnca, V -nče, N *mn* -nci⟩ kućanska sprava za mljevenje kave, papra, maka i sl.; mlinčić; **mlȉnār** *m* onaj koji melje žitarice, onaj koji obavlja posao u mlinu; **mlìnārev** (**mlȉnārov**) *prid.* koji pripada mlinaru; **mlȉnarica** *ž*, *v.* mlinar; **mlȉnaričin** *prid.* koji pripada mlinarici; **mlináriti** *nesvrš.* ⟨*prez.* mlìnārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ baviti se mlinarstvom; **mlȉnarskī** *prid.* koji se odnosi na mlinare; **mlȉnarski** *pril.* kao mlinar, na način mlinara; **mlinárstvo** *sr* dio prehrambene industrije, raznim postupcima prerađuje žitarice za daljnju finalnu namjenu; **mlȉnci** *m mn kulin.* tjestenina u listovima, pečena pa prelivena kipućom vodom, služi se kao prilog uz neka mesna jela [*purica s ~ma*]; **mlȉnčić** *m* **1.** *dem.* i *hip.* od mlin **2.** mlinac; **mlìnica** *ž* mlin za žitarice na vodi, na pogon vode potoka, rijeke ili jaza; mlin, vodenica; **mlȉnīšte** *sr* mjesto gdje mlin stoji ili je stajao; **mlȉnskī** *prid.* koji se odnosi na mlin [~ *kamen*]

♦ *pr.* (prema zanimanju i etnici): **Màlin** (Sisak, Pula), **Màlinac** (Velika Gorica, Banovina, Kordun), **Màlinar** (130,

Slavonski Brod, Primorje, Kordun, Gorski kotar), **Malȉnarić** (180, Poreč, Primorje, Istra), **Mìlinić** (210, Baranja, Primorje, Lika, *Z* Slavonija, *v.* i malina), **Màlinović** (**Malínović**) (260, *I* Slavonija, Banovina, Moslavina), **Màlnār** (1250, Čabar, Gorski kotar, Primorje), **Meljánac** (Požega, Sinj), **Mlínac** (340, Duga Resa, Pokuplje, Gorski kotar, Posavina), **Mlȉnār** (890, *S* Dalmacija, Zagora, Zagorje), **Mlinárec** (Zagreb, Čakovec), **Mlȉnarek** (Novi Marof, Prigorje, Zagorje), **Mlinárević** (380, Osijek, *S* Dalmacija, Posavina), **Mlȉnarič** (Donja Stubica, Zagorje, Prigorje), **Mlȉnarić** (2790, Čakovec, Zagorje, Prigorje, *Z* Slavonija), **Mlȉnek** (Nova Gradiška, Sesvete), **Mlȉnjarić** (Đurđevac), **Mlȉvić** (Vinkovci, *I* Slavonija), **Mòlinar** (Vinkovci, ← *mađ.*), **Mòlnar** (1390, Čazma, *I* Slavonija, Podravina, ← *mađ.*) ◇ *top.* (naselja): **Màlīnci** (Ozalj, 1 stan.), **Màlino** (Slavonski Brod, 653 stan.), **Màlinovac** (**Malínovac**) (Donji Miholjac, 124 stan.), **Mèljan** (Ivanec, 241 stan.)

✧ *prasl.* *mъlinъ (*rus.* mlin, *polj.* młyn) ← *stvnjem.* mulin ← *lat.* molinum

mlȉtav *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nema čvrstine, čilosti, bodrosti, volje; koji je mlohav, trom // **mlȉtavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ *pejor.* onaj koji je mlitav; mlitava osoba; **mlȉtāvčev** *prid.* koji pripada mlitavcu; **mlȉtavica** (**mlȉtavka**) *ž*, *v.* mlitavac; **mlȉtavičin** *prid.* koji pripada mlitavici; **mlȉtavjeti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -vīm, *pril. sad.* -vēći, *gl. im.* -vljēnje⟩ postajati mlitav; **mlȉtavo** *pril.* na mlitav način [*hodati* ~]; **mlȉtavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mlitav ili svojstvo onoga što je mlitavo

✧ *ekspr.* ≈ *ukr.* mlivyj

mlȋvnjāk *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *bot.*, *v.* medvjetka

mlȍhav *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je mekan, opušten i obuzet procesom mekšanja kao nepoželjnim svojstvom [~*i mišići*], *opr.* čvrst, napet // **mlȍhavac** *m* ⟨G -āvca, V āvče, N *mn* -āvci⟩ *pejor.* **1.** onaj koji je mlohav **2.** *pren.* onaj koji je nepoduzetan, neokretan, spor u postupcima, neodlučan; **mlȍhāvčev** *prid.* koji pripada mlohavcu; **mlȍhavica** *ž*, *v.* mlohavac; **mlȍhavičin** *prid.* koji pripada mlohavici; **mlȍhavjeti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -vīm, *pril. sad.* -vēći, *gl. im.* -vljēnje⟩ postajati mlohav; **mlȍhavo** *pril.* na mlohav način; opušteno, bez snage [~ *visjeti*]; **mlȍhavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mlohav ili svojstvo onoga što je mlohavo

✧ *ekspr.*, *v.* mlitav

mlùnić *m bot.* *Sicyos angulatus*

mljàskati (**mljàckati**) (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** jesti proizvodeći zvuk odvajanjem jezika od nepca **2.** proizvoditi takav šum pri pomisli ili na spominjanje posebno omiljelih jela [~ *jezikom*] // **mljàskav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je svojstven mljaskanju; **mljàsnuti** (**mljàcnuti**) (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* mljàsni, *prid. rad.* mljàsnuo⟩, *v.* mljaskati

✧ *ekspr.*, *onom.*

mljèčika *ž bot.* biljni rod (*Euphorbia*) iz porodice dvosupnica (*Euphorbiaceae*), pretežito zeljaste biljke s otrovnim mliječnim sokom, mnoge služe za dobivanje smola, kaučuka ili ljekovitih sirovina (npr. kaučukovac, ricinus, kroton, jatrofa i dr.); zmijsko mlijeko

✧ *v.* mlijeko

mljèčkav *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je mekan pod prstima kao glina i sl. (kao nepoželjno svojstvo), koji je suviše mekan i vlažan [~ *kruh*]; gnjecav

✧ *ekspr.*

mljèkara, *v.* mlijeko

Mljȅt *m geogr.* otok u južnojadranskoj skupini, 100 km^2, 930 stan., glavno naselje Babino Polje // **Mljȅćanin** *m* (**Mljȅćānka** *ž*) ⟨N *mn* Mljȅćani⟩ onaj koji je s otoka Mljeta; **mljȅćanskī** *prid.* koji se odnosi na Mljećane; **mljȅtsk|ī** *prid.* koji se odnosi na Mljet [~*a jezera*] △ ~**a bolest** *pat.* nasljedna kožna bolest ekstremiteta (*keratosis extremitatum*), naziv dolazi otud što gotovo svi bolesnici potječu s otoka Mljeta

mljȅti (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* mèljēm, *pril. sad.* mèljūći, *gl. im.* mljèvēnje⟩ **1.** sitniti zrnje žita, kave itd. u mlinu, žrvnju ili mlincu **2.** sitniti meso u za to namijenjenoj napravi // **mèljava** *ž* **1.** mljevenje **2.** žito pripremljeno za mljevenje; mlivo, meljivo; **mèljivo** *sr*, *v.* mlivo; **mlívo** *sr* **1.** žito za mljevēnje, ono što treba samljeti; meljava (**2**), meljivo **2.** mljevenje

✧ *prasl.* *melti (*stsl.* mlěti, *rus.* molót', *češ.* mlít) ← *ie.* *melH-: mljeti (*lat.* molere, *got.* malan)

mljȅz *m* **1.** tekućina koju luče mliječne žlijezde prvih dana nakon poroda **2.** mlijeko u vimenu sisavaca nakon donošenja mladunčeta na svijet; grušaline // **mljȅzīvo** *sr*, *v.* mljez

✧ *prasl.* *melzivo (*slov.* mlezivo, *rus.* molózivo) ≃ *v.* musti

mljȉna *ž* **1.** *v.* mrcina **2.** *kulin.* kobasica od jestivog mesa uginule ovce

mm *krat.* simbol za jedinicu duljine milimetar

MMF *krat. ekon.* Međunarodni monetarni fond

mmHg *krat. zast.* simbol za staru jedinicu tlaka milimetar živina stupca

MMX *krat. inform.* integrirani sklop Pentium® serije procesora koji poboljšava multimedijalne sposobnosti računala

✧ *engl.* **M**ulti **m**edia e**x**tensions®

Mn *kem.* simbol za element mangan

mnemotèhnika *ž* ⟨D L -ici⟩ riječ, rima ili drugo pomagalo pamćenja upotrijebljeno za povezivanje složenoga ili dugačkog niza informacija s čim što se lako i jednostavno pamti; mnemonika [*tum peccet* niz za početna slova imena antičkih Muza] // **mnemònika** *ž* ⟨D L -ici⟩, *v.* mnemotehnika; **mnemotèhnički** *prid.* koji se odnosi na mnemotehniku, koji pomaže pamćenju △ ~ ***sustav*** niz tehnika koje olakšavaju zapamćivanje verbalnog materijala, brojeva i sl.

✧ *grč.* mnḗmē: sjećanje, pamćenje + *v.* tehnika

Mnemozína *ž mit.* božica pamćenja, kći Uranova; sa Zeusom roditeljica muza

-MNEZA, **-MNESTIČKI**, **-MNEZIJA** kao drugi dio riječi znači sjećanje na, pamćenje, koji pamti, pamtilac

✧ *grč.* mnēmosýnē: sjećanje, pamćenje ≃ mnásthai: pamtiti, sjećati se ≃ mnḗmōn: koji se sjeća

mnȉti, *v.* misliti

mnȍgī *prid.* **1.** kojega ima u velikoj količini, u velikom broju, koji čini velik dio mnoštva ili niza djeljivog na jedinke; mnogobrojan **2.** koji postoji u velikoj količini; obilan, bogat // **mnȍgo** *pril.* ⟨*komp.* vȉšē, *superl.* nàjvišē/nȃjvećma *rij. knjiš.*⟩ **1. a.** u velikom broju, u velikoj količini, *opr.* malo **b.** dosta vremena; dugo, *opr.* kratko **2.** (uz *komp.*) kad se ističe velika razlika prema onome s čim se uspoređuje; znatno [~ *bolji/ljepši* uz pozitiv, ob. jako/vrlo dobar/lijep itd.]; u vezama s drugom riječju koja je komparativ [~ *previše*, ~ *ljepši*, ~ *manji*, ali ne ~ *premalo*, ~ *lijep*], *usp.* vrlo **3.** previše, (i)suviše, preko mjere, pretjerano [*sto ljudi je ~ za tu predavaonicu*]; **mnòštvenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *fil.* oznaka onoga što sadrži odvojive elemente, *opr.* jednoća; **mnòštvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā⟩ **1.** mnogo ljudi; množina, masa, gomila, svijet, svjetina, puk **2.** mnogo stvari ili pojmova, velik broj čega [~ *boja*; ~ *ideja*]; **mnȍženīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *mat.* broj koji se množi drugim brojem; umnožnik, faktor, multiplikand; **mnòžēnje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* množiti **2.** *mat.* **a.** jedna od četiri osnovne računske operacije, na skupu realnih brojeva označena znakom × ili ·; multipliciranje, multiplikacija, množidba **b.** operacija analognih svojstava za druge matematičke objekte (funkcije, matrice, vektore, redove itd.); **množȉna** *ž* **1.** velika količina; mnoštvo **2.** velika količina onoga što se razmnožilo ili umnožilo; umnoženost **3.** *gram.* oblik oprečan jednini, koji znači više od jedne prepoznatljive ili individualizirane jedinke; plural; **mnòžīnskī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na množinu [~ *oblik glagola*]; **mnòžitelj** *m* **1.** *mat.* broj kojim se množi drugi broj; multiplikator **2.** (+ *potenc.*) onaj koji množi; množilac; **mnòžiti** (se, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. sad.* -žēći (se), *gl. im.* -žēnje⟩ **1.** (što) **a.** činiti brojnijim, obilnijim; umnožavati, povećavati **b.** *mat.* izvoditi operaciju množenja, tražiti umnožak; za prirodne brojeve *m* i *n* umnožak *m*·*n* jednak je vrijednosti sume *m* + *m* +...+ *m* u kojoj se pribrojnik m pojavljuje *n* puta; operacija se proširuje na sve realne brojeve; multiplicirati **2.** (se) postajati brojem veći, postajati brojniji; umnožavati se, razmnožavati se; **mnòživ** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se množi, uvećava **2.** koji se može množiti [~*i broj*]

✧ *prasl.* i *stsl.* mъnogъ (*rus.* mnógij, *češ.* mnohý) ≃ *got.* manags: mnogi *stir.* menicc: čest

MNOGO- kao prvi dio riječi znači: u velikoj količini, mjeri ili broju ono što se izražava drugim dijelom riječi, često se sadržaj broja izražava sa više- [*mnogostruk*; *mnogoznačan*]

✧ *v.* mnogi

mnogobòštvo *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ vjerovanje u više bogova, *opr.* jednoboštvo // **mnogòbožac** *m* ⟨G -ošca, V -ošče, N *mn* -ošci⟩ onaj koji vjeruje u više bogova; politeist, *opr.* jednobožac; **mnogobòžački** *prid.* koji se odnosi na mnogoboštvo i mnogobošce

✧ MNOGO- + *v.* bog

mnȍgobrōjan *prid.* ⟨*odr.* -jnī⟩ koji je u velikom broju, koji se javlja u velikom broju jedinki, *opr.* malobrojan // **mnogobrójnōst**

ž ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je mnogobrojno, *opr.* malobrojnost
✧ MNOGO- + *v.* broj

mnogočekinjáši *m mn* ⟨N mnogočekìnjāš⟩ *zool.* razred najjednostavnijih morskih kolutićavaca (*Polychaeta*), s mnogo čekinja na svakom kolutiću
✧ MNOGO- + *v.* čekinja

mnȍgokūt *m mat.* geometrijski lik, dio ravnine omeđen zatvorenom izlomljenom crtom, tj. dužinama A_1A_2, A_2A_3, ... $A_{n-1}A_n$, A_nA_1 (stranice mnogokuta); mnogokut s *n* stranica ima također *n* vrhova A_1, A_2, ..., A_n i *n* kutova između susjednih stranica [*n-terokut*; *trokut*; *četverokut*]; poligon, višekutnik △ ***pravilni*** ~ mnogokut čije su sve stranice i svi kutovi jednaki
✧ MNOGO- + *v.* kut

mnogòljudan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji je naseljen velikim brojem ljudi, *usp.* napučen, *v.* napučiti // **mnogòljudnōst** ž ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ velika, jaka naseljenost; prenapučenost
✧ MNOGO- + *v.* ljudi

mnogomùštvo *sr* ⟨G *mn* mnogòmūštāvā/-ā⟩, *v.* poliandrija
✧ MNOGO- + *v.* muž

mnogòpērk|e ž *mn* ⟨N mnogòpērka, D L -i, G *mn* -ā/-ī⟩ *zool.* red slatkovodnih riba zrakoperki (*Polypteriphormes*), iza očiju imaju par štrcala [*nilska ~a*; *senegalska ~a*]
✧ MNOGO- + *v.* pero

mnȍgoslōj|an *prid.* ⟨*odr.* -jnī⟩ koji se sastoji od mnogo slojeva [*~no ustrojstvo rimske vladavine*]
✧ MNOGO- + *v.* sloj

mnogòstran *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je svestran (o naobrazbi i sposobnostima neke osobe) **2.** koji je raznovrstan, raznolik, *opr.* jednostran // **mnogòstrano** *pril.* na mnogostran način, raznovrsno, svestrano; **mnogòstranōst** ž ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je mnogostrano
✧ MNOGO- + *v.* strana

mnogòstruk *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se javlja u mnogo naporednih ili uzastopnih ostvarenja, pojava i sl.; višestruk, višekratan, raznovrstan // **mnogòstruko** *pril.* na mnogostruk način; višestruko, raznovrsno; **mnogòstrukōst** ž ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** svojstvo onoga što je mnogostruko **2.** *mat.* pojam algebarske geometrije kojim se poopćuje pojam plohe
✧ MNOGO- + -STRUK

mnȍgošta (I) *pril.*, *v.* svašta // **mnȍgošta** (II) *zam.* ⟨G A mnogočèga, D L mnogočèmu, I mnȍgočīm⟩ mnogo pojedinih stvari i pojmova, svašta, više neodređenih pojedinosti [*znam ja ~*; *slažem se s njim u mnogočemu*; *on je nezadovoljan s mnogočim*]
✧ MNOGO- + *v.* što

mnogòvrstan *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ koji se sastoji od mnogo vrsta; raznovrstan // **mnogòvrsno** *pril.* na mnogovrstan način; heterogeno, raznovrsno
✧ MNOGO- + *v.* vrsta

mnogòznačan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji ima mnogo značenja; višeznačan
✧ MNOGO- + *v.* znak

mnogožénstvo *sr* višeženstvo, poligamija // **mnogoženac** *m* ⟨G -nca, V -nče, N *mn* -nci, G mnogòžēnācā⟩ onaj s više žena, onaj koji se više puta ženio
✧ MNOGO- + *v.* žena

mnòštvo, *v.* mnogi

množȋna, *v.* mnogi

mnòžiti, *v.* mnogi

mnjénje (**mnijénje**), *v.* misliti

Mo *kem.* simbol za element molibden

Moábljani (**Moabíti**) *m mn bibl.* narod u Kanaanu, *JI* od rijeke Jordana, etnički srodan Židovima; procvat su doživjeli u 9. st. pr. Kr.

moàrē (**moarȇ**) *m* ⟨G moarèa⟩ **1. a.** tkanina namijenjena izradi ženskih haljina; nakon tkanja podvrgava se toplini i prešanju čime se postiže valovit izgled **b.** greška u tkanini nastala zbog neravnina u pređi **2.** *tisk.* **a.** valovito prelijevanje kod tiska u boji **b.** blistavi ili sjenoviti preljev preko slikovnog materijala, uzrokuje nejasnoću slike (ob. kao sive točkice); stvara se prilikom prenošenja u kompjutersku memoriju ili kod tiskanja // **moarírānje** *sr* poseban doradni postupak kojim se tkanini daje površinski efekt u obliku rebrastih šara (kružnica i sl.)
✧ *fr.* moiré

mȍb *m sociol. žarg.* ljudi loših svojstava, najgori sloj u društvu; rulja, ološ, šljam, svjetina, bagra
✧ *engl.* ← *lat.* mobile vulgus: pokretna (prevrtljiva, nestalna) svjetina

móbl|a ž *etnol.* običaj solidarnosti, skupljanje ljudi na zajedničkom obavljanju poslova koji traže mnogo vremena (žetva, kosidba, čihanje perja, komušanje kukuruza itd.) [*skupiti se kao na ~u*]

-MOBIL kao drugi dio riječi označava ono što je pokretno [*automobil*]
✧ *lat.* mobilis: pokretan

mȍbīl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji se lako pokreće, koji može izvoditi pokrete; pokretljiv, pokretan [*~ni telefon*] **2.** koji se brzo mijenja u izrazu, raspoloženju ili izgledu **3.** koji omogućava ili dopušta promjenu društvenog statusa [*~no društvo*] **4.** *vojn.* spreman za polazak, spreman za rat // **mòbil** *m* **1.** *lik.* apstraktna skulptura s pokretnim dijelovima koji vise na žici ili koncu a pokreće ih strujanje zraka ili motor, *usp.* kinetička umjetnost, *v.* kinetički △; ime je izmislio M. Duchamp 1932. za skulpture američkog umjetnika A. Caldera **2.** ukras ili igračka od nekoliko figura, predmeta i sl. koji visi na žici, vrpci; pokreće se strujanjem zraka; **mobìlijār** *m* ⟨G mobilijára⟩ pokretna imovina; **mobilizácija** *ž* **1.** *vojn.* pozivanje vojnih obveznika u službu u ratu ili pod pretpostavkom rata; novačenje **2.** potpuno angažiranje većeg broja ljudi ili ljudi okupljenih oko zajedničkih poslova **3.** *med.* terapijski postupak kojim se neki organ ili neki dio tijela ponovo učini pokretnim; **mobilizácījsk|ī** *prid.* koji se odnosi na mobilizaciju [*~e vježbe*; *~o mjesto*]; **mobilìzīrano** *pril.* na način mobilizacije, uzeto u vojni rok, angažirano; unovačeno; **mobilìzīranōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onog što je mobilizirano; **mobilízirati** (koga, što) *dv.* ⟨*prez.* mobilìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* mobilìzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** provesti/provoditi mobilizaciju; unovačiti/unovačivati **2.** *pren.* pokrenuti/pokretati na izvršenje kakva posla na kojem radi više ljudi; **mȍbīlno** *pril.* na mobilan način; pokretljivo, spremno na pokret, promjenu, izmjenu; **mobílnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mobilan i svojstvo onoga što je mobilno; pokretljivost, *opr.* imobilnost
✧ *lat.* mobilis ≃ movēre: pokretati

mobile rack (*izg.* mòubajl rȅk) *m inform.* dio u koji se umeće neki računalni uređaj ili zamjenski dio sustava (npr. okvir za tvrdi disk i dr.); prijenosni okvir, noseći okvir
✧ *engl.*

mòbilofōn *m tehn. zast.* radiouređaj koji prima i odašilje signale na više kilometara, u uporabi 1960-ih, preteča kasnijih voki-tokija, mobitela i sl.
✧ *v.* mobilan + -FON

mòbilometar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *tehn.* sprava kojom se mjeri fluidnost neke tekućine
✧ *v.* mobilan + -METAR

mòbilja *ž reg.* pokućstvo, *v.*
✧ *tal.* mobilia ← *lat.*

mòbitel *m* ⟨N *mn* -i⟩ *tehn.* **1.** prijenosni telefon uključen u bežičnu mrežu na teritoriju jedne države ili niza država; mobilni telefon **2.** vrsta mreže za mobitele // **mobitèlāš** *m* ⟨G mobiteláša⟩ *žarg.* onaj koji posjeduje mobitel
✧ *v.* mobi(lan) + *v.* tel(efon), tvorničko ime marke®

mobitelomànija *ž razg.* masovno oduševljenje mobitelom i potreba posjedovanja mobitela kao svojevrsnog statusnog simbola
✧ *v.* mobitel + -MANIJA

Möbius (*izg.* Mébius) **1. August Ferdinand** (1790–1868), njemački matematičar i astronom, bavio se geometrijom, najpoznatiji po izumu Möbiusove plohe **2. Karl August** (1825–1908), njemački zoolog, bavio se biologijom mora, prvi primijenio uzgoj kamenica // **Möbiusov** (*izg.* Mébiusov) *prid.* koji pripada A. F. Möbiusu △ ***~a ploha*** *mat.* površina koja ima samo jednu stranu, nastaje savijanjem vrpce

moca *ž*, *v.* moka

móca, *v.* mokar

mocarèla *ž kulin.* bijeli meki talijanski sir; čest sastojak salata, pizza
✧ *tal.* mozzarella

mòceta *ž crkv.* izvanliturgijska odjeća; ogrtač koji seže do lakata i ima ukrasnu kukuljicu
✧ *tal.* almozzetta

mócija *ž* **1.** prijedlog na nekoj skupštini **2.** kretanje, gibanje **3.** *gram.* mehanizam jezika kojim riječ mijenja rod (spol) promjenom ili tvorbom [*radnik (m spol)* →; *radnica (ž spol)*]; za razliku od iste svrhe koja se postiže različitim riječima [*pijevac-kokoš*]
✧ *lat.* motio ≃ motus: pokrenut ← movēre: pokrenuti

mòcira *ž lokal.*, *v.* gromača

mòčiti, *v.* mokar

mòčvara *ž* **1.** velika površina tla pod stajaćom vodom i vegetacijom koja uspijeva na takvu tlu (šaš, trska, mahovina) **2.** *pren.* žabokrečina (**2**) // **mȍčvār|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji je u močvarama (o krajevima na Zemlji, o područjima pod močvarom), koji je svojstven močvari [*~no tlo*]; **mȍčvārnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onog što je močvarno
✧ *v.* mokar, močiti

močvàrica *ž* (ob. *mn*) *zool.* ptica koja živi na močvari
✧ *v.* močvara

mȍčvārka *ž* ⟨G *mn* -arākā/-ī⟩ *bot.* biljka (*Litorella uniflora*) iz porodice trpuca (*Plantaginaceae*)
✧ *v.* močvara

môć *ž* ⟨G mȍći, I mȍći/mȍću⟩ **1.** raspolaganje snagom, sposobnošću ili sredstvima potrebnim za obavljanje čega, mogućnost ovladavanja čime [~ *rasuđivanja*] **2.** snaga čega, sposobnost punog djelovanja **3.** (nad kim, nad čim) vlast, mogućnost upravljanja △ ***kupovna*** ~ mjera koliko se čega može kupiti nekom količinom novca ili valutom; ~ ***navike*** ono na što smo se naučili, opire se želji da uvedemo nešto novo // **mȍćan** *prid.* ⟨*odr.* -ćnī⟩ **1.** koji ima moć u društvu i u odnosima među ljudima; jak, snažan **2.** *razg.* koji je sposoban da postane otac, koji je muškarac u snazi; potentan; **mȍći** (I) (što) *dv.* ⟨*prez.* mògu, mȍžeš, za predbuduću radnju mȍgnēm, *aor.* mògoh, *impf.* mȍgāh, *pril. sad.* mȍgūći, *pril. pr.* mȍgāvši, *prid. trp.* mȍgūć, *prid. rad.* mȍgao⟩ **1.** imati, izraziti mogućnosti [*može biti tako kako govoriš*; *mogu i doći ako želite*] **2.** imati dopuštenje [*možeš ići*; *mogu li ući*] **3.** izražavati nesigurnost [*može li danas čovjek biti siguran na ulici*] **4.** izražavati ironiju [*tko je ovaj čovjek, mogu li pitati*]; **mȍći** (II) *ž mn* ⟨G *mn* mòćī⟩ materijalni ostaci iz zemaljskog života blaženika i svetaca (kosti, kosa, dijelovi odjeće i predmeti i sl.) prema kojima vjernici pristupaju s velikim poštovanjem (prema *stcsl.* mošti *term.* u istočnom obredu); relikvije; **mȍćnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** onaj koji je moćan, osoba koja posjeduje velik ili nekontroliran društveni ili politički utjecaj **2.** posuda različitih oblika u kojoj se pohranjuju moći svetaca; relikvijar; **mȍćnica** *ž*, *v.* moćnik; **mȍćničkī** *prid.* koji se odnosi na moćnike; **mȍćno** *pril.* na moćan način, snažno, jako, potentno; **mȍćnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je moćan, svojstvo onog što je moćno
♦ *pr.* (nadimačka): **Mȍćan** (210, Slunj, Pokuplje, Prigorje, *v.* i mokar), **Mȍćić** (Vukovar), **Mȍćnīk** (Međimurje, Bjelovar, Kutina)
✧ *prasl.* *motjь (*stsl.* moštь, *rus.* moč', *polj.* moc) ≃ *got.* magan: moći

môd[1] *m sociol.* pripadnik britanske omladinske supkulture nastale u velikim gradovima ranih 1960-ih (sklonost prema pseudotalijanskoj modi, skuterima, rhythm and bluesu i soulu te popartističkoj ikonografiji) // **mȍdovac** *m* ⟨G -ōvca, V -ōvče, N *mn* -ōvci⟩ pripadnik mod-pokreta
✧ *engl.* mod(ern)

môd[2] *m term.* najčešći oblik statističkog obilježja, oblik obilježja s najvećom frekvencijom
✧ *engl.* mode

mód|a *ž* određen način života, odijevanja, ponašanja, svojstven jednom razdoblju, društvu, grupi // **mȍdēr|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji je u modi, u skladu s modom [~*an šešir*], *opr.* zastario, *v.* zastarjeti, *opr.* starinski **2.** koji je u duhu ovoga vremena; suvremen, današnji, nov △ ~***na arhitektura*** naziv za arhitektonski smjer prve pol. 20. st. koji odbacuje kićenost i eklekticizam ranijih razdoblja i prioritetno se podređuje funkcionalnosti, tj. korisnosti objekta; u nas počinje djelovanjem Viktora Kovačića; ~***na književnost*** zajednički naziv za više književnih pravaca koji su se pojavili uglavnom u prvoj pol. 20. st. (ekspresionizam, nadrealizam, neorealizam) i za klasična djela tog razdoblja (Kafka, Proust, Joyce i dr.), *usp.* moderna; ~***na umjetnost*** dio suvremene umjetnosti čiji stvaraoci izgrađuju načela estetike odričući se prethodnih obrazaca u težnji da oblikuju vlastiti stil, ob. naziv za umjetničke pravce 19. i 20. st.; ~***ni jazz*** (*izg.* ~ni džēz) posljednja razvojna faza jazza nakon 1953, ob. u komornom obliku; ~***ni petoboj*** *sport* natjecanje u pet dana s pet različitih sportova (preponsko jahanje, mačevanje, plivanje, gađanje pištoljem i trčanje u prirodi); **modèrnist** (**modernìst**) *m* stvaralac u duhu modernizma (2); **modernìstičkī** *prid.* koji se odnosi na modernizam i moderniste; **modernìstički** *pril.* kao modernist, na način modernizma; **modernìstkinja** (**modernìstica**) *ž*, *v.* modernist; **modernìtēt** *m* ⟨G modernitéta⟩ ukupnost onoga što čini moderan život, način modernog života i pogledi na svijet; usmjerenost na težnju za napretkom i usavršavanjem kvalitete života; **modernizácija** *ž* proces, svrha i posljedica moderniziranja, uvođenja novoga duha i nove tehnike; **modernìzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** (+ *potenc.*) novi smjer u nekoj društvenoj djelatnosti ili u nazorima, nastoji uvesti novo

i suvremenije; težnja za osuvremenjivanjem **2.** ukupnost novih traženja i ostvarenja u umjetnostima 20. st. **3.** *teol.* skupna oznaka za različite teološke pravce i shvaćanja koji su se pojavili i unutar Katoličke crkve o. 1900; uglavnom su odbačeni; **modernìzātor** (**modernizâtor**) *m* onaj koji sprovodi modernizaciju, onaj koji zastupa proces modernizacije; **modernizírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* modernìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* modernìzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ uvesti/uvoditi novi duh i novu tehniku, slijediti zahtjeve i potrebe vremena; **mȍdērno** *pril.* u skladu s modom, na način mode, poput onog što moda zahtijeva; **modírati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* mòdīrām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *žarg.* uživati u praćenju mode odijevanja, tjerati modu; **môdnī** *prid.* koji se odnosi na modu, koji je svojstven modi [~ *časopis/žurnal*; ~ *kreator*]; **môdno** *pril.* u skladu s modom, prateći modu

✧ *fr.* mode ← *lat.* modus: način *fr.* moderne: moderan ← *lat.* modernus ≃ modo: skorašnje, upravo sad

modalìtēt, *v.* modus

mòdār *m* ⟨G modára⟩ *bot.*, *v.* kameničak

mȍd|ar *prid.* ⟨*odr.* -drī⟩ koji je boje vedrog neba, plav (kad je u vezi s prirodnim pojavama odnosi se na otvorenu nijansu boje; kod boje lica ili tijela, misli se na zagasitu nijansu koja vuče na ljubičasto) [~*ri kolobari pod očima*; *usne* ~*re od studeni*; ~*ra galica*] △ ***Modra vrpca*** *pov.* počasni trofej putničkim parobrodima koji su plovidbene rute preko Atlantika prelazili u najkraćem roku; ***Modro jezero*** *geogr.* krško jezero u dnu duboke provalije, vrlo strmih strana blizu Imotskoga i Crvenog jezera // **mòdrac** *m* ⟨G modràca⟩ **1.** pojas veće dubine mora gdje ono poprima tamnomodru nijansu i gdje se počinje gubiti vidljivost dna **2.** različak; **modrènica** *ž pat.* modra boja kože kao znak loše cirkulacije; cijanoza; **mòdrica**[1] *ž* mjesto na tijelu podliveno krvlju od udarca; hematom, masnica, plavica, crnjavka, možulj, mozulja, mozuljica; **mòdričica**[1] *ž dem.* i *hip.* od modrica[1]; **mòdrikast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je donekle modar **1.** bojom kao osnovnim kvalitetom **2.** od hladnoće i sl. kao stanjem ili osobinom; **mòdrilo** *sr* **1.** modrina **2.** sredstvo za davanje modre boje; **modrìna** *ž* modra boja ili nijansa neba ili mora; plavetnilo; modrilo (**1**); **mòdriti** (što, koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ bojiti u modro [~ *vunu*]; činiti modrim; **mòdrjeti** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. sad.* -ēći (se), *gl. im.* -ēnje⟩ **1.** postajati modar [~ *od hladnoće*] **2.** (se) biti modar [*more se modri*]; **mȍdro** *pril.* (u)činiti tako da bude modro [~ *obojiti*]; **mòdruljica** *ž min.*, *v.* tirkiz

♦ *pr.* (nadimačka): **Módrič** (Zagorje, Prigorje, *S* Dalmacija), **Módrić** (1930, Sinj, *S* Dalmacija, Primorje, *v.* i mudar)

✧ *prasl.* *modrъ (*polj.* modry) ≃ *hetit.* antara: plav

módeblat *m reg. zast.* časopis s aktualnim modnim ilustracijama i modnim krojevima; modežurnal, žurnal

✧ *njem.* Modeblatt

módedāma *ž žarg. pejor.* pomodarka

✧ *njem.* Modedame

mòdel (**modȅl**) *m* ⟨G modèla⟩ **1. a.** uzorak po kojem se izrađuju neki proizvodi **b.** umanjena reprodukcija ili shema nekog objekta, građevine, stroja, broda itd. u omjeru; maketa **c.** plastično izrađen lik prirodnog ili geometrijskog tijela **d.** uzorak odjeće ili obuće koji se odlikuje novošću, nasuprot postojećima ili onima koji su u upotrebi **e.** *mat.* približni opis nekih pojava ili objekata u stvarnom svijetu, uz pomoć matematičke simbolike (funkcija, jednadžbi itd.) [*matematički* ~ *brojnosti populacije u zadanim uvjetima*; ~ *zbivanja u atomskoj jezgri*] **2.** pokusni primjerak stroja itd. **3. a.** osoba prema kojoj umjetnik stvara svoje djelo (sliku, kip) **b.** maneken [*foto*~] **4. a.** proizvod koji se pojavljuje na tržištu [*najnoviji* ~] **b.** cijela serija nekog proizvoda [*povući neki* ~ *iz proizvodnje*] // **modelácija** *ž* davanje oblika čemu; oblikovanje, uobličavanje; **modèlār** *m* ⟨G modelára⟩ onaj koji izrađuje modele; **modelárev** (**modelárov**) *prid.* koji pripada modelaru; **modèlārka** *ž* ⟨G *mn* -ī⟩, *v.* modelar; **modèlārnica** *ž* radionica u kojoj se izrađuju modeli; **modèlārskī** *prid.* na način modelara i modela; **modelárstvo** *sr* ⟨G *mn* modèlārstāvā/-ā⟩ (+ *potenc.*) konstrukcija, i gradnja umanjenih primjeraka (modela) automobila, brodova, raketa i zrakoplova te natjecanje istima; **modelírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* modèlīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* modèlīrān, *gl. im.* -ānje⟩ oblikovati, *usp.* model (**1bc**)

✧ *njem.* Modell ≃ *fr.* modèle ← *tal.* modello ← *lat.* modellus ≃ modulus: modul, uzorak

mòdēm *m* ⟨G modéma⟩ *inform.* **1.** računalni komunikacijski sklop, služi za prenošenje podataka između računala telefonskom linijom (može poslužiti i kao klasični faks uređaj, telefon, telefonska sekretarica i dr.) **2.** općenito, elektronski uređaj koji obavlja funkciju modulatora i demodulatora u sustavu za prijenos podataka △ ***integrirani*** ~ modem koji se nalazi u sklopu matične ploče i nije odvojiv od nje; ***unutarnji (interni)*** ~ modem koji se nalazi na kartici i koji je namijenjen uticanju u matičnu ploču čime ne zauzima mjesto na radnom stolu kao zasebna komponenta; ***vanjski (eksterni)*** ~ modem odvojen od kućišta kao zasebna komponenta // **mòdēmskī** *prid.* koji se odnosi na modem [~ *uređaji*]

✧ *engl.* ← **mod**ulator (*v.* modus) + **dem**odulator (≃ DE- + *v.* modulator)

moderâto *pril. glazb.* odrednica za umjereno brz tempo, između allegra i andantea

✧ *tal.* moderato

moderírati (što) *dv.* ⟨*prez.* modèrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** svesti/svoditi na pravu mjeru, ograničiti/ograničavati na željenu mjeru, jačinu itd.; (u)činiti umjerenijim ili umjerenim; umjeriti, umiriti, ublažiti/ublažavati **2.** biti/bivati moderator (**1**) // **modèrātor (moderâtor)** *m* **1.** onaj koji upravlja nekim skupom na kojem se sučeljavaju stručna, politička i sl. mišljenja **2.** *fiz.* sredstvo koje u nuklearnim reaktorima usporava brze neutrone koji nastaju u nuklearnim procesima, njime se regulira intenzitet nuklearne reakcije u reaktoru (uobičajeni moderatori su bor, grafit i teška voda D_2O); usporivač; **modèratorica** *ž*, *v.* moderator (**1**)

✧ *njem.* moderieren ← *lat.* moderari: nadzirati

mȍdērna *ž* ⟨D L -i⟩ književni smjer i razdoblje u hrv. književnosti s kraja 19. i poč. 20. st.; izražava težnju da slijedi ostvarenja zapadnoeuropske književnosti toga doba (A. G. Matoš, V. Vidrić i dr.), *usp.* moderna književnost, *v.* moderan △

✧ *njem.* Moderne, *v.* moda, moderan

modificírati (što, se) *dv.* ⟨*prez.* modifìcīrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* modifìcīrān, *gl. im.* -ānje⟩ (iz)vršiti modifikaciju; preinačiti/preinačivati, prilagoditi/prilagođavati // **modificírānje** *sr*, ob. u: △ ~ ***klime*** *meteor.* namjerno ili nenamjerno mijenjanje klime (izgradnjom velikih objekata, promjenama površine tla sječom šuma, opustinjavanjem, novim velikim akumulacijama i dr.); **modifikácija** *ž* **1.** rezultat ili proces modificiranja; preinaka, prilagodba **2.** *biol.* nenasljedne tjelesne promjene ili varijacije nekog organizma pod utjecajem različitih čimbenika okoline; **modifikâtor (modifikâtor)** *m* onaj koji modificira

✧ *njem.* modifizieren ← *lat.* modificare: postaviti zakon ili obrazac, urediti, obuzdati

Modigliani (*izg.* Modiljâni) **1. Amedeo** (1884–1920), talijanski slikar; djelovao u Parizu, slikao ženske aktove i portrete izduženih oblika, lirsko bolećivog izraza **2. Franco** (1918), američki ekonomist talijanskog podrijetla, Nobelova nagrada za ekonomiju 1985.

môdīj *m pov.* stara rimska mjera za žitarice

✧ *lat.* modius

modistèraj (modisteràj) *m* ⟨G modisteràja⟩ *reg.* obrtnička radionica za izradu ženskih šešira

✧ *austr.njem.* Modisterei

mòdistica *ž reg.* ona koja se bavi izrađivanjem ženskih modnih šešira i srodnih proizvoda za potrebe garderobe; kitničarka, modistkinja // **mòdistkinja** *ž*, *v.* modistica

✧ *njem.* Modistin

módl *m* (**módla** *ž*) ⟨N *mn* -i, G -ā⟩ *reg.* kalup različitih veličina i oblika za pravljenje kolača

✧ *njem.* Model

mòdrāk *m* ⟨G modráka, V -āče, N *mn* modráci⟩ *zool.* **1.** morska riba (*Maena vulgaris*, *Spicara maena maena*) izrazito zagasite modre nijanse; tragalj **2.** leptir (*Lycaena icarus*)

✧ *v.* modar

mòdrica² *ž bot.* biljka (*Omphalodes verna*) iz porodice oštrolista (*Boraginaceae*); mišje uho

✧ *v.* modar

mòdričica² *ž bot.* biljka (*Asperula arvensis*) iz porodice broćeva (*Rubiaceae*)

✧ *v.* modar

modrìkača *ž bot.* jestiva gljiva listićarka (*Lepista nuda*) ljubičastoplave boje

MODRIKASTO- kao prvi dio složenih pridjeva pokazuje da u osnovnoj boji iskazanoj drugim dijelom ima nešto modre nijanse [*modrikastobijel*]

✧ *v.* modar, modrikast

modrìna, *v.* mȍdar

MODRO- kao prvi dio složenih pridjeva pokazuje **1.** da u boji označenoj drugim dijelom postoji nijansa modre boje [*modrozelen*] **2.** da je ono što je označeno drugim dijelom modre boje [*modrook*]
✧ *v.* modar

modrònoktī *prid.* (*jd* i *mn*), *v.* plavonokti
✧ MODRO- + *v.* nokat

modròok *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima modre oči
✧ MODRO- + *v.* oko[1]

modròvōljka *ž* ⟨D L -ljci, G *mn* -ī⟩ ptica pjevica (*Erithacus svecicus*) iz potporodice drozdova

modrozèlen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je ujedno modar i zelen (zelen koji sadrži modru nijansu) [*~e alge*]
✧ MODRO- + *v.* zelen

mòdrūlj *m* ⟨G modrúlja⟩ *zool.* morski pas (*Carcharias glaucus*), živi i u Jadranu
✧ *v.* modar

modrùljica *ž zool.* **1.** sjenica (*Parus caeruleus*) **2.** meduza (*Cyanea capillata*)
✧ *v.* modar

mòdruljica, *v.* mȍdar

Mòdruš *m* naselje *J* od Ogulina, 536 stan. (zajedno sa zaseocima), iznad naselja ruševine starog grada Tršca (Tržana), u srednjem vijeku središte župe, mjesto gdje su se štampale najstarije glagoljske knjige // **Mòdrušanin** *m* (**Mòdrušānka** *ž*) ⟨N *mn* Mòdrušani⟩ stanovnik Modruša; **mòdrušk|ī** *prid.* koji se odnosi na Modruš i Modrušane [*~e knjige*]
♦ *pr.* (etnici): **Mȍdrušan** (630, Rovinj, Istra, Primorje), **Mȍdrušić** (Rijeka, Požega)

Modugno (*izg.* Modùnjo), **Domenico** (1928–1994), talijanski skladatelj i pjevač zabavne glazbe, uveo tzv. urlatorski način pjevanja kancona (*Letjeti*, *Kiši*, *Zbogom*)

môdul *m* **1.** utvrđena osnovna veličina, apsolutna vrijednost, norma **2.** *mat.* brojevna karakteristika nekog matematičkog objekta, obično nenegativni realni broj pridružen tom objektu (broju, vektoru, funkciji itd.) na način kojim se poopćuju svojstva apsolutne vrijednosti realnog broja **3.** *fiz.* koeficijent karakterističan za neko svojstvo **4.** *inform.* **a.** u programiranju, zbirka rutina i informacijskih ustroja za izvođenje određene zadaće ili primjenu određenog apstraktnog tipa podataka **b.** cjelina koja čini računalnu komponentu [*memorijski ~*] **5.** u numizmatici, promjer kovanog novca, medalje **6.** kalup za pravljenje metaka **7.** *tehn.* **a.** dio električnog kruga koji služi za njegovo zatvaranje, otvaranje, regulaciju, zaštitu i kontrolu, manji od sklopa; podsklop **b.** dio svemirske letjelice koji se može od nje odvojiti i samostalno letjeti [*mjesečev ~*] **8.** *arhit. pov.* u antičkoj arhitekturi jedinica mjere kojom su se određivali odnosi između pojedinih dijelova građevine △ ~ ***kompleksnog broja*** *mat.* apsolutna vrijednost kompleksnog broja $a + bi$; definira se kao drugi korijen iz $a^2 + b^2$ // **mȍdulār|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji je svojstven modulu, koji pripada modulu △ ***~na konstrukcija*** u elektronici i strojarstvu konstrukcija uređaja na temelju prethodno konstruiranih podsklopova (modula), čime se pojeftinjuje i olakšava razvoj novih konstrukcija; ***~ni dizajn*** *inform.* način kompjuterskog programiranja, posao se može odvijati neovisno u dijelovima prije nego što se sastavi u konačan proizvod
✧ *lat.* modulus: jedinica mjere

mȍdulus *m psih.* u istraživanju, veličina koja se uzima kao standardna (ob. o jačini nekog podražaja – boli, slanosti i sl.), kako bi se mogla odrediti odstupanja
✧ *lat.* modulus

môdus *m* **1.** oblik, vid, pojava; način, poredak, mjera; držanje, ponašanje **2.** *fil.* **a.** u logici, jedna od vrsta silogističkog zaključivanja **b.** način postojanja nekog bića [*~ essendi*]; način događanja, djelovanja [*~ operandi*]; življenja [*~ vivendi*]; doživljavanja, shvaćanja [*~ intelligendi*] **3.** *glazb.* **a.** u antici, melodija ili vrsta mjere **b.** u srednjem vijeku, ljestvični niz tonova **c.** u suvremenoj glazbi, naziv za četiri temeljne dodekafonske serije **4.** *pravn.* nalog stjecatelju koji nameće dužnost da nešto dade ili učini trećoj osobi △ ***modus acquirendi*** (*izg.* mȍdus akvirèndi) način privređivanja; ***modus faciendi*** (*izg.* mȍdus facièndi) način izvršavanja; ***modus procedendi*** (*izg.* mȍdus procedèndi) načina zastupanja (ili postupanja); ***modus vivendi*** (*izg.* mȍdus vivèndi) uvjetni dogovor među načelno nepomirljivim stranama stvoren praktičnim prilagođavanjem i ustupcima što omogućava funkcioniranje; način preživljavanja // **mȍdāl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** *lingv.* koji određuje oblik postupanja, djelovanja i sl.; načinski [*~ne rečenice*] **2.** *glazb.* koji je načinjen na sustavu modusa, *opr.* tonalan [*~na glazba*]; **modalìtēt** *m* ⟨G modalitéta⟩

1. način, oblik na koji se što vrši, ono što je određeno okolnostima pod kojima se vrši [*ontološki* ~; *gnoseološki* ~] **2.** *glazb.* skupni naziv za karakteristična harmonijska i melodijska obilježja napjeva koji se temelje na starocrkvenim oblicima; **modalìzam** *m* 〈G -zma〉 *teol.* teorija o svetom Trojstvu prema kojoj Bog samo i isključivo u vezi sa svojim načinom djelovanja prema van postaje trojstven; **modálnōst** *ž* 〈G -osti, I -osti/-ošću〉 *lingv.* jedan od dva gramatička monema; obvezatni gramatički determinant; **modulácija** *ž* **1. a.** prilagođivanje, postupak kojim se jedna značajka jedne veličine mijenja u skladu s promjenama druge **b.** dizanje i spuštanje glasa u govoru **2.** *fiz.* **a.** postupak mijenjanja električnog signala **b.** postupak mijenjanja ili upravljanja svojstvima nosećeg vala koji titra određenom amplitudom (visinom) i frekvencijom (učestalošću) tako da promjene predstavljaju smislenu informaciju **c.** u radio-prijenosu, proces mijenjanja visokofrekventnog signala (to je noseći signal, ob. pravilan sinusoidalan val točno određene frekvencije) pomoću drugoga niskofrekventnog signala koji sadrži informaciju (noseći signal prenosi informaciju sadržanu u niskofrekventnom signalu) **3.** *tehn.* u telekomunikacijama, mijenjanje karakteristike nosećeg signala radi odašiljanja poruke **4.** *glazb.* promjena tonaliteta unutar skladbe △ ***amplitudna*** ~ *fiz.* modulacija amplitude nosećeg vala; ***fazna*** ~ *fiz.* modulacija faze nosećeg vala; ***frekventna*** ~ *fiz.* modulacija frekvencije nosećeg vala; **modùlātor** (**modulâtor**) *m* 〈N *mn* -i〉 *tehn.* **1.** uređaj kojim se mijenjaju karakteristike vala nosioca u ovisnosti o modulirajućem signalu **2.** uređaj koji pretvara digitalni signal u analogni; **modulírati** (∅, što) *dv.* 〈*prez.* modùlīrām, *pril. sad.* -ajūćī, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje〉 **1.** izvesti/izvoditi modulaciju **2.** *tehn.* promijeniti/mijenjati neko od svojstava signala, ob. zbog prijenosa informacije
✧ *lat.* modus: mjera, mjerilo, vrsta, način, intonacija ≃ *srlat.* modalis ← modulari: regulirati (zvuk), svirati

mofèta *ž geol.* u tlu, pukotina vulkanskog postanja kroz koju iz unutrašnjosti Zemlje izbija ugljični dioksid
✧ *tal.* moffetta

Mogadishu (*izg.* Mògadiš) *m* glavni grad i luka Somalije, na obali Indijskog oceana, 700.000 stan.

mȍgbudēm *gl.* 〈*1. l. prez.*, *2. l.* mògbudēš itd. 〉 *zast.* dolazi uz pogodbenu riječ u zn. ako budem mogao, ako mognem [*ako* ~ *učiniti*], *usp.* mồći (I), biti[1], budem

mogigràfija *ž psih.* funkcionalni grč prilikom pisanja
✧ *grč.* mógis: s mukom + -GRAFIJA

mògila *ž reg.* **1.** znatno izdignut grobni humak po običajima pokapanja mrtvaca u nekih naroda, *usp.* kurgan **2.** uzdignuti humak u čast kakva događaja, obljetnice i sl.
✧ *rus.* mogíla, *v.* gomila

Mògor m. os. ime *zast.*, *v.* Mohor

mògranj *m* **1.** *bot.*, *v.* šipak (**1b**) **2.** *pren.* u kršćanskoj simbolici upućuje na Crkvu zbog unutarnjeg jedinstva bezbroj sjemenki u jednom plodu
✧ *tal.* melegrana

mȍgūć *prid.* 〈*odr.* -ī〉 **1.** 〈*prid. trp.*〉, *v.* moći (I) **2.** koji može postojati, koji se može ostvariti, koji bi se mogao dogoditi; izvodljiv, ostvarljiv // **mȍgūćan** *prid.* 〈*odr.* -ćnī〉 koji može jer ima; dobrostojeći, imućan; **mȍgūće** *pril.* **1.** ono što se može ostvariti; ostvarivo, ostvarljivo, mogućno **2.** možda [~ *da je tako*]; **mògūćnīk** *m* 〈V -īče, N *mn* -īci〉 onaj koji što može jer je na vlasti, jer je bogat i sl.; **mȍgūćno** *pril.* **1.** na način mogućnog, *usp.* mogućan **2.** *v.* moguće; **mogúćnōst** *ž* 〈G -osti, I -osti/-ošću〉 **1. a.** moguće, izvodljivo rješenje, mogući izlaz, prilika koja se pruža **b.** izgledi da se što ostvari; vjerojatnost **2.** (ob. *mn*) urođena ili stečena sposobnost za što **3.** (Mogućnosti) mjesečni časopis za književnost, umjetnost i kulturne probleme, izlazi u Splitu od 1954.
✧ *v.* moć, moći

môgul *m* **1.** *pov.* član vladarske kuće u Indiji (1526–1817) **2.** *pren.* moćnik u nekoj djelatnosti [*financijski* ~]
✧ *perz.* moghul: Mongol

Mòhāč *m* 〈G Moháča〉 grad i luka na *J* Dunavu, 21.000 stan. // **mòhāčkī** *prid.* koji se odnosi na Mohač △ ***Mohačko polje*** *pov.* polje kod Mohača u Mađarskoj na kom su Osmanlije 1526. porazili hrv.-ugarsku vojsku
♦ *pr.* (etnici): **Moáčanin** (Zagreb, Osijek), **Mòhāč** (180, Zabok, Zagorje, Primorje, Prigorje)

mòhēr *m* ⟨G mohéra⟩ **1.** fina češljana vuna angorske koze **2.** tkanina od takve dlake pomiješane s pamukom, svilom i vunom
✧ *engl.* mohair

Mohikánci *m mn* ⟨N Mohikánac, V Mòhikānče, G *mn* Mohìkānācā⟩ (**Mohìkānka** *ž*) *etn.* sjevernoameričko indijansko pleme koje je živjelo na području New Yorka; njihov način šišanja i češljanja kose, naknadno nazvan mohawk, popularan u punk-pokretu i modi // **mohìkānski** *pril.* kao Mohikanci, na način Mohikanaca

mòhok (**mòhočkī**) *m lingv.* indijanski jezik, svrstava se u irokijsku porodicu, govorio se u *SI* SAD-a

Moholy-Nagy (*izg.* Mòhoj-Nȁđ), **Laszlo** (1895–1946), mađarski slikar, kipar, teoretičar umjetnosti, sljedbenik Bauhausa; od 1937. u Chicagu gdje osniva *Novi Bauhaus*; eksperimentator na području fotografije, grafičke industrije i industrijskog oblikovanja

Mòhor m. os. ime (svetačkoga podrijetla); isto: **Mògor**; *hip.* od Hermagora ◇ *pr.*: **Mógić** (Split, Trogir), **Mògoroš** (Valpovo), **Mògorović** (120, Pazin, Istra), **Mògoš** (Vinkovci), **Mȍgūš** (470, Duga Resa, Pokuplje, Slavonija), **Mòhar** (Garešnica, Prigorje, Moslavina), **Mòharič** (Čakovec), **Mòharić** (270, Čakovec, Zagorje), **Mòhor** (Ozalj, Pokuplje, Moslavina), **Mohórac** (Pazin, Istra), **Mòhorić** (310, Rijeka, Primorje, Gorski kotar), **Mòhorko** (**Mohórko**) (Krapina, Prigorje, Podravina), **Mohoròvičić** (100, Opatija), **Mohoròvić** (350, Labin, Istra), **Mòkorić** (Pula, Istra, Primorje) ◇ *top.* (naselje): **Mògorić** (Gospić, 383 stan.)
✧ *lat.* Hermagoras ← *grč.*, *v.* Hermes

Mohoròvičić 1. Andre (1913), hrv. arhitekt, povjesničar umjetnosti i urbanizma; osobito proučavao arhitektonsku baštinu Istre, Kvarnera, Mljeta, Slavonije i Zagreba (*Graditeljstvo u Hrvatskoj*) **2. Andrija** (1857–1936), hrv. geofizičar, upravitelj Meteorološkog opservatorija u Zagrebu (1892–1921); svjetsko priznanje stekao analizama potresa 8. 10. 1909. u dolini Kupe (jedan krater na nevidljivoj strani Mjeseca nazvan je Mohorovičić u njegovu čast) // **Mohoròvičićev** *prid.* koji pripada Andriji Mohorovičiću △ ~ ***diskontinuitet*** sloj na dubini od 55 km u kojem dolazi do porasta brzine seizmičkih valova; Moho sloj

Môire (**Môjre**) *ž mn mit.* božice sudbine, usuda; tri sestre suđenice, odgovaraju rimskim Parkama: Kloto započinje presti nit života, tj. određuje rođenje, Lahezis prede nit, tj. čuva život, Atropos kida nit, određuje smrt
✧ *grč.* Moírai

môj *zam.* (**mòja** *ž*, **mòje** *sr*) (posvojna prema ja) **1.** riječ kojom onaj koji govori u izravnom obraćanju ističe da mu tko ili što pripada ili da s njima ima kakvo zajedništvo [~ *automobil*; *~a tvrtka*; ~ *suprug*], *usp.* njegov **2.** za pojačavanje kakve tvrdnje u izravnom obraćanju [*Tako je to,* ~ *prijatelju!*] **3.** (skraćeno od »moj muž«/»moja žena«) [A: *Pa isplati li se to, putovati radi malo kupovine?* B: ~ *(~a) kaže da se ne isplati*] // **mòji** *m mn* oni koji su jako bliski kome [~ *te očekuju*]
♦ **Mòjmir** m. os. ime, *v.* i mir; isto: **Mòmir** ◇ *pr.*: **Mòmirov** (Velika Gorica, Pula, okolica Zagreba), **Momírović** (Vukovar, Varaždin)
✧ *prasl.* i *stsl.* mojь (*rus.* moj, *polj.* mój), *stprus.* mais

Mójsije 1. *v.* ♦ **2.** *bibl.* vizionar, zakonodavac i vođa koji je Izraelce izveo iz egipatskog sužanjstva i poveo u Zemlju obećanu, koju je nakon 40-godišnjeg lutanja pustinjom tek pred kraj života iz daljine nejasno vidio i nikad u nju nije stupio; prema *bibl.* knjizi *Izlazak* Bog mu je na Sinajskom brdu predao ploče s deset zapovjedi, koje su u Mojsijevoj interpretaciji i daljnjoj razradi postale i do danas ostale etičkim temeljima svih monoteističkih religija i judeokršćanske (europske, danas i američke) civilizacije // **mójsijevac** *m* ⟨G -vca, V -evče, N *mn* -vci⟩ *rel.* pripadnik Mojsijeve (židovske) vjere; **mójsijevskī** *prid.* koji se odnosi na mojsijevce
♦ m. os. ime, *rij. zast.*; *hip.*: **Mójso** ◇ *pr.*: **Mójsić** (11, Dubrovnik, Vukovar), **Mojsílović** (Osijek, Korčula, *I* Slavonija), **Mojsínović** (Požega, Sisak), **Mòjzeš** (180, Ivanec, *I* Slavonija, Podravina), **Mòka** (Osijek, Vinkovci, ← *mađ.*), **Mókšić** (Brač, Hvar, Rijeka, Đakovo), **Mózer** (*I* Slavonija), **Mòzeš** (Međimurje, Baranja, Koprivnica), *v.* Mojzeš
✧ *hebr.* Mošeh

mȍka *ž* ⟨D L -i⟩ *bot.* vrsta kave (*Coffea arabica*); moca
✧ *njem.* Mokka, *engl.* Mocha, prema luci Moka (Al-Mukha, Mocca) u Jemenu

mȍk|ar *prid.* ⟨*odr.* -krī⟩ **1.** koji je poliven ili na-

topljen (tekućinom), *opr.* suh **2.** kišan [*~ro vrijeme*] △ ***~ri brat*** *razg.*, *v.* pijanac; ***~ri termometar*** *meteor.*, *v.* psihrometar // **móca** *ž* masnoća koja se izravno cijedi kad se meso ili slanina peče na ražnju ili u posudi; moča, pretop; **mȍč|a** *ž* **1.** *rij.*, *v.* móca **2.** komad kruha zamočen u pretop (mocu), osoljen i priređen uz dodatke da se jede tako da dugo zadrži mekoću [*pojeo je svoje dvije ~e*] **3.** mokrina, vlaga; vlažno, osojno zemljište; **mȍčalina** *ž*, *v.* pištalina; **mòčēnje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* močiti **2.** ukupnost radnji koje se izvode izlaganjem vodi ili drugim tekućinama radi omekšavanja, pranja i drugih, ob. prethodnih namjera [*~ vune*; *~ rublja*; *~ u fotografskoj otopini*]; **mòčevina** *ž rij. neob.* tinktura; **mòčilo** *sr* **1.** mjesto na vodi gdje se moči, potaplja konoplja ili lan **2.** *lokal.* blato, močvara; **mòčiti** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. sad.* -čēćī (se), *gl. im.* -čēnje⟩ potapati i držati u tekućini; **mokrìna** *ž* okolnosti i stanje u prirodi kad je sve mokro (poslije kiše i sl.); vlaga, vlažnost, mokroća; **mȍkro** *pril.* na mokar način; **mokròća** *ž*, *v.* mokrina

◆ *pr.* (etnici ili nadimačka): **Mȍčan** (Samobor, Ivanić Grad), **Mòčibob** (280, Pazin, Istra, Primorje, nadimačko prema slabom imovinskom stanju), **Mȍčić** (160, Drniš, sred. Dalmacija), **Mòčilac** (110, Slunj, Slavonski Brod, Vinkovci, Rijeka), **Mòčilār** (okolica Zagreba), **Mòčiljanin** (Sesvete, Ozalj), **Mòkran** (Delnice, Sisak), **Mȍkrī** (Novska, Moslavina, ← *češ.*), **Mokrìckī** (Slavonski Brod, Posavina, ← *češ.*), **Mòkrīš** (Osijek, Požega), **Mokròvčāk** (**Mokrovčâk**) (Zabok, Zagorje), **Mòkrović** (170, Zagreb, Zaprešić, okolica Zagreba) ◇ *top.* (često u mikrohidronimiji za manje stajaće vode, vlažna zemljišta i rijeđe, vrela): **Mȍča** (**Móča**) (često u Dalmaciji za vlažna zemljišta), **Mȍčār** (zemljište kod Osijeka), **Mòčārnīk** (lokva i vrelo, Makarska), **Mȍčavac** (Brač, Omiš), **Mȍče** (Makarska, Poljica), **Mòčice** (Poljica), **Mòčila** (Banovina, Poljica, Brač, Lika itd.), **Mòčile** (Lika, Istra), **Mòčīlnica** (potok), **Mòčilo** (Gospić), **Mòčīlno** (Gorski kotar, Virovitica), **Mòčilje** (Istra), **Mòčirad** (zemljište u Turopolju), **Mȍčnī dòlac** (Poljica), **Mȍčnīk pòtok** (lijevi pritok Save), **Mȍčvār** (zemljište pod Kalnikom), **Mòkrača** (vlažna poluspilja u Paklenici, Velebit), **Mòkrica** (bara kod Samobora, šuma u Slavoniji), **Mȍkrī pòtok** (potok kod Kostajnice), **Mòkričkī pòtok** (l. pritok Lonje), **Mȍkrō pȍlje** (bara kod Pakraca) itd.; (naselja): **Mòčile** (Vrbovsko, 153 stan.), **Mòkreš** (Požega, 38 stan.), **Mòkrica Tomáševečkā** (Sveti Ivan Zelina, 42 stan.), **Mòkrice** (Donja Stubica, 793 stan.), **Mòkrice Mihólečkē** (Križevci, 189 stan.), **Mȍkrō Pȍlje** (Knin, 803 stan.)

✧ *prasl.* i *stsl.* mokrъ (*rus.* mókryj, *polj.* mokry) ≃ *lit.* maknynė: blato

mokàsīnke (**mokasínke**) *ž mn* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩ **1.** *pov.* obuća sjevernoameričkih Indijanaca od štavljene kože; mokasini **2.** popularna muška i ženska u gornjem dijelu otvorenija obuća bez vezica; mokasina

✧ *amer.engl.* moccasin ← *egz.* (*algonkijski*)

mòket|e *ž mn reg.* dvokrako metalno pomagalo za stavljanje ugljena na vatru; mašice

✧ *tal.* mochette

mȍki, *v.* morfij

Mȍkoš *ž* ⟨G Mòkoši⟩ *mit.* praslavenska božica, navodno zaštitnica doma

◆ *pr.*: **Mòkos** (Zagreb, Zlatar Bistrica, Prigorje, Zagorje, Primorje), **Mòkosek** (**Mokòsek**) (Zagreb, Zlatar Bistrica, Posavina, Zagorje), **Mòkoš** (Garešnica, Slavonija) ◇ *top.*: **Mokòšica** (Dubrovnik)

mòkračica *ž bot.* biljka (*Androsace villosa*) iz porodice jaglaca (*Primulaceae*); mužica

✧ *v.* mokar

mòkraća *ž fiziol.* tekućina koju tijelo izlučuje kroz mokraćne organe, nastaje lučenjem bubrega; urin, pišaka, pišalina, pišoka // **mòkraćevina** *ž fiziol.* bijela kristalna tvar koja se nalazi u mokraći; urea; **mòkraćn|ī** *prid.* koji pripada mokraći, koji je sastavni dio mokraće, koji se odnosi na mokraću △ ***~a cijev*** *anat.* cijev kroz koju se izbacuje mokraća iz mjehura; mokraćnica, uretra; ***~a kiselina*** *kem.* purinski derivat $C_5H_4O_3N_4$, koji kao proizvod organizma dolazi u mokraći; ***~i kamenci*** *pat.* konkrementi građeni od urata, fosfata, oksalata i dr. koji se stvaraju u bubregu, mokraćovodu i mokraćnom mjehuru; ***~i mjehur*** *anat.* mišićna vrećica u kojoj se sakuplja mokraća izlučena iz bubrega; ***~i organi*** *anat.* organi koji stvaraju i izlučuju mokraću: bubrezi, mokraćovodi, mokraćni mjehur i mokraćna cijev; **mòkraćnica** *ž anat.* cijev kojom iz mokraćnoga mjehura istječe mokraća; uretra; **mòkraćnīk** *m* ⟨N *mn* -ici⟩ *anat.*, *v.* mokraćo-

vod; **mòkriti** (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ ispuštati mokraću kroz mokraćne organe; urinirati, pišati, pišiti (o djeci), piškiti
✧ *v.* mokar

mòkraćovōd *m anat.* unutarnji organ u obliku cijevi koji odvodi mokraću iz bubrega u mjehur; mokraćnik, ureter
✧ *v.* mokraća + *v.* voditi, vod

mòkrica *ž bot.* **1.** korovna biljka (*Anagallis arvensis*) iz porodice jaglaca (*Primulaceae*); vidac **2.** biljka (*Myosoton aquaticum*) iz porodice klinčića (*Caryophyllaceae*)
✧ *v.* mokar

Mòkrice (**Mokrȉce**) *ž mn* ⟨G *mn* Mȍkrīcā⟩ naselje (u blizini Donje Stubice), 793 stan. // **Mȍkričanin** *m* (**Mȍkričānka** *ž*) ⟨N *mn* Mȍkričani⟩ stanovnik Mokrica; **mòkričkī** *prid.* koji se odnosi na Mokrice i Mokričane

mòkriti, *v.* mokraća

Mȍkrō Pȍlje *sr* naselje u Dalmatinskoj zagori, 803 stan. // **Mokropóljac** *m* (**Mokròpōljka** *ž*) ⟨G -ljca, V -ljče, N *mn* Mokropóljci⟩ stanovnik Mokrog Polja; **mokròpoljskī** *prid.* koji se odnosi na Mokro Polje i Mokropoljce

mȍksa *ž bot.* ljekovita biljka (*Artemisia moxa*); japanski pelin
✧ *v.* moksibustija

moksibùstija *ž* ublažavanje bolova u tradicionalnoj istočnjačkoj medicini; postiže se toplinskom stimulacijom određenih dijelova tijela paljenjem mokse
✧ *amer.engl.* moxibustion ← *jap.* mogusa ≃ moye: goriti + kusa: trava

mȍkša *ž rel.* u hinduizmu i džinizmu, odrješenje, spasenje, konačno izbavljenje iz kruga rađanja i smrti prijelazom u druge oblike života i postojanja
✧ *skr.*

môl[1] *m* ⟨G móla, N *mn* mólovi⟩ lučki nasip, izgrađeno mjesto za pristajanje i vez brodova; molo, mul
✧ *tal.* molo

môl[2] *m* ⟨G -a, L mőlu, N *mn* mólovi⟩ *glazb.* jedan od dva glavna tonska roda (drugi je dur)
✧ *lat.* mollis: mekan, blag

môl[3] *m fiz.* SI jedinica količine tvari (simbol mol), definirana kao ona količina tvari koja sadrži onoliko elementarnih jedinica koliko ima atoma u 0.012 kilograma ugljika ^{12}C, elementarne jedinice moraju biti navedene, i to mogu biti: atomi, molekule, ioni, elektroni, neke druge čestice ili određene skupine čestica // **mȍlār|an**[1] *prid.* koji se odnosi na mol[3] (gram molekulu) [~*na otopina*] △ ~***na masa*** *fiz.* omjer između mase čiste tvari i množine jedinki koje ju izgrađuju; ~***ni volumen*** *fiz.* omjer između volumena i množine neke tvari
✧ ≃ *nlat.* molecula

môl[4] *m* ⟨G -a, N *mn* -i⟩ *zool. reg.*, *v.* oslić
✧ *mlet.* molo ≃ *lat.* mulus

móla *ž pat.* poremećaj u razvoju jajčanih ovojnica početkom trudnoće; plod umire, a jako povećana maternica krvari
✧ *lat.* mola: mlinski kamen

molári *m mn* ⟨N mòlār, G molára⟩ *anat.* gornji i donji zubi čovjeka i životinje u zadnjem dijelu usta, služe za žvakanje; kutnjaci // **mȍlāran**[2] *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji služi za mljevenje [~ *zub* kutnjak]
✧ *lat.* (dens) molaris: žvakaći (zub) ← mola: mlinski kotač, mlin

molàsa *ž min.* klasična sedimentna stijena; nastaje u završnoj fazi orogeneze razaranjem novoizdignutog gorja
✧ *fr.* mol(l)asse

Mòlat *m geogr.* otok u zadarskom arhipelagu, 222 stan. // **Mòlaćanin** *m* (**Mòlaćānka** *ž*) ⟨N *mn* Mòlaćani⟩ stanovnik Molata; **mòlaćanskī** *prid.* koji se odnosi na Molaćane; **mòlatskī** *prid.* koji se odnosi na Molat

mòlati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *imp.* -āj, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** ostaviti, popustiti [~ *konop*] **2.** *pren.* (ob. kao naredba) prestati gnjaviti, dosađivati, zanovijetati
✧ *tal.* mollare

mòlba, *v.* moliti

Mòldāvija (**Mòldova**) *ž geogr.* država u *I* Europi, 33.7000 km^2, 4.362.000 stan., glavni grad Kišinjev // **Moldávac** *m* (**Mòldāvka** *ž*) ⟨G Mȍldāvca, V Mȍldāvče, N *mn* Mȍldāvci, G Mòldāvācā⟩ stanovnik Moldavije; **mòldavskī** *prid.* koji se odnosi na Moldaviju i Moldavce
♦ *pr.* (etnik): **Moldòvan** (Beli Manastir)

molèćiv, *v.* moliti

molèkula *ž fiz. kem.* skup povezanih atoma, najmanja čestica neke tvari koja za tu tvar ima bitna kemijska svojstva i koja može samostalno postojati // **mȍlekulār|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji je dio molekule, koji pripada molekuli △ ~***na biologija*** grana biologije, proučava temeljne biološke pojave na razini

molekula; ~*na genetika* genetika koja istražuje molekularne temelje nasljeđivanja; ~*na masa* masa molekule za hlapljive tvari; ~*na toplina* produkt relativne molekularne mase i specifične topline nekoga kemijskoga spoja; ~*ne zrake* usmjereni snop molekula koje se kreću unutar evakuiranog prostora; ~*ni stav* *log.* iskaz sastavljen od atomarnih stavova pomoću logičkih junktora (konstanti); **molèkulskī** *prid.* koji se odnosi na molekule; **molèkulski** *pril.* onako kako je svojstveno molekulama, kao što je molekula

✧ *nlat.* molecula: mala masa ≃ moles: masa

molèskīn (**moleskîn**) *m* ⟨G moleskína⟩ jaka pamučna tkanina, služi za podstavu ili džepovinu

✧ *engl.* moleskin: krtičje krzno

molestírati (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* molèstīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ dosađivati kome gnjavažom, zlorabiti čiju strpljivost; uznemiravati, zlostavljati

✧ *njem.* molestieren, *lat.* molestare ← molestus: dosadan, *usp.* moles: masa, breme, jad

molèta *ž pom.* portugalska ribarska jedinica s jedrom nagnutim naprijed

✧ *port.*

mòlibden *m kem.* element (simbol Mo, atomski broj 42), srebrnastosivi metal, služi u proizvodnji čelika

✧ *nlat.* molybdenum ← *lat.* molybdaena ← *grč.* molýbdaina: galenit (olovni sulfid) ≃ mólybdos: olovo

molibdènīt *m* ⟨G molibdeníta⟩ *min.* MoS_2, molibdenov sulfid, olovnosive boje, glavna ruda molibdena; molibdenov sjajnik

✧ *v.* molibden + -IT

Molière (*izg.* Moljêr) (pravo ime Jean-Baptiste Poquelin) (1622–1673), klasik francuske i svjetske komediografije, glumac i redatelj; napisao 33 komedije u kojima obuhvaća raspon od farse, komedija zabuna, zapleta i situacije, do najrafiniranijih komedija karaktera među kojima se neke ubrajaju u najizvođenija kazališna djela uopće (*Tartuffe*, *Don Juan*, *Mizantrop*, *Škrtac*, *Umišljeni bolesnik*)

molinìzam *m* ⟨G -zma⟩ *teol.* u shvaćanju kršćanske milosti stav prema kojem su istočnim grijehom ostali neoslabljeni sloboda i sposobnost odlučivanja

✧ prema španjolskom jezuitu L. Molini (1535–1600) + -IZAM

mòlīno *m* nebijeljeno sirovo grubo platno od debele pređe; žutica, amerikan, buhač

Molîse *sr* ⟨G Molîsea/Molîsa⟩ oblast u Italiji između jadranske obale i Apenina, površina 15.234 km², glavni grad Akvila; mjesto značajne zajednice iseljenih Hrvata // **mòlīškī** *prid.* koji se odnosi na Molise i Moližane [~ *Hrvati*]; **Molížanin** *m* (**Molíšānka** *ž*) ⟨N *mn* Molížani⟩ stanovnik Molisea

mòliti (koga,što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mȍlīm (se), *pril. sad.* mòlēći (se), *gl. im.* mòljēnje⟩ **1.** (koga, što) obraćati se molbom ili molitvom **2.** (se) izgovarati molitvu [~ *se Bogu*] **3.** riječ za obraćanje i pojačanje (samo *1. l. prez.* ili *1. l. futura*) [*molim te (lijepo), molit ću lijepo*; *molim, tako se ne radi*] // **mòlb|a** *ž* ⟨G *mn* -ī/mólbā⟩ **1.** na pristojan način, prema običajima, nekom upućena želja ili zahtjev da što učini, odobri i sl. **2.** pisani oblik takve želje ili zahtjeva [*podnijeti ~u*]; **molbènica** *ž kat.* molitveni završetak jutarnjeg misnog slavlja kada se zaziva za posvećenje dana; **mòleći** *pril.* na način molbe, molbom [~ *tražiti*]; **molèćiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji izražava molbu (o tonu i načinu izražavanja, izrazu lica i sl.); **molèćivo** *pril.* na način koji upućuje na molbu, tonom ili s izrazom molbe; **molèćivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ izraz ili sadržaj onoga što je molećivo; **mòlilac** *m* ⟨G -ioca, V -ioče, N *mn* -ioci⟩ **1.** onaj koji izgovara molitvu **2.** onaj koji podnosi molbu (ustanovi, organu, vlasti itd.); molitelj; **mòlilačkī** *prid.* koji se odnosi na molioce; **mòlilački** *pril.* kao molilac, na način molilaca; **mòlīlja** *ž rij.*, *v.* molilac; **mòlitelj** *m*, *v.* molilac (**2**); **mòliteljev** *prid.* koji pripada molitelju; **molitèljica** (**mòlitēljka** *rij.*) *ž*, *v.* molitelj; **molitèljičin** *prid.* koji pripada moliteljici; **mòliteljskī** *prid.* koji se odnosi na molitelje; **mòliteljski** *pril.* kao molitelj, na način molitelja; **mòlitva** *ž* ⟨G *mn* -tāvā/-ītvī⟩ riječi kojima se čovjek obraća višem biću △ ~ *vjernika* *kat.* sveopća ili vjernička molitva u misnom slavlju na kraju službe kada se moli za sve ljude i vlastite potrebe u obliku kratkih dijaloga; **mòlitvenī** *prid.* koji se odnosi na molitvu i molitve; **molitvènīk** *m* ⟨G molitveníka, N *mn* molitveníci⟩ knjižica koja sadrži molitve za razne prilike; **moljàkati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ (+ *pejor.*) dosađivati upornim molbama ili moljenjem

✧ *prasl.* *modliti (*stsl.* moliti, *rus.* molít’, *polj.* modlić się), *lit.* maldyti ← *ie.* *moldh-

(*stvnjem.* meldôn: javiti, *hetit.* maldai-: svečano govoriti)

Molnár (*izg.* Mòlnār), **Ferenc** (1878–1952), mađarski romanopisac, novelist, feljtonist i dramatik (*Junaci Pavlove ulice*, *Igra u dvorcu*)

mólo *m*, *v.* mol[1]

Mòlok (**Mòlek**, **Mòloh**) *m* **1.** *bibl.* kanaansko božanstvo kojem su roditelji žrtvovali svoju djecu predajući ih vatri; kasnije žrtveni obred s nadomjesnom žrtvom **2.** (moloh) *pren.* **a.** neman koja sve proždire **b.** ono što zahtijeva strašnu žrtvu

✧ *hebr.* molekh(ë)

Molotov (*izg.* Mòlotov), **Vjačeslav Mihailovič** (1890–1986), sovjetski političar, bliski Staljinov suradnik; predsjednik vlade SSSR-a 1930–1941, ministar vanjskih poslova 1939–1949. i 1953–1956. // **mòlotovljev** *prid.* koji pripada Molotovu, ob. u: △ ~ ***koktel*** *vojn.* boca s benzinom, zapaljena, upotrebljava se u diverzantskim akcijama

mòlto *pril. glazb.* oznaka koja se upotrebljava uz druge oznake za tempo, dinamiku, artikulaciju i interpretaciju, pojačavajući prvobitno značenje; vrlo, jako

✧ *tal.* molto

Mòluci *m mn geogr.* skupina indonežanskih otoka, 74.505 km², 1.411.006 stan. (1980), glavna luka i naselje Ambon // **mòlučkī** *prid.* koji se odnosi na Moluke

mòlusk *m* ⟨N *mn* -sci, G -ā⟩ *pat.* mekana tvorba, dobroćudni tumor, izraslina u obliku bradavice

✧ *nlat.* molluscum ← *lat.* molluscus: mekan

mòluska *sr mn* ⟨D L -i, G *mn* -sākā/-ī⟩ *zool.* pripadnici velikog koljena životinja (više od 100.000 vrsta) koje se dijeli na razrede (puževi, školjkaši, glavonošci); mekušac // **mòlusk|an** *prid.* ⟨*odr.* -knī⟩ **1.** koji je mekan poput mekušca, koji je poput moluske **2.** *pren. pejor.* koji je savitljiv, ponizan, koji nema kičme [*Menzel je ~ne kičme grofova posavijao do majmunske servilnosti*]

✧ *nlat.* mollusca ← *lat.* molluscus: mekan

Môlve *ž mn* ⟨G Môlvī⟩ naselje u Podravini, 1596 stan. // **Molvánac** *m* (**Mòlvānka** *ž*) ⟨G -nca, V -nče, N *mn* Molvánci⟩ stanovnik Molva; **mòlvanskī** *prid.* koji se odnosi na Molve i Molvance

◆ *pr.* (etnik): **Molvárec** (Đurđevac)

móljac *m* ⟨G -ljca, V môljče, N *mn* -ljci, G môljācā⟩ *zool.* leptirić iz porodice moljaca (*Tinea*, *Tineidae*) čije gusjenice nagrizaju vunu, krzno, itd. (*sukneni Tineola biselliella*) △ ***knjiški*** ~ *razg.* **1.** onaj koji stalno traži po knjigama, koji je stalno među knjigama **2.** *pejor. iron.* osoba odvojena od života i svakodnevice; onaj koji se zatvara u svijet knjige // **mòljčan** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji zahvaćen moljčevom larvom i njezinom paučinom; **móljčev** *prid.* koji pripada moljcu

✧ *prasl.* moljь (*rus.* mol’, *polj.* mól) ← *ie.* *mol- (*got.* malô, *skr.* malūkas: crv)

mòmak *m* ⟨G -mka, V mômče, N *mn* mòmci, G momákā, *zb.* momčàdija⟩ **1.** mlad čovjek, onaj koji je izašao iz djеčaštva, a još nije ušao u zrelu dob; mladić **2.** *meton.* **a.** mladoženja **b.** neženja **3.** onaj koji pomaže starijemu ili pretpostavljenom, ob. u seoskom gospodarstvu **4.** običan član brodske posade ili običan vojnik; mornar, vojnik **5.** *etnol.* onaj koji prati ili pomaže alkaru **6.** (u raznim kontekstima i obraćanju kad se misli ili obraća mlađim ljudima ili pojedincu iz cjelina koje se mogu nazvati momčad, posada, postrojba, jedinica itd.) [*hajde momci*; *naši momci*; *solidan ~*; *sposoban ~*; *pravi ~*] // **móma** *ž jez. knjiž.* djevojka; **mòmačk|ī** *prid.* koji se odnosi na momke △ ***~i korak*** lagan korak; ***~o veče*** večer prije vjenčanja koju muškarac provodi u društvu prijatelja; **mòmački** *pril.* kao momak, na način momaka; **mòmaštvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ **1.** razdoblje u životu u kojem je čovjek momak **2.** položaj i služba onoga koji je momak u kući, kojega su uzeli za momka [*uzeti u ~ (koga)*]; **mȍmčād** *ž zb.* ⟨I -i/-āđu⟩, *v.* momče **1.** *sport* sastav, postava, ekipa, tim **2.** posada broda, *usp.* momak (**4**); **momčàdija** *ž zb.*, *v.* momak, momče, *razg.* momci prema djevojkama ili prema osobama u zreloj dobi (ob. uz kakav običaj, skupljanje i sl.); **mȍmčādskī** *prid.* koji se odnosi na momčad; **mȍmčādski** *pril.* ekipno, timski, *usp.* momčad (**1**), *opr.* pojedinačno; **mòmče** *sr* ⟨G -ta, *zb.* mȍmčād⟩ *ekspr.* mlad momak; **mòmčić** *m dem.* i *hip.* od momak; **mòmčina** *m augm.* i *hip.* od momak; **mômčiti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. sad.* -čēći se, *gl. im.* -čēnje⟩ postajati momak, prelaziti iz dječačkog uzrasta u razdoblje momaštva

✧ *ekspr.* ≃ *bug.* moma

Mòmčilo m. os. ime; *hip.*: **Mómo** ◇ *pr.*: **Momčílović** (1090, Ogulin, Lika, Kordun, Banovina, Pokuplje), **Momčínović** (Zagreb), **Mómić** (410, Daruvar, Glina, Poreč, Knin, *v.* i moma, momak)

mòment (**mòmenat**, **momȅnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ **1. a.** kratak interval; tren, trenutak, čas **b.** poseban trenutak u vremenu, naročito u sadašnjosti [*u ovom ~u važno je biti priseban*] **2. a.** izdvojeni dio čega što se zbiva, događaja ili pojave **b.** činjenica u okviru spleta događaja ili u nadređenoj činjenici; činilac, čimbenik, faktor **3.** *fiz.* umnožak neke veličine i mjera udaljenosti od neke za nju značajne točke [*statički ~*; *~ tromosti*] △ ***angularni*** *~ fiz.* u kružnom gibanju, moment analogan linearnoj količini gibanja (simbol L), definiran vektorskim produktom pozicije i linearne količine gibanja tijela, jedinica: N·m·s; kutna količina gibanja; ***linearni*** *~ fiz.* fizikalna veličina, umnožak mase i brzine tijela (simbol p); linearna količina gibanja; ***magnetski*** *~*, *v.* màgnētskī △; *~* ***torzije*** *fiz.* fizikalna veličina (simbol T), definirana u odnosu na neku os, pokazatelj je sposobnosti neke sile da pokrene neko tijelo u kružno gibanje oko zadane osi; ***novi*** *~* ono što mijenja postojeće stanje i traži novi sud, mišljenje itd. // **mȍmentālan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji traje samo jedan moment; trenutačan **2.** koji kao da nastupa istog momenta; brz, neposredan [*~ otkaz*; *~ prekid*]; **mȍmentālno** *pril.* **1.** u momentu, trenutno, trenovito **2.** brzo, neposredno, smjesta, odmah [*~ prekinuti rad*]; **mòmēntan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji je trenutan; časovit

✧ *lat.* momentum ≃ movēre: kretati

moment musical (*izg.* momân musikâl) *glazb.* kraća instrumentalna skladba neodređena oblika, ob. klavirska

✧ *fr.*

Mommsen (*izg.* Mòmzen), **Theodor** (1817–1903), njemački povjesničar i političar; za monumentalna djela *Povijest Rima* (pet tomova), *Rimsko državno pravo* (tri toma) i *Rimsko kazneno pravo* dobio Nobelovu nagradu za književnost 1902; kao član pruskog parlamenta s pangermanskih pozicija u poslanici Nijemcima u Austriji (1897) grubo napao Slavene

MON-, *v.* MONO-

mȍna *ž reg.* **1. a.** *podr.* onaj koji je slabe moći shvaćanja, glupan **b.** onaj koji je podmukao **2.** *žarg. vulg.* ženski spolni organ // **mȍnād|a** *ž žarg. pejor.* budalaština, glupost, bedastoća, beznačajna sitnica, pizdarija [*pričati ~e*; *praviti ~e*; *sve su to ~e*]; **mȍneško** *m reg. pejor.*, *v.* mona; pizdek

✧ *tal.* monna

monàcīt *m* ⟨G monacíta⟩ *min.* cerijev fosfat žute do smeđe boje; sadrži lantanide i torij koji se iz njega mogu dobiti

✧ *njem.* Monazit ≃ *grč.* monázein: biti sam

monáda *ž fil.* nedjeljiva cjelovita jedinica ili najmanji i nedjeljivi element stvarnosti; prema Pitagori brojna jedinica, prema Platonu ideja, prema G. Brunu atom, prema Leibnizu osnovno supstancijalno biće od kakvih je sagrađen univerzum

✧ *lat.* monas ← *grč.* monás: jedinica

mònah *m* ⟨V mȍnāše, N *mn* -asi⟩ *rel.* onaj koji se zavjetima vezuje i potpuno predaje monaštvu; u istočnim crkvama svi su redovnici monasi, u zapadnoj samo neki (benediktinci, kamaldoležani, valambrozanci, silvestrini, olivetani, cisterciti, kartuzijanci) // **mònahinja** *ž*, *v.* monah; **mònāškī**[1] *prid.* koji se odnosi na monahe; **mònāški** *pril.* kao monah, na način monaha; **mònaštvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-āštvā⟩ *rel.* način života monaha i monahinja; sami ili u svojoj zajednici uređuju život u svrhu postizanja krajnjeg cilja, za koji vjeruju da je svet; redovništvo

✧ *lat.* monachus ← *grč.* monakhós: sam, jedini

Mònako *m geogr.* kneževina na Azurnoj obali (Sredozemno more), 1,8 km², 29.000 stan., glavni grad Monaco, najpoznatiji Monte Carlo // **mònāškī**[2] *prid.* koji se odnosi na Monako

Monaldi (*izg.* Monâldi), **Miho** (1540–1592), hrv. neoplatonistički filozof, matematičar, teoretičar umjetnosti iz Dubrovnika; pisao na talijanskom jeziku rasprave o odnosima između glazbe i matematike, pjesništva, govorništva, politike oslanjajući se na okolnosti i iskustva iz onovremenog Dubrovnika

Mona Lisa (*izg.* Mȍna Líza) *ž lik.* slika Leonarda da Vincija nastala 1503–1506, prekretnica u portretnom slikarstvu; popularna po diskretnom osmjehu, koji se često proglašava »tajanstvenim«

mònarh[1] *m* ⟨N *mn* -rsi⟩ *zool.* vrlo velik, narančastocrni leptir (*Danaus plexippus*)

✧ *v.* monarhija, monarh

monàrhija *ž* oblik vladavine u kojem svu vlast ima jedna osoba, ob. nasljedni kralj, vladavina na čelu s monarhom △ ***apsolutistička*** *~* monarhija u kojoj se provodi apsolutna vladavina, nesputana kontrolom neke oporbe ili institucije; ***ustavna*** *~* monarhija u kojoj funkcioniranje vlasti uređuje ustav // **mònarh**[2]

m ⟨V mònarše, N *mn* -rsi⟩ onaj koji vlada u monarhiji; nasljedni vladalac, kralj, car; **monàrhījskī** *prid.* koji se odnosi na monarhiju; **monàrhist** (**monarhìst**) *m* pristalica monarhije kao oblika vladavine; **monarhìstičkī** *prid.* koji se odnosi na monarhiste i monarhizam; **monarhìstički** *pril.* kao monarhist, na način monarhista; **monàrhistkinja** *ž*, *v.* monarh; **monarhìzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** poimanje i ukupnost shvaćanja monarhije kao oblika vladavine **2.** učenje monarhistā

✧ *grč.* monarkhía ≃ MON- + -ARHIJA

monarhijanìzam *m* ⟨G -zma⟩ *teol.* ranokršćansko učenje koje niječe Trojstvo u Bogu, odnosno, naučava da postoji samo jedan Bog koji vlada i upravlja; Isusa bi trebalo proglasiti čistim prorokom kojega je Bog samo adoptirao za sina

✧ *lat.* monarchianus + -IZAM

monarhomáhi *m mn* ⟨N monarhòmāh⟩ *pov.* skupina francuskih, španjolskih i njemačkih teologa i filozofa koji su branili tezu prema kojoj je dopušteno svrgnuti pa i ubiti monarha tiranina (o.1600)

✧ *v.* monarhija, monarh + *grč.* mákhesthai: boriti se

Mond (*izg.* Mônd), **Alfred Moritz** (1868–1930), engleski industrijalac, financijer i političar (Mondova doktrina o harmoniji klasnih interesa kapitalista i radnika)

monday blues (*izg.* màndi blûz) *m ekon. žarg.* na burzama u većini zemalja pojava pada cijena ponedjeljkom

✧ *engl.*

mòndēn *m* ⟨G mondéna⟩ **1.** onaj koji je iz visokog društva, onaj koji oponaša manire visokog društva **2.** onaj koji se ističe u praćenju mode i tome prilagođenog stila života i koji se kreće u takvim krugovima // **mòndēn|ī** *prid.* koji je svojstven mondenu [*~o društvo*]; **mòndēnskī** *prid.* koji se odnosi na mondene; **mòndēnski** *pril.* kao monden, na način mondena

✧ *fr.* mondain

mondijalizírati (što) *dv.* ⟨*prez.* mondijalìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *publ.* podignuti/podizati na razinu razmatranja ili dati/davati važnost u svjetskim razmjerima, (na)praviti od čega svjetsku temu // **mondijalizácija** *ž* čin mondijaliziranja, mondijaliziranje

✧ *fr.* mondial: svjetski

Mondrian (*izg.* Mòndrijan), **Piet** (1872–1944), nizozemski slikar, jedan od utemeljitelja apstraktne umjetnosti; teoretičar neoplasticizma i promotor geometrijske apstrakcije

mondúra *ž* ⟨G *mn* -ā⟩ *reg. zast.* uniforma, odora

✧ *fr.* monture

mònēm *m* ⟨G monéma⟩ *lingv.* u teoriji A. Martineta, najmanja jedinica prve artikulacije jezika, najmanja jezička jedinica sa značenjem, *usp.* morfem

✧ *grč.* MON- (analogijom prema morfem)

Monet (*izg.* Monê), **Claude** (1840–1926), francuski slikar, inicijator i glavni zagovornik impresionizma, umjetničkog pravca koji je dobio ime po Monetovoj slici *Impresija, izlazak sunca*; kasnije razvio sustav u kojem slika jedan te isti motiv u različitim svjetlosnim uvjetima (*Stogovi sijena*, *Jablanovi*, *Katedrala u Rouenu*)

monèta *ž bank.* **1.** novac kao oblik [*kovana ~*] **2.** novac, novčana jedinica ili valuta jedne zemlje // **monetarìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *ekon.* pravac u ekonomskoj teoriji (alternativa kejnzijanstvu) koji zahtijeva čvrsta pravila dugoročnog rasta količine novca u optjecaju, ovisno o gospodarskom rastu; **mònetārn|ī** *prid.* koji se odnosi na monetu; novčani [*~i sustav*] △ ***europski ~i sustav*** financijska organizacija osnovana 1979. koja je postupno objedinjavala monetarnu politiku i sustave zemalja Europske ekonomske zajednice i dovela 2002. do eura; ***~a masa*** *bank.* ukupna novčana sredstva nekog valutnog područja u određenom trenutku (kovani, papirni i depozitni novac); novčana masa; ***~a politika*** *ekon.* novčana politika neke države; neposredno je provodi središnja banka; ***~a ravnoteža*** *ekon.* stanje u gospodarstvu u kojem je ponuda novca jednaka potražnji; ***~a reforma*** promjena u monetarnom sustavu i novčanom optjecaju (promjena novčane jedinice, uvođenje novih oblika novca, smanjivanje ili povećavanje vrijednosti novca); ***~a unija*** sporazum koji se odnosi na standardizaciju i konvertibilnost novca među državama potpisnicama sporazuma; ***~a zmija*** *bank.* vezanost i međusobna ovisnost više valuta posebnim mehanizmom tečajeva; ***~e rezerve*** sve vrste efektivnog stranog novca; osiguravaju likvidnost jedne zemlje; ***~i standard*** službena novčana mjera prema kojoj se u nekoj zemlji mjeri vrijednost robe i usluga; osnovni novac; **monetizácija** *ž*

ekon. element procesa emisije novca [~ *duga* pretvaranje javnog duga u novac]
✧ *lat.* moneta ≃ Iuno Moneta: Junona Opominjačica; u blizini njezina hrama nalazila se rimska kovnica novca

money (*izg.* màni) *m* ⟨*indekl.*⟩ **1.** *žarg. ekspr.* novac, pare, lova, kinta, cinkete-cankete **2.** (u raznim engleskim vezama riječi) novac
✧ *engl.*

monferrina (*izg.* monferîna) *ž glazb.* talijanski narodni ples iz okolice Monferrata (u Pijemontu)
✧ *tal.*

Monge (*izg.* Mônž), **Gaspard** (1746–1818), francuski matematičar, osnivač deskriptivne i diferencijalne geometrije

mongòlīd *m* ⟨G mongolída⟩ (ob. *mn*) *antrop.* **1.** pripadnik mongolida **2.** (*mn*) mongolska grana žute rase, odlikuje je nizak rast, tamna, ravna kosa, široke jagodice i poseban oblik očiju
✧ *v.* Mongolija + -ID

Mòngōlija *ž geogr.* država u središnjoj Aziji, 1.566.500 km², 2.185.000 stan., glavni grad Ulan Bator △ ~ ***Unutrašnja*** autonomna pokrajina u *SZ* Kini, 1.177.500 km², 21,5 mil. stan., glavni grad Huhehot // **Mòngōl** *m* (**Mòngōlka** *ž*) ⟨N *mn* Mongóli⟩ **1.** stanovnik ili državljanin Mongolije **2.** *pov.* pripadnik mongolskog ili koga drugoga naroda mongolske rase koji je ratovao u Europi u 13. st.; **mòngōlskī** *prid.* koji se odnosi na Mongoliju i Mongole △ ~ ***jezici*** *lingv.* jezična porodica koja obuhvaća nekoliko jezika među kojima je najvažniji halha-mongolski, službeni jezik Mongolije; **mòngōlski** *pril.* kao Mongol, na način Mongola

mongolìzam *m* ⟨G -zma⟩ *med.* prirođena tjelesna i duševna zaostalost s karakterističnim izgledom (mikrokefalija, okruglo lice, kosi položaj očnih kapaka i sl.); nastaje zbog greške u broju kromosoma, bolesnici obično umiru do 40; Downow sindrom, mongoloidna idiotija
✧ Mongol + -IZAM

mongolòīd *m* ⟨G mongoloída⟩ *med.* onaj koji boluje od mongolizma // **mongolòīdan** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji ima svojstva mongoloida
✧ *v.* Mongolija, Mongol + -OID

Mònika ž. os. ime ◊ *pr.*: **Mònica** (Buje)
✧ *fr.* Monique ← *lat.* Monica

monilètriks *m pat.* nasljedni poremećaj u rastu kose
✧ *lat.* monile: ogrlica + *grč.* thríks: kosa

monilijáza *ž pat.* **1.** mikoza uzrokovana gljivicom *Candida albicans*; javlja se kod smanjenja obrambene snage organizma; kandidijaza **2.** gljivična zaraza peradi
✧ *lat.* monile: ogrlica + -IJAZA

mònitor *m* **1.** *pom.* brod plitka gaza za posebne zadatke na moru i na rijeci **2.** (+ *potenc.*) **a.** aparat za praćenje i provjeru televizijske emisije u studiju **b.** dio kompjuterske tehnologije i opreme, služi za prikaz podataka; ekran, zaslon [*LCD* ~; *17"* ~] **3.** *med.* elektronski aparat koji, priključen na pacijenta, pokazuje signalima otkucaje srca **4.** *meton.* osoba određena za provedbu monitoringa (**1**) **5.** *inform.* glavni program koji upravlja radom računalnog sustava // **monitòring** *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ **1.** praćenje neke pojave, nekog procesa na monitoru **2.** promatranje, kontrola, nadgledanje nekog procesa (tehničkog, prometnog, političkog i sl.) te davanje znakova upozorenja višem organu [~ *EU u BiH*]; **monitorírati** (∅, što) *dv.* ⟨*prez.* monitòrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril.pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** pratiti razne podatke na monitoru **2.** promatrati, kontrolirati, nadgledati neki proces (tehnički, prometni, politički i sl.) te informirati i upozoravati viši organ o razvoju događaja
✧ *engl.* ← *lat.*: savjetnik ≃ monere: podsjetiti, savjetovati, upozoriti

monìzam *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ *fil.* stav koji sve pojave svodi na samo jedan jedinstveni duhovni ili materijalni princip svijet je ono apsolutno i razumljivo samo po sebi i objašnjava se samim sobom [*kozmološki* ~; *panteistički* ~; *spiritualistički* ~], *opr.* dualizam △ ***epistemološki*** ~ *fil.* stav da su realni objekt i njegova ideja (pojam) jedno; ***psihološki*** ~ stav da su materija i duh jedan princip // **mònist** (**monìst**) *m* pristalica monizma; **mònistica** *ž*, *v.* monist; **monìstičkī** *prid.* koji se odnosi na monizam i moniste; **monìstički** *pril.* kao monist; na način monista
✧ *njem.* Monismus ≃ MON(O)- + IZAM

Monk (*izg.* Mànk), **Thelonious** (1920–1982), američki glazbenik; pijanist, šef orkestra i skladatelj jazza u stilu be-popa kojem je začetnik

mòn-khmêrskī (*izg.* ~-kmêrskī) *prid.*, ob. u: △ ~ ***jezici*** *lingv.* grana austroazijske porodi-

ce jezika, obuhvaća mnoge jezike Indokine (npr. khmerski, vijetnamski, itd.)

Monnet (*izg.* Monê), **Jean** (1888–1979), francuski politički ekonomist i diplomat, poslije 2. svjetskog rata začetnik zajedničke gospodarske politike u zapadnoj Europi; zajedno s R. Schumannom 1950. predložio osnivanje Europske zajednice za ugljen i čelik 1952–1955, njezin prvi predsjednik; 1956–1975. na čelu Akcijskog odbora za stvaranje Sjedinjenih država Europe

mȍno *prid.* ⟨*indekl.*⟩ koji se odnosi na reprodukciju ili snimanje zvuka upotrebom samo jednog kanala, *opr.* stereo
✧ *engl.* mono(phonic), *v.* MONO-

MONO-, **MON-** kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na jedno, jedinstveno, samo [*monolitan*; *monolog*; *monoteizam*]
✧ *grč.* mónos: sam, jedan, jedini

monoàndrija *ž* jednomuštvo, *opr.* poliandrija
✧ MONO- + *grč.* anḗr: muškarac

monoartrìtis *m pat.* upala samo jednog zgloba
✧ MONO- + *v.* artritis

monoàurālan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji je samo za jedno uho
✧ MONO- + *lat.* auris: uho

monocíti *m mn* ⟨N monòcīt, G monocíta⟩ *fiziol.* vrsta leukocita okrugla oblika s velikom nepravilnom jezgrom; stvaraju se u koštanoj moždini // **mȍnocīt|an** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji se odnosi na monocite, koji pripada monocitima [*~na leukemija*]
✧ MONO- + CIT(I)

monocitopènija *ž pat.* nedostatak monocita u krvi
✧ MONO- + *v.* citopenija

monocitóza *ž pat.* povećan broj monocita u perifernoj krvi
✧ MONO- + -CITOZA

Monod, **Jacques** (1910–1976), francuski biokemičar, proučavao genetičko upravljanje sintezom enzima; jedan od trojice dobitnika Nobelove nagrade za medicinu 1965 (s A. Lwoffom i F. Jacobom)

monódija *ž glazb.* **1.** način muziciranja; nekoliko sporednih dionica prati napjev glavne dionice **2.** skladba za jedan glas uz instrumentalnu pratnju
✧ *grč.* monōidía: jednoglasna pjesma ≃ MON- + -ODIJA

mȍnodrama *ž* **1.** drama u kojoj igra samo jedan glumac, dramski tekst za jednog glumca **2.** melodrama (**1**) za jednoga recitatora i orkestar
✧ MONO- + *v.* drama

monoenergetìzam *m* ⟨G -zma⟩ *kršć.* učenje da iznad dviju zasebnih naravi u Kristovoj osobi postoji jedna i jedinstvena energija (7. st.)
✧ MONO- + *v.* energija, energetika + -IZAM

mònofāg *m* ⟨N *mn* -āzi⟩ *biol.* organizam koji može uzimati samo jednu vrstu hrane, *opr.* eurifag
✧ MONO- + -FAG

mȍnofāz|an *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ jednofazan △ ***~na struja*** jednofazna izmjenična struja, služi za napajanje manjih trošila električnom energijom
✧ MONO- + -FAZAN

monofilàment (**monofilamȅnt**) *m* ⟨G *mn* -nā-tā⟩ gruba nit kemijskog vlakna; upotrebljava se kao pređa
✧ MONO- + *nlat.* filamentum: vlakno ← *lat.* filare: namatati konac

monofiletìzam *m* ⟨G -zma⟩ *biol.* zajedničko podrijetlo neke grupe organizama iz primitivnog praroditeljskog oblika, *opr.* polifiletizam
✧ MONO- + *grč.* phŷllon: rod

monofizīt *m* ⟨G monofizíta⟩ sljedbenik i zagovornik monofizitizma // **monofizitìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *pov. rel.* učenje koje poriče istovjetnost Kristove božanske naravi s običnom ljudskom naravi (5–7. st.) i tvrdi da je Krist imao samo božansku narav, *usp.* monoteletizam
✧ *lat.* monophysita ← *grč.* monophysítēs ≃ MONO- + phýsis: priroda

monofòbija *ž psih.* patološki strah od samoće; bolesnik zapada u teško tjeskobno stanje ako ostane sam
✧ MONO- + -FOBIJA

monofònija *ž glazb.* jednoglasje bez ikakve pratnje; danas postoji još samo u folkloru
✧ MONO- + -FONIJA

monòfora *ž arhit.* prozor završen polukružnim ili šiljastim lukom; čest u romaničkoj i gotičkoj umjetnosti
✧ MONO- + -FORA

mȍnoftong *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ *fon.* jednoglasnik, *opr.* diftong // **monoftongizácija** *ž lingv.* promjena diftonga u monoftong
✧ *grč.* monóphthoggos ≃ MONO- + phthóggos: zvuk

monogàmija *ž sociol.* brak između jednog muža i jedne žene, *opr.* poligamija // **monògamskī**

prid. koji se osniva na monogamiji, koji se odnosi na monogamiju
✧ *grč.* monogamía ≃ MONO- + -GAMIJA

monogèneza *ž* **1.** *biol. antrop.* učenje o jedinstvenom podrijetlu svih ljudi, o pratipu svih rasa (onom koji je jedan ljudski par); monogenizam **2.** *lingv.* učenje da svi jezici vuku podrijetlo iz zajedničkog prajezika // **mònogenizam** *m* ⟨G -zma⟩ učenje prema kojem cijelo živuće čovječanstvo biološki potječe od jednog jedinog ljudskog para, *usp.* monogeneza, *opr.* poligenizam
✧ MONO- + -GENEZA

monogèrman *prid.* ⟨*odr.* -mnī⟩ *bot.* koji ima jednu klicu
✧ MONO- + *lat.* germen: klica, pupoljak

monogràfija *ž* znanstveni, stručni ili esejistički tekst u kojem se iscrpno obrađuje jedna tema (pojava, osoba) // **monògrafskī** *prid.* koji se odnosi na monografiju; **monògrafski** *pril.* kao monografija, na način monografije
✧ MONO- + -GRAFIJA

mȍnogram *m* **1.** skraćenica, šifra, znak **2.** ob. početna slova imena i prezimena, izrađena u posebno stiliziranom obliku (na posteljini, rublju itd.) **3.** *pravn. pov.* na ispravi, grafički znak koji se sastoji od slova imena izdavača isprave postavljenih najčešće u obliku križa // **monogràmist** *m* **1.** umjetnik koji se specijalizirao za izradu monograma **2.** umjetnik koji svoja djela potpisuje samo monogramom (najčešće u kasnom srednjem vijeku)
✧ *lat.* monogramma ≃ MONO- + -GRAM

monoideìzam *m* ⟨G -zma⟩ *psih.* abnormalno duševno stanje u kojem jedan psihički doživljaj potiskuje ili prožima sve ostale dijelove misaonog života
✧ MONO- + *v.* ideja

mȍnokārpan *prid.* ⟨*odr.* -pnī⟩ *bot.* koji samo jednom cvate i donosi plod, a tada ugiba; može biti jedno-, dvo- i višegodišnja biljka; jednoplodan
✧ MONO- + *grč.* karpós: plod

mȍnokīni[1] *m žarg.* bikini bez grudnjaka
✧ MONO- + *v.* (bi)kini

mȍnokīni[2] *m mn biol.* skupina heterogenih tvari što ih izlučuju makrofagi
✧ MONO- + *v.* limfociti + *grč.* kineîn: pokrenuti

monòkl *m* ⟨G *mn* -ā⟩ optičko staklo za jedno oko, nosi se na vrpci i prinosi oku
✧ *fr.* monocle ← *lat.* monoculus: jednook

mȍnoklīn *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je hermafroditan // **monoklȉnič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji ima simetriju zasnovanu na kosoj prizmi romboidne baze, kristal koji pripada monoklinskom sustavu [*~ni kristalni sustav*]
✧ MONO- + *grč.* klínein: naginjati

monokòlōr *m* ⟨G monokolóra⟩ *film.* tehnika filma u jednoj boji
✧ MONO- + *v.* kolor

mȍnokord *m* ⟨N *mn* -i⟩ *glazb.* akustička naprava s jednom žicom; služi za određivanje visine tona // **mȍnokordan** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ *glazb.* koji ima samo jednu žicu, koji je svojstven monokordu
✧ *srlat.* monochordum ← *grč.* monókhordon ← monókhordos: s jednom žicom MONO- + khordḗ: žica

monokotiledóna *ž bot.*, *v.* jednosupnica
✧ *nlat.* monocotyledon ≃ MONO- + *grč.* kotylēdṓn: prijanjalka ≃ kotýlē: čašica

monokràcija *ž publ. pol.* vladavina jedne osobe
✧ MONO- + -KRACIJA

monokrìstāl *m* ⟨G monokristála⟩ *min.* kristalno tijelo sastavljeno od samo jednog kristala; kristal samac
✧ MONO- + *v.* kristal

monokròmatskī *prid.* koji sadrži, koji ima samo jednu boju [*~ monitor*] // **monokròmātor** *m* instrument za dobivanje monokromatske svjetlosti; **monokròmija** *ž biol.* pojava da jedno tijelo (biljka, životinja) ima samo jednu boju; jednobojnost
✧ *grč.* monokrṓmatos ← MONO- + -KROMATSKI

mȍnoksil *m pom.* primitivan čamac izdubljen tesanjem ili paljenjem iz jednog komada debla, najstariji fosilni primjerci potječu iz neolitika; ladva
✧ *grč.* monóksylon ≃ MONO- + ksýlon: drvo

mȍnokulār|an *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji je jednook, samo s jednim okom **2.** koji je konstruiran samo za jedno oko (o optičkim aparatima) △ ***~ni vid*** korištenje samo jednog oka pri gledanju // **monòkulus** *m* **1.** osoba sa samo jednim okom **2.** *med.* zavoj koji pokriva jedno oko
✧ *lat.* monoculus: jednooki ≃ MONO- + *v.* okular

monokultúra *ž agr.* uzgajanje samo jedne vrste usjeva na većoj površini tijekom više godina

[~ *duhana*] // **monokùltūrnī** *prid.* koji se sastoji od monokulture, koji je monokultura, koji je pod monokulturom

✧ MONO- + *v.* kultura

monolàterālan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji je svojstven samo jednoj strani, koji zahvaća samo jednu stranu; jednostran, *opr.* bilateralan

✧ MONO- + *v.* lateralan

monolìngvālan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji zna i upotrebljava samo jedan jezik

✧ MONO- + *lat.* lingua: jezik

monòlīt *m* ⟨G monolíta⟩ **1.** *arhit.* ono što je izgrađeno od jednog bloka kamena, kao element konstrukcije, obilježje ili dekoracija (stup, obelisk) **2. a.** velika organizacija, koje tvori jedno jedinstveno tijelo **b.** *pren.* onaj koji je monolitan (2) // **monòlit|an** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji je svojstven monolitu, koji ima osobine monolita **2.** *pren.* koji jedinstveno misli i djeluje; zbijen, čvrst [~*na partijska organizacija*]; **monolitìzam** *m* ⟨G -zma⟩ *pol.* **1.** visok stupanj unutarnje povezanosti neke stranke, političke organizacije ili pokreta; čvrstoća, koherentnost, *usp.* monolitnost **2.** *pov. ideol.* čvrsta povezanost i jedinstvo komunističkih partija u raznim zemljama; **monòlitno** *pril.* na monolitan način; čvrsto, koherentno [~ *nastupati*]; **monòlitnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je monolitno

✧ *grč.* monólithos ≃ MONO- + -LIT[1]

monòlog *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ **1.** *knjiž. kazal. film.* duži dramski tekst jednog dramskog lika, govori ga sebi i publici; samogovor **2.** *razg. pejor.* duži govor, dosadno izlaganje // **monòloškī** *prid.* koji se odnosi na monolog; **monòloški** *pril.* monologom, u monologu, kao u monologu, na način monologa

✧ MONO- + -LOG

mònōm *m* ⟨G monóma⟩ *mat.* jednočlani matematički izraz (npr. $r^2\pi$)

✧ MON- + -NOM

monomànija *ž psih.* bolesna zaokupljenost jednom jedinom idejom, *usp.* piromanija, poriomanija, kleptomanija, narkomanija, nimfomanija // **monòmān** *m* ⟨G monomána⟩ onaj koji pati od monomanije; **monòmānka** *ž* ⟨D L -i⟩, *v.* monoman

✧ MONO- + -MANIJA

monòmēr *m* ⟨G monoméra⟩ *kem.* osnovna konstitucijska jedinica polimera

monometalìzam *m* ⟨G -zma⟩ *ekon. bank.* novčani sustav u kojem se kao vrijednosna osnova valute upotrebljava samo jedna vrsta metala (ob. zlato), *usp.* bimetalizam

✧ MONO- + *v.* metal

mononímija *ž lingv.*, *v.* jednoimenost

✧ MONO- + -ONIMIJA

mononukleóza *ž pat.* infektivna bolest obilježena općom slabošću, grloboljom, limfadenopatijom, uvećanjem jetre i slezene te pojavom atipičnih limfocita (sličnih monocitima) u perifernoj krvi

✧ MONO- + *v.* nukleus, nuklearni + -OZA

monoperája *ž* posebno konstruirana peraja koja ima pričvršćene dvije papuče za stopala; koriste se u brzinskom ronjenju i sl.

✧ MONO- + *v.* peraja

mȍnoplān *m* ⟨N *mn* -i⟩ zrakoplov s jednim parom krila; jednokrilac, jednoplošnjak

✧ MONO- + *v.* (aero)plan

monoplègija *ž med.* kljenut jednog ekstremiteta ili jedne skupine mišića

✧ MONO- + -PLEGIJA

mȍnopōd *m* ⟨N *mn* -i⟩ *tehn.* vrsta stalka za snimanje (kamerom) s jednom nogom

✧ MONO- + POD

mȍnopol *m* ⟨N *mn* -i⟩ **1.** *ekon.* isključivo pravo bavljenja nekim poslom, trgovinom ili proizvodnjom [~ *duhana*; ~ *soli*] **2.** osoba, skupina ili poduzeće koji imaju monopol; monopolist **3.** *ekon.* oblik udruživanja kapitala radi povećanja profita **4.** *pren.* potpuno prisvajanje, posvajanje [*on misli da ima ~ na odlučivanje u tom časopisu*] // **mȍnopōl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji se odnosi na monopol, koji ima svojstva monopola [~*na cijena*; ~*na renta*; ~*ni profit*]; **monopòlist** (**monopolìst**) *m* onaj koji je član monopola, koji ima monopol, koji djeluje kao monopol; **monopolìstičkī** *prid.* koji se odnosi na monopoliste; **monopolìstički** *pril.* kao monopolist, na način monopolista; **monopòlistkinja** *ž*, *v.* monopolist; **monopolìzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** prevlast monopola u gospodarstvu modernog kapitalističkog društva **2.** težnja birokracije da upravljanje gospodarstvom i općedruštvenim poslovima pretvori u svoje trajno zanimanje; **monopolizírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* monopolìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* monopolìzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ dobiti/dobivati pravo monopola na što, (pre)uzeti/(pre)uzimati pravo monopola na što; **mȍnopolskī** *prid.* koji proizlazi iz

monopola, koji se odnosi na monopole [~ *položaj*; ~ *privilegij*]; **mȍnopolski** *pril.* na način djelovanja monopola

✧ *lat.* monopolium ← *grč.* monopólion ≃ MONO- + pōleîn: prodavati

monòpoli *m* ⟨G -lija⟩ popularna društvena igra kupovanja i prodavanja gradilišta, kuća, hotela i sl.

✧ *engl.* monopoly, *v.* monopol

mȍnoprint *m tisk.* **1.** grafička tehnika otiskivanja na papir sa stakla ili neke slične glatke površine **2.** grafički list izrađen u tehnici monoprinta

✧ MONO- + *engl.* print: tisak

mȍnopson *m ekon.* stanje na tržištu karakteristično po tome što za neku robu postoji samo jedan kupac

✧ MONO- + *grč.* opsōneîn: kupovati, nabavljati

mȍnopter *m pov. arhit.* u antici, hram kružna tlocrta sa stupovima

✧ *lat.* monopteros ← *grč.* monópteros: jednokrilni ≃ MONO- + -PTER

monorail (*izg.* mònoreil) *m* jednotračna željeznička pruga za vlakove (ili slično vozilo) s jednim nizom kotača ili za vozilo koje se giba na zračnom jastuku

✧ *engl.*

mȍnorhīd *m pat.* onaj koji ima samo jedan testis u skrotumu

✧ *grč.* mónorkhis ≃ MON- + órkhis: testis

monosaharídi *m mn* ⟨N monosahàrīd, G monosaharída⟩ *kem.* najjednostavniji šećeri koji se ne mogu razložiti na manje šećerne jedinice, nastaju hidrolitičkim razlaganjem polisaharida i disaharida; monoze

✧ MONO- + *v.* saharin, saharidi

monosèmija *ž lingv.*, *v.* jednoznačnost, *opr.* polisemija, višeznačnost

✧ MONO- + *grč.* sēmeîon: znak

monosilàbičan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ *gram.* koji ima samo jedan slog; jednosložan

✧ *grč.* monosyllabikós ≃ MONO- + *v.* silaba, silabičan

mȍnoskija *ž sport* vrlo čvrsta skija za slalom na vodi konstruirana za obje noge

✧ *grč.* monóstikhos ≃ MONO- + *v.* skija

monoteȉzam *m* ⟨G -zma⟩ *rel.* vjerovanje u jednog boga; jednoboštvo, *opr.* politeizam // **monotèist** (**monoteȉst**) *m* pristaša monoteizma, *opr.* politeist; **monotèistkinja** *ž*, *v.* monoteist; **monoteȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na monoteiste i monoteizam; **monoteȉstički** *pril.* kao monoteist, na način monoteista

✧ MONO- + *v.* teizam

monotèlīt *m* ⟨G monotelíta⟩ sljedbenik i zagovornik monoteletizma // **monoteletȉzam** *m* ⟨G -zma⟩ *kršć. pov.* učenje o jednoj volji koja podjednako vlada i božanskom i ljudskom naravi u Kristu (7. st.), *usp.* monofizitizam

✧ *srlat.* monotheleta ≃ MONO- + thelētés: koji hoće, koji želi

monotȉpija *ž lik. graf.* **1.** u slikarstvu, reproduktivni postupak pri kojem je za svaki otisak potrebno novo slikanje na ploči **2.** jedan (jedini) otisak neke slike // **mȍnotīp** *m tisk.* **1.** uređaj za pojedinačno lijevanje i slaganje slova **2.** otisak dobiven na monotipu; **mȍnotīpskī** *prid.* koji se odnosi na monotipiju i monotip

✧ MONO- + -TIPIJA

mȍnoton *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je uvijek ili gotovo uvijek na istom tonu [~ *govor*] **2.** *pren.* koji je dosadan u jednoličnosti, bez raznolikosti, dinamike, modulacije i sl.; jednoličan [~ *pejsaž*; ~ *film*] // **monotònija** *ž* osobina onoga koji je monoton ili svojstvo onoga što je monotono; jednoličnost, jednoobraznost, dosada; **mȍnotōno** *pril.* na monoton način; jednolično, dosadno; **mȍnotōnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je monoton ili svojstvo onoga što je monotono

✧ *grč.* monótonos ≃ MONO- + -TON

monotremáta *ž zool.* podrazred ili red aplacentalnih sisavaca koji se razmnožavaju jajima; jednootvori

✧ *nlat.* monotremata ← *lat.* monotrematus: jednorupan ≃ MONO- + *grč.* trêma: rupa

mȍnotrop *m bot.* biljka (*Monotropa hypopitys*), bez klorofila, s reduciranim lišćem, parazit na korijenju više vrsta drveća; bezlistac

✧ *grč.* monótropos: koji živi sam; jednovodan ≃ MONO- + -TROP

monóze *ž mn*, *v.* monosaharidi

Monroe (*izg.* Monròu) **1. James** (1758–1831), američki državnik, predsjednik SAD 1817–1825. **2. Marilyn** (1926–1962), američka filmska glumica, najveći »seks-simbol« Hollywooda (*Sedam godina vjernosti*, *Neki to vole vruće*) // **Monroeov** (*izg.* Monròuov) *prid.* koji pripada Jamesu Monroeu △ ~***a doktrina*** *pov. pol.* deklaracija koju je proglasio 1823. J. Monroe, a koja odbija bilo kakovo upletanje europskih sila na oba američka

kontinenta, dok se SAD uzdržavaju od miješanja u europske poslove

monsìnjōr (**monsinjôr**) *m* ⟨G monsinjóra⟩ **1.** *pov.* naslov francuskih kraljeva **2.** kasnije, knezova, papa, kardinala, biskupa i drugih crkvenih prelata
✧ *fr.* monseigneur

mònster *m* **1.** *meteor.* golema meteorološka plutača za automatsko otkrivanje tropskih ciklona **2.** *žarg.* monstrum
✧ *engl.* monster

mònstrānca (**monstrânca**) *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *kat.* svaka posuda u kojoj se izlažu svete moći; danas, ob. prozirna spremnica u kojoj se pogledima vjernika izlaže posvećena hostija; ostenzorij, pokaznica
✧ *srlat.* monstrantia ≃ monstrare: pokazivati

mònstrum *ž* **1.** *pat.* strukturno abnormalna ili groteskno deformirana životinja, biljka ili predmet **2.** *mit.* biće iz priče, filma i sl. koje djeluje zastrašujuće; čudovište, neman, nakaza **3.** *pren. ekspr.* iznimno pokvaren i zao čovjek // **mònstrumskī** *prid.* koji se odnosi na monstrume; **mònstrumski** *pril.* kao monstrum, na način monstruma; **mȍnstruōzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ **1.** koji ima ponašanje, osobine ili svojstva monstruma **2.** koji izgleda zastrašujuće; čudovišan, nakazan; **mȍnstruōzno** *pril.* na način monstruma, na monstrumski način, strahovito, užasno, grozno, nenaravno, neprirodno; **monstruóznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina, izgled, djelovanje itd. onoga koji je monstruozan ili onoga što je monstruozno
✧ *lat.* monstrum

mònsūn *m* ⟨G monsúna⟩ *meteor.* vjetar velikih razmjera koji zbog različitog zagrijavanja kopna i mora ima sezonski karakter: zimi puše s kopna prema oceanu, ljeti obrnuto, donosi velike kiše (ob. na Indijskom oceanu) // **mònsūnsk|ī** *prid.* koji se odnosi na monsune, koji ima značaj monsuna △ ***~a šuma*** vrsta tropske šume koje su zelene u kišnom razdoblju, a gube lišće u sušnom razdoblju godine; ***~e kiše*** *meteor.* dugotrajne i obilne kiše povezane s monsunskim vjetrovima, ob. u svibnju/lipnju
✧ *nizoz.* monssoen ← *port.* monçao ← *arap.* mäwsim: sezona, godišnje doba

Montadale (*izg.* montadèjl) *m agr.* pasmina ovaca razvijena u SAD, daje kvalitetnu vunu i kvalitetno meso
✧ *amer.engl.* prema državi Montana, SAD

montafónac *m* ⟨G -nca, V -nče, N *mn* -nci⟩ *agr.* pasmina smeđega goveda podrijetlom iz Alpa
✧ *tal.* montagnoso: planinski

Montaigne (*izg.* Montȅnj), **Michel Eyquem de** (1533–1592), francuski pisac i mislilac koji je svojom knjigom *Eseji* (izdanje 1588. u tri sveska) stvorio esej kao novu književnu vrstu i do danas ostao njenim uzorom; »više nego filozofski sistem, Montaigneova misao je mudrost sama, povremeno skeptična i povremeno stoička, koja se oslanja na Razum i Prirodu da bi radošću obogatila čovjekovu dokolicu i osnažila njegovu ljudsku slobodu«

Montale (*izg.* Montâle), **Eugenio** (1896–1981), talijanski pjesnik, prozni pisac, izdavač i prevoditelj; protivnik fašizma; u početku introvertiran i hermetičan, kasnije piše jednostavnijim i izravnijim jezikom, u pjesmama izrazio unutrašnju tjeskobu i nemir; Nobelova nagrada 1975 (*Sipine kosti*, *Prigode*)

Montand (*izg.* Montân), **Yves** (1921–1991), popularni francuski šansonjer i uspješni filmski glumac zahtjevnih dramskih uloga

montanìstika *ž* ⟨D L -ici⟩ znanstveno proučavanje rudarstva i rudarenja // **montànist**[1] (**montanȉst**[1]) *m neob.* onaj koji se bavi montanistikom; **montanìstičkī** *prid.* koji se odnosi na montaniste; **montanìstički** *pril.* kao montanist, na način montanista; **montànistkinja** *ž*, *v.* montanist
✧ *lat.* montanus: planinski ≃ mons: planina

montanìzam *m* ⟨G -zma⟩ *pov. kršć.* sljedba iz maloazijske Frigije (2–4. st.); naučavala je strogi moralni i asketski kodeks, nijekala Crkvi moć opraštanja grijeha, predviđala neposredan smak svijeta i očekivala vrlo skori drugi Kristov dolazak // **montànist**[2] (**montanȉst**[2]) *m* ⟨N *mn* montanìsti⟩ *kršć.* sljedbenik montanizma
✧ prema osnivaču Montanu iz Frigije (2. st.)

montanjári *m mn* ⟨N montanjâr⟩ **1.** *pov.* radikalni i jakobinci; nositelji jakobinske diktature u Francuskoj revoluciji (1793–1794) **2.** *pov.* krajnja ljevica u francuskoj narodnoj skupštini 1848.
✧ *fr.* Montagnards ≃ montagne: brdo, jer su poslanici te grupacije sjedili u najgornjim redovima narodne skupštine

montáža *ž* **1.** postupak kojim se postavljaju na mjesto, privode uporabi i sastavljaju u cjelinu

aparati, strojevi, filmske i druge vrpce itd. ili je pojedini dijelovi postavljaju i ugrađuju na tehnički ispravno mjesto [~ *stroja*; ~ *plinskih cijevi*; ~ *uređaja za grijanje*] **2.** *umj.* umjetnička kompozicija, posebno komponirana fotografija, izrađena kombiniranjem ili aranžiranjem nekoliko odvojenih ili različitih komponenata **3.** tehnički postupak kojim se za film ili TV emisiju slaže redoslijed slika i prateća zvučna kulisa **4.** *pren.* namještaljka, podmetanje, podvala // **montàžēr** *m* ⟨G montažéra, G *mn* montažérā⟩ osoba koja vrši filmsku i TV montažu u skladu s redateljevim uputama [~ *slike*; ~ *tona*]; **montàžērka** *ž* ⟨D L -i⟩, *v.* montažer; **montažérov** *prid.* koji pripada montažeru; **montàžērskī** *prid.* koji se odnosi na montažera i montažere; **montàžērski** *pril.* kao montažer, na način montažera; **mòntāžn|ī** *prid.* koji se zasniva na montaži, koji se sastavlja tako da se montira △ ~*a* ***kuća*** kuća od lakih materijala, ob. drveta, *opr.* kuća klasične gradnje, zidana kuća; **mòntēr** *m* ⟨G montéra⟩ onaj koji obavlja montažu (strojeva, uređaja i sl.); **mòntērskī** *prid.* koji se odnosi na montere; **mòntērski** *pril.* kao monter, na način montera; **montírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* mòntīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* mòntīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) obaviti/obavljati montažu **2.** (kome) *pren.* namjestiti/namještati igru, kakvo loše djelo, zločin i sl., *usp.* montaža (**4**)

✧ *fr.* montage ≃ monteur: onaj koji montira

Mont Blanc (*izg.* Môn Blàn) *m geogr.* najviši dio Alpa i najviša skupina Europe, 4810 m

Monte Carlo (*izg.* Mònte Kârlo) *m* grad i luka u Kneževini Monako (13.200 stan.) poznat po kockarnicama (od 1861); najraskošnije i najskuplje odmaralište svjetske elite i bogatih na Francuskoj rivijeri; mjesto održavanja automobilskog relija Monaco Grand Prix

Monte Cassino (*izg.* Mônte Kasîno) *m* benediktinska opatija u središnjoj Italiji, osnovana 529, u 2. svjetskom ratu poprište dugotrajnih borbi

Montefiore (*izg.* Montefjôre), **Moses** (**Haim**), **Sir** (1784–1885), britanski financijski magnat i židovski dobrotvor; stekao golem ugled u židovskom svijetu velikim donacijama i diplomatskim misijama u Rusiji, Maroku, Rumunjskoj i Palestini kojima je nastojao popraviti položaj Židova

mòntēr, *v.* montaža

Montesquieu (*izg.* Monteskjê), **Charles Louis de Secondat** (1689–1755), francuski filozof i pisac koji je svojim glavnim djelom *O duhu zakona* (1748) utemeljio politiku i ustavnopravnu teoriju demokratski uređene građanske države; zagovarao trodiobu vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku kao garanciju čovjekove slobode; osuđivao despociju i netoleranciju; nadahnuo *Deklaraciju o pravima čovjeka* iz 1789. i demokratsku misao 19. i 20. st.

Montessori (*izg.* Montesôri), **Maria** (1870–1952), talijanska pedagoginja i liječnica, autorica metode odgoja (tzv. *metoda Montessori*) koja počiva na načelu samoodgoja i samopoučavanja

Monteverdi (*izg.* Montevèrdi), **Claudio** (1567–1643), talijanski skladatelj; posljednji veliki majstor renesansnog madrigala, proveo prijelaz iz renesanse u barok; unaprijedio i razvio operu kao tada novi muzički žanr (*Orfej*, *Odisejev povratak*, *Popejina krunidba*)

Montevideo (*izg.* Montevidèo) *m* luka i glavni grad Urugvaja, 1.312.000 stan.

Montez (*izg.* Montêz), **Lola** (1818–1861), britanska plesačica, kći Škota i Kreolke, ljubavnica bavarskog kralja Ludwiga I, proglašena groficom; prognana 1848, živjela je od 1852. u Sjevernoj Americi; spominju je i neki naši pisci

Montezuma (*izg.* Montezùma) **1. I** kralj Azteka u 15. st., obnovio kraljevsku prijestolnicu Tenochtitlan, današnji Ciudad Mexico **2. II** (1480–1520), aztečki vladar; Španjolci ga prisilili na pokornost, a vlastiti podanici ga ubili kad ih je pokušao odvratiti od pobune protiv Španjolaca

Montgolfier (*izg.* Mongolfjê), **Joseph** (1740–1810) i **Etienne** (1745–1799), braća, francuski izumitelji aerostata na vrući zrak, prvi put poletjeli 1783. // **mongolfijéra** *ž arh.* leteći balon, aerostat

Montgomery (*izg.* Montgòmeri), **Bernard, Viscount of Alamein** (1887–1976), britanski feldmaršal; pod njegovim vodstvom Britanci porazili Nijemce u odlučujućoj bici kod El Alameina rujna 1942. // **montgòmeri** *m* kišni ogrtač kakav je nosio britanski maršal B. L. Montgomery

Montherlant (*izg.* Monterlân), **Henry Millon de** (1896–1972), francuski pisac, porijeklom

iz stare katoličke plemićke obitelji, elitist, u romanima i dramama često obrađivao povijesne teme, veličao muževna svojstva ratnika, sportaša i toreadora

montipàjtonovskī *prid.* koji se odnosi na određeni tip nadrealističkog, uvrnutog humora
✧ prema TV seriji Monty Python's Flying Circus

Montmartre (*izg.* Monmârtr) *m* četvrt u *S* dijelu Pariza, poznato stjecište umjetnika, trgovaca umjetninama, glumaca i pjesnika

montmorilònīt *m* ⟨G monmorilonita⟩ *min.* aluminijev hidrosilikat, sastavni dio gline i tropskog tla
✧ prema mjestu Montmorillon u Francuskoj + -IT

Mòntreal *m* najveći grad i glavna luka Kanade, o. 1 mil. stan. (šire područje 2,9 mil. stan.) // **Montreálac** *m* (**Montrèālka** *ž*) ⟨G -lca, V -lče, N *mn* Montreálci⟩ stanovnik Montreala; **mòntreālskī** *prid.* koji se odnosi na Montreal i Montrealce

Mont-Saint-Michel (*izg.* MôñSèn-Mišèl) *m geogr. pov.* mali granitni otok i naselje na obali Normandije, Francuska, 80 stan., s obalom spojen nasipom; jedinstven spomenik srednjovjekovne samostanske i tvrđavne arhitekture

Montserrat (*izg.* Montserât) *m geogr.* **1.** britanska kolonija i otok u Karipskom moru, 102,3 km², 12.000 stan., glavni grad Plymouth **2.** planina u Kataloniji, Španjolska, nedaleko Barcelone; benediktinski samostan koji je stoljećima imao važnu ulogu u političkom i religioznom životu Katalonije (glasovita škola za teologiju i filozofiju od 15. do 17.st); mjesto hodočašća // **montsèrātskī** *prid.* koji se odnosi na Montserrat

monùment (**monumȅnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ **1.** spomenik **2.** *pren.* veliko, značajno djelo // **mȍnumentālan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji skladom u veličini i uočljivosti ostavlja dojam; koji je trajne vrijednosti, ogroman, neuništiv veličanstven; **mȍnumentālno** *pril.* na monumentalan način; ogromno, veličanstveno [~ *predočavati*]; **monumentálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je monumentalno
✧ *lat.* monumentum

Monza (*izg.* Mônca) *ž* grad u Lombardiji, Italija, 122.700 stan.; od 1924, kada je izgrađen autodrom, mjesto gdje se održavaju velike međunarodne automobilske utrke

Moore (*izg.* Mûr) **1. George Edward** (1873–1958), engleski filozof, glavni predstavnik neorealističkog smjera u britanskoj filozofiji **2. Henry** (1898–1986), engleski kipar i grafičar, jedan od najcjenjenijih likovnih umjetnika 20. st.; oblikuje figure suprotstavljanjem punih oblika i šupljina s asocijacijama na prirodne oblike; za vrijeme 2. svjetskog rata crtao ljude koji su se pred bombardiranjem sklonili u tunele londonske podzemne željeznice (*Crteži u skloništu*) **3. Stanford** (1913–1982), američki biokemičar; za istraživanja o molekularnoj strukturi proteina Nobelova nagrada 1972 (s W. Steinom i Ch. Anfinsenom) **4. Thomas** (1779–1852), irski književnik, pisac popularnih pjesama u stilu narodne poezije, Byronov prijatelj // **Mooreov** (*izg.* Mûrov) *prid.* koji pripada Mooreu, ob. u: △ ~ ***zakon*** *inform.* (prema Gordonu Mooreu, američkom znanstveniku i izumitelju) predviđanje iz 1960-ih da će se brzine računalnih procesora udvostručavati svakih 18 mjeseci (što se pokazalo prilično točnom pretpostavkom)

moorings (*izg.* múrings) *m pom.* sidrenje sa dva sidra
✧ *engl.*

mòped *m* ⟨G mòpeda⟩ *tehn.* lagani motocikl koji se pokreće i pedalama // **mopèdist** (**mopedȉst**) *m razg.* onaj koji vozi moped, onaj koji je vlasnik mopeda
✧ *njem.* Moped ← *šved.* (trampicykl med) **mo**(tor och)**ped** (aler): pedalni (bi)cikl, bicikl s motorom i pedalama

mȍps *m* ⟨N *mn* -i⟩ *kinol.* kućni patuljasti pas, podrijetlom iz Kine
✧ *njem.* Mops ← *nizoz.* mop

mòra *ž* **1.** *pravn.* zatezanje s ispunjavanjem dužne obveze, odnosno kršenje obveznog odnosa; zakašnjenje **2.** *lingv.* kratki slog
✧ *lat.* mora

môra *ž* igra prstima uz izvikivanje broja, igrači trebaju pogoditi zbroj prstiju svih igrača; siesette, sete, šijalica
✧ *tal.* morra

mȍra *ž* **1.** *etnol.* zamišljeno biće koje dolazi čovjeku u snu i siše krv **2.** teški osjećaj, duševna tegoba △ ***noćna*** ~ **1.** košmaran san **2.** *pren.* teška situacija; tegoba // **mòriti** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -rēći,

gl. im. -rēnje⟩ **1.** ubijati, zatirati [~ *(koga) gladu*], *usp.* pomoriti **2.** mučiti (ob. o tuzi, brigama, nevoljama)
✧ *prasl.* *mor, *mora (*stsl.* morъ, *rus.* mor: pošast, *polj.* mór: pomor), *lit.* maras: kuga ← *ie.* *mor-t-: smrt (*lat.* mors, *skr.* maras: smrt)

mòrāč *m* ⟨G moráča⟩ *bot.* sredozemna biljka (*Ammi majus*) iz porodice štitarki (*Umbelliferae*), plod se upotrebljava kao lijek

Mòrača *ž geogr.* oblast u gornjem toku rijeke Morače (Crna Gora) // **Mòračanin** *m* (**Mòračānka** *ž*) ⟨N *mn* Mòračani⟩ stanovnik Morače; **mòračkī** *prid.* koji se odnosi na Moraču i Moračane
♦ *pr.*: **Mòrača** (Osijek, *I* Slavonija, Istra)

mòračina *ž bot.* biljka (*Orlaya grandiflora*) iz porodice štitarki *Umbelliferae*

mòrāl *m* ⟨G morála⟩ **1.** shvaćanje odnosa prema dobru i zlu u najširem smislu; ukupnost nepisanih društvenih načela, normi, ideala, običaja o ponašanju i odnosima među ljudima koji se nameću savjesti pojedinca i zajednice, u skladu s općim kriterijima o dobru koji vladaju u određenom društvu **2.** specifične norme neke grupe, organizacije, religije, zajednice koje su obaveza za njene pripadnike [*plemenski* ~; *kršćanski* ~; *stranački* ~; *viktorijanski* ~] **3.** svijest o dužnosti, pošten i savjestan odnos prema svom zvanju, zadatku [*profesionalni* ~; *liječnički* ~; *poslovni* ~] **4.** spremnost i volja za sudjelovanje u nekom pothvatu, polet, oduševljenje [*borbeni* ~; *visoki* ~ *pobjedničke momčadi*] **5.** osobno poštenje u najširem smislu; krepost, ćudoređe, ispravnost **6.** poruka, »naravoučenije« nekog književnog, glazbenog ili slikarskog djela; iskustveni zaključak nekog osobnog doživljaja ili općeg događaja △ ***borbeni*** ~ psihološka spremnost borca, jedinice ili čitave vojske da se bori i podnosi teškoće ratovanja; ***cehovski (klanovski)*** ~ dosljednost u zastupanju ciljeva i probitaka neke zatvorene interesne grupe poštivanju njenih pravila; ***javni*** ~ nivo poštivanja moralnih normi i pravnog poretka u nekoj zajednici; ***judeokršćanski*** ~ ukupnost moralnih načela koja izviru iz Starog i Novog zavjeta; ***kršćanski*** ~ ćudoredne norme koje izviru iz Evanđelja i koje su vjernici kršćanskih crkvi dužni poštivati; ***mafijaški*** ~ izokrenuti moral kriminalnih i općenito nelegalnih grupa; karakteriziraju ga stroga unutrašnja disciplina, bezosjećajnost, bezobzirnost, surovost, solidarnost unutar grupe // **mòrāl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji je svojstven moralu, koji je u duhu morala; krepostan, ispravan, koji slijedi moralna načela **2.** koji prepoznaje moralno od nemoralnoga i djeluje po principima morala [~*no opredjeljenje*; ~*ni čin*; ~*na podrška*] △ ~***na ludost*** (*term.* moral insanity, *izg.* mòral insèniti) oblik psihopatije u kojem su nestali svi moralni osjećaji i obziri; ~***na odgovornost*** **1.** ocjena da je tko suodgovoran za (neke, nečije) postupke, iako u tome nije neposredno sudjelovao **2.** osjećaj i/ili preuzimanje odgovòrnosti za postupke koga drugoga ili za vlastite postupke ili rizike; ~***na osuda*** negativna neformalna ocjena društvene okoline čijeg ili kog postupka, djela ili propusta; ~***na pobjeda*** zadovoljština onoga ili onih koji nisu dobili neki spor (niti pobijedili u nekom sukobu, natjecanju) ali je očigledno da su kvaliteta i pravda na njegovoj/njihovoj strani; ~***na šteta*** kome nanesena šteta koja nije materijalna (okaljani ugled, dovedenost u loše odnose s bližnjima i sl.); ~***ni osjećaj*** čovjekova urođena sposobnost da neposredno prepoznaje dobro i zlo; ~***ni principi*** vrhovna moralna načela koja su po sebi svima očita; ~***ni zakon*** neformalna, nenapisana moralna norma koja je općenito prihvaćena kao vrijednost i očekuje se da će ju čovjek i/ili zajednica poštivati; **moràlist** (**moralìst**) *m* **1.** onaj kojemu je stalo da se živi po načelima morala **2.** onaj koji u svojim djelima raspravlja o moralu i promišlja taj pojam; **moràlistica** *ž*, *v.* moralist; **moralìstičkī** *prid.* koji se odnosi na moraliste; **moralìstički** *pril.* kao moralist, na način moralista; **moràlistkinja** *ž*, *v.* moralist; **moralìtēt** *m* ⟨G moralitéta⟩ **1.** subjektivni moralni osjećaj; postupci vođeni unutrašnjim osjećajem dužnosti i odgovornosti, a ne zbog nekih načela **2.** *pren.* strogo i formalno prosuđivanje tuđeg djelovanja koje ne uzima u obzir prilike djelovanja i osobnu situaciju; pretjerana moralna strogost; **moralìzam** *m* ⟨G -zma⟩ strogo prihvaćanje moralnih normi, traženje da se one dosljedno provedu; **moralìzātor** *m* ob. *pejor.* onaj koji se nameće kao propovjednik morala; **moralizírati** *dv.* ⟨*prez.* moralìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *pejor.* (o)držati moralne pouke, propovijedati moral u, ob. i *pejor.* smislu; **mòrālka** *ž* ⟨D L -ci⟩ učenje o moralu, moralna

filozofija [*katolička* ~]; **mòrālno** *pril.* tako da je u duhu morala u skladu s moralom [~ *živjeti*]; **morálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je moralan, svojstvo onoga što je moralno
✧ *lat.* moralis ≃ mores: karakter, narav ← mos: običaj

Mòrana (**Mòrena**) *m* **1.** *v.* ♦ **2.** *mit.* staroslavenska božica zla, smrti, tame, podzemlja; personifikacija zime
♦ ž. os. ime (narodno, *mit.*podrijetla)

mórati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* môrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** protiv svoje volje činiti što, biti obvezan, dužan činiti što [*mora se* potrebno je; *mora da je* vjerojatno je, bit će da je, zacijelo je; *moralo je biti* sigurno je bilo; *ne mora biti* nije pouzdano, ne znači da je tako] **2.** bezl. za pojačanje *gl.* u infinitivu; treba [*mora se znati* treba znati] // **mórānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* morati **2.** primoravanje, prisiljavanje
✧ ≃ *slov.* morati ≃ *v.*. moć, moći (osnova tvorena od oblika *3. l. jd* more ← može)

moràtōrij *m* (**moratôrīj**) **1.** zakonom ili zakonitim činom određeno odgađanje roka plaćanja **2.** stanje mirovanja neke odluke ili privremeno prekidanje nekog djelovanja [~ *na nuklearna eksperimentiranja*]
✧ *lat.* moratorium ← moratorius: koji odgađa ← morari: odgoditi

Mòrava *ž geogr.* **1.** rijeka u Moravskoj (Češka), duga 365 km, lijeva pritoka Dunava **2.** rijeka u Srbiji, duga 221 km, desna pritoka Dunava // **Mòravac** *m* (**Mòrāvka** *ž*) ⟨G -vca, V Mồrāvče, N *mn* Mòravci⟩ stanovnik Pomoravlja; **mòravskī**[1] *prid.* koji se odnosi na Moravu i Moravce
♦ *pr.* (etnik): **Mòrava** (Zlatar Bistrica), *v.* Pomoravlje

Morávče *sr* naselje (u blizini Zagreba), 713 stan. // **Morávčanin** *m* (**Morávčānka** *ž*) ⟨N *mn* Morávčani⟩ stanovnik Moravča; **morávečkī** *prid.* koji se odnosi na Moravče

Moravia (*izg.* Morávia), **Alberto** (1907–1990), talijanski književnik, autor velikog opusa romana i pripovijetki iz talijanskog suvremenog života; teme su mu socijalno otuđenje, emotivna ravnodušnost, egzistencijalna frustracija, seksualni promiskuitet (*Ravnodušni ljudi*, *Rimske priče*, *Dosada*, *Konformist*)

mòrāvka *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ā/-ī⟩ *bot.* trajna zelen (*Arnica montana*) iz porodice glavočika (*Compositae*); arnika, brđanka

Mòravskā *ž geogr.* povijesno-geografsko područje na *I* Češke, 26.094 km², 4.010.000 stan., glavni grad Brno // **Mòravljanin** *m* (**Mòravljānka** *ž*) ⟨N *mn* Mòravljani⟩ **1.** stanovnik Moravske **2.** (*mn*) *etn.* slavenski narod koji živi u Moravskoj; **mòravskī**[2] *prid.* koji se odnosi na Moravsku i Moravljane △ ***Češko-~ protektorat*** *pov.* tvorevina koju je u 2. svjetskom ratu osnovao Treći Reich na dijelu dotadašnje Čehoslovačke Republike
♦ *pr.* (etnici, *v.* i Morava): **Mòravac** (110, Rijeka, Ozalj, Primorje, *Z* Slavonija), **Mòravec** (Varaždin, Kaštela, Čabar), **Mòravek** (*Z* Slavonija), **Mòravskī** (Kutina, Velika Gorica), **Mòrvai** (Beli Manastir, ← *mađ.*), **Mòrvaj** (Slavonski Brod, Požega, ← *mađ.*)

mòrbīd|an *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** *razg.* koji je prožet bolesnim idejama, koji izaziva tjeskobu i strah [~*na ideja*] **2.** *zast.* koji je bolestan // **morbidìtēt** *m* ⟨G morbiditéta⟩ *med.* obolijevanje [*statistički* ~ godišnji broj oboljelih na 100.000, općenito ili od određene bolesti; *specifični* ~]; pobol; **mòrbīdno** *pril.* na morbidan način [~ *se ponašati*]; **morbídnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je morbidan ili svojstvo onoga što je morbidno
✧ *lat.* morbidus: bolestan

mòrbidast *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg. razg.* koji je živ i ujedno podatan, koji je živ i nježan na dodir, morbido [~*a kosa*; ~*a svila*], *opr.* sparušen, *v.* sparušiti se, *opr.* stršav
✧ *tal.* morbido

morbìli *m mn pat.* zarazna, virusna dječja bolest praćena osipom i visokom temperaturom; ospice, dobrac, male boginje
✧ *srlat.* morbillus: prištić ≃ morbus: bolest

mòrbīn *m* ⟨G morbína⟩ *reg.* izražena veselost veća od uobičajene, pretjerana živost, neuobičajena nestašnost [*uhvatili ga* ~*i*]
✧ *tal.* morbino

mòrbus *m med. zast.* poremećaj funkcije organizma, narušenost zdravlja; bolest
✧ *lat.* morbus

mòrdent *m glazb.* jedan od najčešćih muzičkih znakova, srodan trileru; sastoji se od brze izmjene glavnog tona s gornjim i donjim susjednim tonom
✧ *njem.* Mordent ← *tal.* mordente: koji grize ≃ *lat.* mordere

Mòrdvīnija *ž geogr.* republika u europskom dijelu Ruske Federacije, 26.600 km², 964.000

stan., glavni grad Saransk // **Mòrdvīn** *m* (**Mòrdvīnka** *ž*) ⟨N *mn* Mordvíni⟩ stanovnik Mordvinije; **mòrdvīnskī** *prid.* koji se odnosi na Mordviniju Mordvine △ ~ ***jezik*** *lingv.* ugrofinski jezik uralske porodice, govori se u SZ Rusiji

môr|e *sr* ⟨G -a⟩ **1.** velika površina, prostor slane vode koji okružuje kontinente, dio oceana koji više ili manje zalazi u kopno [*Sredozemno ~e*] **2.** *pren.* velika količina, mnoštvo, velik broj čega; veliko prostranstvo [*~e problema*] **3.** morska voda [*napiti se ~a*; *ugrijati ~e*] △ ***debelo ~e*** pučina; ***malo ~e*** naizgled zatvoreno more; ***mrtvo ~e*** **1.** stanje kad valovi nemaju smjera (ob. nakon smirivanja vjetra) **2.** *pren.* ustajalost, nedogađanje, stanje bez djelatnosti, učmalost, žabokrečina; ***otvoreno ~e*** more kojemu se ne vide granice; svjetsko more, pučina; ***sinje ~e*** modro more // **mòrsk|ī** *prid.* koji se odnosi na more △ ***~a bolest*** bolest ili mučnina u vožnji brodom, ali i drugim prijevoznim sredstvima; ***~a ideja*** besmislena, glupa ideja, ono što je proizvoljno i apsurdno; ***~a makovina*** *bot.* biljka (*Glaucium flavum*) iz porodice makova (*Papaveraceae*); ***~a mjesečina***, *v.* meduze; ***~a osa***, *v.* osa △; ***~a pijavica (tromba)*** *meteor.* manja vrtložna ciklonska oluja, redovito se javlja iznad mora, velike je rušilačke moći; ***~a resa*** *bot.* biljka kritosjemenjača (*Cymodocea nodosa*) iz porodice mriješnjača (*Potamogetonaceae*), jedna od »morskih trava«; ***~a struja*** *geogr.* gibanje vodenih čestica u morima (oceanima); ***~e kornjače***, *v.* kornjača △; ***~e lastavice*** *zool.* ptice (*Hydrobatidae*) iz reda burnica, žive po čitavom Atlantiku i Pacifiku; ***~e mijene*** *geogr.* periodično osciliranje masa morske vode pod utjecajem gravitacije Mjeseca i Sunca koje se očituje u podizanju i spuštanju razine vode (plima i oseka); ~ ***konji*** *zool.*, *v.* morž (**2**); ~ ***konjic*** *zool.* hipokamp, *v.* konjic △; ***~i luk*** *bot.* biljna vrsta (*Urginea maritima*) iz porodice ljiljana (*Liliaceae*), rasprostranjena u obalnim područjima Sredozemlja, ima bijele cvjetove i podzemnu lukovicu koja sadrži srčane glikozide i upotrebljava se u medicini (droga *Bulbus Scilae*); ***~i pas***, *v.* pȁs △; ***~o dno*** površinski dio litosfere pokriven morskom vodom
◆ *top.* Jadransko more, Karinsko more, Novigradsko more itd.
✧ *prasl.* *more, *morě (*rus.* móre, *polj.* morze), *lit.* marios ← *ie.* *mori (*lat.* mare, *got.* marei)

mȍre *uzv. reg.* (+ *srp.*) za pojačavanje značenja rečenoga (u pisanim tekstovima ob. se javlja kao imitacija srbijanskog *razg.* sloja jezika)
✧ *ngrč.* mőre: budalo

More (*izg.* Môr) (*lat.* Morus) **Thomas** (1478–1535), engleski humanist i lord kancelar; odbio podržati odvajanje engleske crkve od katolicizma i papine supremacije i nije priznao Henrika VIII glavarom nove Anglikanske crkve te stoga osuđen zbog veleizdaje i smaknut; njegovo djelo *Utopija* prikaz je idealne države budućnosti; Rimska katolička crkva proglasila ga svetim 1935.

more maiorum (*izg.* môre majórum) po običaju predaka
✧ *lat.*

morendo (*izg.* morèndo) *pril. glazb.* način izvedbe: postupno stišavanje zvuka i usporavanje tempa na kraju stavka
✧ *tal.*: umirući, zamirući

moréne *ž mn geol.* naneseni razdrobljeni kameni materijal što ga ledenjaci talože u nižim predjelima
✧ *fr.* moraine

moreplóvac *m* ⟨G -vca, V mȍreplōvče, N *mn* -vci, G morèplōvācā⟩ onaj koji plovi morima i koji istražuje daleke zemlje i mora [*slavni ~*]; pomorac, mornar // **moreplóvstvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā⟩, *v.* pomorstvo

moresca (*izg.* morèska) *ž glazb.* ples koji se u 15. st. proširio iz Španjolske po Europi; maskirani pantomimički ples sa sabljama, prikazuje borbu dviju protivničkih skupina, *usp.* moreška
✧ *tal.*

mòreska *ž* ⟨D L -sci, G *mn* -ī⟩ *lik.* plošni ornament sastavljen od vegetabilnih oblika svedenih na shematizirane i kaligrafski zavijene linije; maureska
✧ *fr.* mauresque/moresque, prema maurskoj umjetnosti odakle je preuzeta, *usp.* arabeska

mòreška *ž* ⟨D L -šci/-i⟩ starinska viteška igra na Korčuli, *usp.* moresca
✧ *mlet.* morèsca *tal.* moresca: maurska

mòreto (**morèto**) *m reg.* **1.** tradicionalni primorski nakit stiliziran u obliku crnčeve glave izrađen u crnom poludragulju, obično kao naušnice **2. a.** crnčić (**2**), *usp.* moro **b.** crno-

manjasta muška osoba (koju to svojstvo čini privlačnom)
✧ *tal.* moretto

morèuz *m*, *v.* tjesnac

-MORF, -MORFAN, -MORFIJA, -MORFIZAM, -MORFOZA drugi dio riječi koji izražava ono koje ima oblik nečega
✧ *grč.* morphḗ: oblik ≃ morphós: koji ima oblik nečega

morfé *m fil.* pojam koji označuje izvanjsku figuru ili tjelesni oblik; kod Aristotela, imanentna forma ili formalni princip konkretnog individuuma
✧ *grč.*

Mòrfej *m mit.* grčki bog sna

mòrfēm *m* ⟨G morféma⟩ *gram.* najmanja jezična jedinica koja ima razlikovnu vrijednost i svoje značenje (*kućA – A* znači »nominativ jednine, deklinacije koja u nominativu ima **-a**, u genitivu **-ē**«; u riječi *učiTELJ – TELJ* znači »vršilac radnje«), *usp.* alomorf
✧ *fr.* morphème ≃ *grč.* morphḗ: oblik

môrfīj *m farm.* glavni alkaloid opijuma, snažni analgetik, opojna droga // **mȍki** *m* ⟨G -ja⟩ *žarg.* morfij; **mòrfīn** *m* ⟨G morfína⟩, *v.* morfij; **morfìnist** (**morfinȉst**) *m* ovisnik o morfiju; **morfinìstičkī** *prid.* koji se odnosi na morfiniste; **morfinìstički** *pril.* kao morfinist, na način morfinista; **morfìnistkinja** *ž*, *v.* morfinist; **morfinìzam** *m* ⟨G -zma⟩ kronično otrovanje morfijem zbog dugotrajne uporabe; narkomanija uzrokovana privikavanjem na morfij, prate ga fizičko i psihičko propadanje
✧ *njem.* Morphium, *v.* Morfej

morfing (*izg.* mórfing) *m inform.* pretvorba jednog objekta u drugi tijekom animacije; metamorfoza
✧ *engl.*

morfinomànija *ž med.* ovisnost morfinskog tipa
✧ *v.* morfij + -MANIJA

MORFO- kao prvi dio riječi označava ono što se odnosi na oblik [*morfologija*]
✧ *grč.* morphḗ: oblik

morfogèneza *ž biol.* u embrionalnom razvoju, faza nakon gastrulacije
✧ MORFO- + -GENEZA

morfològija *ž* **1.** *lingv.* dio gramatike, bavi se promjenama oblika riječi u sklonidbi (deklinaciji) i sprezanju (konjugaciji) i promjenama gramatičkih morfema s tim u vezi [*kuć-A, kuć-E, kuć-I*; *rad-IM, rad-IŠ, rad-I*]; oblikoslovlje **2.** *biol. geogr.* znanost koja proučava oblik i građu (biljnih i životinjskih organizama, površine Zemlje itd.) [*biološka* ~; ~ *tla*] // **morfòlog** *m* ⟨V -ože, N *mn* -ozi⟩ onaj koji se bavi morfologijom; **morfòlošk|ī** *prid.* koji se odnosi na morfologiju, koji pripada morfologiji △ **~*a izolacija*** nemogućnost parenja jedinki raznih životinjskih vrsta
✧ MORFO- + -LOGIJA

morfonològija *ž* dio gramatike koji objašnjava gramatički uvjetovane promjene glasova i glasovnih skupova u zavisnosti od njihova položaja kao dijelova morfema [*ruka*, D *ruci: k* »postaje«, zamjenjuje se sa *c* ispred *i* u dativu jednine (a ne svako *k* ispred *i*)] // **morfonòloškī** *prid.* koji se odnosi na morfonologiju △ ~ ***(tvorbeni, korijenski, etimološki) pravopis*** *lingv. pov.* u hrv. tradiciji, pravopis koji ne piše glasove ostvarene jednačenjem po zvučnosti i po mjestu tvorbe ili tvorbenim modeliranjem (izvođenjem, slaganjem i dr.), *opr.* fonološki pravopis, *v.* fonološki △
✧ MORFO- + *v.* fonologija

Morgagni (*izg.* Morgànji), **Giovanni Battista** (1682–1771), talijanski anatom, osnivač patološke anatomije

Morgan (*izg.* Môrgn) **1. John Pierpont** (1837–1913), najjači američki bankar u desetljećima uoči 1. svjetskog rata i veliki mecena; uspješno reorganizirao američke željeznice **2. Michèle** (1920), francuska filmska glumica, vedeta u filmovima poetskog realizma **3. Thomas Hunt** (1866–1945), američki embriolog i genetičar; Nobelova nagrada za medicinu 1933.

morgànatskī *prid.*, ob. u: △ ~ ***brak*** **1.** *pov.* brak muškarca iz dinastičke feudalne obitelji sa ženom iz nižeg staleža; u takvom braku žena i djeca nisu stjecali čast i feudalna prava **2.** *razg.* brak između osoba koje ne pripadaju istom društvenom staležu (nekad) i sloju (danas)
✧ *nlat.* morganaticus ← *srlat.* matrimonium ad morganaticam: do jutarnjeg dara ← *germ.* morgangeba (*njem.* Morgengabe:) jutarnji dar mladoženje mladenki nakon prve bračne noći

Morgan le Fay (*izg.* Mórgan L Fèj) *ž mit.* moćna čarobnica iz legendi o kralju Arthuru; vladarica Avalona, otoka na kojem je kralj Arthur

liječio svoje rane; prema anglosaksonskoj predaji, prema njoj je nazvana pojava fatamorgane u Mesinskom tjesnacu

mórgen *prid. žarg.*, ob. u: △ ***malo*** ~ *žarg.* (u šali) malo sutra; nikada, na Sveto Nikada, na Sveto Nigdarjevo, Ad Kalendas Graecas; kad me (ti itd.) vidiš, onda mi se nadaj

✧ *njem.* morgen: jutro, sutra

mòrgidž *m*, *v.* mortgage

mòrgruša *ž bot.* biljka (*Cakile maritima*) iz porodice krstašica (*Cruciferae*)

MORH *krat.* Ministarstvo obrane Republike Hrvatske

Moriah (*izg.* Morìā) *m geogr. pov. rel.* sveto brdo u Jeruzalemu na kojemu je Abraham trebao žrtvovati sina Izaka i objavio mu se Bog (prema *bibl.* knjizi *Postanak*) i na tom je mjestu sagrađen prvi i drugi glavni židovski hram; Arapi su u 7. i 8. st. ovdje sagradili dvije džamije, Omarovu i Al Aksu; brdo se arapski zove Haram esh-Sharif: Brdo Hrama

mòrija *ž etnol.* **1. a.** kuga **b.** pomor od kuge **2.** *pren.* velika nesreća, nevolja

✧ *tal.* moria

mòrina *ž bot.* biljka (*Morina persica*) iz porodice češljugovina (*Dipsacaceae*)

✧ *tal.* morina

mòriti, *v.* mòra

môrka *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ *zool.*, *v.* biserka^2 (**2**)

Morlàkija *ž lokal. pejor.* kraj gdje žive Morlaci // **mòrlačkī** *prid.* koji se odnosi na Morlake; **mòrlački** *pril.* kao Morlak, na način Morlaka; **Mòrlak** *m* ⟨V Mòrlāče, N *mn* Mòrlaci⟩ *pov.* **1.** romanizirani pastir koji se zadržao na balkanskim planinama i nakon slavenske kolonizacije; Vlah **2.** stanovnik Dalmatinske zagore, gorštak uz obalu Jadrana **3.** *reg.* Vlaj iz Dalmatinske zagore, *usp.* vlaj (Vlaj)

✧ ≃ *tal.* Morlacco ← *srgrč.* Mauróblakhos: Crni Vlah

mòrmōn *m* ⟨G mormóna⟩ *rel.* pripadnik kršćanske sljedbe, uglavnom u SAD-u, »Crkve skorašnjih svetaca Isusa Krista«, koju je 1830. osnovao J. Smith; tvrdio je da je pronašao zlatnu knjigu proroka Mormona i objavio njezin prijevod kao *Bibliju* Mormona // **mòrmōnka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* mormon; **mòrmōnskī** *prid.* koji se odnosi na mormone [~ *običaj*]; **mòrmōnski** *pril.* kao mormoni, na način mormona [~ *se oblačiti*]

✧ prema navodnom proroku Mormonu

mòrnār *m* ⟨G mornára⟩ član brodske posade // **mornàrica** *ž pom.* **1.** brodovlje jedne zemlje s ljudima i ustanovama [*trgovačka* ~] **2.** *vojn.* rod vojske koji djeluje na moru [*ratna* ~]; **mornàričk|ī** *prid.* koji se odnosi na mornaricu [*~i časnik*; *~a akademija*; *~o streljivo*]; **mornàrički** *pril.* kao mornarica, kao u mornarici; **mòrnārsk|ī** *prid.* koji se odnosi na mornare △ ~***a majica*** sportska majica koja ima poprečne široke plave i bijele pruge; ~***a salata*** *kulin.* kuhano goveđe, juneće ili janjeće meso začinjeno uljem, octom i lukom; ~***o odijelo*** **1.** odijelo ili stilizirana obvezatna odjeća raznih brodskih posada **2.** *usp.* marinera; **mòrnārski** *pril.* kao mornar, na način mornara

◆ *pr.* (prema zanimanju): **Mòrnār** (160, Kaštela, sred. Dalmacija), **Mrnárević** (Dubrovnik, Vinkovci)

✧ *v.* more

môro *m* **1.** onaj koji je crn, crnac **2.** Maur // **mòrčić** *m lokal.* crnčić (**2**), *v.*

◆ *pr.* (nadimačka, prema tamnoj boji puti, *v.* Mauri; *usp. pr.*: Arap, Arapović, Gal, Galović i sl., *v.* i Mavro): **Mórić** (1120, Benkovac, *S* Dalmacija, Primorje), **Môro** (180, Zagora, sred. Dalmacija, Slavonija), **Mȍrović** (**Moròvić**) (520, Zadar, sred. i *S* Dalmacija)

✧ *tal.* ← *šp.* ← *lat.* Maurum ← *grč.* maurós

Moro (*izg.* Môro), **Aldo** (1916–1978), talijanski političar, predsjednik vlade (1974–1976); oteli su ga i ubili teroristi Crvenih brigada

Morpúrgo, **Vid** (1838–1911), splitski trgovac, izdavač, knjižar, bankar i industrijalac; istaknuti pripadnik splitske židovske zajednice i politički prvak hrv. narodnjaka u borbi protiv dalmatinskih autonomaša

Morris (*izg.* Mòris) **1. Charles** (1901–1979), američki filozof, osnivač semiotike (*Osnove teorije o znakovima*) **2. William** (1834–1896), engleski slikar, književnik i socijalist

Morrison (*izg.* Mòrisn), **Toni** (1931), američka književnica; motivi iz života američkih crnačkih zajednica, osobito crnačkih žena; Nobelova nagrada 1993.

mȍrs *m term.* smrt // **mortalìtēt** *m* ⟨G mortalitéta⟩ *term.* broj smrtnih slučajeva u nekoj populaciji i u odnosu na broj stanovnika; smrtnost (ob. izražen u promilima), *opr.* natalitet △ ***specifični*** ~ smrtnost pojedinih dobnih skupina neke populacije; **mòrtus** *prid. reg.* **1.** koji je obuzet umorom; umoran, slomljen **2.** *zast.* koji je bez novaca **3.** *žarg. ekspr.* koji

je potpuno pijan; pijan kao zemlja, letva, majka, smuk i sl. [~ *pijan*]
✧ *lat.* ≃ mortalitas: smrtnost ≃ mortuus: mrtav

Morse (*izg.* Mòrs), **Samuel Finley Breese** (1791–1872), američki fizičar i slikar, izumitelj telegrafa i telegrafske abecede // **Mòrseov** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji pripada Morseu **2.** (mòrzeov) koji se odnosi na poseban kôd kojim se šalju brzojavi [~*i znakovi*; ~*a svjetiljka*] △ ~***a abeceda*** *pov.* posebna vrsta abecede za telegrafiju koja se sastoji od točaka i crtica (posebno poznata prema kodu SOS kada brodovi u nesreći prizivaju pomoć)

môrša *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg.* sprava u koju se pritegne neki predmet koji se turpija ili drugačije obrađuje; stega, škripac, šrafštok
✧ *tal.* morsa

mȍrt *m reg.* smjesa pijeska, vapna i vode kojim se vežu opeke i obljepljuju zidovi; žbuka, malter, inkarat
✧ *njem.* Mörtel

mortàdela (**mortadȅla**) *ž kulin.* polutrajna debela, okrugla kobasica od svinjskog i telećeg mesa, komadića slanine i začina
✧ *tal.* mortadella ← *lat.* murtatus: začinjen mirtom ← *grč.* mýrthos: mirta

mortalìtēt, *v.* mors

mortgage (*izg.* mòrgidž) *m term.* poseban pravni institut engleskoga prava; hipoteka, zalog, založena imovina
✧ *engl.* ← *stfr.* ← mort: mrtav (← *lat.* mortuus: mrtav) + gage: zalog, jamstvo

mortifikácija *ž* **1.** *fil. rel.* proces i sposobnost ovladavanja nad nekim oblicima prirodnih funkcija i stanja čovjekova tijela u stalnom usavršavanju bića i težnji za prosvjetljenjem (u budizmu i sl.) **2.** umrtvljenje, mrtvljenje, izumiranje
✧ *lat.* mortificatio

mortinatalìtēt *m* ⟨G mortinatalitéta⟩ *pat.* porod mrtvog čeda, donošenje mrtvorođenčeta; mrtvorođenje
✧ *lat.* mors: smrt + *v.* natalni, natalitet

mȍrtsezōna *ž žarg.* poslovno mrtvilo, obično ljeti; mrtva sezona
✧ *lat.* mors: smrt + *v.* sezona

mòrula *ž biol.* rani embrionalni stadij, kompaktna skupina embrijskih stanica nastala brazdanjem; slična dudu
✧ *nlat.* ← *lat.* morum: malina, kupina

mòruna *ž zool.* riba hrskavičnjača (*Huso huso*) iz porodice jesetri, živi u moru, mrijesti se u rijekama, od ikre se dobiva kavijar
✧ *lat.* murena ← *grč.* mýraina

mòruzgva *ž* (ob. *mn*) *zool.* žarnjak s jakim pipcima (*Actinia aequina*) iz porodice *Actiniidae* [*crvena* ~]
✧ *lat.* molluscus

mòrzeov *prid.*, *v.* Morseov

mȍrž *m* ⟨N *mn* -evi⟩ *zool.* **1.** morski sisavac (*Odobenus rosmarus*) iz porodice morževa, teška masivna tijela, očnjaka izraslih u kljove; živi uz obalu sjevernog Atlantika i Tihog oceana **2.** (*mn*) morski konji (*Odobenidae*), porodica morskih sisavaca iz reda perajara (*Pinnipedia*)
✧ *rus.* ← *fin.* ili *lap.* morša

Moseley (*izg.* Mòuzli) **1. Henry** (1887–1915), engleski fizičar **2. Oswald Ernald, Sir** (1896–1980), britanski političar, osnivač i vođa Britanske unije fašista (1932); nakon njezine zabrane (1940–1943) u zatvoru; poslije 2. svjetskog rata ponovno glasan, ali bez većeg utjecaja // **Moseleyjev** (*izg.* Mòuzlijev) *prid.* koji pripada Moseleyju △ ~ ***zakon*** *fiz.* osobina valnih duljina pojedinih linija rendgenskog spektra elemenata koje su to kraće što je veći atomski broj elementa

moskȉto *m zool. reg.* komarac, *v.*
♦ *pr.* (nadimačko): **Moskatèlo** (Rijeka, Solin, Zadar)
✧ *šp.* mosquito ≃ mosca: muha ← *lat.* musca

Mȍskva *ž* glavni i najveći grad Rusije – Ruske Federacije, 8.967.000 stan., leži na rijeci Moskvi // **Mòskovljanin** *m* (**Mòskovljānka** *ž*) ⟨N *mn* Mȍskovljani⟩ stanovnik Moskve; **mòskovskī** *prid.* koji se odnosi na Moskvu i Moskovljane △ ~ ***procesi*** *pol. pov.* serija montiranih političkih procesa, održanih u Moskvi, koje je 1936–1938. pokrenuo Staljin protiv svojih komunističkih suboraca, istaknutih sudionika Oktobarske revolucije
♦ *pr.* (etnici ili etnonimi, kao sinonim za ruske doseljenike): **Mòskālj** (Vukovar, *I* Slavonija), **Moskàljov** (Velika Gorica), **Mȍsković** (Zagreb), **Mȍškov** (Zagreb, Pakrac)

Mòslavina *ž geogr.* kraj u Hrvatskoj između Česme, Lonje i Ilove △ ~ ***Podravska*** naselje (u blizini Donjeg Miholjca), 946 stan. // **Mòslavac** *m* (**Mòslāvka** *ž*) ⟨G -vca, V -āvče, N *mn* Mòslāvci⟩ stanovnik Moslavine; **mòslavačkī** *prid.* koji se odnosi na Moslavinu i Moslavce

♦ *pr.* (etnik): **Mòslavac** (510, Virovitica, Podravina, *Z* Slavonija)

mȍsor *m geogr.* **1.** osamljena planina, odijeljena erozijom od drugih dijelova nekadašnjeg planinskog vijenca **2.** (Mosor) planina u Dalmaciji *SJ* od Splita, u velikom luku rijeke Cetine, najviši vrh Veliki Kabel 1339 m // **mȍsorskī** *prid.* koji se odnosi na mosor i Mosor

✧ ? *ilir.* Massarum

MOSSAD (*izg.* Mòsad) *krat.* izraelska tajna policija

mosso (*izg.* mȍso) *pril. glazb.* izraz koji upućuje na živahniji i brži tempo

✧ *tal.*

mȏst *m* ⟨G mòsta, N *mn* mòstovi⟩ **1.** građevina ili objekt koji služi za prelaženje ljudi i tereta preko rijeke, morskog tjesnaca, provalije itd. [*pontonski ~; viseći ~; željeznički ~*] **2.** posebna naprava preko koje se silazi s broda na kopno i ulazi s kopna na brod **3.** *meton.* istaknuto ili izbočeno mjesto za neku određenu radnju (dio skakaonice itd.) [*komandni ~; zračni ~*] **4.** *pren.* prijelaz, veza, spona **5.** *med.* fiksni zubni nadomjestak △ ***zračni ~*** *tehn.* postupak kojim se uspostavlja veza zrakom s područjem, gradom itd. kojemu je teško ili nemoguće prići kopnom ili vodenim putem // **mòsn|ī** *prid.* **1.** koji je u obliku mosta [*~a vaga*] **2.** koji pripada mostu; mostovni [*~a konstrukcija*] △ ***~a dizalica*** *tehn.* posebna vrsta dizalice konstruirana za rad u tvorničkim pogonima, pokretljiva po tračnicama; **mȍsnica** *ž građ.* glavna noseća greda; **mòstac** *m* ⟨G mòsca/mostàca, G *mn* mȍstācā⟩, *v.* mostić; **mȍstār** *m rij.* **1.** onaj koji naplaćuje mostarinu **2.** onaj koji brine o mostu (popravlja, održava i sl.); **mostàrin|a** *ž* pristojba koja se plaća za prelaženje preko mosta [*platiti/naplatiti ~u*]; **mòstić** *m dem.* i *hip.* od most; mostac; **mòstiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -ēći, *prid. trp.* mȍšćen, *gl. im.* mòšćēnje⟩ *knjiš. ekspr. rij.* **1.** graditi most **2.** prelaziti preko mosta; **mȍstōvnī** *prid.* koji je svojstven mostu

♦ *pr.* (etnici): **Mostèčāk** (**Mostečâk**) (Ivanec, *I* Slavonija, Podravina), **Mòstina** (Dubrovnik, Valpovo, Velika Gorica), **Mòstovac** (Bjelovar, Prigorje, Podravina, *Z* Slavonija), **Mòstovljan** (Đurđevac, Bjelovar), **Mostovljánec** (Bjelovar, Sesvete) ◇ *top.*: **Mȍstac**, **Mòstine**, **Mošćènica** i sl.; (naselja): **Mòstari** (Vrbovec, 176 stan.), **Mȏst-Ràša** (Labin, 100 stan.), **Moščènica** (Petrinja, 2831 stan.), **Mošćènice** (Opatija, 325 stan.), **Mošćènička Dràga** (Opatija, 472 stan.), **Zȃmost** (Čabar, 50 stan.), **Zȃmost Bròdskī** (Delnice, 38 stan.)

✧ *prasl.* i *stsl.* mostъ (*rus.* i *polj.* most) ← *germ.* *masta- (*stvnjem.* mast: štap, jarbol)

Mòstār *m* ⟨G Mostára⟩ grad na Neretvi (BiH), 75.600 stan., kulturno i privredno središte Hercegovine // **Mostárac** *m* (**Mòstārka** *ž*) ⟨G -rca, V Mȍstārče, N *mn* -rci, G Mostárācā⟩ stanovnik Mostara; **mostárac** *m* ⟨G -rca⟩ *reg.* vjetar koji puše niz Neretvu; **mòstārskī** *prid.* koji se odnosi na Mostar i Mostarce

♦ *pr.* (etnici, *v.* most): **Mostárac** (110, Novska, Metković, Kutina, *I* Slavonija), **Mòstarčić** (Varaždin, Imotski, sred. Dalmacija), **Mòstarkić** (Slavonski Brod, Požega)

mòsūr *m* ⟨G mosúra⟩ *reg.* **1.** ono na što se namata pređa; kalem **2.** (+ *potenc.*) **a.** *lokal.* klip kukuruza **b.** nosni, viseći dio kreste purana **c.** duguljast oblik koji nastaje laganim topljenjem snijega na krovovima i istovremenim leđenjem; ledenica, siga, stalaktit

✧ *tur.* masura ← *arap.* mä'sūr

mošav (*izg.* mošȁv) *m* u Izraelu tip zadružnog poljoprivrednog naselja

✧ *hebr.*: naselje

Moščènica *ž* naselje (u blizini Petrinje), 2831 stan. // **Moščèničanin** *m* (**Moščèničānka** *ž*) ⟨N *mn* Moščèničani⟩ stanovnik Moščenice; **moščènički** *prid.* koji se odnosi na Moščenicu i Moščeničane

Mošćènice *ž* naselje na obroncima Učke // **Mošćénac** *m* (**Mȍšćēnka** *ž*) ⟨G -nca, V -nče, N *mn* Mošćénci⟩ stanovnik Mošćenice; **mošćènički** *prid.* koji se odnosi na Mošćenice i Mošćence △ ***Mošćenička Draga*** mala luka i turističko mjesto u uvali podno Mošćenice, 472 stan.

mošéja *ž*, *v.* džamija

✧ *njem.* Moschee *tal.* moscea ← *arap.* masjid

mȍškatnī *prid.*, ob. u: △ ***~ bikovi*** *zool.* preživači na prijelazu između jarca i goveda (*Ovibos moschatus*); love se zbog mesa i mošusa, gotovo su istrijebljeni

✧ *nlat.* moschatus ← *grč.* móskhos: mladi bik, tele

mȍškovica *ž bot.* biljka (*Adoxa moschatellina*) iz porodice kamenika (*Saxifragaceae*)

mòšnja *ž* **1.** vrećica u kojoj se drži novac, barut i sl. **2.** *v.* mošnice // **mȍšnice** *ž pl. tantum*

anat. dio muških spolnih organa čovjeka i sisavaca, vrećica sa sjemenim žlijezdama (*scrotum*); mošnja; **mȍšnjār** *m* obrtnik koji izrađuje mošnje; **mòšnjica** *ž dem.* i *hip.* od mošnja

♦ *pr.* (nadimačka): **Mȍšnička** (Kutina, Moslavina), **Mȍšnja** (150, Pula, Istra)

✧ *prasl.* i *stsl.* mošьna (*rus.* mošná: vreća, *polj.* moszna), *lit.* makšna: međa, korica ≃ *stvnjem.* mago: trbuh

mȍšnjāk *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *bot.*, *v.* čestika

✧ *v.* mošnja

mȍšt *m* slatki sok zrelog grožđa ili drugog voća u kojem još nije počelo alkoholno vrenje; mȁst, šira // **mȍštek** *m reg. dem.* od mošt; **mȍštēnka** *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ *razg.* jabuka koja se uzgaja za proizvodnju jabučnoga mošta

✧ *njem.* Most ← *tal.* mosto ← *lat.* (vinum) mustum: mlado vino

mȍšti *m mn pravosl.* posmrtni ostaci svetaca; relikvije, *usp.* moći (II)

✧ *stsl.* ≃ *v.* moć

mòšus *m fiziol. kem.* mirišljava tvar koju luči azijski muškatni jelen (*Moschus moschiferus*); služi za proizvodnju parfema; muškat // **mòšusnī** *prid.* koji sadrži mošus, koji je izrađen s mošusom

✧ *njem.* Moschuss ← *srlat.* moschus ← *lat.* muscus ← *grč.* móskhos ← *perz.* mušk ← *skr.*

mȍt *m* ⟨N *mn* -i⟩ *reg.* grimasa i sl. kojom se komu daje znak sporazumijevanja [*davati ~e* (kome); *činiti ~e* (kome)]

✧ *tal.* moto

mòtati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *prid. trp.* mȍtān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** obavijati oko čega nit (konac, pređu, i sl.); namatati, namotavati **2. a.** okretati ukrug, kružiti čime ili oko čega **b.** uvijati (5) [~ *cigaretu*; ~ *duhan* duhan u papiriću oblikovati kao cigaretu]; zavijati, uvijati, vrtjeti **3.** *pren.* zavaravati, obmanjivati, prikriveno raditi, petljati, spletkariti itd. // **mòtāč** *m* ⟨V mȍtāču, G motáča⟩ onaj koji mota, namotava što na što [~ *konca*]; **motàčica** *ž*, *v.* motač; **mòtati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (oko čega) obavijati se, vrtjeti se **2.** (oko koga) *pren.* ulagivati se, htjeti biti u čijoj blizini **3.** (∅) kretati se bez cilja, vrzmati se, tumarati, nalaziti se sad ovdje, sad ondje **4.** (u što) plesti se u što, miješati se u što; **mòtljati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *pejor.* motati se kojekuda bez razloga, skitati se, nalaziti se na raznim mjestima bez svrhe ili s lošim namjerama, klatariti se, gubiti dane, vući se, povlačiti se (kojekuda) [*svatko ti to zna: malo se ~ po selu, pa pobjeći u grad*]; **motòvilo** *sr* naprava za namatanje pređe; rašak

✧ *prasl.* *motati (*rus.* motát', *polj.* motać) ≃ metati: bacati, *v.* mesti

mòtēl *m* ⟨G motéla⟩ hotel na prometnici, namijenjen gostima koji putuju motornim vozilima // **mòtēlsk|ī** *prid.* koji se odnosi na motel [*~i gost*; *~o parkiralište*]

✧ *engl.* Mot(or hot)el

mòtēt *m* ⟨G motéta⟩ **1.** *glazb. pov.* višeglasna vokalna kompozicija, razvija se od 13. do 18. st. **2.** *knjiž.* kratki francuski pjesnički oblik s rimovanim stihovima (obično jedanaestercima i sedmercima) u epigramnome tonu // **mòtētskī** *prid.* koji se odnosi na motete

✧ *tal.* mottetto ← *stfr.* mot, motet: riječ, stih, strofa

motherboard (*izg.* mȁderbōrd) *m inform.* matična ploča, *v.* matični △

✧ *engl.*

mòtik|a *ž* ⟨D L -ici, G *mn* mȍtīkā⟩ **1.** oruđe za kopanje, prekopavanje i usitnjavanje zemlje **2.** *meton. pov.* onoliko zemlje koliko se može okopati motikom za jedan dan // **mòtičica** *ž dem.* od motika

♦ *pr.* (nadimačka, *usp.* Krauthaker ili etnici, nekoliko manjih naselja u Hrvatskoj i BiH): **Màtika** (270, Rovinj, Istra, *v.* i Mate), **Mòtičić** (Rijeka, Pula), **Mòtik** (Zagreb, Sesvete), **Mòtika** (Pula, Istra, okolica Zagreba)

✧ *prasl.* i *stsl.* motyka (*rus.* motýka, *polj.* motyka) ← *ie.* *mot- (*lat.* mateola, *stvnjem.* medela: plug)

Mòtika, Antun (1902–1992), hrv. slikar, autor prozračnih pejzaža, interijera i mrtvih priroda, naglašeno intimna ugođaja

mòtīl *m* ⟨G motíla⟩ *fiziol.* probavni hormon

✧ *lat.* motus: pokrenut ≃ movēre: pokretati + -IL

motilìtēt *m* ⟨G motilitéta⟩ spontano pokretanje, bez izvanjske pomoći

✧ *njem.* Motilität ← *lat.* motilitas

mòtīv *m* ⟨G motíva⟩ **1.** *psih.* ono što pokreće na neku djelatnost; svrha, cilj, poticajna okolnost, pobuda **2. a.** *umj.* jedan od povezujućih dijelova umjetničkog djela, njegov sadržaj, siže **b.** *lik.* likovni detalj, šara, ornament **c.** *glazb.* najmanji smisleni dio jedne mu-

zičke misli; ponavlja se // **motivácij|a** *ž* **1.** obrazloženje motiva (u književnom djelu) **2.** *psih.* skup pobuda koje čovjeka pokreću na aktivnost te određuju smjer, intenzitet i trajanje te aktivnosti [*ona ima jaku ~u*], *usp.* motiv (**1**); **motivácijskī** *prid.* koji se odnosi na motiv i motivaciju; **motìvika** *ž* ⟨D L -ici⟩ ukupnost motiva, ono što pružaju motivi u književnom i srodnom djelu; **motìvīrān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima motiv, poticaj △ *~a* ***riječ*** *lingv.* riječ čiji označenik i označitelj možemo dovesti u vezu s kojom drugom riječi u jeziku [*pisac* s *pisati*]; tvorbena riječ, *opr.* nemotivirana riječ; **motìvīrano** *pril.* na motiviran način [*~ djelovati*]; **motìvīranōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji ima motiv (**2**); imanje motiva (**2**); **motivírati** (koga, što, se) *dv.* ⟨*prez.* motivīrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* motìvīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) iznijeti/iznositi motive, obrazložiti/obrazlagati **2.** (koga, što, se) dati/davati poticaj, motiv (**1**) čemu

✧ *fr.* motif ← *srlat.* motivus: koji služi pokretanju ≃ *lat.* movēre: pokretati

motìvzuher *m*, *v.* viewfinder

mȍtk|a *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī/mȍtākā⟩ **1.** duže tanje drvo, podesno za hvatanje rukom, služi u razne svrhe, podupiranje itd.; pritka **2.** *sport* rekvizit za lakoatletsku skakačku disciplinu [*skok s ~om*] // **mȍčica** *ž dem.* od motka; kratka motka; **mòčuga** *ž* ⟨D L -uzi⟩ **1.** *augm.* i *pejor.* od motka; motka kojom se udara **2.** toljaga; **mòtkāš** *m* ⟨G motkáša⟩ *sport žarg.* skakač s motkom; **mȍtkica** *ž dem.* i *hip.* od motka

✧ *prasl.* *motъka ≃ *v.* motika

mȍto *m* **1.** *knjiž.* sažeta misao istaknuta na početku književnog ili kakvog drugog djela; nagovještava osnovnu misao djela **2.** *pren.* ideja vodilja, misao vodilja

✧ *tal.* motto

MOTO- kao prvi dio riječi znači vezu s gibanjem, motorom ili motornim vozilom [*mototrka*; *motocikl*]

✧ *lat.* motus: gibanje, pokret, kretnja

motocìkl *m* lako motorno vozilo s dva (tri kod motocikla s prikolicom) kotača i s ugrađenim motorom; motorkotač, motor // **motocìklist** (**motociklȉst**) *m* **1.** *refer.* općenito, onaj koji zbog poslova ili zabave vozi motocikl **2.** *sport vojn.* vozač motocikla kao natjecatelj ili pripadnik vojne ili policijske jedinice; **motociklȉstičk|ī** *prid.* koji se odnosi na motocikl i motociklizam [*~o natjecanje*]; **motocìklistkinja** *ž*, *v.* motociklist; **motociklȉzam** *m* ⟨G -zma⟩ *sport* grana koja obuhvaća razna brzinska i ocjenska natjecanja na motociklima (na cestama i kružnim stazama, motokros, spidvej)

✧ *v.* motor + *v.* bicikl

mȍtodrom *m* trkalište za motobiciklističke utrke

✧ MOTO- + -DROM

mȍtokros *m sport* utrka motorima po teškom prirodnom terenu // **motokròsist** (**motokrosȉst**) *m sport* natjecatelj u motokrosu

✧ *engl.* motocross ← moto(rcycle) cross(-country)

motokultìvātor (**motokultivâtor**) *m* ⟨N *mn* -i⟩ *agr.* poljoprivredni stroj za obradu tla (za plitko oranje, košnju trave i sl.), može se gurati ili je samohodan

✧ MOTO- + *v.* kultivirati, kultivator

motonaùtika *ž* ⟨D L -ici⟩ rekreacijska i sportska plovidba motornim čamcima po moru, rijekama i jezerima

motoneùrōn *m* ⟨G motoneuróna⟩ *anat.* živčana stanica koja je preko svog izdanka povezana s mišićem

✧ MOTO- + *v.* neuron

mòtōr *m* ⟨G motóra⟩ **1.** *tehn.* uređaj koji pretvara električnu energiju u mehaničku **2.** *tehn.* stroj koji proizvodi mehaničku energiju iz tekućeg goriva, plina i sl. [*(u)paliti ~*; *ugasiti ~*] **3.** *pren.* stvar ili osoba koja potiče ili daje kretanje [*~ čitavog projekta*] **4.** *razg.* **a.** drveni brod koji se kreće na motor **b.** motocikl // **motòričk|ī** *prid.* koji se odnosi na motoriku △ *~o* ***znanje*** skup naučenih, usvojenih i automatiziranih pokreta; proces učenja gibanja od prijema neke vanjske informacije do konačnog sadržajnog oblika radnje u čijoj je osnovi kretanje; **motòrika** *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** sposobnost izvođenja pokreta i suvislih kretnji tijelom ili dijelovima tijela [*dobra ~*; *poremećena ~*] **2.** *glazb.* specifičan ritmički tok koji je poput kontinuiranog rada stroja; **motòrīn** *m* ⟨G motorína⟩ *razg.* motorni čamac; **motòrist** (**motorȉst**) *m* **1.** onaj koji rukuje motorima i održava motorne uređaje i postrojenja **2. a.** *sport* onaj koji se bavi voženjem motora **b.** onaj koji vozi motor; **motòristica** *ž*, *v.* motorist; **motorìstičkī** *prid.* koji se odnosi na motoriste i motoristiku; **motorìstički** *pril.* kao

motorist, na način motorista; **motorìstika** *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** disciplina koja se bavi proučavanjem motora **2.** *sport* natjecanje na motornim kotačima; motociklizam; **motorizácija** *ž* **1.** uvođenje motornih vozila u upotrebu; rezultat motoriziranja **2.** *term.* sva motorna vozila neke tvrtke, jedinice itd. **3.** *vojn.* jedinice na motornim vozilima; **motorizírati** (što, se) *dv.* ⟨*prez.* motorìzīrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* motorìzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ opremiti ili opremati (se) motornim vozilima; **motórka** *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ *razg.* motorna pila (za razliku od ručne pile); **mòtōrn|ī** *prid.* **1.** koji je na motor, koje se pokreće motorom [*~a pila*] **2.** koji pokreće; pokretački [*~a snaga*] △ ***~a jedrilica*** jedrilica s jednim ili više pomoćnih motora koji se povremeno uključuju; ***~o letenje*** grana sportskog zrakoplovstva, letenje zrakoplovima na motorni pogon; **motòrnjāk** *m* ⟨G motornjáka, N *mn* motornjáci⟩ *razg.* motorni vlak

✧ *lat.* motor: pokretač ≃ movēre: pokretati

motorgenèrātor (**motorgenerâtor**) *m tehn.* elektromotor i jedan ili više generatora električne struje; služi za pretvaranje istosmjerne struje u izmjeničnu i obratno

✧ *v.* motor + *v.* generator

motorkòtāč *m*, *v.* motocikl

motòruge *ž mn* paoci na vodeničnom kolu na koje su pričvršćene lopatice

motòvilo, *v.* motati

Mòtovūn *m* naselje u sred. Istri, 590 stan. // **mòtovūnskī** *prid.* koji se odnosi na Motovun i Motovunjane [*~ festival*]; **Motovúnjanin** *m* (**Motovúnjānka** *ž*) ⟨N *mn* Motovúnjani⟩ stanovnik Motovuna

mòtriti (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. sad.* -rēći (se), *gl. im.* -rēnje⟩ **1.** (koga, što, se) pratiti pogledom, pozorno gledati, opažati očima; promatrati **2.** (na koga, na što) pratiti čije držanje, kakvo zbivanje, držati pod nadzorom // **mòtrilac** *m* ⟨G -ioca, V -ioče, N *mn* -ioci⟩ onaj koji ima dužnost da motri, kojemu je posao motrenje; motritelj [*meteorološki ~*]; **mòtrilica** *ž*, *v.* motrilac; **mòtrilīšte** *sr meteor.* ograđeni prostor na kojem su postavljeni meteorološki instrumenti i na kojem se redovito obavljaju meteorološka mjerenja i motrenja; **mòtritelj** *m*, *v.* motrilac; **mòtriteljev** *prid.* koji pripada motritelju; **mòtriteljskī** *prid.* koji se odnosi na motritelje; **motritèljica** *ž*, *v.* motritelj; **mȍtrīšte** *sr knjiž. retor.* gledište, stanovište, stajalište

✧ *prasl.* *motriti (*rus.* smotrét'), *lit.* motrus: pažljiv, matyti: vidjeti ← *ie.* *mh$_2$t- (*grč.* mateúein: tražiti)

Moulin-Rouge (*izg.* Mulên-Rûž) plesna dvorana na Montmartreu u Parizu čuvena po svojim can-can plesačicama te crtežima i litografijama njihova plesa i posjetitelja koje je tamo načinio slikar Toulouse-Lautrec; otvorena 1889.

✧ *fr.*: crveni mlin

mound (*izg.* màund) *m pov.* prapovijesna gradina, tumulus i kultno mjesto iz pretkolumbovskog doba u Americi

✧ *engl.*

mountain bike (*izg.* màuntinbājk) *m* bicikl s mnogo brzina, velikim kotačima širokih guma i jakim kočnicama, osobito pogodan za vožnje po neravnom i brdovitom tlu; brdski bicikl

✧ *engl.*

Mount Everest (*izg.* Màunt Èverest) *m geogr.* najviši vrh na Zemlji, *I* Himalaji, 8848 m, osvojen 1953.

môvens *prid.* koji pokreće; pokretački (o osobi, ideji i sl.) [*spiritus ~*, *usp.* spiritus]

✧ *lat.* movens

movie star (*izg.* mùvistâr) *m term. žarg.* poznati glumac/glumica; filmska zvijezda

✧ *engl.*

moving *m*, *v.* muving

moviòla *ž film.* posebna vrsta stola na kojem se montiraju filmovi

✧ tvorničko ime proizvoda®

mozàik *m* ⟨N *mn* -ici⟩ **1.** *lik.* slikarska tehnika koja se izvodi slaganjem raznobojnih kamenčića glazirane keramike ili stakla u cementnu osnovu; služi za dekoraciju arhitektonskih površina [*složiti ~*; *sastaviti ~*] **2.** *pren.* složeno događanje, proces koji se uočava i/ili pojašnjava [*~ zbivanja*] // **mozàič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji je u obliku mozaika, koji ostavlja takav dojam **2.** koji je dio mozaika [*~na pločica*; *~ni motiv*]; **mozàičk|ī** *prid.* koji se odnosi na mozaik, koji je napravljen tako da bude kao mozaik (od više sitnih ili malih raspoznatljivih dijelova) [*~a emisija* (na TV i sl.); *~a priredba*]; **mozàično** *pril.* na mozaičan način, složeno iz više dijelova [*~ naslikati*]; **mozàičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je mozaično

✧ *fr.* mosaïque; *tal.* mosaico ← *srlat.* musaicum ← *lat.* musivum opus, museum: mozaično djelo ≃ *grč.* moúseios: koji pripada Muzama

mȍz|ak¹ *m* ⟨G -zga, V mȍzgu, L mòzgu, N *mn* mòzgovi⟩ **1.** *anat.* glavni organ živčanog sustava čovjeka i kralježnjaka smješten u lubanji (*Cerebrum*) **2.** *meton.* **a.** vrlo umna i stvaralački nadarena osoba **b.** onaj koji misli, pokreće neki pothvat, upravlja radom i postupcima △ ***elektronski ~ak*** *tehn.* stroj za računanje, preteča kompjutera; ***mali ~ak*** *anat.* dio mozga, *usp.* mal¹; ***veliki ~ak*** *anat.* dio živčanog sustava smješten u lubanji, podijeljen na dvije polutke (hemisfere) od kojih svaka ima pet režnjeva, u moždanoj kori nalaze se osjetni i motorni centri // **mòzgati** (∅, što, o čemu, o komu) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* misliti u nastojanju da se donese sud, zaključak itd.; napeto razmišljati; razbijati glavu čim; **mòzgovnī** *prid.* koji je svojstven mozgu [~ *napor*]; **mozgóvnice** *ž mn anat.* moždane ovojnice; meninge; **mȍzgōvno** *pril.* mozgom, mozgajući [*funkcionirati* ~ misliti, mozgati, razmišljati, zaključivati]; **mòždāni** *m mn* mozak, moždano tkivo; **mòždan|ī** *prid.* koji se odnosi na mozak [*~a kora*; *~a opna*; *~a kap*] △ ***~a ovojnica*** *anat.* opna koja obavija veliki mozak i leđnu moždinu; ***~i udar***, ***~a kap*** *pat.* izljev krvi u mozak; cerebrovaskularni inzult; **mȍždina** *ž anat.* koštana srž, *usp.* medula

✧ *prasl.* i *stsl.* mozgъ (*rus.* mozg, *polj.* mózg), *lit.* ⟨*mn*⟩ smegens ← *ie.* *mosgo- (*skr.* majjan-: moždina, *stvnjem.* marg)

mȍzak² *m* ⟨G -zga, V mȍzgu, L mòzgu, N *mn* mòzgovi⟩ *rib.* konopac provučen kroz oka na krajevima mreže, spaja konope na kojima je olovo s konopima na kojima je šuvar, *usp.* šuvar (**1**)

✧ *v.* mozak¹

Mozàmbik *m geogr.* država u *I* Africi s izlazom na Indijski ocean, 801.590 km², 14,7 mil. stan., glavni grad Maputo // **Mozàmbičanin** *m* (**Mozàmbičānka** *ž*) ⟨N *mn* Mozàmbičani⟩ stanovnik ili državljanin Mozambika; **mozàmbičkī** *prid.* koji se odnosi na Mozambik; **mozàmbik** *m* vunena ili poluvunena dvostruka tkanina od grebenane vunene pređe; služi za zimske ogrtače

Mozart (*izg.* Mócart), **Wolfgang Amadeus** (1756–1791), austrijski skladatelj; glazbenu karijeru počeo nastupajući na kraljevskim dvorovima kao glasovirski virtuoz i čudo od djeteta; izuzetno bogati opus s više od 600 djela; nedostižne vrijednosti njegovih opera, komorne glazbe, simfonija i koncerata izdigle su Mozarta u najuži krug najvećih skladatelja svih vremena

mòzulja *ž*, *v.* modrica // **mozùljica** *ž* **1.** bubuljica **2.** *v.* modrica

<u>**mozzarella**</u> *ž*, *v.* mocarela

mòžda *pril.* **1.** može biti (da), moguće je, nije isključeno [~ *će i uspjeti*] **2.** (u raznim kontekstima i vezama riječi) u zn. okolnosti, slučaja, i sl. [*nemoj ~ otvoriti vrata* = ne bi bilo zgodno otvoriti vrata]

✧ *može da, *v.* moć, moći + *v.* da¹

mòždanī, *v.* mozak¹

Možđénec *m* ⟨G -nca⟩ naselje (u blizini Novog Marofa), 698 stan. // **Možđénčanin** *m* (**Mòžđēnka** *ž*) ⟨N *mn* Možđénčani⟩ stanovnik Možđenca; **možđénečkī** *prid.* koji se odnosi na Možđenec

mȍžebītan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ *neol.* **1.** koji je moguć; eventualan **2.** koji je vjerojatan

✧ *v.* moć, moći + *v.* biti¹

mòžulj *m*, *v.* modrica

m. p. *krat. zast.* vlastoručno

✧ *lat.* manu propria: vlastitom rukom

mp3 (*izg.* èmpe trȋ) *krat. inform.* oznaka standarda za komprimiranje glazbe na računalima, osobito pogodan za distribuciju preko interneta

✧ *engl.* Audio MPEG layer 3

MPEG *krat. inform.* skup standarda i format za digitalno sažimanje audio i videopodataka

✧ *engl.* **M**oving **P**icture **E**xperts **G**roup

MR *krat. med.* oznaka za magnetsku rezonanciju; tehnika prikazivanja anatomskih struktura kod koje se promatrani smješta u snažno magnetsko polje

mr. *krat.* magistar △ ~ <u>***ph.***</u> *krat.* magistar farmacije; ~ <u>***sc.***</u> <u>***(sci.)***</u> *krat.* magistar znanosti

<u>**Mr.**</u> (*izg.* mìster) *krat.* gospodin; g., gdin., *usp.* Mrs.

✧ *engl.*

Mràclīn *m* ⟨G Mraclína⟩ naselje (u blizini Zagreba), 1012 stan. // **Mraclínac** *m* (**Mràclīnka** *ž*) ⟨G -nca, V -nče, N *mn* Mraclínci, G Mràclinācā⟩ stanovnik Mraclina; **mràclinskī** *prid.* koji se odnosi na Mraclin i Mraclince

Mràčaj *m mit.* staroslavenski bog smrti; neman koja vodi duše umrlih na drugi svijet
♦ *pr.* (etnik): **Mračájac** (Vukovar)
mráčan, *v.* mrak
mráčnica *ž* (+ *potenc.*) *bot.* **1.** *v.* glavulja **2.** biljka (*Galium verum*) iz porodice broćeva (*Rubiaceae*)
✧ *v.* mrak
mrâk *m* ⟨N *mn* mràkovi/mrâci *jez. knjiž.*⟩ **1.** nepostojanje svjetla, stanje bez svjetla, tama, pomrčina [*pada ~; hvata ~*] **2.** noć bez mjeseca [*srdela se lovi za vrijeme ~a*] **3.** *pren.* neznanje, zatucanost, dogmatičnost, neprosvijećenost // **mráčak** *m* ⟨G -čka, N *mn* -čci, G mrâčākā⟩ *dem.* od mrak; **mráč|an** *prid.* ⟨*odr.* mrâčnī⟩ **1.** koji je bez svjetla; taman [*~no nebo*] **2.** *pren.* **a.** koji je zlih namjera **b.** koji je smrknut, tmuran; **mràčara** *ž* **1.** *ekspr.* mračna prostorija **2.** zatvorska samica bez svjetla; **mráčiti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* mrâčīm se, *pril. sad.* -čēći se, *gl. im.* -čēnje⟩ **1.** tonuti u mrak; spuštati se (o mraku) **2.** *pren.* **a.** postajati mračan, smrknut, zlovoljan **b.** (komu) gubiti moć rasuđivanja (o duhu); **mrâčno** *pril.* tamno, opskurno [*~ gledati*]; **mráčnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je mračno; **mrâčnjačkī** *prid.* koji se odnosi na mračnjake; **mrâčnjački** *pril.* kao mračnjak, na način mračnjaka; **mrâčnjāk** *m* ⟨V -āče, N *mn* -āci⟩ onaj koji je protiv svjetla (prosvjete, znanosti), onaj koji je za mrak, onaj koji je neprijatelj oslobađanja čovjeka; opskurant, mrakač; **mrâčnjāštvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ osobina mračnjaka, duh mračnjaka; **mràkāč** *m* ⟨G mrakáča⟩ mračnjak, opskurant; **mr̀čati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* mr̀čām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ biti obuzet mrklinom, gubiti sjaj; tamnjeti, postajati mrk; **mr̀čava** *ž* **1.** tamna, mrkla, velika masa čega u prirodi (šuma, oblaci) **2.** tama, mrklina, pomrčina; **mr̂čiti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -čēnje⟩ **1.** činiti mrkim; gariti **2.** *pren.* nešto loše raditi, loše slikati ili pisati; šarati, mazati, mrljati, brljati, zamazati; **mr̂k** *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* mr̀kijī/mr̂čī⟩ **1.** koji je zagasite nijanse (ob. smeđe ili sive boje) [*~i medvjed* smeđi medvjed zagasite nijanse] **2.** *pren.* **a.** koji je natmuren, smrknut (o osobi) [*~ pogled*] **b.** smrknut kao personifikacija raspoloženja životinja [*Slušala ga zvjerad ~a i tronuta*] **c.** koji je tmuran (o prirodnim pojavama) [*Kako vučja trȁga ko oluja ~a/Blijedih zvijeri na logpade:*]; **mr̂kālj** *m* konj mrke nijanse; mrkov, mrko; **mr̀kan** *m* konj tamne smeđe nijanse [*Margita je dolazila u kočiji koju su vukla dva prekrasna ~a*]; **mr̂kl|ī** *prid.* koji je taman, bez svjetlosti △ *~a noć* potpuna noć; **mrklȉna** *ž* **1.** stanje kad vlada tama, kad se ne vidi, mrkli mrak, stanje kad se potpuno smrkne; nevidjelica (od mraka) **2.** *pren.* mrk izraz lica, smrknutost; **mr̂knuti** (I) *nesvrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. sad.* -ūći, *prid. rad.* mr̂knuo⟩ **1.** (∅) tonuti u tamu; mračiti se, smračivati se **2.** (∅) postajati mrk, postajati namršten; **mr̂knuti** (II) (što) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* mr̂knūt⟩ *žarg.* ukrasti; **mr̂ko** *pril.* na mrk način; smrknuto, ljutito, srdito [*~ gledati*; *~ pogledati koga*; *snaga vječne tišine ~ se zgrušala u samrtni horizont*]; **mŕkonja** *ž* onaj koji je mrk; namršten čovjek; **mr̀kulja** *ž* **1.** krava mrke dlake **2.** ovca mrke gubice; **mr̂kōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina onoga koji je mrk; smrknutost **2.** svojstvo onoga što je mrko; tamno, mračno, zagasito; **mr̀kov** *m*, *v.* mrkalj
♦ m. os. imena (zaštitnička): **Mr̀četa**, **Mŕkan**, **Mŕkonja** ◊ *pr.*: **Màrčeta** (380, Virovitica, Istra, Lika, Primorje, Prigorje, *v.* i Marko), **Màrčetić** (480, Lika, Podravina, Primorje, Slavonija), **Mrkáić** (Ogulin), **Mr̀kālj** (360, Karlovac, Slunj, Banovina, Maslavina), **Mŕkić** (560, *S* Dalmacija, Kordun, Pokuplje, *Z* Slavonija), **Mr̂kobrad** (140, Vojnić, Lika, Slavonija), **Mr̂kobrāda** (140, Dvor, Kordun, Lika, *I* Slavonija), **Mr̂kogača** (Rijeka, Podravska Slatina, Pula, *J* Dalmacija), **Mr̂kogaća** (Zadar, Rijeka, Donji Miholjac), **Mrkójević** (Osijek, Požega), **Mr̂konić** (Nova Gradiška, Buzet, Slavonija), **Mŕkonja** (260, Slunj, Glina, Garešnica, Vinkovci), **Mr̀konjić** (870, Imotski, sred. Dalmacija, Kordun, *I* Slavonija), **Mŕković** (120, Šibenik, sred. Dalmacija, Slavonija), **Mr̂kša** (140, Zagreb, Klanjec, Zagorje, Posavina), **Mr̂kšić** (360, Kordun, *I* Slavonija); (etnici): **Mráčević** (Pula, *J* i sred. Dalmacija), **Mr̀ȁčić** (Zadar, Sisak, Dubrovnik, Cres-Lošinj), **Mrâk** (380, Pazin, Delnice, Primorje, Prigorje), **Mràkić** (Dubrovnik, Požega), **Mr̀ȁkōvčić** (480, Krk, Primorje, okolica Zagreba), **Mrâković** (390, Glina, Vrbovsko, Banovina)
✧ *prasl.* *morkъ (*stsl.* mrakъ, *rus.* mórok, *polj.* mrok), *lit.* merkti: žmiriti
mr̀ȁmor[1] *m min.* gusti ili zrnati vapnenac ili dolomit koji se može polirati i upotrijebiti

kao ukrasni kamen // **mȑmorast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je nalik mramoru; **mramorírānje** *sr razg.* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* mramorirati **2.** *podr.* neukusna upotreba mramora u arhitekturi, oblik grandomanije i skorojevićevskog ukusa; **mramorírati** *dv.* ⟨*prez.* mramòrīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ oblagati zidove i podove mramorom; **mràmōrje** *sr zb. ekspr.* više mramornih blokova i sl. koji čine cjelinu; **mȑmōrnī** *prid.* koji je od mramora [~ *pod*] △ ***Mramorno more*** *geogr.* rubno more Sredozemnog mora između *JI* dijela Balkanskog poluotoka i Male Azije, 11.472 km²

✧ *lat.* marmor ← *grč.* mármaros: blistav

mȑmor² *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *pov.*, *v.* stećak

mȑmōrka *ž* ⟨D L -rci, G *mn* -orākā/-ī⟩ *agr.* sorta lubenice

mȑmōrkom *pril.*, ob. u: [~ *šutjeti, umuknuti* ~ hladno, ukočeno šutjeti, ne davati riječi od sebe, u potpunosti ušutjeti (kad se očekuje da se mora nešto reći ili da se je potrebno izjasniti), šutjeti kao zaliven]

mrâv *m* ⟨N *mn* -i⟩ *zool.* **1.** sitan kukac opnokrilac iz porodice mrava, gradi mravinjake; simbol marljivosti **2.** (*mn*) *Formicidae*, porodica mrava, žive u velikim zajednicama, mužjaci i ženke krilati, a radnici beskrilni (npr. rusi m. *Formica rufa*, mrki m. *F. fusca*, žuti m. *Lasius flavus*, veliki mravalj *Camponotus herculeanus*) // **mráv|ac** *m* ⟨G -vca, V mrâvče, N *mn* -vci, G mrâvācā⟩ trnci, žmarci, jeza [*prošli su me ~ci*]; **mrávak** *m* ⟨G -vka, V mrâvče, N *mn* -vci, G mrâvākā⟩ *hip.* od mrav; **mràvić** *m dem.* od mrav; **mràvinjāk** *m* ⟨N *mn* -āci⟩ **1.** nastamba koju izgrađuju mravi **2.** *pren.* veliki napučeni grad; vreva; **mȑvlj|ī** *prid.* koji pripada mravima, koji je od mravā △ ***~a kiselina*** *kem.* HCOOH, karbonska kiselina u žalcu mrava, pčela i u nekih biljaka, široka primjena u industriji

◆ *pr.* (nadimačka, za sitne osobe): **Mrávac** (Podravska Slatina, Rijeka), **Mrávak** (370, Sinj, sred. Dalmacija), **Mrávec** (Velika Gorica, Osijek), **Mràvičić** (120, Makarska, Dubrovnik), **Mràvić** (Rab, Primorje), **Mràvik** (Vukovar, Split), **Mràvinac** (130, Otočac, Vrbovsko, Primorje, Slavonija), **Mràvinec** (Sisak, *I* Slavonija), **Mràvlek** (Koprivnica, Zlatar Bistrica), **Mràvlīnčić** (Ivanec, Zagorje, *I* Slavonija), **Mràvljek** (Čakovec, Koprivnica), **Mràvunac** (310, Slunj, Pokuplje, *I* Slavonija)

✧ *prasl.* *morvь (*slov.* mravlja, *polj.* mrówka) ← *ie.* ? mormo- (*lat.* formica, *grč.* mýrmeks)

mravínac *m* ⟨G -nca, V -nče, N *mn* -nci, G mràvīnācā⟩ *bot.* samonikla ljekovita i začinska biljka (*Origanum vulgare*) iz porodice usnača (*Labiatae*) sitnih metličastih cvatova; origano

✧ *v.* mrav

Mràvīnce *ž mn* naselje (u blizini Solina), 1117 stan. // **mràvinačkī** *prid.* koji se odnosi na Mravince i Mravinčane; **Mràvinčanin** *m* (**Mràvinčānka** *ž*) ⟨N *mn* Mràvinčani⟩ stanovnik Mravinaca

mȑvojēdi *m mn* ⟨N mȑvojed⟩ *zool.* porodica sisavaca (*Myrmecophagidae*) iz tropske Amerike, ljepljivim jezikom izvlače mrave i termite; mravožderi (veliki mravojed *Myrmecophaga tridactyla*)

✧ *v.* mrav + *v.* jesti

mȑz *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *meteor.* **1.** naslaga leda na predmetima na tlu kristaliničnog izgleda, koja nastaje pri temperaturama ispod 0 °C direktnom sublimacijom vodene pare iz zraka obično zbog jakog noćnog hlađenja tla; hladnoća, studen [*oštar ~*; *pao je ~*; *suhi ~*] **2.** smrznuta rosa na travi i stablima; inje, slana // **mȑzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ obuzet mrazom, vrlo hladan (o vremenu); **mȑzīšte** *sr meteor.* ograničeno manje ljevkasto područje u kojem, zbog slijevanja okolnog hladnog zraka, dolazi do pojave mraza i vrlo niskih temperatura zraka; **mȑziti¹** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -zēći, *gl. im.* mȑžēnje⟩ *rij.* stvarati mraz, obavijati mrazom; **mràzotina** *ž* (ob. *mn*) ozeblina; **mȓzao** (**mȓzal**) *prid.* ⟨*odr.* mȓzlī⟩ *ekspr. reg. jez. knjiž.* hladan; **mȑzletina** *ž reg.* hladetina; **mȑzlīk** *m* ⟨G mrzlíka, N *mn* -íci⟩ *reg.* vrelo, studenac, mrzljak; **mrzlìna** *ž ekspr.* **1.** osjećaj hladnoće u tijelu, osjećaj da dio tijela mrzne ili da je hladan [~ *u nogama*] **2.** hladnoća u prirodi i čovjekovoj sredini (pad temperature, mraz itd.); **mȓzljāk** *m*, *v.* mrzlik; **mȓznuti** (∅, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -nēm (se), *pril. sad.* -nūći (se), *gl. im.* mȓžnjēnje⟩ smrzavati (se)

◆ *pr.* (nadimačka i etnici): **Mèrzel** (Sisak, Krapina), **Mȑz** (460, Zagorje, Prigorje, Podravina), **Mràzek** (120, Ivanec, Ivanić Grad, Zagorje, *Z* Slavonija), **Mȑzovac** (110, Petrinja, Đurđevac, Banovina), **Mrâzović** (470, Novi Marof, Zagorje, Prigorje), **Mȑzlečkī** (**Mrzlèčkī**) (140, Krapina, Zagorje,

Podravina, Prigorje), **Mȑzlić** (Labin, Istra, Primorje), **Mȑzljāk** (360, Donja Stubica, Duga Resa, Pokuplje) ◊ *top.* (naselja): **Mrzljáki** (Duga Resa, 150 stan.), **Mrzljáki Dragànićkī** (Karlovac, 426 stan.) ◊ *top.* (uglavnom u hidronimiji za vrela i manje potoke): **Mȑzlāk** (vrela i potok kod Zagreba), **Mȑzlica** (potok kod Rijeke), **Mȑzlā Vòdica** (zaselak, Rijeka), **Mȑzlē Drȁge** (Rijeka, Karlovac), **Mȑzlī Dô** (Lika), **Mȑzlō Pȍlje** (zaseoci, Zagreb, Varaždin, Rijeka)

✧ *prasl.* *morzъ (*stsl.* mrazъ, *rus.* moróz, *polj.* mróz) ≃ *alb.* mardhem: smrzavam se, *stir.* meirc: hrđa

mrȁziti[1], *v.* mraz

mrȁziti[2], *v.* mrzak

mrȁzovac *m* ⟨G -ōvca, V -ōvče, N *mn* -ōvci⟩ *bot.* vrlo otrovna biljka (*Colchicum autumnale*) iz porodice mrazovica, od sjemenke se izrađuje tinktura koja služi kao lijek protiv uloga △ ***veliki*** ~ *zool.* leptir (*Hibernia defoliaria*), štetnik na lišću // **mrȁzovice** *ž mn bot.* porodica biljaka (*Colchicaceae*)

✧ *v.* mraz

Mrȁzović, Matija (1824–1896), hrv. političar i odvjetnik, član Sabora 1861, prvak Narodne stranke

mȑc *m* ⟨N -i⟩ *razg.* mrtvac, *v.* // **mȑcina** *ž* **1.** tijelo uginule životinje; strvina, crkotina, mrljina, mljina **2.** *pren. pejor.* bezvrijedan čovjek, sklon lošim postupcima, prevrtljiv, lijen, sebičan itd.; **mȑcinīšte** *sr* **1.** mjesto gdje se zakapaju uginule životinje **2.** *lov.* mjesto gdje se ostavlja mrcina kao mamac za ono što se lovi; **mrcváriti** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mȑcvārīm (se), *pril. sad.* -rēći (se), *gl. im.* -rēnje⟩ iscrpljivati dugim naporom, gnjaviti pretjeranim poslom ili lošom organizacijom posla [~ *lošim govorom/predavanjem cijeli auditorij/publiku*; ~ *se putovanjem*]

✧ *v.* mrijeti

mȑča *ž*, *v.* mirta

mȑčati, *v.* mrak

mȑčela *ž bot.*, *v.* mirta

mȑčiti, *v.* mrak

mȑdati (∅, čime) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* mrdnuti // **mȑdnuti** (∅, čime, se) *svrš.* ⟨*prez.* mȑdnēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *imp.* mȑdni (se), *prid. rad.* mȑdnuo (se)⟩ *žarg. ekspr.* maknuti (se), pomaknuti (se), maknuti dijelom tijela

♦ *pr.* (nadimačka): **Mȑdāk** (Virovitica, Split, Rijeka, Zaprešić), **Mrdáković** (Split, Trogir), **Mȑdalo** (Dubrovnik), **Mȑdalj** (300, *S* Dalmacija, Lika), **Mȑdeša** (Vinkovci, Trogir, sred. Dalmacija)

✧ *ekspr.* ≃ *rus. dijal.* mordát'

mrȅna[1] *ž* ⟨G *mn* mrênā⟩ *pat.* oboljenja oka koja se očituju u slabljenju vida ili u sljepoći; katarakta

✧ samo južnoslavenski (*slov.* mrena, *bug. dijal.* mr'anka)

mrȅna[2] *ž* ⟨G *mn* mrênā⟩ *zool.*, *v.* kesega

✧ *prasl.* *merna (*slov.* mrena, *rus.* maréna)

mrȅška *ž* ⟨D L -šci/-i, G *mn* -šākā/-ī⟩ **1.** ono što se pojavljuje kao pojedinačan nabor kad se površina stajaće vode nabere pod djelovanjem povjetarca **2.** sitna bora na licu, tanka pruga // **mrȅškast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je nalik mreški/-ci; **mrȅškati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ dobivati mreške, nabirati se (o površini vode, tkanini itd.)

✧ *v.* mreža

mrȅž|a *ž* ⟨G *mn* mrêžā⟩ **1.** naprava od različitih materijala ispletena na jednaka oka [*ribarska* ~*a*; *teniska (odbojkaška)* ~*a*] **2.** *pren.* raširen povezan sistem cesta, kanala itd.; ukupnost povezanih ustanova i poduzeća [*vodovodna* ~*a*; *električna* ~*a*] **3.** organizacija više izvora podataka ili radnih i informativnih cjelina; sistem, sustav **4.** *int.* **a.** *razg.* naziv za internet **b.** *razg.* naziv za web, sustav za prijenos podataka na internetu **c.** niz međusobno povezanih računalnih sustava // **mrȅžast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je nalik mreži △ ~***o oko*** *zool.* posebna vrsta vidnog organa sastavljen od većeg broja jednostavnih očiju (omatidija) kod kukaca i rakova; **mrȅžasto** *pril.* na mrežast način; tanko, lako, s rupicama; **mrȅžica**[1] *ž dem.* i *hip.* od mreža **1.** (+ *potenc.*) mreža za priručne potrebe **2.** dio sprave, uređaja itd. [~ *na zvučniku*]; **mrȅžīšte** *sr arhit.* u gotičkoj arhitekturi, splet od kamenih prutića u obliku trolista, četverolista ili sl.; kružište; **mrȅžnī** *prid.* koji pripada, koji je svojstven mreži, koji je dio mreže, koji čini mrežu [~ *projekt* projekt koji nastaje u mreži organizacija i baza podataka]; **mrèžnica** (**mréžnjača**) *ž anat.* unutarnja opna očne jabučice koja prima svjetlosne podražaje; retina

♦ *pr.* (prema zanimanju): **Mrȅžar** (Ozalj, Dubrovnik, Pokuplje)

✧ *prasl.* *merža (*stsl.* mrěža, *rus.* merëža, *stpolj.* mrzeża), *lit.* marška ≃ *grč.* brókhos: praćka

mȑežica² *ž bot.*, *v.* travulja
✧ *v.* mreža

Mȑežničkā Vároš *ž* ⟨G Mȑežničkē Váróši⟩ naselje (u blizini Duge Rese), 911 stan.

mȑga *m* ⟨G *mn* mȓgā/-ī⟩ *ekspr.* vrlo snažna osoba, vrlo jake tjelesne konstitucije [*prava/strašna* ~]
✧ *ekspr.*, *v.* hrga

mr̀gār *m* ⟨G mrgára⟩ *reg.* u primorskim krajevima, muzište za ovce izrađeno od suhozida, sastoji se od velikog glavnog ograđenog prostora i više manjih oko njega nalik u tlocrtu cvijetu s laticama

mȑgodan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji pokazuje neraspoloženje (kojemu se vidi neraspoloženje, a da se ne izražava riječima); smrknut, namrgođen // **mȑgoditi se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. sad.* -dēći se, *gl. im.* -đēnje⟩ izrazom lica pokazivati negodovanje, nezadovoljstvo ili zlovolju; **mȑgodno** *pril.* na mrgodan način, smrknuto, ljutito, nezadovoljno; **mȑgodnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje ili osobina onoga koji je mrgodan; **mȑgūd** *m* ⟨N *mn* -i⟩ onaj u kojega je lice mrgodno, onaj koji je uvijek namrgođen i tmurna raspoloženja
✧ *prasl.* *mьrgati: žmirkati (*rus.* morgat', *polj.*) *dijal.* (margać), *lit.* mirgėti: žmiriti

mrijêst *ž* ⟨I -ēsti/-ēšću⟩ *zool.* **1.** mriješćenje, *usp.* mrijestiti se **2.** *v.* ikra // **mrijéstilīšte** (**mrèstilīšte**) *sr* uređeno mjesto prilagođeno za mriješćenje ribe; **mrijéstiti se** *nesvrš.* ⟨*prez.* mrijêstīm se, *pril. sad.* -tēći se, *gl. im.* -ēšćēnje⟩ **1.** odlagati, izbacivati ikru, oplođivati ikru (o ribi) **2.** pariti se (o životinjama)
✧ *prasl.* *nerstь (*rus.* nérest, *polj.* mrzost) ≈ *lit.* neršti: mrijestiti se

mrijêšnjāk *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *bot.* biljka (*Potamogeton*) iz porodice *Potamogetonaceae*

mrijêti (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* mrêm, *impf.* mrâh, *pril. sad.* mrūći, *prid. rad.* mrô/mȓla *ž*⟩ *ekspr.* **1.** umirati **2.** ginuti
✧ *prasl.* *merti (*stsl.* mrěti, *rus.* merét', *polj.* mrzeć), *lit.* mirti ← *ie.* *mer- (*lat.* mori: umrijeti, *skr.* mriyate: umire)

mȑk, *v.* mrak

mr̀kāč *m zool.*, *v.* muzgavac

mr̀kēnta (**mr̀kīnta**) *ž* ⟨G *mn* -enātā⟩ *reg.* oštra, izbrazdana stijena na morskoj obali
✧ *lat.* murex: greben

mrkl̄ina, *v.* mrak

MRKO- *zool. lov.* kao prvi dio riječi znači nijansu primiješanu osnovnoj boji ili drugoj nijansi [*mrkosmeđastosivkast*]
✧ *prasl.* *mьrkъ: mrk, *v.* mrak

mrkocȑven *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ crven tamne nijanse [*uzana staza, puna nekakva ~og kamenja što svjetluca i zmija što psiču, dovede me do srebrnih vrata*]
✧ MRKO- + *v.* crven

mrkòglavac *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ *bot.* biljka (*Gymnadenia nigra*) iz porodice orhideja (*Orchidaceae*)
✧ MRKO- + *v.* glava

mrkògleđa *m* i *ž reg. ekspr.* onaj koji mrko gleda, koji pokazuje loše raspoloženje [*ta/taj* ~]
✧ MRKO- + *v.* gledati

Mr̀kopalj *m* ⟨G Mr̀koplja⟩ naselje (u blizini Delnica), 1196 stan. // **Mrkopáljac** (**Mr̀kopljanin**) *m* (**Mr̀kopāljka**, **Mr̀kopljānka** *ž*) ⟨G -ljca, N *mn* Mrkopáljci/Mr̀kopljani⟩ stanovnik Mrkoplja; **mr̀kopaljskī** *prid.* koji se odnosi na Mrkopalj i Mrkopaljce

Mr̀kopljanin *m*, *v.* Mrkopaljac, Mrkopalj

mȑkv|a *ž* ⟨G mȑkāvā/-ī⟩ *bot.* dvogodišnja zeljasta biljka (*Daucus carota*) iz porodice štitarki (*Umbelliferae*), vrtna biljka, ima vretenast jestiv crvenkastožućkast ili bijeli korijen bogat karotinom [*obična ~a*; *krmna ~a*]; karota
✧ *prasl.* *mьrky (*rus.* morkóv', *češ.* mrkev) ≈ *stvnjem.* morha

mȑlja *ž* ⟨G *mn* mȓljā⟩ **1.** nečisto mjesto, zamrljano mjesto na čemu, *usp.* fleka (flek) **2.** mjesto nejasnih rubova koje bojom odudara od površine na kojoj se nalazi **3.** *pren.* trag kakva nepriličnog postupka; ljaga // **mȑljast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji sliči na mrlju, koji pripada mrlji; **mȑljasto** *pril.* na način koji je poput mrlje; nečisto, uprljano, obrisom nejasno; **mŕljati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* mȓljām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** praviti mrlje; prljati **2.** *pren.* loše slikati; **mrljáviti** *nesvrš.* ⟨*prez.* mȑljāvīm, *pril. sad.* -vēći, *gl. im.* -vljēnje⟩ nespretno što raditi; **mȑljica** *ž dem.* od mrlja; **mȑljotina** *ž podr.* ono što je mrljasto izvedeno (o slici ili tekstu)

mr̀mljati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) govoriti tiho, kao sebi, nerazumljivo [~ *molitvu*] **2.** (∅) izražavati nezadovoljstvo bez jasno izrečenih riječi // **mr̀mljalo** *sr* ⟨G mȑmljālā⟩ onaj koji mrmlja; gunđalo, prigovaralo, nezadovoljnik, mrmljavac; **mȑmljavac** *m* ⟨G -vca, V -vče, N *mn* -vci⟩, *v.* mrmljalo; **mȑmljavica**

ž, *v.* mrmljalo; **mȓmor** *m* **1.** nejasni, jednolični, sliveni glasovi ljudi; ono što se čuje od grupe ljudi koji mirno razgovaraju bez podizanja glasa, vikanja; žagor **2.** *pren. jez. knjiž.* šum, žubor (o vodi česme, izvora ili potoka); **mrmòriti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ proizvoditi mrmor

✧ *onom.* ≃ *lat.* murmurare: mrmljati

mrnjàū *uzv.* izgovor i konvencija pisanja za mačje glasanje, *usp.* mijau

Mrożek (*izg.* Mròžek), **Sławomir** (1930), poljski književnik, pisac satiričko-grotesknih komedija u stilu kazališta apsurda; 1964. emigrirao u Francusku (*Tango*)

mȓs *m* **1.** hrana koja sadrži meso i životinjske masti **2.** vrijeme u koje je prema običajima dopušteno jesti meso i hranu koja se po propisima ubraja u mrs, *opr.* nemrs // **mŕs|an** *prid.* ⟨*odr.* mȓsnī⟩ koji sadrži mrs △ **~*ni ljudi*** *pov.* pripadnici Bosanske crkve (krstjani, bogumili) koji čine osnovno mnoštvo i ne podliježu strogim pravilima asketskog života, *usp.* savršen (**2**); **mŕsiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* mȓsīm, *pril. sad.* -sēći, *gl. im.* mŕšēnje⟩ **1.** (∅) jesti mrsnu hranu, ne postiti **2.** (što) premještati tako da se kvari red, postojeći smjer; zapletati [~ *kosu*; ~ *konac*; ~ *konop*]

✧ *prasl.* *mьrsъ ≃ *ukr.* omersnúty: pogriješiti

Mrs. (*izg.* mȉsiz) *krat.* gospođa; gđa, *usp.* Mr.

✧ *engl.*

mȑskati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ drobiti u komade ili u sitne komadiće tako da se uništi prvobitan oblik i cjelina, grubom radnjom i ob. većom snagom nego što je najmanja potrebna

mȑsko, *v.* mrzak

mȑš *uzv.*, *v.* marš (II)

mȑšav *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1. a.** koji je nedovoljno ishranjen; suh, slab, *opr.* ugojen, *v.* ugojiti se, *opr.* debeo, gojazan **b.** u kojem nema masnoće; postan, *opr.* mastan **2.** *pren.* koji je neznatan po količini, siromašan po sadržaju čega [*~i ručak*]; oskudan △ **~*a svinja*** *agr.* pasmina svinja s malo masti, uzgaja se zbog mesa za pršut // **mȑšavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ *razg. fam.* mršava osoba; mršavko; **mȑšavčev** *prid.* koji pripada mršavcu; **mȑšavica** *ž*, *v.* mršavac; **mȑšavjeti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -vīm, *pril. sad.* -vēći, *gl. im.* -vljēnje⟩ postajati mršav; biti na dijeti za mršavljenje, gubiti na tjelesnoj težini, *opr.* postajati debeo, debljati (se), gojiti (se); **mršávko** *m hip.* mršava muška osoba; mršavac; **mršávka** *ž hip.* mršava ženska osoba; **mȑšavo** *pril.* na mršav način (izgledati); štrkljasto, tanko, vitko [~ *jest* i]; **mȑšavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je mršav, *opr.* debljina, ugojenost, gojaznost

◆ *pr.* (nadimačka): **Mŕšo** (Osijek, *I* Slavonija), **Mȑšulja** (Rijeka, Istra)

✧ *v.* mrs

mȑštiti se *nesvrš.* ⟨*prez.* mȑštīm se, *pril. sad.* mȑštēći se, *imp.* mȑšćāh se, *gl. im.* -tēnje⟩ nabirati lice zbog kakva nezadovoljstva (npr., zbog toga što smeta jako svjetlo i sl.)

✧ *v.* mrgodan

mȑta *ž bot.*, *v.* mirta

mȑt|av *prid.* ⟨*odr.* mȑtvī⟩ **1.** koji je prestao živjeti, u kojemu više nema bioloških procesa; umro (za čovjeka), uginuo (za životinju), uvenuo (o biljkama) **2.** *meton.* u kome ili u čemu nema više karakteristične aktivnosti, lišen živosti **3.** za pojačavanje značenja [*~av pijan* jako pijan; *~av umoran* jako umoran; *~av hladan* posve hladnokrvan] **4.** *term.* koji nije u funkciji, koji ne radi (o dijelovima instalacija, cijevima kroz koje ne protječe voda iz vodovodne mreže, električnim vodovima itd.), *opr.* žȋv △ **~*va priroda*** *lik.* slikarska tema intimna zatvorenog prostora; **~*va ruka*** *pravn.* u feudalizmu, oznaka za neotuđivost vlasništva nepokretnih dobara; **~*va sezona*** *ekon.* dio godine kada je potražnja za uslugama ili određenim proizvodima na najnižoj razini; **~*va točka*** *tehn.* položaj prigona u kojem pogonski dio ne može pokrenuti zagonjeni (npr. kod stapnih mehanizama); **~*va utrka*** *sport* natjecanje u kojem su dva ili više natjecatelja posve izjednačeni na prvom mjestu; **~*vi teret*** teret kojim se povećava stabilnost plovila; balast; **~*vo more***, *v.* more △; **~*vo slovo na papiru*** propis kojim se nitko ne osjeća obvezan // **mȑtvac** *m* ⟨G mrtvàca, N *mn* mrtvàci⟩ mrtvo tijelo čovjeka, mrtav čovjek; truplo, leš (kad se govori i piše sa suosjećanjem individualizirano i imenujući, riječ se izbjegava i upotrebljava se umrli ili pokojnik); **mrtvàcat** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ ob. u pojačanom značenju [*mrtav* ~]; **mrtvàčina** *ž* naknada za pokop mrtvaca; **mȑtvačk|ī** *prid.* koji se odnosi na mrtvaca [*~i sanduk*] △ **~*a glava*** **1.** noćni leptir, ima šaru nalik na mr-

tvačku glavu (*Acherontia atropos*) **2.** oznaka smrtne opasnosti (na otrovima) **3.** takav znak (s dvije prekrižene kosti) na oznakama nekih vojnih formacija; *~i **ples***, *v.* ples; **mr̀tvački** *pril.* kao mrtvac, kao mrtvo tijelo [*~ blijed*]; **mr̀tvāčnica** *ž* zgrada ili prostorija u kojoj su smješteni pokojnici izravno prije obreda pogreba; **mrtvája** *ž lokal.* mrtav rukav rijeke, rukavac u kojem voda ne teče; mrtvica; **mrtvàrina** *ž* **1.** nagrada koja se daje za ukapanje pokojnika; mrtvina **2.** *pov.* pristojba koju zakupnici samostana plaćaju gospodaru o svakoj smrti; **mȓtvī** *m mn* oni koji su umrli; pokojnici [*naši ~*]; **mr̀tvica** *ž* **1.** staro, zaraslo riječno korito, ustajala voda, kaljuža; mrtvaja **2.** *reg.* jalova, neplodna zemlja; **mr̀tvilo** *sr* **1.** potpuna bezvoljnost; malaksalost, apatija **2. a.** jednoličan život, stanje bez zbivanja **b.** potpuna tišina, potpuni mir; gluhoća **3.** stanje slično smrti; obamrlost, umrtvljenost; **mrtvìna** *ž*, *v.* mrtvarina; **mŕtviti** (∅, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mȓtvīm (se), *pril. sad.* -vēći (se), *gl. im.* -vljēnje⟩ umrtvljivati (se), *usp.* umrtviti (2); **mŕtvljēnj|e** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* mrtviti **2.** *fil. rel.* proces i sposobnost ovladavanja nad nekim oblicima prirodnih funkcija i stanja čovjekova tijela u stalnom usavršavanju bića i težnji za prosvjetljenjem [*Buda je tražio savršenstvo putem ~a*]; **mȓtvo** *pril.* bez života; tromo [*~ se kretati*]

♦ *top.* (uglavnom hidronimi za kaljuže i kanale, ali i zaseoke): **Mrtvàca** (riječna bara, Osijek), **Mr̀tvača** (stari riječni rukavci u Podravini), **Mȓtvaj** (potok, Osijek), **Mr̀tvaja** (bara, Baranja), **Mr̀tvaje** (zemljište, Bjelovar), **Mr̀tvāk** (zaselak), **Mr̀tvica** (kanal u Podravini, nekoliko manjih potoka i bara), **Mr̀tvičica** (pritok Save), **Mȓtvā bȁra** (potok, Osijek), **Mȓtvā čȁtrnja** (bara), **Mȓtvā Ódra** (potok), **Mr̀tvalj vrȅlo** itd.

✧ *prasl.* *mьrtvъ (*stsl.* mrъtvъ, *rus.* mërtvyj, *polj.* martwy) ← *ie.* *mrtwos (*lat.* mortuus, *skr.* mrtas)

mȓtva *ž bot.*, *v.* mirta

mr̀tvika *ž bot.* primorski grm (*Pistacia lentiscus*) iz porodice *Anacardiadeae*; trišalj

mr̀tvina *ž bot. reg.*, *v.* mirta

✧ *v.* mirta

MRTVO- kao prvi dio riječi iskazuje da je ono što se određuje drugim dijelom: **1.** bez života [*mrtvorođenče*] **2.** bez živosti [*mrtvolik*] **3.** da je u vezi s nečim što je mrtvo [*mrtvozornik*]

✧ *v.* mrtav

Mȓtvō môre *sr geogr.* slano jezero između Izraela i Jordana, 1056 km², najdublja depresija na Zemlji (razina jezera je 396 m ispod morske površine), zbog velikog procenta slanosti bez biljnih je i životinjskih organizama

mrtvorȍđenī *prid.* koji na porodu nije bio živ // **mrtvorȍdnost** *ž* ⟨I -osti/-ošću⟩ rađanje mrtvorođenčadi, *opr.* živorodnost; **mrtvorȍđenčād** *ž zb.*, *v.* mrtvorođenče; **mrtvorȍđēnče** *sr* ⟨G -ta, *zb.* mrtvorȍđenčād⟩ dijete koje je rođeno mrtvo; **mrtvorođénje** *sr* **1.** porod mrtvog čeda, donošenje mrtvorođenčeta **2.** *pren.* postupak, djelo, plan itd. koji se nisu otpočetka mogli ostvariti, zamisao ili materijalizacija onoga što je od prvog časa bilo neživo, neuspjelo, neusvojeno ili osuđeno na propast

✧ MRTVO- + *v.* rod, rođen

mrtvòuzica *ž* **1.** *lokal.* čvor koji je teško rasplesti **2.** *pren. ekspr.* nerazrješiva teškoća, nevolja bez ikakva izlaza

✧ MRTVO- + *v.* uzao, uzica

mrtvòzōrnīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ osoba koja po dužnosti utvrđuje smrt i njen uzrok // **mrtvòzōrničkī** *prid.* koji se odnosi na mrtvozornike; **mrtvòzōrnički** *pril.* kao mrtvozornici, na način mrtvozornika; **mrtvozórstvo** *sr* ⟨G *mn* mrtvòzōrstāvā⟩ obvezni pregled umrle osobe od strane liječnika (mrtvozornika) koji ustanovljuje smrt i njezin uzrok

✧ MRTVO- + *v.* zrijeti

mr̀v|a *ž* ⟨G *mn* mȓvā⟩ **1.** najsitniji komadić tvari koja se mrvi (kao kruh) **2.** sitan dio, vrlo mala količina čega [*~a mesa*] // **mr̀vica** *ž dem.* od mrva; **mr̀vice** *ž mn* (+ *potenc.*) samljeven suhi kruh, *usp.* prezla; **mr̀vicu** *pril.* u količini manjoj od mrvu; **mr̀viti** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. sad.* -vēći (se), *gl. im.* -vljēnje⟩ **1.** (što) **a.** krutu tvar pretvarati u mrve; drobiti **b.** *pren. razg.* uništavati, satirati **2.** (se) **a.** pretvarati se u mrve; drobiti se **b.** *pren.* raspadati se u mnogo malih dijelova; **mr̀vljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima svojstvo da se mrvi; **mr̀vljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je mrvljivo [*velika ~*; *izrazita ~*]; **mr̀vu** *pril.* vrlo malo, u najmanjoj količini (ob. o čemu krutom, o hrani i sl.) [*kupiti ~ kruha*; *~ šećera*; *dodati ~ soli*]

♦ *pr.* (nadimačka, za čovjeka sitne građe): **Mr̀va** (Podravska Slatina, Zadar),

Mŕvac (100, Gvozd, Pokuplje, Primorje), **Mrváljević** (Beli Manastir, Rijeka, *I* Slavonija), **Mȓvčić** (300, Križevci, Novi Marof, Primorje), **Mŕvec** (Zagreb), **Mȑvelj** (200, Slavonski Brod, Požega, Biograd), **Mȑvica** (120, Šibenik, *S* Dalmacija), **Mȑvičić** (Biograd), **Mȑvičin** (Vinkovci, *I* Slavonija), **Mŕvić** (100, Našice, sred. Dalmacija), **Mȑvoš** (390, Vrbovsko, Gorski kotar, Primorje)
✧ *prasl.* *mьrva (*slov.* mrva, *rus. dijal.* mervá, *češ.* mrva: smeće)

mȑzak *prid.* (**mȑska** *ž*) ⟨*odr.* mȑskī, *komp.* mȑžī/mȑskijī⟩ **1.** prema kojemu je usmjeren osjećaj mržnje **2.** koji je odbojan, odvratan, oduran // **mȑàziti²** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -zēći, *gl. im.* mȑàžēnje⟩ *rij.* činiti da tko postane omrznut, stvarati omrazu; **mȑsko** *pril.* ⟨*komp.* mȑskije/mȑžē⟩ **1.** s mržnjom (prema onomu koji je mrzak ili što je mrsko) **2.** s odbojnošću, s odvratnošću [*gledati* ~]; **mrskòća** *ž*, *v.* mrskost; **mȑskōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga što je mrsko; mrskoća; **mȑzitelj** *m* onaj koji mrzi; **mrzitèljica** *ž*, *v.* mrzitelj; **mrzitèljičin** *prid.* koji pripada mrziteljici; **mŕziti** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. sad.* -zēći (se), *prid. rad.* mŕzio (se)/mŕzila (se) *ž*, *gl. im.* -zēnje⟩ osjećati mržnju, veliku odbojnost prema komu ili čemu; **mȑzōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *ekspr. jez. knjiž.*, *v.* mržnja; **mŕžnja** *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ snažni osjećaj koji nagoni da se komu želi ili da mu se čini zlo, osjećaj krajnje odbojnosti prema komu ili čemu, bolesno stanje neprijateljstva; mrzost, *opr.* ljubav
✧ *prasl.* *mьrzъkъ (*stsl.* mrъzъkъ, *rus.* mérzkij, *češ.* mrzký) ≃ *v.* mraz

mȑzao (**mȑzal**), *v.* mraz

mȑzlomjēr *m meteor.* naprava za mjerenje dubine zamrznutosti tla, obično gumena cijev ispunjena vodom koja se stavlja u vertikalnu šupljinu tla
✧ *v.* mraz

Mȑzović *m* naselje (u blizini Đakova), 686 stan. // **Mȑzovićanin** *m* (**Mȑzovićānka** *ž*) ⟨N *mn* Mȑzovićani⟩ stanovnik Mrzovića; **mȑzovićkī** *prid.* koji se odnosi na Mrzović i Mrzovićane

mrzòvolja *ž* loša volja; zlovolja // **mȑzovōljan** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je prožet mrzovoljom; **mȑzovōljno** *pril.* s mrzovoljom, zlovoljno; **mrzovóljnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je mrzovoljan
✧ *v.* mrzak + *v.* volja

mû¹ (**muuu**) **1.** izgovor i konvencija pisanja kako se glasa govedo (bik, vol, krava, tele) **2.** riječ pripisana onome tko glupo gleda, šuti bez razumijevanja i sl. [*na plakatu sve jasno piše, a on* ~], *usp.* bê // **múkati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* mûčēm, *imp.* múči, *pril. sad.* múčūći, *gl. im.* -ānje⟩ glagol kojim se predočuje oglašavanje goveda, glasati se kao goveče; **múknuti** *svrš.* ⟨*prez.* mûknēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* múkni, *prid. rad.* múknuo⟩, *v.* mukati
✧ *onom.*

mû² *m* ⟨G mùa⟩ **1.** *bot.* vrsta biljke čaj **2.** čaj od biljke mu
✧ *kin.*

mualàkāt *m* ⟨G mulakáta⟩ *knjiž.* sedam najljepših kasida sedmorice najpoznatijih arapskih predislamskih pjesnika
✧ *arap.* muʿallaqah

muálim *m reg.* učitelj, nastavnik (naročito u mektebu)
✧ *tur.* muallim ← muʿallim

muay thai (*izg.* mȕaj tâi) *m* sijamski boks, *v.* sijamski △

Mubarak (*izg.* Mubàrak), **Hosni** (1928), egipatski političar, predsjednik države (od 1981, nakon ubojstva Anwara Sadata); poboljšao odnose Egipta s arapskim državama i ohladio ih s Izraelom, ali potvrdio mirovni ugovor iz Camp Davida i održao dobre odnose sa SAD-om

mubáreć (I) (**mubárek**) *prid. reg.* koji je sretan, blagoslovljen // **mubáreć** (II) (**mubárek**) *m* onaj koji je beskrajno dobre i plemenite naravi; **mubáreć** (III) (**mubárek**) *uzv.* sretno!, čestitam!
✧ *tur.* mübarek ← *arap.* mubārāk

mubášir *m reg. pov.* onaj koji nosi vijesti ili poruke; bumbašir, glasnik, izaslanik
✧ *tur.* mübaşir ← *arap.* mubāšir

mȕcati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ govoriti s teškoćama, isprekidano, zapinjući ili s ponavljanjem slogova // **mȕcānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* mucati **2.** *psih.* poremećaj komuniciranja obilježen smetnjom u fluentnosti i vremenskom obrascu govora; **mȕcav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji muca; **mȕcavac** *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ osoba koja muca (uvredljiva riječ za onoga tko muca); **mȕcavčev** *prid.* koji pripada mucavcu; **mȕcavica** *ž*, *v.* mucavac; **mȕcavičin** *prid.* koji pripada mucavici; **mȕcavo** *pril.* na mucav način [~ *govoriti*]; **mȕcavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mucav

♦ *pr.* (nadimačka): **Mȕcāk** (140, Donja Stubica, Ivanić Grad, Prigorje), **Mȕcālj** (Benkovac), **Mȕcalo** (Split, Hvar), **Mȕcavac** (Kostajnica, Osijek), **Mùcek** (Sveti Ivan Zelina), **Múcić** (260, *J* i *S* Dalmacija, Slavonija), **Mȕcko** (120, Zlatar Bistrica, Zagorje, Prigorje)
✧ *onom.*, *ekspr.*

Mucha (*izg.* Mùha), **Alfons Maria** (1860–1939), češki slikar i grafičar, glavni predstavnik praške secesije, majstor plakata

mucilaginóza *ž farm.* sluznato sredstvo dobiveno dugotrajnim iskuhavanjem ljekovitog bilja; služi za ublažavanje raznih nadražaja
✧ *lat.* mucilagot + -OZA

mucíni *m mn* ⟨N mùcīn⟩ viskozni sastojci sluzi i sline
✧ *lat.* mucus: sluz + -IN

mȕčan, *v.* muka

múčati, *v.* muk

mȕćka, *v.* mutiti

mùdānte *ž pl. tantum* ⟨G mùdanātā⟩ *reg.* gaće [*te* ~] // **mudàntīne** *ž pl. tantum* ⟨G -ā⟩ *reg.* kupaće gaćice
✧ *tal.* mutande

múdar *prid.* ⟨*odr.* mûdrī⟩ **1.** koji je pametan **2.** *pren. iron.* koji je lukav, snalažljiv, *opr.* glup // **mùdrac** *m* ⟨G mudràca, V mȕdrāče, G *mn* mudrácā⟩ **1.** prosvijetljen, pametan čovjek **2.** *pren. iron.* onaj koji radi u svoju korist, nepogrešivo lukav; **mùdrāčkī** *prid.* koji se odnosi na mudraca; **mùdrački** *pril.* kao mudrac, na način mudraca; **mùdrica 1.** *m hip. fam.* osoba koja je u nekim okolnostima mudra, osoba koja ima soli u glavi, pametna glavica **2.** *ž* žena mudrica, pametarka; **mudrìjāš** *m* ⟨G mudrijáša⟩ *pejor.* onaj koji s previše riječi i mudrovanjem sebe prikazuje kao mudroga, kao da sve zna i sve razumije; **mudrijášiti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* mudrìjāšīm, *pril. sad.* -šēći, *gl. im.* -šēnje⟩ ponašati se kao mudrijaš, biti mudrijaš; **mûdro** *pril.* na mudar način, s mudrošću; **mudròlija** *ž* **1.** prazna priča, lažna mudrost **2.** besmislena dosjetka, loše izmišljena stvar; **múdrosn|ī** *prid.* ⟨*neodr.* múdrostan⟩ (u vezanim izrazima) koji sadrži mudrost, u kojem je mudrost [*~e knjige*]; **múdrōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina onoga koji je mudar; sposobnost zrela rasuđivanja **2.** *razg.* **a.** vješto smišljen postupak, dobro zaključivanje **b.** lukavost △ ***zub ~i*** umnjak, posljednji kutnjak koji izrasta nakon puberteta; **mudròvati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* mùdrujēm, *pril. sad.* mùdrujūći, *gl. im.* -ānje⟩ upotrebljavati mudre riječi u želji da se uspostavi tobože mudar sud ili ostavi dojam znanja, razumijevanja ili mudrosti; pametovati
♦ **Mùdroslav** m. os. ime (narodno), *zast.*
◇ *pr.* (nadimačka ili od imena): **Mòdrinić** (100, Knin, *J* i *S* Dalmacija), **Módronja** (Banovina), **Múdri** (740, Ivanec, Vukovar, Zagorje), **Múdrić** (350, Ogulin, Kordun, Primorje), **Mùdrinić** (540, Lika, Banovina, Zagora, *I* Slavonija), **Mudrìnjāk** (**Mudrinjâk**) (Garešnica, Sisak, Kutina, *Z* Slavonija), **Mudrínović** (Požega, Nova Gradiška), **Mùdroh** (Vukovar), **Múdronja** (290, Šibenik, sred. Dalmacija, Istra), **Mȕdrōvčić** (440, Otočac, Banovina, Primorje)
✧ *prasl.* i *stsl.* mǫdrъ (*rus.* múdryj, *polj.* mądry), *lit.* mandrus: ponosan ← *ie.* *mondh- (*grč.* mantháneín: učiti, *skr.* medhā-: um)

mudejar (*izg.* mudèžār) *m* ⟨G mudežára⟩ **1.** *pov.* musliman koji je živio u španjolskoj Kastilji pod kršćanskim vladarima odupirući se asimilaciji (11–15. st.) **2.** *umj.* stil u španjolskoj umjetnosti (12–16. st.); karakterizira ga plošna ornamentika i bogata arhitektonska dekoracija
✧ *šp.* ← *arap.* muddajjan: kome je dopušteno da ostane

mudèris (**mudèriz**) *m reg.* profesor, nastavnik (naročito u medresi ili na teološkom fakultetu)
✧ *tur.* ← *arap.* mudäris

mȕdi *m kinol.* ovčarski pas, mađarski ovčar

múd|o *sr* ⟨N *mn* -a⟩ (ob. *mn*) *anat.* muška spolna žlijezda; sjemenik, testis; jaje // **mùdat** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji ima velika muda (ob. o životinji koja nije uškopljena) **2.** *pren.* hrabar, koji ima svoje ja, koji ima petlju, koji ima muda; **mùdatōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mudat; **múdonja** *m* **1.** *ekspr.* onaj koji ima velika muda **2.** *razg. pejor.* nespretna, dosadna osoba, neokretna osoba, trapavac, kilonja
✧ *prasl.* *mǫdo (*rus.* mudó, *polj.* mąda)

mȕdroser *m žarg. pejor.* onaj koji gnjavi svojim mudrostima, koji pretjerano mudruje, ob. o kulturnim i stručnim uopćenim temama i općim mjestima // **mȕdrosērka** *ž* ⟨G *mn* -ī⟩, *v.* mudroser
✧ *v.* mudar + *v.* srati

mudròsklepina *ž pejor.* loš tekst koji odiše laž-

nom mudrošću; lažna, sklepana mudrost; nepismen tekst (izlaganje, predavanje itd.) koji se predstavlja kao mudrost

✧ *v.* mudar + *v.* sklepati

mȕdroslōvlje *sr zast.* filozofija // **mȕdroslōvnī** *prid.* **1.** *zast.* filozofski [~ *fakultet*] **2.** *iron.* filozofski, visokoparni, mudrujući [~ *način izražavanja*]

✧ *v.* mudar + *v.* slovo

mudžahèdīn *m* ⟨G mudžahedína⟩ fanatični borac za islam, pretežno šijit; dobrovoljci u građanskim ratovima u drugoj pol. 20. st. (Libanon, Bosna), često se služe terorističkim metodama

✧ *arap.* muǧāhidīn: borci za vjeru, domovinu, opće dobro, *usp.* džihad

mȕf *m* ⟨N mùfovi⟩ **1.** ženski (ob. krzneni) odjevni predmet u obliku tuljca otvorenog s obje strane kako bi se u njega uvukle ruke radi zaštite od hladnoće **2.** *žarg.* **a.** *vulg.* ženski spolni organ **b.** stidne dlačice na ženskom spolnom organu

✧ *njem.* Muff

mȕf|a *ž reg.* ukvareno vino, vino koje je ciknulo

✧ *tal.*

mùflōn *m* ⟨G muflóna⟩ *zool.* divlja ovca (*Ovis musimon*, obični muflon) ovan ima posebno cijenjene povijene rogove

✧ *fr.* mouflon

mufòla *ž* posuda od vatrostalnog materijala, zatvorena prema ložištu peći; služi za žarenje, spaljivanje, taljenje različitih materijala

✧ *engl.* muffle

mùftija *m* ⟨G mȕftījā⟩ *isl.* **1.** najviši svećenik u jednoj administrativnoj jedinici, znalac islamskog zakona na osnovi *Kur'ana* **2.** visoki vjerski dostojanstvenik

◆ *pr.* (prema zanimanju): **Múfić** (Vrbovsko, Zaprešić, Beli Manastir, Prigorje), **Mȕftīć** (Opatija, Kaštela)

✧ *tur.* müftü ← *arap.* muftī

mùh|a *ž* ⟨D L -i, G *mn* múhā⟩ *zool.* najrašireniji leteći kukac, iz roda dvokrilaca (*Musca*), s mnogobrojnim vrstama, od kojih je najraširenija obična muha (*Musca domestica*) [*konjska ~a*; *ce-ce ~a*; *~a zujara*] △ *~a* ***kategorija*** *sport* najlakša kategorija u boksu i hrvanju; *~**e gusjeničarke*** *zool. Tachinidae*, porodica dvokrilaca kojima se ličinke razvijaju kao nametnici u štetnim kukcima i njihovim ličinkama i žive ih izjedu // **muhètina** *ž pejor. augm.* od muha; mušetina; **mušètina** *ž*, *v.* muhetina; **mȕšic|a** *ž* ⟨G *mn* mȕšīcā⟩ **1.** *dem.* od muha **2.** (ob. *mn*) hir, svojeglavost, kapric [*imati ~e u glavi*] **3.** dio vatrenog oružja (na vrhu cijevi), služi za nišanjenje **4.** *rib.* vrsta mamca na koji se lovi riba [*loviti na ~u*; *loviti (pecati) ~om*]; **mȕšičār** *m* **1.** onaj koji lovi na mušicu **2.** onaj koji izrađuje mušice (**4**); **mȕšičārev** (**mȕšičārov**) *prid.* koji pripada mušičaru; **mȕšičārka** *ž* ⟨G *mn* -ī⟩, *v.* mušičar; **mȕšičarskī** *prid.* koji se odnosi na mušičare [~ *sajam*]; **mȕšičarski** *pril.* kao mušičar, na način mušičara; **mȕšičav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se razlikuje od drugih nepredvidljivim postupcima, kojega je čudne odluke teško razumjeti; nepredvidljiv, smušen, vjetrenast; **mȕšičavac** *m* ⟨G -āvca, N *mn* -āvcī⟩ onaj koji je mušičav; **mȕšičavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mušičav ili svojstvo onoga što je mušičavo; **mȕšjī** *prid.* koji pripada, koji je svojstven muhi [~ *život*]; **muvètina** *ž*, *v.* muhetina, mušetina

◆ *pr.* (nadimačka, za sitnu osobu, ili od naziva biljke): **Mùha** (Osijek, Moslavina, Istra, Slavonija), **Mùhār** (340, Vrbovsko, Lika, Banovina, okolica Zagreba), **Mùšica** (Zabok, Kutina, Bjelovar)

✧ *prasl.* i *stsl.* muxa (*rus.* múxa, *polj.* mucha), *lit.* musia ← *ie.* *mows-/mus- (*lat.* musca, *grč.* myîa)

muhádžir (**muhádžer**) *m* **1.** *reg.* izbjeglica, emigrant, iseljenik **2.** *pov.* izbjeglica iz Meke, pripadnik užeg kruga sljedbenika proroka Muhameda

✧ *tur.* muhacir ← *arap.* muhāǧir

Muhàmed 1. *v.* ◆ **2. Abul Kasim ibn Abdulah** (570, Meka–632, Medina), osnivač islama, trgovac u Meki; o. 610. počeo propovijedati novu monoteističku religiju, islam, čiju mu je suštinu, prema predaji, postupno saopćavao Alah; zbog lokalnog otpora 622. bježi u Medinu gdje pridobiva mnoge pristaše i ubrzo osvaja čitav Arapski poluotok; njegovo naučavanje zapisano je u *Kur'anu* // **muhamedánac** *m* ⟨G -nca, V mȕhamedānče, N *mn* -nci, G muhamèdānācā⟩ *pov.* musliman (**1**); **muhamedánstvo** *sr*, *v.* islam

◆ *pr.*: **Mȁhmet** (Zagreb, Donja Stubica, Zagorje, Moslavina), **Mȁhmić** (Rijeka, Primorje, *S* Dalmacija, Posavina), **Muhàmedagić** (Delnice, Kutina), **Muhàmedović** (Velika Gorica, Pula), **Múhić** (Ozalj, Županja, Istra, Primorje, *v.* i Muharem), **Mùhović**

(Županja, Dubrovnik), **Múšić** (340, Korčula, Varaždin, Duga Resa, Sisak)

mùhār *m* ⟨G muhára⟩ *bot.*, *v.* bar³ (**1**)
✧ *v.* muha

mùhara *ž bot.* otrovna gljiva (*Amanita muscaria*) iz porodice listićarki (*Agaricaceae*), klobuk je odozgo crven s bijelim ljuskama
✧ *v.* muha

muhárem *m isl.* prvi mjesec muslimanske lunarne godine
♦ **Muhárem** m. os. ime (*musl.*, daje se djetetu rođenomu u mjesecu muharem) ◇ *pr.*: **Muháremi** (Krk, Sinj, Osijek, Kutina), **Muháremović** (100, Primorje, Gorski kotar, Istra)
✧ *tur.* muharrem ← *arap.* muḥarräm: sačuvan, svet

mȕharic|e *m mn zool. Muscicapinae*, potporodica šumskih ptica pjevica iz reda vrapčarki [*bjelovrata ~a*; *crnoglava ~a*; *mala ~a*]
✧ *v.* muha

muhìmāt *m* ⟨G muhimáta⟩ *reg. zast.* **1.** ono što se nosi sa sobom na kakvu putu, pohodu; oprema, prtljaga, naročito vojna **2.** municija, streljivo
✧ *tur.* mühimmat ← *arap.* muhimmāt: važno, potrebno

mùholōvka *ž* ⟨D L -vci⟩ **1.** ljepljiva traka na koju se zalijeću i na koju se lijepe muhe **2.** *bot.* biljna vrsta (*Dionaea muscipula*) iz porodice rosike (*Droseraceae*); osobitim listovima biljka je prilagođena za hvatanje kukaca
✧ *v.* muha + *v.* lov, loviti

mùhtār *m*, *v.* muktar

mȕhūr *m reg.* (+ *pov.*) žig, pečat
✧ *tur.* mühür ← *perz.* muhur, muhr

muhùrdār *m* ⟨G muhurdára⟩ *pov.* čuvar pečata, titula u administraciji Osmanskog Carstva
✧ *tur.* mühürdar ← *perz.* muhurdār

mùjača *ž zool.* glavonožac (*Ocythoë tuberculata*) iz porodice mujačanki (red *Argonautacea*)

Mùjadžić, Omer (1903–1991), hrv. slikar portreta, figuralnih kompozicija iz bosanskog života, mrtvih priroda i pejzaža

mujèzīn *m* ⟨G mujezína⟩ *isl.* vjerski službenik (hodža) koji s minareta objavljuje vrijeme molitve i poziva na nju
♦ *pr.* (prema zanimanju): **Mujezínović** (Zagreb, Hvar, Istra, okolica Zagreba)
✧ *tur.* müezzin ← *arap.* mu'äddin: onaj koji uči ezan

Mújo m. os. ime (*musl.*; u hrv. *pejor.* sinonim za Bošnjake, muslimane); *hip.* od *v.* Mustafa, Muhamed

mûk *m* zatišje koje nastaje nakon prestanka razgovora ili glasanja životinja; tišina // **mučàljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji mnogo muči, koji malo govori; šutljiv; **múčati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -čīm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -ānje⟩ šutjeti; **mûčkī** *prid.* koji je svojstven muku; podmukao, potajni; **mûčki** (**mûčke**) *pril.* podmuklo, krišom [~ *ubiti*]; **múkao** *prid.* ⟨*odr.* mûklī⟩ **1.** koji je prigušen, zatomljen glas ili zvuk, *opr.* zvonak **2.** *rij. jez. knjiž.* koji je podmukao, potmuo; **mûklo** *pril.* prigušenim zvukom, prigušenim glasom, *opr.* zvonko; **múklōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je muklo; **mûkom** *pril.* **1.** šutke, bez riječi, ne dajući glasa [~ *gledati*] **2.** šuteći (kad je trebalo govoriti ili reći mišljenje) [~ *Bosna pade*]
♦ *pr.* (nadimačka): **Múčalo** (Sinj, sred. Dalmacija, Primorje), **Mùčalov** (Vukovar), **Mùčibabić** (Split, Ploče), **Múčić** (280, Čakovec, Šibenik, Beli Manastir, Garešnica)
✧ *prasl.* *mъlkъ, *mъlčati (*rus.* molčát', *polj.* milczeć)

mȗk|a *ž* ⟨D L mùci, G *mn* mûkā⟩ **1. a.** veliko fizičko naprezanje u radu; trud [*bez po ~e*; *ni po ~e*]; lako, jednostavno **b.** fizičke i duševne patnje i tegobe, osjećaj da se podnosi mučenje [*biti na muci, naći se na sto ~a* biti u neprilici, u teškoj situaciji (ob. kako riješiti neki problem); *priznati pod ~ama*; *vidjeti ~e* namučiti se; *baciti (udariti) na ~e*, *pov.* mučiti s pomoću sprava za mučenje] **2.** *meton.* ono što je s mukom stečeno, imovina stečena trudom [*ova kuća, to je moja ~a*] **3.** osjećaj gađenja, tegobe, ob. u želucu [*~a mi je, povraćat ću*]; mučnina △ ***Kristove ~e*** *kršć.* događanja pred smrt i raspeće Isusa Krista kao najvažniji dio *Novog zavjeta*, svečano se naviještaju na Cvjetnicu i na Veliki petak; ***Tantalove ~e*** velike patnje, kad ono što je na dohvat ruke nije moguće dosegnuti // **mȕčan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī, *komp.* mùčnijī⟩ **1.** koji zadaje muku; težak, naporan **2.** koji je teško podnošljiv; koji se podnosi s mukom; **mȕčen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ (izmučen) koji je izveden s mukom, nečisto izveden, izvučen iz manjih mjera, osrednje napravljen; **mȕčenic|a** *ž* **1.** *v.* mučenik **2.** *ekspr.* loša rakija [*popio litru ~e*] **3.** (+ *potenc.*) *razg.* naziv za biljku koja se prilagođava sobnoj rasvjeti i

sl.; **mȕčeničin** *prid.* koji pripada mučenici; **mȕčeničkī** *prid.* koji se odnosi na mučenike; **mȕčenički** *pril.* kao mučenik, na način mučenika; **mȕčenīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** onaj koji se jako muči i pati zbog čega **2.** onaj koji je bio mučen i ubijen zbog svojih uvjerenja ili stavova i na koga je sačuvano sjećanje [*crkveni ~; nacionalni ~*]; **mȕčenīštvo** *sr* ukupnost patnji, stanje kroz koje prolazi ili je prošao mučenik; **mùčilac** *m* ⟨G -ioca, V -ioče, N *mn* -ioci⟩, *v.* mučitelj; **mùčilīšte** *sr* mjesto mučenja; **mùčil|o** *sr* (ob. *mn*) sprava za mučenje [*staviti na ~a*]; **mùčitelj** *m* onaj koji muči; mučilac; **mučitèljica** *ž*, *v.* mučitelj; **mȕčiti** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. sad.* -čēći (se), *gl. im.* -čēnje⟩ **1.** (koga, što) činiti da netko trpi muke, zadavati tjelesnu ili duševnu muku, prisiljavati na što **2.** (koga) smetati, dosađivati, zaokupljati, opsjedati **3.** (se) trpjeti, podnositi muku, bol, patnju, životnu borbu **4.** (se od čega) izazivati osjećaj mučnine, izazivati muku [*muči mi se od toga*], *usp.* smučiti se; **mučnìna** *ž* ⟨G *mn* -ínā⟩ *pat.* stanje muke, osjećaj gađenja i poticanje na povraćanje, neugodno stanje; muka; **mȕčno** *pril.* s mukom, uz muku, s mnogo muke

♦ *pr.* (nadimačko): **Mȕčan** (Vrbovec, Prigorje)

✧ *prasl.* *mọka (*rus.* múka, *polj.* męka), *lit.* minkyti: mijesiti, mankyti: stiskati

mukabèla *ž isl.* glasno učenje *Kur'ana* u džamiji; uče ga više hafiza obično uz Ramazan

✧ *tur.* mukabele ← *arap.* muqābälä

mukáči *m mn zool. Discoglossidae*, porodica malih bezrepih žaba okrugla pločasta jezika, u vrijeme razmnožavanja tugaljivo se glasaju

✧ *v.* mukati

mukàet (**mukàjet**) *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg. ekspr.*, ob. u: [(*on*, *ona*, *a on*, *a ona*) *ni ~* ni da bi rekao riječ, ni da dade glasa od sebe, ni da se oglasi (u smislu da ne reagira kad bi se očekivalo da što kaže, da se izjasni)]

✧ *tur.* mukayyet: obratiti pažnju ← *arap.* muqayyäd

múkati, *v.* mu[1]

mùkinja *ž bot.* planinsko do 15 m visoko drvo (*Sorbus aria*) iz porodice ruža (*Rosaceae*), iz sočnog ploda radi se žele, marmelada i sl., *usp.* oskoruša

múklōst, *v.* muk

mȕkluk *m* ⟨N *mn* -uci⟩ **1.** *pom.* meki eskimski čamac od sobove ili kitove kože **2.** (*mn*) papuče, cipele koje sliče mukluku

✧ *amer.engl.* ← *esk.* maklak

mukoídi *m mn* ⟨N mukòīd, G mukoída⟩ *fiziol.* sluzave tvari sastavljene od bjelančevina i ugljičnih hidrata; sastojci nekih organa i sekreta

✧ *lat.* muens: sluz + -OID

mukormikóza *ž pat.* bolest koju uzrokuju neke gljivične vrste; kod slabije otpornih bolesnika nastaju upale dišnih organa

✧ *lat.* mucor: plijesan + *v.* mikoza

mȕkotr̄pan *prid.* ⟨*odr.* -pnī⟩ koji je prožet mukom i trpljenjem [*~ posao*; *~ život*] // **mȕkotr̄pno** *pril.* trpeći muke, s teškoćama, uz napore i kušnje strpljivosti; **mȕkotr̄pnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je mukotrpno

✧ *v.* muka + *v.* trpjeti

mùktār (**mùhtār**) *m* ⟨G muktára⟩ *pov.* najviši nosilac vlasti u gradu, selu ili manjoj upravnoj jedinici; načelnik, predstojnik

✧ *tur.* muhtar ← *arap.* muḫtār

mȕktē *pril. reg.* badava; besplatno // **muktáriti** *nesvrš.* ⟨*prez.* mùktārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩, *v.* muktašiti; **mùktāš** *m* ⟨G muktáša⟩ *reg. pejor.* onaj koji želi uvijek dobiti što besplatno, proći bez plaćanja, mukte, badava; muktedžija, nabiguzica; **muktášev** *prid.* koji pripada muktašu; **muktàšica** *ž*, *v.* muktaš; **muktàšičin** *prid.* koji pripada muktašici; **muktášiti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* mùktāšīm, *pril. sad.* -šēći, *gl. im.* -šēnje⟩ *reg.* postupati kao muktaš; muktariti; **mùktāškī** *prid.* koji se odnosi na muktaše; **mùktāški** *pril.* kao muktaš, na način muktaša; **muktáštvo** *sr* ponašanje i postupci muktaša; muktašenje; **mȕktedžija** *m ekspr. reg.*, *v.* muktaš; **mȕktedžījka** *ž*, *v.* muktedžija; **muktèševin|a** *ž razg. pejor.* ono što je mukte, ono što se dobije besplatno tako da se izbjegne trošak ili se dobije na tuđi račun [*nema ~e*, *razg.* sve se mora platiti, nema života na tuđ račun]

♦ *pr.* (nadimačka): **Múhtić** (Makarska), **Mùktīć** (Đurđevac, Podravina, Prigorje)

✧ *tur.* müft ← *perz.* muft

mûl *m*, *v.* mol[1]

mûla *ž* ⟨G *mn* -ā⟩ *reg.* dva ili više zidova od kamenja okomito na obalu; pregrađena poprečnim zidovima (reparima) čine bazene u koje se iz mreže baca ulovljena tuna

✧ *v.* molo

mȕla[1] *m* 〈G *mn* mûlā〉 *isl.* **1.** teološki obrazovan čovjek; teolog **2.** kadija, ob. u velikim gradovima; veliki kadija **3.** *pov.* titula koju je sultan u nekim slučajevima dodjeljivao učenim ljudima kao posebno priznanje

♦ *pr.* (prema zanimanju, odnosno tituli): **Mȕla** (Kaštela, Zagora, Split), **Mȕlahālilović** (Labin, Makarska, Krk, Samobor), **Mȕlahmētović** (Šibenik, Dubrovnik), **Mȕlahusējnović** (Zagreb), **Mȕlalić** (Zagreb, Pula, Sisak, + *v.* alija), **Mȕlaosmānović** (Split, Krk, Zabo), **Mulàvdīć** (Labin, + *v.* avdija), **Múlić** (Zagreb, Slavonija)

✧ *tur.* molla ← *arap.* mäwlā: gospodin, gospodar

mȕla[2] *ž* 〈G *mn* mûlā〉 **1.** *zool.* kopitar (*Equus mulus*), neplodni križanac između magarca i kobile **2.** *žarg.* onaj koji je glup; glupan (ob. za žensku osobu) [*baš sam ~*] // **mȕlād** *ž zb.* 〈I -i〉, *v.* mule; **mȕle** *sr* 〈G -ta, *zb.* mȕlād〉 mlada mula

✧ *lat.* mula

mùlat *m antrop.* potomak bijelaca i crnaca (bijelca i crnkinje, crnca i bjelkinje); mješanac // **mȕlatkinja** *ž*, *v.* mulat; **mùlatskī** *prid.* koji se odnosi na mulate

✧ *šp.* mulato: mlada mula

muláža *ž* **1.** uzimanje otisaka iz kojih će biti napravljen kalup **2.** obojeni voštani ili gipsani preparat dijelova ljudskoga tijela

✧ *fr.* moulage

mulèta *ž* **1.** *pom.* portugalski obalni jedrenjak s tri jarbola **2.** *pom.* duga i uska ribarska brodica sa španjolskih i portugalskih obala **3.** u borbi s bikovima, crveni ogrtač kojim toreadori i matadori mame bika

✧ *port.*

mulìnē (**mulinê**) *m* 〈G mulinèa〉 dvonitna pređa različite boje, od različitog materijala i različite debljine

✧ *fr.* mouliné ← mouliner: sukati, upredati

Muller (*izg.* Màler), **Hermann Joseph** (1889–1967), američki genetičar, Nobelova nagrada za medicinu 1946.

Müller (*izg.* Mìler) **1. Karl Alexander** (1927), švicarski fizičar, Nobelova nagrada za fiziku 1987 (s J. G. Bednorzom) **2. Paul** (1899–1965), švicarski biokemičar, Nobelova nagrada za medicinu 1948.

Mulliken (*izg.* Màlikn), **Robert Sanderson** (1896–1986), američki fizikalni kemičar, Nobelova nagrada za kemiju 1966.

mûlo *m* 〈G -a〉 *reg.* **1.** mulac ili mulica; kopile (**2a**) **2.** *pren.* dječak kojem se ne znaju roditelji ili otac // **múlac** *m* 〈G -lca, V mûlče, N *mn* -lci, G mûlācā〉 *reg. fam.* **1.** deran, mangup **2.** glupan; **mulàrija** *ž reg.* dječurlija; **múlčev** *prid.* koji pripada mulcu; **mȕlica** *ž*, *v.* mulac; **mȕličin** *prid.* koji pripada mulici

♦ *pr.* (nadimačka, za nezakonito dijete): **Múlac** (170, Rijeka, Nova Gradiška, Brač, Slunj, Sisak, Pakrac), **Mulánović** (Sisak, Split, Dubrovnik)

✧ *mlet.* mùlo ← *lat.* mula

multa paucis (*izg.* mȕlta pàucis) mnogo (reći)

✧ *lat.*

MULTI- kao prvi dio riječi upućuje na ono što se sastoji od više ili mnogo čega [*multikulturalan*; *multinacionalan*]

✧ *lat.* multus: mnogi

Multi Band (*izg.* Mȕlti Bènd) *m tehn.* tehnologija koja omogućava telefoniranje mobilnim telefonima u različitim frekvencijskim područjima

✧ *engl.* ≃ MULTI- + *v.* band

mȕltidimenzionāl|an *prid.* 〈*odr.* -lnī〉 koji ima mnogo dimenzija; velik, sveobuhvatan △ *~**na analiza*** analiza koja se zasniva na korelaciji između velikog broja podataka, varijabli

✧ MULTI- + *v.* dimenzija

mȕltifunkcionālan *prid.* 〈*odr.* -lnī〉 koji objedinjuje više funkcija, koji je namijenjen obavljanju više zadaća; višenamjenski

✧ MULTI- + *v.* funkcija

mȕltikulturālan *prid.* 〈*odr.* -lnī〉 koji se odlikuje multikulturalnošću // **mȕltikulturālno** *pril.* na multikulturalan način [*~ organizirati*]; **multikulturálnōst** *ž* 〈G -osti, I -osti/-ošću〉 prožimanje i zajednički život više kultura, više oblika kulturnog života u jednoj sredini, zemlji ili državi [*~ Bosne*]

✧ MULTI- + *v.* kultura

mȕltilaterāl|an *prid.* 〈*odr.* -lnī〉 **1.** koji ima više strana; višestran, mnogostran **2.** koji djeluje, obavlja se itd. s više od dvije strane [*~ni odnosi*] △ *~**na diplomacija*** diplomatska mreža i aktivnost orijentirana na rad međunarodnih organizacija ili na međunarodne konferencije s tri ili više sudionika; *~**na kooperacija*** mnogostrana, višestrana suradnja (vlada, organizacija i sl.) // **multilateralìzam** *m* 〈G -zma〉 *ekon.* doktrina koja zagovara potpunu, slobodnu trgovinu i općim dogovo-

rom ukidanje svih prepreka u međunarodnoj trgovini
✧ MUL'TI- + *v.* lateralan

mùltimedijāl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji se sastoji od više medija koji djeluju kao cjelina u istom projektu ili namjeni △ ~***ni centar*** ustanova koja objedinjuje više umjetničkih i informacijskih pravaca usmjerenih na senzacije vida i sluha // **mùltimēdīj** *m* ⟨N *mn* -iji, G -ā⟩ način korištenja raznih komunikacijskih medija za didaktičke, informativne ili umjetničke svrhe; **mùltimēdija** *ž inform.* računalni način prikazivanja podataka spajanjem audio i video sastavnica (zvuk, glas, animacija, video isječci) koji omogućuju kvalitetniju i potpuniju uporabu računala (npr. u igrama, digitalnim enciklopedijama i sl.); **mùltimēdijskī** *prid.* koji se odnosi na multimedije i multimediju △ ~ ***doživljaj*** doživljaj postignut ujedinjavanjem više medija, poput zvuka, teksta, slike i videozapisa
✧ MUL'TI- + *v.* medij

multimilijùnāš *m* ⟨G multimilijunáša⟩ **1.** mnogostruki milijunaš; multimilioner **2.** *ekspr.* vrlo bogat čovjek // **multimilijunàšica** *ž*, *v.* multimilijunaš
✧ MUL'TI- + *v.* milijun, milijunaš

mùltinacionāl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji se odnosi na više nacija; višenacionalan △ ~***na kompanija*** *ekon.* tvrtka, poduzeće ili koncern koji ima sjedište i središnje upravno tijelo u jednoj zemlji, a imovinu koju kontroliraju preko ogranaka, u nekoj drugoj ili više drugih zemalja
✧ MUL'TI- + *v.* nacija, nacionalni

multìpara *ž term.* žena koja je rodila više od dva puta; višerotka
✧ MUL'TI- + -PAR(A)

multipleksírati *dv.* ⟨*prez.* multiplèksīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ u ulazno/izlaznim operacijama određeni broj odvojenih signala istodobno prenositi jednim kanalom ili linijom // **mùltipleksor** *m inform.* **1.** hardverski sklop za biranje jednog izlaza iz više ulaza **2.** uređaj za prenošenje različitih tokova podataka zajedničkom komunikacijskom linijom (u oba smjera); **multipleksíránje** *sr inform.* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* multipleksirati **2.** tehnika u komunikacijama i ulazno/izlaznim operacijama: određeni broj odvojenih signala istodobno se prenosi jednim kanalom ili linijom
✧ *engl.* multiplexing ≃ MUL'TI- + *lat.* plectere: plesti, ispreplesti

mùltipl|ī *prid.* koji je mnogostruk; mnogovrstan, složen △ ~***a skleroza*** *pat.* vrlo teška organska bolest centralnog živčanog sustava nepoznata uzroka; ~***i kriterij*** **1.** kriterij koji se zasniva na više podataka, ali ih ne sažima u jednu cjelinu **2.** *psih. pat.* disocijativni poremećaj podjele osobe u dvije ili više ličnosti // **mùltipl|a** *ž lik.* slikarsko djelo u tehnici koja dopušta umnažanje pod određenim tehničkim, prodajnim i drugim uvjetima [~*e su jeftinije od unikatnih djela*]; **multiplicírati** *dv.* ⟨*prez.* multiplìcīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* multiplìcīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *mat.*, *v.* množiti **2.** (u)činiti brojnijim, obilnijim; razmnožavati [~ *potomstvo*]; **multiplikácija** *ž mat.*, *v.* množenje △ ~ ***novca*** *ekon.* ekspanzija količine novca u optjecaju; **multiplìkand** (**multiplikànd**) *m* ⟨G *mn* -nādā⟩ *mat.*, *v.* množenik; **multiplìkātor** (**multiplikâtor**) *m* **1.** *mat.*, *v.* množitelj **2.** *tehn. fiz.* uređaj za povećanje sile, električne struje, broja okretaja, *opr.* reduktor **3.** *ekon.* koeficijent koji pokazuje porast nacionalnog dohotka ukoliko investicije porastu za određenu svotu **4.** *tehn.* uređaj ili stroj za umnožavanje, uvećavanje, pojačavanje [*fotoelektrični* ~]
✧ *lat.* multiplus; multiplicatio: multipliakacija; multiplicandus: koji treba biti umnožen ← multiplicare: umnožiti

mùltiprocesorskī *prid.*, *v.* višeprocesorski
✧ MUL'TI- + *v.* procesor

multitasking (*izg.* multitásking) *ž term.* višezadaćnost, *v.*
✧ *engl.*

multithreading (*izg.* multitrèding) *ž term.* višenitnost, *v.*
✧ *engl.*

mùltituberkulāta *ž zool. geol.* najstariji, neveliki poznati sisavci, živjeli od trijasa do paleocena; mnogokvržnjaci
✧ *nlat.* multituberculata

multivarìjantan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji se odnosi na svaki postupak kojim se istodobno analizira međusobna zavisnost ili povezanost različitih varijabli; viševarijantan
✧ MUL'TI- + *v.* varijanta

mùltivibrātor *m* ⟨N *mn* -i⟩ *tehn.* elektronički sklop koji djeluje kao generator pravokutnih impulsa; služi i za elektroterapiju
✧ MUL'TI- + *v.* vibrirati, vibrator

multivitàmīnskī *prid.* koji se sastoji od više vitamina [~ *napitak*]
✧ MULTI- + *v.* vitamin, vitaminski

multum non multa (*izg.* mȕltum nôn mȕlta) mnogo a ne mnogovrsno (treba učiti); ne mnoge stvari, već mnogo po vrijednosti i važnosti
✧ *lat.*

mȗlj *m* ⟨N *mn* múljevi⟩ **1.** nataloženi nanos od sitnih glinenih i pješčanih čestica pomiješanih s organskim tvarima koji se skuplja na dnu vode stajaćice ili tekućice; glib, blato **2.** *pren. pejor.* društveno dno; talog // **mùljača** *ž* ⟨G *mn* mȕljāčā⟩ naprava za tiještenje grožđa; gmečaljka, gnječalica, gnječilo, preša, tijesak; **mùljaga** *ž* ⟨D L -azi⟩ muljevita zemlja, tlo koje sadrži mulj; **mùljār** *m* ⟨G muljára⟩ onaj koji se bavi muljanjem, tiještenjem; **múljati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* mȗljām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** gnječiti, tiještiti (grožđe, masline) **2.** *pren.* izbjegavati izravno izražavanje; okolišati, odugovlačiti, mutiti, petljati **3.** *pren. pejor.* baviti se sumnjivim poslovima i djelatnostima, izbjegavati zakone i propise, nalaziti rupe u zakonu; **mùljātor** *m razg. pejor.* onaj koji se bavi kojekakvim poslovima i djelatnostima, uglavnom tražeći laku zaradu bez ozbiljnijih napora i potrebnih znanja; **mùljatorskī** *prid.* koji se odnosi na muljatore; **mȕljav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je pun mulja **2.** koji mulja (**2**); **mùljavina** *ž* mutež; **muljážˈa** *ž* postupak onoga koji mulja, postupak muljatora, sumnjiv posao, sumnjiva djelatnost, malverzacija, izbjegavanje zakona i propisa, nalaženje rupa u zakonu [*izvesti ~u*; *teška ~a*; *velika ~a*]; **mùljevina** *ž*, *v.* muljika; **muljèvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji sadrži mulj (dno vode stajaćice ili tekućice); **muljèvito** *pril.* na muljevit način; **muljèvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je muljevito; **mùljika** *ž geol.* vrsta mekanog, žućkastog lapora; muljevina; **múljiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* mȗljīm, *pril. sad.* -ljēći, *gl. im.* -ljēnje⟩ zatrpavati muljem
♦ *top.* (uglavnom u hidronimiji): **Múlevac pòtok** (potok i blato uz Kupu), **Múljevac** (mlin, Zagreb), **Mȕljica** (luka, Vis), **Mȗljskī pòtok** (Poljica), **Stȕmulj** (zemljište na Sestrunju) itd.
✧ *prasl.* *mulь, *muljь (*rus.* mul, *polj.* muł), *lit.* multi: uprljati se ≃ *lat.* mulleus: crvenkast

muljàrice *m mn zool. geol. Protospondyli*, red riba primitivnih koštunjača, živjele u trijasu
✧ *v.* mulj

mumificírati (koga, što, se) *dv.* ⟨*prez.* mumifìcīrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *pril. pr.* āvši (se), *prid. trp.* mumifìcīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** primijeniti/primjenjivati postupak kojim se izrađuje mumija i čuva za budućnost **2.** *razg.* umrtviti/umrtvljivati koga ili što, postati/postajati nepromjenjiv i nesposoban za usvajanje novoga, za prilagođavanje novom vremenu; (o)kameniti (se), petrificirati (se) // **mumifikácija** *ž* prepariranje mrtvoga tijela da bi se spriječilo raspadanje; balzamiranje
✧ *v.* mumija + -FICIRATI

mȗmija *ž* **1.** tijelo umrloga koje se balzamiranjem čuva od prirodnog procesa raspadanja **2.** *pejor.* **a.** istrošena, preživjela osoba koja nije svjesna svojih ograničenosti i preživjelosti **b.** vrlo mršava osoba, ukočen i nepokretan čovjek
✧ *srlat.* mummia ← *arap.* mūmiyah ← *perz.* mūm: vosak

mùmīn *m* ⟨G *mn* mumínā⟩ *isl.* **1.** sljedbenik Muhamedove vjere; musliman **2.** službenik koji sklapa vjenčanje
✧ *tur.* mümin ← *arap.* mū'mīn

mùmlati (**mùmljati**) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) *term.* glasati se kao medvjed **2.** (što) *pren.* nerazgovijetno govoriti // **mùmljalo** *sr* onaj koji mumlja
✧ *onom.*

mȕmps (**mȕms**) *m pat.* zarazna bolest priušnih žlijezda koje oteknu na jednoj ili na obje strane lica; parotitis, zaušnjaci
✧ *njem.* Mumps ← *engl.* mumps

munára, *v.* minaret

Munch (*izg.* Mȕnk), **Edvard** (1863–1944), norveški slikar i grafičar, začetnik ekspresionističkog likovnog izraza; zaokupljen tragičnim osjećajem svijeta, njegovo platno *Krik* (1893) svojevrsna je ikona sveopćeg očaja

München (*izg.* Mȉnhen) *m* glavni grad Bavarske (Njemačka), 1.236.500 stan. // **mȉnhenskī** *prid.* koji se odnosi na München △ ~ ***krug*** u hrv. povijesti umjetnosti naziv za skupinu hrv. slikara, začetnika hrv. Moderne, J. Račića, M. Kraljevića, V. Becića, O. Hermana, Z. Šulentića; zajedničko im je školovanje kod istih učitelja (prof. Hugo Habermann i dr.), ista slikarska poetika: tonske vrijednosti koje teže monokromiji, način likovnoga rasporeda,

selektiranim sredstvima izgradnja oblika koji izviru iz zagasitih pozadina; ~ ***sporazum*** *pov. pol.* sporazum o komadanju Čehoslovačke kojega su 30. rujna 1938. u Münchenu, popustivši Hitlerovu pritisku, sklopili predsjednici britanske i francuske vlade N. Chamberlain i E. Daladier s Hitlerom i Mussolinijem

Münchhausen (*izg.* Mìnhauzn), **Karl Friedrich Hieronymus** (1720–1797), njemački barun, veďar, dovitljiv legendarni lažac; izmišljene pustolovine koje je pričao opisao je R. E. Raspe na engleskome, a na njemački preveo i barunov lik književno obradio G. A. Bürger (*Čudnovata putovanja vodom i zemljom, bojevi i vesele dogodovštine baruna Münchhausena*, 1786) // **mìnhauzenovskī** *prid.* koji je kao Münchhausen, koji se odnosi na Münchhausena △ ~ ***tip*** onaj koji maštovito laže, preuveličava, onaj koji pripovijeda kao Münchhausen

Mùncimir (**Mùcimir**) hrv. knez (892–o.910), sin kneza Trpimira, nasljednik Branimirov; spominje se u natpisu na oltarnoj pregradi (iz 895) u Uzdolju kraj Knina, upliće se u spor Bizanta i Bugarske

mȕndharmonika *ž reg. glazb.* usna harmonika
✧ *njem.* Mund: usta + *v.* harmonika

munďìjāl (**mundijâl**) *m* ⟨G mundijála⟩ *sport žarg.* svjetsko prvenstvo (ob. u nogometu)
✧ *konstr.* ← *lat.*, *v.* mundus

Munďìmitar *m* (*tal.* Montemitro) gradić u pokrajini Molise u Italiji naseljen uglavnom Hrvatima

mùndīr *m* ⟨G mundíra⟩ *pov.* **1.** svečani vojnički kaput **2.** *zast.* činovnička službena odjeća // **mùndura** *ž zast.* odjeća
✧ *fr.* monture

mȕndskí *prid.*, ob. u: △ ~ ***jezici*** *lingv.* grana austronezijske jezične porodice, obuhvaća jezike koji se govore u *SI* Indiji (npr. mundarski, sora, santali)

mȕndštik *m reg.* **1.** pisak za glazbalo **2.** cijev u koju se umeće cigareta za pušenje; cigaretnik, usnik, cigaršpic, muštikla
✧ *njem.* Mund: usta + Stück: komad

mȕndus *m fil.* svijet, ob. u: △ **mundus sensibilis** (*izg.* ~ sensìbilis) osjetilni svijet; **mundus intellegibilis** (*izg.* ~ intelegìbilis) umom spoznatljivi svijet
✧ *lat.* mundus

mùnďati *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg. pejor.* **1.** (∅, što) **a.** govoriti nerazgovijetno, prigušeno; mrmljati **b.** govoriti nejasno, obilaziti činjenice, izbjegavati jasnoću; mutiti, prtljati, vrdati, muljati **2. a.** (što) baviti se nejasnim radnjama; mutiti, muljati, petljati **b.** (što s kim) potajno se dogovarati, sudjelovati u komplotima, u sitnim računima oko čega; petljati s kim
✧ ≃ *njem.* Mund: usta

munèdžim *m reg.* **1.** onaj koji se bavi proučavanjem nebeskih tijela; astronom **2.** onaj koji se bavi proricanjem budućnosti i sudbine prema položaju nebeskih tijela; astrolog
✧ *tur.* müneccim ← *arap.* munäǧǧim

mȕngo *m* ⟨N *mn* -osi⟩ *zool.* zvijer (*Herpestes ichneumon*) iz porodice cibetki, sveta životinja starih Egipćana (u nas na Mljetu i nekim drugim otocima srodnik glodavac *Mungos mungo* sličan kuni, uništava zmije; sivi m.); faraonski miš, manguc, mungos
✧ *engl.* mungo ← *egz.* (*tamil.*)

mȕngos *m*, *v.* mungo

mùnīcija *ž vojn.* ono čime se puni vatreno oružje, patrone i meci lovačkog, sportskog i vojničkog oružja; džebana [*bojeva* ~; *signalna* ~], *usp.* streljivo // **mùnicījskī** *prid.* koji se odnosi na municiju, streljivo
✧ *lat.* munitio: utvrda

munìcīpīj (**muncîpīj**) *m pov.* grad ili općina sa svojom samoupravom // **mȕnicipāl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji pripada, koji se odnosi na municipij; gradski, općinski △ ~***na prava*** *pov.* poseban status (grada) koji je u Rimskom Carstvu stjecalo pojedino naselje; stanovnici su stjecali rimsko građansko pravo i druge pogodnosti; ~***ne obveznice*** gradske obveznice, izdaje lokalna državna vlast kako bi financirala lokalne projekte; **municipalizácija** *ž* stanje onoga što je municipalizirano; **municipalizírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* municipalìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ urediti/uređivati (državu, pokrajinu) tako da u njoj budu municipiji
✧ *lat.* municipium: gradić ≃ municipalis: municipalan ≃ municeps: građanin slobodnoga grada ← munia: dužnosti + capere: uzeti

mùnīta *ž reg.* sitan kovani novac, novac u manjim apoenima; sitniš
♦ *pr.* (nadimačko): **Mùnitić** (280, Split, Omiš)
✧ *mlet.* moneda, *tal.* moneta

mȕnīz *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg. ekspr.* koji se umilja-

va, koji osvaja naklonost nježnim, pitomim ponašanjem; umiljat, pitom, ugodan
✧ *tur.* munis ← *arap.* mūnis

mûnta *ž reg.* javna prodaja uz iskličnu cijenu do najveće ponuđene svote; dražba, licitacija
♦ *pr.* (nadimačko): **Mûnta** (Križevci, Prigorje)
✧ *tal.* multa: globa

múnja *ž meteor.* svjetlosna pojava praćena iznenadnim električnim pražnjenjem između oblaka i tla ili unutar oblaka, ili rjeđe od visokih objekata na tlu ili planinskih vrhova prema gore △ ***biserna*** ~ poseban oblik munje koji se povremeno zapaža kad su brojni dijelovi kanala munje isprekidani pa se dobiva dojam niza svjetlosnih točaka; ***kuglasta*** ~ vrlo rijedak oblik munje koji se pojavljuje u obliku užarene kugle promjera 10–20 cm, rijetko i do 1 m, koja se polagano kreće kroz zrak i iznenada nestaje uz žestoku eksploziju, smatra se da je kuglasta munja oblik električne plazme nastanak koje još nije razjašnjen // **múnuti** (koga) *svrš.* ⟨*prez.* mûnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* mûnūt⟩ udariti udarcem kratka poteza i nevelike snage ili suzdržano u leđa ili rebra, ob. laktom; **mùnjara** *ž neol. zast.* električna centrala; **mùnjarskī** *prid.* koji se odnosi na munjare [~ *put* (u nazivu ulice)]; **mûnjen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije sasvim normalan; pomaknut, trknut, opaljen, udaren; **munjèvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je svojstven munji, koji ima osobine munje **2.** *pren.* brz, nagao, na mah [~ *napad*; ~ *rat*]; **munjèvito** *pril.* poput munje; sjajno, blješteći, brzo, naglo [~ *voziti*]; **munjèvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je munjevit, svojstvo onoga što je munjevito; **mùnjina** *ž* **1.** *zast.* električna struja **2.** *augm.* od munja
✧ *prasl.* *mъlni (*stsl.* mlъlnii, *rus.* mólnija, *slov.* molnja) ≃ *stprus.* mealde ≃ *stisland.* mjǫllnir: kamen boga-gromovnika Thora, munja

mùnjovōd *m zast.* gromobran
✧ *v.* munja + *v.* voditi, vod

mùnjovōz *m ideol. neol. 1941. neodom.* tramvaj, *v.* // **mùnjovoznī** *prid.* koji pripada munjovozu, koji je svojstven munjovozu
✧ *v.* munja + *v.* voz, voziti

MUP *krat.* Ministarstvo unutarnjih poslova // **mùpovac** *m* ⟨G -ōvca, V -ōvče, N *mn* -ōvci⟩ *razg.* pripadnik policijske organizacije ili postrojbe Ministarstva unutarnjih poslova; **mùpōvčev** *prid.* koji pripada mupovcu; **mùpōvka** *ž* ⟨G *mn* -ī⟩, *v.* mupovac

Múra *ž geogr.* granična rijeka između Austrije i Slovenije te Hrvatske i Mađarske, duljina 438 km, izvire u Alpama, utječe u Dravu // **mûrskī** *prid.* koji se odnosi na Muru △ ***Mursko Središće*** naselje (u blizini Čakovca), 3331 stan.
♦ *pr.* (etnici): **Mùrk** (150, Međimurje, Baranja, Zagorje), **Múrko** (Bjelovar, Karlovac), **Múrković** (240, Međimurje, Lika, Slavonija), **Múršić** (110, Čakovec, Varaždin, Podravska Slatina, Velika Gorica)

mùrāl *m* ⟨G murála⟩ *lik.* zidna slika velikog formata, na otvorenom prostoru urbane cjeline
✧ *lat.* muralis: zidni ≃ murus: zid

Murâno *m geogr.* gradić u Italiji, na otoku u sastavu Venecije, o. 7000 stanovnika, poznat od 13. st. po proizvodnji umjetničkih predmeta od obojenog stakla

Murasaki (*izg.* Muràsaki), **Shikibu** (o.978–1014), japanska dvorska dama, pisac romana *Priča o kraljeviću Gendji*, općenito smatranoga najboljim proznim djelom japanske književnosti, najstarijim od velikih romana svjetske literature; kroz profinjeno nijansiranje osjećaja roman prati ljubavne doživljaje kraljevića i njegova sina u moralnom rasulu dvorskoga života, kontrastno uronjenog u predanosti ljepotama prirode

Mùrat 1. *v.* ♦ **2.** ime petorice osmanskih sultana (od 14. do 20. st.) **3. I** (o.1319–1389), vladao od 1359; porazio Srbe na Marici 1371. i počeo prodirati dalje prema Bosni; pobijedio Srbe i njihove saveznike na Kosovu 1389, ali je tamo i sam poginuo (prema legendi ubio ga Miloš Obilić) **4. II** (o.1401–1451), oteo 1430. Mlečanima Solun, napadao Srbiju, Vlašku i Madžarsku; protiv njega se s mnogo uspjeha u Albaniji borio Skenderbeg
♦ m. os. ime (*musl.*) ◊ *pr.*: **Mùrat** (390, Dugo Selo, Sinj, Zagora, Otočac, Slavonski Brod), **Mùratagić** (Petrinja, Banovina), **Mùrati** (**Muráti**) (110, Ogulin, Istra), **Murátović** (380, Zagreb, Istra, Primorje, Banovina)
✧ *tur.* Murat, Murad, *usp.* željeti (Željko)

mùrava *ž bot.* biljka (*Scorzonera*) iz porodice glavočika (*Compositae*); zmijak
✧ *prasl.* *murava (*rus.* muravá: livadna trava), *lit.* mauras

mùrdār *m* ⟨G murdára⟩ *reg.* onaj koji je prljav, nečist, neuredan; onaj koji je fizički i mo-

ralno propao // **murdàrluk** *m* ⟨N *mn* -uci⟩ *reg. ekspr.* neurednost u održavanju higijene i u postupcima, nečistoća, neuredna površnost; šlampavost, murdarstvo; **mùrdārskī** *prid.* koji se odnosi na murdara i murdare; **mùrdārski** *pril.* na način murdara, kao murdari; **murdárstvo** *sr*, *v.* murdarluk

✧ *tur.* ← *perz.* murdār

murèćef (**murèćep**) *m reg. zast.* tekućina za pisanje perom; crnilo, tinta

✧ *tur.* mürekkep ← *arap.* muräkkab

mȗrga *ž reg.* talog maslinova ulja nakon cijeđenja

✧ *tal.* morchia

mùrīd *m* ⟨G murída⟩ **1.** pristupnik kakvom derviškom redu **2.** pristalica, sljedbenik derviškoga šejka (**5**)

✧ *tur.* mufrīt ← *arap.* murīd: onaj koji želi, koji stremi ka nečem

Murillo (*izg.* Murìljo), **Bartolomé Esteban** (1618–1682), španjolski barokni slikar, slikao Madone, seviljske ulične dječake, skitnice, prosjake (*Dječaci jedu voće*)

mùrina (**mòrina**) *ž* ⟨G *mn* mȕrīnā⟩ *zool.* jestiva morska riba (*Muraena helena*), zmijolika tijela, s otrovnim žlijezdama na nepcu

✧ *tal.* murena ← *lat.* muraena ← *grč.* mýraina

múrings *m*, *v.* moorings

múrj|a (**múrija**) *ž žarg.* **1.** policija [*otići na ~u; dospjeti na ~u*] **2.** murjak // **mùrjāk** *m* ⟨G murjáka, V mȕrjāče, N *mn* murjáci⟩ *žarg.* policajac; **murjàkinja** *ž*, *v.* murjak

murmilìōn *m* ⟨G murmilióna⟩ *sport pov.* starorimski profesionalni borac na gladijatorskim priredbama, naoružan mačem

✧ *lat.* muramillo

Murnau (*izg.* Mùrnau), **Friedrich Wilhelm** (1888–1931), njemački filmski redatelj, jedan od najvećih majstora njemačkog ekspresionizma i nijemog razdoblja na filmu uopće (*Vampir Nosferatu*ozvučen kao *Dvanaest sati*, *Posljednji čovjek*, *Faust*)

Murphy (*izg.* Màrfi) **1. William Parry** (1892–1987), američki liječnik, jedan od dobitnika Nobelove nagrade za medicinu 1934. **2.** izmišljeni mehaničar američke mornarice u edukativnim crtićima iz 1950-ih // **Murphyjev** (*izg.* Màrfijev) *prid.*, ob. u: △ ***~i zakoni*** šaljiva pravila od kojih prvo glasi: treba li nešto poći po zlu, svakako će poći; kriška kruha s namazom uvijek pada na namazanu stranu

Murray[1] (*izg.* Màrej) *m geogr.* najveća rijeka u Australiji, duga 2589 km, izvire na *Z* padinama Australijskih Alpa, utječe u Indijski ocean

Murray[2] (*izg.* Màri), **Joseph Edward** (1919), američki liječnik, obavio prvu transplantaciju bubrega (1954); Nobelova nagrada za medicinu 1990 (s E. D. Thomasom)

Mùrsa *ž ant.* ime rimske kolonije od 2. st. pr. Kr. na čijem mjestu je nastao grad Osijek

múrta *ž bot.*, *v.* mirta

mùrtat (**mùrattin**) *m reg.* **1.** onaj koji je počinio izdaju; izdajica **2.** otpadnik od vjere

✧ *tur.* mürtet ← *arap.* murtädd

mùrtela (**mùrtila**) *ž bot. reg.*, *v.* bosiljak // **mùrtelica** *ž hip.* od murtela

✧ *dalmat.* ← *lat.* murtella, *v.* mirta

Mùrtēr *m* ⟨G Murtéra⟩ **1.** *geogr.* otok u *SZ* dijelu šibenskog arhipelaga, 18,9 km^2, 5092 stan. **2.** naselje na istoimenom otoku, 2010 stan. // **Mùrteranin** *m* (**Mùrterānka**, **Mùrtērka** *ž*) ⟨N *mn* Mùrterani⟩ onaj koji je iz mjesta Murtera i s otoka Murtera; Murterin; **Murtèrīn** *m* ⟨N *mn* Murteríni⟩ *lokal.*, *v.* Murteranin; **mùrterskī** *prid.* koji se odnosi na Murter i Murterane

Mȗrtić, **Edo** (1921), hrv. slikar i grafičar bujnog temperamenta i snažne kolorističke izražajnosti; izvanredno raznovrstan i plodan u svim slikarskim tehnikama i u tapiseriji, mozaicima, emajlu, plakatu, opremi knjiga

murùrija *ž reg. pov.* cestarina, carina

✧ *tur.* müruriye ← *arap.* murūriyyä

mȗrv|a *ž* ⟨G *mn* mȕrāvā/-ī⟩ *bot.* **1.** *v.* dud **2.** plod, bobica toga stabla

◆ *pr.* (nadimačko): **Mȗrvić** (Zaprešić)

✧ *lat.* morus

Mȕrvica *ž* naselje (u blizini Zadra), 1096 stan. // **Mȕrvičanin** *m* (**Mȕrvičānka** *ž*) ⟨N *mn* Mȕrvičani⟩ stanovnik Murvica; **mȕrvičkī** *prid.* koji se odnosi na Murvice i Murvičane

◆ *v.* murva

mȕs[1] *m* ⟨*indekl.*⟩ *reg. žarg.* ono što se mora; prisila [*per (pod)* ~ pod moranje, prisilno, prinudno]

✧ *njem.* Muss

mȕs[2] *m* pjena, pjenica, lagana pjenasta pašteta

✧ *fr.* mousse

Mȕsa m. os. ime (*musl.*) ◇ *pr.*: **Mȕsa** (337, Posavina, *J* Dalmacija), **Músić** (710, Nova Gradiška, sred. Dalmacija, okolica Zagreba), **Mùsija** (110, Zaprešić, Zagreb, Makarska, Zagorje)

✧ *tur.* ← *arap.* Mūsā ← *hebr.* Mošeh: Mojsije

mùsāf *m* ⟨G musáfa⟩ **1.** (Musaf) *isl. Kur'an* **2.** *reg.* uvezana, ukoričena knjiga

✧ *tur.* mushaf ← *arap.* muṣḥāf

musáfir (**muzáfer**) *m reg.* putnik, namjernik, gost

✧ *tur.* misafir ← *arap.* musāfir

musafirhàna *ž reg.* **1.** u islamskim zemljama, kuća u kojoj se putnici besplatno hrane i noće **2.** u samostanima bosanskih franjevaca ograđena prostorija u koju su smještani Turci namjernici

✧ *tur.* misafirhane ← *v.* musafir + *perz.* ḫāne kuća

musàka *ž* ⟨D L -i⟩ *kulin.* jelo od isjeckana mesa i povrća (krumpir, patlidžani, tikvice), peče se u tepsiji; složenac

✧ *tur.* ← *arap.* musaqqā: natopljen

musàla *ž isl.* otvoreni prostor na kojem muslimani grupno klanjaju bajramsku molitvu

✧ *tur.* musalla ← *arap.* muṣallā

Mùsala *ž geogr.* vrh na planini Rili (Bugarska), 2925 m, najviši vrh Balkanskog poluotoka

musàlim *m pov. rel.* u zemljama pod arapskom vlašću, naziv za obraćenika sa židovstva ili kršćanstva na islam

✧ *arap.*

mȕsav *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg.* koji je nečist, prljav po površini (ob. o licu) // **músati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* mûsām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *razg.* činiti da što bude musavo, postajati musav **2.** *žarg.* varati [*nemoj me* ~]; **mȕsavo** *pril.* na musav način, prljavo, nečisto; nepošteno; **mȕsavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je musav ili svojstvo onoga što je musavo

musèlīm *m* ⟨G muselíma⟩ *reg. pov.* predstavnik paše u sandžaku; oblasni upravitelj, kotarski načelnik, mutesel im

♦ *pr.*: **Musèlin** (140, Čazma, Orahovica, sred. Dalmacija), **Muselínović** (Orahovica, Nova Gradiška, Velika Gorica)

✧ *tur.* müsellim ← *arap.* musällim

musette (*izg.* misèt) *m glazb. pov.* **1.** pastoralni ples francuskog dvora u dvodijelnoj ili trodijelnoj mjeri uz pratnju istoimenog glazbala **2.** instrument tipa gajda, koji se razvio iz cornemuse; raširen u Francuskoj u 17. i 18. st.

✧ *fr.* ≃ cornemuse: vrsta gajdi muser: svirati gajde ← *lat.* musare: mrmljati

musical *m,* *v.* mjuzikl

music box (*izg.* mjȕzik bòks) *m term.* glazbeni aparat; sastoji se od automatskog gramofona i niza ploča koje se aktiviraju ubacivanjem novca

✧ *engl.*

music hall (*izg.* mjȕzikhōl) *m* kazalište u kojem su na programu mjuzikli i slične predstave

✧ *engl.*

Musil (*izg.* Mùzil), **Robert** (1880–1942), austrijski romanopisac; u najpoznatijem romanu *Čovjek bez svojstava*, kojega je pisao gotovo dva desetljeća, sve do smrti u emigraciji, bavi se fenomenom otuđenja građanskog intelektualca u posljednjoj fazi propadanja Habsburške Monarhije

muskàrīn *m* ⟨G muskarína⟩ *biol. kem.* otrovni alkaloid, nalazi se u gljivi muhari (*Amanita muscaria*)

✧ *lat.* muscarius ← musca: muha

mùsketa *ž,* *v.* mušketa

mùsklfīber *m reg.* bol u mišićima poslije tjelesne aktivnosti; mišićni zamor

✧ *njem.* Muskelfieber

muskògijskī *prid.*, ob. u: △ ~ ***jezici*** *lingv.* porodica američkih indijanskih jezika, govore se većinom na *JI* SAD (npr. čikaso, alabama)

muskòvīt *m* ⟨G muskovíta⟩ *min.* kalijev alumosilikat, bijele boje, izolacijsko sredstvo u elektrotehnici

✧ prema Moskvi

muskulatúra *ž anat.* skup svih mišića tijela ili nekog dijela tijela; mišićje // **mȕskula** *ž zast.* mišić; **mȕskularan** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji pripada muskulu; mišićni; **mȕskulatūrnī** *prid.* koji je svojstven muskulaturi; **mȕskulōzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji se odnosi na muskulu; mišićav; **mȕskuloznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je mišićav

✧ *njem.* Musculatur ≃ *lat.* musculus: mišić

muslìmān *m* ⟨G muslimána⟩ **1.** onaj koji je muslimanske vjere, sljedbenik islama; muhamedanac **2.** (Musliman) *pov. neol.* pripadnik muslimanske nacionalnosti u BiH; Bošnjak // **muslìmānka** *ž* ⟨D L -i, G *mn* -ī⟩, *v.* musliman; **muslìmānskī** *prid.* koji se odnosi na muslimane i Muslimane △ ***Muslimanska braća*** *pol.* arapska nacionalistička i vjerska ekstremna organizacija, osnovana 1928. u Ismailiji, Egipat; u gotovo svim arapskim zemljama djeluje ilegalno; srodni pokreti postoje u Iranu, Pakistanu i u Indiji; **muslìmānski** *pril.* kao musliman (Musliman), na način

muslimana (Muslimana); **muslimánstvo** *sr* **1.** svi muslimani ili Muslimani **2.** osjećaj pripadanja Muslimanima

♦ **Mùslija** m. os. ime (*musl.*), *hip.* od Muslihudin ◊ *pr.* (od imena ili kao oznaka za muslimane): **Mùslīć** (*J* i sred. Dalmacija, Istra), **Mùslija** (Vrbovec, Split, Osijek), **Mùslim** (270, Split, sred. Dalmacija), **Muslímović** (Županja, Šibenik)

✧ *tur.* müslim ← *arap.* muslim ≃ islām

mùslīn *m* ⟨G muslína⟩ fina pamučna, vunena ili svilena tkanina, koprenasto prozirna, uglavnom jednobojna, izrađena u platnovezu, podrijetlom iz Iraka // **muslìnet** *m* deblja vrsta muslina od končane pamučne pređe u osnovi i potki, služi za ženske haljine

✧ *fr.* mousseline ← *tal.* mussolina, prema gradu Mosulu u Iraku gdje je prvi put proizveden

musolîni *m* ⟨G -ja⟩ *žarg.* napitak od vina pomiješanog sa sodom i malinovim sokom

✧ *tal.* mussolino

Musorgski (*izg.* Musòrskī), **Modest Petrovič** (1839–1881), ruski skladatelj, pripadao skupini Petorice (opera *Boris Godunov*, simfonijska pjesma *Noć na pustoj gori*, glasovirske *Slike s izložbe*)

Musset (*izg.* Misȅ), **Alfred de** (1810–1857), pjesnik, pripȍvjedač i dramski pisac francuskog romantizma; pjesnik mladosti, fantazije i strasti; u najboljim djelima uspijevao je ispreplesti idealizam s razočaranjima, duhovitost s elokvencijom, romantizam s klasicizmom

Mussolini (*izg.* Musolîni), **Benito** (1883–1945), talijanski fašistički vođa (Duce), vlada od 1922; poveo agresiju na Abesiniju 1935, na Albaniju 1939. i uveo Italiju u rat na strani Trećega Reicha 1940; odgovoran za prisilnu talijanizaciju i represiju u anektiranim krajevima Hrvatske i Slovenije 1941–1943; pri bijegu u Švicarsku 1945. uhvatili ga i strijeljali talijanski partizani

mùstāč (**mustâć**) *m* ⟨G mustáča⟩ *reg.* **1.** duge dlake na njušci nekih životinja **2.** brk, brkovi

♦ *pr.* (nadimačka, *usp.* Brković): **Mùstāč** (**Mustâč**) (670, Čakovec, Klanjec, Podravina, Prigorje), **Mùstāć** (540, Zadar, Primorje), **Mùstāk** (Čakovec, Beli Manastir)

✧ *fr.* moustache: brk *tal.* mustacchio ≃ *grč.* mýstaks

Mùstafa **1.** *v.* ♦ **2.** ime četvorice osmanskih sultana (17–19. st.)

♦ m. os. ime (*musl.*); *hip.*: **Mújo** (*v.* i Muhamed) ◊ *pr.*: **Mùjačić** (Cres-Lošinj, Dubrovnik), **Mujàdin** (Grubišno Polje, Slavonija), **Mȕjadžić** (Pula, Primorje, Istra), **Mȕjagić** (140, Sisak, Cres-Lošinj, Pula, Zadar), **Mùjakić** (Labin, Vojnić, Istra, Primorje), **Mùjaković** (**Mujáković**) (Rovinj, Senj), **Mùjan** (260, Drniš, sred. Dalmacija, *I* Slavonija), **Mùjanović** (**Mujánović**) (120, Lastovo, Slunj, Istra, Primorje), **Mȕjičić** (Nova Gradiška, Rijeka, Posavina), **Mújić** (420, Labin, Vukovar, Rijeka, Nova Gradiška), **Mùjkanović** (**Mujkánović**) (210, Zagreb, Lika, Istra, Primorje), **Mûjkić** (280, Labin, Rijeka, Vinkovci, Sisak), **Mùstaf** (Ivanec, Zaprešić, Sinj, Koprivnica), **Mùstafa** (160, Lastovo, Primorje, Pokuplje), **Mùstafagić** (Pakrac, Slavonski Brod), **Mùstafai** (Karlovac), **Mùstafi** (Varaždin, Zadar, Podravska Slatina), **Mùstafić** (190, Samobor, Istra, Primorje, Banovina), **Mùstafović** (Sisak, Rijeka), **Mùstapić** (1450, Imotski, sred. Dalmacija, Zagora, *I* Slavonija)

✧ *tur.* Mustafa ← *arap.*

mustàhfiz *m pov.* pripadnik vojne postave stacionirane u gradu; u mirnodopskim uvjetima zadužen za obranu grada i održavanje gradskih bedema i opkopa

✧ *tur.* müstahfız ← *arap.* mustaḥfiẓ

mùstang *m* ⟨N *mn* -nzi⟩ *zool.* konj uvezen u Ameriku iz Europe; u sjevernoameričkim prerijama ponovno je postao divlji

✧ *amer.engl.* ← *šp.* mestengo

mustèdžir *m reg.* **1.** *pov.* neslobodan seljak vezan za zemlju svoga gospodara feudalca; kmet **2.** onaj koji uzima što u zakup; zakupac

✧ *tur.* müstecir ← *arap.* musta'ğir

mùster *m reg.*, *v.* kitnikez

mȕsti (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* múzēm, *pril. sad.* múzūći, *imp.* múzi, *prid. rad.* mȕzao, *prid. trp.* mȕzen, *gl. im.* múzēnje⟩ **1.** izvlačiti mlijeko iz vimena **2.** *pren. pejor.* iskorištavati koga, izvlačiti mu što, živjeti na čiji tuđi račun [~ *novac*] // **mùzār** *m* ⟨G muzára⟩ onaj koji je zaposlen u procesu mužnje (krava ili ovaca); **mùzara** *ž* **1. a.** *refer.* krava, ovca ili koza koja se muze, za vrijeme dok se muze; muznica **b.** krava, ovca ili koza koja daje mnogo

mlijeka **2.** *v.* muzilja **3.** *pren.* žrtva koju drugi iskorištavaju i od koje izvlače novac △ ***krava*** ~ **1.** muzna krava **2.** onaj od kojega se stalno izvlači novac i druge materijalne koristi; **mùzilica** *ž*, *v.* muzlica; **mùzilīšte** *sr* muzište; **mùzīlja** *ž* ona koja muze; muzara; **mȕzīšte** *sr* uređeno mjesto na otvorenom prostoru (na polju, u planini) gdje se muze stoka; muzilište; **mȕzlic|a** *ž* posuda u koju se muze krava, ovca ili koza; kravljača, muzilica; **mȕznica** *ž*, *v.* muzara; **múža** *ž* posao oko mužnje stoke; muzenje, mužnja; **mùžnja** *ž*, *v.* muža

✧ *prasl.* *mьlzti (*stsl.* mlěsti, *strus.* mьlsti), *lit.* milžti ← *ie.* *h₂melg'- (*lat.* mulgēre, *grč.* amélgein)

mȕstra *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ *reg.* **1.** uzorak tkanine; muštra **2.** *pejor. iron.* onaj tko mnogo ne vrijedi, sklon izvlačenju od dužnosti; šarlatan, neradnik [*i on mi je neka* ~] // **mȕštra** *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ *reg.* **1.** *v.* mustra **2.** vježba, vježbanje; **mȕštrati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* mȕštrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** tjerati u red, podvrgavati disciplini kao vojnike na vježbama; vježbati, uvježbavati **2.** gnjaviti, dosađivati

✧ *njem.* Muster

mùšebak *m* ⟨G -epka, N *mn* -epci⟩ *reg.* drvena rešetka na prozorima ženskih odaja u muslimanskoj kući

✧ *tur.* muabak ← *arap.* mušäbbäk

mušèma *ž reg.* s gornje strane plastificiran stolnjak koji se briše i upotrebljava bez pranja [~ *na sirotinjskim stolovima*]

✧ *tur.* muamba, muamma ← *arap.* mušammaʿ

mùšica, *v.* muha

mùšīr *m*, *v.* maršal

muškàdūr *m* ⟨G muškadúra⟩ *reg.* posuda koja čuva hranu od muha [*staviti u* ~]; maškadur

✧ *tal.* musca: muha

muškárac *m* ⟨G -rca, V mȕškārče, N *mn* -rci, G mùškārācā⟩ odrasla osoba muškog spola; muško // **muškàdija** *ž zb.*, *v.* muškarac, muško; **muškàrača** *ž* žena koja ima muške osobine u vanjštini, općem dojmu, građi tijela ili ponašanju; **muškàrački** *prid.* **1.** *v.* mȕškī² **2.** koji se odnosi na muškarače; **muškàrački** *pril.* **1.** *v.* mȕški **2.** kao muškarača, na način muškarača; **muškárčev** *prid.* koji pripada muškarcu; **muškàrčić** *m dem.* i *hip.* od muškarac; muškić, dječačić; **muškàrčina** *m augm.* od muškarac, pravi muškarac, onaj koji se odlikuje onim što se očekuje od pravog muškarca u vanjštini i ponašanju, tipičan muškarac od glave do pete; **muškàrdīn** *m* ⟨G muškardína⟩ *reg.* dječačić u kojega se na mio način zapažaju dobre odlike budućeg muškarca; **mûškī** *prid. reg. fam.* koji pripada, koji se odnosi na muže, *usp.* muž (**3**); **mûški** *pril.* kao muži; seljački; **mȕškī**¹ *m mn* muškarci [*živjeti s ~ma*; *živjeti bez ~h*]; **mȕšk|ī**² *prid.* ⟨G mùškōga⟩ **1.** dostojan muža, pravog muškarca **2.** koji se odnosi na muškarce [*~a ljepota*; *~o društvo*]; muškarački **3.** *žarg.* dio sprave ili mehanizma koji se stavlja, utiče u drugi dio, *opr.* žènskī △ ~***a ruka*** muškarac koji u kući obavlja tipične poslove koji nisu za ženu; ~***i šovinizam*** pretjerana muška lojalnost prema pripadajućem spolu, ignorantski odnos prema ženi-seksualnom objektu, dominantna uloga u svim važnijim područjima života, inzistiranje na podjeli muških i ženskih poslova; ~***i šovinist*** onaj koji se diskriminatorski odnosi prema ženama; **mȕški** *pril.* **1.** kao muškarac, na način muškarca; muškarački **2.** *pren.* odlučno, hrabro, smjelo, odrešito [~ *postupiti (reći)*]; **mùškīć** *m* ⟨G muškíća⟩ dječačić, muškarčić; **mȕško** *sr* ⟨*zb.* muškàdija⟩, *v.* muškarac; **mȕškōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ ono što čini prirodu muškog spola i daje mu obilježje

✧ *v.* muž

mȕškat *m* **1.** *v.* mošus **2.** začin od sjemenki muškatnog oraha (*Myristica fragrans*) **3. a.** loza i grožđe osobenog mirisa **b.** vino od te loze // **mùškatnī** *prid.* koji ima svojstva muškata △ ~ ***oraščić*** *bot.* cijenjeni začin (*Myristica moschata*) iz porodice *Myristicaceae*; mirisni orah, dafinovo zrno

◆ *pr.*: **Moškatèlo** (Hvar, sred. Dalmacija, Primorje)

✧ *srfr.* muscat ← *srlat.* (nux) muscata

muškàtl *m reg. bot.*, *v.* geranij

mùšketa *ž vojn. pov.* starinski model puške (više se upotrebljava od kraja 16. st.); musketa

✧ *njem.* Muskete ≃ *fr.* mousquet ≃ *tal.* moschetto

muškètīr *m* ⟨G mušketíra⟩ *pov.* vojnik, obično najamnik, naoružan musketom

✧ *njem.* Musketier, *v.* mušketa

muškòbanja *ž pejor.* žena koja izgleda poput muškarca; muškara // **muškòbanjasta** *prid.* žena koja je u nečemu muškobanja

✧ *v.* muž

mùšla (**mùšl** *m*) *ž reg.* umivaonik, lavandin
✧ *njem.* Muschel

mùšmula *ž bot.* voćka, grm ili stablo (*Mespilus germanica*) iz porodice ruža (*Rosaceae*) smeđih plodova; nešpula △ ***japanska*** ~ *bot.* zimzeleno istočnoazijsko drvce (*Eriobotrya japonica*) iz porodice ruža // **mùšmulica** *ž bot.*, *v.* petrovčica
✧ *grč.* méspilon

mùštārda *ž reg.* gorčica, senf △ ***samoborska*** ~ začinski namaz od mljevene gorčice s dodatkom crnog vina
✧ *tal.* mostarda

muštèrija *m reg.* **1.** onaj koji se koristi uslugama trgovaca ili obrtnika, kupac **2.** *pren. iron.* **a.** onaj koji naivno kupuje nešto bezvrijedno ili ne shvaća čije prijevare **b.** *sport iron.* onaj koji stalno gubi utakmice
◆ *pr.*: **Mùšterić** (100, Sinj, sred. Dalmacija)
✧ *tur.* müteri ← *arap.* muštārī

muštȉkla *ž*, *v.* mundštik

mȕštrati, *v.* mustra

muštùluk *m* ⟨N *mn* -uci⟩ *reg.* **1.** radosna vijest, dobar glas **2.** *meton.* nagrada onome tko je donio takvu vijest
✧ *tur.* mutuluk ← *perz.* mužde

mȕšula *ž zool.* **1.** *v.* dagnja **2.** traženi školjkaš (*Arca noae*); kunjka
✧ *mlet.* mùssolo

mùšvār *m* ⟨G mušvára⟩ *rij. zast.* džepna maramica; rupčić, facolet
✧ *fr.* mouchoir

mûta *uzv. glazb.* u orkestralnoj dionici, upozorenje instrumentalistu koji svira dva instrumenta (npr. piccolo i flautu) da mijenja instrument
✧ *tal.*: mijenjaj

mutàbdžija, *v.* mutap

mutácija *ž* **1.** *biol.* **a.** nasljedno prenošenje promjena u organizmu **b.** mutant **2.** mutiranje, *usp.* mutirati (**1**) **3.** (+ *potenc.*) promjena uopće **4.** *glazb. pov.* u teoriji solmizacije naziv za prijelaz iz jednog heksakorda u drugi // **mutácījskī** *prid.* koji se odnosi na mutaciju; **mutácījski** *pril.* mutacijom, zbog mutacije, tako što je mutacija uzrok; **mùtant** *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ *biol.* organizam koji je pretrpio promjenu u nasljednim svojstvima; **mùtantskī** *prid.* koji se odnosi na mutante; **mutírati** *dv.* ⟨*prez.* mùtīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (∅) promijeniti/mijenjati glas u doba puberteta zbog spolnog sazrijevanja **2.** (što) promijeniti/mijenjati uopće; **mùtōn** *m* ⟨G mutóna⟩ *biol.* osnovna jedinica mutacije, sastavni dio gena
✧ *lat.* mutatio ≃ mutans: koji se mijenja ← mutare: mijenjati

mùtagēn *m* ⟨N *mn* -i⟩ *biol.* fizikalni ili kemijski čimbenik koji izaziva mutacije [~*e tvari*]
✧ *v.* mutacija + -GEN

mutagèneza *ž* nastanak mutacija uzrokovan mutagenim agensima kemijske ili fizikalne prirode
✧ *v.* mutacija + -GENEZA

mùtant, *v.* mutacija

mùtāp *m* ⟨G mutápa⟩ *reg.* pokrivač ili prostirka od kozje dlake // **mutàbdžija** (**mutàpčija**, **mutàvdžija**) *m reg.* onaj koji izrađuje mutape; tkalac, tkač, strunar; **mutàbdžījskī** *prid.* koji se odnosi na mutabdžije
✧ *tur.* muytap, mutaf ← *perz.* mūytāb ← mūy: dlaka + tāb: pletenje

mutatis mutandis (*izg.* mutátis mutàndis) *pril.* promijenivši što treba promijeniti; uz potrebne preinake
✧ *lat.*

mȕtav *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* mutàvijī⟩ **1.** nijem **2.** *razg. iron.* **a.** koji se loše izražava; nedorečen **b.** šutljiv // **mȕtavac** *m* ⟨G -āvca, V -avče, N *mn* -vci⟩ onaj koji je mutav; **mȕtāvčev** *prid.* koji pripada mutavcu; **mȕtavica** *ž*, *v.* mutavac; **mȕtavičin** *prid.* koji pripada mutavici; **mȕtavo** *pril.* na mutav način; **mȕtavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili stanje onoga koji je mutav
✧ *tal.* muto

mùter *m reg. zast.* matica šarafa // **mȕterica** *ž reg. žarg.* mama
✧ *njem.* Mutter

mùterbleter *m reg.* majčino lišće, domaći ljekoviti uvarak od bilja
✧ *njem.* Mutterblätter

mutesàrif *m* ⟨G mutesarífa⟩ *reg. pov.* **1.** posjednik **2.** onaj koji vodi kakve poslove, upravlja kakvom administrativnom oblašću ili određenom ustanovom; upravitelj **3.** valija
✧ *tur.* mutasarrıf ← *arap.* mutäarrif

mutesèlim *m*, *v.* muselim

mutevèlija *m reg. pov.* upravitelj vakufa
✧ *tur.* mütevelli ← *arap.* mutäwällı

mútež, *v.* mutiti

mutilácija *ž term.* sakaćenje u obliku mučenja i torture, ratne odmazde i sl.
✧ *lat.* mutillatio ≃ mutilare: okrnjiti

Mùtimīr 1. *v.* ♦ **2.** (druga pol. 9. st.), srp. knez, sin kneza Vlastimira, o. 890. naslijedili ga sinovi Pribislav, Bran i Stefan

♦ m. os. ime (narodno)

mutírati, *v.* mutacija

mútiti (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* mûtīm, *pril. sad.* -tēći, *gl. im.* múćēnje⟩ **1.** činiti mutnim [*vodu* ~] **2.** *pren.* činiti nejasnim, zbrkanim, unositi razdor, remetiti, kvariti [~ *pojmove*] **3.** žitku masu činiti gušćom uzastopnim udarima **4.** izvoditi nejasne radnje radi dobiti, povećanja utjecaja u društvu ili drugih neposrednih probitaka; muljati, petljati **5.** (komu) *žarg.* udvarati se // **múćak** *m* ⟨G -ćka, N *mn* -ćci, G mûćākā⟩ pokvareno jaje; **mȕćka** *ž* ⟨G *mn* -ćākā/-ī⟩ *žarg.* snalaženje u brzim zaradama u mutnim poslovima i načinima za brzu i laku zaradu, često uz izigravanje propisa; **mùćkāroš** *m pejor.* onaj koji živi, zarađuje na brz, mahom nelegalan, neregularan način; **mȕćkati** (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** tresti kakvom posudom s tekućinom da bi se izmiješala **2.** ispirati usta držeći tekućinu u ustima **3.** *pren.* baviti se nedoličnim radnjama, zaobilaziti pravila, propise i zakone; mutiti, spletkariti, švercati; **mȕćnuti** (∅, što) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* mȕćni, *prid. rad.* mȕćnuo⟩, *v.* mućkati [~ *glavom* razmisliti]; **mût** *m* ⟨N *mn* mȕtovi⟩ more vidljivo izmiješano povećanim prilivom riječne vode za vrijeme poplave; **mút|an** *prid.* ⟨*odr.* mûtnī⟩ **1.** koji je neproziran, nedovoljno proziran ili nedovoljno bistar prema onome kakav se očekuje da bude (tekućina, staklo), *opr.* bistar, proziran **2. a.** koji je nejasnog podrijetla, koji ima nejasne namjere [~*an čovjek*] **b.** koji je sumnjiv [~*ni poslovi*] △ ~***an pogled*** ob. pogled bolesne ili pijane osobe; ~***na vremena*** vremena nejasnih, opasnih prilika; **mútež** (I) *ž* ⟨G *mn* -ī⟩ ono što se zamutilo, mješavina tekućine i taloga; **mútež** (II) *m* ⟨G -a⟩ postupak onoga koji muti (**4**); mutljavina, muljavina, muljanje; **mùtljāg** *m* ⟨G mutljága, N *mn* mutljázi⟩ **1.** ono što nastane mutljanjem, mutež, podignut mulj u vodi ili u moru **2.** *pren.* nejasna mutna radnja, ono što se izvodi protivno zakonu, propisima ili dobrim običajima; **mùtljati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *ekspr.* **1.** (što) neskladno, nesvrhovito ili neznalački mutiti ili muljati **2.** (∅) **a.** nejasno se izražavati, izbjegavati izravne odgovore, ne znati se snaći, biti nespretan i neodlučan **b.** mutiti (**4**); **mùtljavina** *ž* postupak onoga koji mutlja; **mûtno** *pril.* **1.** na mutan način; nerazumljivo, nejasno **2.** zamućujući, muteći, na sumnjiv način; **mutnòća** *ž* stanje nekog prostora općenito manje prozirnosti △ ***suha*** ~ prisutnost u zraku lebdećih vrlo finih, oku nevidljivih suhih čestica koji nebu daju bjeličast, opalescentan izgled

♦ *pr.* (nadimačko): **Mutnjáković** (Nova Gradiška, Sesvete, Grubišno Polje) ◊ *top.* (*hidronim.*): **Mòtica** (kod Čazme), **Mûdnī pòtok** (Rijeka), **Mùtilić pòtok** (vrelo, Gospić), **Mútnica** (desna pritoka Korane), **Mútnā vòda** (vrelo, Lika), **Mûtnīk** (Brač), **Mûtnīk vȁla** (Brač), **Vȍdomūt** (potok); (naselje): **Mùtilić** (Korenica, 84 stan.)

✧ *prasl.* i *stsl.* mǫtiti (*rus.* mutít', *polj.* mącić) ≃ *skr.* manthayati

mùtivoda *m* onaj koji pravi smutnju; smutljivac, spletkar, mutikaša

♦ **Mùtivoda** (u prošlosti česti nadimak i odumrlo prezime) ◊ *top.* (negdašnja naselja): **Mùtivoda**, **Mùtivode**

✧ *v.* mutiti + *v.* voda

mutìzam *m* ⟨G -zma⟩ *pat.* postojana šutnja kod nekih duševnih bolesnika, iako govorni organi nisu oštećeni

✧ *njem.* Mutismus ≃ *lat.* mutus: nijema

MUTNO- kao prvi dio pridjevske složenice koja znači boju pokazuje da je ta boja ugašena, zamućena, da nema sjaja [*mutnozeleno*]

✧ *v.* mutiti, mutan

mùtrij|a *ž ekspr. pejor.* **1.** ružno lice, ob. debelih usana **2.** antipatična fizionomija ružne osobe [*odvratna ~a*]; deformirana ili natekla od ružnoće [*dobiti ~u*]

✧ *tal.* mutria

Mutsuhito (*izg.* Mucuhìto) (1852–1912), japanski car od 1867, za njegove vladavine Japan se razvio u modernu kapitalističku zemlju

mutuálnōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ uzajamnost

✧ *lat.* mutu(us): uzajaman ≃ mutualis: uzajamno

muuu *uzv.* konvencija i način pisanja za glasanje krave; glas mukanja

✧ *onom.*

muvàlād *m* ⟨G muvaláda, N *mn* muvaládi⟩ *pov.*

potomci obraćenika sa židovstva i kršćanstva na islam
✧ *arap.* muwallād

mȕvati se *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *pejor.* vrzmati se, tumarati, motati se, besciljno se kretati // **mȕvalo** *sr* ⟨G -a⟩ (+ *pejor.*) onaj koji se svagdje nađe bez svrhe i smisla; **mùvātor** *m žarg.* onaj koji se svuda muva, koji se nalazi na svim mjestima; snalažljivac; **mùvātorica** *ž*, *v.* muvator; **mùvātoričin** *prid.* koji pripada muvatorici; **mùvātorka** *ž*, *v.* muvatorica

muvèkīt *m* ⟨G muvekíta⟩ *isl.* džamijski službenik koji utvrđuje točno vrijeme za 5 dnevnih molitvi
✧ *tur.* muvakkit ← *arap.* muwaqqit ← waqt: vrijeme

muvekithàna *ž isl.* prostorija uz džamiju u kojoj radi muvekit
✧ *tur.* muvakkithane ← *v.* muvekit + *perz.* ẖāne kuća

múving *m žarg.* **1.** stalno, intenzivno događanje; zbivanje (o društvenim, kulturnim događajima i sl.) **2.** intenzivno kretanje, putovanje [*biti stalno u ~u*]
✧ *engl.* moving

mùvi stâr *m*, *v.* movie star

muzáfer *m*, *v.* musafir

mùzara, *v.* musti

Múze *ž mn mit.* božice umjetnosti i znanosti; kćeri Zeusa i Mnemnozine; bilo ih je devet: Erâto, muza ljubavne poezije; Eutèrpa, muza lirske poezije uz svirku na flauti; Kaliòpa, muza epske poezije i govorništva; Klio, muza povijesti; Melpomena, muza tragedije; Polihìmnija, muza himničkog i zbornog pjevanja; Tâlija, muza komedije, Terpsìhora, muza plesa; Urânija, muza astronomije
✧ *lat.* Musae ← *grč.* Moûsa

mùzej *m* ⟨G muzèja⟩ ustanova u kojoj se sabiru, čuvaju, proučavaju i izlažu zbirke umjetnina, povijesnih predmeta, tehničkih predmeta i sl. // **muzeálac** *m* ⟨G -lca, V -lče, N *mn* -lci, G muzèālācā⟩ službenik u muzeju; čovjek koji se bavi muzejskim radom; **muzeálčev** *prid.* koji pripada muzealcu; **muzeàlije** *ž mn* **1.** predmeti izloženi na javni uvid u kakvoj organiziranoj funkciji (izložba, muzej i sl.); izlošci **2.** *pren.* materijalni ostaci staroga doba; starine; **muzèālka** *ž* ⟨G *mn* -ī⟩, *v.* muzealac; **mùzejskī** *prid.* koji se odnosi na muzeje; **mùzejski** *pril.* kao u muzeju
✧ *lat.* museum: mjesto posvećeno muzama (prvotno mišljeno na instituciju u Aleksandriji osnovanu o. 280. i posvećenu učenju i umjetnostima) ← *grč.* Mouseîon ≃ Moûsa: muza

muzeogràfija *ž* disciplina koja iznalazi sredstva, načine, postupke i tehnička rješenja za ostvarenje teoretskih postavki muzeologije (tehnika izlaganja i opremanja izložbi i sl.)
✧ *v.* muzej + -GRAFIJA

muzeològija *ž* disciplina koja se bavi izučavanjem teoretskih osnova muzeja, ciljeva i organizacije // **muzeòlog** *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ onaj kome je struka muzeologija; **muzeològica** (**muzeològinja**) *ž*, *v.* muzeolog; **muzeològičin** *prid.* koji pripada muzeologici; **muzeològijskī** *prid.* koji se odnosi na muzeologiju kao znanstvenu disciplinu; **muzeòloškī** *prid.* koji se odnosi na muzeologiju i muzeologe
✧ *v.* muzej + -LOGIJA

mȕzga *ž* ⟨G *mn* mûzgā/-ī⟩ **1.** pjega (ob. u smeđim nijansama na površini jaja ili pȕti čovjeka) **2.** pruga takve nijanse na takvoj površini **3.** nečist trag, prljav trag koji se cijedi, nečista tekućina koja lagano otječe i ostavlja pruge // **mȕzgati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ muljati (ob. **1**); **mȕzgav** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je pjegav, ob. koji je osut pjegama smeđih nijansa; **mȕzgavōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo ili stanje onoga što je muzgavo; pjegavost
✧ *prasl.* *muzga (*rus.* múzga: sasušeno jezero, *slov.* muzga: blato)

mȕzgavac *m* ⟨G -āvca, V -āvče, N *mn* -āvci⟩ *zool.* osmokraki glavonožac (*Ozaena moschata*) iz porodice *Octopodidae*; mrkač
✧ *v.* muzga

mùzik|a *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** umjetnost izražavanja tonovima, glasovima i šumovima; glazba [*atonalna ~a*; *dodekafonska ~a*; *filmska ~a*; *tonalna ~a*] **2.** puhaći orkestar koji svira u hodu ili na otvorenom prostoru; glazba [*limena ~a*; *vatrogasna ~a*] △ ***živa ~a*** orkestar ili manji muzički sastav koji svira u lokalima ili u plesnim dvoranama (za razliku od muzike s ploča i sl.) // **muzicírati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* muzìcīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ svirati vrijednu muziku; **mùzičār** *m* onaj koji se bavi muzikom; glazbenik; **mùzičarev** (**mùzičarov**) *prid.* koji pripada

mužičaru; **mùzičārka** *ž*, *v.* mužičar; **mùzičk|ī** *prid.* koji se odnosi na muziku, koji pripada muzici [~*i instrumenti*] △ ~***a akademija*** visoko muzičko učilište u rangu fakulteta; ~***a drama*** kazališni komad u kojem su dramski tekst i muzika (riječ i ton) potpuno ravnopravni i jednako važni elementi; simfonizirana opera; ~***i diktat*** nastavni postupak koji obuhvaća aktivno slušanje, shvaćanje, pamćenje nekog motiva, fraze ili veće muzičke cjeline; ~***i pravopis*** vještina koja obuhvaća upute za valjano pisanje notnog teksta; **mȕzikālan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji ima smisla i sposobnosti za muziku, koji osjeća muziku; **muzikàlije** *ž mn glazb.* skupni naziv za tiskane ili pisane notne sveske; **mȕzikalno** *pril.* na muzikalan način [~ *pjevati*]; **muzikálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *term.* svojstvo čovjeka da može slušno shvatiti, zapamtiti i reproducirati ritmičke, melodijske i harmonijske elemente muzike; **muzìkant** (**muzikȁnt**) *m* ⟨G *mn* -anātā⟩ pučki svirač; muzikaš; **muzìkantkinja** (**muzìkantica**) *ž*, *v.* muzikant; **muzìkāš** *m* ⟨G muzikáša⟩ muzikant (**1**); **muzìkantskī** *prid.* koji se odnosi na muzikante

♦ *pr.* (prema zanimanju): **Mùžik** (Sisak, Sesvete, Ploče)

✧ *lat.* musica ← *grč.* mousiké (tékhnē): umijeće muza

muzikològija *ž* znanost koja proučava povijest glazbe, stilska obilježja glazbenih djela, problematiku izvođačke prakse // **muzikòlog** *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ stručnjak za muzikologiju; **muzikòlogījskī** *prid.* koji se odnosi na muzikologiju; **muzikòloškī** *prid.* koji se odnosi na muzikologiju i muzikologe

✧ *v.* muzika + -LOGIJA

muzírati *dv.* ⟨*prez.* mùzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* **1.** praviti/napraviti pjenu, pjenušati se **2.** ispustiti/ispuštati mjehuriće na površinu (o mineralnoj vodi i gaziranim bezalkoholnim pićima)

✧ *njem.* moussieren ≃ *fr.* mousser

mȕzīšte, *v.* musti

mûž *m* **1.** ⟨N *mn* mȕževi⟩ oženjen čovjek u odnosu na suprugu; suprug **2.** *arh.* čestit i viđen čovjek, onaj koji je ugledan u svojoj sredini **3.** ⟨N *mn* mûži⟩ *reg. arh. jez. knjiž. pov.* seljak // **mùžača** (**mužȁča**) *ž reg. pejor.* seljančura, *usp.* muž (**3**); **mužàdija** *ž pejor.* seljaci, seljačija, *usp.* muž (**3**); **mùžāk** *m* ⟨G mužáka⟩ *pejor. ekspr.* seljak, neuk seljak, prost čovjek; **mužàkinja** *ž*, *v.* mužak; **mûžev** *prid.*, *v.* muževljev; **mȕžēv|an** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji ima sve odlike odrasla muškarca ili časna muža [~*na pojava*]; **mȕževljēv** *prid.* koji pripada mužu; mužev; **mȕžēvno** *pril.* na način muža; **mužévnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je muževan; mužaštvo, mužjaštvo; **mùžić** *m dem. hip. iron.* od muž (**1**); supružić; **mȕžjāčkī** *prid.* koji koji se odnosi na mužjake; **mȕžjāčki** *pril.* kao mužjak, na način mužjaka; **mȕžjāk** *m* ⟨V -āčē, N *mn* -āci⟩ **1.** životinja muškog spola **2.** stalna imenica u analitičkom obilježavanju muškoga spola (*opr.* ženka za ženski spol) [~ *jarebice, ženka jastreba*]; **mȕžjāštvo** *sr*, *v.* muževnost, mačizam

♦ *pr.* (nadimačka): **Mòžek** (Međimurje, Varaždin), **Mòžnik** (Delnice, Rijeka), **Mùžāk** (**Mužâk**) (Prigorje, Pokuplje, Zagorje), **Mužáković** (Nova Gradiška), **Mùžanić** (Čakovec, Samobor, Sisak), **Mùžek** (430, Krapina, Zagorje), **Mùženić** (Sveti Ivan Zelina, okolica Zagreba, Prigorje), **Mužènjāk** (**Muženjâk**) (Vinkovci, Samobor), **Mùžević** (360, Crikvenica, Ivanić Grad, Vrbovsko), **Mùžica** (Rijeka, Pula), **Múžić** (480, Cres-Lošinj, Križevci, sred. Dalmacija, Posavina), **Mùžina** (270, Bjelovar, Prigorje, Podravina, Zagorje), **Mùžinić** (450, Split, Čazma, Prigorje), **Mȕžjāk** (Grubišno Polje, Bjelovar)

✧ *prasl.* *mǫžь (*rus.* i *češ.* muž) ← *ie.* *mong- (*skr.* manu-: čovjek, *got.* manna)

mùžār *m* ⟨G mužára⟩ **1.** metalna posuda s tučkom u kojoj se tuca šećer, papar, kava; avan, stupa **2.** *pov.* mali top koji proizvodi samo prasak bez hica; prangija

✧ *mađ.* mozsár ← *njem.* Mörser

mȕžica *ž bot.*, *v.* mokračica

✧ *v.* muž

mùžik (**mužìk**) *m* ⟨N *mn* mùžici⟩ **1.** ruski seljak kao socijalni tip (ob. u esejistici o ruskoj literaturi) **2.** *pren.* grub, prost, neškolovan čovjek

✧ *rus.* mužík

MVP *krat.* Ministarstvo vanjskih poslova

MW[1] *sport* raspored igrača u nogometu: dva braniča, tri pomagača (srednji povučen među

braniče) i pet napadača (spojke povučene) slika slova M i W ili slova W postavljena kako se piše i okrenuta naopako; MW-sistem, *sport žarg.* duplo W (*izg. pov.* duplo ve)

MW² *krat. fiz.* simbol za jedinicu snage megavat

Myrdal (*izg.* Mìrdal) **1. Alva** (1902–1986), švedska sociologinja i političarka, supruga Gunnara; 1962–1973. na čelu švedske delegacije na ženevskoj konferenciji o razoružanju; svojim publikacijama snažno utjecala na mirovni pokret u Europi; Nobelova nagrada za mir 1982 (s A. Garciom) **2. Gunnar Karl** (1898–1987), švedski ekonomist i sociolog, za pionirske radove o monetarnim i konjunkturnim gibanjima Nobelova nagrada za ekonomiju 1974 (s F. A. von Hayekom)

N

n, N **1.** ⟨*indekl.*⟩ *lingv.* **a.** (*m*) *fon.* zubni (dentalni), nosni (nazalni), poluotvorni (sonantni) glas [*ovaj n*] **b.** (*sr*) devetnaesto slovo hrvatske latinice i trinaesto (ili četrnaesto) u većini drugih latiničnih sustava kojim se piše taj glas [*malo n*; *veliko N*] **c.** (*sr*) izvan konteksta [*ovo en*; ⟨*mn*⟩ *ova en*] **2.** *pov.* u glagoljici oznaka za brojčanu vrijednost 70, a u bosanici 50 **3.** *mat.* oznaka za prirodni broj **4.** simbol dekadskog prefiksa NANO- **5.** *gram.* znak za srednji rod [*neutrum*] **6.** simbol za neutron **7.** (N) *fiz.* oznaka za jedinicu sile newton **8.** (N) *kem.* simbol za element dušik **9.** (N) *geogr.* na zemljovidima oznaka za **a.** sjever (*engl.* North) **b.** sjevernu geografsku širinu

Na *kem.* simbol za element natrij

NA- **1.** prefiks koji u složenim glagolima označuje **a.** izvršenje radnje [*napisati*] **b.** nepotpuno izvršenje radnje [*nagorjeti*] **2. a.** kao prvi dio glagola zadržava odnos radnje izvršene odozgo [*natrčati (na što/na koga) naskočiti (na koga/na što)*] **b.** u nesvršenom povratnom glagolu u zn. radnje izvršene u najvećoj mjeri ili preko mjere [*napjevati se*; *našetati se*] **3.** u složenim pridjevima označuje nepotpuno izraženu osobinu ili svojstvo [*nagluh*]

✧ *prasl.* *na-, *v.* na²

na¹ *uzv. razg.* kad se nudi ili pruža (smatra se neuglađenim u građanskom ophođenju) [~ *ti kruha*]

✧ *prasl.* *na (*rus.* na, *polj.* na, nać), *lit.* na

na² *prij.* **1.** (s A) označava mjesto na koje se što stavlja ili kamo što dospijeva [*staviti knjigu ~ stol*] **2.** (s L) označava mjesto (ob. površinu) gdje se što nalazi [*knjiga je ~ stolu*] **3.** *pren.* označava pojmove na kojima se što zasniva ili se na njima vrši radnja **a.** označava razne odnose u ustaljenim izrazima s promjenjivim riječima **b.** između N i A iste imenice označava ponavljanje, dodavanje ili nizanje onoga što ona znači [*riječ ~ riječ*; *dan ~ dan*; *para ~ paru*]

✧ *prasl.* i *stsl.* na (*rus.* i, *polj.* na), *lit.* nuo: od ← *ie.* *$h_2$neh_3 (*grč.* ánō: gore, *got.* ana: na)

nabáciti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàbācīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàbāčen⟩ **1. a.** baciti povrh čega, na što **b.** baciti na gomilu, hrpu **2.** *pren.* u općim crtama izložiti neku misao ili prijedlog **3.** (komu, što) dodati kome, uputiti mu što, upraviti kome // **nȁbacāno** *pril.* kad je što bacano nasumce, neplanski, kao slučajno; **nȁbacānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nabacano; **nabàcati** (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nȁbacān⟩ više puta baciti istu vrstu predmeta (na što) [~ *drva na hrpu*]; **nabacívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nabàcujēm (se), *pril. sad.* nabàcujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *v.* nabaciti **2.** (se) *žarg.* salijetati momka/djevojku ljubavnim ponudama; upucavati se; **nȁbačāj** *m* ono što je nabačeno, pojedinačan pokret u nabacivanju

✧ NA- + *v.* baciti

nabájati (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàbājām, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* nabájao⟩ *reg.* napričati svašta, s mnogo pretjerivanja napričati što jest i što nije

✧ NA- + *v.* bajati

nabàsati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* nȁbasao⟩ slučajno, neočekivano naići na što ili sresti koga, naletjeti, nagaziti // **nabasávati** (na što, na koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* nabàsāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nabasati

✧ NA- + *tur.* basmak

nȁbaška *pril. reg.* posebno, odvojeno

✧ NA- + *v.* baška

nàbaviti (što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàbavljen⟩ **1.** doći do potrebnog predmeta ili namirnice, ob. kupnjom; opskrbiti se **2.** steći što, priskrbiti [~ *novac za projekt*] **//** **nȃbava** *ž* stjecanje, kupovanje predmeta ili namirnica uvjetovano potrebom; nabavljanje, nabavka; **nàbāvka** *ž* ⟨D L -vci, G *mn* -ā/-ī⟩ *razg.*, *v.* nabava; **nabàvljāč** *m* ⟨G nabavljáča⟩ **1.** *refer.* osoba koja što nabavlja **2.** osoba zadužena za nabavljanje, osoba koja se bavi nabavljanjem; **nabavljáčev** *prid.* koji pripada nabavljaču; **nabavljàčica** *ž*, *v.* nabavljač; **nabàvljāčkī** *prid.* koji se odnosi na nabavljače i nabavu; **nàbavljati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nabaviti; **nabàvljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može nabaviti, dobiti; **nábāvn|ī** *prid.* koji se odnosi na nabavu [*~i odjel*; *~a cijena*]

✧ NA- + *v.* baviti (se)

nàbiflati *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàbiflān⟩ *žarg.* naučiti napamet, nabubati; naštrebati

✧ NA- + *v.* biflati

nabigùzica *ž* i *m* *podr.* onaj koji živi na tuđi račun; muktaš

✧ *v.* nabiti + *v.* guz, guzica

nabíjati, *v.* nabiti

nàbildati (koga, se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàbildān⟩ *žarg.* postići ono za čime teži bilder, postati bilder ili dobiti njemu sličan izgled **//** **nàbildān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *žarg.* koji je izraženo razvijene, ojačale muskulature

✧ NA- + *v.* bilder, bildati

nàbirati, *v.* nabrati

nàbiti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nȁbijēm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *imp.* nàbīj (se), *prid. rad.* nàbio (se), *prid. trp.* nabijen/nȁbīt⟩ **1.** (koga, što) **a.** radnjom koja savlađuje otpor čvrsto staviti što na ili u što drugo **b.** nataknuti **c.** napuniti čime tako da uz primjenu snage što više stane; ugurati **2.** učiniti tvrdim; sabiti **3.** ozlijediti dio tijela udarom; natući **4.** jako udariti; ispucati [~ *loptu*] **5.** (se) **a.** postati nabijen, nabit **b.** nagurati se **c.** ozlijediti se, udariti se, natući se **6.** (se, se komu) nametnuti se u društvo, doći kao nepozvan ili nepoželjan, pokvariti ugođaj ili željeni razgovor, dogovor itd. svojim dolaskom; natandrčiti se **//** **nabȉjāč** *m* ⟨G nabijáča⟩ ono čime se što nabija, oruđe za nabijanje; **nabȉjača** *ž* vrsta puške koja se puni nabijanjem baruta u ležište; **nabijàčica** *ž*, *v.* nabijač; **nabȉjāčkī** *prid.* koji se odnosi na nabijače; **nabíjati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàbījām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nabiti (se); **nabȉjen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je snažne tjelesne građe; čvrst; **nabȉjenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je nabijen, svojstvo onoga što je nabijeno; **náboj** *m* **1.** rezultat nabijanja, ono što je nabijeno (zemlja i sl.) **2.** otvrdnuće kože kao posljedica nabijanja; natisak **3.** punjenje za vatreno oružje; dio metka **4. a.** količina neke vrste energije u nekom tijelu [*električni* ~] **b.** *pren.* snažna privlačna ili odbojna snaga neke osobe [*seksualni* ~]; **nábōjnjača** *ž pov. vojn. lov.* kožna četvrtasta torbica na pojasu u kojoj se drže naboji

✧ NA- + *v.* biti[2]

nabȉzam *m* ⟨G -zma⟩ *lik.* pokret mladih slikara krajem 19. stoljeća u Francuskoj; suprotstavljali su se naturalizmu, a u »objektivnoj i subjektivnoj deformaciji«, kao sažetak svog kreda, pošli dalje od impresionizma i nagovijestili pravce prema kojima će se razvijati slikarstvo 20. st.

✧ *hebr.* i *arap.* nābhī’: prorok

nabjèsniti se *svrš.* ⟨*prez.* nàbjesnīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* nabjèsnio se⟩ bjesniti preko mjere, zasititi se bješnjenja

✧ NA- + *v.* bijes, bjesniti

nabjèžati se *svrš.* ⟨*prez.* nàbjēžīm se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nȁbježao se⟩ bježati preko mjere, biti stalno u bijegu

✧ NA- + *v.* bijeg, bježati

nablebètati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁblebetān⟩ **1.** blebećući napričati svašta; nabrbljati **2.** (se) nabrbljati se do mile volje

✧ NA- + *v.* blebetati

nábob *m* **1.** titula indijskog visokog dužnosnika, guvernera, potkralja **2.** *pren.* bogataš, ob. europski povratnik iz Indije, koji se razmeće bogatstvom

✧ *hind.* ← *arap.* nawwāb

náboj, *v.* nabiti

nabókati se (čega) *svrš.* ⟨*prez.* nàbōkām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nabókao se⟩ *ekspr. žarg.* najesti se do sitosti, dobro se najesti, prejesti se, nakrkati se, nažderati se, nanjupati se **//** **nabokávati se** (čega) *nesvrš.* ⟨*prez.* nabòkāvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nabokati se

✧ NA- + *tal.* bocca: usta

Nabokov (*izg.* Nabȍkov), **Vladimir** (1899–1977), rusko-američki književnik, jedan od najistaknutijih iz prve postrevolucionarne emigracije iz Rusije 1917; pisao poeziju i prozu na ruskom i kasnije na engleskom jeziku; popularnost stekao romanom *Lolita* (1955) // **Nabȍkovljev** *prid.* koji pripada Nabokovu

nȁboljē *pril.* u smjeru poboljšanja, od lošega ka boljem [*ide ~*; *kreće se ~*; *pošlo je ~*]
✧ NA- + *v.* bolji

nábor, *v.* nabrati

nàbosti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nabòdēm (se), *pril. pr.* -ōvši (se), *prid. trp.* nabòden⟩ **1.** (što, koga) navući, nabiti na što šiljato **2.** (se) nagaziti na što šiljato, upiknuti [*~ se na ježa*] **3.** (koga) *pren.* uzeti kao metu u razmjeni mišljenja, prigovoriti na neugodan način, izići s argumentom ili podatkom koji nije ugodan drugome, uputiti invektivu komu // **nabádati** *nesvrš.* ⟨*prez.* nàbādām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) navlačiti na što šiljato, uhvatiti ili zadržati šiljatim predmetom **2.** (∅) *pren. razg.* hodati tako da se u hodu oslanja snažnije na jednu nogu **3.** (∅) *pren. razg.* nesigurno tražiti, nasumce ispitivati; **nàbodica** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *knjiš.* onaj koji voli podbadati; svadljivac, smutljivac
✧ NA- + *v.* bosti

nábožan *prid.* ⟨*odr.* -žnī⟩ koji služi održavanju i širenju pobožnosti // **nábožno** *pril.* na nabožan način; **nábožnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nabožno ili osobina onoga koji je nabožan
✧ NA- + *v.* bog

nabrájati, *v.* nabrojati

nàbrati (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* nabèrēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁbrān⟩ **1.** (što) **a.** stvoriti nabore; presaviti **b.** skupiti [*~ usta*; *~ obrve*] **c.** (što), *v.* brati **2.** (se) dobiti nabore, bore // **nàbirati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -rēm (se), *pril. sad.* -rūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) stvarati nabore na čemu; presavijati **2.** (se) dobivati nabore, prestati biti gladak; **nábor** *m* **1.** presavijeno mjesto na tkanini ili platnu, često kao ukras na odjeći; presavijutak **2.** mjesto na licu gdje se koža nabire, brazda na koži; bora **3.** *meton. jez. knjiž.* ono što je nalik naboru (neravnina tla, mreška na vodi, vijuga moždane kore itd.); **nàbōranōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je naborano; **nabórati** (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàbōrām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàbōrān⟩ **1.** (što) nabrati u nabore **2.** (se) postati nabran [*~lo se čelo*]; **náborić** *m dem.* od nabor; **nȁbrānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga što je nabrano
✧ NA- + *v.* bora, borati

nàbrbljati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁbrbljān⟩ **1.** brbljajući svašta reći **2.** (se) napričati se do mile volje
✧ NA- + *v.* brbljati

nabrèđati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁbređāna *ž*⟩ **1.** učiniti bređom, oploditi [*~ kravu*] **2.** (se) *reg.* zanijeti, zatrudnjeti
✧ NA- + *v.* bređa, bređati

nabréknuti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* nàbrēknēm, *pril. pr.* -ūvši, *aor.* nabréknuh, *prid. rad.* nabréknuo⟩ povećati obujam; nateći (o tjelesnom tkivu), nabreći // **nàbrecati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàbrecām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nabreknuti; **nàbrēći** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* nàbrēknēm, *pril. pr.* -ūvši, *aor.* nàbrekoh, *prid. rad.* nàbrēkao⟩, *v.* nabreknuti; **nàbreklina** *ž ekspr.* nabreklo mjesto na mekanom tkivu tijela; oteklina, otok; **nàbrēklo** *pril.* naduto, nategnuto, natečeno; **nàbrēklōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je nabreklo; nabreknuće, nabreknutost; **nabreknúće** *sr*, *v.* nabreklost; **nàbrēknūtōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, *v.* nabreklost
✧ NA- + *v.* brecati, breknuti

nàbrijati (koga, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàbrijēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàbrijān⟩ *ekspr.* raspaliti koga protiv drugoga, učiniti da postane kivan na koga/što, naoštriti na koga/što, *usp.* nadrkati (**2**) // **nàbrijanōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ (na što, protiv čega) stanje onoga koji je nabrijan [*~ ljudi na novo poskupljenje*]
✧ NA- + *v.* brijati

nabròjati (**nabròjiti**) (što, koga) *svrš.* ⟨*prez.* nàbrojīm, *pril. pr.* -āvši, *imp.* nàbrōj/nabròji, *prid. trp.* nàbrojen⟩ **1. a.** utvrditi točan broj čega brojanjem; izbrojiti, pobrojati **b.** redom navesti, redom spomenuti, izredati u izlaganju **2.** *žarg.* psovati // **nabrájati** (što, koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàbrājām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nabrojati; **nabròjiti** (što, koga) *svrš.* ⟨*prez.* nàbrojīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàbrojen⟩, *v.* nabrojati, nabrajati; **nabròjiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može odrediti brojem, koji omogućava brojenje
✧ NA- + *v.* broj, brojati (brojiti)

nabrúsiti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàbrūsīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *imp.* nabrúsi (se), *prid. trp.* nàbrūšen⟩ **1.** (što) učiniti oštricu čega oštrom, učiniti da što postane oštro (nož, kosa) upotrebom brusa; naoštriti **2.** (se) (∅, na što) *pren.* biti u raspoloženju za nešto (ob. svađu itd.) // **nabrusívati** (što, se, ∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* nabrùsujēm (se), *pril. sad.* nabrùsujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nabrusiti (se); **nàbrūšeno** *pril.* **1.** naoštreno, brusom istanjeno **2.** *pren.* ljutito, spremno na svađu

✧ NA- + *v.* brus, brusiti

nȁbrzo *pril.* **1.** za kratko vrijeme; ubrzo **2.** u žurbi, na brzinu

✧ NA- + *v.* brz, brzo

nabúbati (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàbūbām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàbūbān⟩ *žarg.* naučiti napamet, bez razumijevanja // **nabubávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nabùbāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nabubati

✧ NA- + *v.* bub, bubati

nàbubriti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàbubren⟩ povećati obujam, nabreknuti od čega (od krvi, vlage, zrijenjem i sl.) // **nàbubrenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nabubreno; **nabubrívati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* nabùbrujēm, *pril. sad.* nabùbrujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nabubriti

✧ NA- + *v.* bubriti

nàbuhao *prid.* ⟨*odr.* -hlī⟩ koji je, otečen; natekao, podbuhao [~ *obraz*] // **nàbuhlina** *ž*, *v.* emfizem; **nàbuhlōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je nabuhao osobina onoga što je nabuhlo; nabuhnulost; **nàbuhnulōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, *v.* nabuhlost; **nàbuhnuti** *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* nàbuhnuo⟩ naduti se, nabreknuti, podbuhnuti

✧ *ekspr.* ← NA- + ≃ *prasl.* *buxnǫti: oteći (*rus.* búxnut', *češ.* buchnouti)

nabùjati (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* nȁbujao (nabùjao)⟩ **1.** postati bogat vodom; nadoći (o vodi tekućici) **2.** nabubriti, nabreknuti, nateći **3.** postati bujan, bogat sadržajem, ispunjen životom // **nàbujak** *m* ⟨G -ūjka, N *mn* -ūjci⟩ jelo od laganog tijesta i tučenih bjelanjaka koje se diže za vrijeme pečenja [~ *od sira*]; **nabùjalōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nabujalo; **nabùja|o** *prid.* ⟨*odr.* nabùjalī⟩ **1.** koji je nadošao [~*la rijeka*] **2.** koji se razrastao, povećao volumen

✧ NA- + *v.* bujati

Nabukodonòsor, *v.* Nebukadnezar

nabusávānje *sr agr.* rast busa izbijanjem iz čvora busenja

✧ NA- + *v.* bus, busati

nàbusit *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji u ophođenju i u riječima pokazuje neljubaznost i sklonost omalovažavanju sugovornika; osoran // **nàbusito** *pril.* na nabusit način; osorno; **nàbusitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili postupak onoga koji je nabusit

✧ NA- + *v.* busati (se)

nàceriti se *svrš.* ⟨*prez.* nàcerīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* nàceren⟩, *v.* ceriti se // **nàcēreno** *pril.* nakreveljeno, s grimasom oko usana; **nàcērenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je naceren; **nacerívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* nacèrujēm se, *pril. sad.* nacèrujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naceriti se

✧ NA- + *v.* ceriti se

nacifašȉzam *m* ⟨G -zma⟩ *pol. ideol.* kovanica kojom se razgovorno sažimaju u jedan pojam zajedničke osobine talijanskog fašizma i njemačkog nacionalsocijalizma

✧ *v.* nacizam + *v.* fašizam

nacificírati (što) *dv.* ⟨*prez.* nacifìcīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ učiniti ili činiti da zavlada nacizam, da (što) dobije obilježje nacizma // **nacifikácija** *ž* **1.** čin nacificiranja **2.** stanje onoga što je nacificirano

✧ *v.* nacizam + -FICIRATI

nàcifrati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàcifrān⟩ *reg.* **1.** (koga, što) ukrasiti, uresiti, dotjerati **2.** (se) urediti se, dotjerati se

✧ NA- + *v.* cifrati

nâcij|a *ž* **1.** etnička, politička i kulturna zajednica, povijesno oblikovana u različitim okolnostima i uvjetima na osnovi jezika, teritorija, tradicije, ekonomskog života, vjere, bitno prožeta težnjom za zajedničkom pripadnošću i vlastitom državno-političkom organiziranošću i suverenitetom; narod [*hrvatska ~a*; *francuska ~a*] **2.** *meton.* svi stanovnici jedne (ob. višenacionalne) države; stanovništvo [*predsjednikovo obraćanje ~i*] // **naciònāl** *m* ⟨G nacionála⟩ **1.** formular s osobnim podacima, ispunjavaju ga studenti pri upisu na fakultete i druga visoka učilišta **2.** (Nacional) ilustrirani »globalni tjednik«, izlazi u Zagrebu od 1995; **nacionàlist** *m* **1.** sljedbenik nacionalizma **2.** onaj koji pripadnost i odanost svojoj naciji osjeća kao primarnu

komponentu opredjeljenja i identiteta **3.** onaj koji je isključiv u zastupanju težnji i prava svoje nacije u odnosu na druge etničke skupine i nacije; **nacionalìstičkī** *prid.* koji se odnosi na nacionalizam i nacionaliste; **nacionalìstički** *pril.* kao nacionalist, na način nacionalista; **nacionàlistkinja** *ž*, *v.* nacionalist; **nacionalizácija** *ž pov.* postupak države kojim pretvara imovinu privatnika u državno ili društveno vlasništvo (zemlja, nekretnine, obrtna sredstva i sredstva za proizvodnju); podržavljenje, podruštvljenje; **nacionalìzam** *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ *pol. ideol.* **1.** svjetonazor koji nacionalne vrijednosti nadređuje ostalim građanskim vrijednostima **2.** prekomjerno isticanje prava, težnji i vrijednosti vlastite nacije, često na račun drugih etničkih skupina i nacija [*kulturni* ~; *radikalni* ~; *agresivni* ~]; **nacionalizírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* nacionalìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ provesti ili provoditi nacionalizaciju; **nȁcionāln|ī** *prid.* koji pripada naciji, koji se odnosi na naciju △ ~***a knjižnica*** knjižnica u kojoj se prikupljaju i čuvaju primjerci svih važnih tiskovina objavljenih u nekoj državi; ~***a pisma*** u paleografiji naziv za srednjovjekovna minuskulna pisma; ~***a reprezentacija*** *sport* izabrana sportska ekipa sastavljena od igrača iz iste zemlje koja predstavlja tu zemlju (državu) na međunarodnim sportskim natjecateljskim priredbama, i u kvalifikacijama za završna natjecanja u tim priredbama; ~***a sigurnost*** *publ. razg.* **1.** opća sigurnost neke zemlje **2.** *meton.* ukupnost obavještajnih, kontraobavještajnih i sigurnosnih službi neke države; ~***a struktura*** *sociol.* udio pripadnika različitih naroda u stanovništvu pojedine države; ~***a svijest*** osjećaj zajedničkog podrijetla i pripadnosti dopunjen znanjem o kulturno-političkim vrijednostima vlastite nacije; ~***e manjine*** *term.* pripadnici manjinskih etničkih skupina u državama gdje brojčano dominira neka druga nacija ob. uživaju sva građanska prava uvećana za pravo da njeguju i razvijaju svoju nacionalnu posebnost; ~***i dohodak***, *usp.* bruto nacionalni dohodak, *v.* bruto △; ~***i olimpijski odbor*** *sport* odbor koji se brine o pripremama, izboru, primanju i slanju natjecatelja jedne zemlje na Olimpijske igre (i druga veća natjecanja); ~***i park*** *geogr.* područje izvanrednih prirodnih vrijednosti zaštićeno i pod posebnom upravom; ~***i simboli*** obilježja nacije i/ili države: zastava, grb, himna, karakteristične maskote i stvari (npr. klokan za Australiju, kravata i kulen za Hrvatsku), tradicionalni obredni predmeti (npr. židovski svijećnjak, *usp.* menora); ~***i softver (hardver)*** *inform.* softver (hardver) koji je posebno namijenjen korištenju u određenoj zemlji (ili zemljama), odnosi se na raspored na tastaturi (uključujući tipke za znakove), novčarske i financijske simbole, posebne oznake u jeziku i sl.; ~***o bogatstvo*** sveukupnost prirodnih i proizvedenih dobara kojima raspolaže neka zemlja; ~***o pitanje*** status, perspektive i neriješeni problemi nacije u ustavnom poretku, u odnosu između etničkih i državnih granica, te općenito na međudržavnom, političkom, ekonomskom i kulturnom planu (posebni aspekti u višenacionalnim državama i u odnosima prema nacionalnim manjinama); **nȁcionālno** *pril.* na način nacije, poput nacije [~ *obojiti*]; **nacionálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** pripadnost određenoj naciji **2.** sinonim za državljanstvo po podrijetlu

✧ *njem.* Nation ← *fr.* ← *lat.* natio: rođenje, rod ≃ nasci: roditi se

nacijéditi (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàcijēdīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàcijēđen⟩ cijeđenjem istisnuti određenu količinu tekućine (soka i sl.); iscijediti [~ *limun*] // **nàcijēđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nacijeđeno; **nacjeđívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nacjèđujēm, *pril. sad.* nacjèđujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nacijediti

✧ NA- + *v.* cijediti

nacijépati (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàcijēpām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàcijēpān⟩ **1.** (što) završiti s cijepanjem, iscijepati sve što treba **2.** (se) mnogo, dugo cijepati, umoriti se i sl. od cijepanja

✧ NA- + *v.* cijepati

nacíljati (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàcīljām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàcīljān⟩ završiti ciljanje, usmjeriti oružje prema meti

✧ NA- + *v.* cilj, ciljati

naciohòličār (**naciohòlik**) *m* onaj koji se opija nacijom i nacionalizmom // **naciohòličārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* nacioholičar

✧ *v.* nacija + *v.* alkohol, (alko)holičar

nacionalboljševìzam *m* ⟨G -zma⟩ *pol. ideol.* politička praksa nacionalizma s ideološkim sadržajem i metodama boljševizma

// **nacionalboljšèvīčkī** *prid.* koji se odnosi na nacionalboljševizam; **nacionalboljšèvīčki** *pril.* kao nacionalboljševik, na način nacionalboljševika
✧ *v.* nacionalizam + *v.* boljševik, boljševizam

nacionaletatìzam *m* ⟨G -zma⟩ ideologija i praksa u kojoj je najveći dio ili cjelina upravljanja radom, dobrima, proizvodnjom te odlučivanjem u nadležnosti organa nacionalne države // **nacionaletàtist** (**nacionaletatìst**) *m* onaj koji djeluje i provodi praksu nacionaletatizma; **nacionaletatìstičkī** *prid.* koji se odnosi na nacionaletatizam; **nacionaletatìstički** *pril.* kao nacionaletatist, na način nacionaletatizma; **nacionaletàtistkinja** *ž*, *v.* nacionaletatist
✧ *v.* nacija + *v.* etatizam

nacionalsocijalìzam *m*, *v.* nacizam

nacìzam *m* ⟨G -zma⟩ *pol. ideol.* ideologija Nacionalsocijalističke radničke partije u Njemačkoj (na vlasti 1933–1945) i njenog vođe Adolfa Hitlera (vjerovanje u nadmoć germanske rase i oslon na metode sile u stvaranju te nadmoći) koja je rezultirala brutalnom diktaturom u Njemačkoj i izazvala 2. svjetski rat; nacionalsocijalizam // **nàcist** *m* sljedbenik nacizma; **nacìstičkī** *prid.* koji se odnosi na nacizam i naciste; **nacìstički** *pril.* kao nacist, na način nacista; **nàcistkinja** *ž*, *v.* nacist
✧ *njem.* Nazismus ← Nationalsozialismus

nàcrtati (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàcrtān⟩ **1.** završiti crtanje, napraviti crtež; narisati **2. a.** prikazati, naslikati osobe, predmete i sl. (olovkom, perom, bojama) **b.** *žarg. pren.* objasniti kome do u detalje, pojednostaviti do maksimuma [*moram li ti to ~*] **3.** (se) *žarg.* pojaviti se na nekom mjestu, doći nekamo ili nekome // **nácrt** *m* **1.** prikaz građevine, terena, stroja itd. u horizontalnoj projekciji [*izvedbeni ~*; *radionički ~*] **2.** osnovni raspored nekog rada [*~ romana*]; skica **3.** polazni tekst čega [*~ zakona*] **4.** *mat.* u nacrtnoj geometriji, ortogonalna projekcija prostornog skupa točaka na prvu (vertikalnu) projekcijsku ravninu; **nacrtávati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* nacr̀tāvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *žarg.* pojavljivati se u javnosti, među ljudima, prikazivati se, producirati se svojom prisutnošću, *usp.* nacrtati; **nácrtn|ī** *prid.*, ob. u: △ ***~a geometrija*** deskriptivna geometrija, *v.* deskriptivan △
✧ NA- + *v.* crta, crtati

nàcugati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nàcugān⟩ *žarg.* naliti se kakvog alkoholnog pića; napiti se
✧ NA- + *v.* cug, cugati

nàcvrcati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nàcvrcān⟩ *žarg. ekspr.* (ob. u šali) opiti se, dovesti se u stanje alkoholiziranosti; biti pod gasom (u zn. veselog stanja ili kad se razveže jezik od vina); nacvrckati se // **nàcvrckati se** *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nàcvrckān⟩, *v.* nacvrcati se
✧ *ekspr.*

nàčas (način pisanja uz: na čas) *pril.* na trenutak, na kratko vrijeme [*svratio je ~*]
✧ NA- + *v.* čas

nàčekati se (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nàčekao se⟩ dugo čekati // **načekávati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* načèkāvām se, *pril. sad.* -ājući se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* načekati se
✧ NA- + *v.* čekati

náčelnīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** *pov.* najviši nosilac vlasti u gradu, selu ili manjoj upravnoj jedinici **2.** onaj koji je na čelu službe u većoj organizaciji // **náčelnica** *ž*, *v.* načelnik; **náčelničin** *prid.* koji pripada načelnici; **náčelničkī** *prid.* koji se odnosi na načelnike [*~ položaj*]; **náčelnički** *pril.* kao načelnik, na način načelnika
✧ NA- + *v.* čelo, čelnik

načélo *sr* osnova, temelj iz kojeg potječe sve što jest; polazna točka, prapočetak, početak, princip // **náčelan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji slijedi neka načela; dosljedan, principijelan **2.** koji se osniva na općim crtama; općenit **3.** *zast.* koji je na čelu; prvi; **náčelno** *pril.* **1.** držeći se načela; principijelno, dosljedno **2.** u općim crtama; općenito; u pravilu; **náčēlnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je načelan ili svojstvo onoga što je načelno; principijelnost
✧ *prasl.* *načędlo, *v.* načeti

Načertànije, *v.* Garašanin (Ilija)

nàčēti *svrš.* ⟨*prez.* nȁčnēm, *pril. pr.* -ēvši, *imp.* nàčni, *aor.* nàčēh, *prid. rad.* nȁčeo, *prid. trp.* nȁčēt⟩ **1.** (što) **a.** početi trošiti, upotrebljavati [*~ jabuku*] **b.** *meton.* biti uzrokom da što počne slabiti, npr. o bolesti i zdravlju [*načela ga je bolest*] **2.** (koga) *pren. razg.* početi raditi protiv koga // **nȁčēt** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ zahvaćen čime (bolešću itd., *usp.* načeti), koji trpi početke pada društvene i političke moći, koji je na početku kompromitiranja ili

razvlašćivanja, koji je na početku gubljenja fizičkih i intelektualnih snaga; **n̏ačetōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je načeto; **nàčimati** (što, koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām/nàčimljēm, *pril. sad.* -ajūći/nàčimljūći, *gl. im.* -ānje⟩ načinjati, *usp.* načeti; **nàčinjati** (što, koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -njēm, *pril. sad.* -njūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* načeti

✧ *prasl.* i *stsl.* načęti (*rus.* načát', *glu.ž.* načeć) ← NA- + *ie.* *ken-/*kon- (*lat.* recens: svjež, *grč.* kainós: nov, svjež)

načetverònožiti se *svrš.* ⟨*prez.* načetverònožīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* načetverònožen⟩ uzeti stav četveronoške

✧ NA- + *v.* četveronožac, četveronožni

nàčičkati (što, čime, se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàčičkān⟩ *razg.* **1.** gusto postaviti **2.** *iron.* nakititi s previše ukrasa, s previše detalja // **načičkávati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* načìčkāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* načičkati

✧ NA- + *v.* čičak

náčin *m* **1.** oblik, metoda i sl. na koji se neke stvari događaju ili su učinjene [~ *mišljenja*; ~ *života*; *na taj* ~; *na sličan* ~; *ni na koji* ~] **2.** društveno ponašanje [*ma, to nije* ~] **3.** stil u literaturi, umjetnosti i dr. [*na Picassov* ~] // **náčinskī** *prid.* koji se odnosi na način

✧ NA- + *v.* čin

načìniti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàčinīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàčinjen⟩ napraviti, učiniti, izraditi (o stvarima)

✧ NA- + *v.* čin, činiti

n̏ačisto *pril. razg.* **1.** sasvim, potpuno [~ *lud*] **2.** jasno, raščišćeno [*sad smo* ~]; načistac // **načȉstac** *pril.*, *v.* načisto (2) [*istjerat ću to* ~]

✧ NA- + *v.* čist, čisto

načìtati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* n̏ačitān⟩ čitati preko mjere, zasititi se čitanjem // **n̏ačitān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je pročitao mnogo knjiga, koji zato mnogo zna; obrazovan; **n̏ačitāno** *pril.* na način koji pokazuje da je mnogo knjiga usvojeno; s mnogo znanja; **n̏ačitānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ odlika onoga koji je načitan

✧ NA- + *v.* čitati

nàčrčkati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàčrčkān⟩ *razg.* neuredno napisati ili nacrtati; nažvrljati

✧ NA- + *v.* črčkati

nàčuditi se *svrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* nàčudio se⟩ mnogo se čuditi [*ne mogu se (dovoljno)* ~]; iščuditi se

✧ NA- + *v.* čudo, čuditi (se)

načùpati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* n̏ačupān⟩ sakupiti dovoljno čega čupanjem [~ *travu za kuniće*]

✧ NA- + *v.* čupati

nàčuti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàčujēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* nàčuo⟩ **1.** slabo, nejasno čuti neki zvuk **2.** *pren.* čuti neodređene priče, govorkanja

✧ NA- + *v.* čuti

načúvati se *svrš.* ⟨*prez.* nàčūvām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* načúvao se⟩ čuvati dugo i mnogo

✧ NA- + *v.* čuvati

načvŕljati (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàčvrljām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàčvrljān⟩ izraditi čvrljanjem, čvrljanjem načiniti što (loš crtež, nečitak rukopis itd.); našvrljati, *usp.* čvrljati // **našvŕljati**[1] (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàšvrljām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàšvrljān⟩, *v.* načvrljati, švrljati

✧ *ekspr.* ← NA- + *v.* čvrljati

náći (se) *svrš.* ⟨*prez.* nâđēm (se), *pril. pr.* nàšāvši (se), *imp.* náđi (se), *aor.* náđoh (se), *prid. rad.* n̏ašao (se), *prid. trp.* nâđen⟩ **1.** (što, koga) tražeći (proučavajući, iskustvom, osjećajem, intelektom) ili slučajno doći u posjed čega, otkriti što (kakvu zakonitost, razlog, uzrok itd.), vidjeti u postojećem stanju **2.** (se s kim) sastati se prema dogovoru **3.** (se u čemu) **a.** dospjeti u kakvu situaciju, priliku ili nepriliku **b.** sporazumjeti se oko čega **4.** (se u čemu) biti sretan i uspješan; ostvariti se u (u poslu i sl.) **5.** (koga) potruditi se da tko prikladan počne što raditi, da se uzme u posao i sl. [~ *dobrog majstora*] **6.** (se na čemu) dogovoriti se nakon traženja zajedničkog ili za sve povoljnog rješenja, dogovoriti zajednički plan, cijenu itd. [~ *se na cijeni*] // **nâđen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** kojega je tko našao [~ *predmet* predmet koji je netko izgubio, a drugi ugledao] **2.** koji je našao smisao života, koji je našao smisao čega ili u čemu, koji je izabrao pravi put ili pravi odnos prema komu ili prema čemu [*on je u tome* ~]; **nâđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina, stanje ili raspoloženje onoga koji je našao smisao života, koji je našao smisao u čemu, koji je u čemu nađen (2) i zadovoljan [*njegova* ~ = on je nađen]; **nálaz** *m* **1.** ono

što je nađeno, ono što je tko našao **2.** *term.* stanje stvari utvrđeno pretragom ili istraživanjem [*liječnički* ~]; **nàlazīšte** *sr* mjesto gdje se što može naći, mjesto gdje nešto postoji u većim količinama [~ *zlata*; ~ *ugljena*; *arheološko* ~]; **nàlaziti** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. sad.* -ēći (se), *gl. im.* nàlažēnje⟩ **1.** (koga, što) **a.** *v.* naći **b.** *knjiš.* smatrati, držati [*nalazim da su podaci u medicinskom časopisu točni*] **2.** (se) **a.** biti smješten, zauzimati neki prostor [*na Trgu se nalazi glavna zgrada Osiguranja*] **b.** biti u nekom stanju, situaciji, položaju [*sva su se poduzeća našla u povoljnom položaju*]; **nálaznī** *prid.* koji je određen onim što se nalazi ili što je nađeno na nekom mjestu [~ *ured* mjesto gdje se donose nađene stvari nepoznatog vlasnika]; **nàlaznica** *ž*, *v.* nalaznik; **nàlaznīčkī** *prid.* koji se odnosi na nalaznike; **nàlaznički** *pril.* kao nalaznik, na način nalaznika; **nàlaznīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je (pro)našao nešto izgubljeno [*pošteni* ~ onaj koji je spreman vratiti nađeno pravom vlasniku]; **nalaznìna** *ž* nagrada nalazniku za ono što je našao

♦ m. os. imena, *zast.* (davala su se napuštenoj novorođenčadi, *usp.* Nahod): **Nàđen**, **Nàjdan**, **Nàjden**; ž. os. ime: **Nájda** ◊ *pr.*: **Nàđen** (Vrbovec), **Najdánović** (Zagreb, Split), **Nàjdek** (Zagorje), **Nàjden** (Ogulin), **Najdénac** (Jastrebarsko), **Nàjdenov** (Čakovec), **Nájdić** (Novi Marof, Ivanić Grad, Karlovac), **Najdnénac** (Jastrebarsko), **Nàjdović** (Zagreb)

✧ NA- + *v.* ići

naćúliti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàćūlīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàćūljen⟩, ob. u: [~ *uši* **1.** (o životinjama) uzdignuti ušne školjke da se bolje čuju zvukovi **2.** *razg. fam.* htjeti dobro čuti; prisluškivati] // **naćuljívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* naćùljujēm, *pril. sad.* naćùljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naćuliti

✧ NA- + *v.* ćule, ćuliti

nȁćve *ž pl. tantum* ⟨G nȁćāvā/-ī⟩ drvena posuda izdubena od jednog komada, za miješenje kruha

✧ *prasl.* ⟨*mn*⟩ *nьktjy (*rus.* nóčva, *polj.* niecki) ← *ie.* *nig^{w}-: prati (*grč.* níptein, *stir.* nigid)

nȁd *prij.* **1.** (s A) pokazuje **a.** mjesto radnje iznad koga ili čega; ponad, *opr.* pod[1] **b.** da nešto nadmašuje pojam u akuzativu **2.** (s I) pokazuje **a.** mjesto iznad čega ili koga bez izravnog dodira [~ *brdom*] **b.** odnos subordinacije između pojmova [*vlast* ~ *zemljom*] **c.** (između *im.* u N i iste *im.* u I *mn*) svojstvo u najvećoj mjeri [*lopov* ~ *lopovima* najveći lopov]

✧ *prasl.* i *stsl.* nadъ (*rus.* i *polj.* nad) ≃ *v.* na[2]

NAD-, NAT- 1. u glagolskim riječima pokazuje **a.** da se radnja vrši iznad čega [*nadlijetati*] **b.** da se radnja vrši u jačem intenzitetu od istovrsne radnje [*nadvikati*] **2.** u imeničkim i pridjevskim riječima pokazuje više ili veće [*nadšumar*; *nadljudski*; *natkriven*]

✧ *v.* nad

nád|a *ž* ⟨V nâdo⟩ **1.** psihičko stanje u kojem se očekuje da bi se što moglo dogoditi, da bi se želja mogla ispuniti itd.; očekivanje budućeg dobra **2.** *meton.* **a.** onaj ili ono od čega se mnogo očekuje, na što se polaže, za što se misli da će ispuniti očekivanja **b.** ono što se željno iščekuje [*to mi je jedina* ~*a*; *bez* ~*e*; ~*a je izgubljena*; *ima* ~*e*] **3.** *rel.* očekivanje vječnog života na drugom svijetu kod kršćana, jedna od tri temeljne postavke // **nádati se** (komu, čemu) *nesvrš.* ⟨*prez.* nâdām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ imati nadu ili nade, gajiti nadu u što, očekivati što povoljno

♦ ž. os. imena: **Náda**, **Nàdežda** (← *cslav.*); m. os. imena: **Nàdan**, **Nàdimir** *zast.*, **Nàdislav** *zast.*, **Nàtko**

✧ *prasl.* *nada, *nadědja (*rus.* nadéžda, *polj.* nadzieja)

nadàhnut|i (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàdahnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* nàdahnūt, *gl. im.* nadahnúće⟩ **1.** potaknuti (koga) na što, osobito na stvaralačku aktivnost ili moralnu čvrstoću [~ *da napiše roman*; ~ *Bogom*]; inspirirati **2.** stvoriti kakav osjećaj (u kome) **3.** pridonijeti kakvom stvaranju [*pjesma je* ~*a ljubavlju*] // **nadahnúće** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* nadahnuti **2.** vrlo povoljno raspoloženje s izraženim stvaralačkim poletom, zanosom; inspiracija **3.** *rel.* nutarnje svjetlo kojim su bili rasvijetljeni ljudi, pisci Svetog pisma; **nàdahnūt** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je pun zanosa, inspiracije [~*im riječima*]; **nàdahnūto** *pril.* s nadahnućem, s duhom; inspirirano; **nàdahnūtōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nadahnut, svojstvo onoga što je nadahnuto; **nadahnjìvāč** *m* ⟨G nadahnjiváča⟩ onaj koji nadahnjuje, inspirator; **nadahnjivàčica** *ž*, *v.* nadahnjivač; **nadahnjìvāčkī** *prid.* koji se

odnosi na nadahnjivače; **nadahnjívati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadàhnjujēm, *pril. sad.* nadàhnjujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadahnuti
✧ NA- + *v.* dah

nadalèko *pril.* do velike udaljenosti, vrlo daleko // **nȁdaljē** *pril.* **1.** zatim, nakon toga, poslije toga **2.** i dalje
✧ NA- + *v.* dalek

nàdam *m pat.* **1.** nakupljanje plina u želucu i crijevima **2.** bolest u preživača koja nastaje kao rezultat pjenušavog vrenja sadržaja u buragu (ob. uslijedi nakon napasanja vlažnom djetelinom)
✧ *nadъmъ ≃ *v.* nadimati

nadáriti (koga) *svrš.* ⟨*prez.* nàdārīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàdāren⟩ dati na dar što kome; darovati, podariti // **nadarbènīk** *m* ⟨G nadarbeníka, N *mn* nadarbeníci⟩ prebendar; **nàdarbina** *ž* ono što se daje posebnom darovnicom ili kao velik i značajan dar (ob. crkvi i feudalcima u obliku nekretnina i zemlje); donacija, milodar; **nàdāren** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima izrazitu sposobnost za što; obdaren, darovit, talentiran; **nàdāreno** *pril.* darovito, talentirano; **nàdārenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nadaren; talent
✧ NA- + *v.* dar

Nádasdy (*izg.* Nàdaždi) **1. Ferenc III** (o.1625–1671), mađarski političar, aktivan u protuhabsburškoj zrinsko-frankopanskoj uroti; smaknut u Bečkom Novom Mestu **2. Ferenc V** (1708–1783), austrijski vojskovođa u Sedmogodišnjem ratu; hrv. ban (1756–1783) odan habsburškoj centralizaciji u Hrvatskoj

nadàstrijēti (što čime) *svrš.* ⟨*prez.* nȁdastrēm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. trp.* nȁdastrt⟩ pokriti, prekriti čime kakav prostor [~ *slamom*; ~ *sijenom*]
✧ NAD- + *v.* (pro)strijeti

nadàsve *pril. knjiš.* više od svega, iznad svega
✧ NAD- + *v.* sve

nàda|ti se (∅, u što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nàdao se⟩ **1.** nametnuti se kao samo od sebe [*u novim okolnostima moderni roman ~je se sam od sebe*] **2.** upustiti se, dati se [*~ti se u bijeg*; *~ti se u trk* početi bježati, dati se u bijeg] // **nadávati** (se čega) *svrš.* ⟨*prez.* nàdājēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàdāvān⟩ mnogo puta dati, dati mnogo i obilno u više navrata; **nadávati se** (u što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàdājēm se, *pril. sad.* nàdājūći se, *gl. im.* -ānje⟩ nadati se više puta, stalno se nametati kao samo od sebe, *usp.* nadati se
✧ NA- + *v.* dati

nadáviti se *svrš.* ⟨*prez.* nàdāvīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* nadávio se⟩ zasititi se davljenja, nagnjaviti se, *usp.* daviti
✧ NA- + *v.* daviti (se)

nàdbiskup *m kat.* biskup na čelu crkvene pokrajine kojom upravlja uz pomoć ostalih biskupa te pokrajine; poglavar nadbiskupije // **nadbiskùpija** *ž kat.* crkvena pokrajina koju sačinjava više biskupija; arhiepiskopija; **nadbiskùpījskī** *prid.* koji se odnosi na nadbiskupiju [~ *posjed*]; **nàdbiskupskī** *prid.* koji se odnosi na nadbiskupe
✧ NAD- + *v.* biskup

nàdbradac *m* ⟨G -aca⟩ *bot.* biljka (*Epipogium aphyllum*) iz porodice orhideja (*Orchidaceae*)
✧ NAD- + *v.* brada

nádbrežje *sr anat.* gornji stražnji dio međumozga; epitalamus
✧ NAD- + *v.* brijeg

nadbùbrežn|ī (**nȁdbubrežnī**) *prid.*, ob. u: △ *~**a žlijezda** anat.* žlijezda s unutrašnjom sekrecijom, sa svake strane iznad bubrega po jedna, izlučuje hormon (adrenalin) koji regulira krvni tlak
✧ NAD- + *v.* bubreg

nȁdčovjek *m* ⟨N *mn* nȁdljūdi⟩ **1.** *fil.* biće intelektualno i karakterno mnogo razvijenije od sadašnjeg čovjeka (F. Nietzsche) **2.** *podr.* osoba koja umišlja da nadilazi sve ostale // **nȁdčovječan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩, *v.* nȁdljudskī; **nadčovječànskī** *prid.* koji se odnosi na nadčovjeka; **nadčovječànski** *pril.*, *v.* nȁdljudski; **nȁdčovječno** *pril.* kao nadčovjek, na način nadčovjeka; **nȁdčovječnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nadčovječan, svojstvo onoga što je nadčovječno; **nȁdljudskī** *prid.* **1.** koji je iznad ljudskih sposobnosti i snaga; nadčovječan **2.** *pren.* ogroman, velik [~ *napor*]; nadčovječan; **nȁdljudski** *pril.* kao nadčovjek, na način nadčovjeka; nadčovječanski; **nȁdljudskōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ odlika onoga što je nadljudsko
✧ NAD- + *v.* čovjek

Nadeau (*izg.* Nadô), **Maurice** (1911), francuski književni kritičar i povjesničar; napisao *Povijest nadrealizma*, fundamentalno djelo o tom pokretu i umjetničkom smjeru te o nje-

gov im ostvarenjima i utjecaj ima u književnosti i likovnim umjetnostima

nadèbljati se *svrš.* ⟨*prez.* nadèbljām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nȁdebljān⟩ dobiti na težini, udebljati se // **nȁdebelo** *pril.* **1.** na debele, krupne komade (isjeći, izrezati) **2.** *žarg. iron.* uvelike, naveliko [*lagati* ~]
✧ NA- + *v.* debeo, debljati (se)

nȁdesno *pril.* u desnom smjeru, prema desnoj strani; udesno
✧ NA- + *v.* desni, desno

nadglàsati (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàdglasān⟩ **1.** nadjačati glasom, vikom; nadvikati **2.** postići veći broj glasova protiv koga [~ *opoziciju*] // **nadglasávati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadglàsāvām, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadglasati
✧ NAD- + *v.* glas

nàdglāvlje *sr* **1.** dio postolja iznad glave **2.** *građ.*, *v.* kapitel // **nàdglavak** *m* ⟨G -āvka, N *mn* -āvci⟩ *građ.*, *v.* ìmpost[2]; **nàdglavnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩, *v.* ìmpost[2]
✧ NAD- + *v.* glava

nadglédati (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàdglēdām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ vršiti nadzor, imati pregled nad nekim poslom; nadzirati // **nádglednica** *ž*, *v.* nadglednik; **nádglednīčkī** *prid.* koji se odnosi na nadglednike; **nádgledničkī** *pril.* kao nadglednik, na način nadglednika; **nádglednīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ onaj koji po dužnosti nadgleda što, npr. izvršenje radova (ob. fizičkih), kakvog rutinskog posla ili stanje strojeva; **nádgledništvo** *sr* svojstvo i djelovanje nadglednika, nadzorništvo
✧ NAD- + *v.* gledati

nadgòrnjati (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* nadgòrnjao⟩ nadvisiti koga ili što u mjeri snaga, argumenata, mišljenja itd. nakon odmjeravanja, mjerenja, borbe, natjecanja ili nadmetanja [*u njemu nije bilo fanatizma ni potrebe da nadgornja čovjeka*] // **nadgornjávati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadgòrnjāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadgornjati
✧ NAD- + *v.* gore

nadgovòriti (koga) *svrš.* ⟨*prez.* nadgòvorīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nadgòvoren⟩ u razmjeni riječi ili u prepirci biti bolji, imati posljednju riječ, nadmašiti koga riječima, biti rječitiji od koga // **nadgovárati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadgòvārām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadgovoriti
✧ NAD- + *v.* govor, govoriti

nadgráditi (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàdgrādīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàdgrāđen⟩ **1.** sagraditi na već postojećoj gradnji **2.** *pren.* dodati na već postojeće // **nadgrádnja** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** ono što je nadgrađeno **2.** ukupnost djelatnosti i oblika organiziranja za njegovanje i razvijanje kulturnih i civilizacijskih potreba društva; **nàdgrāđe** *sr* dio u ukupnoj konstrukciji broda iznad palube (kormilarnica itd.); **nadgrađívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadgràđujēm, *pril. sad.* nadgràđujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadgraditi
✧ NAD- + *v.* graditi

nádgrobnī *prid.* koji se nalazi na grobu, povrh groba [~ *spomenik*] // **nádgrobnica** *ž knjiš.*, *v.* epitaf; **nàdgrobnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ nadgrobni spomenik
✧ NAD- + *v.* grob, grobni

nàdīći (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàdīđēm, *pril. pr.* nàdišāvši, *imp.* nadíđi, *prid. rad.* nàdišao⟩ pokazati se premoćniji nad kim, bolji, svrsishodniji itd. od čega; prevladati // **nadìlaziti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -zēći, *gl. im.* nadìlažēnje⟩ **1.** (što) biti veći od nečega; prelaziti [*problem nadilazi naše mogućnosti*] **2.** (koga) biti bolji od; nadmašivati [*nadilazi njegove sposobnosti*]
✧ NAD- + *v.* ići

nàdignuti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàdignēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *prid. rad.* nàdigao (se)⟩ **1.** (koga, što) lagano podići, ob. jednu stranu čega; djelomično uzdignuti **2.** (se) podići se, uzdignuti se djelomično ili potpuno od podloge [*parket se nadigao*] // **nàdići** (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàdignēm (se), *pril. pr.* nàdignūvši (se), *imp.* nàdigni (se), *prid. trp.* nàdignūt⟩ **1.** (što) malo podići, dignuti od podloge, *usp.* dignuti (dići) **2.** (se) nadoći; **nàdignūt** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je cijelom dužinom, površinom ili jednim dijelom iznad svoje podloge ili niže površine; uzdignut; **nàdizati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàdižēm (se), *pril. sad.* nàdižūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadignuti (se)
✧ NA- + *v.* dignuti

nàdigrati (koga) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nȁdigrān⟩ **1.** pobijediti koga boljom igrom **2.** *pren. razg.* nadmudriti // **nadigrávati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadìgrāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadigrati
✧ NAD- + *v.* igra, igrati

nadijévati, *v.* nadjenuti

nádimak *m* ⟨G -īmka, N *mn* -īmci⟩ pristalo (često po asocijaciji na osobinu, podrijetlo, zani-

manje itd.) ili smiješno ime dano osobi koje zamjenjuje ili se upotrebljava uz pravo ime
✧ NAD- + *v.* ime

nàdimati (što, koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām/nàdimljēm (se), *imp.* -āj/nàdimlji (se), *pril. sad.* -ajūći/nàdimljūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ puniti (se) zrakom ili plinom do mjere ili preko mjere; napuhavati (se), *usp.* naduti (se) // **nȁdmen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* nadut; **nȁdmeno** *pril.* na nadmen način, oholo; **nȁdmenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nadmen
✧ NAD- + *v.* dim

nàdimiti se *svrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* nàdimljen⟩ **1.** biti dovoljno izložen dimu [*kobasice su se nadimile*] **2.** nadisati se dima [~ *uz roštilj*]
✧ NA- + *v.* dim, dimiti

Nàdīn *m* ⟨G Nadína⟩ naselje (u blizini Benkovca), 666 stan. // **nȁdinskī** *prid.* koji se odnosi na Nadin i Nadinjane; **Nàdinjanin** *m* (**Nadínjānka** *ž*) ⟨N *mn* Nadínjani⟩ stanovnik Nadina
♦ *pr.* (etnik): **Nàdinić** (180, okolica Zadra)
✧ *grč.* Nédinon

nàdīr *m* ⟨G nadíra⟩ točka u kojoj vertikala na motriteljevu mjestu probada nebesku sferu ispod ravnine astronomskog horizonta
✧ *arap.* naẓīr: suprotni

nàdirati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -rēm, *pril. sad.* -rūći, *gl. im.* -ānje⟩ dolaziti u velikom broju, probijati se [*neprijatelj nadire*] // **nàdrijēti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* nȁdrēm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. rad.* nȁdrō⟩, *v.* nadirati
✧ NA- + *v.* dirati

nadísati se *svrš.* ⟨*prez.* nàdīšēm se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nàdīsān⟩ udisati dugo, zasititi se disanjem [~ *svježeg zraka*]
✧ NA- + *v.* disati

nad-ja *m fil.*, *v.* super-ego

nadjàčati (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nȁdjačān⟩ postati jači od koga ili čega, postati nadmoćniji; savladati // **nadjačávati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadjàčāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadjačati
✧ NAD- + *v.* jak, jačati

nàdjenuti (**nàdjeti**) (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàdjenēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* nàdjeni, *prid. trp.* nàdjenūt/nadjèven⟩ **1.** navući na ili u nešto [~ *konac u iglu*] **2.** ispuniti šupljine u nečem, dodati punjenje; filati [~ *tortu*; ~ *kokoš*] // **nadijévati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàdijēvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadjenuti; **nádjev** *m* smjesa kojom se nadijevaju, pune razna jela (npr. mljeveno meso kojim se pune crijeva za kobasice, tikvice i sl.); **nadjèvāč** *m* ⟨G nadjeváča⟩ onaj koji nadijeva što; **nadjevàčica** *ž*, *v.* nadjevač; **nádjevica** *ž* riječ koja se nadjene poznatom pojmu, izvodi se kao ustaljen pojam s drugačijom nijansom značenja [*nova osjećajnost, novi filozofi, žensko pismo*]
✧ NA- + *v.* djenuti

nadlàgati (koga) *svrš.* ⟨*prez.* nàdlažēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nȁdlagān⟩ nadmašiti koga u laganju, pokazati se veći lažac od koga drugoga // **nadlàžac** *m* ⟨G -àšca, N *mn* -ášci⟩ onaj koji obilno laže (kao da je po rangu iznad ostalih lažaca); oberlažac, oberlažov
✧ NAD- + *v.* lagati

nàdlajati (koga) *svrš.* ⟨*prez.* nàdlajēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàdlajān⟩ *razg. ekspr.* u verbalnom duelu ili u dijalogu ostati pobjednik nad kim, nadgovoriti koga, sasuti više riječi od sugovornika (predodžba lajanja), pokazati se rječitiji [*možda nije obrazovan, ali ima jezik, ne pokušavaj ga* ~] // **nadlajávati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadlàjāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadlajati
✧ NAD- + *v.* lajati

nàdlaktica *ž anat.* dio ruke od ramena do lakta // **nàdlaktičnī** *prid.* koji je dio nadlaktice, koji pripada nadlaktici
✧ NAD- + *v.* lakat

nàdlanica *ž anat.* gornji dio šake, nasuprot dlanu // **nàdlaničnī** *prid.* koji je dio nadlanice, koji pripada nadlanici
✧ NAD- + *v.* dlan

nadlètjeti (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàdletīm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. rad.* nadlètio/nadlètjela *ž*⟩, *v.* nadlijetati // **nadlijétati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàdlijēćēm, *pril. sad.* nadlijéćūći, *gl. im.* -ānje⟩ u letu proletjeti iznad koga ili čega; prelijetati
✧ NAD- + *v.* letjeti

nádlež|an *prid.* ⟨*odr.* -žnī⟩ koji ima pravo odlučivanja (u administrativnom smislu); mjerodavan, kompetentan [~*ni sud*] // **nádleštvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ēštvā⟩ ured, uprava koja je nadležna; **nádležnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** pravo odlučivanja o nekom pitanju; kompetencija **2.** skup poslova koji su u djelokrugu nekog upravnog ili sudskog organa
✧ NAD- + *v.* ležati

nadlicitírati *svrš.* ⟨*prez.* nadlicìtīrām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nadlicìtīrān⟩ pobijediti u licitiranju, na dražbi ili u licitaciji dati više nego drugi
✧ NAD- + *v.* licitirati

nàdliška *ž* ⟨G *mn* -šākā/-ī⟩ *bot.*, *v.* mandragora
✧ NAD- + *v.* lišaj

nȁdlugār *m* viši lugar
✧ NAD- + *v.* lug[1], lugar

nȁdljūdi *m mn*, *v.* nadčovjek

nàdmašiti (koga u čemu) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàdmašen⟩ pokazati jače izraženu osobinu u usporedbi s drugim // **nàdmašan** *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ **1.** *knjiš.* koji nadmašuje u broju, koji nadmašuje čime ili u čemu [~ *svijet* većina ljudi] **2.** nadmašiv; **nadmàšiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ kojega se može nadmašiti, *opr.* nenadmašiv; **nadmašívati** (koga u čemu) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadmàšujēm, *pril. sad.* nadmàšujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadmašiti; **nadmàšivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nadmašiv ili svojstvo onoga što je nadmašivo
✧ NAD- + *v.* mah, mašiti (se)

nȁdmen, *v.* nadimati

nàdmetati se (s kim, s čim) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàdmećēm se, *pril. sad.* nàdmećūći se, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** natjecati se, boriti se **2.** sudjelovati na dražbi; licitirati
✧ NAD- + *v.* metnuti, metati

nȁdmōć *ž* ⟨G -oći, I -oći/-oću⟩ veća moć u odnosu na drugog; premoć, nadmoćnost // **nȁdmoćan** *prid.* ⟨*odr.* -ćnī⟩ koji ima veću moć od drugog, koji je jači, bolji, viši; **nȁdmoćno** *pril.* na nadmoćan način; premoćno [~ *pobijediti*]; **nȁdmoćnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ odlika ili položaj u odnosu onoga koji je nadmoćan
✧ NAD- + *v.* moć

nàdmōrje (**nádmōrje**) *sr* zemlja sa svim vodama koja se nalazi iznad razine mora // **nádmorsk|ī** *prid. geogr.* koji se nalazi iznad razine mora, koji je iznad morske površine [~*i kabel*], *opr.* podmorski △ ~***a visina*** visina koja se računa od razine mora kao početnog mjerila
✧ NAD- + *v.* more

nadmúdriti (koga) *svrš.* ⟨*prez.* nàdmūdrīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàdmūdren⟩ biti lukaviji od koga, prevariti koga lukavstvom i mudrošću // **nadmudríva|ti** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadmùdrūjēm (se), *pril. sad.* nadmùdrujùći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (koga), *v.* nadmudriti **2.** (se) nastojati nadmašiti sugovornika u spretnom dokazivanju, nadmetati se s nekim u lukavstvu i domišljatosti
✧ NAD- + *v.* mudar

nȁdnacionālan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji nadilazi naciju, koji uključuje više nacija
✧ NAD- + *v.* nacija

nadnárāv|an *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji nije u skladu s prirodnim zakonima, koji svojim karakteristikama nadmašuje, prelazi ono što je prirodno; natprirodan, transcendentan [~*ne sile*; ~*na snaga*] // **nadnáravno** *pril.* na nadnaravan način; **nadnáravnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nadnaravno; natprirodnost, transcendentnost
✧ NAD- + *v.* narav, naravan

nadnárednīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *term. vojn.* najniži od viših dočasničkih činova u vojsci Republike Hrvatske; iznad narednika, a ispod stožernog narednika
✧ NAD- + *v.* naredba, narednik

nadnáslov *m* naslov iznad glavnog naslova teksta (ob. u novinama)
✧ NAD- + *v.* naslov

nádnevak *m* ⟨G -ēvka, N *mn* -ēvci⟩ oznaka dana u mjesecu, mjeseca u godini i godine; datum
✧ NA- + *v.* dan[1]

nȁdnica *ž* plaća, novac koji se dogovori za jedan dan rada // **nȁdničār** *m* onaj koji radi za nadnicu; sezonski radnik; **nȁdničārev** (**nȁdničārov**) *prid.* koji pripada nadničaru; **nadničáriti** *nesvrš.* ⟨*prez.* nadnìčārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ ići na nadnicu, raditi za nadnicu; nadničiti; **nȁdničārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* nadničar; **nȁdničārskī** *prid.* koji se odnosi na nadničare; **nȁdničārski** *pril.* kao nadničar, na način nadničara; **nȁdničēnje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* nadničiti **2.** rad koji se plaća u obliku nadnica; **nȁdničiti** *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -čēći, *gl. im.* -čēnje⟩, *v.* nadničariti; **nȁdničkī** *prid.* koji se odnosi na nadnicu
✧ od starijega *nadьnьnica ≃ NA- + *v.* dan[1]

nadnòsiti (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàdnosīm (se), *pril. sad.* nàdnosēći (se), *gl. im.* nàdnošēnje⟩ **1.** podizati ili stavljati što iznad čega/koga **2.** (se) **a.** naginjati se nad kim/čim **b.** biti na većoj visini od čega/koga [*hrast se nadnosi nad kućom*] // **nàdnijēti** (se) *svrš.* ⟨*prez.* nadnèsēm (se), *pril. pr.* -ēvši (se), *prid. trp.* nȁdnījēt, nadnèsen⟩, *v.* nadnositi [~ *nad dijete*]
✧ NAD- + *v.* nositi

nȁdo *sr zast.* čelik, mazija, ocal
✧ NA- + izvedenica *prasl. gl.* *děti

NADO-, *v.* DO-[1] (5)

nȁdobūd|an *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** ob. *iron.* koji budi nadu **2.** koji je pun naivnog optimizma i ambicije [*~ni pjesnik*] // **nȁdobūdno** *pril.* na nadobudan način [*~ djelovati*]; **nadobúdnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili postupak onoga koji je nadobudan
✧ NA- + *v.* do + *v.* buditi, budan

nàdōći (∅) *svrš.* ⟨*prez.* nàdōđēm, *pril. pr.* nàdošāvši, *imp.* nadóđi, *prid. rad.* nàdošao⟩ **1.** dignuti se u razini (o vodama); nabujati **2.** povećati obujam dizanjem iznutra ili vrenjem i sl. podići se ili doći do ruba posude, do neke visine i sl. [*tijesto je nadošlo*] // **nadoìlaziti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -zēći, *gl. im.* -žēnje⟩ **1.** *v.* nadoći **2.** dolaziti u velikoj količini kao stihija, prelijevati se ili prijetiti poplavom (ob. o vodi) [*voda nadoilazi*]; **nadòlazak** *m* ⟨G -aska, N *mn* -asci⟩ pojava onoga što nadolazi (veće količine vode ili prirodne stihije); **nadòlaziti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -zēći, *gl. im.* -žēnje⟩, *v.* nadoći
✧ NA- + *v.* doći

nadòdati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nȁdodān⟩ **1.** dodati još što; dometnuti, nadometnuti, pridometnuti **2.** reći što kao dodatak // **nadodávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadòdāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadodati
✧ NA- + *v.* dodati

nadográditi (što) *svrš.* ⟨*prez.* nadògrādīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nadògrāđen⟩ **1.** na postojeću gradnju izgraditi dodatak [*~ jedan kat*]; nadozidati **2.** *pren.* dopuniti, dometnuti [*~ teoriju novim dokazima*] // **nadográdnja** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *građ.* nadograđeni dio zgrade; **nadograđívati** *nesvrš.* ⟨*prez.* nadogràđujēm, *pril. sad.* nadogràđujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadograditi
✧ NA- + *v.* dograditi

nàdohvāt (I) *pril.* blizu, nadomak // **nàdohvāt** (II) *prij.* **1.** (s G) blizu **2.** (s D) nadomak [*~ ruci*]
✧ NA- + *v.* dohvatiti

nadòjiti (koga) *svrš.* ⟨*prez.* nàdojīm, *pril. pr.* -īvši, *imp.* nàdōj/nadòji *razg.*, *prid. trp.* nàdojen⟩ **1.** dati dojenčetu ili mladunčetu koje sisa dovoljno mlijeka **2.** *pren.* prožeti koga ideologijom; indoktrinirati, zadojiti // **nadájati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàdājām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadojiti
✧ NA- + *v.* dojiti

nadòknaditi (što) *svrš.* ⟨*prez.* nadòknadīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nadòknađen⟩ dati komu naknadu za što // **nȁdoknada** *ž* protuvrijednost koja se dobije za što oštećeno, neispravno, izgubljeno ili zamijenjeno; naknada; **nadoknàdiv** (**nadoknàdljiv**) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može nadoknaditi; **nadoknàdivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nadoknadivo i onoga koji je nadoknadiv; **nadoknađívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadoknàđujēm, *pril. sad.* -đujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadoknaditi

nadòlaziti, *v.* nadoći

nadolijévati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadòlijēvām, *pril. sad.* -ajūći, *prid. trp.* nadòlijēvān, *gl. im.* -ānje⟩ dodavati tekućinu // **nadòliti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* nȁdolijēm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nadoljèven⟩ na dolivenu količinu doliti još koliko je potrebno [*~ ulje na vatru* još više raspaliti već užarenu situaciju]
✧ NA- + *v.* dolijevati

nadòlmiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàdolmīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* nadòlmio⟩ *reg.* napuniti, nadjeti, nafilati (npr. papriku, luk i sl.)
✧ NA- + *v.* dolma, dolmiti

nàdolje *pril.* prema dolje, prema donjem mjestu; naniže, *opr.* nagore
✧ NA- + *v.* dol, dolje

nadòmak (I) *pril.* blizu, nadohvat // **nadòmak** (II) *prij.* (s G) vrlo blizu
✧ NA- + *domьkъ ≃ DO-[1] + *v.* maknuti

nadòmetati *nesvrš.* ⟨*prez.* nadòmećēm, *pril. sad.* nadòmećūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadometnuti // **nadòmetnuti** *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* nadòmetnūt⟩ metnuti na što, nadodati
✧ NA- + DO-[1] + *v.* metnuti, metati

nadòmjestiti (što, koga) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nadòmješten⟩ zamijeniti jedno drugim, učiniti da se nešto ili netko nađe na mjestu ili u funkciji drugoga [*ulje se može ~ mašću ili maslacem*] // **nadòmjestak** *m* ⟨G -ska, N *mn* -sci⟩ proizvod, obično napitak ili začin, kojim se zamjenjuje prava stvar, zamjena za što; surogat, zamjenica; **nadomjèstiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može zamijeniti nekim ili nečim drugim, koji se može nadomjestiti; **nadomjèstivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je nadomjestiv, svojstvo onoga što je nadomjestivo; **nadomjéštati** (što,

koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadòmjēštām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadomjestiti
✧ NA- + DO-[1] + *v.* mjesto

nadopísati *svrš.* ⟨*prez.* nadòpīšēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nadòpīsān⟩ dodati dio teksta onomu što je napisano; dopisati
✧ NA- + DO-[1] + *v.* pisati

nadoplátiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nadòplātīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nadòplāćen⟩ dodati onoliko novca koliko je još potrebno nakon što je već jednom plaćena tražena, puna ili ugovorena cijena; doplatiti [*potrebno je ~ zbog poskupljenja robe*] // **nadoplaćívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadoplàćujēm, *pril. sad.* nadoplàćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadoplatiti; **nȁdoplata** *ž* **1.** općenito, dodatak na već plaćeno **2.** *prom.* iznos koji putnik mora platiti ako iz nižeg prijeđe u viši putnički razred ili ako produži putovanje dalje od mjesta do kojeg ima plaćenu kartu
✧ NA- + *v.* doplatiti

nadòpuniti (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nadòpunjen⟩, *v.* dopuniti // **nȁdopuna** *ž*, *v.* dopuna; **nadopunjávati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadopùnjāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadopuniti
✧ NA- + *v.* dopuniti

nȁdosjetno *pril.* na nadosjetan način, tako da se ne može opažati osjetilima // **nadosjètīlan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji se ne može osjetiti, koji je izvan osjetila; izvanosjetilan, transcendentan; **nadosjetílnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *fil.* svojstvo čega što nije osjetilno spoznatljivo, nego samo intelektualno; transcendentnost
✧ NAD- + *v.* osjetiti, osjetilo

nȁdosoban *prid.* ⟨*odr.* -bnī⟩ koji se odlikuje sposobnošću da uspostavi način mišljenja ili odmjerava materijalne i druge interese neovisno o vlastitim, osobnim interesima
✧ NAD- + *v.* osoba, osoban

nadòstaviti (∅, čime, na što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nadòstavljen⟩ dodati jedan dio tako da čini cjelinu i produžuje; produžiti, učiniti da bude duže za koliko je dodan dio [~ *na metlu*], *usp.* nadoštuklati // **nadòstavljati** (∅, čime, što, na što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadòstavljām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadostaviti
✧ NA- + DO-[1] + *v.* stav, staviti

nadòškolovati (se, koga) *dv.* ⟨*prez.* nadòškolujēm (se), *pril. sad.* nadòškolujūći (se), *pril. pr.* -āvši (se), *gl. im.* -ānje⟩ dopuniti školovanje nakon redovnog školovanja, stjecati znanja poslije stjecanja kvalifikacije i znanja u redovnom školovanju radi stručnog osposobljavanja
✧ NA- + *v.* doškolovati

nadòštuklati (što) *svrš.* ⟨*prez.* nadòštuklām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nadòštuklān⟩ *žarg. ekspr.*, *v.* nadostaviti // **nadoštuklávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadoštùklāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadoštuklati
✧ NA- + DO-[1] + *v.* štuklati

nadovézati (se) *svrš.* ⟨*prez.* nadòvēžēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *imp.* nadovéži (se), *prid. trp.* nadòvēzān⟩ **1.** (na što) spojiti vezanjem, dodati dio vezanjem [~ *uže*] **2.** (se) *pren.* nastaviti temu i sl. na čije riječi; nastaviti se // **nadovezívati** (na što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadovèzujēm (se), *pril. sad.* nadovèzujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadovezati
♦ *pr.* (nadimačko): **Nȁdoveza** (140, Šibenik, Lika, *I* Slavonija, *S* Dalmacija)
✧ NA- + DO-[1] + *v.* vezati

nadozídati *svrš.* ⟨*prez.* nadòzīdām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nadòzīdān⟩ povisiti postojeći zid ili zidanu zgradu [~ *jedan kat*]; nadograditi // **nadoziđívati** *nesvrš.* ⟨*prez.* nadozìđujēm, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadozidati
✧ NA- + *v.* dozidati

nàdramnica *ž kat.* široka traka katoličkih svećenika što je pri vršenju obreda stavljaju oko vrata tako da seže do pasa; stola
✧ NAD- + *v.* rame

nadrápati (∅) *svrš.* ⟨*prez.* nàdrāpām, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* nadrápao⟩ *reg.*, *v.* stradati, nadrljati, nagraisati
✧ NA- + *v.* drapati

nàdrāsti *svrš.* ⟨*prez.* nadrástēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàdrāšten⟩ **1.** narasti više; prerasti [~ *vršnjake*] **2.** prevladati [~ *djetinjarije*] // **nadrástati** *nesvrš.* ⟨*prez.* nàdrāstām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadrasti
✧ NAD- + *v.* rasti

nadrážiti (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàdrāžīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàdrāžen⟩ izazvati nadražaj // **nȁdražāj** *m* **1. a.** osjećaj izazvan fiziološkim procesom ili djelovanjem čega izvan tijela **b.** osjećaj koji izaziva bol ili neugodu; iritacija **2.** osjet koji izaziva seksualnu želju; **nȁdražājnī** *prid.* koji se odnosi na nadražaj; **nàdrāženōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je nadražen; **nadražívati**

(koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadràžujēm, *pril. sad.* nadràžujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadražiti; **nadràžljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je osjetljiv, senzibilan; **nadràžljivac** *m* ⟨G -īvca, N *mn* -īvci⟩ **1. a.** onaj koji koga nadražuje **b.** onaj koji je podložan nadraživanju **2.** *vojn.* bojni ili policijski otrovi za privremeno onesposobljavanje protivnika nadraživanjem sluznice; **nadràžljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je nadražljiv

✧ NA- + *v.* dražiti

nadrealìzam *m* ⟨G -zma⟩ *umj.* pravac u likovnim umjetnostima i književnostima nastao u prvoj pol. 20. st. koji se oslanja na psihoanalizu, nastoji registrirati spontane, automatske i podsvjesne autorove reakcije, snove i snoviđenja; donekle zadržava realne oblike iz stvarnosti, ali zanemaruje i sasvim mijenja odnose među njima; sureal izam // **nadreàlist** (**nadrealìst**) *m* onaj koji stvara u duhu nadrealizma; **nadrealìstičkī** *prid.* koji se odnosi na nadrealiste; **nadrealìstički** *pril.* kao nadrealist, na način nadrealista; **nadreàlistkinja** *ž*, *v.* nadrealist

✧ NAD- + *v.* realizam, *kalk.* prema *fr.* surréalisme

nadréditi (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàdrēdīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàdrēđen⟩ dati važnije mjesto, učiniti važnijim, gledati kao važnije, *opr.* podrediti // **nàdrēđen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** (*odr.*), *v.* pretpostavljen (**2**) **2.** koji kao pojam ili činjenica ide u viši red od drugoga pojma ili činjenice [*jedinac u majke* (nije: *majka u jedinca*) – majka je nadređen pojam] △ ***~i pojam*** *lingv.* pojam koji se može podijeliti na više pojmova nižega reda; genus, *usp.* pojmovna ljestvica, *v.* pojmovni △, *opr.* podređeni pojam, *v.* podređen △; **nàdrēđenica** *ž lingv.*, *v.* hiperonim; **nàdrēđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina onoga koji je nadređen, svojstvo onog što je nadređeno **2.** *lingv.* odnos dvaju pojmova u kojemu je sadržaj jednoga pojma uključen u sadržaj drugoga, a opseg toga drugoga pojma u sadržaj prvoga, *opr.* podređenost (**2**); **nadređívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadrèđujēm, *pril. sad.* nadrèđujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadrediti

✧ NAD- + *v.* red, redati

NADRI- kao prvi dio imeničkih i pridjevskih složenica znači tobožnji, takozvani, lažni [*nadriliječnik*; *nadriknjiga*]; NAZOVI-

✧ *imp.* od glagola *nadrijeti

nàdrijēti, *v.* nadirati

nàdriliječnīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji lažno i neistinito tvrdi da pozna metode liječenja nekih bolesti i da ih uspješno primjenjuje na pacijentu // **nàdriliječničkī** *prid.* koji se odnosi na nadriliječnike i nadriliječništvo; **nàdriliječništvo** *sr* djelatnost nadriliječnika

✧ NADRI- + *v.* lijek, liječnik

nàdriobrt *m* obrt koji se obavlja bez stručne spreme, propisane dozvole rada i bez plaćanja obaveza koje izlaze iz zakona i propisa // **nadriòbrtnica** *ž*, *v.* nadriobrtnik; **nadriòbrtničkī** *prid.* koji se odnosi na nadriobrt i nadriobrtnike; **nadriòbrtnički** *pril.* kao nadriobrtnici, na način nadriobrtnika; **nadriòbrtnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji se bavi nadriobrtom

✧ NADRI- + *v.* obrt[1]

nàdripisār *m* onaj koji neovlašteno radi odvjetničke poslove // **nadripisárstvo** *sr* neovlašteno pružanje pravne pomoći uz naplatu usluge

✧ NADRI- + *v.* pisati, pisar

nàdrkati (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàdrkām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàdrkān⟩ *vulg.* **1.** (što) masturbiranjem postići erekciju **2.** (koga, se) *pren.* postati nervozan i svadljiv // **nàdrkān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *vulg.* **1.** koji je spolno uzbuđen **2.** *pren.* koji je nervozan i spreman na svađu

✧ NA- + *v.* drkati

nadŕljati *svrš.* ⟨*prez.* nàdr̄ljām, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* nadŕljao⟩ **1.** (što) završiti obrađivanje zemlje drljanjem, drljačom **2.** *pren.* loše napisati ili nacrtati; naškrabati **3.** (∅) *razg.* nadrapati, stradati // **nadrljávati** (što, ∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadr̀ljāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadrljati

✧ NA- + *v.* drljati

nadròbiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàdrobīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàdrobljen⟩ **1. a.** dobiti željenu količinu čega drobljenjem [~ *šljunak*]; namrviti **b.** komadiće natopiti u tekućini (ob. kruh u mlijeko ili bijelu kavu) **2.** *pren.* napričati, bez potpunoga smisla i velikog značenja [*svašta* ~]

✧ NA- + *v.* drobiti

nàdsatnīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *pov. vojn.* u domobranstvu čin za stupanj viši od satnika // **nàdsatnica** *ž*, *v.* nadsatnik; **nàdsatničkī** *prid.* koji se odnosi na nadsatnike [~ *čin*]; **nàdsatnički** *pril.* kao nadsatnik, na način nadsatnika

✧ NAD- + *v.* satnija, satnik

nàdskup *m mat.* nekog skupa *A* je svaki skup *B* takav da je *A* podskup skupa *B*
✧ NAD- + *v.* skup

nádstōjnīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** starješina **2.** onaj koji se izravno brine za održavanje zgrade; domar, kućepazitelj, pazikuća // **nádstōjnica** *ž*, *v.* nadstojnik; **nádstōjničin** *prid.* koji pripada nadstojnici; **nádstōjničkī** *prid.* koji se odnosi na nadstojnike; **nádstōjnički** *pril.* kao nadstojnik, na način nadstojnika; **nádstōjništvo** *sr* zanimanje i obveza nadstojnika
✧ NAD- + *v.* stati, stajati

nàdstranačkī *prid.* koji se odnosi na djelovanje neovisno od političkih stranaka // **nàdstranāčje** *sr*, *v.* nadstranaštvo; **nàdstranāštvo** *sr* svojstvo onoga što je nad djelovanjem političkih stranaka; nadstranačje
✧ NAD- + *v.* stranka

nàdstranāštvo, *v.* nadstranački

nàdstrešnica *ž* nadnesen zaklon ispred dijela kuće ili terase u obliku krova
✧ NAD- + *strešnica ≃ *prasl.* i *stsl.* strěxa: krov (*rus.* strexá, *polj.* strzecha)

nàdstrōplje *sr kazal.* mostovi iznad pozornice, služe za upravljanje svjetlosnim i dr. efektima na sceni
✧ NAD- + *v.* strop

nadsvòditi (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàdsvodīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàdsvođen⟩ izgraditi svod nad čime // **nádsvōđe** *sr*, *v.* svod; **nàdsvođenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je nadsvođeno; **nadsvođívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadsvòđujēm, *pril. sad.* nadsvòđujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadsvoditi
✧ NAD- + *v.* svod

nȁdšumar *m* viši šumar
✧ NAD- + *v.* šuma, šumar

nȁdugo *pril.* opširno i s detaljima, na duži način; nadugačko, *opr.* ukratko // **nȁdugačko** *pril.*, *v.* nadugo
✧ NA- + *v.* dug

nàduriti se *svrš.* ⟨*prez.* nàdurīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* nàduren⟩, *v.* duriti se // **nàdūreno** *pril.* na naduren način, mrzovoljno, zlovoljno, mrgodno; **nàdūrenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je naduren; **nadurívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* nadùrujēm se, *pril. sad.* nadùrujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naduriti se
✧ NA- + *v.* duriti se

nadúšak *pril.* **1.** u jednom dahu [*izgovoriti* ~] **2.** u jednom gutljaju [*ispiti* ~]
✧ NA- + *v.* duh

nàduti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nȁdmēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *imp.* nàdmi (se), *prid. rad.* nàduo (se), *prid. trp.* nȁdūt⟩ **1.** povećati volumen ubacivanjem, udisanjem ili stvaranjem plina, napuhnuti (se) **2.** postati umišljen, nadmen, tašt // **nȁdūt** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je povećao volumen; napuhnut **2.** *pejor.* koji je pun oholosti i umišljenosti; nadmen; **nȁdūto** *pril.* na nadut način; **nȁdūtōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nadut (**1, 2**); **nadúvati** (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàdūvām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nadùven⟩ **1.** (što) *razg.* (+ *srp.*) napuhati, *v.* **2.** (se) napuhati (**3**), *v.*; **naduvénko** *m* ⟨N *mn* -nci, G nadùvēnākā⟩ onaj koji je umišljen; napuhanac, utvara (**3**); **nadùvenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je naduven, svojstvo onoga što je naduveno; napuhnutost
✧ NA- + *prasl.* *dǫti: puhati (*rus.* dut', *češ.* douti), *lit.* dumti ← *ie.* *dhem-/dhm- (*skr.* dhamati, *srvnjem.* dampf: para)

nadvíjati se, *v.* nadviti se

nadvíkati (koga) *svrš.* ⟨*prez.* nàdvīčēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàdvīkān⟩ vikati jače od drugoga, svojom vikom prigušiti viku drugoga // **nadvikívati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadvìkujēm (se), *pril. sad.* nadvìkujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (koga), *v.* nadvikati **2.** (se) sve većom vikom s dviju ili više strana pokušati doći do riječi, htjeti da se čuju vlastite riječi [~ *se međusobno*; ~ *se s gradskom bukom*; ~ *se s gomilom* (ljudi)]
✧ NAD- + *v.* vikati

nadvísiti (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàdvīsīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàdvīšen⟩ **1.** postati viši od koga ili čega, nadmašiti visinom **2.** *pren.* premašiti ili nadmašiti vrlinom, vrijednošću, sposobnošću itd. // **nadvisívati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadvìsujēm, *pril. sad.* nadvìsujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadvisiti
✧ NAD- + *v.* visok

nàdviti se (nad koga, nad što) *svrš.* ⟨*prez.* nȁdvijēm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* nadvìjen⟩ **1. a.** nagnuti se nad nekog ili nešto što je niže, naći se iznad nekog ili nečeg, stajati ili visjeti iznad **b.** *pren.* prijetiti **2.** biti izgrađen, nalaziti se iznad ili preko čega (o stupovima, svodovima, lukovima) // **nadvíjati se** (nad koga, nad što, ∅) *nesvrš.* ⟨*prez.*

nàdvījām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadviti se; **nádvoj** *m građ.* gornji završetak zidnog otvora

✧ NAD- + *v.* viti

nadvještáčēnje *sr* viša razina vještačenja koje se obavlja nakon izvršenog vještačenja ukoliko ono nije pridonijelo donošenju nedvosmislene odluke

✧ NAD- + *v.* vješt, vještačenje

nadvládati (koga, što, ∅) *svrš.* ⟨*prez.* nàdvlādām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàdvlādān⟩ zadobiti prevlast (nad kim ili čim) // **nàdvlādanōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onog koji je nadvladan, osobina onog što je nadvladano; **nadvladávati** (koga, što, ∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadvlàdāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadvladati

✧ NAD- + *v.* vladati

Nàdvoda *ž* naselje (u blizini Obrovca), 750 stan. // **nàdvodskī** *prid.* koji se odnosi na Nadvodu i Nadvođane; **Nàdvođanin** *m* (**Nàdvođānka** *ž*) ⟨N *mn* Nàdvođani⟩ stanovnik Nadvode

nàdvodnī *prid.* koji je iznad vode // **nàdvōđe** *sr pom.* visina nadvodnog dijela plovila mjerena od površine vode do glavne palube

✧ NAD - + *v.* voda

nȁdvojvod|a *m* ⟨N *mn* -e⟩ **1.** *pov.* naslov sina austrijskog cara od 1453. **2.** općenito, visoka titula plemstva [*taj ~a*; *ti ~e*] // **nadvòjvodskī** *prid.* koji se odnosi na nadvojvode; **nadvòjvodstvo** *sr* ⟨G *mn* -ā/-tāvā⟩ **1.** svojstvo i djelovanje nadvojvode **2.** zemlja koja pripada nadvojvodi, koja je u nadležnosti nadvojvode; **nadvòjvotkinja** *ž*, *v.* nadvojvoda

✧ NAD- + *v.* vojvoda

nàdvōr *pril.* van [*ide ~*]

✧ NA- + *v.* dvor

nadvòriti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàdvorīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàdvoren⟩ **1.** (koga) sve redom podvoriti, poslužiti kao goste i sl., izvršiti dvorbu u potpunosti **2.** (se) zamoriti se i sl. dvorenjem, snositi stanje koje proizlazi iz radnje dvorenja u velikoj količini // **nadvárati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàdvārām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *rij.*, *v.* nadvoriti (**1**); **nádvōrnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *pov.*, *v.* palatin

✧ NA- + *v.* dvoriti

nádvožnjāk *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *prom. građ.* cestovni ili željeznički most nad cestom // **nádvožnjačkī** *prid.* koji se odnosi na nadvožnjak

✧ NAD- + *v.* voz, voziti

nàdvratnīk *m* ⟨N *mn* -īci⟩ ravna greda koja stoji iznad vrata

✧ NAD- + *v.* vrata

nadzemàljskī *prid.* koji nije s ovoga svijeta; natprirodan, onostrani, nezemaljski // **nádzēmnī** *prid.* koji je smješten, koji je uređen tako da je iznad tla ili razine zemlje, *opr.* podzemni

✧ NAD- + *v.* zemlja, zemaljski

nàdzirati (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -rēm, *pril. sad.* -rūći, *gl. im.* -ānje⟩ obavljati nadzor, stalno provjeravati i pratiti stanje ili djelovanje koga ili čega; nadgledati // **nadzìratelj** *m* onaj koji nadzire što; **nadziratèljica** *ž*, *v.* nadziratelj; **nadziratèljičin** *prid.* koji pripada nadziratelјici; **nádzor** *m* **1.** stalna i pažljiva kontrola, praćenje koga; nadgledanje **2.** *meton.* služba ili osoba koja provodi nadzor; **nádzōrnī** *prid.* koji se odnosi na nadzor, koji provodi nadzor [*~ organ*]; **nádzōrnica** *ž*, *v.* nadzornik; **nádzōrničin** *prid.* koji pripada nadzornici; **nádzōrnīčkī** *prid.* koji se odnosi na nadzornike; **nádzōrnīčki** *pril.* kao nadzornik, na način nadzornika; **nádzōrnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** čin u službeničkoj hijerarhiji **2.** onaj koji po dužnosti obavlja kontrolu rada; inspektor [*školski ~*]; **nádzōrnīštvō** *sr* djelatnost ili služba nadzornika

✧ NAD- + *v.* zrijeti

nȁdznakōvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji je iznad mogućnosti koje pružaju znakovi, koji se ne može sasvim ili u potpunosti izraziti znakovima [*jezik je ~ i u M. Heideggera*]

✧ NAD- + *v.* znak, znakovan

nȁdzvūk *m fiz.*, *v.* ultrazvuk // **nȁdzvučn|ī** *prid.* **1.** koji je iznad granice do koje čovjekovo osjetilo sluha prima podražaj; ultrazvučni **2.** koji je brži od brzine zvuka △ ***~a brzina*** *fiz.* brzina veća od brzine širenja zvuka, u zraku pri normalnom tlaku i temperaturi iznosi 344 m/s, *usp.* mach (**1**); **nȁdzvučnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nadzvučno

✧ NAD- + *v.* zvuk

nàdžak *m* ⟨N *mn* -aci⟩ *reg.* oruđe i starinsko hladno oružje, na kratkom dršku sa sjekirom na jednoj, a maljem na drugoj strani △ ***~-baba*** žena oštra jezika; svađalica, alapača

♦ *pr.* (nadimačko): **Nàđaković** (Virovitica, Moslavina, Posavina)
✧ *tur.* nacak

nàdžariti (koga) *svrš.* ⟨*prez.* nàdžarīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàdžaren⟩ *žarg.* izbaciti koga odnekuda, grubo udaljiti; najuriti, otjerati // **nadžarívati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadžàrujēm, *pril. sad.* nadžàrujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadžariti
✧ NA- + *tur.* cer ← *arap.* ǧärr ≃ ǧärrä: povlačiti, odvući

nadžívjeti (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàdžīvīm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. trp.* nàdžīvljen⟩ živjeti, proživjeti dulje od koga ili čega // **nadživljávati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nadžìvljāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nadživjeti
✧ NAD- + *v.* živ, živjeti

nađínđati (**nađíđati**) (se, koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàđīnđām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàđinđān⟩ *razg. iron.* pretjerano (se) dotjerati, ukrasiti; nakinđuriti // **nađinđávati** (se, koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nađìnđāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nađinđati
✧ NA- + *v.* đinđuva

naelektrizírati (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* naelektrìzīrām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* naelektrìzīrān⟩ **1.** ispuniti elektricitetom **2.** *pren.* uzbuditi, razdražiti, uznemiriti [*glupim ponašanjem ~ atmosferu*]; elektrizirati // **naelektrìzīrān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je pun elektriciteta, koji je pod naponom; elektriziran **2.** *pren.* koji je napet, uzbuđen, razdražen; **naelektrìzīrano** *pril.* **1.** kao da je puno elektriciteta **2.** *pren.* uzbuđeno, razdražljivo, iskričavo; **naelektrìzīranōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je naelektriziran, osobina onog što je naelektrizirano
✧ NA- + *v.* elektrika, elektricitet

<u>**naevus**</u> (*izg.* nêvus) *m*, *v.* nevus

nafàka *ž reg.* **1.** hrana, jelo i piće **2.** ono što je čovjeku suđeno za života pojesti i popiti **3.** sredstva za život
✧ *tur.* ← *arap.* nafaga

nàfilati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàfilān⟩ *razg.* **1.** ispuniti, napuniti nadjevom ili filom [~ *papriku*; ~ *tortu*]; nadjenuti **2.** *ekspr.* napuniti velikom količinom [~ *mrežu golovima*]
✧ NA- + *v.* fila, filati

nàfora *ž pravosl.* kvasni kruščić koji se posvećuje za vrijeme liturgije u pravoslavnoj crkvi i usitnjen dijeli vjernicima koji se pričešćuju
✧ *v.* anafora²

nàfrackati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàfrackān⟩ *razg. podr.* pretjerano (se) našminkati // **nàfrakati se** *svrš.* ⟨*prez.* nàfrakām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nàfrakān⟩ *razg. podr.* pretjerano se namirisati, širiti oko sebe jak miris parfema
✧ *tal.* frasca, fraschetta: laka žena, koketa

nafŕkati (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàfr̄čēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàfr̄kān⟩ frkanjem navući na što
✧ NA- + *v.* frkati

nȁfs *m rel.* u islamskoj religiji pojam za dušu u psihološkom smislu
✧ *arap.* näfs

nȁfta *ž* **1.** *kem.* sirovo zemno ulje akumulirano u sedimentnim slojevima Zemlje, tekuća smjesa ugljikovodika, služi kao sirovina u proizvodnji benzina i više stotina drugih derivata; zemno ulje, mineralno ulje **2.** *žarg.* dizel-gorivo [*moj automobil ide na naftu*] // **nȁftār** *m razg.* onaj koji radi na bušotinama nafte (bez obzira na vrstu posla); **nȁftarica** *ž razg.* peć na naftu, peć za koju se kao gorivo upotrebljava prikladan derivat nafte (ulje za loženje); **nàftāš** *m* ⟨G naftáša⟩ *razg.* **1.** onaj koji se bavi naftom (ob. eksploatacijom nafte) **2.** ono što radi na naftu, čemu je nafta gorivo; **naftášev** *prid.* koji pripada naftašu; **naftàšica** *ž*, *v.* naftaš; **nàftāškī** *prid.* koji se odnosi na naftaše; **nàftāški** *pril.* kao naftaš, na način naftaša; **nȁftn|ī** *prid.* **1.** koji je od nafte [*~i derivat*] **2.** koji se odnosi na naftu [*~o polje*]
✧ *lat.* naphtha ← *grč.* náphthas: kameno ulje ≃ *perz.* naft

naftàlīn *m* ⟨G naftalína⟩ *kem.* aromatski ugljikovodik koji tvori tanke lisičaste kristale bijele boje i karakterističnog jakog mirisa; široka primjena u kemijskoj industriji, u kućanstvu za zaštitu od moljaca // **naftalínac** *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci, G naftàlīnācā⟩ *podr.* onaj koji je preživio sa svojim idejama, nazorima itd., kao da je izvađen iz naftalina; zastario; **naftàlīnskī** *prid.* koji se odnosi na naftalin i na naftalince
✧ *v.* nafta

nafténi *m mn* ⟨N nàftēn, G nafténa⟩ *kem.* organski spojevi, zasićeni ciklički ugljikovodici, glavni sastojci nekih vrsta nafte (galicijska, kavkaska)
✧ *v.* nafta

naftokìnōn *m* ⟨G naftokinóna⟩ vitamin K, bitan za zaustavljanje krvarenja
✧ *v.* nafta + *v.* kinon (*nlat.* quinon)

nàftōl *m* ⟨G naftóla⟩ *kem.* aromatični alkohol, derivat naftalena, važan međuprodukt u sintezi organskih boja te u medicini za liječenje kožnih bolesti
✧ *v.* nafta + -OL

nȁftovōd *m tehn.* cjevovod s pogonskim i pomoćnim uređajima, služi za transport nafte na veće udaljenosti
✧ *v.* nafta + *v.* voditi, vod

nafùkati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *prid. rad.* nafùkao (se)⟩ *žarg.* **1.** (se) **a.** često spolno općiti **b.** spolno općiti s mnogo osoba **2.** (koga) nagovoriti, nabrijati

nâg *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nema na sebi odjeće; gol // **nȁgolo** (način pisanja uz: na golo) *pril.* tako da nije obučeno, obuveno ili presvučeno zaštitnim slojem ili sredstvom [*ne diraj to hladno željezo tako ~ bez rukavica*]; **nágōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je nag; golotinja, golost; **nagòta** *ž* nagost
✧ *prasl.* i *stsl.* nagъ (*rus.* nagój, *polj.* nagi), *lit.* nuogas ← *ie.* *nog^{w}no- (*lat.* nudus, *grč.* gymnós, *skr.* nagnas)

nagáđati, *v.* nagoditi se

nàgājka *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ bič s olovnim kuglicama na kraju
✧ *rus.* nagájka ← *krim.tat.* nogai: tatarin

nàgan *m* tip američkog revolvera
✧ *amer.engl.* tvorničko ime ?

nàgana *ž pat.* zarazna bolest kopitara i drugih sisavaca u Africi koju prenosi ce-ce muha
✧ *engl.* ← *zulu* unukane

nagánjati, *v.* nagoniti

nágao *prid.* ⟨*odr.* nâglī⟩ **1.** koji ima neobuzdanu narav i lako se ražesti, koji teško vlada sobom, *opr.* staložen, miran **2.** koji se javlja ili ostvaruje iznenada, bez jasnog znaka ili najave [*nagla promjena vremena*; *nagla promjena raspoloženja*], *opr.* polagan, očekivan, *v.* očekivati // **nágliti** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* nâglīm, *pril. sad.* -lēći, *gl. im.* -ljēnje⟩ postupati naglo, bez promišljanja; srljati [*nemoj ~*]; **nâglo** *pril.* brzo, bez upozorenja, iznenada, nenadano; **náglōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je naglo, osobina onoga koji je nagao
✧ *prasl.* *naglъ (*rus.* naglyj, *polj.* nagły) ? ≃ *got.* anaks: iznenadan

nàgaraviti *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàgaravljen⟩ namrčiti garom // **nàgariti** (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàgaren⟩ **1.** *žarg.* pritisnuti, stisnuti do kraja (papučicu ubrzanja u vozilu i sl.) **2.** *knjiš.* zacrniti, namazati crnom bojom
✧ NA- + *v.* gar, garaviti

Nagasȁki *m* ⟨G -ja⟩ grad i luka na *Z* obali otoka Kyushu (Japan), 444.600 stan. (na grad 1945. bačena atomska bomba)

nàgaziti (na što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàgažen⟩ **1.** stati stopalom (na što, koga na nogu i sl.) **2.** *pren.* u kakvoj prepirci, svađi, verbalnom obračunu oštrinom pokušati poraziti protivnika // **nágaz** *m* **1.** trag stopala na tlu **2.** *pat.* ozljede kopita konja nastale prodiranjem oštrog predmeta; **nagazívati** (na što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nagàzujēm, *pril. sad.* nagàzujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nagaziti; **nágazn|ī** *prid.* koji se odnosi na nagaznost, koji se može nagaziti [*~a mina*]; **nàgažen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je pritisnut nogom, *usp.* nagaziti △ ~ ***stil*** *razg.* stil izražavanja ili glume pretjerano prožet retoričkim elementima, patetičan stil, stil koji se odlikuje pretjerano velikim i jakim riječima ili gestama
✧ NA- + *v.* gaz, gaziti

naginȁta *ž* ⟨G *mn* naginâtā⟩ *sport* drveno koplje s velikim drškom, podsjeća na široku sablju nataknutu na dugi štap, kojom se bode kao kopljem, ali i siječe kao sabljom; koriste ga nindža-žene i općenito žene-borci; slično je helebardi △ ~-***džucu*** *sport* vještina borbe naginatom
✧ *jap.*

nàginjati, *v.* nagnuti

nàgīzdati (se, koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàgīzdām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàgīzdān⟩ ukrasiti se u najvećoj mjeri, uresiti se tako da se bude gizdav
✧ NA- + *v.* gizdati (se)

nȁglādno (način pisanja uz: na gladno) *pril.* u stanju kad se još nije jelo, kad se osjeća ili bi se mogla osjetiti glad, na prazan želudac, našte srca, natašte [*ne mogu raditi ~*]
✧ NA- + *v.* glad, gladan

náglasak *m* ⟨G -ska, N *mn* -sci⟩ **1.** *fon.* isticanje vokala ili slogotvornog glasa u riječi (duljinom, silinom, tonom pri izgovoru) [*dinamički ~*; *atonički ~*]; náglas **2.** znak kojim se bilježi naglasak **3.** specifični način izgovora [*splitski ~*; *strani ~*], *usp.* akcent △ **dugosilazni** ~ *fon.* dug naglasak sa silaznim tonom [*môre*;

prâvda]; ***dugouzlazni*** ~ *fon.* dug naglasak s uzlaznim tonom [*rúka*; *táma*]; ***kratkosilazni*** ~ *fon.* kratak, odsječen naglasak silaznog tona [*kȕća*; *slȁma*]; ***kratkouzlazni*** ~ *fon.* kratak naglasak uzlaznog tona [*nòga*; *vòda*]; ***rečenični*** ~ melodija rečenice, intonacija koju ima rečenica realizirana u govoru // **náglas** *m gram. zast.*, *v.* naglasak; **nȁglās** *pril.* tako da se čuje, glasno (određuje način govora) [*govorio je ~*]; **naglásiti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàglāsīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàglāšen⟩ **1.** istaknuti vokal ili slogotvorni glas u riječi, *usp.* naglasak (**1**) **2.** *pren.* staviti naglasak na što, podcrtati važnost čega; istaknuti; **náglasn|ī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na naglasak [*~a pravila* pravila o distribuciji naglasaka]; **náglasnica** *ž lingv.* naglašena riječ, *opr.* nenaglasnica; **naglašávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* naglàšāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naglasiti; **nàglāšen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se posebno ističe; istaknut **2.** *lingv.* koji je istaknut naglaskom; akcentiran [*~a riječ*]; **nàglāšenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je naglašeno; **naglašívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* naglàšujēm, *pril. sad.* naglàšujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naglasiti, naglašavati

✧ NA- + *v.* glas

náglavak *m* ⟨G -āvka, N *mn* -āvci⟩, *v.* kapica[1] (**2**) // **naglavȁčkē** *pril.*, *v.* naglavce; **náglav|an** *prid.* ⟨*odr.* -āvnī⟩ onaj koji se odnosi na nešto što se nalazi iznad ili na glavi [*~na traka*] △ ***~ni držač*** luk s pričvršćenim slušalicama i mikrofonom koji se stavlja na glavu radi stabilnosti i udobnosti onoga koji se njime služi (npr. kod telefonskih operatera); **naglȁvcē** *pril.* **1. a.** s glavom prema dolje; naglavačke **b.** gornjim dijelom dolje i obratno; tumbe **2.** vrlo brzo, na brzinu, navrat-nanos; **náglavnica** *ž kat.* dio svećeničke odjeće za bogoslužje, oblači se preko glave; **náglavnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *anat.*, *v.* prepucij

✧ NA- + *v.* glava

nàglavica *ž bot.* biljka (*Cephalanthera*) iz porodice orhideja (*Orchidaceae*)

✧ NA- + *v.* glava

nàgledati se (čega, koga) *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nàgledao se⟩ postati zasićen gledanja, naći se u stanju kad se gubi potreba da se dalje gleda, vidjeti mnogo događaja [*nagledao se strahota* vidio je mnogo strahota] // **naglédati se** (za kim, za čim) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàglēdām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ pratiti pogledom koga ili što (obično izvijajući vrat ili tijelo); navirivati se, ogledati se

✧ NA- + *v.* gledati

nágliti, *v.* nagao

nȁglūh *prid.* koji ne čuje dobro, koji ima smetnje sluha // **nȁglūho** *pril.* na nagluh način; **nȁglūhōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** stanje onoga koji je nagluh **2.** *pat.* djelomičan gubitak sluha; djelomična gluhoća

✧ NA- + *v.* gluh

nȁglūp *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ priglup

✧ NA- + *v.* glup

nàgnati, *v.* nagoniti

nagnòjiti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàgnojīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàgnojen⟩ **1.** baciti gnojivo, nanijeti gnojivo, dodati gnojivo u potrebnoj količini **2.** (se) *razg.* razviti bolesno tkivo; zagnojiti se

✧ NA- + *v.* gnoj, gnojiti

nàgnuti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nȁgnēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *prid. trp.* nàgnūt, *gl. im.* nagnúće⟩ **1.** (koga, što) dati kosi pravac čemu, dovesti što u kos položaj; nakriviti **2.** (se) **a.** doći u kos položaj; nakriviti se **b.** sagnuti glavu preko čega (ograde, prozora i sl.) **3.** (∅) ob. u vezi s glagolom bježati u zn. početi [*nagne bježati* počne bježati, dade se u bijeg] // **nàgēti** (∅, se) *svrš.* ⟨*prez.* nȁgnēm (se), *pril. pr.* -ēvši (se), *imp.* nàgni (se), *prid. rad.* nȁgeo (se)⟩ *razg.*, *v.* nagnuti, naginjati; **nágib** *m* ukošenje, kut u odnosu na okomicu ili vodoravnu crtu △ ***pod ~om*** pod kutom, ukošen; **nágibnī** *prid.* koji se odnosi na nagib; **nàginjati** *nesvrš.* ⟨*prez.* -njēm, *pril. sad.* -njūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) davati kosi pravac u odnosu na vodoravnu podlogu čemu **2.** (čemu, kome) *pren.* biti sklon, slijediti, osjećati privlačnost prema čemu, priklanjati se; **nagnúće** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* nagnuti **2.** sklonost prema komu ili čemu, naklonost; simpatija, težnja; **nȁgnūt** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji stoji koso u odnosu na vodoravnu podlogu; kos, ukošen

✧ NA- + *prasl.* i *stsl.* gъnǫti: sagibati (*rus.* gnut’, *polj.* gnąć), *latv.* gubt: svijati se ≃ *stengl.* géap: savijen

nagnjáviti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàgnjāvīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàgnjāvljen⟩ **1.** gnjaveći dosaditi previše komu **2.** (se) namučiti se

✧ NA- + *v.* gnjaviti

nagnjéčiti (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàgnjēčīm

(se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàgnjēčen⟩ gnječeći ozlijediti

✧ NA- + *v.* gnjesti, gnječiti

nàgnjio *prid.* ⟨*odr.* -ilī⟩ koji je zahvaćen gnjiležom; natruo // **nàgnjilōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je nagnjilo

✧ NA- + *v.* gnjiti, gnjio

nágoda *ž*, *v.* nagodba

nagòditi se *svrš.* ⟨*prez.* nàgodīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* nagòdio se⟩ postići nagodbu; sporazumjeti se, dogovoriti se // **nagáđati** (što, se, oko čega) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàgāđām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** domišljati se, pokušavati doznati pomoću nedovoljno pouzdanih činjenica ili podataka, ne znati sigurno **2.** (se), *v.* nagoditi se; **nágodba** (**nágoda**) *ž* ⟨G *mn* -ōdbā/-dābā/-ī⟩ **1. a.** sporazum kojim se uređuje neki odnos i međusobni interesi **b.** *pravn.* sporazum između parničnih stranaka sklopljen pred važećim sudom o nekom odnosu; sudsko poravnanje **2.** (Nagodba) *pov.* sporazum između Ugarske i Hrvatske 1868; **nágodbenī** *prid.* koji je rezultat nagodbe, koji pripada, koji se odnosi na nagodbu; **nagodbènjāčkī** *prid.* koji se odnosi na nagodbenjake; **nagodbènjāčki** *pril.* kao nagodbenjak, na način nagodbenjaka; **nagodbènjāk** *m* ⟨G nagodbenjáka, N *mn* nagodbenjáci⟩ *pov. pol.* onaj koji je pristalica Nagodbe (**2**); **nagodbenjáštvo** *sr* **1.** djelatnost nagodbenjaka **2. a.** *pov.* ukupnost pojava i posljedica vezanih uz Nagodbu **b.** *pren.* pristajanje uz loš politički kompromis

◆ *pr.* (nadimačka): **Nȁgoda** (Zaprešić, Sisak)

✧ NA- + *v.* goditi

nȁgolo, *v.* nag

nagomìlati (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁgomilān⟩ **1.** skupiti (se) u velikoj količini na jednom mjestu **2.** skupiti izrazito veliku količinu [~ *zalihe*] // **nȁgomilāno** *pril.* tako da je skupljeno u velikoj količini, namnoženo; **nȁgomilānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nagomilano; **nagomìlati se** *svrš.* ⟨*prez.* (*3. l. jd*) nagomìlā se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nȁgomilān⟩ **1.** nakupiti se, namnožiti se gomilanjem i tako oblikovati sloj ili gomilu (o pijesku, nanosima, predmetima itd.) **2.** namnožiti se do granice podnošljivosti, jako se namnožiti, povećati se u broju (o problemima, pojmovima itd.); **nagomilávati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nagomìlāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nagomilati

✧ NA- + *v.* gomila

nagòniti (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàgonīm, *pril. sad.* nàgonēći, *gl. im.* nàgonjēnje⟩ **1.** *v.* nagnati **2.** *v.* naganjati (**1**) // **nagánjati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàgānjām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (koga, što), *v.* nagoniti, nagnati **2.** (se) **a.** trčeći, jureći loviti se, juriti, divljati (ob. o dječjoj igri) **b.** *pren.* ne moći se naći s kim u dogovorima, u organiziranju posla i sl., loviti se, izmučiti se pregovorima, teškim dogovaranjima, ne moći se naći u cijeni, planovima itd.; **nàgnati** (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàgnām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàgnān⟩ natjerati, prisiliti [~ *u bijeg*]; **nágon** *m* urođena sposobnost živih bića da nesvjesnim radnjama pridonose svom održanju [~ *samoodržanja*; ~ *održanja vrste*; *spolni* ~]; temeljni poriv, instinkt, motiv; **nágonskī** *prid.* koji se odnosi na nagon, koji je potaknut nagonom; **nágonski** *pril.* po nagonu, poticajem nagona

✧ NA- + *v.* goniti

nȁgōrak *prid.* ⟨*odr.* -rkī⟩ koji je pomalo gorak, koji u okusu ima primjesu gorkoga // **nȁgȓk** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je malo grk, gorak

✧ NA- + *v.* gorak

nàgore *pril.* prema gore, prema gornjem mjestu; naviše, *opr.* nadolje

✧ NA- + *v.* gòre

nȁgorē *pril.* pogoršavajući se, uz pogoršavanje, *opr.* nabolje

✧ NA- + *v.* gòrē

nagòriti *svrš.* ⟨*prez.* nàgorīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàgoren⟩ učiniti da gori; zapaliti // **nagorijévati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* nagòrijēvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nagorjeti; **nagòrjeti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* nàgorīm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. rad.* nagòrio⟩ djelomično, uglavnom po površini biti oštećen ili načet djelovanjem vatre

✧ NA- + *v.* gorjeti

Nagorno-Karabah (*izg.* Nagòrno-Kȁrabah) (**Gòrskī Kȁrabah**) *m* autonomna pokrajina Azerbajdžana s armenskom etničkom većinom, 4400 km^2, 193.000 stan., glavni grad Hankendi

nágōst, *v.* nag

nȁgovijēst *ž* ⟨G -esti, I -esti/-ešću⟩ najava,

usp. nagovještaj // **nagovijéstiti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* nagòvijēstīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nagòvijēšten⟩ **1.** objaviti što javnosti; najaviti **2.** učiniti poznatim unaprijed; najaviti, navijestiti **3.** proreći; **nagovjèstitelj** *m* onaj koji nagovješćuje; **nagovjestitèljica** *ž*, *v.* nagovjestitelj; **nagovješćívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nagovjèšćujēm, *pril. sad.* nagovjèšćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nagovještavati; **nagovjèštāč** *m* ⟨G nagovještáča⟩ onaj koji što nagovještava; **nȁgovještāj** *m* **1.** ono što se okolišno, nejasno ili posredno spominje, kaže, najavljuje **2.** znak koji najavljuje **3.** ono što je usput nabačeno, naznačeno, naznaka nečega što slijedi; **nagovještávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nagovjèštāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nagovijestiti

nȁgovōr *m* poticaj riječima kome da što učini, da se u što upusti, da u što povjeruje // **nagovàrāč** *m* ⟨G nagovaráča⟩ onaj koji nagovara na što; **nagovaràčica** *ž*, *v.* nagovarač; **nagovàrāčkī** *prid.* koji se odnosi na nagovor i nagovarače; **nagovárati** (koga, koga na što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nagòvārām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nagovoriti; **nagovòriti** *svrš.* ⟨*prez.* nagòvorīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nagòvoren⟩ **1.** (koga na što) potaknuti riječima da što učini, da se u što upusti itd.; podgovoriti **2.** učiniti da tko u što povjeruje; uvjeriti **3.** (koga) *zast.* osloviti, obratiti se kome

✧ NA- + *v.* govor

Nagoya (*izg.* Nagòja) *ž* luka i industrijski grad na japanskom otoku Honšuu, 2.154.800 stan.

Nagpur (*izg.* Nȁkpūr) *m* grad u saveznoj državi Maharaštri (*Z* Indija) 1.622.200 stan.

nàgrabiti (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàgrabljen⟩ **1.** nakupiti grabljenjem **2. a.** *pren.* steći velika materijalna dobra, omastiti brk, napuniti džepove; napljačkati **b.** (što, se) *pejor.* steći materijalnu korist bezobzirno **3.** uzeti potrebnu količinu tekućine ili sipke, zrnate tvari nekim pomagalom (žlicom, kutlačom, lopatom)

✧ NA- + *v.* grabiti

nàgrabljati (**nagrabùljati**) (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàgrabljān⟩ nakupiti grabljama hrpu (bez obzira na smjer), *usp.* prigrabljati

✧ NA- + *v.* grablje, grabljati

nagrabúsiti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* nagràbūsīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nagràbūšen⟩ *razg. iron.* loše proći; nastradati, nadrljati // **nagrabusívati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* nagrabùsujēm, *pril. sad.* nagrabùsujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nagrabusiti

✧ NA- + *v.* graba

nagráditi (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàgrādīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàgrāđen⟩ dati kome nagradu // **nâgrad|a** *ž* **1.** priznanje (simbolično ili materijalno) za rad, zasluge, stvaralačko djelo, uspjeh u nekoj djelatnosti [*dodijeliti ~u*; *dati/dobiti ~u*; *nosilac ~e*] **2.** plaća za izvršen posao; naknada [*za ~u*; *kao ~a za trud*]; **nâgradn|ī** *prid.* koji se odnosi na nagradu, u kojem se dodjeljuje nagrada, koji se daje kao nagrada [*~a igra*; *~o pitanje*]; **nagrađívati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nagràđujēm, *pril. sad.* nagràđujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nagraditi

♦ *pr.* (nadimačko): **Nàgradić** (Slavonski Brod, Vrbovec)

✧ NA- + *v.* graditi

nagràisa|ti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* nagràišēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* nagràisao⟩ *razg. ekspr.* loše proći u kakvu obračunu; biti opljačkan ili jako oštećen, nastradati, nadrljati, nadrapati [*~li smo s tim novim porezom*]

✧ NA- + *tur.* uğramak: razboliti se, zapasti u nevolju

nagȑcati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nȁgrcao se⟩ napiti se (ob. protiv volje)

✧ NA- + *v.* grcati

nagŕditi (što, koga, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàgr̄dīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàgr̄đen⟩ **1.** učiniti grdnim, ružnim; unakaziti **2.** oklevetati, ocrniti **3.** izgrditi // **nâgrda** *ž* ono što je nagrđeno; nakaza, grdoba, rugoba; **nágrdan** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji ima svojstva nagrde, koji je nagrđen, kojega je nešto nagrdilo; nakazan, nakaradan [*~ izraz* nespretan, rogobatan, nakaradan izraz]; **nágrdnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je nagrdan; **nàgr̄đen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je učinjen grdim; **nàgr̄đeno** *pril.* na nagrđen način; **nàgr̄đenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je nagrđen; **nagrđívati** (što, koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nagȑđujēm (se), *pril. sad.* nagȑđujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nagrditi

✧ NA- + *v.* grd, grditi

nàgristi (što) *svrš.* ⟨*prez.* nagrízēm, *pril. pr.* nàgrizāvši, *imp.* nagrízi, *prid. trp.* nagrìzen⟩ **1.** malo odgristi s površine ili kraja **2.** oštetiti (o onome što je izloženo kukcima koji grizu, kiselini, zubu vremena itd.) // **nagrízati** (što)

nesvrš. ⟨*prez.* nàgrīzām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nagristi
✧ NA- + *v.* gristi
nȁgr̄k, *v.* nagorak
nàgrtati (∅, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàgrćēm, *imp.* nàgrći, *pril. sad.* nàgrćūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nagrnuti // **nagŕnuti** *svrš.* ⟨*prez.* nàgr̄nēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* nagŕni, *prid. rad.* nagŕnuo⟩ **1.** (∅) u gomili, u mnoštvu naići, jurnuti; navaliti **2.** (što) zgrtanjem nabacati, oblikovati gomilu, humku i sl., krute komade ili što sipko nabaciti preko čega
✧ NA- + *v.* grnuti, grtati
nagrúvati (se, koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàgrūvām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàgrūvān⟩ *razg.* nabiti, napuniti preko mjere
✧ NA- + *v.* gruvati
nàgubac *m* ⟨G -upca, N *mn* -upci⟩ brnjica
✧ NA- + *v.* gubica
nagúrati (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàgūrām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàgūrān⟩ smjestiti veliku količinu ili veliki broj (što više stane) u neki prostor; natrpati, nagruvati // **nagurávati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nagùrāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *v.* nagurati **2.** gurati se s kime, ob. u svađi ili prijeteći fizičkim obračunom
✧ NA- + *v.* gurati
nȁgūsto *pril.* ⟨*komp.* nȁgušćē⟩ tako da bude jedno uz drugo, tako da ne bude rijetko
✧ NA- + *v.* gust
nagúziti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàgūzīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàgūžen⟩ *vulg.* **1.** (se) okrenuti stražnju stranu tijela; naprćiti se **2.** (koga) **a.** izvršiti obljubu **b.** *pren.* prevariti, namagarčiti // **naguzívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* nagùzujēm se, *pril. sad.* nagùzujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naguziti (**1**)
✧ NA- + *v.* guz, guziti
Nagy (*izg.* Nâđ), **Imre** (1896–1958), mađarski političar, član KP Mađarske od 1918, zauzimao visoke funkcije u partiji i vladi, kao predsjednik vlade 1953–1955. otpočeo destaljinizaciju; vodeća ličnost u vrijeme narodne pobune u listopadu 1956; uhićen, osuđen na smrt i pogubljen
nàhaberiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* nàhaberio⟩ *reg.* javiti, dojaviti, najaviti
✧ NA- + *v.* haber, haberiti
naharmonȉkati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* naharmonȉkao se⟩ *razg.* *ekspr.* postati kao harmonika (o zgužvanim hlačama, slika mijeha harmonike)
✧ NA- + *v.* harmonika
nȁhband *m reg. tehn.* pomak vrpce za registriranje (ob. filmskog) tona što omogućuje kontrolu upravo snimljenog materijala, *usp.* forband
✧ *njem.* Nachband
nàhda *ž pov.* pokret (renesansa) u arapskoj književnosti koji obuhvaća cijelo 19. stoljeće, a predstavlja fazu utjecaja europskih i američkih pisaca, posebice francuskih predromantičara i romantičara
✧ *arap.*
nȁhēro *pril. razg. iron.* tako da visi na jednu stranu, nakrivo; nakrivljeno // **nàhēren** *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* naherènijī⟩ koji je nakrivljen, ukošen; **nàhērenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nahero, nakrivljenost; **nahériti** (se, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàhērīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàhēren⟩ **1.** nakriviti (kapu) **2.** nagnuti (se)
✧ NA- + *tur.* eğri: kriv, nakrivljen
nȁhgešmak *m reg.* **1.** okus koji ostaje u ustima nakon jela ili pića (npr. kave), naknadni okus **2.** *pren.* loš okus, loš dojam, zlovolja koja ostaje nakon nekog događaja, incidenta i sl.
✧ *njem.* Nachgeschmack
náhija (**nàhija**) *ž pov.* manja upravna jedinica u Osmanskom Carstvu (obuhvaća više sela ili jedan grad, više nahija čini kadiluk), na čelu s muselimom
✧ *tur.* nahiye ← *arap.* nāhiyä
nahláditi se *svrš.* ⟨*prez.* nàhlādīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* nahládio se⟩ navući nahladu; prehladiti se // **nâhlada** *ž rij.*, *v.* prehlada
✧ NA- + *v.* hlad, hladiti
nahódati se *svrš.* ⟨*prez.* nàhōdām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nahódao se⟩ **1.** daleko i dugo hodati, hodati do mile volje **2.** umoriti se hodanjem
✧ NA- + *v.* hod, hodati
nahòditi se *nesvrš.* ⟨*prez.* nàhodīm se, *pril. sad.* nàhodēći se, *gl. im.* nàhođēnje⟩ *jez. knjiž. retor.* nalaziti se, biti na nekom mjestu // **nàhočād** *ž zb.*, *v.* nahoče; **nàhoče** *sr* ⟨G -ta, *zb.* nàhočād⟩ *knjiš.* nađeno dijete, dijete kojem se ne znaju roditelji; nahod; **nàhod** *m*, *v.* nahoče; **nàhodīšte** *sr* dom za napuštenu djecu, za nahode; **nàhođēnje** *sr*, *v.* nahoditi se
✧ NA- + *v.* hod, hodati

nahrániti (koga, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàhrānīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàhrānjen⟩ dati kome hranu, jelo; učiniti da tko pojede obrok [~ *dijete*], *usp.* hraniti // **nàhrānče** *sr* ⟨G -ta⟩ *zast.* tuđe dijete koje tko othrani kao svoje; **nàhrānka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* nahrance
✧ NA- + *v.* hrana, hraniti

nàhrdati (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàhrdām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. rad.* nàhrdao (se)⟩ **1.** (se) naždērati se, prejesti se, opteretiti utrobu hranom **2.** (∅) *žarg.* nastradati, nadrljati [*gadno* ~; *žestoko* ~] // **nahrdávati** (∅, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nahr̀dāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nahrdati (se)
✧ NA- + *v.* hrdati

nahrúpiti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* nàhrūpīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* nahrúpio⟩ naglo doći ili ući; jurnuti, nagrnuti, banuti, upasti // **nahrupljívati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* nahrùpljujēm, *pril. sad.* nahrùpljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nahrupiti
✧ NA- + *prasl.* *xrupati: dizati buku (*rus.* xrúpat', *češ.* chrupati)

nahsinkronizácija *ž film.* naknadno snimanje filmskog tona (govora, šumova, zvučnih efekata) uz projiciranje već snimljene filmske slike u koju se ton (sinkrono) uklapa
✧ *njem.* Nachsynchronisation ≃ nach: poslije + *v.* sinkron, sinkronizacija

nȁhsko - dȁgestānskī *prid.*, ob. u: △ ~ ***jezici*** *lingv.* jezična porodica koja obuhvaća mnoge jezike koji se govore na Kavkazu, npr. lezginski, čečenski, lakski, itd.

nȁhšlāg *m* ⟨N *mn* -āzi/nàhšlagi⟩ *reg. glazb.* kratki, ob. dvotonski melodijski ukras kojim se često završava triler
✧ *njem.* Nachschlag

nȁhšpajz *m reg.* posljednje jelo kao dio ručka ili večere; desert (kolač, kompot, sladoled, sir)
✧ *njem.* nach: poslije + Speise: jelo, jedenje ≃ Nachtisch

nȁhtiš *m reg.* stolić uz spavaći krevet
✧ *njem.* Nachttisch

nȁhtkastn *m reg.* noćni ormarić, kantunal
✧ *austr.njem.* Nachtkasten

nȁhtopf *m reg. zast.* noćna posuda, kahlica, vrčina, noša
✧ *njem.* Nachttopf

nahuàtl (**nauàtl**) *m lingv.* jezik kojim su govorili Azteci, drevni kulturni narod Meksika, svrstava se u uto-aztečku porodicu
✧ *šp.* nahuatl ← *nahuatl*: koje ugodno zvuči; koji govori drugi jezik

nàhuckati (koga) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàhuckān⟩ **1.** riječima ili kretnjama potaknuti psa da navali, zalaje ili ugrize; napujdati **2.** potaknuti koga da uđe srdito u sukob s kim, da se na koga ustremi, da se zavadi s kim; podjariti koga, nahuškati, podbosti // **nahuckávati** *nesvrš.* ⟨*prez.* nahùckāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.*, *v.* nahuckati; **nàhuškati** (koga, što; koga na što, što na što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàhuškān⟩ pomoću huškanja dovesti koga u stanje mržnje ili želje za sukobom, kavgom, vrijeđanjem ili nasiljem
✧ NA- + *v.* huškati

nàhuditi *svrš.*, *v.* nauditi

nȁhur *m zool.* divlja ovca svinutih rogova poput koze, živi u visokim predjelima Himalaje i Tibeta
✧ *hind.*

nàhuškati, *v.* nahuckati

nahváliti (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàhvālīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàhvāljen⟩ izreći velike pohvale, puno pohvala
✧ NA- + *v.* hvala, hvaliti

nȁhvao *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *zast.*, ob. u: △ ***ljudi (čovjek)*** ~ lažni i licemjerni ljudi (M. Držić), *opr.* nazbilj

nàhvatati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàhvatān⟩ **1.** (čega) **a.** nečega što se čime zahvati skupiti u dovoljnoj količini [~ *vode*]; nagrabiti **b.** hvatanjem postići veliku količinu čega, mnogo uhvatiti [~ *divljači*; ~ *ribe*] **2.** (se čega) priskrbiti sebi potrebnu količinu [~ *se zraka* nadisati se zraka; uhvatiti zraka, nauživati se zraka] **3.** (se) *pren. razg.* nagrabiti (**2**)
✧ NA- + *v.* hvat, hvatati

nàhzac *m reg. tipogr.* list koji je jednom polovinom zalijepljen za unutarnji dio korica knjige, a drugi je poleđina stražnje stranice knjige (služi za zaštitu i ukras); zalist
✧ *njem.* Nachsatz

náib *m* ⟨G naíba⟩ *reg. pov.* **1.** kadijin zastupnik **2.** zamjenik (u nekoj upravnoj službi)
✧ *tur.* ← *arap.* nā'ib

nàīći *svrš.* ⟨*prez.* nàiđēm, *pril. pr.* nàišāvši, *imp.* naíđi, *aor.* naíđoh, *prid. rad.* nàišao⟩ **1.** (∅) doći, pojaviti se; svratiti, navratiti (o osobama) **2.** (na što, na koga) naći bez traženja; namjeriti se, naletjeti, nabasati, sastati

// **naìlazak** *m* ⟨G -ska, N *mn* -sci⟩ rezultat nailaženja; dolazak, pojava; **naìlaziti** (∅, na što, na koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. sad.* -ēći, *gl. im.* -žēnje⟩, *v.* naići
✧ NA- + *v.* ići
nàigrati se (∅, čega) *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nȁigrao se⟩ dugo (se) igrati, igrati (se) do mile volje
✧ NA- + *v.* igra, igrati (se)
nàime *pril.* (*čest.*) **1.** podsjećanje na neizrečeno [*to je ~ bilo jučer*] **2.** ispravljanje [*nisam ~ jesam*]; to jest // **nàimenovati** (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàimenujēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàimenovān⟩, *v.* imenovati (**2**)
✧ NA- + *v.* ime
Nairobi (*izg.* Najrôbi) *m* glavni grad Kenije, 1.429.000 stan., najveći grad *I* Afrike
naìskāp *pril.* do posljednje kapi △ ***ispiti*** ~ ispiti u jednom gutljaju, dahu; nadušak (**2**)
✧ NA- + *v.* iz + *v.* kap
Naismith (*izg.* Nèjsmit), **James A.** (1861–1939), kanadsko-američki nastavnik fizičkog odgoja; 1891. izmislio košarku koja se ubrzo širi diljem SAD-a; prvi uveo zaštitne kacige za igrače u američkom nogometu
nȁīv|an *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ **1. a.** koji suviše lako vjeruje u ono što čuje; lakovjeran **b.** prostodušan, bezazlen **2.** neiskusan **3.** neizvještačen, nenamješten **4.** *pren.* priglup, ograničen △ ~***na umjetnost*** *lik.* umjetnost kojom se izražavaju formalno neškolovani slikari i kipari, ob. jednostavnim motivima (npr. priroda, selo), ali često u nerealističnoj, nadrealističkoj interpretaciji na granici fantastike (u nas zastupljena u Hlebinskoj slikarskoj školi) // **naíva** *ž* **1.** naivna umjetnost **2.** *pren.* naivnost; **naívac** *m* ⟨G -vca, N *mn* -vci, G nàīvācā⟩ **1.** *razg. iron.* onaj koji u sve vjeruje, lakovjeran čovjek **2.** *term.* slikar koji slika bez formalne škole ili drugačije od školovanog slikara, ob. motive iz svakodnevnog života (npr. selo, priroda, domaće životinje, cvijeće); **naívčev** *prid.* koji pripada naivcu; **naívčina** *m* ⟨N *mn* -e⟩ onaj koji je nepopravljivo naivan; lakovjernik; **naivìtēt** *m* ⟨G naivitéta⟩ ukupnost postupaka koji se u nekom poslu ili doživljaju svijeta vežu uz naivnost (npr. ljudska figura veća od kuće u slikarstvu itd.); **nàīvka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* naivac; **naívko** *m* ⟨N *mn* -vci, G nàīvākā⟩ *hip.* od naivac; **nȁīvno** *pril.* na naivan način [*postupiti ~*]; **naívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je naivan ili svojstvo onoga što je naivno
✧ *fr.* naïf (naïve ž): prirodan, instinktivan ← *lat.* nativus: prirođen, urođen, prirodan
nȁizglēd *pril.* onako kao što bi se reklo na prvi pogled, po izgledu; reklo bi se, čini se, dobiva se dojam, ostavlja dojam
✧ NA- + *v.* izgledati, izgled
naizmjèničan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji se javlja, obavlja, diže u pravilnim ritmovima, koji se naizmjence javlja; koji se u radu ili kao pojava izmjenjuje s kim ili čim drugim // **naizmjèncē** (**naizmjènicē**) *pril.* izmjenjujući se, tako da se izmjenjuje; naizmjenično, izmjenično, na smjenu; **naizmjènično** *pril.* tako da se tko ili što izmjenjuje, tako da se smjenjuje jedno s drugim, sad jedan sad drugi, čas jedan čas drugi; naizmjence; **naizmjèničnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je naizmjenično
✧ NA- + *v.* izmijeniti
nȁizūst *pril.* **1.** tako da se izgovori bez čitanja ono što je naučeno napamet [*znati ~*] **2.** u jednom dahu
✧ NA- + *v.* iz + *v.* usta
NAJ- kao prvi dio riječi dodan drugom stupnju pridjeva (komparativu) oblikuje treći stupanj (superlativ) [*naj + gori → najgori*; *naj + jači → najjači*]
✧ *prasl.* *naj- (*češ.* nej-, *polj.* naj-) ← NA- + *prasl.* *-i- (čestica za pojačavanje značenja)
najáda *ž bot.*, *v.* podvodnica
✧ *v.* Najada
Najáde *ž mn mit.* nimfe koje vladaju izvorima, rijekama i jezerima i žive u njima; lijepe su, mlade i kupaju se gole
✧ *grč.* Nāiás: vodena nimfa
nàjahati (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàjašēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. rad.* nàjahao (se)⟩ **1.** (na što) **a.** uspeti se na jahaću životinju; zajahati **b.** poklopiti, naleći na što; najašiti **2.** (na koga) nastojati od koga što iznuditi, bezobzirno insistirati **3.** (se) jahati mnogo i dugo, jahati do mile volje; najašiti se // **najahívati** (na koga, na što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* najàhujēm (se), *pril. sad.* najàhujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* najahati (se); **nàjašiti** (se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. rad.* nàjahao (se)⟩, *v.* najahati (se)
✧ NA- + *v.* jahati
nájam *m* ⟨G nájma, N *mn* nájmovi⟩ **1.** čin unajmljivanja, privremena upotreba nečijeg rada,

predmeta, ili prostora [*dati u* ~; *uzeti u* ~] **2.** cijena koja se plaća za unajmljivanje čijeg rada, korištenje nekog predmeta ili prostora // **nájamnī** *prid.* koji se odnosi na najam [~ *radnik*] △ ~ ***rad*** *ekon.* rad proizvođača koji prodaje vlasniku sredstava za proizvodnju uporabu svoje radne snage na određeno vrijeme za određeni iznos; **nájamnica** *ž* najamna radnica; **nájamničin** *prid.* koji pripada najamnici; **nájamničkī** *prid.* koji se odnosi na najamnike [~ *odnos*]; **nájamnički** *pril.* kao najamnik, na način najamnika; **nájamnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** vojnik koji ugovara služenje za novac, koji je unajmljen, najmljen; plaćenik **2.** onaj koji je najmljen, najmljeni radnik, *usp.* najmljenik; **najamǹna** *ž* novac koji se daje u naknadu za ono što je unajmljeno; **nájmiti** (što, koga) *svrš.* ⟨*prez.* nâjmīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nâjmljen⟩ uzeti u najam; unajmiti; **nâjmljenica** *ž*, *v.* najamnik; **nâjmljeničkī** *prid.* koji se odnosi na najmljenike; **nâjmljenički** *pril.* kao najmljenik, na način najmljenika; **nâjmljenīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je najmljen za kakav posao; najamnik (**2**); **nâjmljeničin** *prid.* koji pripada najmljenici

♦ *pr.* (prema zanimanju): **Nàjmenik** (Orahovica)

✧ od starijega *najьmъ ≃ NA- + *prasl.* *jęti: uzeti, *v.* uzeti

nâjava *ž* pismena ili usmena obavijest o nekom budućem događaju (posjetu, govoru, predavanju, TV ili radioemisiji, predstavi) // **najáviti** (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàjāvīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàjāvljen⟩ **1.** (što kome) pismeno ili usmeno obavijestiti javnost ili pojedinca o nekom budućem događaju [~ *radioemisiju*; ~ *posjet*] **2.** (koga kome) obavijestiti o čijem dolasku, predstaviti onoga koji je došao **3.** (se kome) obavijestiti koga o svom budućem dolasku u posjet; **najavljìvāč** *m* ⟨G najavljiváča⟩ onaj koji najavljuje, koji čita najave; **najavljiváčev** *prid.* koji pripada najavljivaču; **najavljivàčica** *ž*, *v.* najavljivač; **najavljìvāčkī** *prid.* koji se odnosi na najavljivače; **najavljìvāčki** *pril.* kao najavljivač, na način najavljivača; **najavljívati** (što, koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* najàvljujēm (se), *pril. sad.* najàvljujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* najaviti (se); **nájāvnī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na najavu, koji čini najavu, koji je dio najave [~ *tekst* = tekst najave]

✧ NA- + *v.* jav, javiti

nâjbolje *pril.* ⟨*superl.*⟩, *v.* dobro[1] (II), bolje

✧ NAJ- + *v.* dobar, bolje

nâjbrže *pril.* ⟨*superl.*⟩ brže od svih drugih [~ *trčati*]

✧ NAJ- + *v.* brz, brže

nâjčešće *pril.* **1.** ⟨*superl.*⟩, *v.* često; češće od svih drugih [~ *radim sam*] **2.** pretežito, većinom [~ *stiže na vrijeme*]

✧ NAJ- + *v.* čest[2], često

najèbati (∅, se) *svrš.* ⟨*prez.* -ēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. rad.* nàjebao (se)⟩ *žarg. vulg.* **1.** loše se provesti, imati zlu sreću; nastradati, nagrabusiti **2.** (se) mnogo spolno općiti // **najebávati** (∅, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* najèbāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* najebati

✧ NA- + *v.* jebati

najedànpūt *pril.* **1.** odjednom, iznenada, najednom **2.** u jedan mah, (svi) u isti čas; istodobno, najednom, najedared

✧ NA- + *v.* jedanput

najedàrēd *pril. reg. jez. knjiž.*, *v.* najedanput

✧ NA- + *v.* jedared

najéditi (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàjēdīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàjēđen⟩ naljutiti (se), rasrditi (se) // **nàjēđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je najeđen, ljutitost, srditost

✧ NA- + *v.* jed, jediti (se)

najèdnōm *pril.*, *v.* najedanput

✧ NA- + *v.* jedan, jednom

nàjesti (se, koga) *svrš.* ⟨*prez.* nàjedēm (se), *pril. pr.* -ēvši (se), *imp.* nàjedi (se), *prid. rad.* nàjeo (se)⟩ nahraniti, jesti do sitosti, nasititi // **najédati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàjēdām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ izjedati, nagrizati, jetkati, razarati, *usp.* najesti

✧ NA- + *v.* jesti

nàjetkati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàjetkān⟩ neku podlogu obraditi jetkanjem

✧ NA- + *v.* jetkati

nȁjezda *ž* **1. a.** *pejor.* zauzimanje neke zemlje velikom osvajačkom silom [~ *osvajača*] **b.** nailazak velikog mnoštva [~ *skakavaca*] **2.** *pren.* nailazak mnoštva ljudi u neku zemlju ili kraj i sl. [~ *turista*]

✧ NA- + *v.* jezditi, jezda

nájeznice *ž mn zool.* porodica opnokrilaca svrdlara (*Ichneumonidae*); ženke polažu jaja u ličinke drugih kukaca

najéžiti se *svrš.* ⟨*prez.* nàjēžīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* nàjēžen⟩ **1.** (o koži) doći u sta-

nje u kojem su dlačice uzdignute od hladnoće, straha i sl.; naježuriti se **2.** (o kosi, dlaci) nakostriješiti se // **nàjēženo** *pril.* **1.** naježureno, nakostriješeno **2.** *pren.* uplašeno, uzbuđeno; **najèžūrenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je naježen; **naježúriti se** *svrš.* ⟨*prez.* najèžūrīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* najèžūren⟩ naježiti se, biti obuzet ježurima
✧ NA- + *v.* jeza, ježiti se

nâjgor|ī *prid.* ⟨*superl.*⟩, *v.* zao, loš
✧ NAJ- + *v.* gori

nàjgvirc *m bot. reg.*, *v.* pimenta
✧ *njem.* Neugewürtz

nâjkice *ž mn razg.* sportska obuća tvrtke Nike
✧ *amer.engl.* Nike, tvorničko ime

nàjlōn *m* ⟨G najlóna⟩ **1.** sintetička plastična masa iz koje se izrađuju čvrsta, elastična i žilava vlakna za tekstilnu i drugu industriju; sirovina za brojne poluproizvode i proizvode u uporabi od 1938. **2.** *meton.* vrećica od plastične mase △ ~ ***čarape*** čarape od najlonske niti; ~ ***plaža*** *žarg.* nudistička plaža; ~ ***vrećica***, *v.* najlon (2) // **nàjlōnka** *ž* ⟨D L -nci, G *mn* -ā/-ī⟩ (ob. *mn*) *razg.* ženska čarapa izrađena od najlona ili sličnog sintetičkog materijala; **nàjlōnskī** *prid.* koji je od najlona
✧ *engl.* nylon, tvorničko ime

nâjmanjē *pril.* **1.** ⟨*superl.*⟩, *v.* malo; u najmanjoj količini, manje od svega drugoga **2.** bar, barem
✧ NAJ- + *v.* mal[1], malo, manje

nájmiti, *v.* najam

najmodávac *m* ⟨G -vca, N *mn* -vci, G najmòdāvācā⟩ onaj koji daje u najam // **najmodàvačkī** *prid.* koji se odnosi na najmodavce; **najmodávčev** *prid.* koji pripada najmodavcu; **najmòdāvka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* najmodavac
✧ *v.* najam + *v.* dati

najmoprímac *m* ⟨G -mca, N *mn* -mci, G najmòprīmācā⟩ onaj koji dobiva u najam // **najmoprìmačkī** *prid.* koji se odnosi na najmoprimce; **najmoprímčev** *prid.* koji pripada najmoprimcu; **najmòprīmka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* najmoprimac
✧ *v.* najam + *v.* primiti

nȁjner *m reg. zast.* devetka (npr. u kartama)
✧ *njem.* neun: devet

nâjposlije *pril.* **1.** znatno poslije drugih, osjetno na kraju u redoslijedu događaja, s velikim zakašnjenjem, *opr.* najprije (1) **2.** (riječ koja najavljuje zaključak koji slijedi iz neposredno rečenog) konačno, naposljetku [*u tom poslu izgubio je golem novac, ~, svaka se škola plaća*]
✧ NAJ- + *v.* poslije

nâjprije *pril.* **1.** prije od svih drugih, prije od svih, prvi od svih (o dolasku na neko mjesto, obavljanju i završavanju posla itd.) **2.** riječ koja ob. u nekom izlaganju ili u dijaloškoj situaciji ukazuje na ono što će se dalje reći ili u čemu se iznosi drugačije mišljenje kao prvo, ponajprije [*~ valja znati da ima očiglednosti kojih se treba čuvati*]
✧ NAJ- + *v.* prije

nâjt-klȁb *m* night-club, *v.* night △

najúriti (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàjūrīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàjūren⟩ **1.** nagnati u bijeg, na uzmak ili povlačenje; otjerati, istjerati, izbaciti **2.** *razg.* otpustiti koga s posla // **najurívati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* najùrujēm, *pril. sad.* najùrujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* najuriti
✧ NA- + *v.* juriti

nàjvišē *pril.* ⟨*superl.*⟩, *v.* visoko, mnogo // **nâjvećma** *pril. rij. knjiš.*, *v.* najviše, *opr.* najmanje
✧ NAJ- + *v.* više

nȁjzad *pril.* **1.** poslije dugog čekanja, poslije mnogo vremena: napokon, naposljetku, konačno **2.** uostalom, na koncu konca, na kraju krajeva

NAK- kao prvi dio riječi izražava dan prije prekjučer i dan poslije prek(o)sutra, ob. u: [*naksutra*; *nakjučer*], *usp.* ZANAK-
✧ NA- + *v.* k

nàkačiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàkačen⟩, *v.* okačiti // **nakačívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nakàčujēm, *pril. sad.* nakàčujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nakačiti
✧ NA- + *v.* kačiti

nàkajati se *svrš.* ⟨*prez.* nàkajēm se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nàkajao se⟩ kajati se do kraja, kajati se onoliko koliko je potrebno, žaliti što onoliko koliko to zaslužuje (ob. jako) [*ne mogu se dovoljno ~ što sam učinio tu glupost*]
✧ NA- + *v.* kajati se

nakàlemiti *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nakàlemljen⟩ **1.** cijepiti divlju voćku pitomom radi oplemenjivanja **2.** *pren.* dodavati čemu neke elemente, dijelove koji nisu sukladni cjelini: nametnuti
✧ NA- + *v.* kalem, kalemiti

nakániti (0, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàkānīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. rad.* nakánio (se)⟩ odlučiti (se),

imati namjeru učiniti što; namjeravati // **nákan** *prid. zast.* koji se nakanio da što učini; namjeran; **nâkana** *ž knjiš.*, *v.* namjera; **nakanjívati** (∅, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nakànjujēm (se), *pril. sad.* nakànjujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nakaniti

✧ NA- + *v.* kaniti

nàkapati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàkapān⟩ uliti u obliku kapljica, staviti kapljice u nešto; ukapati [~ *lijek u oči*] // **nakapávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nakàpāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nakapati; **nàkapnica** *ž* **1.** *anat.* vrećasta tvorba u bubregu u koju se izlučuje mokraća **2.** rezervoar u koji se sakuplja kišnica; cisterna, čatrnja

✧ NA- + *v.* kap, kapati

nȁkarada *ž* ono što je ružno, nagrđeno, izopačeno; rugoba, nagrda, nakaza // **nȁkaradan** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ nagrdan; **nȁkaradno** *pril.* na nakaradan način; **nȁkaradnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nakaradan ili svojstvo onoga što je nakaradno

♦ *pr.* (nadimačko): **Nȁkarada** (Korenica)

✧ *tal.* gnaccara, nacchera: talambas ← *arap.* naqqāra, *v.* nakere

nàkastiti *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* nàkastio⟩ *reg.* naumiti, odlučiti se za što // **nàkastīle** *pril. reg.* namjerno, s namjerom

✧ NA- + *tur.* kast ← *arap.* qaṣd: namjera

nakàšljati se *svrš.* ⟨*prez.* nàkašljēm se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nàkašljao se⟩ kratko zakašljati, pročistiti grlo // **nakašljávati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* nakàšljāvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nakašljati se

✧ NA- + *v.* kašalj, kašljati

nákaza *ž pejor.* vrlo ružna, nagrđena osoba △ ***moralna*** ~ vrlo pokvarena osoba, osoba bez morala // **nákaz|an** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji ima svojstva nakaze (ob. o stvarima i pojmovima) [~*na ideja*; ~*ni pojmovi*; ~*an izgled*]; **nakáziti** *svrš.* ⟨*prez.* nàkāzīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàkāžen⟩ nagrditi, unakaziti; **nákaznik** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je nakazan; rugoba; **nákazno** *pril.* na nakazan način; vrlo ružno [~ *izgledati*]; **nákaznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nakazan

✧ NA- + *v.* kazati

nákaznici *m mn zool.* **1.** red kukaca ravnokrilaca (*Cheleutoptera*), imaju oblik grančice ili lista, izvanredni primjeri mimikrije **2.** noćni leptiri dlakava tijela (*Notodontidae*)

✧ *v.* nakaza

nàkere *ž mn glazb.* drveni kolutići koji se nataknu na prste pa se udaraju jedan o drugi, kao neka vrsta ritmičke pratnje uz pjesmu i ples; vrsta kastanjeta

✧ *tal.* nacchera ← *arap.* naqqāra: bubanj, talambas

nakésiti se *svrš.* ⟨*prez.* nàkēsīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* nàkēšen⟩ ružno se nasmijati pokazujući zube; naceriti se

✧ NA- + *v.* kesiti (se)

Nȁkić, Petar (*tal.* Pietro Nacchini) (1694–o.1769), hrv. svećenik i graditelj orgulja; izgradio o. 300 orgulja u talijanskim i dalmatinskim crkvama; djelovao uglavnom u Veneciji gdje je osnovao i školu za graditelje orgulja

nakinđúriti (se, koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nakìnđūrīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nakìnđūren⟩, *v.* nađinđati // **nakìnđūrenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je nakinđuren; **nakinđurívati** (se, što, koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* nakinđùrujēm (se), *pril. sad.* nakinđùrujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nakinđuriti

✧ NA- + *v.* kinđuriti

nȁkiseo *prid.* ⟨*odr.* -elī⟩ koji je pomalo kiseo, blago kiseo // **nȁkiselo** (način pisanja uz: na kiselo) *pril.* način priređivanja nekih jela u kojih je poželjno svojstvo kiselost [*plućica* ~]; **nàkisnuti**[1] *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* nàkisnuo⟩ postati lagano kiseo (kao znak kvarenja, npr. o vinu); ciknuti (**3**)

✧ NA- + *v.* kiseo

nàkisnuti[2] (∅) *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* nàkisnuo⟩ lagano pokisnuti, okvasiti se od kiše

✧ NA- + *v.* kiša, kisnuti

nákit *m* ukrasni predmeti koji se nose na tijelu (narukvice, naušnice, ogrlice i sl.) [*nositi* ~; *staviti* ~] △ ***pećínski (špiľjski)*** ~ stalagmiti i stalaktiti // **nàkititi** (se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàkićen⟩ **1.** (koga, što), *v.* kititi **2.** (se) *žarg.* opiti se alkoholnih pića; naljoskati se; **nákitnica** *ž* kutija u kojoj se čuva nakit; **nàkitnjāk** *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *pov.* dio stilizirane nošnje viših društvenih svjetovnih slojeva u koji se odijeva muški spolni organ na vidljiv način, *usp.* nakurnjak

✧ NA- + *v.* kita

nakívati, *v.* nakovati

nȁkjučēr *pril.* dan prije prekjučer, treći dan od ovoga, prije tri dana, *opr.* naksutra

✧ NAK- + *v.* jučer

nâklada *ž* **1.** poduzeće koje izdaje knjige; izdavač, nakladnik **2.** broj primjeraka tiskan u jednom izdanju; tiraža // **nâkladn|ī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na nakladu [*~i zavod*; *~o poduzeće*]; izdavački, izdavalački; **nákladnica** *ž*, *v.* nakladnik; **nákladničin** *prid.* koji pripada nakladnici; **nákladnički** *pril.* kao nakladnik, na način nakladnika; **nákladnički** *prid.* koji se odnosi na nakladnike △ ~ ***ugovor*** pismeno zaključeni posao između autora i nakladnika kojim se utvrđuje autorsko pravo na umnožavanje i objavljivanje djela te autorski honorar; **nákladnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ izdavač; **nákladništvo** *sr* djelatnost nakladnika; izdavaštvo
✧ NA- + *prasl.* *klasti: polagati (*rus.* klast', *češ.* klásti), *lit.* kloti: proširivati ≃ *stvnjem.* hladan

nàklanjati (se), *v.* nakloniti se

naklápati (o čemu) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàklāpām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *pejor.* raspredati, pripovijedati o mogućim ishodima, razvoju neke situacije bez mnogo informacija // **naklápalo** *sr pejor.* onaj koji naklapa; brbljavac, pričalo
✧ NA- + *v.* sklop, sklapati

nàklati (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàkoljēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁklān⟩ **1.** koljući ne zaklati do kraja **2.** (se) poklati mnogo
✧ NA- + *v.* klati

nakléčati se *svrš.* ⟨*prez.* nàklēčīm se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nakléčao se⟩ dugo klečati
✧ NA- + *v.* klecati, klečati

naklobúčiti se *svrš.* ⟨*prez.* naklòbūčīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* naklòbūčen⟩ nadignuti se iznutra i oblikovati klobuk (o opečenoj koži i sl.), namjehuriti se
✧ NA- + *v.* klobuk, klobučiti se

naklòniti se *svrš.* ⟨*prez.* nàklonīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* nàklonjen⟩ sagnuti glavu ili gornji dio tijela u znak poštovanja [*~ duboko*] // **nàklanjati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** biti sklon čemu; naginjati **2.** (se), *v.* nakloniti se; **náklon** (I) *m* sagibanje glave ili gornjeg dijela tijela u znak poštovanja; poklon △ ***moj*** ~ riječi pozdrava u okviru građanskih običaja; **náklon** (II) (komu, čemu) *prid.* koji je prijateljski raspoložen prema kome; sklon, naklonjen, dobronamjeran, blagonaklon; **náklonōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je prema kome ili prema čemu naklon [*pokazati/iskazati ~*]; **nàklonjen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ sklon; **nàklonjenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stav onoga koji je naklonjen komu; sklonost prema komu ili čemu
✧ NA- + *v.* kloniti (se)

naklòpati se *svrš.* ⟨*prez.* nàklōpām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nàklōpān⟩ do sita se najesti; nakrkati se
✧ NA- + *v.* klopati

nàkljukati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàkljukān⟩ **1.** kljukajući nahraniti; našopati **2.** *pren.* napuniti, nabiti lošim znanjem **3.** (se) pretjerati u jelu; našopati se
✧ NA- + *v.* kljukati

nâknada *ž*, *v.* nadoknada // **náknad|an** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** dodatan **2.** koji slijedi po završenju nečeg; kasniji [*~an upis*] △ ~***na obavijest*** obavijest koja se šalje nakon prve obavijesti (ili one za koju se je mislilo da je posljednja i konačna); **nàknaditi** *svrš.* ⟨*prez.* nàknadīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàknađen⟩ dobiti što u naknadu; **náknadno** *pril.* poslije čega, obično poslije kraja, nakon što je sve završeno [*stigao je ~*; *odgovor ćemo dati ~*]; **naknađívati** *nesvrš.* ⟨*prez.* naknàđujēm, *prid. trp.* naknàđīvān, *pril. sad.* naknàđujūći, *gl. im.* -ānje⟩ dobivati što u naknadu
✧ NA- + *v.* k + *v.* nada

nàkon *prij.* (koga, čega) neposredno u vremenskom slijedu [*~ mene*; *~ kiše*]; poslije (**1**), iza
✧ NA- + *prasl.* *konъ: početak (*rus.* kon, *ukr.* kin), *v.* početi

nakòpati (se) *svrš.* ⟨*prez.* nakòpām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁkopān⟩ **1. a.** (što) dobiti, izvaditi kopanjem [*~ krumpir*] **b.** (sebi što) *razg.* priskrbiti [*~ sebi brige/nevolju*] **2.** (čega) dobiti željenu količinu od veće postojeće količine [*~ krumpira*] **3.** (se) *žarg.* naraditi se
✧ NA- + *v.* kopati

nakòsiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàkosīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàkošen⟩ košenjem dobiti onoliko koliko treba
✧ NA- + *v.* kosa², kositi

nakósiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàkōsīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàkōšen⟩ postaviti nakoso, nagnuti u odnosu na okomiti pravac // **nakosívati** (**nakošívati**) *nesvrš.* (što) ⟨*prez.* nakòsujēm, *pril. sad.* nakòsujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nakósiti; **nȁkōso** *pril.* na kos, ukošen način, ukrivo [*drvo stoji ~*]
✧ NA- + *v.* kos², kositi

nakostrešívati (se, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nakostrèšujēm (se), *pril. sad.* nakostrèšujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nakostriješiti // **nakostrijéšiti** (se, što) *svrš.* ⟨*prez.* nakòstrijēšīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nakòstrijēšen⟩ **1.** (o životinjama) dignuti dlaku ili perje tako da strši (uslijed straha, hladnoće i sl.); nakostrušiti, narogušiti se **2.** *pren.* (o čovjeku) zauzeti obrambeni stav, spremiti se za sukob; naoštriti se, narogušiti se; **nakostrúšiti** (se, što) *svrš.* ⟨*prez.* nakòstrūšīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nakòstrūšen⟩, *v.* nakostriješiti; **nakostrušívati** (se, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nakostrùšujēm (se), *pril. sad.* nakostrùšujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nakostrušiti

✧ ≃ NA- + *prasl.* *kostrъ: šiljak, stoklas (biljka) (*rus.* kostér', *polj.* kostra)

nakòtiti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàkotīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàkoćen⟩ **1.** (što) okotiti u velikom broju, *usp.* nakot **2.** (se) **a.** razmnožiti se (o životinjama) **b.** *pren. pejor.* umnožiti se, naseliti se (o ljudima) // **nakoćívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nakòćujēm (se), *pril. sad.* nakòćujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nakotiti; **nàkot** *m* **1.** ono što je nakotila ženka životinje za koju se kaže da se koti (kuja, mačka, miš, štakor) **2.** *pejor.* veliki broj djece u jednoj obitelji

✧ NA- + *v.* kotiti

nakòvati *svrš.* ⟨*prez.* nàkujēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* nakòvao⟩ **1.** izraditi što kujući **2.** nadodati kovani dio na što // **nakívati** *nesvrš.* ⟨*prez.* nàkīvām, *pril. sad.* -ājući, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nakovati (**2**); **nȁkov|anj** *m* ⟨G nȁkōvnja, N *mn* nȁkōvnji⟩ **1.** željezni oslonac, postolje na kojem kovač kuje **2.** *anat.* jedna od tri slušne koščice u srednjem uhu

✧ NA- + *v.* kovati

nàkrāj (I) (čega) *prij.* na kraju, na rubu [~ *sela*] // **nàkrāj** (II) *pril.* do kraja i sl. [*teško je s njom izići* ~]

✧ NA- + *v.* kraj

nȁkratko *pril.* **1.** tako da bude ili ostane kratko [*vezati* ~; *odrezati* ~] **2.** ukratko, u malo riječi **3.** na kratko vrijeme [*svratiti* ~]

✧ NA- + *v.* kratak

nakr̀cati (što, čega, se) *svrš.* ⟨*prez.* nakr̀cām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁkrcān⟩ **1.** (koga, što), *v.* natovariti **2.** (se) nositi mnogo tereta // **nakrcávati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nakr̀cāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nakr̀cati

✧ NA- + *v.* kr̀cati

nakȑcati (što, čega, se) *svrš.* ⟨*prez.* nakȑcām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁkrcān⟩ krcanjem dobiti željenu količinu čega (onoga što se krca) [~ *oraha*; ~ *badema*; ~ *lješnjaka*]; stući, *usp.* skȑcati, kȑcati

✧ NA- + *v.* kȑc, kȑcati

nakrénuti (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàkrēnēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *prid. trp.* nàkrēnūt⟩ pomaknuti što ili postaviti tako da stoji ukoso ili pod kutom; iskrenuti // **nàkretati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàkrećēm (se), *pril. sad.* nàkrećūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nakrenuti

✧ NA- + *v.* kretati, krenuti

nakrèsati (∅, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàkrešēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁkresān⟩ **1.** (što, čega) kresanjem dobiti željenu količinu [~ *granja*] **2.** (se) *žarg.* opiti se alkoholnim pićima; naljoskati se // **nȁkresān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *žarg.*, *v.* pijan; **nȁkresānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je nakresan

✧ NA- + *v.* kresati

nakríviti (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàkrīvīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàkrīvljen⟩ pomaknuti što ili postaviti tako da ne stoji uspravno; nagnuti u jednu stranu // **nakrivljávati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nakrìvljāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nakriviti; **nàkrīvljen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ne stoji ravno, koji je nagnut u jednu stranu; **nàkrīvljeno** *pril.* nagnuto u jednu stranu; nahero; **nàkrīvljenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je nakrivljeno; **nakrivljívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nakrìvljujēm (se), *pril. sad.* nakrìvljujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nakrivljavati; **nȁkrīvo** *pril.* tako da odstupa od **1.** kretanja koje uvjetuje osovina [*kotač stoji* ~] **2.** od predviđene okomice i sl. [*slika visi* ~], *opr.* pravo, ravno, pravilno

✧ NA- + *v.* kriv, kriviti

nakr̀kačkē *pril.* na leđima (kad jedan nosi na leđima drugoga); nakrkače, krkački // **nakr̀kačiti** *svrš.* ⟨*prez.* nakr̀kačīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nakr̀kačen⟩ staviti, natovariti što na leđa, ob. osoba osobu

✧ NA- + *v.* krkače

nakŕkati se (∅, čega) *svrš.* ⟨*prez.* nàkr̄kām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nàkr̄kān⟩ *razg. ekspr.* najesti se do sita (ob. teže hrane ili hrane koja se jede žlicom), slasno se najesti do sita; nažderati se

✧ NA- + *v.* krkati

nȁkrūpno *pril.* tako da bude u većim komadima [~ *to izrezi*], *opr.* nasitno
✧ NA- + *v.* krupan

nàksutra *pril.* dan poslije prekosutra, za tri dana, *opr.* nakjučer
✧ NAK- + *v.* sutra[1]

nàkuhati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàkuhān⟩ **1.** kuhajući pripraviti mnogo **2.** (se) puno kuhati
✧ NA- + *v.* kuhati

nákupac *m* ⟨G -pca, V -pče, N *mn* -pci⟩ onaj koji od proizvođača kupuje poljoprivredne proizvode da bi ih preprodavao // **nákupačkī** *prid.* koji se odnosi na nakupce; **nákupački** *pril.* kao nakupac, na način nakupaca; **nákupčev** *prid.* koji pripada nakupcu
✧ NA- + *v.* kupiti, kupac

nakúpati se *svrš.* ⟨*prez.* nàkūpām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nakúpao se⟩ zadovoljiti se kupanjem, kupati se mnogo
✧ NA- + *v.* kupati se

nàkupiti (se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàkupljen⟩ **1.** (što, čega) **a.** kupeći sabrati **b.** pribaviti malo-pomalo; nagomilati, steći (o materijalnim dobrima) **2.** (se) **a.** nagomilati se [~ *se posla*] **b.** nahvatati se [~ *se prašine*] // **nàkupina** *ž* oblik, tvrdina, izraslina na mjestu gdje je došlo do nakupljanja, gdje se koga ili čega nakupilo [~ *sala*]; **nakùpljāč** *m* ⟨G nakupljáča⟩ onaj koji nakuplja, skuplja, gomila što; **nakupljàčica** *ž*, *v.* nakupljač; **nakúpljati** (što, čega, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàkūpljām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nakupiti
✧ NA- + *v.* kup[1], kupiti

nakupòvati (se) *svrš.* ⟨*prez.* nakùpujēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁkupovān⟩ **1.** kupujući pribaviti **2.** (se) kupovati mnogo
✧ NA- + *v.* kupiti, kupovati

nákurnjāk *m* ⟨N -āci⟩ *etnol.* vezen, ukrašen komad muškog rublja koji pridržava mošnje i spolni organ, namijenjen dugom jahanju na konju, ob. kod pastira nomada, *usp.* nakitnjak
✧ NA- + *v.* kurac

nàkvasiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàkvasīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàkvašen⟩ *reg.* (+ *srp.*) **1.** prožeti tekućinom, postati po površini i u nutrini vlažan nakon izlaganja tekućini; navlažiti **2.** ostaviti da se potpuno prožme tekućinom (ob. radi daljnje obrade) [~ *rublje*]; namočiti
✧ NA- + *v.* kvasac (kvas), kvasiti

nalàgati (što komu) *svrš.* ⟨*prez.* nàlažēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàlagān⟩ ispričati mnogo laži
✧ NA- + *v.* lagati

nalágati, *v.* naložiti[2]

nàlajati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -jēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. rad.* nàlajao (se)⟩ **1.** (se) **a.** lajati do kraja, do mile volje (o psu) **b.** *pren.* napričati se, izrazgovarati se **2.** (što na koga) oklevetati, izbaciti izmišljotinu, pustiti neistinu u javnost // **nalajávati** (se, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nalàjāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nalajati
✧ NA- + *v.* lajati

nàlaktiti se (∅, na što) *svrš.* ⟨*prez.* nàlaktīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* nàlakćen⟩ spustiti tijelo na laktove, oprijeti se o laktove // **nalakćívati se** (∅, na što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nalàkćujēm se, *pril. sad.* nalàkćujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nalaktiti se
✧ NA- + *v.* lakat

nàlārfati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nàlārfān⟩ *ekspr.* pretjerano se pokriti šminkom, obložiti lice šminkom preko granica mjere i ukusa
✧ NA- + *njem.* Larve: ličinka, obrazina, maska

naláštiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàlāštīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàlāšten⟩ **1.** osvjetlati **2.** učiniti da se što lašti nanošenjem sloja paste ili drugog sredstva i trljanjem [~ *cipele*] // **nalašćívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nalàšćujēm, *pril. sad.* nalàšćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nalaštiti
✧ NA- + *v.* laštilo, laštiti

nàlaziti (se), *v.* naći (se)

nàleći (na što) *svrš.* ⟨*prez.* nàlegnēm, *pril. pr.* nàlegāvši, *prid. rad.* nàlegao⟩ **1.** pristajati dobro na gornju stranu nečega; nalegnuti, pripasati, upasati **2.** potpuno se predati čemu, usredotočiti se, posvetiti se čemu (o aktivnom radu) // **nàlegnuti** *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* nàlegnuo⟩, *v.* naleći; **nalèžati se** *svrš.* ⟨*prez.* nàležīm se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nalèžao se⟩ dugo ležati; **nalijégati** *nesvrš.* ⟨*prez.* nàlijēžēm, *pril. sad.* nalijéžūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naleći
✧ NA- + *v.* ležati, leći

nàleđe *sr* stražnja strana // **nàleđnica** *ž bank.* vrijednosni papir koji se potpisuje na naleđu; **nàleđnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ *neodom.*, *v.* indosant; **naleđòvnīk** *m* ⟨G naleđovníka, N *mn* naleđovníci⟩ *neodom.*, *v.* indosator
✧ NA- + *v.* leđa

nàlegnuti, *v.* naleći

nalémati *svrš.* ⟨*prez.* nàlēmām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàlēmān⟩ istući, namlatiti
✧ NA- + *v.* lemati

nálet[1] *m reg.* **1.** prokletnik [~ *ga bilo!* neka je proklet!] **2.** *pren.* đavao
✧ *tur.* lânet: prokleto, prokletnik ← *arap.* laʿnä

nalètjeti (na koga, na što, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàletīm (se), *pril. pr.* -ēvši (se), *prid. rad.* nalètio/nalètjela (se) *ž*⟩ **1.** leteći udariti o što **2.** *pren.* **a.** jureći naići **b.** slučajno naići, neočekivano susresti; nabasati **c.** neoprezno upasti u klopku; natrčati **3.** nasrnuti, naići velikom snagom, izvršiti nalet; navaliti, napasti (o vojnoj sili) **4.** (se) **a.** zasititi se letenja **b.** najuriti se, mnogo trčati (obavljajući poslove i sl.) // **nálet**[2] *m* **1.** nastup, dolazak, napad u letu (o avionu i drugim zrakoplovima) **2.** udar iz velike brzine **3.** nezaustavljiv napad; navala; **nalijétati** (na koga, na što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàlijēćēm (se), *pril. sad.* nalijéćūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naletjeti
✧ NA- + *v.* letjeti

nalèžati se, *v.* naleći

nàlickati (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàlickān⟩ pretjerano (se) dotjerati
✧ NA- + *v.* ličiti, lickati se

nalíčiti *svrš.* ⟨*prez.* nàlīčīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàlīčen⟩ nanijeti boju
✧ NA- + *v.* ličiti

nálīčje *sr* **1.** druga strana, zadnja strana čega, ona koja nije prva ni odmah izložena pogledu; revers (novca, medalje), pozadina, *opr.* lice (tkanine) **2.** *pren.* druga, neugodna, skrivena ili skrivana strana čega // **nálič** *m kem.* tekuća tvar sastavljena od veziva, pigmenta i razrjeđivača, na drvene ili metalne predmete nanosi se kistom, raspršivanjem ili postupkom uranjanja, nakon sušenja očvrsne stvorivši zaštitni (ili dekorativni) sloj; **náličjem** *pril.* tako da se okrene stražnja strana (o stvarima) [*okrenuti* ~], *opr.* licem
✧ NA- + *v.* lice

nalijépiti (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàlijēpīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàlījēpljen⟩ **1.** pričvrstiti (se) lijepljenjem na što; prilijepiti (se) **2.** (što komu) *pren. razg.* podmetnuti kome, lažno optužiti koga za što; prišiti, prilijepiti // **náljep** *m knjiš. rij.* otrov; **naljepljívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* naljèpljujēm (se), *pril. sad.* naljèpljujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nalijepiti; **náljepnica** *ž* **1.** komad papira (ob. samoljepljivi) na koji se ispisuju podaci o predmetu na koji se taj papir lijepi (prehrambeni proizvodi, gramofonske ploče i sl.); etiketa **2.** samoljepljiva sličica
✧ NA- + *v.* lijepiti

nȁlijēvo *pril.* na lijevu stranu, s lijeve strane
✧ NA- + *v.* lijevi

nálik *prid.* ⟨*indekl.*⟩ koji nalikuje (komu ili čemu), sličan [*ona je ~ svojoj majci*] // **nâlika** *ž konstr. neodom.*, *v.* analogija; **nálikovati** (komu, čemu) *nesvrš.* ⟨*prez.* nálikujēm, *pril. sad.* nálikujūći, *gl. im.* -ānje⟩ izgledom podsjećati na koga ili što; biti sličan, sličiti
✧ NA- + *v.* lik

Nâlis, Antun-Tonči (1911–2000), hrv. filmski i TV glumac, nastupio u o. 150 domaćih filmova; u početku pretežno igrao tzv. filmske negativce, kasnije istaknuti interpretator komičnih likova

nàliti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nȁlijēm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *imp.* nȁlīj (se), *prid. rad.* nȁlio (se), *prid. trp.* naliven/nȁlīt⟩ **1.** (što čime) napuniti tekućinom, natočiti; uliti do kraja posude **2.** (se) *razg. iron.* opiti se, biti pijan // **nalijévati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàlijēvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naliti; **náljev** *m* ono što je naliveno, dobiveno nalijevanjem; naljevak; **nàljevak** *m* ⟨G -ēvka, N *mn* -ēvci⟩, *v.* naljev
✧ NA- + *v.* liti

nálivpero *sr* pisaljka sa spremištem ili patronama iz kojih teče tinta pri pisanju
✧ *v.* naliti + *v.* pero

Nałkowska (*izg.* Nalkòvska), **Zofia** (1885–1954), poljska književnica; pjesnikinja simbolističkog izričaja, u proznim i dramskim djelima sklona socijalnim temama i moralnoj problematici; posebno zapažena ciklusom *Medaljoni* (1946) o strahotama u nacističkim logorima 1940–1944.

nálog, *v.* naložiti[2]

nalogodávac *m* ⟨G -vca, N *mn* -vci, G nalogòdāvācā⟩ onaj tko daje nalog za izvršenje neke radnje // **nȁlogodāvan** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ *admin.* onaj koji ima pravo da daje naloge, nadležan, mjerodavan; **nalogodávčev** *prid.* koji pripada nalogodavcu; **nalogòdāvka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* nalogodavac
✧ *v.* naložiti[2], nalog + *v.* dati

nalogoprímac *m* ⟨G -mca, N *mn* -mci, G nalogòprīmācā⟩ onaj koji prima nalog // **na-**

logoprímčev *prid.* koji pripada nalogoprimcu; **nalogòprīmka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* nalogoprimac
✧ *v.* naložiti², nalog + *v.* primiti

nalòkati (se, koga) *svrš.* ⟨*prez.* nàločēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *imp.* nalòči (se), *prid. trp.* nàlokān⟩ *pejor.* **1.** napiti (se) do mile volje **2.** opiti (se) alkoholnim pićima; naliti se, naljoskati se **3.** napiti (o životinjama)
✧ NA- + *v.* lokati

nalòmiti *svrš.* ⟨*prez.* nàlomīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàlomljen⟩ **1.** lomeći nabrati, nakupiti [~ *granja*] **2.** malo slomiti [~ *kost*]
✧ NA- + *v.* lom, lomiti

nálonj *m pravosl.* stalak u crkvi na kojem stoje knjige; leturin
✧ *grč.* analogeîon

nalòviti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàlovīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàlovljen⟩ **1.** loveći nahvatati [~ *riba*] **2.** (se) zadovoljiti se lovom, mnogo loviti
✧ NA- + *v.* lov, loviti

nalòžiti¹ (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàložīm, *pril. pr.* -īvši, *imp.* nalòži, *prid. trp.* nàložen⟩ učiniti da što gori [~ *vatru*; ~ *peć*; ~ *(sobu)*, *meton.* naložiti vatru u peći (sobi)]; podložiti, potpaliti
✧ NA- + *v.* ložiti

nalòžiti² *svrš.* ⟨*prez.* nàložīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàložen⟩ narediti, zapovjediti // **nalágati** (što komu) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàlāžēm, *pril. sad.* nalážūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naložiti²; **nálog** *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ ono što se kome naloži, naredi [*putni* ~; *službeni* ~; *dati/izdati* ~]
✧ NA- + *v.* složiti

nalukávati se *nesvrš.* ⟨*prez.* nalùkāvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *reg. ekspr.* navirivati se u želji da se što vidi, gledati skrivećke
✧ NA- + *v.* luknja, lukati

nalúpati *svrš.* ⟨*prez.* nàlūpām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàlūpān⟩ namlatiti, izudarati
✧ NA- + *v.* lupiti, lupati

náljepnica, *v.* nalijepiti

Naljéšković, Nikola (prije 1510–1587), hrv. književnik, dubrovački pjesnik ljubavne i pobožne poezije u maniri petrarkizma (*Pjesni bogoljubne*), pisac igrokaza (*Maskerata*); bavio se i astronomijom (*Dijalog o zemaljskoj kugli*)

naljevnjáci *m mn* ⟨G naljevnjákā⟩ *zool.*, *v.* infuzorije

nàljoskati se *svrš.* ⟨*prez.* nàljoskām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nàljoskān⟩ *pejor.* opiti se alkoholnim pićem; biti potpuno pijan // **naljoskávati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* naljòskāvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naljoskati se
✧ *ekspr.*, NA- + *v.* ljos, ljoskati

naljúštiti *svrš.* ⟨*prez.* nàljūštīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàljūšten⟩ ljušteći pripraviti
✧ NA- + *v.* ljuska, ljuštiti

naljútiti (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàljūtīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàljūćen⟩ izazvati čiju ili svoju ljutnju; rasrditi, razbjesniti, razbješnjeti // **nȁljūt** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je malo (pomalo) ljut, koji se malo (pomalo) ljuti, koji pokazuje znakove umjereno izražene ljutnje (o osobama i životinjama); **nȁljūto** (**na ljúto**) *pril.* **1.** onako kako postupa onaj koji je naljut **2.** tako da se doda željena količina onoga što jelo čini ljutim (npr. paprike, za razliku od istog jela koje se može prirediti bez toga ili s manjom količinom toga)
✧ NA- + *v.* ljut, ljutiti

nâm *m reg.* glas koji tko uživa, ugled, popularnost [*na ~u* na dobru glasu]
✧ *tur.* ← *perz.* nām

nàmaći, *v.* namaknuti

namàgārčiti (koga) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* namàgārčen⟩ prevariti koga, podvaliti komu; nasanjkati, nasamariti, nasaditi // **namagarčívati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* namagàrčujēm, *pril. sad.* namagàrčujūći, *prid. trp.* namagàrčīvān, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namagarčiti
✧ NA- + *v.* magarac

nȁmāh *pril. zast.* **1.** odmah **2.** naprečac (**1**)
✧ NA- + *v.* mah

namákati, *v.* namočiti

namàknuti *svrš.* ⟨*prez.* nàmaknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* nàmaknūt⟩ **1.** (što na što, oko čega) pokretom staviti nešto na ili oko čega [~ *omču oko vrata*] **2.** (što) steći materijalna dobra; namaći, priskrbiti // **nàmaći** (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàmaknēm, *pril. pr.* nàmakāvši, *prid. trp.* nàmaknūt⟩, *v.* namaknuti; **nàmicati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàmičēm, *pril. sad.* nàmičūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namaknuti
✧ NA- + *v.* maknuti

namálati (**namáljati**) *svrš.* ⟨*prez.* nàmālām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàmālān⟩ naslikati, oslikati
✧ NA- + *v.* maler, malati

nàmalo *pril.* **1.** malo pomalo **2.** *lokal.* oskudno

// **nȁmālo** *pril.* u malim količinama, jedinično [*trgovina* ~], *opr.* naveliko
✧ NA- + *v.* mal[1], malo

namámiti (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàmāmīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàmāmljen⟩ **1.** uspjeti privući mamljenjem ili mamcem; domamiti **2.** *pren.* privući koga; navabiti // **namamljívati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* namàmljujēm, *pril. sad.* namàmljujūći, *prid. trp.* namàmljīvān, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namamiti
✧ NA- + *v.* mamiti

nȁmastīr *m*, *v.* manastir

namástiti *svrš.* ⟨*prez.* nàmāstīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàmāšćen⟩ namazati mašću
✧ NA- + *v.* mast, mastiti

namátati, *v.* namotati

nàmāz *m* ⟨G namáza⟩ *isl.* muslimanska molitva koja se obavlja pet puta na dan u određeno doba klanjanjem i izgovaranjem rečenica i molitava iz *Kur'ana* [*klanjati* ~ moliti se]
✧ *tur.* ← *perz.* namāz

nàmazati (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàmažēm, *pril. pr.* -āvši, *imp.* nàmaži, *prid. rad.* nàmazao, *prid. trp.* nàmazān⟩ **1.** prevući površinu čega slojem masnoga ili žitkoga; premazati **2.** *iron.* loše naslikati // **námaz** *m* **1.** ono što je namazano, naneseno na podlogu mazanjem; premaz **2.** *kulin.* gusta smjesa od više mljevenih ili gnječenih sastojaka (povrće, sir, riba, meso i sl.) predviđena za sendviče i sl.
✧ NA- + *v.* mazati

naméčiti se (na što) *svrš.* ⟨*prez.* nàmēčīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* naméčio se⟩ **1.** *razg. iron.* steći naviku korištenja čim povoljnim, dobrim, navići se na što dobro **2.** nagnječiti se // **namečívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* namèčujēm se, *pril. sad.* namèčujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namečiti se

namètati (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàmećēm (se), *pril. sad.* nàmećūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nametnuti // **nàmesti** *svrš.* ⟨*prez.* namètēm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. trp.* namèten⟩ metući prikupiti na jedno mjesto [~ *smeće*]; **námet** *m* **1.** ono što je nametnuto u gomilu, hrpu [~ *snijega*] **2.** ono što je nametnuto; danak, porez, trošarina, davanje; **namètljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se nameće, koji neželjen i nepozvan ulazi u odnose s drugim ljudima; **namètljivac** *m* ⟨G -īvca, N *mn* -īvci⟩ onaj koji se nameće; **namètljīvčev** *prid.* koji pripada nametljivcu; **namètljivica** *ž*, *v.* nametljivac; **namètljivo** *pril.* na nametljiv način, s nametljivošću; **namètljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nametljiv; **námetnica** *ž*, *v.* nametnik; **námetničkī** *prid.* koji se odnosi na nametnike; **námetnički** *pril.* kao nametnik, na način nametnika; **námetnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** *biol.* biljni ili životinjski organizam koji živi u tijelu ili na tijelu drugog organizma; parazit **2.** *rij.* onaj koji se nameće; nametljivac, napasnik; **námetnīštvo** *sr* **1.** svojstvo i djelovanje nametnika **2.** ukupnost pojave nametnika (u društvu, na biljkama itd.); **nàmetnuti** (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàmetnēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *imp.* nàmetni (se), *prid. trp.* nàmetnūt⟩ **1.** (što) složiti, nabaciti metanjem **2.** (što komu) *pren.* **a.** natjerati koga da što prihvati mimo svoje volje **b.** opteretiti koga čime [~ *porez*] **3.** (se) **a.** prisiliti koga da stupi u neželjen odnos **b.** steći utjecaj ili vlast mimo želje drugih **c.** dolaziti samo od sebe [*rješenje problema se nametnulo*]
✧ NA- + *v.* metnuti, metati

namežùrati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nàmežurān⟩ dobiti mreške koje se izdižu na površini ili podlozi (o površini vode pod djelovanjem povjetarca i sl.)
✧ NA- + *v.* smežurati se

Nàmībija (**Namîbija**) *ž geogr.* država u Z Africi, 824.292 km², 1.512.000 stan., glavni grad Windhoek; Jugozapadna Afrika // **Namibíjac** *m* (**Namìbījka** *ž*) ⟨G -jca, V Nàmibījče, N *mn* Namibíjci, G Namibìjācā⟩ stanovnik ili državljanin Namibije; **nàmībījskī** *prid.* koji se odnosi na Namibiju i Namibijce

nàmignuti (komu) *svrš.* ⟨*prez.* -ēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* nàmignuo⟩ žmirnuti jednim okom, čime se ob. prenosi neka poruka ili signal, sugerira međusobno razumijevanje // **namigívati** (komu) *nesvrš.* ⟨*prez.* namìgujēm, *pril. sad.* namìgujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namignuti; **namìgljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je koketan, koji je spreman na flert; **namìguša** *ž pejor.* ženska osoba koja namjerno privlači pažnju muškaraca; koketa
✧ NA- + *v.* mig, mignuti

namijéniti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàmijēnīm, *pril. pr.* -īvši, *imp.* namijéni, *prid. trp.* nàmijēnjen⟩ **1.** pripremiti za što, odrediti svrhu čemu [~ *svinju za klanje*] **2.** (što komu) upraviti kome, odrediti da bude njegovo // **nâmjena** *ž* ono što je čemu namijenjeno, svrha ili ono za što će se upotrebljavati [~ *stroja*]; **námjensk|ī** *prid.* koji se odnosi na namje-

nu, koji je namijenjen; predodređen [*~a sredstva*]; **námjenski** *pril.* s obzirom na namjenu, prema namjeni; **nàmijēnjenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga šo je namijenjeno; **namjenjívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* namjènjujēm, *pril. sad.* namjènjujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namijeniti
✧ NA- + *v.* mijena

nàmīr *m* ⟨G namíra⟩ *geol.* slojevi gornjeg karbona
✧ *fr.* namur(ien), po nalazištima oko belgijskog grada Namura

namiȉsati (se) *svrš.* ⟨*prez.* namìrišēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *imp.* namirìši (se), *prid. trp.* nȁmirisān⟩ **1.** (koga, što) osjetiti njuhom čiji miris **2.** (koga, što) poškropiti mirisnom tekućinom, dodati miris **3.** (koga, što) *pren.* predosjetiti, naslutiti, posumnjati [*~ spletku*] **4.** (se) na sebe staviti miris
✧ NA- + *v.* miris, mirisati

namíriti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàmīrīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàmīren⟩ **1.** (koga, što) ispuniti čija traženja u novcu i sl., ispuniti takvu obvezu; isplatiti, platiti, nadoknaditi, srediti račun **2.** (koga, što) završiti svakodnevne uobičajene poslove (hranjenje, čišćenje i sl.) [*~ stoku*] **3.** (se) **a.** zadovoljiti sve potrebe (ob. tjelesne) **b.** naplatiti dugove // **nâmira** *ž arh.* **1.** ono čime se namiruje neka potreba, neko traženje, potrebna količina **2.** priznanica kojom se potvrđuje primitak (novca); **nàmirati**[1] *nesvrš.*, *v.* namiriti; **nàmīrenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je namiren; **namirívati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* namìrujēm (se), *pril. sad.* namìrujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namiriti (se); **námirnice** *ž mn* ⟨N námirnica⟩ prehrambeni proizvodi △ ***životne*** ~ osnovni prehrambeni proizvodi
✧ NA- + *v.* mir

nȁmīsao *ž* ⟨G -sli, I -īšlju/-īsli, N *mn* -sli⟩ dalja misao, dalja namjera // **nàmisliti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàmišljen⟩ stvoriti zamisao, zamisliti, isplanirati što; **namíšljati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàmīšljām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namisliti
✧ NA- + *v.* misao, misliti

namjehúriti se *svrš.* ⟨*prez.* namjèhūrīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* namjèhūren⟩ nadignuti se iznutra i oblikovati mjehur (o koži koja se opekla i sl.), naklobučiti se
✧ NA- + *v.* mjehur

nâmjena, *v.* namijeniti

nâmjer|a *ž* **1.** ono što je tko odlučio učiniti, zamisao koja će se ostvariti radnjom ili činom; nakana [*~a je da...*; *bez ~e*; *u ~i da*] **2.** sam takav čin [*učinjeno bez ~e*] // **námjēr|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji je učinjen namjerno, svjesno, s namjerom; hotimičan, *opr.* nenamjeran, nehotičan, slučajan **2.** koji ima namjeru da što učini **3.** koji se odnosi na namjeru [*~na rečenica*]; **namjerávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* namjèrāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ imati namjeru, praviti planove; kaniti, htjeti; **námjerno** *pril.* s namjerom, hotimice, *opr.* nenamjerno, nehotice, slučajno; **námjernōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je izvedeno ili zamišljeno kao namjerno, s namjerom
✧ NA- + *v.* mjera

nàmjeriti se *svrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* nàmjerio se⟩ **1.** naići na koga ili što; sastati, susresti **2.** suočiti se (s kim), sukobiti se [*~ na lakog protivnika*] // **namjérati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* nàmjērām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namjeriti se; **námjērnica** *ž*, *v.* namjernik; **námjērničin** *prid.* koji pripada namjernici; **námjērnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji se negdje našao, namjerio △ ***putnik*** ~ *jez. knjiž.* putnik, gost
✧ *v.* namjera

námjesnīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** onaj koji vlada ili upravlja u čije ime **2. a.** onaj koji obavlja vladarsku dužnost; regent **b.** poglavar državne uprave u nekoj provinciji, koloniji *isl.* △ **časnički** ~ *term. vojn.* najviši od viših dočasničkih činova u vojsci Republike Hrvatske; iznad nadnarednika i stožernog narednika, a ispod poručnika // **námjesnica** *ž*, *v.* namjesnik; **námjesničkī** *prid.* koji se odnosi na namjesnika i namjesnike; **námjesnički** *pril.* kao namjesnik, na način namjesnika; **námjesništvo** *sr* **1.** svojstvo i djelovanje namjesnika **2.** ukupnost pojave i funkcije namjesnika
♦ *pr.* (prema zanimanju): **Námesnīk** (Petrinja, Zagorje), **Námestnīk** (Ludbreg, Đakovo, Duga Resa), **Námjesnīk** (210, Ludbreg, Đakovo, Zagorje, Podravina)
✧ NA- + *v.* mjesto

nàmjestiti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàmjestīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàmješten⟩ **1.** (što) staviti na određeno mjesto ili u određeni položaj **2.** (što) urediti, posspremiti **3.** (što) opremiti namještajem **4.** (komu, što) *razg.* podmetnuti,

podvaliti, smjestiti **5.** (koga) dati zaposlenje, radno mjesto; zaposliti **6.** (se) **a.** postaviti se na određeno mjesto ili u određen položaj **b.** naći namještenje, zaposliti se // **nȁmjesto** *prij.*, *v.* umjesto; **nȁmještāj** *m* pokretni predmeti koji služe za potrebe stanovanja, rada i ukrasa u prostorijama; pokućstvo [*sobni ~*; *kuhinjski ~*; *uredski ~*]; **namjȅštāljka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ podvala, prijevara, *usp.* namjestiti (**4**); **namjéštati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàmjēštām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namjestiti (se); **nàmješten** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji ima namještenje, zaposlen, koji je u radnom odnosu, koji je dobio stalan posao (ob. činovnički ili službenički) **2.** koji je uređen tako da djeluje legalno i ispravno, prividno ispravan, postavljen kao zamka [*~ pravni postupak*; *~i stečaj*; *~a igra (pobjeda* sport)] **3.** uređen, opremljen [*~ stan*]; (o stanu i uredima); **namještènica** *ž*, *v.* namještenik; **namještèničin** *prid.* koji pripada namještenici; **namještènīčkī** *prid.* koji se odnosi na namještenje i namještenike; **namještènīk** *m* ⟨G namješteníka, V nàmješteníče, N *mn* namješteníci⟩ onaj koji radi u kakvoj službi, ob. administrativnoj; službenik; **nàmješteno** *pril.* **1.** meblirano **2.** usiljeno, afektirano **3.** *razg.* podvaljeno, podmetnuto; **nàmještenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina onoga koji je stavljen na određeno mjesto, u određeni položaj **2.** mebliranost, pripremljenost prostora za stanovanje **3.** usiljenost (u ponašanju); **namješténje** *sr* radno mjesto, zaposlenje, služba

✧ NA- + *v.* mjesto

namlátiti *svrš.* ⟨*prez.* nàmlātīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàmlāćen⟩ **1.** (što) tući mlatom **2.** (koga) istući, dati kome batina, mlatiti ga do pune mjere

✧ NA- + *v.* mlat, mlatiti

nàmljeti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàmeljēm, *pril. pr.* -ēvši, *imp.* namèlji, *prid. trp.* namljèven⟩ **1.** samljeti željenu količinu čega [*~ kave*] **2.** *pren. razg. iron.* svašta naprIčati

✧ NA- + *v.* mlin, mljeti

namnòžiti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàmnožīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàmnožen⟩ brojno (se) povećati, razmnožiti (se) // **namnážati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàmnāžām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namnožiti (se); **namnožávati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* namnòžāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namnožiti (se)

✧ NA- + *v.* mnogi, množiti

namòčiti (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàmočīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàmočen⟩ staviti u tekućinu; potopiti, smočiti // **namákati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàmāčēm, *pril. sad.* namáčūći, *gl. im.* -ānje⟩ držati u tekućini; natapati, močiti [*~ rublje*]

✧ NA- + *v.* mokar, močiti

namòtati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nȁmotān⟩ završiti s motanjem (užeta, vrpce i sl.) na nešto ili oko nečega // **namátati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàmātām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namotati; **nȁmotāj** *m* ono što je dobiveno namatanjem; klupko, smotak; **nàmotak** *m* ⟨G -tka, N *mn* -oci⟩ ono na što se što namotava, kalem, špula; **namotávati** *nesvrš.* ⟨*prez.* namòtāvām, *pril. sad.* -ajūći, *prid. trp.* namòtāvān, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namotati

✧ NA- + *v.* motati

nàmreškati se *svrš.* ⟨*prez.* nàmreškām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nàmreškān⟩ **1.** lagano se nabrati (o površini vode na povjetarcu) **2.** prekriti se sitnim borama (o licu, koži) // **namreškávati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* namrèškāvām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namreškati se, mreškati se

✧ NA- + *v.* mreška, mreškati se

namrgòditi se *svrš.* ⟨*prez.* namr̀godīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* namr̀gođen⟩ napraviti mrgodan, natmuren izraz lica, ob. odajući nezadovoljstvo, ljutnju ili loše raspoloženje // **namr̀gođeno** *pril.* namršteno, ljutito, zlovoljno; **namr̀gođenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je namrgođen; **namrgođívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* namrgòđujēm se, *pril. sad.* namrgòđujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namrgoditi se

✧ NA- + *v.* mrgodan, mrgoditi se

nàmrijēti (komu, što) *svrš.* ⟨*prez.* nȁmrēm, *pril. pr.* -ēvši, *imp.* nàmri, *prid. rad.* nȁmro/nȁmrla *ž*, *prid. trp.* nȁmrijēt/nȁmrt⟩ namijeniti što kome poslije svoje smrti; ostaviti (u nasljedstvo); namiriti // **nàmirati**[2] *nesvrš.* ⟨*prez.* -rēm, *pril. sad.* -rūći, *gl. im.* -ānje⟩ ostavljati što kome u naslijeđe, *usp.* namrijeti

✧ NA- + *v.* mrijeti

namr̂štiti se *svrš.* ⟨*prez.* nàmr̄štīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* nàmr̄šten⟩ izrazom lica, nabiranjem čela odati nezadovoljstvo, neslaganje, nesnošljivost, intenzivno razmišljanje

// **nàmr̄šteno** *pril.* nabrana čela i obrva; zamišljeno, ljutito, nezadovoljno; **nàmr̄štenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je namršten
✧ NA- + *v.* mrštiti se

nȁmrtvo *pril.* tako da je posljedica mrtvilo [*napiti se* ~; *pretući koga* ~ jako, »do mrtvila«]; do iznemoglosti, u velikoj mjeri, gotovo do smrti; smrtimice
✧ NA- + *v.* mrtav

nàmrviti (što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàmrvljen⟩ posuti mrvicama, rasuti mrvice po nečem // **namrvljívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* namr̀vljujēm, *pril. sad.* namr̀vljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* namrviti
✧ NA- + *v.* mrva, mrviti

nàmučiti (koga čime, se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàmučen⟩ **1.** zadati muke i probleme kome; izmučiti, zamoriti [*namučio me svojim pričama*] **2.** (se) izmoriti se
✧ NA- + *v.* muka, mučiti

nàmūsti (se) *svrš.* ⟨*prez.* namúzēm (se), *pril. pr.* nàmūzāvši (se), *prid. trp.* namùzen⟩ **1.** muzući dobiti mlijeko **2.** (se) naraditi se muzući
✧ NA- + *v.* musti

Nána *ž* **1.** *mit.* babilonska i asirska božica, vladarica svijeta i darovateljica života; kult Nane kao božice plodnosti bio raširen u čitavoj Prednjoj Aziji **2.** *pov.* legendarni indijanski ratnik (potkraj 19. st.), vođa Apaša u konačnoj bici protiv bjelačke dominacije

nána[1] *ž* ⟨V nâno, G *mn* -ā⟩ *reg.* **1.** majka **2.** baka // **nánati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* nânām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *fam.* nejako dijete ljuljati noseći ga na rukama; nunati
♦ *pr.*: **Nánić** (120, Obrovac, Čazma, Primorje, Lika)
✧ *ekspr.*

nána[2] *ž bot.*, *v.* metvica
✧ *tur.* nane ← *arap.* naʻnaʻ

nanbûdo *m* ⟨*indekl.*⟩ *sport* japanska borilačka vještina
✧ *jap.*

nȁndu *m* ⟨G -ua, N *mn* -ui⟩ *zool.* velika južnoamerička trkaća ptica (*Rhea americana*) iz porodice nanduovki (*Rheidae*), nešto manja od afričkog noja
✧ *egz.* (onomatopejsko ime)

nanervírati (koga, se) *svrš.* ⟨*prez.* nanèrvīrām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nanèrvīrān⟩ iznervirati
✧ NA- + *v.* nerv, nervirati

nanèsreću (mogući način pisanja uz: na nesreću) *pril.* stjecajem nesretnih okolnosti, po nesreći, nesrećom, nesretnim slučajem, *opr.* nasreću
✧ NA- + *v.* nesreća

nȁng *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *kazal.* tajlandsko kazalište sjena, u kojem se igre izvode kožnatim figurama iza transparentnog paravana, uz mali orkestar
✧ *taj.*

nànijēti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nanèsēm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. rad.* nȁnio/nȁnijēla *ž*, *prid. trp.* nanèsen/nȁnijēt⟩ **1.** (što) donijeti noseći u više navrata, prikupiti nošenjem na neko mjesto [~ *jabuke*] **2. a.** (što) donijeti sa sobom, ostaviti za sobom (o vodi, vjetru); naplaviti [~ *šljunak*] **b.** (što) nenamjerno donijeti sa sobom [~ *blato na cipelama*] **c.** (koga, što) *pren.* dovesti neplanirano iz nekog pravca [*nanijelo ga je u Zagreb*] **3.** staviti (upisati, ucrtati, namazati) na neku površinu [~ *na kartu*; ~ *šminku na lice*] **4.** (što kome) uzrokovati, zadati [~ *štetu*; ~ *bol*] // **nános** *m hidr.* različiti materijal anorganskog (uglavnom petrografskog), organskog (drvne ili lisnate materije, snijega i sl.) te kemijskog (od procesa u industriji) porijekla donesen bujicama ili riječnim tokovima na mjesto taloženja; zamet, zapuh; **nanòsiti** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nànosīm, *pril. sad.* nànosēći, *gl. im.* nànošēnje⟩, *v.* nanijeti
✧ NA- + *v.* nesti i nositi

nanišániti (∅, što, koga) *svrš.* ⟨*prez.* nanìšanīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nanìšānjen⟩ uzeti u nišan; naciljati
✧ NA- + *v.* nišan, nišaniti

nanìzam *m* ⟨G -zma⟩ **1.** *biol.* abnormalno nizak rast ili visina životinja i biljaka **2.** *fiziol.* izrazito niži rast čovjeka od prosjeka dobi, spola i rase; patuljast rast, nanosomija
✧ *fr.* nanisme ≃ *grč.* nânos: patuljak

nanízati (što) *svrš.* ⟨*prez.* nànīžēm, *pril. pr.* -āvši, *imp.* naníži, *prid. rad.* nanízao, *prid. trp.* nànīzān⟩ **1.** načiniti niz, nisku navođenjem na konac (zrna, biseri) **2. a.** redati jedno za drugim u niz **b.** *pren.* ostvarivati (uspjeh, neuspjeh, brojeve, knjige i sl.) jedno za drugim
✧ NA- + *v.* niz, nizati

nȁniže *pril.* prema dolje, nadolje, *opr.* naviše
✧ NA- + *v.* nizak, niže

Nànking *m* luka i grad na obali rijeke Yangtze (*JI* Kina) 2.289.000 stan. // **nànking** *m* ⟨N

mn -nzi⟩ pamučna tkanina, obično žute boje; **nànkinškī** *prid.* koji se odnosi na Nanking

NANO- dekadski prefiks (znak n), kao prvi dio riječi znači 10^{-9} dio jedinice koja je drugi dio te riječi [*nanosekunda*; *nanometar*]

✧ *grč.* nânos, nánnos: patuljak

nanofàrad *m fiz.* jedinica električnog kapaciteta, 10^{-9} dio farada (simbol nF)

✧ NANO- + *v.* Faraday, farad

nànometar *m* ⟨G -tra, N *mn* -tri⟩ *fiz.* jedinica duljine, 10^{-9} dio metra (simbol nm)

✧ NANO- + *v.* metar

nȁnosekunda *ž fiz.* jedinica vremena, 10^{-9} dio sekunde (simbol ns)

✧ NANO- + *v.* sekunda

nanòsiti, *v.* nanijeti

nanosòmija *ž fiziol.*, *v.* nanizam

✧ *grč.* nânos: patuljak + sôma: tijelo

nȁnovo *pril.* iznova, još jedanput, opet, kao prije toga, i ovom prilikom, i ovaj put, ponovo

✧ NA- + *v.* nov

Nansen (*izg.* Nànsēn), **Fridtjof** (1861–1930), norveški polarni istraživač, zoolog i diplomat; kao visoki komesar Lige naroda upravljao humanitarnim akcijama; Nobelova nagrada za mir 1922. // **Nànsēnov** *prid.* koji pripada Nansenu △ ***~a putovnica*** putovnica za izbjeglice, uvedena 1922. na Nansenov prijedlog, pod okriljem Lige naroda, omogućava privremeno reguliranje pravnog statusa izbjeglica

Nantes (*izg.* Nȁnt) *m* riječno-morska luka i grad na obali rijeke Loire prije ušća u Atlantski ocean, 245.000 stan. // **nântskī** *prid.* koji se odnosi Nantes △ ***Nantski edikt*** *pov.* odredbe iz 1598. kojima su hugenotima vraćena vjerska i građanska prava

nànula *ž reg.* otvorena drvena obuća s malim remenom koji se navlači preko prstiju; drvena sandala [*klepetati ~ma*]

✧ *tur.* nalin ← *arap.* na'läyn, dualni oblik od na'l: obuća, posebice drvena

nànut *m*, *v.* naut

nànjušiti *svrš.* ⟨*prez.* nànjušīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nànjušen⟩ **1.** njuhom osjetiti [*~ divljač*] **2.** *pren.* slutnjom otkriti; predosjetiti [*~ opasnost*]

✧ NA- + *v.* njuh, njušiti

naobláčiti se *svrš.* ⟨*prez.* naòblāčīm se, *pril. pr.* -īvši se, *gl. im.* naoblačénje⟩ prevući se oblacima, zastrti se oblacima // **naòblāčenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje neba kad je naoblačeno; naoblačenje, naoblaka; **naoblačénje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* naoblačiti se **2.** *v.* naoblačenost; **naoblačívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* naoblàčujēm se, *pril. sad.* naoblàčujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naoblačiti se; **nȁoblaka** *ž* ⟨D L -aci⟩ **1.** *meteor.* mjera za pokrivenost neba oblacima, a izražava se u osminama ili desetinama zastrtosti neba oblacima (0 znači da je potpuno vedro, a 8 ili 10 da je nebo potpuno pokriveno oblacima) **2.** *v.* oblačnost

✧ NA- + *v.* oblak, oblačiti se

nȁobrazba *ž* ⟨G *mn* nȁobrāzbā/-ī⟩ **1.** ukupnost znanja, vještina i odgoja stečena učenjem; obrazovanost **2. a.** sustav obrazovanja [*visoka ~*; *niska ~*] **b.** poučavanje koje se izvodi u tom sustavu △ ***fakultetska ~***; ***formalna ~*** službeno priznata naobrazba stečena u obrazovnim institucijama // **naobráziti** (se) *svrš.* ⟨*prez.* naòbrāzīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* naòbrāžen⟩ steći određena znanja, izobraziti (se); **naobražávati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* naobràžāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *prid. trp.* naobràžāvān⟩ stjecati određena znanja, izobražavati (se); **naòbrāžen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ obrazovan, *v.* obrazovati; **naòbrāženo** *pril.* sa znanjem, učeno, znalački; **naòbrāženōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je naobražen

✧ NA- + *v.* obraz

nȁočāle *ž pl. tantum* optičko pomagalo za poboljšanje vida oba ili jednog oka s drškama koje se zataknu za uši; očale △ ***sunčane ~*** naočale s tamnim staklima za zaštitu očiju od prejakog svjetla

✧ NA- + *v.* oko, oči, *kalk.* (prema, *tal.* occhiali)

nȁočārka *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *razg.*, *v.* kobra

✧ *v.* naočale

nȁočiglēd (način pisanja uz: na očigled) *pril.* pred očima, tako da svi mogu vidjeti, javno otvoreno pred svima; očevidno, očigledno, naoči, naočice // **nȁoči** *pril.*, *v.* naočigled; **nàočicē** *pril.*, *v.* naočigled

✧ NA- + *v.* očigledan

naòdmet *pril.*, ob. u: [*nije ~* nije suvišno]

✧ NA- + *v.* od + *v.* metnuti, metati

nȁoko *pril.* onako kako se čini na prvi pogled, kako ostavlja dojam prema izgledu, kako izgleda da se može i smije zaključiti bez detaljiziranja; kako se čini, na prvi pogled, naizgled, prividno [*to je samo ~ tako*] // **nȁočit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji pada u oči ljepotom stasa i lika; strojan; **nàočitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ odlika onoga

koji je naočit; **nàočnjāk** *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *etnol.* kožni štit, dio konjske opreme, stavlja se konju sa strane kraj očiju da se ne plaši
✧ NA- + *v.* oko

nȁokolo *pril.* **1.** (∅) sa svih strana oko čega, okružujući [*sjedimo ~*; *svuda ~ mnogo ljudi*] **2.** (čega) *rij.* oko čega [*~ sela*]; oko, okolo **3.** (∅) okolnim putem, okolišno, opisujući krug, zaobilazno, *opr.* poprijeko, proprečke
✧ NA- + *v.* okolo

naòlučiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* -naòlučen⟩ izvesti žljebove na unutrašnjoj strani cijevi vatrenog oružja, izvesti naoklis, ižlijebiti // **naòlučenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo i odlika onoga što je naolučeno; **naolučívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* naolùčujēm, *pril. sad.* naolùčujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naolučiti
✧ NA- + *v.* oluk

nȁopāk *prid.* ⟨*odr.* -ī, *komp.* naopàčnijī⟩ **1.** koji je okrenut na naličje; posuvraćen, izvrnut **2.** *pren.* koji je oprečan točnom, zdravorazumskom; pogrešan [*~ način razmišljanja*] // **nȁopačkē** *pril.*, *v.* naopako (**1**); **nȁopāko** *pril.* **1.** s naličja, izvrnuto, preokrenuto; naopačke **2.** *pren.* pogrešno shvaćajući, krivo, s krive strane, suprotno od onoga što treba; **nȁopākōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je naopako
✧ NA- + *v.* opak

naorùžati (se, koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁoružān, *gl. im.* naoružánje⟩ **1.** (koga, što) dati oružje, opskrbiti oružjem **2.** (se) opskrbiti se oružjem // **nȁoružānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je naoružan; **naoružánje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* naoružati **2.** ukupno oružje i prateća oprema u posjedu pojedinca, vojske ili države △ ***lako*** ~ ručno vatreno oružje; ***teško*** ~ tenkovi, topovi i sl.; **naoružávati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* naorùžāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naoružati
✧ NA- + *v.* oružje, oružati

nàos *m pov. arhit.* glavni dio antičkog hrama, svetište u kojem je kip božanstva kojem je hram posvećen
✧ *grč.* naós: hram

naòštriti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàoštrīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàoštren⟩ **1.** (što) povećati oštrinu sječiva, postići da što (nož, pila i sl.) bolje siječe ili reže; nabrusiti **2.** (se) **a.** biti spreman, spremati se za sukob **b.** (se na što) osjetiti veliku želju za čim [*~ se na svađu*]
✧ NA- + *v.* oštar, oštriti

naòvāmo *pril.* do danas, dosad(a), pa dalje, unaprijed (bez ograničenja kad radnja ili zbivanje prestaje, bez određenja granice kad se prekida) [*o pravopisu se kod nas raspravlja od 19. stoljeća ~*]
✧ NA- + *v.* ovamo

nȁp|a[1] *ž* ⟨G *mn* nâpā⟩ **1.** mekana koža za odjevne predmete i obuću [*od ~e*] **2. a.** *arh.* naprava u obliku lijevka (ob. iznad štednjaka) koja hvata paru ili dim i odvodi ih u dimnjak **b.** električna sprava koja iznad štednjaka usisava mirise
✧ *fr.* nappe

nȁpa[2] *ž* ⟨G *mn* nâpā⟩ *reg.* pokrivač, stolnjak
✧ *mlet.* nàpa

napàbīrčiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* napàbīrčen⟩ skupiti pabirčenjem, prikupiti mnogo pabiraka
✧ NA- + *v.* pabirak, pabirčiti

nàpadati, *v.* nàpasti

napakírati *svrš.* ⟨*prez.* napàkīrām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* napàkīrān⟩ *žarg.* **1.** nedopušteno udesiti raspored karata radi podvale **2.** pripremiti podvalu ili spletku, podmetnuti nevinome krivicu // **nàpakova|ti** (se, sebi, si, komu) *svrš.* ⟨*prez.* nàpakujēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàpakovān⟩ *žarg.* prirediti sebi nešto kao nepriliku, navući na se nevolju, nekom radnjom dovesti koga u nevolju [*tim neopreznim kupanjem sam sebi sam ~o ove bolove u bubrezima*]; naprtiti na vrat, navući na se
✧ NA- + *v.* paket, pakirati

napakòstiti (komu) *svrš.* ⟨*prez.* napàkostīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* napakòstio⟩ pakosno se ponijeti prema komu, učiniti kome što nažao // **napakošćívati** (komu) *nesvrš.* ⟨*prez.* napakòšćujēm, *pril. sad.* napakòšćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* napakostiti
✧ NA- + *v.* pakost, pakostiti

nàpalm *m kem.* lako zapaljiva smjesa benzina i natrij-palmata koja pri izgaranju doseže visoku temperaturu uz snažan plamen △ ***~-bomba*** *vojn.* požarna bomba napunjena napalmom koja se izbacuje iz zrakoplova i bacača plamena, korištenje protivno međunarodnim konvencijama
✧ *amer.engl.* **na**trijev **palm**itat

nȁpamēt *pril.* **1.** bez čitanja predloška, nauče-

no [*naučiti pjesmu* ~]; naizust **2.** bez znanja o predmetu, bez dokaza, neutemeljeno na činjenicama [*govoriti* ~] // **n̏apametan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ *razg.* koji nije rađen u ovisnosti od prikupljenog materijala, podataka i materijalnih činjenica

✧ NA- + *v.* pamet

nàpariti (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàparen⟩ **1.** izvrgnuti (se) djelovanju pare koliko proces traži (kuhanja, čišćenja tkanine i sl.) **2.** *v.* zapariti (se)

✧ NA- + *v.* para, pariti

napásati, *v.* nàpāsti

nàpasati (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàpašēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàpasān⟩ *razg.* točno namjestiti da čvrsto odozgo i s vanjske strane nalegne // **napasìvāč** *m* ⟨G napasiváča⟩ onaj koji napasuje; **napasívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* napàsujēm, *pril. sad.* napàsujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* napasati

✧ NA- + *v.* pas[1], pàsati

nápast *ž* ⟨I -i/-ašću⟩ **1.** ono što je privlačno, što navodi na neku radnju, čemu se teško oprijeti [*dovesti u* ~] **2.** *pejor.* stvar ili osoba koja predstavlja neugodnost ili smetnju [*komarci su prava* ~] // **nápasnica** *ž*, *v.* napasnik; **nápasničin** *prid.* koji pripada napasnici; **nápasničkī** *prid.* koji se odnosi na napast i napasnike; **nápasnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** onaj koji napastuje koga **2.** onaj koji dosađuje molbama i željama, koji gnjavi dosadom; nametljivac; **nápasno** *pril.* na napasni način; nametljivo; **nápasnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je napastan ili svojstvo onoga što je napasno; **nápastan** *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ **1.** koji dovodi u napast **2.** koji dosađuje; nametljiv; **napastòvatelj** *m* onaj koji napastuje; **napastovatèljica** *ž*, *v.* napastovatelj; **nápastovati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* nápastujēm, *pril. sad.* nápastujūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** dovoditi koga u napast (**1**) **2. a.** dosađivati, biti napast (**2**) **b.** primijeniti fizičku silu da se od koga što iznudi (materijalna korist, obljuba i sl.)

♦ *pr.* (nadimačko): **Nápast** (Vrbovec, Prigorje, Zagorje)

✧ *v.* nàpasti

nàpasti *svrš.* ⟨*prez.* nàpadnēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàpadnūt⟩ **1.** (koga, što) izvršiti napad (**1,3**) **2.** (koga) obuzeti, spopasti **3.** *rij. razg.*, *v.* napadati (**2**) [*snijeg je napao*] // **nápad** *m* **1.** agresivni čin čiji je cilj uništenje ili povreda fizičkog ili psihičkog integriteta (pojedinca, organizacije, države); ofenziva, kritika [~ *na državne granice*; *izložen ~ima*; *pod ~om*] **2.** jak kratkotrajan nastup neke tjelesne ili duševne smetnje [~ *kašlja*; *epileptični* ~]; napadaj **3.** *sport* **a.** akcija kojoj je cilj postignuće zgoditka, *opr.* obrana **b.** *meton.* u igrama s loptom igrači čiji je zadatak postizanje zgoditaka [~ *je najbolja obrana*], *opr.* obrana; **napàdāč** *m* ⟨G napadáča⟩ **1.** *refer.* onaj koji napada **2.** onaj čiji je cilj djelovanja napad **3.** *sport* igrač navalnog, napadačkog reda u nekim igrama; **napadàčica** *ž*, *v.* napadač; **napàdāčkī** *prid.* koji se odnosi na napadače i napad; **napàdāčki** *pril.* kao napadač, na način napadača; **n̏apadāj** *m*, *v.* napad (**2**); **nápad|an** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji je vrlo uočljiv, koji upada u oči [*~na ljepota*] **2.** koji namjerno privlači pažnju, koji se nameće [*~an nastup*] **3.** *pejor.* koji se vulgarno ističe; drečav [*~an nakit*; *~na šminka*]; **nàpadati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (koga, što), *v.* nàpasti **2.** pasti u većoj količini i zadržati se kao sloj na tlu [*snijeg je napadao*] **3.** (se) padati do velike količine, mnogo puta ili previše [*napadao sam se na tim glupim skijama*]; **nápadno** *pril.* primjetljivo, uočljivo [~ *sličan*; ~ *pozdravljati*]; **nápadnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je napadan, svojstvo onoga što je napadno

✧ NA- + *v.* pàsti

nàpāsti (koga, se) *svrš.* ⟨*prez.* napásēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàpāsen⟩ pasti (travu, djetelinu) do sitosti, učiniti da stoka pase do sitosti // **napásati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàpāsām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nàpāsti [~ *stoku*]

✧ NA- + *v.* pâsti

nàpatiti (se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàpaćen⟩ **1.** (koga) uzrokovati patnje; namučiti **2.** (se) mnogo patiti; namučiti se // **nàpaćen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se odnosi na napaćenost; **nàpaćenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je napaćen

✧ NA- + *v.* patiti

nàpeći *svrš.* ⟨*prez.* napèčēm, *pril. pr.* nàpekāvši, *prid. trp.* napèčen⟩ pekući pripraviti

✧ NA- + *v.* peći

napèljati *svrš.* ⟨*prez.* napèljām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàpeljān⟩ *reg.* **1.** (što), *usp.* navesti (voženjem dovesti na željeno mjesto)

2. (koga na što) *žarg.* navesti (vođenjem ili utjecanjem i raznim trikovima postići da tko što učini, da na što pristane i sl.) [~ *na zlo*; ~ *na kupnju*]
✧ NA- + *v.* peljati

napenáliti (se) *svrš.* 〈*prez.* napènālīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* napènāljēn〉 *žarg. ekspr.* **1.** pojaviti se negdje kao onaj koji smeta, koji je iznenada nepotrebno iskrsnuo, nacrtati se, prežentati se **2.** (na koga ili što) tvrdoglavo odlučiti da se nešto učini, da se nekome naudi // **napenaljívati** (se) *nesvrš.* 〈*prez.* napenàljujēm (se), *pril. sad.* napenàljujūći (se), *gl. im.* -ānje〉, *v.* napenaliti (se)
✧ NA- + *v.* penal

napènderi|ti se (∅, komu) *svrš.* 〈*prez.* -īm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* napènderen〉 *razg. ekspr.* pojaviti se nepozvan, naići bez poziva i neprilično, doći u nezgodan čas u goste [*~li su se u pola noći na vrata kad pristojan svijet spava*]; nabiti se

napériti (se) *svrš.* 〈*prez.* nàpērīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàpēren〉 **1.** (što) uzdići, staviti u stanje prije upotrebe, bodenja, pucanja i sl., ob. bez potpune upravljenosti u koga ili u što (metu) **2.** (se) *razg. ekspr.* poći nekuda ili pokazati izrazitu volju za što, izrazito htjeti što [*šteta što nisam dobio kartu, na taj koncert sam se baš naperio*]
✧ NA- + *v.* pero (osnovno značenje: ukrasiti)

nàpēti (se) *svrš.* 〈*prez.* nȁpnēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *imp.* nàpni (se), *prid. rad.* nȁpeo (se), *prid. trp.* nȁpēt〉 **1.** (što) jako zategnuti, nategnuti [~ *konopac*] **2.** (se) *razg.* nastojati svim silama učiniti što; zapeti [~ *se iz petnih žila*] // **nȁpēt** *prid.* 〈*odr.* -ī〉 **1.** koji je jako zategnut preko nečega [*~i kišobran*] **2.** *pren.* koji je u stanju živčane napetosti; nervozan **3.** koji izaziva uzbuđenje i znatiželju [*~i film*; *~a knjiga*]; **nȁpēto** *pril.* s napregnutom pažnjom, s velikom pozornošću, s mnogo iščekivanja [~ *promatrati*]; **nȁpētōst** *ž* 〈G -osti, I -osti/-ošću〉 **1.** stanje onoga što je napeto **2.** psihičko stanje tjeskobe, neizvjesnosti ili uzbuđenja; živčanost, nervoza, stres **3.** prikriveno neprijateljstvo u odnosima dviju ili više strana; zategnutost [*politička* ~]; **napìnjāč** *m* 〈G napinjáča〉 predmet kojim se što napinje, zateže; **nàpinjati** (što, se) *nesvrš.* 〈*prez.* -njēm (se), *pril. sad.* -njūći (se), *gl. im.* -ānje〉, *v.* napeti (se)
✧ NA- + *prasl.* i *stsl.* pęti (*rus.* pjat', *polj.* piąć), *lit.* pinti ? ≃ *grč.* pénesthai: raditi, *v.* penjati se (peti se)

Napier (**Neper**) (*izg.* Nèipier), **John** (1550–1617), škotski matematičar; radove u trigonometriji (Napierove analogije) zasjenilo njegovo otkriće prirodnih logaritama; prvi sastavio logaritamske tablice

nàpijēvka, *v.* napjev

napikávati (što) *nesvrš.* 〈*prez.* napìkāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje〉 *reg.* **1.** nabadati što (npr. jelo čačkalicom) **2.** poigravati se [ob. ~ *loptu*]
✧ NA- + *v.* pik[1], pikati

napíliti (što, čega) *svrš.* 〈*prez.* nàpīlīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàpīljen〉 dobiti željenu količinu piljenjem [~ *drva*]
✧ NA- + *v.* pila, piliti

napìnjāč, *v.* napeti

nàpipati (što) *svrš.* 〈*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàpipān〉 **1.** pronaći pipanjem, traženjem, vrhovima prstiju otkriti, osjetiti opipom **2.** *pren.* pomnjivim traganjem ili slučajno pronaći; otkriti // **napipávati** (što) *nesvrš.* 〈*prez.* napìpāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje〉, *v.* napipati
✧ NA- + *v.* pipati

nàpirati[1], *v.* napregnuti

nàpirati[2], *v.* naprijeti[2]

napirlìtati (se) *svrš.* 〈*prez.* napirlìtām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* napirlìtān〉 *razg.* urediti, uljepšati, ukrasiti (se)
✧ NA- + *v.* pirlit, pirlitati

napísati (što) *svrš.* 〈*prez.* nàpīšēm, *pril. pr.* -āvši, *imp.* napíši, *prid. trp.* nàpīsān〉 **1.** ispisati slovima **2.** sastaviti tekst // **nápis** *m* tekst, ob. novinski, koji ne potpada pod obvezujuće pojmove stila, dužine ili teme [*novinski* ~]; članak; **nȁpismeno** *pril.* u pismenom obliku, napisano
✧ NA- + *v.* pisati

nàpiti (se) *svrš.* 〈*prez.* nȁpijēm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *imp.* nàpīj (se), *prid. rad.* nȁpio (se)〉 **1.** (se čega) **a.** popiti tekućine koliko je potrebno da bi se utažila žeđ **b.** (se) dospjeti u stanje pijanstva, prestati biti trijezan od djelovanja alkoholnog pića; opiti se **2.** (koga) **a.** dati komu tekućine da pije; napojiti **b.** učiniti da tko postane pijan; opiti (koga) // **napíjati** (se) *nesvrš.* 〈*prez.* nàpījām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje〉, *v.* napiti (se) (**1b**); **nápitak** *m* 〈G -tka, N *mn* nápici〉 piće prepoznatljiva okusa ili posebnog djelo-

vanja; napoj △ ***ljubavni*** ~ piće koje navodno djeluje na pobuđivanje ljubavnih osjećaja; ***uspavljujući*** ~ piće koje se uzima radi boljeg sna; **nápitnica** *ž* pjesma koja se pjeva uz nazdravljivanje pićem; napijevka; **nàpitničar** *m* onaj koji izvodi napitnicu

♦ *pr.* (nadimačko): **Napíjalo** (120, Vojnić, Kordun, Pokuplje)

✧ NA- + *v.* piti

napješáčiti se *svrš.* ⟨*prez.* napjèšāčīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* napješáčio se⟩ **1.** zadovoljiti do kraja želju za pješačenjem **2.** biti u zamorenom stanju nakon duga pješačenja

✧ NA- + *v.* pješačiti

nápjev *m* **1.** melodija (koja se pjeva ili svira); arija **2.** dio pjesme prije pripjeva, *usp.* // **nàpijēvka** *ž* ⟨D L -vci, G *mn* -ā/-ī⟩ *zast.*, *v.* napitnica; **nàpjevati se** *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nàpjevao se⟩ pjevati puno, zadovoljiti se pjevanja

✧ NA- + *v.* pjevati, pjev

nàplakati se *svrš.* ⟨*prez.* nàplačēm se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nàplakao se⟩ mnogo plakati

✧ NA- + *v.* plakati

náplatak *m* ⟨G -tka, N *mn* náplaci⟩ *term.* konstrukcija kotača u koju se uglavljuje guma, felga

✧ NA- + *v.* plata

naplátiti (što kome, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàplātīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàplāćen⟩ **1.** uzeti novac za prodanu robu, obavljen posao ili uslugu **2.** primiti odgovarajući iznos za vrijednosni papir; unovčiti **3.** *pren.* osvetiti se za što **4.** (se) namiriti se // **naplàćati** (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàplāćām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. rad.* naplàćao (se)⟩ **1.** (što, koga) sve redom platiti u teško podnošljivom iznosu za onoga koji plaća [*lijepo je uzimati sate iz matematike, ali tko će to ~*] **2.** (se) izložiti se većim izdacima na više strana ili prema više osoba, izdati mnogo novca na više strana, biti žrtva izdataka; **nàplāćenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je naplaćeno; **naplaćìvāč** *m* ⟨G naplaćiváča⟩ onaj koji naplaćuje (ob. razne pristojbe i pretplate tako što dolazi u kuću); inkasator; **naplaćìvàčica** *ž*, *v.* naplaćivač; **naplaćívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* naplàćujēm, *pril. sad.* naplàćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naplatiti; **nâplata** *ž* **1.** uzimanje novčanih sredstava u zamjenu za robu ili uslugu **2.** namirivanje duga, računa i sl.; **naplàtiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se može naplatiti; **naplàtivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je naplativo; **náplatn|ī** *prid.* koji se odnosi na naplatu △ ***~a stanica (kućica)*** mjesto gdje se obavlja naplata (na izlazima autocesta, tunela i sl.)

✧ NA- + *v.* platiti

napláviti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàplāvīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàplāvljen⟩ (o vodi) nanijeti plavljenjem // **náplav** *m* i *ž* ⟨G -a/-i⟩ uređena površina, ob. betonirana s koje se kišnica slijeva u čatrnju ili u gusternu; **náplavak** *m* ⟨G -āvka, N *mn* -āvci⟩ ono što je doneseno poplavom ili plavljenjem zemljišta (pojedinačan predmet ili manja količina od naplavine); **náplāv|an** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji nastaje naplavljivanjem, koji ima svojstva naplavine [*~na obala rijeke*] △ ***~na ravan*** *geol.* zemljište duž rijeke prekriveno nanosima koji se natalože za poplava; aluvijalna ravan; **nàplavina** *ž* materijal nanesen plavljenjem; aluvij; **naplavljívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* naplàvljujēm, *pril. sad.* naplàvljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naplaviti

✧ NA- + *v.* plaviti

nàplećak *m* ⟨G -ćka, N *mn* -ćci⟩ dio odjeće koji se nosi oko ramena i do sredine pleća

✧ NA- + *v.* pleća

naplésati se *svrš.* ⟨*prez.* nàplēšēm se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* naplésao se⟩ zadovoljiti se plesa, mnogo plesati

✧ NA- + *v.* plesati

nàplesti (se) *svrš.* ⟨*prez.* naplètēm (se), *pril. pr.* -ēvši (se), *prid. trp.* naplèten⟩ **1.** splesti, oplesti dodatak na nešto što je već opleteno **2.** oplesti dosta predmeta **3.** (se) plesti mnogo, zasititi se pletenja // **náplet** *m* dio koji je napleten; **nàpletati** *nesvrš.* ⟨*prez.* nàplećēm, *pril. sad.* -ćūći, *gl. im.* -ānje⟩ plesti dodatni dio

✧ NA- + *v.* plesti

naplijéniti se (∅, čega) *svrš.* ⟨*prez.* nàplijēnīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* nàplijēnjen⟩ napuniti se plijenom, nakupiti plijena do mile volje, nasititi se plijeneći, imati mnogo plijena

✧ NA- + *v.* plijen, plijeniti

nàplivati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nàplivao se⟩ zasititi se plivanja, plivati mnogo

✧ NA- + *v.* plivati

nàpljačkati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàpljačkān⟩ **1.** (što) zgr-

nuti ili umnožiti pljačkajući **2.** (se) mnogo dobara ili novca steći pljačkom, obogatiti se pljačkajući, jako se okoristiti pljačkom

✧ NA- + *v.* pljačka, pljačkati

napòjiti *svrš.* ⟨*prez.* nàpojīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàpojen⟩ **1.** (koga čime) **a.** (o osobama) *arh.* dati željenu količinu tekućine za piće **b.** (o stoci) dati vode za piće **2.** napuniti električnom energijom [~ *akumulator*] // **napájānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* napajati **2.** *tehn.* dio preko kojega se električni uređaji napajaju električnom energijom; **napájati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàpājām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* napojiti; **nápoj** *m* **1.** hrana za svinje ili goveda; splačine, spirine **2.** *pren. pejor.* vrlo loša hrana **3.** *knjiš. indiv.*, *v.* napitak; **nápōjnica** *ž* novac koji se daje kao nagrada za trud preko cijene usluge

✧ NA- + *v.* pojiti

nȁpokon *pril.* **1.** (kao zaključak) najzad, naposljetku, na koncu (konca), na kraju (krajeva), kad se sve sabere, kad se sve uzme u obzir, nakon svega [~, *važnost novca shvaća i najveći idealist*] **2.** (*čest.*) (ob. kao težište rečeničnog naglaska nakon čekanja, protoka vremena i sl. u vremenskom značenju); konačno (2) **3.** već jednom [*urazumi se ~!*]

✧ NA- + *v.* po[1] + *prasl.* *konь: početak (*v.* nakon)

nȁpola (način pisanja uz: na pola) *pril.* tako da se podijeli na dva jednaka dijela; popola // **nàpolica** *ž* odnos u kojem prinos sa zemlje dijele u nekom omjeru vlasnik i obrađivač (prvobitno i moguće napola); **nàpoličār** *m* onaj koji radi na napolicu; **nàpoličārev** (**nàpoličārov**) *prid.* koji pripada napoličaru; **napoličáriti** *nesvrš.* ⟨*prez.* napoličārīm, *pril. sad.* -rēći, *gl. im.* -rēnje⟩ raditi za napolicu; **nàpoličārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* napoličar; **nàpoličarskī** *prid.* koji se odnosi na napoličare; **nàpoličarski** *pril.* kao napoličar, na način napoličara; **nàpoličārstvo** *sr* djelatnost napoličara

✧ NA- + *v.* pola

Napòleōn 1. I Bonaparte (1769–1821), francuski vojskovođa i car; general u ratovima Francuske revolucije; vojnim pučem 1799. postao diktatorom, a 1804. proglasio se carem; u osvajačkim ratovima pokorio više od pola Europe, dok 1812. nije doživio slom u pohodu na Rusiju; definitivno poražen 1815. u bici kod Waterlooa, svrgnut s prijestolja i prognan u zatočeništvo na otok Sv. Helenu, *usp.* bonapartizam **2. III** (također Luj-Napoleon) (1808–1873), francuski predsjednik (1848–1852) i car (1852–1870), nećak Napoleona I; na čelu države tijekom dva desetljeća ekonomskog napretka, ali vladao diktatorski i represivno, vodio agresivnu vanjsku politiku i ratove dok nije doživio poraz protiv Nijemaca (1870–1871); proglašenjem Republike (4. 9. 1870) lišen prijestolja // **napoleónovac** *m* ⟨G -ōvca, N *mn* -ōvci⟩ onaj koji pristaje uz Napoleona; **napòleōnskī** *prid.* koji se odnosi na Napoleona i napoleonovce

napoleòndōr *m* ⟨G napoleondóra⟩ *pov.* zlatnik s likom Napoleona I iz 1803, tada vrijedan 20 franaka

✧ *fr.* Napoléon d'or: zlatni Napoleon

napolitānka *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ (ob. *mn*) slatkiši tvorničke izrade, redovi oblatni premazani čokoladnom ili voćnom masom

✧ *tal.* napolitana, tvorničko ime[?], po talijanskom gradu Napulju (*tal.* Napoli)

napolitānsk|ī *prid. reg.*, *v.* napuljski [*~e pjesme*; *~i špageti*]

✧ *tal.* napolitano

nȁpolje *pril.* **1.** (uz *gl.* kretanja) usmjereno prema vani [*ići* ~]; van **2.** *pleon.* uz *gl.* kretanja koji već imaju značenje »kretati se prema vani« [*izići* ~]; van **3.** *uzv.* napolje!, *usp.* van! // **nȁpolju** *pril.* vani, na otvorenom prostoru

✧ NA- + *v.* polje

nȁpomena *ž* **1.** popratno objašnjenje, kratka dopuna, prigovor, ispravka i sl.; opaska, primjedba, pripomena **2.** *reg.* (+ *srp.*) bilješka // **napoménuti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* napòmēnēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* napòmēnūt⟩ kratko dodati objašnjenje, opasku, dopunu; staviti prigovor, dati ispravku i sl.; **napòminjati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -njēm, *pril. sad.* -njūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* napomenuti

✧ NA- + *v.* spomen, spomenuti

nȁpomōć *pril.*, ob. u: [*Bog ti bio* ~ neka ti Bog pomogne, neka te Bog čuva]

✧ NA- + *v.* pomoć

nápon *m* **1.** *tehn.* razlika u potencijalu koja inicira protjecanje struje [*visoki* ~; *niski* ~] **2.** razmah fizičke snage, jedrina [*u punom ~u*] // **náponskī** *prid.* koji se odnosi na napon

✧ NA- + *ponь, *v.* napeti

nȁpoprijēko *pril.* poprijeko

✧ NA- + *v.* poprijeko

nápor *m* snaga tijela i volje potrebna da se savlada teškoća, zapreka, težina posla, otpor itd.; naprezanje, trud △ ***ulagati (uložiti)*** ~ truditi se, nastojati // **nápōran** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji iziskuje mnogo napora [~ *rad*], *opr.* lagan, lagodan **2.** koji mnogo umara [~ *put*]; **nápōrno** *pril.* s naporom, na naporan način [*raditi* ~]; **nápōrnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je naporno ili osobina onoga koji je naporan

✧ *prasl.* *naporъ (*rus.* napór: napad) ← NA- + *porъ ≃ *pьrati: udarati, *v.* prati

nȁporedan (s čim) *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji ide, teče, napreduje, postoji, djeluje i sl. uporedo s kime/čim drugim; usporedan, paralelan // **nȁporednōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je naporedno

✧ NA- + *v.* po¹ + *v.* red

nȁpōse *pril.* posebno, zasebno, osobito, naročito, odvojeno

✧ NA- + *v.* po + *v.* sebe

naposljétku *pril.* **1.** (nakon nekog čekanja ili nakon slijeda radnji ili događaja), nakon svega, na kraju [~ *svi su bili zadovoljni*] **2.** (kao posljedica i zaključak iz onoga o čemu se govorilo ili što se razmatralo) [~, *svi su bili zadovoljni*]; na kraju krajeva, uostalom, kad se dobro pogleda, kad se sve sabere, konačno, najposlije, napokon, najzad

✧ NA- + *v.* po¹ + *v.* slijed

napovijédati *nesvrš.* ⟨*prez.* napòvijēdām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ oglašivati napovijed; objavljivati // **nȁpovijēd** *ž* ⟨I -ēdi/-ēđu⟩ *reg.* objava u crkvi o budućim sklapanjima brakova

✧ NA- + *v.* povijest

nȁpram (a) *prij.* prema [~ *kući*]

✧ NA- + *v.* prema

nàpras|an *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ *ekspr.* iznenadan, nagao [~*na smrt*] // **nàprasit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se lako razljuti, koji se ljuti i svađa zbog sitnica; **nàprasito** *pril.* na naprasit način; otresito; **nàprasitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina, nastup prema drugima, način ophođenja onoga koji je naprasit; **nàprasnica** *ž* ona koja je nagla, eksplozivna, ljutita; **nàprasnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩, *v.* naprasnica; **nàprasno** *pril.* na način naprasnika, naglo, iznenada; **nàprasnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je naprasno

✧ NA- + *v.* prasak, prasnuti

naprášiti *svrš.* ⟨*prez.* nàprāšīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàprāšen⟩ **1.** posuti prahom ili praškom **2.** *fam.* istući [~ *dijete po turu*]

✧ NA- + *v.* prah, prašiti

nàpraviti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàpravīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàpravljen⟩ **1.** (što) izraditi, stvoriti, sastaviti [~ *lutku*; ~ *napitak*] **2.** (što) počiniti, uzrokovati [~ *štetu*; ~ *glupost*] **3.** (se) pretvarati se, praviti se [~ *se mrtav*] **4.** (se) *razg. eufem.* (o djeci) izvršiti veliku nuždu **5.** (u raznim vezama riječi) [~ *svađu (kavgu)*, *razg.* zametnuti svađu; (kavgu); ~ *pare (novac)* odlično zaraditi, vrlo mnogo steći, obogatiti se; ~ *gužvu* izazvati gužvu; ~ *predstavu* prirediti predstavu; ~ *ručak* prirediti ručak; ~ *vraga* loše što učiniti; pokvariti što, proizvesti štetu, uzrokovati kakvo zlo, izazvati komplikacije; ~ *dijete*, *razg.* oploditi ženu i zametnuti plod; dobiti dijete, biti otac; ~ *jelo* (kruh, kolač, juhu itd.) pokriva sva posebna značenja koja se odnose na tehniku rada; (skuhati, umijesiti, ispeći itd.)] **6.** *razg.* (u raznim vezama zamjenjuje precizniji glagol koji znači tu radnju) [~ *krevet* prostrijeti krevet; ~ *stol* prostrijeti stol; ~ *doručak (ručak, večeru)* prirediti doručak (ručak, večeru); ~ *čvor* vezati čvor; ~ *rezultat* (u nekoj sportskoj igri); ~ *poen* postići rezultat, poen] // **nâprava** *ž* jednostavan uređaj koji olakšava obavljanje posla (dizanje tereta i sl.) i osniva se ob. na primjeni neke zakonitosti (kosine, poluge i sl.)

✧ NA- + *v.* praviti

nàprćiti se *svrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* nàprćen⟩ *razg.* sagnuti se i izbaciti stražnjicu // **naprćívati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* naprćujēm (se), *pril. sad.* naprćujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1. a.** (što), *v.* naprćiti se [~ *usne*; ~ *stražnjicu*] **b.** (što), *v.* naprtiti [~ *breme na leđa*; ~ *sebi brige (na vrat, na leđa)*] **2.** (se), *v.* naprćiti se

✧ NA- + *v.* prćiti

naprȉdāljk|a *ž* ⟨G *mn* -aljākā/-ī⟩ *podr.* banalna melodija koja se ponavlja do dosade, besmislen trač ili bapska priča, isprazni razgovori [*sve je to bilo najavljeno bučno kao neki koncert, a kad tamo samo neke ~e sklepane na seljačku*]

✧ NA- + *v.* prdjeti

naprèčac *pril.* **1.** odjednom, naglo, iznenada, neočekivano, naprasno **2.** bez pripreme, bez razmišljanja, ne uzimajući sve u obzir, na brzu ruku

✧ NA- + *v.* prijek, prečac

nàpredak, *v.* naprijed

naprégnuti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàprēgnēm (se), *imp.* naprégni (se), *prid. rad.* naprégnuo/nàprēgao (se), *pril. pr.* naprégnūvši/nàprēgāvši (se), *prid. trp.* nàprēgnūt, *gl. im.* napregnúće⟩ **1.** učiniti velik napor da se što ostvari; napreći (se), naprijeti (se) **2.** intenzivno nastojati da se što ostvari; napreći (se), naprijeti (se) // **nàpirati**[1] (se, ∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -rēm (se), *pril. sad.* -rūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naprijeti[1]; **nàpreći** (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàprēgnēm (se), *pril. pr.* nàpregāvši (se), *prid. trp.* nàpregnūt⟩, *v.* napregnuti (se); **napregnúće** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* napregnuti (se) **2.** stanje napregnutosti; **nàprēgnūto** *pril.* na napregnut način; pod tenzijom; **nàprēgnūtōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je napregnuto; **naprézānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* naprezati **2.** *fiz.* mjera intenziteta sila koje nastaju u nekom tijelu pod utjecajem vanjskih opterećenja, jedinica njutn po četvornom metru (N/m^2) [*posmično ~; normalno ~*]; **naprézati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàprēžēm (se), *pril. sad.* napréžūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* napregnuti (se); **nàprijēti**[1] (se) *svrš.* ⟨*prez.* nȁprēm (se), *pril. pr.* -ēvši (se), *prid. rad.* nàpro (se)/nȁpr̄la (se) *ž*⟩ **1.** (se) **a.** stegnuti utrobu voljnom radnjom da se izvrši velika nužda **b.** *v.* napregnuti (se) **2.** (∅) živo nastojati na čemu, navaliti da se što postigne

✧ NA- + *prasl.* *pręgnǫti (*rus.* prjač', *polj.* sprząg: zaprega)

nàprema (**nȁprem**) *prij.*, *v.* prema (**2–7**)

✧ NA- + *v.* prema

naprèskok *pril.* bez reda, bez sistema, nesustavno, s preskakanjima; napreskokce // **napreskòkcē** *pril.*, *v.* napreskok

✧ NA- + *v.* preskočiti, preskok

nàpresti *svrš.* ⟨*prez.* naprédēm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. trp.* naprèden⟩ predući prirediti, pripraviti

✧ NA- + *v.* presti

naprètek *pril.* više nego dovoljno [*imati vremena ~*]

✧ NA- + *v.* preteći[1], pretek

naprézati (se), *v.* napregnuti (se)

napríčati (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàprīčām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. rad.* napríčao (se)⟩ **1.** (što) ispričati sumnjive priče; nalagati **2.** (se) imati dug, ugodan, iscrpan razgovor, pričati do mile volje

✧ NA- + *v.* priča, pričati

nȁprijēd *pril.* **1.** (smjer) u pravcu onoga što leži ispred (u vremenu i prostoru) **2.** (mjesto) ispred, pred, sprijeda **3.** (Naprijed) glasilo KP Hrvatske, izlazio povremeno na patizanskom području od 1942, od 1945. tjednik u Zagrebu, 1954. raspušteno uredništvo i list ukinut zbog podrške liberalnijim tendencijama unutar KP (»đilasovština«) // **nàpredak** *m* ⟨G -tka, N *mn* -eci⟩ **1.** razvoj čega, promjena nabolje; poboljšanje, dostignuće, progres [*postići ~* napredovati] **2.** uvećanje, porast u količini ili u broju **3.** uzdizanje, napredovanje u karijeri; **nàpredan** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji je u duhu napretka, koji teži napretku (**1**) **2.** koji se dobro i brzo razvija (dijete, biljka) **3.** koji dobro napreduje u stjecanju kakve vještine, usvajanju tehnike i sl.; **nàprednōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili stav onoga koji je napredan, svojstvo onoga što je napredno; **naprèdnjāčkī** *prid.* koji se odnosi na naprednjake; **naprèdnjāčki** *pril.* kao naprednjak, na način naprednjaka; **naprèdnjāk** *m* ⟨G naprednjáka, V -āče, N *mn* -áci⟩ onaj koji je napredan, *opr.* natražnjak, nazadnjak; **naprednjáštvo** *sr* osobina onoga koji teži novim odnosima u društvenom uređenju; **nàpredovati** (∅) *dv.* ⟨*prez.* nàpredujēm, *pril. sad.* nàpredujūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1. a.** kretati se naprijed, ob. savlađujući teškoće terena, otpor neprijatelja i sl. [*napredovali smo kroz pustinju*] **b.** prijeći određeni put krećući se naprijed [*napredovali smo 10 kilometara na sat*]; odmaknuti **2.** razvijati se nabolje ili nagore [*bolest napreduje* bolesnikovo stanje se pogoršava] **3.** izdizati se u službi

✧ NA- + *v.* pred, prednji

nàprijēti[1], *v.* napregnuti

nàprijēti[2] *svrš.* ⟨*prez.* nȁprēm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. rad.* nȁpro⟩ navaliti, udariti // **nàpirati**[2] *nesvrš.* ⟨*prez.* -rēm, *pril. sad.* -rūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naprijeti[2] [*napire voda*]

✧ NA- + *v.* upirati, uprijeti

naprílіku (∅) *pril. razg.* recimo, hajdmo reći, (za)reći, kako bih rekao, da se tako izrazim, ako se može tako reći

✧ NA- + *v.* prilika

naprímjer (način pisanja pored: na primjer) **1.** riječ kojom se najavljuje jedna ili više činjenica ili podataka koji služe kao primjer [*glagoli tvore infinitiv nastavkom -ti, ~ nositi*] **2.** (u kontekstima u zn. da se što pret-

postavlja ili postavlja kao mogućnost) [~, *da ja zaista krenem na taj put* pretpostavimo da krenem, recimo da krenem, ako krenem na taj put; ~, *bilo ih je dvadeset* = ~ *da ih je bilo dvadeset* pretpostavimo, otprilike procjenjujem da ih je bilo dvadeset; recimo ako ih je bilo dvadeset]
✧ NA- + *v.* primjer

napròksēn *m* ⟨G naprokséna⟩ *farm.* lijek protiv nekih reumatskih oboljenja i za ublažavanje bolova
✧ prema kemijskom sastavu: metoksin, naftil, propin

napromašívati se *nesvrš.* ⟨*prez.* napromàšujēm se, *pril. sad.* napromàšujūći se, *gl. im.* -ānje⟩ mnogo puta promašiti, ob. više nego što se očekuje, »do mile volje«, preko mjere
✧ NA- + *v.* promašiti, promašivati

nȁprosto *pril.* (*čest.*) jednostavno, jednostavno rečeno
✧ NA- + *v.* prost, prosto

nȁprotīv *pril.* (*čest.*) protivno tome; nasuprot [*on je mršav, a ona je ~ debela*]
✧ NA- + *v.* protiv

nàprsnuti *svrš.* ⟨*prez.* -nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* nàprsnūt⟩, *v.* napuknuti // **nàprslina** *ž* napuklina
✧ NA- + *v.*. prskati, prsnuti

náprstak[1] *m* ⟨G -ska, N *mn* -sci⟩ navlaka za vrh prsta od tvrdoga materijala, služi da se potiskuje igla pri šivanju; napršnjak // **náprščić** *m dem.* od naprstak[1]; **nápršnjāk**[1] *m* ⟨N *mn* -āci⟩, *v.* naprstak[1]
✧ NA- + *v.* prst

náprstak[2] *m*, *v.* napršnjak[2]

náprstak[3] *m* ⟨G -ska, N *mn* -sci⟩ *zool.* morski puž (*Crepidula unguiformis*) iz porodice ovojanki (*Calyptraeidae*)
✧ *v.*. naprstak[1]

nápršče *sr* ⟨G -ta⟩ dijete koje još siše, koje majka nosi na prsima, dijete na sisi
✧ NA- + *v.*. prsa

náprŝnjāk[2] (**náprstak**[2]) *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *bot.*, *v.* pustikara
✧ *v.* naprstak[1]

nàprtiti (se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàprćen⟩ **1.** (koga) staviti tovar na leđa **2.** (se) pretovariti se, ponijeti previše tereta // **nàprtnjača** *ž* (sportska) torba koja se nosi na leđima, učvršćuje se preko oba ramena; ruksak

♦ *pr.* (nadimačko): **Nȁprta** (Otočac, Lika, *S* Dalmacija)
✧ NA- + *v.* prtiti[1]

nàpržiti *svrš.* ⟨*prez.* nàpržīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàpržen⟩ pržeći pripraviti // **nàpržica** *ž* osoba sklona svađi i kavzi, osoba nagle ćudi, sklona ljutnji i brza na riječima; **nàpržit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se odnosi na napržicu; naprasit
✧ NA- + *v.* pržiti

nàpucati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàpucān⟩ **1.** (što) jako udariti nogom [~ *loptu*] **2.** (koga, što) *razg.* **a.** *v.* nastrijeliti **b.** pogoditi čim (ob. u nogometu jako udarenom loptom) **3.** (se) pucati do mile volje; ispucati se // **napucávati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* napùcāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* napucati (se)
✧ NA- + *v.* puknuti, pucati

napúčiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàpūčīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàpūčen⟩ naseliti, zaposjesti (o zemlji, nekom području itd.) // **nàpūčenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** naseljenost **2.** *razg.* gusta naseljenost; prenapučenost, prenaseljenost; **napučívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* napùčujēm, *pril. sad.* napùčujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* napučiti
✧ NA- + *v.* puk[1]

nàpući, *v.* napuknuti

napúćiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàpūćīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàpūćen⟩ (o usnama) izbočiti, isturiti (kao pri izgovoru glasa o); naškubiti // **napućívati**[1] (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* napùćujēm, *pril. sad.* napùćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* napućiti
✧ NA- + *v.* pućiti

napùdrati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàpudrān⟩ **1.** posuti, naprašiti puderom **2.** (se) nanijeti na sebe puder
✧ NA- + *v.* puder, pudrati

napúhati (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàpūšēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàpūhān⟩ **1.** napuniti zrakom (mijeh, balon) **2.** *pren.* prikazati što kao mnogo veće ili važnije nego što jest [~ *rezultat*]; napuhnuti **3.** (se) umisliti sebi ono što ne počiva u realnosti, praviti se važan; napuhnuti (se) // **nàpūhān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je dobio željeni oblik tako da je u nj ubačena dovoljna količina zraka ili plina [~ *balon*; ~ *mjehur* (svinjski kojim se djeca igraju)] **2.** *pren.* koji se pravi važan; umišljen [~ *čovjek*] **3.** *pren.* koji je prikazan kao veći, važniji ili značajniji nego što jest [~ *podatak*; ~*a senzacija*; ~ *događaj*]; **napuhánac** *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci, G napùhānācā⟩, *v.*. naduven-

ko; **napuhánčev** *prid.* koji pripada napuhancu; **napùhānka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* napuhanac; **napuhánko** *m* ⟨N *mn* -nci⟩, *v.* napuhanac; **nàpuhano** *pril.* na napuhan način; oholo, umišljeno; **nàpūhanōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina i držanje onoga koji je napuhan, umišljen; svojstvo onoga što je napuhano; **napuhávati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* napùhāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što), *v.* napuhati **2.** (se) *pren.* praviti se važan; napuhivati; **napuhívati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* napùhujēm (se), *pril. sad.* napùhujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* napuhati; **napúhnuti** (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàpūhnēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *prid. trp.* nàpūhnūt⟩ **1.** *v.* napuhati (se) **2.** (se) naduti se, nabreknuti; **napùhnjača** *ž knjiš.*, *v.* buhtl

✧ NA- + *v.* puhati

napuhívati, *v.* napuhati

nàpūjdati (koga) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (napùjdām), *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàpujdān⟩, *v.* nahuckati [~ *psa*] // **napujdávati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* napùjdāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* napujdati

nàpuknuti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* nàpuknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* nàpuknuo⟩ puknuti tako da se dijelovi ne odvoje potpuno, djelomično puknuti; naprsnuti, napući // **nàpući** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* nàpuknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* nàpuknūt⟩, *v.* napuknuti; **nàpuklina** *ž* mjesto gdje je došlo do manjeg, nepotpunog puknuća; naprslina, raspuklina, napuknuće; **napuknúće** *sr*, *v.* napuklina

✧ NA- + *v.* puknuti

Nápulj *m* luka i grad na obali Tirenskog mora (Italija), 1.067.400 stan. // **Nápuljac** *m* (**Nápūljka** *ž*) ⟨G -ūljca, N *mn* Nápūljci⟩ stanovnik Napulja, Napolitanac; **nápuljsk|ī** *prid.* koji se odnosi na Napulj, *usp.* napolitanski △ **~*a škola*** *glazb. pov.* naziv za skupinu opernih skladatelja školovanih u Napulju u 17. i 18. st. koji su stvorili operu buffu

◆ *pr.* (etnik): **Napolìtān** (Poreč), **Napolitâno** (Korčula)

nàpūmpati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàpūmpān⟩ *razg.* napuniti vodom pomoću pumpe za vodu, napuniti zrakom pomoću zračne pumpe; nacrpiti // **napumpávati** (što, koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* napùmpāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* napumpati

✧ NA- + *v.* pumpa, pumpati

nàpuniti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàpunīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàpunjen⟩ **1.** (što) **a.** učiniti da što bude puno kakvoga materijala **b.** zauzeti kakav prostor dokraja; zaposjesti **c.** dostići mjeru, broj; navršiti [~ *deset godina*] **2.** (se) postati pun

✧ NA- + *v.* pun, puniti

napùstiti (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàpustīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàpušten⟩ **1.** ostaviti, otići, odstupiti [~ *domovinu*] **2.** prestati upotrebljavati ili obrađivati, prestati sudjelovati u radu čega, odvojiti se od koga, prestati se brinuti o kome; zanemariti, zapustiti [~ *djecu*] **3.** pustiti da što dopre do čega, da se negdje nađe, da se s čim izjednači po prostiranju; malo produžiti ili proširiti [~ *haljinu*] // **napúštānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* napuštati **2.** *tehn.* grijanje kaljenih predmeta na srednjim temperaturama da bi im se smanjila krtost i stabilizirala svojstva; **napúštati** (koga, što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàpūštām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* napustiti; **nàpuštenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onog koji je napušten

✧ NA- + *v.* pustiti

nàpušiti se *svrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* nàpušio se, *prid. trp.* nàpušen⟩ **1.** pušiti u velikim količinama **2.** *žarg.* drogirati se pušenjem marihuane ili koje druge lake droge

✧ NA- + *v.* pušiti

napútiti (koga) *svrš.* ⟨*prez.* nàpūtīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàpūćen⟩ dati savjet; posavjetovati [~ *na dobro (zlo)*] // **napućívati**[2] (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* napùćujēm, *pril. sad.* napùćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naputiti; **náputak** *m* ⟨G -tka, N *mn* -uci⟩ *neol.* **1.** pisana izričita uputa za upotrebu kakve sprave ili lijeka **2.** uputa, savjet, smjernica

✧ NA- + *v.* put

naputòvati se *svrš.* ⟨*prez.* napùtujēm se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nàputovao se⟩ **1.** putujući mnogo zadovoljiti se putovanja **2.** dugo putovati

✧ NA- + *v.* put, putovati

nȁr *m* ⟨N *mn* nàrovi⟩ *bot.*, *v.* šipak (**1 b**)

◆ *pr.* (nadimačko): **Nárić** (Slavonski Brod, Posavina)

✧ *tur.* ← *perz.* enār, nār

narácija *ž knjiž.* **1.** čin pripovijedanja, priča, pričanje **2.** iznošenje događaja kronološkim redom, poput priče koja se kazuje u pjesmi ili uvodnog dijela u drami **3.** *retor.* treći dio govora, postavljanje pitanja // **narácījskī**

prid. koji se odnosi na naraciju; **nàratīv|an** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ pripovjedan, pripovjedački, koji je u obliku priče, izlaganja △ ***~ni izvještaj*** dio statističkog, financijskog ili sl. dokumenta u kojem su brojčani rezultati prepričani i objašnjeni; **naratívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je narativno; **nàrātor** (**narâtor**) *m* onaj koji vodi kroz radnju drame, filma ili drugog umjetničkog ili dokumentarnog ostvarenja, onaj koji priča; pripovjedač; **nàrātorica** *ž*, *v.* narator; **nàrātorskī** *prid.* koji se odnosi na naratore, pripovjedački; **nàrātorski** *pril.* kao narator, na način naratora

✧ *lat.* narratio ≃ narrare: pripovijedati

naráditi se *svrš.* ⟨*prez.* nàrādīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* narádio se⟩ mnogo raditi, umoriti se radeći

✧ NA- + *v.* rad, raditi

naráđati (se), *v.* naroditi se

náramak *m* ⟨G -āmka, N *mn* -āmci⟩ **1.** količina koliko se nosi na leđima; breme **2.** onoliko koliko se složi na ruku savijenu u laktu // **nàramenica** *ž* **1.** traka preko ramena koja pridržava odjeću (hlače, haljinu, grudnjak) **2.** epoleta

✧ NA- + *v.* rame

nàrānča (**nàrāndža**) *ž* ⟨G *mn* nàranāčā/-ī⟩ *bot.* **1.** zimzeleno vrtno ili plantažno stablo (*Citrus aurantium*) iz porodice rutvica (*Rutaceae*), raste u toplim *J* krajevima **2.** pojedini sladak plod te voćke narančaste boje △ ***kisela/gorka*** ~ sorta koja služi samo kao dodatak slanim jelima // **narančáda** *ž* piće od soka naranče; oranžada, *usp.* limunada; **nàrānčast** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je boje naranče, boje koja se dobije miješanjem crvene i žute; **nàrānčin** *prid.* koji je od naranče, koji pripada naranči [~ *plod*; ~*a kora*]; **narànčīn** *m* ⟨G narančína⟩ *bot. lokal.* mandarina

◆ **Nàrānča** ž. os. ime (uglavnom *pravosl.*), *zast.* ◇ *pr.* (od imena ili nadimačka): **Nàrānča** (Omiš, sred. Dalmacija), **Nàrānčić** (790, Lika, *S* Dalmacija, Banovina), **Nàrāndža** (Baranja, Međimurje), **Nàrāndžić** (Vukovar, Zadar, Lika), **Nàrānđa** (150, Međimurje, Prigorje, Podravina), **Nèrāndžić** (Vukovar, Metković, Split)

✧ *tur.*, *zast.* naranç, narenc ← *perz.* nārenğ, nāreng

nàrāsti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* narástēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* nàrāstao/nàrāsla *ž*⟩ **1. a.** postati viši rastom **b.** doći do konačne visine rastom **2. a.** razviti se na kakvoj podlozi (o bilju, izraslinama); izrasti, nabujati, buknuti **b.** dignuti se razinom (o rijekama i vodama) **c.** uvećati se, nabujati (o tijestu) **3.** postati brojniji, povećati se, ojačati u brojnoj snazi i sl. (o potrebama, željama, zajednicama itd.) // **narástajūć|ī** *prid.* koji narasta, kojega je razina sve viša [~*a plima*; ~*e zadovoljstvo/nezadovoljstvo*]; rastući; **narástati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàrāstām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* narasti; **nàraštāj** *m* **1.** ukupnost pripadnika neke zajednice koji su u istoj ili sličnoj dobi (za ljude i životinje); pokoljenje, generacija **2.** *zast.*, *v.* izraslina; **nàraštājnī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na naraštaj

✧ NA- + *v.* rasti

nàratīvan, *v.* naracija

naratològija *ž* učenje o umjetničkom pripovijedanju, osnovano na strukturalističkoj analizi književnog teksta

✧ *v.* naracija + -LOGIJA

nárav *ž* ⟨G I -i⟩ **1.** *razg.* osobine ličnosti; ćud, temperament, priroda **2.** *zast.* priroda (**1**), *v.* // **nárav|an** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji je dala priroda, koji nije dobiven posebnim postupkom ili dodavanjem primjesa; prirodan, *opr.* umjetan; **náravno** *pril.* (*čest.*) kojim se ističe opravdanost i prihvaćanje onoga što se govori; prirodno, razumije se, logično, razumljivo, jasno, dakako, svakako; **náravski** *pril. arh.* dakako, svakako, nedvojbeno, naravno, prirodno

✧ *prasl.* *norvъ (*rus.* nórov: običaj, *češ.* mrav), *lit.* noras: volja ← *ie.* *$h_2$ner-/$h_2$nor-: snaga (*skr.* sūnaras: prikladan, *stir.* nert: snaga)

naràvnati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàravnān⟩ **1.** učiniti ravnim; izravnati **2.** ispraviti što iskrivljeno ili slomljeno [~ *(slomljenu) ruku*] // **naravnávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* naràvnāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naravnati

✧ NA- + *v.* ravan, ravnati

naravoučènije *sr ekspr. rij.* (+ *srp.*) **1.** pouka koja slijedi iz neke basne, narodne predaje ili priče, iz nekog literarnog djela i sl. **2.** *razg.* gorko iskustvo ili neugodna pouka koja se izvlači iz čega

✧ *rus.* naravoučénie

narazgovárati se *svrš.* ⟨*prez.* narazgòvārām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* narazgovárao se⟩ do mile volje voditi razgovore, uživati u razgovoru koliko je bilo ugodno

✧ NA- + *v.* razgovarati

nàrcis[1] *m* **1.** (Narcis) *mit.* sin boga Kefisa i nimfe, lijepi mladić koji se zaljubio u odraz vlastitog lika u jezeru: toliko se nadvijao nad jezero, dok nije pao i utopio se; na tom mjestu izrastao je bijelo-žuti cvijet narcis **2.** *razg.* onaj koji je narcisoidan // **narcìzam** (**narcisìzam**) *m* ⟨G -zma⟩ *psih.* obuzetost vlastitim likom i ličnošću; pretjerana ljubav prema vlastitom tijelu; samoljublje, samodopadnost, idiolatrija

◆ **Nàrcis** m. os. ime: *hip.*: **Čízo** (← *tal.*), **Náre**; **Narcìsa** ž. os. ime

✧ *v.* narcis[2]

nàrcis[2] *m* (**narcìsa** *ž*) *bot.*, *v.* sunovrat[1] △ ***bijeli*** ~ *bot.* *Narcissus poeticus*; ***žuti*** ~ *bot.* *Narcissus pseudonarcissus*

✧ *lat.* narcissus ← *grč.* nárkissos, ime biljke, zbog njena narkotičkog učinka tradicionalno povezano s nárkē: tupost, ukočenost

nȁrcisoīdan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji je zaljubljen u sebe kao Narcis; sebeljubiv, samoljubiv // **nȁrcisoīdno** *pril.* na način narcisoida, kao narcisoid; **narcisoídnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je narcisoidan; samodopadnost, narcizam, narcisizam

✧ *v.* narcis[1] + -OIDAN

Narćánac *m*, *v.* Narćanin, Narta

nȁrd *m* ⟨N *mn* nȁrdovi⟩ *bot.* mirisni podanak valerijane, u starom vijeku cijenjen zbog mirisa // **nȁrdov** *prid.* koji je od narda [*~o ulje*; *~a mast*]

✧ *grč.* nárdos ← *fen.*

Nȁrd *m* naselje (u blizini Valpova), 608 stan. // **nȁrdskī** *prid.* koji se odnosi na Nard i Narđance; **Nàrđanin** (**Narđánac**) *m* (**Nàrđānka** *ž*) ⟨N *mn* Narđánci⟩ stanovnik Narda

Narđánac *m*, *v.* Narđanin, Nard

narèčen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *arh.* koji je određen nekom obaviješću, spomenut kao onaj koji se određuje [*došli su ~og dana* = određenog dana] // **narèčenī** *prid. razg.* koji ima (takav) nadimak, kojega tako zovu [*X. Y. ~ genij*]

✧ NA- + *v.* riječ, reći

narédati (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàrēdām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàrēdān⟩ **1.** poredati, nanizati **2.** pobrojiti // **nárednī** *prid.* idući, sljedeći

✧ NA- + *v.* red, redati

náredba *ž* ⟨G *mn* -dābā/-ī⟩ **1.** pismeni ili usmeni zahtjev koji se mora izvršiti: nalog, zapovijed, zapovijest, naređenje **2.** *inform.* **a.** kodni redak koji sadrži uputu programu za daljnje izvršavanje **b.** svaka naredba koju korisnik upućuje računalu i operativnom sustavu; komanda **3.** *vojn.*, *v.* zapovijetka // **naréditi** (što, komu) *svrš.* ⟨*prez.* nàrēdīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàrēđen, *gl. im.* naređénje⟩ usmeno ili pismeno tražiti da se što izvrši ili primijeni; naložiti, zapovjediti; **nárednica** *ž*, *v.* narednik; **nárednički** *prid.* koji se odnosi na narednike; **nárednički** *pril.* kao narednik, na način narednika; **nárednīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** *vojn. pov.* podoficir u jugoslavenskoj vojsci do 1941, podčasnik u domobranstvu do 1918. te dočasnik 1941–1945; vodnik **2.** *vojn.* najviši od nižih dočasničkih činova u vojsci Republike Hrvatske; iznad skupnika i desetnika, a ispod nadnarednika **3.** *refer.* onaj koji naređuje △ ***stožerni*** ~ *term. vojn.* viši dočasnički čin u vojsci Republike Hrvatske; viši od nadnarednika, niži od časničkog namjesnika; **naređénje** *sr*, *v.* naredba; **naređívati** *nesvrš.* ⟨*prez.* narèđujēm, *pril. sad.* narèđujūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što) *neob.*, *v.* naredati **2.** (komu), *v.* narediti

✧ NA- + *v.* red

naredbodávac *m* ⟨G -vca, N *mn* -vci, G naredbòdāvācā⟩ onaj koji izdaje naredbe, onaj koji je naredio // **nȁredbodāvan** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji ima ovlaštenja naredbodavca; **naredbodávčev** *prid.* koji pripada naredbodavcu; **naredbòdāvka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* naredbodavac; **naredbodávnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo ili ovlaštenje onoga koji je naredbodavan

✧ *v.* naredba + *v.* dati

nàrezati (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàrežēm, *pril. pr.* -āvši, *imp.* nàreži, *prid. rad.* nàrezao, *prid. trp.* nàrezān⟩ **1.** dobiti željene oblike rezanjem [~ *kruh*] **2.** malo ući u površinu rezanjem na jednom ili više mjesta, označiti rezanjem; zasjeći, zarezati // **nàrezak** *m* ⟨G -ska, N *mn* -sci⟩ **1.** ono što je narezano, hladna zakuska ili predjelo od suhomesnatih proizvoda (šunka, pršut, salama, kobasica) i sira **2.** *meton. razg.* trajna konzerva s mljevenim mesom [*dati nekoliko ~a*]; **narezívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* narèzujēm, *pril. sad.* narèzujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* narezati

✧ NA- + *v.* rez, rezati

nargìla *ž* ⟨G *mn* nargílā⟩ *reg.* istočnjačka naprava (staklena posuda) za pušenje posebne vrste duhana tzv. »tumbećije« u kojoj dim

prolazi kroz dugu krivudavu cijev uronjenu u vodu i tako se hladi
✧ *tur.* nargile ← *perz.* nārgīle
narȉbati (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàrībām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàrībān⟩ **1.** (što) narezati potrebnu količinu ribanjem; nastrugati **2.** (se) **a.** mnogo, dugo ribati [~ *se podova*] **b.** nažuljati se // **naribávati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* narìbāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naribati (se)
✧ NA- + *v.* ribati
narícati *nesvrš.* ⟨*prez.* nàrīčēm, *pril. sad.* naríčūći, *gl. im.* -ānje⟩ žaliti, oplakivati, zapijevati, tužiti (ob. u vezi s pokojnikom) // **narícāljka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ stilizirane riječi ili stihovi jednostavne melodije kojima se oplakuje pokojnik; zapijevka, tužbalica; **narȉkača** *ž etnol.* žena koja nariče, oplakuje pokojnika, žena koja se time profesionalno bavi; jaukarica
✧ NA- + *v.* rika, rikati
nàrihtati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàrihtān⟩ *reg.* **1.** (što, se) staviti na određeno mjesto ili u određeni položaj; postaviti **2.** (komu, što) *razg.* napraviti kakvu spletku, svinjariju; namjestiti (igru kome), urediti da tko padne u klopku // **narihtávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* narìhtāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.*, *v.* narihtati
✧ NA- + *v.* rihtati
nȁrijētko *pril.* u velikim razmacima, rijetko (u prostornom i vremenskom smislu)
✧ NA- + *v.* rijedak, rijetko
narȉkača, *v.* naricati
nàrinuti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàrinēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *prid. trp.* nàrinūt⟩ **1.** prisiliti na što; nametnuti **2.** (se) nametnuti se
✧ NA- + *v.* rinuti
nàrisati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -šēm, *pril. pr.* -āvši, *imp.* nàriši⟩ *rij. knjiš. reg.*, *v.* nacrtati
✧ NA- + *v.* risati
nárjēčje *sr* po nekim svojstvima i kriterijima prepoznatljiv govor živoga i prirodnog jezika, skup određenih dijalekata △ ***kajkavsko*** ~, ***čakavsko*** ~, ***štokavsko*** ~ skupine hrvatskih dijalekata nazvanih prema upitnoj zamjenici: kaj, ča, što // **nárječnī** *prid.* koji se odnosi na narječje
✧ NA- + *v.* riječ
NARKO- kao prvi dio riječi kazuje da se ono što je u drugom dijelu odnosi na omamljivanje, omamljiva (opojna) sredstva, uspavljivanje; omamljenost, opijenost, ukočenost [*narkomanija*]
✧ *grč.* nárkē: omamljenost
narkoanalgètik *m* ⟨N *mn* -ici⟩ *farm.* narkotičko sredstvo za ublažavanje jakih bolova
✧ NARKO- + *v.* analgezija, analgetik
narkoanalíz|a *ž* ispitivanje neke osobe dok je pod utjecajem narkotika, »seruma istine« ili »droge sjećanja«, kako bi kazala istinu i onda kad ona nije u njezinu interesu [*provesti ~u*; *podvrgnuti (koga) ~i*]
✧ NARKO- + *v.* analiza
narkobȍs *m* ⟨N *mn* narkobòsovi⟩ *žarg.* glavni šef kriminalaca koji se bave krijumčarenjem i preprodajom narkotika
✧ *engl.* narcoboss
narkodȉler *m žarg.* onaj koji se bavi raspačavanjem narkotika // **narkodȉlerica** *ž*, *v.* narkodiler
✧ NARKO- + *v.* dil, diler
narkolánac *m* ⟨G -nca⟩ *publ.* organizacija i tehnika kojom se organizira put droge od proizvođača do potrošača
✧ NARKO- + *v.* lanac
narkolèpsija *ž pat.* poremećaj koji se očituje u prolaznim napadajima spavanja koji mogu trajati od nekoliko minuta do nekoliko sati; smatra se jednim od simptoma histerije // **narkolèptičār** *m* onaj koji boluje od narkolepsije
✧ NARKO- + *v.* (epi)lepsija
nàrkom *m pov. krat.* naziv za ministra u SSSR-u do 1947.
✧ *rus.*: **nar**(ódnyj) **kom**(issár)
narkomàfija *ž publ.* mafija kojoj je glavna aktivnost krijumčarenje i preprodaja droge
✧ NARKO- + *v.* mafija
narkomànija *ž* bolesna želja za upotrebom narkotika, ovisnost o narkoticima, drogama // **narkòmān** *m* ⟨G narkomána⟩ onaj koji uzima narkotike, onaj koji je ovisan o narkoticima, narkos; **narkòmānka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* narkoman; **narkòmānskī** *prid.* koji se odnosi na narkomane; **narkòmānski** *pril.* kao narkoman, na način narkomana; **narkománstvo** *sr* narkomanija; **nȁrkos** *m žarg.*, *v.* narkoman
✧ NARKO- + -MANIJA
narkopódzēmlje *sr publ.* ilegalno tržište narkotika, podzemlje koje trguje narkoticima
✧ NARKO- + *v.* podzemlje
narkosugèstija *ž med.* psihoterapija sugestijom

bolesnika koji se nalazi pod djelovanjem hipnotika
✧ NARKO- + *v.* sugestija

narkoteràpija *ž med.* metoda psihijatrijskoga liječenja pri kojoj se bolesniku daju sredstva za uspavljivanje
✧ NARKO- + *v.* terapija

narkòtik *m* ⟨N *mn* -ici⟩ opojna tvar biljnog ili sintetičkog podrijetla; mijenja tjelesne i duševne reakcije, upotrebljava se kao sredstvo za ublaživanje napetosti, boli i za uspavljivanje // **narkòtičkī** *prid.* koji se odnosi na narkotik, koji sadrži narkotik; narkotični, opojni, omamljivi [~ *pripravak*]; **narkòtički** *pril.* kao narkotik, na način narkotika [*djeluje* ~]; **narkotizírati** *dv.* ⟨*prez.* narkotìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* narkotìzīrān, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *med.* dati/davati narkozu **2.** *pren.* ošamutiti/ošamućivati koga, omađijati, drogirati
✧ *srlat.* narcoticum ← *grč.* narkōtikón ≃ narkōtikós ≃ narkoûn: omamljivati, uspavljivati, *usp.* narcis[2]

narkóz|a *ž med.* stanje duboke nesvijesti izazvano kemijskim sredstvima radi kirurškog tretmana; zastarjeli naziv za potpunu anesteziju [*dati ~u*; *operirati pod ~om*]
✧ *grč.* narkoûn: omamljivati, uspavljivati + -OZA

náročit *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se čime izdvaja, koji ima posebne odlike, drugačiji od ostalih; neuobičajen, osobit **2.** namijenjen za posebnu priliku, posebnu zgodu, potrebu, posebno odabran; specijalan, poseban // **náročito** *pril.* (*čest.*) **1.** (uz pridjev ili uz prilog) osobito, vrlo, veoma [~ *lijep*; ~ *radin*; ~ *mnogo (čega)*] **2.** (uz glagol) s posebnom namjerom, s određenim ciljem [*govori ~ zato da je razljuti*]; navlaš, samo zato da; **náročitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je naročit ili svojstvo onoga što je naročito
✧ NA- + *v.* rok[1]

národ *m* **1.** ukupnost ljudi povezanih osjećajem istovjetnosti u povijesti, tradiciji, vjerskoj pripadnosti, jeziku itd. **2. a.** osnovni sloj, najširi društveni sloj koji čuva izvorne običaje; stanovništvo, puk **b.** *pren.* socijalno najbrojniji, i politički ili gospodarski obespravljen dio pučanstva [*tlačiti* ~] **3.** ljudi u mnoštvu ili u velikom broju; svijet **4.** cjelokupno stanovništvo jedne države, ukupnost građana △ ***radni*** ~ *pov. ideol. 1945.* oni koji žive od svoga rada, radni ljudi // **národn|ī** *prid.* **1.** koji pripada narodu kao entitetu [*~a banka*; *~o sveučilište*]; nacionalni **2.** koji je svojstven ukupnosti ljudi koji čine narod [*~a pjesma*]; pučki, narodski △ ***~a glazba*** **1.** popularni naziv za kavansku glazbu s brojnim motivima »lomljenja čaša«, »neuzvraćenih ljubavi« i sl.; novokomponirana glazba **2.** *etnol.* tvorevina glazbene tradicije koja se razvila usmenom predajom; folklorna glazba, turbo-folk; ***~a književnost*** usmena književnost koja se prenosi i održava predajom; ***~a nošnja*** *etnol.* tradicionalna odjeća seoskog stanovništva s posebnim krojevima i ukrasima ovisno o kraju; ***Narodna stranka*** *pol. pov.* **1.** stranka koju su osnovali pristaše Ilirske stranke 1843. **2.** stranka u Dalmaciji osnovana 1860. koja se zalagala za ujedinjenje s ostalom Hrvatskom; ***Narodne novine*** *pov. publ.* list koji je izlazio u Zagrebu u vrijeme hrvatskog narodnog preporoda, a čiji je izdavač bio Lj. Gaj; ***Narodno vijeće SHS*** *pov. pol.* političko tijelo Slovenaca, Hrvata i Srba u Austro-Ugarskoj osnovano 5. 10. 1918. u Zagrebu sa ciljem nacionalnog osamostaljenja od austrougarske vlasti i stvaranja nove zajedničke države; ***~i odbor*** *ideol.* mjesni organ vlasti u socijalističkom društvu (u Jugoslaviji nastao za vrijeme 2. svjetskoga rata); **národnosnī** *prid.* koji se odnosi na narodnost; etnički; **národnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** obilježje pripadanja narodu, svijest o pripadanju etničkoj skupini; etničnost **2.** *pov. pol. ideol.* etnička grupa, dio naroda u jednoj državi koji ima svoju matičnu državu; nacionalna manjina **3.** opće svojstvo naroda, etnosa; **naròdnjāčkī** *prid.* koji se odnosi na narodnjaka ili narodnjake; **naròdnjāčki** *pril.* kao narodnjak, na način narodnjaka; **naròdnjāk** *m* ⟨G narodnjáka, V nàrodnjāče, N *mn* narodnjáci⟩ **1.** *pov.* pripadnik jedne od stranaka koje su se nazivale narodnima **2.** *pejor. razg.* **a.** izvođač narodne muzike (osobito novokomponirane) **b.** *žarg.* narodna (novokomponirana) pjesma; **narodnjàkinja** *ž, v.* narodnjak; **narodnjáštvo**[1] *sr* djelovanje narodnjaka u društvu; **národskī** *prid.* svojstven narodu, *usp.* narod (2), *opr.* građanski, akademski, gospodski; **národski** *pril.* kao narod, na način naroda; **národskōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *rij.* oso-

bina onoga koji je narodski, koji je narodski čovjek ili onoga što je narodsko
✧ *prasl.* i *stsl.* narodъ (*rus.* naród, *polj.* narodowy: narodan) ← NA- + *v.* rod

naròditi se *svrš.* ⟨*prez.* nàrodīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* naròdio se⟩ *zast.* roditi se [*»narodi se Kralj Nebeski«*] // **naráđati** (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàrāđām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. rad.* naráđao (se)⟩ **1.** (∅) roditi puno djece **2.** (se) umoriti se od rađanja
✧ NA- + *v.*. rod, roditi (se)

NARODNO- kao prvi dio pridjevske složenice znači narodni, koji je povezan s narodom, s njegovim interesima, duhom itd. [*narodnooslobodilački*; *narodnoprosvjetni*]
✧ *v.* narod, narodni

narodnooslobòdilačk|ī *prid.*, ob. u: △ ~***a borba*** borba koju je organizirala Komunistička partija i druge antifašističke snage za borbu protiv njemačkog, talijanskog i drugih okupatora i njihovih saveznika u 2. svjetskom ratu na području Jugoslavije; ~***a vojska*** ukupnost vojnih jedinica veće snage i pokretljivosti (brigade, divizije, korpusi) organiziranih u okviru NOB-a, *usp.* partizanski odredi, *v.* partìzānskī; ~***i odbor*** *pov.* oblik teritorijalne vlasti koju je uspostavio antifašistički pokret u Jugoslaviji pod vodstvom Komunističke partije u 2. svjetskom ratu [*mjesni ~i odbor*; *gradski ~i odbor*; *kotarski ~i odbor*]
✧ NARODNO- + *v.* osloboditi, oslobodilački

naròdnjiki *m mn* pristaše narodnjaštva; narodnjaci // **narodnjáštvo**[2] *sr pol.* politički i društveni pokret u carskoj Rusiji nastao pod utjecajem djela Černiševskog, Dobroljubova i Hercena; teorijski se zasniva na preskakanju kapitalističke faze razvoja društva i korištenju ruske seoske općine za izgradnju pravednijeg poretka
✧ *rus.* naródniki

narogúšiti se *svrš.* ⟨*prez.* narògūšīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* narògūšen⟩, *v.* nakostriješiti (se) // **narògūšenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je narogušen; **narogušívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* narogùšujēm se, *pril. sad.* narogùšujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* narogušiti se
✧ NA- + *v.* rog, rogušiti se

naróljati se *svrš.* ⟨*prez.* nàrōljām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nàrōljān⟩ *pejor.* jako se opiti, biti jako pijan
✧ *ekspr.*

Narôna *ž geogr. pov.* ilirska i rimska luka na mjestu današnjeg sela Vida kod Metkovića na Neretvi // **nàrōnskī** *prid.* koji se odnosi na Naronu, *usp.* Norin

naròsiti se *svrš.* ⟨*prez.* nàrosīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* nàrošen⟩ smočiti se od rose ili kišice
✧ NA- + *v.* rosa, rositi

nàrožnjāk *m* ⟨N *mn* -āci⟩ *građ.* trokutasti komad drveta koji se stavlja na spoj krova i dimnjaka ili krova i zida
✧ NA- + *v.* rog

narrata refero (*izg.* naráta rȅfero) pričam ono što su meni pričali, *usp.* relata refero
✧ *lat.*

Nârta *ž* naselje (u blizini Čazme), 814 stan. // **Nârćanin** (**Narćánac**) *m* (**Nárćānka** *ž*) ⟨N *mn* Nárćanci⟩ stanovnik Narte; **nârtskī** *prid.* koji se odnosi na Nartu

nàrteks *m* **1.** *arhit.* dugačko, usko predvorje u starokršćanskoj bazilici u kojem su se zadržavali katekumeni i pokajnici **2.** u antičkoj Grčkoj kutija za lijekove i toaletni pribor
✧ *grč.* nárthēks: velika trska

Nȁrti *m mn mit.* divovi u osetskoj i drugim kavkaskim legendama

náručan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji zgodno sjeda u ruku, kojim se spretno barata jer je prilagođen ruci oblikom, koji spretno leži u ruci kad se upotrebljava [~ *čekić*], *opr.* nezgodan, nespretan, glomazan **2.** *razg.* koji je pri ruci ili koji je pristupačan, koji je na putu kojim se inače prilazi [*kraj više ~ velikom gradu*], *opr.* koji je izvan ruke, koji je sneruke, koji je postrani, zabačen // **nárūčj|e** *sr* (**nȁručāj** *m*) položaj u kojem su predmeti ili osobe koje se nose obgrljeni rukama i oslonjeni na prednji dio tijela [*biti kome u ~u*; *nositi koga u ~u*; *pasti kome u ~e* pasti u zagrljaj]; **náručnik** *m* ⟨N -ici⟩ **1.** *crkv.* dio misnoga ruha koji se stavlja preko lijeve ruke **2.** *pov.* dio oklopa od lakta do šake; **nȁrūku** *pril.*, ob. u: [*ići ~* odgovarati, razvijati se u povoljnim okolnostima]; **nàrukvica** *ž* **1.** nakit koji se ob. nosi na ruci iznad šake (ali i na gležnju), javlja se u svim kulturama počevši od neolitika; grivna, brazleta **2.** *razg. iron.* **a.** novac kojim se potplaćuje; mito **b.** policijske lisičine čime se zauzdaje uhićenik
✧ NA- + *v.* ruka

narúčati se *svrš.* ⟨*prez.* nàrūčām se, *pril. pr.*

-āvši se, *prid. rad.* narúčao se⟩ *razg.* obilno se zasititi ručkom
✧ NA- + *v.* ručak, ručati

narúčiti (što, koga) *svrš.* ⟨*prez.* nàrūčīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàrūčen⟩ zatražiti da se što pošalje, stavi na raspolaganje, dostavi, posluži ili izvrši // **narùčilac** *m* ⟨G -ioca, N *mn* -ioci⟩ onaj koji što naručuje; naručitelj; **narùčiočev** *prid.* koji pripada naručiocu; naručiteljev; **narùčitelj** *m, v.* naručilac; **naručitèljica** *ž, v.* naručitelj; **naručívati** (što, koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* narùčujēm, *pril. sad.* narùčujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naručiti; **nárudžba** *ž* ⟨G *mn* -džābā/-ī/-ā⟩ **1.** zahtjev kojim se naručuje **2.** ono što je takvim zahtjevom naručeno; **narudžbènica** *ž* obrazac na koji se upisuju narudžbe (**1**)
✧ NA- + *v.* ruka

narúgati se (komu, čemu) *svrš.* ⟨*prez.* nàrūgām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* narúgao se⟩ izvrći ruglu, ismijati
✧ NA- + *v.* rugati se

nàrukvica, *v.* naručan

narumèniti (što) *svrš.* ⟨*prez.* narùmenīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* narùmenjen⟩ obojiti crvenilom (o obrazima, usnama i sl.) // **narumenjívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* narumènjujēm, *pril. sad.* narumènjujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* narumeniti
✧ NA- + *v.* rumen, rumeniti

nàrušiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàrušen⟩ unijeti nepovoljnu izmjenu u što ili u red čega; poremetiti, okrnjiti, oštetiti [~ *javni mir*; ~ *zdravlje*] // **narušàvatelj** *m* onaj koji što mijenja, unosi nepovoljne izmjene; narušitelj; **narušavatèljica** *ž, v.* narušavatelj; **narušávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* narùšāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* narušiti; **narùšitelj** *m, v.* narušavatelj; **narušitèljica** *ž, v.* narušitelj
✧ NA- + *v.* rušiti

narúžiti (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàrūžīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàrūžen⟩ **1.** učiniti ružnim; unakaziti **2.** izricati prijekor; izgrditi
✧ NA- + *v.* rugati se, ružan

nàrval *m* **1.** *zool.* kit sjevernih mora (*Monodon monoceros*), dugačak do 5 m, karakterističan po dugačkoj šiljastoj kljovi kod mužjaka; zuban, kljovan **2.** *mit.* morska neman, morsko čudovište; mitski jednorog
✧ *šved.*

NASA *krat.* američka državna uprava za zrakoplovna i svemirska istraživanja
✧ *engl.* **N**ational **A**eronautics and **S**pace **A**dministration

nasáditi (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàsādīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàsāđen⟩ **1.** (što) nabiti, naglaviti na držalicu ili na držalje (motiku, čekić i sl.) **2.** (što) staviti pod kokoš jaja da se izlegu pilići; naleći **3.** (što) posaditi bilјke **4.** (koga, se) prevariti (se); nasanjkati (se) (2) // **násad** *m* **1. a.** posađeno bilje **b.** *meton.* površina gdje je posađeno bilje **2.** ono na što je nešto nasađeno; držak, držalica, držalo **3.** jaja na kojima sjedi kvočka; **násadnī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na nasad, koji se nasađuje [~*o bilje*; ~*o jaje* jaje odabrano za nasad]; **nasađívati** (što, koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nasàđujēm (se), *pril. sad.* nasàđujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nasaditi (se)
✧ NA- + *v.* sad, saditi

nasamáriti (koga, se) *svrš.* ⟨*prez.* nasàmārīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nasàmāren⟩ *pren.* prevariti (se), izigrati, podvaliti kome ili biti žrtva podvale // **nasamarívati** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nasamàrujēm (se), *pril. sad.* nasamàrujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nasamariti
✧ NA- + *v.* samar, samariti

nȁsāmo *pril.* bez prisutnosti drugih osoba osim sugovornika; ondje gdje su sugovornici sami
✧ NA- + *v.* sam

nàsānjkati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàsānjkān⟩ **1.** (se) dovoljno se sanjkati, sanjkati se do pune mjere **2.** (koga, se) *pren. razg. iron.* prevariti (se) // **nasanjkávati** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nasànjkāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nasanjkati (se)
✧ NA- + *v.* sanjke, sanjkati

nasapùnati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁsapunān⟩ namazati (se) sapunom [~ *(kome) dasku*, *pren.* poduzimati razne mjere i akcije da bi se koga maknulo s položaja, istjeralo iz kakve skupine i sl.]
✧ NA- + *v.* sapun, sapunati

nascènt|an *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji nastaje, koji se upravo stvara △ ~***no stanje*** *kem.* aktivno stanje neke tvari u trenutku kada se oslobađa iz spoja // **nasciturus** (*izg.* nascitúrus) *m* **1.** *med.* onaj koji će se roditi **2.** *pravn.* pojam za označavanje začetog, a još nerođenog djeteta, ima ista prava kao da je već rođeno; važno u nasljednom pravu
✧ *lat.* nascens ← nasci: roditi se

násēlje *sr razg.* **1.** svaka naseobina bez obzira na veličinu (grad, selo) **2.** manja naseobina koja nema izrazita obilježja grada, a nije ni selo, jer se mnogi stanovnici ne bave poljoprivredom **3.** dio grada (osobito novoizgrađen) // **nasèliti** (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàselīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàseljen⟩ **1.** (koga) dovesti koga da živi na nekom mjestu, nastaniti koga negdje **2.** (se) doći živjeti negdje, nastaniti se; **naseljávati** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nasèljāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naseliti (se); **nàseljen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ (o mjestu) na kojem postoje ljudske naseobine, na kojem žive ljudi, *opr.* nenaseljen; **naseljènica** *ž*, *v.* naseljenik; **naseljènīčkī** *prid.* koji se odnosi na naselje i naseljenike; **naseljènīk** *m* ⟨G naseljeníka, V -īče, N *mn* -íci⟩ onaj koji se naselio i trajno ostao u nekom kraju ili mjestu; kolonist; **nàseljenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ broj stanovnika na nekom prostoru; napučenost; **náseobina** *ž* mjesto na koje su se naselili ljudi, gdje žive ljudi; ljudsko naselje (**1**)

✧ NA- + *v.* selo

Naser (*izg.* Nàser), **Gamal Abdel** (1918–1970), egipatski premijer (1954–56) i predsjednik države (1956–1970); preuzeo vlast u prevratu protiv monarhije, vodio dva rata protiv Izraela (1956. i 1967); osnivač i predsjednik Arapske socijalističke unije, jedan od inicijatora politike nesvrstanosti

Nashville-Davidson (*izg.* Nèšvil-Dèjvidson) *m* (do 1963. Nashville) glavni grad američke države Tennessee, 488.400 stan., jako kulturno, sveučilišno i novčarsko središte; od 1920. centar zaljubljenika u country muziku, mjesto festivala, snimanja i proizvodnje nosača zvuka country muzike

nàsi *m* ⟨G -ja⟩ *pov. jud.* **1.** u *Bibliji* naziv za plemenskog starješinu, kasnije za političkog vođu židovskog naroda **2.** predsjednik Sinedrija (najviše židovsko tijelo, kao takvo važilo do 1970) **3.** danas u Izraelu: predsjednik vrlo visoke institucije (države, državne banke, zaklade)

✧ *hebr.* nāsī': starješina, predsjednik

nàsīb *m* ⟨G nasíba⟩ *reg.* suđenik ili suđenica, onaj koji je komu suđen ili ona koja je komu suđena (za udaju ili ženidbu); ono što je nekome suđeno, unaprijed određeno, predestinirano

✧ *tur.* nasib, nasip ← *arap.* naṣīb

nȁsigūrno (način pisanja uz: na sigurno) *pril.* tako da bude sigurno, ne želeći izvrgnuti se riziku [*ići* ~ upravljati svoje postupke tako da sve bude sigurno, da ne bude rizika; *raditi* ~ raditi bez rizika]

✧ NA- + *v.* siguran

nasìhāt *m* ⟨G nasiháta⟩ *reg.* savjet ili opomena koji izlaze iz islamskog učenja

✧ *tur.* ← *arap.* naṣīha

násīl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji se izvršava na silu; koji sadrži nasilje, prinudu koja se vrši nad kim; nasilnički [*~no ponašanje*; *~no rješenje*] **2.** koji je izazvan vanjskom silom ili otrovom [*~na smrt*] // **násīlnica** *ž*, *v.* nasilnik; **násīlničkī** *prid.* koji se odnosi na nasilnike; tiranski, despotski; **násīlnički** *pril.* na nasilnički način, s nasiljem; **násīlnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji vrši nasilje, koji što provodi nasiljem; **násīlnīštvo** *sr* **1.** nasilje **2.** nasilje kao pojava u društvu; **násilno** *pril.* na nasilan način; silom; **násīlnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nasilan ili svojstvo onoga što je nasilno; **nàsilu** *pril.* protiv svoje ili tuđe volje, sileći sebe ili drugoga; silom, prisilno; **násīlje** *sr* **1.** primjena sile protiv volje ili prava onoga na kome se primjenjuje **2.** postupak protiv prirode ili duha čega koji se provodi na silu **3.** *pravn.* **a.** protupravna uporaba fizičke sile **b.** neugodnost koja je posljedica takvoga čina

✧ NA- + *v.* sila

nasinkronizírati (što) *svrš.* ⟨*prez.* nasinkronìzīrām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nasinkronìzīrān⟩ **1.** *v.* sinkronizirati **2.** *film.* nanijeti na zvučnu ili drugu vrpcu drugi glas (npr. ako glumci govore engleski, naknadno snimiti glasove glumaca koji govore hrvatski)

✧ NA- + *v.* sinkron, sinkronizirati

nàsipati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām/nàsipljēm, *pril. sad.* -ajūći/nàsipljūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nasuti // **násip** *m* pojas zemlje, betona i drugih građevnih materijala nasut i izdignut nad razinu vode ili tla [~ *protiv poplave*; *obrambeni* ~; *potporni* ~; *željeznički* ~]; **nasipávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nasìpāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nasipati, nasuti; **nàsūti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* nȁspēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* nàspi, *prid. rad.* nàsuo, *prid. trp.* nȁsūt⟩ pokriti ili napuniti čim sipkim ili rastresitim [~ *rupu pijeskom*]; **nàsutina** *ž* mjesto na tlu nasuto pijeskom, zemljom i drugim suhim tvarima

ili materijalom, ono što je nasuto (za razliku od naplavina, *usp.*)
✧ NA- + *v.* sipati

nàsisati se *svrš.* ⟨*prez.* nàsišēm se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nàsisao se⟩ sisati mnogo, do sita
✧ NA- + *v.* sisa, sisati

nàsititi (se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàsićen⟩ **1.** (koga) učiniti sitim; nahraniti **2.** (se) postati sit, najesti se // **nȁsito** (način pisanja uz: na sito) *pril.* u stanju kad je čovjek previše sit za neki posao, kad ima pun želudac, kad toliko optereti probavu da ne može valjano obavljati neke poslove ili aktivnosti [*ne radi tjelovježbu ~*]
✧ NA- + *v.* sit

nȁsitno (način pisanja uz: na sitno) *pril.* **1.** tako da se dobiju sitni komadići [*izrezati meso ~*] **2.** uporno služeći se manjim trikovima, prigovaranjima i sl. [*sabotirati (koga, što) ~*; *zafrkavati ~*; *potkopavati (koga, što) ~*] **3.** *razg.* namalo
✧ NA- + *v.* sitan

nàsjeći *svrš.* ⟨*prez.* nasijéčēm, *pril. pr.* nàsjekāvši, *imp.* nasijéci, *prid. trp.* nasjèčen⟩ **1.** (čega) dobiti željenu količinu sječenjem [*~ drva*]; nascjecati **2.** (što) izvesti nasjek // **nàsjecati** (što, čega) *svrš.* ⟨*prez.* nàsjecām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàsjecān⟩, *v.* nasjeći; **nàsjeckati** *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàsjeckān⟩ sjeckajući pripraviti; **násjek** *m* ⟨N *mn* -eci⟩ oblik površine (čega) dobiven izrađivanjem brazdi sječenjem površine [*turpija jakog ~a*]
✧ NA- + *v.* sjeći

nàsjesti (∅, na što) *svrš.* ⟨*prez.* nàsjednēm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. rad.* nȁsjeo⟩ **1.** sjesti, zasjesti **2.** *pren. razg. iron.* biti žrtva prijevare, podvale; zagristi mamac // **nasjédati** (∅, na što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàsjēdām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nasjesti
✧ NA- + *v.* sjesti

naskítati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* naskítao se⟩ skitati se mnogo
✧ NA- + *v.* skitati

naskòči|ti (na što) *svrš.* ⟨*prez.* nàskočīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* naskòčio⟩ **1.** skočiti na kakav predmet ili osobu tako da se na njemu ostane [*~ti na kozlić*] **2.** *ekspr. pren.* ustremiti se na što, potrčati za čim (ob. materijalnim interesom), staviti šapu na što, pojagmiti se za čim [*rodbina ~la na nasljedstvo*] // **naskákati** *nesvrš.* ⟨*prez.* nàskāčēm, *pril. sad.* naskáčūći, *gl. im.* -ānje⟩ uporno skakati na što; **naskakívati** *nesvrš.* ⟨*prez.* naskàkujēm, *pril. sad.* naskàkūjući, *gl. im.* -ānje⟩ skakati na što nepravilno, s prekidima, prema mogućnostima
✧ NA- + *v.* skok, skočiti

nȁskoro *pril.* za kratko vrijeme; uskoro
✧ NA- + *v.* skori, skoro

nȁskrōz *pril.*, *v.* skroz
✧ NA- + *v.* skroz

nasláditi se *svrš.* ⟨*prez.* nàslādīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* naslādio se⟩, *v.* naslađivati se // **nâslada** *ž* intenzivno izraženo zadovoljstvo u ispunjenju želje; užitak; **naslađívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* naslàđujēm se, *pril. sad.* naslàđujūći se, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** osjećati veliko zadovoljstvo; uživati **2.** osjećati zlobno zadovoljstvo, uživati u tuđoj nevolji (u osjećaju ostvarene osvete, u tome što se odužuje kakvo prije naneseno zlo)
✧ NA- + *v.* sladak, sladiti

naslágati (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàslāžēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàslāgān⟩ složiti jedno na drugo, složiti više predmeta jedan preko drugog // **nâslaga** *ž* ⟨D L -azi⟩ **1.** materijal koji se naslagao, nataložio u obliku slojeva ili sloja [*~ prašine*] **2.** sloj rude, rudna rezerva, zaliha
✧ NA- + *v.* slagati

nȁslāno (način pisanja uz: na slano) *pril.* tako da bude slano (o jelu koje se može prirediti i naslatko)
✧ NA- + *v.* slan

nȁslatko (način pisanja uz: na slatko) *pril.* tako da bude slatko (o jelu koje se može prirediti i naslano) [*štrukli ~*]
✧ NA- + *v.* sladak

naslijéditi (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàslijēdīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàslijēđen⟩ **1.** dobiti, primiti što od predaka, srodnika ili onoga tko je oporučno ostavio [*~ imanje*] **2.** dobiti poslije koga, slijediti za kim; produžiti, nastaviti [*~ titulu*] // **náslijēđe** *sr* **1.** *v.* nasljedstvo **2.** *v.* baština **3.** *biol.* nasljedna svojstva prenesena s roditelja na potomke; **násljed|an** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji se odnosi na naslijeđe [*~no pravo*] **2.** koji se osniva na naslijeđu [*~na bolest*] △ *~**ne bolesti*** *pat.* bolesti koje se prenose s roditelja ili daljnjih predaka na potomstvo (npr. sljepoća, gluhoća i sl.); hereditarne bolesti; *~**ne zemlje*** **1.** zemlje, nove države, pokrajine itd. koje su u prošlo-

sti pripadale nekoj državi, na koje se prenose zakoni, propisi ili se prema njima postupa kao prema dijelovima bivše veće zajednice **2.** *pov.* (u Habsburškoj Monarhiji) one zemlje (Kranjska, Štajerska, Koruška) koje pripadaju carskoj kući, a ne široj monarhijskoj zajednici; ***~ni ratovi*** *pov. vojn.* skupni naziv za sve ratove koji su vođeni od nasljednika za osporavano prijestolje [*španjolski ~ni ratovi*; *bavarski ~ni ratovi*]; ***~no pravo*** *pravn.* dio građanskog prava koji uređuje imovinska prava i obveze poslije smrti dotadašnjeg nositelja; **násljednica** *ž*, *v.* nasljednik; **násljedničin** *prid.* koji pripada nasljednici; **násljednički** *prid.* koji se odnosi na nasljednike; **násljednički** *pril.* kao nasljednik, na način nasljednika; **násljednīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je što naslijedio, koji dobiva što u nasljedstvo; **nasljedòvatelj** *m* onaj koji što nasljeduje; **nasljedovatèljica** *ž*, *v.* nasljedovatelj; **nasljedovatèljičin** *prid.* koji pripada nasljedovateljici; **násljedovati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -dujēm, *pril. sad.* -dujūći, *gl. im.* -ānje⟩ *jez. knjiž.* oponašati, *v.*; **násljedstvo** *sr* ⟨G *mn* -tāvā/-ā⟩ **1.** imovina umrloga koju dobiva neka druga osoba [*ostaviti ~*]; nasljeđe **2.** prenošenje s koljena na koljeno; nasljeđe; **násljēđe** (**náslijēđe**) *sr* **1.** kulturna dobra i kvalitete života koje su ostavili prethodnici, preci ili prijašnja razdoblja i vremena; baština **2.** *biol.* sveukupnost svojstava preneseníh od roditelja na potomke; **nasljeđívānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* nasljeđivati **2.** *biol.* prirođeno svojstvo živih bića da genima prenose na potomke vlastiti oblik i individualna obilježja; **nasljeđívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nasljèđujēm, *pril. sad.* nasljèđujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naslijediti

✧ NA- + *v.* slijed, slijediti

nȁslijēpo *pril.* **1. a.** bez gledanja [*pisati ~*] **b.** *šah* bez gledanja u ploču **2.** bez plana, nasumce, odoka, otprilike

✧ NA- + *v.* slijepo

nàslikati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàslikān⟩ **1.** (koga, što) izraditi motiv kao sliku, izraditi sliku, predočiti u obliku slike, ob. u tehnici kista, u ulju i sl. **2.** (se) nacrtati se (**3**)

✧ NA- + *v.* slika, slȉkati

naslòniti (se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàslonjen⟩ **1.** (koga, što) postaviti uz nekoga ili nešto tako da taj ili to pruža oslonac, pomaže održavanju uspravnog položaja **2.** (se) postaviti se uz ili na neki oslonac // **nàslanjati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nasloniti (se); **náslon** *m* dio stolice, klupe i sl. na koji se naslanjaju leđa; **naslònjāč** *m* ⟨G naslonjáča⟩ tapecirana stolica s ukošenim naslonom i osloncima za ruke [*sjesti/zavaliti se u ~*]; fotelja; **naslonjènica** *ž gram.* jednosložna riječ bez svoga naglaska, koja ne može stajati na početku rečenice ili iza pauze (stanke) ili zareza, slijedi naglašenu riječ ili drugu enklitiku i s njima čini izgovornu cjelinu [*bio sam*, *izg.*; *bȉosam*; *snašli smo se*, *izg.*; *snȁšlismose*]

✧ NA- + *prasl.* *sloniti (*rus.* -slonít', *polj.* słonić) ≃ *skr.* śrayate: prislanja

náslov *m* **1.** riječi koje naznačuju sadržaj dijela knjige ili teksta; naziv **2.** navedeno ime i mjesto stanovanja ili rada pojedinca, poduzeća, ustanove itd.; adresa **3.** oznaka čina u službi; titula △ *~* ***prvaka*** *sport* prvo mjesto u nekom natjecanju (prvenstvu) // **naslòvitelj** *m* onaj koji što naslovljuje; **naslòviti** *svrš.* ⟨*prez.* nàslovīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàslovljen⟩ **1.** (što) dati naslov [*~ knjigu*] **2.** (komu što) uputiti na adresu [*~ pismo*]; **naslovljívati** *nesvrš.* ⟨*prez.* naslòvljujēm, *pril. sad.* -ljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nasloviti; **náslōvn|ī** *prid.* koji se odnosi na naslov, koji se spominje u naslovu, koji se nalazi u naslovu △ ***~a stranica*** prva stranica, omot; ***~a uloga*** uloga koja se spominje u naslovu; **náslovnica** *ž* prva strana novina ili knjige (pretpostavlja se da je na njoj glavni naslov), naslovna strana (strànica); **náslōvnica** *ž*, *v.* naslovnik; **náslōvnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩, *v.* adresat

✧ NA- + *v.* slovo

nàslušati se (koga, čega) *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nàslušao se⟩ **1.** veoma dugo slušati **2.** zasititi se, umoriti se od slušanja

✧ NA- + *v.* slušati

naslútiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàslūtīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàslūćen⟩ **1.** predosjetiti **2.** stvoriti predodžbu o nečem u općim crtama // **naslućívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* naslùćujēm, *pril. sad.* naslùćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naslutiti

✧ NA- + *v.* slutiti

násljednīk, *v.* naslijediti

nasmìjati (se) *svrš.* ⟨*prez.* nasmíjēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁsmijān⟩ **1.** (koga) po-

taknuti na smijeh; zasmijati **2.** (se) **a.** do sita se smijati **b.** početi se smijati // **nȁsmijānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nasmijan; **nasmijávati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* nasmìjāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nasmijati (**1**); **nasmijéšiti se** *svrš.* ⟨*prez.* nàsmijēšīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* nàsmijēšen⟩ malo se nasmijati, osmjehnuti se

✧ NA- + *v.* smijeh, smijati se

nàsmoći (što, čega) *svrš.* ⟨*prez.* nàsmognēm, *pril. pr.* nàsmogāvši, *prid. rad.* nàsmogao⟩ domoći se željene količine čega nastojanjem, trudom, skupljanjem itd. [~ *svega i svačega*; ~ *novaca*; ~ *blaga*]; nagomilati, nakupiti, zgrnuti, privrijediti // **nasmágati** (što, čega) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàsmāžēm, *pril. sad.* nasmážūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nasmoći

✧ NA- + *v.* smoći

nàsmrt *pril.* **1.** kad ili tako da se osjeća smrt [~ *bolestan:*]; smrtno **2.** *ekspr.* vrlo jako, bezgranično, do ludila, bezumno (obuzet nekim osjećajem) [~ *preplašen*; ~ *preplašiti*]

✧ NA- + *v.* smrt

nȁsnāgu (način pisanja uz: na snagu) *pril.*, *v.* snaga

✧ NA- + *v.* snaga

nasòliti *svrš.* ⟨*prez.* nàsolīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàsoljen⟩ posuti što potrebnom količinom soli

✧ NA- + *v.* sol

naspávati se *svrš.* ⟨*prez.* nàspāvām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* naspávao se⟩, *v.* naspati se // **nàspati se** *svrš.* ⟨*prez.* nàspīm se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nàspao se⟩ zadovoljiti potrebu za spavanjem; naspavati se

✧ NA- + *v.* spavati

nȁspram (**nȁsprema** *arh.*) *prij.* prema (**2**–**7**)

✧ NA- + *v.* spram

nàsrati (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàserēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàsrān⟩ *vulg.* **1.** izvršiti veliku nuždu u obilnoj količini, *usp.* srati **2.** *pren.* proizvesti veliku količinu čega beskorisnog, glupog ili lošeg [~ *mnogo glupih stihova*] // **nàsrati se** *svrš.* ⟨*prez.* nàserēm se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nàsrao se⟩ *žarg. vulg.* postaviti se, pojaviti se na nekom mjestu ili u kakvoj situaciji kao nepoželjan ili suvišan [*idiot se sa svojim autom nasrao nasred ceste*]

✧ NA- + *v.* srati

nàsreću (način pisanja uz: na sreću) *pril.* (*čest.*) stjecajem sretnih okolnosti, po sreći, srećom, sretnim slučajem

✧ NA- + *v.* sreća

nȁsred (čega) *prij.* u prostornom značenju označava s riječju ili izrazom na koji se odnosi da se što nalazi u sredini, vidljivo na gornjoj površini [~ *sela općinska zgrada*]

✧ NA- + *v.* sred(ina)

Nasrèdin Hȍdža *m knjiž.* klasični lik turskog narodnog humora, prividno nezgrapan, zapravo urođeno lukav, oko kojeg se u predaji i pučkoj književnosti skupilo tisuće dogodovština ispričanih u stihovima i u prozi; ušao i u pučku književnost drugih naroda na Balkanu

nasŕkati se *svrš.* ⟨*prez.* nàsr̄čēm se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nasŕkao se⟩ najesti se ili napiti se onoga što se srče (ob. kava, juha ili čorba)

✧ NA- + *v.* srkati

nasŕnuti (na koga) *svrš.* ⟨*prez.* nàsr̄nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. rad.* nasŕnuo⟩ silovito naletjeti na koga; napasti, navaliti // **nȁsrtāj** *m* silovit nalet, napad; **nàsrtati** (na koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàsrćēm, *pril. sad.* nàsrćūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nasrnuti; **nasȑtljiv** *prid.* ⟨odr. -ī⟩ **1.** koji je nasilan; agresivan **2.** koji gnjavi; dosadan; **nasȑtljivac** *m* ⟨G -īvca, N *mn* -īvci⟩ onaj koji je nasrtljiv; **nasȑtljivica** *ž*, *v.* nasrtljivac; **nasȑtljivo** *pril.* na nasrtljiv način; **nasȑtljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nasrtljiv ili svojstvo onoga što je nasrtljivo

✧ NA- + *v.* srnuti

nàstanak, *v.* nastati

nastániti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàstānīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàstānjen⟩ **1.** (koga) naseliti koga negdje, dati kome stan na raspolaganje **2.** (se) naseliti se, smjestiti se negdje stalno ili privremeno; unajmiti stan // **nástamba** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ jednostavno mjesto, građevina za sklanjanje, rad i boravak, ob. privremeno; **nàstānjen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ u kojem žive ljudi; napučen; **nàstānjenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nastanjen ili svojstvo onoga što je nastanjeno; **nastanjívati** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nastànjujēm (se), *pril. sad.* nastànjujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nastaniti (se); **nastávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàstāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *zast.* stanovati **2.** živjeti na nekom većem području, prebivati, naseljavati, imati stanište (o ljudima i životinjama), obitavati, staniti se, živjeti

✧ NA- + *v.* stan

Nastasíjević, Momčilo (1894–1938), srp. pjesnik, pripovjedač i dramski pisac; sklon folklornoj tradiciji, pa i mistici, karakterizira ga

religiozno nadahnuće, arhaizirani jezik i hermetičan izraz čime je znatno utjecao na dio suvremene srp. poezije

nàsta|ti (∅, čime, iz/od čega) *svrš.* ⟨*prez.* nàstanēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* nàstao⟩ **1. a.** biti na početku; postati [*tako je ~o svijet*] **b.** razviti, proizići iz čega [*bolest ~je upravo u takvim psihičkim stanjima*] **2.** oblikovati se [*iz grude snijega ~je snjegović*] // **nàstajati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -jēm, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nastati; **nàstanak** *m* ⟨G -ānka, N *mn* -ānci⟩ početak postojanja, razvijanja; postanak; **n̏astaša** *m* ⟨N *mn* -e⟩ *pov. pejor.* onaj koji je nastao, postao poslije (doslovno koji se radi koristi i privilegija priključio ustaškom pokretu poslije osvajanja vlasti), *usp.* ustaša (**2**)

✧ NA- + *v.* stati

nâstava *ž* izlaganje stručnog i obrazovnog gradiva u okviru školskih institucija [*školska ~, pleon.*] // **nástāvn|ī** *prid.* koji se odnosi na nastavu [*~i predmet*; *~o gradivo*] △ ***~i program*** školski službeni propis kojim se određuje opseg i redoslijed izvođenja nastavnog sadržaja; **nástāvnica** *ž, v.* nastavnik; **nástāvničin** *prid.* koji pripada nastavnici; **nástāvničkī** *prid.* koji se odnosi na nastavnike; **nástāvnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji izvodi nastavu [*sveučilišni ~*]

✧ *v.* nastaviti

nàstaviti (se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàstavljen⟩ **1.** (što, s čim, na što) **a.** opet početi poslije završetka ili prekida; produžiti **b.** ne prestajati (s kakvim poslom) **2.** (na što) dodati što kao dodatak, dometanjem učiniti kakav predmet dužim; produžiti **3.** ostati po starom, produžiti trajanje ili postojanje [*nastavlja se razdoblje lijepog vremena*] **4.** *razg.* nadovezati se [*~ na čije riječi*] // **nástav|ak** *m* ⟨G -āvka, N *mn* -āvci⟩ **1.** ono što se nadovezuje na već postojeće što je bilo prekinuto ili završeno; produžetak, nastavljanje [*~ak razgovora*] **2.** dio neke cjeline koji se nastavlja za prethodnim [*roman u ~cima*]; epizoda **3.** *gram.* morfem ili skupina morfema koji pokazuje fleksiju i sklanjanje riječi (-a, -e, -om); dio riječi koji se dodaje osnovi za tvorbu pojedinih oblika riječi [*kuć + a = kuća*], *usp.* osnova (**3**) **4.** dio koji se stavlja kao dodatak na neku spravu tako da je produžuje s posebnom svrhom ili namjenom [*~ak za cijev*; *~ak za usisač (za prašinu) ~ak za crijevo (za polijevanje)*]; **nastàvljāč** *m* ⟨G nastavljáča⟩ onaj koji što nastavlja; sljedbenik; **nastavljáčev** *prid.* koji pripada nastavljaču; **nastavljàčica** *ž, v.* nastavljač; **nastàvljāčkī** *prid.* koji se odnosi na nastavljače; **nastàvljāčki** *pril.* kao nastavljač, na način nastavljača; **nàstavljati** (što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nastaviti (se)

✧ NA- + *v.* staviti

nàstija *ž bot.* neusmjereno kretanje dijelova biljke uvjetovano građom organa, npr. skupljanje latica pod utjecajem promjena svjetlosti (dan i noć), temperature, kemijskih podražaja, dodira ili potresa

✧ *njem.* Nastie ≃ *grč.* nastós: pritisnut

nástojati (na čemu, oko čega) *nesvrš.* ⟨*prez.* -jīm, *pril. sad.* -jēći, *gl. im.* -ānje⟩ ulagati napore, težiti da se što postigne; zalagati se, truditi se

✧ NA- + *v.* stati, stajati

nástor, *v.* nastrijeti

nastrádati (∅) *svrš.* ⟨*prez.* nàstrādām, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* nastrádao⟩ **1.** umrijeti nasilnom smrću; poginuti **2. a.** doživjeti veliku nevolju (biti teško ranjen, oboljeti, pretrpjeti štetu) **b.** doživjeti velik neuspjeh ili sramotu

✧ NA- + *v.* stradati

nàstran *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji ustrajava u lošem i neprirodnom (ob. u seksualnom životu); izopačen **2.** koji je čudna ponašanja; ekscentričan // **nàstrano** *pril.* na nastran način; izopačeno; **nàstranōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nastran ili svojstvo onoga što je nastrano; **n̏astrānu** (način pisanja uz: na stranu) *pril.* to nije važno, nemojmo se time baviti, ostavimo to [*s tim ~*]

✧ NA- + *v.* strana, stran

nàstrići *svrš.* ⟨*prez.* nastrížēm, *pril. pr.* nàstrigāvši, *prid. trp.* nastrìžen⟩ strigući pripremiti

✧ NA- + *v.* strići

nastrijéliti (koga) *svrš.* ⟨*prez.* nàstrijēlīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàstrijēljen⟩ raniti pogotkom iz vatrenog oružja; napucati // **nastreljívati** (koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* nastrèljujēm, *pril. sad.* nastrèljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nastrijeliti

✧ NA- + *v.* strijela

nàstrijēti (što, čega) *svrš.* ⟨*prez.* n̏astrēm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. rad.* n̏astrō, *prid. trp.* n̏astr̄t⟩ rasporediti po površini ono što je meko, sitno i sl.; prostrijeti, nastrti // **nàstirati** (što,

čega) *nesvrš.* ⟨*prez.* -rēm, *pril. sad.* -rūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nastrijeti; **nástor** *m* cvijeće ili latice koje se bacaju po putu kojim će proći tko ugledan ili obljubljen, slama koja se baca po tlu staje pod stoku, slama koja se ravnomjerno raspoređuje po podu seljačke kuće, ono što se nastire i nema oblik cjeline [~ *od cvijeća*; ~ *(od) slame*; ~ *(od) sijena*]; **nȁstṝti** (što, čega) *svrš.* ⟨*prez.* nȁstrēm, *pril. pr.* -ṝvši, *prid. trp.* nȁstṝt⟩, *v.* nastrijeti

✧ NA- + *prasl.* *sterti, *v.* prostrijeti

nàstrojen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je raspoložen za **2.** koji ima neke karakteristike po svom ustrojstvu, prirodi, ćudi [*reformatorski* ~] // **nàstrojenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nastrojen

✧ *rus.* nastróennyj ≃ NA- + *v.* stroj[1]

nastrúgati (što, čega) *svrš.* ⟨*prez.* nàstrūžēm, *pril. pr.* -āvši, *imp.* nastrúži, *prid. trp.* nàstrūgān⟩ dobiti željenu količinu čega struganjem (služeći se ribežom ili ručnom pilom) [~ *čokolade*; ~ *drva*]; naribati, napiliti

✧ NA- + *v.* strugati

nastudírati (što) *svrš.* ⟨*prez.* nastùdīrām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nastùdīrān⟩ temeljito proučiti; naučiti glumačku ulogu ili muzičku partituru

✧ NA- + *v.* studij, studirati

nastúpiti (∅) *svrš.* ⟨*prez.* nàstūpīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* nastúpio⟩ **1.** *v.* nastup **2.** početi raditi u službi ili na nekoj dužnosti // **nástup** *m* **1.** snažan i nagao nailazak čega (bolesti, vojske, osjećaja itd.) **2.** izlazak pred publiku u okviru kakve priredbe, programa itd. [*imati* ~] **3.** držanje, početni dojam u ophođenju s drugima [*siguran* ~] **4.** *pov.* (za ustaške vlasti 1941–45) **a.** *vojn.* poziv na svrstavanje (u stroj) **b.** prozivka, prozivanje zatvorenika i logoraša; apel; **nastúpati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàstūpām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nastupiti; **nástupn|ī** *prid.* koji je dio nastupa, s kojim se nastupa, koji se odnosi na nastup [~*o predavanje* predavanje koje drži onaj koji se predstavlja kao budući predavač; ob. na sveučilištu]

✧ NA- + *v.* stupiti

nȁsūho *pril.* bez vlaženja vodom ili drugom tekućinom, suhim načinom

✧ NA- + *v.* suh

nasúkati (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàsūčēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *imp.* nasúči (se), *prid. rad.* nasúkao (se), *prid. trp.* nàsūkān⟩ **1.** (koga, što) **a.** dovesti plovilo na plićak ili na suho **b.** *pren.* nasamariti, prevariti **2.** (se) **a.** ploveći udariti ili naleći na greben, dno, plićak i sl. **b.** *pren.* propasti (o nadama, planovima i sl.) uslijed negativnih okolnosti // **násuk** *m* ⟨N *mn* -uci⟩ *pom.* mjesto na morskoj obali pogodno za nasukavanje broda radi njegova spašavanja; **nasúkānje** *sr* nasjednuće broda na dno čitavom kobilicom △ ~ ***vala*** *fiz.* nailazak vala na pličinu na kojoj gubi potencijalnu energiju; **nasukávati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nasùkāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nasukati, nasukivati; **nasukívati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nasùkujēm (se), *pril. sad.* nasùkujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nasukati, nasukavati

✧ NA- + *v.* sukati

nàsumcē (**nàsumicē**) *rij. pril.* **1.** bez potrebnog istraživanja, odmjeravanja, uzimanja u obzir potrebnih činjenica; naslijepo **2.** bez sistema, na osnovi slučajnosti; slučajno [~ *odabrati ispitanike*]

nȁsuprotan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji je nasuprot, na suprotnoj strani; protivan **2.** koji je suprotan po smislu; oprečan // **nȁsuprot** (I) *pril.* **1.** na suprotnoj strani **2.** izražava suprotstavljanje, neslaganje; naprotiv, baš obratno; **nȁsuprot** (II) *prij.* (uz D i G) prema, naspram, na suprotnoj strani [~ *kući/kuće*, *razg.*]; protiv, suprot

✧ NA- + *v.* suprotan

násušn|ī *prid.* ⟨*neodr.* násušan⟩ prijeko potreban △ ***kruh*** ~***i***; ~***a potreba*** *razg. pleon.* goruća ili prijeka potreba, najveća moguća potreba, prijeka potreba // **násušnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ prijeka potreba, nužda

✧ NA- + *v.* sušti, suština

nàsūti, *v.* nasipati

nȁš[1] *m lingv.* ime slova n u glagoljičkoj i ćiriličkoj azbuci, *usp.* n (**2**)

nȁš[2], *v.* mi[1]

nàšaliti se *svrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* nàšalio se⟩ **1.** (s kim, s čim) izreći ili izvesti kakvu šalu nekome ili na račun nekoga ili nečega **2.** do mile se volje šaliti

✧ NA- + *v.* šala, šaliti se

našárati *svrš.* ⟨*prez.* nàšārām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàšārān⟩ **1.** nacrtati, naslikati šare, protkati šarama **2.** *razg.* loše naslikati, napisati

✧ NA- + *v.* šara, šarati

Nàšice *ž mn* grad u *I* Slavoniji, 8235 stan. // **Nàšičanin** *m* (**Nàšičānka** *ž*) ⟨N *mn*

Nàšičani⟩ stanovnik Našica; **nàšičkī** *prid.* koji se odnosi na Našice i Našičane △ ***afera »Našička«*** *pov.* velika korupcionaška afera za Kraljevine Jugoslavije oko drvnoindustrijskog poduzeća »Našička«
♦ *pr.* (etnik): **Nàšīnčanin** (Županja)
našijénac, *v.* mi[1]
nàširoko *pril.* **1.** u širokom krugu oko čega; široko [*rasprostirati se* ~] **2.** s mnogo detalja, nadugačko [~ *objašnjavati*]
✧ NA- + *v.* širina, širok
nàšiti *svrš.* ⟨*prez.* nàšijēm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* našìven⟩, *v.* prišiti // **nášivak** *m* ⟨G -īvka, N *mn* -īvci⟩ ukrasna traka oko izreza odjeće ili uz rubove za kopčanje; **našívati** *nesvrš.* ⟨*prez.* nàšīvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* našiti
✧ NA- + *v.* šiti
nàškī, *v.* mi[1]
nàškoditi (komu, čemu) *svrš.* ⟨*prez.* nàškodīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* nàškodio⟩ **1.** štetno djelovati, učiniti štetu **2.** povrijediti, nanijeti nepravdu
✧ NA- + *v.* škoda, škoditi
naškrábati *svrš.* ⟨*prez.* nàškrābām, *pril. pr.* -āvši, *prid· trp.* nàškrābān⟩ škrabajući napisati; loše napisati
✧ NA- + *v.* škrabati
naškròbiti *svrš.* ⟨*prez.* nàškrobīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàškrobljen⟩ skrutiti umakanjem u škrobnu otopinu
✧ NA- + *v.* škrob, škrobiti
naškròpiti *svrš.* ⟨*prez.* nàškropīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàškropljen⟩ škropeći navlažiti
✧ NA- + *v.* škropiti
nàšmīnkati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàšmīnkān⟩ **1.** (se) nanijeti šminku na lice **2.** (koga, što) *žarg.* jako ukrasiti, napadno dotjerati, uljepšati s namjerom da izaziva snažan dojam, usmjeriti na izvanjski dojam [~ *automobil*]
✧ NA- + *v.* šminka, šminkati
našnòfati (**našnjòfati**) (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàšnōfām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàšnōfān⟩ *reg.* **1.** nanjušiti (osjetilom njuha) **2.** *pren.* otkriti što kao povoljnu priliku i sl. spretnim traženjem ili raspitivanjem [~ *sniženje cijena*] **3.** (se) naći se, uspjeti se sresti s istomišljenicima ili po bilo čemu srodnim ljudima; nanjušiti se, imati šesto čulo za sebi slične
✧ NA- + *v.* šnjofati
nàšpanati *svrš.* ⟨*prez.* našpànām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàšpanān⟩ *reg.* nategnuti, napeti // **nàšpanān** *prid. reg.* **1.** koji je dobro nategnut (ob. reket) **2.** *žarg.* koji je nervozan; agresivan
✧ NA- + *v.* španati
nàšpīčen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg.* koji je ljut; nabrušen na koga ili što, takav da želi svađu
✧ NA- + *v.* špic[2], špicast
nàšpranjiti se *svrš.* ⟨*prez.* nàšpranjīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* nàšpranjen⟩ ozlijediti se tako da u kožu uđe špranja, tako da se zabode špranja // **našpranjívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* našprànjujēm se, *pril. sad.* našprànjujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* našpranjiti se
✧ NA- + *v.* špranja
nàštāmpa|ti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàštāmpām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàštāmpān⟩ *reg.* natiskati što
✧ NA- + *v.* štampa
nàštāncati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàštāncān⟩ *reg.* dobiti štancanjem // **nàštāncān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *reg.* **1.** koji je dobiven štancanjem **2.** *pren. pejor.* koji nema originalnosti, koji je kao svaki drugi, mnogo puta viđen, šablonski, suhoparan, kao nastao na tekućoj vrpci [~*o slikarstvo*; ~*a poezija*; ~*a kaseta*]
✧ NA- + *v.* štanca, štancati
nàšte *pril.*, ob. u: [~ *srca* (*izg.* i naštèsrca); ~ *srce*, *reg.* nataše, na prazan želudac] // **nàtašte** *pril.* na prazan želudac
✧ NA- + *v.* tašt
nàštelati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàštelān⟩ *reg.* **1.** (što) namjestiti u povoljan položaj [~ *dasku*] **2.** (se na što) *pren.* prirediti se, pripraviti se [~ *se za nedjeljni izlet*] // **naštelávati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* naštèlāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naštelati (se)
✧ NA- + *v.* štelati
našušúriti se *svrš.* ⟨*prez.* našùšūrīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* našùšūren⟩ nadignuti se (o kosi, suhom lišću, slami i drugome u obliku vlasi ili vlati, o onome što izaziva predodžbu da se može čuti kao šušur) // **našušurívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* našušùrujēm se, *pril. sad.* našušùrujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* našušuriti se
✧ *ekspr.* ← NA- + *v.* šušuriti se, *onom.*
nàšvasati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *prid. trp.* nàšvasān⟩ *reg. žarg.* napiti se
nàšvrakati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàšvrakān⟩ napisati švrakopisom,

ružno napisati, napisati ružnim ili nevještim rukopisom
✧ NA- + *v.* švraka

našvŕljati[1], *v.* načvrljati

našvŕljati[2] (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàšvr̄ljām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàšvr̄ljān⟩ mnogo vremena utrošiti švrljajući, nalutati se, našetati se bez cilja i u raznim pravcima, nabazati se
✧ NA- + *v.* švrljati

nât *m* ⟨N *mn* nátovi⟩ *razg.* šav ženske čarape koji prati po sredini lista oblik noge [*čarape s ~om/bez ~a*]
✧ *njem.* Naht ≃ nähen: šivati

natákati, *v.* natočiti

natàknuti (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàtaknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* nàtaknūt⟩ **1.** staviti na što, natači; nabosti [~ *na kolac*; ~ *šešir*] **2.** *žarg.* napasti koga kritikom, uputiti mu invektivu, uzeti ga kao metu // **nàticati**[1] *nesvrš.* ⟨*prez.* nàtičēm, *pril. sad.* -ičūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nataknuti; **nàtičiti se** *svrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* nàtičio se⟩ *reg.* doći na neko mjesto u prevelikom broju, naći se među više ljudi koji nisu poželjni ili ih je previše; nabiti se, sjatiti se; **natìkače** *ž mn* ⟨N natìkača⟩ obuća otvorene pete, koja se samo natakne na stopalo
✧ NA- + *v.* taknuti

nàtālnī *prid.* koji se tiče rođenja △ ~ ***horoskop*** horoskop sastavljen prema datumu rođenja // **natalìtēt** *m* ⟨G natalitéta⟩ broj novorođenih u odnosu na broj stanovnika (ob. na 1000) u određenom razdoblju: rodnost, *opr.* mortalitet; **natalìtētnī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na natalitet
♦ m. os. imena: **Nadàlīn** (**Nadalîn**) (← *mlet.*), **Naljèško** *zast.*, **Nàtal**; *hip.*: **Náde** (← *mlet.* Nadal); ž. os. imena: **Nadàlina** (← *mlet.*), **Nàtālija** (**Natálija**), **Nȁtaša** (← *rus.*); ob. se daju djeci rođenoj na Božić ◇ *pr.*: **Náda** (Zadar, sred. Dalmacija), **Nàdal** (Istra), **Nadàlin** (Rijeka, Grubišno Polje), **Natànelić** (**Natanèlić**) (Rijeka)
✧ *lat.* natalis ≃ natus: rođen

natáložiti se *svrš.* ⟨*prez.* -īm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* natáložen⟩ nakupiti se taloženjem, oblikovati sloj taloga // **nataložívati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* natalòžujēm se, *pril. sad.* natalòžujūći se, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* natarožiti se
✧ NA- + *v.* talog, taložiti

Nàtan (10. st. pr. Kr.), prorok Starog zavjeta, živio na dvoru kralja Davida, odgajatelj Salamonov
✧ *hebr.* nāthan: dao je (Jahve)

natàndrč|iti (što, koga, se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* natàndrčen⟩ *razg. ekspr.* dovesti koga nepoželjnog, nametnuti koga ili što, postaviti kome neželjenu obavezu ili dužnost, nametnuti se kome u društvo, nabiti (se) [*to je neizdrživo, još kad mi ~e one svoje govornike, to je da čovjek poludi*] // **natandrčívati** (što, koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* natandr̀čujēm (se), *pril. sad.* natandr̀čujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* natandrčiti
✧ NA- + *v.* tandrkati

nȁtanko *pril.* **1.** (način pisanja uz: na tanko) tako da sve bude tanko [~ *izrezati tijesto*, *opr.* debelo, na debelo (nadebelo)] **2.** potanko, detaljno, podrobno [*opisati* ~ = opisati tako da se spominju sve ili najvažnije pojedinosti, *opr.* površno, ovlaš, u glavnim crtama]
✧ NA- + *v.* tanak

natapírati (što, se) *svrš.* ⟨*prez.* natàpīrām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* natàpīrān⟩ rijetkim češljem i sl. našušuriti kosu
✧ NA- + *v.* tapirati

nataraja (*izg.* natarȁdža) *ž* **1.** starodrevni indijski ritualni ples **2.** brončana ili kamena skulptura boga Šive predstavljenog u plesnom pokretu
✧ *skr.* nātarāja-: kralj plesa

natarajasàna (*izg.* nataradžasàna) *ž sport* u terminologiji joge naziv za položaj tijela u vježbi za razvoj gipkosti, koordinacije i ravnoteže; iz stojećeg stava vježbač rukom preko glave obuhvaća stopalo zanožene suprotne noge
✧ *skr.* nātarājāsana

nàtāroš, *v.* notar

nȁtašte, *v.* našte

nàtē *m* ⟨G natèa⟩ tkanje u kojem između pojedinih grupa niti ostaju manji ili veći otvori u smjeru osnove ili potke
✧ *fr.* natté ← natter: plesti

nàteći (∅) *svrš.* ⟨*prez.* natèčēm, *pril. pr.* nàtekāvši, *prid. rad.* nàtekao⟩ (o tjelesnim tkivima i organima) povećati obujam zbog bolesti, ozljede i sl.: oteći, nateknuti // **nàteklina** *ž*, *v.* nateknuće; **nateknúć|e** *sr* stanje izazvano tako što je nešto nateklo [*~e koljena*; *došlo je do ~a*]; nateklina; **nàteknuti** (∅) *svrš.* ⟨*prez.* nàteknēm, *pril. pr.* nàtekāvši, *prid. rad.* nàtekao⟩, *v.* nateći; **nàticati**[2] *nesvrš.* ⟨*prez.*

nàtičēm, *pril. sad.* -ičūći, *gl. im.* -ānje〉, *v.* nateći

✧ NA- + *v.* teći

natégnuti (što) *svrš.* 〈*prez.* nàtēgnēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* natégni, *prid. rad.* natégnuo/nàtēgao/nàtēgla, *prid. trp.* nàtēgnūt〉 **1.** jako zategnuti, napeti ono što je elastično [~ *gumu*] **2.** povući [~ *za uho*] **3.** ustvrditi što bez dovoljno pouzdanih činjenica, pretjerati u tvrdnji **4.** (∅, što iz čega) *žarg. ekspr.* ispiti gutljaj, ob. onako kako se pije iz boce [~ *pivo*] // **nátega** *ž* 〈D L -ezi〉 **1. a.** ono čime se nateže **b.** crijevo kojim se izvlači ili pretače tekućina **c.** oruđe kojim se natežu obruči na dȕge bačve; nategača **2.** *pren.* nategnuta tvrdnja, nešto što je navučeno, forsirano, što zvuči nategnuto; **natègača** *ž*, *v.* natega (**1 c**); **nategnúće** *sr* stanje izazvano tako što se nešto nateglo [~ *tetive* (noge); ~ *mišića* (noge)]; **natézati** (što) *nesvrš.* 〈*prez.* nàtēžēm, *pril. sad.* natéžūći, *gl. im.* -ānje〉, *v.* nategnuti △ ***natezanje užeta*** nadmetanje dviju skupina ljudi u snazi (koja će na svoju stranu povući uže i drugu skupinu)

✧ NA- + *prasl.* *tęgnǫti, *v.* téžak

natenáne *pril. razg.* **1.** polako, bez žurbe, potanko [*pričati* ~], *opr.* na brzinu **2.** nasamo, u tišini, u dokolici

✧ NA- + *tur.* tenha: sam, jedini

natèntati (koga) *svrš.* 〈*prez.* natèntām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* natèntān〉 nagovoriti, navesti koga na što, zaludjeti koga da učini što nepotrebno ili loše, *usp.* tentati

✧ NA- + *v.* tentati

nȁthodnīk *m* 〈N *mn* -īci〉 *građ.* zaštićeni pješački prijelaz iznad prometnice ili druge prepreke

✧ NAD- + *v.* hod, hodnik

nàticati[1], *v.* nataknuti

nàticati[2], *v.* nateći

nàtičiti se, *v.* nataknuti

natìkače, *v.* nataknuti

natìpijērka *ž* 〈G *mn* -ā/-ī〉 *bot. reg.*, *v.* marelica

✧ *dalmat.* ≃ *lat.* nux Persica

nàtirati, *v.* natrljati

nàtiskati (što, se) *svrš.* 〈*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàtiskān〉 **1.** napuniti tako da bude nabijeno, napuniti tako da se (prema unutra) tiska, nagurati (se) u što, sabiti **2.** obaviti tiskanjem, izdati određenu količinu čega što se tiska; naštampati // **nátisak** *m* 〈G -ska〉, *v.* sadno; **natiskávati** (što, se) *nesvrš.* 〈*prez.* natìskāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje〉, *v.* natiskati; **natiskívati** (što, se) *nesvrš.* 〈*prez.* natìskujēm (se), *pril. sad.* natìskujūći (se), *gl. im.* -ānje〉, *v.* natiskati, natiskavati; **nàtisnuti** (koga, što, se) *svrš.* 〈*prez.* nàtisnēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *imp.* nàtisni (se), *prid. rad.* nàtisnuo (se)〉 zbiti (se) u gomilu ili na premalom prostoru; nagurati (se)

✧ NA- + *v.* tiskati

natiskívati, *v.* natiskati

nativìzam *m* 〈G -zma〉 **1.** naučavanje o urođenosti nekih ljudskih funkcija, predodžaba i pojmova **2.** svaka funkcija, predodžba ili pojam za koje se pretpostavlja da su urođeni // **natìvist** (**nativìst**) *m* pristaša nativizma; **natìvistica** *ž*, *v.* nativist; **nativìstičkī** *prid.* koji zastupa urođenost čega (npr. ideja u jeziku) [~ *stav*], *opr.* empiristički

✧ *amer.engl.* nativism ≃ *lat.* nativus: urođen, prirođen

nàtjecati se *nesvrš.* 〈*prez.* nàtječēm se, *pril. sad.* nàtječūći se, *gl. im.* -ānje〉 **1.** *sport* boriti se pojedinačno ili momčadski za pobjedu; takmičiti se **2.** prijaviti se na natječaj; konkurirati // **nàtjecānje** *sr* **1.** 〈*gl. im.*〉, *v.* natjecati se **2.** *sport* sudjelovanje u sportskim nadmetanjima radi postizanja sportskih rezultata [*plivačko* ~; *veslačko* ~; *atletsko* ~] **3.** sudjelovanje u natječaju **4.** *ekon.* individualno ili skupno nastojanje da se postignu bolji rezultati; **natjècatelj** *m* onaj koji se natječe s kim, sudionik natjecanja; konkurent, takmičar; **natjècateljev** *prid.* koji pripada natjecatelju; **natjecatèljica** (**natjècatēljka**) *ž*, *v.* natjecatelj; **natjècateljskī** *prid.* koji se odnosi na natjecatelje; **natjècateljski** *pril.* kao natjecatelj, na način natjecatelja; **nȁtječāj** *m* postupak i tekst kojim se otvara mogućnost dobivanja posla, kupnje ili dobitka materijalnih dobara i sl. [~ *za radno mjesto*; *raspisati* ~]; **nȁtječājn|ī** *prid.* koji se odnosi na natječaj [~*a komisija*; ~*i rad*]

✧ NA- + *v.* teći

nàtjerati (koga, što) *svrš.* 〈*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàtjerān〉 **1.** tjerajući usmjeriti, nagnati kamo **2.** postići da tko što čini protiv svoje volje; prisiliti, prinuditi // **natjerávati** (se) *nesvrš.* 〈*prez.* natjèrāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje〉 **1.** (koga, što), *v.* natjerati **2.** (se) naganjati se; **natjerívati** (koga, što, se) *nesvrš.* 〈*prez.* natjèrujēm

(se), *pril. sad.* natjèrujūći (se), *gl. im.* -ānje〉, *v.* natjeravati
✧ NA- + *v.* tjerati

nàtkoljenica *ž anat.* dio noge u čovjeka od prepone do koljenskoga zgloba; bedro
✧ NAD- + *v.* koljeno

natkrìliti (koga, što) *svrš.* 〈*prez.* nàtkrīlīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàtkrīljen〉 **1. a.** pokriti krilom **b.** nadnositi se nad koga ili što, zakloniti odozgo **2.** *pren.* nadmašiti koga, biti bolji u čemu // **natkriljívati** (koga, što) *nesvrš.* 〈*prez.* natkrìljujēm, *pril. sad.* natkrìljujūći, *gl. im.* -ānje〉, *v.* natkriliti
✧ NAD- + *v.* krilo

nàtkriti (koga, što) *svrš.* 〈*prez.* nȁtkrijēm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* natkrìven/nȁtkrīt〉 prekriti krovom, lukom, svodom i sl. // **natkrívati** (koga, što) *nesvrš.* 〈*prez.* nàtkrīvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje〉, *v.* natkriti
✧ NAD- + *v.* kriti

natkròviti (što) *svrš.* 〈*prez.* nàtkrovīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàtkrovljen〉 *neol.* **1.** pokriti krovom, staviti pod krov, postaviti krov nad konstrukciju kuće **2.** *pren.* biti iznad čega; natkriliti [*sinteza može ~ pojedine identifikacije među ljudima*]
✧ NAD- + *v.* krov

natmúriti se *svrš.* 〈*prez.* nàtmūrīm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. trp.* nàtmūren〉 **1.** naoblačiti se, smračiti se (o nebu) **2.** oneraspoložiti se, namrgoditi se (o osobama) // **nàtmūren** *prid.* 〈*odr.* -ī〉 **1.** koji je prekriven oblacima; tmuran, oblačan **2.** namrgođen, smrknut, mrzovoljan, turoban [*~a osoba*]; **nàtmūrenōst** *ž* 〈G -osti, I -osti/-ošću〉 osobina ili raspoloženje onoga koji je natmuren, stanje onoga što je natmureno; **natmurívati se** *nesvrš.* 〈*prez.* natmùrujēm se, *pril. sad.* natmùrujūći se, *gl. im.* -ānje〉, *v.* natmuriti se
✧ NA- + *v.* tama, tmuriti

nàtō (način pisanja uz: na to) *pril.* **1.** uz ono što je rečeno, viđeno, doživljeno ili spomenuto najavljuje radnju, nove podatke itd. [*Saznao je sve. ~ je poludio (poludio je ~)*] **2.** (u opisnom dijalogu) [*Dobro došli! Bolje vas našli, on će ~*]
✧ NA- + *v.* taj, to

NATO *m* 〈G NATO-a〉 *krat. pol.* vojno-politički savez koji su 1949. osnovale SAD, Velika Britanija, Francuska, Kanada, Island, Norveška, Danska, Nizozemska, Belgija, Luksemburg, Italija i Portugal; 1952. pristupile Grčka i Turska, 1955. Njemačka (Zapadna), 1981. Španjolska, 1999. Češka, Mađarska, Poljska; Sjevernoatlantski obrambeni savez, Atlantski pakt // **nȁtovac** *m* 〈G -ōvca, N *mn* -ōvci〉 *razg.* pripadnik NATO-a; **nȁtovskī** *prid.* koji se odnosi na NATO i natovce
✧ *engl.* **N**orth **A**tlantic **T**reaty **O**rganization

natòčiti (se) *svrš.* 〈*prez.* nàtočīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàtočen〉 **1.** (što u što) uliti, naliti **2.** (se) *pren. razg. pejor.* napiti se, opiti se **3.** (komu što) *žarg.*, *v.* krknuti // **natákati** (što) *nesvrš.* 〈*prez.* nàtāčēm, *pril. sad.* natáčūći, *gl. im.* -ānje〉, *v.* natočiti
✧ NA- + *v.* točiti[1]

natòpiti (što) *svrš.* 〈*prez.* nàtopīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàtopljen〉 **1.** učiniti da se što prožme tekućinom, da bude potpuno mokro; namočiti **2.** topljenjem dobiti dovoljnu količinu čega [*~ masti*; *~ voska*] // **natápānje** *sr* **1.** 〈*gl. im.*〉, *v.* natapati **2.** čin kojim se na poljoprivredno zemljište dovodi voda; navodnjavanje, melioracija; **natápati** (što) *nesvrš.* 〈*prez.* nàtāpām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje〉 **1.** *v.* natopiti (**1**) **2.** zalijevati, navodnjavati [*~ polje*]
✧ NA- + *v.* topiti

natòvariti (se) *svrš.* 〈*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* natòvaren〉 **1.** (što na koga, na što) staviti teret, tovar; nakrcati **2. a.** (što) nagomilati, staviti više nego što treba; nakrcati **b.** (što kome) opteretiti velikom brigom, obvezom, dužnošću i sl. **c.** *razg.* pripisati kome što loše za što nije kriv, ono što ne zaslužuje **3.** (se) opteretiti se, nakrcati se
✧ NA- + *v.* tovar, tovariti

nátpis *m* tekst koji na što upozorava ili o čemu obavještava, namijenjen javnosti (na ploči, zidu, spomeniku)
✧ NAD- + *v.* pisati

nàtpjevati (koga) *svrš.* 〈*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàtpjevān〉 **1.** nadglasati koga jakim pjevanjem **2.** biti bolji u pjesmi od koga // **natpjevávati** (koga, se) *nesvrš.* 〈*prez.* natpjèvāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje〉, *v.* natpjevati
✧ NAD- + *v.* pjevati

natpolòvič|an *prid.* 〈*odr.* -čnī〉 koji sadrži više od polovine; većinski [*~na većina*]
✧ NAD- + *v.* pola, polovica

nȁtporučnīk *m* 〈V -īče, N *mn* -īci〉 *vojn.* **1.** *pov.* časnički čin u domobranstvu **2.** *term.* niži časnički čin u vojsci Republike Hrvatske; iznad

poručnika, a ispod satnika // **nȁtporučnica** *ž*, *v.* natporučnik; **nȁtporučničkī** *prid.* koji se odnosi na natporučnike
✧ NAD- + *v.* poručnik

natprèdstavljenōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *pol.* pojava kad prema nekim izbornim zakonima manji broj jakih stranaka (ob. jedna ili dvije) dobivaju veći broj zastupnika nego što bi imale proporcionalno prema dobivenom broju glasova na izborima, *opr.* potpredstavljenost
✧ NAD- + *v.* predstaviti, predstavljati (**3**)

natpri̇́rodan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji nije u skladu s prirodnim zakonima, koji svojim obilježjima nadmašuje, prelazi ono što je prirodno; nadnaravan, mističan, okultan // **natprírodno** *pril.* na natprirodan način; nadnaravno; **natprírodnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je natprirodno
✧ NAD- + *v.* priroda

natpròsječan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji je iznad prosjeka // **natpròsječnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je natprosječan ili svojstvo onoga što je natprosječno
✧ NAD- + *v.* prosjeći, prosječan

nàtprozōrnīk *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *grad.* greda iznad otvora prozora
✧ NAD- + *v.* prozor

natrabùnjati (što) *svrš.* ⟨*prez.* natrabùnjām, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* natrabùnjao⟩ reći mnogo trabunjajući; svašta napričati, izgovoriti mnogo besmislica
✧ NA- + *v.* trabunjati

nàtrackati (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàtrackām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàtrackān⟩ prstima ili dlanovima nanijeti što žitko na površinu laganim izmjeničnim dodirima ili pljeskanjem [~ *kremu na lice* (bez trljanja); ~ *boju*]
✧ NA- + *v.* trackati

nȁtrāg *pril.* **1.** u smjeru protivnom od gledanja ili prethodnog kretanja, prema prijašnjem mjestu, onamo odakle se pošlo; nazad [*ići* ~] **2.** u smjeru zadnje strane čega ili suprotno od one kojoj je okrenut onaj koji vrši radnju [*okrenuti se* ~] **3. a.** u prethodno stanje, u prošlost [*vratiti* ~ *kotač povijesti*] **b.** u smjeru nazadovanja, prema lošijem; nagore [*u ratu sve ide* ~] // **nȁtraškē** *pril.* **1. a.** leđima u pravcu kretanja (za čovjeka i živa bića) **b.** stražnjom stranom u pravcu kretanja (za vozila i sl.) **2.** obrnutim redom, obratno, od kraja prema početku [*abeceda* ~]; **nàtražan** *prid.* ⟨*odr.* -žnī⟩ koji se odnosi na natražnjake i natražnjaštvo; reakcionaran, *opr.* napredan; **nàtražnjačkī** *prid.* koji se odnosi na natražnjake; **nàtražnjāk** *m* ⟨V -āče, N *mn* -āci⟩ onaj koji u društvenim odnosima i građanskim pravima teži reakcionarnom i prošlom; nazadnjak, reakcionar; **nàtražnjāštvo** *sr* osobina onoga koji teži prošlom društvenom uređenju; nazadnjaštvo, reakcionarstvo
✧ NA- + *v.* trag

nàtrapati *svrš.* ⟨*prez.* nàtrāpām, *pril. pr.* -āvši, *prid. rad.* nàtrapao⟩ **1.** (na što) trapavim kretnjama nagaziti na što, ugaziti u što zbog nespretnosti ili nepažnje [~ *na balegu*] **2.** (na koga) naići na koga bez želje ili namjere, slučajno naići na koga (ob. kad susret nije željen, zabavan ili ugodan) // **natrapávati** (na što, na koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* natràpāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* natrapati
✧ NA- + *v.* trapav, trapati

natȑčati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. rad.* nàtrčao (se)⟩ **1.** (na što) **a.** trčeći udariti o što; naletjeti **b.** *pren. razg.* nesmotreno upasti u klopku, pasti u zamku **2.** (se) trčati dovoljno ili više nego što je bilo potrebno
✧ NA- + *v.* trk, trčati

nàtrēsti (što, čega) *svrš.* ⟨*prez.* natrésēm, *pril. pr.* -sāvši, *prid. rad.* nàtrēsao⟩ učiniti da plod padne tako da se trese krošnjom ili granom [~ *oraha*; ~ *jabuka*] // **nàtreskati se** *svrš.* ⟨*prez.* nàtreskām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nàtreskān⟩ *razg. iron.*, *v.* opiti (se)
✧ NA- + *v.* tres, tresti

nâtrīj *m kem.* element (simbol Na, atomski broj 11); vrlo mekan, lagan, srebrnobijeli metal modrikasta sjaja poput olova; vrlo raširen u spojevima u prirodi, široko upotrebljavan u industriji, prijeko potreban sastojak živih organizama // **nâtrijev** (**nâtrījskī**) *prid.*, ob. u: △ ~ ***bikarbonat*** $NaHCO_3$, soda bikarbona; ~ ***hidroksid*** NaOH, lužni kamen (kaustična ili kamena soda), sirovina za proizvodnju sapuna; ~ ***karbonat*** Na_2CO_3, kalcinirana soda; ~ ***klorid*** NaCl, kuhinjska sol; ***natrijska svjetiljka*** *tehn.* žarulja na principu elektroda i natrijevih para, intenzivnog monokromatskog žutog svjetla, uporaba u rasvjeti prometa na velikim križanjima i sl.
✧ *nlat.* natrium ≃ *grč.* nítron: salitra ≃ *arap.* natrūn, nítrūn

natȑljati (koga, što) *svrš.* ⟨*prez.* nàtrljām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàtrljān⟩ istrljati, izmasirati

[~ *(kome) nos*, *razg.* izgrditi (koga)], *usp.* trljati // **nàtirati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -rēm, *pril. sad.* -rūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* natrti; **nàtrti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* nȁtrēm/nàtarēm, *pril. pr.* -r̄vši, *imp.* nàtri/natàri, *prid. rad.* nàtrō/nȁtr̄la *ž*, *prid. trp.* nȁtr̄t⟩ trti do potrebne mjere; natrljati
✧ NA- + *v.* trti, trljati

nȁtroje *pril.* na tri dijela
✧ NA- + *v.* tri, troje

natȑpati (se) *svrš.* ⟨*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁtrpān⟩ **1.** (što) staviti u što onoliko koliko može primiti (predmeta ili suhih tvari, ne tekućine) **2.** (što, čega, što čime) veliku količinu smjestiti bez reda; nagomilati **3.** (se) **a.** natovariti se **b.** *razg. pejor.* najesti se // **nȁtrpanōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je natrpano; **natrpávati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* natȑpāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* natrpati (se)
✧ NA- + *v.* trpati

natrùćati (što) *svrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nȁtrućān⟩ svašta napričati, izgovoriti mnogo gluposti, olakih tvrdnji, besmislica itd. // **natrućávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* natrùćāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* natrućati
✧ NA- + *v.* trućati

natrúniti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàtrūnīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàtrūnjen⟩ **1.** (što, se) nabacati trunja na što, učiniti da u čemu bude trunja **2.** (što čime) *pren.* dodati ili primiješati što čemu nema mjesta (sporednim ili netočnim podacima neko izlaganje itd.) // **nâtruha** *ž* ⟨D L -usi⟩ **1.** sitan trag, postojanje nečega što se natrusilo, nepoželjna trunčica i sl. **2.** *pren.* postojanje, primjesa kakve druge ideje u nekom tekstu, načinu mišljenja, djelu itd.; **nàtrūnjenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je natrunjeno; **natrunjívati** (što, što čime, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* natrùnjujēm (se), *pril. sad.* natrùnjujūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* natruniti
✧ NA- + *v.* trun, truniti

nàtruo *prid.* ⟨*odr.* -ulī⟩ koji je djelomično truo; nagnjio // **nàtrulōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onog što je trulo
✧ NA- + *v.* truo

nàtūći (se) *svrš.* ⟨*prez.* natúčēm (se), *pril. pr.* nàtūkāvši (se), *imp.* natúci (se), *prid. rad.* nàtūkao (se), *prid. trp.* natùčen⟩ **1.** (čega) uloviti u velikom broju; potamaniti [~ *štetočina*] **2.** (koga) jako istući, premlatiti [~ *dijete*] **3.** (što) udarcem povrijediti [~ *koljeno*] **4.** (što) čvrsto nataknuti; nabiti [~ *kapu na čelo*] **5.** (se) pasti i udariti se; ozlijediti se **6. a.** dobiti željenu količinu čega što se tuče, *usp.* nàkrcati, kȑcati **b.** *pren.* steći, dobiti veću količinu čega [~ *novaca*] // **nàtucati** (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàtucām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàtucān⟩ sitno izdrobiti što pomoću tučka, tucala i sl.; **natúcati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàtūcām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** *v.* natuknuti **2.** slabo govoriti neki jezik [~ *engleski*]; **natùčen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je ozlijeđen udarcem ili padom (o tkivu, o voću); **nátuk** *m* ⟨N *mn* -uci⟩ *neob.* kontuzija; **nàtuknic|a** *ž* **1.** osnovna riječ u rječniku, leksikonu i sl. koja se objašnjava, definira itd. i s kojom započinje članak takve knjige (ovdje sama riječ *natuknica*) **2. a.** riječ poslije koje glumac počinje izgovarati svoj tekst **b.** riječ koja se izgovara ili daje komu kao sugestija ili podsjetnik za ono što će govoriti [*dati ~u*] **3.** ciljanje na što o čemu se izričito ne govori; nagovještaj, aluzija, naznaka; **nàtuknuti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàtuknēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* nàtuknūt⟩ reći što neodređeno, okolišno o nečemu o čemu se izričito ne govori; nagovijestiti, nabaciti, naznačiti, *usp.* natuknica (**3**)
✧ NA- + *v.* tući

natúr|a *ž* **1.** *rij.* osobine ličnosti, temperament i karakter, ćud, narav, priroda osobe u širokom smislu [*osjetljiva ~a*; *uporna ~a*] **2.** priroda △ ***natura naturans*** (*izg.* natúra natúrans) stvaralačka priroda, stvaralački princip svijeta, koji se u teologiji, a katkad i u filozofiji, izjednačuje s pojmom Boga; ***natura naturata*** (*izg.* natúra naturáta) stvorena priroda, pojedinačne stvari svijeta, svijet sam // **nȁturāl|an** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji se odnosi na prirodu, koji je nastao kao dio prirode **2.** prirodan, neposredan, neizvještačen △ ***~na obveza*** *pravn.* obveza koja nema pravnu snagu, jer je zasnovana samo na usmenom obećanju, zastarjelom potraživanju i sl.; ***~na privreda*** *pov.* zatvoreni tip privređivanja u primitivnim zajednicama koje proizvode samo za svoje prijeke potrebe, bez razmjene (trgovine) s drugim zajednicama; ***~na razmjena, trgovina*** *ekon.* direktna razmjena neke robe za drugu robu bez posredovanja novca; ***~na renta*** *pov.* obveza (npr. državi, feudalnom vlasniku) koja se mora obaviti fizičkim radom ili

davanjem u naturi (žito, vino, živad i sl.); **natùrālije** (**naturâlije**) *ž mn* **1.** preparirani ili konzervirani predmeti iz prirode za zbirke i muzeje **2.** *pravn.* prirodni sastojci, prirodna dobra; **naturalizácija** *ž* **1.** rezultat i proces naturaliziranja **2.** davanje državljanstva strancu ili osobi bez državljanstva; **naturalizíra|ti** (se) *dv.* ⟨*prez.* naturalìzīrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *pril. pr.* -āvši (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1. a.** (koga) dati/davati državljanstvo strancu **b.** (što) udomaćiti (biljke, životinje, ideje) **2.** (se) udomaćiti se, osjećati se domaćim, primiti/primati državljanstvo zemlje u kojoj se naseljava [*~ni Amerikanac*]; **naturálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina onog koji je naturalan, prirodnost, prirođenost **2.** *pren.* prostodušnost; **natùrist** (**naturȉst**) *m* **1.** sljedbenik naturizma **2.** nudist; **natùristica** *ž*, *v.* naturist; **naturìstičkī** *prid.* koji se odnosi koji pripada naturizmu [*~ kamp*]; **naturìzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1.** učenje prema kojem je obožavanje prirodnih sila u korijenu religija **2.** kult prirode; doktrina povratka prirodi načinom života – prirodna hrana, boravak u prirodi **3.** liječenje prirodnim lijekovima **4.** boravak u specijaliziranim kampovima ili hotelima u kojima nigdje (trgovine, restorani i sl.) nije obavezna odjeća (razlikuje se od nudizma koji predviđa samo sunčanje i kupanje bez odjeće)

✧ *lat.* natura ≃ nasci: roditi se

naturalȉzam *m* ⟨G -zma⟩ **1.** *fil.* filozofska koncepcija prema kojoj je priroda osnova i bit svega, jedini pravi realitet i ništa izvan njega ne postoji **2.** *umj.* pravac u književnosti i umjetnosti u drugoj pol. 19. st., nadovezuje se na realizam kojem je blizak; u promatranje prirode i čovjeka nastoji unijeti rezultate tadašnje ekspanzije nekih znanosti (biologija, psihologija i dr.) i oslanja se na filozofiju i metodu pozitivizma (prioritet empiriji, eksperimentu, pozitivnoj činjenici) **3.** *teol.* nestalan skupni naziv za stavove i tumačenja života koji se poklapaju s neposrednim svakodnevnim iskustvom, odnosno »naravnošću« **4.** *razg.* inzistiranje na grubim, ružnim, mučnim osobinama u prikazivanju nekog događaja, stanja, ambijenta // **naturàlist** (**naturalȉst**) *m* stvaralac u duhu naturalizma, onaj koji u proizvodnji tekstova ili umjetničkih djela ima svojstva naturalizma; **naturàlistica** *ž*, *v.* naturalist; **naturalȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na naturaliste; **naturalȉstički** *pril.* **1.** kao naturalist, na način naturalista **2.** *pren. razg.* oporo, kruto, bez uljepšavanja, grubo

✧ *njem.* Naturalismus ← *lat.* naturalis: prirodan, *v.* natura

naturam sequamur (*izg.* natúram sekvámur) povodimo se za prirodom!

✧ *lat.* (Ciceron)

nature morte (*izg.* natīrmört) *lik.* mrtva priroda u slikarstvu i grafici prikaz »nežive prirode« – ubranog cvijeća, voća, povrća, lovačkog plijena, posuđa i drugih predmeta aranžiranih u kompoziciju, Still-Leben, still-life

✧ *fr.*, *tal.* natura morta

nàturiti *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàturen⟩ **1.** (što kome) učiniti da tko prihvati nešto protiv svoje volje; nametnuti **2.** staviti dublje, niže; nabiti, natući [*~ kapu*] // **naturívati** (što, komu) *nesvrš.* ⟨*prez.* natùrujēm, *pril. sad.* natùrujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naturiti

✧ NA- + *v.* turiti

natùrščik *m* ⟨N *mn* -ici⟩ *žarg.* onaj koji nije profesionalni glumac, onaj koji igra u filmu, u kazalištu ili na televiziji ob. ono što je inače u životu (seljak seljaka, činovnik činovnika itd.)

✧ *rus.* natúrščik ≃ *lat.* natura: priroda

naturšnìcl *m* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *reg. kulin.* naravni odrezak, ob. teleći, pečen bez jakih dodataka

✧ *njem.* Naturschnitzel

naturteològija *ž* naravna (prirodna) teologija, *v.* teologija △

naùarh (**nȁuarh**) *m* ⟨N *mn* -rsi⟩ *pov.* titula zapovjednika brodovlja u staroj Grčkoj

✧ *grč.* naúarkhos ≃ naûs: brod, lađa + -ARH

naùčiti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàučīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàučen⟩ **1.** (što) steći znanje, vještinu, iskustvo [*~ engleski*; *~ voziti*] **2.** (koga) prenijeti kome svoje znanje, vještinu ili iskustvo; podučiti **3.** (se na što) naviknuti se // **náučan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji je vičan; navikao **2.** *razg.* koji je utemeljen na znanosti; učen; **naučávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* naùčāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ učiti drugoga u nastavi nekom nauku, širiti nauk; **naučènjāčkī** *prid.* koji se odnosi na nauku i naučenjake; **naučènjāk** *m* ⟨G naučenjáka, V nàučenjāče, N *mn* naučenjáci⟩ znanstvenik, učenjak; **naùčitelj** *m* onaj koji pronosi nauk, koji širi vjeru [*Jeronimu su glagoljaši kao ~u u borbi za opstanak slavenskog bogoslužja počeli pripisivati da je sastavio glagoljicu*];

naučitèljica *ž*, *v.* naučitelj; **naučitèljičin** *prid.* koji pripada naučiteljici; **nàučnī** *prid. razg.* koji se odnosi na nauku; znanstven; **nàučnica** *ž*, *v.* naučnik; **nàučničin** *prid.* koji pripada naučnici; **nàučničkī** *prid.* koji se odnosi na naučnike; **nàučnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** *pov. razg.* (+ *srp.*) učenjak, znanstvenik **2.** onaj koji uči zanat; učenik u privredi, šegrt; **nàuk** *m* ⟨N *mn* -uci⟩ **1.** *arh.* ono što se naučilo iskustvom; iskustvo **2.** *arh.*, *v.* poduka **3.** doktrina, naučavanje [*kršćanski ~*]; **nàuk|a** *ž* ⟨D L -uci⟩ **1.** *razg.* (+ *srp.*) ukupnost posebnih i specijaliziranih znanja do kojih se dolazi istraživačkom metodom [*prirodne ~e*; *društvene ~e*]; znanost **2.** *razg.* ustaljena sklonost; navika, navada; **nàukovānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* naukovati **2.** učenje zanata **3.** školovanje, usvajanje nauke; **nàukovati** *nesvrš.* ⟨*prez.* nàukujēm, *pril. sad.* -kujūći, *gl. im.* -ānje⟩ učiti zanat, biti naučnik

✧ NA- + *v.* učiti

nàuditi (**nàhuditi**) (komu, čemu) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* nàudio⟩ nanijeti štetu; naškoditi

✧ NA- + *v.* uditi

nàukijer *m pom. pov.* brodovlasnik i zapovjednik broda; naukir, naukler, nokijer

✧ *grč.* naûs: brod

naùljiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàuljīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàuljen⟩ namazati uljem, podmazati

✧ NA- + *v.* ulje

nàum *m* ⟨G *mn* nȃūmā⟩ namjera // **naùmiti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàumīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàumljen⟩ imati u planu; namjeravati, smjerati; **naumljívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* naùmljujēm, *pril. sad.* naùmljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naumiti

✧ NA- + *v.* um

naumàhija *ž* **1.** *pov. sport* natjecanje u veslanju i borbama čamaca **2.** u starom Rimu, spektakularna pomorska bitka uz sudjelovanje robova i gladijatora **3.** organizirana natjecanja u cirkuskim arenama, bazenima i jezerima za zabavu gledatelja

✧ *lat.* naumachia ← *grč.* naumakhía ≃ naûs: brod, lađa + mákhē: bitka

Naumann (*izg.* Náuman), **Friedrich** (1860–1919), njemački evangelički pastor, političar i publicist, jedan od utemeljitelja njemačke Liberalne unije, zatim (1919) osnivač i prvi predsjednik ujedinjene Demokratske stranke; današnji njemački liberali (FDP) drže ga svojim idejnim prethodnikom i njihova središnja zaklada nosi ime *Friedrich Naumann Stiftung* (od 1992. djeluje i u Hrvatskoj)

naupàtij|a *ž pat.* morska bolest [*napad(aj) ~e*]

✧ *grč.* naûs: brod, lađa + -PATIJA

Nȁuru *m geogr.* država na istoimenom atolu (Tihi ocean), 21,2 km², 10.000 stan., glavni grad Yaren

Nausikája *ž mit.* u *Odiseji*, kći feačkog kralja Alkinoja, koja je nakon brodoloma pružila Odiseju utočište; oličenje ženskih vrlina

nàušnica *ž* nakit koji se nosi na uhu; minđuša, rinčica

✧ NA- + *v.* uho

naȕštrb (način pisanja uz: na uštrb) *pril.* **1.** na račun koga/čega **2.** na štetu koga/čega

✧ NA- + *v.* u + *prasl.* *ščьrbъ (*rus.* ščerbá: zarez, *polj.* szczerb: krhotina)

nàut (**nànut**, **nòhut**) *m bot.*, *v.* slanutak

✧ *tur.* nohut ← *perz.* nuḫūd, noḫūd

naùtika (**nàutika**) *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** ukupnost znanja i vještina koje se bave upravljanjem broda i pomorstvom općenito; navigacija **2.** *pov.* pomorska trgovačka akademija // **naùtičār** *m pom.* **1.** pomorac **2.** učenik pomorske škole **3. a.** *sport* onaj koji se natječe u sportskom jedrenju **b.** onaj koji rekreativno upravlja brodom (jahtom, gliserom i sl.); **naùtičārev** (**naùtičārov**) *prid.* koji pripada nautičaru; **naùtičārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* nautičar; **naùtičk|ī** *prid.* koji se odnosi na nautiku; pomorski, mornarički △ ***~a milja*** mjerna jedinica za daljinu i prevaljeni put u pomorskoj navigaciji (1852 m); ***~e tablice*** *pom.* priručnik s tabelama za rješavanje osnovnih navigacijskih zadataka; ***~i turizam*** turistički boravak na jahtama uz razne oblike rekreacije (krstarenje, sportski ribolov, ronjenje)

✧ *grč.* nautikós: nautički ≃ naútēs: mornar ≃ naûs: brod, lađa

nautìlīt *m* ⟨G nautilíta⟩ *zool. geol.* okamenjeni nautilus

✧ *v.* nautilus + -LIT[1]

naùtilus *m zool.* mekušac glavonožac (*Nautilus pompilius*) iz *J* Pacifika, ob. smješten unutar spiralne sedefaste školjke; indijska lađica

✧ *lat.* ← *grč.*, *v.* nautika, nautički

Naùtilus *m* **1.** *knjiž.* podmornica u romanu J. Vernea *20.000 milja pod morem* **2.** *tehn.* američka atomska podmornica (prvi brod na nuklearni pogon), prošla iz Pacifičkog u Atlantski ocean ploveći ispod Sjevernog pola (1958)

nautofòbija *ž psih.* bolestan strah od plovidbe brodom
✧ *grč.* naûs: brod + -FOBIJA
nautòfōn *m* ⟨G nautofóna⟩ *tehn.* akustički aparat za pomorsku signalizaciju (upotrebljava se u slučaju slabe vidljivosti)
✧ *grč.* naûs: brod + -FON
nautomànija *ž psih.* pretjerana želja za plovidbom morem, *opr.* nautofobija
✧ *grč.* naûs: brod + -MANIJA
nauzèja *ž pat.* **1.** morska bolest, mučnina od putovanja **2.** mučnina koja prethodi povraćanju; odvratnost, gađenje // **nȁuzeōzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji izaziva mučninu; odvratan
✧ *lat.* nausea ← *grč.* nausía ← naûs: brod
nȁuznāk *pril. reg.* na bok, ni na leđima ni na trbuhu [*ležati ~*]
✧ NA- + *v.* uz + *prasl.* *nakъ ? ≃ *njem.* Nacken: zatiljak
naužívati se *svrš.* ⟨*prez.* naùžīvām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* naužívao se⟩ zadovoljiti se uživanja // **nàužiti se** *svrš.* ⟨*prez.* nàužijēm se, *pril. pr.* -īvši se, *prid. rad.* nàužio se⟩ **1.** *v.* naužívati se **2.** natrpjeti se [*~ gladi*]
✧ NA- + *v.* uživati
nâv *m mit.* drugi svijet u slavenskoj mitologiji
✧ *prasl.* *navь (*rus.*) *dijal.* (nav': mrtvac, *stčeš.* nav: pakao)
nâva *ž pov.* opći naziv za veći jedrenjak, dvije do tri palube, do 800 t, ukrcavao do 800 ljudi
✧ *tal.* nave *lat.* navis
navábiti *svrš.* ⟨*prez.* nàvābīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàvābljen⟩ vabeći pridobiti; namamiti
✧ NA- + *v.* vabiti
nâvada *ž* stečena sklonost; navika // **návadan** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji se odnosi na navadu; **nàvaditi** (se) *svrš.* ⟨*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. rad.* nàvadio (se)⟩ navići (se), priučiti na što, ne odustajati od čega, biti dosadan, uporan
✧ NA- + *prasl.* *vada (*rus.* vadít': mamiti, svađati se) ≃ *skr.* vadati: govori
navàha *ž* ⟨G *mn* naváhā⟩ *reg.* vrlo oštar, malo zavinuti španjolski sklopivi nož
✧ *šp.* navoja
Navàjo (**Navàho**) *m etn.* sjevernoamerički Indijanci, živjeli na *J* SAD-a, najbrojnije indijansko pleme // **navajo** (*izg.* navàho) *m lingv.* jezik naroda Navaho, govori se u SAD-u (Novi Meksiko), svrstava se u porodicu nadene
✧ *meks.šp.* ← *egz.*
nàvāl *m* ⟨G navála⟩ *pom.* naplata za prijevoz tereta u pomorskom brodarstvu
✧ *lat.* navalis: brodski, morski
navalizácija *ž vojn.* proces jačanja ili stanje jakih vojnih i mornaričkih snaga i vojnih objekata na moru, militarizacija mora // **navalizírati** *dv.* ⟨*prez.* navalìzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ provesti ili provoditi navalizaciju
✧ *lat.* navalis: pomorski
naváljati *svrš.* ⟨*prez.* nàvāljām, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàvāljān⟩ valjajući dovesti na neko mjesto // **nâvala** *ž* **1.** napadački pothvat, poduzimanje napada u borbi ili u natjecanju **2.** snažno nastupanje koga ili čega, pritisak mnoštva ljudi, posjetilaca itd. **3.** *sport* u igrama s loptom prvi red igrača, onaj kojem je zadatak da postiže zgoditke; napad (**3**); **naváliti** (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàvālīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàvāljen⟩ **1.** (na koga) **a.** snažno napasti, nasrnuti, udariti, nahrupiti, ustremiti se **b.** *pren.* nagovarati koga, moliti, moljakati, salijetati itd. **2.** (što na što) **a.** staviti što relativno teško ili glomazno povrh ili preko čega; natovariti (u doslovnom i prenesenom smislu) [*~ na se ormar*; *~ na se brige*] **b.** *pren.* (što na koga) pripisati nezasluženo nešto loše; podmetnuti (kome); oklevetati **3.** (se) nasloniti se svom težinom [*~ na vrata*] **4.** (∅) naglo naići u masi, doći u velikom broju, stvoriti gužvu velikim zanimanjem za što [*ljudi navalili na predstavu*] **5.** (s čime) gnjaviti s nekom temom, dosađivati ili početi dosađivati s molbama, stalno nastojati na čemu sa željom da se nešto provede ili da se čemu udovolji [*~ s prijedlozima i idejama*] **6.** (na što) baciti se svim silama na što [*~ na jelo*] **7.** ⟨+ infinitiv⟩ *razg.* (općenito glagol koji opisuje radnju uz koju stoji kao pretjeranu) [*navalio misliti (najednom) navalio voljeti matematiku*]; **nâvalnī** *prid.* koji se odnosi na navalu (**1, 3**), koji je u navali [*~ igrač*]; **navaljìvāč** *m* ⟨G navaljiváča⟩ onaj koji navaljuje, onaj koji je uporan u čemu; **navaljivàčica** *ž*, *v.* navaljivač; **navaljívati** (na koga, što, što na koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* navàljujēm, *pril. sad.* navàljujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* navaliti
✧ NA- + *v.* valjati
nȁvar *m* navigacijski radar, naprava za reguliranje zračnog prometa
✧ *v.* nav(igacija) + *v.* (rad)ar

nàvaratra *ž rel.* devetodnevni religijski hinduistički festival s bogatim ritualom, uz atletska natjecanja i uprizorenja dijelova epa *Ramajana*
✧ *skr.* navarātra-: devetonoćni

nȁvečēr *pril.* **1.** ove večeri koja je u današnjem danu [*doći ću* ~] **2.** (uz sutra i prekosutra) u večernjim satima sutra ili prekosutra // **navèčerati se** *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* navèčerao se⟩ *razg.* obilno se zasititi večerom; **nȁvečērje** *sr zast.* večer uoči blagdana
✧ NA- + *v.* večer

nàveliko *pril.* u velikoj mjeri; puno
✧ NA- + *v.* velik

nàvēsti, *v.* navezati

nàvesti[1], *v.* navoditi

nàvesti[2], *v.* navoziti

navézati *svrš.* ⟨*prez.* nàvēžēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* nàvēzān⟩ vezanjem dodati na što; nadovezati // **nàvēsti** *svrš.* ⟨*prez.* navézēm, *pril. pr.* nàvezāvši, *prid. trp.* navèzen⟩ napraviti vez; izvesti; **nàvezak** *m* ⟨G -eska, N *mn* -esci⟩ *gram.* naziv za samoglasnike koji mogu doći na kraj riječi, a da nimalo ne promijene njezino značenje (dobrom/dobromu/dobrome; pred/preda); pokretni samoglasnik
✧ NA- + *v.* vezati

nȁvicert *m* dokument što ga izdaje diplomatski predstavnik zaraćene države u neutralnoj zemlji kojim se potvrđuje da teret na nekom teretnom brodu ne podliježe pravilima pomorskog ratnog plijena, plovidbena svjedodžba
✧ *engl.* **Navi**gation **cert**ificate

nàvići, *v.* naviknuti

navigácija *ž* **1.** vođenje broda ili zrakoplova najpovoljnijim putem uz primjenu navigacijske tehnike i vještine [*pomorska* ~; *aero*~; *elektronička* ~] **2.** proučavanje načina sigurne i točne plovidbe ili leta **3.** *int. žarg.* snalaženje i kretanje korisnika kroz internetske stranice // **navigácījsk|ī** *prid.* koji se odnosi na navigaciju; navigacioni △ ~***a kabina*** prostorija uz kormilarnicu u kojoj se pomoću navigacijskog pribora izračunavaju svi navigacijski elementi; ~***a regata*** *sport* natjecanje na otvorenom moru s regatnom prugom koja povezuje različita mjesta na obali; ~***i objekt*** **1.** *pom.* dobro uočljiv objekt u obalnom pojasu ucrtan u pomorsku kartu **2.** *astron.* Sunce, Mjesec, vidljivi planeti i zvijezde stajaćice koje služe za navigacijsku orijentaciju; ***Navigacījski rat*** *pov.* rat Engleske protiv Nizozemske (1651–1654) zbog prevlasti na moru; ~***i satelit*** satelit koji dojavljuje podatke važne za pomorsku i aeronavigaciju; ~***i uređaj*** uređaj koji omogućuje točno usmjeravanje (broda, projektila i sl.); **nȁvigacionī** *prid.*, *v.* navigacijski; **navìgātor** (**navigâtor**) *m* pomorac ili član posade letjelice, stručno osposobljen za navigaciju; **navìgātorica** *ž*, *v.* navigator; **navìgātoričin** *prid.* koji pripada navigatorici; **navìgātorskī** *prid.* koji se odnosi na navigatore; **navìgātorski** *pril.* kao navigator, na način navigatora
✧ *lat.* navigatio ≃ navis: lađa

nȁvigacionī, *v.* navigacija

navìgati (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* ploviti (ob. na dugim prugama)
✧ *tal.* navigare ← *lat.*

navíjati, *v.* naviti

navijéstiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàvijēstīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàvijēšten, *gl. im.* navješténje⟩ *term. ekspr.* objaviti, najaviti // **navješćívati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* navjèšćujēm, *pril. sad.* navjèšćujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* navijestiti; **nȁvještāj** *m* ono što je naviješteno, čin navještenja, znak da će se što dogoditi; najava, nagovještaj; **navještávati** *nesvrš.* ⟨*prez.* navjèštāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* navijestiti, navješćivati; **navješténje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* navijestiti **2.** (Navještenje) *teol.* **a.** čas začeća Isusova, utjelovljenje Krista kao druge božanske osobe (Sina Božjeg), *usp.* annunziata **b.** *lik.* čest ikonografski motiv u ciklusu o Bogorodičinu životu **c.** crkveni blagdan Navještenja (25. 3.), *usp.* Blagovijest
✧ NA- + *v.* vijest

nàviknuti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàviknēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *imp.* nàvikni (se), *prid. rad.* nàvikao (se)⟩ **1.** (se na što, na koga) **a.** steći naviku **b.** upoznati se i pomiriti s nečim ili nekim [~ *se na čiju prisutnost*] **2. a.** (koga na što) učiniti da mu što postane navikom **b.** natjerati nekoga da prihvati koga ili što // **nàvići** (∅, na što, na koga, se) *svrš.* ⟨*prez.* nàviknēm (se), *pril. pr.* -ūvši (se), *prid. trp.* nàviknūt⟩, *v.* naviknuti; **nâvik|a** *ž* ⟨D L -ici⟩ **1.** stalan, uobičajen način postupanja, trajna, ustaljena sklonost; navada [*steći* ~*u*; *radne* ~*e*] **2.** način ponašanja kojeg se teško odviknuti; **navikávati** (koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.*

navìkāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje〉, *v.* naviknuti

✧ NA- + *prasl.* i *stsl.* vyknǫti: učiti, naviknuti se (*rus.* výknut', *polj.* nawyknąć), *lit.* junksti ← *ie.* *u(n)k- (*skr.* ucyati: navikava se)

navìkula *ž* **1.** *zast.* malo plovilo, lađica **2.** *kat.* posudica za tamjan u obliku lađice

✧ *lat.* navicula

náviljak *m* 〈G -īljka, N *mn* -īljci〉 količina trave, sijena itd. koliko se zahvati vilama // **nàvīljčiti** *svrš.* 〈*prez.* nàvīljčīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* nàvīljčio〉 zahvatiti vilama određenu količinu sijena, trave

✧ NA- + *v.* vile

nàvirati (∅) *nesvrš.* 〈*prez.* -rēm, *pril. sad.* -rūći, *gl. im.* -ānje〉 nadolaziti u obilnoj količini, snažno izbijati, naglo istjecati [*naviru suze, naviru misli*] // **nàvrijēti** (∅) *svrš.* 〈*prez.* nȁvrēm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. rad.* nȁvro/nȁvrla *ž*〉, *v.* navirati

✧ NA- + *v.* vir

navíriti (se) *svrš.* 〈*prez.* nàvīrīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàvīren〉 **1.** (∅) svratiti nakratko (u posjet), zaviriti, nakratko obići koga, usputno se zadržati na nekom mjestu (i vidjeti što se događa) **2.** (se), *v.* navirivati (**2**) // **navirívati** (se) *nesvrš.* 〈*prez.* navìrujēm (se), *pril. sad.* navìrujūći (se), *gl. im.* -ānje〉 **1.** (∅), *v.* naviriti (**1**) **2.** (∅, se) viriti i gledati što se zbiva, znatiželjno promatrati tako da se viri; naglédati se

✧ NA- + *v.* viriti

nȁvisoko *pril.* tako da teži u visinu // **nȁviše** *pril.* prema gore, nagore, prema nečemu što se nalazi više, *opr.* naniže

✧ NA- + *v.* visok

nàviti (što) *svrš.* 〈*prez.* nȁvijēm, *pril. pr.* -īvši, *imp.* nàvīj, *aor.* nàvih, *prid. trp.* navìjen/nàvīt〉, *v.* navijati (**1**) // **navìjāč** *m* 〈G navijáča〉 onaj koji navija za koga ili za što (ob. za sportski klub); pristaša; **navijáčev** *prid.* koji pripada navijaču; **navijàčica** *ž*, *v.* navijač; **navìjāčkī** *prid.* koji se odnosi na navijače; **navìjāčki** *pril.* kao navijač, na način navijača; **navíjati** *nesvrš.* 〈*prez.* nàvījām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje〉 **1.** (što) napinjati dio naprave ili stroja (ob. oprugu) koja će poslije otpuštanjem pokretati tu napravu ili stroj [~ *sat*; ~ *igračku*] **2.** (za koga, za što) pružati podršku, zalagati se, potpomagati [~ *za sportski klub*; ~ *za uvođenje kompjutera u škole*]; **navínuti** (što) *svrš.* 〈*prez.* nàvīnēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* navíni, *prid. rad.* navínuo, *prid. trp.* nàvīnūt〉 naviti (**1**), *v.* navijati; **navítak** *m* 〈G -tka, N *mn* -íci〉 pređa navijena na vratilo; **návoj** *m* *term.* ižljebljeni, izolučeni dio matice, vijka itd. [*unutarnji* ~; *vanjski* ~]

♦ *pr.* (nadimačka): **Navìalić** (Sisak, Karlovac, Donja Stubica), **Navìjalić** (Prigorje, Pokuplje, Posavina), **Návoj** (Križevci, Zagorje, Pokuplje), **Navójec** (Bjelovar, Đurđevac)

✧ NA- + *v.* viti

navješténje, *v.* navijestiti

nàvjetrina *ž* *građ.* strana zgrade okrenuta vjetru

✧ NA- + *v.* vjetar

nàvježbati (što, se) *svrš.* 〈*prez.* -ām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nàvježbān〉 *razg.* **1.** utvrditi vježbom, postići kvalitetu vježbom (ob. o izvođenju notnog teksta) **2.** (se) vježbati do željene mjere

✧ NA- + *v.* vježba, vježbati

navláčiti, *v.* navući

nȁvlās (način pisanja uz: na vlas) *pril.* potpuno, u cijelosti, sasvim, posve [~ *isti*]

✧ NA- + *v.* vlas

nàvlastito *pril.* *retor.* *književ.* posebno, osobito, naročito

✧ NA- + *v.* vladati, vlastit

nȁvlāš *pril.* hotimice, namjerno, s namjerom

nàvlažiti (što, se) *svrš.* 〈*prez.* -īm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàvlažen〉 **1.** (što) učiniti što vlažnim, da dobije vlagu **2.** (se) postati vlažan

✧ NA- + *v.* vlaga

návod *m* **1.** ono što se navodi, mjesto koje se ponavlja prema predlošku teksta; citat **2.** ono što je navedeno ili rečeno // **návodnī** *prid.* koji je pretpostavljen, u čiju se istinitost sumnja, za kojeg se zna samo po kazivanju drugih; tobožnji, narečeni; **návodnī|k** *m* 〈N *mn* -īci〉 (ob. *mn*) pravopisni znak kojim se obilježavaju citati, neupravni govor, ironični stav prema napisanom, suprotno značenje, naslovi knjiga, filmova i sl.; navodni znak (»...«) △ ***pod ~cima*** **1.** riječi kojima se najavljuje citat **2.** navodni, lažni [*prijatelj pod ~cima*]; **návodno** *pril.* kako se tvrdi, po pričanju, kako se pretpostavlja

✧ NA- + *v.* voditi

navòditi *nesvrš.* 〈*prez.* nàvodīm, *pril. sad.* nàvodēći, *imp.* navòdi, *gl. im.* nàvođēnje〉 **1.** (koga na što) vodeći koga učiniti da dođe

na mjesto ili da učini ono što onaj koji navodi želi [~ *na grijeh*] **2.** (što) odrediti čemu putanju ili smjer; skrenuti **3.** (što, koga) spomenuti, ponoviti čije riječi, doslovno prenijeti; citirati // **nàvesti**[1] *svrš.* ⟨*prez.* navèdēm, *pril. pr.* -ēvši, *imp.* navèdi, *prid. rad.* nàveo, *prid. trp.* navèden⟩, *v.* navoditi; **nàvođēnje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* navoditi **2.** tehnika upravljanja vozila, artiljerijskog projektila i sl. [*lasersko ~*]
✧ NA- + *v.* voditi

navòdniti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàvodnīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàvodnjen⟩, *v.* navodnjavati // **navodnjávānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* navodnjavati **2.** *agr.* umjetno dovođenje vode u tlo, čime se poboljšavaju uvjeti za zemljoradnju; **navodnjávati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* navòdnjāvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ umjetnim putem dovoditi vodu u tlo radi poboljšavanja uvjeta za zemljoradnju; **nàvodnjenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je navodnjeno
✧ NA- + *v.* voda

návoj, *v.* naviti

navòštiti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàvoštīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàvošten/nàvošćen⟩ natopiti voskom, premazati voskom do željene količine [~ *brkove*; ~ *suho drvo*]
✧ NA- + *v.* vosak

navòziti (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàvozīm (se), *pril. sad.* nàvozēći (se), *gl. im.* nàvožēnje⟩ **1.** (što, čega) dopremiti vozeći na željeno mjesto u željenoj količini **2.** (se) mnogo se voziti, voziti se do mile volje ili preko volje // **nàvesti**[2] (što, čega) *svrš.* ⟨*prez.* navèzēm, *pril. pr.* -āvši, *prid. trp.* navèzen⟩, *v.* navoziti (**1**); **návoz** *m* nagnuta površina za gradnju brodova s nižim krajem u vodi; vlaka; **nàvozīšte** *sr rud.* u rudničkom oknu mjesto otpremanja otkopane rude na površinu; **návoznī** *prid.* koji pripada, koji se odnosi na navoz
✧ NA- + *v.* voz, voziti

navrátiti *svrš.* ⟨*prez.* nàvrātīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. rad.* navrátio⟩ **1.** (što) skrenuti u željenom smjeru što; odvesti, dovesti [~ *potok*] **2.** (kamo, komu) posjetiti usput, nakratko, svratiti gdje ili kome [*navratite sutra oko deset*] **3.** (koga na što) navesti koga na kakav postupak ili radnju [~ *(koga) na zlo*] // **nàvraćati** (što, kamo, komu) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* navratiti; **návrat** *m* prilika, mah
✧ NA- + *v.* vratiti

ǹavrāt-ǹanōs *pril. razg.* na brzinu bez dovoljno pripreme, zbrzano, na brzu brzinu, brže-bolje, grlom u jagode, s neba pa u rebra
✧ NA- + *v.* vrat + *v.* nos

nàvrh (čega) *prij.* na vrhu [~ *brda*]
✧ NA- + *v.* vrh

ǹavrijēme (način pisanja uz: na vrijeme) *pril.* (obaviti, doći itd.) do onoga časa kad je dogovoreno, do časa ili većeg razdoblja ili godišnjeg doba kad je povoljno ili do kada se mora [*stići ~*; *doći ~*; *posijati ~*; *školovati se ~*; *steći i okućiti se ~*]
✧ NA- + *v.* vrijeme

nàvrijēti, *v.* navirati

navȑši|ti (se) *svrš.* ⟨*prez.* nàvr̄šīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàvr̄šen⟩ **1.** (uz brojčani izraz) napuniti određeni broj godina na određeni dan, dostići određenu dob (u godinama) [*~ti trideset godina/tridesetu*] **2.** (se) (uz brojčani izraz) proći [*jučer se ~lo stotinu godina otkako...*] // **navršávati** (∅, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* navȑšāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* navršiti
✧ NA- + *v.* vrh

nàvrtati (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàvrćēm, *pril. sad.* nàvrćūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** cijepiti, kalemiti, okulirati [~ *lozu*] **2.** vrtnjom pričvršćivati [~ *vijak*] // **nàvr̄nūt** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** (∅, na što) cijepljen (o biljkama), *usp.* navrtati **2.** *razg.* koji je na svoju ruku, koji je malo ná se, koji je pomalo čudan, pomaknut, udaren, opaljen (onda kad ima neku izraženiju sklonost prema čemu); **navŕnuti** *svrš.* ⟨*prez.* nàvr̄nēm, *pril. pr.* -ūvši, *prid. trp.* nàvr̄nūt⟩ **1.** (što, kamo, komu), *v.* navratiti (**1,2**) **2.** (što), *v.* navrtati; **nàvrtak** *m* ⟨G -tka, N *mn* -rci⟩ **1.** *v.* navrtka, matica **2.** cijep, kalem; **ǹavr̄tanj** *m* ⟨G -tnja, N *mn* -tnji⟩, *v.* navrtak; **nàvrtka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ strojni element, ob. u obliku šesterostrane prizme s rupom, u čijoj je unutrašnjosti navoj; matica, zavrtanj
♦ *pr.* (nadimačko): **Nàvrtek** (Dugo Selo)
✧ NA- + *v.* vrtjeti

nàvūći (se) *svrš.* ⟨*prez.* navúčēm (se), *pril. pr.* nàvūkāvši (se), *prid. trp.* navùčen⟩ **1.** (što na što) staviti na nešto što treba da bude pokriveno sa svih strana, laganim pokretima koliko traže dimenzije učiniti da što bude obloženo ili zaštićeno tako da priliježe uza sve strane [~ *rukavice* (na ruke)] **2.** (se čega) **a.** mnogo raditi tako da se vuče, biti umoran od vuče ili *pren.* nošenja **b.** (što, se čega) mnogo stvari

ili vrijednosti koncentrirati na jednom mjestu (pakete, teret, sanduke) tako što se vuklo; nagomilati, dovući **c.** (se čega, što) *pren.* mnogo steći, postati imućan dugim procesom ili radom [*kad se čovjek seli tek vidi što je navukao (čega se sve navukao)*] **3.** (koga) navesti, pridobiti koga da se usmjeri na što ili na onoga tko navlači // **navláčiti** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàvlāčīm (se), *pril. sad.* -čēći (se), *gl. im.* -čēnje⟩ **1.** (što) upotrebljavati snagu da se što pokrene ili nakrivi u željenom pravcu; potezati, vući **2.** (koga, što, se čega), *v.* navući **3.** (se s kim) **a.** potezati jedan kraj dok drugi poteže drugi kraj (konopac i sl.) **b.** ob. *pren.* gnjaviti se s kim, imati brige s kime; **nâvlaka** *ž* ⟨D L -aci⟩ ono što se navlači preko čega da bi ga zaštitilo [*~ za auto*]

✧ NA- + *v.* vući

nàvudren *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* vudren

✧ NA- + *v.* vudren

nȁzād *pril.*, *v.* natrag // **nàzadak** *m* ⟨G -atka, N *mn* -aci⟩ opadanje, nazadovanje, propadanje, recesija, regresija, *opr.* napredak; **nàzadan** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji zaostaje; zaostao, reakcionaran; **nàzadnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nazadan ili svojstvo onoga što je nazadno; **nàzadnjāčkī** *prid.* koji se odnosi na nazadnjake; **nàzadnjāčki** *pril.* kao nazadnjak, na način nazadnjaka; **nàzadnjāk** *m* ⟨V -āče, N *mn* -āci⟩ onaj koji u društvenim odnosima i građanskim pravima teži bivšem i prošlom; natražnjak, reakcionar; **nazadnjàkinja** *ž*, *v.* nazadnjak; **nàzadnjāštvo** *sr* osobina onoga koji je nazadan; natražnjaštvo; **nàzadovati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàzadujēm, *pril. sad.* nàzadujūći, *gl. im.* -ānje⟩ vraćati se nazad; zaostajati, opadati [*država nazaduje*]

✧ NA- + *v.* zadnji

nàzāln|ī *prid.* **1.** koji se odnosi na nos [*~e šupljine*]; nosni **2.** koji se izgovara kroz nos [*~i glas*; *~i suglasnik*]; nosni // **nàzāl** *m* ⟨G nazála⟩ *fon.* glas koji se artikulira tako da zračna struja prolazi kroz nos; nosnik; **nazálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ nazalan ili nosni način izgovora; hunjkanje; govorni nedostatak (nastaje puštanjem glasova kroz nos zbog slabosti mekog nepca koje prilikom izgovora ne zatvara posve nosnu šupljinu); nosnost; **nazírati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàzīrām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *zast.* govoriti »kroz nos«, govoriti nazalno, imati nazalnu artikulaciju

✧ *srlat.* nasalis ≃ nasus: nos

Nȁzaret *m* grad u *S* Izraelu, (oko 50.000 stan.) *pov.* grad u Galileji u kojem je, prema *Novom zavjetu*, Isus proveo djetinjstvo i gdje je počeo propovijedati svoj nauk te stoga bio protjeran // **Nazaréćanin** *m* (**Nazaréćānka** *ž*) ⟨N *mn* Nazaréćani⟩ onaj koji je iz Nazareta [*Isus ~*]; **nazàrēn** *m* ⟨G nazaréna⟩ **1.** (Nazaren) *pov.* građanin Nazareta, Nazarećanin, Nazarenac **2.** *pov. rel.* **a.** pripadnik jedne od ranih judeo-kršćanskih sekti (kršćanin koji se i dalje pridržava židovskog rituala), sljedbenik Isusa Krista kojega su zvali Nazarenac **b.** pripadnik jedne od brojnih kršćanskih sekti sličnih baptistima koje su nastale u 19. st., odbija nositi oružje i služiti vojsku; **nazarénac** *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci, G nazàrēnācā⟩ **1. a.** *v.* nazaren **b.** (Nazarenac) čest naziv za Isusa Krista **2.** *pov. umj.* pripadnik religiozne romantičke slikarske škole u 19. st. u Rimu i Düsseldorfu; **nazàrēnka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* nazarenac; **nazàrēnskī** *prid.* koji se odnosi na Nazarene; **nȁzaretskī** *prid.* koji se odnosi na Nazaret

♦ **Nàzārij** (**Nàzarije**) m. os. ime, *zast.*; *hip.*: **Náze**, **Záre** ◇ *pr.* (od imena): **Najarèto** (Rovinj, ← *tal.*), **Nazárević** (Đakovo, Buje), **Názor** (140, Split, Omiš)

nȁzbīlj *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *zast.* koji je stvaran, neizmišljen, zbiljski, ob. u: △ ***ljudi (čovjek)*** ~ iskreni i pošteni ljudi (M. Držić), *opr.* nahvao

✧ NA- + *v.* zbiti se, zbilja

nàzdraviti (komu) *svrš.* ⟨*prez.* -īm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàzdravljen⟩ izreći želje za dobro zdravlje, uspjeh, sreću, ispijajući u ime toga piće; održati zdravicu u ime toga // **nàzdravica** *ž* kratak govor u ceremoniji nazdravljanja; zdravica; **nàzdravičār** *m* **1.** onaj koji drži zdravice, koji nazdravlja **2.** onaj koji se u javnom i kulturnom životu iscrpljuje u nazdravičarstvu; **nàzdravičārev** (**nàzdravičārov**) *prid.* koji pripada nazdravičaru; **nàzdravičārka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* nazdravičar; **nàzdravičārstvo** *sr* razmetanje prigodnim (rodoljubnim i sl.) frazama uz zdravice ili kao uz zdravice; **nàzdravljati** (komu, čemu) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nazdraviti; **nàzdrāvlje!** *uzv.* dobra želja za zdravlje neposredno kad tko kihne; **nàzdravo** (način pisanja uz: na zdravo) *pril.* (boljeti ili oboljeti), a da se ne zna zašto i da se ne zna ili ne opaža uvod ili početak [*razbolio se ~*]

✧ NA- + *v.* zdrav, zdravlje

nàzēpsti *svrš.* ⟨*prez.* nazébēm, *pril. pr.* nàzēbāvši, *prid. rad.* nàzēbao⟩ *reg.* prehladiti se // **názeb** *m*, *v.* prehlada; **nàzēbao** *prid.* ⟨*odr.* -blī⟩ *razg.*, *v.* prehlađen
✧ NA- + *v.* zepsti

názimica *ž* zrela ženka svinje, prije prvoga prasenja // **nàzime** *sr* ⟨G -ta, *zb.* -ād⟩ mlado domaće ili divlje svinje koje se oprasilo posljednje zime
✧ NA- + *v.* zima

nȁzīmu *pril.* u zimi koja slijedi [*doći će opet ~*]
✧ NA- + *v.* zima

nàzir (**naziréjac**) *m pov. jud.* kod drevnih Židova onaj koji se izdvojio i posvetio Bogu, doživotno ili na neko vrijeme te nije smio rezati kosu, piti opojna pića, jesti neke plodove niti dodirivati »nečiste« stvari (npr. mrtvace)
✧ *hebr.* nācar: posvetiti, čuvati

nàzirati, *v.* nazreti

nazìtis *m term.* upala nosa; rinitis
✧ *lat.* nasus: nos + -ITIS

náziv, *v.* nazvati

nàzivoslōvlje *sr neol.* znanstvena grana koja proučava nastajanje pojmova, odnose i veze među pojmovima, njihov opis i definicije; terminologija
✧ *v.* nazvati, naziv + *v.* slovo

nàzlobr̄z *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *neob.* koji je sklon nanijeti komu zlo
✧ NA- + *v.* zao, zlo + *v.* brz

nâznak|a *ž* ⟨D L -aci⟩ vanjski znak koji navješćuje nešto, znak čega, crta ili svojstvo po kojem se nešto dade zaključiti ili predvidjeti, najava čega u obliku čijeg postupka ili djelovanja [*ima nekih ~ā*] // **naznáčiti** (što) *svrš.* ⟨*prez.* nàznāčīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàznāčen⟩ obilježiti, odrediti, naglasiti, istaknuti; **naznačívati** *nesvrš.* ⟨*prez.* naznàčujēm, *pril. sad.* -čujūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naznačiti
✧ NA- + *v.* znak

názočan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji se nalazi na mjestu gdje se što zbiva ili na mjestu o kojem se govori; prisutan, *opr.* odsutan // **názōčje** *sr*, *v.* nazočnost; **názočnica** *ž*, *v.* nazočnik; **názočnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je prisutan čemu; **názočnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ činjenica da se tko nalazi na mjestu gdje se što zbiva ili na mjestu o kojem se govori; prisutnost
✧ NA- + *v.* oko[1] (analogijom prema *v.* izočan)

názor, *v.* nazreti

nȁzōr *pril. reg.* silom, na silu [*pristati na što ~*]
✧ hibridna tvorba od NA- + *tur.* zor: sila, prinuda; snaga, moć ← *perz.* zōr, zūr

Názor, Vladimir (1876–1949), jedan od najplodnijih i najraznovrsnijih hrv. pjesnika, pripovjedač, romansijer, esejist i prevoditelj; pjesnik davne slavenske i hrv. prošlosti (*Slavenske legende*, *Hrvatski kraljevi*), domoljubnih metaforičkih epova i istarske slobodarske tradicije (*Medvjed Brundo*, proza *Veli Jože*), introvertne meditativne lirike (*Pesni ljuvene*, *Intima*, *Topuske elegije*) te proze nadahnute uspomenama na djetinjstvo i mladost (*Priče iz djetinjstva*); 1942. pridružuje se partizanima i poslije rata objavljuje *Pjesme partizanke* i svoj ratni dnevnik *S partizanima*; prvi predsjednik ZAVNOH-a (1943) i prvi predsjednik Sabora NR Hrvatske nakon 2. svjetskog rata

NAZOVI- kao prvi dio riječi kazuje da je ono u drugom dijelu tobožnje, samo po imenu [*nazoviprijatelj*], *usp.* NADRI-
✧ *v.* nazvati

nazòvilijēčnīštvo *sr pravn.* kazneno djelo pružanja medicinske pomoći od strane nestručne osobe
✧ NAZOVI- + *v.* lijek, liječništvo

nàzreti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nȁzrēm, *pril. pr.* -ēvši, *prid. rad.* nȁzro⟩, *v.* nazirati // **nàzirānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* nàzirati **2.** *v.* názor; **nàzirati** (što, koga, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -rēm, *pril. sad.* -rūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** razabirati obrise čega, nejasno vidjeti, početi jasno vidjeti [*~ grad u magli*] **2.** naslućivati, shvaćati u osnovi ili u glavnim crtama [*~ rezultat izbora*] **3.** (se) nejasno se razabirati [*nazire se u magli*]; **názor** *m* način na koji se što shvaća, pogled o čemu; gledanje, gledište, mišljenje, naziranje, uvjerenje
✧ NA- + *v.* zrijeti

nazúbiti *svrš.* ⟨*prez.* nàzūbīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàzūbljen⟩ napraviti zupce na čemu // **nàzubljenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nazubljeno
✧ NA- + *v.* zub

nàzupčān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je sačinjen u obliku zubaca // **nàzupčanōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nazupčano
✧ NA- + *v.* zub

nàzuti (što) *svrš.* ⟨*prez.* nȁzujēm, *pril. pr.* -ūvši, *imp.* nàzūj, *prid. rad.* nàzuo, *prid. trp.* nazùven/nȁzūt⟩ *reg.* navući čarapu ili obuću na nogu; obuti, *opr.* izuti // **názuvak** *m* ⟨G -ūvka, N

mn -ūvci⟩ *reg.* kratka pletena čarapa; **nazúvati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàzūvām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nazuti
✧ NA- + *prasl.* *uti: obući, *v.* obući

nàzvati (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* nazòvēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *imp.* nazòvi (se), *prid. rad.* nȁzvao (se), *prid. trp.* nȁzvān⟩ **1.** dati naziv, ime ili nadimak; imenovati, prozvati **2.** *razg.* izgovoriti pozdrav [~ *dobro jutro*] **3.** obratiti se telefonski, pozvati koga telefonom; telefonirati komu **//** **náziv** *m* **1.** riječ kojom se što imenuje ili označava; ime **2.** *lingv.* oznaka pojma određenog u kojem znanstvenom jeziku s pomoću jezičnoga izraza; termin, nazivak △ ***narodni*** ~ riječ kojom se nešto naziva u narodu; ***opći*** ~ *lingv.* naziv preuzet iz prirodnog, govornog jezika koji se s istim značenjem rabi i u znanstvenom jeziku; ***stručni*** ~ termin; ***višečlani*** ~ *lingv.* složeni naziv u kojemu članovi stoje u utvrđenom redoslijedu, ali nisu morfološki povezani (npr. drugi svjetski rat); **názivak** *m* ⟨G -īvka, N *mn* -īvci⟩ *knjiš.* termin; **nazívati** (koga, što, se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nàzīvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nazvati; **názīvlj|e** *sr* ukupnost ili popis stručnih naziva; terminologija △ ***normiranje*** ~***a*** *lingv.* klasificiranje i osluženbenjivanje nazivlja od strane ovlaštene ustanove ili relevantnih osoba; **názīvn|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na naziv **2.** *tehn.* koji se odnosi na navedenu, etiketiranu deklaraciju [~*a snaga zvučnika*]; nominalni △ ~***a mjera*** *tehn.* dimenzija iz nekog mjernog sustava koja služi za oznaku veličine i iz koje se dalje razvijaju druge mjere; **názīvnīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *mat.* djelitelj u razlomku, broj u razlomku (ispod razlomačke crte) koji označava na koliko je jednakih dijelova podijeljen prirodni broj [*najmanji zajednički* ~]; imenitelj
✧ NA- + *v.* zvati

nȁžalōst *pril.* izražava nepovoljniji ishod od željenog; na nesreću **//** **nȁžao** (način pisanja uz: na žao) *pril.*, ob. u: [*(u)činiti kome* ~ oštetiti koga, učiniti što na njegovu štetu]
✧ NA- + *v.* žal, žalost

nažděrati (se) *svrš.* ⟨*prez.* nȁžderēm (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁžderān⟩ *razg. pejor.* obilno se najesti; prejesti se **//** **nažderávati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nažděrāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* nažderati (se); **nàždirati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* -rēm (se), *pril. sad.* -rūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naždrijeti (se); **nàždrijēti** (se) *svrš.* ⟨*prez.* nȁždrēm (se), *pril. pr.* -ēvši (se), *prid. rad.* nȁždro (se)⟩ *ekspr.* nažderati (se); **naždrókati se** *svrš.* ⟨*prez.* nàždrōkām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nàždrōkān⟩ *razg. ekspr.* najesti se do mile volje obilne hrane, nažderati se, napuniti trbuh obiljem hrane, napuniti tripu, *usp.* tripa; **naždrokávati** (se, koga) *nesvrš.* ⟨*prez.* naždròkāvām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩, *v.* naždrokati se
✧ NA- + *v.* žderati

nažȉgāč *m* ⟨G nažigáča⟩ onaj koji po dužnosti obilazi i pali svake večeri plinske svjetiljke gradske rasvjete; užigač **//** **nažigàčica** *ž*, *v.* nažigač
✧ NA- + *v.* žeći, žigati

naživcírati (koga, se) *svrš.* ⟨*prez.* naživcīrām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* naživcīrān⟩ iživcirati
✧ NA- + *v.* živac

naživjeti se *svrš.* ⟨*prez.* nàžīvīm se, *pril. pr.* -ēvši se, *prid. rad.* naživio se⟩ **1.** dugo proživjeti **2.** provesti život bogat doživljajima i užicima **//** **nȁžīvo** (način pisanja uz: na živo) *pril.* tako da je onaj na kojem se obavlja radnja još živ (u zn. doslovno živ; neugašen kao živo vapno; nekuhan ili nepečen, sirov)
✧ NA- + *v.* živ, živjeti

nȁžljembati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. rad.* nȁžljembao se⟩ *žarg. rij.* ugasiti žeđ velikom količinom tekućine (ob. vode)
✧ NA- + *v.* žljembati

nažùljati (koga, što, se) *svrš.* ⟨*prez.* nažùljām (se), *pril. pr.* -āvši (se), *prid. trp.* nȁžuljān⟩ **1.** prouzročiti komu žulj(eve) [*cipela ga je nažuljala*]; nažuljiti **2.** dobiti žuljeve **//** **nažúljiti** (što, koga, se) *svrš.* ⟨*prez.* nažùljīm (se), *pril. pr.* -īvši (se), *prid. trp.* nàžūljen⟩, *v.* nažuljati
✧ NA- + *v.* žulj, žuljati

nažútiti *svrš.* ⟨*prez.* nàžūtīm, *pril. pr.* -īvši, *prid. trp.* nàžūćen⟩ obojiti/prebojiti što u žuto **//** **nȁžūt** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je pomalo žut, umjereno žut; žućkast
✧ NA- + *v.* žut

nȁžveglati se *svrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. pr.* -āvši se, *prid. trp.* nȁžveglān⟩ *reg. ekspr.* napiti se; naljoskati se, nacugati se
✧ NA- + *v.* žvegla, žveglati

Nb *kem.* simbol za element niobij

n. b. *krat.* dobro (za)pamti
✧ *lat.* nota bene

NC *krat. inform.* numeričko upravljanje radom alatnih strojeva pomoću računalnog programa
✧ *engl.* **N**umerical **C**ontrol

Nd *kem.* simbol za element neodimij

NDH *krat. pol. pov.* Nezavisna Država Hrvatska

ne *čest.* **1.** riječ za odricanje, negira glagolsku radnju ili značenje drugih punoznačnih riječi **2.** u negiranom pitanju koje ne traži odgovor; dovodi u pitanje istinitost prethodnog teksta [*što se sve ljudi ~ sjete*; *što sve ~ izmisle*] **3.** (uz glagolsku imenicu od prijelaznog glagola) [*njegovo neprihvaćanje* **a.** on ne prihvaća **b.** njega ne prihvaćaju = njegova neprihvaćenost (od neprijelaznog glagola); *njegovo nesnalaženje* = on se ne snalazi = njegova nesnalažljivost] **4.** kao negacija srašćuje se u obliku prefiksa pridjevskih i priložnih riječi koje kao imeničke nisu sraštene [*nehrvatski: ne-Hrvat(i)*; *židovsko-nežidovsko sporazumijevanje* sporazumijevanje između Židova i svih drugih koji su ne-Židovi (koji nisu Židovi)] **5.** uz zanijekani glagol ob. ograničuje kolokaciju na neke priloge [*~ radim nikako*], *usp.* nikako, nipošto, nizašto **6.** negira glagol svršenoga vida uz vremensku odredbu u zn. da radnja ili stanje traju do radnje rečene svršenim glagolom [*budi tu dok ~ dođem* = (u času) kada dođem, možeš otići; *objašnjavaj mu sve dok ~ shvati* = do toga časa, do časa kad će se vidjeti da je shvatio] **7.** u kontekstu, ob. u dijaloškoj situaciji ulazi u negiran pojam prethodno izrečen ili ga tvori kao nepotpuno sraslu, negiranu riječ zavisnu od one s kojom je u korelaciji [A: *Ova je knjiga tako skupa da bi se za nju mogla kupiti krava* B: *Krava ~ krava (nèkrava), ali vrijedi*; *Platio sam dvjesta, ali dvjesta ~ dvjesta (nèdvjesta), isplati se*] **8.** ... ili ~ (u dijaloškoj situaciji ili nakon kakva tvrđenja relativizira rečeno i najavljuje rečenicu ili dio rečenice kao zaključak) [A: *Posao s odvoženjem smeća nije ugodan* B: *Ugodan ili ~, ali je unosan*]
✧ *prasl.* i *stsl.* ne (*rus.* ne, *polj.* nie), *lit.* ne ← *ie.* *ne (*lat.* ne-, *got.* ni)

Ne *kem.* simbol za element neon

n. e. *krat.* oznaka uz godinu koja precizira da se radi o novoj eri (o vremenu poslije rođenja Krista ili poslije »nulte« godine) [*dogodilo se 1012. godine ~*]; p. Kr., *opr.* pr. n. e.
✧ **n**ova **e**ra

NE- kao prvi dio složene riječi **1.** negira ono što znači: **a.** pridjev [*nevažan*] **b.** imenica [*nečovjek*; *nepažnja*] **2.** uz pozitiv trpnog pridjeva znači nedovoljno izvršenu radnju ili radnju koja nije dovedena do učinka koji je potreban ili koji se obično pretpostavlja [*nepečen* = nedovoljno pečen; *nekuhana hrana* = nedovoljno kuhana; *nekuhano voće* = sirovo voće] **a.** uz pozitiv pridjeva sa zn. »kakvo je što« znači prema kontekstu nedovoljno izraženo ili potpuno neizraženo svojstvo [*slan* ← *neslan*] **3.** izriče neodređenost onoga što znači zamjenica [*nešto*] **4.** kazuje da je nešto bez onoga što sadrži riječ koja nije negirana [*nuklearna* ← *nenuklearna zemlja* ona koja ne raspolaže nuklearnom energijom i drugim s tim u vezi (bombama); beznuklearna] **5.** uspostavlja negiran oblik pridjeva radnog u korelaciji [*imao nemao* kao posebnu riječ prema uobičajenom negiranom; *(imao ne imao, vidio ne vidio)*] **6.** u korelaciji kazuje da je tko ili što samo po imenu ono što kaže prvi član [*majka nemajka* majka koja nije majka; (a morala bi biti); *pisac nepisac* onaj koji se smatra piscem; (a ne piše ili piše onako kako nije dostojno pisca)] **7.** kao prvi dio uz glagolsku imenicu i posvojni pridjev znači predikat aktivni [*njegovo nepristajanje* = on ne pristaje] **8.** uz glagolsku imenicu znači opreku onome što znači glagolska imenica [*netalasanje*; *nepostojanje*]
✧ *v.* ne

nȅadekvātan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji je neprimjeren; nepodudaran, neodgovarajući, nejednak, inadekvatan // **neadekvátnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neadekvatno
✧ NE- + *v.* adekvatan

nȅaktīvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ **1.** koji nije aktivan; nedjelatan **2.** koji je pasivan; nepoduzetan // **neaktívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili stanje onoga koji je neaktivan
✧ NE- + *v.* aktiv, aktivan

neamàtēr *m* ⟨G neamatéra⟩ *sport* kategorija sportaša, ob. nogometaša, koji nije u radnom odnosu s klubom, ali prima novčanu naknadu
✧ NE- + *v.* amater

neandertálac *m* ⟨G -lca, N *mn* -lci, G neandèrtālācā⟩ **1.** *antrop.* fosilni ostaci (dijelovi lubanje i druge kosti) pračovjeka iz razdoblja pleistocena (istom tipu pripada i krapinski pračovjek) (*Homo neandertalensis* ili *H.*

primigenius), vrlo nizak, snažne građe, služio se vatrom i kamenim oruđem **2.** *pren. razg.* neotesan, primitivan čovjek // **neandertálčev** *prid.* koji pripada neandertalcu; **neandèrtālka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* neandertalac; **neandèrtālskī** *prid.* koji se odnosi na neandertalce

✧ *njem.* Neanderthalmann, po dolini Neanderthal u blizini Düsseldorfa, gdje su 1856. u spilji pronađeni fosilni ostaci pračovjeka

neangàžīrān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije dobio angažman (posao po ugovoru ili sl.) ili nije uključen u neki projekt, organizaciju **2.** koji se ne želi uključiti u neku djelatnost, projekt, organizaciju, koji pasivno odn. neutralno stoji po strani △ ~***e zemlje*** *pov. pol.* države koje se nisu željele opredijeliti u konfliktima između velikih političkih blokova, koje su nastojale ostati neutralne (1955–1985); nesvrstane zemlje, izvanblokovske zemlje

✧ NE- + *v.* angažirati

neàrktik *m geogr.* zoografska regija, dio holarktičke oblasti ili arktogeje, obuhvaća najveći dio Sjeverne Amerike; dijeli se u tri podoblasti: kanadsku, kalifornijsku i kanadsko-sonorsku

✧ NE- + *v.* Arktik

nebèskī, *v.* nebo

nebíće *sr fil.* ono što ne postoji; nebitak // **nȅbīt** *ž*, *v.* nebitak; **nebítak** *m* ⟨G -tka, N *mn* nebíci⟩ *fil.* ono što ne postoji, što ne opstoji, ne egzistira, što ne bivstvuje; nebiće, nebit; **nȅbītan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji je sporedan, nevažan, *opr.* bitan; **nȅbītno** *pril.* od sporednog značenja; nevažno; **nȅbītnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nebitno

✧ NE- + *v.* biti[1], biće

nèbih (**nebȉh**) *čest. rij. knjiš.* izraz kojim se ističe **1.** nesreća, nezgoda, sažaljenje [*zbog toga je, ~, izgubila posao*] **2.** ironija [*s tim je čovjekom, ~, morala proživjeti cijeli život*] **3.** negacija [*on za sebe tvrdi, ~, da je dobar pisac*] **4.** prezir [*on ti je obični ~*]

✧ *jidiš* nebbich

nȅblagorodan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩, *opr.* blagorodan

✧ NE- + *v.* blagorodan

nȅb|o *sr* ⟨N *mn* -a/nebèsa, G nêbā/nebésā⟩ **1. a.** atmosfera i svemirski prostor koji se sa Zemlje vidi kao svod [*južno ~o*; *sjeverno ~o*] **b.** vrijeme ili klima kao pokazatelj toga **2.** *pren.* baldahin; natkrovlje, nebnica **3.** *rel.* prebivalište viših bića i onih koji su zaslužili zagrobni život [*snivaj na ~u, moj anđele*] // **nebèsk|ī** *prid.* **1.** koji se odnosi na nebo **2.** *pren.* divan △ ~***a mehanika*** znanost koja matematičkim metodama proučava kretanje nebeskih tijela; ~***a os*** *geogr.* zamišljena os oko koje se prividno okreće nebeska sfera; ~***a sfera*** *geogr.* prividna sfera sa središtem u motriteljevu stajalištu; ~***i svod*** *geogr.* prividan oblik vidljivog dijela nebeske sfere; **nebèski** *pril.* **1.** poput neba, kao na nebu **2.** *pren.* divno; **nebèsnī** *prid. ekspr. knjiš.* nebeski (**2**); **nȅbnica** *ž*, *v.* nebo (**2**)

♦ *pr.* (nadimačka): **Nèbes** (Osijek), **Nebèskī** (Zagreb), **Nèbesnī** (Kostajnica) ◊ *top.*: **Nebèsa** (brdo kod Sinja), **Nebèskā vȁla** (uvala kod Zadra)

✧ *prasl.* i *stsl.* nebo (*rus.* nébo, *polj.* niebo), *lit.* debesis ← *ie.* *nebhos: oblak (*grč.* néphos, *skr.* nabhas)

nȅbodēr *m* zgrada, u pravilu viša od osam katova

✧ *v.* nebo + *v.* derati (*kalk.*, prema *engl.* skyscraper)

nebòglasnīk *m* ⟨G *mn* -īci⟩ *bot.* biljka (*Eritrichium nanum*) iz porodice oštrolista (*Boraginaceae*)

✧ *v.* nebo + *v.* glas, glasnik

nȅboglēd *m zool.* **1.** *v.* bežmek **2.** *v.* bukavac

✧ *v.* nebo + *v.* gledati

nèborac *m* ⟨G -ōrca, V nȅbōrče, N *mn* -ōrci⟩ **1.** *vojn. zast.* onaj koji nije sposoban za borbenu jedinicu, nego je određen za pomoćne poslove **2.** onaj koji se ne može boriti // **nèboračkī** *prid.* koji se odnosi na neborce [*neboračko stanovništvo*]

✧ NE- + *v.* boriti se, borac

nebòsklon *m zast. ekspr.* nebeski svod

✧ *v.* nebo + *v.* sklon, skloniti

nebrànjiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može braniti; neobranjiv, *opr.* branjiv // **nebrànjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nebranjivo

✧ NE- + *v.* braniti, branjiv

nèbriga *ž* ⟨D L -izi, G *mn* nȅbrīgā⟩ pomanjkanje brige, odsutnost brige, nemanje brige, površan odnos prema čemu, *opr.* briga o čemu, njegovanje, održavanje, temeljitost (u održavanju) // **nèbrižan** *prid.* ⟨*odr.* -žnī, *komp.* nebrižniji⟩ koji se odnosi na nebrigu; **nèbrižno** *pril.* na način koji nije brižan; nemarno, nehajno

✧ NE- + *v.* briga

nȅbrōjan *prid.* ⟨*odr.* -jnī⟩ koji je malobrojan // **nèbrojen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije brojen; **nèbrojeno** *pril.* vrlo mnogo puta, vrlo mnogo, bezbroj, bezbroj puta; **nèbrojenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nebrojeno
✧ NE- + *v.* broj

nèbrūšen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije obrađen brušenjem [~ *kamen*; ~ *dragulj*]
✧ NE- + *v.* brus, brusiti

Nebukadnèzar (**Nabukodonòsor**) **1. I** (12. st. pr. Kr.), babilonski kralj (o.1130–o.1110. pr. Kr.) **2. II Veliki** (7/6. st. pr. Kr.), babilonski kralj (605–562. pr. Kr.), osvojio Siriju i Palestinu, razorio Salamonov hram i odveo Židove u babilonsko sužanjstvo, obnovio moć Babilonije i sam Babilon (palače, hramovi, kanali za natapanje)

nebulósus *m meteor.* vrsta stratusnog oblaka nejasna, maglovita izgleda
✧ *lat.*

nȅbulōz|an *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji je nejasno predočen (o mislima, idejama itd.); maglovit, mutan, nerazumljiv, smeten [~*na ideja*; ~*an prijedlog*; ~*no predavanje*] // **nebulóza** *ž* maglovita, nejasna predodžba; **nebulóznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nebulozan ili svojstvo onoga što je nebulozno
✧ *lat.* nebulosus

nȅc *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ *razg.* **1.** *sport* mreža (posebno u sportovima u kojima se igra preko mreže, npr. u tenisu, stolnom tenisu, odbojci i sl., i to u značenju udarca pri kojem lopta dotakne mrežu, ali prijeđe u polje protivnika) **2.** mrežasta, pletena vrećica u kojoj se s tržnice i sl. nose dnevne namirnice // **nȅcati** (što) *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ *reg.* plesti što mrežasto, vesti u obliku mreže
✧ *njem.* Netz

nec plus ultra (*izg.* nĕk plûs ùltra) dovde i ništa dalje
✧ *lat.*

nȅčāst *ž* ⟨G -i, I -āšću/-i⟩ ono što nije časno, onaj koji nije častan; sramota // **nȅčasno** *pril.* na nečastan, nepošten način; sramotno; **nèčasnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nečastan ili svojstvo onoga što je nečasno; **nȅčastan** *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ koji nema časti; sramotan, nepošten [~ *čin*]; **nečàstivī** *m* ⟨G -vōg(a)⟩ *rel.* vrag, đavo
✧ NE- + *v.* čast

nȅčedan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩, *opr.* čedan // **nèčednōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nečedno ili osobina onoga koji je nečedan
✧ NE- + *v.* čedo, čedan

nèčemuran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji je bahat; tašt, podmukao
♦ *pr.* (nadimačka): **Nèčemer** (Zaprešić, Bjelovar)

nȅčijī *zam.* koji pripada nekoj neodređenoj osobi
✧ NE- + *v.* čiji

nečìnidba *ž* ⟨G *mn* -dābā/-ī/-ā⟩ *term.* odsutnost čina, nepostojanje čina i djelovanja, nedjelovanje, *opr.* činidba // **nečìnjēnje** *sr* **1.** svjesno odustajanje od čina, činidbe, od djelovanja i djelatnosti; neaktivnost **2.** organizirano nedjelovanje radi davanja prednosti nekoj zaraćenoj ili rivalskoj strani u ratu, u konkurentskim ili natjecateljskim odnosima
✧ NE- + *v.* čin, činidba

nèčist *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije čist, tjelesno ili moralno prljav; ukaljan **2.** koji je nejasan, nedotjeran [~ *govor*] // **nȅčīst** *ž* ⟨G -i, I -i/-īšću⟩ **1.** ono što čini nečistoću, prljavština **2.** *jez. knjiž.* ljudski izmet; nečistoća; **nèčisto** *pril.* na nečist način; prljavo, nemoralno, nepošteno; **nečistòća** *ž* ⟨G *mn* nečistóćā⟩ stanje onoga što je nečisto; prljavost, nečist; **nȅčīšnica** *ž anat.* u najprimitivnijih sisavaca, ptica, gmazova, vodozemaca i riba, te brojnih nižih skupina životinja, završni dio probavnih i spolnih organa; kloaka
✧ NE- + *v.* čist

nȅčit|ak *prid.* ⟨*odr.* -tkī⟩ **1.** koji je nejasno napisan (o tekstu, knjizi) **2.** kojeg je teško razumjeti [*dugi romani vrlo su* ~*ki*], *usp.* nečitljiv // **nečìtānje** *sr* izostanak navike ili sposobnosti čitanja, *usp.* bespismenost; **nȅčitkōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nečitko; **nečìtljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ kojega je nemoguće ili vrlo teško pročitati (o rukopisu) [*imati* ~ *potpis*], *usp.* nečitak, *opr.* čitljiv; **nečìtljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nečitljivo
✧ NE- + *v.* čitati, čitak

nȅčlān *m* ⟨N *mn* nèčlanovi⟩ onaj koji nije član kakve organizacije, kluba itd. (kad se to kao status na poseban način uređuje) [*zemlje* ~*ice parlamentarne skupštine Vijeća Europe*], *opr.* član // **nečlànica** *ž*, *v.* nečlan; **nečlàničin** *prid.* koji pripada nečlanici
✧ NE- + *v.* član

nȅčovjek *m* ⟨N *mn* nȅljūdi⟩ *pejor. ekspr.* **1.** onaj koji nije čovjek u smislu potpune i cjelovite ličnosti, *usp.* čovjek (**3**) **2.** onaj koji je bez dobrih svojstava čovjeka, sposoban za zlo // **nȅčovječan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩, *v.* nȅljudskī; **nȅčovječno** *pril.* kao nečovjek, na način nečovjeka; **nȅčovječnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nečovječno; **nȅčovještvo** *sr* osobina onoga koji je nečovječan, onoga što je nečovječno, neljudsko; surovost, okrutnost, nemilosrdnost, zločin

✧ NE- + *v.* čovjek

nȅčūjan *prid.* ⟨*odr.* -jnī⟩ **1.** koji se ne čuje **2.** koji je vrlo tih, prigušen, koji se jedva čuje // **nečújnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nečujno; **nečȕven** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se nije čuo, koji je prošao bez zvuka izazvanog trenjem i sl. **2.** *pejor.* takav kakav još nije viđen, za koji/kojega se još nije čulo po lošim svojstvima [~ *postupak* takav loš postupak kakav još nije bio poznat]; neviđen, neshvatljiv, nevjerojatan, nemoguć; **nečȕvenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nečuveno

✧ NE- + *v.* čuti, čujan

nȅćāk *m* ⟨V -āče, N *mn* -āci⟩ bratov ili sestrin sin; sinovac // **nȅćāčkī** *prid.* koji se odnosi na nećake; **nȅćāčki** *pril.* kao nećak, na način nećaka; **nećàkinja** (**nȅćaka**) *ž*, *v.* nećak

♦ *pr.* (nadimačka): **Nȅćāk** (110, Otočac, Novska, Lika, Primorje)

✧ *prasl.* *netjь (*stsl.* i *strus.* netii, *stpolj.* nieć: šogor) ← *ie.* *nepti- (*lat.* nepos: unuk, *grč.* anepsiós)

néću (**nêćēš**, **nêćē**, **nêćēmo**, **nêćēte**, **néćē**) odrični oblik *prez.* *gl.* htjeti // **nȅćkati se** *nesvrš.* ⟨*prez.* -ām se, *pril. sad.* -ajūći se, *gl. im.* -ānje⟩ *razg.* u nedoumici odbijati ono što se pruža u izravnom razgovoru, ponudi i sl.; ustručavati se

✧ NE- + *v.* htjeti

nèdać|a *ž* ⟨G *mn* nèdāćā⟩ nesretan ishod čega; nevolja, zlo, teškoća, neprilika [*zapasti u ~e*; *snašle ga ~e*]

✧ NE- + *v.* dati

nȅdalek|ī *prid.* koji nije daleko [*~i grad*; *~o selo*]; obližnji, *opr.* dalek // **nȅdaleko** *pril.* ono što nije daleko, na nevelikoj udaljenosti [~ *od kuće*]; blizu, *opr.* daleko

✧ NE- + *v.* dalj, dalek

nȅdāvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji se dogodio prije kratkog vremena, koji nije iz davnog vremena; skorašnji // **nȅdāvno** *pril.* prije kratkog vremena (ob. u mjerama vremena za veće cjeline, u mjesecima i godinama); skoro

✧ NE- + *v.* davni

nedefìnīrān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije obuhvaćen definicijom **2.** koji je neodređen; nedorađen, nejasan, mutan, nesazreo [*~i karakter*; *~a ideja*; *~a bolest*; *~i projekt*]

✧ NE- + *v.* definicija, definiran

Nèdelīšće *sr* naselje (u blizini Čakovca), 4535 stan. // **Nedelíšćanin** *m* (**Nedelíšćānka** *ž*) ⟨N *mn* Nedelíšćani⟩ stanovnik Nedelišća

Nedeljánec *m* ⟨G Nedeljánca⟩ naselje u Podravini, 1499 stan. // **Nedeljánčanin** *m* (**Nedeljánčānka** *ž*) ⟨N *mn* Nedeljánčani⟩ stanovnik Nedeljanca; **nèdeljānskī** *prid.* koji se odnosi na Nedeljanec i Nedeljančane

nedemòkrat *m* **1.** koji je protiv demokracije **2.** koji se ne obazire na mišljenje većine, krši demokratsku proceduru **3.** koji upravlja autoritarno, diktatorski, samovoljno, nasilno, *opr.* demokrat (i druge izvedene riječi)

✧ NE- + *v.* demokracija, demokrat

Nedèšćina *ž* naselje (u blizini Labina), 569 stan. // **nedéšćīnskī** *prid.* koji se odnosi na Nedešćinu i Nedešćinjane; **Nedešćínjanin** (**Nedešćínac**) *m* (**Nedešćínjānka**, **Nedéšćīnka** *ž*) ⟨N *mn* Nedéšćinjani/Nedešćínci⟩ stanovnik Nedešćine

Nedešćínac *m*, *v.* Nedešćinjanin

Nedéšćīnka *ž*, *v.* Nedešćinjanin

Nédić, **Milan** (1877–1946), general srbijanske i jugoslavenske kraljevske vojske, simpatizer ljotićevaca, *v.*; 1941. otvoreno se stavlja u službu njemačke okupatorske uprave, postaje predsjednik kvislinške »srpske vlade« u okupiranoj Srbiji; poslije rata optužen kao izdajnik i ratni zločinac, u istražnom zatvoru navodno počinio samoubojstvo // **nédićevac** *m* ⟨G -ēvca, N *mn* -ēvci⟩ sljedbenik ideologije i prakse M. Nedića, suradnik njemačkog okupatora

nedírak *m* ⟨G -rka⟩ *bot.*, *v.* prskavac

✧ NE- + *v.* dirati

nèdīrnūt *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** u kojem nije narušen početni odnos, koji je u prvobitnom stanju, koji je onakav kakav je izrađen, koji nije načet, koji nitko nije dirao ili jeo [*~a priroda* priroda u kojoj nije nimalo narušen prvobitni odnos, djevičanska priroda; ~ *kruh*; *~a*

torta]; nedotaknut // **nèdīrnūtōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je nedirnuto
✧ NE- + *v.* dirati

nediscipl̂inīrān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne podvrgava disciplini; neposlušan, hirovit, samovoljan, anarhičan // **nediscipl̂inīrāno** *pril.* na nedisciplinirani način; **nedisciplìnirānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nediscipliniran
✧ NE- + *v.* disciplina, discipliniran

nediskriminácija *ž* **1.** *opr.* diskriminacija **2.** *pol.* načelo po kojem svaka država mora na jednak način tretirati sve ostale države s kojima održava normalne odnose
✧ NE- + *v.* diskriminacija

nèdjelo *sr* zlo djelo; zločin // **nèdjelovānje** *sr* stanje mirovanja ili potpune pasivnosti, *opr.* djelovanje
✧ NE- + *v.* djelo

nȅdjelotvōran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩, *opr.* djelotvoran // **nedjelotvórnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nedjelotvorno ili osobina onoga koji je nedjelotvoran
✧ NE- + *v.* djelotvoran

nèdjelja *ž* ⟨G *mn* nȅdjēljā⟩ **1.** dan poslije subote, a prije ponedjeljka, ob. neradni dan **2.** *reg. arh.* sedam dana po redu i imenima; tjedan **3.** *kršć.* tjedni blagdan △ ***Bijela*** ~ Mali Uskrs // **nèdjēljn|ī** *prid.* **1.** koji pripada, koji se odnosi na nedjelju kao dan, koji je u nedjelju [*~o jutro*], *usp.* nedjelja (**1**) **2.** *reg.*, *v.* tjedni **3.** koji se odvija, obavlja itd. samo nedjeljom kao jedinim danom u tjednu [*~i lovac*; *~i vozač (automobila)* za razliku od svakodnevnog]; **nèdjēljno** *pril.* u nedjelju, svake nedjelje; nedjeljom

♦ **Nèdjēljko** m. os. ime (narodno); isto: **Nèdēljko**, **Nèdīljko**; *hip.*: **Nédo**, **Néđo**, **Néšo** (*pravosl.*); **Nèdjēljka** ž. os. ime (narodno); *hip.*: **Néda**; obično se daje djeci rođenoj u Nedjelju, *usp.* Dominik, Domenika ◊ *pr.*: **Néda** (Omiš, sred. Dalmacija), **Nèdelić** (**Nedèlić**) (Sesvete, Prigorje), **Nèdeljko** (120, Međimurje, okolica Zagreba), **Nèdeljkov** (**Nedéljkov**) (Grubišno Polje, *Z* Slavonija), **Nèdēljković** (**Nedéljković**) (370, *I* Slavonija, Istra), **Nédić** (650, Vukovar, *I* Slavonija), **Nèdjēljka** (Omiš, sred. Dalmacija), **Nèdjēljko** (Sesvete, Omiš, Dubrovnik), **Nédov** (Zagreb), **Nèdović** (Split, *I* Slavonija), **Nékić** (2040, Primorje, *S* Dalmacija, Slavonija), **Néšić** (300, Osijek, *J.* i sred. Dalmacija, *I* Slavonija, *v.* i Nestor), **Nêšković** (130, Osijek, *I* Slavonija, sred. Dalmacija), **Nêšović** (Zadar, Osijek, Kaštela, Sesvete)
✧ *prasl.* *nedělja (*rus.* nedélja) ← NE- + *v.* djelo

nȅdoba *sr* vrijeme koje nije uobičajeno za što; nezgodno vrijeme, nevrijeme
✧ NE- + *v.* dob, doba

nedođ̂irljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima povlašten položaj tako da je pošteđen prigovora, zamjerki itd. po mjerilima koja vrijede za druge ljude (o vladarima, privilegiranima i izuzetima od prava javnosti da sudi o njima) // **nedođ̂irljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nedodirljiv
✧ NE- + *v.* dodir, dodirnuti (se)

nedòđija *ž* *konstr.* kraj ili zamišljena zemlja koja je krajnje negostoljubiva
✧ NE- + *v.* doći

nȅdoglēd *m* *knjiš.* velika daljina koja se ne može dogledati; beskraj
✧ NE- + *v.* dogledati

nedohvàtljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se ne može dohvatiti, do kojega se ne može doći; nedohvatan **2.** nedokučiv (**1**) // **nedohvàtljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nedohvatljiv ili svojstvo onoga što je nedohvatljivo; nedohvatnost
✧ NE- + *v.* dohvatiti

nedojèben *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *vulg.* *žarg.* koji je neizgrađen kao osoba, nepotpun kao osobnost, necjelovita ličnost; neodrastao, neiživljen
✧ NE- + DO-[1] + *v.* jebati

nedokàziv (**nedokàžljiv**) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se ne može potvrditi dokazom, koji se ne može izvesti dokazima [*~a tvrdnja*], *opr.* dokaziv **2.** kojemu se ne može dokazati što, koji nije pristupačan razlozima, koji ne prima savjete, koji nikoga ne sluša, kojemu je uzalud govoriti; tvrdoglav, nerazložan, *opr.* pristupačan razlogu, koncilijantan, razložan // **nedòkazān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije potvrđen dokazom; **nedokàzivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što se ne može dokazati ili osobina onoga kojemu se ne može dokazati
✧ NE- + *v.* dokazati, dokaziv

nedokùčiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** kojemu se ne može dokučiti smisao; neshvatljiv **2.** nedohvatljiv (**1**) // **nedokùčivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩

osobina onoga koji je nedokučiv ili svojstvo onoga što je nedokučivo
✧ NE- + *v.* dokučiti
nedòkuhān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije dovoljno kuhan, koji nije kuhan do kraja; sirov, *opr.* dokuhan, *v.* dokuhati // **nedòkuhānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nedokuhano
✧ NE- + *v.* dokuhati
nedokumèntīrān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije potkrijepljen dokumentima // **nedokumèntīranōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nedokumentirano
✧ NE- + *v.* dokument, dokumentirati
nedòla|zak *m* ⟨G -aska, N *mn* -asci⟩ izostanak [*mora se ispričati zbog ~ska* (ob. kad se ne dođe na mjesto na kojem je tko očekivan ili najavljen)], *opr.* dolazak
✧ NE- + *v.* doći, dolazak
nedòlič|an *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji ne dolikuje, koji ne priliči; neprilično, nepristojan [*~no ponašanje*] // **nedòlično** *pril.* na nedoličan način; nedostojno; **nedòličnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ postupak onoga koji je nedoličan ili svojstvo onoga što je nedolično
✧ NE- + *v.* dolikovati, doličan
nedòmišljen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije dorađen kao ideja, koji nije dobio smisao koji proizlazi iz razmišljanja, na kojem se nije dovoljno radilo i razmišljalo, nedovoljno definiran ili oblikovan kao zamisao, koji nije kao ideja ili zamisao izveden do kraja [~ *prijedlog*; ~ *plan*], *opr.* domišljen, *v.* domisliti // **nedòmišljenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nedomišljeno
✧ NE- + *v.* domisliti
nedònošče *sr* ⟨G -ta, *zb.* -ād⟩ dijete rođeno prije vremena, koje je nošeno manje od uobičajenih devet mjeseci; prematurus *term.*
✧ NE- + *v.* donijeti
nedopèčen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije dovoljno pečen, koji nije pečen do kraja; sirov **2.** *pren.* koji je nedozreo, nedovoljno stručan ili neobrazovan // **nedopèčenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nedopečeno
✧ NE- + DO-[1] + *v.* peći
nedopùstiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može dopustiti, koji se mora spriječiti // **nedopùstivo** *pril.* ono što se ne smije dopustiti, što ne dolazi u obzir prema pravilima čega, običajima, propisima itd.; **nedopùstivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nedopustivo; nedopuštenost; **nedòpuštenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, *v.* nedopustivost
✧ NE- + *v.* dopustiti
nedòpuštenōst, *v.* nedopustiv
nedòrāđen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije u obradi izrađen ili usavršen do kraja, koji je ostavljen nezavršen u procesu proizvodnje ili promišljanja [~ *proizvod*; *~a ideja*], *opr.* dorađen // **nedòrāđeno** *pril.* na nedorađen način, nedotjerano; **nedòrāđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nedorađeno
✧ NE- + *v.* doraditi, dorađen
nedòrāstao *prid.* ⟨*odr.* -slī⟩ **1.** (∅) koji još nije odrastao, koji je još nejak **2. a.** (za što) koji je nesposoban da obavlja neki visokostručan posao, koji je nedovoljno iskusan za što **b.** (komu, čemu) koji se ne može po sposobnosti, znanju, iskustvu i sl., mjeriti s kim // **nedòrāslōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nedorastao
✧ NE- + *v.* dorasti, dorastao
nedorèčen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije dorečen, koji nije izrečen do kraja **2.** koji nije do kraja izražen, čiji izraz nije do kraja oblikovan, koji nije završen u izrazu (ideja, zamisao, prijedlog, djelo itd.) // **nedorèčenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nedorečeno
✧ NE- + *v.* doreći, dorečen
nedòsljedan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji nije dosljedan, *opr.* dosljedan // **nedòsljednōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nedosljedan
✧ NE- + *v.* dosljedan
nedòstajati *nesvrš.* ⟨*prez.* -jēm, *pril. sad.* -jūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (tko, što) ne biti na mjestu, ne biti ondje gdje se očekuje; manjkati [*nedostaje pravi stručnjak*] **2.** (koga, čega) biti prisutan u manjem broju ili činiti manji dio od onoga što se očekuje; manjkati [*nedostaje novca*] **3.** (komu, čemu) svojom odsutnošću uzrokovati tjelesnu ili duševnu tegobu [*nedostaje mi majka*] // **nedòstajūćī** *prid.* koji nedostaje u nekoj cjelini, nizu, seriji itd. [~ *dio*; ~ *primjerak*], *opr.* koji se uklapa, postojeći; **nedòstašče** *sr* novorođenče manje od najmanje normalne težine za svoju dob; **nedostát|ak** *m* ⟨G -tka, N *mn* -áci, G nedòstātākā⟩ **1.** greška, neispravnost, mana [*~ak na stroju*] **2.** pomanjkanje, nestašica [*u ~ku vremena*]; **nȅdostātan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji ne dostaje; nedovoljan (**1**); **nȅdostātnōst** *ž* ⟨G -osti, I

-osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nedostatno; nedovoljnost, manjak

✧ NE- + *v.* dostajati

nedostìživ *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može dostići; nedostižan, *opr.* dostiživ // **nȅdostižan** *prid.* ⟨*odr.* -žnī⟩ **1.** koji se ne može dostići; nedostiživ **2.** koji se ne može postići [~ *ideal*]; **nedostìživōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nedostiživ ili svojstvo onoga što je nedostiživo; nedostižnost, nedostiživost

✧ NE- + *v.* dostignuti, dostiživ

nedóstōjan (čega, ∅) *prid.* ⟨*odr.* -jnī⟩ koji nije dostojan čega [~ *počasti*]; koji nema dostojanstva; nečastan, kompromitiran, bez ugleda // **nedóstōjno** *pril.* na nedostojan način; nedolično; **nedostójnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nedostojan ili svojstvo onoga što je nedostojno

✧ NE- + *v.* dostojan

nedòstupan (∅, komu, čemu) *prid.* ⟨*odr.* -pnī⟩ do kojega se ne može doći, kojemu se ne može ući u trag, koji nije pristupačan [~ *kraj*; ~ *vrh planine*; *optuženi je* ~]; nepristupačan, *opr.* dostupan, pristupačan // **nedòstupnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/ošću⟩ osobina onoga koji je nedostupan ili svojstvo onoga što je nedostupno

✧ NE- + *v.* dostupiti, dostupan

nedòtaknūt *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* nedirnut // **nedòtaknūtōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je nedotaknuto

✧ NE- + *v.* dotaknuti

nedòtjeran *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *razg.* koji nije uredio svoju vanjštinu kako se očekuje i prema običaju [~ *izgled*]; neuredan, zapušten, *opr.* uređen, *v.* urediti, *opr.* dotjeran // **nedòtjerano** *pril.* na nedotjeran način; nedorađeno, neizbrušeno; **nedòtjeranōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji nije dotjeran

✧ NE- + *v.* dotjerati, dotjeran

nȅdotupāvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ tup, glup, priglup, neinteligentan, nepametan

✧ NE- + DO-[1] + *v.* tup

nedòučen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je samo djelomično školovan, koji nije završio nauk, *opr.* učen // **nedòučenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je nedoučen

✧ NE- + DO-[1] + *v.* učiti

nedòumic|a *ž* dvoumljenje, kolebanje, dilema [*biti u* ~*i*]

✧ NE- + *v.* do + *v.* um

nȅdovōlj|an *prid.* ⟨*odr.* -ljnī⟩ **1.** koji ne zadovoljava čime [~*na količina*; ~*na kakvoća*] **2.** *term.* loša, negativna ocjena u školi (**1**) // **nedovóljnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nedovoljno

✧ NE- + *v.* dovoljan

nedòzre|o *prid.* ⟨*odr.* -elī⟩ **1.** koji nije dozreo [~*li plodovi*; ~*li usjevi*]; nezreo, zelen, *opr.* dozreo **2.** (∅, za što) *pren.* onaj koji se još nije potpuno fizički i duhovno razvio, koji nije ušao u doba zrelosti // **nedòzrelōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nedozreo ili svojstvo onoga što je nedozrelo

✧ NE- + *v.* dozreti, dozreo

nȅdrag *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije drag; mrzak // **nȅdrago** *pril.* na nedrag način; nemilo, mrsko

✧ NE- + *v.* drag

nèdruštven *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ne voli društvo; samoživ // **nedrùštveno** *pril.* na nedruštven način; povučeno, zatvoreno; **nedrùštvenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji nije društven

✧ NE- + *v.* društvo, društven

nedr̀žāvn|ī *prid.* koji ne pripada državi, koji nije osnovala država, koji nije ovisan o državi, građanski, kao udruženje građana [~*a organizacija*; ~*a delegacija*]

✧ NE- + *v.* država, državni

nèdugo *pril.* **1.** poslije kratkog vremena, uskoro [~ *zatim*; ~ *poslije (toga, čega* itd.)] **2.** (∅) kratko [*to je trajalo* ~]

✧ NE- + *v.* dug

neduhòvit *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije duhovit **2.** u kojem nema duhovitosti [~*a šala*; ~*a zamisao*], *opr.* duhovit // **neduhòvito** *pril.* bez duhovitosti, *opr.* duhovito; **neduhòvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili čin onoga koji nije duhovit, svojstvo onoga što nije duhovito

✧ NE- + *v.* duh, duhovit

nȅdūž|an *prid.* ⟨*odr.* -žnī⟩ **1.** koji nije ništa skrivio; nevin **2.** bezazlen [~*no ponašanje*] // **nȅdūžno** *pril.* na nedužan način [~ *osuđen*]; nevino; **nȅdūžnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ odlika onoga koji nije kriv za što, stanje bez krivnje; nevinost [*dokazati* ~]

✧ NE- + *v.* dug, dužan

nedvòjben *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ o kojem ne treba dvojiti, koji ne ostavlja mjesta dvojbi [~*a činjenica*]; nesumnjiv, siguran, neprijeporan, pouzdan, *opr.* dvojben // **nedvòjbeno** *pril.* bez dvojbe, bez sumnje, nesumnjivo, pouzda-

no, ne izaziva sumnju; **nedvòjbenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nedvojbeno ili osobina onoga koji je nedvojben
✧ NE- + *v.* dvojiti, dvojben

nedvòsmislen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ne ostavlja mogućnost da bude dvosmislen; nedvojben, potpuno jasan // **nedvòsmisleno** *pril.* tako da ne ostavlja sumnju o tome što znači, što se želi, što će se tvrditi itd., potpuno jasno [~ *kazati*; ~ *potvrditi (činjenice)*]; nedvoumno; **nedvòsmislenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ postupak onoga koji je nedvosmislen ili svojstvo onoga što je nedvosmisleno
✧ NE- + *v.* dvosmislen

nȅdvoūmno *pril.* **1.** ne dvoumeći, bez dvoumice, bez krzmanja, odlučno, ne oklijevajući **2.** *v.* nedvosmisleno
✧ NE- + *v.* dvoumiti se

nȅefikasan *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩, *opr.* efikasan // **nȅefikasnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neefikasno ili osobina onoga koji je neefikasan
✧ NE- + *v.* efikasan

neekonòmičan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji nije ekonomičan; neisplativ // **neekonòmičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što nije ekonomično; neisplativost
✧ NE- + *v.* ekonomija, ekonomičan

neelàstičan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** *fiz.* koji nema svojstva elastičnosti; nesavitljiv, nerastezljiv **2.** *pren.* koji se teško prilagođuje okolini; neprilagodljiv
✧ NE- + *v.* elastičan

neèuklidsk|ī *prid.*, ob. u: △ ~***a geometrija***, *v.* geometrija △
✧ NE- + *v.* Euklid, euklidski

neèuropskī *prid.* koji nije europski
✧ NE- + *v.* Europa, europski

nȅf *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ **1.** *pom. pov.* tip većeg srednjovjekovnog jedrenjaka **2.** minuciozno izrađeni stakleni, kameni i metalni modeli srednjovjekovnog jedrenjaka
✧ *fr.* ← *lat.* navis: brod

nȅfanalīza *ž meteor.* analiza oblačnih sustava kako se vide na satelitskim slikama
✧ *grč.* nephélē (néphos): oblak + *v.* analiza

nefelomètrija *ž kem.* fotometrijska metoda kvantitativne analize koja se osniva na mjerenju intenziteta svjetlosti što prolazi kroz ispitivanu suspenziju; uz pomoć nefelometra određuju se molekulske težine polimera
✧ *grč.* nephélē: oblak + -METRIJA

nȅfer *m reg. pov.* običan vojnik, pješak, ob. u vojsci Osmanskog Carstva [*biti* ~; *služiti kao* ~]
✧ *tur.* ← *arap.* näfär

nȅfēr (I) *prid.* nečastan (ob. u poslovima i postupcima); neispravan, nepošten // **nȅfēr** (II) *pril.* nečasno, nepošteno, neispravno; unfer
♦ *pr.* (prema zanimanju): **Neferánović** (Vinkovci), **Nèferović** (Požega, Slavonski Brod)
✧ NE- + *v.* fer

Nefertìti ili **Nofretète** (14. st. pr. Kr.), žena egipatskog faraona Amenofisa IV Ahnatona, podržavala je njegovu vjersku reformu za uvođenje kulta boga sunca Atona kao jedinoga boga; realističke portretne kamene biste njenog lika među najboljim su ostvarenjima stare egipatske plastike
✧ *egip.*: ljepotica je došla

nefilozòfičan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji ne sadrži filozofiju, koji ima nedostatak da ne sadrži neke elemente filozofije koji se očekuju [~ *roman*; ~ *pisac*; ~ *predavač*] // **nefilozòfičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nefilozofičan ili svojstvo onoga što je nefilozofično
✧ NE- + *v.* filozof, filozofičan

nefològija *ž* dio meteorologije koji proučava oblake
✧ *grč.* néphos: oblak + -LOGIJA

nȅformāl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji ne slijedi propisane oblike [~*na diskusija*] **2.** koji se ističe nedostatkom formalizma i formalnosti [~*no ponašanje*; ~*no oblačenje*] **3.** koji je u uobičajenoj uporabi [~*an jezik*] △ ~***na organizacija*** model ljudskog ponašanja i odnosa koji se javlja usporedno s formalnom organizacijskom strukturom ili izvan nje; spontano je formiraju skupine ljudi koji zajednički djeluju radi istih ciljeva; ~***ne grupe*** *sociol.* skupine ljudi koji se povezuju i djeluju na osnovi zajedničkih interesa ili prijateljstava, bez uspostavljanja organizacijskih oblika // **nȅformālno** *pril.* na neformalan način [~ *pozdraviti*]
✧ NE- + *v.* forma, formalan

nȅfoskop *m meteor.* uređaj za određivanje smjera i brzine gibanja oblaka, obično u obliku graduiranog ogledala
✧ *grč.* néphos: oblak + -SKOP

nefotogèničan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji nije pogodan za slikanje, čija slika nije vjerna na fotografijama // **nefotogèničnōst** *ž* ⟨G -osti, I

-osti/-ošću⟩ osobina onoga koji nije fotogeničan

✧ NE- + *v.* fotogeničan

nefrektòmija *ž med.* kirurško odstranjenje bubrega zbog nepopravljivog oštećenja

✧ *grč.* nephrós: bubreg + *v.* ektomija

nèfrīt *m* ⟨G nefríta⟩ *min.* mineral iz skupine amfibola, kalcijev magnezijev silikat, zelene boje, tzv. bubrežni kamen; upotrebljava se za izradu malih umjetničkih predmeta, ukrasa i nakita, tvrd i žilav, pa se u kameno doba rabio za izradu alata, *usp.* žad

✧ *njem.* Nephrit ≃ *grč.* nephrós: bubreg (zbog pučkog vjerovanja da taj kamen liječi bolesti bubrega)

nefr̀itis *m pat.* akutna ili kronična upala bubrega, zbog infekcije, alergije, djelovanja otrova i dr.; može prouzročiti uremiju

✧ *grč.* nephrîtis ≃ nephrós: bubreg + -ITIS

nefrolitijáza *ž pat.* bubrežni kamenci

✧ *grč.* nephrós: bubreg + *v.* litijaza

nefroskleróza *ž pat.* bolest skupljanja, kvrčenja bubrega uslijed renovaskularnih promjena

✧ *grč.* nephrós: bubreg + *v.* skleroza

nefróza *ž pat. zast.* bubrežna bolest degenerativne naravi

✧ *grč.* nephrós: bubreg + -OZA

nefùndīrān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nema oslonca u činjenicama, koji nema uporište u dokazima; neosnovan, neutemeljen

✧ NE- + *v.* fundus, fundiran

nèfunkcionālan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji nije svrsishodan, koji nije racionalan u svojoj funkciji, koji ima dijelova koji nisu potrebni za funkciju [~ *stan*; ~ *prostor*] // **nefunkcionálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nefunkcionalno

✧ NE- + *v.* funkcija, funkcionalan

negácija *ž* **1.** poricanje, odbijanje, nijekanje **2.** *lingv.* riječ za odricanje »ne«; niječnica, *opr.* afirmacija **3.** *log. mat.* operacija kojom se izjavi *A* pridružuje izjava $\neg A$ (»nije A«) koja je istinita ako i samo ako je *A* lažna; nijek **4.** *inform.* pretvaranje signala s dva stanja (binarnog signala) ili uzorka bitova u suprotno stanje (1001 u 0110) △ ~ ***negacije*** jedan od osnovnih zakona dijalektičkog mijenjanja cjelokupne zbilje, svaki je stupanj razvitka negacija prošloga, svaki budući negacija prethodnoga, te se u okviru stalnih negacija odvija društveni, misaoni i zbiljski razvoj // **negatívac** *m* ⟨G -vca, N *mn* -vci, G negàtīvācā⟩ *publ.* negativan lik u filmovima, dramskim djelima itd., onaj koji simbolizira negativne i nepoželjne osobine i postupke; **nègatīvan** *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ **1.** koji izriče negaciju, neslaganje, odbijanje, proturječnost; odrečan [~*an odgovor*] **2.** nepovoljan, loš, neprihvatljiv [~*no djelovanje*] △ ~***na teologija*** *fil. teol.* grana teologije koja smatra da je protuslovno svako logičko određenje beskonačnog bića, te koja naznačuje sve ono što Bog nije, a ne ono što jest; ~***ni argument*** *log.* argument koji ukazuje na to da su razlozi nekog mišljenja neispravni i da se mogu bez posebnog obrazlaganja odbaciti; ~***ni broj*** *mat.* realni broj manji od nule, označava se predznakom – (minus); **negatívčev** *prid.* koji pripada negativcu; **negatìvist** (**negativ̀ist**) *m* onaj koji negira, dovodi u sumnju po unaprijed postavljenom zaključku i misaonom postupku; **negatìvistkinja** *ž*, *v.* negativist; **negativ̀itēt** *m* ⟨G negativitéta⟩ **1.** *fil.* ontološki pojam koji označava »ništa« kao integralni moment samoga bitka, kao dijalektički protupojam pojmu, negacija pozicije, antiteza teze te prema tome »sastavni dio svega zbiljskog« (Hegel) **2.** beskonačnost i nadnaravnost bitka možemo spoznati samo negativnim odrednicama, pa tako i Boga spominjemo samo onime što on nije (Bog nije tjelesan, Bog nije konačan itd.); **negativìzam** *m* ⟨G -zma⟩ **1. a.** djelovanje, postupak i duševno stanje negativista **b.** suprotstavljanje ili opiranje, prikriveno ili očito, izvanjskim savjetima, prijedlozima, zahtjevima ili stavovima **2.** *pat.* psihopatski defekt volje, pacijent osjeća jak otpor, odbojnost pri pokretima koji su potrebni za izvršenje nekog čina; **negatívka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* negativac; **negatívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je negativan ili svojstvo onoga što je negativno; **nègātor** *m* onaj koji niječe; odricatelj; **nègātorica** *ž*, *v.* negator; **nègātoričin** *prid.* koji pripada negatorici; **negírānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* negirati **2.** *psih.* oblik odbijanja pojedinca da se suoči sa svojim nedostatkom ili situacijom koja ga ugrožava; **negírati** (što) *dv.* ⟨*prez.* nègīrām, *pril. sad.* -ajūći, *pril. pr.* -āvši, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** poricati počinjeno djelo, tvrditi da što nije počinjeno; nijekati **2.** odricati točnost riječi sugovornika, osporavati što u cjelini; proturječiti **3.** *mat.* izvesti operaciju negiranja, *usp.* negacija (**2**)

✧ *lat.* negatio; negativus: niječan ≃ negare: nijekati

nègatīv *m* **1.** razvijena i fiksirana slika na fotografskoj ploči ili filmu na kojoj su tamna i svijetla mjesta raspoređena obratno rasporedu u prirodi, *opr.* pozitiv **2.** otisak nekog predmeta (u gipsu, plastici i sl.), načinjen radi reprodukcije △ ***fototipijski*** ~ negativ dobiven snimanjem crtežnog originala, *usp.* fototipija; ***komplementarni*** ~ kolor-negativ koji prirodne boje snimljenog objekta pokazuje u odgovarajućim komplementarnim bojama; kopiranjem komplementarnog negativa na pozitivski kolor-materijal dobiva se pozitiv s ispravnim vrijednostima boja; ***rasterski*** ~ negativ dobiven snimanjem višetonskog originala kroz raster; kontinuirani tonovi originala raščlanjuju se na pojedinačne elemente – rasterske točkice

✧ *njem.* Negativ ← *fr.* négatif, *v.* negacija

nègažen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije gažen [~ *snijeg* snijeg cijelac; ~*a livada*]; netaknut

✧ NE- + *v.* gaz, gaziti

nȅgda *pril. knjiš.* u neko vrijeme; nekada, jednom, nekoć // **nȅgdašnjī** *prid.* koji je bio negda; nekadašnji

✧ NE- + *v.* kada

nȅgdje *pril.* **1. a.** na neodređenom mjestu **b.** mjestimično, gdjegdje **c.** nekuda, nekamo (uz *gl.* kretanja) **2.** *razg.* pri približnom određivanju vremena, količine i sl.; nekako, otprilike, valjda oko, nekako [~ *dvadeset dana*] **3.** *čest.* izražava vjerojatnost, pretpostavku čega [*taj se ~ napatio straha kad je ostao zatvoren u dizalu*]

✧ NE- + *v.* gdje

neglàzīran *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije podvrgnut procesu glaziranja [~*a riža*]

✧ NE- + *v.* glazura, glaziran

negligèncija *ž* **1.** nebriga, nemar, nehaj, nepažnja, aljkavost **2.** *pravn.* blaži stupanj krivnje koja nastupa zbog nepredviđanja opasnih posljedica koje je počinitelj bio dužan predvidjeti; nehaj, nehat

✧ *lat.* necligentia

neglȉžē (**negližê**) *m* ⟨G negližèa⟩ **1. a.** lagana intimna odjeća **b.** jutarnja kućna haljina **2.** neuredan, zanemaren izgled; polugolotinja

✧ *fr.* négligé

nȅgo 1. *vezn.* **a.** (s N) (u usporedbi poslije komparativa pridjeva i priloga i riječi koje traže komparativ) od (s G) [*više* ~; *više volim slatko* ~ *slano*; *drugačiji* ~ i sl.] **b.** (iza negacije ili odrične rečenice) već, ali [*nisam došao u subotu*, ~ *u nedjelju*] **c.** (uz odricanje) osim, izuzev, izuzevši [*nisu došli svi* ~ *neki*] **2.** (povezivanje misli pri nastavku iskaza) međutim, a sada, a onda, a u taj čas itd. [~ *čuj ovo*] // **nègodovati** (∅) *nesvrš.* ⟨*prez.* nègodujēm, *pril. sad.* nègodujūći, *gl. im.* -ānje⟩ izražavati nezadovoljstvo; buniti se, prosvjedovati

✧ *v.* ne + *prasl.* *-go (čestica)

negocijácija *ž ekon.* **1.** prodaja još nedospjele mjenice **2.** davanje ili raspisivanje javnog zajma **3.** trgovina, rad s novcem u trgovini, obrtanje trgovačkog kapitala // **negocȉjant** (**negocijȁnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ *reg. zast.* trgovac na veliko, veletrgovac

✧ *lat.* negotiatio: trgovina

nȅgoli *vezn.* (uz prezent *svrš.* glagola) u zn. radnje koja se izvršava prije druge radnje [*spremit ću se prije* ~ *dođem* = prije nego (što) dođem]

✧ *v.* nego + *v.* li

Nègoslāvci ⟨G Nègoslāvācā⟩ *m mn* naselje (u blizini Vukovara), 1682 stan. // **Negoslávčanin** *m* (**Negoslávčānka** *ž*) ⟨N *mn* Negoslávčani⟩ stanovnik Negoslavaca; **nègoslāvskī** *prid.* koji se odnosi na Negoslavce i Negoslavčane

negostoljùbiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji ne voli primiti gosta, koji nije ljubazan s gostima, *opr.* gostoljubiv **2.** koji je odbojan, neprijateljski [~*a klima*] // **negostoljùbivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je negostoljubiv

✧ NE- + *v.* gostoljubiv

nègrīd *m* ⟨G negrída⟩ *antrop.* pripadnik rasne loze negroida koji nastavaju široko područje suptropske i tropske Afrike, Andamanske otoke, planine Filipina

✧ *njem.* Negride(r) ≃ *šp.* i *port.* negro: crn + -ID

negrȉto *m* ⟨N *mn* -si⟩ *antrop.* **1.** prastanovnik Filipina i Malajskog poluotoka **2.** pripadnik crne rase i srodnih tipova karakterističnog niskog rasta

✧ *šp.* negro: crn

NEGRO- kao prvi dio riječi označava da se drugi dio odnosi na crno i crnce

♦ *pr.* (nadimačka, za osobe crne puti ili kose, *usp.* Crnić, Črnja, Fekete, Karadžić, Schwarz i sl.): **Nêgri** (Labin, Istra), **Négrić** (Opatija, Primorje), **Négro** (Zadar, Primorje, Pokuplje)

✧ *šp.* i *port.* negro: crn

negrofilija *ž pol. publ.* naklonost prema crncima i njihovim pravima, običajima, muzici itd.
✧ NEGRO- + -FILIJA

negrofòbija *ž pol. publ.* odbojnost prema crncima i njihovim pravima, običajima, muzici itd.
✧ NEGRO- + -FOBIJA

negròīd *m* ⟨G negroída⟩ *antrop.* **1.** pripadnik negroida **2.** (*mn*) ogranak negro-australoidne rasne skupine // **nȅgroīd|an** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji je sličan crncu, poput crnca (širok nos, puna usta), iako nije crnac △ ***~ni narodi*** narodi koji imaju zajedničke rasne crte s crncima (Bušmani u Africi, Dravidi u Indiji, Papue na Novoj Gvineji)
✧ NEGRO- + -OID

negroìzam *m* ⟨G -zma⟩ ukupnost interesa crnaca i zalaganja za prava crnaca
✧ NEGRO- + -IZAM

negromàntija *ž antrop.* proricanje, gatanje na osnovi prizivanja duhova pokojnika; čarobnjaštvo, crna magija // **negromàncija** *ž* ono čime se bavi negromant, bavljenje ili djelatnost negromanta; **negròmant** (**nekròmant**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ **1.** onaj koji se bavi prizivanjem duhova, koji traži izravnu vezu s umrlima; spiritist **2.** *pren.* onaj koji se bavi nestvarnim kombinacijama, onaj koji širi nejasnoće i nejasne pojmove, koji zamućuje ono što je očito; opsjenar, šarlatan; **negròmantkinja** (**negròmantica**) *ž*, *v.* negromant
✧ *srlat.* nigromantia ← *lat.* necromantia ← *grč.* nekromanteía ≃ NEGRO- + -MANTIJA

Negro spirituals (*izg.* Nígro spiritjuals) *m glazb.* religiozne narodne pjesme Crnaca Sjeverne Amerike nastale na temelju crkvenih pjesama preobraženih specifičnom crnačkom interpretacijom, *usp.* gospel
✧ *amer.engl.*

nȅgus *m* piće slično punču, omiljeno u Engleskoj
✧ *engl.* prema engleskom pukovniku F. Negusu koji ga je izmislio

nȅgv|e *ž pl. tantum* ⟨G nȇgāvā/-ī⟩ okovi za noge, lanci s kuglama [*baciti u ~e*; *držati u ~ama*]
✧ *mađ.* nyūg

Nȅhāj *m pov.* tvrđava kod Senja, sagrađena 1558, najistaknutija točka u obrani Z Hrvatske od Osmanlija, kasnije i simbol uskočkog otpora Mlečanima i Habsburgovcima
♦ *v.* nehajan

nȅhājan *prid.* ⟨*odr.* -jnī⟩ koji ne haje za što; nemaran, nezainteresiran, nehatan // **nȅhāj** *m* **1.** nedostatak brige, mara **2.** *pravn.*, *v.* nehat (**1**); **nȅhājno** *pril.* na nehajan način; nemarno; **nȅhājnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ odnos onoga koji je nehajan
✧ NE- + *v.* hajati

Nèhājev, **Milutin** (pravo prezime Cihlar) (1880–1931), hrv. književnik i publicist, izvrstan poznavalac europske književnosti, pisac najkarakterističnijeg romana hrvatske moderne (*Bijeg*) u kojem daje sliku hrv. dekadentnog intelektualca (novele *Veliki grad*, *Prijelom*, *Život*)

nehàjir *m reg. ekspr.* nedobro, nesreća [*nije dobro već ~ majko*]
✧ hibridna tvorba od NE- + *tur.* hayir ← *arap.* ḫayr: dobar; dobrota

nehlàpiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* hlapiv // **nehlàpivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što nije hlapivo
✧ NE- + *v.* hlapiti, hlapiv

nehòra *ž*, *v.* neora

nèhoticē *pril.* bez namjere ili bez voljnog poticaja; nenamjerno, nevoljno, slučajno, *opr.* hotice, hotimice // **nȅhāt** *m* **1.** nemarnost, nezainteresiranost, nehaj **2.** *pravn.* lakši oblik krivnje; nehotično izvršenje kaznenoga djela △ ***ubojstvo iz ~a*** *pravn.* slučajno, nenamjerno ubojstvo, bez dužne brige da se izbjegne; **nȅhātan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ *razg.*, *v.* nehajan; **nȅhātnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ odnos onoga koji je nehatan; **nèhotičan** (**nèhotimičan**) *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji je slučajno počinjen; nenamjeran; **nèhotičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je učinjeno nehotice, onoga što je nehotično
✧ NE- + *v.* htjeti, hotice

nehr̀đajūći *prid.* koji ima svojstvo da ne hrđa; nerđajući △ ***~ čelik*** visokolegirani čelik otporan na koroziju
✧ NE- + *v.* hrđa (rđa)

Nehru (*izg.* Nȇhru), **Džavaharlal** (1889–1964), indijski državnik, suradnik M. Gandhija u borbi protiv kolonijalizma; prvi premijer neovisne Indije (1947–1964), jedan od začetnika politike nesvrstanosti

nehr̀vatskī *prid.* koji nije hrvatski [*~ proizvod*] // **nehr̀vatski** *pril.* na nehrvatski način
✧ NE- + *v.* Hrvatska, hrvatski

nȅhumān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije čovječan, koji je bez milosrđa; neljudski, *opr.* human // **nȅhumāno** *pril.* na nehuman način; nečo-

vječno, okrutno; **nȅhumānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ nečovječnost, nemilosrdnost

✧ NE- + *v.* human

Neidhardt (*izg.* Nàjdhart), **Juraj** (1901–1979), hrv. moderni arhitekt, 1930-ih Le Corbusierov asistent u Parizu; izveo kompleks Nadbiskupskog sjemeništa na Šalati (1925–1928) te gotovo sve važne administrativne i upravne zgrade u Sarajevu poslije 2. svjetskog rata

nèimār *m reg. ekspr.* graditelj, arhitekt, građevinski inženjer

♦ *pr.* (prema zanimanju): **Neimárević** (Pokuplje, Istra)

✧ *tur.* mimar ← *arap.* miʻmār

neimáština, *v.* nemati

nèimenovānje *sr* izbjegavanje ili propuštanje da se imenuje, *opr.* imenovanje

✧ NE- + *v.* ime, imenovati

neinteligèntan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji je nerazuman **2.** glup // **neinteligèntno** *pril.* nerazumno, glupo

✧ NE- + *v.* inteligentan

neintervèncija *ž* **1.** *opr.* intervencija **2.** *pol.* načelo međunarodnoga prava po kojemu je zabranjeno miješanje trećih u unutarnje poslove i nadležnosti suverenih zemalja

✧ NE- + *v.* intervenirati, intervencija

nȅinventīvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji je bez ideja; nemaštovit // **neinventívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neinventivan ili svojstvo onoga što je neinventivno; nemaštovitost

✧ NE- + *v.* inventivan

nȅiscȑp|an *prid.* ⟨*odr.* -pnī⟩ **1.** *opr.* iscrpan **2.** koji je vrlo opsežan, vrlo bogat u rezervama kojima raspolaže [*~no vrelo informacija*; *~an izvor* (sirovina itd.)] // **neiscȑpiv** (**neiscȑpljiv**) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može iscrpsti, *opr.* iscrpiv (iscrpljiv); **nȅiscȑpnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neiscrpan ili svojstvo onoga što je neiscrpno

✧ NE- + *v.* iscrpiti, iscrpan

neìshrānjen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije dovoljno ili ispravno hranjen; kržljav, mršav, *opr.* ishranjen, ugojen // **neìshrānjeno** *pril.* na neishranjen način; **neìshrānjenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je neishranjen

✧ NE- + *v.* ishrana, ishraniti

neìskāzan *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* iskazan // **neiskàziv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* iskaziv; **neiskàzivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neiskazivo

✧ NE- + *v.* iskazati, iskazan

neiskòrijēnjen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije do kraja uništen ili iskorijenjen // **neiskorjènjiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ kojemu nije moguće uništiti ishodišta ili korijenje; neuništiv [*~o zlo*]; **neiskorjènjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neiskorjenjivo

✧ NE- + *v.* iskorijeniti

neiskòrišten *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije iskorišten [*~ prostor*] // **neiskòrištenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji nije iskorišten ili svojstvo onoga što je neiskorišteno

✧ NE- + *v.* iskoristiti

nèiskren *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije iskren // **nèiskreno** *pril.* na neiskren način; **nèiskrenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neiskren

✧ NE- + *v.* iskren

nȅiskusan *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ koji nema iskustva; naivan, *opr.* iskusan // **neiskúsnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, *v.* neiskustvo; **neiskústvo** *sr* osobina ili stanje onoga koji je neiskusan; neiskusnost

✧ NE- + *v.* iskusan

neìskvāren *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije iskvaren; pošten, nepokvaren // **neìskvāreno** *pril.* na neiskvaren način; nepokvareno; **neìskvārenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neiskvaren

✧ NE- + *v.* iskvariti

neìspāvān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije dosta spavao // **neìspāvanōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je neispavan

✧ NE- + *v.* ispavati se

neìspīsān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije ispisan [*~ list papira*; *~ rukopis* nevješt rukopis], *opr.* ispisan

✧ NE- + *v.* ispisati, ispisan

neìspītān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije ispitan **2.** neistražen

✧ NE- + *v.* ispitati

neìsplāćen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije isplaćen [*~a invalidnina*], *opr.* isplaćen, *v.* isplatiti // **neisplàtiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne isplati, u koji ne treba ulagati jer ne daje dobit, *opr.* isplativ; **neisplàtivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neisplativo

✧ NE- + *v.* isplatiti

neìsplakān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije isplakan

✧ NE- + *v.* isplakati

nȅisprāvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ **1.** koji nije ispra-

van, koji je pokvaren [~ *sat*; ~ *motor*] **2.** koji je nepravilan ili netočan [~ *način zaključivanja*], *opr.* ispravan // **neispràvljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može ispraviti; **nȅisprāvno** *pril.* na neispravan način [~ *zaključiti*]; **neisprávnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je neispravno

✧ NE- + *v.* ispraviti, ispravan

neìspunjen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije pun [~*a posuda*] **2.** koji je siromašan doživljajima, koji nije ostvario očekivanja [~*e želje*] **3.** u koji nisu uneseni traženi podaci [~ *obrazac*]

✧ NE- + *v.* ispuniti

nèistin|a *ž* **1.** neistinita tvrdnja, *opr.* istina **2.** *eufem.* laž [*govoriti ~e* lagati] // **nèistinit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije istinit, koji ne sadržava istinu **2.** *eufem.* lažan; **nèistinito** *pril.* na neistinit način; **nèistinitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je oprečno istini, što izriče neistinu

✧ NE- + *v.* istina

nȅistomišljenīk *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩, *opr.* istomišljenik // **nȅistomišljenica** *ž*, *v.* neistomišljenik

✧ NE- + *v.* istomišljenik

neìstrāžen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije podvrgnut istraživanju, koji tek treba istražiti; nepoznat, neproučen, *opr.* istražen, *v.* istražiti // **neìstrāženōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što nije istraženo, *opr.* istraženost; **neistràživ** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može istražiti [~*a svemirska prostranstva*]; **neistràživōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što se ne može istražiti, nemogućnost da se spozna ili upozna istraživanjem, *opr.* istraživost

✧ NE- + *v.* istražiti

neìstrošen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije istrošen, koji još radi // **neistròšiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može istrošiti [~ *materijal*]

✧ NE- + *v.* istrošiti

nȅizbjēžan *prid.* ⟨*odr.* -žnī⟩ koji se ne može izbjeći, koji se mora dogoditi; neminovan, neizbježiv // **neizbjèživ** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* izbježiv; **neizbjèživo** *pril.* tako da se ne može izbjeći; neminovno; **neizbjèživōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, *v.* neizbježnost; **nȅizbjēžno** *pril.* (*čest.*) (u raznim kontekstima pojačanje tvrdnje ili afirmacije) nužno, nesumnjivo, na svaki način, svakako, bez daljnjega, u svakom slučaju [~ *se mora zaključiti*]; **nȅizbjēžnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neizbježno; neizbježivost

✧ NE- + *v.* izbjeći

neizbrìsiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može izbrisati // **neizbrìsivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neizbrisivo

✧ NE- + *v.* izbrisati, izbrisiv

neìzbrojen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije izbrojen // **neizbròjiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može izbrojiti; **neizbròjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neizbrojivo

✧ NE- + *v.* izbrojiti

neizdȑživ (**neizdȑžljiv**) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se ne može izdržati [~ *napor*] **2.** koji se vrlo teško podnosi [~*e (životne) prilike*]; nepodnošljiv, *opr.* izdržljiv, podnošljiv // **neizdȑživo** (**neizdȑžljivo**) *pril.* na neizdrživ način; **neizdȑživōst** (**neizdȑžljivōst**) *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neizdržljivo

✧ NE- + *v.* izdržati, izdržljiv

nȅizglēdan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩, *opr.* izgledan

✧ NE- + *v.* izgledati, izgledan

neizgòriv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ne može izgorjeti [~ *materijal*]; nesagoriv

✧ NE- + *v.* izgorjeti

neizljèčiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može izliječiti [~*a bolest*] // **neizljèčivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je neizlječivo

✧ NE- + *v.* izliječiti, izlječiv

neizmìrljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može izmiriti, uskladiti s čime, *usp.* neuskladiv

✧ NE- + *v.* izmiriti

neizmjènjiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može izmijeniti; nepromjenjiv // **neizmjènjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neizmjenjivo

✧ NE- + *v.* izmijeniti, izmjenjiv

nȅizmjēran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji se ne može izmjeriti; beskrajan, beskonačan **2.** *ekspr.* vrlo velik // **neizmjèriv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može izmjeriti; **neizmjèrivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neizmjerivo; **nȅizmjērno** *pril.* **1.** beskrajno, neograničeno **2.** vrlo veliko, u velikoj mjeri; **neizmjérnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neizmjerno; beskonačnost

✧ NE- + *v.* izmjeriti

neizòbrāžen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije izobražen // **neizòbrāženo** *pril.* na neizobražen način;

neizòbrāženōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neizobražen
✧ NE- + *v.* izobraziti

nȅizostāvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji se ne može izostaviti // **neizostávnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neizostavno
✧ NE- + *v.* izostaviti

nȅizrāvan *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije izravan; posredan, indirektan [~ *odgovor*] // **nȅizrāvno** *pril.* na neizravan način, *opr.* izravno
✧ NE- + *v.* izravan

neìzrāžen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije izražen, izrečen, izgovoren [*neizraženi osjećaji*], *opr.* izražen, *v.* izraziti // **neìzrāženōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je neizraženo; **neizràziv** (**neizràžljiv**) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* izraziv; **neizràzivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neizrazivo; **nȅizražājan** *prid.* ⟨*odr.* -jnī⟩, *opr.* izražajan; **neizražájnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neizražajno, osobina onoga koji je neizražajan
✧ NE- + *v.* izraz, izraziti

neizrèčen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije izrečen; neiskazan, neizražen, *opr.* izrečen, *v.* izreći // **neizrèciv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može opisati ili izreći riječima [*s ~om boli*; *~a tuga*; *~a ljepota*]; neiskazan, neopisiv, *opr.* izreciv; **neizrècivo** *pril.* tako da se ne može izreći riječima; neiskazivo, neopisivo; **neizrècivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neizrecivo
✧ NE- + *v.* izreći

neizvèdiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može izvesti [~ *projekt*]; neizvodiv // **neizvèdivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neizvedivo; **neizvòdiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može izvesti, koji se ne može provesti u djelo, koji se ne može realizirati; neizvodljiv, *opr.* izvodljiv (izvodiv); **neizvòdljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* neizvodiv
✧ NE- + *v.* izvesti[1]

nȅizvjestan *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ koji se ne može predvidjeti ili zaključiti s pouzdanošću; nesiguran, nepouzdan [~ *ishod*] // **nȅizvjesno** *pril.* na neizvjestan način; nepouzdano, nesigurno, *opr.* izvjesno; **nȅizvjesnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neizvjesno
✧ NE- + *v.* izvjestan

nȅjāk *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je slab; loman, krhak, nedovoljno jak **2.** koji je u djetinjoj dobi, koji se još ne može za se brinuti // **nȅjāč** *ž zb.* sve što je još nejako u zn. djeca [*ova/ta ~*], *usp.* nejak (**2**); **nȅjāčād** *ž zb.* ⟨I -i⟩, *v.* nejače; **nȅjāče** *sr* ⟨G -ta, *zb.* -ād⟩ nejako dijete, dijete u uzrastu kad ne može opstati na životu bez izravne brige hranitelja
♦ **Nȅjāk** m. os. ime (profilaktičko), *zast.*
◇ *pr.* (nadimačka): **Nȅjāk** (Karlovac)
✧ NE- + *v.* jak

nèjas|an *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ **1.** koji nije jasan; zamagljen, mutan [*~na slika*] **2.** koji nema jasan smisao; nerazumljiv [*~an tekst*] // **nèjasno** *pril.* na nejasan način; **nejasnòća** *ž* ⟨G *mn* nejasnóćā⟩, *v.* nejasnost; **nèjasnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nejasno; nejasnoća
✧ NE- + *v.* jasan

nejedínstvo *sr*, *opr.* jedinstvo
✧ NE- + *v.* jedinstvo

nȅjednāk *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* jednak // **nejednàdžba** *ž mat.* zapis problema određivanja onih vrijednosti argumenata za koje je vrijednost jedne funkcije manja (manja ili jednaka) od vrijednosti druge funkcije; **nȅjednāko** *pril.*, ob. u: [*podijelio je imanje ~*]; **nejednákōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nejednako
✧ NE- + *v.* jednak

nejednòlik *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije jednolik; raznolik, nejednoličan, *opr.* jednolik // **nejednòličan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩, *v.* nejednolik; **nejednòlikōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što nije isto
✧ NE- + *v.* jednolik

nejèdnōm (način pisanja uz: ne jednom) *pril.*, *v.* jednom
✧ NE- + *v.* jedan, jednom

nejèstiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može jesti ni pod kojim predvidljivim uvjetima, ob. otrovan, koji nije za jelo, *opr.* jestiv
✧ NE- + *v.* jesti, jestiv

nejùnāčkī *prid.*, *opr.* junački // **nejùnāčki** *pril.*, *opr.* junački
✧ NE- + *v.* junak, junački

nȅk *m* ⟨N *mn* -ovi⟩ stup od skrutnute vulkanske lave
✧ *engl.* neck

nȅka (**nȅk**) **1.** *vezn.* (*zavisni*) **a.** (*namjerni*) da [*donio je ~ se nađe*] **b.** (*pogodbeni*) ako, ako samo [*~ dođe i gotovo je*] **c.** (*dopusni*) makar, makar da, iako [*~ sam siromah, volim život*] **2.** riječ za iskazivanje modalnih sadržaja (zapovijed, poticaj) [*~ dođe*] **3.** (u raznim kontekstima u zn. trajanja ili želje da se održi

postojeće stanje) **a.** [~ *stoji* neka ostane na istom mjestu, neka se ne miče] **b.** [~ *radi* neka se ništa ne mijenja, neka ostane postojeći odnos (o strojevima, aparatima itd.)] **c.** [~ *ga* neka nastavi tako, neka tako radi i dalje i sl. (o osobama)] **d.** neka ostane kako jest (o stvarima, predmetima i sl.) **4.** *reg.* u zn. potrebnog vremena za što kao uvjet da se što učini, objasni i sl. [~ *se sjetim* = (samo) da se sjetim; ~ *vidim* = daj da vidim = (samo) da vidim; ~ *dođe (i sl.)* u zn. kad dođe, dok ne dođe = neka (najprije) dođe (ne znači potpuno 3. lice imperativa kao zapovijedi trećem licu za izvođenje radnje); ~ *nađem vremena* = potrebno je da uhvatim vremena]
✧ *prasl.* *nekъ, *nexъ (*polj.* niech)

nȅkad (**nȅkada**) *pril.* **1.** davno, u ranija vremena **2.** s vremena na vrijeme, od vremena do vremena; kadikad, ponekad, katkad // **nȅkadašnjī** (**nȅkadanjī**) *prid.* iz prošlih vremena, od nekada, koji je bio nekad; ondašnji, prijašnji
✧ NE- + *v.* kada

nȅkakāv *zam.* (neodređena) **1.** neki, jedan bilo kakav, ma kakav [~ *posao*] **2.** nesamostalno **a.** nije osobit, nije poseban, ne vrijedi mnogo [*imali smo pri ruci ~ čekić*] **b.** *pejor.* jedan od, bez izrazitih svojstava [~ *pjesnik*]
✧ NE- + *v.* kakav

nȅkāko *pril.* nesamostalna riječ **1.** na neki neodređen način (kao da je onako kako iskazuje predikat) [~ *mi se ne da*] **2.** otprilike, približno [~ *u to vrijeme*] **3.** malo bolje, kako-tako, još i nekako, koliko-toliko bolje (ljepše) [*ide ~*]
✧ NE- + *v.* kako

nȅkamo *pril.* prema nekom mjestu, na neko mjesto [*otišao je ~*]
✧ NE- + *v.* kamo

nekaràkteran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji je bez karaktera, koji nema načela, odlučnosti, koji nije pošten // **nekaràkterno** *pril.* na nekarakteran način
✧ NE- + *v.* karakter, karakteran

nèkažnjen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije kažnjen, kome nije dosuđena kazna // **nekàžnjiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* kažnjiv; **nekàžnjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, *opr.* kažnjivost
✧ NE- + *v.* kazna, kazniti

nȅk|ī *zam. neodr.* **1.** jedan, bilo koji, ma koji [~*i su te tražili*] **2.** koji, pokoji, poneki [~*i će uvijek dobro prolaziti i biti pametni*] **3.** nekakav (**2**) [A: *Imaš li brod?* B: *Imam ~i*] **4. a.** neodređen, nejasan, teško prepoznatljiv [~*a podmukla bol*] **b.** *pejor.* [~*i anonimus*; ~*i pisac*; ~*i novinar*] **5.** (u kontekstima) [A: *Ideš li s nama?* B: *Ne idem* A: *Baš si ~i* = nisi ni za što; nisi za slogu, s tobom se ništa ne može, uvijek oklijevaš, nećkaš se bez potrebe; *briga me što tamo ~i pričaju* briga me što pričaju neki o kojima ne vrijedi razmišljati i na koje ne treba trošiti vrijeme] // **nȅkīh** *pril.* otprilike, oko, svojih [~ *sto metara*]; **nȅkojī** *zam. neodr.* neki (**2**)
✧ NE- + *prasl.* *kъ-jь, *v.* tko ← *kъ-to

nȅkidān (način pisanja uz: neki dan) *pril.* prije nekoliko dana (bez obzira u koje doba dana) [*to je bilo ~*]
✧ *v.* neki + *v.* dan[1]

nȅkipūt (način pisanja uz: neki put) *pril.* ponekad, nekad, tu i tamo, od vremena do vremena
✧ *v.* neki + *v.* put

nȅkōć (∅) *pril.* u prošlosti bez rezultata radnje u sadašnjosti, u davnoj prošlosti s nejasnim prisjećanjem kad, u neodređenoj davnoj prošlosti

nȅkolegijālan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji nije solidaran prema kolegama; nedrugarski // **nȅkolegijalno** *pril.* na nekolegijalan način [~ *postupiti*]; **nekolegijálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo i postupak onoga koji je nekolegijalan
✧ NE- + *v.* kolega, kolegijalan

nȅkoliko *pril.* neodređena količina, ob. više od pet, manje od »mnogo« [~ *ljudi*; ~ *muškaraca*; ~ *djece*; ~ *stolica*; ~ *strojeva*] // **nekolicìn|a** *ž* nekoliko osoba [~*a djece*; *došla je ~a (ljudi) svi su bili za to da se prijedlozi usvoje osim ~e*]
✧ NE- + *v.* koliki, koliko

NEKOLIKO- kao prvi dio riječi unosi relativnu određenost, ono što se kazuje drugim dijelom ne traje dugo ili se ne ponavlja neograničeno [*nekolikokratno* = u nekoliko puta, u nekoliko navrata; *nekolikogodišnji* koji traje nekoliko godina]
✧ *v.* nekoliko

nȅkomercijāl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji nije profitabilan **2.** koji je unaprijed zamišljen kao proizvod koji ne donosi dobit, nego računa na subvenciju, dotaciju i druge izvore financiranja [~*no izdanje knjige*; ~*ni film*] △ **~*ni rizik*** rizik koji spada u »izvozni rizik«, sastoji se od političkih, političko socijalnih i dijela valutnih rizika koji su posljedica akata

strane države, a pokrivaju ih posebne institucije državnog osiguranja
✧ NE- + *v.* komercijala, komercijalan

nekompetèntan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** nemjerodavan, nenadležan **2.** nestručan // **nekompetèncija** *ž* **1.** nenadležnost, neovlaštenost **2.** nemjerodavnost; **nekompetèntno** *pril.* na nekompetentan način [~ *raspravljati*]; **nekompetèntnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** nedovoljna obučenost, stručnost, znanje **2.** *psih.* spoznajna nedostatnost koja ometa prosudbu **3.** neovlaštenost, nenadležnost
✧ NE- + *v.* kompetencija, kompetentan

nekòmplanārnī *prid. mat.* koji nije u istoj ravni
✧ NE- + *v.* komplanacija, komplanaran

nȅkomunikatīvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ **1.** koji se ne zna ophoditi s ljudima; nepristupačan, zatvoren **2.** nerazumljiv, nedostupan // **nekomunikatívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nekomunikativno ili osobina onoga koji je nekomunikativan
✧ NE- + *v.* komunikacija, komunikativan

nekonkùrentan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji nije konkurentan, koji nije suparnički // **nekonkurèntnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nekonkurentno
✧ NE- + *v.* konkurirati, konkurentan

nekonsekvèntan (**nekonzekvèntan**) *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji nije ustrajan u stavu i pogledima na svijet i na stvari; nedosljedan, nepostojan // **nekonsekvèntnōst** (**nekonzekvèntnōst**) *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina i postupak onoga koji je nekonsekventan; nedosljednost
✧ NE- + *v.* konsekvencija, konsekventan

nekontròlīran *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je izvan utjecaja, vlasti ili kontrole [~*i proces*] △ ~***i troškovi*** *ekon.* svi troškovi koje rukovodstvo nekog segmenta poduzeća ne može kontrolirati jer je njihova visina egzogeno određena i uvjetovana (odjel proizvodnje ne može kontrolirati troškove odjela prodaje), ali to ne isključuje njihovu kontrolu u poduzeću kao cjelini // **nekontròlīrano** *pril.* na nekontroliran način [~ *se ponašati*]; **nekontròlīrānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji nije kontroliran ili svojstvo onoga što nije kontrolirano
✧ NE- + *v.* kontrola, kontroliran

nȅkonvencionāl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji se opire konvencijama, koji se ne drži uobičajenih pravila △ ~***no oružje*** *vojn.* oružje čija je uporaba zabranjena međunarodnim konvencijama (atomsko, biološko i kemijsko)
✧ NE- + *v.* konvencija, konvencionalan

nȅkorekt|an *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji se ne odnosi korektno, profesionalno, prijateljski, moralno [~*no ponašanje*] **2.** koji je neispravan [~*no obavljen posao*]; netočan // **nȅkorektno** *pril.* na nekorektan način [~ *se ponijeti*]; **nȅkorektnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili postupak onoga koji nije korektan
✧ NE- + *v.* korigirati, korektan

nȅkoristan *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ od kojega nema koristi, koji ne koristi; beskoristan // **nȅkorisnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nekorisno, od čega nema koristi; beskorisnost
✧ NE- + *v.* korist, koristan

nèkošen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji još nije košen
✧ NE- + *v.* kosa², kositi

nekretnìna *ž* jedinica nepokretne imovine, imovina koja se ne može prenositi s mjesta na mjesto (npr. kuća), *opr.* pokretnina ili pokretna imovina (npr. novac, zlatnina)
✧ NE- + *v.* kretati

nekrìtičan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji se ne odlikuje smislom za razumno odmjeravanje činjenica, koji se ne odlikuje kritičnošću; neodmjeren u postupcima s obzirom na mjeru, ukus itd., neodgovoran, pristran, više emocionalan nego racionalan, *usp.* kritičan (**1**) // **nekrìtično** *pril.* na nekritičan način, bez kritičnosti [~ *govoriti o prijateljima*]; **nekrìtičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina i postupak onoga koji je nekritičan
✧ NE- + *v.* kritika, kritičan

NEKRO- kao prvi dio riječi znači mrtav, mrtvac; mrtvačko, u vezi s mrtvima, umiranjem, raspadanjem [*nekrofilija*]
✧ *grč.* nekrós: mrtav

nekrofìlija *ž pat.* **1.** spolna devijacija kod koje osoba, većinom psihotična ili teško duševno poremećena, doživljava spolno uzbuđenje u prisutnosti leša i s lešom, *usp.* nekromanija **2.** sklonost prema svemu što je mrtvo, trulo, što je u vezi sa smrću bilo u promatranju, bilo u izazivanju smrti (sve do komadanja leševa) // **nekròfīl** *m* ⟨G nekrofíla⟩ onaj koji je patološki sklon seksualnom zadovoljavanju s lešom, *usp.* nekroman
✧ NEKRO- + -FILIJA

nekrofòbija *ž psih.* patološki strah od mrtvaca
✧ NEKRO- + -FOBIJA

nekròfōr *m* ⟨G nekrofóra⟩ *knjiš. rij. zast.* pogrebnik, ukopnik, grobar
✧ *grč.* nekrophóros ≃ NEKRO- + -FOR

nekrolàtrija *ž* **1.** *psih.* bolesna sklonost prema mrtvim tijelima ljudi **2.** *pren. iron.* nekromanija (**2**)
✧ NEKRO- + -LATRIJA

nekròlog *m* ⟨N *mn* -ozi⟩ **1. a.** pisani tekst posvećen pokojniku **b.** radio ili televizijska emisija posvećena pokojniku **2.** posmrtni govor pri ukopu **3.** knjiga u kojoj je popis umrlih // **nekròloškī** *prid.* koji je kao nekrolog, koji se odnosi na nekrolog; **nekròloški** *pril.* kao u nekrologu, na način kako se piše nekrolog
✧ NEKRO- + -LOG

nekromànija *ž* **1.** *pat.* **a.** nastranost koja se očituje u sklonosti da se seksualno oskvrnjuju mrtva tijela **b.** bolesna zaokupljenost nad mrtvim tijelom **2.** *pren. pejor.* sklonost i praksa da se uočavaju dobre strane i pripisuje ili izmišlja slava i zasluga samo onima koji više nisu živi (u javnom životu, umjetnosti itd.) // **nekròmān** *m* ⟨G nekromána⟩ onaj koji pati od nekromanije; **nekròmānka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* nekroman
✧ NEKRO- + -MANIJA

nekròmant *m*, *v.* negromant

nekromìmeza *ž*, *v.* tanatoza
✧ NEKRO- + *v.* mimeza

nekròpola *ž* **1.** *term.* prethistorijsko i antičko grobište **2.** podzemna grobnica // **nekròpolskī** *prid.* koji se odnosi na nekropolu; **nekròpolski** *pril.* kao što se gradi nekropola, na način kao što se gradi nekropola
✧ *grč.* nekrópolis: grad mrtvih ≃ NEKRO- + polis: grad

nekròpsija *ž med.* postupak kojim mrtvozornik utvrđuje smrt; nekroskopija, mrtvozorstvo, *usp.* autopsija
✧ NEKRO- + -OPSIJA

nekroskòpija *ž*, *v.* nekropsija
✧ NEKRO- + -SKOPIJA

nekrotìzam *m* ⟨G -zma⟩ *lingv.*, *v.* hapakslegomenon
✧ NEKRO- + -IZAM

nekrotòmija *ž med.* **1.** operativni zahvat kojim se uklanja mrtvo tkivo iz organizma ili tijela **2.** uklanjanje mrtvog čeda iz majčine utrobe
✧ NEKRO- + -TOMIJA

nekróza *ž pat.* odumiranje pojedinih dijelova tkiva u organizmu živih bića; konačno smrtno stanje stanice, staničnih grupa, dijelova tkiva i organa ili cijelih organa, dok cijeli organizam pri tome još (neko vrijeme) živi; najčešći je uzrok lokalni prekid cirkulacije krvi, opekline, kemijski otrovi i sl. // **nekrotìzīrān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je zahvaćen nekrozom
✧ NEKRO- + -OZA

nèkrst *m arh. knjiš.* **1.** *ž* ⟨G -i, I -i/nèkršću⟩ ukupnost svijeta koji ne priznaje krst, križ, koji ne krštava **2.** nekršćanin // **nèkršten** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije ili još nije kršten
✧ NE- + *v.* krst

nèksus *m* **1.** sveza, splet čega, čvor, spoj **2.** *gram.* izraz za skup riječi koje čine rečenicu △ ***kauzalni*** ~ *pravn.* uzročna veza, povezanost
✧ *lat.* nexus ≃ nectere: vezati, spajati

nȅktar *m* **1.** *mit.* napitak bogova na Olimpu koji zajedno s ambrozijom daje vječnu mladost **2.** *pren.* **a.** cvjetni sok, slatki sok, izlučuju ga nektarije, skupljaju ga insekti **b.** okrepljujući napitak izvrsne kvalitete [*imati okus kao* ~]
✧ *lat.* nectar ← *grč.* néktar

nèktārīj (**nektârīj**) *m bot.* organ biljke s posebnim žlijezdama (nalazi se češće u cvijetu, rjeđe u listu) koje izlučuju nektar; mednik
✧ *nlat.* nectarium, *v.* nektar

nektarína *ž bot.* uzgojeno voće (*Prunus persica*; *nectarina*), križanac između breskve i šljive, izgledom breskva glatke kore
✧ *v.* nektar

nèktōn *m* ⟨G nektóna⟩ *zool.* životinje koje se aktivno kreću u vodi, plivaju za razliku od planktona koji je nošen gibanjem vode
✧ *grč.* nēkhtós: koji pliva ≃ nḗkhein: plivati

nȅkud (**a**) *pril.* u neodređenom smjeru, nekim putem
✧ NE- + *v.* kuda

nèkuhān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije kuhan; sirov, *opr.* kuhan, *v.* kuhati
✧ NE- + *v.* kuhati

nekultúr|a *ž* **1.** djelovanje protivno od onoga čemu teži kultura; neobrazovanost **2.** ukupnost postupaka koji se protive kulturi u smislu građanskog ophođenja i ustaljenih vrijednosti; nepristojnost [*to je ~a*; *pokazali ste svoju ~u*] // **nȅkultūran** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji je bez kulture; neobrazovan **2.** zapušten u ophođenju; neotesan, divlji, nepristojan; **nȅkultūrno** *pril.* na nekulturan način; **nekultúrnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina i

postupak onoga koji je nekulturan, svojstvo onoga što je nekulturno
✧ NE- + *v.* kultura

nȅkunōć (način pisanja uz: neku noć) *pril.* prije nekoliko noći (za ono što se dogodilo noću) [*to je bilo* ~ = u jednoj noći prije drugih nekoliko, u jednoj noći prije nekoliko dana], *usp.* nekidan
✧ *v.* neki + *v.* noć

nekurènt|an *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji nije općeprihvaćen, koji ne ide, koji se ne traži **2.** koji nije suvremen △ ~***na roba*** *trg.* roba koja se zbog visokih troškova, loše kvalitete, prevelike ponude ili promijenjenih zahtjeva potrošača ne može prodati na tržištu; ~***ne zalihe*** *ekon.* zalihe koje nemaju zadovoljavajući koeficijent obrtaja, koje se slabo prodaju
✧ NE- + *v.* kurentan

nekvalificīrān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije osposobljen; neškolovan [~ *rad* rad koji ne zahtijeva posebnu stručnu spremu] **2.** koji nije ovlašten **// nekvalificīrano** *pril.* na nekvalificiran način; **nekvalificīranōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji nije kvalificiran
✧ NE- + *v.* kvalificirati, kvalificiran

nȅlagodan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩, *opr.* lagodan **// nȅlagod|a** *ž* neugodno stanje izazvano ob. vanjskim poticajem, osjećaj izazvan tuđim ponašanjem, situacijom i sl. [*govoriti s ~om*], *opr.* lagoda; **nȅlagodno** *pril.* na nelagodan način, s nelagodom; neugodno; **nȅlagodnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ nelagoda
✧ NE- + *v.* lagan, lagodan

nȅlegālan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji nije pravovaljan, koji ne važi; nezakonit, protuzakonit
✧ NE- + *v.* legalan

nelètāč *m* ⟨G neletáča⟩ **1.** onaj koji ne leti, *opr.* letač **2.** *zool.* ptica koja po prirodnim svojstvima ne leti (noj itd.) [*ptica* ~]
✧ NE- + *v.* letjeti, letač

nȅličan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩, *opr.* ličan
✧ NE- + *v.* lice, ličan

nȅlikvīdan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji nije sposoban udovoljiti rokovima plaćanja **// nȅlikvīdno** *pril.* na nelikvidan način [~ *poslovati*]; **nelikvídnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** osobina onoga što je nelikvidno **2.** situacija u kojoj dolazi do zastoja u cirkulaciji imovine
✧ NE- + *v.* likvidacija, likvidan

nelimìtīrān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je bez ograničenja; neograničen
✧ NE- + *v.* limit, limitiran

nȅlineār|an *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji nije u obliku linije, pravca **2.** koji se ne povećava, ne napreduje uvijek istom veličinom vrijednosti; neravnomjeran △ ~***na jednadžba*** *mat.* jednadžba oblika $f(x, y,...) = 0$ u kojoj funkcija f nije linearna; ~***na optika***, *v.* optika △; ~***no programiranje*** *mat.* dio matematičkog programiranja koji se bavi nelinearnim funkcijama, pri čemu varijable poprimaju vrijednosti u području zadanom sustavom nelinearnih jednadžbi i nejednadžbi
✧ NE- + *v.* linearan

Nèlipčići (**Nèlipići**) *m mn* srednjovjekovna hrv. feudalna obitelj koja se prvi put spominje u 13. st.; na vrhuncu sredinom 14. st. kada je kninski vojvoda Nelipac (?–1344) bio najmoćniji hrv. feudalac izvan dominacije kraljevske vlasti, s velikim posjedima u kninskoj i cetinskoj županiji; od 1345. kraljevska vlast postepeno suzbija moć Nelipićevih, oduzima im najvažnija imanja, da bi na kraju kralj Žigmund 1434. svu njihovu baštinu podijelio svojim pristašama

nelògičan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji nije u skladu s logikom; besmislen, proturječan **// nelògično** *pril.* na nelogičan način; **nelògičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nelogično
✧ NE- + *v.* logika, logičan

nȅlojāl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji nije lojalan, odan, vjeran, privržen △ ~***na konkurencija*** *trg. ekon.* konkurencija u poslu koja se koristi nekorektnim i nezakonitim sredstvima **// nȅlojālno** *pril.* na nelojalan način; **nelojálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina i postupak onoga koji je nelojalan, neiskrenost, nevjernost
✧ NE- + *v.* lojalan

nelòmljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može lomiti [~ *materijal*]
✧ NE- + *v.* lom, lomljiv

nȅloš *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je dovoljno dobar, koji zadovoljava po vrijednosti, kakvoći itd., koji je bolji od lošega, prilično dobar **// nȅloše** *pril.* tako da ne bude loše, na način koji nije loš [*izvesti* ~]
✧ NE- + *v.* loš

nèlson *m sport* zahvat u hrvanju grčko-rimskim stilom kojim se podlaktica uvlači pod protivnikovo pazuho da bi se zahvatom vrata oborio [*izvesti* ~; *oboriti ~om*]
✧ *engl.* nelson

Nelson (*izg.* Nèlsn), **Horatio** (1758–1805), britanski admiral, strateg pomorskog ratovanja protiv revolucionarne Francuske i Napoleona (bitke kod St. Vincenta 1797, Abukira 1798. i Trafalgara 1805. u kojoj je poginuo)

nȅljubāzan *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji nije ljubazan // **nȅljubāzno** *pril.* na neljubazan način; odbojno [~ *razgovarati*]
✧ NE- + *v.* ljubiti, ljubazan

nȅljūdi *m mn, v.* nečovjek // **nȅljudskī** *prid. pejor.* koji je protivan dobrim ljudskim svojstvima, bez ljudskosti, humanosti [~ *postupak*]; zao, nečovječan; **nȅljudski** *pril.* nečovječno, nehumano, okrutno; **nȅljudskōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili postupak neljudi, svojstvo onoga što je neljudsko
✧ NE- + *v.* ljudi

nêm *m* jedinica za izračunavanje vrijednosti namirnice u usporedbi s majčinim mlijekom; hranidbena vrijednost jednog grama normalnog majčinog mlijeka jednaka je jednom nemu
✧ *lat.* **n**utritionis **e**lementu**m**: osnova hranjivosti

nèmājka *ž* ⟨D L -jci, G *mn* -ā/-ī⟩ ona koja nije prava majka po odnosu prema djeci, koja prema djeci postupa obratno od onoga kako čini prava majka, *opr.* prava majka, majka
✧ NE- + *v.* majka

nèmāl|ī *prid. eufem.* koji nije ni malen ni sitan; znatan [*~i problem*; *~e nevolje*; *~e neprilike*] // **nèmalo** (∅) *pril.* više nego što je malo; dosta, prilično [*bilo je ~ ljubitelja opere*]; **nȅmanjē** (način pisanja uz: ne manje) *pril.* ništa manje nego što drugo, isto toliko kao što drugo, jednako tako, na isti način [*volio je figurativce, ali ~ i apstraktne slikare*]
✧ NE- + *v.* mal[1]

nȅmān *ž* ⟨G -i, I -i⟩ **1.** fantastična velika životinja iz priča i bajki, djeluje zastrašujuće i opasno **2.** *pren.* ono čemu se mogu pripisati zastrašujuća i opasna svojstva
✧ od starijega *немьнь ← NE- + *v.* mniti (prvotno značenje: ono o čemu se ne smije misliti)

Nèmanjići *m mn* srp. dinastija (kraj 12. st. do 1371), utemeljitelj Stefan Nemanja (1168–1196); njegovi sinovi Stefan Prvovjenčani, kralj (1217–1227) i Sava (1175–1235) (prije zaređenja Rastko), prvi arhiepiskop srp. autokefalne crkve; svetac Srpske pravoslavne crkve; posljednji vladar Uroš (1355–1371)

nȅmār *m* pomanjkanje potrebne brige ili mara oko koga ili čega; nebriga // **nȅmāran** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji ne mari, koji ne vodi brigu; nebrižan, neuredan, nepažljiv; **nȅmārno** *pril.* ne mareći, na nemaran način, bez potrebne brige; **nemárnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nemaran
♦ *pr.* (nadimačka): **Nȅmarić** (120, Zadar), **Nȅmārnīk** (Buzet, Istra, Primorje)
✧ NE- + *v.* mar[1]

nȅmaterijāl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji se ne sastoji od materije; koji nije materija △ ***~na imovina*** *ekon.* sve ekonomske koristi ili resursi poduzeća koji nemaju fizičku supstanciju (patenti, licencije, trgovačke marke, franšize i sl.); njihova vrijednost proistječe iz povlastica ili prava koja ostvaruju njihovi vlasnici
✧ NE- + *v.* materija, materijalan

némati *nesvrš.* ⟨*prez.* nêmām, *pril. sad.* -ajūći, *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (što, koga, čega) ne imati, ne posjedovati, ne biti vlasnik, ne raspolagati čime, ne moći doći do čega [~ *kuću/kuće* **a.** ne posjedovati kuću kao nekretninu i vrijednost **b.** biti bez svoga doma i obitelji; *nemam zraka* ne mogu disati] **2.** (koga, čega) (*3. l. jd*) ne biti ovdje ili na kojem drugom mjestu, ne postojati, ne moći se naći kad tko traži [*tražili smo, ali nema*; *nema ljudi* osjeća se manjak ljudi] // **neìmānje** *sr* stanje kad se što nema; nemanje, neimaština; **neimáština** *ž* nemanje, siromaštvo, bijeda; nemaština; **némānje** *sr* **1.** ⟨*gl. im.*⟩, *v.* nemati **2.** *razg.* nepostojanje čega u dovoljnoj mjeri; nestašica **3.** činjenica da čega nema, nepostojanje (**1**); **nemáština** *ž*, *v.* neimaština
✧ NE- + *v.* imati

nematódi *m mn* ⟨N nemàtōd, G nematóda⟩ *zool.*, *v.* oblići
✧ *nlat.* nematodes

Němcová (*izg.* Němcova), **Božena** (1820–1862), češka književnica, začetnica češke realističke pripovjedačke proze; njena najpoznatija knjiga *Babička* (*Bakica*) u kojoj izražava izvornu životnu narodnu mudrost i ljubav, prevedena je na sve svjetske jezike

Nêmčić, **Antun** (1813–1849), hrv. književnik, pristaša hrvatskog narodnog preporoda, rodoljubni pjesnik, pisac komedija s motivima iz aktualnog života (*Kvasac bez kruha*); najuspješniji kao putopisac čije su *Putositnice* sačuvale svježinu do naših dana

nèmesis *m* **1.** *mit.* **a.** (Nemesis) *ž* grčka božica koja je prema zasluzi obdarivala ljude sre-

ćom ili nesrećom; u kažnjavanju vrlo stroga, osobito progonila obijest i bahatost; njeni atributi u likovnim djelima: uzda, vaga, mač i bič; smatrana i božicom osvete **b.** u grčkoj mitologiji pojam koji označava vladanje pravednosti u svijetu, jer se svaka obijest ljudi kažnjava **2.** *pren.* općenito sudbonosna osveta ili odmazda

✧ *grč.* némesis: razdioba ≃ némein: podijeliti (pravdu)

nȅmeš *m reg. pov. zast.* plemić, član plemstva u Ugarskoj // **nȅmešāg** *m reg. pov. zast.* **1.** pripadnici plemstva **2.** plemstvo kao stalež i položaj [*dobiti ~*; *ući u ~*]

♦ *pr.* (prema zanimanju): **Lȅmeš** (Duga Resa, Sesvete, *v.* i lemeš), **Nȅmeš** (*Z* Slavonija, Prigorje)

✧ *mađ.* nemes, nemesség

nȅmetāli *m mn* ⟨N nȅmetāl⟩ **1.** *kem.* elektronegativni elementi (fluor, klor, brom, sumpor, dušik, jod, kisik, selen, fosfor, ugljik) koji se po svojim fizičkim i kemijskim svojstvima razlikuju od metala **2.** nemetalne rude (npr. pijesak, azbest, gips, sol) i skupina proizvoda od nemetalnih ruda (npr. keramika, staklo, cement, vatrostalni materijali); tvari rudnoga postanja od kojih se ne dobivaju metali

✧ NE- + *v.* metal

Németh (*izg.* Nèmet), **László** (1901–1975), mađarski prozni i dramski pisac i prevoditelj izuzetno bogatog opusa u rasponu od romana i drama o povijesnim ličnostima (*Jan Hus*, *Galilei*, *Gandhijeva smrt*), do angažirane literature o dilemama suvremenog svijeta i mađarskog naroda; središnja ličnost mađarske književnosti između dva svjetska rata

nemiješȁnje *sr*, *opr.* miješanje

✧ NE- + *v.* miješati, miješanje

nȅmilosrdan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji nije milosrdan; neumoljiv, okrutan // **nȅmilosrdno** *pril.* na nemilosrdan način [*~ istući koga*]; **nȅmilosrdnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nemilosrdan

✧ NE- + *v.* milosrdan

nèmilōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje uskraćene milosti // **nèmilicē** *pril.* **1.** bez milosti; nemilosrdno **2.** neštedimice, rastrošno, rasipno; **nèmilo** *pril.* nemilosrdno, nesmiljeno, nemilostivo, nemilosno; **nemilòstiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se odnosi na nemilost, nesmiljen, bez milosti; **nemilòstivo** *pril.* nesmiljeno, bezobzirno; **nèmio** *prid.* ⟨*odr.* -ilī⟩ koji je bez milosti; nesmiljen, *opr.* mio

♦ **Nèmil** m. os. ime (narodno, profilaktičko) *zast.*

✧ NE- + *v.* milost

nȅminōvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji će se sigurno dogoditi, koji se ne može izbjeći; neizbježan [*~ poraz*] // **nȅminōvno** *pril.* (*čest.*) (u raznim kontekstima pojačanje tvrdnje ili afirmacije), *usp.* neizbježno; **neminóvnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neminovno △ ***povijesna*** ~, ***historijska*** ~ ono što se po iskustvu i predviđanjima mora dogoditi kao povijesni događaj

✧ NE- + *v.* minuti

nȅmīr *m* **1.** stanje uznemirenosti, nespokojstvo **2.** buka, galama na mjestu gdje se predviđa mir (npr. u školskoj predavaonici) **3.** (ob. *mn*) opiranje vlastima uzvraćanjem sile, pokret mase ljudi; pobuna // **nȅmīr|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1. a.** u kojem nema mira i smirenosti; uznemiren, nespokojan [*~ni snovi*] **b.** koji je stalno u pokretu [*~no dijete*] **2.** uzburkan [*~no more*]; **nȅmīrno** *pril.* **1.** uznemireno, nespokojno, uzbuđeno **2.** ne mirujući, mičući se, burkajući se (npr. o moru); **nȅmīrnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili postupak onoga koji je nemiran

✧ NE- + *v.* mir

nèmislēćī *prid.*, *opr.* misleći // **nemìšljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *fil.* koji se ne može shvatiti ili objasniti tako da se podvrgne mišljenju, koji nije dostupan mišljenju, koji nije takav da bi mogao biti predmet mišljenja, *opr.* mišljiv

✧ NE- + *v.* misliti, misleći

nemjèrljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* mjerljiv // **nemjèrljivo** *pril.* na nemjerljiv način; **nemjèrljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nemjerljivo

✧ NE- + *v.* mjera, mjerljiv

nemo (*izg.* nêmo) ⟨*indekl.*⟩ nitko △ ~ ***iudex in propria causa*** (*izg.* ~ jûdeks ȉn prȍpria kȁuza) nitko ne može biti sudac u vlastitom sporu; ~ ***nascitur artifex*** (*izg.* ~ nȁscitur ȁrtifeks) nitko se ne rađa kao vještak; ~ ***nostrum non peccat*** (*izg.* ~ nȍstrum nôn pȅkat) svaki od nas griješi; ~ ***peccat invitus*** (*izg.* ~ pȅkat invítus) nitko ne griješi protiv svoje volje; ~ ***propheta in patria*** (*izg.* ~ proféta ȉn pȁtria) **1.** nitko nije prorok u domovini (u svojoj zemlji) [»nikoji prorok nije mio u svojoj domovini« (Evanđelje po Luki)]

2. *razg.* svoja sredina najteže priznaje uspjeh u javnom, znanstvenom i umjetničkom životu (lakše je steći priznanje u tuđem svijetu)
✧ *lat.*

nèmōć *ž* ⟨I -oći⟩ **1.** manjak fizičke snage; slabost, iznemoglost **2.** nepostojanje unutrašnjih potencijala, snaga za kakav pothvat ili za postizanje cilja; bespomoćnost // **nèmoćan** *prid.* ⟨*odr.* -ćnī⟩ **1.** koji nema snage; slab, iznemogao **2.** koji ne može djelovati, od kojeg nema pomoći; nedjelotvoran, bespomoćan; **nèmoćnica** *ž*, *v.* nemoćnik; **nèmoćničin** *prid.* koji pripada nemoćnici; **nèmoćničkī** *prid.* koji se odnosi na nemoćnike; **nèmoćnički** *pril.* kao nemoćnik, na način nemoćnika; **nèmoćnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ **1.** onaj koji je tjelesno nemoćan, koji nema nimalo fizičke snage da se miče ili brine o sebi **2.** onaj koji ne raspolaže nikakvom moći, *opr.* onaj koji je moćan, moćnik; **nèmoćno** *pril.* na nemoćan način [~ *ležati*]; **nèmoćnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je nemoćan
✧ NE- + *v.* moć

nèmodēran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji nije suvremen; starinski, zastario
✧ NE- + *v.* moda, moderan

nèmogūć *prid.* **1. a.** koji se ne može dogoditi, postojati ili napraviti **b.** u kojeg je teško povjerovati [*napisati doktorat u godinu dana, to je ~ zadatak*] **2.** koji se ne može podnijeti [*~a osoba*; *~a situacija*]; nepodnošljiv, neizdržljiv // **nèmogūće** *pril.* na nemoguć način; **nemogúćnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje kad nije moguće djelovati, stanje ograničenog ili onemogućenog djelovanja
✧ NE- + *v.* moguć

nèmōj 1. (*2. l. jd*, **nèmōjmo** *1. l. mn*, **nèmōjte** *2. l. mn*) *imp.* koji izriče zabranu **2.** *anal.* odrični *imp.* s *gl.* koji se negira (niječe) [*~ jesti!*]
✧ NE- + *imp.* *moj (skraćeno) od *v.* moći

nèmorāl *m* **1.** nedostatak morala; iskvarenost **2.** nemoralan čin ili praksa // **nèmorālan** *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji vrijeđa moral; nećudoredan, nepristojan [~ *čin*]; **nèmorālno** *pril.* na nemoralan način; bez morala, pokvareno; **nemorálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili postupak onoga koji je nemoralan, svojstvo onoga što je nemoralno
✧ NE- + *v.* moral

nemotìvīran *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nema motiv, razlog da što učini **2.** *lingv.*, *v.* netvorben
✧ NE- + *v.* motiv, motiviran

nèmrs *m rel.* dan kad se ne mrsi, kad se ne jede meso (za razliku od posta) // **nèmrsnī** *prid.* koji se odnosi na nemrs [~ *dan*]
✧ NE- + *v.* mrs, mrsan

nèmušt *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *knjiš. ekspr.* koji ne govori; nijem, mutav △ *~i jezik* (u bajkama) jezik životinja // **nèmušto** *pril.* na nemušt način; **nèmuštōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nemušt ili svojstvo onoga što je nemušto

nènačēt *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* načet
✧ NE- + *v.* načeti, načet

nenàčitānōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ nedovoljna načitanost, slaba načitanost
✧ NE- + *v.* načitati se, načitan

nènādan *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* iznenadan [*~a smrt*] // **nènādano** *pril.*, *v.* iznenada [~ *banuti*]; **nènādanōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, *v.* iznenadnost

◆ **Nènād** m. os. ime (narodno, ob. se daje nenadanu djetetu) ◊ *pr.*: **Nènada** (Dubrovnik), **Nènadić** (880, Imotski, Zagora, sred. Dalmacija), **Nènadov** (Rijeka, Vis, Split, Valpovo), **Nenádović** (500, *Z* Slavonija, Podravina)
✧ NE- + *v.* nada, nadati se

nenádležan *prid.* ⟨*odr.* -žnī⟩ koji nije nadležan; neovlašten
✧ NE- + *v.* nadležan

nènadmāšan *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ koji se ne može nadmašiti, od kojeg se ne može biti bolji; nenadmašiv, vrhunski, *opr.* nadmašan (**2**) // **nenàdmāšen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je takav da ga nitko još nije nadmašio; **nenadmàšiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* nenadmašan, *opr.* nadmašiv; **nenadmàšivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nenadmašiv ili svojstvo onoga što je nenadmašivo; **nènadmāšnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ odlika onoga koji je i onoga što je nenadmašno
✧ NE- + *v.* nadmašiti, nadmašan

nenadoknàdiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* nadoknadiv // **nenadoknàdivo** *pril.* na nenadoknadiv način; **nenadoknàdivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nenadoknadivo ili osobina onoga koji je nenadoknadiv
✧ NE- + *v.* nadoknaditi, nadoknadiv

nenadomjèstiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* nadomjestiv // **nenadomjèstivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nenadomjestivo ili onoga koji je nenadomjestiv
✧ NE- + *v.* nadomjestiti, nadomjestiv

nènāđen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ ob. koji nije pronašao sebe, koji traži svoj smisao u poslu, u životu i među ljudima, *opr.* nađen // **nènāđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, *opr.* nađenost
✧ NE- + *v.* naći, nađen

nenàglāšen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nema naglaska na sebi [*~a doba*] // **nenáglasnica** *ž lingv.* riječ bez svoga naglaska; klitika, *opr.* naglasnica; **nenàglāšenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nenaglašeno
✧ NE- + *v.* naglasak, naglašen

nenàklonjen (komu, čemu) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ nesklon // **nenàklonjeno** *pril.* na nenaklonjen način; **nenàklonjenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stav onoga koji je nenaklonjen komu
✧ NE- + *v.* nakloniti se, naklonjen

nenamètljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* nametljiv // **nenamètljivo** *pril.* na nenametljiv način; **nenamètljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, *opr.* nametljivost
✧ NE- + *v.* nametati, nametljiv

nenámjeran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji je učinjen bez namjere; nehotičan // **nenámjerno** *pril.* na nenamjeran način; nehotice [*~ razbiti što*]
✧ NE- + *v.* namjera, namjeran

nenàmješten *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* namješten // **nenàmješteno** *pril.* na nenamješten način; **nenàmještenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, *opr.* namještenost
✧ NE- + *v.* namjestiti, namješten

nȅnaoružān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nema nikakva oružja; goloruk **2.** slabo ili nedovoljno naoružan, *opr.* naoružan, *v.* naoružati
✧ NE- + *v.* naoružati

nenàpadānj|e *sr* neizvršavanje napada, ob. u: △ ***ugovor o ~u*** ugovor o održanju mirnog stanja između dviju država ili dotad zaraćenih strana
✧ NE- + *v.* napasti, napadati

nenàpīsān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se nije ostvario u pisanom obliku (za ono što je dugo nošeno u mislima i trebalo biti napisano) [*~o pismo; ~ odgovor*]
✧ NE- + *v.* napisati

nenàplāćen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije naplaćen // **nenaplàtiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se ne može naplatiti zato što ne udovoljava propisima [*~ ček*], *opr.* naplativ **2.** *razg.* koji mnogo vrijedi, koji je tako lijep, dobar, koji pruža takav užitak da se ne može ničim naplatiti; **nenaplàtivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što se ne može naplatiti
✧ NE- + *v.* naplatiti

nenàpučenōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nenapučeno
✧ NE- + *v.* napučiti, napučenost

nenàrušen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije narušen [*~o prijateljstvo; ~a idila; ~a ljepota*]; čitav, izvoran, neoštećen // **nenarùšiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji će uvijek ostati takav kakav jest, koji se neće narušiti (o etičkim vrijednostima) [*~o prijateljstvo; ~i ideali*]; **nenarùšivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nenarušivo
✧ NE- + *v.* narušiti

nenàseljen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije naseljen; pust [*~o područje*]
✧ NE- + *v.* naselje, naseljen

nenatkrìljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je bez premca, koji je najbolji i nitko mu ne može biti ravan, kojeg nitko neće natkriliti u poželjnim osobinama ili u nekom pothvatu // **nenatkrìljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nenatkriljiv ili svojstvo onoga što je nenatkriljivo
✧ NE- + *v.* natkriliti

nenávidjeti (komu, na čemu) *nesvrš.* ⟨*prez.* -dīm, *pril. sad.* -dēći, *gl. im.* -iđēnje⟩ *arh.*, *v.* zavidjeti // **nenávidan** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji je zavidan; jalan; **nenávidnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nenavidan; **nenávist** *ž* ⟨G -i, I -i/-išću⟩ *arh.*, *v.* zavist
✧ *rus.* nenavídet' ≃ NE- + NA- + *v.* vid, vidjeti

nenàvikao *prid.* ⟨*odr.* -klī⟩ koji nije navikao, koji nema iskustva, *opr.* navikao, *v.* naviknuti // **nenàviklo** *pril.* na nenavikao način; nevješto, nevično [*~ kuhati*]; **nenàviklōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nenavikao; **nenàviknūt** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji na što nije naviknut [*~ na buku*]
✧ NE- + *v.* naviknuti

Nèneci *m mn* ⟨N Nènek⟩ *etn.* narod iz samojedske skupine uralskih naroda, naseljen na *S* Ruske Federacije, o. 35.000 pripadnika // **nèneckī** *prid.*, ob. u: △ ***~ jezik*** *lingv.* jezik samojedske grane uralske porodice, govori se u *S* Sibiru

nènija *ž pov.* pogrebna tužaljka koju je u starih Rimljana pjevala obično pokojnikova rođakinja iznoseći njegove zasluge, često uz pratnju lutnje
✧ *lat.* n(a)enia

nȅnormālan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩, *opr.* normalan // **nȅnormālno** *pril.* na nenormalan način;

nenormálnōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nenormalno ili osobina onoga koji je nenormalan
✧ NE- + *v.* normalan

nȅo *m* ⟨G nȅa⟩ *lingv.* naziv za projekt najnovijeg međunarodnog jezika na osnovi latinskog, talijanskog, francuskog, njemačkog, engleskog i ruskog
✧ *konstr.* NEO-

NEO- kao prvi dio riječi označuje da je ono što znači drugi dio u novom obliku ili da se ponovno javlja [*neoklasicizam*; *neofašizam*]
✧ *grč.* neo-; néos: nov

neoartróza *ž pat.* kriv, lažan zglob na nefiziološkom mjestu
✧ NEO- + *v.* artroza

neobàrok *m pov. umj. arhit.* smjer u graditeljstvu unutar povijesnih stilova druge pol. 19. st., došao do izražaja pri gradnji palača i ustanova reprezentativne namjene; vanjštinom oponaša karakteristične elemente baroka, a unutrašnjošću naglašava bogatstvo dekoracije; novi barok
✧ NEO- + *v.* barok

nȅobavezan *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ kojega nitko nije obavezao, koji nije podređen obvezama; neobligatan, neobvezan, neobvezatan, *opr.* obavezan // **neobàvēzan** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije obavezan, vezan čime: **nȅobaveznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ ono što ne obavezuje; **nȅobvezan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ neobligatan, *opr.* obvezatan, obvezan, obavezan; **nȅobvezātan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩, *opr.* obvezatan; **nȅobvezatnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neobvezatno
✧ NE- + *v.* obvezati, obavezan

neobàviješten *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije obaviješten o čemu, koji nema saznanja o čemu // **neobàvijēšteno** *pril.* na neobaviješten način [~ *raspravljati*]; **neobàvijēštenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neobaviješten
✧ NE- + *v.* obavijest, obavijestiti

nȅobičan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji nije običan, koji se rijetko viđa **2.** izvanredan, izuzetan **3.** zanimljiv, čudan [~ *zahtjev*] // **nȅobično** *pril.* **1.** na neobičan način; izvanredno, čudno **2.** u znatnoj mjeri; izuzetno, vrlo [~ *brz*]; **nȅobičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neobičan ili svojstvo onoga što je neobično
✧ NE- + *v.* običaj, običan

neobjàšnjiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* objašnjiv // **neobjàšnjivo** *pril.* na neobjašnjiv način; **neobjàšnjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neobjašnjivo, osobina onoga koji je neobjašnjiv
✧ NE- + *v.* objasniti, objašnjiv

nȅobjektivan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji nije objektivan; subjektivan // **nȅobjektivno** *pril.* na neobjektivan način [~ *prosuditi*]; **neobjektívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga koji je neobjektivan
✧ NE- + *v.* objekt, objektivno

neòblikovān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* oblikovan // **neòblikovānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neoblikovano
✧ NE- + *v.* oblik, oblikovan

neobnòvljiv *prid.* ⟨*odr.* i⟩ koji nije ili ne može biti obnovljiv, *opr.* obnovljiv // **neobnòvljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neobnovljivo [~ *prirodnih resursa*]
✧ NE- + *v.* obnoviti, obnovljiv

neobòriv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može oboriti, koji čvrsto stoji [doslovno: ~ *hrast*; ob. ~ *dokaz*], *opr.* oboriv // **neobòrivo** *pril.* na neoboriv način; **neobòrivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neoborivo, osobina onoga koji je neoboriv
✧ NE- + *v.* oboriti, oboriv

neòbrāđēn *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije obrađen [~*a zemlja* zemlja koja se ne obrađuje ob. zapuštena; ~*o drvo* sirovo drvo; ~ *tekst*], *opr.* obrađen, *v.* obraditi
✧ NE- + *v.* obraditi

neobrànjiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ nebranjiv, *opr.* obranjiv // **neobrànjivo** *pril.* na neobranjiv način; **neobrànjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neobranjivo
✧ NE- + *v.* obraniti, obranjiv

neobrazlòživ *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može obrazložiti, *opr.* obrazloživ // **neobrazlòživōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neobrazloživo
✧ NE- + *v.* obrazložiti, obrazloživ

neòbrazovān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nema znanje što se stječe naobrazbom (ob. onda kad se očekuje da tko bude obrazovan ili kad nastupa kao da jest), *opr.* obrazovan, kulturan // **neòbrazovāno** *pril.* na neobrazovan način; **neòbrazovānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neobrazovan
✧ NE- + *v.* obrazovati

neòbrijan *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije obrijan
✧ NE- + *v.* obrijati

neobudìzam *m* ⟨G -zma⟩ *rel. fil.* religiozno i filozofsko gledište koje neformalne grupe u Europi i Americi nastoje približiti svjetonazoru zapadne kulture
✧ NEO- + *v.* Buddha, budizam

neobùhvaćen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije obuhvaćen nekom općom akcijom ili propisom, koji nije potpao pod neki propis [~ *mobilizacijom*; ~ *propisima*], *opr.* obuhvaćen, *v.* obuhvatiti
✧ NE- + *v.* obuhvatiti

nȅobuzdān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može obuzdati; divlji, neukrotiv // **nȅobuzdano** *pril.* na neobuzdan način; **nȅobuzdānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neobuzdan
✧ NE- + *v.* obuzdati

neòbvēzan *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije obvezan [~ *paket*]; neomotan, nezamotan, *usp.* vezati
✧ NE- + OB- + *v.* vezati

nȅobvezan, *v.* neobavezan

nȅobvezātan, *v.* neobavezan

nȅobzīran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji nema obzira; nepažljiv // **nȅobzīrno** *pril.* na neobziran način; **neobzírnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neobziran; nepažljivost
✧ NE- + *v.* obazreti se, obziran

nȅocēn *m*, *v.* neogen
✧ NEO- + -CEN

neocerebellum (*izg.* neocerebèlum) *m anat.* dio malog mozga, sudjeluje u regulaciji kortikalno kontroliranih, odnosno voljnih pokreta
✧ *nlat.*

neočèkīvān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se pojavljuje bez najave ili prethodnih znakova [~ *dolazak*; ~ *gost*]; iznenadan, *opr.* očekivan, *v.* očekivati // **neočèkīvāno** *pril.* na neočekivan način; **neočèkīvānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neočekivano
✧ NE- + *v.* očekivati

neodarvinìzam *m* ⟨G -zma⟩ *biol. fil.* evolucionistička teorija u kojoj je Darwinovo načelo prirodnog odabira prošireno i na procese u samom organizmu
✧ NEO- + *v.* Darwin, darvinizam

neodgòdiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može odgoditi, koji ne trpi odgađanje, *opr.* odgodiv // **neodgòdivo** *pril.* tako da se obavi do određenog roka, bez odgađanja; **neodgòdivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neodgodivo
✧ NE- + *v.* odgoditi, odgodiv

neòdgojen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije odgojen, *opr.* odgojen **2.** koji se ne zna ponašati; prost // **neòdgoj** *m* osobina onoga koji nije odgojen, koji se ne zna ponašati; neodgojenost; **neòdgojeno** *pril.* na neodgojen način; **neòdgojenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ neodgoj, *opr.* odgojenost
✧ NE- + *v.* odgojiti, odgojen

neodgovárajūćī *prid.*, *opr.* odgovarajući
✧ NE- + *v.* odgovor, odgovarajući

nȅodgovōran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji nije odgovoran u obavljanju dužnosti [~ *radnik*] **2.** koji je neodgovorno obavljen [~ *posao*] // **nȅodgovōrno** *pril.* na neodgovoran način [~ *obavljati dužnost*]; **neodgovórnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neodgovoran
✧ NE- + *v.* odgovor, odgovoran

neòdijēljen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije odijeljen; sastavljen, združen // **neòdijēljeno** *pril.* tako da nije odijeljeno; **neòdijēljenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što nije odijeljeno; **neodjèljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* odjeljiv; **neodjèljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neodjeljivo
✧ NE- + *v.* odijeliti

nȅodimij *m kem.* element iz skupine lantanoida (simbol Nd, atomski broj 60), tvori kristalne soli ružičaste ili ljubičaste boje; služi za bojenje stakla, porculana i emajla
✧ *njem.* Neodymium ≃ *grč.* néos: nov + dídymos: dvostruk

nȅodlūčan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji teško donosi odluke, koji krzma, koji oklijeva, kojemu nedostaje sposobnost brzog donošenja odluka // **neòdlūčen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije odlučen; neriješen [~ *rezultat utakmice*]; **neòdlūčeno** *pril.* na neodlučen način [~ *završiti natjecanje*]; **nȅodlūčno** *pril.* na neodlučan način; **neodlúčnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, *opr.* odlučnost
✧ NE- + *v.* odlučiti, odlučan

neòdmjeren *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji gubi kontrolu nad svojim postupcima, koji se ne kontrolira; nepromišljen // **neòdmjereno** *pril.* na neodmjeren način; **neòdmjerenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neodmjeren, koji nema mjere u ponašanju i postupcima
✧ NE- + *v.* odmjeriti, odmjeren

neodobrávānje *sr* čin kojim se što ne odobrava [*naići na neodobravanje*], *opr.* odobravanje, *v.* odobravati
✧ NE- + *v.* odobriti, odobravati

neodòljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ komu ili čemu se ne može odoljeti, koji ima veliku privlačnu snagu // **neodòljivo** *pril.* na neodoljiv način; **neodòljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neodoljiv

✧ NE- + *v.* odoljeti

neòdrēđen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* određen // **neòdrēđeno** *pril.* na neodređen način; **neòdrēđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neodređen ili svojstvo onoga što je neodređeno

✧ NE- + *v.* odrediti, određen

neodr̀živ *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* održiv // **neodr̀živo** *pril.* na neodrživ način; **neodr̀živōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neodrživo

✧ NE- + *v.* održati, održiv

neofašìzam *m* ⟨G -zma⟩ **1.** političke težnje ili političko djelovanje nakon 2. svjetskog rata koje želi rehabilitirati ili djelomično obnoviti fašistički i nacistički pokret; neonacizam **2.** *pejor.* radikalni nacionalistički pokreti koji nekim stavovima ili metodama podsjećaju na fašizam // **neofàšist** *m* pristaša i sljedbenik neofašizma; **neofašìstičkī** *prid.* koji se odnosi na neofašizam i neofašiste; **neofašìstički** *pril.* kao neofašist, na način neofašista; **neofàšistkinja** *ž*, *v.* neofašist

✧ NEO- + *v.* fašizam

neòfīt *m* ⟨G neofíta⟩ **1. a.** *pov. kršć.* onaj koji je nov u vjeri u koju se obratio; novoobraćenik, novopokrštenik **b.** novi sljedbenik i pristaša neke ideologije **2.** novozaređeni rimokatolički svećenik

✧ NEO- + -FIT

neofòbija *ž psih.* bolesni strah od novog i nepoznatog

✧ NEO- + -FOBIJA

neoformácija *ž fìziol.* **1.** *biol.* novo tkivo, obnovljeno tkivo **2.** *pat.* novotvorina nastala nesuvislim množenjem stanica; tumor, neoplazma

✧ NEO- + *v.* forma, formacija

nȅogēn *m geol.* drugo razdoblje kenozoika, mlađi odsjek tercijara, dijeli se na miocen i pliocen; neocen

✧ NEO- + -GEN

neogòtika *ž* ⟨D L -ici⟩ *arhit.* smjer koji se može pratiti od sredine 18. st. u europskoj arhitekturi i primijenjenoj umjetnosti, inspiriran gotičkim oblicima; usko je povezan s romantizmom i njegovim zanosom za srednjovjekovnom umjetnošću; nova gotika

✧ NEO- + *v.* Goti, gotika

neògrāđen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije ograđen [~ *park*] // **neògrāđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** svojstvo onoga što je neograđeno **2.** *mat.* svojstvo funkcija kompleksne varijable kod kojih ne postoji pozitivni broj *N* tako da je apsolutna vrijednost funkcije manja od njega za svaku vrijednost kompleksne varijable

✧ NE- + *v.* ograditi

neogramàtičār *m lingv.* pripadnik jezikoslovne škole (nastale u Njemačkoj, 19. st.) usmjerene na povijesna i poredbena istraživanja indoeuropskih jezika; mladogramatičar

✧ NEO- + *v.* gramatika, gramatičar

neogrànīčen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nema granice, koji nije ograničen čime

✧ NE- + *v.* ograničiti, ograničen

neohegelijanìzam *m* ⟨G -zma⟩ *fil.* prihvaćanje, obnavljanje i osuvremenjivanje Hegelove filozofije što zastupaju mnogi istaknuti filozofi (od kraja 19. st. do 1930-ih) u Zapadnoj Europi i SAD-u

✧ NEO- + *v.* Hegel, hegelijanstvo

neohumanìzam *m* ⟨G -zma⟩ prosvjetiteljski pokret u Njemačkoj (18. st.) kojemu je ideal stvaranje svestrane ličnosti po uzoru na stare Grke

✧ NEO- + *v.* humanizam

neoimpresionìzam *m* ⟨G -zma⟩ *lik.* smjer u slikarstvu koji se 1890-ih u Francuskoj udaljuje od impresionizma racionalnim razlaganjem plohe u točke i crtice, u »čiste« osnovne elemente, koji se ispreplitanjem slijevaju u jasnije i impresivnije dojmove oblika i boje, *usp.* poentilizam

✧ NEO- + *v.* impresionizam

neokantìzam *m* ⟨G -zma⟩ *fil.* filozofska škola u Njemačkoj nastala krajem 19. i poč. 20. st. nasuprot materijalizmu i idealizmu; zalagala se za povratak Kantovu kriticizmu povezujući ga s rezultatima prirodnih znanosti, naglašavajući pritom normativnu važnost etike i jurisprudencije; neokriticizam, neokantovstvo // **neokàntōvstvo** *sr*, *v.* neokantizam

✧ NEO- + *v.* Kant, kantizam

neoklasicìzam *m* ⟨G -zma⟩ *pov.* **1.** *arhit.* jedan od povijesnih stilova u drugoj pol. 19. st. koji preuzima teme i oblike antike, renesanse i klasicizma; uglavnom se očituje kod

reprezentativnih javnih objekata i gradskih rezidencija te kod pokušaja stilskih dogradnja i dopuna većih kompleksa **2.** *umj.* smjer u slikarstvu 20. st.; sklonost ka formalnoj hladnoći i linearnoj jasnoći, monumentalnim oblicima i antičkim temama (mitološki oblici) // **neoklasicìstičkī** *prid.* koji se odnosi na neoklasicizam

✧ NEO- + *v.* klasicizam

neoklàsika *ž* ⟨D L -ici⟩ *glazb.* glazbeni smjer koji se razvio nakon 1. svjetskog rata; zastupa trijeznu, suzdržanu, uravnoteženu glazbu, bez romantičarskih i impresionističkih emocija, blisku klasičnoj polifoniji renesanse i baroka // **neoklàsičan** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji se odnosi na neoklasiku

✧ NEO- + *v.* klasičan, klasika

neokòkīn *m* ⟨G neokokína⟩ *kem.* koncentrirano crveno bojilo, topivo u vodi, služi kao boja za retuširanje

✧ NEO- + *grč.* kókkinos: grimizni

neokolonijalìzam *m* ⟨G -zma⟩ *ideol.* politika koju u bivšim kolonijama i nerazvijenim zemljama vode razvijene zemlje koje ekonomskim i političkim utjecajem nastoje održati izgubljenu kontrolu, *usp.* kolonijalizam

✧ NEO- + *v.* kolonija, kolonijalizam

neokonfucijanìzam *m* ⟨G -zma⟩ *pov. fil.* kineska filozofska škola u 11/12. st. koja je ujedinila elemente taoizma i budizma prilagodivši ih konfucijanizmu

✧ NEO- + *v.* Konfucije, konfucijanizam

neokòrteks *m* ⟨G *mn* -ēksā⟩ *anat.* filogenetski najmlađi dio kore velikoga mozga

✧ *nlat.* neocortex ≃ NEO- + *v.* korteks

nȅokrētan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ ukočen, nesnalažljiv (o osobi), *opr.* okretan // **neokrétnōst** (**neòkretnōst**) *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neokretan

✧ NE- + *v.* okretati, okretan

neokriticìzam *m* ⟨G -zma⟩ *fil.* pokret koji se nadahnjuje metodom i rezultatima Kantove filozofije, *usp.* neokantizam

✧ NEO- + *v.* kriticizam

neòkrnjen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije okrnjen; čitav, nenarušen, nenačet, *opr.* okrnjen, *v.* okrnjiti // **neòkrnjenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neokrnjeno

✧ NE- + *v.* okrnjiti

neolamarkìzam *m* ⟨G -zma⟩ *biol.* skup teorija o evoluciji nastao na učenju J. B. Lamarcka (npr. psiholamarkizam, mehanolamarkizam); osnovna mu je postavka da neke stečene osobine organizma mogu postati nasljedne te da je prirodni odabir značajan u evoluciji

✧ NEO- + *v.* lamarkizam

neolàtīnskī *prid.*, ob. u: △ ~ ***jezici*** romanski jezici, *v.* romanski² △

✧ NEO- + *v.* Latini, latinski

neoliberalìzam *m* ⟨G -zma⟩ *ekon.* pravac u ekonomskoj misli koji se suprotstavio kejnzijanizmu i državnoj intervenciji u privredi; javlja se krajem 1960-ih i poč. 1970-ih

✧ NEO- + *v.* liberalan, liberalizam

neolìtik (**neòlīt**) *m geol.* najmlađe razdoblje kamenog doba; nadovezuje se na mezolitik i eneolitik i karakteristično je po pijeskom izglačanom kamenom oruđu, oružju i predmetima lončarstva; u Europi traje od 4000. do 1800. pr. Kr. // **neolìtičkī** *prid.* koji se odnosi na neolitik; **neòlītsk|ī** *prid.* koji se odnosi na neolit [~*a kultura*]; **neòlītski** *pril.* na način kao u neolitu

✧ NEO- + -LITIK

neologìzam *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ *lingv.* nova riječ, jezična novotvorina, kovanica ili posuđenica iz drugog jezika; novotvorenica // **neològist** *m* onaj koji tvori nove riječi (neologizme) ili ih proučava; **neològistkinja** *ž*, *v.* neologist

✧ NEO- + -LOGIZAM

neomaltuzijanìzam *m* ⟨G -zma⟩ svjetonazor koji prihvaća i slijedi maltuzijansku teoriju prema kojoj se drži da prirast populacije ide geometrijskom progresijom a rast gospodarstva aritmetičkom te da se stoga prirast novorođenčadi mora kontrolirati i ograničiti

✧ NEO- + *v.* maltuzijanizam

neòmeđenōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neomeđeno

✧ NEO- + *v.* omeđiti

neomìcīn *m* ⟨G neomicína⟩ *farm.* antibiotik iz plijesni, izoliran iz gljivica 1949, po djelovanju sličan streptomicinu

✧ NEO- + -MICIN

nèōn *m* ⟨G neóna⟩ **1.** *kem.* element iz skupine plemenitih plinova (simbol Ne, atomski broj 10); služi za punjenje rasvjetnih cijevi **2.** *tipogr.* verzalno groteskno pismo // **nèōnka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ *razg.* neonska svjetiljka; **nèōnsk|ī** *prid.* koji sadrži neon, koji se odnosi na neon (ob. se misli na svjetlo rasvjetnih tijela punjenih neonom) △ ~***a cȉjev*** fluorescentna cijev ispunjena neonom koja služi kao izvor svje-

tlosti; ~***a reklama*** reklama izrađena pomoću neonskih svjetiljki, *usp.* displej; ~***a svjetiljka*** svjetiljka koja je punjena neonom; ~***o svjetlo*** svjetlo neonske lampe, ob. u gradskoj rasvjeti, izlozima i sl.

✧ *nlat.* ← *grč.* néon: novo, skorašnje

neonacìzam *m* ⟨G -zma⟩, *v.* neofašizam

✧ NEO- + *v.* nacizam

neonàtālnī *prid.* koji se odnosi na novorođenčad △ ~***a skrb*** perinatalna zaštita, *v.* perinatalan △; ~***a smrtnost*** *med.* pojava smrtnosti dojenčadi u neonatalnom razdoblju (u prva četiri tjedna života)

✧ NEO- + *v.* natalni

neonaturalìzam *m* ⟨G -zma⟩ umjetnički pravac potaknut biologističkim i biheviorističkim idejama, razvijen osobito u SAD-u; nastoji što vjernije oslikati i protumačiti čovjeka kao biološko biće

✧ NEO- + *v.* naturalizam

nȅopāsan *prid.* ⟨*odr.* -snī, *komp.* neopàsnijī⟩, *opr.* opasan // **nȅopāsno** *pril.* na neopasan način; sigurno [~ *voziti*]

✧ NE- + *v.* opasan

neòpazicē *pril.* neopaženo, tako da se ne opazi ili da bude izvedeno neupadljivo, tako da izbjegne javnu kontrolu; neopaženo, tajno, skrivećke, skrovito, iza kulisa, dalje od očiju javnosti, potajno // **neòpaženo** *pril.* neprimjetno, neprimijećeno

✧ NE- + *v.* opaziti

nȅophodan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji je prijeko potreban, bez kojeg se ne može; nužan // **neophódnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ odlika onoga koji je neophodan ili svojstvo onoga što je neophodno

✧ NE- + OB- + *v.* hod, hodati

neopìpljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može spoznati ili o kojemu se ne može zaključivati opipom; neuhvatljiv, nejasan, maglovit // **neopìpljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neopipljivo, *opr.* opipljivost

✧ NE- + *v.* opip, opipljiv

neopìsiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ima svojstva izražena u tako velikoj mjeri da se ne može opisati [~*a ljepota*; ~*a budala*]; neizreciv, koji se ne može opisati riječima // **neopìsivo** *pril.* u najvećoj mjeri, beskrajno [~ *zadovoljan*]; **neopìsivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neopisiv ili svojstvo onoga što je neopisivo

✧ NE- + *v.* opisati, opisiv

neopitagorìzam *m* ⟨G -zma⟩ *fil.* oživljavanje pitagorejske dualističke mistike dobra i zla u doba kasnog helenizma i prvih stoljeća Rimskog Carstva, uz primjese nekih elemenata Platona, Aristotela i stoika

✧ NEO- + *v.* Pitagora, pitagorizam

neopìtēk (**neopìtekus**) *m* ⟨G neopitéka⟩ *antrop.* rod fosilnog majmuna iz tercijara

✧ *nlat.* neopithecus ≃ NEO- + *grč.* píthēkos: majmun

neoplasticìzam *m* ⟨G -zma⟩ *umj.* smjer apstraktnog slikarstva u kojemu dominiraju geometrijski elementi; umjetnost treba izraziti univerzalnu harmoniju posredstvom »čistih plastičnih«, tj. osnovnih likovnih elemenata

✧ NEO- + *v.* plastika + -IZAM

neoplatonìzam *m* ⟨G -zma⟩ *fil.* obnavljanje Platonova učenja (3. do 6. st.), povezano s nekim tezama Aristotela, stoika, neopitagorejaca i orijentalnog misticizma; filozofski misticizam kao osnovno obilježje

✧ NEO- + *v.* Platon, platonizam

neoplàzija *ž* *med.* rast i stvaranje novog tkiva, rast tumora

✧ NEO- + -PLAZIJA

neoplàzma *ž* ⟨G *mn* neoplázmā/-ī⟩ *pat.* tumor, izraslina, novotvorina u tjelesnom tkivu

✧ NEO- + -PLAZMA

neopòrezovān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije oporezovan **2.** koji je isplaćen na način da se zaobiđe plaćanje poreza (npr. dostavljen na adresu banke u inozemstvu) // **neoporèziv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne oporezuje; **neoporèzivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neoporezivo

✧ NE- + *v.* oporeziv, oporezovati

nȅoportūn *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije prikladan, koji je nezgodan, nerazborit [~ *postupak*] // **nȅoportūnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga tko je neoportun i svojstvo onoga što je neoportuno; neprikladnost, nerazboritost

✧ NE- + *v.* oportun

neopozitivìzam *m* ⟨G -zma⟩ *fil.* smjer koji se pojavio 1920-ih izrazivši svoj vrhunac u tzv. školi »Bečkog kruga« koja se oslanjala na rezultate matematike i egzaktnih znanosti

✧ NEO- + *v.* pozitivan, pozitivizam

neopòziv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* opòziv // **neopòzivo** *pril.* tako da se ne misli odustati, da se izvrše obveze iz ugovora i sl., bez opoziva [~ *naručujem* formula kad se što naručuje

putem pretplate]; **neopòzivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neopozivo
✧ NE- + *v.* opoziv

neòprāvdan *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* opravdan // **neòprāvdano** *pril.* na neopravdan način; **neòprāvdanōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neopravdano
✧ NE- + *v.* opravdati, opravdan

neoprèdijēljen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije opredijeljen // **neoprèdijēljenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neopredijeljen
✧ NE- + *v.* opredijeliti se

nèoprēn *m kem.* sintetski kaučuk dobiven polimerizacijom klorbutadiena
✧ tvorničko ime proizvoda ®

nèoprēzan *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩, *opr.* oprezan // **nèoprēzno** *pril.* na neoprezan način; **neopréznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neoprezan
✧ NE- + *v.* oprez, oprezan

neopròstiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije oprostiv [~ *postupak*]
✧ NE- + *v.* oprostiti

neoptèrećen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* opterećen // **neoptèrećeno** *pril.* na neopterećen način; **neoptèrećenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neopterećen ili svojstvo onoga što je neopterećeno
✧ NE- + *v.* opteretiti, opterećen

nèor|a (**nehòra**) *ž* nepravo doba, krivo vrijeme za što, nedoba, zao čas, nevrijeme [*doći u ~u* doći u nevrijeme]
✧ NE- + *v.* hora

neoreal̀izam *m* ⟨G -zma⟩ **1.** *pov. umj.* smjer u slikarstvu nastao u Njemačkoj 1920-ih u grupi slikara koja se okreće »pozitivnoj opipljivoj stvarnosti«; zbog izrazito naglašene socijalne angažiranosti pripadnici te grupe postali su svjetski poznati **2.** smjer u talijanskoj književnosti i kinematografiji po završetku 2. svjetskog rata (književnici Vittorini, Pratolini, Moravia i dr., Rosselini, de Sica i dr. na filmu) // **neoreàlist** (**neoreal̀ist**) *m* sljedbenik neorealizma; **neoreal̀ističkī** *prid.* koji se odnosi na neorealizam i neorealiste; **neoreal̀istički** *pril.* kao neorealist, na način neorealista; **neoreàlistkinja** *ž*, *v.* neorealist
✧ NEO- + *v.* realan, realizam

neorenesànsa *ž pov. umj. arhit.* jedan od smjerova unutar povijesnih stilova 19. st. kojemu kao uzor služe oblici talijanske renesanse, osobito u arhitekturi; nova renesansa
✧ NEO- + *v.* renesansa

nèorgānskī *prid.* **1.** koji ne pripada kemiji živog organizma; anorganski, *usp.* anorganska kemija, *v.* anorganski △ **2.** *pren.* koji nije u živoj vezi s nekom cjelinom, koji je u njoj strano tijelo; nepovezan
✧ NE- + *v.* organ, organski

Nèorić *m* naselje (u blizini Solina), 893 stan. // **Nèorićanin** *m* (**Nèorićānka** *ž*) ⟨N *mn* Nèorićani⟩ stanovnik Neorića; **nèorićkī** *prid.* koji se odnosi na Neorić i Neorićane

neoromantìzam *m* ⟨G -zma⟩ **1.** umjetnička nastojanja i ostvarenja nadahnuta romantizmom **2.** u književnosti skupna oznaka za različite stilove o. kraja 19. i poč. 20. st. kojima je zajedničko da se suprotstavljaju pozitivizmu i naturalizmu **3.** *glazb.* u glazbi to je razdoblje kasne romantike koja traži da se glazbom izrazi neka poetska, dramska ili neka druga misao
✧ NEO- + *v.* romantika, romantizam

nèosigurān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije osiguran (ob. u zn. da nisu izvršeni propisi osiguranja tijela, života, vozila od štete nekretnina itd.); nezaštićen, *opr.* osiguran, *v.* osigurati
✧ NE- + *v.* osigurati

neosjètljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije osjetljiv **2.** koji je bez osjećaja [~ *na ljudsku patnju*] // **nèosjet|an** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji nije osjetan, koji se ne može osjetiti [*~na bol*] **2.** neznatan, neuočljiv [*~an pomak*]; **neosjètljivo** *pril.* na neosjetljiv način; **neosjètljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neosjetljiv ili svojstvo onoga što je neosjetljivo; **nèosjetno** *pril.* na neosjetan način, tako da se ne osjeti, *usp.* neprimjetno
✧ NE- + *v.* osjetiti

neoskolàstika *ž* ⟨D L -ici⟩ *fil.* obnavljanje skolastičke filozofije **a.** na osnovi učenja Tome Akvinskog pokušava se u 16. st. dokazati da sveukupni razvoj kulture i mišljenja nosi u sebi bitne elemente skolastičkog duha (kao jedna od reakcija na reformaciju) **b.** filozofsko-religiozni smjer koji se pojavio u 19. st. i sa stanovišta aristotelovsko-tomističke misli suprotstavio se pozitivizmu tadašnjih prirodnih znanosti i filozofskih struja; neotomizam
✧ NEO- + *v.* skolastika

neòskvr̄njen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije oskvrnjen

[~ *grob*] // **neòskvr̄njenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji nije oskvrnjen ili svojstvo onoga što nije oskvrnjeno
✧ NE- + *v.* oskvrnuti

neoslòbođen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije oslobođen △ ***~e zemlje***, ***~i krajevi*** *pol. retor.* krajevi ili zemlje koje treba osloboditi (u raznim kontekstima osvajanja, širenja država ili istinskog oslobađanja okupiranih krajeva ili zemalja)
✧ NE- + *v.* osloboditi

nȅosnovān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nema osnove, koji se ne zasniva ni na čemu; bezrazložan, neutemeljen [~*a sumnja*] // **nȅosnovāno** *pril.* na neosnovan način; **nȅosnovānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neosnovano
✧ NE- + *v.* osnova, osnovati

nȅosoban *prid.* ⟨*odr.* -bnī⟩ koji ne upravlja misli i riječi prema drugoj osobi, nego se upravlja općenitijim razlozima i svrhama, *opr.* ličan, osoban
✧ NE- + *v.* osoba, osoban

nȅospōran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji se ne može osporiti, koji se ne može zanijekati, kojemu se ne može poreći vjerodostojnost ili istinitost; neosporiv, nepobitan // **neospòriv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* neosporan; **neospòrivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onog što je neosporivo; **nȅospōrno** (**nȅspōrno**) **1.** *pril.* tako da se ne može osporiti, zanijekati, da se ne može dovesti u pitanje **2.** (*čest.*) nesumnjivo, nedvojbeno; **neospórnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neosporno
✧ NE- + *v.* osporiti

neòstvāren *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije ostvaren // **neòstvārenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je neostvareno; **neostvàriv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može ostvariti [~ *san*]
✧ NE- + *v.* ostvariti

neòsūšen *prid.* ⟨*odr.* -i⟩ koji se nije osušio, *opr.* osušen, *v.* osušiti
✧ NE- + *v.* osušiti

neosvòjiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* osvojiv // **neosvòjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neosvojivo, osobina onoga koji je neosvojiv
✧ NE- + *v.* osvojiti, osvojiv

neòštećen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se nije oštetio // **neòštećeno** *pril.* bez štete [~ *proći*]
✧ NE- + *v.* oštetiti

neotènija *ž biol.* sposobnost živog bića da se razmnožava prije nego što postigne spolnu zrelost (npr. čovječja ribica)
✧ *nlat.* neotenia ≃ NEO- + *grč.* teineín: produžavati

neotèrik *m* ⟨V -iče, N *mn* -ici⟩ *pov. knjiž.* pripadnik skupine starorimskih pjesnika koji u 1. st. pr. Kr. proklamiraju nove tendencije u sadržaju i stilu u književnosti
✧ *lat.* neotericus: nov, moderan ← *grč.* neṓteros: mlađi ← néos: mlad

nȅotesān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije otesan (o drvetu, balvanu i sl.) **2.** *pren. pejor.* koji se ne zna ponašati u društvu; neodgojen, sirov, neuglađen // **neotesánac** *m* ⟨G -nca, N *mn* -nci/neotèsānācā⟩ neotesana, neodgojena, neuglađena osoba; **neotesánčev** *prid.* koji pripada neotesancu; **neotesánka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* neotesanac; **nȅotesāno** *pril.* na neotesan način; neodgojeno, neuglađeno [*ponašati se* ~]; **nȅotesanōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neotesan (**2**) ili svojstvo onoga što je neotesano, *usp.* neotesan (**1**)
✧ NE- + *v.* otesati

neotklònjiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može mimoići, koji se ne može zaobići ili zanemariti [~*a potreba*] // **neotklònjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neotklonjivo
✧ NE- + *v.* otkloniti

neotomìzam *m* ⟨G -zma⟩ *fil.* novotomizam, *usp.* neoskolastika
✧ NEO- + *v.* Toma Akvinski, tomizam

nȅotpōran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji nema sposobnosti da se opire, koji ne može izdržati djelovanje izvana, ob. prirodnih sila, elemenata, bolesti ili napada na duh i razum [~ *na vlagu*; ~ *na vrućinu*; ~ *na bolest*; ~ *na propagandu*], *opr.* otporan, postojan // **neotpórnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neotporno ili osobina onoga koji je neotporan
✧ NE- + *v.* otpor, otporan

neòtropis *m biol.* područje faune i flore *Z* hemisfere
✧ NEO- + *grč.* tróp(os): okret

neòtūđen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* otuđen // **neòtūđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji nije otuđen; **neotùđiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može otuđiti, koji ne može biti oduzet; **neotùđivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neotuđivo
✧ NE- + *v.* otuđiti

neovaskularizácija *ž pat.* novo formiranje kr-

vnih žila u bolesnu tkivu, npr. u zloćudnim tumorima
✧ NEO- + *v.* vaskularni, vaskularizacija

nȅovisan *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩, *v.* nezavisan // **nȅovisno** *pril.* na neovisan način; samostalno [~ *misliti*]; **nȅovisnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩, *v.* nezavisnost
✧ NE- + *v.* ovisiti, ovisan

neòvlāšten *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije opunomoćen, *opr.* ovlašten, *v.* ovlastiti // **neòvlāšteno** *pril.* na neovlašten način; **neòvlāštenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji nije ovlašten
✧ NE- + *v.* ovlastiti

nȅozbīljan *prid.* ⟨*odr.* -ljnī⟩ **1.** *opr.* ozbiljan **2.** koji nije pouzdan, na kojeg se ne može osloniti, kojemu se ne može vjerovati jer ne jamči za svoje riječi, postupke itd.; neodgovoran // **nȅozbīljno** *pril.* na neozbiljan način [*oblačiti se* ~]; **neozbíljnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji nije ozbiljan ili svojstvo onoga što nije ozbiljno
✧ NE- + *v.* ozbiljan

neòzbīljen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije pretvoren u zbilju, koji se nije ostvario, koji se nije proveo u djelo, *opr.* ozbiljen, *v.* ozbiljiti, *opr.* ostvaren, *v.* ostvariti
✧ NE- + o- + *v.* zbilja

neòzlijēđen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije zadobio ozljedu [*on je jedini u tom sukobu ostao* ~], *opr.* ozlijeđen // **neòzlijēđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neozlijeđen
✧ NE- + *v.* ozlijediti, ozlijeđen

neozòik *m geol.* najmlađe Zemljino razdoblje, razdoblje od kraja mezozoika do danas; kenozoik // **neòzojskī** *prid.* koji se odnosi na neozoik
✧ NEO- + -ZOIK

neòženjen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije oženjen, *opr.* oženjen, *v.* oženiti (se) // **neòženjenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je neoženjen; ledičnost (o muškarcu)
✧ NE- + *v.* oženiti

NEP *krat. ekon. pov.* ekonomska politika usvojena na X. Kongresu SKP(b) 1921. s programom podržavljenja krupne industrije, ali s očuvanjem sitnog privatnog vlasništva, ponajprije u poljoprivredi i ekonomiji; dok ida se već od Lenjinove smrti (1924), definitivno nestaje s Ustavom 1936.
✧ *rus.* **N**óvaja **e**konomíčeskaja **p**olítika

nèpačka *ž* ⟨G *mn* -čākā/-ī⟩ *bot.* biljka (*Salvinia natans*) iz porodice *Salviniaceae*

Nèpāl *m* ⟨G Nepála⟩ *geogr.* država u *I* dijelu središnje Azije, 147.181 km², 19.264.000 stan., glavni grad Kathmandu // **Nepálac** *m* (**Nèpālka** *ž*) ⟨G -lca, N *mn* Nepálci⟩ stanovnik ili državljanin Nepala; **nèpālskī** *prid.* koji se odnosi na Nepal i Nepalce △ ~ ***jezik*** *lingv.* novoindijski jezik indoiranske grane indoeuropskih jezika, službeni jezik Nepala

nȅpametan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji nije dovoljno pametan, *opr.* pametan
✧ NE- + *v.* pamet, pametan

nȅpār *m* **1.** koji nije par, koji nema svog para **2.** *pren. razg. pejor.* onaj koji nije vrijedan da bi bio par, da bi se s njim družilo // **nȅpār|an** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji je nepar, svaki drugi koji nije djeljiv sa 2 (brojevi 3, 5 itd.) △ ~***ne cijene*** *ekon.* uobičajena praksa u određivanju cijena da one završavaju neparnim brojem (ob. 9) jer sugeriraju potrošaču da su bliže nižoj cijeni od one koju iskazuju; ~***ni broj*** *mat.* cijeli broj nedjeljiv sa dva; lihi broj; **nȅpārnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neparan ili svojstvo onoga što je neparno
✧ NE- + *v.* par²

nȅparlamentār|an *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji nije zastupljen u parlamentu [~*na stranka*] **2.** koji ne poštuje pravila parlamentarnog ponašanja, koji nije snošljiv prema drugačijim mišljenjima, nije sklon dijalogu [~*na diskusija*]
✧ NE- + *v.* parlament, parlamentaran

neparnoprstáši *m mn* ⟨N neparnopȑstāš, G neparnoprstáša⟩ red sisavaca kopitara (*Perissodactyla*), imaju neparan broj prstiju (tapiri, nosorozi, konji); lihoprstaši
✧ NE- + *v.* parnoprstaš

nepartíjac *m* ⟨G -jca, N *mn* -jci, G nepàrtījācā⟩ **1.** onaj koji ne pripada ni jednoj političkoj stranci **2.** *pov.* onaj tko nije član Komunističke partije; vanpartijac
✧ NE- + *v.* partija, partijac

nepàžnj|a *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** odsutnost pažnje, koncentracije ili usredotočenosti na što [*napravio sam to iz ~e/u ~i*]; nepozornost **2.** pomanjkanje potrebnog obzira u ophođenju, loš gest ili propuštena mogućnost da se nastupi pristojno [*velika ~a*] // **nepàžljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* pažljiv; **nepàžljivo** *pril.* na nepažljiv način; bez pažnje, nepomnjivo [~ *voziti*]; **nepàžljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepažljiv
✧ NE- + *v.* paziti, pažnja

nèpce *sr* ⟨G -a, G *mn* nëbācā/-ā⟩ *anat.* gornja zasvođena površina usne šupljine // **nèpčanī** *prid.* **1.** koji pripada nepcu, koji se odnosi na nepce **2.** *fon.* koji se odnosi na nepce uz koje se artikuliraju glasovi [~ *glasovi*]; palatalni △ ~ ***suglasnik*** *fon.* nepčanik, *usp.* palatal; **nèpčanīk** *m* ⟨N *mn* -īci⟩ *fon.* nepčani suglasnik, *v.* nepčani △
✧ *prasl.* *nebьce, *dem.* od *v.* nebo

nepèčen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije pečen [~*o meso*], *opr.* pečen
✧ NE- + *v.* peći, pečen

nepèntes *m* **1.** *bot.* biljka mesojetka iz tropskih krajeva **2.** u starih Grka sredstvo za ublažavanje bolova i za razvedravanje duha
✧ *grč.* nēpenthḗs: trava za smirivanje ← nēpenthḗs: koji nije tužan

nȅper *m* brojčana jedinica razine, ob. razine snage, upotrebljava se u telekomunikacijama (znak Np)
✧ prema škotskom matematičaru J. Napieru (1550–1617)

nèpīsān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji podrazumijeva, koji je općepoznat i koji svi poštuju, iako ne postoji u pisanom obliku ili u zakonskoj formi [~*o pravilo*; ~*i zakon*] // **nèpismen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji ne zna čitati i pisati; bespismen **2.** *pejor.* koji loše sastavlja tekstove **3.** loše napisan (o tekstu); **nèpismeno** *pril.* na nepismen način; bespismeno, neuko; **nèpismenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepismen ili svojstvo onoga što je nepismeno; bespismenost; **nepismènjāk** *m* ⟨G nepismenjáka, N *mn* nepismenjáci⟩ *pejor.* onaj koji želi djelovati u javnom ili znanstvenom životu, a ne raspolaže znanjem, kulturom, sposobnošću korektnog oblikovanja i iznošenja misli i pismenošću u višem smislu riječi (stilom i kulturom); **nepismenjàkinja** *ž, v.* nepismenjak; **nepismenjáštvo** *sr* ⟨G *mn* nepismènjāštāvā/-ā⟩ *pejor.* nepismenost u društvu kao niska kultura književnog jezika, stila i izražavanja
✧ NE- + *v.* pisati, pisan

nȅpitak *prid.* ⟨*odr.* -tkī⟩, *opr.* pitak // **nȅpitkōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepitko
✧ NE- + *v.* piti, pitak

nèpītān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ kojega nitko nije pitao za mišljenje, koji se sam javlja da nešto kaže [*javio se* ~ (onda kad se očekuje da se jave oni koje se pita ili za koje se pretpostavlja da im pripada pravo da nešto kažu)]
✧ NE- + *v.* pitati

nèplāćen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije plaćen [~*i dopust*] // **neplàtiša** *m* onaj koji ne plaća svoje redovne obaveze, koji ne podmiruje dospjele financijske obveze [~*ma će biti isključena struja*]; **neplàtiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može platiti, *opr.* plativ; **neplàtivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neplativo
✧ NE- + *v.* platiti

nèplānskī *prid.* *razg.* koji nije planiran, koji nema plana; besplanski
✧ NE- + *v.* plan, planski

neplȉvāč *m* ⟨G nepliváča⟩ onaj koji ne zna plivati // **neplivàčica** *ž, v.* neplivač
✧ NE- + *v.* plivati, plivač

nèplod|an *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji ne donosi ploda, koji se ne može razmnožavati; jalov, sterilan [~*no tlo*; ~*na ženka*; ~*ni dani*] **2.** *pren.* nedjelotvoran, uzaludan [~*na diskusija*] // **nèplodno** *pril.* na neplodan način; **nèplodnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neplodan ili svojstvo onoga što je neplodno
✧ NE- + *v.* plod, plodan

nȅpobītan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji se ne može pobiti protudokazima; neupitan // **nȅpobītno** *pril.* tako da se ne može pobiti; neoborivo; **nȅpobītnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepobitno
✧ NE- + *v.* pobiti²

nepobjèdiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** kojega se ne može pobijediti, koji je nesavladiv kao neprijatelj u ratu i sl. ili protivnik u igri **2.** *retor.* koji zna samo za pobjedu, slavan po svojim pobjedama [~*a vojska*] △ ***Nepobjediva armada*** *pov.* španjolska ratna mornarica koja 1588. neslavno propada pred engleskom obalom // **nepobjèdivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepobjediv
✧ NE- + *v.* pobijediti, pobjediv

nȅpoćūdan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji nije nekom (ob. vlastima) po volji, koji nije u skladu s vladajućom ideologijom; nepodoban // **nȅpoćūdnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepoćudan ili svojstvo onoga što je nepoćudno
✧ NE- + PO- + *v.* ćud

nepodàtljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se ne podaje

[~*a žena*] **2.** koji se teško obrađuje ili oblikuje [~ *materijal*]
✧ NE- + *v.* podati, podatljiv
nepodèriv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može poderati [~*e cipele*; ~*e hlače*] // **nepodèrivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepoderivo
✧ NE- + *v.* poderati, poderiv
nepòdmazān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije podmazan koliko je potrebno [~ *motor*; ~ *stroj*], *opr.* podmazan, *v.* podmazati **2.** koji se ne razvija kako treba, koji ne radi dobro (predodžba škripanja stroja) **3.** *žarg.* koji nije podmićen
✧ NE- + *v.* podmazati
nepodmìtljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* podmitljiv // **nepodmìtljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepodmitljiv
✧ NE- + *v.* podmititi, podmitljiv
nepodnòsiv (**nepodnȍšljiv**) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može podnositi [~ *čovjek*; ~*a glupost*; ~ *teror*]; neizdržljiv, težak, teretan, *opr.* podnosiv, podnošljiv // **nepodnòsivōst** (**nepodnȍšljivōst**) *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepodnošljivo ili osobina onoga koji je nepodnosiv, (nepodnošljiv)
✧ NE- + *v.* podnositi, podnosiv (podnošljiv)
nȅpodoban *prid.* ⟨*odr.* -bnī⟩ koji nije podoban; nepoćudan, neprikladan [~ *kandidat*] // **nepòdobnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepodoban; **nepodòpštin|a** *ž* smišljen loš postupak prema kome, ob. kao nepristojnost, nevolja uzrokovana kršenjem svakodnevnih običaja i pristojnosti među ljudima i sl. [*napraviti ~u (komu)*]
✧ NE- + *v.* podoba, podoban
nȅpoduzētan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji premalo poduzima, koji se ne odlikuje poduzetnošću, *opr.* poduzetan // **nȅpoduzetnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepoduzetan ili svojstvo onoga što je nepoduzetno
✧ NE- + *v.* poduzeti, poduzetan
nepodvòdljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* podvodljiv
✧ NE- + *v.* podvesti, podvodljiv
nȅpogoda *ž* **1.** vrlo loše vrijeme; nevrijeme, oluja **2.** *zast.* nezgoda △ ***elementarna*** ~ *term.* svaka prirodna neprilika koja izaziva štetu (poplava, potres, suša, tuča, oluja itd.) // **nȅpogodan** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩, *opr.* pogodan; **nepogódnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ neprilika, nepovoljna okolnost, stjecaj okolnosti koje ne idu čemu u prilog
✧ NE- + *v.* pogodan
nȅpogrešan *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ koji nije pogrešan // **nepogrèšiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ne može pogriješiti; **nepogrèšivō|st** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepogrešiv ili svojstvo onoga što je nepogrešivo [*izračunavanje s potpunom ~šću*; *~st pape*]; **nȅpogrešnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga koji je nepogrešan
✧ NE- + *v.* pogriješiti, pogrešan
nȅpojāman *prid.* ⟨*odr.* -mnī⟩ *knjiš. ekspr.* neshvatljiv // **nepòjmljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** *opr.* pojmljiv **2.** koji je izražen u velikoj količini ili intenzitetu [~*a glupost*; ~*a sebičnost*; ~*a tvrdoglavost*]; **nepòjmljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepojmljivo ili osobina onoga koji je nepojmljiv
✧ NE- + *v.* poimati, pojam
nepokolèbljiv (**nepokolèbiv**) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne da pokolebati // **nepokolèbljivo** *pril.* na nepokolebljiv način; **nepokolèbljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepokolebljiv
✧ NE- + *v.* pokolebati
nȅpokōr|an *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji nije pokoran; neukrotiv, neposlušan [~*no dijete*] // **nepòkoren** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije pokoren; **nepokòriv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može pokoriti; nesavladiv [~*a vojska*]; **nepokòrivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepokoriv ili svojstvo onoga što je nepokorivo; **nepokórnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/ošću⟩ osobina onoga koji nije pokoran
✧ NE- + *v.* pokoriti, pokoran
nȅpokrētan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ **1.** koji nema sposobnosti kretanja, koji leži i nema sposobnost da se sam za se brine (od onemoćalosti i starosti), koji ne vlada urođenim sposobnostima tijela, *opr.* pokretan **2.** *refer.* koji se ne kreće, koji se (sada) ne miče, koji je u stanju mirovanja, *opr.* u kretanju, pokretan **3.** koji teško što poduzima, koji se ne odlučuje na akciju; trom, nepoduzetan, bez inicijative, učmao, *opr.* koji ima volje, dinamičan, poduzetan, okretan, inventivan // **nepokrètljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije pokretljiv, koji se ne može pokrenuti, koji se ne može privesti funkciji, staviti u funkciju [~ *stroj*], *opr.* pokretljiv; **nȅpokrētnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje ili osobina onoga koji je nepokretan ili onoga što je nepokretno
✧ NE- + *v.* pokrenuti, pokretan

nepòkvāren *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji je zdrav, koji nije truo **2.** koji je ispravan, koji nije pokvaren; pošten // **nepòkvāreno** *pril.* na nepokvaren način; neiskvareno, ispravno, pošteno [~ *misliti*]
✧ NE- + *v.* pokvariti, pokvaren

nepòlīrān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije poliran, koji nije prevučen sredstvom za poliranje (pokućstvo i sl.) **2.** neglaziran [~*a riža*]
✧ NE- + *v.* polirati

nepolìtičkī *prid.* **1.** koji je izvan politike, koji ne pripada politici **2.** koji je loš s političke točke gledišta, politički pogrešan, slabo izveden po iskustvima političkog djelovanja [~ *potez*]
✧ NE- + *v.* politika, politički

nȅpomičan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji se ne miče; nepokretan // **nȅpomično** *pril.* na nepomičan način [~ *stajati*]; **nȅpomičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je nepomičan ili svojstvo onoga što je nepomično
✧ NE- + *v.* pomaknuti, pomičan

nepomìrljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može s čim pomiriti, koji je posve protivan čemu [~*a stajališta*] // **nepomìrljivo** *pril.* na nepomirljiv način [~ *razgovarati*]; **nepomìrljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepomirljiv ili svojstvo onoga što je nepomirljivo
✧ NE- + *v.* pomiriti, pomirljiv

nepòmnjiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije pažljiv, koji nije brižljiv, *opr.* pomnjiv
✧ NE- + *v.* poman

nepòmūćen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije ničim smetan, pokvaren djelovanjem izvana [~*a radost*; *s ~im veseljem*] **2.** koji nije zamućen // **nepòmūćenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepomućeno
✧ NE- + *v.* pomutiti, pomućen

neponòvljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne ponavlja, koji se samo jednom događa [~*o iskustvo*] // **neponòvljivo** *pril.* na neponovljiv način
✧ NE- + *v.* ponoviti

nepopràvljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se ne može popraviti **2.** koji se ne može nadoknaditi **3.** čije ponašanje, stavove, navike nije moguće promijeniti [~*i optimist*] // **nepopràvljivo** *pril.* na nepopravljiv način, tako da se ne može popraviti; **nepopràvljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepopravljiv (*neob.* za predmete koji se ne mogu popraviti)
✧ NE- + *v.* popraviti, popravljiv

nepopùstljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ne popušta; tvrdoglav, stamen, *opr.* popustljiv // **nepopùstljivo** *pril.* na nepopustljiv način; uporno, tvrdoglavo; **nepopùstljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepopustljiv
✧ NE- + *v.* popustiti, popustljiv

nepòrāžen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije doživio poraz **2.** koji nije doživio poraz u ratu [~*a strana*; *nema pobjednika, ali su svi ~i*] **3.** koji nije pretrpio poraz u više borbi ili utakmica [*ostati ~*]
✧ NE- + *v.* poraziti

neporèciv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* poreciv // **neporècivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neporecivo
✧ NE- + *v.* poreći, poreciv

nȅporočan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩, *opr.* poročan // **nȅporočno** *pril.* na neporočan način [~ *živjeti*]; **nȅporočnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neporočan
✧ NE- + *v.* porok, poročan

nȅposlūšan *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ koji odbija poslušati naredbu, *opr.* poslušan // **nȅposlūh** *m*, *v.* neposlušnost; **nȅposlūšno** *pril.* na neposlušan način [~ *se ponašati*]; **neposlúšnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neposlušan; neposluh
✧ NE- + *v.* posluh, poslušan

nȅposred|an *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji se ostvaruje bez posredovanja; izravan, *opr.* posredan **2.** koji je susretljiv u ophođenju s ljudima; jednostavan △ ~***ni proizvođač*** *ekon.* onaj koji obavlja neku fizičku funkciju u proizvodnom procesu // **nȅposredno** *pril.* **1.** na neposredan način; izravno **2.** prirodno, srdačno, neusiljeno; **nȅposrednōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neposredan
✧ NE- + *v.* posredan

nepóstojān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije postojan △ ~***o »a« (»e«)*** *gram.* naziv za samoglasnik između dva zadnja suglasnika koji se u nekim oblicima riječi ne pojavljuje (lovac-lovca; Čakovec-Čakovca) // **nȅpostojano** *pril.* na nepostojan način; nestalno, prevrtljivo; **nepóstojānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što nije postojano ili osobina onoga koji je nepostojan
✧ NE- + *v.* postojati, postojan

nepóstojānje *sr* **1.** činjenica da čega nema; nemanje [~ *dobre volje*] **2.** činjenica da što ne postoji [~ *vukodlaka*] // **nepóstojēć|ī**

prid. koji ne postoji, kojega je tko izmislio [*~i svijet*; *~e poduzeće*; *~a banka*]; lažan, *opr.* postojeći
✧ NE- + *v.* postojati, postojanje

nepòsvēćen (u što, u čemu) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* posvećen // **neposvećènīk** *m* ⟨G neposvećeníka, N *mn* neposvećeníci⟩ onaj koji nije upućen u kakvo više znanje ili u kakve znanstvene ili stručne tajne, dublje spoznaje ili u veliko znanje, koji ne pripada krugu znalaca [*~ u filozofiji*]; laik, amater, diletant, početnik, nestručnjak, *opr.* posvećenik; **nepòsvēćenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je neposvećen
✧ NE- + *v.* posvetiti, posvećen

nȅpošten *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije pošten; pokvaren // **nȅpošteno** *pril.* na nepošten način; nečasno, pokvareno; **nepoštènjāk** *m* ⟨G nepoštenjáka, V nȅpoštenjāče, N *mn* nepoštenjáci⟩, *opr.* poštenjak; **nepošténje** *sr*, *opr.* poštenje
✧ NE- + *v.* pošten

nepotȉzam *m* ⟨G -zma, N *mn* -zmi⟩ zloupotreba položaja u korist rođaka i prijatelja na račun drugih, zaslužnijih ljudi (nastao nakon što su pape u nekim ranijim razdobljima crkvene povijesti dijelili bogatstva i položaje svojoj rodbini) // **nepòtist** (**nepotȉst**) *m* onaj koji prihvaća nepotizam; **nepotȉstičkī** *prid.* koji se odnosi na nepotizam i nepotiste; **nepotȉstički** *pril.* kao nepotist, na način nepotista
✧ *tal.* nepotismo *njem.* Nepotismus ≃ *lat.* nepos: nećak, unuk

nepotkùpljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može potkupiti, koji se ne da korumpirati; nepodmitljiv, *opr.* potkupljiv // **nepotkùpljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina i svojstvo onoga koji je nepotkupljiv
✧ NE- + *v.* potkupiti, potkupljiv

nepotònjiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ne može potonuti; nepotopiv // **nepotònjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** svojstvo onoga što je nepotonjivo **2.** *pom.* svojstvo broda da zadrži plovnost nakon prodora vode u njegovu unutrašnjost
✧ NE- + *v.* potonuti

nepòtpadānje *sr* stanje onoga koji ne potpada, koji nije obuhvaćen nekom općom akcijom ili propisom [*~ pod mobilizaciju*; *~ pod propis*]
✧ NE- + *v.* potpasti (potpadati)

nȅpotpun *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije potpun; djelomičan, manjkav // **nȅpotpuno** *pril.* na nepotpun način
✧ NE- + *v.* potpun

nȅpotreban *prid.* ⟨*odr.* -bnī⟩ koji nije potreban // **nepòtrebit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije potreban; nepotreban; **nepòtrebito** *pril.*, *v.* nepotrebno; **nepòtrebitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** svojstvo onoga što je nepotrebito **2.** *fil.* moć nekog bića da bude samo sebi uzrokom; **nȅpotrebno** *pril.* na nepotreban način, bez potrebe; suvišno, nepotrebito; **nȅpotrebnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je nepotrebno ili stanje onoga koji je nepotreban
✧ NE- + *v.* potreba, potreban

nepotròšiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se ne da potrošiti, kojega ima toliko da se ne može potrošiti, *opr.* potrošiv **2.** koji se ne može istrošiti, poderati i sl.; nepoderiv **3.** *pren.* koji ima veliku otpornu snagu, koji je uvijek pun života, neuništiv, čija je energija neiscrpna // **nepotròšivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepotrošivo ili osobina onoga koji je nepotrošiv
✧ NE- + *v.*. potrošiti, potrošiv

nepòtvrđen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nema potvrdu, koji nije potvrđen [*nepotvrđen iskaz*], *opr.* potvrđen, *v.* potvrditi // **nepòtvrđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je nepotvrđeno
✧ NE- + *v.* potvrditi

nȅpouzdān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije pouzdan [*~ podatak*]; nesiguran, *opr.* pouzdan // **nȅpouzdāno** *pril.* na nepouzdan način; nepostojano; **nȅpouzdānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepouzdan ili svojstvo onoga što je nepouzdano
✧ NE- + *v.* pouzdan

nepòvēzān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** *opr.* povezan **2.** kojega je teško povezati, kojemu je teško shvatiti smisao [*~ govor*] // **nepòvēzāno** *pril.* na nepovezan način; isprekidano; **nepòvēzānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepovezano
✧ NE- + *v.* povezati, povezan

nepovjerénje *sr*, *opr.* povjerenje [*izraziti ~* pokazati da se nema povjerenja; *izglasati ~* u proceduri izraziti negativno mišljenje brojanjem glasova, pokazati većinom da se nema povjerenja (i ob. vratiti proceduru na početak)] // **nepovjèrljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nema povjerenja **2.** u kojega se nema povjerenja; **nepovjèrljivo** *pril.* na nepovjer-

ljiv način; sumnjičavo; **nepovjèrljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepovjerljiv
✧ NE- + *v.* povjeriti, povjerenje

nȅpovōljan *prid.* ⟨*odr.* -ljnī⟩ koji nije povoljan, *opr.* povoljan // **nȅpovōljno** *pril.* na nepovoljan način; **nepovóljnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepovoljno
✧ NE- + *v.* povoljan

nȅpovrātljan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji ne podliježe povratu, koji se ne vraća [*~ni zajam*]; bespovratan // **nȅpovrāt** *m* neodređeno mjesto odakle se ne vraća [*otići u ~*]; **nȅpovrātno** *pril.* bez povrata, tako da nije predviđen povrat onoga što je dobiveno [*dati kredit ~*]; **nȅpovrātnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepovratno
✧ NE- + *v.* povratiti

nepovrèdiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji uživa posebno izuzimanje od propisa [*~ položaj diplomata*]; imun // **nepovrèdivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** svojstvo onoga što je nepovredivo **2.** *pol.* načelo međunarodnoga prava po kojemu svaka država mora izuzeti od djelovanja nekih zakona i propisa diplomatske misije i predstavništva; imunitet
✧ NE- + *v.* povrijediti, povrediv

nȅpoznat *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije poznat; stran, tuđ // **nȅpoznanica** *ž* **1.** *mat.* nepoznata promjenljiva veličina koju treba odrediti da bi se riješila jednadžba [*jednadžba s dvije ~e*] **2.** *pren.* ono što je nepoznato u nekoj situaciji; pitanje; **nepoznávānje** *sr* stanje onoga koji ne poznaje, ob. kad što ne zna dovoljno ili kad ne zna nimalo [*~ činjenica*], *opr.* poznavanje, *v.* poznavati
✧ NE- + *v.* poznati, poznat

nepozórnōst *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** stanje onoga koji nije pozoran **2.** *pravn.* krivnja osobe zbog toga što nije bila pozorna u nekom društvenom ili pravnom odnosu; nemarnost
✧ NE- + *v.* pozor, pozornost

nȅpozvān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije pozvan u goste, onaj koji je došao bez poziva u kuću, na priredbu (gdje se po običaju ili službeno dolazi na poziv ili s pozivnicom); nezvan
✧ NE- + *v.* pozvati, pozvan

nȅpožēljan *prid.* ⟨*odr.* -ljnī⟩, *opr.* poželjan // **nȅpožēljno** *pril.* na nepoželjan način; **nȅpožēljnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je nepoželjno
✧ NE- + *v.* poželjeti, poželjan

nepràktičan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji nije praktičan; koji se ne pokazuje svrsishodnim, spretnim, isplativim ili dobro usmjerenim u praktičnom radu [*~ alat*; *~ čovjek*], *opr.* praktičan // **nȅpraktično** *pril.* na nepraktičan način [*~ stanovati*]; **nepràktičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što nije praktično ili osobina onoga koji nije praktičan
✧ NE- + *v.* praksa, praktičan

nèprāvda *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩ **1.** nedostatak ili nepostojanje pravednosti ili pravde **2.** sam čin koji nije pravedan [*to je prava ~*] // **nȅpravedan** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ nepravičan, *opr.* pravedan; **nȅpravedno** *pril.* na nepravedan način, bez pravde, *opr.* pravedno; **nȅpravednōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepravedan ili svojstvo onoga što nije pravedno
✧ NE- + *v.* pravda

nȅprāvī *prid.* koji nije pravi; umjetni, krivotvoreni △ ~ ***korijen*** *bot.* korijen koji nastaje ukorjenjivanjem nadzemnih dijelova biljke; adventivni korijen; ~ ***razlomak*** *mat.* razlomak kojemu je brojnik veći od nazivnika
✧ NE- + *v.* pravi

nȅpravičan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩, *opr.* pravičan // **nȅpravično** *pril.*, *opr.* pravično; **nȅpravičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepravičan ili svojstvo onoga što je nepravično
✧ NE- + *v.* pravi, pravičan

nȅpravīlan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩, *opr.* pravilan // **nȅpravīlno** *pril.* na nepravilan način; neispravno, pogrešno; **nepravílnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepravilno
✧ NE- + *v.* pravilo, pravilan

nȅpravo *pril.*, *opr.* prȁvo (**2**,**3**) // **nȅprāvo** *sr*, ob. u: [*s ~m*, *opr.* s pravom, *usp.* pravo (**3b**)]
✧ NE- + *v.* prav, pravo

nȅprecīzan *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji je netočno izveden ili nedovoljno točno planiran, zasnovan, promišljen; netočan [*~ udarac* (u nogometu); *~ način mišljenja*] // **nȅprecīzno** *pril.* na neprecizan način; **neprecíznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neprecizan ili svojstvo onoga što je neprecizno
✧ NE- + *v.* precizan

nepredvìdljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* predvidljiv // **nepredvìdljivo** *pril.* na nepredvidljiv način; **nepredvìdljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepredvidljivo ili osobina onoga koji je nepredvidljiv (u svojim postupcima); **neprèdviđen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* pre-

dviđen; **neprèdviđeno** *pril.* na nepredviđen način; **neprèdviđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepredviđeno
✧ NE- + *v.* predvidjeti, predvidljiv
nȅpreglēdan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji se ne može obuhvatiti pogledom; ogroman, beskrajan **2.** ⟨*komp.* nepreglèdnijī⟩ koji nema preglednosti, loše uređen i nejasan (tekst, plan itd.) △ ~ ***zavoj*** zavoj u kojem vozač ne može vidjeti vozila iz suprotnog smjera // **nepréglednōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepregledno
✧ NE- + *v.* pregledati, pregledan
neprèkinūt *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije prekinut // **nȅprekīd|an** *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji se ne prekida; stalan △ ~***na funkcija*** *mat.* funkcija za koju dovoljno maloj promjeni varijable odgovara po volji mala promjena vrijednosti funkcije; **nȅprekīdno** *pril.* bez prekida, ne prekidajući, bez prestanka, neprestano, kontinuirano; **neprekídnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** svojstvo onoga što je neprekidno **2.** *mat.*, *v.* kontinuitet (2); **neprèkinutōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ **1.** svojstvo onoga što je neprekinuto **2.** *mat.* svojstvo nekih funkcija da imaju u bilo kojem intervalu područja definicije samo konačne vrijednosti
✧ NE- + *v.* prekidati (prekinuti)
nȅprelāz|an *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ **1.** *opr.* prijelazan [~*na bolest*; ~*ni glagol*] **2.** koji se ne može prijeći ili predriblati (o igraču kolektivnih igara) [~*ni bek*] // **nȅprelāznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprelazno
✧ NE- + *v.* prijeći, prijelazan (prelazan)
nepremòstiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se ne može premostiti **2.** koji se ne može savladati, koji se pokazuje kao velika teškoća što se ne može izbjeći ni zaobići [~*a teškoća*; ~ *problem*]; nerješiv // **nepremòstivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepremostivo
✧ NE- + *v.* premostiti, premostiv
neprenòsiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* prenosiv // **neprenòsivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprenosivo
✧ NE- + *v.* prenijeti, prenosiv
neprepoznàtljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* prepoznatljiv // **neprepoznàtljivo** *pril.* na neprepoznatljiv način; **neprepoznàtljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprepoznatljivo
✧ NE- + *v.* prepoznati, prepoznatljiv
neprèrāđen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije prerađen; sirov, izvoran, *opr.* prerađen, *v.* preraditi
✧ NE- + *v.* preraditi
nȅprestān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ne prestaje; stalan, neprekidan // **nȅprestancē** *pril.*, *v.* neprestano; **neprèstano** *pril.* bez prestanka; neprekidno, stalno, neprestance
✧ NE- + *v.* prestati
nȅpresūš|an *prid.* ⟨*odr.* -šnī⟩ koji ne može presušiti [~*no vrelo informacija*]; neiscrpan // **nȅpresūšnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepresušno
✧ NE- + *v.* presušiti
nȅpretenciōzan *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji nije pretenciozan, koji nema velikih ambicija; skroman, nezahtjevan // **nepretencióznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepretenciozan ili svojstvo onoga što je nepretenciozno
✧ NE- + *v.* pretenciozan
nȅpretpostāvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji nije ili se ne može pretpostaviti // **nȅpretpostāvnōst** *ž* ⟨G -osti, I osti/ošću⟩ *fil.* metodički ideal znanstvenoga istraživanja koji zahtijeva neovisnost o pretpostavkama izvan njega samoga
✧ NE- + *v.* pretpostaviti
nȅpreuzētan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji nije preuzetan; koji nije pretjerano pretenciozan, nepretenciozan // **nȅpreuzētnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepreuzetan ili svojstvo onoga što je nepreuzetno
✧ NE- + *v.* preuzeti, preuzetan
neprevòdiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može prevesti s jednog jezika na drugi (o izrazima, tekstovima, književnim i drugim djelima) // **neprevòdivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo čega koje se očituje u nemogućnosti da se prevede (ob. o tekstu, književnom djelu i sl.), *opr.* prevodivost
✧ NE- + *v.* prevoditi, prevodiv
nepreživáči *m mn zool.* podred sisavaca (*Nonruminantia*) iz reda parnoprstaša (vodenkonji i svinje)
✧ NE- + *v.* preživati, preživači
nȅpribrān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije pribran; smeten, zbunjen, dekoncentriran, *opr.* pribran // **nȅpribrāno** *pril.* bez pribranosti; smeteno; **nȅpribrānōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili stanje onoga koji je nepribran
✧ NE- + *v.* pribrati, pribran
neprihvàtljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može prihvatiti, koji ne dolazi u obzir da se pri-

hvati, koji se mora odbiti (o prijedlozima, idejama, zamislima, planovima itd.) [*~a tvrdnja*; *~i zahtjevi*; *~i uvjeti*], *opr.* prihvatljiv // **neprìhvaćānje** *sr* odbijanje da se što prihvati, primi, usvoji; odbijanje; **neprìhvaćenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje ili položaj onoga koji nije prihvaćen (ob. koji nije prihvaćen u društvu i sl.); **neprihvàtljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprihvatljivo

✧ NE- + *v.* prihvatiti, prihvatljiv

nȅprijātan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ *razg.* neugodan, *opr.* prijatan // **nȅprijātno** *pril. razg.* neugodno [*djeluje ~*]; **neprijátnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ *razg.* neugodnost [*priredio mi je ~ (imam) osjećaj ~i*]

✧ NE- + *v.* prijati, prijatan

nèprijatelj *m* **1.** (čiji) onaj koji vodi rat kao druga strana, zaraćena strana jedna drugoj **2.** onaj koji drugoj određenoj osobi želi ili nanosi zlo **3.** (čiji, kome) ono što nanosi štetu, bolest, nesreću itd. [*alkoholizam je ~ društvu*] **4.** (čega) onaj koji se bori protiv čega štetnoga [*~ pušenja*] // **neprijatèljica** *ž*, *v.* neprijatelj; **neprijatèljičin** *prid.* koji pripada neprijateljici; **neprijatèljskī** *prid.* koji se odnosi na neprijatelja; **neprijatèljski** *pril.* na način neprijatelja, kao neprijatelj [*dočekao ga je ~*]; **neprijatèljstv|o** *sr* ⟨G *mn* neprijàtēljstāvā/-ā⟩ **1.** neprijateljski odnos ili osjećaj prema komu **2.** (*mn*) ratni sukob između neprijatelja [*obustaviti ~a*]

✧ NE- + *v.* prijati, prijatelj

nèprijāzan *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji nije prijazan; neljubazan

✧ NE- + *v.* prijazan

neprijèmčiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* prijemčiv // **neprijèmčivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprijemčivo ili osobina onoga koji je neprijemčiv; **neprijèmljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* prijemljiv; **neprijèmljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprijemljivo ili osobina onoga koji je neprijemljiv

✧ NE- + *v.* primiti, prijemčiv

neprijépor *m*, *opr.* prijepor // **neprijépōran** *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji nije prijeporan; nesporan, *opr.* prijeporan; **neprijépōrno** *pril.* na neprijeporan način; nesporno; **neprijépōrnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprijeporno

✧ NE- + *v.* prijepor

neprijétvōran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ koji se ne pretvara; otvoren, iskren // **neprijétvorno** *pril.* na neprijetvoran način; otvoreno, iskreno

✧ NE- + *v.* prijetvoran

neprìkladan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji ne odgovara svrsi, namjeni, veličini, željenom trajanju itd.; nepodesan, *opr.* prikladan // **neprìkladnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neprikladan ili svojstvo onoga što je neprikladno

✧ NE- + *v.* prikladan

neprikosnòven *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ *ekspr.* koji ne podliježe promišljanju ni razložnoj analizi, koji je unaprijed postavljen kao ispravan, koji je unaprijed pošteđen svih kritici ili analizi svojstvenih mjerila; nepovrediv, nedodirljiv [*~i autoritet vođe čija riječ ulijeva povjerenje u istinitost svih optužaba*] // **neprikosnòvenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprikosnoveno

✧ NE- + PRI- + *v.* kosa[2], kosnuti

neprilagòdljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može prilagoditi // **neprilagòdljivo** *pril.* na neprilagodljiv način; **neprilagòdljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neprilagodljiv ili svojstvo onoga što je neprilagodljivo

✧ NE- + *v.* prilagoditi, prilagodljiv

neprílika *ž* ⟨D L -ici⟩ neugodan događaj, teškoća, nezgodna situacija // **neprílič|an** *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji nije prikladan u nekoj prilici, koji ne odgovara okolnostima i običajima [*~an izraz*; *~ne riječi*; *~na odjeća*]; **nepríličnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprilično

✧ NE- + *v.* prilik, prilika

neprimjènjiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može primijeniti; neprovediv, neuporabljiv // **neprimjènjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprimjenjivo

✧ NE- + *v.* primijeniti, primjenjiv

neprìmjeren *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* primjeren // **neprìmjereno** *pril.* na neprimjeren način; neodgovarajuće, *opr.* primjereno; **neprìmjerenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprimjereno, osobina onoga koji je neprimjeren

✧ NE- + *v.* primjer, primjeren

nȅprimjetan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji se ne primjećuje // **neprimjètljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može primijetiti; **neprimjètljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neprimjetljiv ili stanje onoga što je neprimjetlji-

vo; **nèprimjetno** *pril.* na neprimjetan način; nevidljivo, neopazice; **neprímjetnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neprimjetan ili stanje onoga što je neprimjetno
✧ NE- + *v.* primijetiti, primjetan

nèprincipijēlan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ koji ne odgovara načelu, koji nije dosljedan principu; nenačelan // **neprincipijélnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprincipijelno ili osobina onoga koji je neprincipijelan; nenačelnost
✧ NE- + *v.* princip, principijelan

nèpriprāvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩, *opr.* pripravan // **neprìpravljen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *v.* nepripremljen; **neprìpravljenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je nepripravljen ili onoga što je nepripravljeno; **nèpriprāvno** *pril.* nespremno, *opr.* pripravno; **nepriprávnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepripravno ili osobina onoga koji je nepripravan
✧ NE- + *v.* pripraviti, pripravan

neprìprēmljen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se nije pripremio za što, za koji nisu izvedene potrebne radnje da bi služio svrsi [~ *za ispit*], *opr.* pripremljen, *v.* pripremiti // **neprìprēmljenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je nepripremljen ili onoga što je nepripremljeno
✧ NE- + *v.* pripremiti

neprìrēđen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nema potrebnih povoljnih okolnosti, kojemu nisu prethodile predradnje ili pripreme [~ *teren*]; nepripremljen // **neprìrēđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je nepriređen i onoga što je nepriređeno
✧ NE- + *v.* prirediti

neprírod|an *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji se ne ponaša prirodno; usiljen, izvještačen, uštogljen, krut, afektiran, *opr.* prirodan **2.** iskrivljen [*~an glas*] **3.** koji nije u prirodnoj veličini ili drugim svojstvima ne odgovara uobičajenim mjerilima i sl. // **neprírodno** *pril.* na neprirodan način; **neprírodnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji nije prirodan ili svojstvo onoga što nije prirodno
✧ NE- + *v.* priroda, prirodan

neprìstajānje *sr*, *opr.* pristajanje
✧ NE- + *v.* pristati (pristajati)

nèpristōjan *prid.* ⟨*odr.* -jnī⟩, *opr.* pristojan // **nepristōjno** *pril.* na nepristojan način; **nepristójnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepristojan ili svojstvo onoga što je nepristojno
✧ NE- + *v.* pristojan

neprìstran *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije pristran; objektivan // **neprìstrano** *pril.* na nepristran način; **neprìstranōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nepristran ili svojstvo onoga što je nepristrano
✧ NE- + *v.* pristran

nèpristupāčan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ **1.** koji nije pristupačan [~ *kraj*; ~ *čovjek*], *opr.* pristupačan **2.** *term.* do kojega se ne može doći ili kojega se ne može dosegnuti [~ *broj mobitela*] // **nèpristupāčno** *pril.* na nepristupačan način; odbojno, zatvoreno, nekomunikativno; **nèpristupāčnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepristupačno ili osobina onoga koji je nepristupačan
✧ NE- + *v.* pristupiti, pristupačan

nèprivreda *ž* ukupnost djelatnosti koje ne proizvode izravno materijalnu dobit, koja žive od proračuna ili dotacija (prosvjeta, zdravstvo), *opr.* privreda
✧ NE- + *v.* privreda

nèpriznāt *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije priznat [*~a djeca*]
✧ NE- + *v.* priznati, priznat

nepròbavljen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije probavljen // **neprobàvljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji se ne može probaviti **2.** *pren.* koji je neugodan; nepodnošljiv, dosadan [~ *novinski tekst*]; **neprobàvljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprobavljivo ili osobina onoga koji je neprobavljiv
✧ NE- + *v.* probava, probaviti

nèprobitāčan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩, *opr.* probitačan // **nèprobitāčno** *pril.* na neprobitačan način, tako da ne bude probitačno; **nèprobitāčnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprobitačno
✧ NE- + *v.* probitačan

nèprobōjan *prid.* ⟨*odr.* -jnī⟩, *opr.* probojan // **neprobójnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprobojno ili osobina onoga koji je neprobojan
✧ NE- + *v.* probiti, probojan

neprocesuírānje *sr pravn.* čin ili postupak kojim se ne otvara proces, izbjegavanje ili odgađanje da se što podvrgne pravnom procesu
✧ NE- + *v.* proces, procesuirati

neprocjènjiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** *opr.* procjenjiv **2.** koji je neizmjerno vrijedan, beskrajno vrijedan [*~o blago*; *~a usluga*]; dragocjen // **neprocjènjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprocjenjivo
✧ NE- + *v.* procijeniti, procjenjiv

nepròčišćen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije pročišćen, koji je prljav, *opr.* pročišćen, *v.* pročistiti // **nepròčišćenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepročišćeno
✧ NE- + *v.* pročistiti

nȅprodān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji je ostao nakon prodaje; koji je ostatak, restl
✧ NE- + *v.* prodati, prodan

nȅproduktīv|an *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩ koji nedovoljno proizvodi, koji ne daje dobit ili proizvod u količini koja bi se isplatila, od kojega nema koristi [*~no poduzeće*; *~na ideja*]; neproizvodan, *opr.* produktivan // **neproduktívnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neproduktivno ili osobina onoga koji je neproduktivan
✧ NE- + *v.* producirati, produktivan

nȅprofesionāl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji nije nastao kao posljedica profesije [*~na uloga na filmu*] **2.** koji nije dobar u poslu [*~an čovjek*] // **neprofesionálac** *m* ⟨G -lca, N *mn* -lci, G neprofesiònālācā⟩ **1.** onaj koji se ne bavi svojim poslom kao stalnom profesijom **2.** onaj koji ne obavlja svoj posao savjesno, vješto i temeljito; **neprofesionálčev** *prid.* koji pripada neprofesionalcu; **neprofesiònālka** *ž* ⟨G *mn* -ā/-ī⟩, *v.* neprofesionalac; **nȅprofesionālno** *pril.*, *opr.* profesionalno
✧ NE- + *v.* profesija

nȅprofīt|an *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ kojega je djelatnost tako zamišljena da ne donosi profit, koji nije usmjeren na profit [*~na djelatnost*; *~ne organizacije*], *opr.* profitni
✧ NE- + *v.* profit

nepròhodan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩, *opr.* prohodan // **nepròhodnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprohodno
✧ NE- + *v.* prohodati, prohodan

nȅproizvod|an *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ **1.** koji nije proizvodan; neproduktivan, neisplativ **2.** ⟨*odr.* -dnī⟩ koji ne proizvodi [*~ni rad*]; uslužni
✧ NE- + *v.* proizvoditi

nepròknjižen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije unesen u službene knjige, koji nije evidentiran [*~ račun*]
✧ NE- + *v.* proknjižiti

nepròkušān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* prokušan // **nepròkušanōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprokušano ili osobina onoga koji je neprokušan
✧ NE- + *v.* prokušati, prokušan

nȅprolāz|an *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ **1.** koji ne može proći; trajan, vječan [*~na slava*] **2.** kojim se ne može proći; neprohodan [*~na ograda*] **3.** koji ne omogućuje prolaz [*~na ocjena*] // **neprólaznōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprolazno
✧ NE- + *v.* prolaz, prolazan

neproliferácija *ž* **1.** *opr.* proliferacija **2.** *pol.* neširenje, odnosi se na sprečavanje širenja nuklearnog oružja i njegove proizvodnje
✧ NE- + *v.* proliferirati, proliferacija

nepròmijēnjen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije promijenjen; isti, *opr.* promijenjen, *v.* promijeniti // **nepròmijēnjenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je nepromijenjeno; **nepromjènljiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* promjenjiv (promjenljiv) △ **~*e riječi*** *gram.* vrsta riječi koje ne mijenjaju svoj oblik i nemaju fleksiju (prilozi, prijedlozi, veznici, usklici, čestice), *opr.* promjenjive riječi, *v.* promjenjiv △; **nepromjènljivica** *ž neol.*, *v.* konstanta; **nepromjènjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepromjenljivo
✧ NE- + *v.* promijeniti

nepròmišljen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije uopće ili nije dovoljno promišljen [*~ postupak*; *~ korak* (u djelovanju i radu)]; brzoplet, lakomislen, na brzu ruku, *opr.* promišljen // **nepròmišljeno** *pril.* na nepromišljen način [*~ postupiti*]; **nepròmišljenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ postupak onoga koji je bio nepromišljen ili svojstvo onoga što je nepromišljeno [*~ njegova djelovanja za svaku je osudu*]
✧ NE- + *v.* promisliti

nepromòčiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji ne može promočiti, koji ne propušta kišu [*~i ogrtač*] // **nepromòčivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepromočivo
✧ NE- + *v.* promočiti, promočiv

nepròničan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩, *opr.* proničan
✧ NE- + *v.* proniknuti, proničan

nȅpropīs|an *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ koji nije u skladu s propisima [*~no parkiranje*] // **nepròpīsān** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije propisan; neobvezatan, fakultativan [*~ predmet*; *~ udžbenik*]; **nȅpropīsno** *pril.* na nepropisan način [*~ parkirati*]
✧ NE- + *v.* propisati

nȅpropūstan *prid.* ⟨*odr.* -snī⟩ [*~ sloj*; *~ materijal*], *opr.* propustan // **nȅpropūsnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nepropusno
✧ NE- + *v.* propustiti, propustan

nèprosperitētan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji nema izgleda da ostvari bilo kakav napredak
✧ NE- + *v.* prosperirati, prosperitetan

nepròsvijēćen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* prosvijećen // **nepròsvijēćenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ koji nije prosvijećen, koji je neuk
✧ NE- + *v.* prosvijetliti, prosvijećen

nèprotočan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩, *opr.* protočan // **nèprotočnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprotočno, *opr.*: protočnost
✧ NE- + *v.* proteći, protočan

neprovèdiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može provesti [~ *zakon*]
✧ NE- + *v.* provoditi, provediv

nèprovīd|an *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ koji nije providan; neproziran, mutan [~*no staklo*] // **neprovidnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprovidno
✧ NE- + *v.* providjeti, providan

nepròvjeren *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije provjeren // **nepròvjereno** *pril.* na neprovjeren način [~ *odobriti*]
✧ NE- + *v.* provjera, provjeriti

nèprozīr|an *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji nije proziran; neprovidan [~*na voda*] **2.** *pren.* koji se teško prozire, koji se teško otkriva [~*na obmana*] // **nèprozīrno** *pril.* na neproziran način [~ *obmanjivati*]; **neprozírnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neprozirno
✧ NE- + *v.* prozor, proziran

Nèptūn *m* ⟨G Neptúna⟩ **1.** *mit.* rimski bog mora, sin Saturna i Reje, Jupiterov brat; poistovjećen s grčkim Posejdonom **2.** *astron.* osmi planet Sunčeva sustava

nèptūnīj *m kem.* umjetno dobiveni radioaktivni element (simbol Np, atomski broj 93), srebrnobijeli metal iz grupe transurana
✧ *nlat.* neptunium, prema Neptunu

nèpucāvci *m mn bot.* biljni plodovi (koštunica, oraščić, pšeno) koji se u zrelom stanju ne otvaraju niti dijele
✧ NE- + *v.* puknuti, pucati

nèpun *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije (sasvim) pun; nepotpun
✧ NE- + *v.* pun

nepunòznačnica *ž lingv.* gramatička riječ kojom se uspostavlja odnos među punoznačnicama (veznik, prijedlog, uzvik, čestica)
✧ NE- + *v.* punoznačnica

nepùšāč *m* ⟨G nepušáča⟩ onaj koji nikada ne puši ili koji je ostavio pušenje // **nepušáčev** *prid.* koji pripada nepušaču; **nepušàčica** *ž*, *v.* nepušač; **nepušàčičin** *prid.* koji pripada nepušačici; **nepùšāčkī** *prid.* koji se odnosi na nepušače; **nepùšāčki** *pril.* kao nepušač, na način nepušača
✧ NE- + *v.* pušiti, pušač

nèrābljen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* rabljen // **nèrābljenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nerabljeno
✧ NE- + *v.* rabiti, rabljen

nèracionālan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji se ne zasniva na razumu, koji se opire logičkim razlozima, zaključcima i razmišljanjima; iracionalan **2.** koji ne vodi računa o štednji novca, prostora, materijala itd.; rastrošan, neekonomičan, suviše velik (prostorno s obzirom na funkciju) **3.** koji uzrokuje prevelike troškove uslijed lošeg proračuna, plana i sl.; suviše skup // **nèracionālno** *pril.* na neracionalan način [~ *gospodariti*]; **neracionálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neracionalan ili svojstvo onoga što je neracionalno
✧ NE- + *v.* racionalan

nèrād *m* stanje kad se ne radi ili kada se ne želi raditi // **nèradnī** *prid.* koji nije radni, koji nije predviđen za rad [~ *dan*]; **nèrādnica** *ž*, *v.* neradnik; **nèrādničin** *prid.* koji pripada neradnici; **nèrādničkī** *prid.* koji se odnosi na neradnike; **nèrādnički** *pril.* kao neradnik, na način neradnika; **nèrādnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji neće raditi, koji ljenčari, *opr.* marljiv čovjek, (dobar) radnik; **nèrādnīštvo** *sr* **1.** stanje kad se ne radi koliko je potrebno; ljenčarenje, nerad, *opr.* rad[1], djelovanje **2.** ukupnost onih koji ne rade, svi neradnici
◆ **Nèrad** m. os. ime (narodno, profilaktičko) *zast.* ◊ *pr.*: **Nèrād** (Daruvar, Posavina, *Z* Slavonija)
✧ NE- + *v.* râd[1]

nèrado *pril.* bez volje, bez radosti, s ustezanjem
✧ NE- + *v.* ràd[2], rado

nerafinīrān *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije rafiniran, koji nikakvim postupkom nije doveden do čistoće; nepročišćen [~*o biljno ulje*]
✧ NE- + *v.* rafinirati, rafiniran

neráhat *prid.* ⟨*indekl.*⟩ *reg. ekspr.* nespokojan, *opr.* rahat
✧ NE- + *v.* rahat

Nèralić, Tomislav (1917), hrv. operni i koncertni pjevač, bas-bariton, snažan interpret velike vokalne kulture; član opera u Zagrebu, Beču, Berlinu i Hamburgu

neraskìdiv (neraskìdljiv) *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može raskinuti, koji se ne raskida [*~a veza*; *~o prijateljstvo*] // **neraskìdivōst (neraskìdljivōst)** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neraskidivo
✧ NE- + *v.* raskidati, raskidiv

neraspòložen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije raspoložen; neveseo, tužan **2.** koji nije naklonjen; nesklon // **neraspòloženo** *pril.* na neraspoložen način; tužno, neveselo; **neraspòloženōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je neraspoložen
✧ NE- + *v.* raspoložiti, raspoložen

nȅrāst *m* neuškopljen mužjak svinje, mužjak za priplod
✧ *prasl.* *nerstь: vepar, nerast (*bug.* nerez, *rus.*) *dijal.* (nérez') ≃ *v.* mrijest

nerastàvljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može rastaviti na dijelove
✧ NE- + *v.* rastati se, rastavljiv

nerásudan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩ *jez. knjiž.* koji nije sposoban da dobro rasuđuje, dobro prosudi zbog niskog stupnja inteligencije ili neukosti, *opr.* rasudan, razborit, oštrouman
✧ NE- + *v.* rasuditi, rasudan

neràščišćen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije raskrčen ili očišćen [*~a prostorija*] **2.** *pren.* koji je nedovoljno razlučen kao pojam ili odnos uzroka i posljedice, koji nije izveden na čistac; nejasan [*~i odnosi među ljudima*; *~i pojmovi u glavama*], *opr.* raščišćen // **neràščišćenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što nije raščišćeno [*~ pojmova*; *~ odnosa*; *~ prostorije*]
✧ NE- + *v.* raščistiti, raščišćen

nȅratobōran *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩, *opr.* ratoboran // **neratobórnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neratoboran
✧ NE- + *v.* ratoboran

nȅravnoprāvan *prid.* ⟨*odr.* -vnī⟩, *opr.* ravnopravan // **neravnoprávnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili stanje onoga koji je neravnopravan
✧ NE- + *v.* ravnopravan

nerázborit *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* razborit // **nerázborito** *pril.* na nerazborit način, *opr.* razborito; **nerázboritōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nerazborit, *opr.* razboritost
✧ NE- + *v.* razbor, razborit

neràzdijēljen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije razdijeljen, koji je u komadu; čitav, *opr.* razdijeljen, *v.* razdijeliti // **neràzdijēljenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je nerazdijeljeno
✧ NE- + *v.* razdijeliti

nerazdrùživ *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može razdružiti [*~o prijateljstvo*] // **nerazdrùživōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nerazdruživ ili svojstvo onoga što je nerazdruživo
✧ NE- + *v.* razdružiti se

nȅrazdvōjan *prid.* ⟨*odr.* -jnī⟩ koji se ne razdvaja od koga, koji je uvijek zajedno s kim // **nerazdvòjiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može razdvojiti; **nerazdvòjivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nerazdvojiv ili svojstvo onoga što je nerazdvojivo; **nerazdvójnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nerazdvojan
✧ NE- + *v.* razdvojiti

nȅrazgovijētan *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji nije razgovijetan; nerazumljiv // **nȅrazgovijētno** *pril.* na nerazgovijetan način [*~ govoriti*]; **nerazgovijétnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nerazgovijetno
✧ NE- + *v.* razgovijetan

nerázlikovānje *sr* neuočavanje razlika; neraspoznavanje, nerazumijevanje, *opr.* razlikovanje, *v.* razlikovati
✧ NE- + *v.* razlika, razlikovati

nerazlùčiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može razlučiti, odijeliti // **nerazlùčivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nerazlučivo
✧ NE- + *v.* razlučiti, razlučiv

nerázmjer *m*, *v.* nesrazmjer
✧ NE- + *v.* razmjer

nerazmr̀siv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se ne može razmrsiti; nerazveziv, nerazrješiv // **nerazmr̀sivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nerazmrsivo
✧ NE- + *v.* razmrsiti

neràzrāđen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije razrađen; jednostavan, štur, nedovršen, *opr.* razrađen, *v.* razraditi // **neràzrāđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nerazrađeno
✧ NE- + *v.* razraditi

neràzrijēđen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije razrijeđen [*~a otopina*; *~ ocat*], *opr.* razrijeđen, *v.* razrijediti // **neràzrijēđenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nerazrijeđeno
✧ NE- + *v.* razrijediti

neràzrijēšen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije riješen [~ *slučaj*], *opr.* razriješen, *v.* razriješiti // **neràzrijēšenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nerazriješeno; **nerazrjèšiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* razrješiv; **nerazrjèšivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nerazrješivo
✧ NE- + *v.* razriješiti

nerazrùšiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** (doslovno) koji se ne da razrušiti **2.** *pren.* koji je vrlo čvrst, jak, trajan (o prijateljstvu); nenarušiv // **nerazrùšivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nerazrušivo
✧ NE- + *v.* razrušiti

nȅrazūman *prid.* ⟨*odr.* -mnī⟩, *opr.* razuman // **nerazumijévānj|e** *sr* posljedica pomanjkanja interesa ili osjećaja za drugoga [*živjeti u ~u*; *zbog ~a okoline*]; neshvaćanje, *opr.* razumijevanje, *v.* razumijevati; **nȅrazūmnica** *ž*, *v.* nerazumnik; **nȅrazūmničin** *prid.* koji pripada nerazumnici; **nȅrazūmničkī** *prid.* koji se odnosi na nerazumnike; **nȅrazūmnīk** *m* ⟨V -īče, N *mn* -īci⟩ onaj koji je nerazuman; **nerazúmnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina ili postupak onoga koji je nerazuman; nerazboritost
✧ NE- + *v.* razum, razuman

nerazùmljiv *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* razumljiv // **nerazùmljivo** *pril.* na nerazumljiv način; zamršeno; **nerazùmljivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nerazumljivo
✧ NE- + *v.* razum, razumljiv

nerazvìjen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji nije razvijen, koji je zaostao u razvoju [~ *u tijelu*; *duševno* ~] △ ~***e zemlje*** *ekon.* države na niskom stupnju gospodarskog razvoja; zemlje u razvoju // **nerazvìjenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga koji je nerazvijen ili svojstvo onoga što je nerazvijeno
✧ NE- + *v.* razviti

neràzvodnjen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** kojemu nije dodana voda radi razrjeđivanja [~*o vino*; ~*a kiselina*; ~ *deterdžent*] **2.** koji je autentičan [~ *pojam*], *opr.* razvodnjen, *v.* razvodniti // **neràzvodnjenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje i svojstvo onoga što nije razvodnjeno
✧ NE- + *v.* razvodniti

nȅrc *m* ⟨N *mn* nȅrčevi⟩ **1.** *zool.* vodena vidrica, *v.* vidrica **2.** *meton.* krzno te životinje
✧ *njem.* Nerz, Nörz ← *ukr.* noryća: ronilac

neȑđajūći *prid.*, *v.* nehrđajući

nȅreāl|an *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩ **1.** koji ne počiva u stvarnosti, koji je izvan realnosti; nestvaran [~*na slika*] **2.** koji je nemoguće ostvariti; neostvariv, iluzoran [~*ni planovi*] // **nȅreālno** *pril.* lišeno osjećaja za stvarno, moguće, ostvarljivo; **nereálnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je nerealan ili svojstvo onoga što je nerealno
✧ NE- + *v.* realan

nerealȉzīran *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ koji se nije realizirao [~ *zgoditak* zgoditak koji nije postignut; ~ *ček* ček koji nije naplaćen; ~*a zamisao* zamisao koja se nije ostvarila] // **nerealȉzīranōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što nije realizirano
✧ NE- + *v.* realan, realizirati

nȅrēd *m* **1.** stanje bez reda; neurednost, zapuštenost **2.** narušavanje uobičajenog načina života, reda na javnom mjestu, stanje protivno redu i miru // **neredòvit** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* redovit; **neredòvito** *pril.* na neredovit način; povremeno [~ *spavati*]; **neredòvitōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ osobina onoga koji je neredovit ili svojstvo onoga što je neredovito
✧ NE- + *v.* red

nȅregulār|an *prid.* ⟨*odr.* -rnī⟩ **1.** koji nije u skladu s redom ili općim običajima, koji nije sukladan regulama **2.** koji nije regularan △ ~***ne postrojbe***, *opr.* regularna vojska, *v.* regularan △ // **neregulárnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neregularno
✧ NE- + *v.* regula, regularan

Nerejíde *ž mn mit.* morske nimfe, 50 kćeri Nereja (boga Egejskoga mora) pratilice Posejdonove (najpoznatije Tetida, Kalipsa, Amfitrita), živjele na morskom dnu u Nerejevu dvorcu; smiruju valove, stišavaju oluje, u pogibelji spašavaju mornare // **nerèjīd** *m* ⟨G nerejída⟩ *astron.* mjesec u orbiti Neptuna
✧ *lat.* Nereis ← *grč.* Nērēís

nȅrentabīlan *prid.* ⟨*odr.* -lnī⟩, *opr.* rentabilan // **nerentabílnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nerentabilno
✧ NE- + *v.* renta, rentabilan

Nerétljani *m mn* ⟨N Nerètljanin/Nerètljāk⟩ (**Nerètljānka** *ž*) *pov. etn.* slavensko (hrvatsko) pleme, u 7. st. naselili područje od Neretve do Cetine i susjedne otoke, od 9. st. organiziraju se u Neretvansku kneževinu (Paganiju), spominju se kao gusari koji pljačkaju mletačke lađe, u 11. st. vezuju se uz Hrvatsku s kojom dolaze pod Arpadoviće

Nèrētva *ž geogr.* rijeka u Hercegovini i Dalmaciji, duga 218 km, izvire *JI* od Zelengore, ulijeva se u Jadransko more kod Ploča // **Nerétvanin** *m* (**Nerétvānka** *ž*) ⟨N *mn* Nerétljani/Nerétvani⟩ stanovnik naselja u dolini Neretve; **nerétvanskī** *prid.* koji se odnosi na Neretvu i Neretvane

♦ *pr.*: **Nerètljāk** (Slavonski Brod, Posavina)

nèrez *m zast.* zapušten, neobrezan vinograd; ugar

♦ *top.* (naselje): **Nerèzine** (Lošinj, 397 stan.), *v.* Nerežišća ◊ *mikrotop.*: **Nèrezi**

✧ *prasl.* *nerězъ, *v.* rezati

nerezìdent (**nerezidȅnt**) *m* ⟨G *mn* -nātā⟩ onaj za koga se smatra da ne živi i ne radi stalno na području države u kojoj prebiva // **nerezidèntan** *prid.* ⟨*odr.* -tnī⟩ koji nema stalni boravak △ ~ ***račun*** *ekon.* račun inozemnih fizičkih i pravnih osoba otvoren kod poslovne banke ili neke druge financijske institucije u zemlji

✧ NE- + *v.* rezidencija, rezident

Nèrežīšća *sr mn* naselje na otoku Braču, 700 stan. // **Nèrežīšćanin** *m* (**Nèrežīška** *ž*) ⟨N *mn* Nèrežīšćani⟩ stanovnik Nerežišća; **nèrežiškī** *prid.* koji se odnosi na Nerežišća i Nerežišćane

♦ *v.* nerez

nèrgis *m bot.* vrsta krizanteme (*Chrysanthemum saronarium*) iz porodice glavočika

✧ *tur.* nergis ← *perz.*

nèrijēšen *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩ **1.** koji nije riješen **2.** *sport* koji nije dao pobjednika, rezultat dvaju jednakih protivnika [~ *rezultat*; ~*a utakmica*]; neodlučen // **nèrijēšeno** *pril.* **1.** bez odluke, bez rješenja **2.** *sport* s jednakim rezultatom; neodlučeno [*igrati* ~]; **nèrijēšenōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ stanje onoga što je neriješeno; **nerjèšiv** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* rješiv [~ *problem*]; **nerjèšivōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što nije rješivo

✧ NE- + *v.* riješiti

nȅrijētko *pril.* nije rijedak slučaj (da se što dogodi, nađe itd.), često, prilično često, u mnogim prilikama, u mnogim zgodama, u mnogim slučajevima, *opr.* (vrlo) rijetko

✧ NE- + *v.* rijedak, rijetko

neríti *m mn* ⟨N nèrīt, G nerita⟩ *zool.* morski puževi nekoliko rodova (*Littorina*, *Paludina* i dr.)

✧ *njem.* Neritten = *engl.* neritic ← *grč.* nērítēs: ogrc, vrsta morskog puža

nerìtik *m* ⟨N *mn* -ici⟩ *ekol.* životna sredina u moru koja se odnosi na plitko more do 200 m dubine

✧ *njem.* Neritik, *v.* neriti

nerìtmičan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩, *opr.* ritmičan // **nerìtmičnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je neritmično

✧ NE- + *v.* ritam, ritmičan

nerìzičan *prid.* ⟨*odr.* -čnī⟩ koji nije rizičan; siguran [~*na štednja*] // **nerìzično** *pril.* na nerizičan način [~ *ulagati*]

✧ NE- + *v.* rizik, rizičan

Nernst (*izg.* Nȅrnst), **Walther Hermann** (1864–1941), njemački fizičar i kemičar, jedan od osnivača suvremene fizikalne kemije; za formulaciju trećeg zakona termodinamike Nobelova nagrada za kemiju 1920.

nèrodan *prid.* ⟨*odr.* -dnī⟩, *opr.* rodan // **nèrodica** *ž* razdoblje slabog uroda, vrijeme kad slabo rađa, kad je malo ploda na poljima i njivama; **nèrodnōst** *ž* ⟨G -osti, I -osti/-ošću⟩ svojstvo onoga što je nerodno; **nèrođen** *prid.* ⟨*odr.* -ī⟩, *opr.* rođen; **nèrotkinja** *ž* žena koja ne može roditi iz bioloških razloga

✧ NE- + *v.* rod, rodan

Nèrōn, Lucije Domicije (37–68. pr. Kr.), rimski car (54–68), prema (nedokazanoj) predaji zapalio Rim i za to optužio kršćane koje je progonio; ostao zapamćen po razvratnosti, rastrošnosti i nizu svirepih ubojstava; ubio se kad ga je Senat, nakon pobune vojske, proglasio neprijateljem Rima // **Nèronov** *prid.* koji pripada Neronu △ ***Neronova zapovijed*** *pov.* zapovijed koju je Hitler izdao u veljači 1945. o uništenju svih vojnih, industrijskih, prometnih i drugih dobara

nèrtēra *ž bot.* dio biljke koji se nalazi pod zemljom; korijen ili gomolj

✧ *grč.* nérteros: donji, podzemni

Neruda (*izg.* Nerȗda), **Pablo** (1904–1973), čileanski književnik, pjesnik Latinske Amerike; istaknuti pobornik španjolske republike u građanskom ratu (*Španjolska u srcu*, 1938); njegov *Sveopći spjev* (1950) postao simbolom socijalnog i nacionalnog stremljenja čileanskog naroda; izuzetno bogati pjesnički opus (više od 30 zbirki), od neoromantičarskog i nadrealističkog izraza do poezije socijalnog suosjećanja i bunta (*Dvadeset ljubavnih pjesama i jedna očajnička*, *Sto ljubavnih soneta*); Nobelova nagrada za književnost 1971.

nȅrv *m* ⟨G *mn* nȅrāvā⟩ *anat.* dio sustava koji

povezuje središnji živčani sustav sa svim tkivima organizma i tako omogućuje prijenos impulsa u oba smjera uz skladan odgovor na sve podražaje iz okoline ili unutrašnjosti tijela; živac // **nervatúra** *ž* **1.** *biol.* živčani sustav **2.** *bot.* raspored žilica na lišću; ožiljenje lista; **nèrvčik** *m* ⟨N *mn* -ici⟩ *razg.* onaj koji se lako nervira, koji je sklon uzrujavanju; neurotik, živac, živčenjak; **nervírati** (se) *nesvrš.* ⟨*prez.* nèrvīrām (se), *pril. sad.* -ajūći (se), *gl. im.* -ānje⟩ **1.** (koga) ići komu na živce, uzrujavati koga, uznemiravati, živcirati **2.** (se) biti u stanju napetih živaca; uzrujavati se, živcirati se; **nȅrvnī** *prid.* koji se odnosi na nerve, koji pripada nervima △ ~ ***bojni otrovi*** *vojn. kem.* sintetičke bezbojne hlapljive tekućine koje služe za izazivanje otrovanja i neutraliziranje neprijatelja
✧ *v.* nervus

Nerval (*izg.* Nervàl), **Gérard de** (1808–1855), francuski pjesnik, pripovjedač, pisac igrokaza, opernih libreta i putopisa, cijenjeni prevoditelj (Goetheov *Faust*), u poeziji melankolik, u životu sklon mistici, magiji i okultnome (ciklus soneta *Himere*); život završio samoubojstvom

Nervi (*izg.* Nêrvi), **Pier Luigi** (1891–1979), talijanski arhitekt i inženjer; pionir gradnje čeličnih armirano-betonskih konstrukcija od prenapregnutog betona

nervóza *ž* stanje živčane napetosti; razdražljivost, nespokojstvo // **nȅrvōzan** *prid.* ⟨*odr.* -znī⟩ koji se nervira, koji je slabih živaca; razdražljiv, uzrujan, živčan; **nȅrvōzno** *pril.* na nervozan način [~ *reagirati*]
✧ *v.* nerv + -OZA

nervus (*izg.* nȅrvus) *m* živac, nerv △ ~ ***facialis*** (*izg.* ~ faciális) *anat.* sedmi moždani živac; lični živac; ~ ***probandi*** (*izg.* ~ probàndi) snaga dokaza; ono što je bitno u dokaznom postupku; ~ ***rerum (gerendarum)*** (*izg.* ~ rêrum (gerendárum)) ono što je osnova čega, bit, pokretač svih stvari (tj. novac)
✧ *lat.*

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 811.163.42(038)

HRVATSKI enciklopedijski rječnik. -
Zagreb : EPH : Novi Liber, 2004-   .

ISBN 953-6045-28-1 (Novi Liber)(cjelina)

<Sv.> 6: Lo-Ner. - 2004.

ISBN 953-6045-35-4

441126186